59427
3/1

316 II razr.

RAZLAGANJE

keršanskega katoliškega

NAUKA.

Kterega je spisal

po drugih spisih duhoven

Ljubljanske škofije.

1/2 verste
3. napis:
Keršanski nauk
3.

Tretje poglavje:

Od ljubezni.

Pervi zvezek.

V CELOVCU 1867.
Natisnila Jan. & Fried. Leon.

59127 -3/1

UNIVERZITETNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

IN=03000721X

Obseg in kazalo.

III. Poglavje. Od ljubezni.

Stran

I. kerš. nauk: I. Razdelek. Kaj da je keršanska ljubezen.
A) Od keršanske ljubezni sploh.
Kaj je kerš. ljubezen? — Kako imenitna in močna je kerš. ljubezen 1

II. kerš. nauk: B) Od keršanske ljubezni posebej. Od ljubezni do Boga. — Zakaj in kako moramo Boga ljubiti? 10

III. kerš. nauk: Od ljubezni do bližnjega. Zakaj in kako moramo bližnjega ljubiti? 20

IV. kerš. nauk: Od ljubezni do sovražnikov 29

V. kerš. nauk: Od ljubezni do samega sebe 38

VI. kerš. nauk: S čim se vtegnemo pregrešiti zoper zapoved keršanske ljubezni 46

VII. kerš. nauk: II. Razdelek: Od desetih božjih zapoved sploh 54

VIII. kerš. nauk: Od spolnovanja božjih zapoved. Prazni izgovori 65

IX. kerš. nauk: III. Razdelek: Od desetih božjih zapoved posebej. Od perve božje zapovedi. — Perva božja zapoved zapoveduje v Boga verovati . 76

X. kerš. nauk: Perva zapoved božja zapoveduje tudi v Boga upati 84

XI. kerš. nauk: Perva zapoved božja zapoveduje tudi Boga ljubiti 93

Stran

XII. kerš. nauk: Perva zapoved božja zapoveduje tudi Boga častiti in hvaliti 103
XIII. kerš. nauk: Kaj prepoveduje perva požja zapoved? — Od nevere, krivovere, ravnoterosti v ozir vere, verozatajitve in branja in razširjanja veri nasprotnih bukev 113
XIV. kerš. nauk: Od ravnoterosti v ozir zveličanja, od nezaupnosti, od obupnosti, od prederznega zaupanja v božjo milost in božjo mogočnost, in od prederznega zaupanja v samega sebe 126
XV. kerš. nauk: Od vedeževanja, od prazne vere, in od vraž ali copernij 137
XVI. kerš. nauk: Od pregrešne ljubezni do samega sebe, od pregrešne ljubezni do sveta in od sovraštva do Boga 150
XVII. kerš. nauk: Od molikovanja, od napčne ali nerodne službe božje; od pregrehe, s ktero se Bog skuša; od božjega ropa in od simonije 158
XVIII. kerš. nauk: Ali smemo angelje in svetnike častiti? in zakaj moramo angelje in svetnike častiti? . . . 169
XIX. kerš. nauk: Kako moramo angelje in svetnike častiti? Od posnemanja njihovih zgledov in od priporočevanja v njihovo priprošnjo 179
XX. kerš. nauk: Od češčenja svetih podob 188
XXI. kerš. nauk: Od češčenja svetinj ali ostankov svetnikov 198
XXII. kerš. nauk: Od druge božje zapovedi: kaj zapoveduje in kaj prepoveduje 207
XXIII. kerš. nauk: Od bogokletstva ali od preklinjevanja Boga, božjih angeljev in svetnikov in Bogu posvečenih reči 217
XXIV. kerš. nauk: Od kletvine ali preklinjevanja in rotenja 228
XXV. kerš. nauk: Od prisege: kaj je? kdaj je pripuščena? kakšna mora biti? kako se pred gosposko prisega . 239
XXVI. kerš. nauk: Od krive prisege. — Od nepotrebnega priseganja, ktero se ne stori pred gosposko. — Ali se mora prisega deržati? — Kako se mora kriva prisega poravnati 249
XXVII. kerš. nauk: Od obljub. — Kaj so obljube? — Ktere lastnosti morajo imeti? — Ali so obljube Bogu dopadljive in nam koristne? — Kolikere so obljube . . . 260
XXVIII. kerš. nauk: Ali smo dolžni obljube spolnovati? — Kdaj moramo obljube spolniti? — Ali je dobro ali ni dobro delati obljube? — Ali se sme človek sam odvezovati od spolnovanja storjenih obljub 269
XXIX. kerš. nauk: Od tretje božje zapovedi: Judovska sabota in keršanska nedelja. — Zakaj je Bog

Stran

en dan v tednu v praznik odločil? — Imenitnost tega dneva 278

XXX. kerš. nauk: Kaj zapoveduje tretja božja zapoved? — Dolžnost nedeljo posvečevati. — Blagoslov, ki je navezan na vredno posvečevanje nedelj 286

XXXI. kerš. nauk: Kako moramo nedeljo prav posvečevati? — Telesni počitek. — Duhovno delovanje, dopoldanja in popoldanja služba božja 297

XXXII. kerš. nauk: Prejemanje svetih zakramentov —; branje svetih bukev —; premišljevanje verskih resnic —; dela keršanske ljubezni do bližnjega 308

XXXIII. kerš. nauk: Kaj prepoveduje tretja božja zapoved? — Od nemarnosti v službi božji —. Od hlapčevskih del —. Od pregrešnih del —. 317

XXXIV. kerš. nauk: Kazni za onečastenje nedelj . . 332

XXXV. kerš. nauk. Od četerte božje zapovedi. Vvod v četerto božjo zapoved in ponavljanje nauka od ljubezni do bližnjega —. Razdelitev tvarine v ozir četerte zapovedi. 343

XXXVI. kerš. nauk: Kaj zapoveduje četerta božja zapoved? — Dolžnosti otrok —. Otroci so dolžni svoje starše spoštovati 353

XXXVII. kerš. nauk. Otroci so dolžni svoje starše ljubiti 363

XXXVIII. kerš. nauk: Otroci so dolžni pokorščino skazovati svojim staršem 375

XXXIX. kerš. nauk: Kaj je obljubljeno otrokom, kteri spolnujejo četerto božjo zapoved? 384

XL. kerš. nauk: Kaj prepoveduje četerta božja zapoved? 393

XLI. kerš. nauk: Česa se je bati otrokom, kteri četerte zapovedi božje ne spolnujejo? 403

XLII. kerš. nauk: Dolžnosti rejencev in učencev . . . 417

XLIII. kerš. nauk: Dolžnosti poslov, ter hlapcev in dekel do gospodarjev in gospodinj 424

XLIV. kerš. nauk. Dolžnosti hlapcev in dekel do eden drugega —, in pregrehe hlapcev in dekel 435

XLV. kerš. nauk: Dolžnosti podložnih do duhovske gosposke 446

XLVI. kerš. nauk: Dolžnosti podložnih do deželske gosposke 460

XLVII. kerš. nauk: Dolžnosti do domovine ali domače materne dežele 471

XLVIII. kers. nauk: Ali smo dolžni svojim staršem in prednikom pokorni biti v vseh rečeh? — Dolžnosti mladih ljudi do starih ljudi 483

Stran

XLIX. kerš. nauk: Dolžnosti staršev do otrok. — Dolžnosti v ozir telesa 493

L. kerš. nauk: Dolžnosti staršev v ozir duše njihovih otrok. — Starši so dolžni svoje otroke podučevati in v dobrem vaditi in voditi 508

LI. kerš. nauk: Starši so dolžni svojim otrokom lepe zglede dajati, ž njimi poterpljenje imeti in jih pametno strahovati 520

LII. kerš. nauk: Dolžnosti varhov, rednikov in učenikov do rejencev in učencev 533

LIII. kerš. nauk: Dolžnosti gospodarjev in gospodinj do hlapcev in dekel 543

LIV. kerš. nauk: Dolžnosti duhovske in deželske gosposke do podložnih 558

LV. kerš. nauk: Od pete božje zapovedi: Uvod v peto božjo zapoved —. Kaj prepoveduje peta božja zapoved? — Kdo je telesnega uboja nad bližnjim kriv? in kdo ga ni kriv? — 570

LVI. kerš. nauk: Od poškodovanja bližnjega na njegovem telesu. — Od dvoboja. — Od maščevanja. — Od zmerjanja in obkladanja s priimki. — Od sovraštva. — Ali se sme bližnjemu smert želeti? — Ali je uboj velik greh? 581

LVII. kerš. nauk: Od samomora ali umoritve samega sebe in od poškodovanja samega sebe na telesu. — Ali sme človek svoje življenje in zdravje v nevarnost postavljati in ali si sme smerti želeti? 595

LVIII. kerš. nauk: Od uboja in poškodovanja svoje lastne duše in duše svojega bližnjega ali od pohujšanja. — Kaj je pohujšanje in kako se daje? 605

LIX. kerš. nauk: Kaj je storiti, kedar se kdo pohujša nad kakim dobrim delom? — Ali je pohujšanja kriv tisti, ki pohujšanje daje, pa nikogar ž njim ne pohujša? — Ali je pohujšanje velik greh? — Kaj naj nas odvračuje od pohujšanja? — Kaj je storiti tistemu, ki je bližnjega na telesu ali na duši ali poškodoval ali pa clo umoril? 615

LX. kerš. nauk: Kaj zapoveduje peta božja zapoved? — Dolžnosti do žival 629

LXI. kerš. nauk: Od šeste božje zapovedi: Kaj prepoveduje šesta božja zapoved? — V šesti zapovedi božji so prepovedane nečiste misli in želje in nečiste besede 639

LXII. kerš. nauk: V šesti zapovedi božji so prepovedane

Stran

tudi vse nesramne dela in djanja. — Od prešestovanja. — Od nečistosti ali nesramnosti (kurbanja). — Od kervosramstva ali nečistosti med sorodovinci. — Od mehkužnosti. — Od nečistosti z enakim spolom. — Od nečistosti z nemo živino 657

LXIII. kerš. nauk: V šesti zapovedi božji je prepovedano tudi še vse to, kar v nečistost napeljuje. — Prederzna, gizdasta in nesramna noša ali obleka. — Lenoba. — Nezmernost v jedi in pijači. — Prerazvajene in nespodobne tovaršije, posebno z drugim spolom. — . . 669

LXIV. kerš. nauk: V šesti zapovedi je prepovedano vse to, kar v nečistost napeljuje: (na dalje). — Nespodobni pogledi. — Poslušanje nespodobnih besed in nesramnih pesem. — Obiskovanje gledišča. — Branje pohujšljivih bukev. — Ples 680

LXV. kerš. nauk. Nečistosti se moramo varovati zlasti zato, ker je naj ostudniša in ker je naj škodljivša pregreha 692

LXVI. kerš. nauk: Kaj zapoveduje šesta božja zapoved? — Od svete čistosti: Kolkera je? — Zakaj jo moramo spoštovati? — Ali je mogoče čisto živeti 704

LXVII. kerš. nauk: Pripomočki, po kterih se zamore čistost ohraniti 715

LXVIII. kerš. nauk: Od sedme božje zapovedi. — Kaj prepoveduje sedma božja zapoved? — Od ropa. — Kaj je rop? — Ali je rop velik greh 729

LXIX. kerš. nauk: Od tatvine. — Kaj je tatvina? — Ali je vsaka tatvina enako velik greh? — Ali je kriviniku manj greh, če mu ukradeno blago le malo zaleže ali pa še clo nič ne zda 743

LXX. kerš. nauk: Ali je le samo tisti ropa in tatvine kriv, kteri sam ropa in krade? — Od tistih, ki ropati ali krasti svetujejo ali pomagajo, — ki uropane ali ukradene reči kupujajo, prodajajo, skrivajo. — Od najdenih reči — Od dolžnikov in dolgov 755

LXXI. kerš. nauk: Od otrok, ki staršem kradejo. — Od hlapcev in dekel, ki gospodarjem škodo delajo. — Od gospodarjev, ki delavcem zaslužek prideržujejo in pritergujejo, — ali davkov pošteno ne odrajtujejo. — Od varhov in oskerbnikov, ki tuje blago zase obračajo. — Od beračev, ki beračijo, ko jim treba ni. — Od divjih lovcev, ribčev in tihotapcev 767

LXXII. kerš. nauk: Od goljufije. — Kdo je goljufije kriv 780

Stran

LXXIII. kerš. nauk: Od odtertije. — Kaj je odtertija? — Ali je odtertija velik greh 792

LXXIV. kerš. nauk: Od drugega krivičnega poškodovanja na premoženju in na pravicah. — Od kod izvira krivičnost 804

LXXV. kerš. nauk: Kaj je v sedmi zapovedi božji zapovedanega? — Dolžnost, bližnjemu pustiti, kar je njegovega, in mu dati, kar mu gre. — Dolžnost, dati bližnjemu to, kar smo mu dolžni, na dalje to, kar nam je hranit dal, in to, kar smo našli 815

LXXVI. kerš. nauk: Dolžnost, dati bližnjemu to, kar mu je po krivičnem potu odvzetega ali od povračila in odškodovanja. — Imenitnost te dolžnosti. — Kdo mora tuje blago povračevati in storjeno škodo popravljati . 826

LXXVII. kerš. nauk: Komu moramo tuje blago vračevati? — in kako? — koliko? — kje ali na kterem kraju? — in kdaj 838

LXXVIII. kerš. nauk: Dolžnost, dati bližnjemu to, kar zahteva keršanska ljubezen, da mu damo. — Ktere misli nas morajo odvračevati, da si ne prilastujemo in da ne poškodujemo tujega blaga 854

LXXIX. kerš. nauk: Od osme božje zapovedi. — Kaj prepoveduje osma božja zapoved? — Od krivega pričevanja in od krivične tožbe — v čem obstoji? — ali je velik greh? — kako se popravlja 867

LXXX. kerš. nauk: Od laži: — kolikera je? — Od laži v posebnem pomenu: — ali je greh? — kako se je varovatije? — kako jo popravljati 881

LXXXI. kerš. nauk: Od hinavščine: — kaj je in kolikera je? — Od hinavščine do Boga — kaj je? — ali je pregrešna? — Od hinavščine do bližnjega — kaj je? ali je pregrešna 896

LXXXII. kerš. nauk: Od prilizevanja: v čem da obstoji in kako pregrešno da je 908

LXXXIII. kerš. nauk: Kdo škoduje bližnjemu na časti in na dobrem imenu? — Od obrekovanja: v čem obstoji? — ali je obrekovanje velik greh? — kaj mora obrekovavec storiti, ako hoče odpuščenje in milost pri Bogu zadobiti 917

LXXXIV. kerš. nauk: Od opravljanja: — kdo je opravljanja kriv? — ali je opravljanje pregrešno? — od kod toliko opravljanja? — kaj mora opravljivec storiti, da mu bo Bog odpustil 937

LXXXV. kerš. nauk: Od podpihovanja: — kaj je? in ali je močno pregrešno 952

Stran

LXXXVI. kerš. nauk: Od krivega natolcevanja: kaj je? — od kod izvira? — ali je pregrešno 963

LXXXVII. kerš. nauk: Od prederzne sodbe: kaj je? — zakaj se tako imenuje? — od kod izvira? ali je pregrešna 973

LXXXVIII. kerš. nauk: Od zaničevanja, zasramovanja, zmerjanja, očitovanja in zasmehovanja: ali je pregrešno? kaj mora storiti, kdor je bližnjega, zaničeval, zasramoval, zmerjal ali zasmehoval? — kaj je storiti, kedar nas drugi zaničujejo, zasramujejo, zmerjajo ali zasmehujejo? — kdaj je pregrešno poslušati tako govorjenje, ktero spodjeda bližnjemu poštenje in dobro ime? — Kako se priložnost daje k obrekovanju, opravljanju, podpihovanju, krivemu natolcevanju, prederzni sodbi, k zaničevanju, zasramovanju, zmerjanju, očitovanju ali zasmehovanju 984

LXXXIX. kerš. nauk: Primočki, s kterimi se zamoremo ovarovati grehov zoper osmo božjo zapoved . . . 995

XC. kerš. nauk: Kaj nam zapoveduje osma božja zapoved? — Kako zamoremo sami sebi pridobiti, ovarovati in pomnožiti čast in dobro ime? — Od resničnosti ali resnicoljubnosti in od zvestobe. — V čem obstojite te dve čednosti? — in kaj nam pomagate 1004

XCI. kerš. nauk: Od odkritoserčnosti. — Od sočutja in postrežljivosti. — V čem obstojijo te čednosti? — kaj nam pomagajo 1015

XCII. kerš. nauk: Kako moramo bližnjemu skerbeti za čast in dobro ime? — Bližnjemu moramo čast in dobro ime dati in pustiti. — Za poštenje in dobro ime bližnjega se moramo potegovati. — Bližnjemu moramo čast in dobro ime poverniti, če smo mu ju vzeli . . 1025

XCIII. kerš. nauk: Od devete božje zapovedi: Kaj nam prepoveduje deveta božja zapoved? — Od poželjenja po prešeštovanju in od nečistih misel in želj 1044

XCIV. kerš. nauk: Kaj nam zapoveduje deveta božja zapoved? — Od krotenja hudega poželjenja in od čistosti serca 1053

XCV. kerš. nauk: Od desete božje zapovedi: Kaj nam prepoveduje deseta božja zapoved? — Kako se zatira pregrešno poželjenje po krivičnem blagu in lakomno poželjenje po posvetnem blagu 1063

XCVI. kerš. nauk: Kaj nam zapoveduje deseta božja zapoved? — Zakaj je Bog zapovedi dal tudi zastran misel in želj? — Kaj se učimo iz dveh poslednjih zapoved? — Kako se vadimo v dobrih mislih . . . 1072

I. Keršanski nauk.

III. Poglavje.

Od ljubezni.

I. Razdelek.

Kaj da je keršanska ljubezen.

A. Od keršanske ljubezni sploh.

Kaj je keršanska ljubezen? — Kako imenitna in kako močna je keršanska ljubezen.

1. V zadnjem keršanskem nauku sem skončal nauk od keršanskega upanja. Upanje je drugo poglavje ali drugi del vsega keršanskega nauka, ki je v zveličanje ravno tako potrebno kakor vera. Razlagal sem vam, v čem da keršansko upanje obstoji, kakšno mora biti, kaj da od Boga upamo, s čem da se vadimo v keršanskem upanju. Govoril sem vam tudi od molitve sploh, in od nekterih molitev posebej, ter vam razkladal sveti „križev pot“, „Očenaš“, „Češčenasimarijo“, „Angeljevo češčenje“, sveti „Rožnikranc“ in „Litanije“.

Danes gremo spet za stopinjo naprej, ter se prestopimo na tretje poglavje keršanskega nauka, ktero govorí od ljubezni in vam bom razložil naj poprej:

I. Pomen keršanske ljubezni,

in tedaj pred vsem drugim zastavim vpraševanje:

2. Kaj je keršanska ljubezen?

Keršanska ljubezen je čeznatorna, od Boga vlita čednost, po kteri Boga, ki je največa dobrota,

ljubimo čez vse zavoljo njega samega, bližnjega pa zavoljo Boga kakor sami sebe.

Ljubezen v sploh je dopadanje nad kako rečjo, in hrepenenje po tisti reči. — Keršanska, sveta ljubezen je torej dopadanje nad največo lepoto in dobroto, hrepenenje po naj viši lepoti in dobroti. Največa lepota in dobrota pa je Bog. Da bo pa človek res dopadanje in hrepenenje imel po tej najviši lepoti in dobroti, mu je v to treba lastnega prizadevanja. Tako prizadevanje pa dela človeka pred Bogom lepega, čednega, dopadljivega; in zato keršansko ljubezen imenujemo čednost. In ker je ta ljubezen pred vsem drugim v Boga obernjena, imenujemo jo božjo čednost. Pri vsem tem pa le vendar lastno prizadevanje človekovo ne zadostuje. Da bo prava keršanska ljubezen zares gorela v njegovem sercu, mu jo mora najpoprej Bog sam dati in v dušo vliti. Prava keršanska ljubezen je iz nebes doma; iz nebes tedaj mora v človeško dušo priti. In Bog jo tudi res človeku v dušo vlije pri svetem kerstu. „Ljubezen božja je izlita v naše serca po svetem Duhu, kteri nam je bil dan“, piše sv. Pavl (Rimlj. 5, 5.). Ravno zato pravimo, da je keršanska ljubezen čeznatorna, od Boga vlita čednost. In to od Boga v dušo vlito čednost mora človek po lastnem prizadevanju skerbno varovati, v svojem sercu ohraniti in množiti, da mu bo gorela vedno svitlejši in svitlejši. To pa se zgodi, če vselej in v vsem spolnuje sveto voljo božjo.

Iz tega pa, kar sem vam zdaj povedal, se že lahko posname odgovor na uprašanje:

Kaj se pravi keršansko ljubiti?

Keršansko ljubiti se pravi: Boga, najvišo dobroto, ljubiti zavoljo njega samega, in bližnjega ljubiti zavoljo Boga; vse voljno storiti zavoljo Boga, kar je zapovedal.

3. Zdaj pa pridemo na

II. Imenitnost keršanske ljubezni.

Ali je keršanska ljubezen res imenitna?

Keršanska ljubezen je neizrečeno imenitna; zakaj

a) Keršanska ljubezen še le pravo ceno daje vsem našim delom, vsemu našemu djanju in nehanju. — Vse naše dela, ktere opravljamo brez ljubezni do Boga, so mertve in nerodovitne dela. Služabnik ne more od svojega gospoda plačila terjati za take dela, kterih ni opravljal za svojega gospoda. Ravno zato piše sv. Avguštin: „Imej, kar le koli hočeš; če ljubezni nimaš, ti vse skupej nič ne bo pomagalo. Nasproti pa, če tudi ničesar nimaš razun ljubezni, si postavo dopolnil. — Če se tudi prekrižaš, in „Amen“ sklicuješ, in „Aleluja“ prepevaš, in se kerstiti daš, in cerkve obiskuješ: z vsem tim se božji otroci ne ločijo od otrok satanovih; ljubezen le med njimi razloček dela.“ — Ravno to resnico poterduje sv. Janez (I. 3, 14.), rekoč: „Kdor ne ljubi, ostane v smerti.“ — Za njimi tudi sv. Frančišek Salezijan tako lepo besedo zastavi ter pravi: „Kjer ljubezni ni, tam je vsa zaloga čednost nekoristen kup kamnja. Ljubezen mora našim delom ceno dajati pred Bogom, in pred njim je vrednost naših del tem veča, tem čistejši ko izvirajo iz studenca ljubezni do njega. — Dobre dela zgubijo vse zasluženje, — ako niso opravljene v stanu gnade božje, in po tem takem ne izvirajo iz ljubezni. — Veri se zveličanje kaže, upanju se pripravlja, toda le ljubezni sami bo dano. Vera (nam) kaže pot v obljubljeno deželo, kakor jo je kazal zdaj svitlo zdaj tamno Izraelcom tisti ognjeni megleni steber. — Upanje nas redí z mano svoje prijetnosti; ljubezen pa nas pelje, kakor škrinja zaveze, v nebeško kraljestvo, ktero je bilo obljubljeno pravim Izraelcom, in kamor nam vere steber nič več ne služi za vodnika, in kjer nas mana upanja tudi nič več ne hrani.“ — In tedaj je ljubezen sosebno imenitna

b) tudi zato, kjer nikdar ne mine, po spričevanju aposteljnovem, ki pravi: „Ljubezen nikoli ne mine, akoravno bodo prerokovanja minule, in jeziki jenjali, in bo učenost

prešla.“ (I. Kor. 13, 8.) Ljubezen bo ostala tudi v večnem življenju, dasiravno bodo tamkej jenjali posebni duhovni darovi. Jenjale bodo prerokovanja, ker prihodnje potlej več ne bo skrito; nehali bodo mnogoteri jeziki, ker se bodo vsi v vzajemnem gledanju med seboj poznali in umeli; nehala bo učenost od božjih reči, ktera preiskuje, primerja, dokazuje in je sploh na svetu vsa nepolnoma, ker tam gori bomo resnico jasno gledali, in sicer vso resnico. Vse, kar zdej verujemo, bomo tam gori gledali; kar zdej upamo, bomo ondi gori vživali; kar pa zdej ljubimo, Boga namreč trojedinega, bomo ljubili tudi v nebesih na vse vekomej.

Ljubezen je imenitna

c) zato, kjer je kraljica vseh čednost, in tedaj tudi največa zmed treh božjih čednost, kakor apostelj uči, rekoč: „Zdaj pa ostanejo vera, upanje, ljubezen, to troje; največa pa med temi je ljubezen.“ (I. Kor. 13, 13.) — „Velika in veličastna je vera“, pravi častitljivi Kanizij, „vse veča pa je ljubezen. Veliko in veličastno je upanje; vse imenitniša pa je ljubezen.“ — Sv. Avguštin piše; „Kedar se vprašuje, ali je dober ta ali uni človek, se ne vprašuje po tem, kaj da veruje ali upa, ampak le potem, kaj da ljubi. Zakaj kdor prav ljubi, bo gotovo tudi prav veroval in prav upal. Kdor pa ne ljubi, bo nečimurno veroval, akoravno bi resnično bilo to, kar veruje; bo nečimurno upal, čeravno bi v pravo zveličanje vodilo to, kar upa. Po tem takem je keršanska ljubezen podlaga, polnost in popolnost keršanskega življenja.“ — Še vse lepši pa sv. Pavl popisuje keršansko ljubezen, ko pravi: „Ko bi človeške in angeljske jezike govoril, ljubezni pa bi ne imel, bi bil kakor bučeč bron ali zvoneč zvonec. In ko bi znal prerokovati, in bi vedel vse skrivnosti, in imel vso učenost; in ko bi imel vso vero, tako da bi gore prestavljal, ljubezni pa bi ne imel, nič nisem. In ko bi razdal ubogim v živež vse svoje premoženje, in ko bi svoje telo dal, tako da bi gorel, ljubezni pa bi ne imel, mi nič ne pomaga.“ (I. Kor. 13, 1—3.) —

Poglejte, kako imenitna in veličastna je keršanska ljubezen! Po vsi pravici tedaj nek učen mož (Marchantius) od nje govori in pravi: „Kakor med elementi ogenj, med rudninami zlato, med žlahtnimi kamenci demant, med planeti (zvezdami) solnce, med angelji Serafimi na najviši stopnji stojé,

ravno tako tudi med vsemi čednostmi in duhovnimi darov pervo mesto ljubezen ima.“

4. Naj vam zdej tudi še nekoliko razložim

III. Moč keršanske ljubezni.

Ljubezen je zares močna, zares gnadepolna čednost, kar bote lahko spoznali, ako zvesto poslušate, iz tega, kar vam bom zdej povedal.

a) Keršanska ljubezen vodi Boga k nam in nas k Bogu. To nam je Gospod sam povedal, rekoč: „Ako me kdo ljubi, bo moje besede spolnoval; in moj Oče ga bo ljubil, in bova k njemu prišla in pri njem prebivala.“ (Jan. 14, 23.) — Sv. Janez (I. 4, 16.) piše: „Kdor ostane v ljubezni, ostane v Bogu, in Bog v njem.“ — Kako resnične so te besede, se lepo kaže v življenju svetega Avguština. Dokler je Avguštin zamaknjen bil v svet in posvetno veselje, dokler je ljubil pregrehe in hudobije, bil je ves pozemljišk in posveten, kedar pa ga je razgrel ogenj božje ljubezni, postal je kar na enkrat ves drugačen človek. Poprej je zaničeval svojega Boga; zdej pa se je vsega srečnega imel v njegovem posestvu. Glejte, tolike čudeže dela sveta ljubezen v človeškem sercu! Sv. Avguštin nam vse to sam pripoveduje v eni svojih pridig, v kteri med drugim tako-le govori: „O človek! kar ljubiš, to si ti. Če ljubiš Boga, boš — skor si ne upam povedati, pa sveto pismo samo ti pove—boš Bog postal; zakaj Psalmist prepeva in pravi: Jaz sem rekel: Bogovi ste, in sinovi Najvišega vsi.“ (Ps. 81, 6.) In ker je dobro čutil božje ljubezni prečudno moč, molil je, ter rekel: „O vedno stara in vedno nova lepota! prepozno smo te ljubiti začeli. Preklet bodi čas, kterega smo zgubili! Nadomestiti ga hočemo z vso gorečnostjo svoje ljubezni. O božji ogenj, ki neprenehoma goriš, in nikdar ne ugasneš! Vžgi nas s svojo božjo ljubeznijo, ktera bo požgala v nas vse, kar je posvetneğa, da bomo v tebe spremenjeni v sedajnem življenju in v večnosti.“

b) Sveta, keršanska ljubezen nam pridobiva odpuščenje grehov. Sv. Peter (I. 4, 8.) piše: „Ljubezen pokrije obilnost grehov, to je: Ljubezen pokrije pred Bogom

naše preobilne grehe.“ — Resničnost teh besed se lepo razkazuje v življenju svete Marije Magdalene, od ktere nam sv. Lukež (7, 36—48.) to-le pripoveduje: Nekdo zmed farizejev, Simon po imenu, je Jezusa prosil, da bi pri njem jedel. In Jezus je prišel v hišo farizejevo, in je k jedi sedel. In glej! žena v mestu, ktera je bila grešnica, ko je zvedela, da je v hiši farizejevi pri jedi, prinesla je alabastrovo pušico mazila; in je zad stopila k njegovim nogam, ter mu je začela s solzami noge močiti, in jih je brisala z lasmi svoje glave, in mu je noge poljubovala in mazilila z mazilom. Farizej pa, kteri ga je povabil, kedar je to vidil, djal je sam pri sebi, rekoč: „Ko bi bil on prerok, bi pač vedel, kdo in kakšna je žena, ktera se ga dotika, da je grešnica!“ In Jezus je odgovoril, in mu rekel: „Simon! imam ti nekaj povedati.“ On pa reče: „Učenik, povej!“ — „Nek posojevavec je imel dva dolžnika; eden je bil dolžen pet sto denarjev, eden pa petdeset. Ker nista imela s čim plačati, obema je odpustil. Kteri tedaj ga bolj ljubi?“ Simon je odgovoril in rekel: „Menim, da tisti, kteremu je več odpustil.“ On pa mu je rekel: „Prav si razsodil.“ In se je obernil k ženi, in je rekel Simonu: „Vidiš to ženo? Prišel sem v tvojo hišo, in mi nisi dal vode za noge; ta pa mi je s solzami noge močila, in jih brisala s svojimi lasmi. Poljubljeja mi nisi dal; ta pa, kar je v hišo prišla, mi nog poljubovati ni jenjala. Moje glave z oljem nisi mazilil; ta pa mi je noge mazilila z mazilom. Zato ti povem: Veliko grehov jej je odpuščenih, ker je veliko ljubila. Komur se pa manj odpustí, manj ljubi.“ Njej je pa rekel: „Odpuščeni so ti tvoji grehi.“

c) Keršanska ljubezen daje pravo modrost. — Sv. Pavl pravi: „Učenost napihuje; ljubezen pa boljša (k dobremu nagiba). Ako pa kdo méni, da kaj vé, še ni spoznal, kako mora vedeti. Ako pa kdo Boga ljubi, je od njega poznan, (in Bog mu bo dal pravo spoznanje).“ (I. Kor. 8, 1—3.) — Ko so ga nekteri zmed njegovih tovaršev vpraševali, iz kterih bukev se je naučil največ učenosti in svojo veliko modrost, jim je odgovoril sv. Dominik, rekoč: „Iz bukev ljubezni sem se vse več naučil, kakor pa iz vsega svetega pisma:“ — Na enako vpraševanje je tudi sv. Frančišek Salezijan enak odgovor dal, ter djal: „Ljubezen mi služi za bukve vsega bogo-

slovja; ona je s sveto učenostjo napolnila nevednega Pavla, Antona, Hilarijona, Simeona, Frančiška.“ — In prav lepo o tem govorí kardinal Hugo, ter pravi: „Tem veča ko je ljubezen, tem obilniše je tudi spoznanje; zakaj ogenj svéti tem svetejši, tem močnejši ko gorí.“

d) Keršanska ljubezen daje moč in serčnost, za božjo čast se vojskovati in terpeti, in clo umreti. — Od te resnice več ko prepričan zakliče sv. Pavl: „Kdo nas bo ločil od ljubezni Kristusove? Ali nadloga? ali stiska? ali lakota? ali nagota? ali nevarnost? ali preganjanje? ali meč?— Svest sem si, da ne smert, ne življenje, ne angelji, ne poglavarstva, ne oblasti, ne sedajno, ne prihodnje, ne moč, ne visokost, ne globočina, ne druga stvar nas ne bo mogla ločiti od ljubezni božje, ktera je v Kristusu Jezusu, Gospodu našem.“ (Rimlj. 8, 35. 38. 39.) — In v Visoki pesmi (8, 6. 7.) beremo: „Močna kakor smert je ljubezen. — Velike vode ne morejo pogasiti ljubezni, in reke je ne morejo utopiti.“ — Glejte, tako močna, tako serčna je keršanska ljubezen, in prisiljeni smo, občudovati njeno silno moč nad vsemi svetimi spoznovavci in mučenci naše svete vere. Vsi veseli so prenašali najstrašnejše muke. Njih oko se pri tem ni solzilo, njih usta o tem niso tožile. Kviško so obračali svoje oko, svoje serce tje gori proti nebesom, veličastnemu sedežu ljubljenega Boga, za kterega je gorela, in po kterem kopernela njihova duša. Toliko serčnost, toliko moč zamore človeku navdihniti le sama božja ljubezen, nebeška ljubezen in sveta. — Naj vam zmed sto in sto drugih le samo svetega Štefana pokličem v spomin. Sv. Štefan, ves poln svetega Duha, je kar očitno oznanoval križanega Jezusa. Judje pa, kterim je odkritoserčno očital njihovo terdovratnost, v smert ga obsodijo, in s kamnjem pobijejo. Sv. Štefan gre ves vesel v smert, in je še s svojimi zadnjimi zdihljeji molil za svoje morivce. „S kakšnim orožjem je pač sv. Štefan zamogel se vojskovati tolikanj serčno in junaško?“ uprašuje sveti škof Fulgencij, „in s čim je zamogel premagati togoto Judov in si pridobiti krono večnega življenja?“ Na to upraševanje si sam odgovori, rekoč: „To zmagonosno orožje je bila keršanska ljubezen; ž njo je zmagal tolikanj veličastno. Ker je ljubezen božjo v sercu

nosil, se ni vstrašil togote Judov; ker je bil prevzet od keršanske ljubezni do bližnjega, molil je clo za svoje kamnjavce in morivce. Z ljubeznijo je strahoval zmotence, da bi se bili poboljšali; v ljubezni je molil za kaznivredne, da bi ne bili kaznovani. Z ljubeznijo je Savla spremenil v Pavla, in si tistega, ki ga je na zemlji preganjal, pridobil v nebesih za svojega nebeškega tovarša.“ — Glejte keršanske ljubezni čudno moč. Kdor keršansko ljubezen v posest ima, bo živel in umerl za Boga.

e) Ljubezen nam polajša in poslajša vsako reč. — Kdor keršansko ljubezen v sercu ima, bo dragovoljno in veselo opravljal vsako opravilo. — V nekem samostanu na Sinajski gori je živel menih, kteri je moral dan na dan kuhati in jedila pripravljati za več ko dve sto ljudi. Pri tem svojem preobilnem in vročem opravilu pa je bil vendar le vedno ves zadovoljen in vesel. Opat, viditi svojega kuharja vedno veselega, vprašuje ga nekega dne, ter mu pravi: „Kako je nek mogoče, da pri svojem preobilnem trudu in delu nikdar nevoljen ne postaneš, ampak si vedno ves vesel in zadovoljen?“ „To se izhaja od tod“, zaverne kuhar, „ker vse, karkoli imam storiti, opravljam iz ljubezni do ljudi, sosebno pa iz ljubezni do Boga. Ljubezen pa vsako reč nareja lahko in sladko.“

f) Ljubezen reveža bogatí; bogatega pa še le zares srečnega naredí. — Bog, ki je neskončna modrost, sam obeta v svetem pismu, rekoč: „Jaz bogatím njih, ki mene ljubijo, in napolnujem njih zaklade.“ (Pregov. 8, 21.) — In sv. Bazilij pravi: „Božja ljubezen je nezmeren zaklad; kdor ga ima, je bogat; kdor ga nima, je reven, naj si že bo, kdorkoli hoče.“ — Leta 1576 je v samotni vasici Gaskonske okrajne v znožju Pirenejskih planin luč sveta zagledal mož, kterega je pozneje ves keršanski svet občudoval zavoljo njegove nenavadne ljubezni do Boga in do bližnjega. Ime mu je Vincencij s priimkom Pavlan. Starši svetega Vincencija so bili neizrečeno revni in siromašni na časnem blagu, tem bogatejši pa na čednosti in bogaboječnosti. Kmalo pa so spazili na mladem Vincenciju nenavadne dušne zmožnosti in moči, in

so ga torej v šolo pošiljali, dokler ni bil v mašnika posvečen. Sv. Vincencij, revnih staršev sin, je tudi kar mašnik, vedno reven in ubožen ostal. In vendar le noben cesar in noben kralj in noben bogatin ni še dognal in doprinesel tolikih reči, kakor jih je doprinesel sv. Vincencij Pavlan. Vstanovil je lep red Lazaristov (misjonskih duhovnih bratov) in usmiljenih sester, postavil brez števila bolnišnic in sirotišnic, preskerbel na tisuče ubogih in siromakov, dasiravno ni ne vinarja imel, kterega bi bil svojo lastnino imenoval. Kaj pravite, od kod to čudo? Glejte, to je moč keršanske ljubezni, ktera tudi reveža bogatega naredi. Kjer ljubezen prebiva, ondi tudi božji blagoslov počiva, in vsaka reč po sreči izide. — Keršanska duša! nikar ne pozabi te zlate resnice, in skerbno skerbno išči te svete ljubezni, dokler je ne najdeš, in si je v serce ne vsadiš!

g) Keršanska ljubezen je podlaga in podstava vse svetosti. — Keršanska ljubezen je v človeškem sercu to, kar so na uri težaji, kteri gonijo sleherno vretence, obračajo vsako kolo in kolesce. — Ravno zato opominja sv. Pavl (Kol. 3, 14.) rekoč: „Pred vsem tem pa imejte ljubezen, ktera je vez popolnamosti“, to je: ktera vse čednosti zvezuje in popolnoma dela; zakaj „kdor resnično ljubi, spolnoval bo vse čednosti, in sicer popolnoma spolnoval; brez ljubezni pa ni prave čednosti“, uči sv. Krizostom. — Kdor Boga resnično ljubi in popolnoma, ne more drugač, kakor le dobro delati; zakaj kakor hitro bi jenjal dobro delati, bi ob enem tudi jenjal Boga ljubiti. Kjer ljubezen prebiva, ondi se nahaja tudi popolna pokorščina do božjih zapoved. Po vsi pravici torej piše sv. Pavl: „Polnost (dopolnenje) postave je ljubezen.“ (Rimlj. 13, 10.) In res: kdor Boga ljubi, bo tudi vanj veroval, vanj upal in ga molil; bo sveto božje ime posvečeval; bo nedeljo in praznike prav praznoval; bo spoštoval starše, v časti imel duhovske in deželske gosposke; bo usmiljenje skazoval svojemu bližnjemu; bo čist in sramožljiv v vsem svojem življenju; pošten v vsem svojem djanju in nehanju; bo resnicoljuben in odkritoserčen v vsem svojem obnašanju. — V ljubezni so po tem takem zedinjene vse druge čednosti, kakor so v solncu zbrani in zedinjeni vsi solnčni žarki.

5. Slišali ste, ljubi kristjani! kako lepa, kako imenitna, kako močna je keršanska ljubezen. Kaj čuda tedaj, če tudi nobena druga čednost nima tolikega plačila, kakor ga sveta božja ljubezen ima. Sv. Pavl piše: „Oko ni vidilo, uho ni slišalo, in v serce človekovo ni prišlo, kar je Bog pripravil tem, kteri ga ljubijo.“ (I. Kor. 2, 9.) — O kako željno bi mogli torej hrepeneti po tej prelepi čednosti, ktera nas že tukej na zemlji k Bogu povzdiguje, po smerti pa nas na vekomej ž njim zedinuje! — Zatorej tudi jaz vsakemu zmed vas rečem to, kar je sv. Avguštin rekel tistemu, kteri ga je upraševal, v čem da svetost življenja obstojí. Odgovoril mu je, in rekel; „Ljubi, po tem pa stori, kar hočeš.“ Amen.

II. Keršanski nauk.

Od ljubezni do Boga. — Zakaj in kako moramo Boga ljubiti?

1. Zadnjič sem govoril od keršanke ljubezni v sploh. Razlagal sem vam, kaj da je keršanska ljubezen; in sem vam tudi povedal, kako imenitna in kako močna da je keršanska ljubezen. — Danes pa bom govoril

B. Od keršanske ljubezni posebej,

in tedaj začnem z vpraševanjem;

Kam se mora sosebno obračati naša ljubezen?

Naj poprej in pred vsem drugim se mora naša ljubezen obračati v Boga; potem pa zavoljo Boga tudi v našega bližnjega in v samega sebe. „Ljubi Gospoda, svojega Boga iz vsega svojega serca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje moči, in iz vse svoje misli: in svojega bližnjega, kakor sam sebe“, uči Kristus, naš Gospod. (Luk. 10, 27.)—

Po tem takem razpade ljubezen: A. v ljubezen do Boga; B. v ljubezen do bližnjega; in C. v ljubezni do samega sebe. — Razložil vam bom z verstjo vsako posebej, in sicer danes bom govoril:

A. Od ljubezni do Boga,

in bom zastavil najpoprej to-le vpraševanje:

2. Ali je ljubezen do Boga imenitna reč?

Odgovorim: Ljubezen do Boga je najimenitniša reč. Že v stari zavezi je Jozua naročal Izraelcom, rekoč: „Zvesto ohranite in v djanju spolnujte zapoved in postavo, ki vam jo je ukazal Mozes, služabnik Gospodov, da ljubite Gospoda, svojega Boga.“ (Jozue 22, 5.) — In v novi zavezi je Jezus sam učeniku postave na uprašanje, ktera da je naj veča zapoved v postavi, odgovoril in rekel: „Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega serca. — To je perva in naj veča zapoved.“

Da je Boga ljubiti res pervo in najimenitniše opravilo, uči zraven božje postave tudi natorna postava. Naša pamet nam pravi: Bog je začetnik in stvarnik natore, cilj in konec vseh reči. Pametnim stvarem je dal zmožnost, častiti in ljubiti to, kar je dobro, častiti in ljubiti njega, kteri je dober sam na sebi, in od kterega tudi vse dobro izvira. Ravno zato moramo svoje misli in želje v njega obračati, ravno kakor solnčna roža za solncom obrača svoj cvet. Solnčnica se zjutraj obrača proti solnčnemu vzhodu, zvečer pa proti solnčnemu zahodu, in še clo o meglenem vremenu se obrača proti tistemu kraju, na kterem solnce stoji. Ravno tako mora naša ljubezen vedno obernjena biti v Boga, ki je Solnce pravice, bodi si v sreči ali nesreči, v veselih ali žalostnih dnevih. Bog nam mora biti najbolj pri sercu, njega moramo pred vsem drugim ljubiti, po njem naj bolj hrepeneti. — Sv. Avguštin pripoveduje, da je Rimsko štarašinstvo pripoznalo in poterdilo kakih 3000 bogov ali molikov, keršanskega Boga pa ni hotlo dovoliti. Rekli so namreč starašini, da je keršanski Bog ošaben Bog, ki hoče sam moljen, sam ljubljen biti, in nobenega drugega boga zraven sebe ne

terpi. Toda naš Bog ima vso pravico, to terjati od nas, zakaj on je edinopravi Bog, in je tedaj tudi edini, ki nas resnično ljubi, in ravno za to, ker nas ljubi, terja, da tudi mi njega ljubimo iz vsega svojega serca.

3. Drugo vpraševanje, kterega vam bom zastavil v ozir ljubezni do Boga, je to-le:

Ali je težko Boga ljubiti?

Na to vpraševanje odgovorim: Boga ljubiti ne more biti težko; zakaj ljubiti — to vsakdo ve — je lahko in sladko. — Ko bi nam bil Bog zapovedal, da ga moramo sovražíti, bi nam bil s tim res nekaj prav težavnega zapovedal; zakaj naše serce bi se vstavljalo, ko bi moglo sovražiti kaj takega, kar je vredno vse ljubezni. Ker nam je pa Bog zapovedal, da moramo ljubiti, in sicer ljubiti Njega, ki je neskončna ljubezen, nam ta zapoved ne more biti težka, ampak nam mora biti lahka, ljuba in sladka. Svetniki so vsi od kraja Boga ljubili, vsi angelji ga ljubijo, in v tej ljubezni svoje zveličanje imajo. Da Boga ljubiti zamoremo, nam ni treba ne denarja ne blaga, ne obilne učenosti ne velikih talentov (dušnih zmožnost), ne visokega stanu, ne žlahnega rodu, ampak le resnične volje. Kralj David je bil že star, in že blizo groba, in vendar le v ljubezni do Boga ni opešal. Zavoljo velike starosti spokornega oblačila ni mogel več nositi, tudi ne svojega telesa na terdem ležišču mertviti; Boga ljubiti je pa še zmerom zamogel, in je torej vedno zdihoval, priserčno zdihoval: „Ljubim te, Gospod, moja moč, Gospod, moja terdnjava, moje pribežališče, in moj rešenik, moj Bog, moj pomočnik.“ (Ps. 17, 2. 3.) Po vsi pravici torej pravi kardinal Hugo: „Nihče se ne more izgovarjati, kakor bi mu ne bilo mogoče, Boga ljubiti. Bog ničesar drugega od nas ne terja, kakor le naše serce. „Sin! daj mi svoje serce“, nam prigovarja. Kdor tedaj voljo ima, ljubiti, s tim že tudi resnično ljubi. To namreč je lahka reč mladenču kakor starčeku, možu kakor ženi, revnemu kakor bogatemu, visokemu kakor nizkemu, svobodnemu kakor vjetniščenemu, slabemu kakor močnemu, nevednemu nič manj kot učenemu.“ — Frančiškan Egidij (Tiln) je prišel svoje dni do učenega Bonaventura, in mu je rekel: „Bog je vam učenim

dal lepe zmožnosti, s kterimi mu zamorete služiti in njegovo ime poveličevati pred ljudmi; kaj pa bomo mi priprosti ljudje storili v njegovo čast?“ Ljubeznivo mu odgovorí Bonaventura, rekoč: „Vi zamorete Boga odkritoserčno ljubiti; in to edino je, kar mu zares dopade.“ Na to reče Egidij! „Ali zamore mar tudi neveden in priprost človek ravno tako priserčno Kristusa ljubiti, kakor bistroumen in učen človek?“ In Bonaventura ga zaverne, ter mu pravi: „Ljubi brat! kako zamoreš nek po tem upraševati? Priprost človek zamore Boga še clo bolj ljubiti, kakor pa najbolj učeni mož!“ Ves vesel gre zdaj Egidij od ondot, se na vert poda in zakliče: „Priprosti ljudje! ljubite Kristusa, in bote večí memo brata Bonaventura!“

4. Tretje upraševanje v ozir ljubezni do Boga je;

Zakaj moramo Boga ljubiti?

Naj poprej moramo Boga ljubiti zavoljo njega samega, to je: Boga moramo ljubiti ne zavoljo tega, ker nas zamore strahovati in kaznovati, tudi ne zavoljo tega, ker nam zamore plačilo dati; ampak ljubiti ga moramo zavoljo njega samega, to je: zavoljo njegovih neskončnih popolnost, ker je neskončna, vse ljubezni vredna dobrota in ljubezen in lepota. Saj že tudi ljudi ljubimo zavoljo kakih lepih lastnost; v Bogu pa so strinjene in zedinjene vse prednosti in vse čednosti in vse naj lepše lastnosti; po tem takem se pa tudi spodobi, da ga neskončno ljubimo, ljubimo čez vse. Prav lepo torej sv. Bernard spregovorí in pravi: „Vzrok, zavoljo kterega moramo Boga ljubiti, je Bog sam.“ — Kdor Boga tako ljubi, ga ljubi popolnoma. — V ozir tega nam prelep nauk daje neka žena v Aleksandriji. Prišla je nekega dne na terg tega velikega mesta s posodo vode v eni roci in z gorečo bakljo v drugi roci. Vprašujejo jo, kaj da bo storíla s temi rečmi? Ona pa je odgovorila, in djala: „S to bakljo bi rada nebesa požgala, s to vodo pa peklenski ogenj pogasila, zató, da bi posihmalo ljudje Boga nič več ne ljubili zanašaje se na povračilo ali pa iz strahu pred kaznijo, ampak da bi ga ljubili edino le zavoljo njega samega in zavoljo njegove vse časti in hvale vredne popolnosti.“ O kako žlahna misel je navdajala ženo!

Kako razsvitljena je bila njena duša, da je tako dobro spoznala, kako veličasten da je Bog, in kako da je že zavoljo samega sebe vreden vse naše ljubezni.

Ali smemo pa še tudi iz kakih drugih vzrokov Boga ljubiti?

Smemo ga, in sicer tudi zavoljo nas samih, ter

a) zato, ker je on nas že poprej ljubil (I. Jan. 4, 19.) s tim, da nas je vstvaril, in da je svojega edinega Sina na svet poslal v naše odrešenje. — Vse, karkoli imamo, imamo le od Boga. Kar nikoli nobeden oče in nikoli nobena mati nista storila za svoje dete, je Bog nam storil v svoji neskončni ljubezni. Zatorej opominja sv. Bernard, rekoč: „Ako ljubimo tistega, kteri nam kaj dobrega stori, kteri nam kaj v dar da, kteri nam v potrebi na pomoč prihiti, kteri kako nevarnost za nas prestojí; kolikanj bolj moramo tistega, po kterem živimo, se gibljemo in smo; kteri nam je dal vse, kar smo in kar imamo; kteri nam je angelje v varhe dal; nam dal solnce, mesec in zvezde, da nas razsvitljujejo; nam dal zemljo, da na njej prebivamo...; kteri nas zlega varuje; in kteri se ni le samo v kako smertno nevarnost za nas podal, ampak je tudi res najbritkejšo in najosramotivnišo smert za nas prestal!“

Boga moramo ljubiti

b) zato, ker nas Bog ohranuje, in nas dan na dan obklada z brezštevilnimi dobrotami za dušo in telo. — Vse, karkoli imamo, imamo le od Boga. Dušo in telo nam je Bog dal, in vse, kar potrebujemo za dušo in telo. Tolika nezmerna dobrota in ljubezen božja do nas po vsi pravici zasluži vso našo ljubezen do njega. — Ko so keršanski misijonarji Japoncom (Japanezom) oznanovali sveto evangelije, ter jim razlagali in pripovedovali božjo neskončno dobroto in ljubezen do ljudi, so Japonci kar na glas klicali: „O kako velik, o kako dober, o kako ljubeznjiv je Bog kristjanov!“ In ko so slišali, da Bog za vso svojo ljubezen nič druzega ne terja, kakor le našo ljubezen, in kako da nam to ljubezen

zapoveduje z razločno zapovedjo, so rekli: „Po čemu to? Ali je mar potrebno, pametnemu človeku zapovedovati, naj Boga ljubi? Ali mar ni največa sreča, da Boga ljubimo? In ali mar ni to največa nesreča, če ga ne ljubimo?“ In ko so Japonci zvedeli, da se najdejo kristjani, kteri Boga ne le ne ljubijo, ampak ga še clo žalijo in preklinjajo, so se jim grozili, rekoč: „O krivično ljudstvo! o nehvaležne serca! Ali je pač mogoče, da se med kristjani nahaja tolika gnusoba? Kje je tista preklicana zemlja, na kteri prebivajo ti neobčutni in nespametni ljudje?“ — Kristjani moji! varujmo se, da ta pravična graja ne bo zadevala tudi nas; če nas pa zadeva to očitovanje, skerbni bodimo, da bomo vsaj svoje naslednje dni darovali sveti božji ljubezni!

Boga moramo ljubiti na zadnje

c) tudi še zato, ker Bog kar naravnost terja, da ga ljubimo, in ker je na to ljubezen zastavljeno clo naše zveličanje. — Sv. Lukež nam pripoveduje, da je nekega dne nek učenik postave vstal, in Jezusa skušal, rekoč: „Učenik! kaj naj storim, da večno življenje zadobim?“ On pa mu je rekel: „Kaj je v postavi pisano? Kako bereš?“ On je odgovoril in rekel: „Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega serca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje moči, in iz vse svoje misli: in svojega bližnjega kakor sam sebe.“ In Jezus mu je rekel: „Prav si odgovoril: to stori, in boš živel, to je: boš večno življenje zadobil.“ (Luk. 10, 25—28.) Iz tega posnemamo, da je večno življenje v plačilo postavljeno njim, ki to pervo in poglavitno zapoved zvesto spolnujejo, in ljubijo Boga iz vsega serca.

Ljube duše! povedal sem vam, da moramo Boga ljubiti zavoljo njega samega, ter zavoljo njegove neskončne lepote in popolnomasti. Pristavil sem, da ga smemo ljubiti tudi zavoljo nas samih, ter zato, ker je neskončno dobrotljiv do nas, in nam našo ljubezen do njega z večnim življenjem plačuje. Pri vsem tem pa le vendar ne smete misliti, da je vse eno, ali ljubimo Boga iz tega ali unega vzroka, iz tega ali unega nagiba. Kakor se zvezda od zvezde po svitlobi loči,

se tudi ljubezen do Boga loči po uzroku in nagibu, iz kterega izvira. — Če ljubimo Boga zavoljo tega, ker nam je neskončno dobrotljiv, in nam bo plačal z nebeškim veseljem našo ljubezen do njega, je ta naša ljubezen do Boga dobra in Bogu dopadljiva, vendar pa ni še popolnoma ljubezen. Če pa ljubimo Boga zavoljo tega, ker je zavoljo svoje neskončne lepote in zavoljo svoje popolnomasti vreden vse naše ljubezni brez vsega ozira na plačilo, kterega nam zamore dati, in na kazen, s ktero nas zamore strahovati, je naša ljubezen še le popolnoma ljubezen, nad ktero Bog tem veče dopadanje ima. — Skerbimo pa, da bo naša ljubezen do Boga čistejša in popolniša od dne do dne.

5. Zdaj pa pridemo do vpraševanja:

Kako moramo Boga ljubiti?

Boga moramo ljubiti čez vse. — Boga čez vse ljubiti pa se pravi: Boga rajši imeti, kakor vse stvari na svetu; ga rajši imeti, kakor vse, kar nam zamore prijetno biti in dopadljivo; in torej rajši vse, in clo življenje dati, kakor pa Boga razžaliti. — Ljubiti moramo Boga iz vsega svojega serca, to je: v njem in pri njem moramo iskati svoje največe sreče in svojega največega veselja; ljubiti moramo to, kar Bog ljubi, in sovražiti, kar Bog sovraži. — Ljubiti moramo Boga iz vse svoje duše, to je: skerbno sí moramo prizadevati, po svetem premišljevanju Boga vedno bolj in bolj spoznavati, in vse svoje dušne moči, vse svoje znanje in vso svojo učenost obračati v božjo čast. — Ljubiti moramo Boga iz vse svoje misli, to je: zatirati moramo v sebi vse svoje grešno poželenje, in moramo želeti le to, da bi se z Bogom zedinili in sklenili. — Ljubiti moramo Boga iz vse svoje moči, to je: njemu moramo darovati vse svoje djanje in nehanje, in vse, karkoli storimo, storiti za božjo čast in iz ljubezni do Boga. — Naslednja dogodba naj vam še bolj razjasnuje, kako moramo Boga ljubiti:

Nek bogat grajščak je ubogo siroto, ter fantiča, kteri ni ne očeta ne matere več imel, za svojega otroka dovzel, ga lepo izredil in ljubil prav po očetovo. Preden pa se je fantič,

Anton po imenu, zavedel svoje pameti, se je njegov gospod podal v tujo deželo, v kteri je moral ostati veliko let. Pred svojim odhodom pa je gospod Antona izročil skerbnim učenikom, kupil mu nekaj zemljišča z lepim pohištvom, ter naročil svojemu hišniku, naj zanj skerbi, kakor bi bilo njegovo lastno dete. Ko fantič odraste, zve, da nič več starišev nima, in kako da ga je grajščak za svojega otroka sprejel, in kolikanj dobrot da mu je že skazal in mu jih še skazuje. Fantič, hvaležen ki je bil, je naj večo ljubezen do svojega tolikega dobrotnika čutil v svojem sercu. Rad bi mu bil svojo ljubezen očitno pokazal, pa ni vedel kako; zakaj gospod se je znašel dalječ od tam v tuji deželi, in priložnosti ni bilo, mu kaj dobrega storiti, in mu s tim hvaležnost in ljubezen na znanje dajati. Pa bistre glave ki je bil, si Anton kmalu vmisli, kako da bi vsaj nekoliko ljubezen za ljubezen povračeval svojemu dobremu gospodu. Le poslušajte, kaj je storil! Anton je prav dostikrat mislil na svojega dobrotnika. Kedar se je sred svojega polja znašel pod milim nebom, in v shrambe in žitnice spravljal poljske pridelke, rekel je sam med seboj: „Vsega tega bi ne imel, ko bi mojega dobrotnika ne bilo.“ Ravno tako je nanj mislil tudi o drugih priložnostih. Zraven tega ga je prav v serce veselilo, kedar so drugi vaščanje pripovedovali, kako moder, pravičen in usmiljen da je njih grajščak in gospod, in je od tega tudi z drugimi prav rad govoril, da je le priložnost nanesla. Tu in tam kterikrat je grajščak svojim podložnim iz daljne dežele poslal kako povelje ali pa jim je po svojem hišniku in oskerbniku zapovedal storiti to ali uno. In Anton je vselej pervi bil, ki je zvesto spolnoval vse te naročila; zraven tega je pa tudi še druge k pokorščini nagovarjal. Rekel jim je: „Verjamite mi: naš gospod naj bolj vé, kaj nam je v blagor in prid, in gotovo ničesar ne zahteva, kar bi nam v nesrečo bilo“. Grajščak je na svoji grajščini zapustil tudi dvoje lastnih otrok. Ta dva otroka je Anton priserčno ljubil. Kar jima je le koli zamogel dobrega storiti, jima je storil, akoravno ga nihče ni ne prosil ne opominjal. Rekel je: „Svojemu dobrotniku ne morem povračevati njegovih dobrot; zatoraj bom vsaj njegovim otrokom skazoval toliko ljubezen, kolikoršno bom le koli mogel. Vem, da bo oče to, kar njegovim otrokom storim, zarajtal

tako, kakor bi bilo njemu samemu storjeno.“ Tako je ljubil Anton svojega dobrotnika, dasiravno si je komej komej spomnil, kakšno da je njegovo obličje, ker je poprej zapustel domačo deželo, prejden se je Anton do dobrega zavedel svoje pameti. — Ravno tako zamoremo tudi mi Boga ljubiti, akoravno ga ne vidimo iz oči v oči. Svojo ljubezen mu zamoremo skazovati ali znotraj v svojem sercu, ali pa po svojem vunanjem obnašanju. Znotraj v svojem sercu Bogu svojo ljubezen razodevamo, če:

a) radi nanj mislimo. Boga na misel in v spomin poklicati pa nam zamore vsaka ljuba božja stvar: Solnce, mesec in zvezde nad nami, zeljišča in drevesa krog nas, ptice pod nebom in ribe v vodi in vse druge božje stvari so prav pripravne spomniti nas na Boga, našega Stvarnika in naj večega dobrotnika. — Bogu v sercu svojo ljubezen skazujemo, če

b) vselej prav in dobro od Boga mislimo. Ljubezen tistemu, kterega ljubi, nobenih slabih lastnost ne podtika, ampak mu le dobre in lepe prilastuje. Ko bi nam tedaj v kakem terpljenju prišla misel v glavo: „Bog nas je zapustil; in nič več modro in pravično sveta ne vlada“; nam mora ljubezen kar naglo nasprotno misel navdihniti v glavo: „Tega ne! kaj takega nikakor ne smemo misliti od Boga; zakaj Bog nima nobenih pomanjkljivost nad seboj, ampak ima le same popolnosti.“ — Kolikorkrat koli pa se spominjamo teh božjih popolnost in prelepih lastnost, se jih bomo

c) veselili. Če se že veselimo, kedar slišimo to ali uno reč, ktera v čast zaleže našim prijatlom; zakaj bi se nek tudi ne veselili, kedar se spomnimo, da je Bog vsegamogočen, neskončno svet in pravičen, neskončno dobrotljiv in usmiljen? — Svojo ljubezen pa zamoremo Bogu skazovati tudi s svojim vunanjim obnašanjem, in sicer s tim, da se

a) radi od Boga pogovarjamo. Zakaj kogar kdo ljubi, od tistega se tudi rad pogovarja. Tudi mi bomi radi z drugimi ljudmi se pogovarjali od Boga in njegovih svetih del in njegovih prelepih lastnost, in ga poveličevali in hvalili. — Še lepši pa bomo svojo ljubezen do Boga razkazovali s tim, da

b) sveto voljo božjo vselej zvesto spolnujemo in dragovoljno. Kdor kterega drugega človeka ljubi, bo skerbno

pazil na vse to, kar ljubljeni človek rad vidi in sliši, in mu bo vse to tudi rad storil; od druge strani pa bo tudi pazil na to, kar ljubljenemu človeku ni všeč in po volji, in se bo ogibal in varoval vsega tega. Znano pa nam je, da ima Bog le nad dobrim dopadanje, nasprot pa, da vse hudo čerti in sovraži. Če tedaj Boga resnično ljubimo, se bomo greha skerbno varovali in bomo dobre dela pridno doprinašali. Jezus sam pravi: „Ako me ljubite, spolnujte moje zapovedi.“ (Jan. 14, 15.) Djanjsko ljubezen do Boga bomo skazovali tudi s tim, da

c) ljúbimo tiste, ktere Bog ljubi. Kdor ljubi očeta, ljubi tudi njegove otroke. In če očetu ne more nič dobrega storiti, ga bo veselilo, če zamore njegovim otrokom kako dobroto storiti in jim kako ljubav skazati. Ravno zato bo Kristus na sodnji den dela ljubezni, ktere skazujemo svojemu bližnjemu, zarajtal tako, kakor bi jih bili storili njemu samemu.

6. Prejden sklenem, naj vam še povem, da si to osrečivno ljubezen do Boga zamoremo pridobiti in si jo množiti le z molitevjo in z vajo. S. Frančišek Salezijan pravi: „Kakor se človek z govorjenjem uči govoriti, in z delom delati; ravno tako se tudi ljubiti uči s tim, da ljubi.“ Neprenehoma se moramo torej vaditi v ljubezni do Boga, da bo zmerom bolj rastla in se množila v našem sercu. Zraven tega moramo pridno moliti, da jo bo Bog ohranil in vedno množil v našem sercu, ter jej pirlival olja svoje gnade. „Vsak dober dar namreč“, in tedaj tudi dar keršanske ljubezni, uči s. Jakob (1, 17.) „in vsako popolno darilo pride od Očeta svitlobe, pri kterem ni premenjenja, tudi ne sence kake spremenljivosti.“ Amen.

III. Keršanski nauk.

Od ljubezni do bližnjega. Zakaj in kako moramo bližnjega ljubiti?

1. Zapopadek zadnjega keršankega nauka je bil ljubezen do Boga. Slišali ste, kako imenitna reč da je ljubezen do Boga, ker jo zahteva ne le sveto pismo, ampak že tudi naša pamet; da pa pri vsem tem vendar le ni težko Boga ljubiti. — Učili smo se, da moramo Boga ljubiti zavoljo njega samega, ker je neskončno popolnoma, in torej vse ljubezni vreden; pa tudi zato, ker nas je on ljubil poprej, prejden smo mi njega ljubiti zamogli, in je clo lastnega Sina dal za nas v smert; ker nas vsak dan obsipa z brezštevilnimi dušnimi in telesnimi dobrotami, ker nam zapoveduje, da ga ljubimo, in nam je v plačilo za našo ljubezen do njega obljubil večno življenje. — Zvedeli smo, da moramo Boga ljubiti čez vse, ter iz vsega svojega serca, iz vse svoje duše, iz vse svoje moči, in iz vse svoje misli; in da si to ljubezen do Boga prilastimo s tim, da pridno in zvesto molimo in da se keršanske ljubezni do Boga pridno vadimo.

2. Zdaj pa bom govoril:

B) Od ljubezni do bližnjega, in bom naj poprej odgovoril na vpraševanje:

Kterega moramo za Bogom posebno ljubiti?

Za Bogom moramo posebno ljubiti svojega bližnjega.

Ljubezen do Boga in ljubezen do bližnjega ste si v tesni zvezi. Kdor Boga ljubi, mora tudi svojega bližnjega ljubiti, ravno kakor tisti, kteri očeta ljubi, ljubi zavoljo očeta tudi njegove otroke. Zato piše s. Janez (I. 4, 21, 20.): „To zapoved imamo od Boga, da, kdor ljubi Boga, naj ljubi tudi svojega brata. — Ako (pa) kdo reče: Ljubim Boga! in sovraži svojega brata, je lažnik. Kdor namreč ne ljubi svojega brata, kterega vidi, kako more ljubiti Boga, kterega ne vidi?“ In s.

Pavl uči: „Bodíte tedaj posnemavci božji kakor preljubi otroci, in hodíte v ljubezni, kakor je tudi Kristus nas ljubil,“ to je: Posnemajte Boga v ljubezni, kakor otroci, kteri želé, da bi jih starši radi imeli. (Efež. 5, 1. 2.)

3) Kdo pa je naš bližnj?

Naš bližnj je vsak človek, bodi si tega ali unega stana, bodi si te ali druge vere. — Po tem takem pod besedo „bližnj“ ne povzamemo le samo svojih sorodovincov, temveč slehernega človeka, naj si nam je v rodu ali ne v rodu, naj si je ali bogat ali reven, visokega ali nizkega stana, naj si je kristijan ali ne kristijan, katoličan ali ne katoličan, naj si je rojak ali tujec, prijatel ali neprijatel. „Slehern je slehernemu bližnj,“ pravi s. Avguštin. „Imej tedaj slehernega človeka za svojega bližnjega, če tudi ni kristijan; zakaj ti ne veš, koliko on pri Bogu velja, in kaj Bog ž njim še namerja. Tisti, ki se danes še med molikovavci znajde, in kak kamen po božje časti, vtegne se jutro spokoriti in pravega Boga moliti, morda vse pobožniši kakor ti, ki si poprej njega (molikovavca) zasramoval.“ Nikdar nikoli tedaj ne smemo nikogar sovražiti zavoljo njegove vere; zmoto, se ve, moramo čertiti, človeka pa moramo ljubiti in mu dobro storiti, kar in kolikor le moremo. Kristus pravi: „Ako tiste ljubite, kteri vas ljubijo, kakšno plačilo bote imeli? Ali ne delajo tega tudi cestninarji? In ako pozdravljate le svoje brate, kaj storite več? Ali ne delajo tega tudi molikovavci? Bodite tedaj popolnoma, kakor je vaš Oče nebeški popolnoma.“ (Mat. 5, 26—48.) In v povesti od usmiljenega Samarijana nas uči, da moramo keršansko ljubezen skazovati slehernemu človeku, ker je slehern človek naš bližnj. Nek učenik postave je namreč vstal, in je Jezusa skušal, rekoč: „Učenik! kaj naj storim, da večno življenje zadobim?“ On pa mu je rekel: „Kaj je v postavi pisano? Kako bereš? On je odgovoril, in rekel: „Ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega svojega serca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje moči, in iz vse svoje misli in svojega bližnjega, kakor sam sebe.“ In Jezus mu je rekel: „Prav si odgovoril; to stori in boš živel.“ On pa je hotel sam sebe pravičnega delati, in je rekel Jezusu: „Kdo pa je moj bližnj?“ Jezus pa je odgovoril, in rekel: „Nek človek je šel iz Jeruzalema v Jeriho

ju je padel med razbojnike, kteri so ga tudi oropali in z ranami obdali, ter so šli in ga pustili na pol mertvega. Primerilo se je pa, da je nek duhoven šel po tistem potu; in ga je vidil, in je memo šel. Ravno tako je tudi levit, ko je prišel na to mesto, in ga vidil, memo šel. Nek popoten Samarijan pa je prišel do njega, in ko ga je vidil, smilil se mu je v serce. In je pristopil, in mu obezal rane, in je vlil vanje olja in vina, in ga je posadil na svoje živinče, ter ga peljal v gostivnico, in ga oskerbel. In drugi dan je vzel dva denarja, in jih je dal gostivniku, in je rekel: Skerbi zanj, in kolikor boš več izdal, ti bom jaz nazaj grede povernil. Kteri teh treh se ti zdi, da je bil bližnj tistemu, ki je padel med razbojnike?“ On pa je rekel: „Tisti, kteri mu je usmiljenje storil.“ In Jezus mu reče: „Pojdi, in tudi ti tako stori.“ (Luk. 10, 25—37.) Judje in Samarijanje so se ne le v veri razločili, ampak so se tudi močno med seboj sovražili. Usmiljeni Samarijan pa na vse to nič ni gledal; vidil je ubogega Juda v potrebi, in mu je usmiljenje storil, s tim pa tudi nam lep nauk dal, da je vsak človek naš bližnj, in da smo vsakega človeka ljubiti dolžni s keršansko ljubeznijo.

4) Ali po tem takem ne smemo enega človeka bolj ljubiti, kakor pa drugega?

Smemo, in sicer po naslednjem redu:

a) starše, sopruge, otroke, brate in sestre in bližnjo žlahto;

b) duhovsko in deželsko gosposko;

c) domačo družinjo;

d) katoliške kristijane;

e) nekatoličane, Jude, Turke, nevernike; njih zmot pa, se ve da ne smemo ljubiti. O tem piše s. Pavl: „Dobro storímo vsem, zlasti pa domačim po veri.“ (Gal. 6, 10.) — Že naša pamet terja, da se moramo takrat po pametnem redu ravnati, kedar nam gre več ljudem ob enem in ravno tistem času keršansko ljubezen skazovati. Kedar bi, postavim, zagledali v smertni nevarnosti, ter v ognju, v vodi ali kaki drugi enaki nesreči ob enem času dva človeka, bomo gotovo tistemu poprej na pomoč hiteli, kteri nam je v rodu ali žlahti, tedaj v tesneji zvezi: potem še le si bomo prizadevali, tudi tujega, neznanega človeka rešiti iz nevarnosti. Zatoraj piše s. Avguštin:

„Prav ljubi tisti, kteri ima vredjeno (v red djano) ljubezen; taka ljubezen pa zahteva, da ne ljubimo tega, kar ni ljubezni vredno, in da ljubimo to, kar je ljubezni vredno; da ne ljubimo bolj, kar je manjše ljubezni vredno, in da ne ljubimo manj, kar je več ljubezni vredno; da se enakomerno ljubi to, kar ni ne veče ne manjše ljubezni vredno.“

5) Zdaj pridemo do nagibov, kteri nas priganjajo bližnjega ljubiti, in tedaj bom odgovoril na vprašanje:

Zakaj moramo bližnjega ljubiti?

Bližnjega moramo ljubiti A) zavoljo Boga, in B) zavoljo svojega lastnega blagra in zveličanja.

A) Naj poprej, pravim, moramo bližnjega ljubiti zavoljo Boga.

Kaj pa se pravi bližnjega ljubiti zavoljo Boga?

Bližnjega ljubiti zavoljo Boga se pravi: bližnjega ljubiti, ker je a) Bog zapovedal, bližnjega ljubiti, in ker je b) stvarjen po božji podobi.

a) Bližnjega moramo ljubiti, ker je Bog zapovedal, bližnjega ljubiti. — Bog sam nas neskončno ljubi, česar so nam porok preobilne dobrote, ktere nam dan na dan deli. Ravno zato pa hoče in zapoveduje, da se tudi mi ljubimo med seboj. Jezus, božji Sin, nam to tolikanj goreče priporoča, da nobene reči ne tako. Clo pri zadnji večerji, nekoliko ur pred svojim britkim terplenjem je tolikanj priserčno in ljubeznivo prigovarjal svojim učencom, rekoč: „Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil, da se tudi vi ljubite med seboj. V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bote ljubezen imeli med seboj.“ (Jan. 13, 34. 35). Take ljubezni se je od Kristusa samega ves navzel tisti učenec, kterega je Kristus zmed vseh drugih naj bolj ljubil, in se učenec ljubezni imenuje. Ta učenec je bil s. Janez apostelj in evangelist. Prebirajmo njegovo sveto evangelije ali njegove liste, našli bomo, da iz vseh diha in žari mila keršanska ljubezen. Ko so mu na stare dni opešale telesne moči, da ni mogel ne hoditi, ne veliko govoriti, nosili so ga na rokah v cerkev, in ko drugega ni mogel, je svojim poslušavcom, vernim kristijanom, v enomer oznanoval: „Otročiči! ljubite se med seboj; otročiči,

ljubíte se.“ Nekteri zmed njegovih poslušavcov so se te kratke, vedno enake pridige na zadnje naveličali, in so vpraševali svetega moža, zakaj da jim zmerom eno oznanuje. In s. Janez jim tolikanj lepo odgovorí, ter pravi: „Zato, ker je to zapoved Gospodova; in ako to dopolnite, ste vse dopolnili.“ K temu pristavlja s. Hieronim: „To so zares apostolske besede, ktere bi mogle z zlatimi čerkami zapisane biti v sercu slehernega kristijana!“

b) Bližnjega moramo ljubiti tudi zato, ker je po božji podobi vstvarjen, z drago kervjo Kristusovo odrešen. — Od vsakega človeka namreč velja beseda Gospodova: „Naredímo človeka po svoji podobi.“ Ravno zavoljo tega pa tudi Boga častimo s tim, da častimo človeka, ki je božja podoba; in tudi Boga zaničujemo, kedar zaničujemo človeka, kterega je Bog vstvaril po svoji podobi. O tem lepo govorí s. Hieronim, rekoč: „Ravno kakor bo kralj v svoji podobi (ktera nam kralja postavlja pred oči,) ali češčen ali onečasten, ravno tako bo tudi Bog v ljudeh ali ljubljen ali sovražen.“ Ravno zavoljo tega pri svojem bližnjem nikoli ne smemo gledati na njegovo revno postavo (podoho), na njegove telesne pomanjkljivosti, ampak le na božjo podobo, ktero nad njim nahajamo, in moramo Boga ljubiti v ljudeh (ter s tim, da ljudi ljubimo) in ljudi zavoljo Boga. — Zraven tega, da je Bog Oče vse ljudi vstvaril, je Kristus, božji Sin, tudi za vse ljudi umerl. „Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da, kdorkoli vanj veruje, se ne pogubí, temveč ima večno življenje.“ (Jan. 3, 16.) Kako veliko ceno ima tedaj človek pred Bogom, kjer je Bog tolikanj storil zanj! Ravno zavoljo tega moramo tudi mi priserčno ljubiti človeka, kterega Bog sam ljubi tako močno!

Bližnjega moramo na dalje ljubiti.

B) zavoljo svojega lastnega blagra in zveličanja, zavoljo svoje lastne časne in večne sreče. — Oh, ko bi vsi ljudje med seboj keršansko ljubezen imeli, bi nam zemlja ne bila več solzna dolina: v paradiž bi se nam spremenila! O tem prav lepo govorí s. Krizostom, rekoč. „Iz ljubezni izhaja mir in edinost. Nobena reč pa nima tolike cene, kolikoršno

ima edinost in mir tistih ljudi, ki so enega duha. Eden sam za sebe je skor toliko, kot nič, če je pa zedinjenih dvoje, troje ali desetero; slehern zmed njih nič več ni sam ob sebi, ampak vsak je deseteren; in v vseh desetih boš le enega našel, in v enem vseh deset. Ako eden zmed njih sovražnika ima, se vsi drugi ž njim vred poganjajo, kakor bi bilo razžaljenih vseh deset. Ako se znajde eden v kaki potrebi, s tim se ne znajde že tudi v siroščini, zakaj unih devet mu poskerbí obilnost, in potrebni del se preskerbí; ker to, kar je manjšega, obilnost dobiva od tega, kar je večega. Slehern zmed deseterih ima po dvajset rok, po dvajset oči in ravno toliko nog; zakaj on ne gleda le samo s svojimi očmi, ampak tudi s tujimi; in ne dela le samo z lastnimi rokami, ampak tudi z rokami drugih. On ima deset duš, in ni mu treba, da bi le sam skerbel za sebe, temveč tudi drugi skerbé zanj.“ — Privzamímo k tej časni sreči še večno življenje unod groba, kterega naš Zveličar obeta tistim, kteri to poglavitno zapoved, zapoved keršanske ljubezni zvezto spolnujejo. Nek mladeneč ga je namreč vprašal, ter mu rekel: „Dobri učenik! kaj naj storim, da večno življenje zadobim?“ In Jezus mu je rekel: „Ako hočeš v življenje iti, spolnuj zapovedi.“ (Mat. 19, 16, 17.) In učeniku postave, kteri ga je vpraševal po naj veči zapovedi v postavi, je Jezus odgovoril, da naj veča zapoved v postavi je zapoved keršanske ljubezni, ter ljubezni do Boga in do bližnjega, ker „v teh dveh zapovedih je zapopadena vsa postava in preroki.“ (Mat. 22, 40.) Kdor tedaj zapoved keršanske ljubezni zvesto spolnuje, spolnuje s tim vse zapovedi, vso postavo, in bo po Kristusovi obljubi zadobil večno življenje. — Kdo bi po tem takem bližnjega ne ljubil, ker spolnovanje te zapovedi spolnovavcu samemu zaleže ne le v časni blagor ampak tudi v večno srečo!

6) Kakšen odgovor pa vam bom dal na vprašanje:

Kako moramo bližnjega ljubiti?

Bližnjega moramo ljubiti kakor sami sebe.

Bližnjega kakor sebe ljubiti pa se pravi: mu kakor sebi dobro želeti; mu vse to storiti, kar mu je dobro in v prid, in

vse to opustiti, kar mu je neprijetno in škodljivo; in še clo želeti mu ne smemo nič hudega ne. Do vseh tedaj se moramo tako zaderžati, in ž njimi tako ravnati, kakor bi si mi na njih mestu želeli, da bi drugi z nami ravnali. „Vse, karkoli hočete, da vam ljudje storé, tudi vi njim storite.“ veleva naš Zveličar. (Mat. 7, 12.) In stari Tobija (4, 16.) je svojega mladega sina učil, ter mu rekel: „Kar nočeš, da bi kdo drug tebi storil, glej, da ti nikdar drugemu ne storiš.“ Od te ljubezni do bližnjega govorí s. Tomaž, in pravi: Kedar se nam veleva: „Ljubi svojega bližnjega kakor sebe,“ s tim ni zapovedano, da mora biti naša ljubezen do bližnjega prav enaka, ampak je le rečeno, da mora bita podobna tisti ljubezni, ktero moramo imeti do samega sebe, to je: ni ravno treba, da bi svojega bližnjega ljubili ravno tako močno, kakor sami sebe; treba pa je, da ga ljubimo ravno tako odkritoserčno in ravno tako zvesto, kakor sami sebe. Naš bliženj namreč ima nektere pravíce postavim: pravice v ozir svojega poštenja, v ozir svojega blaga in premoženja; in te pravice moramo spoštovati. Znajde se v marskterih potrebah; in o takih priložnostih mu moramo pomagati. Naš bliženj ima pa tudi nad seboj marsiktere napake, tiste moramo prenašati s keršansko poterpežljivostjo, in jih ne kar brez vse potrebe razglaševati in razoznanovati. Zakaj kar mi nimamo radi, da bi drugi nam storili, tudi mi drugim ne smemo storiti. Po tem takem se nam v našem sedajnem življenju ponujajo mnoge lepe priložnosti in prilike, o kterih zamoremo razkazovati svojo ljubezen do bližnjega, ter na znanje dajati, ali res svojega bližnjega ravno tako ljubimo, kakor sami sebe, ali ne. — Take pripravne priložnosti so:

a) v duhovnih;

b) v telesnih potrebah; in

c) pri zmotah in pomanjkljivostih našega bližnjega. Zatorej.

a) Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe, ter skerbi naj poprej za njegov dušni blagor.

To je gotovo naj lepše spričevanje, da ljubimo svojega bližnjega, če njegov dušni blagor pospešujemo, in skerbimo za njegovo dušno zveličanje. Kolikor imenitniša namreč je duša memo telesa, tolikanj bolj dopadljiva je Bogu tista ljubezen,

ktero bližnjemu skazujemo v ozir njegove duše. Sosebno si moramo prizadevati, da bližnjega od greha odvračujemo in od večnega pogubljenja. Kaj ne, da bi bil od sile neusmiljen tisti človek, kteri bi vidil slepca ob robu brezna tavajočega, in bi ne šel, in bi ga ne izpeljal iz smertne nevarnosti, ter mu ne rešil časnega življenja. Še vse bolj neusmiljen pa bi bil tisti človek, kteri bi lahko večne smerti rešil svojega brata, pa bi to opustil iz same zanikernosti in lenobe. Skazovanje ljubezni do bližnjega od te strani je gotovo Bogu naj prijetniši in dopadljivši. Zatorej nam tako lepo prigovarja s. Gregor, rekoč: „Ako k Bogu priti želiš, skerben bodi, da ne prideš sam.“ In s. Avguštin pravi: „Če Boga ljubiš, pomagaj tudi drugim, da ljubijo Boga.“ Naslednja prigodba nam je lep zgled prave keršanske ljubezni, ter mile skerbí za dušni blagor bližnjega: Pred vasjo Blumenhagen na Luineburžkem (Lüneburg) je pastir Hopenvort (Hoppenwohrt) našel ubogega beteżnega človeka v snegu ležečega. Hitel je, ter naznanil to reč srenjskim predstojnikom; pa se nihče ni hotel zmeniti za ubogega siromaka. Hopenvort tedaj gre, naloži bolnega reveža na svojo samokolnico, in ga pripelje v svojo kočo. Ker je bil pa ves raztergan, umazan in ušiv, preobleče ga Hopenvort v svojo lastno čedno srajco, in mu postelje, in ga položí na posteljo. Po tem ga vprašuje po njegovi veri, in ali si mar ne želí, da bi mu šel po duhovnega gospoda. Bolnik pove, da je že od davno popolnoma v nemar pustil skerb za svojo dušo, da je pijančeval in druge hudobije doprinašal; zdaj pa da se kesa svojih grehov in bi rad imel, da pridejo k njemu duhovni gospod. Velik sneg je bil zapadel. Hopenvort pa le vendar gre še tisti večer v Edemissen, v kterem so stanovali duhovni pastir, in jih prósi, da bi drugo jutro v Blumenhagen prišli ter bolnika previdili s svetimi zakramenti. Duhoven mu to obljubijo. Drugo jutro na vse zgodej Hopenvort že spet pride v farovž. Zagledati Hopenvorta so duhoven mislili, da je bolnik umerl. On pa pravi: „Ni umerl ne! Jaz sem le prišel, da bi Vam pot kazal; sneg je namreč vse pota zadelal, in lahko bi zgrešili pravi pot, in zašli.“ Na to je hotel Hopenvort z lastnim denarjem plačati duhovnemu v tistih krajih za take duhovne opravila navadno plačilo, kterega pa duhoven ni-

kakor niso hotli vzeti. In zdej gresta, duhoven na konju, in Hopenvort pred konjem. In so bolnika previdili in lepo pripravili za srečen odhod iz tega sveta v veliko veselje Hopenvortu, kteri je tolikanj lepo skerbel ne le za telesne potrebe, ampak še tem bolj za dušno zveličanje svojega bližnjega, siromaškega bolnika.

b) Svojega bližnjega moramo kakor sebe ljubiti, in mu tudi v telesnih potrebah na pomoč prihiteti, ter mu v takih okoljščinah storiti to, kar bi si tudi mi želeli; da bi drugi nam storili, ko bi se znašli na njegovem mestu. O kako lepo in zasluživno je, radovoljno usmiljenje skazovati potrebnemu bratu! Na Italijanskem se znajde mesto po imenu Verona. Poleg tega mesta teče reka, kteri pravijo Eča. Neko zimo je bila zamerznila ta reka. Nanagloma pa pride južno vreme, ki stori, da se led prav hitro topí, in reka siloma narašča, ter led in valovje z neznano silo naprej derví. Ta strašna sila je most spodkopala na obadveh straneh; le srednje dve kozi ste se še komaj komaj po koncu deržale. Na njih je čepela hišica, v kteri je s svojo družinjo prebival colnar ali mostninar, ki je pobiral mostnino. Most se je bil poderl tako nanagloma, da se mostninar ni mogel vmakniti iz hiše, in on in njegova družinja kličejo zdaj na pomagaje v smertni nevarnosti; pa ga ni bilo človeka, kteri bi si bil upal, jim na pomoč pristopiti. Med tem pa je voda tudi še od teh dveh koz kos za kosom tergala in proč odnašala, in ljudje, kterih se je bilo silo veliko zbralo na obeh bregovih, so vsak hip pričakovali, da bo voda hišo prebernila in za seboj potegnila z nesrečno družinjo vred. Na enkrat pa se prerine skoz množico gledavcov blagi grof Spolporini, povzdigne desnico z mošničkom polnim denarjev, in ga obeta tistemu, kteri bi rešil nesrečnega colnarja in njegovo družinjo. Pa nikogar ni bilo, ki bi bil svoje življenje v nevarnost postavil za življenje nesrečne družinje. Na zadnje pa se iz med množice prikaže ubogi kmetič, skoči v čoln, in vesla z vso svojo močjo proti hišici na razpadajočih kozah. Plaha colnarjeva družinja se hitro po vervi spusti v čoln, in kmetič jo vsi nevarnosti vkljub srečno prepelje na breg. Komaj pa je bila družinja na varnem kraju, se poderete kozi z hišico vred v vodo med strašnim kerščanjem. Vesel glas ljudje za-

ženo. Blagi grof pa ponuja rešitelju obljubljeno plačilo, toda kmetič se ga na vso moč brani, ter pravi: „Za denar bi jaz svojega življenja nikakor ne bil postavljal v nevarnost, in ga torej tudi ne vzamem. Tu pa vam je nesrečna colnarjeva družinja, ktera je zdaj zgubila vse svoje premoženje. Njej dajte, kar ste meni namenili.“ To reče, in se med množico zgubi. Njegovo ime nam ni znano, znano pa je Bogu v nebesih.

c) Svojega bližnega moramo kakor sebe ljubiti, ter tudi njegove slabosti in pomanjkljivosti poterpežljivo prenašati, in jih ne raznašati brez potrebe. — Tega nauka se je zvesto deržal opat Konštabilis. Kolikokratkoli je namreč slišal hudo govoriti od bližnjega, si je na vso moč prizadeval, vstaviti tako govorjenje, in s plajščem ljubezni pokriti slabosti bližnjega.

7) Sklenem svoj današnji nauk z besedo Pavlovo, ki nam tolikanj lepo popisuje pravo keršansko ljubezen, rekoč: „Ljubezen je poterpežljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevošljiva, ne ravna napčno, se ne napihuje, ni častilakomna, ni samopridna; se ne da razdražiti, ne misli hudega; se ne veseli krivice, veseli pa se resnice; vse preterpí, vse veruje, vse upa, vse prenaša.“ (I. Kor. 13, 4—7.) O da bi pač tako ljubezen dobrotljivi Bog dodelil nam vsem! Amen.

IV. Keršanski nauk.

Od ljubezni do sovražnikov.

1) Govoril sem v zadnjem keršanskem nauku od ljubezni do bližnjega. Povedal sem vam, da naš bliženj je vsak človek brez razločka, kakor nam je Kristus lepo razložil v povesti od usmiljenega Samarijana. Slišali ste, da moramo bližnjega ljubiti, ker je stvarjen po božji podobi: pa tudi za svo-

jega lastnega blagra in zveličanja voljo, ter zavoljo svoje lastne sreče časne in večne. Tudi smo se učili, da moramo bližnjega ljubiti kakor sami sebe, ter mu ne smemo nič hudega ne želeti, nič hudega ne storiti, dobro pa mu moramo želeti in dobro storiti za dušo in telo, kar in kolikor moremo, in da moramo celo z njegovimi slabostmi in pomanjkljivostmi poterpljenje imeti. Iz vsega tega, kar sem vam bil pravil, ste lahko posneli, da mora naša ljubezen do bližnjega biti:

a) djanjska, ter taka, ktera se v djanju razodeva in v delih skazuje, in svojemu bližnjemu po svoji moči pomaga ali mu kaj dobrega stori po nauku svetega Janeza (I. 3, 18.), ki pravi: „Otročiči moji! ne ljubimo z besedo, tudi ne z jezikom, ampak v djanju in v resnici.“

Naša ljubezen do bližnjega mora biti:

b) nesamopridna, to je: bližnjega moramo ljubiti zavoljo Boga, nikar pa zato, da bi nas ljudje hvalili ali da bi kakega plačila pričakovali pri ljudeh. K taki ljubezni nas Zveličar sam opominja, rekoč: „Kedar gostovanje napraviš, povabi uboge, hrome, kruljeve in slepe; in blagor ti, ker ti nimajo poverniti; zakaj povernjeno ti bo ob vstajenju pravičnih.“ (Luk. 14, 13. 14.)

Naša ljubezen do bližnjega mora biti:

h) vesoljna, to je: ljubiti moramo vsakega človeka, bodisi prijatel ali neprijatel. Jezus pravi: „Ako le tiste ljubite, kteri vas ljubijo, kakšno plačilo bote imeli? Ali ne delajo tega tudi cestninarji? In ako pozdravljate le svoje brate, kaj storite več? Ali ne delajo tega tudi molikovavci?“ Mat. 5, 46, 47.)

Ker moramo tedaj po zapovedi Jezusovi clo svoje neprijatle, svoje sovražnike ljubiti, naj vam danes kaj povem

Od ljubezni do sovražnikov.

2) Tudi svoje sovražnike moramo ljubiti, ker tudi naši sovražniki so naši bližnji.

Ljubiti pa moramo svoje sovražnike

a) zato, ker je Kristus zapovedal sovražnike ljubiti. Pismouki in farizeji so bili na videz prav pobožni ljudje, ter so se terdo deržali čerke postave; pri vsem tem pa le vendar njih pobožnost ni imela veljave pred Bogom, ker so bili vsi častilakomni, hudobni in neznašljivi. Da bi zamogli izgovarjati in pokrivati svojo neznašljivost, so kar svojevoljno razlagali zapoved ljubezni do bližnjega, ter rekli: „Ljubi svojega bližnjega, in sovraži svojega sovražnika,“ ravno kakor bi naš sovražnik ne bil naš bližnj. Jezus pa se je terdo vstavljal temu samovoljnemu razlaganju božje postave, ter rekel svojim učencom: „Slišali ste, da je bilo rečeno: Ljubi svojega bližnjega in svoraži svojega sovražnika. Jaz pa vam povem: Ljubite svoje sovražnike; dobro jim storite, kteri vas sovražijo, in molíte zanje, kteri vas preganjajo in obrekujejo, da bote otroci svojega Očeta, ki je v nebesih, kteri daje svojemu solncu sijati na dobre in hudobne, in da deževati nad pravične in krivične. — Bodite tedaj popolnoma, kakor je vaš Oče nebeški popolnoma.“ (Mat. 5, 43—45. 48.) To tedaj je določna zapoved Gospodova. Kristus pa, naš Gospod in postavodajavec, bi nam gotovo ne zapovedoval ničesar, česar bi z božjo pomočjo in milostjo ne mogli zverševati in spolnovati.

Svoje sovražnike ljubiti smo dolžni

b) tudi zato, ker se ne znajdemo več pod nepopolnoma postavo stare zaveze, ter pod postavo hlapčevske ljubezni, temveč se znajdemo pod popolnoma postavo keršanske ljubezni; ali pa, da vam to reč z drugimi besedami povem: svoje sovražnike moramo ljubiti zato, ker smo kristijani. Krivico s krivico vračevati je človeško, je neversko maščevanje; hudo pa z dobrim plačevati je božje, je keršansko maščevanje. Dokler namreč človek svojega hudega nagnjenja in poželjenja ne strahuje, ni še pravi kristijan, temveč je suženj svoje strasti. To je že nek neversk modrijan prav dobro spoznal, in je torej rekel nekemu imenitnemu Atenčanu, ki je v svoji jezi pretepal svojega sužnja, ter mu djal: „Suženj sužnja bije.“ Sveta keršanska vera ne more obstati brez ljubezni do sovražnikov. Kristjan še prav moliti ne more, ako iz serca ne odpusti svojemu razžaljivcu. Clo naj imenitnišo molitev, ter

„Očenaš“ bi si kristjan v svojo škodo obračal, in ne v svojo srečo, ako bi ne odpustil svojim razžaljivcem, ker bi v „Očenašu“ Boga prosil, naj mu ravno tako odpustí, kakor on odpušča svojim razžaljivcom. Od vsega tega so bili božji svetniki popolnoma prepričani, in ravno zato so pa tudi iz serca radi odpuščali svojim razžalivcom. S. Frančišek Salezijan je večkrat rekel: „Jaz ne vem, kako je Bog vstvaril moje serce. Ko bi mi pa Bog zapovedal, sovražnika sovražiti, bi se k temu ne mogel pripraviti; in ko bi mi sovražnik eno oko iztaknil, bi se z drugim vendar le še zmerom prijazno nanj oziral.“ Tako govorí pravi kristijan, kteri pozna keršansko ljubezen v njeni popolnosti.

H keršanski ljubezni do sovražnikov nas

c) priganja še sosebno zgled Kristusov. Jezus je svoje življenje daroval za vse ljudi, in tedaj tudi za svoje sovražnike, in je iz serca želel, da bi bili vsi deležni njegovega neskončnega zaslužnja. Ravno zato je še s križa molil zanje, rekoč: „Oče, odpusti jim! saj ne vedó, kaj delajo.“ S tim nam je zapustil prelep zgled, da ga posnemamo. In ko bi si ta prelepi zgled Zveličarjev prav pridno pred oči postavljali, bi gotovo iz serca ljubili clo svoje naj hujše sovražnike. Glej, ljubi kristijan! kedar se ti zdi, da te je tvoj nasprotnik prehudo razžalil, in da mu ne moreš odpustiti, takrat se vstopi pred podobo križanega Boga, ter njemu potoži krivico, ktera se ti je zgodila, in njega prôsi, da se zmaščuje nad tvojim sovražnikom; toda svetujem ti za svetim Avguštinom, da poprej še enkrat pogledaš svojega križanega Zveličarja. Povej mi, kakšne so njegove noge? Kaj ne, vse so s kervjo oblíte, s čavlji (žeblji) na križ pribite! Kdo je prederl te svete noge, kdo jih na križ pribil? To so storile tiste zgubljene ovce, ktere je tako dolgo in tako skerbno iskal, ter hitel za njimi čez hrib in plan, po kopnem in po mokrem, da bi jih nazaj pripeljal k Očetovi čedi; to so storili njegovi sovražniki. Pregleduj njegove roke! Dosihmalo jih je vzdigoval le zato, da bi bolnike zdravil in povsod dobrote delil, da bi molil k svojemu nebeškemu Očetu in blagoslovljeval svoje brate; zdaj pa so na križ pripete. Povej, keršanska duša! kdo je na križ pripel te blage roke? Poglej njegovo glavo, kakšna da je! Vsa mu je razpraskana

in kervava, s ternjem mu je kronana, in nima ga prostora, kamor bi jo položil. Povej mi, kdo jo je v tak stan pripravil? Po vsem životu je ranjen in razbit, in naj se že ozira proti nebu ali naj se ozira na zemljo, nikjer je ne najde pomoči, nikjer ne hladila, nikjer ne tolažila! Poslušaj zdej še preklinjevanje njegovih sovražnikov, zasramovanje njegovih morivcev. in povej, ali mar še manjka kake reči, da bi množila njegovo bolečino. Zdej pa odpira svoje usta in spregovorí. Le poslušaj, kaj da govorí. Ali mar pred svetom priterduje svojo nedolžnost? Ali mar v Očeta kliče za maščevanje? O kaj še, tega ne! marveč kliče in pravi: „Oče, odpusti jim, saj ne vedó, kaj delajo!“ Glej, tako kliče, tako moli nedolžno Jagnje božje! In ti, o kristjan! bi zamogel sovraštvo prenašati v svojem sercu? Ti bi ne hotel odpustiti svojemu sovražniku? Glej, ti nikakor nisi toliko dobrega storil svojemu nasprotniku kolikor dobrega je Jezus storil svojim sovražnikom; tudi te tvoj nasprotnik ni na križ razpel, ali te na smertni postelji zasramoval, in ti praviš, da ne moreš odpustiti? Če tedaj svojemu sovražniku ne moreš ali prav za prav nočeš odpustiti, podaj se proč od križa Kristusovega, podaj se proč od svojega umirajočega, od svojega prosečega in to tudi za tebe prosečega Zveličarja. Pojdi, in si z čela izbriši svoje keršansko znamnje; pojdi, in pobriši iz kerstnih bukev svoje ime; pojdi, in se znosi in zmaščuj nad svojim razžalivcom, ali pa vzemi svojo togoto in svoje sovraštvo seboj na smertno posteljo, seboj v hladni grob, seboj pred božji sodni stol, seboj...toda tega ne! menim, da ne pojdeš s sovražnim sercom spred križa Kristusovega; zanašam se, da boš vsem težavam vkljub premagal samega sebe, in si spravil iz serca vso zamerzo. In če si premagal samega sebe, ter svojemu nasprotniku ljubezen vernil za njegovo sovraštvo, smeš potolažen proti nebesom oberniti in vzdigniti svoj pogled, in enkrat pred božjim sodnjim stolom zaupljivo reči: „Gospod, odpusti mi! zakaj tudi jaz sem odpuščal!“

3. Zdaj vam bom povedal, kakšna mora biti naša ljubezen do sovražnikov, ali kako moramo ljubiti svoje sovražnike.

Na uprašanje: kako se moramo zaderžati do svojih sovražnikov? vam odgovorim s Kristusovo besedo, rekoč:

„Ljubite svoje sovražnike; — blagoslovljajte jih, kteri vas preklinjajo; — dobro storite njim, kteri vas sovražijo; — in molite zanje, kteri vas preganjajo in obrekujejo.“ (Mat. 5, 44. Luk. 6, 28.)

a) Svoje sovražnike moramo ljubiti, to je: pozabiti moramo na vse to, kar so nam hudega storili, in jim moramo iz serca želeti vse dobro.

V tem nam lep zgled daje arabljanski emir Aron Rešid, dasiravno je nevernik bil. Nekega dne namreč mu potoži njegov sin, da je nek mož zasramoval njegovo mater, in je zahteval, da bi se oče zmaščeval nad možem zavoljo maternega razžaljenja. Oče pa je rekel svojemu sinu: „O moj sin! tega ne; zakaj s tim bi ti svojo mater hujši zasramoval, kakor jo je zasramoval uni mož; ljudje bi namreč lahko mislili, da te ona ni učila, odpustiti razžaljivcom. — Tudi od Ludovika XII., francozkega kralja, se lahko učimo ljubezni do sovražnikov. Ta blagi mož si je na poseben listek zaznamoval imena svojih sovražnikov, in pred njih imena je postavljal križec. Kedar je vladanje prevzel, se je mnogo njegovih sovražnikov umaknilo iz njegovega obližja. Bali so se, da bi se kralj nad njimi zmaščeval. Ludovik pa jih nazaj pokliče, jim očituje njih nepotrebni strah, in pravi: „Križec, kterega sem postavljal na listu pred vaše imena, vam ne sme biti znamnje mojega maščevanja, temveč naj vam bo kakor križ Zveličarjev znamnje, da bom pozabil na vaše razžaljenje in da vam ga bom odpustil.“ In res se je zvesto deržal te svoje obljube. Kmalu ko je vladati začel, hotli so ga pregovoriti nekteri ljudje, da bi vse blago in premoženje pobral nekemu bogatemu mestnjanu v Orleanskem mestu, kteri je bil dosihmalo njegov zapriseżen sovražnik. Ludovik pa se nikakor ne vda tej terjatvi; marveč pravi: „Kedar me je bil razžalil uni mož, še nisem bil kralj. Odkar pa sem kralj postal, sem s tim postal tudi njegov oče; in mu moram zdaj odpustiti in ga varovati.“

b) Blagoslovljevati moramo svoje sovražnike, kteri nas preklinjajo.

To je storil sv. Ignacij Lojolan. Romal je ta sveti mož nekega prijaznega jutra po svojem opravilu ravno čez polje, na kterem so ženjci žito želi. Sv. Ignacij je bil prav revno oblečen, in njegovo obličje, dasiravno resnobno in častitljivo, bilo je vendar le vse vpadano in zabledelo. Malopridni ženjci viditi revno oblečenega in zabledelega moža ga zasmehujejo in zaničujejo. Sv. Ignacij pa postoji, ter mirno posluša zasmehovavce in zasramovavce, in dalj ko jih posluša, bolj se mu obličje jasni in svetli, ter veličastniše in veličastniše prihaja tako, da obmolknejo zasmehovavci in zasramovavci, kakor bi jih bil opadel nek neznan strah, in bi jih bila spreletela neka sveta groza. In svetnik, to viditi, povzdigne svojo desnico, in blagoslovlja svoje preklinjevavce, kteri prednj na kolena popadajo, in vsi skesani sprejemajo njegov blagoslov.

c) Dobro moramo storiti tistim, kteri nas sovražijo.

Sv. Alfonz Ligorijan pravi: „Kedar ti tvoj bližnj nalašč naredi kako škodo, se nad njim zmaščuj; toda se zmaščuj, kakor so se svetniki maščevali. Kako pa so se maščevali svetniki? Sv. Pavlin nam pove: sovražnika ljubiti je nebeško maščevanje; svetniki so se maščevali s tim, da so z ljubeznijo in dobrotami vračevali tistim, kteri so jim storili kaj hudega.“ — Sv. Katarino Sienško je bila neka hudobna žena po krivem obdolžila prav velike hudobije. Prigodi pa se, da prav hudo obolí ta gerda obrekovavka. Sveta Katarina pa gre, in v nemar pustivši hudo razžaljenje, kterega je preterpela, streže kakor usmiljena dekla bolni obrekovavki. — Sv. Ahacij je poprodal vse, kar je imel, da je podpiral nekega človeka, kteri mu je bil vzel njegovo dobro ime. — Toškanski poglavar Venuzijan je svetemu škofu Sabinu zavoljo svete vere Jezusove dal odsekati obedve roki. Kakor hitro pa se to zgodi, stopi trinogu tolika skleča bolečina v oči, da je ves pohleven svetnika prosil, da bi mu pomagal, in ga ozdravil. In svetnik moli, in vzdigne kviško svojo odsekano še vso kervavo roko, blagoslovlja poglavarja in ga ozdravi na telesu pa tudi na duši, ker se je poglavar po zadobljenem telesnem zdravju spreobernil k sveti veri Jezusovi. — Sv. Krizostom nam to-le

pripoveduje od svetega Mileta. Deželni oblastnik je v pregnanstvo odvaževal svetega Mileta. Ljudstvo pa je bilo nad tem tolikanj razkačeno, da je hotlo s kamnjem pobiti deželnega oblastnika. To viditi raztegne sveti Milet nad oblastnika svoje roke, in ga s tim reši gotove smerti. — Posebno lepo prigodbo ljubezen do sovražnikov zadevajočo nam pripoveduje pater Segneri. Skoz več stoletij so se v mestu Bolognji na Italijanskem imenovale neke ulice „ulice pobožnosti“, ker se je v njih prigodilo posebno delo keršanske pobožnosti. V teh ulicah namreč je stanovala neka žlahtna in bogata vidova, ktera je imela edinega sina, ki je bil njeno edino veselje in njeno vse. Prigodilo pa se je, da se je ta njen sin nekega dne na ulicah igral. Nek popotnik pride ondi memo, igravšemu fantiču ponagaja, da se fantič razjezi, ter nekaj razžaljivega popotniku stori. Nad tem pa se popotnik tolikanj razjadi in raztogotí, da izdere iz nožnice svoj meč in fantiča zakolje. Kakor hitro pa to grozensko delo zverší, ga neznan strah opade in ga strašna groza obide. Z mečem v roci še vsem okervovelim prebegne v bližnjo hišo, hití po stopnicah navzgor, najde ondi gori hišno gospodinjo, se pred njo na kolena verže, in jo prosi za ljubezni božje voljo, da bi mu pokazala zavetje, v kterem bi se zamogel prikriti. Dasiravno je gospo groza spreletela, vendar je le uslišala njegovo prošnjo. Komej pa mu je pokazala varen kraj, v kterem bi se zamogel skriti, stopili so že v hišo beriči iskat morivca. Vidova, ker je bila morivcu zavetje obljubila, ni hotla razglasiti, da se v njeni hiši znajde morivec. Ko tedaj beriči po njem vprašujejo, jim namesto odgovora le ključe poda, rekoč: „Na voljo vam je dano, da ga sami poiščete, in se sami prepričate.“ Beriči iščejo, pa morivca vendar le ne najdejo, in se torej iz hiše odpravljajo. Iz hiše grede pa reče eden izmed njih: „Ta dobra žena pač ne vé, da dete, ktero je umorjeno, je njen lastni sin. Ko bi to vedela, bi ona gotovo perva bila, ktera bi nam morivca izročila namesto da ga prikriva.“ Nesrečna mati to sliši, in kmalo na to jej tudi res malega merliča, njenega sina, v hišo prinesó. Kerv jej zastaja po žilah, in groza jo stresa po vseh udih. Zaperla se je v nasamno čumnato (izbo), ondi se vergla na kolena, in je vsa vjokana pred

Boga razlivala svoje vžaljeno serce. In Bog svoje zveste služabnice ni zapustil. Prišel jej je na pomoč s svojo milostjo. In milost božja je vidovo podpirala, da se je spet oserčila, ter Bogu darovala svojo veliko nesrečo in serčno britkost, in sklenila božji postavi in svetemu evangelju na čast, da bo morivcu ne le iz serca odpustila, ampak v znamnje resničnega odpuščenja ga dovzela clo za svojega sina. In tedaj gre, in prosi in prosi toliko časa pri gosposki, dokler morivcu popolnoma vse kazni ne spregledajo in odpusté. In kar je bogaboječa vidova Bogu obljubila, je tudi v djanju spolnila: sprejela je morivca za svojega otroka, in skerbela zanj nič manj ko za lastnega sina.

d) Na zadnje moramo tudi še moliti za svoje sovražnike; moliti zanje, ki nas preganjajo in obrekujejo.

Marsikterikrat se prigodi, da kdo sovražnika ima, in njegovemu sovraštvu z nobenim drugim pripomočkom ne more v okom priti razun z molitevjo; nekteri nasprotnik namreč ima tolikanj terdovratno serce, da kar po nobeni ceni noče sprave narediti in se sprijazniti s tistim, kterega sovraži. V takih okoljščinah boš, ljubi kristjan! najboljši storil, da v pobožni molitvi prav priserčno Bogu priporočaš tistega, kteri te sovraži ter žali in preganja. Božja vsemogočna milost je že marsikterikrat pregrela in omečila tako terdo serce in ga je nagnila v bratovsko spravo. — Sveta Johana s priimkom „od križa“ je vedno molila za tiste, kteri so jo žalili. Ravno zato so marsikterikrat rekle njene kloštersko tovaršice: „Ako kdo želí, da bo mati Johana prav pridno zanj molila, mu ni treba drugega razun da jo razžali.“ — Če se tako obnašamo do svojih nasprotnikov, si jih bomo gotovo kmalu spremenili v svoje prijatle. — Cesarju Zigismundu so očitovali nekteri zmed njegovih služabnikov, da z dobrotami obklada svoje zmagane sovražnike namesto da bi jih pomoril, ter jim s tim prestrigel priložnost, da bi mu dalje ne mogli več škodovati. Ali cesar jim prelep odgovor dà, rekoč: „Ali mar jaz svojih sovražnikov ne pobijem s tim, da si jih spremenim v svoje prijatle?“

4. Ljube duše! ker smo zdej zvedeli, kako se moramo zaderžati do svojih sovražnikov in razžaljivcov, vam ne vem več kaj drugega pristavljati razun priserčnega opominjevanja, da se vsi od kraja ravnate po tem danes zaslišanem nauku, ter pridno vbogate usmiljenega Jezusa, ki nam veleva: „Ljubite svoje sovražnike; blagoslovljevajte jih, kteri vas preklinjajo; dobro storite njim, kteri vas sovražijo; in molite zanje, kteri vas preganjajo in obrekujejo.“ Ako se zvesto deržimo tega nauka in natanjčno ravnamo po tej zapovedi Jezusovi, vam obljubim, da bo to nam in našim nasprotnikom, sovražnikom in razžaljivcom zaleglo v pravi blagor in resnično srečo za sedajno in prihodnje življenje! Amen.

V. Keršanski nauk.

Od ljubezni do samega sebe.

1, Po zapovedi svete vere Jezusove moramo ljubiti vse ljudi brez razločka in brez ozira na starost ali stan, vero ali rod. Naša ljubezen se mora raztegovati clo na naše naj strupenejše razžaljivce, mora oklepati clo naše kačje sovražnike. V to nas veže razločna zapoved Kristusova; k temu nas spodbada posebna okoljščina, da smo kristjani; k temu nas še posebno priganja mili zgled Zveličarjev, ki je še clo s križa molil za svoje sovražnike in morivce. Vse to sem vam določniši razkladal v poslednjem keršanskem nauku. In v ozir našega zaderžanja do naših sovražnikov in razžaljivcov sem vas podučeval, da je tisto prav lepo in na kratko opisano v teh-le Jezusovih besedah: „Ljubite svoje sovražnike; — blagoslovljajte jih, kteri vas preklinjajo; — dobro storite njim, kteri vas sovražijo; — in molite zanje, kteri vas preganjajo in obrekujejo.“ (Mat. 5, 44. Luk. 6, 28.)

2. Zdej pa pridemo do nauka

C. Od ljubezni do samega sebe.

in tedaj naj poprej zastavljam vpraševanje:

Ali smemo in moramo tudi sami sebe ljubiti?

Na to vpraševanje odgovarjam, da smemo sami sebe ljubiti in da smo še clo dolžni sami sebe ljubiti, ker je to po božji volji, in ker Kristus sam to zapoveduje, rekoč: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.“ (Mat. 22, 39.)

a) Da je prav in po božji volji, da sami sebe ljubimo, spoznamo že iz tega, ker je Bog sam ljubezen do samega sebe položil v človeško serce. V našem sercu tiči nevgasljivo hrepenenje po pravi, stanovitni sreči; v naše serce je položeno kopernenje po tem, da bi se nam zares dobro godilo, in sicer na vse vekomej dobro godilo. Kdo je položil to hrepenenje in kopernenje in to nevgasljivo žejo po večni sreči v naše serce? Bog sam vsegamogočni Stvarnik vseh reči, in nikdo drugi ne! Ravno zato je pa tudi njegova sveta volja, da sami sebe ljubimo, ter sami sebi dobro želimo in si za pravo stanovitno srečo skerbimo.

Memo tega, da božjo voljo zastran ljubezni do samega sebe spoznamo iz tega, ker je Bog sam nevsahljivo žejo po pravi, stanovitni sreči položil v naše serce, jo

b) spoznamo tudi iz Kristusove razločne zapovedi, po kteri nam veleva bližnjega ljubiti kakor samega sebe. Ljubezen do samega sebe je po tem takem mera naše ljubezni do bližnjega, in iz te Jezusove zapovedi se prav očitno kaže, da moramo naj poprej sami sebe ljubiti, da bomo po tem tudi bližnjega zamogli prav ljubiti; zakaj kdor samega sebe sovraži, pravi modri Sirah, ne more drugim dober biti. To je gotovo prav ponatorno, da človek samega sebe naj poprej ljubiti začne; zakaj vsakteri je samemu sebi naj bolj blizo, vsak je samemu sebi naj pervi bližnji. Ravno zato pa

tudi nismo dolžni drugim pomagati tako, da bi pri tem sami pomanjkanja terpeli. Sv. Bernard pravi: „Ako sam le prav malo olja imam, meniš kaj le, da ga moram tebi dati, sam pa pomanjkanje terpeti? Obderžim ga sam za sebe, in ga tebi ne dam. Ako kteri v me tiščé, da naj dam svojo mervico olja, naj jim bo to le v odgovor: Da ga morda ne primanjka nam in vam.“ (Mat. 25, 9.)

Kako moramo samega sebe ljubiti?

Samega sebe moramo ljubiti pametno in keršansko, to je: naj bolj in pred vsem drugim moramo spoštovati in v časti imeti svojo dušo zavoljo njene imenitnosti in velike cene in vrednosti; svoje telo pa moramo spoštovati in v časti imeti zavoljo duše; in zavoljo tega spoštovanja samega sebe moramo modro vživati časne dari.

Pametna in keršanska ljubezen do samega sebe namreč obstojí v tem, da hrepenimo po tem, in zahtevamo to, kar nas dela zares dobre in srečne. Torej pravi Zveličar: „Iščite naj poprej božjega kraljestva in njegove pravičnosti“, (Mat. 6, 33.) to je: skerbite naj poprej za božjo čast in svoje zveličanje.

Kdor tedaj pametno in po keršansko ljubi samega sebe,

a) ne bo kopernel po denarju in posvetnem blagu, temveč bo skerbel za zveličanje svoje neumerjoče duše. — Tako pametno in keršansko ljubezen do samega sebe je pač res imel sv. Efrem Sirijan, kar se prav lahko posname iz priserčnih opominjevanj, ktere je drugim dajal. Iz njih resnično veje duh prave keršanske ljubezni in se očitno vidi, kako priserčno je želel večnega zveličanja sebi in drugim. Malo poprej, preden je umerl, rekel je med drugim: „Smert se mi približuje. Naredil bom svojo oporoko (testament) za vse prijatle čednosti, kteri bodo živeli za menoj. Stanovitni bodite v molitvi noč in dan. Kakor kmetovavec pridno dela, da si preskerbí bogato žetev, ravno tako tudi vi nikdar ne opuščajte pobožnih vaj. Molite neprenehoma.“ In bodi si prileżno ali neprileżno, na to ni gledal sv. Efrem,

ampak je goreče opominjal, nikdar ne spred oči spustiti edino potrebnega, nikdar ne zanemarjati skerbi za nebesa. Rekel je: „Poklican si na neko posebno kupčijo. Skerben bodi, da bisera ne zgubiš; da ti sovražnik zaklada ne poropa; da se ti ladija z blagom vred ne potopí, in da na breg večnosti ne splavaš s praznimi rokami. Za svetniki stopinje pobiraj, da vsaj enega ali drugega dotečeš. Do smerti se serčno vojskuj, kakor pravi, junašk bojak; zakaj pobožno življenje ni kaka (lahka reč in) igrača. Potrebna nam je velika gorečnost in previdnost, da nam večno življenje na zgubo ne gre. Skerben bodi za čednosti, dokler še moč in čas imaš! V očeh imej sramožljivost, v ušesih resnico, na jeziku besede življenja, v svojem sercu božjo podobo, zderžnost v vseh svojih udih, da te ljubijo angelji in ljudje.“ O kolika gorečnost za svojega bližnjega in tudi svojo lastno zveličanje si ne tiči v teh lepih besedah! Sv. Efrem je pač res pametno in po keršansko ljubil samega sebe. — Enak lep zgled prave keršanske ljubezni do samega sebe imamo tudi nad svetim puščavnikom Nilom, ki je živel v desetem stoletju po Kristusovem rojstvu in je bil močno na imenu zavoljo svojega velikega ubožtva, sosebno pa zavoljo obilnih dobrih svetov, ki jih je ljudem dajal. K njemu pride nekega dne med drugimi tudi mogočni cesar Oton III., ter reče svetemu Nilu: „Izberi si, kar le koli hočeš, in dal ti bom z veselo roko; saj ljubim te, kakor lastnega sina!“ Sv. Nil pa je položil svojo roko cesarju na serce, in mu je rekel: „Edino, česar te prosim, je to, da za zveličanje svoje duše skerbiš. Akoravno si cesar, boš moral vendar le umreti kakor drugi ljudje, boš moral vendar le Bogu odgovor dajati.“ Marsikdo drugi bi bil na tako ponudbo cesarjevo gotovo kaj drugega prosil, ter prosil ali denarja in bogastva, ali imenitne službe in visoke časti ali kaj drugega enakega. Sv. Nil pa se ne zmeni ne za denar ne za posvetno blago, ter ima vso svojo skerb obernjeno na dušno zveličanje. O blagor mu! On je pač res pametno in keršansko ljubil samega sebe.

Kdor samega sebe prav ljubi, ter pametno in keršansko, tudi ne bo popolnoma v nemar puščal skerbí za časne reči, temveč si

b) nabira premoženje; toda ne da bi si lakomnost v sercu redil ali stregel svojemu hudemu poželjenju; marveč le zato, da ga obrača v dušno zveličanje. — V ozir tega naj vam v zgled vpeljem moža, kterega smo poznali iz oči v oči, in čigar zgubo smo prav britko obžalovali, kedar ga je Bog poklical iz tega sveta. Ta mož so bili naš pokojni gospod knez in škof Anton Alojzij Wolf. Vsedli so se na škofov sedež leta 1824, na kterem so sedeli do 7. februarja 1859. leta. Perve leta svojega višega duhovnega pastirstva so bili prav varčen in prihranljiv gospod, kakor vsak skerben gospodar, in nabrali so si lepo premoženje. V poslednjih letih svojega življenja pa, kdo tega ne ve? so neizrečeno veliko dobrega storili s svojo obilno zalogo. Kupili so lepo hišo v Ljubljani, v kteri pridni mladenči večidel zastonj dobivajo stanovanje in hrano, da se zamorejo kar brez vseh časnih skerbi šolati in pripravljati za duhovski stan. Dali so na svoje stroške natisniti sveto pismo, kar je pobralo veliko denarja. Vstanovili so na lastne stroške med Belimi Kranjci tri nove fare, ter na Radovici, v Suhoru in Dragatušu, kar jim je prizadjalo stroškov do blizo 40 tisuč goldinarjev. Zboljšali so dohodke še mnogim drugim faram, naredili lepe darila cerkvam in storili še mnogo drugega dobrega. Z vsem tim so si res lepo zalogo napravili za srečno večnost. Kakor pridna bučelica med — so si tudi oni nabirali premoženje, pa ne toliko za zložno življenje in časno srečo, ampak tem bolj za večno srečo in dušno zveličanje.

Kdor pametno in po keršansko ljubi samega sebe,

c) hvaležen in zmerno vživa božje dari. — Oj kako hvaležni so bili svetniki Bogu za njegove dari. Dovolite, da vam zmed vseh drugih v misel vzamem le samo svetega puščavnika Pavla. V svojem petnajstem letu je zgubil sv. Pavl svoje stariše. Zdaj pa nastane strašno preganjanje kristjanov pod oblastnikoma Decijem in Valerijanom. Pavl deloma, da bi se preganjanju odtegnil, deloma pa, da bi tem zvestejši Bogu služil, umakne se v puščavo, ter prebiva ondi v neki duplini. Bližnje palmovo drevo mu je dajalo hrano in opravo. Ondi je prav pobožno živel do svojega

sto in trinajstega leta. V tem letu ga po božjem navdajanju obišče devetdesetletni tovarš, sveti Anton puščavnik. Sv. Pavl in sv. Anton pa se poprej nista bila poznala. Kakor hitro pa se zagledata, spoznata se po božjem razsvitljenju, ter eden drugega po imenu zakličeta in se lepo pozdravljata. Na to se prav spodbudno pogovarjata od kraljestva božjega. Med tem pa, ko se sveta moža znajdeta v svetem pogovoru, prileti orel, kteri je dosihmalo svetemu Pavlu vsak dan donašal po pol hlebčika kruha. Orel prileti, pa ne prinese le samo pol hlebčika kruha, kakor drugekrati, temveč cel hlebček. Tega je sv. Pavl silno vesel, ter reče: „Gospod, ki je zares dobrotljiv in usmiljen, nama je kosilo poslal. Šestdeset let že dobivam vsak dan po polivici hlebčika, zdaj pa je o tvojem prihodu Kristus svojima služabnikoma celega poslal.“ In tedaj sta Boga prav iz serca zahvalila, ter ob studencu božji dar vžila. In kedar sta se nekoliko okrepčala, sta spet Bogu čast in hvalo dajala, ter se v bogoljubnih pogovorih vso noč Bogu prisrčno zahvaljevala.

In kakor so svetniki Bogu hvaležni bili za vse prejete dari, ravno tako zmerni so tudi bili ob vživanju božjih dari. Puščavniki po Mezopotamiji in Gorenji Siriji niso vživali nobenih kuhanih jedi. V živež so jim bile zelišča in koreninice, ktere so nahajali po gorah. V stanovanje so jim bile dupline po pečevju in votline v drevesih, in svoje grobe so imeli ravno na tistem mestu, na kterem jih je smert prehitela. — Sv. Makarij Mlajši sedem celih let ni vživljal nobene gorke jedi. Tri naslednje leta celi dan ni drugega k sebi jemal razun štirih ali petih unc kruha v vodo pomočenega. Nekega dne mu pošljejo grozd za priboljšek. Svetega Makarija je prav mikalo, da bi ga bil pozobal. Pa gre, ter premaga samega sebe, in pošlje grozd drugemu bolehnemu samotarcu, da bi se on ž njim poživil. Ves postni čas sv. Makarij ni nič drugega vžival razun nekoliko zelja (vohrovta) in še tega le samo ob nedeljah. — Sv. Arnulf je bil pod Frankovskim kraljem Klotar-om II. vojvoda in naj imenitniši kraljev služabnik. O poznejšem času pa je postal škof v mestu Mec. In kar škof je neizrečeno hudo imel svoje telo. Včasih ničesa ni vžival, ter se je postil do tretjega dne, in si tudi po tolikem

ostrem postu ni dovolil ničesa drugega razun vode in ječmenovega kruha. — Sv. Karol Boromej je bil kardinal in nadškof v mestu Milanu na Italijanskem, pa se je le v volnato oblačilo oblačil, odtegnil se slehernemu, ter clo najnedolžnišemu razveseljevanju in je svoje edino veselje imel v premišljevanju nebeških reči. Vsak teden enkrat se je postil ob samem kruhu in ob vodi; zraven tega je svoje telo tudi še mertvil s spokornim pasom in z bičanjem, in je spal le kake tri ali štiri ure na terdih deskah, ogernjen z borno odejo. — Sveta Klara, ktera je šla leta 1253 iz tega sveta, nosila je pod svojo ojstro obleko še ojstrejšo spokorno srajco iz žime in iz ščetin, spala je le na golih tleh ali kakem drugem nevgodnem ležišču kak čok pod glavo. Postila se je ob vodi in kruhu. O postnem času ob pondeljkih, sredah in petkih ni vživala nobene jedi. Sv. Frančišek in tudi Asisijanski škof sta jej morala na zadnje terdo zapovedati, da je zavoljo svoje bolehnosti morala nekoliko odjenjati od tega svojega ojstrega življenja.

Kdor pametno in po keršansko ljubi samega sebe,

d) posvetne reči v posesti ima, kakor bi jih ne imel, ker svojega serca ne navezuje na zemljo in na pozemljiške reči, temveč na Boga in na nebeške reči. — Sv. Gelazij, opat nekega kloštra v Jeruzalemskem obližju je res prav dobro vedel ceniti revščino in bogastvo. Prav skerbno namreč se je vadil v zatajevanju samega sebe; pri vsem tem pa je le vendar z hvaležnim sercem sprejel slehern dar, kterega mu je mila roka božja podarila po dobrih ljudéh. Imel je v posesti veliko zemljišča, imel obilno blaga in živine v oskerbovanje polja, pa tudi dosti hlapcev; toda vse to je imel v posesti, kakor da bi teh reči ne imel v posesti. Nekega dne ga obišče bogoljubni samotarec ali puščavnik, in samotarec pravi svetemu Gelaziju, da bi mu vtegnilo vse to časno blago serce preveč od Boga odverniti in ga nase potegniti. Sv. Gelazij pa lepo odgovori pobožnemu možu, ter mu pravi: „Ljubi oče! vsega tega, kar tukej vidiš, se je ravno tako malo vklenilo moje serce, kakor malo se je tvoje serce navezalo na šivanko, s ktero ti v svoji puščavi izdeluješ svoje plahte!“ —To je pač res prava keršanska ljubezen do samega

sebe, če naše serce ni navezano na našo blago in premoženje in druge pozemljiške reči, ampak je navezano le na Boga, ki je edino prava, edino zveličavna dobrota!

4. Ljubi poslušavci! slišali ste danes, da smo dolžni sami sebe ljubiti, in v čem da obstoji prava keršanska ljubezen do samega sebe. S tako ljubeznijo tedaj vsi ljubimo samega sebe. Lepo nas k temu opominja sv. Avguštin, ko pravi: „Uči se naj poprej Boga ljubiti, na to samega sebe; in po tem ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.“ In Zveličar sam nam o tem prelep nauk daje, ko pravi: „Ne morete služiti Bogu in mamonu. Zato vam povem, ne skerbite za svoje življenje, kaj bote jedli; tudi ne za svoje telo, kaj bote oblačili. Ali ni življenje več ko jed, in telo več ko oblačilo? Poglejte ptice neba, ker ne sejejo, in ne žanjejo in ne spravljajo v žitnice; in vaš Oče nebeški jih živi. Ali niste vi veliko več kakor one? Kdo pa zmed vas zamore s svojo skerbjo pridjati le en komolc k svoji dolgosti? In za obleko kaj skerbite? Poglejte lilije na polju, kako rastejo: ne delajo in ne predejo; pa vam povem, da še Salomon v vsi svoji časti ni bil tako oblečen, kakor njih ena. Če pa travo na polju, ktera danes stoji, in se zjutrej v peč verže, Bog tako oblači; koliko bolj bo vas, maloverni! Ne skerbite tedaj, rekoč: Kaj bomo jedli, ali kaj bomo pili, ali s čim se bomo oblačili? Ker po tem vsem oprašujejo neverniki. Saj ve vaš oče nebeški, da vsega tega potrebujete. Iščite tedaj najpoprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to vam bo priverženo,“ (Mat. 6, 24—33.) to je: Prizadevajte si, da bote vredni udje moje cerkve; prizadevajte si, opravičiti, ter očistiti in posvetiti se, kakor ona zapoveduje, in vam bo zraven vašega večnega plačila tudi časno potrebno priverženo. Amen.

VI. Keršanski nauk.

S čim se vtegnemo pregrešiti zoper zapoved keršanske ljubezni.

1. V petih keršanskih naukih zaporedoma sem govoril od keršanske ljubezni, in sicer najpoprej od keršanske ljubezni sploh, potem pa od keršanske ljubezni posebej, ter od ljubezni do Boga, od ljubezni do bližnjega, in ko bi ta clo naš sovražnik bil, in od ljubezni do samega sebe. — Zadnjič sem vam pravil, da moramo samega sebe ljubiti zato, ker je to božja volja in Jezusova razločna zapoved, in sem vam razlagal, da pametna in keršanska ljubezen do samega sebe obstojí v tem, da človek najbolj in pred vsem drugim spoštuje in v časti ima svojo dušo zavoljo njene posebne imenitnosti in velike cene in vrednosti; in da ravno zavoljo tega spoštovanja samega sebe mora modro vživati časne darí in pozemeljske dobrote.

Danes pa bomo govorili:

Od pregreh zoper keršansko ljubezen.

2. In tedaj vprašujem:

Kako se zamoremo pregrešiti zoper dolžnost keršanske ljubezni?

Na to vpraševanje odgovorim: Kakor je keršanska ljubezen trojna, ter ljubezen do Boga, do bližnjega in do samega sebe, tako so tudi pregrehe zoper keršansko ljubezen trojne verste, ter pregrehe zoper ljubezen do Boga, pregrehe zoper ljubezen do bližnjega, in pregrehe zoper ljubezen do samega sebe.

Najpoprej vam bom v misel vzel:

A. Pregrehe zoper ljubezen do Boga.

3. Kako pa se pregrešimo zoper ljubezen do Boga?

Zoper ljubezen do Boga se pregrešimo z vsakim grehom, sosebno smertnim grehom v sploh; zakaj „nobeden, kteri v Bogu ostane, greha ne dela“, pravi sv. Janez (I. 3, 6.); posebej pa: a) s tim, da smo mlačni, ravnoterni in merzli do Boga in do božjih reči in natvezeni na svet in posvetne reči; ali da na kratko povem: z ljubeznijo do sveta; b) da smo nehvaležni do božje neskončne dobrotljivosti; c) da smo nejevoljni zoper božje premodre naredbe; d) da smo neverni in zaničujemo Boga.

a) Najpoprej tedaj se vtegnemo pregrešiti zoper ljubezen do Boga s tim, da se ne zmenimo dosti za Boga in za božjo čast, marveč le za svetom potegujemo. — Pred tako nespametno ljubeznijo do sveta nas prav resno svari sv. Frančišek Salezijan, ter pravi: „Bučelice se veselijo svojega medu; ose pa se le rade deržé svoje smradnine. Ravno tako imajo tudi pobožne, bogoljubne duše nad Bogom svoje največe dopadanje; v njem namreč nahajajo svoje okrepčilo. Hudobneži pa in posvetni otroci imajo svoje veselje pri nečimurnih, pregrešnih rečeh, pri ostudnih posvetnih veselicah.“ Za kterimi boš potegnila, ljuba keršanska duša? O bodi skerbno — skerbna, da boš bučelicam podobna, nikar pa gerdim osam! Varuj se, da ti ljubezen do sveta ne poropa tvojega Boga in tvojega zveličanja.

b) Zoper ljubezen do Boga bi se pregrešili, da smo nehvaležni. S tako nehvaležnostjo se zadolži, kdor premalo obrajta božje dari, kakor so postavim Izraelci v puščavi premalo obrajtali mano jim dan na dan od Boga iz nebes poslano. Ravno tako se z nehvaležnostjo pregreši, kdor napak obrača božje darí, ali pa se še clo ne zmeni zanje. — Gerdo so se zoper hvaležnost pregrešili tisti gobovi možje, ktere je

Jezus očistil, pa mu za to toliko dobroto nobene hvale niso vedeli. Ko je hodil Jezus po sredi Samarije in Galileje, in je šel v neko vas, mu je naproti prišlo deset gobovih mož, kteri so od dalječ stali, in so povzdignili glas, rekoč: Jezus, učenik, usmili se nas! In ko jih je zagledal, rekel je: Pojdite, in skažite se duhovnom. In prigodilo se je, ko so šli, bili so očiščeni. Eden zmed njih pa, ko je vidil, da je očiščen, se je vernil, in je z velikim glasom Boga častil; in je padel na obraz pred Jezusove noge, in ga je zahvalil. In ta je bil Samarijan. Jezus pa je odgovoril in rekel: Ali jih ni bilo deset očiščenih? Kje pa je unih devet? Nobeden se ni znašel, da bi se bil vernil in Bogu čast dal, kakor ta ptujec? (Luk. 17, 11—18.) Tih devet gobovih mož se je tedaj gerdo pregrešilo, ker Jezusu nobene hvale niso vedeli za toliko dobroto, ktero jim je skazal s tim, da jih je ozdravil. Pa so se tudi hudo zamerili Jezusu s svojo nehvaležnostjo.

c) Zoper ljubezen do Boga bi človek grešil tudi s tim, da je nejevoljen zoper božje premodre naredbe. — Nekim starišem je bilo umerlo njih edino dete. Starši so zavoljo tega tako nezmerno žalovali, da se nikakor niso dali vtolažiti, in da so clo na glas godernjali zoper božjo previdnost, ter rekli svojemu duhovnemu pastirju: „Če je Bog res neskončno dobrotljiv, kakor uči sveto pismo, zakaj nam je vzel naju edinega ljubljenega otroka?“ Duhoven, viditi njuno nekeršansko obnašanje, jima resno odgovori in pravi: „Bog je ljubezen; zato je hotel tudi zmed vaše družinje enega v nebesih imeti. Vidva pa nočeta priti v nebesa, in bi tudi svojega deteta ne bila pustila v nebesa, ko bi vama ga bil Bog še delj časa pustil na zemlji. Naj vama pa o tem tudi neko priliko povem: Znašel se je nek dober pastir. In ta pastir je imel v svojem hlevu prav žlahtno kermo pripravljeno za svoje ovce. Odperl je tedaj vrata svojega hleva; toda termaste ovce nikakor niso hotle v hlev. Dolgo časa jih vganja in vganja, pa jih ne more vgnati. Namesto skoz vrata v hlev mu vselej smuknejo memo hleva nazaj na dvorišče. Na zadnje prime jagne zmed čede, in ga zanese naprej v hlev; in glej, za jagnjičkom so zdaj starke kar same ob sebi hitele v hlev.

Dobri pastir je Kristus, naš Zveličar. Hlev z odpertimi durmi so svete nebesa. Jagnje je vaše dete. Ako vam bije za dete serce, hitita za njim. Gospod nosi jagnjička naprej, da bi za njimi hitele tudi ovce." — O kako nespametno je tedaj mermrati zoper Boga in božjo previdnost in božje premodre naredbe!

d) Najhujši se človek zoper ljubezen do Boga pregreši z nevero, ali pa s tim, da se clo svojega Boga sramuje ali ga zaničuje. — Žalostna resnica je, da se res nahajajo ljudje, kteri se sramujejo svojega Boga; še vse bolj žalostno pa je to, da takih brezbožnikov še nikoli ni bilo toliko na zemlji, kolikor jih je današnje dni! Kako gerdo in nagnusno da je njih ravnanje, se lahko prepričajo iz naslednje povesti: Živel je o pretečenem stoletju slaven pesnik, ter učen mož, ki se je vkvarjal s tim, da je zlagal pesmi. Njegov oče je bil priprost, pa pošten rokodelec. Pridno je delal clo v terde noči, in je še samemu sebi pritergoval, da bi bil lepo izredil svojega nadepolnega sina. Posrečilo se mu je. Njegov sin se je lepo izšolal, in je začel kar nagloma sloveti zavoljo skladanja prelepih pesem. In med drugim mu je posebno ena pesem pridobila nedopovedljivo slavo, in radi bi ga bili iz oči v oči poznali učeni možje. Iz tega namena ga povabi nek imeniten gospod, da bi prišel, ter v pričo najimenitniše gospôde poglavitnega mesta sam bral svojo lepo pesem. V to zbirališče pa je bil povabljen tudi stari pesnikov oče; pesnik pa za to ni vedel. Pesnik tedaj stopi na oder in navdušeno pripoveduje svojo lepo pesem, in slava mu je donela od vseh strani. In gospod, kteri je bil pesnika povabil, stopil je prednj in ga je vpričo vsega zbirališča priserčno objel v znamnje svoje zadovoljnosti in svojega spoštovanja. V tem trenutleju pa pristopi zmed druge gospode častitljivi starček s sivo glavo pa priprosto obleko, da bi tudi on na svoje serce pritisnil slavnega pesnika, svojega sina. Ali glej! kdo bi bil mislil, kdo pričakoval kaj takega? Nehvaležni sin se sramuje svojega očeta v revni obleki, se od njega proč oberne, in ga noče spoznati za svojega očeta. Tolika nehvaležnost pa je po vsi pravici hudo razžalila vso pričujočo gospodo; in kakor ga poprej zavoljo njegovih lepih pesem niso mogli zadosti prehvaliti,

se ga tudi zdaj niso mogli zadosti nagrajati. „O ti nehvaležni sin! O ti zveržek zmed človeštva!“ je šlo od ust do ust. S takimi in enakimi imeni so ljudje ograjali sina, kteri se je sramoval svojega poštenega očeta. Kakšno ime pa bo zaslužil še le listi človek in tisti kristjan, ki se sramuje clo svojega Boga?

S tem sem vam naštel pregrehe zoper ljubezen do Boga. Naj vam zdaj v misel vzamem

B. Pregrehe zoper ljubezen do bližnjega.

4. Zoper ljubezen do bližnjega se pregrešimo s tim, da nobene ljubezni do bližnjega nimamo v svojem sercu, naj si že to ali z besedo na znanje dajemo ali z djanjem; sosebno pa se zoper ljubezen do bližnjega pregrešimo s tim, da se terdo in sirovo obnašamo do bližnjega, da smo terdoserčni, da ogovarjamo in zaničujemo bližnjega.

Da nič ne opomnim od znanega gerdega obnašanja evangeljskega hlapca do njegovega sohlapca, kterega je zavoljo malega dolga zgrabil in davil, in ker mu ni imel s čim plačati, ga clo v ječo vergel, dokler bi mu dolgov ne izplačal (Mat. 18, 28—30.). naj vam povem neko drugo prigodbo:

Stari ribič Semnon je ravno z gojzda prišel o nekem merzlem zimskem dnevu z butaro suhega ohleščja (dračja) na rami, in ves prezebel in truden po času koraka proti svojemu domovju memo hiše logarja in lovca Itamara. Prišel je do mosta, in je mislil čez most v svojo borno hišico, kar prednj skoči iz svoje hiše lovec, ter se zadere nad ribčem, rekoč: „Stoj, starec! in povej, kje si dreva nabral? Dreva niso tvoje! Meni si jih ukradel!“ Semnon se prestraši, in zajeclja: „Lovec! logar! verjami mi, nisem ti jih ukradel.“ Itamar pa v ribča reži, in pravi: „Starec! ne prodajaj mi laží. Včeraj sem sekal dreva, ki še v gozdu ležé. Od teh derv si si nabral. Nazaj mi jih daj!“ Ribič pa pravi: „Nikakor ne, lovec! nisem ti vzel tvojih derv, ampak sem črep za črepom nabiral po snegu; le poglej, da nič sirovega ni vmes, ampak

je le sama suhljad, ktere pobirati mi nihče ne brani.“ Itamar pa pametni besedi do sebe ne da, ampak le vedno nad ribčem renči: „Lažeš mi, pravim, in ukradel si mi moje dreva!“ To reče, zgrabi butaro starcu z rame, in jo verže čez most v reko, da jo voda odnese, ter pristavi: „Zdaj je pravda pri kraju!“ in se ošabno verne v svojo hišo. Milo se ozira Semnon za njim, in gre svojo pot z vžaljenim sercom in solznim očesom. — Nekoliko dni po tem se obnebje ogreje in led se topí. Velike plošе ledu priplavajo po vodi in se zaganjajo v most in njegove koze, in ga stresajo z neznano silo, da vse škriplje in poka. Prišel pa je iz mesta Kalison, sin Itamarov, in je hotel čez most v očetovo hišo. Viditi pa, v koliki nevarnosti da se znajde most, ne ve, ali bi se spustil nanj ali ne. Semnon je ob bregu tesal čoln, in je svetoval mladenču, naj nikar v nevarnost ne postavlja svojega življenja, in naj ne hodi na most. To sliši Itamar, in reče prešerno: „Le hitro mi pojdi sem čez; most se ne bo še poderl. Bog ve, kam bi te starec še pripravil, ko bi ga poslušal! Le urno na most!“ Kalison hiti. Med tem pa se kos za kosom ledu zaganja v most, in most se stresa in podira. Z mostom vred Kalison omahuje, omahne in pade v vodo. Oj kako zarujove brezupni oče na uni strani, oj kako tarna Semnon na tej strani reke! V sredi vode pa se Kalison bervna derži, in milo milo kliče na pomoč. Oj kako se je pač serce podiralo nesrečnemu očetu! Sam namreč nikakor ni mogel pomagati svojemu sinu, od ribča pa, tako hudo razžaljenega, tudi ni pričakoval nikakove pomoči. Pobožni starček Semnon pa ne misli na hudo razžaljenje, kterega je prebil, ampak je imel pred očmi le nevarnost, v kteri se je znašel razžaljivcev sin, in serčno stopi v čoln, in se vsi nevarnosti vkljub spusti v šumečo reko, ter ne jenja, dokler mladenča iz vode ne potegne, ter zdravega ne izroči njegovemu očetu. Ves osramoten pobesi Itamar svoje oči, in nekoliko časa popolnoma molči; potem pa pravi plaho in skesano besedo in s solznim očesom: „Pošteni starček! odpusti mi, kar sem zagrešil nad teboj.“ In Semnon pravi: „Nimam ti ničesar odpustiti; zakaj ravnokar sem se zmaščeval nad teboj!“ Itamar pristavlja: „Kaj tako mi povračuješ, ter z dobrotami razžaljenje plačuješ? O moj Bog! ali se mar po takem potu maščuje pra-

vični kristjan!“ — Kaj ne, ljubi moji! kako gerdo je bilo poprejno lovčevo nevljudno ravnanje! in nasprot kako lepa je ribčeva ljubezniva krotkost in prizanesljivost!

Sosebno hudo se zoper keršansko ljubezen do bližnjega pregreši, kdor kakega človeka zaničuje, naj si že bo ali iz tega ali unega vzroka. Francoski kralj Ludovik XII. je imel na svojem dvoru mladenča, ki je bil sicer plemenitega rodu, včasih pa vendar le nevljudnega obnašanja do ljudi nižjih stanov. Nekega dne je gerdo imel in zaničeval priprostega kmetiča. Kralj to zvedeti, zapové, da se mladenču k obedu clo ena drobtinca kruha dati ne sme; vse drugo naj mu po navadi oskerbé. Služabniki po kraljevem povelju natanjčno storé. Mladeneč terja kruha pri obedu; pa mu ga ne prinesó. Pritoži se zavoljo tega pri kralju, in kralj ga vprašuje, zakaj da ni zadovoljen že samo z drugimi jedmi, ktere je dobival. Mladeneč pa pravi: „Kruha mi niso dali; kruh pa je tolikanj potreben, da si ohranimo življenje!“ In kralj mu reče: „Če je pa taka, da kruha pogrešati ne moreš, zakaj pa zaničuješ tiste, ki ti ga poskerbé? Zakaj zaničuješ kmetovavce, kteri ti kruh s putnim obrazom pidelujejo iz krila zemlje?“

Zdaj vam bom še na kratko razložil

C. Pregrehe zoper ljubezen do samega sebe.

5. Keršanski ljubezni do samega sebe je kar naravnost nasproti pregrešna, sebična ali samopridna ljubezen do samega sebe, ktera se ozira le samo na svoj lastni dobiček, in nič ne gleda na božjo čast in dušni blagor bližnjega, in ktera človeka žene, da bolj skerbi za svoje telo, kakor pa za svojo dušo.

Samopridna samosvoja ljubezen je neznana moč v človeškem sercu, je neznana moč, ktera le zlo in pogubljenje vodi za seboj. Sv. Tomaž jo imenuje „studenec vsega zla, iz kterega studenca, dokler teče, le siroščina izvira in pogubljenje.“ In sv. Avguštin piše: „Najviši blagor človekov obstoji v tem, da ljubi Boga; naj veča nesreča pa tiči v tem, da le samega sebe ljubi.“ Ravno zato moramo pa tudí vse svoje dušne in

telesne moči upirati v to, da pobijemo v svojem sercu kačo pregrešne samosvoje ljubezni, in si namesto nje vsadimo v svoje serce žlahno rožo keršanske in svete ljubezni do samega sebe. Sveta Angela Folignijska se je sebične samosvoje ljubezni bolj bala, kakor samega hudega duha. Vedela je, da pregrešna samosvoja ljubezen hudemu duhu vrata odpira v naše serce, ter mu moč dodeli in oblast nad naše nagnenja in naše poželjenje. Spoznala je, da se hudi duh po pregrešni samosvoji ljubezni v serce spuščen kakor volk v ovčnjaku polagoma polasti zdaj te zdaj une ovčice, ter svete misli ali pobožne želje. Ravno zato je sveta Angela prav dostikrat rekla svojim tovaršicam: „Otročiči moji! ni je nobene reči ne na zemlji ne v peklu, ktere bi se bolj bala, kakor se bojim pregrešne samosvoje ljubezni. Ona se globokejše vrine v našega duha in v našo dušo kakor ojster meč, da bi jo od Boga ločila in s tisučerim pogubljenjem napolnila.“ — Kdor hoče zapeljivega prijatla pregrešne samosvoje ljubezni zmagati, mora sam seboj imeti vedno vojsko. Sv. Frančišek Ksaverijan je sebični samosvoji ljubezni prisegel neodjenljivo sovraštvo. Neprenehoma se je ž njo vojskoval. Zatorej ni hotel vživati nobene reči, ktera bi se bila prilegla samopridni samosvoji ljubezni; in ni ne jedel ne pil nič več ne, kakor le toliko, kolikor je bilo neobhodno potrebno, da si je ohranil življenje. Vedno in vedno je sebi in svojim tovaršem ponavljal zlate besede: „Premaguj sam sebe!“ In ko so ga vpraševali, po čemu da jim tako dostikrat ponavlja ta nauk, odgovoril je: „Zato, ker bo človek, ki zmaga samega sebe, naj više veličastvo dosegel v nebesih.“ — Da pa to zmago čez samega sebe dosežemo, se ne smemo ustrašiti dela in truda, ki je sklenjen s to duhovno vojsko. Po tem ko je Ogre zmagal v slavnem boju, rekel je cesar Friderik svojim vojakom: „Velik kos dela je dodelan po zmagi, ktero smo si pribojevali; ostane pa nam še težeji kos dela, to je, da premagamo sami sebe, ter v vojnice denemo lakomnost in hrepenenje po maščevanju, da bo po tem takem sveta keršanska ljubezen gospodovala nad pregrešno samosvojo ljubezen. — Sv. Alfonz Liguorijan pripoveduje naslednjo prigodbo: Nek prileten minih, kteri je nedavno na videz prelepo umerl, in je kakor so ljudje sploh mislili, v svojem življenju

veliko delal za Boga, premišljeval je nekega dne svoje poprejno življenje, in je potem ves preplašen spregovoril te-le besede: „O moj oče! Zmed vseh svojih djanj v vsem svojem življenju ne najdem tudi ne enega ne, kterega bi bil opravljal edino in samo iz ljubezni do Boga, da bi nobene samosvoje ljubezni pri njem ne bilo. O ti preklicana samosvoja ljubezen, ktera si me pripravila ob vse zasluženje!“ — Ali ste slišali, ljubi moji! te neznane besede? Oj kolikim ljudem bo enako grenko očitovanje vest težilo na smertni postelji! Proč tedaj s to pregrešno, samopridno, sebično samosvojo ljubeznijo! Amen.

VII. Keršanski nauk.

Od božjih zapoved sploh.

1. Pregrehe zoper keršansko ljubezen sem vam našteval v poslednjem keršanskem nauku. Slišali ste, da so te pregrehe zoper ljubezen do Boga, zoper ljubezen do bližnjega in zoper ljubezen do samega sebe. — Zoper ljubezen do Boga se pregrešimo z vsakim grehom sploh, sosebno pa s tim, da smo mlačni v službi božji, nehvaležni do božje dobrotljivosti, da mermramo zoper božje premodre naredbe, da smo neverni in zaničujemo Boga. — Zoper ljubezen do bližnjega bi grešili, ako bi bližnjega radi ne imeli, ter bi svojo zamerzo do njega ali z besedo ali djanjem na znanje dajali, ako bi terdo in terdoserčno z bližnjim ravnali, ali ga ogovarjali in zaničevali. — Zoper ljubezen do samega sebe vtegnemo grešiti s pregrešno, sebično, samopridno samosvojo ali samolastno ljubeznijo, po kteri bi nič ne gledali na božjo čast in na dušni blagor bližnjega, ampak le na svoj lastni dobiček, in po kteri bi bolj skerbeli za svoje telo, kakor za svojo neumerjočo dušo.

Iz vsega pa, kar sem vam do zdaj pravil od keršanske ljubezni, ste lahko spoznali, kako potrebna da nam je keršanska ljubezen, ter potrebna tako, da človek, kteri se svoje pameti zavé, brez ljubezni ne more doseči večnega življenja. „Kdor ne ljubi, ostane v smerti“, uči sv. Janez (I. 3, 14.)

2. Zdaj pa pridemo do upraševanja:

S čem kažemo, da ljubimo Boga in bližnjega?

Da ljubimo Boga čez vse in bližnjega kakor samega sebe, kažemo s tim, da spolnujemo deset božjih zapoved: zakaj v desetih zapovedih božjih so natanjko razložene vse dolžnosti do Boga in do bližnjega. Perve tri zapovedi božje namreč nam razlagajo dolžnosti do Boga, drugih sedem pa dolžnosti do bližnjega. Jezus pravi: „Kdor moje zapovedi ima, in jih spolnuje, tisti je, ki me ljubi.“ (Jan. 14, 21.) — Po tem takem nanese zdaj versta, da govorimo od desetih zapoved božjih, in sicer od desetih zapoved božjih sploh.

II. Razdelek.

Od deset zapoved božjih sploh.

3. Bog je človeku, kakor hitro ga je vstvaril, svojo voljo zapisal v njegovo serce, da človek vé, kaj naj stori, in kaj naj opušča, da se mu bo dobro godilo tukej na zemlji, in da bo tam na unem svetu srečen na vse vekomej. Našim pervim starišem ni bilo treba nobenih učenikov in nobenih posebnih naukov. Resnica božja namreč, ktera jim je bila zapisana v njih serca, jima je natanjko in določno pripovedovala, kakšne dolžnosti imata do Boga, do samega sebe in do eden drugega. Ta od Boga samega v človeško serce zapisana resnica se imenuje naturna postava.

Ako bi bil človek vedno ostal tak, kakoršnega je Bog vstvaril, ter ostal v nedolžnem stanu, bi razun te natorne postave ne bil potreboval nobene druge postave. Toda greh naših pervih staršev, ki je popačil vso človeško natoro, je tudi to od Boga v naše serce zapisano postavo zamazal tako, da se nič več ne more brati tako lahko, kakor poprej, dokler se je človek znašel v nedolžnem stanu; in še to, kar se brati zamore, je neizrečeno težko dopolniti. Da greh natorne postave ni popolnoma zbrisal iz človeškega serca, ampak jo je le zamazal, vidi se iz tega, da vsak človek vsaj po nekoliko ve, kaj je prav in kaj ni prav, če tudi clo nič ni bil podučen, če je tudi še ravno tako neveden, kakor je na svet prišel, in če tudi od Boga še clo nič ni slišal. — In kolikor bolj nedolžen je človek, toliko bolj ve in spoznava, kaj mu natorna postava ali zapoveduje ali prepoveduje; in kolikor bolj se v greh spusti, toliko manj spoznava to postavo, zato, ker jo greh zmerom bolj zamazuje in zbrisuje, dasiravno je popolnoma izbrisati iz serca nikdar ne more. Akoravno človek od prihodnjega življenja, od smerti, od sodbe, od vic, pekla in nebes clo nič ne ve, mu le vendar zmerom pravi nek notranji glas: „Tako ni prav, kakor ti delaš in živiš. Tvoje zaderžanje in tvoje življenje se mora gerdo in ostudno zdeti slehernemu človeku!“ Vsak še tako hudoben človek, če tudi v resnicah svete vere clo nič ni podučen, vendar le spozna, da bi bilo najbolj prav, ako bi vsi ljudje na zemlji pravično živeli, ter ne delali škode in krivice eden drugemu; in tudi to vsak spozna, da ne sme storiti drugim tega, česar bi sam rad ne imel, da bi mu drugi storili. — Zavoljo te v vsako človeško serce zapisane natorne postave nahajamo tudi med neverniki marsikak lep nauk. Tudi oni so imeli svoje šole, v kterih so priporočevali pravičnost, poštenje in usmiljenje do bližnjega in še marsiktero drugo lepo in hvalevredno reč. Ravno zato pa tudi uči sv. Pavl, da bo Bog nevernike sodil po natorni postavi, in da torej tudi oni ne bodo imeli pravičnega izgovora, ako prav ne živé. — Iz vsega tega, kristjani ljubi! lahko vidite, da greh natorne postave popolnoma ni izbrisal iz človeškega serca, temveč jo je le zamazal, da je človek nič več

ne razvidi in ne spozna tako natanjčno, kakor bi jo bil spoznal, ako bi bil v izvirnem, nedolžnem stanu ostal.

Zraven tega, da je natorno postavo v človeškem sercu zamazal, je pa greh naredil še neko drugo večo škodo, in sicer to, da je človeško voljo spridil in spačil in na hudo nagnil tako, da človek še tega ne stori, kar za prav spozna, in od česar je prepričan, da je prav in dobro, in da stori le to, od česar ve, da ni prav, temveč pregrešno. — Namesto božje ljubezni, s ktero je bilo v nedolžnem stanu napolnjeno človeško serce, se je po storjenem grehu po njem razlila ljubezen do nečimernih posvetnih reči, tako da človek ob sam natorni postavi Boga nikoli ne ljubi prav iz celega serca. Greh je sebično in samopridno ljubezen do samega sebe za gospodarja postavil v človeško serce, in ta pregrešna samosvoja ljubezen pod nogami in pod oblastjo ima tudi natorno postavo, ktero je Bog sam zapisal v naše serce, in porajta nanjo le toliko, kolikor se njej ljubi.

V tak žalosten stan je greh postavil človeštvo. Natorna postava je bila po grehu vsa zamazana v človeškem sercu, in še to kar ni bilo zamazanega, ni imelo nobene moči. In Bog je vendar le celih 2500 let človeški rod pustil v tem žalostnem stanu, pustil pod samo natorno postavo, pustil zato, da bi bili ljudje po lastni skušnji od svoje revščine, od svoje slepote in nezmožnosti prepričani spoznali, da natorna postava ne zadostuje več, in da je preslaba, da bi človeka spodbodla in povzdignila do pobožnega in svetega življenja, in da človek zraven natorne postave potrebuje tudi še božje postave, ktero mu mora Bog sam razodeti in na znanje dati, da po njej človek spoznava sveto voljo božjo in zvesto služi Bogu, svojemu Stvarniku.

4. In Bog je tudi res ljudem razodel svojo voljo, ter razodel Izraelskemu ljudstvu v puščavi, kamor jih je bil Mozes iz Egipta pripeljal skoz rudeče morje. Sveto pismo nam v tem tako-le pripoveduje: Tretji mesec po izhodu Izraelcev iz Egiptovske dežele so prišli v Sinajsko puščavo, in so šotore postavili Sinajski gori nasprot. Mozes pa je šel k Bogu na goro, in Gospod mu je klical iz gore, rekoč: „To povej hiši

Jakobovi in oznanuj otrokom Izraelovim: Sami ste vidili, kar sem storil Egipčanom, in kako da sem vas nosil na orlovih perutih in vas za svoje sprejel. Ako bote tedaj poslušali moj glas in spolnovali mojo zavezo, mi bote lastnina zmed vseh narodov; zakaj moja je vsa zemlja. In vi mi bote duhovsko kraljestvo in svet narod. To so besede, ktere povej Izraelovim otrokom.“ Mozes je prišel, in ko je poklical starašine ljudstva, jim je razložil vse te besede, kakor mu je bil zapovedal Gospod. In odgovorilo je vse ljudstvo z enim glasom: „Vse, karkoli je govoril Gospod, bomo storili.“ In ko je Mozes prinesel besede ljudstva do Gospoda, rekel mu je Gospod: „Že zdaj hočem priti k tebi v tamnem oblaku, da me sliši ljudstvo govoriti s teboj, in da ti verjame vselej.“ Tedaj je povedal Mozes besede ljudstva Gospodu, kteri mu je rekel: „Idi k ljudstvu, in posvečuj jih danes, in jutro, in operó naj svoje oblačila; in naj bodo pripravljeni na tretji dan; zakaj tretji dan bo Gospod prišel doli vpričo vsega ljudstva na Sinajsko goro. In postavi ljudstvu mejnike okrog, in reci jim: Varujte se, stopiti na goro, in se dotakniti njenih mej! Slehern, ki se dotakne gore, bo smerti umerl. Ne dotakne naj se ga roka, temveč kamnjan naj bo, ali pa preboden s pšico; bodi si živina ali človek, živeti ne sme. Kedar bo jela bučati trobenta, naj gredó do gore.“ In Mozes je stopil z gore do ljudstva, in je posvetil ljudstvo. In ko so oprali svoje oblačila, jim je rekel: „Bodite pripravljeni za tretji dan.“ — In že je prišel tretji dan, in jutro je napočilo: in glej, slišalo se je, ko je jelo grometi, in se bliskati, in silno gost oblak je pokril goro, in trobentni glas je bučal čez dalje bolj; in balo se je ljudstvo, ki je bilo v šotorišču. In ko jih je izpeljal Mozes iz šotorišča Bogu naproti, stali so pod goro. In vsa Sinajska gora se je kadila, ker se je Gospod nanjo spustil v ognju; dim se je valil iž nje kakor iz peči, in vsa gora je bila strašna. In trobentni glas je polagoma močnejši prihajal, in se je razlegal čez dalje bolj; Mozes je govoril, in Gospod mu je odgovarjal. In Gospod je prišel na Sinajsko goro, na verh gore, in je poklical Mozesa na njen verh. Ko je bil nanjo prišel, mu je rekel: „Stopi doli, in opominjaj ljudstvo, da kje mejnikov ne prestopijo, gledat Gospoda, da ne pogine

zmed njih prav veliko število. Tudi duhovni, ki se bližajo Gospodu, naj se posveté, da jih ne udari.“ In Mozes je rekel Gospodu: „Ljudstvo ne bo moglo priti na Sinajsko goro; zakaj zaterdil si in zapovedal, rekoč: Postavi mejnike okoli gore, in posveti jo.“ Gospod mu je rekel: „Pojdi in stopi doli, po tem pa pridi ti in Aron s teboj; duhovni pa in ljudstvo, naj ne prestopajo mejnikov, in naj ne hodijo k Gospodu, da jih kje ne pokonča.“ In Mozes je šel k ljudstvu, in jim je vse povedal. — Tedaj je Gospod govoril vse te besede:

„I. Jaz sem Gospod, tvoj Bog, ki sem te izpeljal iz Egiptovske dežele, iz hiše sužnosti. Ne imej tujih bogov zraven mene. Ne delaj si zrezane podobe, tudi nobene podobe od tega, kar je zgorej na nebu, ne od tega, kar je spodej na zemlji, ne od tega, kar je v vodi pod zemljo. Ne moli jih in ne časti jih; zakaj jaz sem Gospod, tvoj Bog, močen, goreč Bog, ki pokorim hudobijo očetov nad sinovi do tretjega in četertega rodu nad njimi, ki me sovražijo, in skazujem milost do desetstotnega rodu tistim, ki me ljubijo in spolnujejo moje zapovedi.“

„II. Ne imenuj po nemarnem imena Gospoda, svojega Boga; zakaj Gospod ne bo štel nedolžnega, kdor bo imenoval njegovo ime po nemarnem (nepridnem).“

„III. Spomni se, da posvečuješ sabotni dan. Šest dni delaj in opravljaj vse svoje dela; sedmi dan pa je sabota Gospoda, tvojega Boga; ne delaj nobenega dela, ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina, ne tujec, ki je znotrej tvojih vrat. V šestih dneh je Bog ustvaril nebo in zemljo, in morje, in vse, kar je v njih, sedmi dan pa je počival; torej je Bog blagoslovil sabotni dan, in ga je posvetil.“

„IV. Spoštuj svojega očeta in svojo mater, da dolgo živiš na zemlji, ki ti jo bo dal Gospod, tvoj Bog.“

„V. Ne ubijaj.“

„VI. Ne prešestuj.“

„VII. Ne kradi.“

„VIII. Ne govori krivega pričevanja zoper svojega bližnjega.“

„IX. X. Ne želi hiše svojega bližnjega; ne želi njegove žene, ne njegovega hlapca, ne njegove dekle, ne njegovega vola, ne njegovega osla, ne vsega, kar je njegovega.“

Vse ljudstvo pa je vidilo grom in blisk, in trobentni glas, in goro, ktera se je kadila, in vsi prestrašeni in od groze pretreseni so od daleč stali . . . in so rekli z enim glasom: „Vse besede, ktere je govoril Gospod, bomo dopolnovali.“ (II. Moz. 15, 20, 1—18. 24, 3.)

Glejte, to so tiste zapovedi, ktere je Bog Izraelcem dal na Sinajski gori, ktere pa tudi nas vežejo, ker jih Kristus, naš nebeški Učenik, ni zavergel, temveč jih je poterdil, bolj na tanjko razložil, in rekel mladenču: „Ako hočeš v življenje iti, spolnuj zapovedi“; (Mat. 19, 17.) kar pa ne velja le samo mladenču, ampak tudi nam vsem.

Te božje zapovedi molimo zdaj nekoliko bolj na kratko, ter tako-le:

I. Veruj v enega samega Boga.

II. Ne imenuj po nemarnem božjega imena.

III. Posvečuj praznik.

IV. Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in da ti bo dobro na zemlji.

V. Ne ubijaj.

VI. Ne prešestuj.

VII. Ne kradi.

VIII. Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega.

IX. Ne želi ljudske žene.“

X. Ne želi ljudskega blaga.

Akoravno pa božje zapovedi molimo zdaj nekoliko drugač, kakor jih je Bog govoril na Sinajski gori, vendar le je zapopadek teh in únih eden in ravno tisti. Bolj na kratko ter okrajšano jih molimo zdaj le samo zato, da si jih vsakdo tem lagleje ohranja v spominu.

5. Zdaj pa vprašujem:

Zakaj je Bog med gromom in treskom dal svoje zapovedi?

a) Zato, ker je hotel, da bi terdi in svojeglavni Izraelci njegovo mogočnost in veličastvo spoznali in imeli veče spoštovanje in večo pokorščino do njegovih zapoved;

b) zato, da bi se prelomljevavci njegovih zapoved bali njegove mogočnosti in zažuganih kazen.

Bog daj, da bi tudi mi nikoli ne pozabili, kako velíčasten in mogočen je Gospod, kteri nam je dal te svoje zapovedi! Bog daj, da bi nikdar iz spomina ne spustili, da tih svetih zapoved nam ni dal kak človek, temveč nam jih je dal Bog sam, ki je vsegavedoč in povsodpričujoč, neskončno svet in pravičen Gospod nebes in zemlje! Bog daj, da bi do teh svetih zapoved imeli vedno toliko spoštovanje, da bi jih vsegdar radi in zvesto spolnovali! Oj koliko boljši in prijetniši bi bilo na tem svetu, ako bi vsakdo dragovoljno in zvesto spolnoval svete božje zapovedi! Ne košatile bi se med nami goljufija, tatvina, krivica; ker bi si vsakdo pošteno delal in skerbel za dostojni živež in druge navadne potrebe. Starši bi nikdar britkih solz ne pretakali nad svojimi otroci, ker bi jih otroci spoštovali in v časti imeli po božji zapovedi; in tudi otrokom bi nikdar ne bilo treba tožiti nad starši, ker bi starši po božji volji skerbeli za svoje otroke. — Ker se pa božje zapovedi ne spolnujejo zvesto in natanjčno, pride iz tega veliko hudega na svet in veliko zla nad človeški rod!

6. Bog pa svojih zapoved ni le samo v človeško serce zapisal, ni samo oznanil z razločno besedo na Sinajski gori, ampak jih je tudi zapisane dal Izraelcom. Poklical je Mozesa k sebi, ter mu je djal: „Stopi k meni na goro, in ostani ondi; in dal ti bom kamnjene tablji, in postavo in zapovedi, ktere sem zapisal, da jih učiš.“ (II. Moz. 24, 12.) Mozes gre na goro, kakor mu je Bog zapovedal, in ostane ondi 40 dni in 40 noči brez jedi in pijače. Bog mu da zapovedi spisane na dveh kamnitih tabljah. Na pervo tabljo so bile zapisane perve tri zapovedi, ktere zapopadajo naše dolžnosti do Boga; na drugo tabljo pa je bilo zapisanih poslednjih sedem zapoved, ktere nam nakladajo tiste dolžnosti, ktere moramo spolnovati do bližnjega in do samega sebe. — Na kamen so bile pisane te božje zapovedi v znamnje, da bodo imele stanovitno veljavo, in da bodo vezale vse ljudi vseh časov. — Sleherna tablja je bila viditi, kakor da bi bila posebej narejena; vendar pa ste bile nek skupej združene in zedinjene. Združene in zedinjene pa so bile zato, ker se vse zapovedi izhajajo od enega in ravno tistega Gospoda; in tudi zato, ker so vse zapovedi med seboj v lepi zvezi, tako, da kdor pervih treh ne spolnuje, tudi drugih sedem zvesto spolnoval ne bo; in kdor bližnjega ne ljubi, tudi do Boga prave ljubezni imel ne bo. Zapopadek vseh deset zapoved božjih namreč je na kratko strinjen v dveh zapovedih ljubezni, ktere ste: „Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega serca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje misli. Ta je naj veča in perva zapoved. Druga je tej enaka: Ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe. V teh dveh zapovedih je zapopadena vsa postava.“ (Mat. 22, 37—40.)

Iz vsega tega pa že sami lahko posnamete, kako imenitne da so božje zapovedi, in blagor nam, ako jih zvesto spolnujemo! Zvesto spolnovaje svete božje zapovedi bomo zlahkoma premagali vse svoje notranje in vunanje sovražnike. O tem prav lepo pové sv. Avguštin, rekoč: „Na Sinajski višavi so nam bile ojstre pšice v roke dane, s kterimi zamoremo pomoriti vse tiste hudobije, ktere nas napadajo kakor dereče zveri. Vzemi v roko pervo orožje, ter pervo zapoved,

in umerle bodo vraže in molikovanje. Primi za drugo pšico ali drugo zapoved, in padla bo kriva prisega in sleherno preklinjevanje. Posluži se tretje zapovedi, in zginila bo boga-pozabljiva razmišljenost, ktera se izcimi iz nepretergane delavnosti za zgolj časno življenje. Porabi četerto orožje, in te bo rešilo nehvaležnosti, razžaljivnosti in opornega duha: pri svojem vsestranem porazumljenju bi v okom prišlo sleherni nerednosti (nerodnosti) v družinjskem in deržavljanskem življenju. In ravno taka je z odkritoserčnim in natanjčnem spolnovanjem drugih zapoved. Peta zapoved je močna pšica, ktera ima pokončati vsako pošast sovraštva in grozovitosti in svojevoljnega maščevanja; šesta zapoved je orožje zoper vse nerodnosti in razdjanja v človeštvu, ki jih za seboj vodi razuzdano natorno življenje . . . Sedma zapoved je orožje, ktero se vstavlja vsaki krivični lakomnosti; osma zapoved je svitel meč, pripravljen za boj zoper vsako gerdo, nečisto, krivično misel in željo, da se kar v korenini zatare sleherno naravno zlo.“

7. Opomnim vas še, da to še ni zadosti, da so zapovedi božje dane, ampak človek mora tudi v njih podučen biti, ako hoče iz njih kaj prida imeti za svoje zveličanje, in sicer:

a) je potreba, da človek božje zapovedi iz glave povedati vé. Bog daj, da bi med nami nobenega odraščenega ne bilo tako malo podučenega v verskih resnicah, da bi še božjih zapovedi povedati ne znal! Pa takih, menim, ni veliko, kteri bi božjih zapoved iz glave povedati ne vedeli; ampak tem več je takih, kteri ne vedó, kaj nam Bog v tej ali uni zapovedi storiti zapoveduje ali prepoveduje. — Vedite pa, da pobožnemu kristjanu še ni zadosti, da zna božje zapovedi obmoliti, ampak on si prizadeva

b) spoznati tudi duha božjih zapoved, ter zvedeti in spoznati vse, kar nam Bog zapoveduje in kar nam prepoveduje v svojih zapovedih; si prizadeva zvedeti in spoznati, kaj mu veleva ta in una božja zapoved storiti in kaj mu veleva opustiti. — Tudi vi, ljubi moji! bodite vsi od kraja tako pobožni, da si bote na vso moč prizadevali, zmerom bolj

in bolj spoznavati, kteri da je zapopadek in duh svetih božjih zapoved. — Pa tudi to še ni zadosti, da zna kristjan božje zapovedi iz glave povedati ali moliti, in da ve, kaj zapovedujejo in kaj prepovedujejo, ampak

c) kristjan mora božje zapovedi tudi v sercu nositi. — Že od Izraelcov je Bog tirjal, da morajo v svojem sercu nositi zapovedi, ktere jim je dal. Če je pa Gospod Bog to terjal že od Izraelcov, kteri so se znašli pod postavo strahu, kolikanj bolj mora še le to terjati od pravovernih kristjanov, kteri se znajdejo pod postavo milosti ali gnade. Da Bog to res terja od pravovernih kristjanov, je že po preroku Jeremiju (31, 33.) prerokoval, rekoč: „Dal jim bom svojo postavo v njih oserčje, in v njih serce jo bom zapisal; in bom jim Bog, oni pa bodo moje ljudstvo.“

Po tem takem je dolžnost slehernega kristjana, da božje zapovedi zna; da vé, kaj zapopadajo in v sebi imajo; in da jih v svojem sercu zapisane nosi. Tudi vi, ljubi moji poslušavci! bote zvesto spolnovali to svojo dolžnost, če bote radi hodili h keršanskim naukom, in ukaželjno poslušali razlaganje božjih zapoved! Amen.

VIII. Keršanski nauk.

Od spolnovanja božjih zapoved. — Prazni izgovori.

1. V zadnjem keršanskem nauku sem govoril od božjih zapoved sploh. Povedal sem vam, da je Bog vsakemu človeku v serce zapisal svojo voljo, po kteri človek spozna in vé, kaj mu je storiti in kaj opustiti, da se mu bo dobro godilo tukaj na zemlji in tamkej v večnosti. In ta od božje roke v človeško serce zapisana postava se imenuje natorna postava. — Ako bi bil človek ostal tako nedolžen, kakor je iz božjih rok prišel, bi razun natorne postave ne bil potreboval nobene druge postave. Ko so pa grešili naši pervi starši, zamazal je greh natorno postavo v človeškem sercu tako, da človek po storjenem grehu ni mogel nič več tako dobro spoznati božje volje, kakor poprej; zatorej je človek potreboval božjih zapoved. — In Bog je tudi res dal svoje zapovedi Izraelskemu ljudstvu na Sinajski gori, in jih je za ravno to ljudstvo tudi zapisane izročil Mozesu na dveh kamnjenih tabljah, na ktere jih je bil Bog zapisal z lastnim perstom. Na pervi tablji so bile zapisane perve tri božje zapovedi, ktere nam razkladajo tiste dolžnosti, ktere imamo do Boga. Na drugo tabljo pa je bilo zapisanih poslednjih sedem zapoved, ktere nam nakladajo naše dolžnosti do bližnjega in do samega sebe. — V teh zapovedih božjih moramo biti dobro podučeni, da jih znamo ne le iz glave povedati, ampak da spoznamo tudi duha božjih zapoved; zraven tega moramo tudi še v svojem sercu hraniti te svoje božje zapovedi.

2. Danes pridemo naj poprej do vpraševanja:

Ali smo tudi mi dolžni spolnovati božje zapovedi, ktere je Bog v stari zavezi dal Izraelskemu ljudstvu?

Tudi mi kristijani smo terdo zavezani spolnovati svete božje zapovedi, in sicer

a) zato, ker razlagajo natorno postavo, ktero je Bog zapisal v naše serce, in hranijo v sebi vse tiste dolžnosti, ktere imamo do Boga, do bližnjega in do samega sebe. Ravno zato je slehern kristjan spolnovati dolžen vse, kar zapovedujejo svete božje zapovedi; in je opuščati dolžen vse, kar prepovedujejo svete božje zapovedi. In zastonj bi se izgovarjal, da to ali uno ni greh, ker je že sploh v navadi med ljudmi in se obrača in ravna po šegah sedajnega sveta; zakaj Bog nas ne bo sodil po naših napčnih mislih in spačenih željah, tudi ne po šegah in navadah pohujšljivega sveta, ampak nas bo sodil po svojih svetih zapovedih.

Božje zapovedi smo spolnovati dolžni:

b) zato, ker je Kristus kar naravnost zapovedal, da moramo spolnovati svete božje zapovedi, ker on ni prišel razdirat in zametavat svetih božjih zapoved, ampak jih le spolnovat in bolj natanjko razlagat. „Nikar ne mislite“, je rekel, „da sem prišel razvezovat postavo ali preroke; ne razvezovat, ampak spolnovat sem jih prišel.“ (Mat. 5, 17.) Ker pa je Jezus ne le sam spolnoval postavo, ter svete božje zapovedi, in je tudi natanjčno razlagal, kako jih moramo prav spolnovati, kdo bi si še upal terditi, da božje zapovedi nas ne vežejo, ampak so vezale le Izraelce?

Božje zapovedi moramo spolnovati

c) zato, ker nam spolnovanje svetih božjih zapoved zaleže ne le v časni blagor, ampak tudi v večno srečo. — In kralj David prelepo opeva srečo, ktera doteka ljudem iz zvestega spolnovanja svetih božjih zapoved, ter pravi: „Gospodova postava je čista (popolna), ter spreobrača (poživlja) duše; Gospodovo spričevanje je zvesto (resnično in nezmotljivo), ter daje modrost malim (priprostim, ponižnim). Pravice Gospodove so ravne (prave) in razveseljujejo serca; Gospodova zapoved je svitla, ter (dušne) oči razsvitljuje. — Sodbe Gospodove so resnične, opravičene same

v sebi. Bolj so zaželjene kakor zlato in prav drag kamen; in slajše kakor med in sat; tvoj služabnik se jih derži; v njih spolnovanju je obilno plačilo.“ (Ps. 18, 8—13.) — Pa že pred Davidom je Mozes govoril Izraelskemu ljudstvu, rekoč: „Ako poslušaš glas Gospoda, svojega Boga, da storiš in spólnuješ vse njegove zapovedi, ktere ti danes zapovedujem, te bo povzdignil Gospod, tvoj Bog, nad vse narode, ki so na zemlji. Prišli bodo nad te vsi blagri (blagoslovi) Gospodovi, in ti bodo došli, ako le poslušaš njegove zapovedi. Blagoslovljen boš v mestu, in blagoslovljen boš na polju. Blagoslovljen bo sad tvojega telesa, in sad tvoje zemlje, in sad tvoje živine, čede tvojih goved in tamori (hlevi) tvojih ovec. Blagoslovljene bodo tvoje žitnice in blagoslovljene tvoje zaloge. Blagoslovljen boš, ko prideš in ko odideš. Gospod bo dal, da bodo popadali pred tvojimi očmi tvoji sovražniki, ki se vzdigujejo zoper tebe; po enem potu bodo nad tebe prišli, in po sedmerih potih bodo bežali spred tvojega obličja. Poslal bo Gospod blagoslóv nad tvoje shrambe, in nad vse dela tvojih rok; ter te bo blagoslovil v deželi, ktero boš prejel.“ (V. Moz. 28, 1—8.) — In Jezus je rekel mladenču, ki je k njemu pristopil, ter ga uprašal: „Dobri učenik! kaj naj storim dobrega, da zadobim večno življenje?“ „Kaj me uprašuješ od dobrega? . . . Ako hočeš v življenje iti, spolnuj zapovedi.“ Mu reče; „Ktere?“ Jezus pa je rekel: „Ne ubijaj, ne prešestuj, ne kradi, ne pričuj po krivem. Spoštuj očeta svojega in mater svojo, in ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe.“ (Mat. 19, 16—19.) — Glejte, kako veliko plačilo je postavljeno na zvesto spolnovanje svetih božjih zapoved! Pri vsem tem pa—kdo bi verjel! — da se znajde toliko ljudi, toliko kristjanov, ki tako lahkomiselno in clo prederzno prelomljujejo svete božje zapovedi. Pač prav bi bilo, da bi opat Orontez spet prišel, ter jim naredil ojstro svarivno pridigo, kakor jo je bil naredil svoje dni. Orontez, opat nekega samostana na Jutrovem je nekega dne prav smešno oblečen prišel v cerkev k božji službi. Dolenji konec plajšča namreč si je bil čez rame ogernil, gorenji del pa ga je otepal po nogah. To viditi ljudi smeh posili clo na svetem kraju. Orontez pa resnobno in priprosto stoji med zbrano množico, kakor bi nič napčnega ne zapazil sam nad

seboj. Cerkveni čuvaji pa pristopijo, ter mu pravijo: „Opat Orontez, Bog ti daj zdravje! Ali ne vidiš krog sebe množice romarjev in tujcev? In ali nisi opazil, kako s perstom kažejo na tebe, ter pravijo, da se ti v glavi meša?“ Orontez vprašuje, kaj da je ljudem priložnost dalo, tako soditi, in zvé, da je ljudi v smeh pripravil njegov plajšč, kterega si je bil v hitrici napak ogernil. Toda ta napaka mu ni vzela serčnosti, marveč mu je ponudila priložnost, narediti zbrani množici prav rezno svarivno pridigo. Neprestrašeno se tedaj vstopi pred zbrano množico, ter jo ogovori, rekoč: „Vi ljudje ste prevernili Sinajsko goro, to je prelomili božje zapovedi, in nihče se nad tem ni spodtikal. Jaz pa sem preobernil le samo svoj plašč, in nemudoma vprašujete: Zakaj je nek ta norec narobe ogernil svoj plajšč? Pojdite rajši, in spet izzidajte in poravnajte, kar ste poderli in prevernili, in tudi jaz bom prav oblekel svojo obleko, ktero sem si bil napak ogernil!“

3. Dolžni smo spolnovati svete božje zapovedi, to zdaj vemo. Ali nam je pa tudi mogoče jih spolnovati?

Božjih zapoved spolnovati iz lastne moči nobeden ne more; s pomočjo milosti (gnade) božje jih pa vsakdo spolnovati zamore.

Da človek ob lastni moči brez milosti božje ne more spolnovati božjih zapoved, je dognana resnica naše svete vere; in krivoverec bi bil vsak, kdor bi mislil ali terdil, da zamore brez božje pomoči živeti po božjih zapovedih. Tako uči sveta mati katoljška cerkev, ter opira svoj nauk na sveto pismo. Sveta mati katoljška cerkev je v Míletanskem cerkvenem zboru tako le spregovorila: „Preklet bodi vsakdo, kdor pravi, da zamore brez milosti božje spolnovati božje zapovedi.“ In že v sv. pismu stare zaveze je govoril David: „Ne zanašam se na svoj lok“, ter na svojo moč. (Ps. 43, 7.) Če se pa že pobožni kralj David ni zanašal na svojo lastno moč, kdo iz med nas bi se še smel zanašati na svojo lastno moč? — Jezus Kristus je rekel: „Jaz sem terta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadu; ker brez mene ne morete nič storiti.“ (Jan. 15, 5.) — Sv. Pavl uči: „Ne da bi pre-

mogli iz sebe kaj misliti, kakor iz sebe, ampak naša zmožnost je iz Boga.“ (II. Kor. 3, 5.) Po teh besedah še kake dobre, Bogu dopadljive misli nimamo sami iz sebe; kako pa bi zamogli ob svoji lastni moči spolnovati božje zapovedi! — Iz tega razvidimo, da nam je v spolnovanje božjih zapoved potrebna božja pomoč.

S pomočjo milosti božje zamoremo živeti po svetih božjih zapovedih, zamoremo jih spolnovati. To nas uči sveto pismo, to nam spričujejo sveti cerkveni očetje in od tega nas prepriča zdrava pamet in življenje svetnikov.

Sveto pismo nam spričevanje daje, da spolnovanje božjih zapoved ni pretežavno z božjo pomočjo. Bog sam pravi po Mozesu: „Ta zapoved, kteri ti danes zapovedujem, ni viša od tebe (ter ti ni neznana in skrita tako, da bi je z božjo pomočjo ne mogel spoznati in spolniti), in tudi ni dalječ od tebe, tudi ni na nebu, da bi mogel reči: Kdo zmed nas zamore iti do neba, da nam jo doli prinese, da jo poslušamo in v djanju spolnujemo? Tudi ni unkraj morja, da bi se izgovarjal, in rekel: Kdo zmed nas se zamore prepeljati čez morje, in jo prinesti do nas, da zamoremo poslušati in spolnovati, kar je zapovedanega? temveč beseda je prav blizo tebe, v tvojih ustih in v tvojem sercu, da jo spolnuješ.“ (V. Moz. 30, 11—14.) — In sv. Pavl piše: „Vse zamorem v njem, kteri me močnega dela.“ (Filip. 4, 13.)

Ravno to terdijo tudi sveti cerkveni očetje. Med drugimi pravi sv. Avguštin: „Bog ne zapoveduje nič takega, kar je nemogoče storiti. Kedar ti kaj zapoveduje, te s tim opominja, da storiš, kar moreš, in prosiš za to, kar storiti ne moreš, in nato ti pomaga, da storiti zamoreš.“ Te besede Avguštinove so tako imenitne postale, da jih je sveti cerkveni Tridentinski zbor sprejel za terdno versko resnico.

Kar sveto pismo uči in sveti cerkveni učeniki terdijo, od tega nam tudi zdrava pamet spričevanje daje. Kaj ne, da bi bilo silno nespametno, od takega človeka, kteri jih spolnovati ne more, terjati, naj spolnuje božje zapovedi? Kaj ne, da bi bilo neizrečeno neusmiljeno in clo krivično, strahovati

takega človeka, kteri tega, kar mu je bilo zapovedanega, nikakor ne more spolnovati? Bog pa nam zapoveduje spolnovati božje zapovedi, in bo gotovo slehernega, ki noče spolnovati njegovih zapoved, strahoval in pokoril z večnimi mukami v peklenskem breznu. Kdor bi tedaj rekel, da ni mogoče spolnovati božjih zapoved, bi s tim Boga imel za neumnega, neusmiljenega, krivičnega! Ali pa ni to strašno in silno pregrešno? Po tem takem že tudi zdrava pamet spričuje, da je mogoče spolnovati božje zapovedi.

Zraven dokazov, s kterimi nam spričujejo sveto pismo sveti cerkveni učeniki in zdrava pamet, imamo tudi še lepo spričevanje v življenju svetnikov, da je mogoče spolnovati svete božje zapovedi. Svetniki so bili slabotni ljudje, kakor smo mi; imeli so po pervem grehu sprideno natoro, kakor jo imamo mi; bili so k hudemu nagnjeni, kakor smo mi; pri vsem tem pa so le vendar zvesto spolnovali svete božje zapovedi. Že v stari zavezi nahajamo bogoljubne ljudi, kakoršni so bili Mozes, Jozua, David, Daniel, Suzana, stari Eleazar, Makabejec s svojimi sedmimi sini in mnogi drugi, ki so zvesto spolnovali svete božje zapovedi; temveč pa jih nahajamo v novi zavezi. Le spomnimo se na tisuč tisučev svetnikov in svetnic od pervega časa keršanstva do današnjega dne iz vseh krajev sveta, zmed vseh ljudstev in narodov, bogatih in revnih, starih in mladih, imenitnih in nizkih, duhovskih in deželskih, ki so zvesto spolnovali svete božje zapovedi, in kterim je bilo ravno spolnovanje božjih zapoved lestva ali gred v nebesa! Kar so tedaj oni zamogli storiti, zamoremo tudi mi zveršiti z božjo pomočjo, ker Bog slehernemu, ki ga zanjo prosi, delí potrebno milost in pomoč.

4. Pa ne le samo mogoče, ampak še clo lahko in prijetno je, spolnovati svete božje zapovedi. — Sv. Janez (I. 5, 3.) piše: „To je namreč ljubezen božja, da spolnujemo njegove zapovedi; in njegove zapovedi niso težke.“ —In Jezus sam pravi: „Moj jarm je sladek, in moje breme je lahko“; (Mat. 11, 30.) zakaj ljubezen ali milost božja vse lahko stori, ker daje nadnatorno moč, in s poti spravlja vse zaderžke. In res, kaj je pač bolj sladko in prijetno, kakor iz

celega serca ljubiti Boga, ki je tudi vreden, da ga ljubimo, ker tudi on nas ljubi z neskončno ljubeznijo? Le v tem, da Boga ljubi, najde naše serce pravo zadovoljnost in mir in pokoj. Zatorej pravi sv. Avguštin: „Nepokojno je serce človekovo, dokler v tebi ne počiva, o Bog;“

Vem, da si kdo misli in sam pri sebi pravi: „Meni se pa božje zapovedi nič kaj lahke in prijetne ne zdijo, ker zapovedujejo krotiti in zatirati hudo poželjenje. To pa menda vendar ne more biti lahko, živeti v zatajevanju samega sebe, berzdati hude strasti, poterpežljivo prenašati razžaljenje, voljno preterpeti storjeno krivico?“ — Toda povej mi, kristjan moj! kdaj je bilo bolj veselo tvoje serce: ali takrat, ko si božje zapovedi vsem težavam vkljub zvesto spolnoval? ali pa takrat, ko si jih prešerno prelomljeval? Kaj ne, da takrat, ko si se zvesto deržal svetih božjih zapoved? Povej mi, kdaj si bil sam seboj bolj zadovoljen: ali takrat, kedar si sveto živel? ali pa takrat, kedar si hudobno ravnal? Kaj ne, da takrat, kedar si prav ravnal in po pravici? — Pa če tudi kako sladkost najdeš v tej ali uni reči, ktera je zoper božje zapovedi, kaj mi boš povedal, ali je bila ta sladkost res prava, resnična in stanovitna sladkost? ali ni bila veliko več lažnjiva, goljufiva, minljiva? — Pomisli na posled, da se mnogokrat bolj trudiš, da storiš kaj hudega, kakor bi se bil trudil, da bi bil storil kaj dobrega! — Če vse to prav prevdariš, si prisiljen priterditi za Jezusom, ki pravi: „Moj jarm je sladek in moje breme je lahko.“

5. Zdaj se prestopimo do vpraševanja:

Kakšna mora biti naša pokorščina do božjih zapoved? ali z drugo besedo: Kako moramo spolnovati božje zapovedi.

Naša pokorščina do božjih zapoved bodi:

a) Hitro, da radi, veseli in urno storimo to, kar Bog zapoveduje; ali se varujemo tega, kar Bog prepoveduje;

b) serčna, da se pri spolnovanju božjih zapoved ne bojimo ne ljudi, ne škode, ne preganjanja, ne smerti;

c) popolnoma, da smo zvesti v vseh rečeh v velikih in majhnih, in da svoje poželjenje premagujemo v vsem;

d) stanovitna, da ne pešamo, se ne naveličamo, se ne pohujšamo, in nikoli ne odstopimo od božje službe;

e) zavoljo Boga, da namreč Bogu hitro, serčno, popolnoma in stanovitno služimo iz čistega namena, ter iz ljubezni do njega.

6. Slišali ste do zdaj, da moramo božje zapovedi spolnovati tudi mi kristjani; da ni le samo mogoče, ampak da je še clo lahko in prijetno, spolnovati jih; in da jih moramo spolnovati hitro, serčno, popolnoma, stanovitno in zavoljo Boga. — Kaj pa porečete na vpraševanje:

Ali človeka kaj izgovarja to, da božje volje ne vé, ter ne vé, kaj mu Bog zapoveduje in kaj mu prepoveduje?

Ako bi kar vsaka nevednost človeka izgovarjala, in ga vselej nedolžnega delala pred Bogom, bi bila nevednost poseben dar božji, in človeku bi naj boljše bilo, da bi neveden ostal; nauki bi mu še clo v škodo bili. Toda temu ni tako: Nevednost le takrat ni pregrešna, in le takrat človeka izgovarja, ako mu vsemu njegovemu prizadevanju vkljub vendar le mogoče ni resnico zvedeti. Zmoti se namreč vsakteri lahko, in tudi pravični človek pred zmoto varen ni. Včasih je več okoljščin prav zvito spletenih in zamotanih, tako, da priprostemu človeku ni mogoče, kar hitro razodeti, kaj je pravo, in kaj ni pravo. Če se tedaj v takih primerlejih zmoti, tedaj je izgovora vredna njegova nevednost. — Če si je pa človek sam kriv svoje nevednosti, ker se noče podučiti dati, tedaj je njegova nevednost pregrešna nevednost, in človeka nič ne izgovarja; in grehi, kteri iz take nevednosti izvirajo, so lahko veliki grehi, ki človeka v pogubljenje pripravijo, če se jih ne odkriža še o pravem času. — Ravno zato so pobožni ljudje stare in nove zaveze prav priserčno Boga prosili, da bi jim odpustil njihove nespoznane in v nevednosti storjene grehe. „Gospod, nikar se ne spominjaj mojih grehov storjenih v moji mladosti in v moji nevednosti“, zdihoval je goreče pobožni kralj David, in za njim zdihovali so goreče pobožni ljudje in zdihujejo še zdaj enake zdihovanja. Tudi mi, kedar spoved sklepamo, po navadi molimo: „Ti in vsi moji drugi grehi, vedni in ne-

vedni, ki se jih spomnim in ne, ki sem jih sam storil, ali pa kriv bil, da so jih drugi storili, so mi iz serca žal . . .“ — „Če bi grehi, kteri se v nevednosti storé, ne bili pravi grehi, in če bi jih Bog ne zarajtal, po čemu bi pobožni človek prosil, da bi mu jih Bog odpustil?“ pravi sv. Avguštin.

Kakor pa pregrešna, ter zadolžena nevednost nobenega izgovora ni vredna; ravno tako tudi nobenega izgovora ne zasluži človek, ki zoper voljo božjo ravna, kedar ga je oslepilo hudo poželjenje. Po božji volji in božji zapovedi namreč mora človek gospodovati nad svojim hudim poželjenjem, nikakor pa ne sme hudo poželjenje človeka imeti v strahu in pod oblastjo. Z božjo pomočjo pa zamore človek strahovati tudi še tolikanj hudo poželjenje; in božja pomoč mu bo v del, ako le prav ponižno zanjo prosi. Ako ga tedaj napuh ali lenoba ali lakomnost ali nečistost ali jeza ali nevošljivost ali kaka druga huda strast preslepi, sam je kriv svoje nesreče, ker se ni vstavljal hudemu poželjenju; in torej tudi nobenega izgovora ni vreden. Hudobni človek se marsikterikrat nikakor ne da prepričati, da je pregrešna ta ali una reč, v ktero je ves zamaknjen in zaljubljen; in ker se prepričati ne da, tudi ne zasluži nobenega izgovora.

Ob svojem času pa bo spoznal svojo nespamet; toda takrat bo že prepozno. Takrat bo zdihoval s posvetnimi otroci vred, rekoč: „Zgrešili smo pot resnice, in luč pravice nam ni svetila, in solnce spoznanja nam ni vzhajalo. Utrudili smo se na potu hudobije in pogubljenja . . ., za pot Gospodovo pa nismo vedeli. Kaj nam je prevzetnost pomagala? in bahanje z blagom kaj nam je prineslo? Vse to je prešlo kakor senca, in kakor memo tekoč poslanec . . . Tako smo tudi mi bili rojeni in smo kmalu jenjali biti, in ne moremo pokazati nobenega znamnja čednosti, temveč v svoji hudobiji smo poginili.“ (Modr. 5, 6—9.)

7. Kaj pa je treba storiti, da se človek obvaruje pregrešne nevednosti?

Da v grešni nevednosti, o človek! ne boš zapopaden:

a) Prosi Boga razsvitljenja, da ti razsvitljuje tvojo dušo, ter prežene iž nje duhovno tàmo, tàmo nevednosti, in ti da spoznati in zapopasti, kar njemu dopade. Sv. Jakob (1, 5.) pravi: „Ako kdo zmed vas potrebuje modrosti, naj jo prosi od Boga, kteri daje vsem obilno.“

b) Poslušaj rad božjo besedo, ter pridige in keršanske nauke; beri rad svete bukve. Kar slišiš in bereš, pridno premišljuj, in boš razsvitljen.

c) Skerben bodi, da Bogu služiš iz cele duše, in da zavoljo tega iz serca izženeš vso ljubezen do hudega. Zakaj kdor ljubi to, kar dopade hudemu poželjenju, ali kdor hoče dvema gospodoma ob enem služiti, bo kmalu-kmalu ves v zmotah.

d) V težavnih in dvomljivih rečeh poslušaj učenike postave, ter pridigarje in spovednike. Od njih boš zvedel resnico; nikakor pa dobrega sveta ne išči pri hudobnih in spačenih ljudéh, da ne boš od njih zapeljan. Modri Sirah (8, 20.) uči in pravi: „Z abotnimi se nikar ne posvetuj; zakaj oni ne morejo nič drugega ljubiti, kakor to, kar njim dopade.“

8. Morebiti pa človeku v veljaven izgovor služi to, da tudi drugi ljudje po božjih zapovedih ne živé?

Tudi ta izgovor nič ne velja:

Po božjih zapovedih moramo živeti, če tudi drugi ljudje nočejo po njih živeti: božje zapovedi moramo spolnovati, če jih tudi drugi ljudje nočejo spolnovati: zakaj Bog nas ne bo sodil po zapeljivih šegah in razvadah posvetnih ljudi, ampak nas bo sodil po svojih svetih zapovedih. Kdor božje zapovedi spolnuje, bo zveličan; kdor jih pa ne spolnuje, bo pogubljen! Noe je pravičen ostal med tadajnim spačenim svetom, in je bil rešen in otet z vso svojo družinjo; vsi njegovi malopridni verstniki pa so bili v vodi pokopani. — Lot je ostal čist med nečistimi Sodomljani; in Bog je Lota

rešil in ohranil, Sodomljane pa je z ognjem pokončal. Tako je bilo, in tako je še zdaj! Kdor prav in po pravici živi in zvesto spolnuje svete božje zapovedi, zadobil bo večno življenje; kdor pa noče spolnovati božjih zapoved, padel bo v večno pogubljenje!

9. Božjih zapoved tudi ne smemo prelomiti iz tega namena, da bi si ohranili časno življenje. Zakaj časno življenje nam je Bog dal zato, da bi si ž njim pridobili večno življenje. Ravno zato ne smemo nikdar nič takega storiti, kar bi nam na zgubo djalo večno življenje. Večno življenje pa bi nam na zgubo djalo prelomljevanje božjih zapoved, če bi si tudi s tim prelomljevanjem obvarovali svoje časno življenje.

10. Tudi zavoljo kakega časnega dobička ne smemo prelomljevati svetih božjih zapoved; zakaj Jezus Kristus pravi: „Kaj bi človeku pomagalo, ako bi si tudi ves svet pridobil, na svoji duši pa bi škodo terpel?“

11. Tudi iz strahu pred ljudmi ne smemo prelomljevati božjih zapoved. Naš Gospod in Zveličar namreč nas uči, da se ne smemo bati teh, kteri telo umoré, duše pa ne morejo umoriti; velikoveč se moramo bati Njega, kteri nam zamore dušo in telo pogubiti v pekel! — Pobožni Judje v stari zavezi, aposteljni in mučenci v novi zavezi so rajši svoje življenje darovali v nepopisljivih mukah, kakor pa da bi bili prelomili svete božje zapovedi. Za njimi moramo tudi mi stopinje pobirati! Amen.

IX. Keršanski nauk.

Od perve božje zapovedi. — Perva božja zapoved zapoveduje v Boga verovati.

1. Božje zapovedi spolnovati smo dolžni tudi mi kristjani, in to zato, ker razlagajo natorno postavo, ktero je Bog sam zapisal v naše serce; ker je Jezus Kristus kar naravnost zapovedal, da moramo spolnovati svete božje zapovedi; in ker nam spolnovanje svetih božjih zapoved zaleže ne le v časni blagor, ampak tudi v večno srečo. Zraven tega nam tudi ni nemogoče spolnovati svetih božjih zapoved; zakaj neskončno modri, sveti in pravični Bog nam ne naklada nič nemogočega, in nam zraven tega daje tudi še svojo milost (gnado) in pomoč, da zamoremo spolnovati njegove zapovedi. In božje zapovedi spolnovati ni le samo mogoče, ampak je še clo lahko in prijetno po obljubi Jezusovi, ki pravi: „Moj jarm je sladek, in moje breme je lahko.“ (Mat. 11, 30.) Naša pokoršcina do božjih zapoved pa mora biti hitra, serčna, popolnoma, stanovitna in zavoljo Boga. Pri tem nas nič ne izgovarja zadolžena, ter pregrešna nevednost; tudi ne prevelika moč hudega poželjenja; tudi ne nespametna skerb ohraniti si časno življenje ali pozemeljsko premoženje; tudi ne strah pred ljudmi, in nobena reč ne. Vse to ste slišali v poslednjem keršanskem nauku.

S tim je skončan nauk od božjih zapoved sploh.

2. Zdaj pa se bomo prestopili na razlaganje božjih zapoved posebej:

III. Razdelek.

Od deset zapoved božjih posebej.

I. božja zapoved:

Veruj v enega samega Boga.

Vsaka božja zapoved nam nekaj zapoveduje, nekaj prepoveduje: tako tudi perva. — Povedal vam bom tedaj najpoprej:

Kaj perva zapoved božja zapoveduje.

V ozir tega beremo to-le v katekizmu:

V pervi zapovedi nam je zapovedano: v enega Boga verovati, vanj upati, ga ljubiti in moliti.

Perva zapoved božja hrani v sebi najimenitnišo zmed vseh dolžnost, ki jih imamo do Boga. V pervi zapovedi tirja Bog od nas čast, ktera mu gre. In kar po vsi pravici zahteva od nas ta najviši postavodajavec, da ga vredno in spodobno častimo; zakaj on je naš Gospod in naš Bog, kteremu vsa čast in hvala gre. Gre mu vsa čast in hvala, ker je neskončno popolnoma bitje. Gre mu najviša čast, ker je on edini Bog, kteri sebi enakega nima. Gre mu čast, kakoršna nikomur drugemu ne gre, ker on je Gospod, kteri nas je iz nič vstvaril, in vlada in ohrani vse reči na svetu. On ima tedaj vso pravico, tirjati od nas najvišo čast in največo hvalo, ktere mu nikakor ne smemo kratiti. Ko bi mu jo kratili, bi mu storili očitno krivico in bi se hudo-hudo pregrešili. Boga bi mogli častiti, če bi tudi ne imeli nobene razločne zapovedi, da ga moramo častiti. Iz zapopadka namreč, kakoršnega imamo od Boga, izhaja se samo ob sebi, da moramo Boga častiti. Da bi v tolikanj imenitni reči clo nobenega izgovora ne imeli, nam je dal Bog razločno zapoved, da ga moramo častiti, in

nam je v tej zapovedi tudi na znanje dal, kako da ga zamoremo prav častiti in spodobno.

Po tej božji zapovedi tedaj smo dolžni, Boga častiti in hvaliti, in mu dolžno čast in hvalo skazovati s tim, da I. vanj verujemo, II. vanj upamo, III. ga ljubimo, in IV. ga molimo, in da smo mu hvaležni in pokorni.

3. Perva zapoved božja nam torej zapoveduje, da moramo:

I. v Boga verovati. Verovati moramo, da je le en sam Bog, in ta Bog je večno in neskončno popolnoma bitje, je Stvarnik in Začetnik vseh reči, njih neskončno modri vladavec in voditelj, in je zraven tega tudi še neskončno pravičen Sodnik. — Nikar pa naj nihče ne misli, da perva zapoved zapoveduje samo verovati, da ni več bogov, ampak da je le en sam Bog. Ne le samo tega, ampak tudi še to zapoveduje verovati perva zapoved in zares imeti, kar je Bog razodel, kar so aposteljni oznanovali, in kar nam sveta katoljška cerkev verovati ukazuje.

Vera v Boga in njegove svete resnice je vsakemu človeku tako potrebna, da brez nje človek ne sme in ne more upati večnega zveličanja. „Brez vere je nemogoče Bogu dopasti“, piše sv. Pavl (Hebr. 11, 6.); „zakaj, kdor hoče k Bogu priti, mora verovati, da je; in da je tistim, ki ga iščejo pravičen plačnik.“ — S tako vero v Boga in njegove svete resnice Boga lepo častimo, ter s tako vero spoznavamo, da je neskončno modri Bog, ki ne more ne goljufati, ne goljufan biti.

Akoravno pa ima vera svoj sedež v naši volji; akoravno se nam dozdeva, da verujemo zavoljo tega, ker sami hočemo verovati; pri vsem tem vendar le vera ni naše zasluženje. To se pravi: Človek vere nima sam iz sebe, ampak vera je dar božji, je čeznatorna, od Boga samega v naše serca vlita čednost. Sv. Pavl piše (Efež. 2, 8—10.): „Iz milosti namreč ste bili oteti po veri, in to ne iz sebe. Zakaj to je božji dar; ne iz del, da se nihče ne hvali. Zakaj njegovo delo smo, vstvarjeni v Kristusu Jezusu za dobre dela, ki jih je Bog pripravil, da v njih živimo.“ — In Timoteju (II. 1, 9.) prigo-

varja, rekoč: „Bog nas je odrešil in poklical s svojim svetim poklicom, ne po naših delih, ampak po svojem sklepu, in milosti, ktera nam je bila dana v Kristusu Jezusu pred začetkom sveta.“ — Titu (3, 4. 5.) pa pripoveduje in pravi: „Ko se je prikazala dobrota in ljubezen Boga, našega Zveličarja, nas je, ne iz del pravičnosti, ktere smo mi storili, ampak po svojem usmiljenju zveličal v kopelji prerojenja in ponovljenja svetega Duha.“ — Ravno to terdi tudi sv. Peter (I. 2, 9.) rekoč: „Vi pa ste izvoljen rod, kraljevo duhovstvo, svet narod, pridobljeno ljudstvo, da oznanujete popolnomasti tistega, kteri vas je iz tame poklical k svoji prečudni luči.“ — In Jezus sam pravi (Jan. 6, 29. 44.): „To je delo božje, da verujete v njega, kterega je on poslal. — Nihče ne more k meni priti, ako ga ne vleče Oče, kteri me je poslal; in jaz ga bom obudil poslednji dan.“

4. Vera, ktera je v pervi zapovedi zapovedana, mora imeti naslednje lastnosti:

a) Pervič mora biti terdna. Terdno vero pa imamo, če božje resnice, ktere so nam razodete, tako terdo verjamemo in za resnične imamo, kakor bi jih pred očmi imeli in z očmi gledali. Tako terdno verovati pa moramo božje resnice zato, ker nam jih je razodel Bog, ki je neskončna resnica, in ne more ne goljufati, ne goljufan biti. Ravno zavoljo tega moramo v veri enaki biti aposteljnom in pervim kristjanom, kteri so v Boga in njegove svete resnice verovali tako terdno in tako stanovitno, da se niso dali oplašiti in ostrašiti po nobenih mukah, s kakoršnimi so jim protili in žugali neverniki, in da so clo svoje življenje vsi veseli darovali za sveto vero. Tako močno mora vera vkoreninjena biti v naših sercih, da nam je iz serca iztergati ni v stanu nobena reč, ter ne slepota, ne zapeljivost, ne hudobni zgledi sveta, ne križi in težave, ne nadloge in bolečine, in še clo smert ne! V ozir svoje vere moramo biti enaki tistemu možu, kteri je na skalo zidal svojo hišo, da je ne morejo ne viharji podreti, ne vode spodkopati. Ravno zato je sveti apostelj Pavl opominjal kristjane, naj stanovitno ohranijo zaslišane resnice svetega evangelija, naj od njih nikoli ne odstopijo, in naj se v ozir tega ne dajo zapeljati

nobenemu zapeljivcu, ker ga razun tega ni nobenega drugega evangelja, v kterem bi zamogli zveličani biti. In ko bi clo angelj iz nebes prišel in drugo evangelje oznanoval memo tega, kterega so oznanovali aposteljni, naj mu nikar ne verjamejo.

Zdaj pa se vprašujmo, ljubi moji! ali tudi mi tako terdno vero imamo, kakoršno perva zapoved božja zapoveduje? — Ali mar ni med nami veliko takih kristjanov, kteri pri vsaki zoperni priložnosti v veri omahujejo in omagujejo? kterim sleherna zopernost vero podira? kteri rajši verjamejo prekanjenim zapeljivcom, ki terdijo, da ta ali una božjim in cerkvenim zapovedim nasprotna reč ni greh, namesto da bi verovali božjim namestnikom, kteri ne oznanujejo človeških zmišljav, temveč besedo živega Boga? O da bi med nami ne bilo takih ljudi! Toda vsakdanja skušnja nam spričuje žalostno resnico, da se povsod, in tedaj tudi med nami nahaja dosti takih kristjanov, ki le radi kar hitro v veri opešajo, in terdne vere nimajo.

b) Vera v Boga in njegove svete resnice mora biti razsvitljena, to se pravi: kristjan si mora prizadevati, da pozna Boga in božje resnice, kolikor mu je mogoče na tem svetu, ter vedeti, kaj ta ali una resnica zapopada in po čem nam je razodeta. Kolikor bolj namreč človek Boga spoznava in njegove resnice, tolikanj bolj ga ljubi; kolikor bolj je podučen v keršanskih naukih, tolikanj lepše in prijetniše se mu zdijo, in tolikanj lagleje bo po njih obravnoval svoje življenje.

Da je tolikanj grehov na svetu, izhaja se med drugim tudi od tod, da ljudje razsvitljene vere nimajo, da Boga prav ne poznajo in njegovih svetih lastnost in njegovih svetih nam razodetih resnic, in da zmerom po tami hodijo, kakor so hodili nekdajni neverniki.

Če pa nevednost, kakor sem vam skazoval v zadnjem keršanskem nauku, še nevernikov, ki samo natorno postavo imajo, ne bo mogla izgovarjati pred božjim Sodnikom; kako bi se nek mogli izgovarjati kristjani, ter reči, da razsvitljene vere niso mogli imeti, ko se jim vendar le vedno oznanuje sveto evangelje in se jim ne zamolči nobena resnica, marveč se jim natanjko razkladajo keršanski nauki!

Perva zapoved božja tirja razsvitljeno vero; toda oj koliko ljudi se s tim pregreši, da razsvitljene vere nimajo po svojem lastnem zadolženju! Znajdejo se še clo taki kristjani, ki božjih zapoved povedati ne vedó; koliko več je še le takih, ki ne vedó, kaj ta ali una zapoved božja zapoveduje ali prepoveduje. Nahajajo se kristjani, ki ne vedó, pri kterem delu svete maše se kruh in vino spreminjate v Jezusovo telo in njegovo sveto rešnjo kerv. Koliko jih je, ki tudi v drugih resnicah svete vere niso zadosti podučeni, ter ne vedó, kaj da v sebi imajo! In kdo je tega kriv? Sami so si tega krivi, ker se odtegujejo pridigam in keršanskim naukom in dragi zlati čas rajši zapravljajo, prazno pohajajo, ali lenobo pasejo, ali pa se po igrah potikajo, ali po pivnicah posedajo, ali pa v slabe tovaršije zahajajo. Če pa tudi tu in tam kterikrat pridejo v cerkev, kedar se oznanuje božja beseda, jim ni mar, da bi pazno in s pridom poslušali božjo besedo, ampak se jim vse druge ali nepotrebne ali še clo pregrešne misli sprehajajo po glavi. Sami so si tedaj krivi, da razsvitljene vere nimajo.

Morebiti porečete: „Kako nek zamore keršanske nauke dobro znati delaven kmetijski človek, ali kteri se znajde v služnem stanu, in ima ves teden mnoge druge opravila?“ — Na to vam dam ta-le odgovor: Marsikdo bi verske resnice veliko bolj poznal, ako bi le hotel. Kdor je resnice željen, kmalo se je navzame; in če tudi ne more z besedo povedati vsega, kar je slišal, se pa navzame vsaj duha zaslišanih resnic; če pa pravega duha ima, je s tim že vse dobljeno.

Prizadevajte si torej, ljube duše! da zmerom bolj in bolj rastete v znanju keršanskega nauka, in za tega voljo radi poslušajte pridige in keršanske nauke, ter prav iz serca Boga zahvalite, da se vam vedno oznanujejo, in tudi sami radi kaj svetega berite, kedar čas in priložnost imate! — In kar je še najbolj potrebno, je to, da Boga prosite, da bi on s svojo vsemogočno milostjo razsvetlil vašo vero, in vam kazal pot, po kterem je hoditi; zakaj brez božje svete milosti (gnade) so vse resnice skupej preslabe, da bi vas ohranile na pravem potu in vas obvarovale pogubljenja. Ravno zato sveti Pavl ljudi ni le samo učil, ampak je tudi Boga zanje prosil. „Od

tistega dneva“, piše Kološanom (1, 9.) „kakor smo slišali, ne jenjamo za vas moliti in prositi, da bi bili vi napolnjeni s spoznanjem njegove volje, v vsi modrosti in duhovni razumnosti.“

c) Vera v Boga in božje resnice mora biti tudi ponižna, to je: človek se v nezapopadljive sklepe božje modrosti vtikati ne sme, da bi radovedno vpraševal, zakaj je Bog to ali uno reč storil tako in ne drugač, in zakaj nam ni te ali une resnice bolj natanjko razodel. — Ponižna mora naša vera biti ravno zato, ker je vera nezaslužen dar božji.

Dokler človek na tem svetu živi, marsiktere reči ne zapopade. Po nauku svetega Pavla mi Boga in njegove resnice „tukej (na zemlji) vidimo skoz zerkalo, kakor v megli; takrat pa (v nebesih) bomo vidili od obličja v obličje. Zdaj spoznamo le nekoliko; takrat pa bomo spoznali, kakor smo bili sami spoznani“. (I. Kor. 13, 12.) — In glejte! ravno zavoljo tega imamo zasluženje pri Bogu, ker verjamemo božjim besedam to, česar ne vidimo in česar ne zapopademo, in ker to za resnico imamo ravno tako, kakor da bi vidili z lastnimi očmi. Tomažu, kteri je še le po tem veroval, da je Jezus resnično od mertvih vstal, kedar je bil svoje perste položil v njegove rane, je Jezus očital, rekoč: „Ker si me vidil, Tomaž! si veroval; blagor jim, kteri niso vidili, in so verovali.“ (Jan. 20, 29.)

Ravno zavoljo tega vbogajmo sv. Pavla, ki pravi: „Nikar bolj modrovati, kakor se spodobi modrovati, ampak modrovati, kar je prav.“ (Rimlj. 12, 3.) S tim sv. Pavl pred vsem drugim priporoča ponižnost, ktera je vsakemu potrebna. Kdor je viši, je potrebuje, da se obvaruje strupa častilakomnosti; kdor je niži, je potrebuje ravno tako, da mu pomaga prenašati težo zaničevanja in poniževanja. — Zadosti naj nam torej bo, da vemo, da nam je Bog razodel to in uno: po čem bi si še glavo belili z nepotrebnim vpraševanjem in preiskovanjem! Rajši verujmo vsi ponižni in hvaležni božjim besedam, akoravno od Boga razodete resnice včasih presegajo našo pamet in zastopnost! Saj je Bog neskončna resnica in modrost, ktera nikdar nikoli ne more goljufati. Na njega se torej terdno zanašajmo,

ter si svesti bodimo, da bomo v večnosti zvedeli, česar zdaj vedeti ne moremo, in da nam bo tamkej odkrito in svitlo, kar je tukej prikritega in tamnega!

d) Vera v Boga in božje resnice mora biti ž i v a, to je: ni še zadosti, da je človek od keršanske resnice prepričan v svoji glavi; ni še zadosti, da jih verjame; ampak vera mora biti tudi po njegovem sercu razlita, in se mora tudi od zunej kazati v njegovem djanju. Jezus Kristus pravi; „Ne vsak, kteri mi pravi: Gospod, Gospod! pojde v nebeško kraljestvo; ampak kteri stori voljo mojega Očeta, ki je v nebesih, tisti pojde v nebeško kraljestvo.“ (Mat. 7, 21.) Sv. Pavl piše Rimljanom (2, 13.): „Niso namreč poslušavci postave pri Bogu opravičeni, ampak spolnovavci postave bodo opravičeni.“ In sv. Jakob (2.14.24.32.)govorí, rekoč: „Kaj pomaga, bratje moji! če kdo pravi, da ima vero, del pa nima? Ga bo li vera zamogla zveličati? — Ali ne vidite, da je človek iz del opravičen, in ne samo iz vere? — Kakor je namreč telo brez duše mertvo, tako je tudi vera brez del mertva.“ — Človek vtegne biti dobro podučen v vseh keršanskih resnicah; jih vtegne znati tako popolnoma, da zamore tudi druge ljudi v njih podučevati: pri vsem tem mu pa to nič ne bo pomagalo, če se njegovo življenje ne vjema in ne strinja ž njegovo vero. Keršanske resnice nam niso razodete in dane le samo zavoljo tega, da bi jih le vedeli ali le verjeli, ampak tudi še sosebno zavoljo tega, da bi svoje življenje po njih obravnavali.

Toda, bodi Bogu potoženo! nahaja se neizrečeno veliko kristjanov, kteri se v ozir tega pregrešé, da jim manjka žive, delavne vere. Če jih vprašujemo po verskih resnicah, jih vedó tako lepo in gladko razlagati, da je le veselje, jih poslušati; če pa pogledamo njih življenje, najdemo, da je kar naravnost nasprot naukom, v kterih so dobro podučeni. Vsem takim rečem: Vi se pregrešite zoper pervo božjo zapoved, ker vam manjka žive vere. Kdor resnice naše svete vere le samo zato vé, da jih vé, ne pa zato, da bi živel po njih, nima prave učenosti; in vsa njegova učenost je prav za prav le prevzetnost, ktera ga pred Bogom ne dela prijetnega, ampak nagnusnega in zavoljo ktere ga čaka na sodbi tem ostrejši odgovor.

5. Zatorej si vi, ljubi poslušavci! skerbno prizadevajte, da bote imeli ne le samo terdno, razsvitljeno in ponižno, ampak tudi živo vero in delavno. Nikar ne bodite le zgol poslušavci, ampak bodite tudi spolnovavci božjih naukov! Nikar ne hodite pridig poslušat in keršanskik naukov le samo zato, da bi jih vedeli in znali, ampak sosebno zato, da bi po njih živeli, in po njih zmerom bolj pobožni in božji prihajali. „Bodite delavci besede“, opominja sv. Jakob (1, 22.), „in ne samo poslušavci, s čimur bi sami sebe zapeljevali.“ Sami sebe bi zapeljevali, ko bi mislili, da je v zveličanje že zadosti, ako se beseda božja le posluša, če se tudi v djanju ne spolnuje! Amen.

X. Keršanski nauk.

Perva božja zapoved zapoveduje tudi v Boga upati.

1. Zadnjič sem skazoval, da perva božja zapoved zapoveduje verovati v Boga in vse od Boga razodete resnice.— Vera v Boga in v razodete resnice mora pa:

a) terdna biti, to je: mi moramo razodete resnice tako terdo verjeti in za resnične imeti, kakor da bi jih imeli pred očmi, in nam jih iz serca iztergati ne sme nobena reč, ne slepotija, ne zapeljivost, ne hudobni zgledi sveta, ne križi in težave, ne nadloge in bolečine, in še clo smert ne. Naša vera mora podobna biti hiši, zidani na terdo skalo, v ktero se zastonj zaganjajo viharji, in v ktero zastonj butajo valovi, in je ne morejo spodkopati in podreti.

b) Vera v Boga in božje resnice mora biti razsvitljena, to je: kristjan mora Boga in njegove lastnosti dobro, kolikor mu je na tem svetu mogoče, poznati, in mora vedeti, kaj ta ali una resnica naše svete vere zapopada, in zakaj nam je od Boga razodeta.

c) Vera v Boga in keršanske resnice mora biti ponižna, to je: človek se ne sme vtikati v nezapopadljive sklepe božje modrosti, ter ne sme radovedno vpraševati, zakaj je Bog to tako storil, in uno tako? ali zakaj nam ni kake resnice bolj na tanjko razodel. Takega nepridnega popraševanja in nepotrebnega preiskovanja se moramo zderžati. Zadosti naj nam bo, da nam je Bog, ki je večna resnica, in ne more goljufati ali goljufan biti, razodel to ali uno.

d) Vera v Boga in verske resnice mora tudi še živa biti in delavna, to je: človeku ni še zadosti, da je v svoji glavi od verskih resnic prepričan; ni mu še zadosti, da jih verjame, ampak njegova vera se mora tudi v njegovem vunanjem obnašanju razkazovati in v njegovem djanju; zakaj po Jezusovem nauku v nebeško kraljestvo ne pojde tisti, kteri kliče: Gospod, Gospod! ampak le tisti, ki spolnuje voljo njegovega nebeškega Očeta.

Vse to sem vam zadnjič razlagal. Danes pa vam bom spet nekaj drugega razkladal od perve božje zapovedi, in sicer to-le:

2. Perva zapoved božja nam ne zapoveduje le samo v Boga verovati, ampak nam zapoveduje tudi

II. v Boga upati.

Upati moramo v Boga, to je: terdno moramo pričakovati, da nam bo Bog v prihodnjem življenju dal večno zveličanje; v sedajnem življenju pa pripomočke, da ga dosežemo; zraven tega pa tudi še vse druge časne reči, kterih potrebujemo, da tem lagleje in tem gotoveje dosežemo svoj namen, svoj cilj in konec. — Te tri reči, ktere v sebi ima in zapopada keršansko upanje, morajo se vselej skupej deržati, in človek jih nikoli ne sme vsaksebi ločiti, kar se pa vendar le prav dostikrat clo med nami godi. — Nahajajo se namreč nekteri ljudjé, kteri se prav močno zanašajo, da bo Bog blagoslovil njihove časne opravila; se zanašajo, da jih bo Bog obvaroval sleherne časne nesreče; za večno zveličanje pa se nič ne zmenijo, nimajo nobenega hrepenenja po njem, in ga tudi nič kaj terdno ne pričakujejo od Boga. — Veliko drugih je, kteri si sicer

nebesa želé, in se večnega pogubljenja bojé; tega si pa nič kaj terdno ne želé, kar je v zveličanje potrebnega, in si nič kaj pridno ne prizadevajo, da bi se vredne storili božje milosti in pomoči, brez ktere nihče ne more pobožno živeti in se zveličati. V svojih molitvah morda res pravijo, da božje milosti upajo; serce pa vsega tega skorej nič ne čuti, ker si tega terdo ne želí, torej tudi ne upa. Upajo se le take reči, kterih si človek goreče želí.

3. Vseh teh trojnih reči od Boga upati smo v sploh dolžni zavoljo tega, ker nam jih je Bog sam obljubil. — Bog pa je vsegaveden, je vsegamogočen, v svojih obljubah zvest, neskončno dobrotljiv in usmiljen, in nam torej zamore in tudi hoče dati, česar potrebujemo in kar nam je obljubil. Ravno zavoljo tega je pa tudi sveto pismo vse polno prelepih besed, ktere nas opominjajo, naj v vseh okoljščinah življenja v Boga postavljamo vse svoje zaupanje. Da od psalmov, ter od Davidovih milih pesem nič v misel ne vzamem, naj vam le povem, kaj sv. Peter o tem govorí, ter pravi: „Vso svojo skerb nanj zvernite, ker on skerbí za vas;“ (I. Petr. 5, 7.) zakaj „ako je Bog z nami, kdo bo zoper nas? Kteri tudi svojemu lastnemu Sinu ni prizanesel, temveč ga je dal za nas vse; kako, da bi nam ne bil tudi ž njim vsega podelil?“ uči sv. Pavl. (Rimlj. 8, 31. 32.) Jezus sam nas tako neizrečeno lepo k zaupanju v Očeta nebeškega opominja, ter pripoveduje, da so še clo naši lasje na glavi vsi razšteti, in da nam nobeden ne pade z glave, da bi Oče nebeški za to ne vedel. In na dalje pravi: „Zato vam povem, ne skerbite za svoje življenje, kaj bote jedli; tudi ne za svoje telo, kaj bote oblačili. Ali ni življenje več ko jed, in telo več ko oblačilo? Poglejte ptice pod nebom, ker ne sejejo in ne žanjejo, in ne spravljajo v žitnice; in vaš Oče nebeški jih živí. Ali niste vi veliko več, kakor one? Kdo pa zmed vas more s svojo skerbjo pridjati le en komolc k svoji dolgosti? In za obleko kaj skerbite? Poglejte lilije na polju, kako rastejo; ne delajo in ne predejo, pa vam povem, da še Salomon v vsi svoji časti ni bil tako oblečen, kakor njih ena. Če pa travo na polju, ktera danes stoji, in se jutro v peč verže, Bog tako oblači, koliko

bolj bo vas, maloverni! Ne skerbite tedaj, rekoč: Kaj bomo jedli, ali kaj bomo pili, ali s čim se bomo oblačili? Ker po tem vsem oprašujejo neverniki. Saj vé vaš Oče nebeški, da vsega tega potrebujete. Iščite tedaj naj poprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to vam bo priverženo." (Mat. 6, 25—33.) In kedar je Jezus od svojih vžaljenih učencev slovo jemal, jim je rekel: „V hiši mojega Očeta je veliko prebivališč. Ako bi tako ne bilo, bi vam bil povedal; ker grem, vam mesto pripravljat. In ko odidem, in vam mesto pripravim, bom spet prišel, in vas bom k sebi vzel, da bote tudi vi, kjer sem jaz." (Jan. 14, 2. 3.) — Tako tedaj ljubi Jezus z aposteljni vred tudi nas opominja k zaupanju v Boga. Ravno zavoljo tega moramo pa tudi res prav terdno zaupati v Boga.

Res je sicer, da grešni človek nič nad seboj nima, da bi zanašaje se na svoje lastno zasluženje upati smel na božjo milost. In tega nas tudi res ne uči naša sveta vera, da bi se namreč preveč zanašali na lastno zasluženje; temveč nas uči naša sveta vera, da mora vse naše zaupanje zastavljeno biti na zasluženje Jezusa Kristusa. Jezusova prelita kerv je cena našega odrešenja; le samo po Jezusu zamore grešnik spravo z Bogom zadobiti, in nikakor drugač ne!

Poglavitni studenec, iz kterega izvira dolžnost keršanskega upanja, je tedaj obljuba božja, obljuba najvišega Gospoda nebes in zemlje, ki je vsegaveden, vsegamogočen, v svojih obljubah zvest, neskončno dobrotljiv in usmiljen, in nam torej zamore in tudi hoče dati, kar nam je obljubil.

Zraven tega poglavitnega vzroka ima keršanski človek v svojem življenju tudi še več drugih posebnih vzrokov, kteri mu ne pripusté, da bi kdej omagal v svojem upanju v Boga, in naj si ga obdajajo tudi še tako velike dušne in telesne nevarnosti:

a) Če kristjan nekoliko nazaj pogleda v svoje poprejno življenje, lahko se prepriča, kako usmiljeno je Bog vedno ž njim ravnal; lahko se prepriča, kako ljubeznivo ga je Bog vedno k sebi klical, zdaj po vesti, zdaj po drugih okoljšinah;

lahko se prepriča, da mu je Bog brez števila dobrot razdelil za dušo in telo. Vse to kristjanom upanje dela, da ga Bog tudi posihmalo ne bo zapustil. Kolikor več dobrot božjih človek v svojem poprejnem življenju zagleda, tolikanj bolj mu raste njegovo zaupanje in upanje v Boga.

b) Si kristjan tudi s tim lahko upanje dela: ker je bil Bog ž njim tolikanj usmiljen še poprej, dokler je človek pregrešno živel, da bo Bog ž njim zdej še tem bolj usmiljen, ko svoje hudobije spozna in britko obžaluje; in ker ga bivšega v grešnem stanu ni bil zavergel, da ga bo tem manj zavergel zdej, ko se znajde v spokornem stanu. Vse, karkoli človek dobrega v sebi čuti, vsi nagibi k pokori, žalost nad grehi, in druge enake reči razločno oznanujejo, da ga Bog podpira s svojo milostjo (gnado), in da ga torej noče zavreči. In vse to ga spet uči in spodbada, naj nikar ne omaguje v upanju in zaupanju v Boga.

c) Si kristjan lahko s prihodnjim življenjem oživlja svoje upanje in zaupanje v Boga. Gotovo ga bo v upanju poterdila in mu upanje v Boga zmerom bolj in bolj množila ta misel: „Jaz si bom prizadeval, da bom zmerom bolj pobožno in zmerom bolj bogaboječe živel; in Bog, ki je neskončno usmiljen, in noče smerti grešnika, temveč da se spokorí in živi, gotovo me ne bo zavergel, marveč me bo zmerom bolj ljubil, in me bo na zadnje k sebi vzel v nebesa in me bo zveličal!“

3. Zdaj naj vam tudi še povem:

Kakšno mora biti naše upanje in zaupanje v Boga.

Naše zaupanje v Boga mora biti:

a) Ponižno, to je: mi moramo vselej vsi udani v sveto voljo božjo Bogu prepustiti, kdaj in kako da nam hoče na pomoč priti. — Nerodno in napčno bi bilo tako zaupanje v Boga, ko bi, postavim, bolnik menil, da ga mora Bog ozdraviti, hočeš ali nočeš. Takega nespametnega upanja nima pravi kristjan, temveč je njegovo upanje ponižno, to je: pravi kristjan

si misli: Bog gotovo vse bolj ve, ali mi bo telesno zdravje zaleglo v dušno zveličanje, ali mi ne bo; ravno zavoljo tega naj pa tudi Bog le samo po svojem lastnem dopadanju z menoj ravna; in terdno zaupam, da mi bo v resnični blagor obernil mojo bolezen. — Kakor pa pravi kristjan Bogu prepusti, ali mu hoče Bog pomagati, ali ne; ravno tako tudi Bogu prepusti, kdaj da mu hoče na pomoč prihiteti. Ti, ljubi kristjan! si morda po nedolžnem prišel ob poštenje in ob dobro ime. Če si pravi božji otrok, boš s tim tudi terdno zaupal, da bo Bog enkrat tvojo nedolžnost spravil na beli dan; toda tvoje zaupanje je ponižno, in zatorej vse Bogu izročiš, da te na dobro ime pripravi, kedar on hoče, naj se že to tukaj na zemlji zgodi v sedajnem življenju, ali pa še le unod groba pri poslednji sodbi. — Na zadnje mora naše zaupanje v Boga ponižno biti tudi še od te strani, da Bogu na voljo damo, naj nam pomaga tako, kakor on hoče. Ti, ljuba duša! imaš morda velike bolečine. Če si pravi otrok božji, boš zaupanje imel, da ti bo Bog na pomoč prišel; toda tvoje zaupanje bo ponižno, in boš tedaj Bogu prepustil, da ti ali bolezen in bolečine odvzame, ali pa ti dodelí toliko notranjo moč in toliko tolažilo in hladilo, da te nič posebno težko ne stane, tudi posihmalo voljno prenašati bolečine. Tako ponižno zaupanje v Boga je imel David, kedar ga je Saul preganjal; in Peter, ki je sladko v ječi zaspal, dasiravno mu je bilo iti drugi dan v martro in smert.

Naše zaupanje v Boga mora biti:

b) Modro, to je: mi moramo spoznati, da so nam časne reči, in da so nam sedajne nadloge pošiljane zavoljo prihodnjega nebeškega zveličanja. — Kedar kak posveten človek zaupanje ima v Boga, meri njegovo zaupanje sosebno v to, da mu bo Bog dal časno srečo in posvetno veselje. Če pa vsega tega ne dobí, kar naglo svoje zaupanje zgubi. Temu nasprot pa je zaupanje božjih otrok modro. Pravi otrok božji namreč vé, da perva in poglavitna reč je večno življenje in večno zveličanje, in ravno zato zaupa, da mu ga bo Bog tudi res dal. Na dalje pa tudi vó in spozna, da zguba časnih reči in mnoge druge nadloge so včasih potrebne, ali vsaj pomožne,

da dosežemo večnih dari. In ravno zato pravi kristjan v stiskah in težavah sedajnega življenja nikdar ne zgubi svojega zaupanja, temveč v vseh tudi še tolikanj britkih okoljšinah sedajnega življenja terdno zaupa v Boga, ker je modro njegovo zaupanje. Tako modro zaupanje je imela serčna Makabejka s svojimi sedmimi sinovi, ktere je kervoločni Antioh grozovito pomoril. Ravno tako tudi sveta aposteljna Peter in Janez, ki sta Boga hvalila in častila, da sta zavoljo Jezusa terpela zasramovanje in tepeže.

Naše zaupanje v Boga mora biti:

c) delavno, to je: mi ne smemo pričakovati od Boga nobene dobrote, da bi ob enem tudi sami ne storili tega, kar je potrebno storiti, da se doseže tista dobrota, — Bog je dal človeku dušne in telesne zmožnosti in moči zato, da se jih človek posluži. Vse te zmožnosti so tako rekoč ključi do vseh božjih dari in nebeških zakladov. Če pa ti, ljubi kristjan! kruha želiš, in dobrotni človek ti ključ da do krušne shrambe, da si tam sam kruha poiščeš; ti pa si prelen in prenemaren, da bi se ključa poslužil: moraš le samega sebe tožiti in dolžiti, ako stradaš in pomanjkanje terpiš. Bog nam po navadi stori in daje le to, česar sami storiti in doseči ne zamoremo, ker so preslabe naše moči. Dokler so, postavim, Judje morali živeti v puščavi, v kteri je bila zemlja vsa nerodovitna, jim je Bog dan na dan v živež pošiljal mano z nebes; kakor hitro pa so prišli v rodovitno obljubljeno deželo, jim nič več ni padala mana z nebes, ampak so morali sami si za živež skerbeti, ter polje obdelovati. Ravno tako bo Bog tudi še zdej pomoč pošiljal gospodarju, ki je bolen in delati ne more; zdravega pa, ki delati noče, pustil bo Bog v pomanjkanju. Vse to dobro vedó pravi kristjani, in ravno zato nimajo nedelavnega zaupanja, po kterem bi se zanašali, da jim bo Bog dal vsega v obilo, akoravno sami tudi persta ne ganejo; marveč so marljivi in delavni, ker so prepričani, da jim bo Bog pomagal le pod to pogojo, da se poslužijo svojih zmožnost in moči, ktere jim je Bog dal. Tako je Jezus sicer vedel, da ga njegov nebeški Oče ne bo pustil priti sovražni-

kom v roke pred odločenim časom; pri vsem tem pa se je le vendar vmaknil v drugo deželo, kedar je zvedel, da mu Herod po življenju streže.

Naše zaupanje v Boga mora biti:

d) Terdno in nepremakljivo, ter tako, da ga tudi najhujše nadloge ne spodkopljejo in ne omajejo. — To še ni nobena posebna in velika reč, ako kdo v Boga zaupa, dokler se mu dobro godi. Tako zaupanje vtegne imeti tudi posvetni človek, kteri si pa s tim ne nabira nobenega posebnega zasluženja. Nasproti pa se še le v nadlogah prav pokaže, ali človek ima pravo zaupanje v Boga, ravno kakor zvezde po noči leskečejo na nebu, in ne po dnevu. Tem terdnejši ko se človek Boga derži, tem serčnejši bo tudi stal v vseh stiskah in nadlogah brez vsega omahovanja v svojem upanju. Takega terdnega zaupanja je bil pobožni kralj David (Ps. 22, 1 . . .), poterpežljivi Job, serčni Judež Makabejec, aposteljni in pervi kristjani.

Naše zaupanje v Boga mora biti:

e) Zastavljeno na Jezusa in njegovo zasluženje, to je: mi moramo upati, da nam bo Bog dal milost in usmiljenje, pa ne zavoljo našega lastnega zasluženja, temveč le zavoljo Jezusa in njegovega neskončnega zasluženja. — Prav napčno in nespametno bi bilo zaupanje tístega človeka, kteri bi mislil, da mu Bog mora dati milost in zveličanje zavoljo njegovega lastnega zasluženja, ter zavoljo njegovih lastnih čednost in dobrih del. Pravi kristjan namreč spoznanje ima in ponižnost, in zatorej tudi vé, da sam ob sebi tudi do naj manjšega dara božjega nima pravice, in da ima zraven tega tudi še nad seboj zadolženja do Boga brez vsega števila. Ravno zavoljo tega vpira vse svoje zaupanje v Kristusa. Karkoli je namreč Kristus s svojo pokorščino, s svojim življenjem in terpljenjem zasluženja nabral, dohaja vernim kristjanom v del in sicer v tem obilniši meri, v kolikor obilniši meri se kristjan Kristusa oklene v veri, ljubezni in zvestobi.

Naše zaupanje v Boga mora biti:

f) Navdahnjeno od svetega Duha. — Led se ne more spremeniti v vodo ali meglo in oblake, dokler ga gorkota ne prevzame in ne raztopi. Ravno tako tudi v človeško dušo ne bo serčnosti, tolažila in zaupanja, dokler jo sv. Duh ne pregreje in ne prevzame. Da se vsako pravo zaupanje res izhaja le od svetega Duha, sosebno iz tega spozna se, da se tako zaupanje v Boga nahaja pri vseh pravih kristjanih, in da človeka zapustí, kakor hitro se človek grehu prepustí, in grešivši svetega Duha od sebe spodi. In če se tudi kterikrat pri kakem posvetnem človeku najde kako navidezno zaupanje, vendar je to zaupanje le vedno vse strahljivo in omahljivo, ktero le tako dolgo terpi, dokler se človeku dobro godi, v stiskah in nadlogah pa naglo mine in zgine kakor sneg na solncu. Da je zaupanje, ktero ni navdahnjeno od svetega Duha, res vse strahljivo in omahljivo vidimo nad aposteljni, preden je prišel sveti Duh. Da pa zaupanje res veliko postane in močno, kedar ga navdahne sveti Duh, prepričamo se iz vsega govorjenja in vsega djanja aposteljnov Gospodovih po prihodu svetega Duha. Pač prav torej piše sv. Pavl: „(Sveti) Duh podpira našo slabost.“ (Rimlj. 8, 26.)

4. Iz vsega tega vidite, ljubi kristjani! da, akoravno nam je zapovedano, strahoma in trepetaje delati delo našega zveličanja, vendar ta strah in to trepetanje ne sme biti brez zaupanja. Zakaj upanje nam je ravno tako zapovedano kakor nam je zapovedan strah; in kakor smo dolžni, Boga se bati, ravno tako smo dolžni vanj zaupati. Kakor namreč brez vere ne moremo Bogu dopasti, ravno tako tudi brez upanja, ktero nam je zapovedano v pervi zapovedi, ne moremo Bogu dopasti. Amen.

XI. Keršanski nauk.

Perva zapoved božja zapoveduje tudi Boga ljubiti.

1. Perva zapoved božja nam zraven tega, da moramo v Boga verovati, zapoveduje, da moramo tudi v Boga upati. V Boga upati pa se pravi, terdno pričakovati, da nam bo Bog dal, kar nam je obljubil. Obljubil pa nam je večno zveličanje in pripomočke potrebne, doseči večno življenje. V Boga zaupati moramo zato, ker nam je on sam obljubil dati, česar potrebujemo; in on je vsegaveden, vsegamogočen, v svojih obljubah zvest, neskončno dobrotljiv in usmiljen, in nam torej zamore in tudi hoče dati, kar je obljubil. Naše zaupanje in upanje v Boga mora pa biti ponižno, modro, delavno, nepremakljivo, zastavljeno na Jezusovo zasluženje in navdahnjeno od svetega Duha, kakor sem vam zadnjič pravil.

Danes gremo spet za stopinjo naprej v razlaganju perve božje zapovedi:

2. Ne le verovati in upati v Boga nam veleva perva božja zapoved, ampak nam zapoveduje tudi

III. Boga ljubiti.

Kaj se pravi Boga ljubiti, ne da se z besedo nič kaj prav dopovedati. To se da le bolj čutiti, kakor pa dopovedati. Skorej najbolj prav se ta ljubezen umeva, če se primerja z ljubeznijo, kakoršno imajo dobri otroci do svojih staršev. Vse to, kar dober človek za svoje starše čuti v svojem sercu, čuti za Boga tisti, kteri ga resnično ljubi, le samo s tim razločkom, da mora biti ljubezen do Boga veliko veča, ter čez vse velika.

Po tem takem Boga resnično ljubimo, če ne živimo za se in za nobeno drugo reč ne, ampak le samo za Boga. To

se pravi: Boga resnično ljubimo, če je Bog cilj in konec vseh naših misel in želj, vsega našega djanja in nehanja; — ljubimo ga, če je on naša čast in naše veselje in vsa naša sreča; — ljubimo ga, če se varujemo slehernega greha, varujemo clo naj manjše reči, ktera mu je zoperna in s ktero bi ga žalili in se mu zamerili; — ljubimo ga, če radi molimo, ga radi v mislih imamo, radi od njega kaj slišimo, se radi od njega pogovarjamo, radi od njega kaj beremo; — ljubimo ga če smo pripravljeni, rajši vse svoje premoženje in clo svoje ,življenje zgubiti, kakor pa od njegove ljubezni odstopiti. Vse to je ob kratkem v svetem pismu zaznamovano in zapovedano s temi-le besedami: „Ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega svojega serca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje misli.“ Ta ljubezen zapopada po Jezusovi lastni besedi vso postavo in preroke. (Mat. 22, 37. 40.) Ljubezen do Boga je tedaj korenina, iz ktere morajo izrasti vse druge čednosti, ker bi sicer bili prazni vsi darovi in neveljavne vse pobožne dela, in vse druge čednosti bi brez te čednosti ne bile nič drugega, kakor skrita, lepo oblečena prevzetnost. — Zatorej pravi sv. Pavl: „Ko bi človeške in angeljske jezike govoril, ljubezni pa bi ne imel, bi bil kakor bučeč bron ali zvoneč zvonec. In ko bi znal prerokovati, in bi vedel vse skrivnosti, in imel vso učenost; in ko bi imel vso vero, tako da bi gore prestavljal, ljubezni pa bi ne imel, nič nisem. In ko bi razdal ubogim v živež vse svoje premoženje, in ko bi svoje telo dal, tako, da bi gorel, ljubezni pa bi ne imel, mi nič ne pomaga.“ (I. Kor. 13, 1—3.)

3. Zdaj pridemo do vpraševanja:

Zakaj smo dolžni ljubiti Boga čez vse?

Na to vpraševanje sem vam že dostojni odgovor dal, kedar sem vam začel razlagati nauk od ljubezni do Boga, in sicer kmalu v začetku razlaganja tretjega poglavja keršanskega nauka, ktero govori od keršanske ljubezni. Kar sem takrat povedal, ponavljam tukaj s temile besedami:

Boga moramo čez vse ljubiti:

a) zavoljo njega samega, ker je vse naše ljubezni vreden zavoljo njegovih neskončno popolnih lastnost; zakaj on je naj svetejši, naj modrejši, naj pravičniši, in v vsem naj popolniši. Lepe in čudne so božje stvari na nebu in na zemlji, kolikanj lepši memo njih je še le njih vsegamogočni Stvarnik. Angelji in svetniki v nebesih ga gledajo in vživajo in so neizrečeno veseli te svoje sreče, in se na vekomaj nikdar ne bodo naveličali gledati in vživati neskončne lepóte božje. Tudi pobožne duše na zemlji imajo svoje veselje in svojo nevsahljivo srečo v tem, da zmerom bolj in bolj spoznavajo Boga. Zatorej je sv. Avguštin po svojem spokorjenju jokaje zdihoval: „O večna in vedno nova lepota! zakaj sem te tako pozno spoznavati začel?“ Kolikanj veče veselje in kolikanj obilnišo srečo bodo vživale pobožne duše še le takrat, kedar pridejo med veselo družbo nebeških prebivavcov, in bodo z angelji in svetniki vred božjo neskočno lepoto gledale in vživale na vse vekomej!

Boga moramo čez vse ljubiti

b) zato, ker je do nas in do vseh stvari neskončno dobrotljiv. Vse, karkoli smo in kar imamo, karkoli lepega vemo in dobrega vživamo, je iz milosti božje. S svojimi neskončnimi darmi in nezmernimi dobrotami nas Bog nase navezuje, in nas sili in mora, da ga ljubimo, kakor sam pravi po preroku Ozeju (11, 4.) rekoč: „Z vezmi ljubezni sem jih k sebi vlekel; in bil sem jim, kakor kdor jim jarm vzdigne od čeljust“, to je: z vso priljudnostjo in ljubeznijo sem jih k sebi vabil; stregel sem jim, kakor dober gospodar streže svoji živini, ko jej berzdo iz čeljust vzame in jarem raz vrata, da zamore jesti; naklonil sem jim obilno živeža, in z vsem potrebnim sem jih oskerbel. — Sv. Frančišek Asisijan je rekel mnogokrat: „Ko bi ti kdo dal tvoje roke, tvoje oči, tvoje noge ali druge ude po tem, ko si jih bil zgubil, ali bi ne služil takemu dobrotniku z vso zvestobo ves čas življenja? In glej! Bog nam ni dal le samo naših rok, oči in nog, ampak vse mogoče duhovne in telesne dobrote. Ali je pri tem takem mar preveč, ako od nas terja, da mu služimo, da ga ljubimo in le njega samega molimo? Vsi veseli

bi mogli spolnovati to njegovo zapoved. — Bog je dober pravičnim, in dober tudi grešnikom. Pravičnim je dober, da mu služijo tem veselejši, in ga ljubijo tem priserčniši. Grešnikom je dober, da se resnično spokoré, ter jenjajo žaliti njega, svojega neskončno usmiljenega Gospoda, in mu služijo z hvaležnim sercom. — Ubogajmo torej svetega Janeza (I. 4, 19.), ki nas opominja, rekoč: „Ljubimo Boga, ker je on nas poprej ljubil.“ — Prizadevajmo pa si, da ga ne ljubimo tolikanj zavolj tega, ker nam on zapoveduje, da ga ljubimo; temveč ga le bolj ljubimo zavoljo njegovih neskončnih dobrot, ljubimo ga iz hvaležnosti!

4. Akoravno je ljubezen do Boga naša velika in imenitna dolžnost, vendar le sami ob sebi nikakor ne moremo Boga prav ljubiti. Kar sem vam pravil od vere in od upanja, velja tudi za keršansko ljubezen. Ljubezen do Boga je dar božji. Zakaj po grehu je človeško ljudstvo tako spačeno, da človek Boga nikakor ne more ljubiti, razun da mu Bog sam pomaga ga ljubiti. Ljubezen božja je od svetega Duha vlita v naše serca.

5. Prava ljubezen do Boga zapopada v sebi tri reči: a) se mora v djanju kazati; b) mora biti vse naše djanje in nehanje v Boga obernjeno; c) moramo vedno rasti v tej čednosti.

a) Božja ljubezen se mora v djanju kazati. To namreč še ni zadosti, da bi človek le samo z besedo terdil svojo ljubezen do Boga, ter le samo govoril in pripovedoval, da Boga ljubi; ampak njegovo serce mora tudi res napolnjeno biti z ljubeznijo božjo, kar se mora kazati v vseh rečeh ne le znotrej v sercu, ampak tudi zunej v djanju in ravnanju in vsem obnašanju. Nikar nè mislite, da le samo nektere reči, ali le samo ta ali una reč je znamnje in djanje božje ljubezni; ampak znamnje in djanje naše ljubezni do Boga, ktera nam je pa v sercu razlita, je vsaka, in to tudi naj manjša reč, ktero le koli storimo iz ljubezni do Boga. Vsaka pobožna misel, ktero k Bogu pošiljamo; vsaka želja, ktera je obernjena v Boga; vsak občutlej serca, kteri Bogu velja; pa tudi vsako delo in opravilo, če je tudi samo na sebi še tako majhno in nepo-

menljivo, pa je storjeno iz ljubezni do Boga, je znamnje, je djanje naše ljubezni do Boga. — Zgled vam dam nad materjo, ktera priserčno ljubi svoje dete. Vse njene misli in skerbi, ktere zavoljo svojega otroka ima; njena žalost, kedar je otrok bolen; njeno veselje, kedar je zdrav; njen nepokoj, kedar ga doma ni, in bi se mu vtegnilo kaj hudega primeriti; njene želje, ga zmerom pri sebi imeti; njen trud in njeno prizadevanje, mu lepo postreči in ga z vsem potrebnim lepo preskerbeti i. t. d. vse to je znamnje in djanje materne ljubezni do njenega otroka. — Glejte, ravno taka je z ljubeznijo do Boga.

Resnična božja ljubezen je izvirk ali duša vsega djanja in nehanja človekovega. Tako, postavim, je znamnje in djanje keršanske ljubezni do Boga, če človek zavoljo Boga rad nevedne podučuje; če zavoljo Boga rad revnim pomaga; če zavoljo Boga svoje starše spoštuje, in jim rad na pomoč prihiti, kedar so v potrebi. — O tem se prav lahko razgledujemo nad svetim Pavlom. Vse, karkoli je sv. Pavl zavoljo Boga storil in prestal, bilo je djanje in vunanje znamnje božje ljubezni: vse njegovo prizadevanje pri oznanovanju svetega evangelija; ves njegov trud po njegovih apostoljskih hojah; vse nevarnosti, ktere je prestal po kopnem in na mokrem; lakota in žeja, ktero je prebil, vročina in zima, ktero je prenašal; vse preganjanje in terpljenje, kterega je dragovoljno terpel zavoljo svete vere Jezusove; njegovo veselje, da Bog tudi nad nevernike izliva svoje milosti; njegova žalost, da so sveto evangelje zavergli Judje, akoravno je bilo njim najpoprej oznanovano: vse to so bile znamnja in djanja božje ljubezni, ktera je gorela v njegovem sercu.

Prava in resnična ljubezen božja se pa tudi še drugač kaže v djanju. Kaže se ne samo s tim, da človek iz ljubezni do Boga stori vse, karkoli dela in stori; ampak človek, kteri resnično Boga ljubi, svojo ljubezen večkrat tudi naravnost Bogu skazuje, ter skazuje s tim, da se večkrat v duhu k njemu povzdiguje; da v njegovi časti in hvali hladí svoje od ljubezni goreče serce; da po njem zdihuje in ga zmerom bolj ljubiti želí; da žaluje zavoljo tega, ko zavoljo svojega spačenega mesa Boga še ne more ljubiti tako, kakor bi ga rad ljubil;

da želí ves njegov biti; da že komej čaka tistega trenutleja, o kterem bo ž njim popolnoma in za vse vekomej sklenjen. Tako, glejte, so Bogu vdani in priverženi tisti, kteri ga resnično ljubijo; in s tim mu skazujejo svojo ljubezen. Tako je kralj David, ki je ves gorel od ljubezni božje, velikokrat pred Bogom razlival svoje serce. Rekel je med drugim: „Kaj imam namreč v nebesih, in kaj ljubim na zemlji kakor tebe? Moje meso koperni in moje serce, Bog mojega serca in delež moj je Bog vekomej. Ker glej! kteri se tebi odtegnejo, poginejo; vse pokončaš, kteri so ti nezvesti. Zame pa je dobro, da se Boga deržim, in da stavim v Gospod Boga svoje zaupanje.“ (Ps. 72, 25—28.) Ali kakor pravi v 44. psalmu (2—4.): „Kakor hrepení jelen po studenčni vodi, tako hrepení moja duša po tebi, o Bog! Mojo dušo žeja po močnem, živem Bogu; kdaj bom prišel in se prikazal pred božje obličje? Moje solze so mi v moj kruh noč in dan; ker mi vsak dan pravijo: Kje je tvoj Bog?“ — Sveta mati katoljška cerkev želí, da bi se tudi mi kristjani večkrat v duhu k Bogu povzdigovali; ravno zato psalme prepeva skor pri vseh svojih molitvah.

Ljubi kristjani! nikar ne mislite, da taki goreči zdihljeji in pobožni občutleji človeku niso ravno potrebni; da ni potrebno, da bi bilo serce od božje ljubezni ravno tako užgano; da Bog na to tolikanj gleda: ampak da je že zadosti, če se človek lepo obnaša, ter nič hudega ne stori, dobro pa dela, in tako z deli ali djanjem Bogu skazuje svojo ljubezen. Taka misel bi bila zmota, ktera je naukom Kristusovim in naukom svete cerkve naravnost nasprot, in ktera je že njih veliko pogubila. Če je serce merzlo in vse ledeno, če v njem ne gori božja ljubezen, tudi vunanje dela, ktere iz serca izvirajo, ne morejo biti storjene iz pravega namena, ter iz ljubezni do Boga. Saj veste, da je bilo že v stari zavezi zapovedano to, kar je Jezus tudi v novi zavezi zaterdil, rekoč: „Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega serca, in iz vse svoje duše in iz vse svoje misli.“ (Mat. 22, 37.) To si tedaj od ene strani dobro ohranite v spominu; od druge strani pa me spet nikar napčno ne zastopite, ter nikar ne mislite, da pri takih gorečih zdihljejih in pobožnih občutljejih po tem nič več ni treba nobenih vunanjih del. Vedite in nikar ne pozabite,

da sami goreči zdihljeji in pobožni občutljeji brez vunanjih del vam nič ne pomagajo, in so vsi prazni in goljufni, kedar se z vunanjimi deli ne zlagajo in ne skladajo.

Zdaj pa se vprašujmo, ali je naša ljubezen do Boga taka, kakoršna bi mogla biti po tem nauku, kterega ste ravnokar slišali? Če svojo vest pridno izprašujemo, svoje serce skerbno pregledujemo; in pri tem najdemo, da se božja ljubezen ne kaže od zunej ne od znotrej v našem djanju in nehanju in obnašanju, kar naglo lahko spoznamo, da perve zapovedi božje na tanjko ne spolnujemo. — Toda prizadevajmo si, da jo vsaj posihmalo zvesto spolnujemo! Res je, da si sami ob sebi svojega serca ne moremo napolniti z božjo ljubeznijo, zakaj ljubezen je, sem rekel, dar božji. Ravno zavoljo tega moramo, kakor so pobožni ljudje vselej storili, k Bogu zanjo zdihovati, ter zanjo prositi s svetim Avguštinom, ki je rekel: „Gospod! jaz te ljubim; pa to še ni zadosti, da te ljubim: daj, da te bom zmerom bolj in bolj ljubil, da bo s tvojo ljubeznijo napolnjena vsa moja duša!“

b) Rekel sem, da prava in resnična ljubezen božja v tem obstoji, da je vse djanje in nehanje obernjeno v Boga; zavoljo Boga mora biti začeto, zavoljo Boga mora biti končano. Nekteri dobro vedó, da se mora ljubezen božja v djanju kazati, in da mora vse naše serce napolnjeno biti z ljubeznijo božjo; tega pa nočejo vedeti in tudi nočejo storiti, da bi vsako, in sicer tudi najmanjše delo pričeli zavoljo Boga in skončali zavoljo Boga, postavim, da bi zavoljo Boga jed in pijačo vživali, počivali, govorili, se sprehajali, ali z drugo besedo, da bi Bogu darovali in posvečevali svojo jed in pijáčo svoje spanje, svoje govorjenje, svoje razveseljevanje i. t. d. In vendar je tudi to potrebno po nauku svetega Pavla, ki pravi: „Ali jeste, ali pijete, ali kaj drugega delate, storite vse v božjo čast.“ (I. Kor. 10, 31.) In Kološanom (3, 17.) piše: „Vse, karkoli delate ali z besedo ali v djanju, vse storite v imenu Gospoda Jezusa Kristusa, in zahvalite Boga in Očeta po njem.“ Tim besedam Pavlovim nikakor ne moremo dajati drugega pomena razun tega, da moramo vsako, in clo naj manjše delo zavoljo Boga začeti in zavoljo Boga končati. Na dalje pravi sv. Pavl: „Ali ne veste, da so vaši udje tempelj sv. Duha,

kteri je v vas, kterega imate od Boga, in da niste svoji? Zakaj kupljeni ste za drago ceno. Častite in nosite Boga v svojem telesu!" (I. Kor. 6, 19. 20.) Kristjani moji! če smo pa mi, kakor sv. Pavl pravi, odkupljeni za veliko ceno, ter neskončno ceno presvete Jezusove kervi, in tedaj nismo sami svoji, ampak Kristusovi, se iz tega prav lahko razvidi, da ne smemo nič storiti zavoljo samih sebe, ampak da moramo vse storiti zavoljo Kristusa, svojega Gospoda in svojega Boga, čegar lastnina smo. To resnico še določniši razklada sv. Pavl s temi-le besedami: „Kristus je za vse umerl, da tisti, kteri živé, nič več sebi ne živé, ampak tistemu, kteri je umerl za nje" ... „Nihče namreč zmed nas sebi ne živi, in nihče sebi ne umerje. Zakaj če živimo, Gospodu živimo; če umerjemo, Gospodu umerjemo. Ali tedaj živimo ali umerjemo, smo Gospodovi. Zavoljo tega je namreč Kristus umerl in vstal, da gospoduje čez mertve in žive." (Rimlj. 14, 7—9.) — Spet iz tega nauka Pavlovega vidite, ljubi kristjani! da nobena minuta našega življenja ni naša, ampak da je vse naše življenje Gospodovo, in da morajo vse naše, clo naj manjše dela storjene biti zavoljo Boga, ali kar je vse eno; storjene biti v božji ljubezni ali iz ljubezni do Boga.

Pa porečete: To ni mogoče, da bi človek vsako sleherno reč storil, ter začel in skončal zavoljo Boga! — Jaz pa pravim, da je mogoče; zakaj pri tem ni ravno potrebno, da bi človek pri vsaki reči mislil, da jo je storil zavoljo Boga, ampak to je potrebno, da je njegovo serce napolnjeno z božjo ljubeznijo. In če mu je serce res polno božje ljubezni, če je Bog res njegov edini cilj in konec, potlej je vse, karkoli človek stori, storjeno zavoljo Boga.

In zdaj se vprašujmo, če mi svoje dela zavoljo Boga pričenjamo, zavoljo Boga skončujemo? Če nam vest očita, da tega ne delamo, je to očitna priča, da Boga ne ljubimo še tako, kakor bi ga ljubiti imeli in kakor nam je zapovedano v pervi zapovedi. In mislim, da se ne bom zmotil, ako rečem, da se jih v ozir tega veliko veliko pregreši. Nekteri opravljajo svoje dela iz lastne ljubezni ali iz lakomnosti, ker je pozemljisko blago in premoženje njih Bog; — drugi jih opravljajo iz napuha, da bi ž njimi dosegli kako posvetno čast in hvalo

ljudi; — spet drugi jih opravljajo iz požrešnosti, da bi si ž njim prislužili kak zaslužek, kterega bi potem pognali, pijančevali in samopašno živeli; — spet drugi opravljajo svoje dela in opravila le prisiljeni, in tedaj mnogokrat clo preklinjevaje in hudičevaje. Vsi taki svojih del z Bogom ne začno in z Bogom ne skončajo, in jim gre veliko dobrih del ponidoma na zgubo. Mi pa, ljubi moji! nikar tako ne ravnajmo, ampak sleherno delo po Pavlovem nauku (I. Kor. 10, 31.) Bogu darujmo, ter z Bogom začnimo, z Bogom končajmo. Po takem potu si bomo slehern dan zasluženje nabirali za nebesa, in kedar umerjemo, bomo bogati dobrih del v večnost šli, ter ondi prejeli svoje preobilno plačilo.

c) Da bo naša ljubezen prava božja ljubezen, si moramo prizadevati, da zmerom bolj in bolj rastemo v tej ljubezni. Vera nam je dana za ta svet, ravno tako tudi upanje; ljubezen pa v večnost sega, v nebesa jo seboj ponesemo, in v nebesih še le bo prav dopolnjena. — Tukaj na zemlji se moramo zmerom bolj bližati tisti popolni ljubezni, ktera nam je v nebesih pripravljena. Sv. Pavl sam od sebe tako-le piše Filipljanom (3, 13. 14.): „Bratje! jaz ne mislim, da sem že dosegel; ono pa, kar je za menoj, sem pozabil, in se stegujem po tem, kar je pred menoj, in se ženem doseči konec, odločeno plačilo gornjega poklica božjega v Kristusu Jezusu.“ In Solunjčanom (I. Tes. 4, 1.) pravi: „Bratje! prosimo vas in opominjamo v Gospodu Jezusu, da, kakor ste od nas prejeli, kako da vam gre živeti in Bogu dopasti, tako tudi živite, da ste čez dalje bogatejši.“ Iz tega se vidi, da na tem svetu naša ljubezen ne more še biti popolnoma. Da naša ljubezen tukaj na zemlji še ne more biti popolnoma, izhaja se od tod, ker se, dokler smo na tem svetu, nikoli popolnoma znebiti ne moremo starega spačenega človeka, to je, hudega poželjenja, ki nam vedno nagaja. Vedno se moramo ž njim vojskovati, in če le količkaj prejenjamo, ima že hudo poželjenje božjo ljubezen pod nogami. Zatorej nobeden človek na svetu ne sme biti brez skerbi; nikoli ne sme misliti, da je zdaj že vse premagal da božja ljubezen v njem zdaj že popolnoma gospodari! Če se ne vojskuje, premagan je; če le postoji in naprej ne gre, že se nazaj pomika. Zatorej pravi

sv. Bernard: „Človek ni dober, če si ne prizadeva, zmerom boljši biti; in če neha prizadevati si, da bi zmerom boljši bil, s tim že tudi dober biti neha.“

Ta resnica, da moramo v božji ljubezni rasti od dne do dne, marsikterikrat v strah pripravlja nektere pobožne ljudi, da pravijo, da so zmerom enaki, in da nič spoznati ne morejo, da bi bili boljši od dne do dne. Toda poslušajo naj, kaj jim bom zdaj povedal: Kedar se nam taka godí, da nič prav spoznati ne moremo, ali v božji ljubezni rastemo, ali ne; moramo se vselej vpraševati, če nismo sami od svoje strani krivi, da v dobrem ne rastemo. Zakaj v dobrem ne rastemo, izhaja se marsikterikrat od tod, ker velike grehe sicer zapustimo, majhnih se pa nič ne varujemo; velikokrat pa tudi od tod, ker sami sebe preveč ljubimo in se premalo zatajujemo. Če take reči najdemo nad seboj, nas je po pravici lahko strah, in si moramo skerbno prizadevati, da od sebe odpravimo take zaderžke, kteri nas opovirajo ali zaderžujejo v božji ljubezni. — Pobožnim pa, kteri si prizadevajo, od dne do dne rasti v božji ljubezni, in vendar le nič spoznati ne morejo, ali so vsak dan boljši, ali ne, rečem: Vi v dobrem rastete, akoravno ne veste, da rastete; zakaj človek večidel tako po času raste v dobrem, da vsak dan posebej skorej nič spoznati ne more, da bi kaj rastel. K temu pa pride tudi še to, da Bog pripusti, da pobožnim zmerom kaka reč nagaja, in da se tudi oni zmerom kaj malega pregreše, zato, da se zavoljo svoje pobožnosti ne prevzamejo, in da tem bolj ponižno živé. Amen.

XII. Keršanski nauk.

Perva zapoved božja zapoveduje tudi Boga častiti in hvaliti.

1. Perva zapoved božja zapoveduje, da moramo v Boga verovati, da moramo v Boga upati, da moramo Boga ljubiti. Boga moramo ljubiti zavoljo njega samega, zavoljo njegovih neskončnih popolnost in prelepih lastnost; Boga pa moramo ljubiti tudi še zavoljo tega, ker je do nas neskončno dobrotljiv. Ljubiti moramo Boga iz celega serca, iz cele duše, iz vse svoje pameti in na vso svojo moč. Prave ljubezni do Boga si ne moremo sami prislužiti, temveč nam jo sv. Duh v dušo vlije; božji dar je. Ako pravo ljubezen do Boga imamo v svojem sercu, mora se ta ljubezen tudi v djanju kazati, mora vse naše djanje in nehanje v Boga biti obernjeno, moramo vedno rasti v tej čednosti. Vse to ste slišali v zadnjem keršanskem nauku. Zdaj pa poslušajte, kaj nam zraven tega še zapoveduje perva božja zapoved.

2. V pervi zapovedi božji je tudi še zapovedano, da moramo

IV. Boga častiti in hvaliti.

Bolj pametna terjatev in bolj pravična gotovo ni nobena zapoved, kakor je ta, po kteri Bog od nas terja, da mu čast in hvalo skazujemo. Bog je naš naj viši Gospod, naš naj veči dobrotnik; po vsi pravici tedaj mu vsa čast in hvala gre! Zatorej zdihuje prerok Jeremija (10, 7.), in pravi: „O kralj rodov! kdo bi te ne spoštoval?“

Čast in hvalo pa Bogu skazujemo, če ga ponižno molimo, če smo mu hvaležni, če smo mu pokorni, če smo goreči za božjo čast in službo božjo.

3. Naj poprej Bogu čast in hvalo skazujemo s tim, da ga molimo.

Z molitevjo povzdigujemo božje neskončno veličastvo, božjo moč in visokost, povzdigujemo božjo neskončno modrost, svetost in dobroto, povzdigujemo božjo vsegamogočnost, ki je stvarila, hrani in vlada celi svet. In ravno s tim da povzdigujemo in poveličujemo božje neskončne popolnosti, Bogu čast in hvalo skazujemo.

K temu, da z molitevjo Bogu čast in hvalo skazujemo, priganja nas že naše serce. Kaj ne, ljubi kristjan! kedar kaj lepega vidiš ali slišiš, in se tvoja duša zavoljo te lepote zavzame in razveseljuje, ti ne bo dalo tihemu in molčečemu biti, ampak te bo gnalo, da boš to lepoto tudi vpričo drugih hvalil in povzdigoval. Ravno taka je, kedar prav pridno premišljujemo božje prelepe lastnosti in neskončne popolnosti in veličastne dela božje: serce nas žene, da svoje začudenje in svoje veselje nad njimi očitno na znanje dajemo, in z molitevjo Boga hvalimo in častimo, povzdigujemo in poveličujemo.

Sveta cerkev nas tudi opominja, z molitevjo Boga častiti in hvaliti. Opominja nas med drugim z „Gloria“ pri sv. maši, z Caharijevo pesemjo „Benedictus“, z Marijno hvalnico „Magnificat“, z zahvalno pesemjo „Te Deum“ pri svojih duhovskih molitvah in pri službi božji. Sosebno pa nas s prepevanjem prelepih Davidovih „psalmov“ vnema za čast in hvalo božjo. Pobožni kralj David namreč neizrečeno lepo opeva božjo čast in hvalo božjo, ter sebe in druge vnema, da bi Boga častili in hvalili in molili. Med drugim pravi: „Gospod je velik Bog, in velik kralj čez vse bogove. Zakaj v njegovi roci so vse pokrajne zemlje, in njegovi so verhovi planin. Ker njegovo je morje in on ga je vstvaril, in suho so naredile njegove roke. Pridite, molimo in padimo na tla, in jokajmo pred Gospodom, ki nas je vstvaril, zakaj on je Gospod naš Bog.“ (Ps. 93, 3—7.) „Vsi narodi, kterekoli si vstvaril, bodo prišli, in te bodo molili, Gospod! in slavili tvoje ime.“ (Ps. 85, 9.) „On je Gospod, tvoj Bog, njega moraš moliti.“ (Ps. 44, 12.)

Pa tudi Bog sam zapoveduje, da moramo njega moliti. V pervi zapovedi namreč kar naravnost pravi: „Jaz sem Gospod, tvoj Bog. — Ne imej tujih bogov zraven mene. — Ne

moli jih in ne časti jih; zakaj jaz sem Gospod, tvoj Bog, močen, goreč Bog, ki pokorim hudobijo očetov nad sinovi do tretjega in četertega rodu tistim, ki me ljubijo in spolnujejo moje zapovedi.“ (II. Moz. 20, 1—6.) In Jezus pravi: „Gospoda, svojega Boga, moli, in njemu samemu služi.“ (Mat. 4, 10.)

4. Na dalje Bogu čast in hvalo skazujemo tudi s tim, da smo hvaležni.

Hvaležnost je dragovoljno spoznanje, da vse, karkoli smo in kar imamo, smo in imamo le od Boga; in je ob enem tudi pripravna volja, ravno tako vse spet v božjo službo darovati, kakor smo vse prejeli od Boga.

Kaj pa nas priganja k hvaležnosti?

K hvaležnosti nas priganja:

a) od ene strani premišljevanje, kako revni in siromaški in grešni da smo, ki sami ob sebi brez Boga nič nismo in nič ne premoremo.

b) Od druge strani nas k hvaležnosti priganja premišljevanje in ponižno spoznanje, da vse, karkoli smo in imamo, smo in imamo le od Boga. Bog nas je vstvaril, Bog nas je odrešil, Bog nas je posvetil in nam večno življenje v nebesih namenil. Če vse to pridno premišljujemo mora se nam serce v hvaležnosti vneti do tolikanj dobrotljivega, neskončno usmiljenega Boga!

K hvaležnosti nas priganja sosebno

c) premišljevanje, kako se je obnašal Kristus in njegovi svetniki. Jezus je vselej in za vse zahvalil svojega nebeškega Očeta: zahvalil ga je posvečevaje kruh, s kterim je čudoma nahranil veliko tisučev lačnih ljudi; zahvalil ga je, ko je postavljal sveto rešnje Telo; zahvalil ga je, da je njegov nauk spoznavati dal priprostim ljudem. In kakor Jezus sam so bili Bogu hvaležni tudi njegovi svetniki. Med drugimi vam v misel vzamem le samo svetega Pavla, kteri je neprenehoma Boga hvalil za vse prejete milosti in dobrote, pa je tudi verne

kristjane neprenehoma opominjal, naj so hvaležni do Boga. Premišljevanje tolikih prelepih zgledov bo gotovo tudi hvaležne občutljeje budilo v naših sercih.

Za kaj pa moramo Bogu hvaležnost skazovati?

Bogu moramo hvaležnost skazovati za vse, kar smo in kar imamo. Hvaležni moramo biti Bogu zato, ko nas je vstvaril, in nam dal dušo in telo in prelepe dušne in telesne zmožnosti in moči; — Bogu moramo hvaležni biti za to, ko nas ohranuje, ter nam daje vse, česar potrebujemo za dušo in telo; — Bogu moramo hvaležni biti zato, ko nam je edinega Sina na svet poslal, da nas je odrešil; — Bogu moramo hvaležni biti zato, ko nam je dal svojega svetega Duha, kteri nas posvečuje; — Bogu moramo hvaležni biti zato, ko nam je namenil in pripravil večno zveličanje v nebesih; — Bogu moramo hvaležni biti za duhovne in telesne dobrote, bodisi velike ali majhne; — Bogu moramo hvaležni biti za dobrote, ktere dobivamo od časa do časa posebej, kakoršne so: jed, pijača, kako posebno veselje, kako veliko notranje tolažilo, kaka dobra misel in razsvitljenje v tej ali uni zadevi; kakor tudi za tiste dobrote, ktere smo prejeli za ves čas svojega življenja, kakoršne so: bistra glava, draga domovina in druge. — Bogu moramo hvaležni biti za dobrote, ktere mi sami dobivamo, kakor tudi za tiste, ktere naš bližnji prejema od Boga. — Bogu moramo hvaležni biti za srečo, s ktero nas oblagodaruje, kakor tudi za nesrečo, s ktero nas k sebi vabi, k popolnomasti priganja in v večno srečo kliče. — Z eno besedo: Bogu moramo hvaležni biti za vse dobrote, kterih je brez konca in kraja; ravno zavoljo tega pa bi mogla tudi naša hvaležnost do Boga neskončna biti.

Toda — kdo bi mislil! — da se še clo tisti ljudje, ki so sicer dobrega duha in pobožnega serca, vse premalo Bogu zahvaljujejo za njegove brezštevilne dobrote. In vendar imamo tolikanj lepih priložnost, skazovati Bogu svojo hvaležnost.

Svojo hvaležnost do Boga lahko razkazujemo, kedar ogledujemo lepo božje stvarjenje, ter milo nebo in zalo zemljo z vsem, kar je na njej nam v prid in razveseljevanje. — Svojo hvaležnost lahko Bogu skazujemo, kedar se spominjamo,

da nas je stvaril in odrešil. — Svojo hvaležnost lahko Bogu skazujemo, kedar nas je rešil iz te ali une nadloge. — Svojo hvaležnost lahko Bogu skazujemo, kedar vživamo božje dari in dobrote. — Svojo hvaležnost lahko skazujemo, kedar zagledamo kakega nevernika ali krivoverca, ter Boga priserčno zahvaljujemo, da nas je obvaroval zmote in nevere, in da nam je dodelil dar prave vere. — In še o mnogih drugih priložnostih lahko Bogu razkazujemo svoje hvaležno serce.

Hvaležnost je lepa čednost, prijetna ljudem, tem bolj še le Bogu. Bodi nam torej trikrat pozdravljena, bodi nam mila in draga, ljuba keršanska hvaležnost! Ostani vedno pri nas, in nas nikdar nikar ne zapusti! — Nasprot pa beži proč od nas, ti, gerda černa nehvaležnost! Pobegni iz zemlje in se pogrezni v pekel; tam v peklenskem breznu prebivaj, tam kraljuj, tam gospoduj na vse vekomej!

5. Bogu čast in hvalo skazujemo tudi s tim, da smo mu pokorni.

Pokorščina je popolno in dragovoljno spolnovanje svete volje božje. — Ako, postavim, kako dete le take zapovedi in povelja svojih staršev spolnuje, ktere so mu prijetne in lahke; tega pa, kar mu neprijetnega zapovedujejo in težavnega, ne stori in ne spolnuje: takega deteta gotovo ne moremo pokornega deteta imenovati. K pokorščini namreč gre, da človek zvesto stori vse, karkoli se mu naroča. Ravno taka je s pokorščino do Boga: kdor, na primero ne krade, krivega pričevanje ne dela, po krivem ne prisega i. t. d., zraven tega pa je morda nezmeren v jedi in pijači ali pa živi v sovražtvu, nima prave pokorščine do Boga, ker ne spolnuje popolnoma svete volje božje. Ako Boga bolj ljubim, kakor samega sebe in vse drugo, moram tudi svojo lastno voljo v vseh rečeh podvreči sveti božji volji; ravno zavoljo tega pa tudi pokorščina, ktera se izhaja iz ljubezni do Boga, obstoji v tem, da popolno spolnujemo sveto voljo božjo. — Pokorščina pa obstoji ob enem tudi v tem, da dragovoljno, ter veselo spolnujemo božjo voljo. Tem bolj, ko kterega ljubim, tem bolj me veseli, ako priložnost imam, svojo ljubezen mu skazovati in si pridobiti njegovo dopadanje. Mi kristjani pa vemo, da Bogu

ne moremo dopasti, in mu ne moremo svoje ljubezni skazovati razun da spolnujemo njegovo voljo. Kdor le nerad spolnuje voljo božjo, s tim kaže, da je ne spolnuje iz ljubezni, in gotovo nima tiste notranje pokorščine, pri kteri tudi serce hoče in želi to, kar Bog hoče in želi. Zatorej pa mi, kristjani! z veselim sercom spolnujmo voljo božjo!

Iz kterega namena in zakaj pa Bogu pokorščino skazujemo?

Bogu pokorščino skazujemo

a) zato, ko se Boga bojimo. Pravi kristjan namreč tolikanj živo vero ima v Boga in božjo vsegavednost in povsodpričujočnost, kakor da bi z lastnimi očmi vidil Boga pred seboj. Veste pa, da se pameten človek ne bo podstopil vpričo svojega ostrega in pravičnega kralja ravnati zoper njegovo voljo in zapoved. Ravno tako in še vse bolj se boji pravi kristjan prelomiti božje zapovedi vpričo in pred obličjem nar svetejšega in neskončno pravičnega Boga, kteri gleda na vsako in sicer tudi naj manjšo reč. Pravi kristjan božjo voljo spolnuje, ker se Boga boji.

Pravi kristjan pa Bogu pokorščino skazuje tudi

b) zato, ker Boga ljubi. Priden otrok, ki svoje stariše zares rad ima, ne čaka, da bi mu starši zapovedovali tega ali unega, temveč kar sam ob sebi rad stori to, kar starši želé. Ravno tako se pravi otrok božji obnaša do svojega nebeškega Očeta. Želi si in veseli se, ako le zamore storiti dosti takega, s čemur bi zamogel skazovati Bogu svojo ljubezen. In ravno s tim sosebno skazuje Bogu svojo ljubezen, ako zvesto spolnuje njegovo sveto voljo. Jezus je rekel svojim učencom: „Ostanite v moji ljubezni. Ako moje zapovedi spolnujete, bote ostali v moji ljubezni; kakor sem tudi jaz spolnoval zapovedi svojega Očeta, in ostanem v njegovi ljubezni.“ (Jan. 15, 9. 10.) In sv. Janez piše: „Kdor spolnuje njegovo (božjo) besedo, v tem je resnično ljubezen božja popolna . . . Ako (pa) rečemo, da imamo družbo ž njim, in v tami hodimo

(greh delamo), lažemo in resnice ne delamo . . .“ (I. Jan. 2, 5. — 1, 6.)

Iz tega vidite, da pobožnost tistih ljudi ni prava pobožnost, ki sicer veliko molijo, dosti v cerkev hodijo, radi od svetih reči govoré, pri tem pa le vendar zdaj čez eno, zdaj čez drugo zapoved božjo gerdo grešé, kakor nekdej farizeji. Njih pobožnost je lažnjiva pobožnost, in od nje velja, kar Kristus pravi: „To ljudstvo me le z ustnicami časti; njegovo serce je pa dalječ proč od mene.“ (Mat. 15, 8.)

O kterih priložnostih se sosebno kaže, da smo Bogu pokorni?

Da smo Bogu pokorni sosebno kažemo:

a) Kedar sami sebe premagamo, in kak dar darujemo sveti čednosti. — Skorej vsak človek ima eno ali drugo slabost nad seboj, to je: ta ali una skušnjava ga posebno rada nadleguje. Eden, postavim, je posebno nagnjen k nezmernosti, drugi k lenobi, tretji k nečimurnosti i. t. d. To pa veste, da je vse lagleje, opustiti kako tako hudo reč, do ktere človek nima nobenega posebnega nagnjenja, kakor pa vstavljati se kakemu takemu hudemu, do kterega je človek posebno nagnjen. Kdor ni lačen, morda se bo prav lahko obvaroval nezmernosti; kdor je pa prav močno lačen, in ima pred seboj prav izbrane in slastne jedi, mu bo že bolj težavno, zmerno se zaderžati. V tem ravno pa se prav posebno kaže pokorščina do Boga, ako človek tudi svojo slabost Bogu daruje, ter se premaguje v tisti reči, do ktere je posebno nagnjen, in sicer premaguje iz tega namena, da bi s tim spolnoval sveto voljo božjo. Ako bi bil stari očak Abraham, ki je bil po vsem radodaren, sto glav zmed svoje čede Bogu v dar prinesel, bi to še ne bilo tolikanj očitno znamnje njegove pokorščine do Boga; to pa je bilo gotovo znamnje njegove pokorščine, da je pripravljen bil, clo svojega edinega, priserčnega sina Izaka Bogu v dar zaklati.

Da smo Bogu pokorni, kažemo:

b) ako se ne varujemo le samo velikih grehov, ampak da tudi majhnih grehov radovoljno ne doprinašamo. — Velike grehe doprinaša tisti, ki se pregreši ali v kaki veliki reči ali pa s prav hudobno voljo, ter, postavim, ali ubija, ali krade, ali po krivem prisega i. t. d. Da pri takem človeku pokorščine ni, kteri doprinaša take reči, vsakdo vé. Toda, kdor do Boga pravo pokorščino ima, gotovo tudi nobenega majhnega greha ne bo storil vedama in radovoljno; zakaj, ako se majhnih grehov varovati noče, s tim očitno kaže, da mu Bog in božja sveta volja nista še naj bolj pri sercu, nista še čez vse ljuba in draga. Kdor si tedaj z lažjo išče pomagati, kedar pride v kako zadrego, ali si tu ali tam vterga kak sad, kedar gre memo ljudskega drevesa, ali je radovoljno razmišljen in v posvetne reči zamaknjen pri službi božji; nima še prave pokorščine do Boga.

Da smo Bogu pokorni, kažemo:

c) ako se ne varujemo le samo tega, kar je prepovedanega, ampak tudi zvesto opravljamo, kar nam naklada naš stan, in od nas zahteva naš poklic. — Ko bi, na primero, starši zapovedali, da otroci ne smejo iti iz doma, ne smejo nikjer nič vzeti, se ne smejo prepirati med seboj, zraven tega jim pa tudi še naročijo kako posebno delo, da ga otroci opravijo, dokler starši nazaj ne pridejo; otroci pa bi sicer res doma ostali, bi nobene škode ne naredili in bi se tudi ne prepirali med seboj; zraven tega pa bi tudi ne storili, kar so jim starši zapovedali storiti, ter bi ali lenobo pestovali, ali pa delali kaj drugega, kakor kar so jim starši zapovedali: kaj ne, da bi ne bili zares pokorni taki otroci? Zakaj k pokorščini gre, da se od ene strani ogibamo tega, kar je prepovedanega, in da od druge strani storimo, kar je zapovedanega. Po tem takem tedaj tisti ni še pravi otrok božji, ki ne krade, ne pijančuje, drugih ljudí ne žali, zraven tega pa dela po svoji volji in svojem nagnjenju. Zares pokoren otrok božji je le tisti, kteri se ne ogiba le samo tega, kar je prepovedanega, ampak tudi zvesto spolnuje, kar Bog hoče in zapoveduje.

Bog pa hoče in zapoveduje sosebno to, da človek zvesto spolnuje to, kar mu naroča njegov stan in poklic. Kdor se nahaja v služnem stanu, mora pridno in zvesto služiti; kdor pa je drugim naprejpostavljen, mora pravično in usmiljeno ravnati s svojimi podložnimi, in mora skerben biti za njih resnični blagor; otroci in mladi ljudje morajo vse svoje mlade dni skerbno obračati v to, da se kaj pridnega naučé i. t. d.

Da smo Bogu pokorni, kažemo:

d) Ako ni le samo naše djanje brez graje, ampak si tudi svoje serce čisto ohranimo vseh napačnih misel in želj. — Ako kako dete v šoli sicer namiroma sedi, svoje oči v učenika obrača ali pa v bukve vperte ima, pri tem pa misli na vse druge reči kakor na te, ki se v šoli godé, takega otroka nikakor ne moremo paznega imenovati in pridnega. Ravno tako ni še pokoren Bogu tisti človek, kteri se v svojem vunanjem djanju in nehanju ne pregreši preveč zoper božje zapovedi, ako so pa pri tem pregrešne njegove misli in želje. Če tudi svojemu sovražniku nič hudega ne storim, če ga pa sovražim in mu smert želim, gotovo nisem pokoren Bogu. Zakaj Bog je duh, in gleda pred drugim tudi na našega duha; če tedaj duša privoli v hude misli in pregrešne želje, je Bogu nezvesta, če bi tudi pred vsem svetom veljala za pravično. Res je, da se človek ne more vselej vbraniti takih hudih misel in želj, toda, dokler svobodno voljo ima, zamore si jih izbijati iz glave in iz serca, in mora ravno s tim skazovati svojo pokorščino do Boga, da od sebe oteplje take zlobne misli in želje, in nima nobenega dopadanja nad njimi.

6. Bogu čast in hvalo skazujemo z gorečnostjo za Boga in za božjo čast in službo božjo.

Ta gorečnost za Boga obstoji v tem, da živo hrepenimo, naj bi vsi ljudje trojedinega Boga zmerom bolj in bolj spoznovali, ljubili in častili, in njegovo sveto voljo vsi in vselej zvesto spolnovali. — Kdor je tedaj vnet in goreč za Boga, zahteva ravno to, kar zahtevamo vsi, kedar prav obmolimo perve tri prošnje Gospodove molitve. Ko namreč vsak pravi

božji otrok gorečnost ima za Boga, in je Jezus „Očenaš“ ravno za božje otroke učil, učil je v njem prositi ravno za to, kar že slehernemu pravemu otroku božjemu navdihuje njegova gorečnost za Boga, ter to, da bi bilo posvečevano sveto božje ime, da bi k nam prišlo božje kraljestvo, da bi se božja volja godila, kakor v nebesih, tako tudi na zemlji, ali z drugo besedo: da bi vsi ljudje na zemlji Boga prav spoznali, ljubili in častili in mu v vsem pokorni bili. To hrepenenje pravega kristjana po božji časti pa je živo, ter tako veliko in močno, da mu je božja čast, božje kraljestvo in božja volja čez vse drugo.

To gorečnost za božjo čast pa najdemo pri vsakem pravem kristjanu, in ona se izhaja iz njegove ljubezni do Boga, do Kristusa in do ljudi. Kdor ljubi, je tudi vnet in goreč za tistega, kterega ljubi. — Kaj ne, ljubi kristjan! ko bi ti kdo ogovarjal tvojega dobrega očeta ali tvojo ljubo mater, da bi ti takega ogovarjanja in obrekovanja nikakor ne mogel ravnotero poslušati, temveč bi šel, ter na vso moč zavračeval take gerde laži zoper tvoje poštene starše, zavračeval s tim večo gorečnostjo, tem bolj ko ljubiš svoje starše. Ravno zato je tudi vsak pravi kristjan ves goreč za Boga, za Jezusa in za ljudi, zato, ko je ves poln ljubezni do Boga, do Jezusa in do ljudi. — Tako je Jezus, ki je bil poln ljubezni do Boga in do ljudi, vzdigoval se zoper onečastenje hiše božje, (Jan. 2, 14—17.) vzdigoval se zoper farizeje, zapeljivce ubogega ljudstva; (Mat. 23, 13—36.) pa je tudi ne le svojim učencom, ampak tudi nam vsem zapovedal, rekoč: „Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaše dobre dela, in časté vašega Očeta, kteri je v nebesih.“ (Mat. 5, 16.) Tedaj smemo in moramo dobre dela doprinašati vpričo drugih ljudi, toda ne iz tega namena, da bi ljudje zavoljo tega nam skazovali čast, ampak le iz tega namena, da bi se Bogu dajala čast. Po tem takem moramo gorečnost imeti ne sami za sebe, temveč za Boga.

Svojo gorečnost za Boga in za božjo čast moramo sosebno kazati, kedar slišimo koga zoper sveto vero zabavljati in gerdo govoriti; ali kedar vidimo, da kdo druge ljudi od Boga odvračuje in v greh napeljuje; ali kedar zapazimo, da kdo dru-

gim pohujšanje daje; ali kedar zagledamo, da ta ali uni zanemarja spolnovati dolžnosti svojega stanu; ali kedar je treba zavoljo Boga in zavoljo resnice kako zlo preterpeti ali pa kako zatajevanje prevzeti, da se kaj dobrega zverši. Ko bi, postavim, gospodar hlapcu ali dekli ukazal kaj hudega storiti, bi ne smela vbogati gospodarja, ko bi jih tudi zmerjal, obrekoval ali clo iz službe spodil zavoljo tega. Ali če bi kdo pred gosposko poklican bil, da bi pričal zoper kterega drugega človeka, bi to moral storiti, akoravno bi si s tim njegovo sovraštvo na glavo nakopal.

7. Ljube duše! ravnajmo se zvesto po tem nauku, kterega smo danes slišali. Pridno Boga molimo, hvaležni mu bodimo za vse njegove dobrote, skazujmo mu pokorščino v vseh rečeh, ter vselej in povsod verno spolnujmo njegovo sveto voljo, in bodimo vsi goreči za božjo čast in službo božjo, in vsegamogočni Bog, za kogar čast se mi tukaj poganjamo, nas bo tamkej pripravil v čast v nebeškem veličastvu. Amen.

XIII. Keršanski nauk.

Kaj prepoveduje perva božja zapoved?—Od nevere, krivovere, ravnoterosti v ozir vere, verozatajitve in od branja in razširjanja veri nasprotnih bukev.

1. Zraven tega, da moramo v Boga verovati, v Boga upati, Boga ljubiti, moramo tudi še Boga častiti in hvaliti, mu moramo čast in hvalo skazovati, ktera mu gre po vsi pravici. Bogu pa, kakor smo zadnjič slišali, čast in hvalo skazujemo sosebno s tim, da ga molimo; pa tudi s tim, da smo mu hvaležni za vse duhovne in telesne dobrote, da smo mu v vseh rečeh pokorni, da smo goreči za božjo čast in službo božjo.

S tim, kar sem vam do zdaj pravil od perve božje zapovedi, razložil sem vam to, kar je v pervi božji zapovedi

zapovedanega; zdaj pa pridemo na to, kar je v pervi zapovedi božji prepovedanega.

2. Kaj pa je prepovedanega v pervi božji zapovedi?

V pervi božji zapovedi nam je prepovedano to, kar je naravnost nasproti unim štirim rečem, ktere so v pervi zapovedi božji zapovedane.

Zapovedano pa je naj poprej, da moramo I. v Boga verovati. Temu nasproti pa je nevera, krivovera, ravnoterost v oziru vere, vero zatajiti, brati in razširjati veri nasprotne bukve.

Zapovedano je

II. v Boga upati; prepovedana pa je: nezaupnost, obupnost, prederzno zaupanje v božjo milost, prederzno zaupanje v samega sebe, prederzno zaupanje v druge stvarí.

Zapovedano je

III. Boga ljubiti; prepovedana pa je prevelika in nespametna ljubezen do samega sebe, prevelika in nespametna ljubezen do sveta, sovraštvo do Boga in goderńjanje zoper božjo previdnost in božje naredbe.

Zapovedano je

IV. Boga častiti in hvaliti; prepovedano pa je molikovanje.

Vse te pregrehe bomo zdaj na drobno pregledali in vsako posebej:

3. Perva zapoved božja nam naj poprej zapoveduje, da moramo I. v Boga verovati. — Zoper to zapoved se pregreší človek:

A. z nevero, to je s tim, da ne veruje v pravega Boga, ali pa da ne veruje tega, kar nam je Bog razodel. —

Tukaj ne bom govoril od nevere neznabogov in molikovavcov, kteri od pravega Boga nič niso slišali, in tedaj tudi vanj ne verujejo; povedal pa vam bom par besedi od tiste nevere, v ktero zaidejo kristjani, ki so v pravi veri Jezusovi rojeni in izrejeni, pa se le vendar prederznejo, nad nezmotljivimi resnicami svete vere dvomiti ali jih pa kar naravnost tajiti.—Taka nevera je strašna reč in velika pregreha; varovati se je moramo kakor strupene kuge; zakaj:

a) Nevera kristjanova je znamnje pregrešnega življenja. Pobožen in bogaboječ kristjan nikdar ne bo padel v nevero; zakaj on vse svoje življenje obravnava po zapovedih svete vere. „Pravični iz vere živi“, pravi sv. Pavl. (Rimlj. 1, 17.) — Nasproti pa se jarm svete vere vedno težavniši zdi takemu kristjanu, kteri se voditi da svojemu hudemu poželjenju, in je v pregreho že ves zapleten; in ker si noče sile delati, da bi se poboljšal, začne dvomiti zdaj nad to, zdaj nad uno resnico svete vere, ktero je bil poprej z vso ljubeznijo sprejel in veroval. Toda pri tem še ne ostane: Da bi vdušil zbadleje svoje skeleče vesti, in da bi ga nobena reč ne motila in ne vstavljala v njegovih krivicah, razuzdanostih in drugih hudobijah, prestopi se na poslednjo, obupno stopinjo, ter začne naravnost tajiti vse, kar bi mu vtegnilo hudo vest dražiti, od hudega ga odvračevati in ga na slabem potu vstavljati.

b) Nevera je znamnje prevzetne svojoglavnosti. Svojoglavnost in napuh sta studenca vseh zmot v ozir svete vere. — Svojoglavni in napuhnjeni ljudje bi radi naj veče skrivnosti naše svete vere zapopadli s svojo plitvo pametjo, s ktero še zapopasti ne morejo mnogih takih reči v stvarjenju božjem, ktere vsak dan vidijo krog sebe z lastnim očesom. Ker pa tega s svojim zatemnelim umom nikakor niso v stanu razumeti, začnejo tajiti take skrivnosti, kterih ne zapopadejo. Clo tako daleč gredó v svojem napuhu, da zametavajo vse, kar so terdili naj modrejši in najsvetejši možje in kar spričuje sam sveti Duh v svetem pismu, in si po tem izkujejo sami svojo vero, ktero zapopada njih um, in ktera se prileže po-

željenju njihovega spridenega serca. Nad njimi se spolnuje, kar piše sv. Pavl, rekoč: „Ko so bili spoznali Boga, niso ga kakor Boga častili, ali ga hvalili; temveč so se zgubili v svojih mislih, in je otamnelo njih nespametno serce. Modre so se imenovali, in so neumni postali.“ (Rimlj. 1, 21. 22.)

c) Nevera je znamnje popolnoma spačenega serca. Človek gotovo v hudobiji ne more dalj priti, kakor če taji pravo vero, taji neumerjočnost človeške duše, taji Boga, taji sveto cerkev, taji svete zakramente i. t. d. Ako pa človek naj imenitniše resnice naše svete vere zasmehuje, zaničuje in zametuje, ktera reč bo po tem še v stanu vstavljati ga na njegovem slabem potu? „Hudobni ljudje pa in zapeljivci bodo rastli v hudobiji, motili se, in v zmoto zapeljevali“, pripoveduje sv. Pavl. (II. Tim. 3, 13.) Kaj menite, kakšna pa je na zadnje s spokorjenjem takih ljudi, kteri verujejo le to, kar sami hočejo. Na to nam sv. Pavl odgovarja, rekoč: „Kteri so enkrat razsvitljeni bili, in so tudi okusili nebeški dar, in se vdeležili svetega Duha, okusili pa tudi dobro božjo besedo in moči prihodnjega sveta, in so odpadli: takim je nemogoče, da bi se spet ponovili k spreobernjenju, oni, kteri spet križajo sami sebi Sinu božjega in ga zasramujejo.“ (Hebr. 6, 4—6.) In zares se Judje in poganje (neznabogi) lagleje spreobernejo, kakor taki malopridni, od vere odpadli kristjani. Judom in neznabogom služi njih pamet za luč, s ktero prave vere iščejo; od vere odpadli kristjàn pa obrača svojo pamet v to, da ž njo vgasne luč svete vere v svojem sercu. Njemu velja, kar pravi sveto pismo: „Njih lastna hudobija jih je oslepila.“ (Modr. 2, 21.) — Poglejte, kolikanj huda in prestrašna reč da je taka nevera! Zatorej žuga Kristus, in pravi: „Kdor ne veruje, bo pogubljen.“ (Mark. 16, 16.) — O kako skerbno bi se mogli tedaj varovati te strašne pregrehe!

Obvaroval pa se boš nevere tako-le, ljubi kristjan:

a) Ogibaj se prav skerbno zasmehovavcov svete vere. Beži pred njimi bolj kakor pred pisano kačo. Nobena kača tolikanj hude rane ne vseka telesu, kakor pa jo duši vseka strupeni jezik takega zasmehovavca.

b) Ogibaj se slehernega človeka, kteri ne veruje v Boga. Tak človek je hujši memo neznabogov; zakaj tudi neznabogi verujejo v nekega boga, akoravno ne v pravega. Neverski modrijan Ciceron je o tem tako-le govoril: „Ako se že hiša sama ne more narediti, kako se bo pa ves svet sam naredil.“ S tim je očitno spoznal, da veruje v nekega Boga. — Neverni kristjan pa je še clo hujši memo samega hudega duha, zakaj po nauku svetega Jakoba (2, 19.) „clo hudiči verujejo, in se tresejo.“ — Po pravici je torej kralj David povedal, rekoč: „Neumnež pravi v svojem sercu: Ni Boga!“ (Ps. 13, 1.) — Da pa taki hudobneži Boga tajé, ni se kar nič čuditi. Zakaj ako bi verovali, da je Bog, bi morali tudi verovati, da bo Bog vse dobro poplačal, vse hudo pokaznoval. Ker se pa kazni bojé, rajši clo Boga tajé, da bi tem lagleje in tem mirniše živeli v svojih grehih.

c) Ne spuščaj se v nepotrebno preiskovanje in preduhtovanje skrivnost svete vere. Kaznivredna prederznost bi bila, ko bi hotel preduhtati vse skrivnosti svete vere. Sveto pismo pravi: „Njega, ki preiskuje (božje) veličastvo, potare (božja) častitljivost.“ (Preg. 25, 27.) Bog nam zapoveduje, da moramo verovati; tega pa nam ne ukazuje, da bi morali tudi zapopasti vse to, kar verujemo. To nam bodi zadosti, ako vemo, da je Bog razodel to ali uno resnico ali skrivnost naše svete vere. Kako pa da se vjema ta ali una reč, ktere zdaj ne zapopademo, spoznali bomo v nebesih, kjer bomo gledali od obličja do obličja. (I. Kor. 13, 12.) Naša vera bi bila pred Bogom brez zasluženja, ko bi zapopadli vse, kar verujemo. Ravno zato:

d) Ves ponižen sveti veri podverzi svojo pamet, o kristjan! Ponižna vera ni slepa vera, in otročja priprostost ni smešna slaboumnost. Naša vera ni slepa vera, zakaj znamnja resnice, s kterimi je Bog zaznamoval svojo sveto cerkev, so tako verjetne in prepričavne, da bi slep bil in nespameten ob enem, kdor bi jim ne verjel.

e) Očisti svojo vest s čisto, odkritoserčno, ponižno spovedjo, in se resnično poboljšaj. Tisti stari

grehi, kterih se morda še nikoli nisi spovedoval, in jim torej tudi nisi dal še pri čistem slovo, ti kakor tamen mrak in gosta megla pokrivajo pamet, da tudi naj jasnejših resnic prav ne zapopadeš. Kakor hitro pa z dobro spovedjo preženeš to tamo, ti bo luč keršanske resnice tako svitlo posijala v dušo, da se boš samemu sebi čudil, kako da si zamogel dvomiti kdaj nad to ali uno resnico svete vere.

4. Zoper vero, v pervi zapovedi božji zapovedano, se človek pregreši na dalje:

B. s krivovero. Krivovere je kriv, kdor radovoljno in terdovratno veruje kaj napčnega ali kaj različnega od tega, kar Jezus Kristus uči v svoji sveti katoljški cerkvi. Kdor hoče doseči večno življenje, mora se odpovedati krivoveri; zakaj:

a) Krivovera je slepa pregreha. Če je bil človek v krivoveri rojen in izrejen, še bolj pa, če je po lastnem zadolženju v zmoto zašel, ter zapustil sveto katoljško cerkev, v kteri se je poprej znašel, se nad njim spolnuje, kar pravi sveto pismo: „Njih oči je oslepil, in njih serce uterdil, (to je: zmota jih je oslepila in terdovratne naredila), da ne vidijo z očmi, in ne razumevajo s sercem, in se ne spreobernejo, in njih ne ozdravim.“ (Jan. 12, 40.) Takega terdovratnega krivoverca, kteri se je sam radovoljno zapletel v svojo zmoto, ne pripravi do spoznanja nobeno prepričevanje in clo očitni čudeži ne. Gluh in slep je za vse!

b) Krivovera je terdovratna pregreha. Da človek v kako zmoto zaide, se prav lahko zgodi. Nekteri človek ni imel priložnosti, da bi se bil kaj naučil. Starši so mu morda zgodej odmerli, drugi ljudje pa niso imeli skerbi, da bi ga bili pridno podučevali; kaj čuda tedaj, če je neveden ostal clo v naj potrebniših rečeh! Zraven tega si morda tudi sam ni dosti prizadeval, da bi se bil rešil iz svoje nevednosti; ali pa je še clo zašel med ljudi, kteri so mu nalaš zmote prodajali za resnico: pri tem takem se mu torej clo nič ni čuditi, če je na duši ves slep in ves v zmotah. Takim zmotam pa

se kmalu pride v okom, ako ima človek za resnico odperto serce, in se pusti podučiti in od resnice prepričati, in če kar hitro slovo da zmoti, kakor hitro je svojo zmoto spoznal. Kdor se je po takem potu zmotil, ni krivovere kriv. Zakaj hudobija krivovere obstoji v tem, da se človek, kteri se je zmoti in krivoveri radovoljno vdal, nikomur ne umakne, nikomur ne odjenja, se nikakor ne da prepričati, akoravno se mu prav očitno dopriča njegova zmota; in da se velikoveč terdovratno zmote derži, jo zagovarja, z goljufnimi pameškimi dokazi in spričleji dokazuje, z napčnim zavijanjem svetopisemskih besed dopričuje, z lažnjivo navistovanimi zgodbami uterduje; z eno besedo: krivovere je kriv človek, kteri se posluži slehernega in tudi naj ostudnišega, naj bolj zaverženega pripomočka, da le ni prisiljen, očitno spoznati svojo zmoto in očitno spričevanje dajati katoljški resnici. Nad takimi ljudmi se poterdujejo svetopisemske besede: „Ako Mozesa ne poslušajo in prerokov, tudi ne bodo verovali, čeravno kdo od mertvih vstane.“ (Luk. 16, 31.)

c) Krivovera je pogubivna pregreha. Krivoverec, kteri se svoje zmote zavé, pa se je vendar le terdovratno derži, bo gotovo pogubljen. „Brez vere ni mogoče Bogu dopasti“, uči sv. Pavl. (Hebr. 14, 6.) V zveličanje še ni zadosti, da človek le samo postavno in pošteno živi, ter nikomur krivice ne stori, marveč je dobroserčen, usmiljen, miroljuben i. t. d.: temveč je tudi neobhodno potrebno, da veruje, in sicer prav veruje, in veruje vse, kar Kristus uči v svoji sveti cerkvi. Kdor ne veruje tako, je pogubljen. Zakaj vera je korenina vsega dobrega in poglavitna podlaga zveličanja. „Kdor ne veruje, je že sojen“, veli Kristus, večna Resnica. (Jan. 3, 18.) — Kako pogubljiva pregreha da je krivovera, je pač prav dobro spoznal bogaboječi opat Agaton. Zbrali so se nekteri možje, da bi na poskušnjo postavili njegovo pobožnost. Očitovali so mu različne, prestrašne hudobije. Pobožni Agaton je mirno sprejemal vse te obrekovanja, ravno kakor da bi bil zares kriv vseh teh hudobij. Kedar mu pa na posled še podtikujejo, da je krivoverec, vstavi se jim moško in kar naravnost, in pravi: „Nikakor ne; krivoverec pa nisem!“ —

In ko ga zdaj uprašujejo, zakaj da je dragovoljno pustil na-se navaliti vse druge hudobije, krivovere pa ne, jim bogoljubni opat ta-le prelepi odgovor da: „Z vsemi drugimi rečmi sem se pustil obložiti, ker je bilo to koristno moji duši; krivoverca pa se nikakor ne pustim imenovati, zato, ker je krivovera ločitev od Boga vsegamogočnega, in po tem takem naj veča hudobija pred njegovim obličjem in naj strašnejša poguba za mojo dušo!“

Kaj je torej kristjanu storiti, da se obvaruje krivovere, in da stanoviten ostane v sveti katoljški veri?

Da se obvaruješ krivovere, ljuba duša! se

a) pred vsem drugim skerbno varuj prevzetnosti in napuha. Napuh je oče sleherne pregrehe, in tedaj tudi začetnik vsake krivovere. Napuh je vodil Focija, da je staroverce odcepil od svete katoljške cerkve; napuh je zapeljal Lutra, da je Nemcem vero zmedel; in kakor ta dva, tako je tudi vse druge krivoverce na pamet vdaril napuh. Bodi prav iz serca ponižen, in ti bo v dušo posijala luč božjega razsvitljenja, da boš prav lepo spoznal, kaj ti je potrebno v zveličanje, česar niso spoznali naj imenitniši posvetni modrijani, kteri so sicer pred svetom močno sloveli zavoljo svoje učenosti; pred Bogom pa niso nobene veljave imeli, ker ponižnosti niso poznali.

b) Ne nastavljaj svojih ušes zapeljivcem, kteri radi govoré zoper sveto vero, v nič devajo keršanske čednosti, zasmehujejo sveto cerkev in njene šege in obrede. Če je tudi sladka in medena njih beseda, tiči vendar le modrosov strup pod njih jezikom, česar nam je porok njih razuzdano in pohujšljivo življenje. Od njih piše sv. Pavl: „So nekteri, ki vas motijo, in hočejo preverniti evangelje Kristusovo. Pa ko bi tudi mi ali angelj iz nebes vam drugače oznanoval, kakor smo vam oznanovali, bodi preklet.“ (Gal. 1, 7. 8.) In svojemu učencu Titu (3, 10. 11.) priporoča: „Krivovernega človeka se ogibaj po enem ali drugem posvarjenju, ker veš, da takošen je ves spačen, in grešnik, ker

je obsojen z lastno sodbo.“ Pred takim tudi Kristus svari, rekoč: „Varujte se lažnjivih prerokov, kteri pridejo k vam v ovčjih objačilih, znotrej pa so zgrabljivi volkovi! Po njih sadu jih bote spoznali.“ (Mat. 7, 15. 16.)

c) Skerben bodi, da boš dobro podučen v resnicah svete katoljške vere. Zakaj kolikor bolj je človek podučen, toliko lagleje se obvaruje zmot, in s tim lagleje bo stanoviten ostal v svoji sveti veri.

d) Ne spuščaj iz spomina in spred oči besed Pavlovih, ki pravi: „En Gospod je in ena vera.“ (Efež. 4, 5.) Bog, ki je večna in nezmotljiva Resnica, nikakor ne more samemu sebi zoper govoriti, da bi v eni veri kako reč poterdil za pravo, v drugi veri pa za krivo vero. To pa bi se godilo, ko bi pravo vero imelo več cerkev, ktere cerkve bi si ravno nasproti bile v svojih naukih. Kakor je le en sam pravi Bog, ravno tako zamore tudi le ena sama vera prava vera biti.

e) Premišljuj nezmotljive znamnja prave cerkve, ktere znamnja se nahajajo le samo pri sveti rimsko-katoljški cerkvi. Sveta rimska-katoljška cerkev je edina, ker ima enega vidnega poglavarja, rimskega papeža, ene nauke, ene zakramente; — je sveta, ker je svet njen začetnik, Jezus Kristus, so sveti njeni nauki, sveti njeni zakramenti, in ker k svetosti napeljuje svoje spoznovavce; — je vesoljna ali katoljška, ker jo je Kristus postavil za vse ljudi, za vse čase, za vse kraje; — je apostoljska, ker so apostelni razširjali Jezusov nauk po vsem svetu, in ker so naši škofi pravni in pravi namestniki apostelnov. — Te cvetere znamnja so nezmotljive. Bog sam jih je vtisnil sveti cerkvi, svoji nevesti, da pravo od vsake neprave cerkve lahko spozna slehern nevernik in krivoverec, kteri je pod zgubo večnega zveličanja dolžen iskati prave cerkve. Sveta katoljška cerkev je podobna prelepemu mestu, stoječemu na gori; kdor odpira svoje oči in jo išče, gotovo jo bo našel z božjo pomočjo.

f) Živi bogaboječe in pridno moli. Prava vera je božji dar, kterega se človek le z bogaboječim življenjem vrednega stori. Krivoverec, ki je ves zamaknjen v časne reči, bo težko-težko kdaj za pravo in edinozveličavno imel tisto cerkev, ktera nasprotuje njegovemu hudemu nagnjenju in grešnemu poželjenju. „Modrost ne gre v hudovoljno dušo, tudi ne prebiva v telesu, ktero je pregreham vdano“, uči sveto pismo (Modr. 1, 4.), to je: luč božje milosti in razsvitljenja ne bo razsvetlila take duše, da bi resnico od zmote spoznala. — Pred vsem drugim pa pridno moli, o kristjan! za neprecenljivi dar svete vere, in moli, da boš v veri stanoviten ostal, ter v njej živel in umerl. Zakaj prava vera je perva in naj gotovejša stopinja do Boga in do večnega zveličanja.

5. Zoper vero, v pervi zapovedi božji zapovedano, se pregreši človek:

C. z ravnoterostjo v ozir vere (z indiferentizmom), če namreč vsako vero za dobro ima, in mu je torej vse eno, naj se že znajde v tej ali uni veri, pravi ali nepravi. — Da je ravnoterost v ozir vere napačna in pregrešna, nam že pamet pove. Naša pamet namreč nas uči, da je resnica le samo ena. In če je resnica le samo ena, je tudi le samo ena vera prava vera in sicer tista, ktera je z resnico v zvezi; vse druge tej nasprotne vere ne morejo biti prave vere. Kakor pa je pameten človek dolžen resnice iskati, je tudi dolžen, prave vere iskati; ker ravno zato mu je Bog pamet dal. Ako mu pa ni mar ne za resnico, ne za pravo vero, ampak mu je vse eno, ali se resnice derži ali se je ne, in ali se v pravi veri znajde ali ne, se s tim nad Bogom pregreši, nič manj kot nepridni hlapec, kteri je zakopal talent svojega gospoda in se zraven tega tako rekoč z lastno pametjo krega, ker noče storiti tega, kar mu pamet veleva. — Da je ravnoterost v ozir vere pregrešna in kaznivredna, nam spričuje tudi sveto pismo. V skrivnem razodenju svetega Janeza (3, 15. 16.) beremo te-le besede: „Vem tvoje dela, da nisi ne merzel ne gorek; o da bi bil merzel ali gorek! Ker si pa mlačen, in ne merzel ne gorek, te bom izpljunil iz svojih ust“, to je: zavergel te bom. Te besede božje ne veljajo le samo za mlačnost, ampak tudi za ravnoterost v veri,

zakaj mlačnost in ravnoterost ste si v bližnji žlahti. Kakor bo tedaj Jezus mlačnega človeka iz svojih ust pljunil, pljunil bo iz svojih ust in zavergel tudi v veri ravnoterega človeka. In kako bi ne, ko iz ravnoterosti izvira tolikanj hudega?

Ravnoterost v ozir vere namreč:

a) ljudem iz glave izbija in iz serca terga znanje naj svetejših in naj tolaživniših resnic, ktere edine zamorejo človeka v sreči in nesreči ohraniti na pravem potu, ter ga v sreči ovarujejo razuzdanosti, v nesreči pa obupnosti.

b) Ravnoterost v veri je silno neznosljiva, — V veri ravnoteri človek sicer vedno na jeziku ima besedo, da je vsaka vera dobra; pri vsem tem pa vendar le strahovito čerti in preganja slehernega, kteri ni njegovih misel. Tak človek je kar čisto brez vse keršanske ljubezni.

c) Ravnoterost v ozir vere razdira mir med ljudmi. — V veri ravnoteri človek ni le sam neznosljiv in prepirljiv, ampak tudi še med drugimi ljudmi mir podira in nepokoj in nezložnost seje s tim, da svoje zapeljive nauke med nje trosi, ter vez prave vere, ktera edina mir ohrani med svetom, med njimi terga, in hudemu poželenju slehernega človeka dovóli vso prostost. Ondi pa, kjer hoče slehern človek živeti po svojem spačenem poželenju, se mir in edinost ne moreta ohraniti. Kjer pa ljudje miru nimajo med seboj, imajo živ pekel že na tem svetu, in na unem jih tudi ne čaka drugega, kakor pekel. Ravno zato tako lepo priporoča sv. Pavl, rekoč: „Prosim vas, bratje, v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa, da vsi eno govorite, (da ste vsi pravoverni) in naj ne bodo med vami razpori; bodite pa popolni v enem duhu in v eni misli.“ (I. Kor. 1, 10.)

Pripomočki pa, s kterimi se boš obvaroval ravnoterosti v ozir vere, so ravno tisti, s kakoršnimi se obvaruješ nevere in krivovere, in od kterih sem poprej govoril. Tistih se zvesto posluži, o kristjan! in ne boš ne neveren, ne krivoveren, pa tudi v veri ne ravnoteren.

6. Zoper vero v pervi božji zapovedi zapovedano se pregreši človek:

D. s tim, da vero zataji, ter kaj stori ali opusti, z čemur pokaže, da se prave vere ne derži. — V pervih časih keršanstva, ko je bila prava vera silno preganjana od Judov in nevernikov, se je primerilo marsikterikrat, da so bili za svojo vero vpraševani kristjani, od kterih njih preganjavci niso prav vedeli, ali so kristjani, ali ne. Če je kdo ali naravnost z besedo tajil, da je kristjan, ali pa s kakim keršanstvu nasprotnim djanjem, postavim s tim, da je molikom daroval, akoravno je vse to le na videz storil, da bi spoznan ne bil, in akoravno je v sercu še zmerom pravi kristjan ostal, se je s tim vendar le hudo pregrešil, ker je svojo vero zatajil pred svetom, in sveta mati katoljška cerkev mu je nakladala ostro pokoro. — Ravno taka bi bila še dandanašnji, ako bi kak kristjan prišel med nevernike, kteri kristjane sovražijo, in njim po življenju strežejo. Dokler bi zamogel med njimi na tihoma živeti po keršansko, in dokler bi ga nobeden ne vpraševal po njegovi veri, bi brez greha prikrival svojo vero. Hudo pregrešil pa bi se zoper božjo zapoved, ako bi s Turki Mahomeda častil, z molikovavci se vklanjal molikom, ali ko bi za svojo vero vprašan bil, pa bi tajil, da je kristjan. — Ob Decijevem cesarovanju so neusmiljeno preganjali kristjane. Med drugimi so zgrabili tudi svetega Ahacija, škofa Antiohenskega, ter ga vlekli pred rimskega oblastnika Marcijana, kteri je silil v svetega moža, da bi molikom daroval. Sveti Ahaci se ve da se v to nikakor ne vda. Po dolgem razgovarjanju pa se mu zagrozi oblastnik: „Ali daruj, ali pa umri! zakaj jaz imam povelje, te v to prisiliti.“ Sveti škof ga zaverne, rekoč: „In jaz imam povelje nikdar ne zatajiti svojega Boga in nikdar ne prelomiti njegove zapovedi, ktera mi veleva: Gospoda svojega Boga moli, in le njemu samemu služi“, in je mirno svojo glavo podal v muko in smert. — Ravno tako mora še zdaj vsak kristjan pripravljen biti, rajši svoje življenje darovati, kakor pa svojo vero zatajiti. Zakaj Jezus pravi: „Kdor mene zataji pred ljudmi, ga bom tudi jaz zatajil pred svojim Očetom, ki je v nebesih.“ (Mat. 10, 33.) — Ker mi med neznabogi ne živimo, in ker nam zavoljo naše vere nihče ne streže po

življenju, se ne prigodi tako lahko, da bi z enakim zatajevanjem prelomili pervo božjo zapoved. Prigodi pa se večkrat, da se nekteri pred ljudmi sramujejo keršanskega zaderžanja in lepih čednost. Tako, postavim, bi eden ali drugi rad prejemal svete zakramente, pa ga je še sram, če bi ga ljudje vidili;— bi morda rad molil „Angeljevo češčenje“, pa se sramuje drugih, ki nočejo moliti, kedar zvoni; — bi se rad postil ob zapovedanih postih, pa se sramuje drugih, ki poleg njega meso jedó vse križema in navprek; — grešne tovaršije in norčije ga nič ne veselé, pa se jih vendar le vdeležuje, ker se zamere boji pri svojih tovarših. — Vedite pa, kristjani! da ne napčna sramožljivost, ne strah pred ljudmi, še manj pa prevzetnost nikoli ne bo človeka pred Bogom izgovarjala in ga greha oprostila. Dobro vem, da je dosti takih okoljščin, o kterih je kristjan dolžen prikrivati svojo pobožnost; tudi vem, da se je hinavščine varovati treba na vso moč; pa tudi to vem, da pod smertnim grehom opuščati ne smemo takih reči, od kterih vera terja, da jih očitno spoznavamo.

7. Zoper vero, v pervi zapovedi božji zapovedano, se pregreši človek:

E. Z branjem in razširjanjem veri nasprotnih bukev. Takim bukvam ne zaupaj, če bi bile pisane tudi še tolikanj sladko in gladko, in če bi bile vezane v samo čisto zlato. Zapopadek takih bukev je smertni strup v zlatem kozarcu. Oj koliko jih je ob vero prišlo, ki so take bukve brali. Med nami Slovenci jih sicer dosti takih bukev ni. Bodi ga Bog zato zahvaljen! Če bi pa enemu ali drugemu kdej v roke prišle kake take bukve,— kar na ogenj ž njimi! V zgled naj nam bodo pervi kristjani v mestu Efež, „kteri so znesli svoje (vražarske) bukve, in so jih sožgali v pričo vseh, in ki so bili prevdarili njih ceno, našli so, da so veljale petdeset tisuč denarjev“, to je: okoli petnajst tisuč goldinarjev. (Ap. dj. 19, 19.)

8. Sklenem s priserčno željo in ponižno molitevjo: „O ljubi Bog, ohrani nam svete vere dragi dar!“ Amen.

XIV. Keršanski nauk.

Od ravnoterosti v ozir zveličanja, od nezaupnosti, od obupnosti, od prederznega zaupanja v božjo milost in božjo mogočnost, in od prederznega zaupanja v samega sebe.

1. Perva zapoved božja zapoveduje v Boga verovati. Temu nasproti je, kakor ste zadnjič slišali: nevera, to je: če kdo ne veruje v pravega Boga, ali ne veruje tega, kar nam je Bog razodel; — krivovera, to je: če kdo svojeglavno zametuje kako resnico, ktero je Bog razodel; — ravnoterost v ozir vere, to je: če človek vsako vero za dobro ima; — vero zatajiti, kar se zgodi, če kdo kaj stori ali opusti, s čemur pokaže, da se prave vere ne derži; — branje in razširjanje veri nasprotnih bukev.

2. Perva zapoved božja zapoveduje II. tudi v Boga upati. — Zoper to se človek pregreši:

A. Z ravnoterostjo v ozir zveličanja, če namreč človek na zveličanje nič ne misli, nanj nič ne porajta, kakor da bi mu obljubljeno ne bilo. Tak človek gotovo nima pravega upanja; zakaj mi upamo le samo to, česar želimo; kar pa želimo, na to pa tudi radi in pogostoma mislimo in si prizadevamo tisto doseči. — Vtegnil pa bi mi kdo v besedo seči, ter mi reči: „V nebesa vendar le upam priti, akoravno nanje ne mislim!“ Toda zmota je, kar praviš, ljubi kristjan! in ne resnica. Ako bi ti nebesa resnično upal, bi si jih tudi želel; in če bi si jih zares želel, boš si tudi prizadeval dopolniti vse, kar je vsakemu človeku v zveličanje storiti potrebno. In ravno tako upanje, sklenjeno s trudom in prizadevanjem, je zapovedano v pervi božji zapovedi. Dokler pa vsega tega ne čutiš

sam nad seboj, tudi gotovo nimaš pravega upanja do nebes, ampak bolehaš za ravnoterostjo v ozir svojega zveličanja, kakor mnogo drugih ljudi, ki na večnost nič ne mislijo, za večnost nič ne delajo, dokler jih smert nepripravljenih in revnih v večnost ne preseli.

3. Zoper upanje v pervi zapovedi božji zapovedano, se pregreši človek:

B. Z nezaupnostjo, če namreč ne upa dosti terdno, da mu bo Bog dal potrebnih reči, ali če le nekoliko časa upa v Boga, postavim: v Boga upa le, dokler je zdrav in se mu dobro godi, kedar se mu pa sreča skali, svoje upanje v Boga zgubi. S tako omahljivostjo in nezaupnostjo pa človek Boga razžali, ker tudi njega za omahljivega ima, ravno kakor bi enkrat dobrovoljen bil in usmiljen, drugikrat pa terd in neusmiljen. S tako nezaupnostjo se je pregrešil Peter, kedar je po vodi šel Jezusu naproti, in je gobneti začel zavoljo svoje omahljivosti v upanju. S tako nezaupnostjo je tudi Mozes razžalil Boga, ki mu je zapovedal, s palico vdariti ob skalo, da bi vode dala, in je Mozes rekel: „Kako nam bo vendar ta terda skala vode dala?“

4. Zoper upanje v pervi zapovedi božji zapovedano se pregreši kristjan

C. z obupnostjo, če misli, da mu Bog ne more ali noče pomagati. V večo nesrečo ne more človek pasti in veče hudobije je ne more storiti, kakor jo stori s tim, da obupa. Obupnost je pregreha zoper svetega Duha. Od grehov zoper svetega Duha pa Jezus pové, da ne bodo odpuščeni ne v sedajnem, ne v prihodnjem življenju. Človek, ki v obupnosti umerje, ima grozepolno smert, in se po smerti kar naravnost zverne v peklenski brezen, v večni ogenj, iz kterega ni rešenja, ni otetve. Oh, varujmo se torej na vso moč te strašne, prestrašne pregrehe! Zakaj

a) obupnost nad božjo milostjo je pregreha, ktera nima nobenega pravičnega izgovora. Poglej, ljuba duša! Bog te je vsemu tvojemu pregrešnemu življenju

vkljub vendar le tolikanj prizanesljivo prenašal; tolikanj ljubeznjivo te redil, tolikanj skerbno te varoval, in te obsipal z brezštevilnimi dobrotami! Oh, ko bi te bil hotel zavreči, ali ko bi bil željen tvojega pogubljenja, kdo bi bil pač zamogel vstavljati njegovo pravico in vzderžavati njegovo maščevavno roko? Vse njegove stvari v nebesih in na zemlji so mu na migljej pokorne, in pripravljene, mahoma te zatreti in pokončati, ko bi jim bil Bog to zapovedal. Pa neskončno dobrotljivi in usmiljeni Bog tega ni storil, marveč te opominja in kliče zdaj s tim, da ti znotraj navdaja dobre misli in čuvstva, da te razsvitljuje, zdaj s tim, da ti križe pošilja in težave, zdaj te kliče s pridižnice in spovednice in še po mnogih drugih potih, da se spreoberneš in spokoriš. Obeta ti svojo dobrovoljnost in milost, ako se obračaš po njegovem navdihovanju; žuga ti s časnimi in večnimi kaznimi, ako se ne spreoberneš in spokoriš; on sam ti kaže pot in ti ponuja pripomočke, da tem lagleje zveršiš in dogotoviš svoje spokorjenje; in da kar nikakor ne moreš po pravici dvomiti, da Bog resnično voljo ima, zveličati te, poslal je clo svojega edinorojenega Sina na svet in ga v smert daroval. In ta ljubi božji Sin, ter tvoj Zveličar vesoljnega sveta, daroval se je vsega v to, da bi naše duše rešil in zveličal. Povej zdaj, ljubi kristjan! s čim boš še izgovarjal svojo obupljivost? s čim zagovarjal svojo obupnost? Ako se tedaj pogubiš, moraš svoje pogubljenje pripisovati le samemu sebi. Jezus sam pravi: „Volja vašega Očeta, ki je v nebesih, ni, da bi se teh malih kteri pogubil.“ (Mat. 18, 14.) Bog ne zapusti in ne pogubi nikogar, kteri si hoče v svoje spokorjenje obračati čas in milost božjo, in kteri posluša in sluša, kedar ga božja milost in božje usmiljenje kličeta na pokoro!

b) Obupnost je pregreha, iz ktere večidel nič več ni rešenja. Tega ne rečem zato, kakor da bi se obupljivemu človeku nič več ne moglo pomagati; ampak rečem le zato, ker obupanec bolj terdovratno kakor vsak drug grešnik od sebe odbija sleherno pomoč.—Kako ljubeznjivo je Bog ravnal z nesrečnim Kajnom še clo po tem, ko je že ubil svojega nedolžnega brata! Kako lepo priložnost je tedaj imel v pravo

spokorjenje! Toda Kajn ni hotel nobenega odpuščenja, temveč je ves oterpnjen po svetu divjal, in klical: „Prevelika je moja pregreha, da bi zaslužil odpuščenje!“ (I. Moz. 4, 13.) — Kako dolgo-dolgo je Bog prizanašal kralju Saulu! Ta nesrečni kralj pa nobenemu opominjevanju ni dal do sebe, dokler ni na zadnje ves obupen samega sebe zabodil z lastnim mečem. (I. Kralj. 31, 4.) — Kako veliko ljubezen in prizanesljivost je imel Jezus clo do Judeža, svojega izdajavca! Pa clo prijazni poljubljej Jezusov na Gecemanskem vertu Judeža ni omečil! Terdovratni grešnik je od sebe odbijal sleherno vabitev božje dobrote, in je samega sebe obesil in zadavil z vervjo.—Enako ravna slehern, kteri obupa nad milostjo božjo. Podoben je bolniku, kteri noče poslušati zdravnika, in noče jemati njegovih zdravil. — Svoje dni je bil nek duhoven poklican k lakomniku, kteri je za smert obolel, pa že trideset let pri spovedi ni bil. Lakomnikova žlahta je po duhovnega poslala, in ga prosila, da bi za smert pripravil zastaranega grešnika. Duhoven pride, in bolniku prigovarja, da bi se pripravil za spoved. Lakomnik pa v enomer duhovnemu v besedo sega, ter ga vprašuje, rekoč: „Duhovni gospod! ker ste ravno iz mesta prišli, povejte mi: Po kakšni ceni se prodaja poper? Koliko velja cent volne? Ali so že priveslale moje ladije? Koliko ceno ima sladkor? Ali je bilo veliko blaga na tergu?“ In tako je enake vprašanje zastavljal enega za drugim, akoravno si je duhoven vse prizadjal, pripraviti ga na druge resnobniše misli. Ker pa vidi, da nič ne opravi, zdaj kar naravnost pové bolniku, da mu življenje poteka, in da naj bolj za svojo dušo skerbi, kakor za svoje blago, ter se s skesano in odkritoserčno spovedjo pripravlja za srečen odhod iz tega sveta. Ko lakomnik to sliši, zakriči na vse gerlo: „Ne morem, ne morem, ne morem!“ in kmalo nato je dušo izdihnil v obupnosti. — Poglejte obupnosti grozepolni konec!

Zdaj vam bom povedal od kod da obupnost izvira?

Obupnost izvira tako a) pri nekterih od tod, ker menijo, da je njih pregreha prevelika, in jim je torej Bog ne more odpustiti; b) drugi so obupljivi zato, ker mislijo, da so že preveč spačeni, in torej preslabi, da bi zamogli opustiti svoje ukoreninjene pregrešne navade; c) spet drugi so obupljivi zato,

ker menijo, da jih Bog noče zveličati, in da jim nič več noče dodeliti milosti in pomoči, s ktero bi se spokorili in poboljšali.

a) Tistim, kteri pravijo, da so njih grehi preveliki, in jim jih Bog ne more odpustiti, povem in rečem, da s takim govorjenjem Bogu veliko nečast delajo in veliko krivico; zakaj taki ljudje na laž postavljajo samega Boga, ki že v stari zavezi govori po svojem preroku: „Naj zapusti hudobnež svojo pot in krivičnik svoje misli, in naj se verne k Gospodu, in usmilil se ga bo, in k našemu Bogu, ker je bogat (radodaren) z odpuščenjem.“ (Izaija 55, 7.) „Ako bi bili vaši grehi kakor škerlat, bodo beli kakor sneg; in ako bi bili rudeči kakor bager (to je: prav močno rudeča barva), bodo beli, kakor volna.“ (Izaija 1, 18.) In po preroku Ecehielu (18, 21—23,) pove: „Če pa krivični pokoro dela za vse svoje grehe, in dopolnuje vse moje zapovedi, in prav in po pravici ravna: naj živi, in naj ne umerje! Nobene njegovih storjenih hudobij se ne bom spominjal; zavoljo svoje pravice, ktero je delal, naj živí. Ali mar hočem smert hudobnega, reče Gospod Bog, in ne veliko bolj, da se spreoberne od svojih hudih del, in živi?“ — Po nauku svetega evangelja ni nobena pregreha tako velika, da bi nam po neskončnem Kristusovem zasluženju zbrisana biti ne mogla; zakaj Jezus je umerl za grehe vsega sveta. Jezus je Jagnje božje, ktero je bilo zaklano, da po njem spravo zadobimo z nebeškim Očetom, ako le resnično pokoro delamo.—Zatorej se, kristjani! nikar nikdar ne podstopite, da bi meje stavili božji milosti. Božja milost nima ne konca ne kraja. Dokler človek še na tem svetu živi, še zaveržen ni. Sv. Krizostom pravi: „Kdor bi obupal nad odpuščenjem svojih grehov, bi s tim tajil, da je Bog neskončno usmiljen. — Poglej jo ognjeno iskrico, kedar pade v morje. Ali ne bo mahoma zginila? Kar je iskrica v primeri z morjem, to je greh v primeri z neskončnim usmiljenjem božjim, in še clo več; morje namreč ima mejo, božja dobrota pa nima meje. In ti — bi obupal!“

b) Tisti, ki so obupljivi zato, ker menijo, da so že preveč spačeni in preslabi, da bi zapustili svoje vkoreninjene grešne navade, imajo od ene strani prav,

od druge strani pa nimajo prav. Prav imajo, ko terdijo, da so preslabi, zapustiti svoje hude navade, ter spokorno in pobožno živeti; tega pa nimajo prav, da obupajo nad božjo milostjo. Grešnik je res preslab, da bi sam spreobernil samega sebe; sam nase in na svojo lastno moč se nihče ne sme in ne more zanašati; česar pa sam ne premore, to pa z milostjo božjo zamore. Bog pa svojo milost deli slehernemu, kteri ga zanjo prosi. Bogu ni nemogoče in ne pretežavno, omečiti clo najbolj terdo in kamnito serce, kar je očitno pokazal nad svojimi svetimi spokorniki, ktere je omečil in nagnil, da so po svojem spokorjenju Boga ljubili ravno tako močno, kakor močno so bili poprej navezani na svoje hudobije. Razglediuj se, o grešni človek! nad Davidom, ki je bil prešestnik in ubijavec; razglediuj se nad Manasetom, ki je bil eden naj nesramniših in naj hudobniših kraljev; razglediuj se nad Magdaleno, ktera je bila očitna grešnica, razglediuj še nad Petrom, ki je trikrat zatajil svojega nebeškega Učenika; razglediuj se nad Paulom, ki je tako silno preganjal sveto cerkev božjo; razglediuj se nad Avguštinom, ki je tako strašno razuzdano živel; razglediuj se nad tisuč drugimi spokorniki. Bog jim je dal duha prave pokore, da so se resnično spokorili in jim je dal solze, da so iz serca objokovali svoje grehe. Glej, o grešnik! kar je Bog nad drugimi storil, bo tudi nad teboj lahko storil. Le terdno vanj zaupaj, in ga prosi pomoči opiraje se na Kristusovo neskončno zasluženje.

č) Tisti, kteri so obupni zato, ker mislijo, da jih Bog noče zveličati, in da jim noče dati potrebne milosti, pregrešé se ravno tako, kakor se pregrešé uni, ki pravijo, da so njih pregrehe prevelike, in jim jih Bog ne more odpustiti. Tudi oni s svojim govorjenjem na laž postavljajo Boga, ki je sam rekel, da noče smerti in pogubljenja grešnikovega, ampak da se spokori in da živi. (Eceh. 18, 23.) O tem piše sv. Peter: (II. 3, 9.) „Bog noče, da bi bili kteri pogubljeni, temveč da bi se vsi k pokori obernili.“ In Jezus sam pravi, da ni prišel pogubljevat, ampak iskat, kar je bilo zgubljenega. Bog svoje milosti ne odreče nikomur, kdor ga ponižno zanjo prosi. In nihče se ne bo mogel izgovarjati,

da ga je Bog zapustil; zakaj Bog človeka ne zapusti, ampak le človek Boga zapusti, kakor sveta cerkev v Tridentinskem zboru uči.

Zdaj naj tudi še zastran obupnosti na božjo previdnost v ozir časnih reči in v ozir križev in težav spregovorim par besedi. — Zoper upanje v pervi zapovedi božji zapovedano se pregreši človek s tim, da omaguje v upanju na božjo previdnost, če si namreč nespameten nepokoj dela zavoljo živeža in drugih časnih reči, in po tem takem nezmerno skerbi, da bi si le zmerom več časnega blaga skupej spravil, in o prihodnih dneh pomanjkanja ne terpel na živežu, obleki in drugih potrebnih rečeh. — Takim velja očitovanje Kristusove, ki pravi: „Ne skerbite tedaj, rekoč: Kaj bomo jedli, ali kaj bomo pili, ali s čim se bomo oblačili. Ker po tem vsem uprašujejo neverniki. Saj vé vaš Oče nebeški, da vsega tega potrebujete. — Poglejte ptice pod nebom, ker ne sejejo in ne žanjejo, in ne spravljajo v žitnice; in vaš Oče nebeški jih živí. Ali niste vi veliko več, kakor one? — In za obleko kaj skerbite. Poglejte limbarje na polju, kako rastejo; ne delajo in ne predejo: pa vam povem, da še Salomon v vsi svoji časti ni bil tako oblečen, kakor njih eden. Če pa travo na polju, ktera danes stoji, in se jutro v peč verže, Bog tako oblači, koliko bolj bo vas, maloverni!“ (Mat. 6, 31. 32. 26. 28—30,) — Zoper upanje v pervi zapovedi božji zapovedano se pregreši človek tudi s tim, da v križih in težavah mermra in godernja zoper božjo previdnost, ali če še clo misli, da Bog ne vé ali ne porajta, kako se mu godí. Kristjani moji! takih brezupnih misel se vselej skerbno varujmo; zakaj Bog vodi in vlada ves svet po svoji neskončni dobroti in modrosti. Brez njegove svete volje in brez njegovega svetega dopuščenja se nič na svetu ne godi. Tudi le en sam las nam ne pade z glave, da bi Oče nebeški zanj ne vedel. Jezus pravi: „Tudi vaši lasje na glavi so vsi razšteti.“ (Luk. 12, 7.) Clo križi in težave, ki nas tarejo, so dobrote božje, ktere nam v prid zaležejo in v zveličanje, ako si jih le sami hočemo v prid obračati in v zveličanje. Po čem bi torej v križih in težavah tolikanj nepokojni bili in obupni? Veliko-

več terdno zaupajmo v Boga, da nam bo vse obernil v blagor in zveličanje!

5. Zoper upanje, v pervi zapovedi božji zapovedano, se pregreši človek

D. s prederznim zaupanjem v božjo milost, če namreč misli, da mu že bo Bog grehe odpustil, naj se spreoberne ali ne. Tega greha so krivi, kteri le zmerom mislijo: „Bog je prizanesljiv in usmiljen; odpustil mi bo vse moje, tudi še tako velike in obilne grehe, da jih le obžalujem, akoravno še le na smertni postelji; saj je tudi desnemu razbojniku na križu odpustil ravno pred njegovo smertjo!“ V takem zapeljivem, goljufnem upanju greh na greh nakladajo, in odlašajo pokoro in spokorjenje. To zapeljivo zaupanje v božjo milost je večidel perva in naj nevarniša zaderga, v ktero hudi duh zadergne človeka, da ga s tim v vedno veče pregrehe zapeljuje in zamotava. Preden človek v greh privoli, mu navdihuje, kakor nekdaj Evi: „O ne bota umerla ne!“ (I. Moz. 3, 4.) Nikar se nikdar ne pusti v pregrešno življenje zapeljati s takim goljufnim upanjem, o kristjan! zakaj:

a) Prederzno zaupanje v božjo milost je pregreha silno nespametna. — Ali bi ne bilo strašno nespametno, ko bi si kdo z ostrim nožem rano vsekal zato, ker bi se zanašal, da mu jo bo moder zdravnik spet izcelil? Ali pa ko bi se hudobnež zmerom vzdigoval zoper svojega kralja zato, ker bi pričakoval, da mu bo dobri kralj kar rad odpustil sleherno razžaljenje? Toda stokrat bolj nespametno bi bilo, ko bi kdo z grehi svoji duši zavdajal smertne rane, naj višega Gospoda nebes in zemlje in kralja vseh kraljev žalil in zaničeval, pri tem pa bi se tolažil s prešernim zaupanjem, da mu bo zakrament svete pokore vse dušne rane scelil in da bo potolažil razžaljenega Boga. Bolj nespametno gotovo nihče ne ravna, kakor ravna tisti, kteri v pregrehah preživi vse svoje življenje, pri tem pa si obeta o poslednjih urah svojega življenja milost in odpuščenje zadobiti pri Bogu, kterega ne jenja žaliti. Če so že svetniki, ki so bogati bili na dobrih delih in na zasluženju za večnost, v vednem strahu bili zastran

svojega zveličanja, kako slep in nespameten si je torej človek, kteri prederzno greši v božjo milost in pri tem meni, da mu bodo zmerom odperte stale nebeške vrata!

b) Prederzno zaupanje v božjo milost je pregreha silo hudobna in zlobna. Človek, kteremu v persih bije človeško serce, bode gotovo se dal omečiti po dobrotah, da bo ljubil tistega, od kterega dobrote dobiva. Nisem še slišal, da bi se bil znašel kdaj kak hudodelnik, kteri bi bil svoje hudobije doprinašal in množil samo zato, ker se je terdno zanašal, da mu bo sodnik vselej prizanesel in spregledal vsako kazen. Grešnik pa prederzno v božjo milost grešivši žali, zaničuje in sovraži Boga, svojega največega dobrotnika s svojim neprenehoma hudobnim življenjem ravno zato, ker mu je neskončno usmiljeni Bog dosihmalo prizanašal in mu milost ponujal in odpuščenje. Taka hudovoljnost grešnikova pa je zares peklenska hudovoljnost in zlobnost!

c) Prederzno zaupanje v božjo milost je strašno goljufivo in pogubljivo. Nobene reči grešnik rajši ne posluša, kakor če mu pripovedueš: „Bog je neskončno usmiljen, ter noče smerti grešnikove, temveč da se spokori in živi! Božja milost presega vso človeško hudobijo.“ Te sladke besede serce povzdigujejo clo naj večemu grešniku; toda namesto da bi se po njih voditi dal in se naglo spokoril, jih velikoveč napak obrača v to, da si ž njimi tolaži in gladi svojo skelečo vest, in prederzno naprej koraka po potu pregrehe. Toda, oj nesreča! kako goljufno in zapeljivo je zaupanje takih prederzneževl! Kedar se naj varniše imajo, so naj bližeji svojemu pogubljenju. „Hudobnih čaka serd“ ali kazen božja, pravi sv. pismo. (Pregov. 11, 23.) Božje usmiljenje ima v ozir človeka tudi svoje meje. V vsem, karkoli Bog stori, razkazuje in razodeva se njegova neskončna modrost; vsaka reč ima svojo določeno mero in mejo. Zatorej, kakor Bog ne vstvari vsega, kar bi po svoji vsegamogočnosti ustvariti zamogel, ravno tako tudi ne razdeli toliko milost, kolikor bi jih po svojem neskončnem usmiljenju razdeliti zamogel. In na dalje, kàko strašno bi bilo na svetu, ko bi se vsi hudobneži, ki prederzno živé v svojih hudobijah, za terdno zanašati smeli, da jim bo Bog gotovo dodelil še čas in milost,

spokoriti se. Na kako slabih nogah bi pri tem stala bogaboječnost! Nihče bi ne hotel božjih zapoved spolnovati! Nihče bi si ne prizadeval pobožno živeti! Ker pa grešniki prederzno v božjo milost grešivši nimajo take obljube božje, oj kako goljufivo je tedaj njih zaupanje, in zraven tega tudi še strašno pogubljivo! Bog je sicer res neskončno milostljiv in usmiljen, pa je zraven tega tudi neskončno svet in pravičen. Brez spreobernenja in resničnega spokorjenja je prazno in prederzno vse zaupanje v božjo milost. Bog nam ne zapoveduje vanj upati zato, da bi bolj brez skerbi greh nakladali na greh in pokoro odlašali, temveč zato, da bi v pokorjenju samega sebe in v pokori ne omagali, marveč se pri tem težavnem delu podpirali z zaupanjem v božjo milost. Kakor je tedaj nemogoče, da bi Bog grešnik postal, ravno tako je tudi nemogoče, da bi mu Bog grehe odpustil, ako se grešnik ne spreoberne in ne spokori. Zatorej pravi sv. Duh v svetem pismu: „Ne reci: Usmiljenje Gospodovo je veliko, on se bo usmilil obilnih mojih grehov. Zakaj njegovo usmiljenje se sicer hitro približa, pa tudi njegova jeza, in v grešnike se ozira njegov serd. Ne odlašaj, k Gospodu se spreoberniti, in ne odkladaj od dneva do dneva; zakaj njegova jeza naglo pride, in ob času maščevanja te bo razdjal.“ (Sirah 5, 6—9.) — Poglejte, kako strašna pregreha je prederzno zaupanje v božjo milost! Sam večni Bog nas obvaruj tega strašnega greha, ki je greh zoper svetega Duha!

6. Zoper zaupanje, v pervi zapovedi zapovedano, se kristjan pregreši:

E. s prederznim zaupanjem v božjo mogočnost, če se nalašč podaja v nevarnost, ter se zanaša, da ga že zamore Bog iz nje rešiti. — S takim prederznim zaupanjem bi se pregrešil človek, kteri bi nalašč zahajal v take nevarne kraje, nalašč se pečal in vkvarjal s takimi nevarnimi rečmi, s kterimi bi si lahko končal zdravje ali življenje. V tako prederzno zaupanje je hotel hudi duh zapeljati Jezusa, kedar ga je postavil verh tempeljna, ter mu rekel: „Ako si Sin božji, verzi se doli; zakaj pisano je: Svojim angeljem je zavoljo tebe zapovedal, in na rokah te bodo nosili, da kje ob kamen ne zadeneš s svojo nogo.“ (Mat. 4, 6.)—Še hujši bi se pregrešil kristjan, kteri bi nalašč zahajal v take družbe in med take ljudi,

pri kterih bi lahko škodo terpela njegova duša, in med kterimi bi v nevarnost postavljal svoje večno zveličanje, in bi se pri tem prederzno zanašal, da je Bog mogočen zadosti, nepoškodovanega ga ovarovati v sleherni nevarnosti.

7. Zoper upanje, v pervi zapovedi božji zapovedano, se pregreši kristjan

F. s prederznim zaupanjem v samega sebe, če namreč misli, da ne potrebuje božje pomoči.—Tako prederzno zaupanje je svoje dni motilo velikana Golijata, kteri se je prešerno zanašal na samega sebe in svojo lastno moč, in je vendar le premagan bil od ubogega pastirčka Davida, kteri ni v samega sebe, ampak je v Boga zastavljal svoje zaupanje.— Tudi Peter je imel preveliko zaupanje v samega sebe, kedar je rekel Jezusu: „Da bi se ravno vsi pohujšali nad teboj, jaz se ne bom pohujšal.—Ako bi mi bilo clo umreti s teboj, ne bom te zatajil.“ (Mark. 14, 29. 31.) — Preveč je Peter zaupal v samega sebe, je molitev opustil, in je padel, ter trikrat zatajil Jezusa, svojega Gospoda.

8. Zoper upanje, v pervi zapovedi božji zapovedano, se pregreši:

G. kdor prederzno zaupa v druge stvari. Toda od prederznega zaupanja v druge stvari vam moram kaj več povedati, in ker nam danes že čas poteka, moram si razlaganje vsega tega prihraniti za prihodnji keršanski nauk. Amen.

XV. Keršanski nauk.

Od vedeževanja, od prazne vere, in od vraž ali copernij.

1. V zadnjem keršanskem nauku sem vam razlagal, da se zoper upanje v pervi zapovedi božji zapovedano, pregreši človek: A. z ravnoterostjo v ozir zveličanja, če namreč na zveličanje nič ne misli, nanj nič ne porajta, kakor bi mu obljubljeno ne bilo; — B. z nezaupnostjo, kedar ne upa dosti terdno, da mu bo Bog dal potrebnih reči; — C. z obupnostjo, če misli, da mu Bog ne more ali noče več pomagati; — D. s prederznim zaupanjem v božjo milost, kedar misli, da mu že bo Bog grehe odpustil, naj se spreoberne ali ne; — E. s prederznim zaupanjem v božjo mogočnost, kedar se nalašč podaja v nevarnost, ter se zanaša, da ga že zamore Bog iz nje rešiti; — F. s prederznim zaupanjem v samega sebe, če namreč misli, da ne potrebuje božje pomoči; — in poslednjič tudi še G. s prederznim zaupanjem v druge stvari, od ktere pregrehe, sem rekel, da bom govoril v današnjem keršanskem nauku.

2. S prederznim zaupanjem v druge stvari ali druge reči se pregreši:

A. če kdo misli in terdi, da zamore ali s pomočjo hudega duha ali iz kakih izmišljenih znamenj kaj prihodnjega povedati. To pregreho imenujemo vedeževanje;

B. če kdo kakim rečem pripisuje posebno moč, ktere nimajo ne po naturi, ne po razodenju božjem, ne po molitvi cerkve božje. Ta greh se zove prazna vera;

C. če kdo hoče s pomočjo hudih duhov kaj posebnega storiti. Tim pregreham pravimo vraže ali copernije.

Preglejmo zdaj bolj na drobno vsako posebej.

3. Začnimo A. pri vedeževanju.

Vedeževanja, sem rekel, je kriv človek, ki misli in terdi, da zamore ali s pomočjo hudega duha ali iz kakih izmišljenih znamenj povedati kaj prihodnjega.

Bog je prav modro storil, da nam je prihodnost zavil v tamo, in jo zagernil z zagrinjalom, kterega ne more in ne sme razgrinjati nobeden človek. Vsemu temu vkljub pa se le vendar da pregrešni radovednosti zapeljati marsikteri človek, da bi rad v okom prišel božji modrosti, in pogledal v prihodnost, ter zvedel, ali mu je odločena sreča ali nesreča, ali ga čaka blagor ali gorjé. — Vse to pa je od ene strani silno nespametno, od druge strani pa tudi silno pregrešno in silno škodljivo. Vedeževanje je silno nespametno. Vedeževavci se poslužijo v vedeževanje takih reči, postavim zvezd, kočk, kvart i. t. d., ktere kratko in malo nič ne vedó in nič ne morejo vedeti za prihodnost. Ali ni tedaj silno nespametno, vero staviti v take ljudi in take reči? Bog je sicer res prihodnjost razodel svojim prerokom in drugim svetnikom; toda preroki in svetniki so z čudeži pričali, da je resnično njihovo prerokovanje, nikakor pa se niso pri svojem prerokovanju poslužili takih reči, kakoršnih se poslužijo vedeževavci pri svojem vedeževanju. Prerokom in svetnikom tedaj se sme in se mora verjeti; vedeževavcem pa se ne more in ne sme verjeti. Kdor jim pa verjame, s tim le svojo nespamet očitno postavlja na ogled. — Vedeževanje pa ni le samo silno nespametna, ampak je memo tega tudi še strašno hudobna pregreha; strašno hudoben namreč je vedeževavec, ki se z vedeževanjem peča. Z vedeževanjem vedeževavec tako rekoč samega sebe postavlja na božje mesto, ter si prilastuje vsegavednost, ktero ima le Bog sam v posesti. Strašno hudoben pa je tudi tisti, ki vedeževavcu verjame, in sicer hudoben zato, ker vedeževavcu verjame bolj ko Bogu, kteri nam je po svoji neskončni modrosti, ter iz premodrih namenov prihodnost prikril, in zraven tega ojstro prepovedal se pečati z vedeževanjem. Že po Mozesu namreč govorí v

stari zavezi: „Moški ali ženska, v kterima bi bil Pitonov duh ali duh vedeževanja, naj smerti umerjeta; s kamnjem naj ju posujejo; njuna kerv bodi nad njima.“ (III. Moz. 20, 27.) — Zraven tega je vedeževanje tudi še strašno škodljiva pregreha, ker časno in večno nesrečo vodi za seboj. Žalosten zgled imamo nad kraljem Manasetom, kteri se je od več pečal z vedeževanjem in vedeževavci, in ga je Bog vergel Asirskemu kralju pod oblast, kteri je Manaseta zvezanega in vklenjenega odpeljal v Babiloń. (II. Paral. 33.) — Žalosten zgled imamo tudi nad Izraelskim kraljem Ohocijem, kteri je v svoji bolezni do neverskega molika poslal vpraševat, ali bo ozdravel od svoje bolezni ali ne, kteremu je pa Bog v kazen smert napovedal zavoljo tega po svojem preroku Eliju. (IV. Kralj.) — Pa tudi še zdaj nam ne manjka žalostnih zgledov, kteri nam spričujejo, kako škodljivo je vedeževanje. Neka stara ženica, Sara po imenu, je natihoma živela v svoji stanici in pošteno. Akoravno pa je bila Sara dobroserčna žena, bila je vendar le vsemu temu vkljub vsa polna praznih ver. Iz najmanjših in najmanj pomenljivih reči je vedela srečo napovedovati ali pa nesrečo. Kedar je v cerkev šla, pa jej je kak zajec pot pretekel, imela je to za znamnje bližnje nesreče. Kedar je zvon, bodi si zavoljo nevgodnega vremena ali zavoljo kakega drugega napotleja, bolj votlo in puhlo pel, je iz tega sodila, da bo kmalu kmalu umerl kak imeniten človek, berž ko ne kak duhoven. Kedar so po kaki zmoti ali laži pripovedovali, da je umerl ta ali uni bolnik, pa to ni bilo res, mu je Sara srečo voščila, ter mu napovedovala še dolgo-dolgo življenje. Temu nasprot pa se je vselej prestrašila, kedar je vidila, da trinajst ljudi pri kakem obedu skupaj sedi, mislila je namreč, da mora eden zmed njih kmalu kmalu umreti zato, ker jih je tudi pri zadnji večerji trinajst bilo z Jezusom, in je Jezus kmalu na to umerl. Kedar je kak zob zgubila iz desne čeljusti, zdihnila je: „Oh, zdaj mi bo pa že spet kmalu umerl kak žlahtnik ali znanec!“ Kedar so psi tulili ali pa se je sova oglasila, bila je vsa pobita, ker je mislila, da to nič prida ne pomenja, in bo smert gotovo kmalu spet pokosila kakega bližnjega soseda. Kedar se je pa sraka oglasila nad bolnikovo hišo, jej je bilo to očitno znamnje, da bo bolnik kmalo ozdravel. Vsa srečna je bila,

ko je enkrat škorec gnjezdo napravil nad njeno hišo. „To mi pomenja srečo“, djala je vsa vesela. Vsa pazna je bila, kedar se je kihnilo njej ali komu drugemu. Zjutranje kihanje jej je nesrečo pomenjalo, opoldanšnje pa srečo. Kedar je pa kdo več ko trikrat kihnil zaporedoma, mu je rekla, da ga čaka sreča posebno velika. Kedar jej je zvonilo po levem ušesu, je iz tega sklenila, da drugi ljudje hudo od nje govoré; zvonenje po desnem ušesu pa jej je na znanje dajalo, da jo drugi v dobrih pogovorih imajo. — Ali pa veste, koliko si je bila Sara na dobičku pri takem življenju? Glejte, to jej je bilo v dobiček, da je vsi svoji dobroserčnosti in poštenosti vkljub vendar le v vednem nepokoju živela, marsikterega človeka po nedolžnem krivo sodila, in sebi in drugim življenje grenila. Tako plačilo je imela na tem svetu; na unem svetu jej pa gotovo tudi ni boljšega pripravil Bog, ki je po Mozesu govoril Izraelu, svojemu ljudstvu: „Naj se ne najde med teboj, — kteri bi vedeže popraševal, in na sanje in ptice pazil, tudi ne vražar, tudi ne zarotovavec, tudi ne taki, ki se posvetuje s Pitonovimi duhovi ali s prerokovavci, ali ki pri mertvih resnice išče; zakaj vse to studi Gospod, in zavoljo takih hudobij jih bo pokončal ob tvojem prihodu.“ (V. Moz. 18, 10—12.)

To tolikanj nespametno, tolikanj pregrešno, in tolikanj škodljivo vedeževanje se razdelí posebno v štiri plemena ali štiri verste.

a) V pervo versto spadajo tisti, kteri iz tega, kakšne so zvezde, kako stojé in kako migljajo, napovedujejo prigodbe, ktere so navezane le samo na prosto voljo človekovo, ali napovedujejo prihodnjo osodo človekovo.

Od vedeževanja te verste se more dobro ločiti zvezdoslovje. Zvezdoslovje je prav koristna vednost, ktera je zastavljena na posebne natorne postave. S pomočjo te vednosti se da naprej povedati marsiktera reč, ktera se mora goditi po natornih postavah; postavim mraknenje solnca in lune, prihod kake posebne zvezde, spremen letnih časov, vremena, vročine in mraza. Po tem takem ni ne vedeževanje, ne prazna vera,

ako se na luno ozira kmetovavec pri svojem kmetovanju in mornar pri svoji vožnji po morju, zato ko ima mesec, ki je zmed vseh podnebesnih svetov naši zemlji naj bližeji postavljen, tudi bistevni vpljiv na suho in mokro vreme, in ker je ob ščipu in mlaju na morju nevarnost največa. Vedeževanje pa je in prazna vera, ako hoče kdo iz položaja in iz lastnije zvezd napovedovati, da bo ta ali uni človek ali ta ali uni dan srečen ali pa nesrečen, da bo take ali drugačne terme, da ga čaka taka ali taka osoda; ali ko bi hotel clo za terdno pripovedovati, da vé, kam je šla po smerti ta ali una duša, in koliko da se mora brati zanjo svetih maš, da bo rešena iz vic, in sicer v tem ali unem daljnem kraju, v kterega ljudje po navadi ne morejo sami iti, in torej denar takemu vedeževavcu v roko dajo, da bi on dal ondi za svete maše, kteri pa denarja gotovo ne izroči za svete maše, ampak ga za-se prideržì, kedar ga je izgoljufal od lahkovernih ljudi.

b) Vedeževanje drugega plemena obstojí v tem, da človek iz kakih nepremišljeno izgovorjenih besedi ali iz kakih prigodb, ktere so se ponameroma pripetile, napoveduje kako prihodnjo prigodbo ali pa srečo ali nesrečo, ali če iz gibanja ali glasu žival, ali iz dlani človekove ali iz njegovega kihanja i. t. d. hoče spoznati kaj skrivnega ali prihodnjega, kar pa z vsemi unimi rečmi ni v nikakoršni zvezi in dotiki.

Tudi v ozir tega ne smemo ravno vsake reči prištevati vedeževanju. Nahajajo se namreč tudi nektere znamnje, ktere se opirajo na natorne postave ali pa mnogoletne skušnje. Tako se, postavim, spoznati da iz prihoda ali odhoda nekterih ptic, kakšno bo vreme, ali bo deževno, ali merzlo ali jasno. To ni vedeževanje.—Vedeževanje pa bi bilo, ako bi kdo terdil, da iz znamenj na dlani človeške roke pozna, kako se bo človeku na svetu godilo, alj bo bogat alj reven, alj bo kmalu umerl alj pa dolgo živel. Vedeževanje bi bilo, ako bi kdo iz kukovičnega kukanja hotel spoznati, koliko let da bo še živel na svetu, in več drugega enakega.

c) Vedeževanje tretje verste obstoji v tem, da se dozdevno razlagajo sanje.

V ozir sanj vam moram povedati, da nas Bog res včasih v sanjah pred kako nevarnostjo svarí, ali pa nam daje zveličavne opomine in spodbadleje k dobremu. To nam poterduje povest od Egiptovskega Jožefa (I. Moz. 37, 5. 40, 8. 41, 1.), poterdujejo sanje kralja Nabuhodonozorja (Dan. 2, 1.), nadalje v novi zavezi življenje svetega Jožefa, rednika Jezusovega. (Mat. 2, 12. 13.) Takim sanjam verjeti, in se po njih ravnati, je popolnoma prav.—V ozir vseh drugih sanj pa vam povem, da nanje ni gledati. Večidel se človeku sanja to, kar mu je čez dan ali zvečer posebno tiščalo v glavo in serce. Vtegne se sicer res kterikrat primeriti, da se spolni, kar se je človeku sanjalo. Tako, na primero, se mu vtegne sanjati, da je padel in se pobil, in ponameroma se mu morda res pripeti, da kmalu na to pade in se potolče; da bi pa človek zavoljo tega zaupal vsakim sanjam, in jih imel za napovedovavce prihodnjih reči, bi bilo ravno tako nespametno kakor pregrešno. Zatorej govori Gospod Bog: „Ne vedeževajte, in na sanje ne porajtajte“, (III. Moz. 19, 26.) zakaj „vse to studi Gospod“. (V. Moz. 18, 12.) Kako škodljivo in pregrešno da je tako napčno razlaganje sanj, so si sosebno dostikrat skusili tisti, kteri so od svojih sanj zapeljani začeli staviti v loterijo. Neki ženi se je enkrat sanjalo, da je s številko 77 dobila veliko denarja v loteriji; torej je nanjo stavila in stavila, dokler ni vsega svojega premoženja zastavila v loterijo in umerla od žalosti. Enaka se je pripetila tudi še mnogim drugim, kteri so za vsake sanje hotli vedeti, kaj da pomenjajo, in so nanje stavili in stavili, dokler niso prišli na beraško palico. — Vtegne pa si kdo misliti: „Meni se je sanjalo, in sem stavil, pa dobil!“ Rečem mu: „Prijatel! kolikokrat pa si tudi že stavil, in nisi nič dobil!“ Tudi kokoš, akoravno je slepa, vtegne na kako zernice zadeti, ako le kavsa in pika s kljunom. — Revežem pa, kteri od milošnje žive in stavijo v loterijo po razlaganju sanj, rečem o tej priložnosti, da se ne pregrešé le samo s tim, da na sanje kaj deržé, ampak tudi s tim, da tolikanj napčno obračajo milošnjo. Ne pozabite, da vam milošnja ni dana zato, da bi jo v loterijo

znosili, ampak zato, da bi si ž njo potrebni živež oskerbeli in potrebno obleko!

d) Četerto pleme vedeževanja je vadljanje ali lozanje bodisi s kočkami ali s kvartami ali kako drugač, in to iz tega namena, da bi kake skrivne ali prihodnje reči na beli dan prišle.

Tudi vadljanje ali srečkanje ni prav vsako pregrešno; včasih ni le samo pripuščeno, ampak tudi še prav koristno in hasnovito, postavim pri razdelitvi kake dedščine, ker se o takih primerlejih z vadljanjem v okom pride mnogim prepirom. Zatorej pravi sveto pismo: „Vadljej zatira pravde, in tudi med mogočnimi razsojuje.“ (Pregov. 18, 18.) — Vse druga pa je, če kdo iz očesic na kočkah ali iz polaganja kvart napoveduje, ali bo kdo srečo imel ali nesrečo pri kakem započetju. Tako vadljanje s kočkami in tako polaganje kvart je vselej pregrešno. Znajdejo se tu in tam kake take ženice, ktere se vkvarjajo s tim satanskim delom, in mlade ljudi, sosebno dekleta k sebi vabijo, ter jim iz kvart napovedujejo srečo ali nesrečo, in kako se bo ktera omožila, ali bogato ali revno, in ali bo v zakonskem stanu srečna ali nesrečna. Vse to jim pripovedujejo zato, da kake krajcarje iž njih izmuzijo ali kako drugo reč. Takim goljuficam, ako bi se ktera tukaj znašla, ne rečem nobene besede, ker se jih večidel tudi ne prime nobena beseda. Lagleje bi zamorca na belo umil, kakor pa kako tako zapeljivko pripravil na pravi pot. Le dekletom, ktere se jim slepiti in zapeljevati pusté, zastavim to le vprašanje: Kaj imate od vsega tega, kakor da se vam pametni ljudje posmehujejo in nič prida od vas ne mislijo! Nič drugega nimate od tega, kakor da svoje morda kervavo zaslužene denarje zapravljate pri takih zapravljivkah! Nič drugega nimate od tega, kakor da si greh nakladate na vest in dolg na dušo!

4. S prederznim zaupanjem v druge reči se pregreši človek

B. s prazno vero, če namreč kakim rečem pripisuje posebno moč, ktere nimajo ne po natori, ne po razodenju božjem, ne po molitvi cerkve božje. — V tej reči se ljudje pregreše sosebno zato, da bi

a) ozdravili kako bolezen, in se torej poslužijo ali kakih posebnih molitvic, ali kakih posebnih reči, od kterih pričakujejo gotovega ozdravljenja, dasiravno na tiste reči toliko moči nista navezala ne Bog, ne sveta cerkev. Prazna vera bi tedaj bila, ako bi hotel kdo od kerstne ali druge blagoslovljene vode ali od voska iz velikonočne sveče imeti gotove pomoči v svoji bolezni. Prazna vera je, ako kdo meni, da mu bo Šmarna petica vstavila kerv. Prazna vera je, da zelišča na pokopališču po grobeh merličev nabrane imajo večo moč za ozdravljevanje. Prazna vera je, da človek oskrumbe zgubi, ako se berž kopat gre, kedar na veliki četertek zvon zvoniti neha, ali če se z roso umiva, kedar na binkoštno nedeljo jutranjico zvoni i. t. d.

S prazno vero se ljudje pregrešé tudi zato, da bi

b) kako posebno vednost, učenost ali umetnost kar brez vsega truda in prizadevanja zadobili, in se v ta namen poslužijo kakih posebnih molitev ali jedi ali pijač. — Taka prazna vera bi bila, ako bi se človek začemši s sedmim letom postil na preddan svetih treh kraljev, in bi se po tem za terdno zanašal, da mu bodo sveti trije kralji gotovo prišli pravit tri dni poprej, kedar mu bo umreti. Prazna vera bi bila, ako bi človek pri sebi nosil kako korenico ali kako zelišče ali kako blagoslovljeno reč, in bi se zavoljo tega za terdno zanašal, da ga strela ne bo ubila, ali da ne bo vtonil, ako v vodo pade, ali da bo neviden ali nevidljiv postal. Prazna vera bi bila, ako bi kdo kaki sveti maši večo moč pripisoval, kakor kaki drugi. V enako prazno vero je peklenska kača zapeljala naše perve starše, ker jima je rekla, da bota kakor bogova, ako bota jedla sad prepovedanega drevesa.

Take prazne vere niso le samo silno nespametne, ampak so tudi silno pregrešne in škodljive. Kako pregrešne da so, se vidi iz tega, ker taki praznoverni ljudje svojega zaupanja ne postavljajo v Boga, ampak v prazne, nečimurne reči, kakor nekdaj Galačani, kteri so tudi v prazne reči stavili svoje zaupanje namesto v Boga. (Gal. 4, 8—10.) In kako škodljive so take prazne vere, vidimo nad Adamom in Evo po storjenem grehu. — Varujmo se torej vsake take prazne vere. Kralj David pravi, da Bog sovraži tiste, ki se deržé praznih nečimurnih reči. (Ps. 30, 7.)

5. S prederznim zaupanjem v druge reči se pregreši kristjan

C. z vražami ali copernijami, če hoče namreč s pomočjo hudobnih duhov kaj posebnega storiti, ter zaklade vzdigovati ali izkopati, ljudem in živini kako škodo narediti i. t. d.

Pri coperniji se vselej satan na pomoč sklicuje ali z razločno besedo ali pa le z mislimi. Vražarji ali čarobniki se namreč pri tem poslužujejo takih pripomočkov, ki nimajo ne od natore, ne od Boga, ne od svete cerkve take moči, da bi se ž njimi zveršilo to, kar misli vražar zveršiti. Copernija je tisti greh, s kterim bo sosebno Antikrist razodeval svoj prihod in svoje zapeljevanje, „čigar prihod bo po delanju satanovem z vso močjo in z znamnji in lažnjivimi čudeži, in z vsem hudobnim zapeljevanjem za tiste, kteri se pogubé.“ (II. Tes. 2, 9. 10.) Bog sam na vso moč prepoveduje to pregreho, ter pravi: „Človeka, kteri se k vražarjem obrača in k vedežem, bom pogledal s serditim obličjem, in ga bom potrebil zmed njegovega ljudstva.“ (III. Moz. 20, 6.) — Iz tega se vidi, da so vraže in copernije silno pregrešne; pregrešne že za tega, kteri vražarjem in čarobnikom verjame, še vse bolj pregrešne pa za tega, kteri se z vražami in copernijami vkvarja. Gotovo namreč veliko nečast dela vsegamogočnemu Stvarniku in neskončno modremu vladarju vsega sveta kristjan, kteri se je pri svetem kerstu slovesno odpovedal hudobnemu duhu, zdaj pa le vendar gre, in pri njem išče pomoči po različnih zarotilih in

drugih enakih hudobijah. Kaj mu mar Bog ne more ali pa noče pomagati? Če misli, da mu Bog, ki je vsegamogočen, ne more pomagati, s tim Boga preklinja; če pa meni, da mu Bog noče pomagati, s tim se vzdiguje zoper božjo neskončno modrost, svetost in pravico. Morda zahteva od Boga kaj škodljivega ali še clo pregrešnega; Bog pa mu tega ne da, ker noče njegovega pogubljenja. Sveti apostelj Paul opominja perve kristjane, da ne smejo nobene tovaršije imeti z hudičem. (I. Kor. 10, 20.) Kristjan pa, kteri se z vražami peča in z vražarji, kteri se z copernijami vkvarja in z coperniki, stopi v tesno zvezo z hudim duhom. Ali ni to strašna hudobija? — Vraže in copernije so zraven tega tudi silno goljufive. Če se tudi tu in tam pripoveduje, kako da je po kakih vražah ali copernijah ta ali uni nanagloma ozdravel ali obogatel ali srečen postal, so vse take reči vendar le prazne govorice, so laži in sleparije. Kdor se je ž njimi pečal, na zadnje se je prepričal, da je bil prav gerdo prevarjen in ogoljufan. Hudič je bil in je še zmerom lažnik in zapeljivec. — Vražarija in copernija je na zadnje tudi strašno škodljiva. Nihče, ki pozna sovraštvo in nevošljivost hudičevo, po pameti ne more pričakovati, da mu bo hudi duh res kaj pomagal, če tudi le samo v časnih rečeh. Kdor pri njem išče pomoči, gotovo si bo na škodi. Božji blagoslov takega človeka zapusti, nesreča mu za petami hiti, in da bi hudobijo takega človeka postrahoval, Bog včasih res hudiču dovoli, da mu kako škodo naredi, ter dobrim in poštenim pripomočkom odvzame moč i. t. d. In če se tudi človeku kterikrat zdi, da mu je hudi duh pomagal, vendar le je ta pomoč vselej goljufna. Hudi duh ž njim dela, kakor je storil z Evo: dal jej je sad s prepovedanega drevesa, vzel pa jej je paradiž. In pri tem nikdar spred oči ne spusti svojega poglavitnega namena, kteri je, človeka v različne pregrehe zavozljati, in ga s tim v časno in večno nesrečo zverniti.

Opomniti moram, da ni že vraža ali copernija sleherna reč, ktero nevedni ali lahkoverni ljudje za copernijo imajo. Nahajajo se tu in tam znajdeni, neizrečeno gibčni in izurjeni ljudje, kteri s svojo gibčnostjo in umetnostjo postavljajo pred

oči take reči, kterih si priprost človek nikakor razložiti ne ume, ktere pa niso nikakoršne copernije, ampak so le na natorne postave navezane spretnosti in umetnije. — Ravno tako se copernijam nikakor pripisovati ne smejo znajdbe učenih mož in neznane natorne prikazni, kterih si pa neučeni ljudje nikakor razložiti ne umejo. — Enako tudi to niso nobene copernije, ako krava ob mleko pride, ali pa plavo ali rudeče mleko dobi. Slaba klaja in napčna postrežba ali kaka bolezen ali bolehavost vtegne kravo ob mleko pripraviti; gobe (glive) in mlado smrečje, ako ga krava povžije, narejajo plavo mleko; nektere druge zelišča (postavim: Pimpinella, Oenanthe i. t. d.) narejajo rudeče mleko. In vendar le lahkoverni ljudje kar radi copernij iščejo v takih natornih prikaznih. — Posebno pa si v ozir toče in hudih vremen nekteri ljudje nikakor ne dajo iz glave izbiti nespametne in pregrešne misli, da čarobniki in čarobnice ali drugi hudobni ljudje točo narejajo, in nočejo nikakor ne verjeti, da si vse take in enake nesreče sami nakopavamo s svojim pregrešnim, nespokornim življenjem, kakor sv. Duh sam pové v svetem pismu: „Ogenj, toča, lakota in smert, vse to je vstvarjenje za maščevanje.“ (Sirah 39, 35.) In ker nočejo spoznati, da so take in enake nesreče šibe božje za naše grehe, nočejo se tudi poslužiti pripravnih pripomočkov, da se take reči odvernejo, kakoršni pripomočki so resnično spokorjenje in spreobernenje, in verna, ponižna, skesana molitev; marveč le od samega streljanja in zvonenja pričakujejo pomoči, kakoršne Bog ni dodelil ne streljanju ne zvonenju. Da od nespametnega zaupanja v streljanje nič ne rečem, vam bom le od zvonenja na oblak spregovoril par besedi: Napčna misel je, da ima nekteri zvon večo moč čez hude vremena zavoljo tega, ker je bolj posvečen; zakaj noben zvon ni močnejši posvečen memo drugega in vsi zvonovi so posvečeni po enakem obredu in z enakim posvečevanjem. Napčna misel je tudi, da bo zvonenje samo ob sebi od nas odvernilo hudo vreme, točo in nesrečo. Kedar se ob hudem vremenu zvon iz line oglasi, nas s svojim zvonenjem vabi in kliče, rekoč: „Molite in sklepajte svoje prošnje z molitevjo svete cerkve, svoje skerbne matere, ktera zdaj za vas moli s tistimi molitvami, s kterimi je bil zvon posvečen! Morda se vas po združeni molitvi do-

brotljivi Bog vendar le usmili, ter odverne od vas nesrečo, ktera vam žuga in proti!“ Tega, ljubi moji! se deržimo, praznih ver in vraž pa in copernij se nikar ne deržimo, da s tim ne razžalimo dobrotljivega Boga. Sosebno pa se varujmo natolcovati tega ali unega človeka, in ga dolžiti, da je čarobnik ali čarobnica, in da točo nareja, ali da s samo besedo ali samo hudo voljo in hudobno željo zamore narediti, da kako živinče oboli ali kak človek svoje zdravje in svojo srečo zgubi. S takim natolcevanjem in obdolževanjem bi se hudo pregrešili zoper keršansko ljubezen do bližnjega, in bi lahko svojemu bližnjemu veliko škodo naredili ne le na njegovem poštenju, ampak tudi na njegovem premoženju. Naj vam o tem povem zmed mnogih drugih le en sam resničen zgled. Nek gospodar je bil nesrečen pri svoji živini, in je obdolžil ženo svojega gostača, da je ona kriva njegove nesreče, ker je čarobnica (copernica), in mu je naredila. Tega natolcevanja in obdolževanja pa ni ohranil sam za sebe, ampak ga je tudi drugim ljudem pripovedoval, in s tim ob dobro ime in poštenje pripravil ženo, ktera je bila sicer prav dobra žena, in je svoje otroke redila tako lepo, da malo ktera mati tako. Gospodar jej napové, da ob odločenem času mu mora iz hiše, in jo kar nikakor nič več ni hotel imeti pod streho. Reva je bila zdaj primorana drugega stanovanja iskati, ali glej: po vsi fari je nobeden ni hotel vzeti v svojo hišo. Akoravno ljudje niso hotli nič kaj prav obrekovavcu verjeti, ker so vidili, da je žena res pobožna in bogaboječa, vendar se je vsak nekama bal, je pod streho vzeti. Prisiljena je bila tedaj, se v drugo faro preseliti. Vsa vjokana je sirota tudi v farovž prišla, in je jokaje prosila: „Saj Vi, moj duhovni oče! nikar ne verjamite, da sem copernica.“ Duhovni gospod, se ve, da kaj takega nikakor niso verjeli, da bi bila ona copernica, in so revo tolažili, kar in kolikor so vedeli in znali; iz vse te prigodbe pa so se vendar le v svojo veliko žalost prepričali, kako lahkoverni in slaboverni da so nekteri ljudje, ker rajši verjamejo kake vraže in prazne vere, kakor pa čisto in neskaljeno resnico svetega evangelja. Tudi so se iz vsega tega prepričali, kolikanj hudega da vtegne priti iz natolcevanja in krivičnega obdolževanja!

Od kopanja zakladov (šacov) vam še posebej to-le povem: Nahajajo se ljudje, kteri menijo, da je tu ali tam v zemlji zakopanega veliko denarja, kteri se pa znajde pod hudičevo oblastjo. Ob velikih praznikih na takih krajih luč gori. Kdor hoče vzdigniti kak tak zaklad, mora ga le po noči izkopati; med kopanjem ne sme ne on ne kdo drug spregovoriti nobene besedice, da se zaklad ne pogrezne ali v kako drugo reč ne spremení. Taki ljudje imajo tudi še svoje posebne šibe, od kterih pravijo, da jih zemlja nase poteguje tam, kjer je zaklad, in ondi se pripravijo na kopanje. Hudega duha zarotujejo, da bi jim zaklad najti dal. Tudi molitve, poste, svete imena in druge svete reči obračajo v to, da bi zaklad našli, in obetajo obilno milošnjo cerkvam, ako ga najdejo.

Kristjani moji! nikar ne verjamite takim ljudem in njihovim vražam, in nikar ne žalite dobrotljivega Boga s takimi rečmi! Vem, da je veliko denarja zakopanega v zemlji. Ob vojski se je marsikterikrat primerilo, da je kak vojak veliko denarja dobil, in ga zakopal pod kako drevo ali pod kako znamnje ali na kak drug poseben kraj, da bi ga lagleje našel, kedar bi živ in zdrav spet iz vojske prišel. Toda vojak je na vojski umerl, in denar je v zemlji zastal, da nihče ni zanj znal. — Pa tudi drugi ljudje so svoje denarje zakopavali ali po hišah, ali v zidovje ali v hrame in druge kraje, da bi jim jih nihče ne bil vzel. Primerilo pa se je, da so nanagloma vmerli, in nikomur niso povedali, kje da imajo denar; ali pa nekteri clo na smertni postelji niso hotli na znanje dati, kje da je denar, ker so se terdno zanašali, da bodo še ozdraveli, pa vendar le niso več ozdraveli, ampak so umerli. — Resnično je tedaj, da vtegne denarja še tu in tam kaj zakopanega biti. To pa nikakor ni resnično, ampak je gerda vraža, da je tak denar pod oblastjo satanovo, in da ga satan prikriva in prenaša, in da se mora po noči izkopavati i. t. d. Povem vam, ko bi hudi duh res toliko denarja imel, kakor mu ga ljudje, ki so polni vraž in praznih ver, pripisujejo, bi svojih zakladov ne prikrival, ampak jih tem rajši najti pustil ljudem, da bi jih tem lagleje pogubil po pregrehah, iz bogastva izvirajočih.

Ljubi kristjani! pustite tedaj take vraže in prazne vere! In ako želite resničen zaklad najti, vam Kristus sam pove, kje ga iščite, ter pravi: „Iščite najpoprej božjega kraljestva in njegove pravice in vse to vam bo priverženo. — Storite si (s pobožnim, bogaboječim življenjem) zaklad, kteri ne mine, v nebesih.“ (Luk. 12, 31. 33,) Amen.

XVI. Keršanski nauk.

Od pregrešne ljubezni do samega sebe, od pregrešne ljubezni do sveta in od sovraštva do Boga.

1. Zoper upanje, v pervi zapovedi božji zapovedano se pregreši človek med drugim tudi s prederznim zaupanjem v druge stvari, in sicer: A. z vedeževanjem, to je: če kdo misli in terdi, da zamore iz kakih izmišljenih znamenj kaj prihodnjega povedati; B. s prazno vero, to je: če kdo kakim rečem pripisuje posebno moč, ktere nimajo ne po natori, ne po razodenju božjem, ne po molitvi cerkve božje; C. z vražami in copernijami, to je: če kdo hoče s pomočjo hudobnih duhov kaj posebnega storiti, ter ali zaklade kopati, ljudem ali živini kako škodo narediti i. t. d. Od vsega tega sem bolj obširno zadnjič govoril. — Danes vam bom pa razlagal, kaj še na dalje prepoveduje perva božja zapoved.

2. Zraven tega, da moramo v Boga verovati, v Boga upati, nam perva zapoved božja zapoveduje, da moramo

III. tudi Boga ljubiti.

Temu nasprot pa je:

A. Prevelika in nespametna ljubezen do samega sebe;

B. Prevelika in nespametna ljubezen do sveta; in

C. Sovraštvo božje ali sovraštvo do Boga.

Preglejmo vsako teh pregreh posebej in na drobno:

3. Naj poprej bomo pretresali:

A. Preveliko in nespametno ljubezen do samega sebe.

Po zapovedi svete Jezusove vere smo dolžni tudi samega sebe ljubiti. Jezus pravi: „Ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe.“ (Mat. 19, 19.) Ljubezen do samega sebe je tedaj mera, s ktero moramo meriti svojo ljubezen do bližnjega. In ker moramo na Jezusovo besedo ljubiti bližnjega, moramo po tem takem ljubiti tudi sami sebe.

Pravo ljubezen do samega sebe pa imamo, če prav in po božji volji obračamo dari in dobrote, ktere smo prejeli od trojedinega Boga, obračamo namreč v svojo časno in večno srečo. Dobrotljivi Oče nebeški nas je vstvaril, nam dal dušo in telo, dal lepe dušne moči in telesne zmožnosti. Ako tedaj te svoje dušne in telesne zmožnosti obračamo v svoj pravi blagor in svoje zveličanje, s tim očitno kažemo, da imamo pravo ljubezen do samega sebe. — Bog Sin je v svoji neskončni ljubezni nebesa zapustil in na svet prišel, da bi nam z lučjo svojih nebeških naukov kazal pot v večno življenje, s svojo smertjo odperl vrata v svete nebesa. Če si torej v prid obračamo Jezusovo neskončno zasluženje, ter se Jezusovih naukov pridno učimo, in po njih zvesto živimo, s tim lepo kažemo, da pravo ljubezen imamo do samega sebe. — Sveti Duh nam v svetih zakramentih daje potrebno milost in pomoč (gnado), brez ktere ni ne odpuščanja grehov, ne zveličanja. Ako tedaj svete zakramente pridno in vredno prejemamo, s tim očitno na znanje dajemo, da pravo ljubezen imamo do samega sebe. — Neskončno dobrotljivi Bog nam je dal svoje svete zapovedi, zmed kterih sleherna meri v našo časno in večno srečo. Če torej svete božje zapovedi zvesto spolnujemo, s tim prav lepo na znanje dajemo, da pravo ljubezen do samega sebe imamo. — In s tako, po sveti božji volji in svetih zapovedih božjih vravnano ljubeznijo do samega sebe Bogu kar nič ne kratimo ljubezni, ktero smo mu dolžni. Prava ljubezen do samega sebe se prav lepo vjema in zlaga s pravo ljubeznijo

do Boga. Jezus pravi: „Kdor moje zapovedi ima, in jih spolnuje, tisti je, ki me ljubi.“ (Jan. 14, 21.)

Vse druga je pa z nespametno, preveliko ljubeznijo do samega sebe. Tako nespametno in pregrešno ljubezen do samega sebe bi imel, kdor bi za svojo časno srečo bolj skerbel, kakor za svojo večno srečo; kdor bi svojemu poželjivemu telesu na vso moč stregel, svojo neumerjočo dušo pa v nemar puščal. — Pregrešno ljubezen do samega sebe bi imel, kdor bi svojih dušnih in telesnih zmožnost ne hotel obračati v svoj blagor in prid, ne hotel se učiti v časno in večno srečo potrebnih vednost in djanj, in to samo zato, ker se noče odpovedati zložnemu, z nemarnostjo in lenobo sklenjenemu življenju, in potem takem noče prevzeti truda in težav, ktere so sklenjene s tim, da se učimo in natezujemo dušnih in telesnih moči. — Pregrešno ljubezen do samega sebe ima, kdor se nevgodnega vremena zboji ali slabega pota, da v cerkev ne gre. — Pregrešno ljubezen do samega sebe ima, kdor molitev opušča, ker se bojí, da bi mu ne zastajale časne opravila, ali da bi spanja premalo ne dobil. — Pregrešno ljubezen do samega sebe ima, kdor postov ne derži, bojé, da bi prevelike sile ne storil svojemu omehkuženemu telesu, in bi mu zavoljo posta telo preveč ne opešalo in ne oslabelo. — Pregrešno ljubezen do samega ima, kdor nikomur nič vbogajme ne da, ker nepotreben strah ima, da bi vtegnil zavoljo tega sam obožati in na beraško palico priti. — Pregrešno ljubezen do samega sebe ima, kdor svojemu poželjenju vse dovoli, in je torej krivičen v svojem djanju in nehanju, nesramen v svojem ravnanju in zaderžanju, nezmeren v jedi in pijači, razuzdan in samopašen v svojem razveseljevanju. — Kdor tako dela in ravna, s tim očitno na znanje daje, da ga pri vsem njegovem djanju in nehanju vodi nespametna, prevelika, sebična, samopridna in pregrešna ljubezen do samega sebe, in da nima prave keršanske ljubezni do samega sebe, in tedaj tudi nima prave ljubezni do Boga, v pervi zapovedi božji zapovedane, ker tako prešerno prelomljuje svete božje in cerkvene zapovedi.

4. Zoper ljubezen, v pervi zapovedi božji zapovedano, se pregreši človek:

B. s preveliko in nespametno ljubeznijo do sveta.

Dokler človek tukaj na zemlji živi, potrebuje tudi časnih, pozemeljskih reči; in torej pregrešno ni, ako modro in po božji volji zanje skerbi. Po tem takem je prav, ako si pametno in po božji volji nabira blago in premoženje, si skerbi za čast in poštenje in veljavo med ljudmi, da s tim lagleje doseže svoj namen, svoj cilj in konec, ter pobožno in bogaboječe na tem svetu živi, na unem pa večno življenje zadobi. Tudi mu ni prepovedano, ob odločenem času razveseljevati se v poštenem razveseljevanju, in pri takem poštenem razveseljevanju oddahniti se od prestanega truda in nabirati si za novo delavnost nove moči. Sveti Pavl sam pravi: „Veselite se vselej v Gospodu; še rečem, veselite se!“ (Filip 4, 4.) — Z vsem tim se kristjan nič ne pregreši zoper ljubezen do Boga, ktero mu zapoveduje perva božja zapoved.

Pregrešil pa bi se, in to hudo pregrešil zoper ljubezen do Boga, ako bi svoje serce preveč navezal na svet in posvetne reči, ako bi preveliko in nespametno ljubezen imel do sveta in posvetnih reči. — Pregrešil bi se, ako bi za časno blago in premoženje imel večo skerb, kakor pa za večne dari in nebeške zaklade, in bi vse svoje misli in vse svoje moči obračal in natezal na to, da bi si zmerom več in več pozemeljskega blaga in premoženja nagrabil in nakopičil, bodisi po pravem ali nepravem potu. — Pregrešil bi se, ko bi mu bilo za nečimurno posvetno čast več mar, kakor pa za božjo čast, in bi vedno pazil in oprezoval na to, da bi se ljudem ne zameril, in da bi si ohranil čast in veljavo med ljudmi; na to pa bi nič ne gledal, da bi se Bogu ne zameril, in da bi pri Bogu čast imel in veljavo. — Pregrešil bi se tedaj, kedar bi ob zvonenju za „Angeljevo češčenje“ ne hotel moliti zato, ker tudi drugi poleg njega nočejo moliti, da bi ga, ako bi molil, ne zasmehovali. — Pregrešil bi se, ako bi k spovedi ne hotel hoditi samo zato, da bi se posvetni ljudje nad njim ne razgledovali, in ga z hinavci, svetohlinci in drugimi enakimi

priimki ne pitali in ne psovali. — Pregrešil bi se, ako bi ob zapovedanem postnem dnevu užival meso ali mesne jedi samo zato, da bi ga njegovi mesojedni tovarši v zaničljiv pogovor ne jemali.—Pregrešil bi se, ako bi mu bilo razuzdano posvetno veselje bolj pri sercu, kakor pa božja služba in nekdajno nebeško veselje. — S tako nespametno, preveliko ljubeznijo do sveta in posvetnih reči bi se kar naravnost pregrešil zoper ljubezen do Boga, ktera je zapovedana v pervi božji zapovedi. — Pred tako pregrešno ljubeznijo do sveta nas tolikanj ljubeznivo svari učenec prave ljubezni, sveti Janez evangelist, ter pravi: „Ne ljubite ne sveta, ne tega, kar je v njem. Ako kdo svet ljubi, ni Očetove ljubezni v njem; zakaj vse, kar je na svetu, je poželjenje mesa, in poželjenje oči in napuh življenja, kar ni iz Očeta, ampak iz sveta. In svet preide in njegovo poželjenje. Kdor pa stori voljo božjo, ostane vekomej!“ (I. Jan. 2, 15—17.) Ljube duše! vbogajmo svetega Janeza, ter nikar svojega serca preveč ne navezujmo na ta svet, marveč se serčno odpovejmo svetu in vsemu njegovemu poželjenju! Če se tudi zmed sveta ne umaknemo v kak tihi klošter ali kako samotno puščavo, vendar si le na vso moč prizadevajmo, da v sredi med svetom tiho živimo in samotno in pobožno, kakor Bog zapoveduje in sveta cerkev božja! In da to tem rajši storimo, vam bom pred oči postavil moža, čigar zgled naj za vse dobro ogreva in vnema tudi nas. Viljelm (Guilielm), vojvoda Akvitanski, stal je na verhuncu vse pozemeljske sreče. Imevši visoko službo je užival neizrečeno veliko čast. Imel je v posesti nezmerno bogastvo; imel je prav pridne nadepolne otroke; imel prav blago, ljubeznjivo gospo. Clo slavni in imenitni cesar Dragotin Veliki ga je močno obrajtal, in njegovi podložniki so ga prav po otročje ljubili. Imel je res, kar si je le koli kak človek dobrega želeti zamogel na tem svetu. Cesar Dragotin ga zdaj pokliče na svoj cesarski dvor v mesto Ahen, ga sprejme kakor ljubljenega prijatla, ga objame vpričo vseh svojih imenitnikov in cesarskih služabnikov, kteri si tudi vse prizadevajo, vojvodu skazovati svoje spoštovanje. Viljelm pa je hotel ravno takrat pretergati vezi, s kterimi ga je svet nase nategoval, kedar mu je svet največo čast skazoval. O pervi pripravni prilož-

nosti torej prosi cesarja, svojega gospodarja, da bi mu dovolil, zapustiti službo in cesarski dvor iz tega namena, da bi zamogel v samotnem kloštru objokovati svoje grehe in zmote. Cesar si take prošnje nikakor ni bil v nadi, in ker tolikanj zvestega služabnika ne bil rad spred sebe spustil, in deržavi tolikanj močne podpore ne bi bil rad odtegnil, ni kazal se iz perva nikakor privoljnega, dovoliti vojvodu, kar je zahteval. Viljelm pa se pred cesarja na kolena spusti, in mu pravi: „Milostljivi cesar! dosihmalo sem služil Vašemu veličanstvu z vso mogočo zvestobo, dovolite mi torej, da odsihmalo služim križanemu Zveličarju!“ Cesar spozna iz tega le še bolj Viljelmovo žlahtno serce in njegov močnodušni sklep. Solze ga polijó, in mu je dovolil vse, kar je vojvoda prosil. Viljelm se zdaj na pot spusti. Ko pa pride do cerkve svetega Julijana, kteri je bil tudi poprej vojak, potem pa mučenec Kristusov, daroval je temu svetniku svoje orožje, kterega je dosihmalo nosil s toliko častjo in slavo. Čelado in škit je položil na svetnikov grob; svoj meč, svoj tul in lok pa je obesil na cerkvene vrata in šel naprej proti domu. Toda doma je čakal keršanskega viteza še le najhujši boj v sredi svoje ljube družinje; pa tudi tukaj je slavno zmagal slavni junak. V svojem naprejvzetju se ni dal omajati ne po milih solzah svoje priserčne žene, ne po britkem žalovanju svojih ljubljenih otrok. Svoje obilno blago in premoženje je razdelil med svoje dorastle sinove, se še enkrat priserčno poslovil od matere in otrok, in se potem peš podal v klošter Gellon, kterega je bil on sam vstanovil. Kedar opat in mnihi zvedo, da pride njih blagi dobrotnik, hitè mu naproti v prazničnem sprevodu. Kako močno pa se zavzamejo, kedar zagledajo, da peš pride in bos! Guilielm se poda ž njimi v govorivnico. Ondi je opatu in drugim zbranim mnihom na znanje dal, da je sklenil, za zmerom se odpovedati vsemu posvetnemu veličastvu, in posihmalo živèti le za Boga in za večnost. Nekoliko dni potem je bil med mnihe uversten. Očitno v cerkvi so mu odrezali brado in lase. Na to je od sebe odložil svojo lepo in drago, z zlatom in srebrom vtèkano vojvodsko obleko, in je prijel namesto nje ponižno, priprosto kloštersko oblačilo. Kakor hitro pa se je ogernil s tim miniškim oblačilom, mu je s tim tudi vgasnil v sercu slehern

sled njegovega nekdanjega veličastva. — Ta mož je pač vse večo ljubezen imel do Boga, kakor pa do sveta: o da bi pač tudi mi toliko ljubezen imeli do Boga!

5. Zoper ljubezen, v pervi zapovedi božji zapovedano, se človek pregreši tudi še

C. s sovraštvom do Boga. Kdo bi mislil, kdo bi verjel, da se zamore človek, ki se svoje pameti zave, in še clo kristjan, ki je pri svetem kerstu božji otrok postal, zmotiti in zgubiti tako daleč, da bi sovražil Boga, svojega Stvarnika, svojega Odrešenika, svojega Posvečevavca, svojega največega Dobrotnika, svojega najboljšega Očeta! In vendar nam žalostna skušnja spričuje prebritko resnico, da se tu in tam nahajajo ljudje, ter pravi zveržki zmed človeštva, ki ne le ne ljubijo Boga, ampak ga še clo sovražijo, kar je prestrašna in grozenska pregreha in prav peklenska hudobija. — To svoje sovraštvo pa ali kar naravnost na znanje dajejo, ali pa obstransko in nekoliko prikrito. Naravnost kažejo sovraštvo do Boga s tim, da se vsajajo in vzdigujejo zoper Boga, preklinjajo božjo previdnost in božje naredbe. Obstransko pa svoje sovraštvo do Boga na znanje dajejo s tim, da nalašč zanemarjajo božjo službo, zasmehujejo svete reči, zaničujejo duhovne i. t. d., zakaj vse tako in enako zasmehovanje in zaničevanje se povračuje na Boga po besedi Jezusovi, ki pravi: „Kdor vas zaničuje, mene zaničuje. Kdor pa mene zaničuje, zaničuje njega, kteri je mene poslal.“ (Luk. 10, 16.) — Kako strašno velika da je ta hudobija, razvidi se iz tega, ker je največi zapovedi najbolj nasproti. Največa zapoved namreč je ljubezen do Boga; sovraštvo do Boga pa je tej zapovedi tako močno nasproti, da nobena druga pregreha ne tako. — Zraven tega pa je ta hudobija tudi še neznano škodljiva in pogubljiva. Človek, s sovraštvom do Boga v sercu, nima in ne more imeti miru in pokoja v svojem sercu. Živ pekel seboj prenaša v svoji duši, naj si že gre, kamorkoli hoče. Živ pekel ga tudi na unem svetu čaka po žalostnem koncu sedajnega življenja. Naj vam zdaj o tem povem nek strašen, prestrašen zgled. Leta 361. je Rimsko cesarovanje

prevzel Julijan, s priimkom odpadnik. Julijan je bil sicer svoje mlade dni v keršanstvu podučevan, toda premalo vterjen v sveti veri; neverski učeniki pa so se mu natihoma vrivali, in so mu prisladili vero molikov. Kaj čuda tedaj, da je popolnoma zgubil sveto vero! Ko je torej cesarovati začel, pokazal je kmalu očitno svoje nagnjenje do starega molikovanja. Toda keršanstva ni iskal zatreti s silo in preganjanjem, temveč po drugih potih. On je kristjanom in zlasti keršanski duhovščini kratil pravice, poprej pridobljene, jim odtegoval žito iz cesarskih žitnic. Služabniki svete cerkve so morali zdaj spet z drugimi vred davke odrajtovati in srenjske službe opravljati. Da bi kristjani živeža zlahkoma ne dobivali, zapovedal je vse jedila na tergu škropiti z vodo obrabljeno pri molikovavskih daritvah; da bi jim pot do učenosti prestrigel, jim je šole zapiral; da bi jih v nečast pripravil in v osramotenje, jih je ukazal Galilejce imenovati. Molikovavske hrame (tempeljne) in njih služabnike je spet v čast postavljal, več lepega iz šeg in življenja kristjanov je skušal tje vpeljati, in službo starih molikov povzdigniti na višo duhovno stopnjo; ukazal je molikom prinašati daritve, in jih je tudi sam opravljal. Kristjanov sicer ni preganjal z ognjem in mečem, ker je spoznal, da se keršanstvo s tim ne zatre; vendar pa kar nič ni branil, da jim je neversko ljudstvo krivice delalo; zatorej so mnogi življenje dali za sveto vero; med drugimi sveta brata Janez in Paul v Rimu. Da bi svoje silno sovraštvo do keršanstva še očitniši pokazal, dodelil je Judom posebne pravice; zlasti jim ukaže, razdjani Jeruzalemski tempelj spet sozidati. Mislil je s tim, kristjanom nagajati, in na laž postaviti tisto prerokovanje Kristusovo, da bo razdjanje do konca ostalo. Vsi veseli so iz vseh krajev Judje skupej vreli in za delo prijeli; Bog pa je v osramotenje pripravil njih delo. Komej so bili vloženi pervi kamnji, jih je hud potres izmetal iz globočine; strašen vihar je razpihal in raznesel apno, pesek in drugo pripravo; ogenj je švigal iz tal, in požigal delavce in orodje; nad mestom pa se je kazal svitel križ. Morali so delo popustiti, in mnogo Judov in nevernikov se je po tem čudežu spreobernilo k keršanstvu. Poslednjič je cesar spisal še bukve, v kterih si je prizadeval, kot človeško izmišljavo skazati keršansko vero,

ktero je vero Galilejcov imenoval, in dopričati, da vera molikov je boljša. Pa božja šiba je zdaj hudobneža dotekla, ter konec storila njegovemu započetju. V vojski s Perzijanskim kraljem ga je sreča zapustila, in v boju je bil smertno ranjen. Kedar čuti, da mu je umreti, z roko v rano seže, si v perišče kervi nastreže, in jo proti nebu verže Kristusu v nečast, rekoč: „Galilejec, premagal si!“ in brezbožno sklene svoje brezbožno življenje.

6. Kristjani moji! kterega zmed vas pač strah in groza ne spreleti, kedar kaj takega sliši ali bere? Varujmo se torej, da zmed nas pregreha nobenega tako močno ne preslepi, da bi s pregrešno ljubeznijo ljubil samega sebe in svet, Boga pa sovražil! Velikoveč si na vso moč prizadevajmo, da bomo ljubili Boga iz vsega svojega serca, iz vse svoje duše, iz vse svoje misli in na vso svojo moč! Amen.

XVII. Keršanski nauk.

Od molikovanja; od napčne ali nerodne službe božje; od pregrehe, s ktero se Bog skuša; od božjega ropa in od simonije.

1. Pregrehe, ktere nasprotujejo ljubezni, v pervi zapovedi božji zapovedani, sem vam popisoval v zadnjem keršanskem nauku. Te pregrehe so: nespametna in prevelika ljubezen do samega sebe, — nespametna in prevelika ljubezen do sveta, in sovraštvo do Boga. — Vseh teh, sosebno pa poslednje strašne pregrehe, ter sovraštva do Boga, nas obvaruj sam večni Bog!

2. Perva zapoved božja pa nam ne zapoveduje le samo v Boga verovati, v Boga upati in Boga ljubiti, ampak nam zraven tega tudi še IV. ukazuje, Boga častiti in hvaliti,

Bogu čast in hvalo skazovati. — Čast in hvalo pa Bogu skazujemo sosebno z molitvijo, — na dalje z hvaležnostjo, — s pokorščino, — in z gorečnostjo za božjo čast in službo božjo. — Pregreha, ktera je vsemu temu nasprot, je sosebno molikovanje, in od molikovanja bom tedaj danes govoril najpoprej.

3. Molikovanje je tista pregreha, ktero človek stori, kedar kaki drugi stvari na svetu skazuje tisto čast, tisto hvaležnost, tisto pokorščino, tisto gorečnost v službi, ktera gre le Bogu samemu.

Molikovanje je dvojno: A. vunanje in B. notranje.

A. Vunanje molikovanje obstoji v tem, da človek kako stvar moli in jej skazuje božjo čast. — Tako molikovanje se izhaja ali iz nevednosti, ali iz neumnosti ali pa iz hudobije in hudovoljnosti.

Iz nevednosti so molikovali pogani in neznabogi, kteri so solnce, luno, zvezde, zamerle ljudi, živali, zlate, sreberne, kamnite podobe po božje častili ali kako drugo stvar, bodi si zavoljo njene lepote ali dobrote, ali bodi si iz strahu, ker so se je bali. — Dasiravno pa so neverniki in neznabogi molikovali iz nevednosti, jih vendar le njihova nevednost ne bo mogla popolnoma izgovarjati na sodbi; zakaj pri luči natorne postave, ktero je Bog sam zapisal v serce slehernega človeka, bi bili vendar le vsaj nekoliko spoznati zamogli pravega Boga in njegovo sveto voljo, akoravno ne tako hitro in tako natanjčno, kakor druge ljudstva, kterim se je Bog naravnost razodel.

Iz neumnosti in deloma tudi iz hudovoljnosti so molikovali Izraelci v puščavi. Ko je namreč ljudstvo vidilo, da se Mozes dalj časa mudi na gori, zbralo se je krog Arona, in je vanj tiščalo, rekoč: „Vzdigni se in nam naredi bogov, kteri bodo hodili pred nami; zakaj ne vemo, kaj se je prigodilo Mozesu, temu možu, kteri nas je izpeljal iz egiptovske dežele.“ In Aron jim je vlil zlato tele, kterega so po božje častili, mu darovali, in rekli: „To so tvoji bogovi, o Izrael!

ki so te izpeljali iz egiptovske dežele.“ (II. Moz. 32, 1—4.) — Akoravno pa Izraelci niso molikovali iz same hudovoljnosti, s kakoršno je ali bolj ali manj sklenjeno sovraštvo do Boga, ampak le bolj iz neumnosti, ker so bili neolikani, neotesani in sirovi ljudje, krog in krog obdani od zapeljivih zgledov molikovavskih ljudstev, vendar le pri svojem molikovanju ne zaslužijo kar nobenega izgovora, ker so imeli zadosti razodenja od edinopravega Boga, kteri jih je bil izvolil zmed vseh drugih ljudstev, in dan na dan osipal z nezmernimi dobrotami.

Iz same hudovoljnosti so molikovali nesrečni Francozje ob koncu pretečenega stoletja pri strašnem prevratu, kterega so bili razvneli po svoji lastni domovini. Vzeli so namreč neko nesramno ženstvo, jo „boginjo pameti“ imenovali, in kar podobo nestvarjene modrosti v tempeljnu Gospodovem postavili na altar, jej kadilo zažigali, in so s tim, da za svetim Pavlom govorim, „spremenili veličastvo neminljivega Boga v podobo minljivega človeka. — Zavoljo tega jih je Bog prepustil željam njih serca, — nesramnim strastim; — da so bili polni vse krivice, hudobije, nečistosti, lakomnosti, napčnosti, polni nevošljivosti, ubijanja, krega, goljufije, hudodelnosti, podpihovavci, obrekovavci, Bogu sovražni, zasramovavci, prevzetni, napuhnjeni, izmišljevavci hudobij, staršem nepokorni, neumni, razuzdani, brez ljubezni, brez zvestobe, brez usmiljenja.“ (Rimlj. 1, 23. 24. 26. 29—31.) — Tudi dandanašnji si nekteri ljudje, ki se „svobodne zidarje“ in „illuminate“ ali „razsvitljence“ imenujejo, na vso moč prizadevajo, edinopravega Boga ž njegovega trona vreči, in samega satana nanj posaditi, ter mu božjo čast skazovati. (Beri o tem: Bresčiani: Jude von Verona I. Band, Seite 110—112. Schaffhausen. 1857. Verlag von Fr. Hurter.)

B. Notranje ali skrivno molikovanje obstoji pa v tem, da človek svoje serce odvračuje od Boga in od božjih reči, in ga daruje kaki drugi reči, ter ali posvetnemu blagu, posvetni časti ali posvetnemu veselju.

V takem skrivnem, notranjem molikovanju je zapopadenih mnogo mnogo kristjanov. Morda se nahaja marsikteri clo med mojimi poslušavci? Le pomislite, koliko je takih reči, ktere ta ali uni bolj obrajta in v časti ima, jih bolj ljubi, jim je bolj priveržen in vdan, bolj poslušen in pokoren, bolj veren in zvest, kakor pa svojemu vsegamogočnemu Bogu. Mi sicer ne verujemo, da je tista reč, ktero tako nespametno ljubimo, bog; pri vsem tem pa jej le vendar svoje serce darujemo, in jo ljubimo tako močno, in jej služimo tako zvesto in vdano, kakor da bi nam bila pravi Bog! — Takega notranjega molikovanja so krivi vsi tisti, ki so sovražniki križa Kristusovega. — Molikovavci so tedaj vsi samopašneži, kterih Bog je trebuh, (Fil. 3, 18. 19.) kteri nezmerno jedó in pijó, s pijančevanjem zapravljajo pamet in zdravje in premoženje, in se ponižujejo pod neumno živino. — Molikovanja so krivi lakomniki, kteri denar nespametno ljubijo, si ga po kriviènih potih skupej spravljajo, so za denarja voljo pripravljeni za vsako hudobijo, in ko bi na to prišlo, bi za denar clo svojega Boga prodali, kakor nekdaj Juda Iškarjot. „Lakomnost je molikovanje“, pravi sv. Pavl. (Kol. 3, 5.) — V molikovanje so zavozljani vsi nečistniki, ki v nečistost obračajo svoje telesa, ktere so udje Kristusovi in tempelj svetega Duha; (I. Kor. 6, 15. 19.) in vsi, kteri svoje serce pregrešno navežejo na kako osebo drugega spola, ker taka ljubezen iz serca prežene božjo ljubezen, in pri taki ljubezni ni Bog, ampak je le ljubljena oseba cilj in konec vseh njihovih misel in želj, vsega njihovega hrepenenja in kopernenja. — V molikovanju so zapopadeni vsi nečimurneži, kteri imajo na lepe oblačila neumno navezano svoje serce, kteri se nedelj in praznikov ne veselé zavoljo tega, ker so ti dnevi posebno odločeni v božjo čast in službo božjo, ampak se jih veselé zavoljo tega, da se o teh svetih dnevih zamorejo bolj nečimurno oblačiti in očitno pred svetom razkazovati svojo nečimurnost. — Z molikovanjem se pregrešé tudi tisti starši, kteri po Helijevo ljubijo svoje otroke; kterim so otroci bolj vraščeni v serce, kakor pa Bog sam; kteri rajši Boga žalijo, kakor da bi svoje otroke zavoljo njih slabega in grešnega zaderžanja strahovali; kteri zavoljo svojih otrok goljufajo, kradejo in druge krivice delajo; kteri svojim otrokom

dovolijo vso prostost, jih pusté pohajati za pregrešnim veseljem, zahajati v slabe tovaršije, pečati se z zapeljivim svetom, da bi jih le, kakor pravijo, h kruhu pripravili, če tudi po še tolikanj nepoštenih in pregrešnih potih. Taki starši pač nič ne premislijo besed Kristusovih, ki pravi: „Kdor ljubi sina ali hčer bolj ko mene, ni mene vreden.“ (Mat. 10, 37.) — In še več drugih takih grešnikov je, kteri so krivi molikovanja. Sv. Avguštin pravi: „Krivično ravna ne le samo tisti, kteri moli molike, ampak tudi tisti, kdor je bolj pokoren svojemu poželjenju, kakor pa svojemu Bogu. Karkoli si kdo (nespametno) želí, in karkoli (nespametno) časti, to je njegov bog.

4. Molikovanje pa je silno nagnjusna in silno ostudna pregreha, in sicer zato, ker je ta pregreha a) neizrečeno neumna, b) neizrečeno velika pred božjim obličjem; in c) neizrečeno škodljiva.

a) Molikovanje je silno nespametna in neumna pregreha. Kaj ne, da se ne nahaja kmalu kaj tolikanj nespametnega, kakor je to, da se pametni človek vklanja kaki nemi živini, ali kaki zvezdi na nebu, ali kakemu mertvemu kamnju ali kaki drugi enaki reči, in jo po božje časti? In nič manj nespametno ni, ako človek kakega drugega človeka, ali vino, ali denar ali kako drugo reč bolj obrajta, bolj ljubi, bolj v čislih ima, kakor pa svojega vsemogočnega Boga v nebesih! —Prav določno opisuje pobožni kralj David, kako nespametno da je molikovanje, ter pravi: „Naš Bog je v nebesih; vse, karkoli hoče, stori. Moliki narodov so srebro in zlato, delo rok človeških. Usta imajo, pa ne govoré; oči imajo, pa ne vidijo; ušesa imajo, pa ne slišijo; nos imajo, pa ne duhajo; roke imajo, pa ne tipajo; noge imajo, pa ne hodijo; ne dajo glasú iz svojega gerla. Njim enaki naj bodo, kteri jih narejajo, in vsi, kteri v nje zaupajo.“ (Ps. 113, 11—16.) Še lepši je v modrostnih bukvah (13, 1. 10—19.) popisana nespamet molikovanja s temi-le besedami: „Nečimurni so vsi ljudje, v kterih ni spoznanja božjega, kteri iz vidnih dobrot ne morejo spoznati njega, kteri je, tudi gledé na dela ne spoznajo, kdo je njih stvarnik. — Nesrečni so, in mertvi (moliki) so upanje njih, kteri bogove imenujejo dela človeških rok, zlato in srebro,

umetne dela, živalske podobe, ali malovredne kamne, ki so delo nekdajnega umetnika. Ali če kak uméten tesar poseka v gojzdu pripravno drevo, in mu umetno usterže vso kožo, in po svoji umetnosti pridno izdela koristno posodo za potrebo v življenju; iverje svojega dela pa oberne za pripravljanje jedi; kar pa še ostane, ki ni za nobeno rabo, krivi in gerčasti les, pridno izrezuje, kedar ima čas, in ga po svoji umetnosti upodobuje, ter ga naredi podobnega človeški podobi, ali pa ga kaki živali podobnega napravi, ter ga prevleče z rudečilom, in mu da z lepotico rudečkasto barvo, in zamaže na njem vsako liso, in mu naredí pripravno hišico, in ga postavi k steni, ter z železom priterdi, da bi se kje ne zvernil; dobro ga namreč oskerbí, ker vé, da si sam ne more pomagati; zakaj le podoba je, in potrebuje pomoči; po tem mu priporoča svoje premoženje, in svoje otroke in ženo, in ga uprašuje za svèt, in se ne sramuje govoriti ž njim, ki nima življenja; in slabega moledva za zdravje, in mertvega prosi za življenje, in nezmožnega kliče na pomoč, za srečno pot prosi njega, ki sam hoditi ne more, in za dobiček, za opravek in za srečo pri vseh rečeh prosi njega, ki je v vsem za nič.“ — Enako se tudi iz naslednje povesti prav očitno kaže neumnost molikovanja: Nek mlad pobožen kristjan je imel molikovavca za soseda, kteremu je ob vsaki pripravni priložnosti ponavljal: „Le samo eden živ Bog je, stvarnik nebes in zemlje. — On ve za vse naše dela, in naše prošnje so vspešne le takrat, kedar jih vanj obračamo. On sam zamore ljudi kaznovati ali pa jim plačevati, jim nebeške vrata odpreti ali pa jih v pekel zverniti. Moliki, pred ktere poklekujete, ne vidijo in ne slišijo. Nespametno tedaj je, ako se jih bojite ali pa jih na pomoč kličete.“ Za vse te pametne besede je bil molikovavec slep in gluh. Nekega dne gre molikovavec iz doma, da bi obiskal enega svojih prijatlov. Mladeneč se splazi v njegovo hišo, in mu pobije in potolče vse njegove molike, razun največega, kterega pusti nepoškodovanega, in mu pri svojem odhodu veliko palico dá v roko. Molikovavec, pridši domu, se strašno togoti in kriči: „Kdo mi je naredil to strašno razdjanje?“ Kristjan ga sliši, in se mu oglasi: „Kako? Ali mar ne vidiš, da je tvoj veliki molik, ki je močnejši memo vseh drugih, zlahkoma na kosce podrobil

vse druge?“ — „Nikakor ne!“ mu seže molikovavec v besedo, „ti me le slepiš; že toliko let ga v hiši imam, in nikdar nikoli se še nič ni ganil. Ti si mi iz hudovoljnosti raztolkel moje druge molike; pa tvojo prederznost ti bo palica plačala.“ — „Po čemu se ježiš?“ ga mirno zaverne kristjan, „če sam spoznaš, da je tvoj molik manj močen, kakor sem jaz, kako ga nek moreš še imeti za najvišega?“ Na to besedo nevernik osupne in obmolkne. Kmalu na to pa sam gre, in razbije še unega ostalega molika, in začne pravega Boga moliti.

b) Molikovanje je tudi neizrečeno velika pregreha pred božjim obličjem. Učeni Tertulijan jo imenuje poglavitno hudobijo, in sveti Gregor Nisenski jo šteje za najpervo in največo pregreho. Ravno zato pravi Mozes (V. 27, 15.): „Preklet bodi človek, ki naredí zrezano ali vlito podobo, kar je gnusoba Gospodu.“ In pravi častivci božji nobene reči niso tako močno čertili kakor molikovanje. Pripravljeni so bili, rajši stokrat umreti, kakor pa molikovati. — Lep zgled o tem imamo že v stari zavezi nad Danielovimi tovarši, kterim je bilo ime: Ananija, Azarija in Mizael, in kteri Nabuhodonozorjeve zlate podobe niso hotli moliti, dasiravno so vedeli, da bodo verženi v strašno razbeljeno peč, iz ktere jih je pa Bog čudoma rešil. — Enakih lepih zgledov nahajamo tudi veliko med pervimi kristjani. Naj vam torej enega povem. Po srečni zmagi nad sovražnikom je cesar Maksimijan zapovedal vsi svoji vojski, da morajo v zahvalo za to srečno zmago molikom darovati vsi vojaki. Znašli so se med vojaki tudi serčni keršanski junaki, kteri tega niso hotli in niso smeli storiti. V njihovem imenu je njih poglavar, sveti Mauricij, sporočil cesarju: „Veličastni cesar! mi smo tvoji vojaki, pa smo tudi služabniki pravega Boga: dolžni smo ti služiti in pokorni biti; pri vsem tem pa le vendar ne moremo zatajiti tistega, ki je naš Stvarnik in naš Gospod, pa tudi tvoj Gospod, akoravno ga zametavaš. Ubogali te bomo v vseh rečeh, ktere niso nasproti naši veri. Porok tega ti je naše dosedajno zaderžanje. Toda mi smo Bogu zaprisegli, preden smo tebi prisegli: ali se hoš mar zamogel zanašati na drugo prisego, ako perve ne deržimo?“ Ta lepi keršanski odgovor cesarja ni potolažil, ampak ga je le

še tem hujši razdražil. Ukazal je vse do zadnjega posekati in pomoriti. Serčni keršanski vojaki, dasiravno so bili sicer v slehernem boju pravi junaki, vendar le zdaj nikakor se nočejo vstavljati in braniti, in mirno in vdano prejemajo smertne udarce.

c) Molikovanje, bodisi vunanje ali notranje, je silno škodljiva pregreha. — Ako se namreč človek od Boga oberne, se tudi Bog od njega oberne, in ako on Boga zapustí, tudi Bog njega zapusti, in mu odtegne svojo milost in svoj sveti blagoslov. Bog sam govorí po Mozesu (V. 8, 19.) v svetem pismu: „Ako boš pa pozabil Gospoda, svojega Boga, in boš hodil za tujimi bogovi, ter jih častil in molil; glej, že zdaj ti napovem, da boš gotovo poginil.“ In sv. Pavl naravnost pove, da molikovavci ne bodo božjega kraljestva v posest prejeli. (I. Kor. 6, 9, 10.) — V poterjenje vsega tega naj vam povem še neko žalostno prigodbo od notranjega molikovanja. Svoje dni se je mesto Pozen na Nemškem znašlo v strašni stiski. Sovražnik je mesto zajel, in terjal od njega neznano veliko odškodnino v denarjih. Toliko denarja mestnjani tudi pri najboljši volji niso mogli skupej spraviti. Živela pa je v mestu nezmerno bogata vidova, ktera bi bila prav lahko iz stiske pomagala nesrečnemu mestu. Ponižno jo torej mestnjani prosijo pomoči; ona pa jih nikakor noče poslušati. In ker je sila le pritiskala, ponavljajo svojo prošnjo; pa vse zastonj! Da bi jej posihmalo ne delali več nadlege, se v hišo zaklene neusmiljena žena. Nikomur ni več prišla pred oči. Ker se pa le dolgo in dolgo več ne prikaže, jo gredo iskat. Iščejo in iščejo, dokler jo na zadnje ne najdejo v kleti pred skrinjo polno denarjev, v ktero je nepremakljivo upirala svoje — mertvo oko. Umerla je nesrečnica, ter svojemu moliku darovala svoje življenje in clo svoje poslednje trenutleje.

Ljubi kristjani! varujmo se, da se tako ali enako skrivno molikovanje tudi nam v serce ne vleze, da si na glavo ne nakopljemo prekletstva božjega, kakoršnega je Bog že v stari zavezi žugal vsem molikovavcem. In kdor v svojem sercu kakega molika ima, naj ga berž odpravi iz serca. Kar je že nekdaj Jozua (24, 23.) Izraelcom rekel, tudi jaz vam rečem:

„Odpravite zmed sebe (iz svojega serca) tuje bogove, in uklonite svoje serca Gospodu, Izraelovemu Bogu!“

5. Zdaj vam bom povedal še od nekterih drugih grehov pervo zapoved božjo zadevajočih in s kterimi se Bogu vterguje čast, kakoršno zahteva perva božja zapoved.

Zoper pervo zapoved božjo se človek pregreší tudi še:

A. z napčno ali nerodno službo božjo, in

B. s tim, da Bogu otemlje čast, ktera mu gre.

A. Napčna ali nerodna služba božja obstoji v tem, da človek Bogu opravlja kako službo, ktera je zoper voljo božjo in zoper navadno cerkveno rabo, to je: če človek ljubi in opravlja kake napčne ali nepotrebne pobožnosti.

Veliko se nahaja ljudi, kteri na napčne in nepotrebne pobožnosti več deržé, kakor pa na pravo notranjo pobožnost; kteri že menijo, da se čudež godí, kakor hitro zagledajo kako količkaj nenavadno reč; — kteri mislijo, da kratko in malo ne morejo pogubljeni in zaverženi biti, ako le vsak dan opravljajo kako posebno molitev, ali plačajo za šest svetih maš, ktere se morajo šest dni zaporedoma brati vsak dan ob ravno tisti uri in pri ravno tistem altarju, in naj bi že pri tem živeli tudi še tolikanj hudobno; — kteri so te vere, da bodo s samo blagoslovljeno vodo popolnoma varni zoper sleherno zalezovanje hudega duha, in naj bi pri tem tudi radovoljno redili v svojem sercu hudo poželjenje in v glavi nosili hude zmišljevanja; — kteri pri sebi nosijo kake blagoslovljene reči, in se pri tem zanašajo, da bodo s tim gotovo obvarovani sleherne nesreče. — Da je tako in enako ravnanje gotovo napčno in pregrešno, posname se že iz tega, da človek pri tem svoje vere in svojega zaupanja ne zastavlja v Boga, ampak v druge reči, in da pri takem napčnem, ter prederznem zaupanju marsikterikrat v svojih pregrehah in hudobijah kar tje v en dan naprej živi. — Kakor dobro in koristno, postavim, je, če človek po namenu in navodu svete cerkve pri sebi nosi

kake blagoslovljene reči, ter kak križic, ali kako svetinjo, ali kako sveto podobo, ali kaj drugega enakega, da ga pobožen pogled na tako blagoslovljeno reč vterduje v zaupanju v Boga, in da po priprošnji na svetinji ali podobi pred oči postavljenega svetnika pomoči zadobi v nadlogah in nevarnostih, ako je po božji volji; ravno tako pregrešno je, ako človek preveliko zaupanje postavlja v take reči, in clo pri svojem pregrešnem zavzetju in započetju od njih pričakuje gotove pomoči. S tako brezbožno službo božjo se ukvarjajo neki posebni roparji po Italijanskem, kteri pri sebi nosijo podobo Marijno ali kakega drugega svetnika, in máter božjo časté s prav priserčno pobožnostjo zato, da bi ž njeno pomočjo zajeli kakega bogatega potnika, kterega bi ubili in oropali. In če se jim ponameroma res spolni njih pregrešna želja, prav priserčno zahvalijo Marijo zato; ako se jim pa ni izteklo po sreči, gredó, in raztergajo in raztolčejo take podobe, ker jim niso pomožne bile pri njih hudem in zločinskem delu. Ravno tako se zanašajo, da jih mora sveta podoba izpeljati iz sleherne nevarnosti, in gorje jej, ako tega ne storí! — Kaj pravite, ali mar zamore Bog dopadenja imeti nad tako pobožnostjo? Ali mar ni velikoveč vse to strašna gnusoba pred božjim obličjem? — Enaka je z vsemi drugimi blagoslovljenimi rečmi, ktere človek pri sebi nosi ali pa jih drugač kako rabi; kar nič mu ne bodo pomagale, ako pri tem v Boga ne zastavlja svojega zaupanja in v moč molitve, ktero cerkev po svojih služabnikih opravlja nad tako ali enako rečjo pri različnih blagoslovilih.

Zoper pervo zapoved božjo se pregreši človek tudi še

B. s tim, da Bogu otemlje dolžno čast. — V tem se pregreši:

a) Kdor Boga skuša ali na poskušnjo postavlja, ter govorí ali storí kaj takega, s čimur kar brez vsega pravičnega vzroka zahteva, da bi Bog s posebnim znamnjem ali čudežem na znanje dal svojo neskončno popolnost, ter vsegavednost, vsegamogočnost, usmiljenje i. t. d. Tako na primero je satan zahteval, da bi bil Jezus iz kamnja kruh naredil, in da bi se bil spustil iz verh tempeljna na tla.

Bogu se dolžna čast otemlje

b) z božjim ropom. Božji rop se vtegne zgoditi nad kako sveto ali Bogu posvečeno rečjo, sosebno nad svetimi zakramenti, ako jih kdo nevredno prejema; nad svetim pismom, ako kdo rabi njegove besede za kake nespodobne šale ali norčije; nad svetimi posodami, oblačili, altarji, podobami in svetinjami svetnikov, ako jih kdo onečasti ali pa oropa. — Božji rop se vtegne zgoditi tudi nad Bogu posvečenimi osebami, ako kdo kakega duhovnega vdari, zapljuje, zasramuje, v krivične pravde zapleta ali ga preganja; tudi po grehih zoper čistost z Bogu posvečeno osebo. — Božji rop se vtegne zgoditi nad kakim posvečenim krajem, ter s tim, da se oskruni kaka cerkev, ali kapela, ali pokopališče, postavim z oropanjem, požigom, nečistostjo, prelivanjem človeške kervi, pokopovanjem nekerščenega ali izobčenega človeka na kerščanskem pokopališču i. t. d.

Bogu se dolžna čast otemlje

c) s simonijo. S simonijo se zadolži, kdor svete ali duhovske reči, cerkvene službe i. t. d. kupuje ali prodaja za denar ali denarno ceno. Tega greha bi bil kriv, kdor bi svetinje svetnikov prodajal ali kupoval; — kdor bi svojemu spovedniku darila nosil iz tega namena, da bi lagleje dobil sveto odvezo, — ravno tako, ko bi spovednik sprejemal darila v tak namen darovane; — kdor bi z darili podkupoval človeka, kteri ima oddajati kako cerkveno službo, zato, da bi tisto službo dobil, — in enako tisti, kteri bi prejemal take darila i. t. d. — Ta greh je prepovedan pod naj hujšimi kaznimi, in je postavljen clo pod cerkveno izobčenje. — Svoje ime ima ta pregreha od Simona čarovnika, od kterega to-le pripoveduje sveto pismo: „Ko je Simon vidil, da se sveti Duh delí po pokladanju rok aposteljnov, ponujal je (Petru in Janezu) denarjev, rekoč: „Dajta tudi meni to oblast, da prejme svetega Duha (vsak), na kogar koli položim (svoje) roke.“ Peter pa mu je rekel: „Tvoj denar naj bo s teboj vred v pogubo, ker si menil, za denarje dobiti dar božji. Nimaš ne dela, ne deleža pri tej reči; zakaj tvoje serce ni pravično pred Bogom. Pokoro tedaj

delaj zavoljo te svoje hudobije, in prosi Boga; morebiti da ti bo odpuščena ta misel tvojega serca. Vidim namreč, da si poln grenkega žolca, in v zvezi s krivico.“ (Ap.dj.8,18—23.)

6. Pokoro delajmo tudi mi, ljubi moji! zavoljo vsakega greha, s kterim smo se kdej pregrešili zoper pervo božjo zapoved, in jo posihmalo vselej zvesto spolnujmo, ter terdno v Boga verujmo, vanj upajmo, ga iz serca ljubimo, in na vso moč častimo. Amen.

XVIII. Keršanski nauk.

Ali smemo angelje in svetnike častiti? in zakaj moramo angelje in svetnike častiti?

1. V pervi zapovedi božji je memo drugega zapovedano, tudi Boga častiti in hvaliti, mu čast in hvalo skazovati, kar se zgodí z molitevjo, z hvaležnostjo, s pokorščino, z gorečnostjo za božjo čast in službo božjo. Vsemu temu nasprot je sosebno molikovanje, bodi si vunanje molikovanje nekdanjih in sedajnih neznabogov in paganov, bodi si notranje molikovanje kristjanov. Pervi zapovedi božji je tudi še nasprot napčna ali nerodna služba božja in otemanje Bogu dolžne časti. Bogu pa se dolžna čast otemlje naj poprej s tim, da kdo Boga skuša; potlej s tim, če kdo božji rop storí; in poslednjič s tim, da se simonije krivega stori. — Vse te reči sem vam bolj na drobno razlagal v poslednjem keršanskem nauku.

2. Danes pa pridemo do vpraševanja:

Ali je zoper pervo zapoved, če angelje in svetnike častimo in na pomoč kličemo?

Ni ne zoper pervo božjo zapoved, temveč je še le prav dobro in koristno, angelje in svetnike častiti in na pomoč

klicati. Perva božja zapoved nam le prepoveduje, moliti koga drugega razun samega Boga. Mi pa angeljev in svetnikov nikakor ne molimo, ampak jih le častimo. — Iz tega pa se že kar sam ob sebi lahko posname razloček, kakoršen je med češčenjem, ktero skazujemo Bogu, in med češčenjem, kakoršno skazujemo angeljem in svetnikom. Boga namreč častimo zavoljo njega samega, ter zavoljo njegovih neskončnih popolnost; svetnike pa častimo zavoljo Boga, ter zavoljo lepih darov in prednost, ktere so prejeli od Boga.

3. Zakaj pa angelje in svetnike častimo?

Angelje in svetnike častimo:

a) zato, ker je prav modro in pametno, angelje in svetnike častiti. Mi že tukaj na zemlji obrajtamo in spoštujemo poštene, pravične in pobožne ljudi, in jim čast skazujemo, kakor vemo in znamo, akoravno tudi naj boljši in naj pravičniši človek tukaj na zemlji ni brez človeških slabost in pomanjkljivost. Zoper tako češčenje noben pošten in pameten človek ne vé nobenega poštenega in pametnega ugovora. Če se nam pa že pametno in clo pravično zdi, spoštovati in častiti pravične in častivredne ljudi že tukaj na zemlji; kolikanj bolj pametno in pravično še le je, angelje in svetnike častiti! — Angelji namreč so veliko veliko popolniši kakor mi, in Bogu v vsem zvesto služijo; svetniki so na svetu živeli pobožno in sveto, zdej pa so poveličani v nebesih. Zato angelje in svetnike spoštujemo in svoje notranje spoštovanje tudi po zunanjem kažemo ali očitno na znanje dajemo, to je: angelje in svetnike častimo.

Angelje in svetnike častimo:

b) ker je to Bogu všeč in dopadljivo. Angelji so naj verniši in naj zvestejši služabniki božji; svetniki so božji prijatli. Vsak dober človek pa rad vidi in rad ima, ako njegove prijatle in njegove zveste služabnike spoštujejo in v časti imajo tudi drugi ljudje, in mu je clo nevšečno in neprijetno, ako vidi, da mu jih drugi v nič devajo, zaničujejo in žalijo. — Če je pa že taka pri dobrih, poštenih ljudéh, zakaj

bi nek tudi Bog svojega dopadanja ne imel nad tem, da spoštujemo in častimo njegove zveste služabnike in njegove ljubljene prijatle, ter angelje in svetnike. — Memo tega tudi Bog sam nekama čast skazuje svojim angeljem in svojim svetnikom. Svojim angeljem čast skazuje s tim, da jih je obdaroval s tolikimi prednostmi in darmi, da razun Marije, prečiste device, nobene druge stvari ne s tolikimi, in s tim, da jih pri sebi ima v svojem nebeškem veličastvu. — In zraven tega je Bog po Mozesu (II. 23, 20—23.) tudi še kar naravnost zapovedal, rekoč: „Glejte, jaz bom poslal svojega angelja, kteri pojde pred teboj, in te bo varoval na potu, in pripeljal v kraj, kterega sem pripravil. Spoštuj ga, in poslušaj njegov glas, in glej, da ga ne zaničuješ, ker ne bo zanesel, kedar grešiš, in moje ime je v njem. Ako poslušaš njegov glas, in storiš vse, kar govorim; bom sovražnik tvojim sovražnikom, in bom nasprotoval tvojim nasprotnikom. In moj angel pojde pred teboj.“ Iz tega se očitno vidi, da Bog svoje angelje časti, in torej hoče in zapoveduje, da jih tudi mi častimo. — Ravno tako tudi v ozir svetnikov lahko rečemo, da jih Bog sam časti. Počastil jih je že na zemlji s tim, da jim je dodelil tolikanj milost, prednost in dari; čast jim je skazal pa tudi v nebesih s tim, da jim je častitljivo krono postavil na glavo. Jezus sam pravi: „Kdor mene ljubi, bo ljubljen od mojega Očeta; in jaz ga bom ljubil, in se mu bom sam sebe razodel“, (Jan. 14, 21.) razodel namreč že tukej na zemlji po razsvitljevanju v božjih rečeh, po kterem duše Kristusa znotrej začutijo in tako rekoč okušajo, kako sladek je tim, ki ga ljubijo; tam v nebesih pa s tim, da se jim gledati in vživati daje, kar se razvidi iz nadaljnih Jezusovih besed: „Ako me kdo ljubi, — bo (tudi) moj Oče njega ljubil, in bova k njemu prišla, in pri njem prebivala.“ (Jan. 14, 23.) In na drugem mestu pravi Jezus: „Pravični se bodo svetili kakor solnce v kraljestvu svojega Očeta.“ (Mat. 13, 43.) Iz vsega tega je več kot očitno, da Bog sam časti svetnike, svoje prijatle. — Zakaj bi tedaj tudi mi na zemlji v blagru ne imeli njihovega spomina! Zakaj bi tudi mi svetnikov ne častili! Razgledujmo se nad pobožnim kraljem Davidom, ki radostno prepeva, rekoč: „Meni pa so prečastitljivi tvoji prijatli, o Bog!“ (Ps. 138, 17.) Vbogajmo modrega Siraha (44, 1—4.

14. 15.), ki nas uči tolikanj lepo: „Hvalimo častitljive može. — Veliko slovečega je Gospod storil (nad njimi) od začetka v svojem veličastvu. Oni so gospodovali po svojih deželah, bili so mogočni in z modrostjo previdení možje, in so ko preroki čas prerokov razglaševali. Zapovedovali so tedajnemu ljudstvu, in dajali so z močjo svoje modrosti ljudstvom naj svetejše nauke. — Njih trupla so v miru pokopane, in njih imć živi od roda do roda. Njih modrost ljudstva pripovedujejo in njih slavo srenja oznanuje.“

Angelje in svetnike častimo

c) ker nam je češčenje angeljev in svetnikov na veliko korist. S pravim češčenjem namreč je gotovo vselej sklenjeno to, da si prizadevamo, ravnati se po njih lepih zgledih in posnemati njih lepe čednosti. Nad angelji pa sosebno občudujemo njih pripravno voljo in njih zvestobo, s kakoršno vselej služijo Bogu, nad svetniki pa imamo vseh čednost naj lepše zglede. In ako si skerbno prizadevamo, na vso moč jih posnemati, gotovo nam bo to v veliko korist, ter v časni blagor in v večno srečo. — Radi torej angelje in svetnike častimo, ter častimo s pravim, vrednim češčenjem!

Sveta mati katoljška cerkev je vsegdar angelje in svetnike lepo častila. Njim na čast je postavila brez števila cerkev. Tako, na primero, imamo veliko cerkev, posvečenih svetemu Mihaelu verhangelju, Materi božji, svetemu Petru, svetemu Jakobu, svetemu Martinu in drugim svetnikom in svetnicam božjim. Ravno tako imamo več godov in praznikov angeljem in svetnikom na čast. Tako, postavim, ohhaja sveta cerkev spomin svetega verhangelja Gabriela, Rafaela in Mihaela, in god vseh angeljev varhov; in v celem letu skor ni nobenega dneva, o kterem bi sveta cerkev ne obhajala godu tega ali unega svetnika, te ali une svetnice božje. Clo zapovedanih praznikov imamo več Materi božji na čast in na čast drugim svetnikom, postavim: svetemu Štefanu, svetemu Jožefu, svetemu Petru in Pavlu in vsem svetnikom, in po drugih deželah tudi še drugim svetnikom in svetnicam na čast. In v ozir češčenja svetnikov sveta cerkev v svetem Tridentinskem zboru (seja XXV.) kar naravnost tako-le pové: „Sveti zbor zapoveduje vsem

škofom in drugim duhovnim pastirjem, keršansko ljudstvo podučevati, da je dobro in koristno, svetnike častiti in se jim priporočevati, ker oni pri Bogu za nas prosijo po Jezusu Kristusu, Gospodu našem. Kdor pa bi prederzno terdil, da čast svetnikom skazovana je molikovanje, ali da je Kristusu, Odrešeniku, v nečast, se jim priporočevati, ali da je nespametno misliti, da svetniki za nas prosijo: bodi izobčen (pahnjen) zmed števila vernih.“

Nevedni in hudovoljni krivoverci, kakoršni so nekteri Luterani, Kalvinarji in drugi, nam sicer očitujejo in pravijo, da mi svetnike molimo, in da tedaj molikujemo. Pa kdo tega ne vé, da nam v tej reči delajo neizrečeno veliko krivico! Če že le kakega majhnega otroka, kteri je le količkaj podučen v resnicah svete vere, pred-se vzamemo, in ga uprašujemo, kterega da moli in sme moliti, nam bo kar gladko odgovoril: „Le Boga samega molim, ker le Boga samega smem in moram moliti; svetnikov pa ne molim in jih ne smem moliti. Svetnike le častim!“ Med češčenjem, kterega Bogu darujemo, in med češčenjem, kterega svetnikom skazujemo, je velik razloček. Boga častimo s tim, da ga spoznamo in molimo kar svojega Stvarnika, Odrešenika, Posvečevavca; svetnikov pa ne molimo in jih ne smemo moliti, ampak jih le častimo, ker so služabniki in prijatli božji. Boga častimo, kakor sem vam danes že povedal kar od kraja, zavoljo njega samega, zavoljo njegovih prelepih lastnost in neskončnih popolnost, ker on sam je vsegamogočen, on sam vsegaveden in povsodpričujoč, on sam neskončno svet in pravičen, on sam neskončno resničen in zvest, on sam neskončno dobrotljiv in usmiljen, on sam večen in nespreminljiv. Svetnike pa častimo zavoljo Boga, ker jih Bog sam časti in ljubi, in jim je dodelil tolikanj milost in prelepih darov. Boga spoznamo in molimo kakor začetnika in delivca vsega dobrega in vse svetosti; kar pa nad svetniki lepega vidimo in dobrega in hvalevrednega, ne pripisujemo njih lastni moči in njih lastnemu zasluženju, ampak le Bogu, ki je delivec vsega dobrega. Ko tedaj svetnike častimo, častimo s tim Boga samega, kteri jih je po svoji neskončni ljubezni in svoji neskončni milosti zveličal, ter storil deleže nebeškega kraljestva in sodeleže Jezusa Kristusa. V svetnikih tedaj Boga častimo.

In v svetnikih Boga častiti nam že kralj David veleva, rekoč: „Hvalite Gospoda v njegovih svetih.“ (Ps. 150, 1.)

Na dalje nam krivoverci tudi še očitajo, da mi angeljem in svetnikom ravno tako kakor Bogu cerkve zidamo in altarje postavljamo, da jim daritev svete maše darujemo, da mi pred njimi kolena vklanjamo in pripogujemo. Pa tudi zastran teh reči se motijo, in nam krivico delajo.

Cerkve zidamo in altarje postavljamo le samemu Bogu, zraven tega pa tudi svetnikom in angeljem v čast. Ravno zavoljo tega vsako cerkev, če je ravno kakemu angelju posvečena ali kakemu svetniku, imenujemo božjo hišo, nikakor pa hišo angeljevo ali hišo svetnikovo. In od altarjev pravi sv. Avguštin: „Altarjev ne zidamo mučencem, ampak Bogu mučencev, akoravno tudi na čast mučencem.“ Ko se pa cerkvi ime angeljevo ali svetnikovo dá, je to božji časti ravno tako malo nasprot, kakor ko se pri svetem kerstu ime kakega svetnika da otroku, akoravno je otrok kerščen v imenu presvete Trojice.

Daritev svete maše se daruje le samemu Bogu, angeljem in svetnikom pa le samo v čast. Pri vsaki sveti maši namreč, če jo tudi opravljamo kakemu angelju ali svetniku na čast, daruje se Jezus Kristus po rokah mašnikovih ne kakemu angelju ali svetniku, ampak svojemu nebeškemu Očetu. Sv. Avguštin o tem tako-le pove: „Kteri škof je še kdej pri altarju govoril: Tebi, o Peter! tebi, o Pavl! darujemo? Kar je darovano, je le Bogu (samemu) darovano.“

Kar pa vklanjanje in pripogovanje s kolenom zadene, vam rečem, da tako pripogovanje samo ob sebi ni še znamnje molitve, ampak da je večkrat le znamnje češčenja in časti, ktera se komu skazuje. S takim vklanjanjem in pripogovanjem se je že v stari zavezi večkrat čast skazovala kakemu človeku zavoljo njegove imenitnosti in prednosti. Od kralja Davida nam pripoveduje sveto pismo, da se je, dokler še ni bil sam kraljevanja prevzel, do tal pripognil pred kraljem Saulom, in ga je s tim počastil.—Prerok Elija je pustil, da je

kraljev hišnik Abdija na svoj obraz prednj padel; (III. Kralj. 18, 7.) tudi prerok Elizej je pustil preroškim učencem, da so se do tal pred njim pripognili; (IV. Kralj. 2, 15.) in vendar kdo po pameti poreče, da je David molil kralja Saula? ali da je Abdija molil Elija? ali da so preroški učenci Elizeja molili? — Tudi še dandanašnji se večkrat zgodi, da se kdo na kolena spusti, kedar pride pred kralja ali cesarja ali kakega drugega imenitnega gospoda, od kterega potrebuje kake pomoči. Kdo pa po pameti poreče, da s tim, ko se prednj na kolena verže, moli kralja ali cesarja ali imenitnega gospoda? — Ravno tako se je angeljem s pripogovanjem čast skazovala zavoljo nenavadnih, čeznatornih darov in milost, ktere je Bog skazoval po njih svojim zvestim služabnikom. Tako je Lot angelja, ktera sta prišla rešit ga iz nesrečne Sodome, počastil s tim, da jima je naproti šel, in se do tal priklonil. (I. Moz. 19, 1.) — In ko se je bil angelj Rafael razodel staremu in mlademu Tobiju, ter jima rekel: „Jaz sem namreč angelj Rafael, eden zmed sedmerih, ki stojimo pred Gospodom“, sta, to slišati, se prestrašila, in sta trepetaje na tla padla na svoj obraz. Tedaj sta tri ure na obrazu ležala, in Boga hvalila. (Tob. 12, 15. 16. 22.) — Kdo pa zdej po pameti poreče, da je Lot s tim angelja molil? ali da sta stari in mladi Tobija molila angelja Rafaela? — Enako tudi mi angeljev in svetnikov ne molimo, če se jim tudi vklanjamo in s kolenom pripogujemo. S pripogovanjem jih ne molimo, ampak jih le častimo. — Glejte, kako krivo nas o tem krivoverci sodijo, in koliko krivico nam delajo s svojim natolcevanjem in obrekovanjem!

4. Ali pa morebiti čast, ktero svetnikom skazujemo, čast božjo kaj zmanjšuje?

Čast, ktero angeljem in svetnikom skazujemo, in molitev, s ktero se jim v priprošnjo izročujemo, po nauku svete cerkve kar nič ne nasprotuje tisti časti, ktero Bogu skazujemo, in kar nič ne zmanjšuje božje časti. Zakaj vsa čast, ktero angeljem in svetnikom skazujemo, povračuje se na Boga, kteri je angelje vstvaril in s tako velikimi popolnomastmi obdaroval, in je tudi svetnikom skazoval svoje usmiljenje in jim dodelil milost, da so živeli tolikanj popolnoma in deležni postali nebeškega veli-

častva. O tem prav lepo govori sv. Tomaž: „Naša pobožnost do svetnikov (prav za prav) ni obernjena v svetnike, ampak je obernjena v Boga, ker v njegovih svetnikih Boga častimo.“ Ravno to uči tudi sv. Hieronim, ko pravi: „Mi služabnike častimo, da češčenje, kterega služabnikom skazujemo, v čast zalega (njih) Gospodu.“ Sv. Bernard pa tako-le pové: „Kedar nad svetniki zagledam kake reči, ktere so hvale vredne, in te reči pregledujem pri svitli luči resnice, prepričam se, da se pri tem nekdo drug hvale in občudovanja vrednega razkazuje, in ta je Bog, in tega hvalim v njegovih svetnikih, naj si že bodo ali Elizej ali tisti veliki Elija; zakaj obadva sta mertve v življenje obudila; toda tega ne ob svoji lastni moči, ampak po božji moči; Bog se ju je poslužil za nove in nenavadne reči; Bog, ki je v njih prebival, delal je ž njima; Bog je sam ob sebi nevidljiv in nedosegljiv, v svojih (svetnikih) pa se razodeva, in je očiten (razviden) in prečuden, in sicer edini prečuden, ker čudovitne dela dela le on sam. Umetna malarija ne dela ščetici (pinzeljnu) časti, tudi ne peresu lepo pisanje, tudi lep govor ne jeziku ali ustnicam.“ — V četertem stoletju je živel krivoverni Vigilancij, kteri se je z vso silo in serditostjo vpiral češčenju svetnikov, ker je po svoji krivoverski nespameti terdil, da češčenje svetnikov zmanjšuje in krati božjo čast. Njemu se je serčno in neprestrašeno vstavil sv. Hieronim, ter ga zavernil, rekoč: „O ti nespametna glava (človek)! Kdo je kdej molil mučence? Kdo je kdej kakega človeka imel za Boga? Mi hvalimo Boga v njegovih svetnikih in svetnike v Bogu, ravno kakor Boga v bližnjem ljubimo in bližnjega v Bogu. Kakor malo se tedaj zmanjšuje ljubezen, ktero smo Bogu dolžni, s tim, da druge ljudi kar božje otroke ljubimo zavoljo Boga, ravno tako malo se božji časti kaj odteguje s tim, da svetnike kar božje prijatle častimo zavoljo Boga; velikoveč se še clo (božja čast) pomnožuje po češčenju svetnikov ravno tako, kakor se ljubezen do Boga pomnožuje tem bolj, kolikor bolj bližnjega ljubimo. Komu bo neki na misel prišlo, da bi terdil: Čast, ktera se skazuje kakemu knezu (kralju), bo s tim zmanjšana, ako se poleg njega časti (spoštuje) tudi njegova mati, otroci, prijatli in zvesti služabniki? Ali ne bo velikoveč njegova čast s tim še le pomnožena, ker se (vsi ti) častijo le zavoljo njega? ravno

kakor se tudi na kneza samega povračuje zasramovanje, ktero se njim stori? Zavoljo tega, pravi Kristus: „Kdor vas posluša, mene posluša; kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“ (Luk. 10, 16.) „Kar ste storili kteremu teh mojih naj manjših bratov, ste meni storili.“ (Mat. 25, 40.) — Da moramo svetnike častiti ne zavoljo svetnikov samih, temveč zavoljo Boga, so že od nekdaj spoznali svetniki sami, to spoznajo tudi še zdaj, in bodo spoznali na vse vekomej. Prečista Devica Marija ni prepevala: „Velike reči sem storila, zato bom visoko poveličevana“, ampak je rekla: „Velike reči mi je storil on (Gospod), ki je mogočen, in sveto njegovo ime; — ker se je ozerl na nizkost svoje dekle; zakaj glej! odsehmalo me bodo srečno imenovali vsi narodi.“ (Luk. 1, 49. 48.) — In tako je tudi popolnoma prav. Če pridemo kdej v kak posebno lep kraj, in smo pobožnega duha, bomo lepoto tistega kraja ogledovaje in občudovaje si kar na enkrat spomnili na vse večo lepoto tistega, ki je vso lepoto dal vsem stvarem v nebesih in na zemlji. In s takim občudovanjem in tako hvalo lepega kraja prav za prav občudujemo in hvalimo le božjo neskončno lepoto in božje neskončne popolnosti. Enaka je s češčenjem, kterega skazujemo angeljem in svetnikom. Kakor ljudje sami niso mogli narediti lepega kraja, če so se tudi v njem veliko trudili in vkvarjali: ravno tako tudi angelji sami ob sebi niso mogli tako popolnoma postati, in se tudi svetniki ob svoji lastni moči niso mogli v tako lepe, nebeške duše spremeniti, ampak so vse to postali le po božji milosti, akoravno so se pri tem tudi sami trudili in si dalje pomagali na potu keršanske popolnosti. Kolikor bolj pridno tedaj prelepo življenje svetnikov premišljujemo, toliko bolj očitno bomo iz tega spoznali božjo moč in dobroto, in ga zato hvalili in častili, in ravno to tudi spada v pravo češčenje svetnikov. Takega češčenja svetnikov, po kterem se Bog pred vsem drugim časti in hvali, so svetniki gotovo tudi naj bolj veseli ravno zavoljo tega, ker so svetniki, in jim je Bog in božja čast bolj pri sercu, kakor pa njihova lastna čast. Naš Gospod in Zveličar je tudi rekel: „Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaše dobre dela, in časté vašega Očeta, kteri je v nebesih“; ravno to zahtevajo tudi svetniki, da mi ne hvalimo

tolikanj njih, ampak da zavoljo njihovih del hvalimo tem bolj Očeta v nebesih.

5. Lepo tedaj, ljubi moji! častimo angelje in svetnike, in med njimi najpoprej in najbolj Marijo, prečisto devico, nebes in zemlje Kraljico, po tem pa vse angelje božje in med njimi sosebno svoje angelvarhe, in za njimi vse druge nebeške prebivavce, ter svetnike in svetnice božje, posébno svoje patrone ali varhe in godovnike. Častimo jih pridno in prav, ter tako, kakor bo najbolj dopadljivo Bogu, angeljem in svetnikom. Najpoprej in pred vsem drugim pri tem častimo in hvalimo Boga, kteri je tako velike reči storil nad svojimi svetniki, po tem se pa tudi nad njihovim svetim zgledom ogrevajmo in vnemajmo za tem večo pobožnost in bogaboječnost. In kakor je lepa navada svetnikom na čast olepšati z venci in cvetlicami njihove podobe, zamoremo tudi mi še tem lepši svetnike častiti, če temu ali unemu svetniku na čast opravimo kako dobro delo ali kako lepo djanje, kakoršnega je svetnik sosebno lepo razkazoval v svojem življenju, postavim: če na god svetega Štefana prav priserčno molimo za vse, ki so nas kdaj kaj razžalili, ali če na dan svetega Martina kakega reveža lepo obdarujemo, ali če svetim aposteljnom na čast tudi kaj molimo ali s kakim milodarom kaj pripomoremo v razširjanje svete vere, ali če mater božjo častimo s tim, da prav ponižno, nedolžno in pobožno živimo, kakor je ona živela. Amen.

XIX. Keršanski nauk.

Kako moramo angelje in svetnike častiti? Od posnemanja njihovih zgledov in od priporočevanja v njihovo priprošnjo.

1. V zadnjem keršanskem nauku sem vam pravil, da ni zoper pervo zapoved božjo, če angelje in svetnike častimo, temveč da je še clo dobro in koristno, angelje in svetnike častiti in na pomoč klicati. Perva zapoved božja namreč nam le prepoveduje, angelje in svetnike moliti; častiti pa nam jih ne prepoveduje. Tudi sem vam skazoval, da angelje in svetnike častiti je modro in pametno, Bogu všeč in dopadljivo, in nam samim koristno. Ravno tako ste slišali, da čast, ktero angeljem in svetnikom skazujemo, nič ne zmanjšuje božje časti, ker se na Boga samega povračuje vsa čast, ktero skazujemo angeljem in svetnikom.

2. Danes pa pridemo naj poprej do vpraševanja:

Kako moramo angelje in svetnike častiti?

Angelje in svetnike moramo častiti

a) s tim, da se veselimo njih sreče in njih zveličanja, kterega jim je dobrotljivi Bog dal zavoljo njih lepih čednost in dobrih del, in če Boga hvalimo in častimo zavoljo milosti in pomoči, s ktero jih je podpiral, in zavoljo zveličanja, ktero jim je dodelil.

b) s tim, da spodobno in pobožno obhajamo njih praznike in godove, ter se skerbno varujemo, nečast delati takim dnevom s tim, da lenobo pasemo, razuzdano in pregrešno živimo te dni, in si timveč pridno prizadevamo, te dni lepe čednosti in dobre dela doprinašati in tako jih posvečevati.

c) sosebno pa s tim, da posnemamo njih lepe čednosti, in

d) s tim, da se jim zaupljivo v priprošnjo izročujemo.

Od obedvojnega pa, ter od posnemanja življenja svetnikov, in od priporočevanja v njih priprošnje vam moram kaj več povedati.

3. Kar zadeva posnemanje življenja svetnikov, in zgledov, ktere so nam oni zapustili, vam rečem, da s takim posnemanjem gotovo svetnike najlepši in najvredniši častimo. Vsak svetnik nas tako rekoč za seboj kliče, kakor je klical sv. Pavl Korinčane (I. 4, 16.), rekoč: „Prosim vas tedaj: moji posnemavci bodite, kakor sem jaz (posnemavec) Kristusov.“ Zatorej pravi sv. Avguštin: „Svetniki se nas ne veselijo, če jih (le samo) častimo, temveč če posnemamo njih pobožne zglede. Ako jih častimo, pomaga (koristi) to nam, nikar pa njim; svetnike pa le častiti, in ne tudi posnemati, nič drugega ni, kakor prilizovati se jim lažnjivo (hinavsko).“ —To moramo v časti imeti in to moramo ljubiti in storiti, kar je svetnike časti in ljubezni vredne storilo; vse to pa moramo sovražiti, kar so svetniki sovražili. Boga moramo čez vse ljubiti, in bližnjega kakor sami sebe; ponižni moramo biti in pohlevni, krotki in poterpežljivi, čisti in sramožljivi, usmiljeni in radodarni, zmerni in trezni, goreči za božjo čast in službo božjo, kakor so svetniki bili. Ako to storimo ter posnemamo njih lepe čednosti in njih pobožne dela, jih najlepši in najvredniši častimo, jih častimo tako, kakor je Bogu in svetnikom najbolj dopadljivo in všeč.

Morebiti pa kdo, ki prebira življenje svetnikov ali sliši pripovedovati kaj iz življenja svetnikov, ves maloserčen poreče: „Kdo bi pač zamogel posnemati ojstro življenje svetnikov, ki so zapustili vse kar so imeli, se v puščave in samote podali, se terdo postili in strašno pokorili!“ — Res je, ljubi moji! da nam sveta cerkev marsikaj pripoveduje od silno ojstrega življenja svetnikov in od njih prečudnega zatajevanja in mertvenja samega sebe; toda nikar ne mislite, da smo zavezani posnemati vse,

kar se nam pred oči postavlja iz življenja svetnikov. Sveti Bernard v ozir posnemanja svetnikov tako-le govori: „V življenju svetih Kristusovih bojevavcov in zmagovavcov nahajamo nekaj, kar moramo dostojno občudovati, in nahajamo nekaj, kar moramo prav pridno posnemati. Nenavadne reči nad svetniki, postavim: čudeže, ktere so delali, zamaknjenosti, ktere so imeli, razodenja, ktere so dobivali i. t. d. častimo, toda se ne trudimo, da bi posnemali, in to po vsi pravici; zakaj po takih rečeh ne smemo prederzno segati, da s tim svojega zveličanja v nevarnost ne postavljamo. — Povabljeni smo k bogatim ljudem na obed; pametno tedaj obedovajmo pri mizi, na kteri ne manjka ne kruha, ne drugih žlahtnih jedi. In ali mar niso res bogati ljudje tisti, ki nas z jedjo krepčajo, s svojim zasluženjem varujejo, z znamnji (čudeži) razveseljujejo? Da, res so bogati, in pri njih obedu se ob enem zbirajo ljudje in angelji: ljudje (se zbirajo), da se v dobrem vnemajo; angelji pa, da se nad dobrim razveseljujejo. Življenje, polno lepih čednost, pač res ni drugega, kakor miza, obložena z jedmi. Na tej mizi pa ni vse za vsakega; temveč vsak si sme vzeti le to, kar mu je tečno. Jaz za svojo stran bom segel le po svojem delu, in se bom skerbno varoval, dotakniti se kake reči, ktera spada drugemu v last. Svojih rok nikakor ne bom stegoval po daru čudežev; vtegnil bi oziraje se po tem, česar od zgorej nisem prejel, po vsi pravici priti še ob to, kar sem prejel. Svojih oči ne povzdigujem s svetniki, da bi pregledal nebeške skrivnosti; vtegnil bi obnemoči pod njihovim veličastvom, vtegnil bi omahniti in se prepozno spominjati besed modrega Siraha (3, 22.), ki pravi: Nikar ne išči, kar je zate previsokega! Vse te jedi niso moja hrana. Žlahne so sicer, toda moja duša se jih ne dotakne, ker jaz revež nimam toliko, da bi jih plačati zamogel. — Če pa dobro kje pogledam, zagledam pred seboj na mizi svetnikov — resnobo zatajevanja samega sebe, zerkalo svetosti, zglede poglavitnih čednost življenja. To smem vzeti in vživati v svoje zveličanje, in ni se mi treba bati, da bi zavoljo tega prederzen bil.“ — Ravno tako nam sveta cerkev pred oči postavlja neznano ojstro življenje svetnikov in njih prečudno zatajevanje samega sebe iz tega namena, da bi osramotila našo mlačnost in lenobo, ter nam

pokazala, kako prazni so izgovori tistih, kteri pravijo, da vera zapoveduje pretežke reči, in nas kar naravnost prepričala, da kristjan z božjo pomočjo zamore storiti še več, kakor je zapovedano. Ko so namreč tako neznano ojstro zamogli živeti svetniki, ki so bili ljudje, kakor mi, in so bili skušnjavam podverženi in od hudega poželjenja nadleževani, kakor mi: kdo zmed nas bi se tedaj po pravici zamogel še izgovarjati, da ne more spolnovati svetih božjih zapoved! — Na dalje vam povem, da se nam nikakor ni treba podvreči tolikim neznanim in nenavadnim ojstrostim, kakor jih zagledamo nad nekterimi svetniki, ker se tudi brez vseh tih ojstrost zamoremo posvetiti in zveličati. — Veliko je svetnikov, kteri so ubogim razdali vse svoje premoženje, in so v radovljnem ubožtvu živeli; veliko jih je pa, ki so se posvetili, akoravno so veliko premoženje imeli, ker so bili ubogi v duhu, kakor Job, Abraham, Izak, Jakob, egiptovski Jožef v stari zavezi, in mnogo knezov in kraljev v novi zavezi, kakor sv. Leopold, vojvoda avstrijanski, sv. Ludovik, kralj francoski, sv. Štefan, kralj ogerski. — Veliko svetnikov je, ki so iz ljubezni do svete čistosti v vednem devištvu živeli; pa je spet veliko drugih, ki so se v zakonskem stanu posvetili in zveličali. — Da na kratko povem, rečem, da nikakor ni potreba zavoljo bogoljubnega življenja in zavoljo svojega zveličanja podvreči se posebnim ojstrostim in nenavadnemu zatajevanju samega sebe, ampak je zadosti, da človek dolžnosti svojega stanu zvesto opravlja po božji volji in zovoljo Boga! Ni potreba v puščavo se umakniti in v samoti živeti; treba pa je, slabih tovaršij se varovati in ogibati se zapeljivost sveta! Ni potreba obsoditi se v večno molčanje; treba pa je, varovati se jezikanja, opravljanja, obrekovanja, preklinjevanja, nespodobnega, pohujšljivega in pregrešnega govorjenja. Ni potreba razdati vsega svojega premoženja; treba pa je varovati se, da se serce nanj ne naveže, da se po krivici skupej ne spravlja, da se nezmerno ne vživa. Ni potreba nositi posebnih spokornih oblačil; potreba pa je, da se nihče ne nosi čez svoj stan, da nobeden ni prevzeten, nečimuren in napuhnjen, in da se vsakdo spodobno nosi in da je sramožljiv v svoji noši. Ni potreba bičati se do kervavega; treba pa je svoje počutke krotiti, hudo poželjenje strahovati in zatirati, zmerno in trezno

živeti. — Take nenavadne ojstrosti so res svetnikom pomagale v tem večo popolnost in svetost; pri vsem tem pa le vendar v večno življenje niso neobhodno potrebne, tudi brez njih se zamoremo zveličati. In če so svetniki z božjo pomočjo storili tolikanj težke reči, zakaj pa bi ti, o kristjan! ne storil tega, kar je vse lagljeje, in ko ti je na ponudbo ravno tista milost božja in pomoč, ktera je podpirala svetnike! — Iz vsega tega se vidi, da nam je mogoče, svetnike posnemati, in da jim tudi čast skazujemo s tim, da jih prav posnemamo.

4. V ozir priporočevanja v priprošnjo svetnikov a) kar naravnost povem, da nikakor ni zoper pervo zapoved božjo, na pomoč klicati svetnike in se jim izročevati v priprošnjo; velikoveč sveta cerkev v Tridentinskem zboru (seja XXV.) razločno uči, „da je dobro in koristno, svetnike ponižno na pomoč klicati, in se na njih pomoč in priprošnjo naslanjati, da dosežemo božjih dobrot po njegovem Sinu Jezusu Kristusu.“ — Ko bi človek mislil, da se mora najpoprej k svetnikom oberniti, ako hoče, da ga bo Bog uslišal, in da ne sme kar naravnost Boga samega prositi, da bi mu dal, česar potrebuje za dušo in telo, bi taka misel, se vé da, bila napčna misel. Zakaj Bog ni, kakor kak pozemeljski kralj, kteri ne spusti pred se slehernega človeka, in kteri tirja, da mu ljudstva po svojih imenitnih služabnikih na znanje dajejo, česa potrebujejo. Pri Bogu vsega tega treba ni. K Bogu se zamore vsak človek kar sam zateči, in naj bi bil tudi še tolikanj reven in zaničevan. Bog je vsegdar pripravljen, poslušati ga in tudi uslišati, ako ga prav prosi in prosi takih reči, ktere so mu zares v blagor in zveličanje. Pri vsem tem pa le vendar ni napačno, ampak je še clo dobro in koristno, svetnike na pomoč klicati in se jim priporočevati v priprošnjo. Zakaj če je dopuščeno in koristno, in clo v svetem pismu poterjeno, še živim pobožnim ljudem priporočevati se in jih prositi, da bi nam na strani stali s svojo molitevjo; zakaj bi nam dovoljeno in dopuščeno ne bilo, v priprošnjo izročevati se svetnikom, ki so v vse tesneji zvezi z Bogom, kakor pa tudi še tolikanj pobožni ljudje na zemlji! V stari in novi zavezi nahajamo mnogo zgledov, da so se ljudje v molitev priporočevali pobožnim ljudem: V IV. Mozesovih

bukvah (21, 5—9.) beremo, da je Bog ognjenih kač poslal nad Izraelce, ki so godernjali zoper Boga in Mozesa. Strupene kače so ljudstvo pikale in morile. In tedaj so Izraelci prišli k Mozesu in so mu djali: „Grešili smo, ker smo govorili zoper Gospoda in zoper tebe; prosi, da nam odvzame kače.“ In Mozes ni rekel ljudem: „Po čemu me ne prosite, da bi jaz za vas molil? Le sami Boga prosite!“ ampak Mozes je šel in je molil za ljudstvo, in Bog se je ljudstva usmilil, in mu šibo preložil.—Ravno tako je tudi preroka Samuela ljudstvo prosilo, da bi zanje prosil Boga, ter jih rešil sovražnih Filiščanov. Rekli so mu: „Prosi Gospoda, svojega Boga, za svoje hlapce, da ne umerjemo!“ In Samuel je ljudstvu rekel: „Ne bojte se, storili ste sicer vse to hudo; — Ta greh zoper Gospoda pa ne bodi nad menoj, da bi nehal za vas moliti.“ (I. Kralj. 12, 19. 20. 23.) — Enako so se Babilonski Judje priporočevali Jeruzalemskim Judom, rekoč: „Molite tudi za nas k Gospodu, našemu Bogu; ker smo grešili zoper Gospoda, svojega Boga, in se njegov serd ni obernil od nas do tega dneva.“ (Baruh 1, 13.) — Sv. Pavl je gotovo sam znal prav in dobro moliti, in vendar se je vernim večkrat priporočal v molitev, česar bi gotovo storil ne bil, ko bi to prav ne bilo. Med drugim je Rimljanom (15, 30.) pisal: „Prosim vas tedaj, bratje! po Gospodu našem Jezusu Kristusu, in po ljubezni svetega Duha, da mi pomagajte v svojih molitvah zame pri Bogu.“ In Solunjčanom se je priporočal, rekoč: „Bratje! molite za nas.“ (I. Tes. 3, 1.) — V Jobovih (42, 8.) bukvah pa še clo beremo, da je Bog Jobovim prijatlom naravnost zapovedal, Jobu priporočevati se v molitev. Rekel jim je: „Pojdite k mojemu služabniku Jobu, in darujte žgavni dar za-se; Job pa, moj služabnik, bo za vas prosil.“—Ako se tedaj, kakor se vidi iz vsega tega, Bogu dopada, če se svetim in pobožnim ljudem že tukaj na zemlji priporočamo v molitev; kolikanj bolj bo še le Bogu všeč in dopadljivo, ako se priporočamo svetnikom v priprošnjo, ki se že tam gori pri Bogu znajdejo v nebeškem veličastvu, in so z nami zvezani z vezjo svete keršanske ljubezni! — Po tem takem ni napčno, ampak je le še prav in dobro, svetnike na pomoč klicati.

b) Ali pa svetniki, ki niso vsegavedni, vedó, za koga jih prosimo in za kaj se jim priporočamo?

Svetniki to vedó, ker jim to Bog na znanje daje. In v to nikakor ni potreba, da bi morali vsegavedni biti; zakaj ni jim treba, da bi vedeli vse: zadosti je, da vedó le to, kar njih zadeva. To pa vedó in vidijo v Bogu. O tem poje kralj David: „Gospod! v tvoji luči bomo vidili“, in sv. Tomaž je rekel: „Kaj bi nek ne vidili tisti, ki gledajo njega, ki vse vidi?“ Sv. Gregor pa pravi: „Kaj bi nek oni ne vedeli tam, kjer je njih vednost dopolnjena po njem, kteri vse vé?“ — Svetniki so v nebeškem veličastvu vse popolniši, kakor so bili, dokler so na zemlji živeli. Bog pa je svojim svetnikom včasih že tu na zemlji čudoma odperl dušne oči, da so vidili, česar nikdo drugi viditi ni mogel. Opomnim le na preroke stare zaveze in njih prerokovanja, na svetega Pavla v novi zavezi in na razodenja, ktere je dobival. Če je Bog svojim zvestim služabnikom že tukej na zemlji dal tako obilno znanje in toliko nenavadno vednost, kolikanj obilniši si je še le njih znanje in kolikanj veča njih vednost zdaj, ko se znajdejo pri njem in iz oči v oči gledajo njega, kteri vse vé in vse vidi!

5. Ali nam pa to kaj pomaga, da angelje in svetnike častimo?

Pomaga nam; zakaj angelji so ljudem za varhe odločeni; angelji ljudi ljubijo, za njih zveličanje skerbé, za nje prosijo in njih molitve Bogu darujejo. Vse to nam spričuje sveto pismo. Kralj David prepeva: „Svojim angeljem je (Bog) zapovedal zavoljo tebe, naj te varujejo na vseh tvojih potih. Na rokah te bodo nosili, da kje ob kamen ne zadeneš s svojo nogo.“ (Psalm. 90, 11. 12.)—Staremu Tobiju je angel Rafael sam to-le povedal: „Kedar si molil v solzah, in si mertve pokopaval, in si svoje kosilo popuščal, in si mertve po dnevu skrival v svoji hiši, po noči pa pokopaval, sem jaz tvojo molitev nosil pred Gospoda.“ (Tob. 12, 12.) In Jezus pripoveduje: „Povem vam, da tako bo v nebesih veče veselje nad enim grešnikom, kteri se spokori.“ (Luk. 15, 7. 10.) — Vse to nam lepo spričuje, kako skerbni da so angelji za naš blagor,

in da je tedaj gotovo dobro in koristno, priporočevati se jim in jih na pomoč klicati.

Ravno tako je pa tudi dobro in koristno, svetnikom priporočevati se v priprošnjo in jih na pomoč klicati. Od preroka Jeremija, kteri je bil že davno poprej umerl, govori veliki duhoven Onija tako-le v svetem pismu: „Ta je prijatel bratov in Izraelovega ljudstva; ta je, ki veliko moli za ljudstvo in za vse sveto mesto, Jeremija, prerok božji.“ (II.Mak. 15, 14.) — In v skrivnem razodenju svetega Janeza (5, 8.) to-le beremo: „In padli so štiri in dvajseteri starešini (to je: vsi svetniki in izvoljeni božji pred Jagnjetom, in vsi so imeli citre, (s citrami namreč se je oznanovala pri Izraelcih hvala božja), in zlate kupice polne kadila, kar so molitve svetnikov. (Kadilo namreč je podoba molitve, ktera se kakor prijeten duh vzdiguje k Bogu; starešini pa, to je: svetniki, vedno molitve darujejo Bogu).“ — In če prebiramo življenje svetnikov, nahajamo zgledov brez števila, kteri nam lepo spričujejo, kako neizrečeno veliko milost in dobrot, da so ljudje dosegli na priprošnjo božjih prijatlov v nebesih, sosebno na priprošnjo božje matere Marije, pa tudi drugih svetnikov, in kako dobro in koristno da je tedaj, svetnike na pomoč klicati, in se jim izročevati v priprošnjo. — Kedar se je cesar Teodozij Veliki na vojsko spravljal zoper trinoga Maksima, hodil je večkrat v rasovniku, ter v spokornem oblačilu klečat na grobe mučencev, se jim priporočevat, da bi mu pomoč sprosili pri živem Bogu, kteri je vstvaril nebo in zemljo, in ima ves naš blagor v svojih rokah. In kako zdatna in vspešna da je bila njegova prošnja, pokazalo se je kmalo na to, kedar je cesar v dveh bitvah premagal Maksima in njegovo brezštevilno vojsko, in je Maksima samega v mestu Ogleju zajel in dobil v svojo oblast. — Leta 912. so razdivjani Ogri priderli v Flandrijo. Menihi Lobežkega kloštra so bežali pred njimi iz svojega stanovanja, ter vzeli seboj svetinje svetega Urzmara, nekdajnega opata njihovega kloštra, in so se umaknili na bližnji homec. Ondi so se za silo vtaborili; toda kervoločni Ogri so to zvedeli in so derli za njimi. Menihi vidijo, da se sami nikakor ne morejo rešiti; torej na ves glas Boga na pomoč kličejo in svetega Urzmara: „Gospod, usmili se nas! Sveti Urzmar, prosi za nas!“ In Bog jih je uslišal na priprošnjo

svetega Urzmara. Nebo se kar nanagloma zagerne v oblake, in izpod zatemnelega neba se vlije tolika ploha, da sovražniki zavoljo hudega vremena menihom ne le niso mogli blizo priti, ampak jih je tudi še opadel toliki strah, da so kar jaderno proč zbežali. — K tema dvema naj pridenem še en zgled iz novejših časov, ter čudež, ki se je godil 1843. leta oktobra mesca na priprošnjo svetega Kašparja od Bufalo. V mestu Turin na Italijanskem je v klošter šla 21 let stara Frančiška Maestre, ktera je bila imenitnega, ter knežjega rodu. Ondi pa je obolela prav hudo. Noge so se jej zvile in skljućile; grozovito jo je tergalo in peklo po udih; rane so se jej naredile po životu, kakor bi jo rak jedel; ni mogla ne sedeti ne ležati, ne spati, ne jesti. Ozdravljevali so jo trije najbolj učeni in najbolj sloveči zdravniki; kar so le koli vedeli in znali, so nad njo poskušali; pa vse skupej nič ni pomagalo. 6. dan oktobra so zdravniki naznanili, da je zanjo ni več nobene pomoči, in clo ko bi jej noge odžagali, je ne morejo rešiti gotove smerti. Starši jo vzamejo na svoj dom v mestu Nica (Nizza). Ravno v to mesto pa je prišla malo poprej kneginja (grofinja) Komar s svojo hčerjo Natalijo. Natalija je bila dobra duša, vsa pobožna in sveta. Ko je zvedela za Frančiškino strašno bolezen, večkrat je obiskala bolno devico in jo je lepo tolažila. Med drugim jej je prinesla tudi podobo svetega korarja (kanonika) Bufalo, kteri je leta 1838. umerl 28. dan decembra, in nekaj ostankov od njegovega oblačila. Bolna Frančiška si položi to svetnikovo podobo na svoje kolena tje, kjer je bolečina najhujša bila, in je molila na čast sveti rešnji kervi Jezusovi, in se je tudi priporočevala sveti Katarini Genueški, in svetniku, čegar podobo je na kolenih imela. Na to si je s kolen vzela svetnikovo podobo. Natalija pa, gnana od sv. Duha, je podobo sv. Bufala vzela, jo bolni deklici spet na kolena položila, in pri tem molila: „Oče moj, skaži mi milost, te prosim!“ In v imenu božjem in v zaupanju na zasluženje božjega prijatla svetega Bufala, rekla je bolni devici: „Frančiška! stegni svoje noge.“ In Frančiška poskuša, noge stegniti, jih stegne, in vidi, da so zdrave. Vsa vesela zdaj iz postelje skoči, oklene se svoje prijatlice, in pravi: „Natalija, zdrava sem! jaz sem zdrava!“ Slišati ta veseli glas, pritekó oče, mati, sestra in vsa družinja.

In ko se prepričajo, da je Frančiška zdrava, veselja se razjokajo, na kolena popadajo in hvalijo Boga iz dna serca. — Vidite, kako močna je priprošnja svetnikov!

6. Nikar tedaj nikar ne opuščajmo, priporočevati se angeljem in svetnikom! Sosebno pridno se priporočujmo svojemu svetemu angeljvarhu, in med svetniki najpoprej Mariji, Jezusovi in tudi naši ljubi materi. Kakor kralj Salomon svoji materi ničesa ni odrekel, kar ga je prosila, bo še tem bolj gotovo Jezus vselej uslišal svojo ljubo mater Marijo, kedar bo ona za nas prosila. Priporočujmo pa se tudi drugim svetnikom, sosebno tistim, kterih ime nam je bilo dano pri svetem kerstu in svojim cerkvenim patronom. Oni so naši posebni varhi in pomočniki pri Bogu. Marsikterikrat bi morda naše molitve in prošnje ne bile uslišane, ko bi jih oni ne podpirali s svojo priprošnjo! Amen.

XX. Keršanski nauk.

Od češčenja svetih podob.

1. Slišali ste zadnjič, da angelje in svetnike častimo najpoprej s tim, da se veselimo njih sreče in zveličanja, kterega v nebesih vživajo, in hvalimo Boga, kteri je svojim svetnikom dodelil toliko milost in toliko srečo; — na dalje s tim, da spodobno in pobožno obhajamo njih praznike in godove; — sosebno pa s tim, da posnemamo njih lepe čednosti, — in s tim, da jih na pomoč kličemo in se jim zaupljivo izročujemo v njihovo priprošnjo. — Razlagal sem vam, da nam je z božjo pomočjo mogoče, svetnike posnemati, — in kako dobro in koristno da je, na pomoč klicati angelje in svetnike. — Danes gremo spet za stopinjo naprej v razlaganju perve zapovedi božje, in pridemo do vpraševanja.

2. Ali ni zoper pervo božjo zapoved „podobe“ častiti?

Ni ne, ker perva zapoved le prepoveduje, narejene podobe moliti.

Bog je sicer res zapovedal, rekoč: „Ne delaj si zrezane podobe, tudi ne nobene podobe od tega, kar je zgorej na nebu, ne od tega, kar je spodej na zemlji, ne od tega, kar je v vodi pod zemljo“; pa je tem besedam kar pristavil: „Ne moli jih, in ne skazuj jim (božje) časti.“ (II. Moz. 20, 4. 5.) — S to zapovedjo je hotel Bog Jude odvračevati od molikovanja, s kakoršnim so neverniki častili svoje molike, in kakoršnemu so bili tudi Judje močno priverženi; nikakor pa Bog ni mislil s to zapovedjo v nič devati češčenja podob! In tedaj nam ni prepovedano, marveč nam je dopuščeno: a) podobe narejati, in b) podobe častiti.

a) Da si smemo narejati podobe božje, podobe angeljev in podobe svetnikov, poterduje se že iz svetega pisma stare zaveze. Zakaj Bog sam je Mozesu zapovedal na pokrov škrinje zaveze narediti podobe dveh angeljev, ter mu je rekel: „Naredi tudi dva zlata kerubima, iz celega vlita, na obeh koncih spravnega pokrova. En kerubin bodi na eni strani, drugi pa na drugi. Obe strani spravnega pokrova naj pokrivata s prostertimi perutami, ter naj obsenčujeta spravni pokrov, in naj si nasproti gledata z obličjem obernjenim v spravni pokrov, s kterim naj bo škrinja pokrita.“ (II. Moz. 25, 18—20.) — Ker je tedaj že v stari zavezi Bog sam zapovedal narejati podobe angeljev, kdo bi si po tem takem še upal terditi, da mi ne smemo narejati svetih podob, bodisi malanih na platno ali papir ali kako drugo reč, bodisi izdelanih iz kamnja ali lesa ali kakega drugega blaga?

Res je, da Bog, ki je duh, sam ob sebi nima nobene take podobe, v kakoršni si ga mi postavljamo pred oči. Pri vsem tem pa le vendar Boga Očeta vpodobljujemo kakor starega, častitljivega moža, ker se je v taki podobi prikazal preroku Danielu (7, 9.);— Bog Sin se je včlovečil, in nas je odrešil s svojim terpljenjem na svetem križu; in ravno zato

ga pred oči postavljamo ali s križem ob rami ali pa na križ razpetega. — Sv. Duh tudi nima telesa, kakor ga Bog Oče nima. Pred oči pa ga postavljamo večidel v podobi goloba, ker se je v taki podobi prikazal pri Jezusovem kerstu, kedar je sveti Janez Jezusa kerščeval v Jordanskem potoku.

Ravno tako tudi ni napačno, narejati podobe angeljev. Angelji so čisti duhovi, ki nimajo ne telesa, ne človeške postave (podobe); pri vsem tem pa jih le vendar vpodobljujemo ali kakor majhne otročiče, da na znanje dajemo njih nedolžnost, ali pa kakor mladenče, ker so se v taki podobi večkrat prikazali ljudem, postavim Tobiju, Mariji, prečisti devici in drugim. Perutnice jim prikladamo, ker perutnice lepo na znanje dajejo, kako nagli in hitri da so v spolnovanju svete volje božje. Take podobe angeljev je že kralj Salomon dal narediti in v tempel postaviti. O tem nam sveto pismo tako-le pripoveduje: „In v govorišču je naredil dva kerubima iz oljkovega lesa, deset komolcev višave. Pet komolcev je bila ena kerubinova perutnica, in pet komolcev druga kerubinova perutnica, to je deset komolcov ste imele od konca ene perutnice do konca druge perutnice. Tudi deset komolcev je imel drugi kerub, po enaki meri, in delo je bilo enako pri obeh kerubimih, to je, višave je imel en kerub deset komolcov, in ravno tako drugi kerub. In postavil je kerubime v sredi znotranjega tempeljna, kerubima pa sta razprostirala svoje perute, in dotikala se je ena perutnica stene, in perutnica drugega keruba se je dotikala druge stene, drugi perutnici pa ste se v srednjem delu tempeljna nasprotoma stikale.“ (III. Kralj. 6, 23—27.)

Na dalje smemo tudi podobe svetnikov narejati, ter podobe Marije, prečiste device, svetih aposteljnov Gospodovih, blaženih mučencov Kristusovih, in drugih zvestih služabnikov in prijatlov božjih, kakor je to že od nekdaj v navadi v naši sveti cerkvi. Med drugimi pripoveduje cerkveni učenik Evzebij že od pervih časov keršanstva, da so podobe dobrega pastirja postavljali clo na vodnjake, kteri so sredi terga stali. In po cerkvah in po hišah vernih kristjanov, in tudi očitno ob potih so britke martre postavljali in druge podobe Kristusove in njegovih svetnikov. Sv. Teodor Studites, očak Carigradski, terdi, da je navada, svete podobe narejati, tako stara, kakor

staro je keršanstvo. Ravno to spričuje več ko štiri sto let poprej sv. Bazilij. Ž njim vred pripovedujejo tudi drugi cerkveni očaki, da se raba svetih podob izhaja že od apostoljskih časov. Da pa o pervem začetku keršanstva ni bilo toliko svetih podob, izhaja se od tod, ker je bila sveta cerkev takrat silno preganjana, in kristjani zavoljo tega preganjanja toliko svetih podob izdelati deloma niso mogli, deloma niso smeli.

b) Dovoljeno pa nam pravovernim kristjanom ni le samo to, da smemo svete podobe izdelovati, ampak tudi to, da jih smemo častiti, ter se jim odkrivati, jim se vklanjati in pripogovati, in pred njimi moliti.

Da v tem nič napačnega ni, nas že zdrava pamet uči. Ako kdo kako podobo ima, ktera mu pred oči postavlja njegovega očeta ali njegovo mater, ali kakega ljubega prijatla, ali pa svetega očeta papeža ali cesarja, noben pameten človek mu tega kot napako očital ali v hudo prišteval ne bo. Po tem takem pa tudi ni napačno, temveč je še le prav in hvalevredno, ako v časti imamo svete podobe, ter podobo Zveličarjevo, njegovih angeljev in njegovih svetnikov.

In kar nam zdrava pamet priporoča, nam tudi sveto pismo poterduje. Že v svetem pismu stare zaveze nahajamo spričevanja, da so Judje v neizrečeno veliki časti imeli škrinjo zaveze. Od Jozua (7, 6.) beremo, da „je padel na svoj obraz na tla pred škrinjo Gospodovo do večera, on in vsi starešini Izraelovi.“ — In kralj David prepeva: „Poveličujte Gospoda, našega Boga; in verzite se pred podnožje njegovih nog“, to je: pred škrinjo zaveze, v kteri so bile hranjene kamniti tablji z božjimi zapovedmi, čudna palica Aronova in skledica mane.

In sveta cerkev Jezusova je svete podobe vsegdar častila začemši sem od pervega začetka do današnjega dne. Sosebno lepo se je to pokazalo v osmem stoletju, kedar so se krivoverci vzdignili zoper svete podobe, in jih ne le častiti prepovedovali, ampak jih tudi po vsakem potu pokončati in zatreti iskali, in so torej tudi pravoverne kristjane grozovito preganjali, mučili in morili. In pravoverni kristjani so rajši vse to preterpeli, kakor pa da bi bili odstopili od češčenja

svetih podob, kterega se je prava cerkev Jezusova vsegdar deržala. Naj vam o tem zmed mnogih drugih le en zgled povem. Eden najhujših nasprotnikov češčenja svetih podob je bil cesar Konštantin Kopronim. Ta hudovoljni cesar zbere nekoliko krivovernih škofov v zbor, kteri sklenejo, češčenje svetih podob iz cerkve odpraviti. Živel pa je o tistem času nek pobožen opat, Štefan Mlajši po imenu, kteri je veliko veljavo imel med menihi in puščavniki. Ravno zavoljo tega bi ga bil cesar kaj rad spravil na svojo stran. Odposlal je torej do njega imenitnega moža z darovi, da bi bil Štefana pregovoril, naj poterdi in podpiše sklepe krivovernega škofovskega zbora. Na to pa Štefan serčno odgovori: „Sklepov nepravilnega zbora ne morem podpisati. Nočem si namreč prekletstva prerokovega na glavo nakopati, ter sladko imenovati to, kar je grenko. Olje grešnikov mi ne bo glave debelilo. Ko bi tudi kar nič več kervi ne imel, kakor kar mi je gre na mojo dlan, pripravljen sem tudi to preliti za češčenje podob.“ In kakor Štefan tako tudi patriarhi Antiohenski, Aleksandrinski in Jeruzalemski niso hotli podpisati in poterditi, kar je cesar zahteval. Ravno zavoljo tega pa je moral sveti opat mnogo preganjanja prestati, in na zadnje ga ukaže cesar na otok Prokones v Helešpontu v pregnanstvo peljati. Čez dve leti spet ponj pošlje. Pripeljejo in pred cesarja postavijo Štefana ukovanega v železje. Terdo mu cesar besedo zastavi, in pravi: „Ali mar kdo Jezusa z nogami potapta, če njegovo podobo z nogami tapta?“ Sveti mož na to vpraševanje ne da kar naravnost odgovora, ampak vzame v roko denar, na kterega je bila vtisnjena cesarjeva podoba, in vprašuje okoli stoječe cesarjeve služabnike: „Čegava je ta podoba in napis?“ — „Cesarjeva je“, mu odgovoré. In Štefan vprašuje na dalje, in pravi: „Kaj bi zaslužil človek, kteri bi z nogami potaptal to cesarjevo podobo?“ Odgovoré mu vsi z enim glasom: „Za tolikanj hudo razžaljeno cesarjevo čast bi zaslužil najhujšo kazen!“ Na te besede verže Štefan denar ob tla, in z nogo nanj stopi, rekoč: „Če sem kazni vreden že s tim, če nečast storim podobi kakega pozemeljskega zapovedovavca; koliko veče kazni vreden je še le tisti, kteri podobo nebeškega kralja zaničuje, preklinja, zatira?“ Akoravno

mu na to nihče ni vedel nič odgovoriti, sklenili so vendar le iz poti ga spraviti in umoriti. In sveti mož je serčno šel v svojo smert, in je umerl kot zvest služabnik Kristusov za nauk njegove svete cerkve.

3. Zdaj pridemo do vpraševanja: Zakaj katoljški kristjani podobe časté?

Katoljški kristjani podobe časté zato, ker nam pred oči stavijo káj častitljivega: ali ktero božjo osebo (peršono), ali mater božjo, ali kakega angelja ali svetnika.

Iz tega pa se izhaja že samo ob sebi, da češčenje ni namenjeno podobi, ampak tistemu, kogar podoba pomenja in postavlja pred oči. Po tem takem bi ne veroval prav, kdor bi menil, da s tim, ko se pred podobo pripogujemo ali vklanjamo, čast skazujemo ali kamniti ali leseni na popir ali platno narisani podobi. Tega ne; ampak kedar molimo, postavim, sveti križ, ne molimo lesene ali iz kake druge reči izrezane britke martre, ampak le Jezusa, kteri je za nas na svetem križu umerl. Kedar se uklanjamo podobi matere božje ali kakega angelja ali kakega drugega svetnika, s tim prav za prav ne častimo podobe, ampak le ali mater božjo, ali pa angelja ali svetnika. — Tudi tega ne smemo misliti, da ta ali una podoba ima kako posebno moč v sebi, ali da je ta ali una podoba čudodelna. Zakaj nobena podoba sama ob sebi nima nobene posebne moči, tudi nobena podoba ni čudodelna: vsegamogočen in čudodelen je le Bog, kteri na priprošnjo tega ali unega svetnika vtegne posebne milosti in dobrote deliti na tem ali na unem kraju, pri tej ali uni podobi. — Ves ta nauk prav lepo razlaga sveti Tridentinski cerkveni zbor, rekoč: „Podobe Kristusove, preblažene device (Marije) in drugih svetnikov se smejo v cerkvi spodobno častiti; toda pri tem se ne sme misliti (verovati), da v podobah tiči božanstvo (božja natora) ali kaka božja moč, zavoljo ktere jih moramo častiti; ali kakor da bi od njih (podob) smeli kaj sprositi, ali kako zaupanje na njih postavljati; temveč zato (jih moramo častiti), ker se čast, ktero podobam skazujemo, povračuje na tiste, ktere nam podobe pred oči postavljajo, tako, da v podobah,

ktere kušujemo, kterim se odkrivamo, pred kterimi poklekujemo, molimo samega Kristusa, svojega odrešenika in zveličarja, in častimo svetnike, ktere nam te podobe postavljajo pred oči.“ — Naj vam povem še besede svetega Gregorija, ktere je spregovoril v ozir češčenja svetih podob rekoč: „Vse kaj drugega je, podobo moliti, in spet kaj drugega je, s podobe se učiti, koga moramo moliti; zakaj to, kar pisma vspešujejo pri tistih, ki brati znajo, to vspešuje pri neučenih podoba, kedar jo ugledujejo. V njej vidijo tudi nevedni, kterega morajo nasledovati; iž nje berejo tudi tisti, kteri po cerkah brati ne umejo. In tedaj služi posebno priprostim ljudem podoba namesto bukev.“

Te besede svetega Gregorija že nekama na znanje dajejo, da češčenje svetih podob ni brez koristi, in nas kar naravnost pripeljejo do vpraševanja:

4. Ali nam je češčenje svetih podob koristno?

Češčenje svetih podob nam je prav koristno in hasnovito, zakaj kolikorkrat koli jih zagledamo, nas

a) svete podobe na svetnike opominjajo in nam jih v spomin sklicujejo. Ko bi podob ne imeli, bi morda nobenkrat ali pa le bolj poredkoma na svetnike mislili; zdaj pa, ko podobe svetnikov pred seboj imamo, spominjamo se na svetnike in njih lepo življenje in na čudeže, ktere je Bog nad njimi delal. Kedar, na primero, zagledamo podobo svetega Petra s ključi v rokah, spomnimo se, da je Jezus njega postavil za svojega namestnika na zemlji, ter vidnega poglavarja svoje svete cerkve. — Kedar vidimo podobo sv. Pavla z mečem v desnici, nam na misel pride, kako da je ta veliki apostelj narodov po mnogem terpljenju pod rabeljnovim mečem slavno smert storil za sveto vero Jezusovo. — Kedar nam pride pred oči podoba svetega Laurencija z železnim rošem, zmislimo si, kako je ta zvesti služabnik Kristusov pri počasnem ognju na razbeljenem rošu umerl za svojega nebeškega Gospoda. — Kedar vidimo podobo svetega Cirila s svetopisemsko knjigo v roci in svetega Metoda deržečega sliko (malarijo) poslednje sodbe, spomnimo si, kako da je sveti Metod s sliko

poslednje sodbe in z razlaganjem te strašne sodbe k sveti veri Jezusovi pripravil Bulgarskega kralja Bogora, in kako da sta ta dva sveta brata našim nekdanjim dedom prižigala luč svete vere, in jim clo sveto pismo prevodila na naš častitljivi staroslovenski jezik, da bi jih tem lagleje Kristusu pridobila in mu jih po veličastni službi božji zveste ohranila.

b) Podobe božje in božjih svetnikov vnemajo v nas ljubezen do Jezusa, do Marije in drugih prijatlov in prijatlic božjih. — Čegavo serce bi nek neobčutno ostalo, če zvesto pregleduje postaje (štacijone) svetega križevega pota, in vidi na njih, koliko je nedolžni Jezus zanj terpel? ali pa če ogleduje milo podobo žalostne matere božje ali pa tolaživno podobo Marije device pomočnice? Sveta Terezija je imela podobo, ktero je posebno v časti imela. Podoba je kazala Jezusa sedečega ob Jakobovem vodnjaku, kako se pogovarja s Samarijanko. Kolikorkrat koli se je ozirala na to podobo, jej je bilo prav milo pri sercu, in je zdihnila, kakor nekdaj Samarijanka, vsa pregreta in prevzeta od ljubezni do ljubega Jezusa: „Gospod! daj mi piti iz studenca življenja.“ Poglejte, kako čudno moč do človeškega serca podobe imajo!

c) Svete podobe nas zraven tega tudi še prav močno k dobremu nagibajo. Britka podoba Zveličarjeva, postavim, nas budí posnemati poterpežljivost Jezusovo. Podobe svetnikov pa nas opominjajo na njih spokorno in sveto življenje, in nam natihoma na serce govoré, naj jih posnemamo. Vsaka podoba svetnikova, bodi si na popir narisana ali na platno namalana, iz lesa izrezana ali iz kamnja izsekana, nas, akoravno molčé, vendar le zadosti umevno kliče za seboj: „Keršanski človek! bodi moj posnemovavec in moj nasledovavec, ter živi tako, kakor sem jaz živel, in boš zveličan, kakor sem jaz zveličan.“ — Nek mlad imeniten mož se že veliko let ni več zmenil ne za Boga, ne za službo božjo, ne za spoved, ne za spokorno življenje. Po dolgem-dolgem odlašanju pa se le vendar spet enkrat v cerkev poda. Ondi se lahkomišljeno sem ter tje ozira, ter ogleduje to in uno, dokler mu pogled na neki prijazni podobi ne obvisi. Da bi si podobo natanjčniši

ogledal, se bližeje vstopi. Na podobi je bil kralj David obrisan, ko ravno klečé objokuje svoje grehe. Obilne solze se mu vdirajo po licah. Angelj božji mu na strani stoji z zlatim torilcom (skledico) v roci, v ktero prestreže vsako solzo, kakor hitro se spokornemu kralju vterne iz oči in zleze čez lica navzdol, da bi jih nesel pred sedež Najvišega. Pod podobo je bil napis z besedami svetega Avguština: „David je le enkrat grešil, in je zmerom jokal; ti pa zmerom grešiš, in se nikdar ne jokaš.“ Grešnik podobo ogleduje, prebira napis, in neka neznana groza ga preleta. Tako tesno mu je pri sercu, da se ne more več po koncu obderžati. Na kolena se zgrudi, in začne milo zdihovati sam nad seboj, rekoč: „Poglej, kako veliko je potrebnega k pravi pokori; — moje serce pa je pri vsem tem vendar le vse suho, in je ni v njem ne iskrice prave žalosti nad grehom! David je bil imeniten kralj, in se vendar le ni sramoval spokornih solz; jaz pa sem tolikanj revna stvar, in se mi tudi le eno samo oko ne posolzi!“ Tako je grešnik sam nad seboj zdihoval, in bolj ko premišljuje svoj revni stan, bolj se mu serce topi, dokler tudi on ne začne prav britko objokovati svojih grehov, in dokler se ne poverne nazaj na pravi pot, na pot resnične pokore. — Vidite, kako koristne so svete podobe!

d) Da je češčenje svetih podob res koristno, posname se na posled tudi še iz tega, ker je Bog mnoge svete podobe s čudeži poveličal. — Takih čudežev je neizrečeno veliko. Sosebno veliko se jih je godilo s podobami Marije prečiste device. — Toda ne bom vam jih v misel jemal, ampak vam bom le povedal, kako da je Bog poveličal svojega zvestega služabnika, svetega opata Štefana, kteri je clo svoje življenje daroval za resnico naše svete vere in njenih častitljivih in zveličavnih naukov, kakor sem vam že poprej pravil. Ker je bil sveti opat Štefan Bogu tako zvest, dal mu je Bog moč, čudeže delati, in pri tem se je sveti Štefan večidel poslužil kake podobe, na kteri je bil vpodobljen naš Zveličar, da bi s tim pokazal, kako koristno in oblaživno da je čestiti svete podobe. Pred podobo Zveličarjevo je sv. Štefan ozdravil sleporojenega siromaka, ter mu rekel: „Sprejmi svoj pogled

v imenu Jezusa Kristusa, kterega častiš v njegovih podobah.“ — Edinega sina neke žene, kteri je bil obseden od hudega duha, rešil je s tim, da mu je ukazal Jezusa moliti v njegovi podobi. — Po enakem potu je ozdravil neko imenitno gospo v Herakleji, ktera je bila bolna že sedem let. — In še več drugih čudežev je storil s svetimi podobami ta sveti mož.

5. Ljubi poslušavci! v časti tedaj imejmo svete podobe; spoštujmo jih, kakor sveta cerkev uči in zapoveduje, in sami nad seboj si bomo skušali, kako koristno in hasnovito da je, v cerkvenem duhu in po cerkveni zapovedi častiti svete podobe. Kedarkoli tedaj v dobrem pešati začnemo, in se nam težavno vidi, po svetih božjih zapovedih živeti in ravnati; ali kedar se skušnjave v nas zaganjajo in nas v greh naganjajo; ali kedar nesreče nad nas leté in nadloge nad nas pritiskajo: — s pobožnim očesom ozrimo se na to ali uno sveto podobo, ter zaupljivo zdihnimo k Zveličarju, kterega nam podoba postavlja pred oči, ali k materi božji ali kakemu drugemu svetniku, čegar podobo imamo pred seboj, in obljubim vam, da nam bo to gotovo v blagor in korist! Amen.

XXI. Keršanski nauk.

Od češčenja svetinj ali ostankov svetnikov.

1. Razlagal sem vam v zadnjem keršanskem nauku, da ni zoper pervo zapoved božjo, ako čast skazujemo svetim podobam. Perva zapoved božja le prepoveduje, narejene podobe moliti. Velikoveč je še clo dobro in koristno, svete podobe častiti; zakaj svete podobe nas na svetnike opominjajo, — vnemajo v nas ljubezen do Jezusa, Marije in drugih svetnikov — nas prav močno k dobremu nagibljejo, — in Bog je marsikterikrat clo s čudeži poveličal svete podobe.

2. Katoljški kristjani pa ne časté le samo svetnikov in njih podob, ampak tudi svetinje ali ostanke svetnikov, to je: njih trupla, njih kosti, njih oblačila, orožje, s kterim so bili martrani in umorjeni, in tudi njih pokopališča.

Ali s tim prav ravnajo katoljški kristjani?

Prav ravnajo, kar lehko dopričamo: a) iz svetega pisma; b) iz nauka in vaje svete katoljške cerkve; in c) iz spričevanja zdrave človeške pameti.

a) Sveto pismo stare in nove zaveze ima češčenje svetinj za dobro in Bogu dopadljivo navado. Ko so šli Izraelci iz Egiptovske sužnosti v obljubljeno Kanaansko deželo, vzel je Mozes seboj tudi kosti Egiptovskega Jožefa, kteri je bil že davno poprej umerl. (II. Moz. 13, 19.) — Telo Mozesovo pa je clo Bog sam pokopal. (V. Moz. 34, 6.) — Prerok Elizej je v veliki časti imel clo plajšč Elijev, kteri je bil vpričo njega na ognjenem vozu vzet iz tega sveta. (IV. 2, 13. 14.) — Ko je kralj Jozija razdiral tempeljne molikov, in zatiral vse molikovanje, vendar le ni hotel izkopati in sožgati kosti nekega preroka, ktere so bile ondi pokopane, dasiravno je druge kosti

ukazal iz grobov vzeti in požgati. (IV. Kralj. 23, 16. 17. 18.) V svetem pismu nove zaveze pa beremo, da se je krvotočna žena zaupljivo doteknila roba Jezusovega oblačila, in je s tim zdravje zadobila. (Mat. 9, 20.) Ravno tako beremo, da so pervi kristjani v časti imeli Pavlove putne pertiče (rute) in njegove pasove, ktere so na bolnike pokladali, in so ozdraveli. (Ap. dj. 19, 12.) — Iz vsega tega se vidi, da sveto pismo ni zoper češčenje svetinj.

b) Češčenje svetinj poterjuje tudi sveta katoljška cerkev. Drugi Nicejski cerkveni zbor imenuje svetinje zveličanske studence, po kterih Bog ljudem obilne dobrote deli, in iz med cerkvene družbe izklepa slehernega, kdor bi svetinje mučencev zaničeval, in bi jih v časti ne imel tako, kakor se mora v časti imeti kaka sveta reč. — Peti Kartaginežki cerkveni zbor ukazuje, da se ne sme posvečevati noben altar, ako niso vanj položene nektere svetinje. — In da molčim od drugih, naj le še povem, kaj sveti Tridentinski cerkveni zbor od češčenja svetinj določuje. Sveti zbor pravi: „Telesa častitih mučencev in telesa drugih svetnikov, kteri so zdaj s Kristusom v nebesih, bili so živi udje Jezusa Kristusa in živ tempelj svetega Duha, in morajo, kedar bodo vstale častitljive biti, da bodo deležne plačila, kakor so bile deležne vojskovanja. In častiti se morajo, ker po njih Bog veliko dobrot deli. Tisti pa, kteri prederzno terdijo, da se svetinje ne smejo častiti, in da častiti jih je nepotrebno in prazno, naj bodo ločeni iz med cerkvene družbe.“

Tako uči sveta vesoljna ali katoljška cerkev. Ravno to pa tudi spričujejo posamezni cerkveni očaki, ter pripovedujejo, da so verniki že kar o pervem začetku svete cerkve v časti imeli kosti svetnikov, in jih v očitno pobožno češčenje vernikom izpostavljali. Kako skerbno so pervi kristjani hranili kosti aposteljnov! Kako veliko spoštovanje so že od nekdaj imeli verni kristjani do svetih ostankov svetega Petra in Pavla v Rimu, in ga imajo še zdaj, tako, da se vsak pravi kristjan res srečnega šteje, ako zamore vsaj enkrat v svojem življenju moliti na grobu pervakov zmed aposteljnov! Kako skerbno so kristjani v Smirni zbirali pepel iz sožganega telesa svetega škofa Poli-

karpa, kteri je bil učenec svetega Janeza evangelista! Vse skerbnejši so ga zbirali, kakor se zbirajo naj žlahnejši biseri in najčistejše zlato! S kako veliko slovesnostjo so bile prenesene kosti svetega Andreja, svetega Lukeža, svetega Timoteja ob cesarovanju Konštantina Velikega! In nič manj slovesno ni bilo prenašanje kosti preroka Samvela iz Palestine v Tracijo ob času cesarja Arkadija. Sv. Hieronim o tem tako-le pripoveduje: „Škofje so prenašali svete kosti v zlati posodi, in za njimi je šlo tolikanj obilno število ljudstva, da ga je bilo iz Sirije do Kalcedona skor nepretergana versta.“ — Sveti Krizostom prav živo opisuje, kako veliko spoštovanje se je o njegovem času skazovalo truplu svetega Lobila, in sveti Avguštin pripoveduje, kako velika čast se je skazovala telesu svetega Štefana. — Leta 437 so prenašali telo sv. Krizostoma iz mesta Komana, kjer je sveti očak v pregnanstvu umerl, nazaj v Carjigrad, kjer je poprej na patriarhalnem stolu sedel, iz kterega pa ga je bila hudobna cesarica Eudoksija pahnila, in ga daleč daleč od ondot v pregnanstvo poslala. O tej priložnosti so ljudje od vseh strani in iz med vseh stanov skupaj vreli. Clo mnihi in puščavniki so prišli iz svoje tihe samote, da bi počastili ostanke tega velikega svetnika. Kjerkoli so prenočevali s svetinjami, so vse ulice razsvitljevali, cerkve odpirali, in prepevali hvalo Bogu, ki je tolikanj čudodelen in usmiljen v svojih svetnikih. Od daljnih pokrajin in tje do veličastnega Carigrada so se razlegale hvalnice (hvalne pesmi) svetemu Krizostomu v čast. Kedar so s svetim telesom do Kalcedona prišli, in je cesar Teodozij Mlajši to zvedel, je od sebe djal vso kraljevo opravo, in je hitel svetinjam naprot. Ž njim vred gre patriarh z vso duhovščino, pa tudi vsi cesarski služabniki od naj nižih do najviših, in skor vse ljudstvo, da je bilo mogočno mesto takrat res zapuščeno, da skor nikoli ne tako. Kakor hitro cesar, oblečen v spokorno obleko, v cerkev stopi in svetinje zagleda, spusti se pred nje na kolena, se s čelom dotakne sreberne skrinje, v kteri so svetinje počivale, in prosi v imenu svojih zamerlih staršev svetega Krizostoma, kteri se je že davno znašel v nebeškem veličastvu, da bi se ne spominjal razžaljenja in krivic, ktere sta mu storila oče Arkadij in mati Eudoksija tukaj na zemlji. Po skončani praznični službi božji se spet vzdignejo in v ne-

popisljivo slovesnem sprevodu prepeljejo svetinje v Carjigrad in jih nesó v cerkev aposteljnov, v kteri so po navadi cesarje pokopavali in patriarhe. V pričo vsega cesarskega dvora je zdaj patriarh Proklus z vso brezštevilno množico počastil svetinje svetega Krizostoma, ravno kakor da bi bil ljubeznivega pastirja zdaj spet živega sprejemal med njegovo ljubljeno čedo. In zdaj prosi svetnika, da bi tudi v nebeških višavah v spominu imel svojo nekdanjo čedo, in da bi s svojo priprošnjo pri Bogu za-njo sprosil božji blagoslov in večno zveličanje. Proti koncu drugega dne pa so sreberno škrinjo s svetinjami spustili v cerkveno rako blizo oltarja.

Pa ne le svete kosti, tudi druge reči, kakor postavim orodje, s kterim so bili mučenci mučeni, ali pa obleko svetnikov i. t. d. je sveta katoljška cerkev v časti imela in kot ostanke svetnikov ali svetinje častila, kakor, postavim, verige, v ktere je bil sv. Peter vklenjen, ali pa stol svetega aposteljna Jakoba. V življenju svetega puščavnika Pavla beremo, da je sveti Anton puščavnik iz palmovega perja skupaj zvezani plajšč, kterega je podedoval po svetem Pavlu, v neizrečeni veliki časti imel, in se ž njim oblačil le na velikonočni in na binkoštni praznik.

c) Kar sveto pismo spričuje in sveta cerkev uči, poterjuje tudi zdrava pamet. Mi še v časti imamo trupla svojih umerlih sorodovincov, prijatlov, znancov in dobrotnikov, in gledamo, da jih spodobno pokopljemo; imamo v časti tudi druge reči, ktere smo od njih prejeli, in nas na njih spominjajo, postavim kake bukve ali kak križec, kterega smo od njih dobili, in nobeden pameten človek se nad tem ne spodtika, in nam ne očituje, kakor bi prav ne ravnali: kolikanj bolj moramo v časti imeti še le ostanke in svetinje tistih zvestih služabnikov in prijatlov božjih, kteri so zavoljo Boga in iz ljubezni do njega preterpeli naj strašnejše muke in grozepolno smert, kteri so nam v ozir sleherne čednosti zapustili naj lepše zglede, in se znajdejo zdaj pri Bogu v nebeškem veličastvu! — Častimo ostanke moža, kteri je v slavnih bitvah premagal sovražnika naše domovine, skazujemo z nekim ponosom njegov grob, v kterem počivajo njegove kosti, skerbno hranimo meč,

s kterim je tolikanj junaško vodil svojo vojsko nad sovražnika; in vendar nas zavoljo tega ne graja noben pameten človek, akoravno je morda uni slavni mož zastran bogoljubnega keršanskega življenja na slabem glasu bil: in mi bi mar ne smeli častiti ostankov in svetinj svetnikov, kteri so še slavniši premagali pekel, premagali greh, premagali zapeljivi svet, premagali svoje lastno hudo nagnjenje in grešno pożeljenje, in se tako serčno vojskovali in sami sebe darovali za božjo čast in sveto božjo postavo? Ali je mar kaka reč bolj pametna in bolj pristojna, kakor je tako češčenje svetinj, ktero češčenje se povračuje na tiste božje prijatle, kterih svetinje častimo? Svetnikom, kdo tega ne ve, so tudi njih telesa služile in pomagale doprinašati dobre dela! Udje njihovega telesa so bili vbogljivo orodje njihove bogoljubne duše. Njihove noge se nikdar niso vtrudile po trudopolni hoji in ternjevem potu, kterega so jim odkazovale božje zapovedi. Njihove roke so se v priserčni molitvi proti nebu vzdigovale, ali pa so se odpirale za dela radodarne ljubezni do bližnjega. Njihova usta in njihov jezik sta razglaševala slavo božjo, in vodila bližnjega na potu proti večnemu življenju. Njihovo serce je bilo vse polno goreče ljubezni do Boga in do bližnjega. Ali tedaj ostanki takega, duši v vsem pokornega telesa ne zaslužijo po vsi pravici, da jih v časti imamo? Že sama zdrava pamet to terja in zahteva!

3. Zdaj nam ne bo težko odgovor dati na vpraševanje: Zakaj katoljški kristjani trupla, ter ostanke in svetinje svetnikov časté?

Časté jih:

a) zato, ker so trupla svetnikov živi tempeljni božji, kakor sveto pismo na več krajih uči. Sv. Pavl pravi: „Vi ste namreč tempelj živega Boga, kakor govori Gospod: Pri njih bom prebival, in med njimi bom hodil, in bom njih Bog, in oni bodo moje ljudstvo.“ (II. Kor. 6, 16.) „Ali ne veste, da ste tempelj božji, in da Duh božji v vas prebiva? Ako pa kdo tempelj božji oskruni, končal ga bo Bog. Zakaj tempelj božji je svet, in to ste vi.“ (I. Kor. 3, 16. 17.)

„Ali ne veste, da so vaši udje tempelj svetega Duha, kteri je v vas, kterega imate od Boga, in da niste svoji.“ (I. Kor. 6, 19.) Kar je pa enkrat sveto in Bogu posvečeno, ostane sveto in Bogu posvečeno prebivališče, dokler človek z grehom Boga od sebe ne odžene. Torej se spodobi in je prav, da svetinje častimo, ker s tim ne častimo le samo svetnikov, ker se češčenje svetinj povračuje na svetnike, ampak častime tudi Boga Očeta, kteri je trupla svetnikov častitljivo storil; častimo Boga Sina, Jezusa Kristusa, čegar živi udje so bili; častimo svetega Duha, čegar tempeljni so bili.

Trupla in ostanke svetnikov častimo

b) zato, ker so svetniki v njih sveto živeli in Bogu zvesto služili ali pa še clo mučeni ali martrani bili, ter svojo kerv prelili za sveto vero Jezusovo. Zavoljo njih lepih čednost in dobrih del in zavoljo njihovega zasluženja je vzel Bog njih duše v nebesa; njih trupla so sicer tukaj ostale, toda „Bog sam varuje njih kosti, ter ne pusti, da bi se ktera pogubila“, kakor spričuje prerok Izaija, pa je tudi nektere trupla častitljive storil s tim, da jih je trohnenja obvaroval ali cele, ali pa le posamezne ude, kakor, postavim, roko svetega Štefana, Ogerskega kralja, jezik svetega Janeza Nepomučana.

Katoljški kristjani ostanke svetnikov častimo

c) zato, ker za gotovo vemo, da bo Bog te svete trupla v nebesa vzel po sodnjem dnevu. Častitljive jih bo storil Jezus ob vstajenji teles, ter svojemu svetemu, častitljivemu telesu podobne storil, kakor nas uči sv. Pavl. Vstali bodo takrat tudi zaverženci, toda ne s častitljivo spremenjenim telesom, ampak z neumerjočim sicer toda ostudnim, večnemu pogubljenju podverženim telesom. Vstali bodo; toda ne v večno življenje, ampak v večno pogubljenje in večno gorje!

Ostanke svetnikov častimo

d) zato, ker je Bog po truplih svetnikov večkrat že čudeže delal, in ljudem mnoge dobrote skazoval. — Tako beremo v svetem pismu od preroka Elizeja:

„Tudi ga ni premagala nobena beseda, še clo njegovo mertvo truplo ga je ko preroka oznanovalo. V svojem življenju je doprinašal grozne reči, in po smerti je delal čudeže.“ (Sir. 48, 14. 15.) „S plajščem Elijevim, ki mu je bil padel, udaril je vodo, pa se mu ni razdelila, in je rekel: Kje je Bog Elijev tudi zdaj? In je udaril vodo, in razdelila se je tje in sem, in Elizej je šel skozi.“ (IV. Kralj. 2, 14.) „Neki (ljudje) pa, ki so pokopavali človeka, vidili so roparje, in vergli so merliča v Elizejev grob. In ko se je bil dotaknil Elizejevih kosti, oživel je človek, in je stal na svojih nogah.“ (IV. Kralj. 13, 21.) — Še več čudežev s svetinjami storjenih je znanih v novi zavezi. Sv. Avguštin pripoveduje veliko čudežev, kteri so se godili samo po svetinjah sv. Štefana mučenca. Med drugim pripoveduje, da je neka slepa gospa po svetinjah sv. Štefana zadobila svoj pogled, kar se je tako-le godilo: Bil je shod, in v procesiji so nesli svetinje sv. Štefana z veliko slovesnostjo memo te slepe gospe. Gospa prosi ljudi, da jo peljejo blizo škofa, kteri je nosil svetinje. In ko jo do škofa pripeljejo, jih prosi rož, ktere so se bile dotaknile svetinj. Ko rože dobi, si jih na oči položi, in pri tej priči je spregledala, in bila popolnoma zdrava. — Škof Lucil je imel velike bolečine na nogi. Iz piščali mu je teklo, in veliko težav prizadjalo. Že je menil, da mu bode treba nogo odžagati, kar je po prečudnem potu spet zdravje zadobil. Nosil je namreč v procesiji svetinje sv. Štefana, in je bil ozdravljen. — V mestu Hippo na Afrikanskem je živel nek mož, Bosus po imenu, iz Sirije doma. Ta mož je molil pred svetinjami sv. Štefana za svojo nevarno obolelo hčerko. Imel je seboj pri svetinjah obleko svoje hčerke. Med tem ko moli, mu hčerka umerje. Ko domu pride, sliši glasni jok svojih služabnikov in vidi, kaj se je bilo zgodilo. Vzame tedaj obleko, ktero je seboj iz cerkve prinesel, in jo zaupljivo dene čez mertvo telo svoje hčerke, in, glej čudo! deklica je oživela in vstala zdrava in vesela. — Na nekem drugem kraju je stala cerkev in v cerkvi kapelica sv. Štefanu posvečena. V obližju na dvorišču pa se dete igra; kar pride čez dvorišče par volov z vozom, ter fantiča povozijo. Kolo je šlo čez njega, in pri tej priči je bilo po njem. Mati vzdigne svoje mertvo dete, zanese ga v cerkev pred

svetinje sv. Štefana, in dete ni le samo oživelo, ampak je bilo ob enem tudi popolnoma zdravo in vse nepoškodovano. — In še veliko drugih čudežev vé povedati sv. Avguštin, kteri so se godili že samo pó svetinjah sv. Štefana. — Sv. Ambrož pripoveduje spet druge čudeže storjene po svetinjah. Verniki v Milani na Italijanskem so ga prosili, da bi jim novo cerkev posvečeval. Sv. Ambrož v to privolji, ako bo le ostanke dobil od kakih svetih mučencev. Zdaj pa mu Bog razodene v spanju, da se kosti svetih bratov in mučencev Gervazija in Protazija znajdejo v neki cerkvi, posvečeni svetima mučencema Feliksu in Naborju. Akoravno je bila Ambroževa duhovščina pri tem v velikih skerbéh, vendar je le sveti škof ukazal zemljo razkopati pred omrežjem, ktero je stalo krog groba svetih mučencev, kterima je bila cerkev posvečena. In glej! ko kopljejo, najdejo res kosti dveh silo velikih mož, kterih glavi ste ležale posebej, ker ste jima bile odsekane, kedar sta umerla za sveto vero Jezusovo. Ker je že pozno bilo, bile so kosti s perti pogernjene in na nosilih prenesene v cerkev sv. Favsta, ktera je menda naj bližneja bila, in ondi so se vso noč opravljale molitve. Drugi dan jih neso v cerkev, ktero so mislili posvečevati, in ktero so pozneje Ambroževo cerkev imenovali. Živel pa je v mestu nek sploh znan človek, Sever po imenu, kteri je bil slep. Ko Sever sliši, kako da ljudstvo na ves glas razodeva svoje veselje, in zve, kaj da vse to pomenja, prosil je milo, da bi ga peljali pred svetinje svetih mučencev. Storili so mu, kar je prosil; tudi so mu dovolili, da je smel s svojim putnim robcem (ruto) dotakniti se nosil, na kterih so počivale svetinje. In ko se vse to zgodi, mu položé robec na njegove slepe oči, in glej čudo! pri tej priči je spet nazaj dobil svoj pogled, je sam in brez voditelja šel na svoj dom, in je povsod oznanoval veliko čudo, ktero se je bilo nad njim godilo. — Ko tedaj Bog sam svetinje časti s tim, da po njih čudeže dela, in ljudem veliko dobrot po njih skazuje, je iz tega več kot očitno, da katoljški kristjani prav imajo, da ostanke in svetinje svetnikov časté. In češčenje svetinj, da se le tako godi, kakor veleva sveta cerkev, je Bogu gotovo všeč in dopadljivo.

4. Zdaj pa tudi kar lahko pravi odgovor damo na te-le vpraševanje:

Ali smemo romati ali na božjo pot hoditi k podobam in ostankom svetnikov?

Smemo! Akoravno je namreč Bog povsodpričujoč, in povsod milostljiv in usmiljen, vendar le na nekterem kraju še posebno radodarno deli svoje milosti in dobrote. — Sv. Avguštin o tem tako-le piše: „Bog je sicer povsod pričujoč, in njega, ki je vse vstvaril, ne zaklepa noben kraj. Od pravih častivcev mora moljen biti v duhu in resnici, da on, ki na skrivnem usliši, tudi na skrivnem opravičuje in plačuje. Toda kdo zamore pri tem, kar je ljudem očitno znano, preduhtati njegov sklep, zakaj da se na nekterih krajih taki čudeži godé, kakoršni se na drugih ne godé? Mnogim, postavim, je prav dobro znano, kako svet je tisti kraj, na kterem je pokopano telo svetega Feliksa Nolančana, in jaz sam sem nektere odpravil, da so tje romali, ker se nam od ondot lagleje in zvestejše popiše, kaj da je tam Bog posebnega storil in očitno na znanje dal. Zakaj tudi mi vemo, da so v Milanu pri ostankih svetnikov hudi duhovi čudoma in prestrašno mogli naznaniti, nekega tata, kteri je bil tje prišel, da bi bil tam neko goljufijo storil po krivi prisegi. Prisiljen je bil, tatvino na znanje dati, in poverniti vkradeno blago. Ali ni tudi Afrika vsa polna teles svetih mučencev? In vendar vemo, da se kaj takega nikjer ne godi. Zakaj kakor apostelj pravi, da nimajo vsi dara ozdravljevanj, kakor tudi ne razločevanj duhov; tako tudi tisti, ki vse deli po svoji volji, ni hotel, da bi se enaki čudeži godili pri vseh ostankih svetnikov.“ — Iz tega se vidi, da ni vselej le zgolj prazna vera, ako pobožni ljudje posebno radi zahajajo na posebne kraje, na kterih Bog po svetinjah ali podobah svetnikov doprinaša čudne dela.

5. Za sklep današnjega nauka pristavljam priserčno vošilo, da bi vsi in vselej ostankom ali svetinjam svetnikov skazovali spodobno čast. Sv. Anton puščavnik je revno Pavlovo obleko iz palmovega listja bolj obrajtal kakor naj dražeje z zlatom in srebrom všite kraljeve oblačila. Svetemu Ambrožu so bili žeblji, s kterimi je bil križan nek svetnik, vse ljubši, kakor

vsi zakladi sveta. Svetemu Krizostomu rimsko mesto ni bilo zato tolikanj pri sercu, ker je bila ondi sloveča bogatija, veličastne zidarije itd., ampak le zato, ker so ondi ječe in pokopališča svetih aposteljnov Petra in Pavla. — Ostanke in svetinje svetnikov imamo tudi mi v vsaki cerkvi in na vsakem altarju, na kterem se opravlja daritev svete maše. Častimo jih, kakor so jih častili in spoštovali ti sveti možje! Amen.

XXII. Keršanski nauk.

Od druge božje zapovedi: kaj zapoveduje in kaj prepoveduje?

1. Kakor ni zoper pervo božjo zapoved, da svete podobe častimo; ravno tako ni zoper pervo božjo zapoved, da trupla, ter ostanke in svetinje svetnikov častimo, in še clo prav ravnamo, da jih častimo, kar sem vam skazal zadnjič iz svetega pisma, iz nauka svete cerkve in iz pravil zdrave pameti. — Ostanke in svetinje svetnikov pa častimo a) zato, ker so trupla pravičnih živi tempeljni božji; b) zato, ker so svetniki v njih sveto živeli in Bogu zvesto služili, ali pa še clo mučeni bili; c) zato, ker za gotovo vemo, da bo Bog trupla svetnikov po sodnjem dnevu v nebesa vzel; d) zato, ker je Bog po truplih svetnikov večkrat že čudeže delal, in ljudem mnoge dobrote skazoval. — Iz tega vidimo, da je češčenje svetinj Bogu gotovo všeč in dopadljivo, in da smemo na božjo pot hoditi k podobam in ostankom svetnikov; zakaj akoravno je Bog povsod pričujoč in povsod milostljiv in usmiljen, vendar le na nekterem kraju tem obilniše deli svoje milosti in dobrote.

S tim je skončan nauk od perve božje zapovedi.

2. Zdaj se bomo pa pogovarjali od druge božje zapovedi.

II. božja zapoved:

Ne imenuj po nemarnem božjega imena.

Kaj je v drugi božji zapovedi zapovedano?

V drugi božji zapovedi nam je zapovedano, božje ime posvečevati in častitljivo izrekovati.

Sveto je božje ime, torej ga moramo imeti v visoki časti; strašno je božje ime, torej ga moramo strahoma izrekovati; zakaj mogočen je Bog: kedar on zemljo pogleda, se zemlja strese, in kedar se gor dotakne, se gore kadijo, prepeva kralj David v svojih psalmih.

Z besedo „božje ime“ pa v drugi zapovedi božji ne menimo le samo imena božjega, temveč vse božje bitstvo, vse božje lastnosti. Kedar tedaj ta božja zapoved govori od poveličevanja in češčenja božjega imena, nam s tim na znanje daje, da moramo vselej z naj večim spoštovanjem misliti in govoriti od Boga, od božjih lastnost in sploh od vseh božjih reči, ter svete vere, svetih zakramentov, svete cerkve i. t. d. Sv. Frančišek Salezijan nam o tem ta-le lepi nauk daje: „Nikdar se ne sme niti od Boga, niti od takih reči, ktere zadevajo božje češčenje, namreč od svete vere, govoriti le iz same zgovorljivosti ali le tako rekoč za kratek čas, temveč vselej le s svetim strahom, velikim spoštovanjem in sveto pobožnostjo.“ — Clo neverniki in molikovavci so si šteli v sveto dolžnost od svojih molikov nikdar ne drugači govoriti, razun z največim spoštovanjem. Naj vam povem, kaj neverski modrijan Ciceron o tem govori: „Od močnih bogov mora človek govoriti le z globokim, svetim spoštovanjem, in tudi le samo kaj malega.“ — V posebno veliki časti so Judje imeli sveto božje ime. V stari zavezi je bilo sveto božje ime „Jehova“ večkrat zapisano v svetem pismu; toda tega svetega imena ni smel spregovarjati nihče razun velikega duhovna, in še ta ga ni smel izreči več kakor enkrat v letu. Ob časih pred Mozesom pa ljudem to sveto božje ime še clo razodeto ni bilo, kar se lahko posname iz tistih besedi, ktere je na Horebski gori Mozesu govoril gospod Bog, rekoč: „Jaz sem Bog tvojega očeta, Bog Abrahamov, Bog Izakov in Bog Jakobov.“ (II.

Moz. 3, 6. 13—16.) Veliki duhoven je imel sveto ime „Jehova“ vrezano tudi na zlatem povoju, kterega si je ovijal in pripenjal na čelo, zato, da je ljudstvo o njegovem pogledu opomnjeno bilo na imenitno in sveto dolžnost, ktero nam nakłada druga božja zapoved s tim, da nam zapoveduje posvečevati sveto božje ime: Clo mogočni kralj Aleksander iz Macedonije je padel na kolena pred velikim duhovnom Judovskim, kteri mu je v duhovski opravi naproti prišel, in je molil sveto ime „Jehova“, kar se je tako-le godilo. Aleksander Veliki si je pribojeval mesto za mestom, deželo za deželo. Zdaj se napoti tudi proti Jeruzalemu. Velikemu duhovnu Jaddua dela to silo veliko skerbi; oberne se torej z ljudstvom vred k Bogu, ter moli in opravlja daritve, in kliče v sveto ime „Jehova“. Bog pa mu razodene v spanju, naj nikar ne bo maloserčen, in naj gre v duhovski opravi z duhovščino in ljudstvom vred kralju naproti. Veliki duhoven to stori, ter gre z duhovščino in ljudstvom Aleksandru naproti do višine Safa, iz ktere je bil lep razgled na mesto in na tempelj. Kaldejci in Feničijani, ki so kralja spremljevali, niso nič drugega pričakovali, kakor da bo kralj mesto razdjal in grozovito umoril velikega duhovna. Ko pa Aleksander zagleda to praznično procesijo, in velikega duhovna v duhovski opravi s svetim imenom „Jehova“ na zlatem traku na čelu pripetem, pristopi sam do njega, se pred sveto božje ime na koleno spusti, in spodobno pozdravi velikega duhovna. Vsi kraljevi spremljevavci se zavzamejo, in njegov vojvoda Parmenion ga uprašuje, kako je to, da je Judovskega velikega duhovna molil on, kteremu se uklanjajo vse ljudstva? In kralj ga zaverne, rekoč: „Njega nisem molil, temveč molil sem Boga, čegar duhoven je on.“ In zdaj pripoveduje, kako da je še v Macedoniji v sanjah videl ravno tega velikega duhovna v ravno tej opravi, ki ga je na vojsko naganjal, ter mu obetal, da pojde Bog pred njim, in mu bo v oblast dal Perzijansko kraljestvo. Veliki duhoven ga pelje zdaj v tempelj, v kterem je kralj daroval, in mu odpre svetopisemske bukve preroka Daniela, kteri je prerokoval, da bo Aleksander Perzijansko kraljestvo končal, in vstanovil drugega, ter macedonskega-gerškega. — Sveto božje ime „Jehova“ tedaj je mo-

gočnega kralja serce omečilo, da ni žalega storil ne velikemu duhovnu ne Judovskemu ljudstvu.

Če so pa že Judje in neverniki v toliki česti imeli presveto božje ime, kolikanj veče spoštovanje moramo še le mi kristjani v svojem sercu imeti do tega presvetega imena? Zakaj nam je Bog še vse veče dobrote skazoval in nam jih še skazuje, kakor pa jih je skazoval svojemu izvoljenemu Izraelskemu ljudstvu; tako neizrečeno nas je namreč ljubil, da clo svojemu edinemu Sinu ni prizanesel, ampak ga je dal, da vsi, kteri vanj verujejo, ne bodo pogubljeni, temveč da dosežejo večno življenje. Že samo sveto božje ime nam mora v spomin sklicevati to neizrekljivo ljubezen in dobroto božjo, in nam z hvaležnimi občutleji serce napolniti, kakor ga je napolnilo svetnikom in svetnicam božjim. — Sveta Domnina je imela serce vse polno goreče ljubezni do Boga, in je v svojem sercu toliko spoštovanje nosila do božjega imena, da so jo skor vselej solze polile, kedar je brala ali zaslišala to sveto ime. Za njene pobožne premišljevanja jej je marsikterikrat služilo sveto pismo. Enkrat jo obišče njeni spovednik, ko je bila ravno vsa zatopljena v sveto premišljevanje in vsa v solzah. Vzame jej bukve, ktere so pred njo ležale, in vidi, da je bilo sveto božje ime, ktero se po večkrat nahaja v njih, vse s solzami napojeno, in tu in tam že tako izprano od samih solz, da ga že ni bilo več mogoče brati. Temu se spovednik čudi, in vprašuje svojo sveto spovedenko, kaj da vse to pomenja. In sveta Domnina odgovori mu s sveto navdušenostjo, in pravi: „Duhovni oče! kaj Vi me vprašujete po tem? Ali se mar nahaja kaj slajšega, kaj imenitnišega, kaj prijaznišega v nebesih in na zemlji, kakor je presveto božje ime? Ali bi mar zamogla slišati ali brati to presveto ime, in bi se pri tem ne spomnila neskončne dobrote in nezmerne ljubezni, po kteri me je vstvaril, odrešil, in mi toliko neskončno milost skazal, po kteri me vsak dan na novo krepča in redi in oblači, po kteri me po očetovo vlada in vodi! Ali mar ni vredno to sveto ime, da ga oblivam s solzami, z vročimi solzami svoje ljubezni, svoje hvaležnosti, svojega veselja in svoje otročje vdanosti!“ Ves ginjen posluša spovednik te lepe besede svete Domnine, in gre domu vžgan od enakega spoštovanja in enake

ljubezni do presvetega imena božjega. — Ljubi moji! imejmo tudi mi vsegdar v časti presveto božje ime. Ubogajmo kralja Davida, ki pravi: „Njegovo ime bodi hvaljeno na vekomej; kakor solnce ostane njegovo ime. In oblagodarjeni bodo v njem vsi rodovi zemlje; vsi narodi ga bodo poveličevali. Hvaljen bodi Gospod, Izraelov Bog, ki čuda dela sam. In hvaljeno bodi ime njegovega veličastva na vekomej; in polna bodi vsa zemlja njegovega veličastva. Zgodi se, zgodi se!“ (Ps. 71, 17—19.) Posnemajmo tega svetega kralja, ki prepeva, rekoč: „Hvalil bom s petjem božje ime; in ga poveličeval s hvalo.“ (Ps. 68, 31.)

3. Kako pa častimo ali posvečujemo božje ime?

Božje ime posvečujemo:

a) kedar Boga naravnost pred svetom spoznavamo in ga tudi po zunanje častimo, in če skerb imamo za povišanje vsega dobrega in zatrenje vsega hudega; če se tedaj nikoli nikjer ne sramujemo, po svetih božjih in cerkvenih zapovedih živeti in ravnati, in če se ničesar ne bojimo in nikogar ne ustrašimo, kedar je treba potegniti in poganjati se za božjo čast in slavo božjo. Jezus pravi: „Kdor koli bo mene spoznal pred ljudmi, spoznal ga bom tudi jaz pred svojim Očetom.“ (Mat. 10, 32.) „Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaše dobre dela, in časté vašega Očeta, kteri je v nebesih.“ (Mat. 5, 16.)

Božje ime posvečujemo:

b) kedar Boga v dušnih in telesnih potrebah na pomoč kličemo. Brez števila imamo dušnih in telesnih potreb. Kdo je pač v stanu, vse našteti? In kdo zamore nam vselej pomagati in nam vsegdar dati, česar potrebujemo. Nikdo drugi ne, kakor le Bog sam! In če se zaupljivo k njemu zatekamo in pri njem iščemo, česar potrebujemo, s tim očitno spoznavamo svojo revščino in nezmožnost od ene strani, in božjo vsegamogočnost in dobrotljivost od druge strani; s tim spoznavanjem pa gotovo čast in hvalo skazujemo Bogu, in posvečujemo njegovo sveto ime. Zato nas tudi Bog sam

opominja po kraljevem preroku: „Kliči me ob dnevu stiske, otel te bom, in me boš častil.“ (Ps. 49, 15.) — Božje ime posvečujemo tudi in mu čast skazujemo, če Boga hvalimo in poveličujemo, kakor ga je hvalil in poveličeval pobožni kralj David rekoč: „Hvalil bom Gospoda vsaki čas; njegova hvala bodi vedno v mojih ustih;“ pa tudi nas vabi in sklicuje, da bi prišli in poveličevali presveto božje ime, ter pravi: „Poveličujte z menoj Gospoda; in povišujmo skupej njegovo ime.“ (Ps. 33, 2. 4.) — Božje ime posvečujemo in mu čast skazujemo, če se v sreči in nesreči izročujemo v sveto voljo božjo, ter srečo z hvaležnim sercom sprejemamo iz božjih rok, v nesreči pa ne zgubljamo svojega zaupanja v Boga, ampak smo poterpežljivi in vdani, kakor nekdaj pravični Job, kteri je na enkrat zgubil vse svoje premoženje, zgubil svoje ljubeznjive otroke, zgubil clo svoje zdravje, in je akoravno ves poln turov in oteklin na gnojnem kupu sedé, vendar le zaupljivo povzdignil svoj glas, rekoč: „Gospod je dal, Gospod je vzel; kakor je Gospodu dopadlo, tako se je zgodilo; bodi češčeno Gospodovo ime!“ (Job. 1, 21.)

Božje ime posvečujemo:

c) kedar pri potrebni in pravični prisegi Boga na pričo kličemo, da je res, kar govorimo, in da se nam v kaki reči verjame. Po Mozesu Bog sam veleva v svetem pismu, rekoč: „Gospoda, svojega Boga, se boj, in njemu samemu služi, in pri njegovem imenu prisegaj.“ (V. Moz. 6, 13.)

Božje ime posvečujemo:

d) kedar Bogu storjene obljube zvesto spolnujemo. Tudi v ozir obljub Bog sam govori po Mozesu v svetem pismu, in pravi: „Kar je enkrat prišlo iz tvojih ust, spolnuj in stori, kakor si obljubil Gospodu, svojemu Bogu, in kakor si govoril po svoji volji in s svojimi usti.“ (V. Moz. 23, 23.) Kralj David pa pravi: Obljubite in spolnujte obljube Gospodu, svojemu Bogu, vi vsi, ki ste okrog njega, in mu nosite darila, njemu strašnemu, kteri odjemlje napuhnjenega duha knezom, in je strašen kraljem na zemlji.“ (Ps. 75, 12. 13.)

Božje ime posvečujemo

e) kedar božje ime s premislikom in spoštovanjem izrekujemo; kedar od Boga, svete vere, od božjih svetnikov in božjih reči govorimo z vso mogočo spodobnostjo in častjo. — Saj že ljudje pogostoma v mislih imajo svojega bližnjega, kterega resnično ljubijo, in radi in z veseljem od njega govoré, in se dostojno in spodobno od njega pomenkovajo. Ravno tako so pa tudi vsi pravi kristjani, v kterih sercu je gorela goreča ljubezen do Boga, prav radi mislili na Boga, in vselej spodobno in častitljivo izrekovali njegovo presveto ime, vselej spodobno in častitljivo govorili od božjih in svetih reči. Sveti Pavl je v svojih štirnajstih listih, zmed kterih so eni prav kratki, čez dvestokrat imenoval ime „Jezus“, in čez štiristokrat ime „Kristus“. In temu se kar nič ni čuditi; sv. Pavl namreč je Jezusa zmerom v sercu nosil, je vés gorel od ljubezni do njega; torej je tudi zmerom nanj mislil, in ga izrekoval z vso mogočo častjo.

Božje ime posvečujemo

f) kedar božjo besedo pridno poslušamo in pobožno. — Ravno zato opominja sv. Pavl, in pravi: „Božja beseda naj obilno med vami prebiva; učite in opominjevajte se med seboj z vso modrostjo, s psalmi, s hvalnimi in duhovnimi pesmi, in pojte Bogu z veseljem v svojih sercih.“ (Kol. 3, 16.) — In Jezus veli: „Blagor jim, kteri božjo besedo poslušajo in jo ohranijo.“ (Luk. 11, 28.) — Saj že besedo kakega človeka, kterega ljubimo, v časti imamo, in s tim, da obrajtamo njegove besede in njegovo govorjenje, tudi njemu samemu čast skazujemo. Kolikanj bolj se spodobi, da v časti imamo besedo tistega, kteri je sam ob sebi vse časti in hvale vreden! In čast, ktero njegovi besedi skazujemo, se povračuje na Boga samega, kteri nam je razodel in na znanje dal svojo sveto besedo.

Božje ime posvečujemo:

g) kedar vse, kar počenjamo, k češčenju in časti božjega imena delamo ali Bogu darujemo. — Božje ime tedaj posvečujemo in mu čast skazujemo, če si skerbno prilastujemo keršanske čednosti, in pridno doprinašamo dobre dela in s pravim namenom, ter iz ljubezni do Boga. Bodi si delo ali opravilo samo ob sebi še tako majhno in nepomenljivo, ako se opravlja z dobrim namenom, iz ljubezni do Boga, se ž njim vendar le Bog lepo časti in posvečuje sveto božje ime, in ima tako delo ceno in vrednost pred Bogom. Sv. Pavl piše: „Ali jeste ali pijete ali kaj drugega delate, storite vse k božji časti.“ (I. Kor. 10, 31.) — Ljubi kristjan! živi torej v pokorščini in ljubezni do Boga, ravnaj se vsegdar po njegovi sveti volji, doprinašaj dobre dela z dobrim namenom, in tako boš lepo spolnoval to, kar zapoveduje druga božja zapoved, boš prav posvečeval sveto božje ime.

4. Zdaj pridemo na to, česar se moramo varovati in ogibati po zapovedi druge božje zapovedi. In tedaj vprašujem:

Kaj nam prepoveduje druga božja zapoved?

Druga božja zapoved nam prepoveduje, nečast delati božjemu imenu.

5. Kako pa se božjemu imenu nečast dela?

Božjemu imenu se nečast dela z vsakim grehom sploh. Z vsakim grehom grešnik Boga zaničuje in mu krati čast, ktera mu gre. Majhni greh je majhno zaničevanje neskončno svetega Boga, velik greh pa veliko zaničevanje Boga. Hudobneži morda tudi Boga imenujejo svojega očeta, toda oni so mu nepokorni otroci; imenujejo ga svojega gospoda, toda oni so mu nezvesti služabniki; govoré morda prav, delajo pa ne prav! Nad njimi se Bog sam pritožuje po preroku Malahiju (1, 6.) rekoč: „Sin spoštuje očeta, in hlapec svojega gospoda; če sem tedaj jaz Oče, kje je moja čast? in če sem jaz

Gospod, kje je moj strah?" In po preroku Izaiju (1, 2.) pravi: „Otroke sem izredil in povišal, oni pa so me zaničevali." Po preroku Ozeju (11, 3.) pa veli: „Na svojih rokah sem jih nosil; in niso spoznali, da sem za-nje skerbel." In sv. Pavl očituje grešnikom, ter piše: „Ti se hvališ s postavo, in s prelomljenjem postave Bogu nečast delaš!" (Rimlj. 2; 23.)

Kakor pa se že z vsakim grehom sploh nečast dela božjemu imenu, se mu vendar le še posebno nečast dela

a) z bogokletstvom, to je: kedar kdo od Boga, od prave vere, od svetnikov ali kake druge svete reči gerdo in zaničljivo govori; pa tudi z vsakim preklinjevanjem in rotenjem. Da je to huda reč, vidi se iz tega, ker je bila v stari zavezi smertna kazen postavljena na bogokletstvo. Bog namreč govori po Mozesu (III. 24, 16.): „Kdor preklinja ime Gospodovo, naj umerje. Vsa občina naj ga kamnja, bodisi rojak ali tujec. Kdor koli ime Gospodovo preklinja, bodi umorjen!"

Božjemu imenu se nečast dela

b) kedar kdo brez potrebe ali clo po krivem priseže ali prisego prelomi. Bog je prevelik Gospod, da bi ga smel človek zavoljo nepotrebnih reči na pričo jemati brez greha; še vse veči greh pa je, Boga v poterjenje kake laži na pričo klicati. Zatorej pravi Bog sam po Mozesu: „Ne prisegaj po krivem pri mojem imenu, in ne delaj nečasti imenu svojega Boga." (III. 19, 12.) In Jezus veli: „Jaz pa vam rečem clo ne prisegati; ne pri nebu, ker je božji tron; ne pri zemlji, ker je podnožje njegovih nog; ne pri Jeruzalemu, ker je mesto velikega kralja." (Mat. 5, 34.) Sv. Jakob (5, 12.) pa uči: „Pred vsem drugim pa, bratje moji, ne prisegajte ne pri nebu, ne pri zemlji, ne pri kaki drugi reči; temveč vaše govorjenje bodi: Je je, ni ni; da pod sodbó ne padete."

Božjemu imenu se nečast dela:

c) kedar kdo Bogu storjeno obljubo prelomi. Kdor zvesto ne spolnuje, kar je Bogu za terdno obljubil, s tim očitno kaže, da Boga malo obrajta, in ga tedaj ne časti, kakor

je dolžen. Ravno zato govori Gospod Bog Mozesu: „Ako si obljubo storil Gospodu svojemu Bogu, ne odlašaj dopolniti je; zakaj Gospod tvoj Bog jo bo terjal od tebe; in če odlašaš ž njo, ti bo v greh prišteto. Ako nočeš obljubiti, si brez greha. Kar je pa obljubljeno, spolnuj in stori, kakor si obljubil Gospodu svojemu Bogu, in kakor si prostovoljno govoril s svojimi usti.“ (V. Moz, 23, 21—23.)

Božjemu imenu se nečast dela:

d) kedar kdo božje ime, ali kar je božjega, brez potrebe in brez časti (nespodobno) izrekuje. Nekteri kristjani imajo napačno navado, da sveto božje ime ali kaj drugega svetega, ter Jezusa, Marijo, ali kakšnega svetnika ali kako drugo sveto reč, postavim sveti kerst, sveti zakon ali kaj takega, kar brez vse potrebe in brez vsega spoštovanja izrekujejo ali iz nepoterpežljivosti, ali v jezi, ali pri kakem smehu in norčevanju i. t. d. Tako ravnanje nikakor ni brez greha; zakaj Bog pravi po Mozesu: „Ne izrekuj po nemarnem imena Gospoda, svojega Boga; zakaj pri Gospodu ne bo nedolžen, kdor po nemarnem izrekuje ime Gospoda, svojega Boga.“ (II. Moz. 20, 7.) In modri Sirah (23, 10.) uči: „Božje ime ti ne bodi vedno v ustih, (in imen svetnikov nikar ne mešaj k svojemu govorjenju, sicer zavoljo njih ne boš brez greha).“

Božjemu imenu se nečast dela

e) kedar kdo božjo besedo kazí ali napak obrača. Božja beseda, bodisi v svetem pismu zapisana ali pa po ustnem izročilu ohranjena, nima v sebi kakih človeških zmišljav, ampak zapopada v sebi izreke, nauke in zapovedi neskončno modrega in neskočno svetega Boga, kteri je svojo sveto besedo ljudem razodel v njih blagor in zveličanje. Ravno zato se pa tudi vsa nespodobnost in vse zaničevanje, ktero se na božjo besedo nanaša, na Boga samega povračuje. Kdor tedaj božjo besedo oskruni ali onečasti, s tim tudi Bogu samemu nečast dela. Božja beseda pa se onečasti ali s tim, ako jej kdo podtika napačen, nespodoben ali clo pregrešen pomen sosebno iz tega namena, da bi s tim olepšal ali opravičil

kako očitno hudobijo; ali pa s tim, da se božja beseda obrača na nespodobne šale, nesramne norčevanja, ali pa če se je kdo posluži, da si svojo jezo ž njo hladí. Vsega takega in enakega naj se nikdar nikoli nič ne sliši med nami; velikoveč skerbni bodimo, da bomo tudi mi po pravici se smeli pohvaliti s sv. Pavlom rekoč: „Mi nismo, kakor je njih veliko, da bi božjo besedo kazili.“ (I. Kor. 2, 17.) Amen.

XXIII. Keršanski nauk.

Od bogokletstva ali od preklinjevanja Boga, božjih angeljev in svetnikov in Bogu posvečenih reči.

1. Začel sem vam unidan razlagati drugo božjo zapoved. Pravil sem, da je v drugi božji zapovedi zapovedano, božje ime posvečevati in častitljivo izrekovati. Božje ime pa posvečujemo: a) kedar Boga naravnost pred vsem svetom spoznavamo; b) kedar Boga v dušnih in telesnih potrebah na pomoč kličemo; c) kedar pri potrebni in pravični prisegi Boga na pričo vzamemo, da je resnica, kar govorimo; d) kedar božje ime s premislikom in spoštovanjem izrekujemo; f) kedar božjo besedo pridno in pobožno poslušamo; g) kedar vse, kar počenjamo, k češčenju in časti božjega imena delamo ali Bogu darujemo. — Razlagal sem vam na dalje, da druga božja zapoved prepoveduje, božjemu imenu nečast delati. Božjemu imenu pa se nečast dela z vsakim grehom sploh; zlasti pa: a) z bogokletstvom in vsakim preklinjevanjem; b) kedar kdo brez potrebe ali clo po krivem priseže; c) kedar kdo Bogu storjeno obljubo prelomi; d) kedar kdo božje ime brez potrebe in brez časti ali nespodobno izrekuje; e) kedar kdo božjo besedo kazí ali napak obrača.

S tim bi bila druga božja zapoved že razložena; pri vsem tem pa se mi vendar le potrebno vidi, od nekterih reči, drugo božjo zapoved zadevajočih, bolj obširno govoriti. In te so:

I. Bogokletstvo in preklinjevanje;
II. prisega; in
III. obljuba.

2. Ostal bom I. pri pervem, ter A. bogokletstvu in B. preklinjevanju. Poslušajte tedaj zvesto, kar vam bom danes povedal:

A. Od bogokletstva.

3. Kaj je bogokletstvo in v čem obstoji?

Bogokletstvo obstojí v tem, da človek zavedno in s premislikom kaj nespodobnega ali zaničljivega misli, govori ali stori zoper Boga, zoper Kristusa, zoper angelje in svetnike božje ali zoper kake druge Bogu posvečene reči.

Po tem takem vtegne človek bogokletstvo doprinesti ali z miseljo, ali z besedo, ali pa z djanjem, in sicer: I. ali kar naravnost ali neposredno; ali pa II. obstransko ali posredno.

I. Naravnost ali neposredno bi bogokletstvo doprinesel, kdor bi od Boga ali božjih lastnost kaj nespodobnega ali zaničljivega mislil ali govoril, ali pa storil kaj nespodobnega ali zaničljivega zoper Boga, kar se vtegne zgoditi po trojnem potu, in sicer:

a) Če Bogu pripisuje kaj slabega, kar se mu nikdar pripisovati ne more in ne sme.

b) Če Bogu kaj odreče ali odteguje, kar le Bogu samemu gre.

c) Če sebi ali kakemu drugemu človeku pripisuje, kar sme le Bogu samemu pripisovati.

a) Bogu bi kaj slabega pripisoval, kdor bi mislil ali govoril: Bog je neusmiljen! — Bog je trinog! — Bog vlada svet nespametno in krivično! — ali pa ko bi Boga krivega delal tistih pregreh, ktere se na svetu godé; — ali ko bi rekel, da Bog grešnike posebno blagodaruje in blagoslovljuje, ali kaj drugega takega. — Takih in enakih reči neskončno

modremu, svetemu in pravičnemu Bogu nikdar pripisovati ne moremo in ne smemo. Kdor pa vendar le kaj takega stori, se z bogokletstvom zadolži.

b) Bogu bi kratil in odtegoval, kar le Bogu samemu gre, kdor bi hotel Bogu vtajiti kako božjo lastnost, ko bi, na primero mislil ali govoril: Bog ni vsegamogočen, ni vsegaveden, ni usmiljen, ni pravičen! Tako je delal ošabni Rabsak, vojvoda Asirijanske vojske, kedar je pod Ezekijevim kraljevanjem silo delal Izraelcom, ter se ustil, da Gospod Bog Jeruzalema ne more rešiti iz njegovih rok. (Izaija 36, 20.) — Tako je delal tudi hudobni cesar Julijan, s priimkom Odpadnik, ki je našega Gospoda Jezusa le „Galilejca" imenoval in „tesarjevega sina". — Tako so delali tisti hudobneži, od kterih pripoveduje pobožni Job (22, 13.) da govoré: „Kaj Bog vé? ki sodi kakor skoz meglo!" — Tako so se pregrešili Izraelci v puščavi, ki so prešerno govorili od Boga, rekoč: „Nam bo li mogel Bog napraviti mizo v puščavi?" (Ps. 77, 19.) — Tako se pregrešiš tudi ti, o kristjan! ako praviš, da ne veruješ, da je Bog vsegaveden in neskončno pravičen, ker tega ali unega človeka noče strahovati zavoljo njegovih pregreh...

c) Sebi ali drugim bi pripisoval, kar le Bogu samemu gre, tisti človek, kteri bi, postavim, rekel, ali mislil, da zamore ob svoji lastni moči in brez božje milosti (gnade) dobro delati in pobožno živeti; — ali kteri bi — prilizovaje se — ljudem pripisoval lastnosti, ktere so le Bogu samemu pristojne. Tako so storili služabniki kralja Kanuta, kteri so mu vsegamogočnost pripisovali, ter mu rekli, da ima vso oblast čez morje in čez suho zemljo.

II. Obstransko ali posredno bi bogokletstvo doprinesel, kdor bi zaničljivo mislil ali govoril od svete vere, od svetih zakramentov, od službe božje, od angeljev, od svetnikov, ali od kake druge svete reči, ali pa, ko bi storil kaj takega nespodobnega, s čemur bi svoje zaničevanje do takih svetih reči na znanje dajal.

Ako kdo zaničuje sveto vero, svete zakramente, zaničuje s tim Boga samega, ki je njih začetnik. In vendar se ta

gerda napaka dandanašnji še tako pogostoma nahaja med ljudmi! Marskteri kristjan po nemarnem izgovarja in sicer prav dostikrat po nemarnem izgovarja svete zakramente, da iztrese iz sebe svojo nejevoljo, svojo jezo in togoto, in da izlije iz sebe svoj černi žolc. Kedar žena ali otrok ne slušata na pervo besedo; če hlapec ali dekla količkaj pri delu postojita; če dela ali opravila ne gredó prav iz pod rok; ali če kaka nesreča v hišo pogleda, že zakramentira. Če jed ni prav okusno pripravljena; če otrok kaj zajoka; če konj ali vol pri oranju ali kakem drugem delu prav ne stopa, ali če ne more izpeljati, ker mu je preveč naložil: ti že spet preklinja sveti kerst, sveti zakon, svete zakramente. Pač res je, kar je Bog govoril po preroku Izaiju (52, 5.) rekoč: „Celi dan neprenehoma se kolne moje ime.“ — Pomislite vsi, ki tako delate, ter preklinjate svete zakramente, ki so studenci vseh milost (gnad) in vrata našega zveličanja, — pomislite, pravim, da se na Boga samega povračuje tista nečast, ktero narejate sv. zakramentom. Ako tedaj svete zakramente preklinjate, preklinjate s tim Boga samega, ki je njih začetnik, preklinjate Jezusa, ki je svete zakramente postavil. To pomislite in jenjajte s preklinjevanjem, in ne mirujte poprej, preden se ne odvadite te gerde in pregrešne navade.

Enako se tudi na Boga povračuje vsa nečast, ktera se angeljem in svetnikom božjim godi. Zakaj Bog je angelje vstvaril in obdaroval s toliko popolnamostjo, v kolikoršni se znajdejo; in Bog je svetnike podpiral s svojo milostjo, da so se posvetili in zveličali; božji prijatli so. Kdor tedaj njim kako nečast stori, s tim tudi Bogu samemu nečast naredi.

4. Ali je bogokletstvo velik ali je majhen greh?

Bogokletstvo, s premislikom storjeno, je silno velik greh, in sicer

a) zato, ko grešnik z bogokletstvom kar naravnost žali Boga, najvišega Gospoda nebes in zemlje. Sv. Hieronim pravi: „Ni je strašnejše reči memo bogokletstva; zakaj bogokletstvo obrača svoj brezbožni jezik zoper nebesa; vsak drugi greh je majhen greh, ako ga primerjaš

z bogokletstvom“. Sv. Bernardin pa govori: „Vsi drugi grehi, bi rekel, izhajajo se deloma iz človeške slabosti, deloma iz nevednosti; greh bogokletstva pa izvira iz lastne hudobije, in tem imenitniši ko je tisti, ki je razžaljen, tem veče je zadolženje in hudobija; zavoljo tega ga ni niti večega niti krivičnišega greha memo bogokletstva.“ Ravno zavoljo tega tedaj je bogokletstvo tolikanj velik greh, ker se bogokletnež kar naravnost vzdiguje zoper Boga, kteri je naj veči Gospod, in hoče zmanjševati njegovo čast ali pa jo še clo na nič djati. Res je, da grešnik s slehernim grehom nečast dela Bogu, toda z nobenim ne tako naravnost, kakor z bogokletstvom. Sv. Hieronim pravi na dalje od tega greha tako-le: „Ako kdo rani kakega deželana, razžali s tim kralja, ker je ranil njegovega podložnega. Še veče bo razžaljenje, ako rani kakega služabnika na kraljevem dvoru; še veče, ako bi ranil kakega kraljevega prijatla; največe pa, ako bi kralju samemu usekal rane. Tak človek bi nikjer zavetja (in zabranišča) ne našel.“ Kako strašna pregreha si je tedaj pregreha bogokletstva, ko se ž njo človek tako naravnost vzdiguje zoper Boga, pred kterim angelji zakrivajo svoje obličje, in mu v ponižni molitvi prepevajo hvalo, rekoč: „Svet, svet, svet, Gospod Bog, vojskinih trum; vsa zemlja je polna njegovega veličastva!“ (Izaija 6, 3.) V svetem pismu berem v ozir tega naslednje besede, ktere je Bog sam govoril, rekoč: „Koga si zaničeval, in koga si preklinjal? zoper koga si povzdignil svoj glas, in si vzdignil kviško svoje oči? Zoper svetega Izraelovega! — Divjal si zoper mene (svojega Boga in svojega Gospoda), in tvoj napuh je prišel do mojih ušes!“ (IV. Kralj. 19, 22. 28.) Po deželskih postavah je to silna velika pregreha, ako se kdo dotakne kraljeve časti; kolikanj veča si je še le pregreha, ako se kdo dotakne božjega veličastva!“ Ako se človek pregreši zoper človeka, zamore mu Bog odpustiti; če pa človek greši zoper Gospoda, kdo bo zanj prosil?“ (I. Kralj. 2, 25.) In res, kteri svetnik si bo upal prositi za takega človeka, kteri strup svoje hudobije iz svojih ust bruha zoper Boga? — Naj prederzniši in prešerniši hudobnež se ne bo z lepo podstopil, svojega gospoda in sodnika zaničevati in zasramovati kar naravnost v oči in obličje; le bogokletnež je prederzniši in prešerniši memo vsakega drugega hudobneža, ter

gre in zaničuje in preklinja Boga, povsodpričujočega, Boga, ki vse vidi in vse sliši, Boga, v kterem živimo, se gibljemo, in smo. (Ap. dj. 17, 28.) „Ko ste s svojim jezikanjem še zoper mene zaničljivo govorili, sem vas jaz slišal“, govori Gospod Bog po preroku Ecehielu. (35, 13.) O strašna prederznost, da se človek podstopi v obličje preklinjevati tistega, ki zamore ves svet pokončati z enim samim miglejem!“ (II. Mak. 8, 18.)

b) Še bolj bomo hudobijo bogokletsva spoznali, če premislimo, kako reven, nezmožen in siromašk da je človek. In ta siromaški in ubožni človek, revni červič pozemljiški, prederzne se v svoji hudovoljnosti vzdigovati se zoper Boga, svojega Stvarnika, Odrešenika in Posvečevavca, in preklinjevati svojega naj boljšega Očeta! Glej, o človek! po svoji neskončni dobroti te je Bog vstvaril, ti dal dušo in telo, dal lepe dušne in telesne zmožnosti in moči; Jezus Kristus te je odrešil, ter tudi za tebe na svetem križu prelival svojo kerv; sveti Duh te je v svoj tempelj posvetil pri svetem kerstu; Bog te je za svojega otroka dovzel, ti je v nebesih večno srečno stanovanje pripravil, in te tudi tukaj na zemlji dan na dan osiplje z dobrotami: ti pa, ki brez Boga nič nisi in nič ne premoreš, prederzneš se, vzdigovati se zoper Gospoda, svojega Boga, in preklinjevati svojega največega dobrotnika! Ali ni to res strašna nehvaležnost in grozepolna hudobija? Po pravici se tedaj Bog pritoži pri kronanem preroku, rekoč: „Ko bi me bil preklinjal moj sovražnik, bi bil, se ve da, prenašal; in ko bi bil on, ki me sovraži, prešerno zoper mene govoril, bi se bil kje skril pred njim. Ti pa, človek z menoj ene misli, moj prijatelj in moj znanec, ki si sladčice z menoj vžival, in sva v božji hiši v edinosti hodila (ti mene preklinjaš! Kaj sem ti žalega storil?“) (Ps. 54, 10—15.)

c) Kako velik greh da je bogokletstvo, vidi se tudi iz kazen, ktere bogokletneže zadevajo. Ne bom vam pripovedoval, kako da so svoje dni že keršanski deželni poglavarji kaznovali bogokletneže, ter jim z žarečim železom osramotivna znamnja vžigali na čelo, ali velevali jim jezik izdreti, ali pa z naj hujšo smertjo jih pomoriti; kajti imeli so jih za sovražnike domovine, ker so s svojim bogokletstvom

razdirali blagor tako posameznih družinj kakor tudi cele deržave. Opomnim le, kako da je Bog sam marskterikrat kar nanagloma v strah vzel bogokletneže. V Tobijevih bukvah (13, 16.) beremo te-le strašne besede: „Prekleti bodo, kteri bodo tebe (Gospoda Boga) zaničevali, in pogubljeni bodo vsi, kteri bodo tebe preklinjevali.“ In v III. Mozesovih bukvah 24, 10—23.) je zapisana ta-le prigodba: Prišel je sin Izraelske žene, ki ga je rodila od egiptovskega moža med Izraelovimi otroki, in se je skregal z Izraelskim možem v šotoru. In ko je preklinjal ime (Boga, Gospoda), bil je peljan k Mozesu, — in so ga vergli v ječo, dokler bi ne zvedeli, kaj bo zapovedal Gospod. On je govoril Mozesu, rekoč: „Pripelji preklinjevavca iz stanišča, in naj vsi, kteri so ga slišali, položé svoje roke na njegovo glavo, in vse ljudstvo naj ga kamnja. In reci Izraelovim otrokom: Človek, ki preklinja svojega Boga, naj nosi svojo pregreho. In kdor preklinja Gospodovo ime, naj smerti umerje; s kamnjem naj ga posuje vsa množica, naj si je bil on rojak ali tujec.— In Mozes je govoril Izraelovim otrokom, in so peljali njega, ki je preklinjal, iz stanišča, ter so ga posuli s kamnjem. — K tej prigodbi pristavlja sv. Tomaž Akvin: „Ker je bila smertna kazen postavljena le na smertni greh, vidi se iz tega, da je bogokletstvo smerten greh.“ — Senaherib, kralj Asirijanov, je preklinjal pravega Boga, in zanašaje se na svojo nezmerno vojsko se je mogočnišega domišljeval memo Boga. Za to prederznost pa mu je angelj Gospodov v eni noči v ležišču potolkel 185.000 vojščakov, in Senaherib sam je bil z mečem pokončan, in ž njim vred tudi njegovi sinovi. (Izaija 37, 36—37.) — Nikanor je preklinjal Boga, in Juda Makabej mu na božje povelje ukaže odsekati glavo in roko, in jezik izdreti, ter razrezati na drobne kosce pticam v jed. (II. Mak. 15, 30—33.) — O mokrem poletju 1805. leta gre nek bogat angležki posestnik po polju, da bi si ogledal žito, ktero je ravno zorílo. Ko pa na polju žito ogleduje; začne spet rositi in po málem deževati. Posestniku to ni bilo nič kaj po volji, kajti mislil si je, da bo dež žito zaderževal, in ne bo lepo izzorilo. V svoji zamerzi pa se prederzne spregovoriti te-le prešerne besede: „Res je že čas, da se vladanje sveta odvzame Bogu, ker vladati prav ne ume. Jaz sam bi si podstopil boljši vladati svet.“ Komaj pa spre-

govori te preklinjevavske besede, udari ga mertud in se mertev zverne na zemljo. — In tudi iz sedajnih dni bi vam lahko povedal še marskak zgled, iz kterega se očitno vidi, kako hudo da Bog pregreho bogokletstva večkrat že na tem svetu strahuje; pa je, menim, zadosti že unih zgledov, ki sem jih poprej v misel vzel.

d) Da je bogokletstvo res velika pregreha, posname se na zadnje tudi še iz tega, ker je ta greh res prav peklenski greh, ter greh hudičev in zaverženco v. Hudi duhovi in zaverženci v peklu preklinjajo Boga zavoljo muk in bolečin, ktere ondi terpé. Sv. Janez jih je vidil v skrivnem razodenju (16, 10.11.), „kako so grizli svoje jezike zavoljo bolečine, in so preklinjevali Boga nebeškega zavoljo svojih muk in ran.“ — Tukaj na svetu je čuti dvojno govorjenje: dobro in hudobno, kakor so tudi ljudje dvojne verste: dobri in hudobni. Dobri ljudje hvalijo Boga, ga molijo in časté v veselju in v žalosti, v sreči in v nesreči, kakor je storil svoje dni bogoljubni Job, ki je v naj hujših stiskah tako-le govoril: „Gospod je dal, Gospod je vzel; kakor je Gospodu dopadlo, tako se je zgodilo; bodi češčeno Gospodovo ime.“ (Job. 1, 21.) Blagor vam, ljubi kristjani, ako ste tudi vi dosihmalo tako ravnali. Tako ravnanje vam znamnje zveličanja vtiska v vašo blago dušo!“ Tudi še posihmalo zmerom tako ravnajte, ter svoje vesele in žalostne dni Boga častite, hvalite in molite, da ga bote nekdaj tudi v večnosti častili, hvalili in molili! — Hudobnih govorjenje pa je priduševanje, rotenje in bogokletno preklinjevanje, in gorje jim, ker znamnje pogubljenja nosijo nad seboj, kajti posnemajo hude duhove in zaveržene ljudi v peklu. Svoje dni je šel nek pobožen francosk misijonar skoz neko vas. Ondi sliši neke otroke preklinjevati sveto božje ime. Da bi jim prav do dobrega dopovedal, kolika strašna kazen da jih čaka, začne jim tako-le govoriti: „V vaši fari ljudje francoski govore, in če ponameroma koga srečate, ki nemški govori, pravite: na Nemškem je doma; če govori španjski, pravite, da ja iz Španje prišel; če govori angležki, pravite, da je prišel iz Angležkega, in ga imate za tujca, kteri se bo poprej ali pozneje vernil v svojo domovino.

Zdaj pa, vi bogokletevni otroci! dobro pazite, kaj vam bom povedal: Vi ste doma iz keršansko-katoljske dežele, in nikakor ne govorite jezika svoje keršansko-katoljske dežele; marveč posnamem iz vašega bogokletstva, da pravi peklenski jezik govorite. In tedaj vam moram povedati, da ste tukaj na zemlji le tujci, in da je pekel vaša domovina, in da bote enkrat gotovo prišli med tiste, ki tako govoré, kakor vi.“

Oh ljube duše! varujte se tedaj bogokletstva, ki je tako strašno velik greh. Nikdar nikoli naj vam ne vteče čez jezik kaka taka beseda, s ktero bi preklinjevali uro, o kteri ste bili rojeni, ali s ktero bi godernjali zoper božjo modrost ali božjo pravico, ali s ktero bi preklinjevali svete zakramente, blagodarne studence našega zveličanja, ali s ktero bi v nečast govorili angeljem in svetnikom božjim ali kaki drugi Bogu posvečeni reči. Če se že tega strašnega greha samega na sebi ne bojite, bojte se vsaj kazen, ktere za seboj pelje. Če tudi Bog, ki je milostljiv in prizanesljiv, tega ali unega bogokletneža zdaj še ni kaznoval, nikar ne mislite, da se je s tim že odtegnil božjemu strahovanju! Če poprej ne, po smerti ga bo gotovo vdaril, ako se zdaj resnično ne spokori. Vsakemu takemu bogokletnežu Bog poreče, kar beremo v Jobovih bukvah (15, 6.), kjer je pisano: „Tvoje usta te bodo obsodile, in ne jaz, in tvoje ustnice ti bodo odgovor dale“, za tvoje pogubljenje!

5. Ali je pa bogokletstvo prav vselej tako velik greh?

Prav vselej ni! Včasih vtegne biti le majhen greh, in to takrat, ko bi človek kar tje v en dan izrekel kako tako besedo, pa nikakor ni mislil ž njo zaničevati niti Boga, niti svete vere, niti svetih zakramentov, niti angeljev in božjih svetnikov; ali pa če mu je kaka taka beseda ponameroma in skor da nevedoma čez jezik ušla, pa ga je vselej strah in groza takih besedi.

Kaj pa takrat, kedar je človek bogokletstva že navajen?

Takrat je gledati na to, ali človek svojo grešno navado obžaluje, ali je nič ne obžaluje; če si prizadeva, greha se odvaditi, ali če si nič ne prizadeva, da bi se ga odvadil. Če si grešnik na vso moč prizadeva, odvaditi se tega greha, in če ga ta greh prav močno peče pri sercu, pa mu vendar le ponameroma kaka taka kletev še uide iz ust, pa jo kar berž spet obžaluje, kakor hitro se je zavé, se smertno ne pregreši. — Če je pa človek bogokletstva vajen, pa ga njegova huda navada nič ne peče, in si nič ne prizadeva, da bi se je odvadil, vidi se iz tega, da še ni poboljšan, in mu je gotovo v velik greh prišteto njegovo bogokletstvo, če ga tudi le kar tje v en dan izrekuje in brez premislika. Zakaj huda navada, ktere se človek odvaditi noče, stori, da je tak človek tem veči grešnik pred Bogom in tem hujšega strahovanja vreden!

6. Naj vam zdaj naznanim še nektere pripomočke, po kterih se zamore človek obvarovati bogokletstva,

Ljubo keršansko serce! ako se hočeš obvarovati bogokletstva, moraš si:

a) večkrat in prav živo pred oči postavljati obilne dobrote in dari, s kterimi te Bog dan na dan osiplje. Vol pozna jasli svojega gospoda, in je hvaležen svojemu dobrotniku, ki mu kermo polaga. Tudi druge živali se hvaležne skazujejo tistim, ki jim kaj dobrega storé. Bi mar človek sam tolikanj nehvaležen bil, da bi se vsajal nad svojega največega dobrotnika, in da bi preklinjal Boga, svojega naj boljšega Očeta!

b) Premišljuj in prevdarjaj od ene strani, kako velik in veličasten, kako mogočen in strašen da je Bog, in od druge

strani se spomni na svojo lastno revščino in siroščino, na svojo lastno nezmožnost in slabost. Kako bi se tedaj podstopil, ves reven ki si, preklinjevati tolikanj mogočnega Gospoda, ki te kar mahoma zamore pokončati z enim samim miglejem!

c) Spomni se na strašne kazni in večne muke v peklenskem breznu, ktere bi te gotovo zadele, ako bi iz tega sveta šel v takem strašnem grehu, kakor je bogokletstvo.

d) Vstavljaj se na vso moč bogokletstvu kjerkoli nanj naletiš. Opominjaj, posvari s keršansko ljubeznijo človeka, ki se z bogokletstvom pregreši, naj si je ali zmed tvojih domačih kteri, ali kdo drugi. In kedar ti pride kaka bogokletevna beseda na uho, reci sam pri sebi natihoma: „Bodi češčeno Gospodovo ime!“ — ali pa: „Čast bodi Bogu Očetu, in Sinu, in svetemu Duhu!“ — ali pa: „Bodi češčen in hvaljen najsvetejši zakrament svetega rešnjega Telesa!“ — ali pa: „Hvalite Gospoda vse ljudstva, hvalite ga, vsi angelji božji!“ — da s tim Bogu vsaj nekoliko zadostuješ za nečast, ktero mu je storil bogokletni jezik. Amen.

XXIV. Keršanski nauk.

Od kletvine ali preklinjevanja in rotenja.

1. Govoril sem zadnjič A. od bogokletstva. Bogokletstvo, sem rekel, obstoji v tem, da človek zavedno in s premislikom kaj nespodobnega ali zaničljivega misli, govori ali stori zoper Boga, zoper Kristusa, zoper angelje in svetnike, ali zoper kake druge Bogu posvečene reči, naj se že to ali kar naravnost in neposredno ali obstransko in posredno zgodí. Od bogokletstva sem vam pravil, da je skorej vselej silo velik greh, zato, ko se s tim zares peklenskim grehom človek, revni pozemeljiški červ, vzdiguje kar naravnost zoper najvišega Gospoda nebes in zemlje. Prav močno bi se mogel tedaj vsakdo varovati tega strašnega greha!

Danes pa bom govoril

B. od kletvine ali preklinjevanja in rotenja.

2. V čem obstoji preklinjevanje ali rotenje?

Preklinjevanje ali kletvina in rotenje obstoji v tem, da človek v jezi ali sovražtvu govori kake pregrešne besede ali sam nad seboj, ali nad svojim bližnjim ali nad kako drugo božjo stvarjo.

Po navadi postavljamo preklinjevanje in rotenje v eno versto; in res ni ravno velikega razločka med njima, in če je že kak razloček med tema dvema pregrehama, bi se dalo preklinjevanje od rotenja ločiti tako, da človek s preklinjevanjem svojemu bližnjemu ali kaki drugi stvari božji daje neprimerne, pregrešne pridevke, ali pa, da v svoji zamerzi sklicuje hudega duha in peklenske pošasti, pa s tim nikomur nič hudega, in nič škode ne želi; postavim, ko bi komu rekel:

„Ti si sam satan!“ — „Ti si vrag!“ — „Vrag ti je v mater!“ itd. ali pa ko bi v jezi rekel: „Vrag — zlodej — hudič!“ ali kaj drugega takega. Z rotenjem pa človek ne izrekuje le samo takih nepristojnih besedi, ampak tudi kar naravnost ali sebi ali drugim ljudem ali božjim stvarem kaj hudega želí. Z rotenjem bi se po tem takem pregrešil, kdor bi rekel: „O smert! zakaj me ne zakolješ?“ — „Da bi te strela vbila!“ — „Vrag te odnesi!“ itd.

3. Ali je preklinjevanje in rotenje velik greh?

Preklinjevanje in rotenje s premislikom storjeno je velik greh. To nam spričuje že

a) naša pamet. Slehernemu poštenemu, pametnemu človeku se kletev že sama ob sebi gerda zdi, ostudna in zoperna, in strah in groza ga spreletuje, kedar sliši kakega neotesanega robavsa gerdo preklinjevati in se rotiti. Kar se pa vsakemu pametnemu, poštenemu človeku tolikanj gerdo zdi in zoperno, da ga s strahom in grozo navdaja, ne more biti brez greha, in se tudi ne more postavljati v versto majhnih ali odpustljivih grehov.

b) Tudi sveto pismo nam poterduje, da preklinjevanje in rotenje hudo žali Boga. Ljubi Bog je vse stvari vstvaril v svojo čast. In res mu njegove stvari čast in hvalo skazujejo vsaka po svoje. Hvalijo ga angelji in svetniki v nebesih, hvalijo ga ptice pod nebom, hvalijo ga tudi druge stvari po vsem širokem svetu. Vse se strinjajo in Bogu hvalo prepevajo kakor v prelepi soglasni pesmi. Zdaj pa se preklinjevavec kakor černi krokar vmes zadere in prelepo petje kazi. To ne more biti brez greha! In res pravi Jezus: „Slišali ste, da je bilo rečeno starim: Ne ubijaj; kdor pa ubija, bo sodbe kriv. Jaz pa vam povem, da vsak, kteri se jezi nad svojim bratom (namreč brez pravega vzroka in brez ljubezni), bo kriv sodbe; kdor pa svojemu bratu reče raka (to je: ti malovrednež), bo kriv zbora; kdor pa reče norec (to je: ti hudobnež! ti prekleti!) bo kriv peklenskega ognja.“ (Mat. 5, 21. 22.) Te besede Jezusove imajo ta-le pomen: Vašim

predstojnikom je bila v puščavi dana zapoved: Ne ubijaj! To zapoved obračajo vaši učeniki le na djansko ubijanje, ter ubijavca sodniji izročajo. Jaz vam pa rečem, da ta zapoved prepoveduje tudi, se zoper ljubezen pregrešiti z jezo ali zasramovanjem; in da je ta, ki se nad svojim bratom brez ljubezni jezi, že zapadel moji sodbi; še bolj, ako je svoj notranji serd razodel z vunanjim zmerjanjem in preklinjevanjem svojega brata; posebno, ako je bližnjega silno in močno onečastil; tedaj si clo večno pogubljenje zasluži. Jezus pravi na dalje: „Ljubite svoje neprijatle, dobro jim storite, kteri vas sovražijo. Blagoslovljevajte jih, kteri vas preklinjajo, in molite zanje, kteri vas obrekujejo.“ (Luk. 5, 27. 28.) Kdor pa preklinja in roti svojega bližnjega, ravno nasproti ravna tej Jezusovi zapovedi, in jenja učenec Jezusov biti, ker ravno ljubezen do bližnjega je znamnje pravega učenca Jezusovega po besedah Jezusovih, ki pravi: „V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bote ljubezen imeli med seboj.“ (Jan. 13, 35.) — Kdor preklinja in rotí svojega bližnjega, preklinja s tim podobo božjo, zakaj človek je po božji podobi vstvarjen; preklinja svojega brata, kterega je ljubiti dolžen, kakor samega sebe; preklinja brata Kristusovega, za kterega se bo Jezus Kristus gotovo potegnil poslednji dan. — Ako bližnjemu kaj dobrega storimo, sprejema to Jezus Kristus sam ravno tako, kakor bi bilo njemu samemu storjeno, Kako hočete pa, da bi Jezus za hudo ne jemal, kedar bližnjega preklinjate in zarotujete, in mu s tim hudo želite. Ko se nad bližnjim v svoji jezi sami ne morete in ne smete zmaščevati in mu škodo narediti — zakaj deželska gosposka vam je za petami — pa sklicujete Boga, in božje stvari, in vse peklenske pošasti, da bi se zmaščevale ne le nad premoženjem, ampak še clo nad dušo in nad telesom bližnjega, kteri vas je razžalil; in se pri tem morda še clo zanašate, da vam vse to v greh prišteto ne bo. Le dobro premislite, kaj kletev in rotenje v sebi ima, in obljubim, da vas mora strah in groza biti preklinjevanja in rotenja; obljubim, da morate spoznati, da s preklinjevanjem in rotenjem res hudo žalite Boga, kterega ste v svojem bližnjem ljubiti dolžni, in da ni prazna beseda Pavlova, ki pravi,

da preklinjevavci ne bodo v posest dobili božjega kraljestva. (I. Kor. 6, 10.)

c) To resnico zagovarjajo tudi sveti cerkveni učeniki. Da od drugih molčim, naj le povem, kaj sv. Bernard govori o preklinjevanju in rotenju. Te le so njegove besede: „Naglih in togotnih ljudi, kteri se zavoljo vsake najmanjše reči togoté, preklinjajo, roté, in hudo voščijo svojemu bližnjemu, ne smeš ljudi imenovati; zakaj oni ne ravnajo po veri in po pameti, ampak tako, kakor jim navdihuje hudi duh, kterega so polni.“

d) Kletev in rotenje bližnjega pohujša in mu s tim na duši škodo nareja. To veste, da ga skor ni greha, kteri bi bil tako na gosto sejan po širokem svetu, kakor je preklinjevanje in rotenje. Po mestih in na selih, po njivah in po vinskih goricah, po gojzdih in po košenicah, po potih in po cestah, po hišah in po rokodelnicah, povsod in na vsakem kraju se sliši preklinjevanje in rotenje. Starši preklinjajo svoje otroke, otroci svoje starše; gospodarji in gospodinje preklinjajo svoje hlapce in dekle, in hlapci in dekle svoje gospodarje in gospodinje; rokodelec preklinja svoje orodje, kedar se mu delo po volji ne odseda; kmetovavec preklinja svojo živino, kedar mu prav ne stopa, ali kakega dela povoljno ne dela; mladi in stari preklinjajo; in — kdo bi verjel! — majhni otroci, ki se komaj dobro prekrižati znajo ali pa še tega ne gladko, preklinjevati vendar le že prav mojstersko znajo. Kaj pravite, od kod neki to pride, da je preklinjevanje in rotenje tako strašno razsejano po svetu? Ali mar satan sam ljudi preklinjevanja uči? Tega ne moremo kar naravnost terditi, marveč moramo spoznati, da se kletvine in rotenja človek od človeka uči. Starši, ki preklinjajo, otroke kleti učijo. Le en preklinjevavsk hlapec pri hiši ali pa sosed v vasi, hitro bo vsa mladina po vasi préklinjevala. Ničesar se človek tako lahko ne nauči, kakor kletve in rotenja; in če ravno v tujem jeziku kaj drugega ne zna, po madjarsko ali po nemško kleti pa le vendar vé. Tako tedaj človek človeka pohujša. Jezus pa pravi: „Gorje svetu zavoljo pohujšanja! Pohujšanje sicer mora priti, ali vendar gorje tistemu človeku, po kterem pohujšanje pride. Kdor

pa pohujša kterega teh malih, ki v mene verujejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinsk kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja.“ (Mat. 18, 7. 6.) Po tem takem greh, kteri toliko pohujšanja naredí med ljudmi, gotovo ne more majhen biti.

e) Preklinjevanje bližnjemu včasih tudi časno srečo spodleze in spodjé. Res je sicer, da preklinjevanje in rotenje tistemu, kteri je preklinjan, večidel nič ne škoduje, in da tisti človek ni greha deležen in nima greha, ako ni preklinjevavcu nobene priložnosti dal za preklinjevanje in rotenje. Vsemu temu vkljub pa se je vendar le že večkrat zgodilo, da je Bog preklinjevavca uslišal, se vé, da le v njegovo lastno škodo. Marsikteri togotnež je preklinjal svojo ženo, in jo izdajal smerti in vsem zlim; in Bog mu je res vzel ženo, kedar jo je najbolj potreboval. — Naj večkrat in naj strašnejše pa se spolnuje kletev in rotenje staršev nad otroki. Torej je rekel že neverski modrijan Platon: „Nobena reč ni otrokom bolj škodljiva, kakor kletev staršev.“ In sv. Duh govori v svetem pismu: „Očetov blagoslov otrokom hiše uterduje, materna kletev pa jih do tal podira.“ (Sirah 3, 11.) Enkrat je nek ded zaklel ali zarotil svojega vnuka, in poslušajte, kolika nesreča je iz tega prišla na vnuka in njegov zarod. Star očak Noe namreč je zasadil vinograd. Ker pa moči, kakoršno vino ima, ni še poznal, ga je pervikrat preveč pil. Vpijanil se je in je razgaljen ležal v šotoru. Kam, njegov sin, to vidi in zasmehuje svojega očeta, ter pripoveduje svojima bratoma, kaj je vidil v šotoru. Ko se Noe iz spanja prebudi, ter zve, kaj je Kam storil, zarotil je in zaklinjal, ne sicer svojega sina Kama, kterega je bil Bog že poprej blagoslovil, temveč Kamovega sina, Kanaana, rekoč: „Preklet bodi Kanaan, suženj bodi sužnjih svojih bratov!“ (Genes. 9, 25.) In Kam je bil kaznovan v svojem sinu, kar je za starše naj hujša kazen, ako so namreč kaznovani v svojih otrokih. Kamov zarod je bil ves brezbožen, ves hudoben. Zgubil je pravo vero, in je zašel v strašno molikovanje in naj hujše hudobije. Tolikanj hudobni so bili Kamovci, da se jim brez velike nevarnosti nihče ni smel bližati. Ravno zato je bilo Izraelcem ojstro

prepovedano, ž njimi se pečati in pajdašiti. Glejte, kako strašno se je nad Kamovim zarodom spolnila očetova kletev in rotitev! — Sv. Avguštin nam pripoveduje to-le grozepolno dogodbo. V mestu Cezareja na Egiptovskem je živela vidova z desetero otroci, ter sedmimi fantiči in tremi deklicami. Kmalu po očetovi smerti se je bil starejši sin hudo pregrešil nad svojo materjo, ter jo ni le samo z besedo zaničeval, ampak je tudi svojo roko vzdignil nad njo. Drugi otroci to vidijo, pa nobeden se hudobnemu bratu ne vstavlja in nobeden se ne potegne za razžaljeno mater. Mati je bila s tim gerdim ravnanjem svojih otrok tako močno razdražena, da zaroti in zaklinja ne le starejšega neporednega sina, ampak tudi vse druge svoje otroke, ter pravi, naj kakor bratomorni Kajn divjajo po svetu, ter nikjer ne najdejo ne miru ne pokoja. In ta materna kletev se kmalu na to dopolni, in sicer prestrašno dopolni. Vsi otroci so se začeli tresti po vseh udih, in niso imeli ne miru ne pokoja niti po dnevu niti po noči. Mati se nad tem tako prestraši, da obupa, se obesi in si sama življenje konča. Otroci pa so se okrog potikali po raznih krajih vsi revni in siromaški, ter nikjer niso našli ne miru ne pokoja, dokler smert ni konec storila njihovemu žalostnemu življenju. Le samo dva ali trije so po večletnem terpljenju spet zdravje zadobili po svetih ostankih svetnikov. Sv. Avguštin, ki jih je sam vidil, pripoveduje, da so neprenehoma z zobmi škripali, in se tresli in trepetali, kakor bi jih bila tresla naj hujša merzlica. — Še strašnejši zgled naj vam povem iz Francoskega (iz okraja Franche Comté). O pretečenem stoletju je delala neka mati s svojo hčerjo na bregu neke reke. Hčerka je pri delu nekaj zgrešila. Nad tem pa se mati tako hudo razserdi, da deklico zakolne in zarotí, rekoč: „Da bi te strela vdarila, voda vtopila in kolo raztergalo!“ In glej, kaj se zgodi! Pri tej priči strela v dekleta vdari, ter jo verže v reko; in voda je deklico gnala naprej do bližnjega mlina, kjer jo je mlinsko kolo grozovito raztergalo in razmesarilo. — Nikar pa ne mislite, da se dandanašnji kaj takega ne zgodí. 14. dan decembra leta 1860 gre šestindvajsetletni sin nekega strojarja iz svojega domačega mesta v obližju Horvatske meje v goro po derva. Ob svojem odhodu iz doma je svojo mater nekaj razžalil, in

razdražena mati ga zarotí in zaklinja, rekoč: „Bog dáj, da bi nič več nazaj ne prišel!“ Mladeneč gre, si derv naloži, in se verne proti domu. Na starem potu pa se voz nanj zverne, in ga vduši. Ljudje so mu sicer na pomoč prihiteli, pa je bilo prepozno; mertev je bil. Mladeneč res ni več prišel domu, kajti pripeljali so ga mertvega prestrašeni materi. — O starši! starši! nikar ne preklinjevajte in ne rotite svojih otrok, da se v vašo lastno nesrečo in v nesrečo vaših otrok ne zverší to, kar zahtevate s svojim preklinjevanjem in izrekujete s svojim rotenjem! Kedar se vam otroci kaj zadolžé, in potrebujejo opominjevanja, svarjenja in strahovanja, jih opominjevajte in svaríte s keršansko ljubeznijo, in če za večkratno ljubeznivo in resnobno svarjenje ne marajo, jih strahujte s šibo: le samo preklinjevati in rotiti jih nikar: zakaj kletev staršev je strašna reč!

f) Naj večo škodo pa preklinjevanje in rotenje nareja preklinjevavcu samemu na duši in na telesu; zakaj kletev in rotenje se na preklinjevavca povračuje. Sveto pismo pravi: „Kedar hudobnež hudiča preklinja, sam svojo dušo preklinja.“ (Sir. 21, 30.) Kralj David govorí: „Ljubil je kletev, in ga bo zadela; blagoslova ni hotel, torej se od njega odmika. Oblekel je kletvino kakor oblačilo, in šla je kakor voda v njegovo oserčje, in kakor oglje v njegove kosti. Bodi mu (torej prekletstvo) kakor oblačilo, s kterim je odet; in kakor pas, ki je zmirom ž njim opasan.“ (Ps. 108, 18. 19.) Te besede pomenijo, da bo preklinjevavec od zunej in od znotrej ves podveržen maščevavnim šibam božjim, ktere ne bodo prizanašale ne njegovi duši, ne njegovemu telesu. Prav lahko se mu zgodi, da brez milosti božje umerje. Le zaverženci v peklu preklinjajo; in kdor se kletvine in rotenja ne odvadi, pojde v tovaršijo prekletih. — Včasih pa Bog kletvino in rotenje že tudi s časno kaznijo vdari. Sv. Narcis, Jeruzalemski škof, je bil prisiljen, o neki priložnosti ojstro posvariti nektere hudobneže zavoljo njihovega razuzdanega življenja. Terdovratneži pa gredo, in da bi se zmaščevali nad svetim možem, ga obdolže silno velikega greha zoper sveto čistost. Trije zmed njih so svoje obrekovanje clo s prisego

spričevali in svoji prisegi to-le rotenje pristavljali: Pervi je rekel: „Ako resnice ne govorim, v ognju naj zgorim!“ Drugi je djal: „Ako ni res, kar pravim, naj za naj strašnejšo boleznijo obolim!“ Tretji pa se je zarotil, rekoč: „Ako lažem, naj oslepim!“ Kdo bi v takih okoljščinah škofa ne bil za krivega imel? In vendar je bil nedolžen, česar si je bilo svestih mnogo njegovih ovčic. Sveti škof se ni zagovarjal, in je Bogu izročil, naj on njegovo nedolžnost razodene, kedar bo njegova sveta volja; in se je umaknil v samoto, kjer je odločen od hudobnega sveta samotaril ali živel kakor puščavnik. In Bog se je res zmaščeval nad preganjavci nedolžnega moža. Obrekovavci so bili strahovani z ravno takimi šibami, kakoršne so sami nad sebe sklicevali pri svoji krivični prisegi. Strela se je po noči vžgala na nebu, in je vdarila v hišo pervega obrekovavca. Vsa hiša je bila na enkrat v plamenu; še clo življenje si ni mogel oteti, ampak je v ognju zgorel z ženo in otroci vred. Nad drugega je prišla strašna gobova bolezen. Od podplatov na nogah do temena na glavi je bil ves v turih in ranah. Živemu je gnjiloba razjedala vse ude njegovega telesa. Tretji, viditi, kaj se je unima dvema prigodilo, se je tako silno prestrašil, da je sam v se šel, ter svoje pregreho s skesanim sercom obžaloval tako dolgo, dokler ni oslepil. Sv. Narcis se je zdaj spet nazaj vernil na svoj škofov sedež v Jeruzalemu. — Božja roka tudi zdaj ni še prikrajšana, in tudi dandanašnji še Bog preklinjevavce strahuje z različnimi kaznimi. Ravno zavoljo preklinjevanja in rotenja, kterega je toliko na svetu, šiba in biča Bog ne le posamezne preklinjevavce, ampak tudi cele družinje, cele soseske, cele dežele. Kedar hudi požari požigajo mesta in sela, kedar huda vremena razsajajo po njivah in po vinskih goricah, kedar kužne bolezni nanagloma pobirajo živino in ljudi, vtegne vse to priti od tod, da ljudje tako strašno preklinjajo in se roté na tem ali unem kraju. In kako bi nek Bog blagoslovljeval ljudi, kteri ga s svojimi preklinjevavskimi jeziki tako hudo žalijo!?

4. Ali je preklinjevanje in rotenje vselej velik greh?

Tega ne smemo terditi. Zakaj znajde se tudi zaklinjanje in rotenje neke verste, ktero se godí iz dobrega namena, in tedaj ni greh. Tako je kralj David zaklinjal goro Gelboe, ker je na njej smert zadela kralja Savla in njegovega sina Jonatana, Davidovega priserčnega prijatla. Bogoljubni Job in prerok Jeremija sta zaklinjala dan svojega spočetja in svojega rojstva, ker sta z začetkom svojega življenja zadobila tudi izvirni greh, iz kterega se izhaja vsa človeška revščina in siroščina. Ravno tako tudi ni pregrešno, ako človek v veliki žalosti zavoljo svojih grehov preklinja tisti dan, tisto uro, tisti kraj, tisto priložnost, o kteri je zgubil svojo nedolžnost in storil smerten greh; zakaj v takih okoljščinah človek prav za prav ne zaklinja in ne rotí tega, kar pride od Boga, temveč le to, kar ima svoj začetek od hudega duha, ter greh, ki je vselej in povsod vreden gnusenja, studenja in zaklinjanja.

Preklinjevanja in rotenja tudi takrat ne smemo prištevati smertnim grehom, kedar človeku ponevedoma in skor da nehoté iz ust šine kaka preklinjevavska beseda, in mu je berž žal, kedar se zave.

Kedar je pa preklinjevanje in rotenje človeku že v navado zašlo, velja od take navade ravno to, kar sem vam pri bogokletstvu pravil od take pregrešne navade. Če si grešnik na vso moč prizadeva, odvaditi se tega gerdega greha, in če svoje preklinjevanje in rotenje res iz serca obžaluje, pa mu le vendar še ponameroma uteče kaka taka kletev ali rotitev čez jezik, pa mu je berž žal, kakor hitro se je zavé, se smertno ne pregreší. — Drugač pa je, ako človek zavoljo te svoje grešne navade v svojem sercu nima nobene žalosti in bolečine, in si tudi nič ne prizadeva, da bi se odvadil preklinjevanja in rotenja. Tak grešnik ni še poboljšan, in njegove preklinjevanja in rotenja vtegnejo biti smertni grehi, akoravno jih tu in tam kterikrat brez premislika izgovarja in kar tje v en dan. Nespametno bi tedaj

bilo, ko bi se tak grešnik izgovarjal, rekoč: „Zakolnem le iz navade“. Kaj, ko bi se tat izgovarjal pred svojim sodnikom, ter mu rekel, da je kradel le iz navade? Ali ga ne bo ta izgovor delal vrednega še veče kazni? In ali ni tak človek še tem bolj bolj hudoben, kteremu se je pregreha vrastla že v navado? — Ravno na tako slabih nogah stoji tudi ta izgovor: „Le, kedar sem jezen, preklinjam in se rotim, drugači ne!“ Kedar kak človek človeka ubije ali zakolje, se to tudi večidel le v jezi zgodi; ali pa je ubijanje in umor zavolj tega manjše kazni vreden, ker je bil v jezi doprinesen?

S takimi in enakimi izgovori preklinjevavec ne bo dalječ prišel, in ako hoče kdaj milost in usmiljenje najti pred Bogom, mora si na vso moč prizadevati, da se odvadi svoje slabe navade, in da se resnično poboljša in spokorí.

5. In da se bo resnično spokoril in poboljšal, naj si pridno postavlja pred oči:

a) Kako gerda in kako velika pregreha da je pregreha preklinjevanja in rotenja, kako žalostne nasledke da ima, in kako hude kazni da vodi za seboj za dušo in za telo. Preklinjevanje in rotenje je v peklu doma, in tedaj tudi človeku že na tem svetu srečo podira in ga na zadnje v pekel popelje.

b) Naj sklene, da takrat, kedar ga jeza osiplje, nič ne bo govoril, dokler jeze ne potolaži in si ne vpokojí nepokojnega serca. Jezo pa bo vžugal, in si serce vpokojil, ako se hitro zateče k molitvi, ter zmoli natihoma kak „Očenaš“, ali zdihne k Jezusu, k Mariji, k svojemu angeljvarhu, da bi mu prihiteli na pomoč in mu na strani stali v duhovnem boju, ter ga obvarovali padca in greha.

c) Kedar mu je neprevidoma kaka kletev ali rotitev čez jezik ušla, naj se je hitro prav iz serca skesa, naj si sam zanjo kako pokoro naloži, deloma, da za storjeno pregreho vsaj nekoliko zadostuje razžaljeni božji pravici, deloma pa, da se bo greha posihmalo varoval tem skerbnejši.

d) Naj si prav dostikrat prav živo pred oči postavlja lepe zglede keršanske krotkosti in pohlevnosti, sosebno zgled Kristusov, „kteri, ko je bil preklinjan, ni klel; ko je terpel, ni protil“; (I. Petr. 2, 23.) zglede svetnikov in svetnic in vseh zvestih služabnikov božjih. Premišljevanje takih zgledov je posebno pripravno človeka od greha odvračevati. Nek imeniten prusovsk vojašk častnik (oficir) je potožil nekemu duhovnemu gospodu, kako težavno je prav po keršansko živeti vojaškemu zapovedovavcu, in sicer težavno že zato, ker mu ni mogoče, da bi brez preklinjevanja in rotenja v lepem redu obderžal svoje podložne vojšake. Duhoven ga zaverne, rekoč: „Jaz pa le vendar poznam častnika, kteri ni preklinjal, in so mu bili na besedo pokorni njegovi podložni.“ Častnik mu seže v besedo, in pravi: „O povej mi, kteri da je ta mož; od njega se vtegnem tudi jaz kaj naučiti!“ „Ta mož je bil“, odgovori duhoven, „neverski Kafarnaumski stotnik. Ta mož je zapovedoval svojim vojščakom s kratko pa krotko in pohlevno besedo. Rekel je temu: Idi, in je šel; in unemu: Pridi, in je prišel; in svojemu služabniku: Stori to, in je storil. (Mat. 8, 9.) Mislim pa, da to, kar je pri rimski vojski mogoče bilo neverskemu vojšaku, tudi ne bo nemogoče pri prusovski vojski med keršanskimi vojšaki!“

6. Ljubi kristjani! ljubi Bog nam je dal jezik, da bi ž njim njega hvalili in poveličavali, nikar pa da bi preklinjevali in Boga žalili. Vsegdar tedaj s svojim jezikom Boga že v sedanjem življenju hvalimo in častimo, da ga bomo enkrat tudi v prihodnjem življenju z angelji in svetniki hvalili in častili! Amen.

XXV. Keršanski nauk.

Od prisege: kdaj je pripuščena? kakšna mora biti? kako se pred gosposko prisega?

1. V dveh poslednjih keršanskih naukih sem vam opisoval dve gerdi in ostudni pregrehi zoper drugo božjo zapoved, to je A. bogokletstvo, in B. preklinjevanje in rotenje. Zadnjič sem pravil v čem da preklinjevanje in rotenje obstoji, in da je preklinjevanje in rotenje prav dostikrat prištevati velikim ali smertnim grehom zato, ker preklinjevanje in rotenje žali Boga, bližnjega pohujša, in preklinjevavcu samemu spodjeda časni blagor in večno srečo.

Obljubil pa sem vam v predzadnjem keršanskem nauku, da vam bom tudi od prisege kaj povedal. Obljuba pa dolg nareja. Da se tedaj izdolžim, govoril bom danes

II. Od prisege.

2. Kaj je prisega?

Prisega je sklicevanje na božje pričevanje, da s tim poterdimo resnico svojih besed ali pa zvesto spolnitev svoje obljube. Kdor prisega, s tim Boga na pričo vzame, da je res, kar pravi, ali pa da bo verno spolnil, kar obeta. — Prisegati zamoremo ali kar naravnost pri Bogu, s tim, da Boga imenujemo, ali pa pri kaki božji stvari, postavim: na sveto evangelje, sveti križ, sveto vero, svete zakramente, kako svetinjo, Marijo ali kakega drugega svetnika ali angelja božjega. Pa tudi s tim, da prisegamo pri kaki božji stvari, prav za prav le Boga samega na pričo sklicujemo; kajti na sveto evangelje ali na mašne bukve prisegamo, ker so tako v svetem evangelju kakor tudi v mašnih bukvah hranjene božje resnice; pri materi božji ali pri drugih svetnikih prisegamo, ker so bili svetniki živi tempeljni božji i. t. d. Pa tudi še clo molčé

bi človek lahko prisegel, ko ni namreč svoje perste kviško vzdignil iz tega namena, da bi prisegel.

Prisega je dvojna: je a) poterdivna prisega, in je b) obetavna prisega. — Poterdivna prisega je tista, s ktero človek spričuje, da je res, kar pripoveduje, in da resnico govori. — Obetavna prisega pa je tista, s ktero se človek zavezuje, da bo zvesto spolnil, kar obeta.

Tako s poterdivno, kakor z obetavno prisego človek na pričo kliče in na pričo vzame Boga, da bi Bog sam poterdil resnico izgovorjene besede ali storjene obljube, pa ga ob enem tudi sklicuje, da bi se zmaščeval nad njim, ako bi človek po krivem prisegal. Prisega je tedaj neizrečeno imenitna, strahu in grozepolna reč. Zakaj Bog je vsegaveden, in tedaj ve, da ga človek na pričo kliče; vé pa tudi, ali je prisega resnična ali je kriva. Bog je neskončno resničen in neskončno svet, ter le resnico ljubi, in sovraži vsako laž. Bog je vsegamogočen, in tedaj zamore z vso močjo strahovati človeka, kteri bi po krivem prisegal. Bog je neskončno pravičen, kteremu nikakor ni ravnotero, ako kdo po krivem prisega, ampak krivo prisego kaznuje ojstro in strašno. Da prisega ni kaka majhna in neznatna reč, vidi se tudi iz tega, ker je pri prisegi včasih na eno samo besedo navezano poštenje, premoženje in še clo življenje bližnjega. Kedar se sodnik na samo besedo tega ali unega človeka ne more zanašati, mora se zanesti na njegovo prisego, in po tej prisegi sklene in izreče svojo sodbo. Tedaj se le lahko zgodi, da je na samo prisego navezan ves blagor in vsa sreča bližnjega. Zoper Nabota so prisegli hudobni ljudje, da je preklinjal; in nedolžni Nabot je zgubil svoj vinograd, zgubil clo svoje življenje; zakaj ljudstvo, opiraje se na prisego, ga je po zapovedi postave s kamnjem pobilo. (III. Kralj. 21, 13.) Ker je ravno na prisegi včasih tolikanj ležeče, ni čuditi se, da Bog v drugi zapovedi govori te-le resne besede: „Ne imenuj po nepridnem imena svojega Boga; zakaj Gospod ne bo za nedolžnega imel (ne bo brez kazni pustil) tistega, ki bo njegovo ime imenoval po nemarnem.“ (II. Moz. 20, 7.) Noben grešnik pa tako po nemarnem in tako po nepridnem izrekuje božjega imena, kakor

ga izrekuje tisti, ki po krivem prisega. Tak grešnik namreč božje ime obrača v to, da drugim ljudem laž prodaja za resnico. Ako je pa Bog Ananija in Safiro že zavoljo ene same laži vdaril z naglo smertjo, akoravno nista s prisego poterdila svoje laži, kolikanj hujši bo še le šiba božja zadela tistega, kteri prisega po krivem! Sv. Pavl pravi: „Nikar se ne motite; Bog se ne pusti zasramovati.“ (Gal. 6, 7.)

Ni se nam torej čuditi, da so že neverniki imeli prisego za neizrečeno imenitno in sveto reč, s ktero se mora sveto ravnati. Od neverskega modrijana Klinija pripovedujejo, da bi se bil lahko obvaroval silo velike škode, ako bi bil hotel priseči, in tega ne po krivem, temveč po pravici. Mož pa se je prisege tolikanj bal, da je rajši škodo terpel po nedolžnem, kakor pa da bi prisegel. In učeni Plutarh, ki je bil tudi zmed nevernikov, pravi: „Prisega je za svobodnega, to je: poštenega človeka vsa polna muk.“ Zato se pa tudi med neverniki ne nahaja z lepo kak človek, kteri bi se bil podstopil, prisegati po krivem. O kolikanj svetejša mora prisega biti še le nam kristjanom!

3. Ali je prisega pripuščena in ali smemo prisegati?

Prisega je pripuščena, če je pravična in potrebna. Za kake majhne, nepomenljive, nečimurne reči, se ve, da se ne sme prisegati. Kedar je pa prisega potrebna, in se po drugem potu kaka velika škoda ne da odverniti, ali kakemu razpertju konec storiti, ali če gosposka prisego terja, takrat je prisega pripuščena, je dobro delo, in se ž njo Bog časti.

Ko bi bili ljudje v pervotnem stanu ostali, ter ostali nedolžni, sveti in pravični, kakor jih je Bog vstvaril, bi jim, to se vé, prisege treba ne bilo. Ker je pa vera zmerom bolj pešala in zvestoba zmerom bolj umirala med ljudmi in se je laž in nezvestoba zmerom bolj širila in šopirila po svetu, je bilo treba s prisego resnice iskati, kedar je šlo za kako imenitno reč. Taka imenitna reč bi, postavim, bila, ko bi se obravnovalo pri kaki sodniji o kakem hudodelstvu, in bi sum letel na kakega nedolžnega človeka, ali pa, ko bi imel kdo

kak velik del svojega premoženja zgubiti, ako bi se po prisegi ne dopričala resnica in pravica. Imenitna reč je tudi, ako kdo prevzame kako tako službo, pri kteri je neizrečeno veliko ležeče na tem, da jo opravlja vestno in zvesto. Ako tedaj človek v takih ali enakih okoljščinah prisеže, s tim Bogu nečasti ne dela, marveč še le posvečuje in poveličuje sveto božje ime.

Da je taka prisega pripuščena, vidi se že iz tega, da jo je Bog sam vpeljal pri Izraelcih, da se, kedar drugega spričevanja ni, skaže po prisegi, kako da je s to ali uno rečjo. Po Mozesu (II. 22, 10. 11.) tako-le govorí Gospod Bog: „Ako kdo da hranit svojemu bližnjemu osla, vola, ovco, ali kako drugo živino, in ta pogine ali je poškodovana, ali odpeljana od sovražnikov, in nihče ne vidi: naj prisega določi, da ni stegnil svoje roke po blagu svojega bližnjega; in gospodar naj sprejme prisego, uni pa naj ne bo siljen povračevati.“ — Bog sam je večkrat prisegel, in ker ni višega od sebe imel, je sam pri sebi prisegal. Po angelju je sporočil svojemu zvestemu služabniku Abrahamu, ter mu rekel: „Sam pri sebi sem prisegel, govori Gospod, ker si to storil, in nisi prizanesel svojemu edinemu sinu zavoljo mene, hočem te blagosloviti in pomnožiti tvoj zarod kakor zvezde na nebu, in kakor pesek ob bregu morja; tvoj zarod bo v last dobil vrata svojih sovražnikov, in oblagodarjeni bodo v tvojem zarodu vsi narodi zemlje, ker si bil pokoren moji besedi.“ (I. Moz. 22, 16—18.) — Tudi Abraham je zahteval, naj mu njegovi hlapec Eliezer s prisego poterdi, da bo po vesti ravnal pri tolikanj imenitnem opravilu, po kterem ga je Abraham poslal iskat svojemu ljubemu sinu Izaku verne neveste. (I. Moz. 24, 2—4.) — Jakob je prisegel Labanu pri bogaboječnosti svojega očeta Izaka. (I. Moz. 31, 53.) — David je prisegel Semeju, da mu ne bo stregel po življenju, (II. Kralj. 19, 23.) in Betzabeji je s prisego poterdil, da bo njen sin Salomon njegov naslednik v kraljevanju. Rekel jej je: „(Kakor resnično) živí Gospod, ki je rešil mojo dušo iz vse zadrege, kakor sem ti prisegel pri Gospodu, Izraelovem Bogu, rekoč: Salomon, tvoj sin, bo kraljeval za menoj, in on bo sedel na mojem prestolu za menoj; tako bom storil danes.“ (III. Kralj. 1, 29. 30.) —

Tudi v novi zavezi nahajamo v svetem pismu mnogo izrekov, kteri nam spričujejo, da se sme prisegati. Sv. Pavl v svojih listih večkrat prisega. Rimljanom (1, 9.) piše: „Zakaj priča mi je Bog, kteremu služim v svojem duhu po evangelju njegovega Sina, da vas imam neprenehoma v spominu.“ — Korinčanom (II. 1, 23.) sporoča: „Jaz pa Boga na pričo pokličem zoper svojo dušo, da, ker sem vam zanesti hotel, nisem prišel spet v Korint.“ — Galačanom (1, 20.) velí: „Kar vam pa pišem, glejte, Bog je priča, da ne lažem.“ — Filipljanom (1, 8.) pravi: „Zakaj Bog mi je priča, kako želim po vas vseh v sercu Jezusa Kristusa.“ — In Solunjčanom (I. Tes. 2, 5.10.) piše: „Nikoli nismo bili v govorjenju priliznjeni, kakor veste; tudi nismo priložnosti iskali k lakomnosti, Bog je priča! — Vi ste priče in Bog, kako sveto in pravično, in brez graje smo se zaderžali do vas, kteri ste verovali.“ — Nas Zveličar sam, kedar ga je veliki duhoven zarotil, ter mu rekel: „Zarotim te pri živem Bogu, da nam poveš, ali si ti Kristus, Sin božji?“ sprejel je prisego, ter odgovoril velikemu duhovnu: „Ti si rekel (to je: da, jaz sem!)“ (Mat. 26, 63. 64.) — Iz vsega tega lahko razvidite, da je bila prisega pripuščena že v stari zavezi in tudi v novi zavezi o Jezusovem času; torej tudi dandanašnji pravična in potrebna prisega ni pregrešna, marveč je pripuščena, je dobro delo, in zaleže Bogu v čast; kajti včasih se le samo po prisegi pride resnici na sled. Naj si je namreč kak človek v svojem govorjenju tudi še tolikanj lažnjiv, v spolnovanju svojih obljub tudi še tako nezvest, vendar si le ne bo z lepo podstopil lagati takrat, kedar gre na prisego, ako ni že popolnoma spriden in ves hudoben!

Morebiti pa se enemu ali drugemu čudno vidi, ko pravim, da je prisega pripuščena, in ko terdim, da ni pregrešna, kedar je pravična in potrebna, in si misli sam pri sebi, kako da se zamore vezati moje govorjenje z govorjenjem Jezusovim, ki pravi: „Slišali ste, da je bilo rečeno starim: Ne prisegaj po krivem, spolnuj pa svojo prisego Gospodu. Jaz pa vam rečem, clo ne prisegati, ne pri nebu, ker je sedež božji, ne pri zemlji, ker je podnožje njegovih nog; ne pri Jeruzalemu, ker je mesto velikega kralja. Tudi pri svoji glavi ne prisegaj, ker ne moreš ne enega lasa belega ali černega storiti. Vaše govorjenje

bodi: Je, je; ne, ne; kar je pa več, kakor to, je od hudega.“ (Mat. 5, 33—37.) In za Jezusom tudi sv. Jakob (5, 12.) pravi: „Pred vsem pa, bratje moji! ne prisegajte, ne pri nebu, ne pri zemlji, ne s kako drugo prisego. Bodi pa vaše govorjenje: Je, je; ni, ni; da pod sodbo ne padete.“ — Te besede Jezusove in Jakobove ne prepovedujejo kar v sploh vsake prisege, ampak prepovedujejo le nepotrebno in krivično prisego. Judje namreč so mislili, da le samo krivična prisega je pregrešna in prepovedana, in da zavoljo resničnih reči smejo prisegati, kolikorkrat koli hočejo, če tudi kar brez vse potrebe, in če tudi to, zavoljo česar se prisega, clo nobene vrednosti nima; ravno zavoljo tega so grozno gerdo delali s prisego: prisegali so za vsako, clo najmanjšo reč; prisego so vtikali v svoje vsakdanje pogovore in clo v svoje šaljive norčevanje. Od take gerde navade je hotel Jezus svoje poslušavce odvrniti, in jim je torej rekel: „Jaz pa vam rečem, clo ne prisegati.“ Na dalje so bili Judje teh misel, da prisega veže le takrat, kedar se prisega pri božjem imenu; prisege pa, ktere se delajo pri nebu, pri Jeruzalemu, pri svoji glavi i. t. d. da nič ne vežejo, in da niso nobene prisege; pa tudi to pomoto je Jezus overgel z uno svojo besedo, še bolj pa z naslednjim ojstrim svarjenjem, rekoč: „Gorje vam, slepi vodniki! kteri pravite: Kdor koli prisega pri tempeljnu, ni nič; kdor pa prisеže pri zlatu tempeljnovem, je dolžen. Neumneži in slepci! zakaj, kaj je več, zlato ali tempelj, ki zlato posvečuje? In kdor koli prisega pri altarju, ni nič; kdorkoli pa priseže pri daru, ki je na njem, je dolžen. Slepci! zakaj, kaj je več, dar ali altar, ki dar posvečuje? Kdor namreč pri altarju prisega, prisega pri njem in pri vsem, kar je na njem. In kdor pri tempeljnu prisega, prisega pri njem in pri tistem, ki v njem prebiva. In kdor pisega pri nebu, prisega pri božjem sedežu, in pri tistem, ki na njem sedi,“ (Mat. 23, 16—22.) — S tim je Jezus Jude podučil, da veljavo imajo tudi take prisege, ktere se delajo pri nebu, pri zemlji, pri svoji glavi, ali pri drugih takih rečeh, in da tudi takih priseg človek ne sme delati kar kje v en dan, kar brez vse potrebe, ali zavoljo kakih majhnih reči. Hotel jim je v spomin poklicati nauk, kterega je Bog že v stari zavezi dal po modrem Sirahu (23, 9. 12,) rekoč:

„Prisegati ne vadi svojih ust, zakaj v tem jih veliko pade. —Človek, ki veliko prisega, je poln krivice, in šiba ne pojde od njegove hiše.“

4. Ko je pa prisega imenitna in sveta pa tudi strašna reč, treba je vedeti, kdaj je pripuščena in kdaj ni pripuščena; kdaj je pregrešna in kdaj ni pregrešna, marveč se ž njo še clo Bog častí in posvečuje njegovo sveto ime. Ravno zavoljo tega vam bom povedal lastnosti pravične prisege. O lastnostih pravične prisege govorí prerok Jeremija (4, 2.) rekoč: „Prisegal boš v resnici in v sodbi in po pravici.“

Lastnosti pravične prisege tedaj so, da prisega človek: a) v resnici, b) v sodbi in c) po pravici.

a) V resnici prisegati se pravi: s prisego resnici pričevanje dajati, nikakor pa ne s prisego laži v zavetje jemati. Zakaj Bog, ki je neskončno resničen, se sme le za resnice voljo na pričo klicati, nikakor pa ne za kako laž. In prisega je ravno iz tega namena vpeljana med ljudmi, da se laži pride v okom, in da se konec stori krivici in zvijačam. Človek tedaj, ki prisega, mora dobro vedeti, da je resnična tista reč, ktero misli s prisego poterditi; popolnoma mora prepričan biti, da je s tisto rečjo ravno tako, kakor jo s prisego spriča, in nič drugači ne. Ko bi se mu le samo dozdevalo, da vtegne ta reč biti tako ali tako, popolnega prepričanja pa bi ne imel, ne sme s prisego pričati v ozir tiste reči; če pa že mora prisegati, mora kar naravnost povedati, da v ozir tiste reči nima popolnega prepričanja, temveč da se mu le dozdeva, da vtegne tako biti. Ako tega ne stori, bi vtegnil po krivem priseči. Ravno zato zamore človek s prisego poterditi le to samo, kar je sam vidil, sam slišal, sam čutil, nikakor pa ne tega, kar so drugi vidili, drugi slišali, drugi čutili; zakaj na pripovedovanje drugih se človek ne more nikoli zanesti tako popolnoma, da bi smel s prisego poterditi, da se je to, kar mu pripovedujejo, godilo ravno tako, kakor mu oni pripovedujejo. Bodi si namreč človek na tem svetu tudi še tako pravičen, vendar se mu le vtegne prigoditi, da se kterikrat zmoti ali clo od resnice odstopi. Le na to samo,

kar je Bog razodel, in kar v božjem imenu sveta katoljška cerkev uči, smemo se vselej popolnoma zanesti, in smemo, ko bi na to prišlo, resnico božje besede tudi s prisego poterditi. — In kedar se človek s prisego zavezuje, da bo to ali uno reč storil, to ali uno obljubo spolnil, mora popolnoma prepričan biti, da jo bo tudi res storiti ali spolniti zamogel. Ravno zavoljo tega mora poprej, preden prisega, dobro premisliti, ali bo mogel storiti in spolniti, kar obeta, ali ne, da si s krivo prisego vestí ne obteži. — Vsakdo pa, kdor želí prisegati prav ter v resnici, mora se na vso moč ogibati sleherne zvijače, ter nikakor ne sme sam pri sebi besedam podtikati drugega pomena od tistega, kterega besede pri prisegi imajo, tudi nikakor ne sme po kakih drugih ovinkih resnici vhajati spred oči. Kdor bi se, kedar prisega, poslužil zvijač in goljufij, bi po krivem prisegel, bi storil strašen greh, in bi po tem takem nikogar hujše ne ogoljufal, kakor samega sebe in svojo ubogo dušo. — Nekemu možu je bila žena umerla. Gosposka zahteva, naj mož s prisego poterdi, koliko premoženja da ima, da se dedščina privaruje njegovima otrokoma. Mož pa dene 100 kron (tolarjev) na stran, ter jih zaveže v mošnjo, in mošnjo zakoplje v zemljo unkraj vasi. Pri gosposki naznani le toliko premoženja, kolikor ga je v hiši imel, in na te svoje besede priseže. Tolažil se je, da sme zdaj kar brez vse skerbí priseči, da nima več denarja, kakor toliko, kolikor ga je naznanil, ker unega denarja, kterega je prikril, v hiši ni imel. Gosposka pa pride njegovi slepariji na sled, in ga ojstro postrahuje zavoljo njegove krive prisege. Verh tega je pa prišel še ob unih sto kron. Nek berač, ki je ležal v bližnji pečnici, spazil je moža, ko je denar zakopaval, ter je šel, in denar vzel, in jo potegnil ž njim v druge kraje.

b) V sodbi prisegati se pravi: človek mora, preden priseže, dobro premisliti in presoditi, ali je tista reč, ktero misli s prisego poterditi, zadosti imenitna za prisego ali ne, in ali je prisega potrebna ali ne. Pri tem presojevanju mora prav pazen biti in skerben, da se ne prenagli in da se od sovraštva ali prevelike ljubezni ali kakega drugega nerodnega nagnjenja serca ne da zapeljati v kako nespametno ravnanje, ter v nepremišljeno ali nepotrebno prisego.

Zoper to lastnost pravične prisege se je svoje dni pregrešil Jefte. Namenjen, v boj se spustiti s sovražnimi Amonitarji, prisegel je Jefte, da bo, ako srečno zmago sovražnika, Bogu v žgavni dar daroval pervo reč, ktera mu bo naproti prišla iz njegove hiše. In glej, kaj se zgodí! Jefte sovražnika zmaga in se verne domu, in iz njegove hiše mu v njegovo neizrečeno veliko žalost in dušno britkost naproti pride njegova edina, priserčna hčerka. (Sodnik 11.) — Enako nepremišljeno prisego je storil tudi kralj Savl. Tisti dan, ko je v vojski dervil za sovražnimi Filiščani, zapovedal je, da nobeden zmed njegovih ljudi clo nič ne sme jesti do večera, in je s prisego smert zažugal slehernemu, kteri bi se pregrešil zoper to povelje. Kraljev sin Jonatan, ves lačen in truden ki je bil, in ki ni vedel za očetovo prisego, vtaknil je konec svoje palice v sat meda, in je okusil nekoliko meda. Ko Savl to zve, hoče umoriti svojega sina, in bi ga bil tudi res umoril, ko bi mu ljudstvo tega zabranilo ne bilo. (I. Kralj 14.) — Ravno tako nespametna je bila prisega Herodova. Kralj Herod vidi hčerko Herodiadno plesati, in to mu je bilo tolikanj všeč, da jej s prisego obljubi, dati jej vse, karkoli bi zahtevala, in naj bi si bila clo polovica njegovega kraljestva. In na to neprevdarjeno prisego je glava svetega Kerstnika padla pod meč. (Mark. 6.)

c) Po pravici prisegati se pravi: človek ne sme nič drugega s prisego poterditi, in se ne sme v nič drugega s prisego zavezati, kakor je pošteno in prav; nikdar nikoli pa ne sme s prisego poterditi kake nespametne, nespodobne, krivične ali pregrešne reči.

Zoper to lastnost pravične prisege se je pregrešil kralj David. Poslal je bil namreč o neki sili do bogatega Nabala, da bi živeža prinesel njemu in njegovim vojščakom. Toda poslanci vračajo se, sporočevaje, da Nabal živeža ne da. David se razserdi in priseže, da bo pokončal Nabala in vso njegovo hišo. In David bi bil tudi res spolnil to krivično prisego, ko bi ga ne bila potolažila Abigail, žena Nabalova, ki je naproti hitela Davidu, in mu prinesla živeža zanj in za vse njegove ljudi. (I. Kralj. 25.) — Z enako krivično prisego so se za-

vezali nekteri Judje, da ne bodo ne jedli ne pili, dokler ne bodo umorili svetega apostelja Pavla. (Apost. djanje 28, 12.) — Take, zoper pravico storjene prisege so, se ve da, vselej pregrešne zato, ker je to, kar se s prisego poterdi, pregrešno že samo ob sebi. Greh pa je in ostane greh, če bi se človek tudi s še tolikimi prisegami vanj zavezoval. Pravi in resnični kristjan zmerom pravico ljubi in krivico sovraži, in tedaj se tudi varuje tem skerbnejši, s prisego komu kako krivico napraviti ali krivici podobo pravice dajati. In kedar je pred gosposko poklican, in gosposka terja, naj s prisego poterdi, da je ta ali una reč takó in nič drugači ne, bo vselej skerbno na to gledal, da od resnice prav nič, in clo za en las ne odstopi.

5. Kar sem vam zdaj pravil, velja za vsako prisego, in ne le samo za prisego pred gosposko. Naj vam pa zdaj od prisege pred gosposko še posebej kaj povem.

Kdor prisega pred gosposko, odkrit vstopi se pred britko martro ali podobo križanega Zveličarja, in na vsaki strani britke martre gori voščena sveča. Križ, pred kterim prisegavec stoji, opomnuje ga, da stojí pred vsegavednim božjim Sodnikom, kteri pregleda tudi naj skrivnejše shrambe človeškega serca. Da se odkrit vstopi na prisego, ne pomenja le samo spoštovanje, kterega mora človek imeti do božje vsegamogočnosti, ampak tudi to, da podverže svojo glavo božjemu maščevanju, ravno kakor bi hotel reči: „Pravični Bog! glej, tukaj imaš mojo glavo: strela naj me zadene, in blisk naj me konča, če ni res to, kar govorim.“ — Prisegavec, kedar prisega, mora kviško vzdigniti svojo desnico, in tri perste stegnjene po koncu deržati, dva pa nazaj zakriviti. Trije stegnjeni persti pomenijo sveto Trojico, Boga Očeta, in Sina, in svetega Duha; dva nazaj zakrivljena persta pomenita človeško dušo in telo. S tremi stegnjenimi persti hoče tedaj prisegavec reči: „Če ni res, kar govorim, naj me Bog izbriše iz bukev življenja; Bog Sin naj storí, da bo njegova prelita kri in njegovo terpljenje meni brez vsega prida in zgubljeno nad

menoj; sveti Duh naj mi posihmalo nobene milosti (gnade) več ne delí, in naj mi v zveličanje nič več ne pomore.“ — Mali perst ali mezinec pomeni telo, pomeni sedajno življenje, ktero je kratko. Perst zraven njega, na kterega se perstan natika, pomeni dušo in večno življenje, ktero nima ne konca ne kraja, ravno kakor perstan, ki tudi nima ne konca ne kraja. — Ko tedaj prisegavec prisega, ter dva persta nazaj zakriví, in jih unim trem tako rekoč podverže, hoče s tim na znanje dati, naj ga Bog strahuje v sedajnem in prihodnjem življenju, naj mu časno življenje skrajša in ga pahne v večno terpljenje, ako bi po krivem prisegal.

6. Iz vsega tega se lahko posname, kako skerbno se mora kristjan varovati, da ne priseže po krivem, zakaj „kaj bi človeku pomagalo, ako si tudi ves svet pridobí, na svoji duši pa škodo terpí!“ (Mat. 16, 26.) Amen.

XXVI. Keršanski nauk.

Od krive prisege. — Od nepotrebnega priseganja, ktero se ne stori pred gosposko. — Ali se mora prisega deržati? — Kako se mora kriva prisega poravnati?

1. Začel sem vam razlagati nauk od prisege. S prisego, sem rekel, Boga na pričo vzamemo, da je resnično, kar govorimo, in da bomo zares spolnili, kar obetamo. — Prisegati smemo, kedar je prisega potrebna, kedar je pravična, in kedar gosposka zahteva, da prisegamo. — Prisega mora biti storjena: v resnici, v sodbi, v pravici, to je: tista reč, zavoljo ktere prisegamo, mora biti popolnoma resnična, mora biti zadosti imenitna, in ne sme biti krivična in pregrešna. — Pravil sem vam tudi, kako se prisega pred gosposko. — Iz vsega tega ste se lahko prepričali, kako imenitna in sveta reč da je prisega, pa tudi strahu in groze polna. Ravno zavoljo tega mo-

ramo po vsem skerbni biti, kedar prisegamo, da prisegamo po pravici. In naj bi tudi sebe ali kakega drugega še toliko časne škode obvarovali, in naj bi sebi ali drugim še toliki casen dobiček naklonili po krivični prisegi, vendar le ne smemo se nikdar nikoli ne tako daleč zmotiti, da bi prisegali po krivem, zakaj kriva prisega je strašna, je grozenska reč. In da vas od tega tem bolj prepričam, vam bom zdaj še kaj več povedal:

Od krive prisege.

2. V čem obstojí kriva prisega, ali: kteri človek po krivem prisega?

Po krivem priseže tisti človek, kteri a) s prisego za resnično poterdi kaj takega, od česar ve, da ni res, ali pa od česar za gotovo ne vé, ali je res, ali ne; — ali pa b) če se s prisego zaveže, da bo storil kako reč, ktere vendar le ne misli storiti, ali od ktere prav ne vé, ali jo bo mogel zveršiti, ali ne;— ali pa, če c) se s prisego zaveže, da bo kaj hudega storil ali kaj dobrega opustil.

a) Ena naj imenitniših lastnost vsake prisege je resnica ali resničnost. To namreč, kar človek s prisego poterdi, mora biti popolnoma resnično. Ako bi pa človek od kake reči vedel, da ni resnična, pa bi jo le vendar s prisego poterdil za resnično, bi bil kriv krive prisege. In še clo takrat bi si na vest navalil krivo prisego, ko bi se mu le samo dozdevalo, da vtegne neresnična biti tista reč, ktero s prisego poterdi za resnično. Ko bi, postavim, kdo kaj denarja posodil svojemu sosedu. Sosed pa, namesto da bi denar vernil o pravem času, bi terdil, da mu je denar vernil, pa bi ga mu vendar le vernil ne bil, in uni bi lažnjivega soseda na prisego gnal, in bi sosed s prisego poterdil, da mu je denar vernil, akoravno dobro vé, da mu ga ni vernil, bi s tim sosed po krivem prisegel. Po krivem bi prisegel pa tudi takrat, ko bi ne vedel prav, ali mu je denar vernil, ali mu ga ni vernil, pa bi vendar le prisegel, da mu ga je vernil.

b) Na dalje je krive prisege kriv tisti, kteri se s prisego zaveže, da bo kako reč storil, pa je ne misli storiti; ali pa, če dvomí in si nič prav svest ni, ali jo bo storil ali ne, pa vendar le s prisego terdi, da jo bo storil; ali pa, če takrat, kedar prisega, sicer misli, da bo storil tisto reč, pozneje pa je le vendar noče storiti. Po tem takem bi po krivem prisegel vradnik ali župan ali srenjski svetovavec, kteri bi se s prisego zavezal, da bo vestno in zvesto opravljal svojo službo, pozneje pa bi le vendar brezvestno opravljal svoje opravila in krivične sodbe delal. Po krivem bi prisegel vojščak, kteri bi zvestobo zaprisegel cesarju in domovini, po tem pa bi zmed vojaščine pobegnil, ali pa še clo sovražniku izdajal svojo domovino.

c) Krive prisege bi bil tudi kriv, kdor bi se s prisego zavezal, da ko kaj hudega storil ali kaj dobrega opustil. S tako prisego so se zavezovali in se še zavezujejo v hude dela osveteželjni ljudje, roparji in drugi hudobneži. Po krivem bi tedaj prisegel, kdor bi se s prisego zavezal, rekoč: „Ne bom ne v cerkev šel, in ne bom zmolil nobenega Očenaša ne poprej, preden se kervavo ne zmaščujem nad svojim sovražnikom!“ — S krivo prisego se zavezujejo tudi roparji in tolovaji v rop, poboj in druge hude dela. — Po krivem prisegajo tudi rovarji, prekucuhi in drugi malopridni udje skrivnih družtev, kteri se s prisego zavezujejo, razdirati postavni red, spodlezovati sveto vero, zatirati pravico, in sejati nezmerno zlo in grozepolno gorje po širokem svetu.

3. Ali je kriva prisega velik greh?

Kriva prisega, posebno, ako je pred gosposko storjena, je velik, strašno velik greh, in sicer

a) zato, ker krivopriseżnik tako rekoč zasramuje vsegavednega, neskončno resničnega, neskončno svetega in neskončno pravičnega Boga. Tak človek hoče Boga deležnega storiti svoje krivice in svoje laží, zato, ker ljudi goljufa s tim, da Boga na pričo sklicuje, da bi Bog poterdil njegove laží, njegove zvijače in njegove krivice. Tak človek je ali že vso vero zgubil, ali pa ga imajo njegove

hude strasti, lakomnost, togota in druge enake gospodovavke njegovega serca že popolnoma pod oblastjo, da ga preslepè tako močno, da si sam nad svojo glavo s prisego sklicuje naj strašnejše božje maščevanje.

b) Kriva prisega je strašno velik greh zato, ker ona pokončava poslednji pripomoček, po kterem bi se še mogla ohraniti resnica in zvestoba med ljudmi. — Kedar gre za srečo bližnjega in za njegovo dobro ime, da ima, postavim, res terjati toliko ali toliko od tega ali unega, ali da je res nedolžen v ozir kakega hudodelstva, kterega je obdolžen; in se resnici po nobenem drugem potu ne more priti na sled: takrat je prisega poslednji sredek in poslednji pripomoček, po kterem se zamore še na dan spraviti resnica. Kdor pa priseže po krivem, zlomi in podrobí s tim poslednjo podporo, na ktero se je resnica opirala, pokonča poslednji pomoglej, kteri bi bil resnico spravil na beli den. Kaj takega pa neskončno sveti in pravični Bog nikakor ne more prezirati in pustiti brez kazni.

c) Kriva prisega je strašno velik greh za to, ker se človek, ki po krivem prisega, tako rekoč Bogu odpove, od njega loči, in sam nad sebe sklicuje božji serd in božje maščevanje. — Torej tudi ni čuda, če takega človeka ali poprej ali poznej zadene strašna jeza božja. Strahu in grozepolne so besede, ktere Bog sam govori o tem po preroku Cahariju (5, 3. 4.), rekoč: „To je prekletstvo, ki se izhaja čez vso deželo; ker bo vsak tat, kakor je tam (v letečih bukvah, ktere je prerok vidil) pisano, sojen; in vsak prisegavec bo enako po tem sojen. Uno bom izpeljal, govorí Gospod bojnih trum, in bo prišlo v hišo tatovo, in v hišo njega, ki v mojem imenu po krivem prisega, in bo v sredi njegove hiše prebivalo, ter pokončalo njo in nje les, in nje kamne.“ — Če se le nekoliko ogledamo okrog sebe po svetu v nekdanje in sedanje čase, bomo našli zgledov zadosti, kteri nam očitno spričujejo, kako strašno da strahuje Gospod Bog krivo prisego. V stari zavezi je bila kriva prisega s smertjo kaznovana, in tudi še dan danes jo že deželska

gosposka kaznuje s težko ječo, kako ojstro pa jo bo še le Bog kaznoval!

Čista Suzana se je hodila o poldne kopat na vert svojega moža. Dva sodnika pa se nekega dne natihoma splazita na vert, ondi se prikrijeta, in kedar je bila sama, jo naganjata v greh, ter jej žugata, da jo bota obdolžila prešestovanja, ako se jima ne udá, in bo potem po postavi s kamnjem pobita. Suzana zdihne in pravi: „V stiskah sem od vseh strani; če namreč to storim, je moja smert; če pa ne storim, ne bom ubežala vajnim rokam. Pa bolje mi je brez (grešnega) djanja vama pasti v roke, kakor grešiti pred obličjem Gospodovim.“ In Suzana je na to zavpila z velikim glasom; zavpila sta pa tudi starca zoper njo, in jo dolžila prešestovanja. Drugi dan jo pokličeta na sodbo, položita svoje roke na njeno glavo, in tako s prisego pričata, da sta jo zalezla v prešestovanju. In Suzana je bila kar prešestnica v smert obsojena. Bog pa obudí preroka Daniela, ki je ljudstvo prepričal, da je Suzana nedolžna, in da sta starca po krivem pričala zoper njo, in po krivem prisegla. In vsa množica se je vzdignila zoper nesramna starca, in ju je s kamnjem pobila. (Dan. 13.)

Lahko bi vam še veliko zgledov naštel, kteri nam spričujejo, kako da je Bog marsikterikrat z naglo in strašno kaznijo vdaril tega ali unega krivoprisežnika; pa naj vam bo zadosti še naslednji: V neki vasi na Korzikanskem otoku, ne daleč od mesta Bonifacio, je živela pobožna vidova, kteri je njen rajni mož zapustil 300 srebernih kron, da bi jih za doto imela njuna edina hčerka, kedar bi odrastla, ktera je pa takrat še vsa majhna bila. Vidova ni hotla denarja sama hraniti. Bala se je, da bi jej ga kdo ne ukradel. Dala ga je tedaj hranit svojemu sosedu Muciju, kterega je imela za tako poštenega in pravičnega moža, da še clo nobenega pisanja ali prejemnega lista ni tirjala od njega. Ko je pa hčerka odrastla, in se mislila možiti, šla je vidova do Mucija, ter ga je prosila, naj jej zdaj spet nazaj dá shranjeni denar. Mucij pa se dela, kakor bi denarja nikdar prejel ne bil. To slišati, se vè, da se je vidova silno prestrašila, in to tem bolj, ker ni imela nobenega pisma v rokah, da je denar res Muciju izročila, in

tudi priče razun Mucijeve žene nobene ni imela. Sirota ni vedla, kaj bi storila. Šla je do sodnika, in mu je tožila vso svojo nesrečo. Sodnik pokliče Mucija na sodbo in njegovo ženo, pa se nikakor ne vdasta, da bi bila denar prejela, ter clo s prisego poterdita, da jima vidova nikdar ni denarja izročila. — Prisegla sta po krivem; toda kazen je bila krivi prisegi tudi že za petami. Ta dva krivopriseżnika sta imela troje otrok: naj manjši fantič, kaka dva mesca star, bil je še v zibelki, drugi sin je bil pet let star, tretji pa pet in dvajset. Ko mati od krive prisege domu pride, najde zibelko prevezneno ali prevernjeno, in v zibelki deteta — mertvega. Mislila je, da je drugi, petletni fantič zakrivil smert svojega mlajšega bratca; jeza jo popade, da zgrabi za nož, ter predere in umorí ž njim svojega petletnega sina. Na to pride mož, vidi, kaj je žena naredila, prime za bodalo, in sune ž njim svojo ženo v herbet, ter jo umorí. Vsa hiša je polna kervi. Na vpitje, ktero se je pri tem strašnem klanju godilo, ljudje od vseh strani skupej lete, Mucija zgrabijo, in ga vlečejo pred gosposko, in gosposka ga obsodi na vislice. In ko nikogar ni bilo, da bi bil obesil hudodelnika, se njegov lastni sin, razdražen zavoljo materne smerti, ponudi, da bo on obesil očeta; in gosposka sprejme to ponudbo. Mucij pride na morišče in se vstopi pod vislice; ljudstvo pa groze stermí, ko zagleda, da nesrečni sin svojemu lastnemu očetu deva verv krog vrata, mu spodnese noge in ga zadavi. — Pa s tim še ni konec teh strašnih dogodb. Kmalu na to gre ta nehvaležni sin sam v se, prevdarja sam med seboj svoje nečloveško ravnanje do lastnega očeta, sramuje se samega sebe in drugih ljudí, obupa, in si sam konča svoje življenje. Tu se je res prav očitno spolnile beseda Caharijeva (5, 4.) ter je prekletstvo z vso svojo grozo prišlo v hišo krivopriseżnikov. — Kogar tako očitno strahovanje božje ne odverne od krive prisege, je nečlovek, je zverżek zmed človeštva, ki je slekel svojo človeško natoro.

4. Zdaj vam moram v misel vzeti še neko drugo priseganje, ktero se ne stori pred gosposko, in kakoršnega je dandanes neizrečeno veliko na svetu. Nekteri ljudje imajo navado, da skorej vsako reč, ktero pripovedujejo, poterdujejo s tim, da Boga kličejo na pričo, ali svojo dušo zastavljajo in svoje zveličanje, ali pa to ali uno nesrečo sklicujejo sami nad sebe, ko bi res ne bilo, kar govorijo, ali če bi ne spolnovali tega, kar obetajo. Pravijo, postavim: „To je tako resnično, kakor resnično je Bog v nebesih!“ — „Pri moji duši — pri moji veri — pri mojem zveličanju, da je to in to res!“ — „Iz mesta naj se ne ganem — božja kazen naj me zadene — strela naj me ubije — vrag naj me vzame — nikdar naj božjega obličja ne gledam — če to ali to res ni!“ i. t. d. Ljubi kristjani! kaj mislite od takega priseganja, ali kakor pravite, priduševanja? — Ali sme kristjan s kakim takim ali enakim priseganjem prisegati tudi še kteri drugikrat, in ne le samo takrat, kedar gosposka prisego terja?

Na to vprašanje vam ta le odgovor dam: Ko bi šlo za kako prav imenitno reč, na kteri je veliko ležeče, bi kristjan smel s kako pošteno prisego poterditi resnico svojih besedi, ako bi mu ljudje drugači nikakor ne hotli verjeti. Ko bi, postavim, mož svojo ženo na sumu imel, da mu je nezvesta, in da se je spečala s kom drugim, in bi žena z lepo besedo terdila, da je nedolžna; mož pa bi jej nikakor ne hotel verjeti, in bi jo merzil, za vsako reč grajal in vjedal, da bi noč in dan ne imela niti miru niti pokoja pred njim: takrat bi žena greha ne storila, ko bi tako ali enako prisegla svojemu možu: „Kakor resnično je Bog v nebesih, tako resnično sem nedolžna v ozir te reči, ktere me dolžiš; in naj nikdar božjega obličja v nebesih ne gledam, ako sem se pregrešila v tej reči, v ozir ktere me natolcuješ!“

Vse drugači pa je, ako bi človek pri nepotrebnih ali malovrednih rečeh prisegal s takimi ali enakimi prisegami. Kaj takega bi nikdar brez greha ne bilo. In vendar se mnogi ljudje takega nepotrebnega in tedaj pregrešnega priseganja kar nič ne bojé, in ga še clo za priseganje nočejo spoznati. Posebno veliko takega pregrešnega prisegovanja in priduševanja

se nahaja med tergovci in kupčevavci. Nekterim zmed njih take prisege in priduševanja tako gosto čez jezik vrejo, kakor voda iz studenca. Da take prisege in priduševanja niso brez greha, so nam porok besede Zveličarjeve, ki pravi: „Jaz pa vam rečem, celo ne prisegati, ne pri nebu, ker je sedež božji, ne pri zemlji, ker je podnožje njegovih nog; ne pri Jeruzalemu, ker je mesto velikega kralja. Tudi pri svoji glavi ne prisegaj, ker ne moreš ne enega lasa belega ali černega storiti. Vaše govorjenje bodi: Je, je; ne, ne; kar je pa več, kakor to, je od hudega.“ (Mat. 5, 34—37.) Ravno to se vidi tudi iz besed svetega Jakoba (5, 12.), ki pravi: „Pred vsem pa, bratje moji! ne prisegajte, ne pri nebu, ne pri zemlji, ne s kako drugo prisego. Bodi pa vaše govorjenje: Je, je; ni ni; da pod sodbo ne padete.“ Tako Jezus kakor tudi sv. Jakob s tim ne prepovedujeta potrebne, pravične prisege, kakoršno je Bog sam vpeljal in poterdil med Izraelci (III. Moz. 19, 12. V. Moz. 6, 13.); temveč le nepotrebno, lakkomišljeno priseganje v domačem življenju, kakoršno priseganje ne more biti brez greha.

Ljubi kristjani! varujte se takega pregrešnega prisegovanja, da si ž njim postelje ne posteljete v peklenskem breznu. — Nikar ne recite: „Če ne prisežem in se ne pridušam, mi pa ljudje ne verjamejo!“ Zakaj povem vam, da pošteni ljudje naj manj verjamejo takemu človeku, kteri za vsako prazno reč prisega in zastavlja svojo dušo. Pošten človek kar na besedo verjame poštenemu človeku. In če bi vam tudi kterikrat ljudje ne hotli verjeti na besedo, kaj si je na tem? Ali se bote mar ljudi bolj bali, kakor pa Boga, ki ojstro prepoveduje tako nepotrebno prisegovanje in priduševanje? — Nikar se ne izgovarjajte, da le iz navade prisegate, in da vam take besede vhajajo čez jezik, ko še ne mislite ne nanje. Zakaj grešna navada vam ne more služiti v pravičen izgovor, ampak le še v tem hujše obsojenje. S tim namreč, da je človek kakega greha navajen, kaže, da je že prav dostikrat doprinašal; večkrat pa ko ponavlja kak greh, veči grešnik je pred Bogom. Ko bi obveljal izgovor, da je človek tega ali unega greha navajen, in da ga le iz navade doprinaša, bi največi grešniki naj laglje obstali pred Bogom, kar pa nikakor ne smemo

misliti od neskončno svetega in pravičnega Boga! — Ravno zavoljo tega se je temu, kakor tudi vsakemu drugemu grehu treba vstavljati kar o pervem začetku, da človek malo po malem v kako grešno navado ne pade. Modri Sirah (23, 9. 12.) pravi v svetem pismu: „Prisegati ne vadi svojih ust; zakaj v tem jih veliko pade (se jih veliko pogubí). — Človek, ki veliko prisega, poln je krivice, in šiba ne pojde od njegove hiše.“ — Če si se pa takega prisegovanja in priduševanja že navadil, o kristjan! se ga moraš spet odvaditi. Če si ti to tudi še tolikanj težko vidi, nemogoče pa le vendar ni. Božja milost (gnada) in pomoč človeku tudi naj težavnišo reč polajša in poslajša. Le prav priserčno in ponižno prosi Boga, da ti da potrebno milost in pomoč. Zraven tega si pa tudi sam na vso moč prizadevaj, da se odvadiš svoje pregrešne navade. Vsako jutro, kedar vstaneš, terdno skleni, da se boš celi dan skerbno varoval vsakega takega priseganja in priduševanja, in ta svoj jutranji sklep tudi čez dan večkrat ponavljaj! Če si pa pri vsem tem vendar le še tako nesrečen bil, da si se prenaglil, in spet izrekel kako tako priseganje ali pridušanje, skesaj se ga iz serca, resnično ga obžaluj, in prosi Boga, da ti prizanese, ter ti pomaga spet vstati, in posihmalo nič več ne pasti v stari greh! Tako tedaj se moraš truditi in vpirati, da se odvadiš grešne navade. Truda in težav se pri tem vstrašiti ne smeš. „Nebeško kraljestvo silo terpí, in bo le silnim v last“, velí usmiljeni Jezus.

5. Zdaj pridemo do vpraševanja:

Ali je človek dolžen storjeno prisego deržati?

Na to vpraševanje vam ta-le odgovor dam:

Ako je človek s prisego poterdil, da bo storil kaj takega, kar je pripuščeno, kar je pošteno, in bližnjemu res v blagor in prid, dolžen je deržati svojo prisego, ter bližnjemu storiti, kar mu je s prisego obljubil storiti, ko bi bil ta tudi kak sovražnik, ali Jud, ali Turek ali kak drug nevernik. Ako bi tega ne storil, bi prisego prelomil, bi velik greh storil, in si božje maščevanje na glavo nakopal.

Ako bi pa človek prisegel, da bo storil, kaj takega, kar ne sme storiti, ali pa da bo opustil kaj takega, kar je storiti dolžen, bi se s tim strašno hudo pregrešil. Taka prisega je kriva prisega, vredna naj večega kaznovanja. S tako prisego namreč se godí Bogu in božjemu imenu velika nečast, da tolika ne kmalu s kako drugo pregreho. Ravno zato je taka prisega tolikanj velik greh že sama ob sebi.—Če pa človek spolni, kar je hudega prisegel, zopet greši; in potem takem s tako prisego dvakrat greši. Pervič greší, ker je hudo storiti prisegel, in drugič se pregreši, kedar to zapriseženo hudo delo v djanju zverší.—Taka prisega tedaj, s ktero se človek zaveže kaj dobrega opustiti ali kaj hudega storiti, se deržati in spolnovati nikakor ne sme, ker je njeno spolnovanje veliko božje razžaljenje. — Živela sta svoje dni dva brata, ktera sta eden drugemu zaprisegla večno sovraštvo. Njun keršanski sosed je neizrečeno težko gledal in prenašal to strašno sovraštvo, in si je na vso moč prizadeval, da bi spravo naredil med togotnima bratoma. Eden zmed njih se je tudi res privoljenega kazal za bratovsko spravo; drugi pa je terdovraten ostal v svojem sovražtvu. Verli sosed je še enkrat, ter poslednjikrat poskusil spraviti sovražna brata, in se je torej podal do terdovratnega brata, ter mu očital terdobo njegovega serca. Ta pa ga je zavernil, rekoč: „Jaz se kratko in malo ne morem spraviti s svojim bratom; zakaj prisegel sem pred vsegamogočnim in vsegavednim Bogom, da bom vekomej nanj jezo imel, in da nikdar nikoli clo besedice ž njim več pregovoril ne bom. Kako bi zamogel toliko hudobijo storiti, ter svojo prisego prelomiti?“ Prijazno ga sosed zaverne, rekoč: „Moj sin! kako zamoreš nek tako nespameten biti, ter misliti, da bo Gospod Bogu všeč, ako se v greh in sicer v smerten greh zavežeš s prisego? Tvoja prisega je tedaj neveljavna, in ti je spolnovati ne smeš, ravno kakor bi je spolnovati ne smel, ko bi bil Bogu storil to-le prisego: O moj Gospod Jezus! v ozir tvoje drage kerví ne bom nič več ne spolnoval tvojih zapovedi, ampak spolnoval bom voljo satanovo, ki je tvoj sovražnik.“ Ti si tedaj prisegel pregrešno prisego, in bi greh na greh nakladal, ko bi hotel dopolniti svojo brezbožno prisego.“ Besede verlega moža niso bile brez vspeha; še tisti dan sta

brata se spravila med seboj, in sta posihmalo v ljubezni in edinosti skupej živela.

6. Kaj pa je dolžen storiti človek, kteri je po krivem prisegel?

Človek, ki je po krivem prisegel ali se vdeležil krive prisege, dolžen je, resnično pokoro delati, primerno velikosti tega greha. Dolžen je, popraviti po vsi svoji moči vso krivico, ktera se je izhajala in se še izhaja iz njegove krive prisege. Dolžen je, bližnjemu nazaj dati ali poverniti vse, kar mu je po krivi prisegi vzel in poškodoval. Ako pa tega noče storiti, ne sme se zanašati na zveličanje. Po krivi prisegi namreč je klical Boga samega na maščevanje, in neskončno sveti in pravični Bog se bo poprej ali pozneje strahovito nad njim zmaščeval.

7. Pobožni kralj David vprašuje in pravi: „Gospod! kdo bo prebival v tvojem šotoru; ali kdo bo počival na tvoji sveti gori! Kdor hodi brez madeža in pravično dela; kdor resnico govorí v svojem sercu; kdor s svojim jezikom ne goljufuje; tudi ne dela hudega svojemu bližnjemu; in ne sprejema zasramovanja zoper svojega bližnjega; — kdor svojemu bližnjemu prisega, pa ga ne goljufa.“ — (Ps. 14, 1—4.) — Ljube duše! ako hočemo tudi mi kdaj stanovati v Gospodovem šotoru v nebesih, ter ondi večni mir in pokoj vživati, moramo se tudi mi varovati sleherne krivice, sosebno pa nepotrebne ali še clo krive prisege, in zraven tega moramo tudi še resnico in pravico ljubiti, in dobro delati, kar in kolikor le koli moremo! Amen.

XXVII. Keršanski nauk.

Od zaobljub: kaj so zaobljube? — ktere lastnosti morajo imeti? — Ali so zaobljube Bogu dopadljive in nam koristne? — Kolikere so zaobljube?

1. V ozir prisege sem rešil svojo besedo, ter vam v poslednjih dveh keršanskih naukih zaporedoma razlagal: kaj je prisega — kdaj je pripuščena — kakšne lastnosti mora imeti pravična prisega — kako se pred gosposko prisega — v čem da obstojí kriva prisega — kako strašno velik greh da je kriva prisega — kako napačno da je tudi tisto nepotrebno prisegovanje, ktero se ne godí pred gosposko, in se pri mnogih ljudéh prav pogostoma nahaja v njih domačem življenju posebno pri tergovcih in kupčevavcih — da je človek dolžen, pravično prisego deržati, krivične prisege pa deržati ne sme, da si namesto enega ne navalí dveh grehov na vest, in kako da je krivoprisežnik dolžen, vso s krivo prisego storjeno krivico popraviti in poravnati, ako hoče kdaj odpuščenje grehov in večno življenje zadobiti.

Obetal pa sem vam tudi v ozir zaobljub natanjčniši nauk; ravno zavoljo tega vam bom začel danes razlagati nauk

III. od zaobljub.

2. Kaj je zaobljuba? ali prav za prav: Kaj je pobožna zaobljuba?

Zaobljuba je radovoljno in s premislikom storjen sklep, s kterim se človek zaveže, Bogu v čast storiti kaj posebno dobrega, kar nam po božjih in cerkvenih zapovedih ni ravno zapovedano, pa nam vendar pomaga, da smo boljši in pobožniši.

Zaobljuba je tedaj veljavna, ako ima naslednje znamnja:

a) Zaobljuba, da je veljavna, mora biti resničen sklep in terdno obetanje, da bo človek kaj dobrega storil, in ne le samo kaka pobožna misel ali kaka dobra želja. Z zaobljubo namreč človek tistemu, kteremu obljubo stori, tudi pravico dodelí, zahtevati in terjati obljubljeno reč; in greh bi storil, ko bi ne spolnil in ne storil tega, kar obeta. Ako bi pa človek le samo mislil ali le samo želel, storiti kaj dobrega, k čemur ga dolžnosti njegovega stanu ali pa božje in cerkvene zapovedi terdo ne zavezujejo, bi taka misel ali želja ne bila še zaobljuba, in človek bi se pred Bogom ne pregrešil, ako bi v djanju ne spolnil svoje pobožne misli ali bogoljubne želje. Ko bi, postavim, človek željo imel, vedno v samskem stanu ostati, bi ta njegova želja ne bila še zaobljuba; ko bi se pa pred Bogom terdo zavezal, da bo v vednem devištvu živel, bi pa to zaobljuba bila.

b) Zaobljuba, da bo veljavna, mora se le Bogu samemu storiti; zaobljuba je namreč djanje, s kterim Boga molimo, ter spoznavamo, da je on naš gospod, mi pa smo njegovi podložni. Kakor tedaj le Boga samega molimo, tako tudi le Bogu samemu zaobljube delamo. — Vendar pa napačno ni, ako se pri svojih zaobljubah spominjamo tudi tega ali unega svetnika, da po njegovi priprošnji dosežemo od Boga tisto milost, ktere želimo doseči s svojimi zaobljubami.

c) Zaobljuba, da bo veljavna, mora biti s premislikom storjena, mora biti premišljena, to je: človek, ki zaobljubo dela, mora dobro vedeti, kaj in koga da obeta. Ko bi tedaj človek sam ob sebi ne bil zdrave pameti, ali ko bi bil še tako mlad, da bi se mu pamet ne bila še do dobrega odperla, ali ko bi mu bila pijanost ali kaka druga strast pamet skalila, in bi v takem nezavednem stanu storil zaobljubo, bi nič ne veljala njegova zaobljuba; ker taka nepremišljena zaobljuba Bogu ne dopade. (Eccles. 5, 3.)

d) Zaobljuba, da bo veljavna, mora biti radovoljna ali prostovoljna, ter taka, da jo človek ne stori prisiljen, ampak da jo stori sam iz lastne proste volje. Zaobljube tedaj, ktere drugi zanj delajo, niso radovoljne, in torej tudi ne veljavne. Ako bi, na primero, starši za otroka zaobljubo storili, da pojde otrok na to ali uno božjo pot, ali da bo v samskem, deviškem stanu ostal, ter šel ali v kak klošter ali da bo duhoven postal; bi taka obljuba otroka ne vezala, in otrok ni dolžen, jo spolnovati, ker ni sam radovoljno storil zaobljube, temveč so jo starši zanj storili. Ravno taka je z zaobljubami, v ktere bi bil človek prisiljen in primoran ali s kakim žuganjem ali s kako drugo silo. Taka zaobljuba pred Bogom ne velja, in človeka ne veže, ker je ni storil niti prostovoljno niti radovoljno.

e) Da bo zaobljuba veljavna, mora se človek z zaobljubo zavezati le v take reči, ktere tudi res storiti in spolnovati zamore. Ravno zato mora poprej, preden se z zaobljubo zaveže, dobro prevdarjati samega sebe, svoje zmožnosti in slabosti, svoje potrebe in svoj stan in druge okoljščine, da bo po takem prevdarjanju spoznal, ali bo to, kar misli Bogu v čast obljubiti, tudi zares zamogel storiti in spolnovati, ali ne. Sveti Tomaž Akvin pravi: „Nihče se ne more zavezovati v take reči, ktere niso v njegovi oblasti, ali kterih spolnovanje bi v škodo bilo tistemu, pod čegar oblastjo se znajde, ako ta ali naravnost ali pa z molčanjem svojega privoljenja v to ne da. Bogu zamore človek obljubiti le samo to, do česar ima on sam pravico, nikakor pa se ne sme Bogu obetati kaka taka reč, do ktere imajo pravico le drugi ljudje.“ Po tem takem se mož brez dovoljenja svoje žene in žena brez dovoljenja svojega moža nikakor ne sme z zaobljubo zavezovati v take reči, ktere bi ju zaderževale v spolnovanju njihovih zakonskih dolžnost. V ozir tega sveto pismo to-le govorí: „Če žena v hiši svojega moža kaj obljubi, in se s prisego zaveže, in če njen mož to sliši in molči, ter se ne vstavlja; naj spolnuje, kar je obljubila. Ako se pa zdajci vstavi, ne bodi dolžna svoje obljube spolnovati, ker se je mož vstavil; in Gospod jej bo zanesel.“ (IV. Moz. 30, 11—13.) — Ravno tako se hlapec ali dekla ne moreta z zaobljubo zavezati v kako tako reč, ktera bi jih vstavljala

ali zaderževala pri njunih delih in opravilih. Tako, postavim, ne moreta obljube delati, da pojdeta na kak daljni kraj na božjo pot, ker jima stan, v kterem se znajdeta, tega ne pripušča; tudi se ne moreta z zaobljubo zavezati, da nikdar nič mesnega ne bota vživala, ker morata jesti to, kar gospodar in gospodinja pred nju pokladata. — Ravno tako tudi nedoletni otroci, kteri se znajdejo še pod oblastjo svojih staršev, ne smejo delati nobenih takih zaobljub, s kterimi bi bili njuni starši nezadovoljni; zaobljube pa, ktere so otroci storili, in so tudi starši ž njimi zadovoljni, so otroci spolnovati dolžni. Ta nauk najdemo že v svetem pismu stare zaveze zapisan. Ondi se bere: „Ako ženska kaj obljubi, in se s prisego zaveže, ktera je še v hiši svojega očeta, in je še v dekliških letih, in oče vé za zaobljubo, ktero je storila, in za prisego, s ktero se je zavezala, pa molči, je zaobljube dolžna; karkoli je obljubila in s prisego poterdila, naj spolnuje v djanju. Ako se pa oče ustavi precej, ko to sliši, naj ne veljajo njene zaobljube in prisege, tudi ne bodi dolžna spolniti, kar se je zaobljubila, zato, ker se je bil oče ustavil.“ (IV. Moz. 30, 4—6.) — Nasproti pa se sme žena z zaobljubo zavezati, da bo večkrat prejemala svete zakramente, ali pa vsak večer opravljala kakšno posebno molitev, ker je vse to nič ne zaderžuje spolnovati njene dolžnosti. — Enako bi se tudi kak hlapec ali kakšna dekla z zaobljubo zavezati smela, da si bota ob kakem posebnem dnevu v jedi ali pijači kaj pritergala. — In tudi otroci bi smeli z zaobljubo se zavezati, da bodo stopili v ta ali uni stán, kedar pridejo staršem izpod oblasti, ker ima vsak človek pravico, da si sam izvoli svoj stan, za kterega mu je dal Bog potrebne zmožnosti in lastnosti.

Memo gredé naj vam odgovorim na vpraševanje:

Ali smejo starši svoje otroke, gospodarji svoje posle, ali zakonski ljudje eden drugega vstavljati v spolnovanju zaobljub, ktere so storili otroci ali posli ali pa en zakonski druže zoper voljo in v škodo drugega zakonskega družeta?

Smejo jih vstavljati, ker imajo v to oblast od Boga. (IV. Moz. 30, 4—13.) To oblast jim je Bog dal, da zakonski in starši in gospodarji vedo za zaobljube svojih podložnih, in

vanje ne dovolijo, ako so storjene iz nespametne gorečnosti ali pa še clo iz hudega poželjenja.

f) Na zadnje mora tudi še tista reč, v ktero se človek z zaobljubo zavezuje, sama na sebi dobra biti, in sicer boljša memo tiste reči, ktera jej je nasproti postavljena. Tako, na primero, ni napačno, v zakonski stan stopiti, ampak je še clo prav in dobro; toda še vse boljše in Bogu dopadljivši je, v samskem stanu, ter v vednem devištvu prav živeti. Ravno zato se zamore človek z zaobljubo zavezati, da bo živel v vednem devištvu; nasproti pa se ne more zavezovati z zaobljubo, da bo stopil v zakonski stan. Nikdar nikoli pa se ne sme človek z zaobljubo zavezati v kako pregrešno reč; tudi ne sme svoje dobre zaobljube navezovati na kak pregrešen pogoj. Tako, postavim, bi bila nespametna zaobljuba, ktera bi Bogu nikakor ne dopadla, ako bi kdo obetal, da bo prav veliko vbogim razdal vbogajme, ako v lotriji dobí. Še bolj nespametno in pregrešno bi bilo, ako bi kdo obljubo storil, da bo cerkvi kaj v dar dal ali plačal kako sveto mašo, ako se mu bo po sreči iztekla kaka tatvina ali goljufija; ali pa, če bi se kdo z zaobljubo zavezal, da se bo zmaščeval nad svojim bližnjim, ter ga pretepel ali pa mu naredil kako drugo škodo.

3. Ali so zaobljube Bogu všeč in človeku v prid?

Zaobljube, ako so prav storjene in zvesto spolnovane, so Bogu všeč in človeku v prid, ker se po zaobljubah stori marsikaj dobrega, kar bi se brez zaobljub storilo ne bilo. Da so take zaobljube Bogu všeč, posnamemo iz svetopisemskih pa tudi iz drugih zgodb. Stari očak Jakob je storil zaobljubo, rekoč: „Ako bo Bog z menoj, in me bo varoval na potu, po kteri hodim; in mi bo dal kruha jesti, in oblačila v obleko, in ako srečno nazaj pridem v hišo svojega očeta, bo Gospod moj Bog, in kamen, ki sem ga postavil v znamnje, bo imenovan hiša božja, in od vsega, kar mi boš dal, bom ti desetino daroval.“ (I. Moz. 28, 20—22.) In stari očak Jakob je zvesto spolnoval to svojo zaobljubo; zakaj Bogu je dopadla zaobljuba

Jakobova, in je uslišal njegovo prošnjo. — Tudi pobožna Ana je zaobljubo naredila, ter rekla: „Gospod vojsknih trum! Ako se ozreš in pogledaš na nadlogo svoje dekle, in se me spomniš, in ne pozabiš svoje dekle, in daš svoji služabnici sina; dala ga bom Gospodu vse dni njegovega življenja.“ (I. Kralj. 1, 11.) In Gospod je uslišal njeno molitev, in Ana je spolnila svojo zaobljubo. — Na marsiktero storjeno zaobljubo je Bog tudi že marsiktero nadlogo in nevarnost odvernil od ljudi, ter s tim pokazal, kako všeč da so mu take pobožne zaobljube. Leta 956. je bil na neki grajščini v obližju mesta Praga na Češkem rojen fantič, kteremu so pri svetem kerstu dali ime Adalbert. Njegovi starši niso bili le samo imenitnega, ter knežjega stanu, ampak so bili tudi neizrečeno pobožni. Kedar so sina dobili, so Boga prav iz serca zahvalili za ta veliki dar božji, kterega so bili neizrečeno veseli. Ali glej! dete jim na nagloma oboli, in tudi naj slavniši zdravniki mu ne vedó pomoči. V tej stiski se mati Adalbertova zateče k materi Zveličarjevi, ter jej terdno obljubi, da bo deteta za zmerom darovala Bogu in sveti cerkvi, ako mu zdravje sprosi pri Bogu v nebesih. In zgodilo se je, kar je mati prosila; dete je do dobrega ozdravelo. Oče in mati pa, da bi spolnila svojo zaobljubo, sta ga izročila, kakor hitro je bil iz pervih otročjih let, v izrejo pobožnemu Magdeburškemu škofu Adalbertu, kteri ga je tudi res prav lepo izredil. Leta 981. je škof umerl, in mladi Adalbert pride spet nazaj na svoj dom. Dve leti po tem je bil v Pragi v mašnika posvečen, in ne dolgo po tem izvoljen v škofa ravno tega mesta. V tej svoji imenitni službi se je neizrečeno trudil, svoje verne ovčice voditi do prave pobožnosti in svetosti. Ker se mu je pa, vsemu vnetemu za božjo čast in za zveličanje duš njegovo prizadevanje premalo vspešno zdelo, podal se je med molikovavce v Prusijo, da bi ondi oznanoval sveto vero Jezusovo, za ktero je tamkaj tudi svojo kerv prelil, ter kar mučenec Kristusov sklenil svoje nevtrudeno, sveto življenje. Gotovo mu je to veliko čast, ter krono mučeniško prislužila pobožna materna zaobljuba. — Okoli leta 468 je bila Francoska dežela hudo stiskana od mnogih nadlog. Razsajale so kužne bolezni, in mučile in morile ljudi; ogenj se je tu in tam pokazal, in napravil strašne požare; dragina in lakota ste ljudi stiskale;

divje zveri so noč in dan nadlegovale ljudí. Vse ljudstvo je bilo prestrašeno, zbegano in preplašeno. V teh silnih stiskah pa je imelo mesto Vienne na Francoskem škofa, kteremu je Mamert ime, in je bil res mož po volji božji in resnični pomočnik vbogim ljudem v tolikih silnih stiskah. Ravno je sveti Mamert s svojim vernim ljudstvom obhajal Velikonoč, kar poči glas, da že spet gori v kraljevem poslopju. Mahoma vse ljudstvo cerkev zapustí; le škof sam še ostane v njej. In zdaj, ko se sam znajde v cerkvi, tem gorečniši moli za stiskano ljudstvo. Pred altarjem se na kolena verže, in Bogu zaobljubo naredí, da bo s svojim stiskanim ljudstvom obhajal tri prosivne obhode ali križeve procesije iz tega namena, da bi jenjale tolikanj hude stiske. Ko ogenj pogasijo, vračajo se ljudje spet v cerkev k službi božji. In zdaj jim sveti škof razodene, kakšno zaobljubo da je storil med tem, ko jih v cerkvi ni bilo. Ljudstvo vse veselo obeta, da bo zvesto spolnovalo, kar je škof zaobljubil. Domenijo se in določijo, da bodo tri dni pred praznikom Jezusovega vnebohoda obhajali te procesije in opravljali te očitne molitve, ter s tem spolnovali škofovo zaobljubo. Procesije križevega tedna se tedaj vpeljejo, in ljudstvo je pri tem razodevalo toliko gorečnost in pobožnost, da se mu je dolga pot, ktero je bil sveti Mamert v to odločil, zdela še vse prekratka. Bogu je dopadla ta zvesto spolnovana zaobljuba, in je milostno dodelil, da so kmalu odjenjale po Francoskem tiste silne stiske in obilne nadloge.

4. Kolikere so zaobljube?

Zaobljube so sedmere, in to:

a) Očitne ali cerkvene, ter take, ktere se očitno in praznično delajo v cerkvi, in pri kterih se v zaobljubo jamljejo trije evangeljski svetje: radovoljno ubožtvo, vedno devištvo, in vedna pokorščina pod duhovnim poglavarjem. Take cerkvene zaobljube, od kterih človek ves čas svojega življenja ne more več odstopiti, delajo v katoljski cerkvi duhovni, mnihi in nune.

b) Zaobljube so necerkvene in neslovesne, ter take, ktere se ne delajo očitno in praznično v katoljški cerkvi, ampak jih kristjan stori natihoma ali sam ali pa pod vodstvom svojega spovednika. Taka necerkvena in neslovesna zaobljuba bi bila, ko bi si človek natihoma po zaobljubi naložil kak post, ali ko bi kar sam ob sebi natihoma storil obljubo vednega devištva. Na dalje imamo

c) Zaobljube s pristavkom, kakoršne so, kedar se človek z zaobljubo zaveže v kako dobro in sveto reč, ter obeta, da jo bo storil, pa le proti temu, da bo dosegel to ali uno, česar želí. Tako zaobljubo bi storil bolnik, kteri bi obetal, da pojde na to ali uno božjo pot, ako prebolí in ozdravi. Ako po storjeni zaobljubi ne ozdravi, ni dolžen zaobljube spolniti; ako pa ozdravi, je dolžen jo spolniti.

d) Zaobljube so načasne ali navezane na odločen čas, ter take, s kterimi se človek v kako reč zaveže le za nekoliko časa. Ako bi, postavim, kdo zaobljubo storil, da bo dve leti ostal še v samskem ali deviškem stanu, bi bila njegova zaobljuba načasna ali na čas navezana zaobljuba, ktero mora dve leti spolnovati; kedar pa ta čas preteče, neha zaobljuba, in on sme brez greha stopiti v zakonski stan.

e) Zaobljube so vedne, s kterimi se človek navezuje za ves čas življenja. Taka zaobljuba je obljuba vednega devištva ali vedne pokorščine pod duhovnim poglavarjem.

f) Zaobljube so kaznovavne ali kaznisklicevavne obljube, s kakoršnimi se človek kazni podverže, če bo to opustil, kar je storiti sklenil, ali če bo storil to, kar je opustiti obljubil. Taka zaobljuba bi bila, ako bi se kdo zavezal, da se bo več dni postil, če bo še kdaj igral, ali se kdaj upijanil; ali da bo to ali uno vbogajmo dal, če bo še kdaj zaklel ali se še kdaj pridušil. Take zaobljube človeka vežejo vselej, kedarkoli kaj stori zoper svojo obljubo.

g) Zaobljube so: kako gotovo reč obsegajoče ali pa gotove reči ne obsegajoče, kakor si že človek obljubi storiti kako odločeno dobro reč ali pa se le v sploh zaveže v kako dobro delo. Gotovo reč obsegajoča obljuba bi bila, ako bi kdo obljubil toliko in toliko denarja ali oblačila ubogim razdeliti ali pa svetilnico ali kelih kupiti iz svojega premoženja tej ali uni cerkvi. Tako zaobljubo mora človek zvesto spolniti; ako bi je pa ne spolnil, dokler je še živ, dolžni so njegovi dediči jo spolniti, da le zanjo vedó.

5. Kristjani moji! zvesto spolnujmo vse dobre, poštene in pravične zaobljube, da s tem čast skazujemo božjemu imenu, sebi in bližnjemu pa naklanjamo blagor in zveličanje! Glejte, saj smo že ljudem spolniti dolžni, kar smo jim pametnega obljubili in poštenega; in če ne spolnimo, kar smo jim pametnega obljubili, jih s tem žalimo in se jim zamerimo! Kolikanj bolj smo še le zavezani dati in spolnovati, kar smo Bogu obljubili, ker je Bog naš Stvarnik in naš naj viši Gospod, kterega bi tedaj tem hujši razžalili, ko bi njemu storjenih zaobljub ne spolnovali! Varujmo se torej Boga žaliti, da si njegove zamere in njegove jeze na glavo ne nakopljemo. Amen.

XXVIII. Keršanski nauk.

Ali smo dolžni zaobljube spolnovati? — Kdaj moramo zaobljube spolniti? — Ali je dobro ali ni dobro delati zaobljube? — Ali se sme človek sam odvezovati od spolnovanja storjenih zaobljub?

1. Zadnjič sem pravil, da je zaobljuba radovoljna in s premislikom storjen sklep, s kterim se človek zaveže, Bogu v čast storiti kaj posebno dobrega, kar nam po božjih in cerkvenih zapovedih ni ravno zapovedano, pa nam vendar pomaga, da smo boljši in pobožniši. — Zaobljuba je tedaj terdno obetanje, in ne le samo kaka pobožna misel ali kaka bogoljubna želja. Obljube se le Bogu samemu delajo, ker tudi le od Boga samega pride vsa milost in pomoč. Obljube morajo biti radovoljno storjene in s premislikom. Z zaobljubo se zamoremo zavezovati le v take reči, ktere so dobre, poštene in Bogu dopadljive, in ktere nam je mogoče spolnovati. — Tako storjene zaobljube so Bogu dopadljive, ker ž njimi božje presveto ime posvečujemo; nam pa so koristne, ker nas priganjajo, storiti marsikaj dobrega, kar bi morda brez zaobljub storili ne bili. — Zaobljube so: očitne ali cerkvene, so neslovesne in necerkvene, so zaobljube s pristavkom, so načasne ali na čas navezane zaobljube, so kaznovavne zaobljube, in kako določeno reč zadevajoče zaobljube, kar sem vam uni dan razložil nekoliko obširniši.

2. Zdaj pridemo do vpraševanja:

Ali smo dolžni storjene zaobljube spolnovati?

Dolžni smo spolnovati vsako pošteno in pravično zaobljubo; ko bi je ne spolnili, bi grešili, ter storili smerten greh, ako

bi zaobljuba zadevala velike reči; majken greh pa, ako bi bila zaobljuba storjena v ozir majhnih reči. Ako smo namreč dolžni storiti že to, kar smo kakemu človeku storiti obljubili; kolikanj bolj smo še le zavezani storiti in spolnovati to, kar smo obljubili Bogu, najvišemu Gospodu nebes in zemlje. Sv. pismo nas na več krajih uči, da smo Bogu storjene zaobljube spolnovati dolžni. Kralj David pravi: „Opravi Najvišemu svoje zaobljube.“ (Bs. 49, 14.) „Delajte in opravljajte obljube Gospodu, svojemu Bogu.“ (Ps. 75, 12.) „Ako si Bogu kaj obljubil“, je pisano v Pridigarskih bukvah (5, 3. 4.) „ne odlašaj spolniti, ker nezvesta in nespametna obljuba mu ne dopade; ampak spolnuj vse, kar si obljubil. Veliko boljši je, ne obetati, kakor po obljubi obljubljenega ne dati.“ In v Mozesovih bukvah tako-le beremo: „Ako kdo zmed vas mož stori obljubo Gospodu, ali se s prisego zaveže; naj ne sne svoje besede, temveč stori naj vse, kar je obljubil.“ (IV. Moz. 30, 3.) „Ako nič nočeš obljubiti, si brez greha. Kar je pa enkrat prišlo iz tvojih ust, spolnuj in stori, kakor si obljubil Gospodu, svojemu Bogu, in kakor si govoril po svoji volji in s svojimi usti.“ (V. Moz. 23, 22. 23.) Od vdov, ktere so po smerti svojih mož obljubo storile Bogu, da bodo zderžno živele, pa so se po tem vendar le omožile, piše sveti Pavl (I. Tim. 5. 12.), da imajo obsojenje, to je pogubljenje, ker so pervo obljubo prelomile. — Ravno to učijo tudi sveti cerkveni učeniki. Med drugimi pravi sv. Avguštin: „Vsakdo naj obljubi, kar le hoče; potem pa naj tudi spolnuje, kar je obljubil.“ In sv. Bernard pristavlja: „Po vsi pravici mora tisti, ki je obljubo storil, svojo obljubo tudi spolnovati, ker ni bil prisiljen, obljubo storiti.“ — Iz vsega tega je več kot očitno, da moramo storjene obljube spolnovati, in da bi se pregrešili, ako bi jih ne spolnovali.

3. Na vprašanje pa: Kdaj moramo zaobljube spolniti? vam odgovorim:

Ako je kristjan svojo obljubo navezal na odločen čas, mora jo spolnovati v ravno tistem času, ako mu je le mogoče. Če se je, postavim, kdo z zaobljubo zavezal, da se bo postil vsak petek, mora se postiti ravno o petkih; če je

obljubil, o veliki noči na božjo pot iti, dolžen je ravno o tem času obljubo spolniti.

Kedar pa zaobljuba ni navezana na kak odločen čas, naj jo kristjan spolni, kakor hitro le more, in naj nikar ne odlaša. Zakaj Bog sam govorí po Mozesu (V. Moz. 23, 21.) rekoč: „Kedar storiš obljubo Gospodu, svojemu Bogu, ne odlašaj jo dopolniti; zakaj Gospod, tvoj Bog, bo jo terjal; in ako se obotavljaš, ti bo šteto v greh.“

Tega nauka so se vselej zvesto deržali vsi pravi služabniki božji. Naj vam v zgled vpeljem le samo svetega Ludovika IX. Francoskega kralja. Ta sveti kralj je bil obolel za prav hudo in nevarno boleznijo. Že so ljudje mislili, da bo dušo izdihnil; pa se le vendar spet zavé, ter zahteva, naj mu križ pripnejo na persi v znamnje, da se bo podal s križarsko vojsko nad nevernike, kakor hitro bi ozdravel. Kralj ozdravi, in se leta 1248 res na vojsko ravna; toda njegova mati, kraljica Blanka, in vsi deželni velikaši si vse prizadevajo, da bi kralja odvernili od njega sklepa. Pred oči mu postavljajo, da je obljubo storil v hudi bolezni, ko ni imel popolne zavednosti; da tudi zdaj še nima terdnega zdravja; da je za blagor in srečo domače dežele potrebno, da doma ostane in ne hodi v tuje dežele; da bo prav lahko, svetega Očeta preprositi, da bodo kralja odvezali od storjene zaobljube; in da se bodo s to prošnjo nemudoma v Rim obernili do svetega Očeta. Kralj jih gleda in posluša, po tem pa gre, in si križ, ki je bil znamnje storjene obljube, s persi sname, ter ga izroči škofu Parižkemu, kteri si je najbolj prizadeval, da bi bil kralja odvernil od križarske vojske. Tega so vsi veseli, terdne misli, da so kralja pregovorili. Kralj pa se možko na noge postavi, resnobno gleda zdaj tega, zdaj unega, in pravi: „Mislim, da mi zdaj nobeden zmed vas vgovarjal ne bo, da nimam zdrave zavednosti in zadostnega zdravja. Čutim se zdravega na telesu in na pameti. In tedaj terjam križ spet nazaj. In Bog mi je priča, da ne grižleja jedí poprej ne denem v usta, preden mi križa nazaj ne daste.“ Nihče si zdaj več ne upa, tiščati v kralja, da bi doma ostal. In kralj se tudi res z močno vojsko od doma odpravi, da bi spolnil Bogu storjeno obljubo. — Glejte, to se pravi zvesto spolnovati Bogu storjeno obljubo!

Ker je pa kristjan dolžen: zvesto spolnovati Bogu storjeno obljubo, vam v ozir zaobljub ta-le nauk dam: Nikdar nikar v naglosti in brez premislika ne delajte obljub! Jezus pripoveduje in pravi: „Kdo zmed vas, ako hoče stolp (turn) zidati, ne sede poprej, in ne razšteje poprej potrebnih stroškov (da vidi), ali ima dosti, ga dodelati; da se mu, kedar vloži dno (podlago), in ne more dokončati, vsi, kteri vidijo, ne začnó posmehovati, rekoč: Ta človek je začel zidati, in ni mogel dokončati.“ (Luk. 14, 28—30.) Te besede Jezusove tudi tukaj svojo veljavo imajo. Marsikteri ljudje, sosebno dokler so še mladi in bolj nagle in vroče kervi, v svoji gorečnosti ali kaki potrebi neprevdarjeno in nepremišljeno obljubo delajo; kedar se jim pa kerv spet ohladi, ali kedar pridejo v take okoljščine, da jim je res težavno, obljubo spolnovati, kesajo se svoje storjene obljube, in jo ali clo ne spolnujejo ali vsaj prav ne spolnujejo. Neki bogoljuben učenik jih primerja ljudém, ki se pri gladkem in pokojnem morju v ladijo spustijo, in vsi veseli od kraja odrinejo na široko in globoko morje, pa si ne jedi ne pijače seboj ne vzamejo. Zadovoljni so že samo s tim, da je morje mirno, in da brez nevarnosti plavajo po njem. Ali kedar se jim lakota in žeja oglasi, in morje nemirno in nepokojno prihaja in se valovi vzdigujejo, in žugajo ladijo zaliti, in se globočine odpirajo, in jo žugajo požreti, in viharji bučijo in ladijo sem ter tje premetavajo in jo žugajo razbiti: takrat vsi maloserčno preklinjajo morje in valove in vetrove, in svojo lastno nespametno misel, ktera jih je spravila na morje, in si nobene reči bolj goreče ne želijo razun te, da bi se srečno nevarnosti odtegnili in spet zdravi na suho prišli. — Kristjani moji! da se tudi vam ne bo treba kesati storjenih zaobljub, dobro prevdarite poprej svoj stan, svoje zmožnosti, in druge okoljščine, v kterih se znajdete zdaj, ali v ktere vtegnite priti pozneje, ktere bi vas morda odvračevale od spolnovanja storjenih obljub; in po tem še le, kedar ste vse te dobro preudarili, še le zavezujte se z obljubo v to ali uno dobro in bogoljubno reč. Posvetujte se tudi s kakim pametnim in modrim človekom, ki vas in vaše okoljščine dobro pozna, ali s svojim spovednikom, kteremu razodevate vse svoje serce; ali pa se zavezujte z zaobljubami le za kak čas, postavim: za kake dni, ali tedne,

ali mesec; in kedar preteče ta čas, jih storite spet za nekoliko časa naprej.

4. Ko zdaj vemo, da morajo zaobljube spolnjene biti, in da se človek pregreší, ki storjene obljube ne spolnuje, nastane na dalje vprašanje:

Ali je prav ali ni prav, ali je dobro ali ni dobro, ako se človek z zaobljubo zaveže v kako bogoljubno reč?

Na to vprašanje odgovorim, da zaobljuba, ktera je pametna in s pomislikom storjena, gotovo Bogu v čast zaleže in človeku, ki jo stori, v zveličanje služi; in da ni le samo dobro, kar se storí zavoljo obljube, ampak da je še clo boljši, ter Bogu dopadljivši in človeku v tem veče zasluženje to, kar človek po obljubi storí, kakor pa to, kar je že brez vse obljube storiti dolžen. Da je to res, lahko se že iz tega sklene, ker Bog sam v svetem pismu veleva obljube delati. Ondi beremo: „Delajte in opravljajte (spolnujte) obljube Gospodu svojemu Bogu.“ (Ps. 75, 12.) Tega bi Gospod Bog gotovo ne bil govoril in ukazoval, ako bi obljube ne bile dobre, ter Bogu dopadljive in človeku zasluživne in koristne. Tudi sveti cerkveni očetje vsi z enim glasom terdijo, da je boljši to, kar storí človek po obljubi, kakor pa to, kar storí brez zaobljube; zakaj vsako delo ima tem več veljave, tem več vrednosti in zasluženja, tem lepša in tem imenitniša ko je čednost, iz ktere izvira tisto dobro delo. Ta resnica velja tudi od zaobljub. In da bomo to resnico tem bolj spoznali, nam ni drugega treba, kakor le to, da se ozremo na nagibe, kteri človeka naganjajo, da zaobljube dela. Kaj ne, da obljube delati človeka ženejo ravno goreče želje, Boga tem bolj častiti, sebi pa posebno zasluženje za zveličanje pridobiti? Ako se kdo posti ob zapovedanem postnem dnevu, storí s tim dobro delo, ker spolnuje postno zapoved: Kdo pa poreče, da ni boljše delo, če se posti zavoljo storjene obljube? Če se namreč kdo iz obljube posti, posti se iz posebne ljubezni do Boga, ker se zavoljo Boga podverže takemu zatajevanju, ktero mu ni naravnost zapovedano. — Da ima večo vrednost to, kar se po zaobljubi storí,

kakor pa to, kar se brez zaobljube stori, se vidi tudi iz tega, ker ta, ki se z zaobljubo zaveže v kako dobro delo, Bogu v dar da tudi svojo prostost, naredí z Bogom tem tesnejo zvezo, in daruje Bogu svojo voljo, s ktero bi bil tudi drugači ravnati zamogel, pravi sv. Tomaž. Ravno to terdi tudi sv. Anzelm v naslednji priliki: „Ravno kakor tisti, ki svojemu prijatlu ne daruje le samo sadu, ampak mu daruje tudi drevo, veči dar daruje, kakor bi mu ga daroval, ko bi mu le samo sad dal: ravno tako Bogu tem prijetnišo službo opravi tisti, kteri mu ne daruje le samo svojih dobrih del, ampak tudi samega sebe Bogu posvečuje po pobožnih obljubah.“

5. Včasih se pa prigodi, da pride človek v take okoljščine, v kterih mu je silno težavno ali pa še clo popolnoma nemogoče, spolnovati storjeno zaobljubo. Kaj pa mu je takrat storiti?

Ali se sme človek sam odvezati od svoje zaobljube?

Nikakor ne! zakaj v ozir Bogu storjenih obljub ni človek sam svoj gospodar, in torej ne more sam ob sebi od njih odstopiti. Kristus je svoji sveti cerkvi dal oblast zavezovati in razvezovati. Torej ima tudi le samo sveta cerkev od Boga dano oblast, razsojevati, ali zamore človek svojih storjenih obljub rešen biti, ali če se morajo njegove obljube spremeniti v kako dobro delo, ker je po besedah svetega pisma to, kar se Bogu obljubi, božja lastnina, čez ktero človek ni več gospodar.

Služabniki svete cerkve pa, ki so od Kristusa prejeli oblast razsojevati o cerkvenih rečeh in o božjih rečeh na tem svetu, so Rimski papeži in škofje. Le samo Rimski papeži in škofje tedaj imajo oblast, kedar je treba, od zaobljub odvezovati ali pa jih v druge dobre dela spremenjati.

Vendar je pa odveza od nekterih posebnih obljub že od nekdaj prihranjena le samo rimskim papežem, tako, da tudi škofje ne morejo človeka od njih odvezati ali pa mu jih v kako drugo dobro delo spremeniti.—Take zaobljube, od kterih

le samo Rimski papeži odvezovati zamorejo, so: cerkvene ali očitno v katoljški cerkvi storjene zaobljube, zaobljuba vednega devištva, s kakoršno so zavezani vsi katoljški duhovni, in zaobljube, ki jih storijo mnihi in nune. Po tem takem tedaj klošterski človek, naj si je ali možkega ali ženskega spola, ki je zaobljubo, kteri pravijo ‚Profes', že storil, nikoli drugač ne more odstopiti od svoje obljube, razun da je od Rimskega papeža od nje odvezan, ali da mu je od Rimskega papeža spremenjena v kako drugo dobro delo. — Rimskim papežem je prihranjena tudi še odveza od treh drugih obljub, namreč od potovanja na božjo pot v Jeruzalem ali pa v Rim ali pa k svetemu Jakobu v Kompostelo na Španjskem. Tako, na primero, je bil Angležki kralj Eduard III. odvezan od potovanja na božjo pot v Rim. Tega kralja je previdnost božja rešila iz mnogih nevarnost. Iz hvaležnosti je torej obljubo storil, podati se na božjo pot v Rim. Angležki plemenitaži pa v strahu, da bi se med kraljevim romanjem v deželo ne povernili spet nepokoji, ki so bili ravno kar še le potihnili, so kralju svetovali, naj bi svojo božjo pot v tujo deželo nadomestil rajši s kako pobožnostjo v domači deželi, ter z milošnjo ali z drugimi dobrimi deli, po kterih bo mir v deželi še le bolj vterjen, nikar pa da bi bil nepokoj zbujen. Ker se pa kralj ni upal sam odvezati od svoje obljube, obernil se je do svetega Očeta v Rim, da bi mu njegovo obljubo spremenili v kako drugo dobro delo. In sveti Oče, papež, so mu tako-le odpisali: „Ker bi Angležka dežela med tvojim potovanjem vtegnila priti v kako nevarnost, odvežemo te od dolžnosti, ktero si si naložil; in ti zapovedujemo to, kar bi bil potrošil na svojem potovanju, ubogim razdeliti, in kak klošter svetemu Petru v čast ali na novo izzidati ali pa kakega starega popraviti. In nikar nič ne dvomi, da je Bog blizo vsem tistim, ki odkritoserčno vanj kličejo, naj se že znajdejo ali tu ali tam." — Na to je kralj šel, in je opatijo Vestminstersko popravil in v prav lep stan postavil; zraven tega je pa tudi še obilne darila v Rim poslal, ktere so tam obernili za neko cerkev.

Čez vse druge zaobljube so pa škofje gospodarji, in jih zamorejo ali razvezati ali pa spremeniti v kake druge dobre dela, kedar previdijo, da je to res potrebno.

Drugi duhovni pa nikoli drugači ne morejo zaobljub razvezovati ali jih z drugimi dobrimi deli zamenjavati, razun takrat, kedar dobijo od škofa posebno pooblastenje. — Le v svetem letu ima vsak spovednik oblast, odvezovati od necerkvenih, ter takih obljub, ktere so le na tihem storjene, in ne praznično v cerkvi, ter od njih kar brez vsega posebnega škofovega pooblastenja ali popolnoma oprostiti človeka ali pa mu jih zamenjati za druge dobre dela. — Vedite pa, in nikar ne pozabite, da mora vselej dobre in veljavne vzroke imeti tisti, ki želí, da se mu kaka obljuba ali razveže ali zamenja z drugimi dobrimi deli.

Včasih pa pride človek v take okoljščine, da tudi pri naj boljši volji ne more spolniti svoje obljube, ktero je bil storil. Kedar pride v take okoljščine, ga te okoljščine same ob sebi rešijo od spolnovanja zaobljube. Nekdo, postavim, zaobljubo storí, da pojde vsako leto na Sveto goro na božjo pot; zdaj pa ga nenadoma pokličejo na vojsko, in mora iti ali na Češko ali Ogersko ali v kako drugo daljno deželo. Dokler se tedaj znajde v takem stanu in v takih okoljščinah, okoljščine odvežejo ga od storjene zaobljube za toliko časa, dokler je zares spolnovati ne more. Kakor hitro pa jenjajo te okoljščine in ti zaderžki, dolžen je spet spolnovati svojo zaobljubo.

S tim je končan nauk od zaobljub.

6. Po tem nauku delajte in spolnujte svoje zaobljube, in bote gotovo ž njimi Boga častili, sebi pa pomagali v zveličanje. Bog je že večkrat očitno pokazal, da ima dopadanje nad storjeno in zvesto spolnovano zaobljubo, kakor nam je znano od zaobljube pobožnega očaka Jakoba (I. Moz. 28, 20—22.), ali pa od zaobljube bogoljubne Ane, Samuelove matere (I. Kralj. 1, 11.) Kedar pa zaobljube delate, jih nikar ne delajte le samo zavoljo časnih reči, da bi, postavim, ozdraveli od svoje bolezni, iz revščine prišli, v preganjanju in zaničevanju mir in pokoj dosegli. Napačno sicer ni, da se tudi v ozir takih časnih reči zaobljube delajo; toda še vse bolj prav bo, ako zaobljube delate zato, da bi prihajali vedno pobožniši in svetejši. Ti praviš, na primero, da se ne moreš zapeljivcem vstavljati, ali da imaš svoje serce preveč navezano na časne reči i. t. d. Pa glej, ljuba duša! ko bi ti zaobljubo storila, varovati se ponočnega

vasovanja in vsake zapeljive tovaršije, od svojega premoženja toliko in toliko vbogajme dati i. t. d. o kako prijetne bi bile take obljube Bogu, in kako močno bi te boljšale, in ti v zveličanje pomagale!

Kar pa obljubite, zvesto spolnujte, in sicer sami spolnujte! zakaj ko bi drugim naročali, da bi spolnovali oni, kar ste spolniti obljubili vi, bi vse to ne imelo velike veljave. Ako ste obljubili, se postiti, ali opravljati to ali uno molitev, ali iti na to ali uno božjo pot . . .; morate vse to sami storiti. Če bi le druge najemali namesto sebe, kedar bi sami lahko zaobljubo spolnovali, bi vam vse to nič ne pomagalo. Prelomljevavce zaobljub je Bog že večkrat ojstro v strah jemal. Sveti Anton pripoveduje od nekega človeka, da je zaobljubo storil, stopiti v red ali orden svetega Frančiška. Po storjeni obljubi pa se spet skesa; kajti preteżavno se mu je vidilo, odpovedati se zložnemu, posvetnemu življenju, in se podvreči ojstremu mniškemu življenju. In tedaj gre, ter svoj poprejni sklep zaverže, in si izvoli drugi stan. Pa kaj se zgodí! Komaj pol leta preteče, ko nenadoma za smert obolí. Njegovi prijatli, to viditi, ga nagovarjajo, da naj se z Bogom spravi in svojo dušo po keršansko oskerbi, preden se loči iz tega sveta. On pa jim odgovorí, da je vse prepozno, ker mu je Bog pogubljenje že napovedal, kedar se mu je prikazal s serditim obličjem, ter mu rekel: „S toliko nezmerno ljubeznijo sem te klical v ta red in svojo službo; ali branil si se, in me nisi hotel poslušati, in dasiravno si obljubo storil, si jo vendar le prelomil. — Pojdi torej v pogubljenje!“ — Bolnik to izreče in dušo izdihne.

Ta prigodba z nauki vred, ki sem vam jih od obljub dajal, naj vas priganja, da zvesto in natanjčno spolnujete vse obljube, ktere ste že kdaj storili, ali pa jih bote še kdaj storili. Amen.

XXIX. Keršanski nauk.

Od tretje božje zapovedi: Judovska sabota in keršanska nedelja. — Zakaj je Bog en dan v tednu v praznik odločil? — Imenitnost tega dneva.

1. V zadnjih dveh keršanskih naukih sem govoril od zaobljub. Slišali ste, kaj so obljube; kakšne lastnosti morajo imeti; da so dobre zaobljube Bogu dopadljive in nam koristne; da smo dolžni obljube spolnovati; da je obljube delati prav in dobro; da se človek sam ne more in ne sme odvezati od storjene obljube. — S tim je bil skončan nauk od zaobljub, pa tudi nauk od druge božje zapovedi.

2. Stopimo pa zdaj v razlaganju svetih božjih zapoved spet za eno stopinjo naprej, ter poglejmo, kaj pravi:

III. božja zapoved:

Posvečuj praznik.

Praznik, ki ga Bog s to zapovedjo posvečevati veleva, je v novi zavezi nedelja, v stari zavezi pa je bila sabota.

3. Saboto je Bog sam v praznik postavil. V I. Mozesovih bukvah (2, 2. 3.) beremo: „In Bog je dokončal sedmi dan svoje delo, ki ga je bil storil; in je počival sedmi dan od vsega svojega dela, ki ga je bil storil. In je blagoslovil sedmi dan, in ga je posvetil, ker je ta dan počival od vsega svojega dela, ki ga je bil Bog vstvaril in dokončal.“ Ta dan, to je: sedmi ali sabotni dan je Bog počival, to je: jenjal je stvarjati nove stvari; ta dan je Bog blagoslovil in posvetil, to je: odločil ga je od drugih dni v tednu, odtegnil ga je navadnim vsakdanjim opravilom in ga je namenil za pobožne,

svete, Bogu posvečene opravila. Bog ga je blagoslovil in posvetil, da bi ta dan bil posihmalo svet dan, odbran v poveličevanje božjega imena in v posvečevanje ljudi. — Toda tem globokeje ko je človeški rod zašel v pregrehe in hudobije, tem bolj mu je iz spomina vhajalo, kako sveta in posvečevanja vredna da je sabota. Clo Izraelsko ljudstvo, ki je bilo božje izvoljeno ljudstvo, je zmiram bolj in bolj zanemarjalo posvečevanje sabote, sosebno v egiptovski sužnosti, v kteri je z neverniki v tem bližejo dotiko prišlo. Bog je moral torej ljudstvu na novo v spomin poklicati in mu terdo zapovedati, naj posvečuje sabotni dan. Dva in petdeset izrekov nahajamo v svetem pismu stare zaveze, ki velevajo saboto posvečevati, kar je gotovo znamnje, kako imenitna da je ta zapoved. Toda vam bom le samo nektere izreke svetega pisma iz Mozesovih bukev v misel vzel, ki nam sosebno lepo spričujejo, da je Bog sam postavil saboto v praznik, in jo posvečevati zapovedal. Kedar je Izraelsko ljudstvo v puščavi pomanjkanje terpelo in stradati začelo, začelo je tudi mermrati zoper Mozesa in Arona. Na posled se Bog vendar le ljudstva usmili in pravi Mozesu: „Glej, dežil vam bom kruha spod neba; in ljudstvo naj gre in naj ga nabira, kolikor ga potrebuje za vsakteri dan, da ga skusim, ali bo hodilo po moji postavi ali ne. Šesti dan naj pa prihranijo, kar bodo nanosili, in bodi tega dvakrat toliko, kar so nabirali vsakteri dan.“ (II. Moz. 16, 4. 5.) Šesti dan, to je: v petek, so tedaj Izraelci dvakrat toliko mane nabirali, kakor o drugih dnevih. Polovico so povžili v petek, drugo polovico pa so prihranili za drugi dan, za saboto; zakaj v saboto ni mana padala izpod neba. S tim je Bog Izraelskemu ljudstvu v spomin poklical tisto resnico, po kteri je Bog o stvarjenju sveta sedmi dan počival, ter jenjal stvariti nove stvarí, da bi ta dan posvetil in v praznovanje odločil. Ko tedaj sedmi dan pride, šli so eni zmed ljudstva zoper povelje Gospodovo mane nabirat, pa niso nič našli. Gospod pa je rekel Mozesu: Kako dolgo se bote branili spolnovati moje zapovedi in mojo postavo? Glejte, da vam je Gospod dal saboto, zavoljo tega vam daje šesti dan dvojno hrano; vsak naj ostane doma, in nihče naj ne hodi iz svojega mesta sedmi dan. In ljudstvo je (zdaj) praznovalo sedmi dan. (II. Moz, 16, 27—30.) In ko je kmalu

na to Gospod Bog dal svojemu ljudstvu svoje zapovedi, mu je terdo zapovedal, rekoč: „Spomni se, da posvečuješ sabotni dan. Šest dni delaj in opravljaj vse svoje dela; sedmi dan pa je sabota Gospoda tvojega Boga; ne delaj nobenega dela, ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina, ne tujec, ki je znotraj tvojih vrat. V šestih dneh namreč je Bog ustvaril nebo in zemljo, in morje in vse, kar je v njih, sedmi dan pa je počival; torej je Bog blagoslovil sabotni dan, in ga je posvetil.“ (II. Moz. 20, 8—11.) — Še clo smertna kazen je bila postavljena na oskrunjevavce sabotnega dneva. Rekel je namreč Gospod Bog Mozesu: „Govori z Izraelovimi otroci in reci jim: Glejte, da mojo saboto praznujete; ker je znamnje med menoj in vami od roda do roda pri vas, da veste, da sem jaz Gospod, ki vas posvečujem. Praznujte mojo saboto; zakaj sveta vam bodi; kdor jo oskruni, bodi umorjen; kdor ta dan opravlja kako delo, njegova duša bodi pokončana zmed srede svojega ljudstva. Šest dni opravljajte dela, sedmi dan je pa sabota, počitek posvečen Gospodu; kdorkoli opravlja kako delo ta dan, naj umerje. Praznujejo naj Izraelovi otroci saboto, in naj jo posvečujejo od roda do roda. Ona je večna zaveza med menoj in med Izraelovimi otroci, in vedno znamnje; zakaj v šestih dneh je vstvaril Gospod nebo in zemljo, sedmi dan je pa nehal delati.“ (II. Moz. 31, 12—17. II. Moz. 35, 2.) — S takim in enakim zaterdovanjem je bilo Izraelskemu ljudstvu naročeno, posvečevati sabotni dan, in sicer zato, da bi jim a) sabotni dan bil dan počitka Bogu posvečenega, da bi jih b) ta dan spominjal na stvarjenje sveta od ene strani, od druge strani pa na rešitev iz egiptovske sužnosti, in c) zato, da bi, kakor sveti Avguštin pravi, ta dan bil predpodoba Jezusovega nekdanjega počivanja v grobu.

4. Mi kristani pa nič več ne praznujemo sabote, ampak nedeljo.

Zakaj pa kristjani ne posvečujejo sedmega dne v tednu, temveč pervega?

Zato, ker je bilo o tem pervem dnevu v tednu zveršeno novo duhovno stvarjenje, ter delo našega odrešenja,

zakaj na nedeljo je Kristus, naš Gospod, od mertvih vstal, in na nedeljo je svoji sveti cerkvi svetega Duha poslal.

Keršanskemu človeku ni to naj imenitniša reč, da je rojen ali da je vstvarjen bil, ampak še vse bolj imenitno mu je to, da je odrešen bil. V spomin te neizrekljive dobrote božje, ter dobrote duhovnega prerojenja ali novega duhovnega stvarjenja praznuje in posvečuje nedeljo. Kakor so v stari zavezi vse šege (ceremonije) in vsi prazniki bili le predpodobe nove zaveze, ravno táka je bila tudi s saboto. Judje so, kakor smo slišali, saboto praznovali v spomin svoje rešitve iz egiptovske sužnosti in v spomin, da bo Kristus nekdaj v grobu počival na sabotni dan. Za keršankega človeka pa sabota nikakor ne more več imeti tega pomena, ravno zato pa tudi Judovska sabota, da z Rimskim katekizmom povem, nikakor ni mogla (za praznik) obveljati dalj časa, kakor le do smerti Kristusove, kedar je bila nova zaveza božja z vsem človeštom v kervi Jezusovi sklenjena in zapečatena, in kedar je z vstajenjem Gospodovim vsemu človestvu napočil tisti veliki dan, ter dan Gospodov, o kterem že Psalmopeveč v veliki in sveti navdušenosti prepeva, rekoč: „Ta je dan, kterega je Gospod naredil, razveselujmo in radujmo se ga.“ Nedelja kristijanova je tedaj vse imenitniša memo sabote Judovske, zakaj na nedeljo obhajamo kristijani naj veče skrivnosti naše vere, obhajamo namreč spomin na stvarjenje sveta, kterega je Bog Oče pervi dan, ter na nedeljo stvarjati začel, obhajamo spomin našega odrešenja po Jezusu Kristusu, ki je na nedeljo od smerti vstal, obhajamo spomin našega posvečevanja po svetem Duhu, ki se je na nedeljo razlil nad aposteljne. Po tem takem je vsaka nedelja prav poseben praznik presvete Trojice, in prav poseben praznik ali dan počitka, namenjen za posvečevanje keršanskega človeka.

Ali je že dolgo, od kar je nedelja namesto sabote za praznik vpeljana med keršanski svet?

Že ob času aposteljnov se je nedelja praznovala namesto sabote.

Jezus sicer s svojimi nauki ni ne praznovanja sabote odpravil, in tudi ni nedelje namesto sabote v praznik postavil, marveč je znano iz mnogih izrekov svetega pisma, da je saboto posvečeval s svojimi učenci, dokler je vidno bival na zemlji, toda s svojo smertjo in s svojim počivanjem v grobu na sabotni dan je Jezus praznovanje sabote djanjsko odpravil, zakaj predpodoba zgine, kakor hitro se prikaže tista reč, ktero je predpodoba na znanje dajala. Sabota pa je bila, kakor ste slišali, predpodoba Jezusovega počivanja v grobu, in je tedaj zgubila ta svoj pomen, kakor hitro je prišla tista sabota, o kteri je Jezus s svojim vstajenjem od mertvih na naslednji dan, ter na velikonočno ali véliko nedeljo djanjsko v praznik postavil nedeljo. To so aposteljni Jezusovi in njih pervi nasledniki tudi dobro spoznali, in so od svetega Duha razsvitljeni nedeljo namesto sabote praznovati ukazali. To je očitno tako iz posameznih izrekov svetega pisma nove zaveze, kakor tudi iz soglasnega in vzajemnega spričevanja svetih cerkvenih učenikov in cerkvenih postav.

Že v apostolskih listih in v apostolskem djanju in v skrivnem razodenju sv. Janeza nahajamo mnoge naznanila praznovanje nedelje zadevajoče. — Okoli leta 57. po Kristusovem rojstvu sveti Pavl očituje Galačanom (4. 10.) da še vedno obhajajo Judovske praznike in svetke, ter saboto in druge praznične čase, in je v strahu, da bi ne bil morda zastonj delal med njimi. Iz tega očitovanja se vidi, da so pervi kristijani še praznovali saboto, pa bi jo po nauku Pavlovem več ne bili smeli praznovati. — V. I. listu do Korinčanov (16, 1—3.) naroča sveti Pavl Korinčanom, naj pervi dan v tednu, kedar se zbirajo k božji službi, nabirajo tudi milodare za revne kristijane v Jeruzalemu. Iz tega naročila se vidi, da so se pervi kristijani pervi dan v tednu zbirali, in ga posvečevali s tim, da so službo božjo obhajali in dela ljubezni opravljali. — Sveti Lukež v apostolskem djanju pripoveduje da sta s sv. Pavlom in drugimi tovarši prišla na Macedonsko v mesto Troas, po tem pa pristavlja in pravi: „Pervi dan po saboti, ko smo se zbrali kruh lomit (obhajat sveto daritev in sveto obhajilo,) jim je Pavl govoril, ker je hotel drugi dan zjutrej proč iti, in je podaljšal svoje govorjenje do polnoči.“

(Ap. dj. 20, 7.) Kristijani so se tedaj takrat (59. leta po Kristusovem rojstvu) pervi dan v tednu, to je na nedeljo zbirali, da so obhajali daritev svete maše in prejemali sveto rešnje Telo. — Sveti Janez (68. leta po Jezusovem rojstvu) v skrivnem razodenju (1, 10.) nedeljo imenuje Gospodov dan, ter pravi: „Bil sem v duhu (zamaknjen) Gospodov dan.“ Tudi iz tega, da sveti Janez nedeljo imenuje Gospodov dan, lahko posnameno, da je bila že med pervimi kristijani nedelja Gospodu posebno posvečena.

Kar so aposteljni naravnali, so njih nasledniki zvesto spolnovali, pa tudi z razločnimi cerkvenimi postavami spolnovati vsem vernikom ukazovali. Sveti Ignacij, Smirniški škof in učenec sv. Janeza evangelista piše v nekem listu do kristijanov v Magneziji naslednje besede: „Ako vam je upanje res ponovljeno, nikar nič več sabote ne praznujte, temveč posvečujte Gospodov dan, dan vstajenja, ki je poglavar in kraj vseh dni, in o kterem smo po Jezusu in njegovi smerti življenje zadobili.“ — Sveti Justin pa v svojem listu do cesarja Antonina Pija leta 139. po Kristusovem rojstvu takole govori: „V nedeljo se vsi v družbe zbiramo, ker je ta dan pervi dan, o kterem je Bog támo in tvarino prestvaril in svet naredil, in ker je ta dan naš Gospod Jezus Kristus od mertvih vstal.“ — Sveti Avgustin pravi: „Gospodov dan ni za Jude postavljen, ampak je postavljen za kristijane zavoljo vstajenja Gospodovega, in ima tudi z vstajenjem Gospodovim začetek svojega posvečevanja.“ — Sveti Ambrož pa piše: „Gospodov dan nam je častitljiv in prazničen, ker se je ta dan Zveličar zalesketal v svitlobi svojega vstajenja ravno kakor vzhajoče solnce, po tem, ko je razpodil peklenske tame.“

5.) Zakaj pa je Bog praznik postavil? in zakaj ni zmerom, zakaj ni dan za dnevom delavnik?

Odgovor na to vpraševanje se deloma posname že iz tega, kar sem vam dosihmal pravil od tretje božje zapovedi, vendar pa, da vam bolj določno odgovorim, rečem:

Bog je en dan v tednu v praznik odločil:

a. zato, da ta dan obračamo v njegovo čast. — Po tem takem tedaj ta dan ni naš dan, ampak je božji, je Gospodov dan, kakor pravi sveto pismo. (Skr. rar. 1, 10.) Ako pa človek nedeljo, ktera je nam kristijanom v praznik postavljena, le za sebe obrača, ter jo kakor druge delavne dneve porabi za časne reči in posvetne opravila, ter ob nedeljah ali baranta in kupčuje, ali hodi na vožnjo za plačilo, ali opravlja svoje rokodelstvo, ter čevljar čevlje izdeluje, krojač šiva i. t. d. in ako nedelje, božjega dneva, v božjem strahu ne preživí, vam rečem z ojstro, toda resnično besedo, da je tak človek krivičnik, da je tat, zato, ker otemlje Bogu tisti dan, kterega je Gospod Bog samemu sebi prihranil in prideržal.

Bog je en dan v tednu v praznik odbral:

b. zato, da bi človek vsaj ta dan tem bolj skerbel za svojo dušo in za svoje zveličanje. — Res je sicer, da človek nikoli ne sme pozabiti na svojo dušo, in da mora vsaki dan dobro delati, ter vse svoje dela in opravila obračati v to, da si ž njimi zasluženje nabira za večnost: pri vsem tem pa mora človek vendar le ob nedeljah še tem večo skerb imeti za svojo dušo in za svoje zveličanje. Ravno zato so škofje, ki so se bili leta 1536. v Kolinskem mestu zbrali v cerkveni zbor, terdo priporočevali, naj vsi duhovni pastirji keršansko ljudstvo skerbno podučujejo, zakaj da so prazniki in sosebno nedelje postavljene v katoliški cerkvi, ter v praznovanje postavljene zato, da se vsi verniki ob teh dnevih zberó, da božjo besedo poslušajo, da se znajdejo pri sveti maši in hodijo k svetemu obhajilu, o kratkem: da ob teh dnevih le samo Bogu služijo in jih preživé v molitvah, v prepevanju psalmov in drugih svetih pesem in tako skerbé za božjo čast in za zveličanje svoje duše.

6. Naj vam zdaj tudi še od imenitnosti tretje zapovedi božje kaj povem.

Kedar je Bog tretjo božjo zapoved dajal, rekel je: „Spomni se, da praznik (v stari zavezi saboto, v novi zavezi nedeljo) posvečuješ.“ Beseda: „Spomni se“, nikakor ni

prazna beseda, ampak je veliko pomenljiva beseda. S to besedo nam je hotel Bog tretjo božjo zapoved tako globoko v serce vsaditi in v spomin vtisniti, da bi nikdar nanjo ne pozabili in je nikoli v nemar ne puščali. Hotel je reči: Spomni se, človek! da jaz zapovedujem, da jaz velevam praznik posvečevati. Zakaj glej! od vseh strani boš opoviran in zaderževan v praznovanju praznika. Od ene strani se ti bo posvečevanje praznika že samo ob sebi težavno zdelo; od druge strani te bodo od spolnovanja te zapovedi odvračeváli obilni slabi zgledi takih ljudi, kteri zatirajo vso gorečnost za božjo čast. Od ene strani te bo tvoja lastna tožljivost in lenoba zaderževala in odvračevala od posvečevanja praznika; od druge strani pa te bodo zapeljivi tovarsi odvračevali od službe božje, in te vabili v svoje pohujšljive tovaršije, zapeljive družbe, posvetne kratkočase, razuzdane razveseljevanja. Toda pri vsem takem zapeljevanju se spomni, o človek!—hotel je Bog reči—da jaz, tvoj Stvarnik, tvoj Gospod in tvoj Bog ti zapovedujem praznik posvečevati. — Glejte, kako pomenljiva je tedaj beseda: „Spomni se“, in kako živo nam v spomin sklicuje, da je tretja božja zapoved res posebno imenitna zapoved.

7. Modri Sirah (33, 7—10.) pravi v svetem pismu: „Zakaj ima en dan prednost pred drugim dnevom? ... Gospodova modrost jih je razločila ... On je odločil čase in (njih) praznike. Zmed teh je Bog nektere povišal in poveličal, in nektere postavil med število navadnih dni.“ Gospodova modrost tedaj nam je en dan v tednu v praznik odbrala in odločila, in iz premodrih namenov je zapovedal Bog posvečevati ta dan, ki je res pred vsemi drugimi pravi Gospodov dan. Le skerbni bodimo, da tudi v ozir tega zvesto spolnujemo sveto voljo božjo, in se natanjčno ravnamo po zahtevanju tretje božje zapovedi, ter o teh dnevih pred vsem drugim iščemo božje časti in zveličanje svoje duše. Amen.

XXX. Keršanski nauk.

Kaj zapoveduje tretja božja zapoved? — Dolžnost, nedeljo posvečevati. — Blagoslov, ki je navezan na vredno posvečevanje nedelj.

1. „Spomni se, da boš saboto posvečeval". Tako je govoril Gospod Bog pri tretji zapovedi, kedar je na Sinajski gori svojemu ljudstvu dajal svoje svete zapovedi. In Izraelci, božje ljudstvo, so tudi res saboto posvečevali v spomin, da je tudi Bog ta dan počival ob stvarjenju sveta, ter nehal stvarjati nove stvari; na dalje v spomin, da je Bog Jude rešil iz terde egiptovske sužnosti; in na zadnje tudi še v spomin, da bo nekdaj Zveličar sveta ravno na saboto ležal in počival v grobu. Sabota je torej za praznik veljala do Kristusove smerti in njegovega vstajenja od mertvih. Kakor hitro pa je Jezus od mertvih vstal na velikonočno nedeljo, je nedelja za praznik obveljala, in aposteljni so jo tudi res kar hitro v praznik vpeljali, in to tem bolj, ker so tudi svetega Duha prejeli na nedeljo, ter sveto binkoštno nedeljo. Nedelja nam je potem takem res pravi božji dan, ter dan presvete Trojice, dan vseh treh božjih oseb. V spomin nam namreč sklicuje, da nas je Bog Oče vstvaril, zakaj na nedeljo, ter pervi dan v tednu, je Bog stvarjati začel; v spomin nam sklicuje, da nas je Bog Sin odrešil, zakaj ravno s svojim častitim vstajenjem, ki se je na nedeljo godilo, je Jezus zveršil in skončal naše odrešenje; v spomin nam sklicuje, da nas sveti Duh posvečuje, zakaj ravno na nedeljo se je sveti Duh razlil nad učence Gospodove. — Vse to sem vam zadnjič obširniši razlagal, in zraven tega tudi še povedal, da je Bog en dan v tednu praznik odločil zato, da ta dan obračamo v božjo čast, in zato, da vsaj ta dan tem bolj skerbimo za svojo dušo in svoje zveličanje. — Zdaj pa se spet naprej podajmo v razlaganju tretje zapovedi.

Vsaka zapoved božja, to že veste, nekaj zapoveduje in nekaj prepoveduje. Povedati vam moram torej: A. Kaj tretja zapoved božja zapoveduje, in B. Kaj tretja zapoved božja prepoveduje.

2. Danes bomo ostali pri pervem delu in pervem vprašanju:

A. Kaj zapoveduje tretja božja zapoved?

Na vpraševanje: Kaj zapoveduje tretja božja zapoved?

odgovarja katekizem tako-le: Tretja božja zapoved nam zapoveduje, v nedeljo, ktera je že od apostoljskih časov v spomin Kristusovega vstajenja v praznik odločena namesto sabote, od dela prenehati in počivati, in pobožne dela opravljati. — Toda preden vam ta odgovor obširniši razložim, moram vam tudi še kaj povedati I. od dolžnosti, nedeljo posvečevati, in II. od blagoslova, kteri spremlja pravo posvečevanje nedelj. — Torej poslušajte!

I. Dolžnost, nedeljo posvečevati.

3. Ko je sveta cerkev že kar o pervem svojem začetku nedeljo v praznik postavila, kakšna dolžnost se iz tega izhaja za nas?

Iz tega se izhaja za nas terda in sveta dolžnost, da moramo nedeljo res sveto deržati, res prav posvečevati. — K temu nas priganja a) Bog sam, b) sveto pismo stare in nove zaveze, c) različne zapovedi in postave duhovske in deželske gosposke, d) izreki svetih cerkvenih očakov in e) naša lastna pamet.

a) Bog sam nas s svojim lastnim zgledom in z razločno besedo priganja, da nedeljo posvečujemo. Bog sam je o stvarjenju sveta sedmi dan počival od vseh svojih del, ktere je bil storil, in je blagoslovil in posvetil ta dan. Gospod Bog, ki ne potrebuje nobenega počitka, počival je; toda ni počival zavoljo samega sebe, temveč je počival zavoljo

nas. Počival je, da bi nam s svojim lastnim zgledom pokazal, da moramo posvečevati en dan v tednu, posvečevati Gospodov dan. Ob enem pa nam tudi še zapoveduje z razločno besedo, da praznik posvečujemo, ter pravi: „Spomni se, da saboto posvečuješ.“ (II. Moz. 20,8—11.) Sabota, v praznik odločena, je v stari zavezi bil poslednji ali sedmi dan v tednu, v novi zavezi pa je pervi dan v to odbran, ter nedelja odmenjena v praznovanje.

b) Dolžnost, nedeljo posvečevati, nam naklada tudi sv. pismo stare in nove zaveze. — V sv. pismu stare zaveze beremo v III. Mozesovih bukvah (23, 3.) naslednje besede: „Šest dni delajte; ker je počitek sabote, naj se svet imenuje. Nobenega dela ne delajte ta dan. Sabota Gospodova je po vseh vaših prebivališčih.“ — Prerok Jeremija tako-le govorí: „To pravi Gospod: Varujte svoje duše, in nikar ne prenašajte bremen sabotni dan, tudi jih ne nosite sabotni dan skozi Jeruzalemske vrata. In nikar ne spravljajte bremen iz svojih hiš sabotni dan in nobenega dela ne delajte; posvečujte sabotni dan, kakor sem zapovedal vašim očetom.“ (Jerem. 17, 21. 22.) — Prerok Ecehiel pa pravi: „To govori Gospod Bog: Dal sem jim (Izraelcom) svoje zapovedi, in oznanoval jim svoje pravice, v kterih človek živi, če po njih dela. Verh tega sem jim dal tudi svoje sabote, da bi bile znamnje med menoj in med njimi, in da bi zvedeli, da sem jaz Gospod, kteri jih posvečujem.“ (Eceh. 20, 5. 11. 12.) Kar tukaj v stari zavezi Gospod Bog po svojih prerokih od sabote govori, velja nam kristjanom za nedeljo, ker so nam aposteljni Gospodovi nedeljo namesto sabote v praznik postavili. — V sv. pismu nove zaveze, sosebno v svetih evangeljih nahajamo sicer mnogo izrekov posvečevanje sabote zadevajočih, ker je Jezus sam, kakor ste slišali, še saboto posvečeval, in so aposteljni njegovi še le po njegovem vstajenju in po prihodu sv. Duha nedelje namesto sabote v praznik postavili. Pri vsem tem pa le vendar nahajamo v apostoljskih listih in v apostoljskem djanju veliko naznanil, iz kterih posnamemo, da smo dolžni nedeljo pesvečevati. Da od drugih molčim, naj v misel vzamem le samo list svetega Pavla do Galačanov (4, 10. 21.)

v kterem sveti Pavl ondotnim kristjanom očituje, da gledajo na dneve, in mesce, in čase, in leta ter obhajajo judovske praznike, to je: saboto in druge praznične čase, kar bi po nauku Pavlovem ne smeli, ker je praznovanje sabote po apostelnih odpravljeno in je nedelja namesto sabote v praznik postavljena. Temu očitovanju pristavlja sv. Pavl pomenljive besede: „Bojim se za vas, da bi se morebiti ne bil zastonj trudil med vami.“

c) Tudi različne zapovedi in postave duhovske in deželske gosposke nas priganjajo, da nedeljo prav posvečujemo.

Sv. cerkev je že od nekdaj ojstro na to gledala, da se zvesto spolnuje zapoved v ozir posvečevanja nedelj. Od te dolžnosti govorijo že apostolske zakonila (constitutiones apostolicae lib. 2. cap. 59.) — Drugi cerkveni zbor v mestu Makon na Francoskem leta 585. ojstro prepoveduje sleherno onečastenje nedelje, in zraven tega tudi še vernikom naroča, naj noči med saboto in nedeljo nikar ne prespijo po zgledu tistih, ki so le po imenu kristjani, temveč naj tisto noč prečujejo v molitvi in v spodobnem pripravljanju na praznovanje naslednjega Gospodu posvečenega dneva. Ravno ta cerkveni zbor veleva vsem vernikom, naj vsako nedeljo kruha in vina prinesó v dar. — Sv. cerkveni zbor v Elviri je sklenil v ozir tega tako-le: „Ako kdo v mestu svoje stanovanje ima, in tri nedelje zaporedoma v cerkev ne pride, naj bo v kazen za ravno toliko časa pahnjen iz cerkvene družbe.“ — Enako je sklenil sv. cerkveni zbor v Trulli, rekoč: „Ojstro je prepovedano, tri nedelje zaporedoma brez največe sile cerkev zanemarjati, in kdor se s tim pregreši, naj bo od svoje službe odstavljen, ako je duhoven; ako pa ni duhoven, naj bo pa pahnjen izmed cerkvene družbe.“ — Sv. cerkveni zbor v Compiegne leta 833. pod papežem Gregorjem IV. ukazuje, da morajo verni kristjani vsako nedeljo od sabote večera do nedelje večera po vsem bogaboječe preživeti, in se ves ta čas zderžati slehernega hlapčevskega dela. — Enako je tudi naslednje stoletja sveta cerkev velevala in zapovedovala, nedelje spodobno posvečevati.

Pa ne le samo po cerkvenih, temveč tudi po deželskih postavah je bilo zapovedano vredno posvečevanje nedelj. Sosebno veliko si je prizadeval cesar Konštantin Veliki, da bi tudi z deželskimi postavami poterdil in podpiral od aposteljnov vpeljano posvečevanje nedelj, ter ga vpeljal po vsem svojem obširnem cesarstvu. — V zakonilnih bukvah cesarja Teodozija se bere, da se morajo na nedeljo, ktero so prednamci zvali Gospodov dan, opustiti vse sodnijske sklicevanja, vse sodnijske obravnave in vse javne (očitne) opravila. — Cesar Teodozij Veliki je ponovil staro postavo, po kteri se na nedeljo ni smela igrati nobena gledišna igra. — V spokornih bukvah sv. Teodora Kanterburškega se bere, da nekdajne dni na Angleškem ob nedeljah nihče ni smel ne vozariti, ne jahati, tudi po vodi se ni smel prevaževati, in clo kruha peči niso smeli. — Tako ojstre deželske postave nahajamo v ozir posvečevanja nedelj.

d) Da smo dolžni nedeljo prav posvečevati, razvidimo tudi iz pisem svetih cerkvenih očakov. — Da od drugih nič ne povem, naj vam le samo dva cerkvena učenika v misel vzamem: sv. Klemenza Aleksandrijskega in sv. Avguština. — Sveti Klemenz Aleksandrijski prav goreče priporoča, ves čas življenja vredno obhajati Gospodov dan, in pravi med drugim: „Kdor (sveto) evangelije spolnuje, bo ves čas življenja (prav) obhajal Gospodovi dan, ter se bo vsemu pregrešnemu zmišljevanju odpovedal, in bo zares otrok svitlobe postal, to je: ker bo le čiste in svete misli v svojem duhu premišljeval, bo s tim gotovo vstajenje Gospodovo (dostojno) preslavljeval.“ — Sveti Avguštin pa že na saboto večer vernike v cerkev vabi in sklicuje k večernicam in drugim ponočnim molitvam; ako bi pa v cerkev priti zaderžani bili, priporoča jim, naj vsaj doma opravljajo svoje molitve. Prepoveduje jim v nemar puščati očitno božjo službo, in jim zapoveduje, zderžati se vseh hlapčevskih del in drugih posvetnih opravil, ter ta dan le Bogu samemu zvesto služiti.

e) Na zadnje nas memo vsega drugega tudi še naša lastna pamet priganja, da prav posvečujemo Gospodove dni. — Dan na dan prejemamo od Boga nezmerno veliko dobrot,

in vendar le si vsemu temu vkljub v sredi svojih pozemljiških opravil in posvetnih skerbi mnogi ljudje ne vzamejo toliko časa o delavnikih, da bi si spomnili na Boga, svojega največega dobrotnika, ter ga zahvalili za vso njegovo dobroto, in ga ljubili, častili in molili. Marsikteri lakomen gospodar bi svoji družinji leto in dan tudi za trenutlej počitka ne privoščil, ko bi Bog sam enega dneva v tednu ne bil posvetil in za počitek odločil. Torej tudi že samo zavoljo tega zahteva zdrava pamet, da je človek dolžen nedeljo posvečevati. Zraven tega smo pa tudi še samo zato vstvarjeni in na ta svet postavljeni, da skerbimo za večno zveličanje na unem svetu. Kaj bi nam pomagalo, ako bi si tudi ves svet pridobili, na svoji duši pa bi škodo terpeli? (Mat. 16, 26.) Ali ni torej res pametno, da vsaj eden dan v tednu obračamo v svoje dušno zveličanje med tem, ko za svoje telo in za časne potrebe šest dni obrabimo? Kdor le kolickaj po pameti sodi, mora spoznati in obstati, da je posvečevanje nedelje potrebno in da smo dolžni nedelje vredno praznovati. Vsi pobožni kristjani, kterim je bilo zveličanje duše pred drugim pri sercu, so si tedaj tudi že od nekdaj v sveto dolžnost šteli, zvesto spolnovati tretjo božjo zapoved in dostojno posvečevati svete Gospodove dni.

O Dioklecijanovem cesarovanju je pobožni mašnik Saturnin v mestu Abitine na Afrikanskem v hiši Oktavija Feliksa skrivši opravljal daritev sv. maše. Ko neverski sodniki to zvedó, prideró s tropo divjih vojščakov na tisto mesto, in polovijo in priprejo 49 kristjanov obojega spola, ki so se znašli pri sv. maši. Pred sodbo jih postavijo in potem odpravijo v Kartago, kjer je oblastnik (prokonzul) Anulin svoj sedež imel. Kristjani, akoravno uklenjeni, podajo se vendar le vsi veseli na pot, ker so bili vredni spoznani, zavoljo Jezusovega imena preganjanje terpeti, in so torej vso pot Jezusa hvalili v hvalnih pesmih. V mesto Kartago dospevše vprašuje oblastnik naj starejega med njimi, kakošnega stanu da je, in ali se je tudi on znašel v družbi kristjanov, Ta, ki je vprašan, odgovorí: „Kristjan sem, in sem se znašel v zbirališču kristjanov.“ Oblastnik vprašuje zdaj tudi po predniku tega zbirališča, in po imenu tistega moža, v čegar hiši so se bili zbrali kristjani. Pa preden mu kristjani odgovorijo, ukaže jih na tezavnico razpeti

in tergati po životu z železnimi grebeni. Kristjani pa vsi serčni prenašajo nezmerne bolečine. Oblastnik na dalje uprašuje, zakaj da so se cesarjevi prepovedi vkljub podstopili, shajati se v zbirališču. Oni pa mu serčno odgovorijo in neprestrašeno: „Posvečevanje nedelje nam je sveta dolžnost. Pregrešili bi se, ako bi nedelje ne posvečevali. To dolžnost smo spolnovali tako zvesto, kakor smo le koli mogli; nikdar nismo v nemar puščali keršanskih zbirališč. Božjih zapoved se namreč zvesto deržimo, akoravno bi morali zavoljo tega svoje življenje zgubiti.“ In res so vsi ti zvesti služabniki Kristusovi za Kristusa darovali svoje življenje.

4. Zdaj vam bom pa še povedal, kaj da nam pomaga pravo keršansko posvečevanje nedelj.

II. Blagoslov, ki spremlja pravo posvečevanje nedelj.

Blagoslov, ki je navezan na zvesto spolnovanje tretje božje zapovedi, je neizrečeno velik, ker človeka srečnega dela v sedajnem in prihodnjem življenju. Marsikteri posvetni človek, ki časni dobiček na ure prerajtuje in meri po številu delavnih rok in nog, je te misli, da si bo — kdo vé kako — na zgubi, ako se te roke tu in tam kteri krat k molitvi sklepajo, namesto da bi po delu segale, ali če te noge k službi božji v cerkev hité, namesto da bi se v rokodelnico na delo podale. In res je, da ga ni bilo kmalu takega časa na svetu, o kterem bi bili ljudje bolj strastno in še clo ob nedeljah in praznikih za časnim dobičkom derli, kakor o sedajnem sebičnem času! Ali so pa ljudje pri takem djanju in ravnanju bolj srečni in bolj premožni postali? Nikakor ne, marveč se vsemu obilnemu blagoslovu božjemu vkljub, s kterim nas nevredne služabnike svoje Oče nebeški še zmerom osiplje, revščina in siroščina zmerom dalj in dalj širi in razteguje po svetu. Ko bi nedelje in praznike zvesto praznovali in v božjem strahu posvečevali, bi se božji blagoslov vse lepši nad nami razkazoval, ter nas srečne delal na duši in na telesu.

a) Na telesu bi nas vredno posvečevanje nedelj srečne delalo s tim, da bi nam Bog vsakdanjega kruha gotovo

ne kratil, marveč bi nam tečne in vspešne storil vse naše dela in opravila, ki jih opravljamo in oskerbljujemo o delavnih dnevih, in mnogokrat bi zvestim spolnovavcem tretje božje zapovedi v del prišlo še posebno veselje in čast in veljava med drugimi ljudmi. Porok tega nam je sveto pismo in tudi druge dogodbe iz vsakdanjega življenja.

V sv. pismu Bog sam po Mozesu tako-le govorí: „Praznujte moje sabote in spoštujte moje svetišče. Jaz sem Gospod. Ako bote po mojih postavah živeli, in moje zapovedi spolnovali in se po njih ravnali, dajal vam bom dež ob svojem času, in zemlja bo rodila svoj sad, in drevje bo napolnjeno s sadjem. Mlatev bo segala do tergatve, in tergatev bo segala do žetve, in jedli bote do sitega svoj kruh, in prebivali bote brez strahu v svoji deželi. Dal vam bom mir po vaših pokrajinah; spali bote, in nikogar ne bo, da bi vas strašil. Hude zverine bom odganjal in meč ne bo prišel čez vaše pokrajine. Podili bote svoje sovražnike (pred seboj), in padali bodo pred vami. Pet zmed vas bo podilo sto vunanjih, in sto zmed vas deset tisučev; padali bodo vaši sovražniki pod mečem pred vašim obličjem. Ozerl se bom na vas, in dal vam bom rasti; množili se bote, in poterdil bom z vami svojo zavezo.“ (III. Moz, 26, 2—9.) — Po preroku Izaiju (58, 13. 14.) pa Bog tako-le pové: „Če v saboto zaderžuješ svojo nogo, da ne spolnuješ svoje volje moj sveti dan, in imenuješ saboto zaželjen in Gospodu posvečen častitljiv dan, in jo posvečuješ, da ne delaš svojih potov, in se ne godí tvoja volja, da bi marnjal (čenčal), tedaj se boš veselil Gospoda, in povišal te bom nad vse višave na zemlji, in živil te bom z dedšino Jakoba, ki je tvoj oče; usta namreč Gospodove so (to) govorile.“ — In po preroku Jeremiju (17, 24. 25.) govorí Gospod Bog: „Če me bote poslušali, pravi Gospod, da ne bote nosili bremen skoz vrata tega mesta sabotni dan, in če bote posvečevali sabotni dan, da ne bote nobenega dela ob njem storili: bodo hodili skoz vrata tega mesta kralji in poglavarji, ki sedijo na Davidovem stolu, in se bodo vsedali na vozove in konje oni in njih poglavarji, možje Judovski in Jeruzalemski prebivavci, in to mesto bo imelo prebivavce na vekomej.“ — Obernimo vse te besede, ktere Gospod Bog od sabote govorí, na našo nedeljo, in terdna priča nam bodo te Gospodove

besede, da je res tudi telesni blagor navezan na pobožno praznovanje nedelj.

Kar nam pa sveto pismo spričuje, nam tudi vsakdanja skušnja poterduje. Prišel je svoje dni keršansk tergovec do znanega rokodelca, in mu očituje, da tudi v nedeljo ne miruje, ter zveršuje svoje delavniške dela. Rokodelec pa se izgovarja in pravi: „Ljubi moj gospod! reven sem, in moram tudi v nedeljo delati, drugač ne shajam.“ Tergovec ga zaverne, rekoč: „Ni čuda, da si reven! Reven si ravno zato, ker v nedeljo delaš. Kako ti bo Bog dal svoj blagoslov, ko nedelje ne posvečuješ! — Pa veš kaj, narediva pogodbo; jenjaj v nedeljo delati, in posvečuj ta dan tako, kakor se spodobi, da ga posvečuje keršansk človek. Čez kakega pol leta bom spet prišel, in ti povernil vso škodo, ktera te bo zadela zavoljo tega, ko v nedeljo več delal ne boš. Povernil ti bom vse, in naj bi me stalo clo sto kron.“ Rokodelec se v pogodbo spusti, in posihmalo prav po keršansko nedelje posvečuje. Čez kakih pet mescev se tergovec spet pri njem oglasí, in ko mu čevljar pripoveduje, da se je terdo deržal storjene pogodbe, vprašuje ga tergovec, in mu pravi: „Nu, zdaj pa povej, koliko ti moram poverniti za škodo, ktera te je zadela zavoljo posvečevanja nedelj.“ In rokodeleč mu odgovori: „O nič ne, clo nič ne! Posvečevanje nedelje mi je blagoslov doneslo in nobene škode ne. Pred petimi mesci nisem krave imel; zdaj jo pa imam, in ne terpim nobenega pomanjkanja.“ — V Teasborough-u na Angleškem je svoje dni prebival mlinar, Janez Nihols po imenu. Ta mlinar to-le pripoveduje iz svojega lastnega življenja v ozir posvečevanja nedelje. Ko sem nekega dne pridigovati slišal od posvečevanja nedelje: in sem začel spoznovati svoje grehe, sem vendar-le še ob nedeljah mlel, kakor sem poprej bil vajen bil; vendar pa pri tem nisem imel pravega miru in pokoja, in so mi prav dostikrat na misel hodile besede: „Spomni se, da praznik posvečuješ.“ Na posled sklenem, jenjati onečastovati nedelje, naj se mi se izide, kakor se le koli hoče. Zapovedal sem torej svojim poslom, da v nedeljo ne smejo več mleti; tudi sem sporočil ljudem, ki so v moj mlin hodili, da jim v nedeljo ne morem več mleti, in naj mi torej v saboto svojo meljo donašajo v mlin. To slišati me eni zmed njih milujejo

da si sam v svojo škodo delam po njih misli; drugi pa mi kar naravnost povedó, da bodo drugam hodili s svojo meljo; jaz pa sem si zavzel, da bom terdno deržal, kar sem sklenil. Nedelja pride, in z nedeljo dohajajo tudi ljudje v mlin s svojo meljo; pa nikomur nismo zmleli. Vsi nezadovoljni se obernejo v druge mline, kterih je več bilo v obližju. Naslednjo saboto pa se jih vendar-le spet več k meni poverne, in o kratkem času so vsi, ki so me bili poprej zapustili, spet nazaj prišli, in zraven teh jih je še več drugih dohajalo na novo v moj mlin, in namesto da bi bil obožal zavoljo posvečevanja nedelj, sem še tem premožniši postal. — Neko nedeljo mesca februarja 1830. leta je poveljnik (kapitan) neke parne ladije, ktera se je po Amerikanski reki Missisippi gori in doli vozila, zapovedal enemu svojih služabnikov (matrozov), naj preloži nekaj blaga, ktero je bilo za prevaževanje odločeno. Služabnik odgovorí, da mu vest ne pusti, vkvarjati se v nedeljo s takim nepotrebnim delom. Poveljnik zaverne, da ga tukaj v tolikanj oddaljenem kraju ne veže zapoved zadevajoča posvečevanje nedelj. Hlapec pa pravi, da vest povsod in na vsakem kraju veže, nedeljo posvečevati. „Stopi tedaj na suho, in mi ondi poišči človeka, kteri mi bo opravil to delo“, mu reče poveljnik. „Tudi tega mi vest ne dovoli“, zaverne služabnik. „Če je pa taka, si pri tej priči ob službo in ob kruh“, zareží poveljnik, ter izplača služabnika in ga iz službe spodí. Kaj hoče zdaj revež početi? Milo se mu res stori, toda gre in tolaži samega sebe, ter pravi: „To si mora že ravno tako prav in dobro biti; zakaj zoper voljo božjo se ni zgodilo!“ In res je bilo to zanj prav in dobro. Gospod Bog namreč vse prav naravna, in je hotel tudi temu svojemu zvestemu služabniku življenje ohraniti, in ga s tim lepo poplačati zavoljo pobožnega praznovanja nedelj. Nekoliko dni potem, ko je ta služabnik zgubil službo in kruh, razletí se parni kotel na ravni tisti ladiji, na kteri je poprej svojo službo imel, in pokonča veči del vse tiste ljudi, ki so se takrat znašli na ladiji.

b) Še veči blagor in še veča korist pa se za dušo izhaja iz pobožnega praznovanja in pravega posvečevanja nedelj. — Človek, ki prav posvečuje svete Gospodove dni, stopi s timr v vse tesnejo zvezo z Bogom, Bog mu je vse bližeji kako

drugim ljudem, ga tem obilniši razsvitluje, v dobrem poterduje, h keršanski popolnosti napeljuje in varno vodi po potu proti večnemu življenju. Porok tega nam je spet sveto pismo in sveti cerkveni učeniki.

Kar v sv. pismu stare zaveze v ozir tega zastran sabote beremo, velja nam kristjanom za nedeljo. Po Mozesu govorí Gospod Bog: „Praznujte moje sabote, in . . . svoj šotor bom postavil med vami, in moja duša vas ne bo zavergla. Med vami bom hodil, ter bom vaš Bog, vi pa bote moje ljudstvo.“ (III. Moz. 26, 2. 12. 13.) — Po preroku Izaiju (56, 4—7.) pa pravi: „Kteri moje sabote ohranijo, in izvolijo, kar jaz rad imam, in se deržijo moje zaveze, dal jim bom v svoji hiši in v svojem ozidju prostor in bolje ime memo sinov in hčer; večno ime jim bom dal, ktero se ne bo zgubilo. In ptujcove otroke, ki se deržijo moje zaveze: nje popeljem na svojo sveto goro, in jih bom razveselil v svoji molitevni hiši.“ — In po preroku Ecehielu (20, 12.) govori Gospod Bog od Izraelskega ljudstva, rekoč: „Verh tega sem jim dal tudi svoje sabote, da bi bile znamnje med menoj in med njimi; in da bi zvedeli, da sem jaz Gospod, kteri jih posvečujem.“

Zmed cerkvenih očakov pa v ozir koristi, ktera se za dušo izhaja iz pravega posvečevanja nedelj, sveti Gregor Nacijancenski tako-le govorí: „Ako praznujemo nedelje, nabiramo svoji duši zaklad takih dari, kteri dolgo terpijo in so stanovitni.“ — In sveti Gregor Veliki pravi: „Nedelja je angeljski praznik. Kaj bi nam pomagalo, ko bi se znašli pri praznikih ljudi, ko bi pa odločeni bili od praznikov angeljskih? Neka senca prihodnjega praznika je praznovanje Gospodovega dnu; ravno zato praznujemo tega, da bi dospeli do tistega, ki se bo vekomaj praznoval. S tim, da se ta praznik Gospodov obhaja ob odločenem času, oživlja se nam spomin, da bi (tem gorečniši) po unem hrepeneli. S tim, da se večkrat vdeležujemo tega časnega razveseljevanja, ogreva se nam naša duša za večno veselje, da bo po tem enkrat v večni domovini resnično vživala to, kar je tukaj (prav za prav) le senca (pravega) veselja.“

5. Ljube duše! dolžni smo nedelje prav posvečevati, in če jih prav posvečujemo, zaleže to naši duši in našemu telesu v resnični blagor in prid. Kaj bi vam torej še veliko prigovarjal, in vas priganjal, naj vredno posvečujete sv. nedelje! Rečem le na kratko: Ako res dobro želimo sami sebi, in ako nam je res pri sercu naša časna in večna sreča, zvesto spolnujmo tretjo božjo zapoved, ter vredno in dostojno posvečujmo nedelje, svete Gospodove dni! Amen.

XXXI. Keršanski nauk.

Kako moramo nedeljo prav posvečevati? — Telesni počitek. — Duhovno delovanje: dopoldanja in popoldanja služba božja.

1. Zadnjič sem vam pravil, da smo dolžni nedelje posvečevati. To dolžnost nam naklada Bog sam z lastnim zgledom, ker je šest dni svet stvarjal, sedmi dan pa jenjal stvariti. To dolžnost pa nam naklada Bog tudi z razločno besedo v svetem pismu, na serce nam jo navezujejo različne zapovedi in postave duhovske in deželske gosposke, izreki svetih cerkvenih očakov, in jo jasno zahteva naša pamet. — Pripovedoval sem vam tudi, da nam vredno posvečevanje nedelj zaleže zares v pravi dušni in telesni blagor, ter v časno in večno srečo. — Zdaj pa se bom spet nazaj vernil k natanjčnišemu razlaganju odgovora, kteri se po navadi daje na vpraševanje: Kaj zapoveduje tretja božja zapoved? Odgovor na to vpraševanje, kakor že veste, je ta: Tretja božja zapoved nam zapoveduje, v nedeljo, ktera je že od apostoljskih časov v spomin Kristusovega vstajenja v praznik odločena namesto sabote, od dela prenehati in počivati, in pobožne dela opravljati.

Iz tega odgovora se vidi, da nedeljo prav posvečujemo A. s tim, da od dela prenehamo ali s telesnim počitkom, in

B. s tim, da pobožne dela opravljamo ali z duhovnim delovanjem.

A. Telesni nedeljski počitek.

2. V čem obstoji telesni nedeljski počitek?

Telesni nedeljski počitek obstoji v tem, da telo počiva in miruje, ter ne opravlja navadnih vsakdanjih opravil in del, ktere dela hlapčevske dela imenujemo.

Namen tega telesnega odpočitka je a) ta, da si človek oddahne in odpočije od truda in težav, ktere so sklenjene z navadnimi vsakdanjimi deli in opravili, in da si njegovo telo po takem oddihleju in odpočitku spet novo moč dobiva za dela in opravila naslednjega tedna. Bog sam govorí po Mozesu v svetem pismu: „Sedmi dan je sabota, to je počitek Gospoda, tvojega Boga. Ne delaj ta dan nobenega dela, ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoj vol, ne osel, in nobena tvoja živina, in ne tujec, ki je znotraj tvojih vrat, da počije tvoj hlapec, in tvoja dekla, kakor tudi ti.“ (V. Moz. 5, 14.) — Ko bi ne imeli nekterih dni, o kterih mora telo mirovati in počivati, bi marskteri samopridni in lakomni človek nobenegaa oddihleja ne dovolil ne sebi, ne svoji družinji, ne svoji živini, in bi sebi in drugim zdravje in življenje kratil in se prezgodaj zoril za grob. Toraj je dobrotljivi Bog, ki je skerben za naše zdravje in življenje, res prav modro naravnal, da nam je en dan v tednu odločil v telesni odpočitek.

b) Poglavitni namen tega telesnega odpočitka pa je ta, da tisti čas, kterega časnim skerbem in vsakdanjim delom odtergamo, porabimo v više, imenitniše opravila, ter v božjo čast in dušno zveličanje. — Nehanje od hlapčevskih del in opravil namreč že samo ob sebi nekaj slovesnega in podbudnega v sebi ima, ker nam na znanje daje, da je ta hlapčevskim delom odtergani čas namenjen za nekaj posebnega, ter višega in imenitnišega. — Zatorej pravi Gospod Bog: „Glejte, da mojo saboto praznujete, ker je znamnje med menoj in med vami od roda do roda pri vas, da veste, da sem jaz Gospod, ki vas posvečujem.“ (II. Moz. 31, 13.) Božja volja je

tedaj, da mi kristjani ob nedelji, ktero v novi zavezi namesto sabote praznujemo, očitno razodevamo, da Boga spoznavamo za svojega najvišega Gospoda, kar pa se ne zgodí že samo s tim, da od vsakdanjega dela prejenjamo in počivamo, marveč sosebno s tim, da službo božjo spodobno in pobožno obhajamo. Ako nam tedaj Bog zapoveduje, da ob nedeljah od dela prejenjamo, zgodi se to pred vsem drugim zato, da znebivši se časnih skerbí tem pripravniši postanemo za božjo službo. Ako namreč popotnik na svojem trudopolnem potovanju tu in tam ne postoji in si ne oddahne in ne odpočije, vpehal se bo in vtrudil tako močno, da na zadnje več dalje ne more, in ne dospe v tisti kraj, v kterega je bil namenjen. Naše življenje je potovanju podobno; ako na tem svojem potovanju tu in tam ne postojimo, in se ne ogledujemo po tistem potu, kteri nas naj varniši vodi do našega cilj in konca, in ako svojo duše ne pokrepčujemo, oterpnila nam bo duša in se pogubila; in se ne bo več vernila k svojemu Stvarniku, iz čegar rok je prišla, in v čegar naročje bi se imela spet nazaj verniti. Da torej naša duša v toliko nesrečo ne pride, in ne zaide v večno pogubljenje, marveč da doseže svoj namen, svoj cilj in konec, svoje zveličanje, postavljena nam je nedelja v praznik in v počitek Bogu posvečen.

B. Duhovno delovanje ali pobožne opravila ob nedeljah.

3. V čem obstoji duhovno nedeljsko delovanje? ali z drugo besedo: ktere pobožne opravila moramo opravljati ob nedeljah?

„Ob nedeljah je zapovedano pobožne dela opravljati v božjo čast“, pravi sveti Tomaž Akvin. Bog hoče, da se ob teh dnevih zderžimo vseh hlapčevskih in drugih del, ktere človeka motijo in razmišljenega delajo, in to zato, da lagleje Boga spoznavamo in službo božjo z zbranim duhom opravljamo. Samo dela se zderžati, dobrih del pa ne opravljati ob nedeljah, bi nič ne veljalo in nobene cene ne imelo pred Bogom. Bog nam gotovo dela zderžavati se ne zapeveduje zato, da bi lenobo pestovali in se nemarnosti vdajali. Sveti Avguštin pravi: „Ako

bi ob nedeljah pohajkovali, bi bili podobni Judom, ki so se ob praznikih dela sicer zderževali, in pri tem pa niso na drugega mislili, kakor na počitek svojega telesa, in so celi ljubi dan v lenobi zatratili, na Boga pa niso clo nič mislili in niso k njemu povzdigovali svojega serca. Mi pa, ki smo kristjani, ne smemo tako ravnati, ampak moramo skerbeti za telesni počitek, to je: časne skerbi v nemar pustivši moramo le Bogu živeti, le Boga častiti.“ — Z lenobo pa, ktera je že sama ob sebi svetosti in pobožnosti silno nevarna, ker je po besedah modrega Siraha že veliko hudega naučila ljudi, se Bog nikdar ne časti, temveč le žali, Bog se le s pobožnimi deli časti; ravno zato je zapovedano, pobožne dela opravljati ob nedeljah.

Pobožne opravila pa, ktere moramo ob nedeljah opravljati, obstoje v tem, da I. obiskujemo dopoldanjo in popoldanjo službo božjo, pobožno in spodobno se znajdemo pri sveti maši, pazno in pridno poslušamo pridige in keršanske nauke; nadalje II. v tem, da vredno prejemamo svete zakramente, svete bukve prebiramo, resnice svete vere premišljujemo; in III. v tem, da opravljamo dela ljubezni ali da bližnjemu duhovne in telesne dela usmiljenja skazujemo. — Vse to bomo zdaj zverstjo premišljevali bolj na drobno.

4. Naj poprej bom govoril:

I. Od obiskovanja dopoldanje in popoldanje službe božje, poslušanja svete maše in božje besede.

Dopoldanja služba božja obstoji v tem, da se znajdemo pri svèti maši, in da poslušamo božjo besedo, ktera se nam v pridigah razlaga; popoldanja služba božja pa obstojí v tem, da poslušamo keršanske nauke in se znajdemo pri litanijah.

a) Zapovedano nam je, nedelje posvečevati s tim, da se znajdemo pri sveti maši. To je zapovedano tako ojstro, da bi se odraščeni človek smertno pregrešil, ako bi na nedeljo brez veljavnega izgovora pri sv. maši ne bil. — Treba pa je pri celi sveti maši biti; nobenega poglavitnega dela sv. maše

ne smemo zamuditi. Kdor po lastnem zadolženju prepozno v cerkev hodi in prezgodaj iz cerkve gre, in tedaj sv. mašo zamudí, pri celi sv. maši ni, in se pregreši.— Pazno moramo biti pri sv. maši; paziti moramo na dele sv. maše. Poglavitni deli sv. maše so: evangelje, darovanje, povzdigovanje, zavživanje. Kdor je radovoljno razmišljen pri sv. maši, za svojo dušo nobenega prida nima od te neprecenljive daritve.—Spodobno moramo biti pri sv. maši, ter se moramo pametno obnašati in modro zaderžati. Kdor se gerdo zaderží pri sv. maši, ter ali spí, ali pa se pogovarja, posmehuje, obleko in lepoto drugih pregleduje i. t. d. Bogu ne služi prav, temuč ga le žali, in nič boljši ni memo sovražnikov Jezusovih, ki so ga zaničevali in zasramovali, kedar je on na sv. križu zanje umiral. — Pobožno in v Bogu zbrani moramo biti pri sv. maši, to je: lepo moliti moramo med sv. mašo, ter Boga častiti s to neprecenljivo daritevjo, zahvaliti ga za vse prejete dobrote, prositi ga dušnih in telesnih darí, ki nam jih bo še prihodnič potreba, in ga prositi sosebno odpuščenja grehov, ker bi nam brez odpuščenja grehov vse druge dobrote božje vendar le nič ne pomagale. — Od pervih kristjanov beremo, da so bili stanovitni v nauku apostelinov in združeni v lomljenju kruha in v molitvah, (Ap. dj. 2, 42.) to je: da so zvesto k sv. maši hodili vsemu, in tudi najstrašnejšemu preganjanju vkljub. Lomljenje kruha je bila namreč sv. maša in sv. obhajilo. Le pridno posnemajmo tudi mi perve kristjane, in zvesto hodimo k sv. maši vsako nedeljo!

Kaj pa bom tistim povedal, ktere kak veljaven izgovor od nedeljske službe božje in od svete maše odvračuje? Ali so dolžni med tednom kaki dan iti k sveti maši, in s tim nadomestiti, kar so v nedeljo zamudili?

Akoravno je dobro in hvalevredno, da na delavni dan nadomestujejo, kar v nedeljo niso mogli storiti, vendar le v to terdo zavezani niso, ker sveta cerkev tega ne zapoveduje. Dolžni pa so doma posvečevati nedeljo vsi taki, ktere veljavni izgovor doma prideržuje, in jim v cerkev k sv. maši ne pusti,

postavim: bolezen, strežba bolniška, velika voda ali povodenj, zameti ali velik sneg, velika daljava, starost i. t. d. Doma pa nedeljo posvečujejo s tim, da molijo sv. rožnikranc, ali da iz kakih mašnih bukev obmolijo mašne molitve, ali da kake druge sv. bukve prebirajo, ali da kako resnico sv. vere premišljujejo, ali kake druge primerne molitve opravljajo in dobre dela delajo. Nikakor pa prav ne ravnajo in tretje božje zapovedi ne spolnujejo, kteri menijo, da jim nič ni treba doma v božjo čast storiti, kedar res k božji službi ne morejo iti v cerkev. — O tistem času, ko so protestantiška kraljica Elizabeta in njeni nasledniki na Angleškem z ojstrimi kaznimi prepovedovali vso katoljško službo božjo, so se vsemu temu vkljub vendar-le neizrečeno terdno deržali katoljške službe božje vsi pravi katoljčani. Marsikteri zmed njih so clo v tamni noči delali dolge pota, da so zamogli ob nedeljah zjutrej zbrati se na kakem skrivnem kraju, kjer se jim je skrivši obhajala daritev svete maše, akoravno so pri tem svoje premoženje v nevarnost postavljali in še clo svoje življenje. Mnogi zmed njih so bili tudi res od krivovercov zasačeni, vjetničeni, strahovito terpinčeni in grozovito pomorjeni. Rahločutnega človeka solze oblijó, kedar prebira od ene strani neusmiljeno preganjanje, kterega so morali takrat prenašati pravoverni kristjani, in od druge strani vidi, kolikanj goreči da so bili ti verni otroci sv. katoljške cerkve za katoljško službo božjo in kolikanj poterpežljivi v prenašanju vseh in to prestrašnih muk! Tisti pa, kterim nikakor ni bilo mogoče dospeti sv. maše, so na samem in natihoma Bogu služili, ter doma opravljali kake molitve in s tim posvečevali svete Gospodove dni spodobno in pobožno, kar so le mogli; pri tem so pa priserčno želeli, znajti se v kaki katoljski službi božji, pri neprecenljivi daritvi svete maše. Poslušajte o tem nek prav lep in spodbuden zgled: Tiste dni, ko se je sveta katoljška cerkev tako silno preganjala na Angleškem, postavili so pred nekega plemenitaša (Marquis de Worchester) stoletno ženo. Pravili so mu, da je živela že takrat, ko je dežela še katoljška bila, in da je v bližnjem kloštru vidila še mnihe, kteri so pa že davno-davno bili pregnani iz dežele. Milo se je potožila, da se nič več očitno ne opravlja katoljška služba božja; pristavila pa je, da ona vendar-le

ni imela nikjer nobenega katoljškega duhovnika, kteri bi jej bil delil skrivnosti naše svete vere. „Čakala sem in čakala“, je djala, „ali bo mar ljudstvo, ktero je novo vero, to je: krivovero sprejelo, boljši postalo, kakor je bilo poprej, dokler se je še stare ter prave katoljške vere deržalo; in prepričala sem se, da je ljudstvo od leta do leta bolj sprideno, in da ljubezen zmerom bolj peša in pojema med ljudmi. Ravno zato sem ohranila sveto katoljško vero, in sem zanjo Bogu iz serca hvaležna; upam tudi v božjo pomoč, da bom v tej sveti veri do zadnjega zdihleja živela, in v tej sveti veri tudi svoje življenje sklenila!“ Gospodar tiste hiše, v kteri je stanovala, ki je zmed krivovercov bil, pravil je, da se svoje katoljške vere tolikanj terdno derží, da jo z vsem prizadevanjem ne le niso od nje odvernili, temveč jo le še bolj v njej vterdili, in da se marsikterikrat, sosebno ob nedeljah natihoma splazi v kako cerkev, v kteri se je nekdaj obhajala katoljška služba božja, in da ondi samši obmoli svoj rožnikranc in druge molitve. Vso to slišati, reče plemenitaš ženi: „Ako vas je volja, vas bom seboj vzel na svojo grajščino, ktera se Rayland zove; ondi bote mašnika dobili, in se bote vsak dan lahko znašli pri sv. maši.“ Tega se je bila žena tolikanj razveselila, da je od samega veselja umerla, in še tisti dan svoje življenje sklenila. Ko pobožni plemenitaš drugo jutro zve, zakaj in kako da je umerla, polijo ga solze, in je rekel: „Ako je ta žena umerla od veselja, da jej bo zdaj priložnost dana, Bogu služiti tako, kakor je želela; kolikanj veče veselje bo občutila še le zdaj, ko mu bo zamogla služiti na vse vekomej, in se jej smerti ne bo treba več bati! Ako je tukaj na zemlji tolikokrat samši nedeljo praznovala, kolikanj častitljivši bo še le zdaj v družbi zveličanih duhov obhajala večni praznik v nebesih!“ — O da bi pač tudi mi tolikanj goreči bili za službo božjo! O da bi pač tudi mi imeli tolikanj veliko veselje do svete maše!

b) Drugič je treba ob nedeljah in svetih Gospodovih dneh poslušati božjo besedo. Božja beseda pa se nam razlaga v pridigah in keršanskih naukih.

Pridige so sklenjene z dopoldanjo službo božjo ali s sveto mašo. Nikdar nikoli ne zanemarjajte božje besede, ktera

se vam v pridigah razlaga. Glejte! že Judje v stari zavezi so svoje sabote posvečevali s poslušanjem božje besede, kakor v svetem pismu beremo na več mestih. Eden ali drugi jim je bral kak oddelek svetega pisma, in potem jim ga je razlagal. Tako delajo Judje še dandanes povsod, kjer imajo svoje sinagoge ali shodnice. Jezus sam je enkrat v Nacaretu prišel v Judovsko shodnico, je nekoliko verstic bral iz preroka Izaija, jih potem razlagalal, ter sam na se obračal. (Luk. 4, 16—30.) Tudi apostelјni Jezusovi so večkrat v Judovskih shodnicah sveto pismo brali in ga razlagovaje obračali na Kristusa, in so o takih priložnostih veliko Judov spreobernili h kersanski veri. Da so pervi kristjani nedelje posvečevali tudi s poslušanjem božje besede, spričujejo nam memo svetega pisma tudi sveti cerkveni učeniki. Sveto pismo spričuje, da so bili stanovitni v nauku apostelјnov, to je: stanovitno so poslušali in spolnovali nauke, ktere so apostelјni razlagali. (Ap. dj. 2, 42.) In sveti cerkveni učeniki nam pripovedujejo, da je pervim kristjanom škof sam razlagal kak oddelek sv. pisma, kteri se je bral med sveto mašo. Tako, glejte! so pervi kristjani nedelje posvečevali; bi jih mar po njihovem zgledu ne posvečevali tudi mi s poslušanjem božje besede? Kje je kak človek, kteri bi po pravici smel reči, da je v vseh resnicah naše svete vere že tako podučen, da nobenega nauka več ne potrebuje? In ko bi res kak človek bil v resnicah svete vere tako podučen, da bi nobenega nauka več ne potreboval, vsemu temu vkljub mu je vendar-le poslušati božjo besedo, ker ga božja beseda opomnuje marsikterih čednost, kterih še nima, in ga nagiba, da si jih prilastuje. Sveta Pelagija je berž ko ne že poprej vedela, da je nečimurnost pregrešna; pri vsem tem je pa vendar-le nečimurna bila, dokler ni pridige od nečimurnosti slišala: po tej pridigi še le se je spreobernila, in je nečimurnosti za zmerom slovo dala. Poglejte kako potrebno je poslušanje božje besede slehernemu človeku! — Poslušanje božje besede pa je tudi samo ob sebi dobro delo, s kakoršnim se nedelja posvečuje in Bogu čast skazuje ravno kakor z molitevjo. Božji človek je tisti človek, ki rad posluša božjo besedo, kakor Kristus sam pravi, rekoč: „Kdor je iz Boga, posluša božjo besedo.“ (Jan. 8, 47.)

Vendar pa nikar ne mislite, da se mora le samo zjutraj božja beseda poslušati. Vedi, kristjan moj! da je ves nedeljni dan božji dan, toraj se mora pa tudi ves obračati v božjo čast. Ne rečem, da bi moral ravno celi dan klečati in moliti ali pa v cerkvi tičati; ali vendar-le mora človek veči del dneva v službo božjo oberniti, in tudi druge opravila, ki jih ob nedeljah opravlja in s službo božjo niso ravno v dotiki, naj opravlja Bogu v čast. „Ako jeste ali pijete, ali kaj drugega dopočnete, storite vse Bogu v čast“, uci sv. Pavl (I. Kor. 10, 31.). Ravno zato se pa pravi kristjan ne bo znašel ob nedeljah le samo pri dopoldanji službi božji, ter pri sv. maši in pri pridigi; ampak bo pridno obiskaval tudi popoldanjo službo božjo, ktera obstojí iz keršanskega nauka in litanij. Med dopoldanjo in popoldanjo službo božjo je le ta razloček, da je dopoldanja služba božja sicer imenitniša in bolj terdo zapovedana zavoljo svete maše, ktera se pri dopoldanji službi božji obhaja; pri vsem tem pa le vendar kristjan brez pravičnega izgovora tudi popoldanje službe božje ne sme v nemar puščati, zato, ker je dolžen ves Gospodov dan obračati v božjo čast, in ga ne sme Bogu otemati in sam za-se porabiti. In če se jutranje ure najlepši Bogu posvečujejo z dopoldanjo službo božjo, bodo se gotovo tudi popoldanje ure najlepši Bogu v čast obračale s popoldanjo službo božjo.

In da se k poslušanju božje besede spet nazaj povernem, povem vam, da je še vse bolj potrebno popoldne poslušati božjo besedo, kakor pa dopoldne. Zakaj dopoldan so pridige v navadi, v kterih se keršanske resnice zverstjo ne razkladajo, ampak le tako, kakor ravno berilo nanese ali pa sv. evangelje, ali kakor se pridigarju govoriti potrebno vidi. Popoldan se pa keršanski nauki razkladajo zverstjo, kakor so zapisane v katekizmu, in se ljudem povedó vse resnice, ktere so jim v zveličanje vedeti potrebne. Kdor le samo k pridigam hodi, h keršanskim naukom pa ne, le samo sem ter tje vjame kako zerno božje besede, in če v keršanskem nauku ni podučen, tudi vsake pridige razumel in zastopil ne bo, in nič prav vedel ne bo, kako se veže in vjema to in uno, zato ker mu manjka podlage ali podstave.

c) Pa ne samo zavoljo keršanskega nauka je kristjanu potrebno popoldne v cerkev hoditi, ampak tudi zavoljo litanij, blagoslova ali žegna s svetim rešnjim Telesom, kteri se zbranim vernikom daje ali le samo po litanijah ali pa pred litanijami in po litanijah. Vsak pravi kristjan spozna, da so „litanije“ res lepa in tolažepolna molitev. Pri litanijah namreč se vsi ljudje, kar jih je v cerkvi zbranih, zedinijo z angelji in svetniki v nebesih, ter jim se priporočajo, da bi za nas Boga prosili oni, ki so prijatli božji. O kako tolažljivo je to sosebno za grešnika, ker se pri litanijah lahko tolaži s to miseljo: Akoravno jaz ne zaslužim, da bi se Bog na mene ozerl, morebiti me bo pa vendar-le uslišal zavoljo svojih izvoljenih v nebesih in zavoljo pobožnih ljudi tukaj na zemlji, ki z menoj vred k njemu zdihujejo! — In tudi to nam je prav tolaživno, da se nam daje sveti „blagoslov“ s svetim rešnjim Telesom, ter s samim živim Jezusom, od kterega se izhajajajo vse milosti.

5. Glejte, vse to je keršanskemu človeku, ki hoče nedelje prav posvečevati, treba storiti ob nedeljah, ako ga ne zaderžujejo veljavni izgovori!

Pomislimo pa zdaj, kako da mi nedelje posvečujemo! Ali pridno obiskujemo dopoldanjo in popoldanjo službo božjo? Ali hodimo zvesto k sveti maši, k pridigam, h keršanskim naukom in k litanijam, kedar nas ne zaderžujejo veljavni zaderžki?

V ozir tega moram nektere kristjane res pohvaliti in kar naravnost povedati, da imajo veselje do božje službe, ker je nikoli v nemar ne puščajo brez veljavnega izgovora. Bog jih poterduj in vedno goreče ohrani v božji službi! — Nasproti pa se znajde tudi veliko takih kristjanov, kteri nočejo spoznati, da je cela nedelja Gospodov dan, in da se mora toraj tudi vsa in cela Bogu darovati in posvečevati. In ker tega nočejo spoznati, tudi nedelj in svetih Gospodovih dni nočejo prav posvečevati. Po tem takem svetih nedelj ne posvečujejo prav tisti ljudje, kteri komaj kako tiho ali — kakor ljudje pravijo — suho sveto mašo slušajo, potlej pa ves drugi dan v lenobi prebijejo in s praznim pohajkovanjem zatratijo. — Enako tudi

tisti svetih nedelj ne posvečujejo prav, kteri se komaj pri kaki sveti maši znajdejo, ali pa še pri tisti ne popolnoma, po tem pa ves ljubi dan po pivnicah posedajo, pijančujejo, preklinjajo in se prepirajo. — Ravno tako tudi tisti svetih nedelj ne posvečujejo prav, kteri se kar po obedu h kvartam usedajo ali na kegljiščih snidajo, ter ves popoldan preigrajo, namesto da bi h keršanskim naukom hodili in k litanijam. — In tudi tisti mladenči in tisti dekliči svetih nedelj ne posvečujejo prav, ki doma pravijo, da h keršanskim naukom gredó, pa ogibaje se cerkve in keršanskega nauka na plesišča zahajajo, ter ondi preživijo drage zlate ure svetih Gospodovih dni ne v božji ljubezni, temveč v pregrešni posvetni ljubezni in namesto da bi poslušali božjo besedo, poslušajo le prazne marnje ali clo pregrešne reči, in vganjajo še druge norosti svojemu telesu v kvar in v škodo svoji duši. — Vsi taki in enaki svetih nedelj ne posvečujejo, tretje zapovedi božje ne spolnujejo, in Bogu ne skazujejo tiste časti, ktero bi mu mogli skazovati v teh svetih Gospodovih dnevih, in za ktero čast se bo Gospod Bog gotovo potegnil ob svojem času! Vsem takim in enakim rečem v božjem imenu: Poboljšajte se, in dajte Bogu, kar je božjega! Nedelje so Gospodovi dnevi, so božji dnevi: torej jih nikar ne obračajte v božje razžaljenje, temveč jih obračajte Bogu v čast in svoji duši v zveličanje! Amen.

XXXII. Keršanski nauk.

Prejemanje sv. zakramentov; — branje sv. bukev; — premišljevanje verskih resnic; — dela keršanske ljubezni do bližnjega.

1. Tretja zapoved božja nam naklada dolžnost, nedeljo posvečevati. Nedeljo pa posvečujemo s telesnim počitkom in z duhovnim delovanjem. — Telesni počitek ima ta namen, da si človek po njem oddahne in odpočije od truda in težav, ktere so sklenjene z navadnimi vsakdanjimi deli in opravili. Pervi in poglavitni namen telesnega počitka in mirovanja pa je ta, da človek v božjo čast in v zveličanje svoje duše obrača tisti čas, kterega s telesnim počivanjem priterga vsakdanjim delom in opravilom. — Duhovno nedeljno delovanje obstojí v tem, da pridno obiskujemo dopoldanjo in popoldanjo službo božjo; na dalje v tem, da vredno prejemamo svete zakramente, radi prebiramo svete bukve in premišljujemo resnice svete vere; in na zadnje v tem, da opravljamo dela ljubezni, ter duhovne in telesne dela usmiljenja bližnjemu skazujemo. Ker sem od pervega, to je: od obiskovanja dopoldanje in popoldanje službe, ter od dolžnosti, k sveti maši hoditi, pridige in keršanske nauke poslušati in v litanijah angeljem in svetnikom se priporočevati, že unidan govoril, treba je zdaj tudi od drugega in tretjega kaj povedati.

II. Od vrednega prejemanja svetih zakramentov; od branja svetih bukev in od premišljevanja resnic svete vere.

2. Nedelje se vredno praznujejo in posvečujejo z vrednim prejemanjem svetih zakramentov, ter zakramentov svete pokore in sv. rešnjega Telesa. Da bo pa človek svete zakramente vredno prejemal, mora se zanje prav pripravljati. In da se bo zamogel prav pripravljati, mora

samega sebe prav spoznati. Pravega spoznovanja samega sebe pa ni brez skerbnega spraševanja vesti. Ravno zato se pa tudi nedelja lepo posvečuje s tim, da si

a) človek ob nedeljah vest izprašuje. Človek se med tednom mnogoterokrat pregreší, in včasih clo smertno pregreší. Pač dobro je tedaj in potrebno, da ob nedeljah, kedar ga navadne vsakdanje dela in opravila ne motijo, sam seboj obračuni, ter svojo vest pregleduje in preiskuje, da zvé, kaj in koliko hudega je med tednom storil, kaj in koliko dobrega zamudil in storiti opustil. Brez takega izpraševanja vesti ne more človek niti svojih grehov spoznati, niti obžalovati, niti spokoriti se jih. Po takem izpraševanju vestí pa človek samega sebe zmerom bolj in bolj spoznava in spregleda, česa da se ima posihmalo tem skerbnejši ogibati in česa da se ima tem terdnejši deržati, da bo zmerom boljši prihajal in popolniši. Ravno zato je izpraševanje vestí res dobro delo in pobožno opravilo, s kterim se lepo posvečuje nedelja, sveti Gospodov dan.

b) Nedelje se lepo posvečujejo s tim, da se človek čisto, odkritoserčno in ponižno izpoveduje svojih grehov, ter zakrament sv. pokore vredno prejema o svetih Gospodovih dneh. Stari Perzijani so v navadi imeli ob svojih praznikih in svetkih vkvarjati se z zatiranjem in pokončavanjem divjih zveri, strupenih žival in škodljivih merčesov; vsak priden kristjan pa naj ob nedeljah v svojem sercu pobija divje zverí in strupene modrose, to je: svoje pregrehe. To naj bo rečeno vsem sploh, sosebno pa tistim, ki se znajdejo v služnem stanu, to je: hlapcem in deklam. Vam, ljubi hlapci in dekle! ob delavnikih ni mogoče prejemati sv. zakramentov; vi niste sami svoji in samostalni gospodarji, ampak ste drugim ljudem, ter svojim gospodarjem pod oblastjo, in morate ob delavnikih to delati, kar vam velevajo vaši gospodarji. Ob nedeljah pa prejenjate od svojih navadnih vsakdanjih del, in si tedaj že zamorete poiskati toliko časa, da se lepo pripavite za sveto izpoved, in upam, da nimate tolikanj neusmiljenih gospodarjev, kteri bi vam ne dovolili, vsaj nekterekrat v letu ob nedeljah prejemati svetih zakramentov.

c) Ob nedeljah moramo tudi k sv. Obhajilu hoditi. V pervih časih keršanstva so verni kristjani vsako nedeljo prejemali sv. rešnje Telo. Sv. Lukež pripoveduje v apostolskem djanju (2, 42.), da so bili verniki združeni v lomljenju kruha, to je: združeni pri sv. maši in pri sv. obhajilu. Sv. Krizostom imenuje nedeljo dan sv. kruha, zato, ker je ta dan navada bila, k sv. Obhajilu hoditi in živo Jezusovo Telo prejemati pod podobo kruha. Sv. Justin mučenec pa pravi, da so bili njegove dni obhajani vsi, kar jih je bilo pri sv. maši razun tistih, kar se jih je znašlo v očitnem pokorjenju ali v očitni pokori. Bolnikom pa so sv. Obhajilo dijakoni na dom nosili. In res ga ni močnejšega pripomočka za pobožno življenje, kakor je zakrament sv. rešnjega Telesa. V tem presv. zakramentu se natanjčno sklenemo in zedinimo z Jezusom, ter tako rekoč ž njim vred postanemo eno telo zato, ko njegovo meso postane naša jed, njegova krí naša pijača; postanemo pa tudi po vrednem sv. Obhajilu z Jezusom tako rekoč ena duša zato, ko Jezusova duša ž njegovim telesom vred pride v našo dušo, v naše serce, in nam zastavo daje za večno življenje. Ker nas tedaj sv. Obhajilo, v kterem se z Jezusom sklepamo, ki je naš Bog, prav res božje dela, dela deležne Jezusove božje natore; skoraj res ne moremo lepši posvečevati nedelje, kakor jo posvečujemo s tim, da se z Jezusom sklenemu v sv. Obhajilu. — Pri sv. Obhajilu se na dalje prav očitno skazujemo kar otroke enega in ravno tistega Očeta v nebesih in kar brate Jezusa Kristusa; zakaj vsi, kar nas je, bogati in revni, stari in mladi vživamo eno in ravno tisto nebeško jed, vdeležujemo se ene in ravno tiste svete večerje, zedinjamo se z enim in ravno tistim Jezusom. Po tem takem je res, kar pravim, da svetih nedelj ne moremo lepši praznovati in posvečevati, kakor jih posvečujemo z vrednim sv. Obhajilom. Ravno zato moramo tudi mi po zgledu pervih pobožnih kristjanov prav pogostoma hoditi k sv. Obhajilu. — Toda v ozir tega bodi Bogu položeno, da se znajde dandanes veliko število takih kristjanov, ki pervih bogoljubnih kristjanov nočejo posnemati, in jim ne pride na spomin, da je treba nedelje posvečevati tudi s prejemanjem sv. rešnjega Telesa; in torej komaj enkrat v letu pridejo k sv. Obhajilu, o velikonočnem času, kedar jih četerta cerkvena

zapoved terdo v to zavezuje. Vi pa, ljubi moji! nikar taki ne bodite, marveč radi prejemajte sv. rešnje Telo in vselej po vrednem! Posebno vam, keršanskim staršem, bodi prav goreče priporočeno, da svoje otroke in vso svojo družinjo prav skerbno napeljujete k večkratnemu vrednemu prejemanju sv. rešnjega Telesa o svetih Gospodovih dnevih, napeljujete s priserčno besedo, pa tudi z lastnim lepim zgledom.

3. Sosebno dobro je tudi kake sv. bukve brati ob nedeljah, postavim: sv. pismo, življenje svetnikov, ali kake druge sv. bukve, kakoršnih, hvala Bogu! nam Slovencem ne manjka. Kar je goreč pridigar poslušavcu, to so dobre bukve bravcu; v njih nahajamo mnogo milega tolažila, mnogo zveličavnega podučevanja, marsikak dober svèt, marsiktero nagibovanje in spodbudovanje k dobremu, marsiktero svarjenje in odvračevanje od hudega. Dobre bukve oživljajo dušo z duhovno hrano, razsvitljujejo um in ogrevajo serce za čednost in bogaboječnost. Prav lepo pravi nek cerkven učenik: „Kedar molimo, mi z Bogom govorimo; kedar pa beremo, Bog z nami govori.“ In ko so nekega dne kralja Alfonza iz Aragonije vpraševali, ktere svetovavce za najboljše svetovavce ima, kar ročno je odgovoril: „Dobre bukve; zakaj dobre bukve mi kar brez vsega strahu in brez vsega prilizovanja, ter kar naravnost povedó, kaj mi je v hasen in korist.“ Skušnja spričuje, da je že mnogo ljudi po branji dobrih bukev se na pravo pot povernilo, ktero so bili poprej zgrešili s pregrešnim življenjem. Sv. Ignacij Lojolan je na vojski pri Pampelonskem mestu hudo rano na nogo dobil. Ker se mu pa ranjena noga ni scelila, in iz hiše ni mogel, prosil je kakih kratkočasnih bukev, da bi si bil ž njimi dolgi čas odganjal. Toda posvetnih kratkočasnih bukev v vsem Lojolanskem gradu nobenih ni bilo. Prinesó mu torej bukve, v kterih je bilo popisano življenje Zveličarjevo in njegovih svetnikov. Sv. Ignaciju se to branje s perva nič kaj ne prileže; ali dalj ko bere, bolj mu božja milost serce meči in veče veselje do branja dobiva. Na zadnje — po hudem premagovanju samega sebe — sklene, posnemati te svete zglede; in kar je sklenil, zveršil je tudi v djanju, ter se odpovedal vsemu, kar je posvetnega, in postal vtemelitelj imenitnega

meniškega reda, častite družbe Jezusove. — Tudi sv. Avguštin, ko se je ves zamišljen po pridigah sv. Ambroža na vertu znašel, zasliši glas: „Vzemi in beri!“ In ko vboga, ter vzame v roko svetopisemske bukve, in bere, kar mu je ravno pred oči prišlo, pretresel ga je en sam izrek sv. pisma tolikanj, da se je zdajci spreobernil in resnično spokoril. — Poglejte, kako koristno in zveličavno je sveto branje! In sosebno koristno je, ako kdo ne bere le sam zase, ampak drugim naprej bere, in jim po tem razlaga, kar je bral.

Kar pa beremo, moramo brati prav, da nam bo branje koristno. Preden tedaj brati začnemo, zdihnemo k Bogu, ter ga prosimo, da nam med branjem na strani stojí, in nas razsvitljuje. Potem pa berímo polagano ali po času, ter pridno prevdarjajmo in v serce sprejemajmo, kar smo brali; zakaj boljši je, malo brati, pa to s pridom, kakor pa veliko brati, pa vse nepridoma in brez koristi. Sv. Efrem pravi: „Kedar bereš, ne beri veliko listov na enkrat, temveč ponavljaj ravno tisti stavek po dvakrat, po trikrat ali pa še po večkrat, da prideš do jedra in do korena, ter pravega pomena.“

4. Ob nedeljah je treba tudi premišljevati kako resnico svete vere, postavim: resnico od štirih poslednjih reči človekovih ali kaj drugega takega. — To premišljevanje pa se tako-le naravna: „Ako bi, postavim, hotel kdo premišljevati resnico od pekla, naj si postavlja pred oči, kako strašen kraj da je pekel . . ., kolike nezmerne muke da zaverženci ondot terpijo . . ., da v pekel človek pride, ako bi tudi nič več, kakor le en sam smerten greh imel nad seboj . . .! Te resnice naj zdaj obrača sam na sebe, ter naj prevdarja, kako da si je pekel zaslužil tudi on, in tega ne le samo enkrat, ampak tolikokrat, kolikorkrat se je bil smertno pregrešil, zdaj s tim, zdaj z unim grehom . . .! Po tem naj obžaluje vse te svoje grehe in na zadnje naj terdno sklene, posihmalo nič več ne grešiti in si na vso moč prizadevati, da ne bo prišel enkrat v prestrašni kraj terpljenja, v pekel. — Take premišljevanja so neizrečeno koristne, in so en del molitve. Imenujemo jih namreč notranjo molitev. Molitev pa, to veste, da nam mora biti ob nedeljah poglavitno opravilo. V molitvi

moramo prebiti večidel nedeljnega dneva po zgledu pervih kristjanov, ki so bili stanovitni in združeni v molitvah (Ap. dj. 2, 42,) in so svoje molitve marsikterikrat podaljšali clo v terdo noč. (Ap. dj. 20, 7.) — Sosebno dobro je, premišljevati v cerkvi ali pri pridigi ali pa keršanskem nauku zaslišano besedo božjo, in si jo s premišljevanjem tem globokeje vtisniti v spomin in v serce.

Še vse bolj koristno memo posameznega premišljevanja bo združeno premišljevanje, ako namreč eden ali drugi z vso družinjo v hiši naravna kako tako premišljevanje. Je bil, postavim, v cerkvi razkladan nauk od božje neskončne dobrotljivosti, naj bi hišni gospodar ali po popoldanji službi božji ali pa zvečer zbral svojo družinjo, in naj bi vprašal zdaj tega zdaj unega, kaj si je v glavi obderžal od tega nauka. Po tem pa naj bi ta nauk na-se obernil in na svojo družinjo. Rekel naj bi tako-le ali enako: „Poglejte, kako nezmerno dobrotljiv nam je ljubi Bog: vse, karkoli imamo, le od njega imamo; in vendar smo mu tolikokrat nehvaležni, ter napak obračamo njegove dari in dobrote! Tebi, moj Peter! je Bog dal terdno zdravje in čversto telo, pa ga mnogokrat prav po nepotrebnem v nevarnost postavljaš, ter se kar brez vse potrebe plaziš po drevju in po sterminah . . ., se ves vroč in razbeljen nalivaš z merzlo vodo... Tudi ti, ljuba Reza! si unidan gerdo Boga žalila, kedar si se kujala, ko so mati tvojemu bratcu, ki je težavniše delo imel, več kos kruha vrezali, kakor pa tebi, ki nisi imela težavnega dela . . . Pomisli, da tudi to, kar si dobila, bil je nezaslužen božji dar. Kar midva z materjo vam dajeva, prejemava le od Boga, zakaj le on sam daje sadežem rast po polju in po njivah. Kdor je tedaj staršem nehvaležen, Bogu samemu je nehvaležen...In tako smo vsi, kolikor nas je, ali več ali manj razžalili neskočno dobrotljivega Boga. Prav iz serca torej obžalujmo svojo nehvaležnost do njega; ob enem pa mu terdno obljubimo, da ga posihmalo ne bomo več žalili...!“ —Take združene premišljevanja, s pravo modrostjo osoljene in s keršansko ljubeznijo poslajene, so neizrečeno koristne in zveličavne: ž njimi se neizrečeno veliko hudega zabrani . . .; ž njimi se neizrečeno hitro pospešuje rast v dobrem!... Družinja, vedeti, da jo bote izpraševali, pridig in keršanskih nau-

kov ne bo v nemar puščala, marveč jih zvesto poslušala in v sercu ohranila, in vsi skupaj si bote tem skerbnejši prizadevali, živeti in ravnati po zaslišanem nauku.

Zdaj naj vam še kaj povem:

III. od del keršanske ljubezni do bližnjega,

ktere moramo opravljati ob nedeljah.

5. Da bomo nedelje prav posvečevali, moramo tudi dela keršanske ljubezni opravljati, ter bližnjemu duhovne in telesne dela usmiljenja skazovati ob nedeljah.

Skoraj bi rekel, da ga berž ko ne na svetu ni bilo takega časa, o kterem bi bilo tolikanj revščine in siroščine na svetu, kakor je je sedajne dni. Kamor se le koli človek oberne, povsod ima priložnosti zadosti, skazovati bližnjemu dela keršanske ljubezni. Posebno lepo priložnost v to ima ob nedeljah. Ob nedeljah nas navadne vsakdanje dela ne zaderžujejo, in si zamoremo ali pred božjo službo ali po službi božji poiskati kake ure, o kteri zamoremo kakemu revežu na pomoč hiteti s kakim milodarom; — ali kako zapuščeno siroto očediti, osnažiti in preobleči; — ali kakega bolnika obiskati, ter mu kaj postreči in ga potolažiti; — ali se s tim ali unim pogovoriti, ter nevednega podučiti, grešivšega posvariti, in njemu, ki si sam svetovati ne vé, dober svèt dati i. t. d. S tim bi še le prav vredno in bogoljubno nedeljo posvečevali. Naš Gospod in Zveličar nam tudi v tem z lepim zgledom naprej gre, ker je na saboto, Judovski praznik, ozdravil veliko bolnikov. Na saboto je ozdravil človeka, ki je imel suho roko (Mat. 12, 9—21.); na saboto je pomagal tisti ženi, ktera je že veliko let bila nadleževana od hudega duha (Luk. 13, 10—17.); v saboto je ozdravil človeka, ki je slep na svet rojen bil (Jan. 8. 1—41.); v saboto je ozdravil vodeničnega v hiši višega farizejev (Luk. 14, 1—10.) i. t. d. — Enako so tudi vsi zvesti služabniki božji nedelje posvečevali s tim, da so bližnjemu duhovne in telesna dela usmiljenja skazovali. Sv. Otilija, opatica v Hohenburg-u, je sozidala posebno bolnišnico, v kteri je bolnike večkrat obiskavala. Sosebno rada je ob nedeljah vanjo

hodila, ter ondi bolnikom stregla, jih ozdravljevela in tolažila. Po skončani službi božji je skoraj nikjer drugej ni bilo dobiti, kakor le v bolnišnici med bolniki.—Take lepe zglede moramo posnemati tudi mi! In nihče, naj bi tudi še tolikanj reven bil, ne more se izgovarjati, da bi clo nič dobrega ne mogel storiti svojemu bližnjemu. Šla sta neko nedeljo iz cerkve, v kteri so bili gospod fajmošter pridigovali ravno od posvečevanja nedelje, dva človeka, oče Karlantonio in njegov mladi sinček Peppo (Jožek), in sta se potoma pogovarjala od pridige, ktero sta ravnokar slišala. „Reven sem“, reče oče, „in torej nisem zavezan, z miložnjo nedelje posvečevati.“ „In jaz sem še premajhen“, mu seže v besedo fantič, „in torej ne morem drugim še nič dobrega storiti.“ Tako se pogovarjata, in blagrujeta bogatine, ki lahko lačne nahranujejo, nage oblačijo in z drugimi dobrimi deli nedelje posvečujejo; milujeta pa sama sebe, da sta revna in da sama od drugih ljudi dobrote dobivata, nikar pa da bi jih onadva drugim delila. V takih pogovorih prideta domu, kjer sta pričakovala bornega kosilca, kterega bi jima bila imela mati pripaviti, kakor o drugih nedeljah. Ali ko v hišo stopita, ne najdeta ne kosila in še clo ognja ne na ognjišču; mati pa je ravnokar za njima v hišo stopila. „Kje si bila, Marija?“ nekama nevoljno vprašuje Karlantonio svojo ženo. „Le miruj, ljubi moj, le miruj!“ reče Marija, „naš sosed Benedetto je na nagloma prav hudo obolel. Bila sem pri njem, in sem mu stregla. In kedar vama kosilo skuham, spet tje pohitim, da mu še kaj postrežem, in s tim dobrim delom nedeljo posvečujem. Saj je pa ubogi Benedetto tudi res usmiljenja vreden! Kar mu sosebno serce teží, je zraven bolezni še to, da si ne bo mogel obdelati svoje njive. Čas je pa, da se njiva obdela. Brez setve ni žetve, in brez žetve ni kruha!“—„Kje pa je njegova sestra Angelika, da bolnemu bratu ne streže? Saj je v cerkvi nisem vidil“, vprašuje Peppo.—„Peljala je Benedettove otroke iz hiše, da bi s svojim žalovanjem in tarnjanjem preveč serca ne podirali bolnemu očetu“, odgovarja Marija.—Molčé se zdaj Karlantonio in Peppo pogledujeta med tem, ko jima je mati kosilo pripravljala. Spoznala sta zdaj, da nikdo ni ne prereven, ne preslab, da bi ne mogel kakega dela keršanske ljubezni bližnjemu storiti.—Karlantonio hiti zdaj na terg, na kterem so se

sosedje po navadi zbirali ob nedeljah, ter pripoveduje sosedom, kako da je ubogi Benedetto zbolel in da si ne bo mogel sam polja obdelati. In na zadnje sklene, rekoč: „Veste kaj: pojdimo, ter obdelajmo mi njegovo polje!“ „Prav imaš: le pojdimo!“ se jih mahoma oglasi, kolikor jih je treba bilo, in so hiteli do gospod fajmoštra, ter prosili, da bi jim dovolili tisti dan v nedeljo po skončani božji službi obdelati Benedettovo polje. Gospod fajmošter, viditi, da mislijo to storiti iz same keršanske ljubezni do bližnjega, jim kar radi in vsi veseli dovoljenje dajo. —Sosedje tedaj gredo, ter svojo praznično obleko zamenjajo z vsakdanjo, in se dela lotijo. In glej! preden se noč stisne, bilo je obdelano Benedettovo polje. Delavci pa so bili pri tem delu vsi veseli in sami seboj zadovoljni vse bolj, kakor ko bi se bili gostovali pri najbogatejšem obedu. Tudi Peppo, akoravno še šibek, pomagal je, kar je mogel, ter je kamnje po njivi pobiral in ga na stran znašal. Bolni Benedetto pa je ves hvaležen molil za svoje dobrotnike, ter prosil Boga, naj bi jim poplačal stoterno, kar so mu dobrega storili.

6. To, glejte! so nauki, kterih se je treba deržati, ako hočemo nedelje vredno praznovati in prav posvečevati. Teh naukov so se deržali pervi kristjani, od kterih nam pripoveduje cerkvena zgodovina, da so bili vsi goreči v posvečevanju svetih Gospodovih dni. Po njihovem blagem zgledu tudi mi nedeljo posvečujmo, ter celo in vso Bogu darujmo! Kdo zmed nas bi bil zadovoljen s hlapcem ali težakom (dninarjem), kteri bi mu delal le tu ali tam kako uro, ves drugi čas pa bi zase obrabil? In kdo bi mu hotel neprikrateno odštevati pogojeno plačilo?— Tudi Bog bi z nami nikakor ne bil zadovoljen, ako bi mu cele nedelje ne darovali in cele ne posvečevali, ker je vsa božja in vsa Gospodova!— Sv. Avguštin se je njega dni britko potožil, da neko nedeljo ni mogel dalj časa v cerkvi pri božji službi sterpeti kakor le samo tri ure, ker je bil nekaj obolel. O da bi pač tudi mi vsi z Avguštinovo gorečnostjo o svetih nedeljah Bogu služili, ter se nikdar ne naveličali božje službe, marveč zmerom veče veselje imeli do nje in zmerom večo gorečnost. Amen.

XXXII. Keršanski nauk.

Kaj prepoveduje tretja božja zapoved? — Od nemarnosti v službi božji. — Od hlapčevskih del. — Od pregrešnih del.

1. Dosihmalo sem vam razkladal, kaj da nam tretja zapoved božja zapoveduje. Slišali ste, da je zapovedan telesni počitek in duhovno delovanje. Duhovno delovanje obstoji v pobožnih delih, ktere moramo opravljati o svetih Gospodovih dnevih. Take pobožne opravila so: obiskovanje dopoldanje in popoldanje službe božje, vredno prejemanje zakramentov svete pokore in sv. rešnjega Telesa, branje sv. bukev, premišljevanje verskih resnic, zverševanje duhovnih in telesnih del usmiljenja.

2. Premaknimo se zdaj do drugega vpraševanja?

B. Kaj prepoveduje tretja božja zapoved.

Na vpraševanje, kaj da tretja božja zapoved prepoveduje, odgovarja katekizem in pravi: V tretji božji zapovedi je prepovedano; v pervič: vsako hlapčevsko delo brez potrebe in brez pravega privoljenja; v drugič: vse druge opravila, ktere temu dnevu ali nečast delajo, ali pa njegovo posvečevanje odvračujejo: razuzdane veselice in igrače, pijančevanja i. t. d.

Iz tega odgovora se vidi, da se človek zoper tretjo zapoved božjo pregreši s tim, da onečastuje svete Gospodove dni. Sveti Gospodovi dnevi ali nedelje pa se onečastijo:

I. z nemarnostjo v službi božji in z nemarnostjo v doprinašanju dobrih del;

II. z nepotrebnim opravljanjem in oskerbljevanjem hlapčevskih del;

III. z slehernim pregrešnim delom, z slehernim pregrešnim razveseljevanjem in s sleherno razuzdanostjo.

I. Nemarnost v službi in v doprinašanju dobrih del.

Onečastenje nedelj je eden najnavadniših pa tudi najškodljivših zlegov sedajnega nesrečnega časa. Onečastenje nedelj gotovo veliko pripomore, da se mnogim ljudem tolikanj huda godí sedajne dni. Veliko je namreč kristjanov, ki, kakor ljudje pravijo, komej kako suho mašo vjamejo ob nedeljah, za poslušanje božje besede pa se clo nič ne zmenijo; nekteri pa še clo za sv. mašo nič ne porajtajo o svetih Gospodovih dnevih. Poterduje se nad njimi žalovanje častitljivega Euzebija Emesenskega. Ta častivredni učenik se je že svoje dni britko potožil nad mlačnostjo in nemarnostjo nekterih tedajnih kristjanov, ki so službo zanemarjali o svetih Gospodovih dnevih. Rekel je: „Tisti, ki Gospoda (resnično) častijo, (željno) pričakujejo Gospodovega dneva, da zamorejo (ta dan) svoje prošnje pokladati pred Boga in se pokrepčati s Telesom in s Kervjo Gospodovo. Tisti pa, ki so leni in nemarni, pričakujejo Gospodovega dneva, da bi takrat, kedar od dela prejenjajo, zamogli vgajati pregreham. Skušnje spričujejo, da ne lažem. Stopi na ulice kak delaven dan, in nikogar ne boš ondi zagledal; ako pa na nedeljo tje stopiš, boš vidil, kako nekteri za citrami popevajo, drugi z rokami ploskajo, drugi plešejo, spet drugi ondi sedijo in od svojega bližnjega hudo govorijo, in drugi se prepirajo in bojujejo. Kedar se v cerkev sklicujejo, se vsi nemarni obotavljajo. Kedar se pa citre oglasijo ali pa trobenta, vsi jaderno za glasom hité ravno kakor bi imeli krilate (s perutnicami previdene) noge.“

Pa ne le samo z zanemarjanjem službe božje se človek pregreší zoper tretjo božjo zapoved, temveč tudi s tim, da se brez vse gorečnosti in pobožnosti znajde pri službi božji in se s tim vrednega storí ravno tistega očitovanja, kterega je Bog že v stari zavezi izustil nad Izraelskim ljudstvom, rekoč: „To ljudstvo me le z ustnicami častí, njegovo serce pa je proč od mene.“ — Enako se pregrešíjo tudi vsi tisti, ki se pri sv. maši sicer znajdejo, za besedo božjo pa se nič ne zmenijo, in kar naglo iz cerkve zbežijo, kakor hitro pridigar na pridižnico stopi. Pri takih ljudéh bi se bilo treba poslužiti enakega zdravila, kakoršnega se je bil svoje dni poslužil sv. Janez iz Aleksandrije pri enakih ljudéh. Sv. Janez, patriarh Aleksandrijski, s priimkom Miložničar, zagledal je nekega dne, da se je nekoliko ljudí iz cerkve umaknilo, kakor hitro je bilo evangelje odbrano. Ti nespametni ljudje namreč niso imeli veselja poslušati pridige svojega pastirja, ker mu Bog ni bil dal čistega gerla in gladke besede. Viditi tedaj, da iz cerkve vhajajo, ukaže sv. Janez tudi svoj škofijski sedež iz cerkve nesti, ter ga postaviti tje, kjer se je znašla največa druhal vhajavcov. Zdaj se vsede na sedež, in ko ljudje vsi osupnjeni gledajo, kaj bo iz tega, jim reče: „Otročiči moji! kjer se znajdejo ovčice, ondi mora biti tudi pastir. Saj veste, da le zavoljo vas v cerkev hodim; zakaj sam za sebe bi tudi lahko doma v svoji hiši obhajal službo božjo.“ To svarílo svetega škofa je bilo tako vspešno, da posihmalo nobeden več med pridigo iz cerkve ni vhajal. — Nič boljši memo unih niso tisti, ki med razlaganjem božje besede dremljejo in spijo. Naj bi jim kdo kake kratkočasne povesti in pravljice pripovedoval, pazno bi ga poslušali po cele ure, in bi jih zaspanec ne motil; za poslušanje božje besede pa so vsi dremotni in zaspani. To je slabo znamnje, znamnje, da niso iz Boga; zakaj „kdor je iz Boga, posluša božjo besedo.“ (Jan. 8, 47.) Stari puščavnik Maketez je prejel od Boga ta posebni dar, da ga pri svetih bogoljubnih pogovorih nikdar zaspanec ni motil; kakor hitro pa je kdo na nepotrebne ali šaljive reči besedo obernil, zdajci je zadremal. Ta bogoljubni mož se je nekega dne s svojimi tovarši, drugimi mnihi, pogovarjal od bogoljubnih, zveličavnih reči; oni pa mu zadremljejo med njegovim go-

vorjenjem. Maketez torej besedo zasuče, in jim začne pripovedovati neko basen ali pravljico; in glej! pri tej priči se zdramijo vsi od kraja, in ga pazno poslušajo. Maketez pa jih zaverne z ljubeznivo, toda tudi resnobno besedo, rekoč: „Bratje moji! pazni bodite, kdo da je kriv te vaše dremotnosti.“ Enako bi mogel zaverniti tudi še zdaj marsikterega zaspanega kristjana sedajnih dni, ter mu reči: „Dobro glej, kdo da je bil kriv tvoje zaspanosti! Morda je je kriva tvoja mlačnost in nemarnost v ozir dušnega zveličanja? In ako je ta, vedi, kaj Gospod govorí: „Ker nisi ne merzel, ne gorek, pljunil te bom iz svojih ust.“ (Skriv. razod. 3, 16.) V sveti ljubezni, z duhovnim veseljem in priserčno gorečnostjo se morajo obhajati sveti Gospodovi dnevi, nikakor pa ne mlačno in dremotno.

Na dalje se pregrešijo zoper tretjo božjo zapoved vsi tisti, ki zanemarjajo dobre dela delati ob nedeljah. O tem je sv. Anton že svoje dni spregovoril te-le tehtne besede, ktere pa tudi še dandanes popolnoma svojo veljavo imajo: „Tobija je praznik obhajal, in je svojega sina poslal ubožčike vabit na praznovanje. Taki žgled so nam zapustili pravični stare zaveze. Toda oh! možje sedanjih dni so o svetih dnevih le bolj skerbni, da bi stregli svojemu telesu, in žene, da bi ga kinčale; podložni služabniki ločijo nedeljo od delavnih dni le po tem, da ob nedeljah tem veče hrepenenje imajo po dobrem kosilu; in priprosta množica koperní le po razveseljevanju in praznih marnjih. Viditi je, da so se vsi od kraja vdali zapeljivemu duhu v škodo svoje duše, in kar so si med tednom z delavnostjo in marljivostjo prihranili, potratijo v samopašnosti in igrah, namesto da bi revežem en del razdelili v podporo. O spačeni človeški rod, ki napčno in v pregreho obračaš najsvetejše naprave! O nepovračljiva zguba dragega časa! O nerodnost, ki z veseljem napajaš peklenske duhove!“

Nedelje se onečastijo, ako se opravljajo

II. Hlapčevske dela ob nedeljah.

Ktere dela imenujemo hlapčevske dela?

Hlapčevske dela imenujemo take težke telesne dela, ki jih navadno opravljajo posli, težaki (najemniki) in rokodelci.

Ker mora ob nedeljah duša delavna biti, ter pri nadnatornih in nebeških rečeh imeti svoje opravilo, razumeva se samo ob sebi, da mora telo mirovati, in da težavnih, hlapčevskih del ne sme opravljati, zato, da vznemirjeno telo duše pri njenih pobožnih opravilih ne moti, in da je nazaj ne poteguje, kedar se duša v nebeške višave vzdiguje. Zatorej je Bog že v stari zavezi zapovedal, rekoč: „Šest dni delaj in opravljaj vse svoje dela; sedmi dan pa je sabota Gospoda, tvojega Boga; ne delaj nobenega dela.— V šestih dneh namreč je Bog vstvaril nebo in zemljo, in morje, in vse, kar je v njih, sedmi dan pa je počival; torej je Bog blagoslovil sabotni dan, in ga je posvetil.“ (II. Moz. 20, 9—11.) To zapoved so morali ljudje v stari zavezi na tanjko spolnovati in prav po čerkah. Oni nobenega, in še clo najmanjšega dela niso smeli opravljati o sabotah: niso si smeli ne hiše pometati, ne vode prinesti, ne ognja zakuriti, ne jedi si skuhati, ne prodajati, ne kupovati. Še clo mane, ktera jim je z nebes padala v živež, morali so si v petek nabirati za naslednji, ter sabotni dan. Vse, česar so za saboto potrebovali, morali so si v petek zvečer pripraviti in preskerbeti, ravno zato so pa tudi petek imenovali dan pripravljanja.

Nam kristjanom tretja božja zapoved ne prepoveduje tako ojstro slehernega dela. Manjša, vsakdanja dela in opravila, ktere se ne dajo lahko odložiti, in ktere nas ne odvračujejo od očitne božje službe, nam niso prepovedane. Dovoljeno nam je, postavim: pometati, kuhati, pomivati, živini polagati ali jo na pašo goniti i. t. d. Tudi je dovoljeno učiti se, pisati, brati i. t.d., da le človek zavoljo tega ne opušča službe božje. — Nič manj ojstro kakor Judom na sabotni dan pa so tudi nam kristjanom na nedeljo prepovedane vse hlapčevske dela, ter take težavne dela, ki jih po navadi opravljajo hlapci in

dekle, dninarji in težaki in rokodelci, in ktere le na to merijo, da bi si človek ž njimi kak časen dobiček naklonil. Z hlapčevskimi deli bi se tedaj pregrešil kmetovavec, kteri bi ob nedeljah kar brez vse posebne potrebe presušaval slamo ali seno, vozil iz polja stern ali kaki drugi sadež, grozdje bral in mošt v sode spravljal i. t. d. Z hlapčevskimi deli bi se pregrešila gospodinja, ktera bi kar brez posebne potrebe ob nedeljah prala zamazano obleko, predla, tkala, pletla, šivala i. t. d. Z hlapčevskimi deli bi se pregrešil rokodelec, kteri bi v saboto večer čez polnoči ali pa v nedeljo zjutraj ali čez dan izdelaval svoje izdelke; ko bi, postavim: čevljar čevlje izdelaval, krojač šival, kovač koval, strojar strojil i. t. d. Kdor tako ravna, nedeljo v delavnik spreobrača, in nedelje prav ne posvečuje, akoravno bi se vmes pri božji službi znašel.— Z hlapčevskimi deli pa se pregrešijo tudi vsi tisti, ki hlapčevskih del sicer ne opravljajo sami, pa jih drugim, ter svojim otrokom ali svojim poslom ukazujejo; zakaj Bog ni samo gospodarjem prepovedal hlapčevskih del, ampak jih je prepovedal tudi vsi njegovi družinji. V V. Mozesovih bukvah (5, 13. 14.) namreč beremo: „Šest dni delaj, in opravljaj vse svoje dela. Sedmi dan je sabota, to je počitek Gospoda tvojega Boga. Ne delaj ta dan nobenega dela, ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne vol, ne osel in nobena tvoja živina, in ne ptujec, ki je znotraj tvojih vrat, da počije tvoj hlapec, in tvoja dekla, kakor tudi ti.“ — Posli in rokodelski učenci naj si poiščejo takih služb, v kterih bodo zamogli nedelje spodobno posvečevati.

Ravno tako so na nedeljo prepovedane nektere druge dela in opravila, pri kterih ni roka tolikanj delavna, kakor pa glava. Taka dela so: sodnijske obravnave, somnji, prodajanje in kupovanje, potovanja naravnana zavoljo časnih opravil i. t. d. Vse take in enake dela tudi prištevamo hlapčevskim delom. (Latinec jih imenuje: opera quasi-servilia.)—Po tem takem se zoper tretjo božjo zapoved pregrešijo tiste deželske gosposke, ktere ob nedeljah ljudi sklicujejo v pisarnice na kako spričevanje ali na razrešitev kake pravde ali na kako drugo sodnijsko obravnavo.—Pregrešijo se oštirji, ki med božjo službo točijo, in s tim lahkomišljenim ljudem potuho dajejo, da tem lagleje zane-

marjajo službo božjo. — Pregrešijo se tergovci in kupčevavci, kteri ob nedeljah barantajo s takim blagom, ktero ni neobhodno potrebno v živež revnim ljudem, postavim meso, kruh, sol, mleko, sadje i. t. d. Pa tudi take potrebne reči se pred cerkvijo in med božjo službo prodajati ne smejo.—Somnje ob nedeljah imeti je pa po božjih, cerkvenih in deželskih postavah ojstro prepovedano.—Sveta cerkev je zoper tako in enako onečastenje svetih Gospodovih dni že dostikrat povzdignila svoj glas. V drugem cerkvenem zboru v mestu Macon je prepovedala sleherno sodnijsko obravnavo na nedeljo, ter določila, da naj zgubi svojo pravdo, kdor bi se pregrešil zoper to zapoved. V šestem cerkvenem Arelatenskem zboru so sklenili cerkveni očetje, da se ne sme nobeno blago na prodaj postavljati ob nedeljah, nobena sodnijska obravnava obravnavati, nobena pravda začeti. Vsem tim in drugim cerkvenim postavam vkljub so pa le vendar tu in tam nekteri somnji ob posebnih shodih v navado prišli; toda sveta cerkev tega nikdar ni poterdila.— In še clo mnoge postave deželske gosposke so se vstavljale takim razvadam. Cesar Konštantin Veliki, kakor hitro je keršansko vero sprejel, zapovedal je vsem svojim podložnim, nedeljo praznovati in posvečevati. In clo nevernikom je ukazal, naj zapró svoje prodajavnice, in naj ne opravljajo hlapčevskih del, naj se ne ukvarjajo z rokodelstvom, in naj vstavijo sodnijske obravnave ob nedeljah. Njegovi nasledniki Valentinijan I., Teodozij in Arkadij, kakor tudi car Leo in drugi so na novo oklicevali in tem ojstrejši zaterdovali to postavo.—In pobožni kristjani so te zapovedi svoje duhovske in deželske gosposke vsegdar zvesto spolnovali. V mestu Pariz na Francoskem se še dandanes nahajajo nektere prodajavnice, nad kterih durmi se znajde napis: „Tukaj noter se ob nedeljah blago ne prodaja; ta prodajalnica se ob nedeljah ne odpira.“ In če oprašuješ, čegave da so te prodajavnice, porekó ti, da jih imajo tujci v posesti, ter Nemci, Švicarji in drugi, zmed kterih je mnogo Luteranov in Kalvincov. Ti bogaboječi ljudje pač res v veliko sramoto pripravljajo vse tiste katoljške kristjane, ki se bolj judovsko obnašajo kakor pa keršansko, ker ravno nedelje obrabijo v svojo kupčijo in tergovijo. Takemu brezvestnemu onečastenju svetih Gospodovih dni bi se morali na vso moč ustavljati vsi, ki oblast imajo v svojih rokah,

kakor se je že svoje dni bogaboječi Nehemija vstavljal Judom, ki so nečast delali saboti, Judovskemu prazniku. Nehemija je bil imeniten Jud in veliki točaj kralj Atakserksez-a Longiman-a. In ravno ta kralj je Nehemija spustil v Jeruzalem, da bi v Jeruzalemu vodil in skončal obzidovanje slavnega Judovskega mesta. Nehemija pride, in se dela loti; ob enem pa potrebi tudi mnogo gerdih razvad zmed svojega ljudstva. V ozir posvečevanja sabote sam tako-le pripoveduje: „Tiste dni sem videl v Judu ljudi v saboto tlačivnice tlačiti, snopje znašati, in na osle nakladati vino, in grozdje, in smokve, in vsakoršne bremena, in v sabotni dan v Jeruzalem nositi. In spričeval sem, naj prodajajo ob dnevu, o kterem se sme prodajati. In Tirci so v njem prebivali, kteri so ribe in vsakoršne reči na prodaj nosili, in ob sabotah prodajali Judovim sinovom v Jeruzalemu. Tedaj sem kregal boljšake v Judu, in sem jim rekel: Kakošna huda reč je to, ki jo počenjate, in sabotni dan oskrunjate? Ali niso naši očetje tako delali, in ali ni naš Bog poslal vse te nesreče nad nas in nad to mesto? In vi še zvišujete serd na Izrael, ker saboti nečast delate? In ker bi mogle vrata v Jeruzalem počivati sabotni dan, rekel sem, naj vrata zapró, in sem zapovedal, naj jih ne odperajo do po saboti; in nekaj svojih hlapcev sem postavil k vratom, da bi nihče ne nosil vanj kake butare sabotni dan. Tako so ostali kupci in oni, ki so prodajali razne reči, zunaj pred Jeruzalemom enkrat ali dvakrat. In jaz sem zoper nje pričal, in sem jim rekel: Zakaj ostajate pred zidom? Ako še enkrat to storite, prijel vas bom. In od tistega časa niso več hodili v saboto.“ (II. Ezdr. 13, 15—21.)

Ali nikoli ni pripuščeno, hlapčevske dela opravljati ob nedeljah?

Hlapčevske dela so pripuščene, kedar jih zahteva: a) božja čast; b) kedar so potrebne v ohranjenje življenja; c) kedar se ne morejo odložiti brez velike škode; d) kedar jih ljubezen do bližnjega zahteva.

a) Najpoprej so pripuščene ob nedeljah tiste hlapčevske dela, ktere zahteva božja čast. Sv. Alfonz Liguorijan pravi: „Dovoljeno je, v obhodih (procesijah) podobe prenašati, zaljšati altarje in cerkve, pometati Bogu posvečene poslopja.“

Ravno tako je dovoljeno o posebnih priložnostih, za zidanje ali popravljanje kake cerkve dovaževati apno, opeko, pesek, kamnje in drugo gradivo ob nedeljah. Dovoljeno je, po zimi ob nedeljah raz pota razmetavati, da zamorejo ljudje dohajati k službi božji; ali pa za silo popraviti kak most, kedar bi ga bila povodenj poderla, da zamorejo v cerkev priti ljudje, ki unod vode stanujejo i. t. d.

b) Dovoljene so na dalje tiste hlapčevske dela, ktere so potrebne v ohranenje življenja, postavim: jedi pripravljati, kuhati i. t. d. umivati in snažiti sebe in pri obedu obrabljeno posodo i. t. d., postlati si posteljo in pometati si hišo i. t. d. Da so nam take dela pripuščene, nas Jezus sam uči. Judom je bilo dovoljeno, po polju zernje smukati in ga uživati. Prigodilo se je pa, ko je Gospod v saboto skoz setve šel, začeli so njegovi učenci gredé klasje smukati. Farizeji pa so mu rekli: Glej! zakaj delajo ob sabotah, kar se ne sme? In jim reče: Ali niste nikoli brali, kaj je storil David, kedar je bil v potrebi in lačen, on in kteri so bili ž njim? Kako je šel v hišo božjo pod Abiatarjem, velikim duhovnom, in je posvečene kruhe jedel, kterih ni bilo nikomur pripuščeno jesti, kakor le duhovnom, in je dal tistim, kteri so bili ž njim? In jim je rekel: Sabota je zavoljo človeka storjena, ne pa človek zavoljo sabote. Torej je Sin človekov tudi Gospod sabote. (Mark. 2, 23—28.)

c) Dovoljene so take dela, ktere se brez velike škode odložiti ne dajo; postavim: Ko bi pokošeno seno ali požeto žito v nevarnost prišlo, da bi ga vtegnila voda odnesti ali pokončati, smeli bi ga ljudje tudi ob nedeljah spraviti na varen kraj. — Ali ko bi komu njegovo poslopje goreti začelo, bi kar brez vsega greha smel gasiti ali iz hiše pospravljati, da ognju otme, kolikor more. Dovoljeno je, kuriti in ogenj vzderžavati po plavžih, steklarnicah, opečnicah, apnenicah, ogljarnicah. — Dovoljeno je tudi, živino oštaliti in oskerbeti, ter jej polagati, jo napajati, jo na pašo goniti in na vodo, jo pomlesti ali podojiti i. t. d. Dovoljeno je tudi, ob nedeljah na pot se podati, toda le takrat, kedar se potovanje brez velike škode odložiti ne da. Kdor tako daleč gre,

da mora v nedeljo na potu ostati, ne pregreší se, ako le ondi nedeljo prav posvečuje, kakor bi jo doma posvečeval, ko bi se znašel doma. Kdor se pa nalašč zato ob nedeljah na pot poda, da v delavnikih pri svojih delih in opravilih nič ne zamudi, s tim nedeljo v delavnik spremeni, in se hudo pregreši.

d) Dovoljene so na zadnje tudi še vse take dela, ktere ljubezen do bližnjega zahteva; postavim bolnikom streči; — za reveža kako oblačilo zastonj zakerpati in zašiti; — kakšnemu siromaku polje obdelati ali pridelke domu spraviti, kedar je velika sila in si sam nikakor ne more pomagati i. t. d. — Dela, ktere ljubezen do bližnjega od nas terja, nam ob nedeljah niso le samo pripuščene, ampak včasih še clo tako terdo zapovedane, da bi se pregrešili, ko bi jih opuščali, zakaj zapopadek vseh zapoved je ljubezen. „Spolnovanje postave je ljubezen“, piše sv. Pavl. (Rimlj. 13, 10.) Ko bi, na primero, naš bližnj prišel v smertno nevarnost, dolžni smo mu pomagati, če bi nam pri tem tudi vsa služba božja zaostala. Ali če bi imeli doma tako hude obolelega bolnika, da bi nikakor samega ne mogli in ne smeli puščati, pa bi nikogar ne imeli, da bi med službo božjo pri bolniku ostal, dolžni smo, pri bolniku ostati, če bi tudi zavoljo tega k božji službi ne mogli dospeti. V takih okoljščinah je tedaj dolžnost, bolniku streči, bolj imenitna, kakor pa dolžnost, k službi božji iti. Kar je pa bolj imenitno, mora se poprej opraviti, kakor to, kar je manj imenitno. V takih primerlejih nam bodi v vodilo beseda Jezusova, ki pravi: „Usmiljenje hočem, in ne daritev“.

Iz tega vidite, da hlapčevske dela v nekterih okoljščinah ne le niso prepovedane, ampak so še clo Bogu dopadljive, ako hlapčevske dela opravljamo Bogu v čast, in v blagor bližnjemu. Pri tem pa ne smemo iz spomina spustiti, da katoljški kristjan hlapčevskih del ob nedeljah nikakor drugač ne sme opravljati, razun kedar je zares sila, in kedar v to dovoljenje od svete cerkve, bodi si že ali določno ali nedoločno, kakor si že tistega ali pri svojem naprej postavljenem duhovnem pastirju dobi, ali pa se tisto že samo po sebi umé. Zakaj ko bi hlapčevske dela ob nedeljah opravljal kar brez vse po-

trebe in brez dovoljenja duhovske gosposke, ali iz lakomnosti ali iz sovraštva do svete cerkve in njenih zapoved, bi opravljaje hlapčevske dela ob nedeljah se smertno pregrešil. Brez greha pa, saj brez majhnega greha bi kristjan clo takrat ne bil, ko bi brez potrebe tudi le kako majhno hlapčevsko delo opravljal, akoravno bi pri tem nobenega hudega namena ne imel.

Nedelje se onečastujejo, ako se doprinašajo

III. Hudobne dela in pregrešne razveseljevanja ob nedeljah.

Do zdaj sem vam skazoval, da nam tretja božja zapoved prepoveduje vso nemarnost v službi božji in v doprinašanju dobrih del, — prepoveduje vse hlapčevske dela brež potrebe in pravega privoljenja, — in da se tisti, ki je za službo božjo nemaren ali kdor brez posebne sile in brez pravega dovoljenja hlapčevske dela opravlja ob nedeljah, pregreši zoper tretjo božjo zapoved: zdaj pa vam bom povedal, kako da se vtegne kristjan še hujši pregrešiti zoper tretjo božjo zapoved.

Še hujši kakor z vsakim hlapčevskim delom se kristjan ob nedeljah pregreší s pregrehami in hudobijami, ako jih doprinaša o teh svetih dnevih, postavim: s pregrešnim razveseljevanjem, z nezmernostjo v pijači ali s pijančevanjem, s prepovedanimi igrami in pohujšljivimi veselicami in sploh z vsako razuzdanostjo, ktera Boga žali in bližnjega pohujša. — In ravno s tim se dandanašnji ljudje največkrat pregrešijo zoper tretjo božjo zapoved, ter s pregrehami in hudobijami Boga hujši žalijo ob nedeljah, kakor s hlapčevskimi deli!

Morebiti pa porečete: Saj greh ni hlapčevsko delo; tretja zapoved božja pa nam ob nedeljah prepoveduje le hlapčevske dela? — Ali glejte! Jezus greh tudi med hlapčevske dela šteje, ko pravi: „Slehern, ki greh dela, suženj (ali hlapec) je greha.“ (Jan. 8, 34.) In greh je še hujši, kakor hlapčevsko delo, ktero se opravlja ob nedeljah, in tisti, ki ob nedeljah pregrehe in hudobije doprinašajo, tretji božji zapovedi hujši nasproti ravnajo, kakor pa uni, kteri hlapčevske dela opravljajo ob nedeljah,

kakoršne dela same ob sebi so dobre, in ž njimi se clo Bog časti, ako se o pravem času opravljajo in iz pravega namena, ter iz ljubezni do Boga, in marsikterikrat so hlapčevske dela dovoljene še clo ob nedeljah, kedar so silno potrebne ali v ohranjenje življenja, ali kedar se ne dajo odložiti brez velike škode, ali kedar jih zahteva božja čast ali pa ljubezen do bližnjega. — V ozir greha pa vam povem, da greh nikoli ni dober, nikoli ni pripuščen; da greh nikoli Boga ne časti, ampak ga vselej le žali, ako se tudi le o delavnikih stori. Kolikanj bolj pa še le greh Boga žali, ako se doprinaša ob nedeljah, ker so nedelje božji dnevi, odločeni v to, da se obračajo v božjo čast, nikakor pa ne v božje razžaljenje. — Hlapčevske dela nam ob nedeljah niso prepovedane zato, kakor da bi bile te dela same ob sebi hude ali pregrešne; ampak so nam prepovedane le zato, ker našega duha odvračujejo od službe božje, ktera je zapovedana v tretji božji zapovedi. — Kristjani moji! kolikanj bolj se moramo tedaj ob nedeljah varovati še le greha, ker nam greh ne loči ali ne odvračuje le samo duše od službe božje, ampak nas odvračuje in loči tudi še clo od samega Boga! Kdor greh dela ob nedeljah, obrača božji dan v božje razžaljenje, in namesto da bi ga obračal v božjo službo, obrača ga v službo hudičevo.

Iz vsega tega se vidi, da greh, ako je v nedeljo storjen, je vse veči greh, kakor bi bil kaki drugi dan storjen. Sv. cerkveni učeniki ravno to terdijo, in spričujejo, da je Bog ob nedeljah hujši žaljen z grehom, kakor pa s hlapčevskim delom. Sv. Tomaž pravi: „Kdor greh dela, hujši zaničuje praznik, kakor pa delavec, ker delo samo ob sebi je nedolžno, greh pa nikoli ni nedolžen.“ Sv. Avguštin pa pristavlja, rekoč: „Manjši greh je zemljo orati, kakor pa plesati o prazniku.“ In sv. Ciril vprašuje in pravi: „Ali se mar ne stori velika krivica Gospod Bogu, ali se mar nekama ne doprinese božji rop, ako se tisti dnevi, ki so Gospodu posebno posvečeni, obračajo v posvetne norčije in nečimurne razveseljevanja?“

Ker smo se pa zdaj prepričali, da se z grehom ob nedeljah storjenim hujši pregrešimo zoper tretjo božjo zapoved, kakor pa s hlapčevskim delom; in da greh, v nedeljo storjen, je večji greh, kakor ko bi ga bili storili kak drugi dan: kakšen nauk si bomo posneli iz vsega tega?

Kaj ne, da tega le, da se moramo greha varovati vsegdar, sosebno pa še ob nedeljah?

Ali pa ravnamo vselej zvesto po tem nauku?

Nikakor ne! — Skušnja uči, da se ob nedeljah več greha stori, kakor kak drug dan v tednu. Ob delavnikih človek nima toliko časa služiti Bogu kakor ob nedeljah, ker ga dela in opravila njegovega stanu odvračujejo od službe božje — : v nedeljo pa res vse te dela dene na stran; toda zakaj jih dene na stran marsikteri kristjan? Ne dene jih na stran zato, da bi Bogu tem zvestejši služil; temveč, kakor sploh vidimo, le bolj zato, da tem prešerniši živi in Boga žali. Le oglejmo se nekoliko okrog sebe, in se bomo prepričali, da je res, kar pravim. Marsikako dekle se ves teden lepo domovja derži, pridno dela in se obnaša tako, da jej ni najti prigovora: kedar pa pride nedelja, šine vanjo ves drug duh; in tedaj gre, se skrivši iz doma zmakne, in se poda na slabe pota, ter v slabe tovaršije, in se vlači po pivnicah, norí po plesiščih, in pride v veliko žalost in na sramoto svojim staršem še le pozno v noč domu. O delavnikih, dokler ima le bolj revno obleko na sebi, viditi je vsa ponižna in pohlevna; ob nedeljah pa, kedar lepšo obleko dene na sebe, je vsa napuhnjena in ošabna. Sodite sami, kdaj da tako dekle več greha stori — o delavnikih ali ob nedeljah? — Marsikteri mladeneč je ves teden krotek in pohleven, tih in ponižen: kedar pa pride sveta nedelja, zmuzne se v pivnico namesto v cerkev, in ondi pijančuje in rujove, kvanta in klafa, se prepira in preklinja, razgraja in razsaja ne le po dnevu, ampak tudi še po noči, se bije in pretepava s svojimi tovarši, in — veste zakaj? — sram me je, da bi vam povedal! Sodite sami, kdaj tak človek več greha stori — o delavnikih ali ob nedeljah? — Marsikak zakonski mož in marsikak rokodelec ves ljubi teden pridno

dela, in si s svojo pridnostjo res tudi mnogo zasluži: kedar pa pride nedelja, namesto iz cerkve v cerkev k službi božji zahaja le iz pivnice v pivnico, in ondi s trudom in težavo zasluženi denar sebi in svoji družinji zapravlja z nezmernostjo v jedi in pijači ali pa pri kvartah in kegljih med razgrajanjem in preklinjevanjem. Sodite sami, kdaj tak človek več greha stori — ob delavnikih ali ob nedeljah? — Marsiktera mati in hišna gospodinja ves teden pridno oskerbljuje svojo hišo, in se veliko ne pregreší, razun če nad otroki kterikrat kaj pomemra ali nad družinjo kaj pogodernja: pride pa sveta nedelja, in je služba božja pri kraju, gre ona obiskat svojo sosedo ali pa soseda pride k njej v vas, in zdaj začneta obirati in ogovarjati zdaj tega zdaj unega, dokler ni bila prerešetana vsa vas od pastirja do župana, in od županove žene do poslednje pastirice, in pri takem in tolikem obrekovanju in opravljanju jima morda še clo na misel ne pride, kako močno da grešita zoper keršansko ljubezen. Sodite sami, kdaj taka žena več greha stori — o delavnikih ali ob nedeljah? — Ob nedeljah se tudi posvetna ljubezen najbolj redí, se sveta čistost najhujši v obličje bije, se šesta zapoved božja najgerši zasramuje. Sodite tedaj sami, ali se ne stori res največ greha le o nedeljah? Zatorej tudi res še mnogim kristjanom velja, kar je Bog nekdaj že Judom očital po svojem preroku, rekoč: „Vaše godove čerti moja duša, težavni so mi, težko jih prenašam.“ (Iz. 1, 14.)

Vi pa, ljubi moji! se greha vsegdar skerbno varujte, sosebno pa ob nedeljah. Zdaj veste, da greh ob nedeljah storjen, Boga hujše žali, kakor greh, ki je storjen kak delaven dan; in da se z grehom tretja zapoved božja hujši prelomi, kakor pa s hlapčevskim delom. Nedelje naj vam bodo sveti dnevi: svete dneve pa sveto deržite!

3. Ali pa kristjan nobenega veselja ne sme uživati ob nedeljah?

Sme ga uživati, ako se to zgodí s pravim keršanskim duhom, z dobrim namenom, in ako je razveseljevanje samo ob sebi nedolžno. Sveti Pavl pravi: „Veselite se vselej v

Gospodu; še rečem, veselite se.“ (Fil. 4, 4.) — Toda nikar ne pozabite, ljubi moji! da sveti Pavl pristavlja: „v Gospodu“, to je: tako se radujte in razveseljujte, da se z vašim razveseljevanjem Gospod Bog ne bo žalil, ampak da bo Bog vesel vašega razveseljevanja. Bog pa bi nikakor ne bil vesel razuzdanega razveseljevanja, ter pijančevanja, razgrajanja in ponočnega vasovanja, kakoršnega se sedajne dni veliko godi ob nedeljah. Veselje mora nedolžno biti in pošteno, in mora z dobrim namenom združeno biti, da ga bo Bog vesel. — Sveti Karol Boromej je neko nedeljo neko nedolžno igro (biljard) igral z drugimi duhovniki. Med igro pa enemu smert na misel pride, in tedaj reče: „Kaj bi mi storili, ko bi nam bilo zdaj-le naznanjeno, da bomo morali čez eno uro stopiti pred sodbo božjo?“ Eden reče: „Jaz bi kar hitro svoje molitevne bukve (brevir) v roke vzel, in obmolil svoje molitve.“ Drugi pravi: „Jaz bi kar hitro svojega spovednika poiskal, in se mu čisto spovedal.“ Sv. Karol pa reče: „Jaz bi pa to-le igro skončal; zakaj iz dobrega namena sem jo pričel, iz tega namena namreč, da bi Bogu dopadel, in jaz o tem trenutleju ne vem kaj začeti, kar bi Bogu prijetniše bilo!“ Vidite, kako dobre namene je imel pri vsem svojem djanju in nehanju! Kdor se tako pošteno in s tako dobrim namenom razveseljuje ob nedeljah, kakor sv. Karol, gotovo nedelji ne dela nečasti. Nedolžne razveseljevanja po skončani službi božji, postavim obiskovanje kakega prijatla, sprehajanje pod milim nebom, kaka poštena igra in druge enake nedolžne veselice niso prepovedane ob nedeljah, in človek vtegne ž njimi še clo Bogu služiti, ako jih obrača v božjo čast. Amen.

XXXII. Keršanski nauk.

Kako se kaznujejo, ki onečastujejo nedelje.

1. Slišali ste, kaj da prepoveduje tretja božja zapoved, ter prepoveduje nečast delati nedeljam ali svetim Gospodovim dnevom. Nečast pa se dela nedeljam in onečastujejo se sveti Gospodovi dnevi vpervič z nemarnostjo v službi božji in z nemarnostjo v doprinašanju dobrih del; drugič z hlapčevskimi deli, ako se opravljajo ob nedeljah brez potrebe in pravega privoljenja; in tretjič s slehernim grehom, s slehernim pregrešnim razveseljevanjem in z vsako razuzdanostjo. Slišali ste, da se z grehom, ako ga v nedeljo stori, kristjan še vse hujši pregreši, kakor če bi kako hlapčevsko delo opravljal na nedeljo. Tudi ste slišali, da ni prepovedano, po skončani službi uživati kako nedolžno razveseljevanje, ako se to zgodi z dobrim namenom.

2. Preden pa skončam nauk od tretje božje zapovedi, naj vam tudi še kaj povem od

Kazni, ktere zadevajo oskrunjevavce nedelj.

Ktera reč nas mora posebno odvračevati in nazaj deržati, da ne oskrunjamo in ne onečastujemo svetih Gospodovih dni?

Od onečastenja nedelj nas mora odvračevati a) misel, da je res neizrečeno lahkomišljen tisti kristjan, ki šest celih dni v tednu za svoje umerljivo telo skerbi, za svojo neumerjočo dušo pa še enega samega dneva v tednu noče obračati; b) na dalje misel, da s posvečevanjem nedelje očitno spoznavamo svojo sveto vero in da torej kristjan, ki nedeljo onečastí, s tim tudi svojo sveto vero sramotí, bližnjemu pa pohujšanje daje. Sosebno pa nas morajo c) od-

vračevati od onečastenja nedelj silne kazni, s kterimi Bog sam žuga oskrunjevavcem svetih Gospodovih dni.

3. S kakšnimi kaznimi pa žuga Gospod Bog oskrunjevavcem svetih Gospodovih dni?

Žuga jim s časnimi in večnimi kaznimi: s kaznimi za telo in za dušo.

Te kazni Bog sam napoveduje v svetem pismu stare zaveze. V III. Mozesovih bukvah (26, 15—35.) tako-le govori Gospod Bog: „Ako bote moje postave zaničevali, (tedaj tudi zapoved in postavo v ozir posvečevanja praznika) in moje sodbe zasmehovali, in če bote v nič devali mojo zavezo; bom tudi jaz vam to-le storil: Naglo vas bom obiskal z uboštvom in vročino, ktera vam bo oči končala in vam život posušila. Zastonj bote žito (sernje) sejali; sovražniki vam ga bodo pojedli. S serditim obrazom bom ogledal na vas; popadali bote pred svojimi sovražniki, in bote podverženi tim, ki vas častijo; bežali bote, akoravno vas ne bo nihče podil. Ako mi pa tudi po tem ne bote pokorni, vam bom zavoljo vaših grehov sedmero namnožil kazni, ter bom poterl vašo prevzetno terdovratnost. In storil bom, da bo nebo nad vami kakor železo (tako, da ne bo moglo deževati), in zemlja kakor bron, (tako, da ne bo mogla semena sprejemati). Prazno bo vaše delo; zemlja ne bo rodila zelišča, in drevje ne bo dajalo sadja. Ako mi bote nasproti ravnali, in me ne bote hotli poslušati, pomnožil bom na sedmero vaše stiske zavoljo vaših grehov. In poslal vam bom med vas divje zverí, ktere bodo požirale vas in vašo živino, in vse zmanjšale tako, da bodo zapuščene vaše ceste. Ako se pa tudi s tim ne bote dali posvariti, temveč mi bote nasproti ravnali, bom tudi jaz vam nasproti delal, in vas bom udaril sedemkrat hujši zavoljo vaših grehov; in bom poslal nad vas meč, maščevavca moje zaveze. In ko bote zbežali v mesta, poslal bom kugo med vas, in izdani bote sovražnikom v roke, potem ko bom zlomil podporo vašega kruha tako, da bo deset žen v eni peči peklo kruh, in vam ga bodo na tehtnico dajali, in bote jedli, pa ne bote nasiteni (to je: vzel vam bom kruh, ki je podpora vašega življenja, in pomanjkanje bo tako veliko, da se bo lahko za

deset ali več družinj kruh pekel v eni sami peči). Ako me pa še potem ne bote poslušali, temveč mi bote zoper ravnali; vzdignil se bom tudi jaz nad vas v sovražnem serdu, in vas bom sedemkrat hujši tepel zavoljo vaših grehov, tako da bote jedli meso svojih sinov in svojih hčer. Poderl bom vaše višave (po gorah molikom postavljene altarje) in razbil vaše podobe. Padli bote pod razvaline svojih molikov, in studila vas bo moja duša, tako, da bom storil vaše mesta v puščavo, in vaše svetišče v pustoto, in ne bom več prejemal najprijetnišega duha. In pokončal bom vašo deželo, in vaši sovražniki bodo nad njo stermeli, ko bodo oni njeni prebivavci. Vas pa bom razkropil med ljudstva, in bom potegnil meč za vami, in vaša dežela bo puščava, in vaše mesta bodo razdjane. Tedaj se bo veselila dežela svojih sabot ves čas svojega zapuščenja; ko bote vi v sovražni deželi, bo ona praznovala in počivala ob sabotah svojega zapuščenja; zato, ker ni počivala ob vaših sabotah, ko ste v njej prebivali.“ — V II. Mozesovih bukvah (31, 44. 15.) pa so zapisane te-le božje besede: „Praznujte mojo saboto; zakaj sveta vam bodi; kdor jo oskruni, bodi umorjen; kdor ta dan opravlja kako delo, njegova duša bodi pokončana zmed srede svojega ljudstva. Šest dni opravljajte (svoje) dela, sedmi dan pa je sabota, počitek posvečen Gospodu; kdor koli opravlja kako delo ta dan, naj umerje.“ — Po preroku Ecehielu (20, 13.) pa govori Gospod Bog od Izraelcov: „Grozno so skrunili moje sabote; zato sem bil namenil svoj serd v puščavi nad nje spustiti, in jih pokončati.“ — In po preroku Jeremiju (17, 27.) jim pravi: „Če me pa ne poslušate, da bi posvečevali sabotni dan, in ne prenašali bremen, in jih ne nosili skoz vrata Jeruzalemske sabotni dan: zažgal bom ogenj med njegovimi vrati, in bo požerl Jeruzalemske hiše, in ne bo ugasnil.“

Da Bog oskrunjevavce njemu posvečenih dni zares kaznuje časno in večno, na duši in na telesu, spričujejo nam tudi sveti cerkveni učeniki. Poslušajte kaj da v ozir tega pripoveduje bogoljubni Evzebij iz Emese, čegar milo potožilo sem vam pravil že v poprejnem keršanskem nauku! Prav pazni bodite na njegove besede, da si jih tem globokeje vtisnite v serce: „V cerkvi mašnik svoje molitve k Bogu pošilja za zveličanje

sveta“, pravi ta sveti mož, „zunaj cerkve pa se igre igrajo (se vganjajo razuzdane posvetne razveseljevanja ob nedeljah). Tako so tudi Izraelci igrali (svoje dni), in pogubljenje jim je bilo za petami. Mozes je na gori k Bogu molil zanje, ljudstvo pa se je med tem vzdignilo, in kedar se je bilo najedlo in napilo, je igralo — mahoma pa je prihrumelo božje maščevanje, in poginilo je na en dan štiri in dvajset tisučev ljudi.“ — Sveti Ludovik iz Granade pravi: „Kaj porečemo tistim, ki še clo ob dnevih, od cerkve v to postavljenih, ne hodijo v tempelj, da bi se znašli pri sveti daritvi? . . . Kaj se mora neobhodno izhajati iz take nemarnosti? Kaj drugega, kakor ta božja kazen, da postanejo sužnji vsakoršne hudobije? Saj tudi ne morejo drugega postati oni, ki se niti po pobožnih vajah, niti po bogaboječem obnašanju, niti po obiskovanju božjih skrivnost, niti po podučevanju iz tame nevednosti in iz terde sužnosti nikdar ne povzdignejo v veljavo (čast) božjih otrok.“ — Sv. Ambrož pa tako-le govorí: „Tisti, ki nedeljo onečastujejo in posvetnega bogastva iščejo ob nedeljah, najdejo veliko več bogastvo (obilnost) pregreh, in med tem, ko si nabirajo pozemeljskih zakladov, gredó jim na zgubo nebeški zakladi.“

Kar sv. pismo žuga in kar sv. cerkveni očaki spričujejo, tudi obilni zgledi poterdujejo in sicer svetopisemski in drugi iz vsakdanje skušnje. — V sv. pismu nahajamo tak zgled v IV. Mozesovih bukvah (15, 62—36.). Ondi tako-le pripoveduje Mozes: „Prigodilo se je pa, ko so bili Izraelovi otroci v puščavi, in so našli človeka, ki je dreva nabiral na sabotni dan, pripeljali so ga pred Mozesa in Arona in pred vso množico, in so ga zaperli v ječo, ker niso vedeli, kaj naj bi ž njim storili. In Gospod je rekel Mozesu: Smerti mora umreti ta človek; posuje naj ga s kamnjem vsa množica zunaj šotorišča. In ko so ga vun peljali, posuli so ga s kamnjem, in je umerl, kakor je bil zapovedal Gospod.“ — Akoravno pa se dandanes onečastenje nedelje tako strašno ne kaznuje več, nam pri vsem tem vendar le ne manjka zgledov ki nam očitno spričujejo, da Bog oskrunjevavce svetega Gospodovega dneva sovraži in strahuje in jim svoj sveti blagoslov odteguje.

Leta 1852 ravno na cvetno nedeljo, ter 5. dan aprila med 9. in 10. uro dopoldne, ko se je po cerkvah že bila

začela služba božja z blagoslovom oljk, pošljejo neki nespametni starši iz Kerškega svojega desetletnega fantiča v mlin čez Savo, da bi tje zanesel vrečo s pol mernikom pšenice. Fantič je iz doma šel, toda domu ni več nazaj prišel. Pri mlinu mu je na bervi spodletelo, padel je v Savo, in Sava ga je odnesla proti Horvaškemu. Starši so za njim brezupno žalovali in tarnjali; pa je bilo prepozno. Ko bi bili fantiča na ta sveti Gospodov dan v cerkev poslali namesto v malen, bi bili fantiču življenje privarovali, sebe pa tolike nezmerne žalosti obvarovali.

Neki mlinar v Šent-Janžki fari v Vendejski pokrajini na Francozkem je bil tako nezmerno lakomen, da je skorej vsako nedeljo delal in mlel. Velikokrat so clo med božjo službo v njegovem malnu tekle kolesca. Neki velik svetek spet ni bil šel k službi božji, ampak je še čez poldne terdo delal. Njegova žena ga dolgo sčakuje; ko ga pa le ni, vzdigni se proti večeru vendar le, in ga gre iskat. Našla ga je mertvega, na zemlji ležečega. Ena stran života mu je bila vsa raztolčena od mlinskih veternic. Imel je namreč malen na sapo. Ko je zjutrej iz doma šel, tožil je, da je premalo sape. Pristavil pa je: „Jaz si bom svoj malen tako naravnal, da nikoli ne bo stal, ampak se vertil na vsako sapico.“ Ko v malen pride, pričakoval je več ur sape. Ko vidi druge ljudi v cerkev zahajati k božji službi, prikrival se jim je; zakaj vest mu je očitovala, da ne dela prav. Ko pa ljudje odidejo, vstopi se spet pod vreteno in pod veternice, in ogleduje oblake. Pri tej priči pa sapa zapiha, in vreteno oberne. In glej! le enkrat samo se je obernilo vreteno; z vretenom vred pa so se obernile tudi veternice in so dosegle mlinarja, potem pa so zastale. Dosegle so mlinarja, in so ga ubile, in vergle kakih dvajset korakov daleč proč od tistega mesta, na kterem je bil stal. Njegova smert je ljudi močno pretresla in vsakdo zmed njih jo je imel za očitno kazen božjo zavoljo onečastenja nedelj.

Premožen, čverst, mlad kmet Kalobške fare na Štajerskem na vse opominjevanje in svarjenje, da je kristjan dolžen obiskovati tudi popoldanjo službo božjo, nič ni porajtal. Tudi na sladkega Imena Marije dan leta 1853 namesto h keršanskemu nauku rajši v ošterijo gre, in tudi svojo ženo zvabi seboj.

Kedar se vina napijeta, odpravi ženo domu; on sam pa gre po konja na pašo. Ali glej! ni ga bilo več domu. Čez nekoliko časa konj sam domu prirezgeta brez gospodarja. Vsi osupnejo in se silno prestrašijo, in se tudi naglo odpravijo očeta iskat. Najdejo ga na pol mertvega za plotom ležečega. Pene je tiščal in renčal, da je bilo strah in groza. Ni je bilo več besede iz njega dobiti, in po grozovitih mukah je umerl. Ljudje ugibajo in si glave belijo, kako da ga je zadela ta nesreča: pa niso mogli uganiti drugega, kakor to, da je ta nesreča bila zaslužena kazen zato, ker je mož tolikokrat zanemarjal službo božjo o svetih dnevih. — Žalostna je taka smert, strašna pa tudi sodba, ko na tehtnico božje prvice pritiska tolika nemarnost v službi božji, ktera se popraviti nič več ne da.

Neki Posavec, svojoglaven mladeneč, gre tudi neko nedeljo popoldne namesto k službi božji po polju se sprehajat s svojo vlačugo v veliko pohujšanje vsem, ki so ju vidili. Nekteri pošteni ljudje ju svarijo; ona dva pa se le posmehujeta. Nebo je bilo lepo jasno; le en sam majhen oblak priplava proti njima po jasnem nebu. Iz takega malega oblaka pa se nenadama zabliska, zagromí, nesramnega mladenča mertvega na zemljo treši, ženstvo pa omami. Mladeneč je bil mertev, ženska pa, ko se predrami iz omotice, po vseh štirih se privleče do bližnje hiše, od ondot pa v cerkev — k spovedi. Mladenčevo truplo pa je mertvo ležalo na zemlji, in groza je spreletavala slehernega človeka, ki ga je vidil. Tisto telo, ktero je tolikokrat pohujšanje dajalo ljudem zdaj z nesramnim govorjenjem, zdaj z nespodobnim obnašanjem, zdaj z nemarnostjo v službi božji, zdaj z zaničevanjem svetih reči, začernelo je od strela in bilo ožgano kakor oglje: kam pa je duša šla, uboga duša, grešna duša in trikrat nesrečna?!

Bilo je ravno angeljsko nedeljo, 2. dan septembra leta 1855, ko se neka postarana gospodinja iz Klane na Istrijanskem popoldne po litanijah na njivo odpravi, da bi za drugo jutro, za pondeljek, nekoliko krompirja nakopala svoji družinji, ktera je imela iti tisti dan seno spravljat v goro. Ali glejte! kaj se zgodí? Komaj je žena kake tri germe krompirja iz zemlje izruvala, vseka jo velika strupena kača v perst desne roke.

Roka začne hitro zatekati in prizadeva ženi neznane bolečine, dokler jej ne poiščejo ljudje pomoči in zdatnega zdravila. Žena bi bila umerla, ko bi se jej ne bilo pomagalo. Akoravno pa je takrat smerti vtekla, bila je vendar le ves čas svojega življenja živa priča ljudem, da nikdar ni prav, brez potrebe opravljati hlapčevske dela ob nedeljah.

Nekoliko rokodelskih hlapcev se je bilo podalo njega dni v nedeljo v pivnico s tim namenom, da bi ondi za stavo pili. Eden zmed njih, mlad človek, pridnih in premožnih staršev sin, ukaže polič žganja na mizo prinesti, in se zaveže, da bo ves polič žganja sam izpil, ter s tim pokazal, da on je pervi korenjak med njimi, ki zamore več izpiti, kakor uni drugi. Tovarši mu obljubijo, da bodo žganje oni plačali, ako vsega izpije; ako ne, ga bo plačal sam. Mladeneč si tedaj žganje nataka, ga pije in izpije do poslednje kupice. Pri poslednji kupici pa se mu začne vstavljati; izgovarja se, da je ne more več izpiti. Ko pa njegovi tovarši v njega tiščijo, in mu žugajo, da je stavo zgubil, ako ne izpije, in da bo moral sam plačati ves polič žganja; posili se vendar le, in izpije še poslednjo kupico. Komaj pa jo izpije, premagajo ga težave, da omedli, kakor bi ga že smert objemala s svojo ledeno roko. Zanesli so ga v hišo njegovega gospodarja; nič več se ni zavedel, in je še tisto noč sklenil. Glejte tukej žalosten konec človeka, ki je nečast delal svetim Gospodovim dnevom!

Bil je prijazen, solnčen dan, praznik Gospodov. Dva mladenča se zavijeta v svoje plašče, in se odpravita na lov nad race. Stopila sta v lahek čolnič in odrinila od kraja. Ko solnce že proti pol dnevu gre, oglasi se iz bližnje farne cerkve zvon, ter vabi k zadnji sveti maši. Mili zvonovni glas mlajšemu lovcu prav v živo sega, in tedaj reče svojemu starejemu tovaršu: „Hajd, verniva se, in pojdiva k sveti maši, kajti Gospodov dan je danes.“ Ali tovarš se mu prav satansko nasmeja, ter pravi: „Poglej ga no, poglej, svetohlinca! Kaj mi je mar Gospodov dan? Kaj me maša skerbi? Moja maša mi je danes moj puškin strel. Uno mašo pa naj cerkvenec sluša namesto mene.“ To reče, zgrabi za veslo, in še dalj odrine od kraja proti sredi jezera, ter jame streljati. Mlajši mu še enkrat prigovarja, da bi se vernila, pa uni se zanj ne zmeni,

ter le v eno mer trobi: „Moja maša je moj puškin strel.“ In tedaj na jezeru ostaneta, in se še le pozno vsa utrujena oberneta proti bregu. Ali glej, ravno takrat, ko mislita iz čolniča stopiti, sproži se jima puška in oskrunjevavca svetih Gospodovih dni tako hudo v nogo udari, da se pri tej priči sosede in zgrudi na zemljo, ter zemljo vso zakervavi s svojo kervjo. Njegov tovarš kliče na pomagaje, dokler ne skliče sosedov, ki so ranjenca zadeli, in zanesli na njegov dom. Terpel je neznane bolečine, in še clo za življenje mu je šlo. Akoravno pa življenja ni zgubil, vendar je le zgubil nogo, ki so mu jo odrezati mogli. Njegova odrezana noga pa je bila živa priča vsem, ki so ga videli, da Bog zaničevavcov svojih svetih dni brez kazni ne pusti. Poprej ali pozneje jih doteče šiba božja! (Osservat. Lom. di Brescia: N. 61. dne 21. maja 1863. leta.)

Neki slaven angležk sodnik, Holt po imenu, je svoje mlade dni tako nesrečen bil, da je zašel v slabe tovaršije med take ljudi, ki so zaničevali in zasmehovalo sveto vero. Sosebno velik dolg so si na vest nakladali s tim, da so prav prešerno necast delali svetim Gospodovim dnevom, ter so službo božjo opuščali, in namesto v cerkev zahajali le po pivnicah, kjer so pijančevali, igrali in razsajali ves ljubi dan, zvecer pa večidel vsi pijani domu tavali. Nekega dne se prigodi, da je moral Holt v smert obsoditi človeka, kteri je bil eden zmed ravno tistih razuzdanih tovaršev, med kterimi je Holt preživel svoje mlade dni. Pogled na tega nesrecnega človeka je Holta strašno pretresel, in ker se je tudi on sam nekdaj znašel v nevarnosti, postati enako malopriden človek, vprašal je obsojenca, kje da se znajdejo drugi tovarši, med kterimi je tako lahkomišljeno preživel svoje mlade dni. In nesrecni človek je odgovoril: „Oh, moj gospod! razun Vas in razun mene ga ni nobenega več; vsi so popadali pod mecem ojstre pravice ali pa sicer kake nesrečne smerti umerli!“ Sodnik, to slišati, globoko izdihne in do dobrega spozna, kako škodljive da so slabe tovaršije sosebno mladim ljudem, in kako žalostne naslede da ima nemarnost v službi božji in nemarnost v posve-

čevanju nedelj, ker se iz take nemarnosti izhaja zaničevanje svete vere in se iztekajo najstrašnejše hudobije.

Leto 1864 je bilo prav močirno leto. Prav priden je moral biti kmetovavec, da si je zredoma opravljal svoje dela. Najemnikov ali težakov marsikterikrat tudi za drage denarje ni bilo dobiti. Znano pa je, da imajo Metličanje ob Horvatski meji veliko polja. Še ob vgodnem vremenu si ga sami brez dninarjev ali težakov ne morejo obdelati, tem manj še le ob nevgodnem ali nagajivnem vremenu, kakoršno je bilo v omenjenem letu. V tej sili pa, kaj mislite, da so si omislili ljudje iz neke sosednje vasi, ki so po navadi v Metliko na delo hodili? Da bi jim od ene strani zaslužek pri Metličanih ne utekel, in da bi od druge strani tudi svoje domače dela oskerbeli, hodili so ob delavnikih v Metliko na delo, ob nedeljah pa oskerbovali svoje lastno polje. Gospod fajmošter to zvedó, in jih resnobno posvarijo zavoljo takega onečastenja svetih nedelj. Eni jih poslušajo in vbogajo, drugi pa se nič ne zmenijo za vse svarjenje svojega skerbnega dušnega pastirja. Bila je sveta nedelja, ter god posvečenja vseh cerkev, in eden omenjenih vaščanov, prešerniši memo drugih, spravi se s svojo družinjo na njivo, da bi si ajdo požel. Nekterim možem, ki so bili boljšega duha, bilo je to vendar-le čez glavo. Torej gredo, ter hočejo silama z njive spoditi prešerne delavce. Gospodar pa se nad njimi zadere, da se nimajo vtikati v njegovo ravnanje, in da bo že on sam odgovor dal od svojega djanja in nehanja, ako bo treba. Družinja tedaj dela naprej svoje delo, ter opravlja hlapčevsko delo na sveto nedeljo. Pa kaj se zgodi? Drugo jutro se tistemu gospodarju vol na paši mlade detelje preobjé, morali so vola pobiti, da jim popolnoma po zlem ni prišel. Poglejte hlapčevskega dela o svetih nedeljah žalosten dobiček! Kar si je termasti gospodar s hlapčevskim delom ob nedeljah na eni strani pridobil, na drugi strani je spet zgubil in še desetkrat več. Zraven tega si je pa še težek dolg na vest naložil in težavni odgovor za sodnji dan.

Blizo Sotle v lepem vinskem kraju je imel premožen mož z vinom veliko kupčijo na Koroško in gornjo Štajersko.

Poleti 1852. leta naloži vina dva voza, pripreže v vsakega po tri verle konje, izroči eden voz svojemu hlapcu, naj ga na gornjo Štajersko tira, drug voz pa da svojemu sinu, da ga na Koroško prodajat pelje. Vse lepo je skerbni gospodar hlapcu in sinu naročil, po kteri ceni imata vino dajati, v kterih pivnicah vino ponuditi, kterim kerčmarjem se oglasiti in poterjati stare dolgove na vinu; le eno jima je pozabil naročiti, ktera je dandanes voznikom na cesti najbolj potrebna: Spomni se, da boš praznike praznoval in posvečeval, kakor nam velevate tretja božja in perva cerkvena zapoved. Vozniki sedanjih dni namreč so te dve zapovedi pri čistem vtajili; in dokler Turki svoj petek in Judje svojo saboto ojstro praznujejo, vozijo brez vsega straha božjega naši vozniki, hlapci in gospodarji vse nedelje in zapovedane praznike od svita do mraka za plačilo in svoj časni dobiček, naj si bo železo, vino, žito ali kako drugo kupčijsko blago, kradejo Bogu posvečeno nedeljo, ljubi delavni živini počitek, svoji duši službo božjo, in pozabijo, da jim je njih ob praznikih pregrešno zasluženi denar v pogubljenje. Zato se pa tudi tako rado in toliko nesreč na cesti pripeti ravno ob nedeljah in praznikih, kakor ravno temu nesrečnemu sinu, kterega je bil oče na Koroško z vinom poslal. Sveta nedelja je bila. Ali je pri sveti maši bil ali ne bil, se ne vé; le toliko se je zvedelo, da je še pred pol dnevom privozil k Dravi na brod in se hudo prepiral z brodnikom, namesto Bogu služiti, kakor je ob nedeljah slehernega kristjana dolžnost. V Drauberžkem tergu postoji, in svoje tri konje pripražene na cesti pusti, ter gre v kerčmo vino ponujat; kar je ojstro prepovedano, ker se konji lahko splašijo, uidejo, zvernejo, ali kako drugo nesrečo naredijo. Žandarji konje brez voznika zagledajo, k vozu pristopijo, in mladega vinoproda za dva goldinarja v srebru kaznujejo. Hudo se je voznik togotil nad žandarji, se jezil in preklinjal, dasiravno je bila sveta nedelja. V svoji jezi tri maselce vina popije, in kedar konje nakermi in napojí, nadevani voz vina dalje pelje po veliki cesti za Dravo. — Tako ena pregreha drugi podaja roko, in v posvetno zamišljeni človek ne vé, da mu nesreča že za petami sledí, in preden se zanaša, dohiti, ravno kakor nesrečnega voznika. — Silno vroče je pripekalo popoldansko

solnce, ter se vpiralo v obstranske goré, ktere ob levem bregu Drave v nebo kipé. Mladi vinoprodaj nekoliko truden od vina nekoliko od jeze, pa tudi shojen od pota se na polne sode vsede in na vozu zadremlje. Veče nevarnosti pa je ni, kakor če voznik na vozu zaspi, neumna živina pa hodi svojo pot. Po lepi Gorenski ravnini je lahko mirno spal; ali ko se cesta navzdol oberne, nihče težkega voza ne zavré, konjev nobeden ne vodi, in voz začne proti globokemu potoku leteti. Konjem vpreženim pretežko hodi voz vzderžati, torej krenejo nekoliko v stran; voz se zverne ravno na mostu, polni sodi butnejo na ozidje, se razbijejo in iz treh polovnjakov vino izteče; nesrečni človek se prekucne iz verh voza čez zid, lopne na dno potoka, voz kamnito plošo iz zida odruši, ktera mu na persi pade in ga mahoma ubije. Glejte nedeljnega dobička žalosten konec! — Hlapčič od dalječ nesrečo zagleda, in v bližnjo gostivnico hiti ljudi sklicevat. Hlapci priletijo, vidijo za cesto voz ležati in po cesti vino teči, ki daleč na okrog diši. Trije konji se vpreženi žalostno ozirajo, ker voznika zraven ni. Hlapci iščejo in najdejo mladega Štajerca v globočini pod mostom mertvega ležati. Bližnji duhovnik prihitijo ga v sveto poslednje olje devat; toda ni bilo nobenega znamnja življenja več v njem, in mlad je moral pod zemljo. — Ker so ljudje vinoproda dobro poznali, pisali so hitro po očeta. Oče pride, neznano joka in žaluje po sinu, rekoč: „Kaj vino! naj bi bilo izteklo; naj bi tudi konjev konec bilo, da bi le še bil moj najboljši sin živ!“ Ali očetovo milo zdihovanje nesrečnega sina obudilo ni; za majhen dobiček, ki ga je ob nedelji iskal, kolika škoda, kolika nesreča! Tako tedaj krivičen dobiček nikdar dobrega ne prinese. Krajcar v nedeljo pridobiš, goldinar boš zgubil, lahko tudi dušo pogubil, ako tak dobiček obderžiš. — Oče da križ postaviti na tistem mestu, na kterem se je nesreča pripetila, naloženi voz in tudi konje namalati ljudem v žalosten spomin, kako strašno smert je storil njegov sin ravno v sveto nedeljo popoldne. — Na to žalostno podobo pa naj bi se zapisale svete besede, ktere sam Bog govorí, rekoč: „Šest dni delaj in opravljaj vse svoje dela; ali sedmi dan je nedelja Gospoda, tvojega Boga: tisti dan nič ne delaj ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne

tvvja dekla, ne tvoja živina.“ (II. Moz. 20, 9. 10.) „Posvečujte mojo saboto (mojo nedeljo), in ona vam bodi sveta; kteri jo bo oskrunil, umorjen bo.“ (II. Moz. 21, 14.) Amen.

XXXV. Keršanski nauk.

Od četerte božje zapovedi: Vvod v četerto božjo zapoved in ponavljanje nauka od ljubezni do bližnjega. — Razdelitev tvarine v ozir četerte zapovedi?

1. V zadnjem keršanskem nauku sem skončal nauk od tretje božje zapovedi. Govoril sem od kazen, s kterimi Bog tepe oskrunjevavce svetih Gospodovih dni. Skazoval sem vam z razločno svetopisemsko besedo, z izreki svetih cerkvenih učenikov in z različnimi zgledi, kako da Bog onečastivce svetih nedelj tepe na duši in na telesu, strahuje s časnimi in večnimi kaznimi.

Z dokončanim naukom od tretje božje zapovedi pa je dokončan tudi nauk od tistih pervih treh božjih zapoved, ktere zapopadajo v sebi tiste dolžnosti, ki jih imamo spolnovati do Boga; in zdaj pridejo na versto tiste poslednje sedmere božje zapovedi, ktere hranijo v sebi tiste dolžnosti, ki jih imamo spolnovati do bližnjega in do samega sebe.

Zapopadek vseh božjih zapoved pa, to veste, hranjen je v dveh zapovedih ljubezni. Perva zapoved ljubezni keršanske je: „Ljubi Gospoda, svojega Boga iz vsega svojega serca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje misli.“ (Mat. 22, 37.) Druga zapoved keršanske ljubezni pa je: „Ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe.“ (Mat. 22, 39.) — Te dve zapovedi keršanske ljubezni sem vam obširniši razlagal o tisti priložnosti, o kteri sem vam začel razkladati nauk od tretjega poglavja keršanskega nauka, ki ravno od ljubezni govorí. Mislim, da

sem takrat zadosti natanjčno govoril od ljubezni do Boga, in da bi mi tudi nauka od ljubezni do bližnjega ne bilo treba določniši razlagati. Toda ker se vseh poslednjih sedem božjih zapoved, ktere vam bom zdaj zaporedoma razlagal, steka v drugo zapoved keršanske ljubezni: „Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe“, dovolite mi, da o ljubezni do bližnjega še nekoliko spregovorim, ter to, kar sem vam že pravil, na kratko in z drugo besedo spet ponovim.

2. Zapoved, ktera zapoveduje bližnjega ljubiti, je že silo stara zapoved. Že v stari zavezi je Bog po Mozesu govoril, rekoč: „Ne sovraži svojega brata v svojem sercu. — Ne išči maščevanja, tudi ne pomni krivice svojih mestnjanov (to je: ne pomni krivice, ktero ti je storil tvoj bližnj). Svojega prijatla (to je: svojega bližnjega) ljubi kakor samega sebe. Jaz sem Gospod.“ (III. Moz. 19, 17. 18.) Tako je zapovedal Gospod Bog; toda Judje te zapovedi niso zvesto spolnovali! Zmerom dalj so vhajali čez mejo te zapovedi, tako, da so o Jezusovem času že clo terdili, da niso dolžni ljubiti sovražnikov, tudi ne nevernikov in tujcov, ampak da so dolžni ljubiti le svoje rojake, svoje prijatle in znance. Ravno zato je Jezus pred svojo smertjo to zapoved ljubezni ponovil, ter rekel svojim učencom in vsem svojim spoznovavcom: „Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil, da se tudi vi ljubite med seboj“. (Jan. 13, 34. 35.) Novo zapoved je Jezus to zapoved imenoval zato, ker takrat že skorej ni bilo več prave ljubezni na svetu; in na dalje jo je novo zapoved imenoval tudi zato, da bi s tim na znanje dal, kako terdo da jo na serce navezuje svojim spoznovavcom. Kdor tedaj bližnjega ljubi zavoljo Boga, je resničen Jezusov učenec; kdor ga pa ne ljubi, ni pravi učenec Jezusov, in ne pojde v nebeško kraljestvo. „Kdor ne ljubi, ostane v smerti“, uči sv. Janez, učenec ljubezni in Jezusov ljubljenec. (I. Jan. 3, 14.)

Jezus pa, ki je zapoved ljubezni povzdignil nad vse druge zapovedi, nas je tudi lepo podučil v povesti od usmiljenega Samarijana, da je vsak človek naš bližnj, bodi si veren ali neveren, domačin (rojak) ali tujec, dober ali hudoben, prijatel ali neprijatel (Luk. 10, 29—37.); zakaj vsi imamo le enega Očeta v nebesih, ki nas je vse vstvaril; in vsi imamo le

enega očeta na zemlji, namreč Adama: torej smo vsi bratje in sestre med seboj.

3. Na vpraševanje: Zakaj moramo bližnjega ljubiti? vam odgovorim, da bližnjega ne smemo ljubiti le zavolje njegove pozemljiške veljave, tudi ne zavoljo njegovega bogastva, tudi ne zavoljo zale postave ali telesne lepote, tudi ne zavoljo njegovega berhkega oblačila, tudi ne zavoljo njegove priljudnosti ali drugih enakih lastnost. Take ljubezni je res dandanes veliko med ljudmi; ali povem vam, da taka ljubezen ni prava keršanska ljubezen, in da Bog nad tako ljubeznijo nima nobenega dopadanja. — Da bo naša ljubezen do bližnjega zares kersanska in Bogu dopadljiva ljubezen, moramo bližnjega ljubiti.

a) zato, ker je stvarjen po božji podobi. — Da je človek stvarjen po božji podobi, vidi se iz tistih besed, ki jih je Gospod Bog govoril, kedar je človeka stvaril, ter rekel: „Naredimo človeka po svoji podobi.“ (I. Moz. 1, 26.) Telo je iz zemlje izobrazil, dušo pa, ki je duh in um in voljo ima in je neumerjoča, in tedaj Bogu podobna, je Bog vanj dihnil.

b) Na dalje moramo bližnjega ljubiti zato, ker je človek, kakor mi. Tedaj ga moramo ljubiti zato, ker ravno tistega pervega očeta Adama, in ravno tistu pervo mater Evo ima, kakor mi. „Da bi vsi bili enega serca“, pravi sv. Krizostom, „nam je Bog dal vsem enako natoro, enako telo in enako dušo; vse je postavil na eno zemljo, da se tudi vsi živimo z enakim sadom zemlje.“

c) Moramo bližnjega ljubiti še tem bolj, ako je z nami vred kristijan; zakaj kakor smo vsi v svetem kerstu prerojeni, kakor vsi enega Očeta v nebesih imamo, vsi eno mater na zemlji, ter sveto katoljško cerkev; smo torej tudi vsi bratje in sestre med seboj. Vsi imamo tudi eno duhovno jed, namreč svete zakramente, vsi eno dedščino na unem svetu, namreč nebesa, in vsi smo udje enega telesa, čegar glava je Kristus.

d) Bližnjega moramo ljubiti, ker nam je zapovedano, da ga moramo ljubiti. Kristus pravi: „Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe.“ (Mat 22, 39.) „Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj.“ (Jan. 13, 34.) In sveti Peter (I. 3, 8.) piše: „Bodite vsi ene misli, usmiljeni, bratoljubni, miloserčni, krotki, ponižni.“ Sv. Janez (I. 4, 21.) pristavi: „To zapoved imamo od Boga, da, kdor ljubi Boga, naj ljubi tudi svojega brata.“ Sveti Pavl pa pravi: „Hodite v ljubezni, kakor je tudi Kristus nas ljubil.“ (Efež. 5. 2.)

e) Moramo bližnjega ljubiti zato, da v bližnjem ljubimo Boga. Ako bližnjega ljubimo zavoljo Boga, s tim tudi v Bogu skazujemo svojo ljubezen; ako pa bližnjega ne ljubimo, gotovo tudi Boga ne ljubimo, kakor uči sv. Janez (I. 4, 20.) rekoč: „Kdor ne ljubi svojega brata, kterega vidi, kako more Boga ljubiti, kterega ne vidi?“

5. Kako pa moramo bližnjega ljubiti? ali z drugo besedo: Kakošna mora biti naša ljubezen do bližnjega?

Svojega bližnjega moramo ljubiti kakor sami sebe: nič hudega mu ne smemo želeti, nič hudega ne storiti; vse dobro pa mu moramo prav iz serca želeti in mu tudi dobro storiti, kar in kolikor le koli moremo. Jezus je to zapoved s temi-le besedami razložil: „Vse, kar koli (po pameti) hočete, da vam ljudje storijo, tudi vi njim storite.“ (Mat. 7, 12.) In sv. Pavl lastnosti ljubezni do bližnjega tako-le razlaga: „Ljubezen je poterpežljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevošljiva, ne ravna napačno, se ne napihuje; ni častilakomna, ne išče svojega (ni samopridna), se ne da razdražiti, ne misli hudega; se ne veselí krivice, veselí se pa resnice; vse preterpí, vse veruje, vse upa, vse prenese.“ (I. Kor. 13, 4—7.) Po tem takem moramo zopernost, sitnost, čmernost, neprijetnost, okornost, nerodnost in druge slabosti in nepopolnosti svojega bližnjega voljno prenašati, in se ne zavoljo njih nad njim nekeršansko jeziti, ali ga zaničevati ali se nad njim maščevati. — Na dalje ni še zadosti, da bi svojega bližnjega le samo v sercu ljubili, ali da bi mu svojo ljubezen le samo z besedo na znanje dajali. Vse to bi mu še nič ne pomagalo, ako bi mu svoje ljubezni tudi v delih ne skazovali. (Jak. 2, 15. 16.) (I. Jan. 3, 18.)

— Svojega bližnjega tudi ne smemo ljubiti le samo zavoljo tega, da bi od njega prejemali kako čast, kako hvalo ali kak drug dobiček; temveč zato ga moramo ljubiti, ker Bog tako zapoveduje, in ker nas zavoljo te ljubezni unod groba čaka plačilo. — Toda kako redka je taka ljubezen na zemlji, in po vsem resnične so te besede Avguštinove, ki pravi: „Eni ljubijo bližnjega, ker so tudi oni ljubljeni; ali pa ga ljubijo iz grešnega poželjenja, ali pa iz lakomnosti: — prav redka pa je delavna ljubezen, ljubezen zavoljo Boga.“

5. Slišali ste, da je vsak človek naš bliženj, in da moramo vsakega človeka ljubiti, in tedaj tudi sovražnike in grešnike.

Da smo dolžni clo sovražnike ljubiti, očitno je že iz tistih besed, ki jih je Bog sam govoril že v stari zavezi, ter rekel: „Ne sovraži svojega brata v svojem sercu . . . Ne išči maščevanja.“ (III. Moz. 19, 17. 18.) Še razvidniši pa se razkazuje ta naša dolžnost iz besed Jezusovih, ki pravi: „Ljubite svoje sovražnike; storite jim dobro, kteri vas sovražijo; molite zanje, ki vas preganjajo in obrekujejo, da bote otroci svojega Očeta, ki je v nebesih, kteri da solncu sijati nad dobrimi in hudobnimi in priti dežju čez pravične in krivične.“ (Mat. 5, 44. 45.) — Lep zgled, kako da moramo sovražnike ljubiti, imamo že v stari zavezi nad egiptovskim Jožefom. Iz serca je odpustil svojim hudobnim bratom veliko krivico, ktero so mu bili storili s tim, da so ga v svoji nevoščljivosti in v svojem sovraštvu tujim tergovcom v sužnost prodali. Imevši v rokah oblast nad svoje brate, ki so iz kanaanske prišli v egiptovsko deželo zernja kupovat. Lahko bi se bil nad njimi kervavo zmaščeval; toda ni hotel! Rekel jim je, kedar se jim je dal spoznati: „Jas sem Jožef, vaš brat, kterega ste bili v Egipt prodali. Pa nikar se ne bojte, in ne bodi vam britko: ker v vašo srečo me je Bog pred vami poslal v Egipt. Vse zaporedoma je objel in poljubil, in pri vsakem je jokal. K sebi jih je vzel in jim v posest dal najlepšo pokrajno egiptovske dežele. — Ali zgled vseh zgledov imamo pa vendar le nad Kristusom samim, ki je še clo s križa molil za svoje sovraž-

nike, rekoč: „Oče, odpusti jim: saj ne vedo, kaj delajo“, (Luk. 23, 34.) in ki je na križu svoje življenje daroval ne le za svoje prijatle, ampak tudi za svoje neprijatle in sovražnike. - Ljubimo torej tudi mi svoje sovražnike; zakaj v veliko škodo bi nam bilo, ko bi jih ne ljubili. Škodo bi si naredili na svoji duši, zakaj tudi Bog bi nam ne odpustil naših grehov, ako bi mi ne hotli odpustiti svojim razžaljivcom. Jezus pravi: „Ako odpustite ljudem njih greh (razžaljenja), bo tudi vaš nebeški Oče vam odpustil vaše hudobije; ako pa ljudem ne odpustite, vam tudi nebeški Oče ne bo odpustil vaših grehov.“ (Mat. 6, 14. 15.) „Tako (kakor je storil kralj z nevrednim hlapcom, ki ni hotel odpustiti svojemu sohlapcu, ter ga je trinogom izdal) bo tudi moj nebeški Oče vam storil, ako ne odpustite vsakteri svojemu bratu iz svojih serc.“ (Mat. 18, 35.) — „S kakoršno mero namreč bote merili, s tako se vam bo odmerjalo.“ (Luk. 6, 38.) — Ko bi svojih sovražnikov ne ljubili, bi se zraven tega tudi še pripravili ob vso ceno svojih dobrih del, ktere bi opravljali ob tistem času, v kterem bi sovraštvo redili v svojem sercu. Na zgubo bi nam tedaj šla vsa cena in vrednost naših molitev, naših postov, našega ubogajmedajanja. Da je res tako, nam spričujejo besede Jezusove, ki pravi: „Če tedaj svoj dar prineseš k altarju, in se tam spomniš, da ima tvoj brat kaj zoper tebe: pusti ondi svoj dar pred altarjem, in pojdi poprej spravit se s svojim bratom, in tedaj pridi in daruj svoj dar.“ (Mat. 5, 23. 24.) — S sovraštvom do bližnjega v sercu bi si pa tudi škodo delali na svojem telesu; zakaj človek, ki sovraštvo prenaša v svojem sercu, samemu sebi zdravje spodkopava: vedni nepokoj namreč mu serce razjeda, nobena jed se mu prav ne prileže, in mu torej tudi ne daje potrebne moči. Ravno zato tedaj res tak človek samega sebe slabí in morí, kteri v jezi in sovraštvu živi.

Pa ne le svojih sovražnikov, ampak še clo grešnike smo ljubiti dolžni; zakaj vsak človek je naš bližnj, in tedaj tudi grešnik. Da moramo tudi grešnike ljubiti, nas v božjem imenu že kralj David uči, rekoč: „Ne serdi se nad hudobnimi: in ne vnemaj (ne huduj) se nad hudodelniki.“ (Ps. 36, 1.) In Jezus nas je z lastnim zgledom učil, da smo tudi grešnike

ljubiti dolžni; zakaj tudi cestninarji in grešniki so se zaupljivo shajali krog njega, in Jezus jih ni od sebe podil, marveč jih je ljubeznivo sprejemal, in še clo obedoval je ž njimi, da bi jih tem lagleje pripravil k pokori in poboljšanju. Nič ni gledal na to, da so se pismarji in farizeji spodtikali nad tem in godernjali, rekoč: „Ta grešnike sprejema in jé ž njimi.“ (Luk. 15, 2.) — Grešnika pa keršansko ljubimo s tim, da sovražimo njegove pregrehe in studimo njegove zmote in hudobije, nasproti pa ljubimo njega, ki je po božji podobi stvarjen človek, in mu svojo ljubezen skazujemo s tim, da ga podučujemo, od hudega odvračujemo in tudi postrahujemo iz tega namena, da bi ga spokorili in poboljšali. Nikar namreč ne mislite, da grešnika prav ljubi tisti, ki mu nikoli nič ne reče, ampak mu vse spregleda in vedno prijazno ž njim ravna, in je slep in gluh in mutast za vse njegove hudobije. Taka ljubezen ni prava keršanska ljubezen, marveč je pregrešna ljubezen; in kdor bližnjega s tako ljubeznijo ljubi, mu le potuho daje. Grešnika prav in po keršansko ljubi tisti, kteri z lepo in prijazno ž njim ravna, dokler vidi, da mu bo z lepo lagleje do serca prišel kakor pa s hudo; zraven tega tudi žalost razodeva in nevoljo in ojstrost, kedar previdi, da mu je tako ojstro ravnanje potrebno v njegovo ponižanje in poboljšanje. Tako uči sam sv. Pavl, ter pravi: „Ako pa kdo ni pokoren našemu poduče-vanju (hranjenemu) v listu, tega zaznamovajte, in ne imejte družbe ž njim, da bo osramoten“, to je: da sam v se gre in se poboljša. (II. Tes. 3, 14.)

6. Slišali ste, da moramo vsakega človeka ljubiti in zakaj in kako ga moramo ljubiti. Zdaj pa vprašujem:

Ali moramo vsakega človeka ljubiti enako močno? Ali ne smemo nekterih ljudi bolj ljubiti memo drugih?

Na to vprašanje odgovorim: Zapovedano je, da moramo ljubiti vsakega človeka; vendar pa ni zapovedano, da moramo vsakemu človeku skazovati enako ljubezen. Po tem takem ne ravnamo zoper zapoved keršanske ljubezni do bližnjega, ako je

naša ljubezen zverstena tako, da pred drugimi ljubimo svoje starše, zakonske družeta, otroke, brate in sestre in bližnje sorodovine; — po tem svoje duhovne pastirje in deželske oblastnike; — na dalje svojo družinjo, svoje prijatle in znance; — za njimi katoljške kristjane; — in za temi nekatoljčane, Jude, Turke in nevernike. — Sv. Pavl pravi: „Dokler čas imamo, storimo dobro vsem, zlasti pa domačim po veri.“ (Gal. 6, 10.)

7. Ker bom pa od ljubezni do staršev in otrok, od ljubezni do naprejpostavljenih in podložnih obširniši govoril pri četerti božji zapovedi, naj vam zdaj le še od ljubezni do prijatlov kaj povem. In tedaj začnem z vpraševanjem:

Ali je tudi prijatelstvo zapovedano?

Prijatelstvo ni zapovedano; vendar pa blagor človeku, ki prijatla ima, zakaj pravi prijatel mu je v veliko tolažilo in v obilno pomoč. Sv. pismo pravi: „Zvest prijatel je močna bramba; in kdor ga je našel, našel je zaklad. Z zvestim prijatlom se nič ne meri, teža zlata in srebra ni več vredna proti ceni njegove zvestobe. Zvest prijatel je zdravilo življenja.“ (Sirah 6, 14—16.)

Kteri pa je pravi prijatel?

Pravi prijatel je on, kteri svojega prijatla ljubi iz čiste ljubezni, skerbi za njegovo časno in večno srečo, ga v nadlogah ne zapusti, temveč mu po svoji moči rad pomaga ne zavoljo svojega dobička ampak zavoljo Boga. Pravi prijatel svojemu prijatlu pri vseh potrebah na strani stoji, kakor zvesti Jonatan svojemu prijatlu Davidu, kterega je kralj Savl preganjal. — Toda silo veliko je ljudi, ki se prijatle imenujejo; pravih prijatlov pa je vendar-le malo na svetu, zato, ker je le malo prave in čiste ljubezni do bližnjega na svetu! Modri Sirah (6, 8—10.) pravi v sv. pismu: „Marskteri je prijatel le do svojega časa; v den nadloge pa ne ostane prijatel. Tudi je prijatel, ki se spremeni v sovražnika; tudi je prijatel, ki sovraštvo in prepir in obrekovanje razglaša. Nekteri pa je le

prijatel, dokler pri mizi sedi, v dan potrebe pa ne ostane prijatel.“ Vsi taki in enaki niso pravi prijatli. — Ti pa, moj kristjan! ako hočeš najti pravega prijatla, bodi pobožen, in Bog ti ga bo dal! „Kteri se Boga bojijo, ga najdejo“, govori modri Sirah (6, 16. 17.) na dalje. „Kdor se Boga boji, našel bo tudi dobrega prijatla; zakaj kakoršen je sam, takošen je tudi njegov prijatel.“ Kedar si prijatla voliš, glej pred vsem drugim na njegovo pobožnost in pravičnost; ako pravičen ni, nikakor nikar si ga ne izbiraj v svojega prijatla; zakaj kdor za svojo lastno časno in večno srečo skerben ni, kako bi zamogel za tvojo srečo skerben biti! Saj že pregovor pravi: „Kdor samemu sebi ni dober, komu bo pa dober?“ — Bodi pa tudi ti sam zvest prijatel drugih; bodi skerben za njih časno še bolj pa za njih večno srečo, pa ne zavoljo svojega lastnega dobička, ampak veliko več zavoljo Boga, iz ljubezni do Boga. Zavoljo Boga stori drugim vse, kar po pameti želiš, da bi drugi tebi storili. Ako to storiš, bodo vsi dobri in pobožni ljudje tvoji prijatli; najpervi in največi tvoj prijatel pa bo Bog sam, ki ti zapoveduje bližnjega ljubiti.

8. Po tej vpeljavi in ponavljavi od ljubezni do bližnjega nam pride na versto:

IV. božja zapoved:

Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel, in da ti bo dobro na zemlji.

Med poslednjimi sedmimi zapovedmi božjimi, ktere nam velevajo bližnjega ljubiti kakor samega sebe, je najperva in najimenitniša tista, ktera nam zapoveduje starše spoštovati. Gospod Bog jo je na pervo mesto postavil, zato da nam je s tim na znanje dal, da smo za njim svojim staršem najpervo in največo ljubezen dolžni. Kako imenitna da je ta zapoved, nam je Bog pokazal tudi še s tim, da pri nobeni drugi zapovedi ni kar naravnost plačila pristavil za zvesto spolnovanje, kakor le pri četerti zapovedi, pri kteri je rekel: „Spoštuj očeta in mater — da boš dolgo živel, in da ti bo dobro na

zemlji.“ — Oče in mati pa, ki nam jih Bog v četerti zapovedi spoštovati zapoveduje, niso le samo naši starši, ampak tudi vsi tisti, kteri imajo nad nas kako oblast, postavim: duhovska in deželska gosposka, gospodarji in gospodinje i. t. d. Ravno zato vam bom zdaj zaporedoma razložil vse te vzajemne dolžnosti, ki jih do eden drugega imajo vsi tisti ljudje, od kterih govori četerta božja zapoved. Razdelil in razverstil pa bom tako-le svoje govorjenje: Govoril bom najpoprej:

Od dolžnost otrok do staršev; po tem
od dolžnost rejencov in šolarjev do varhov in učenikov;
od dolžnost hlapcev in dekel do gospodarjev in gospodinj;
od dolžnost podložnih do duhovske in deželske gosposke;
od dolžnost do domovine;
od dolžnost mladih ljudi do starih ljudi;
od dolžnost staršev do otrok;
od dolžnost varhov in učenikov do rejencov in učencov;
od dolžnost gospodarjev in gospodinj do hlapcev in dekel;
od dolžnost duhovske in deželske gosposke do podložnih.

Poglejte tukaj celo verste imenitnih dolžnost! Treba bo marsiktero besedo spregovoriti, preden vam jih vse razložim; treba pa bo tudi vam pridno poslušati, da si v spominu in v sercu ohranite potrebne nauke v ozir teh imenitnih dolžnost. Ljubi Bog pa dodeli nam vsem v to potrebno milost in pomoč! Amen.

XXXVI. Keršanski nauk.

Kaj zapoveduje četerta božja zapoved? — Dolžnosti otrok. — Otroci so dolžni svoje starše spoštovati.

1. Začel sem zadnjič razlagati četerto božjo zapoved, ktera ukazuje in pravi: „Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in da ti bo dobro na zemlji.“ — Pravil sem, kako imenitna da je ta zapoved, ker jo je Gospod Bog zmed poslednjih sedmih zapoved, ktere v sebi hranijo naše dolžnosti do bližnjega, postavil na pervo mesto, in pri tej zapovedi edini kar naravnost pristavil in obljubil plačilo za zvesto spolnovanje, namreč dobro in dolgo življenje na zemlji. — Povedal sem vam tudi, da četerta božja zapoved, akoravno le od očeta in od matere govorí, vendar le ne zadeva samo naših staršev, ampak tudi vse tiste ljudi, ki imajo nad nas kako oblast, in vse njihove in naše vzajemne dolžnosti, in da vam bom vse te posamezne dolžnosti na drobno razložil vsako posebej. — In potem takem vam bom začel razkladati najpoprej:

Dolžnosti otrok do staršev

in pervo vpraševanje, na kterega vam moram odgovoriti, je:

2. Kaj zapoveduje četerta božja zapoved?

Četerta zapoved božja zapoveduje, da otroci svoje starše, ki so za Bogom njihovi največi dobrotniki in namestniki božji, spoštujejo, ljubijo, in jim pokorščino skazujejo.

Da vam to trojno dolžnost bolj na drobno razložim, bom zaporedoma govoril I. od spoštovanja, II. od ljubezni, in III. od pokorščine otrok do staršev. — Začnem tedaj pri pervem, ter rečem:

I. Otroci so dolžni svoje starše spoštovati.

Da so otroci svoje starše spoštovati dolžni, vidi se že iz tega, ker je Gospod Bog, naš Stvarnik, to zapoved slehernemu človeka tako globoko zapisal v serce, da že clo nedolžno dete po svoji natori spoštuje svoje starše. Ravno zato so pa tudi neverniki in neznabogi, zmed kterih se je božje spoznanje ali popolnoma porazgubilo, ali pa se tako zatemnelo, da so po vsem napačne zapopadke imeli od Boga, vendar le po natorni postavi, ktera jim je bila v serce zapisana, to vedeli in spoznali, da so dolžni spoštovati svoje starše. In pri nekterih neverskih ljudstvih je bilo clo tako ojstro zapovedano starše spoštovati, da je bil s smertjo kaznovan, kdor bi se bil pregrešil zoper to zapoved. — Če so pa že neverniki in neznabogi ob sami natorni postavi spoznali, da so dolžni starše spoštovati; kolikanj bolj mora ta zapoved znana biti še le nam katoljškim kristjanom, kterim podučenja v verskih in djanskih resnicah ne manjka. Po tem podučenju vemo, da nam je Bog po starših življenje dal, da so nam starši za Bogom na pervo stopnjo postavljeni, da nam clo Boga samega namestujejo, da so božji namestniki, kterim nas je Bog sam izročil, da skerbijo za naše telesno in dušno življenje, za našo časno in večno srečo. Glejte, kako visoko so nam starši postavljeni! In ker nam jih je Bog sam postavil tako visoko, smo jim po vsi pravici spoštovanje dolžni. In spoštovanje in čast, ktero smo staršem dolžni in jo staršem skazujemo, sam sveti Duh tako visoko ceni, da jo s spoštovanjem in častjo, ktero smo Bogu dolžni, postavlja v eno versto, ter pravi: „Kdor se Gospoda boji, spoštuje (svoje) starše, in kakor gospodom (to je: od Gospoda postavljenim zapovednikom) služi njim, ki so ga rodili.“ (Sirah 3, 8.) — Ako tedaj na starše pogledamo od te strani, da so nam tako visoko postavljeni, že samo iz tega lahko posnamemo, da so otroci starše spoštovati dolžni. Saj nam že pamet sama ob sebi veleva, da je vsak podložen dolžen spoštovati in častiti svoje naprejpostavljene; kolikanj bolj so še le otroci dolžni spoštovati in častiti svoje starše! Po preroku Malahiju (1, 6.) se je svoje dni Gospod Bog pritožil nad

Izraelci, rekoč: „Sin spoštuje očeta, in hlapec svojega gospoda; če sem tedaj jaz Oče, kje je moja čast? in če sem jaz Gospod, kje je moj strah?“ Kar pa je Bog, ki je Gospod in Oče vseh ljudi, rekel vsem ljudem; ravno to zamore po vsi pravici vsaki oče govoriti svojim otrokom, ter jim reči: „Če sem jaz vaš oče, kje je moja čast? in če sem jaz gospod, kje je moj strah in spoštovanje do mene?“ Otroci se po tem takem nikdar ne morejo oprostiti od te dolžnosti, ktera jih zavezuje starše spoštovati.

Še vse bolj pa so otroci svoje starše spoštovati dolžni zato, ker jim Bog sam zapoveduje, da jih morajo spoštovati. „Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in da ti bo dobro na zemlji“, govori Bog po Mozesu (II. 20. 12.) v svetem pismu. In po mobrem Sirahu (7, 29) govori Gospod Bog: „Iz vsega svojega serca spoštuj svojega očeta, in bolečin svoje matere ne pozabi.“ Stari Tobija (4, 3. 4.) je svojemu sinu med drugimi dal tudi ta-le lepi nauk: „Spoštuj svojo mater vse dni njenega življenja; zakaj spominjati se moraš, kakošne in kolikošne nevarnosti je terpela zavoljo tebe.“ In sv. Pavl uči: „Spoštuj svojega očeta in svojo mater; to je perva zapoved z obljubo;—da ti bo dobro in da boš dolgo živel na zemlji.“ (Efež. 6, 2. 3.)

Nikar pa ne mislite, keršanski otroci! da ste svoje starše spoštovati dolžni le tako dolgo, dokler so še terdni in zdravi, dokler vam živež in obleko oskerbljujejo, dokler vam pridno delajo. Ako tako mislite, se v hudi zmoti znajdete! Starši so vedno vaši starši, in vi ste vedno njihovi otroci, in dolžnost, jih spoštovati, ne vgasne nikdar. Če tedaj starši tudi na pameti oslabijo in na telesu opešajo, da vam nič več pomagati ne morejo; če tudi čmerni postanejo in sitni navtisnjeni, da vas kregajo, ali še clo hudobni, da vam nagajajo in vam škodo delajo: vendar-le vse to nikakor v nič ne deva četerte božje zapovedi, ktera vam veleva starše spoštovati. Sv. Duh v sv. pismu namreč tako-le govorí: „Sin! podpiraj starost svojega očeta, in ne žali ga v njegovem življenju; in ako mu pamet peša, mu zanašaj, in ne zaničuj ga v svoji moči; zakaj usmiljenje do očeta ne bo nikdar pozabljeno. Za materni greh

namreč ti bo z dobrim povernjeno, in ti boš v pravici poterjen, in v dan nadlog se bo na tebe spomin imel, in kakor led v lepem vremenu se bodo topili tvoji grehi.“ (Sir. 3,15—16.)

Ravno tako tudi tega nikar ne verjamite, da so le samo majhni otroci dolžni starše spoštovati, odraščeni pa ne. — Odraščeni otroci so še tem bolj dolžni starše spoštovati, in ako jih ne spoštujejo, tem hujši se še pregrešijo zoper četerto božjo zapoved, zato, ker se jim je um že do dobrega odperl, in torej bolj natanjko lahko spoznajo četerto božjo zapoved, ktera jim starše spoštovati veleva, kakor pa majhni otroci, kterim se pamet ni še odperla do dobrega. In ko bi se eden ali drugi clo tako visoko povzdignil, da bi imel ali v duhovskem ali v kakem drugem stanu tudi najimenitnišo službo, bi mu vendar clo najviši stan in najimenitniša služba ne odvzela dolžnosti starše spoštovati, če bi bili njegovi starši tudi še tako priprosti in revnega stanu, zakaj te dolžnosti ne razveže nobeden stan. Vsak človek tedaj, bodi si mlad ali star, reven ali bogat, imeniten ali neimeniten, gosposkega stanu ali kmetijskega, je dolžen spoštovati svoje starše; ako jih pa ne spoštuje, se pregreši zoper četerto božjo zapoved.

3. Ko pa zdaj vemo, da smo starše spoštovati dolžni, moramo tudi še to vedeti: Kako se staršem spoštovanje skazuje? ali kteri otroci svoje starše spoštujejo?

Na to vprašanje odgovorí sam sveti Duh, rekoč: „Z djanjem in z besedo in z vsem poterpljenjem spoštuj svojega očeta (in svojo mater).“ (Sir. 3, 9.)

Svoje starše tedaj spoštujejo tisti otroci, kteri

a) z djanjem skazujejo svoje spoštovanje do staršev. Z djanjem pa skazujejo svoje spoštovanje do staršev tisti otroci, kteri se v vseh okoljščinah pametno in spodobno obnašajo do svojih staršev, ter jim vselej in povsod prepuščajo pervo mesto in pervo besedo, se pri vsaki reči ž njimi lepo posvetujejo, staršev vselej dovoljenja prosijo, kedar mislijo kam iti, bodi si na božjo pot ali po kakih posebnih opravilih, ali v to ali uno tovaršijo, če tudi ni nevarna i. t. d. Lep zgled takega djan-

škega spoštovanja do staršev imamo nad Egivtovskim Jožefom. Imel je Jožef kraljevo oblast v vsi Egiptovski deželi. Jakop pa njegov oče, je na Kanaanskem prebival. Jožef pa svojega ljubljenega očeta k sebi pokliče v Egipt. In ko zve, da je že blizo, se mu naproti pelje. Kakor hitro pa očeta zagleda, plane z voza, hiti k očetu, oklene se ga okoli vrata, objema ga in se veselja razjoka. Po tem ga tudi pred kralja pelje, pozabi na svojo lastno čast, ki jo je vžival v Egiptu, in gleda le, kako bi počastil svojega starega ljubljenega očeta. (I. Moz. 46, 29.) — Enako je tudi kralj Salomon v djanju skazoval svoje spoštovanje do svoje matere. Ko je namreč njegova mati Betsabeja prišla h kralju Salomonu, da bi ž njim govorila . . ., vstal je kralj in jej je naproti šel, ter se jej globoko priklonil, in je sedel na svoj tron; in postavil se je tron kraljevi materi, ki je sedla ob njegovi desnici. (III. Kralj. 2, 19.)

Z djanjem otroci svoje starše spoštujejo, ako se svojih staršev nikoli ne sramujejo, če so tudi le bolj nizkega in revnega stanu. To namreč še v tem večo čast zaleže otroku, ako se iz nizkega povzdigne v kaki viši stan s svojo pridnostjo in marljivostjo; zaleže pa tudi staršem v čast, ker je znamnje, da so tudi v svojem revnem stanu pošteno redili svojega otroka, ter mu z lepo odrejo pomagali v višeji stan. Zatorej pravi modri Sirah (23, 18.): „Spominjaj se očeta in svoje matere, kedar med mogočnimi stojiš“, to je: Spominjaj se svojega nizkega stanu, iz kterega si se povzdignil k časti, ter si dosegel imenitno službo, in v časti imej svoje starše, če so tudi le nizkega stanu! — V tistem polku, kterega je vodil slavni od kralja Friderika Velikega samega mnogo spoštovani general Citen (Ziethen), znašel se je tudi neki ritmajster, Kurchagen (Kurzhagen) po imenu. Bil pa je Kurchagen bistre glave in junaškega serca; pri vsem tem pa vendar le tudi zgled prave otročje ljubezni do staršev. Bil je na Meklenburškem doma, in njegovi starši so bili priprostega kmetijskega stanu. Po skončani sedemletni vojski, na kteri je bil zavoljo svoje hrabrosti posebno poslavljen, vseli se v mestu Parkim (Parchim). Njegovi starši zvedó, da ima sin v mesto priti, in so tudi v mesto prišli iz svoje domače vasi, in so na tergu pričakovali

svojega sina, kterega že veliko let niso bili več vidili. Ko sin svoje starše zagleda, skoči raz konja, in jih objema s solznim očesom. Kmalu na to so se mogli starši k njemu v mesto preseliti, in so vsegdar obedovali ž njim, če je tudi kdaj kako imenitno gospodo v gostjah imel. Enkrat pa se je posmehoval neki častnik (oficir) ter rekel, da se ne spodobi, da bi kmetijski ljudje obedovali s tako imenitnim gospodom, kakor je ritmajster. Kurchagen pa ga zaverne, in mu pravi: „Kaj, bi mar jaz svojih največih dobrotnikov na tem svetu hvaležno ne spoštoval? Veliko let poprej že sem bil njih otrok, prejden sem kraljev ritmajster postal!“ Ta prigodba je tudi verlemu generalu Citenu prišla na uho, in torej je tudi on sam nekega dne z mnogimi drugimi imenitnimi gospodi k ritmajstru obedovat prišel. Starši pa so zdaj sami ritmajstra, svojega sina, prosili, naj jih nikar k obedu ne sili, ker se sramujejo tolike gospode. Toda ko se gospodje za mizo vsedajo, spregovorí general, ter pravi: „Ljubi moj Kurchagen! kje so pa vaši starši? Mislil sem, da vsi skupaj obedovate!“ Ritmajster se nasmehlja in ne more hitro do besede. Citen pa vstane, in sam gre po ritmajstrove starše, ter jih zraven sebe posadi, na vsako stran enega, in se prav prijazno pogovarja ž njimi. Ko si začne zdravice napivati, prime Citen svojo kupico v roke, vzdigne se in pravi: „Gospodje moji! na zdravje teh pridnih staršev verlega sina, kteri v djanju skazuje, da je več vreden hvaležen sin, kakor pa kak napuhnjen ritmajster.“ Pozneje je general o neki priložnosti kralju samemu pripovedoval, kako lepo da ritmajster spoštuje svoje starše, in Friderik II. je bil tega močno vesel. In ko Kurchagen v Berolin pride, povabil ga je kralj k sebi na obed. In kralj, da bi sam še bolj spoznal ritmajstrovo žlahno serce, vprašuje ga in pravi: „Povejte mi, ritmajster! od kod pa ste doma? Kaj pa so vaši starši?“ In Kurchagen lepo odgovorí, rekoč: „Kraljevo veličanstvo! jaz sem iz kmetijske hiše doma, in moji starši so kmetovavci, ki se z meno vred veselé sreče, ktero mi je naklonilo Vaše veličanstvo.“ Kralj pa mu seže v besedo, in pravi ves vesel: „Tako je prav: Kdor starše spoštuje, je spoštovanja vreden mož; kdor se jih pa sramuje, ni vreden, da ga zemlja nosi?“ — Enako lep zgled imamo tudi nad papežem Benediktom XI.

Ko se je Benedikt leta 1303 usedel na svetega Petra stol, namenila se je tudi njegova mati k njemu podati se, da bi ga počastila in mu srečo vošila. Benediktova mati pa je bila vidova in priprosta perica v Rimskem mestu. Svetovali so jej, naj se obleče v bogato gosposko obleko. In ona si res izposodi drago opravo in se poda pred papeža, svojega sina. Papež pa se dela, kakor bi svoje matere ne poznal, ter pravi: „O kaj še! to ni moja mati: moja mati ni imenitna gospa, ampak je revna perica.“ In mati gre, in raz sebe dene izposojeno opravo, in se obleče v svoje borno oblačilo, in stopi pred papeža. In papež gre ter prav priserčno sprejme svojo ubogo mater, in z vso otročjo ljubeznijo zanjo skerbi vse dni njenega življenja. Papež, ki je tukaj na zemlji imel najimenitnišo čast in najvišo oblast, ni se sramoval svoje revne, uboge matere. Ali ni to res lepo?

Svoje starše spoštujejo tisti otroci, kteri

b) z besedo na znanje dajejo svoje spoštovanje do staršev. Z besedo pa otroci starše spoštujejo, ako vsigdar s krotko in prijazno besedo ž njimi govorijo. Saj si že drugi podložni, kedar govorijo s svojimi naprejpostavljenimi, prizadevajo, ponižno in spodobno postavljati svoje besede; kolikanj bolj se to še le otrokom pri starših spodobi, ker starši niso le samo naprejpostavljeni svojih otrok, ampak so jim še vse več, ker je Bog otrokom po starših dal življenje. — Otroci spoštujejo svoje starše z besedo, ako tudi pri drugih ljudeh spodobno od njih govorijo; — če se za njihovo čast, za njihovo poštenje in dobro ime potegujejo; — če njih slabosti prikrivajo, in jih, kolikor pravica pripusti, izgovarjajo. — Otroci svoje starše z besedo spoštujejo, ako jih v žalosti tolažijo in razveseljujejo i. t. d. Ob kratkem: otroci svoje starše z besedo spoštujejo, ako se v svojem govorjenju do svojih staršev obnašajo tako, da starši od njih po pravici lahko reko, kar je v stari zavezi Ana rekla od svojega mladega sina Tobija, da je svitloba njenih in očetovih oči, palica njune starosti, tolažba njunega življenja, upanja njunega zaroda. (Tob. 10, 4.) — Glejte! kdor tako ravna, kakor ste zdaj slišali, tisti z besedo spoštuje svoje starše.

Svoje starše spoštujejo tisti otroci, kteri

c) imajo p o t e r p l j e n j e s starši, ki so morebiti nadležni, nepopolni in sitni, muhasti, čudni in nevšečni. — Otroci! le pomislite, koliko so starši, dokler ste še majhni bili, prestali in preterpeli zavoljo vas . . .! Kaj, vi bi pa zavoljo njih nič ne hotli voljno prenašati in preterpeti? — Kakoršno povračilo bi to bilo?

Ti praviš: „Moj oče in moja mati so vse preveč sitni in nevšečni, in čmerni, in togotni; vsaka, clo najmanjša reč, ako jim po volji ni, jih ujezi, da me zmerjajo in preklinjajo. Res bi prav Jobovo poterpežljivost moral imeti, da bi voljno prenašal vse to!“ — Ali glej! prazen je ta izgovor, in nikakor ne podre dolžnosti starše spoštovati. Kakor je namreč vsakemu človeku, ravno tako je tudi otrokom v zveličanje potrebna Jobova poterpežljivosti; in starši bodo od svoje nejevolje in od svoje jeze, ako je pregrešna, odgovor dajali, otroci pa od svoje dolžnosti, kako da so spoštovali starše, akoravno čmerne in navtisnjene. Ako vas starši kregajo in svarijo, kedar ste tega vredni in potrebni zavoljo svojega nerodnega zaderžanja, nikar nad starši se ne jezite, ker ravno s svarjenjem in opominjevanjem spolnujejo oni svojo dolžnost. Ako se pa po krivici nad vami togotijo, in vas kregajo ali še clo preklinjajo, vendar le nad njimi ne smete se maščevati, ampak jih morate potolažiti s krotkim obnašanjem in lepo besedo. Zakaj „pohleven odgovor jezo potolaži“, pravi sveto pismo. In da bote storili to tem lagleje, si pred oči postavljajte zgled Jezusov in zglede njegovih svetnikov. Spomnite se, kako je nedolžni Jezus, kedar je bil od Judov zaničevan, zapljuvan in preklinjan, le malo in še to lepo in krotko odgovarjal, in je na zadnje še clo molil za svoje sovražnike in morivce. — Zmed zgledov pa, ki nam jih svetniki dajo, opomnim le enega. Sveta devica Genovefa je imela terdo, hudo mater. Nekega dne je bila Genovefa že vsa napravljena, da bi v cerkev šla k službi božji. Mati Geronita pa, ki je imela neko posebno opravilo, v cerkev je ni pustila. Genovefa se v jok spusti in prosi: „Oh mati, ljuba mati! pustite me, da grem.“ Gerontia pa jo terdo zaverne, in pravi: „Ne boš mi hodila!“ Toda Genovefa ne jenja

prositi. Mati pa jej reče ojstro: „Detetu se ne spodobi, da bi tolikanj termasto bilo!“ Milo se hčerki stori; praznično oblečena v kotu stojí, in vroče solze se jej vdirajo po licu. In ko se zvonovi oglasijo in v cerkev vabijo, tedaj je Genovefa še enkrat in sicer že v sedmo ponovila svojo prošnjo. Mater pa jeza prime, da roko zavzdigne in žuga. Deklica pa reče: „Ali se nič več ne spomnite, kaj sem obljubila pobožnemu škofu? Ljuba mati! z božjo pomočjo pojdem v cerkev.“ Gerontia pa se tako hudo razserdi, da je v obličje udarla svojo hčerko. Genovefa ne zine nobene besedice več, ampak proti nebu pogleda, natihoma zdihne, in v kraj položi svojo praznično obleko. Toda od tistega dne so začele slabeti materne oči, in preden preteče mesec dni, je pri čistem oslepela. To nesrečo je hčerka milo objokovala, in skor da je že ni bilo po noči nobene ure, ob kteri bi Genovefa ne bila na svojih kolenih klečala, in ne bila prosila za materni pogled. Na vse zgodaj zjutrej pa je vzela persten verč, in je ž njim hitela na studenec pred vas, na kterem je dostikrat napajala svoje ovce, zajela je vode, ter vodo blagoslvljevala s svojo otročjo molitevjo, in jo materi prinesla, da bi si bila ž njo izmivala svoje zatemnele oči. In glej! ko preteče eden in dvajset mescev, ozdravela je Gerontia in zopet nazaj dobila svoj pogled.—Marsikterikrat pa imajo otroci veliko terpeti od svojih pisanih staršev, ter od očma in od mačohe. Toda tudi njihovega serca bi si vtegnili pridobiti, ako bi poterpeli z njihovimi sitnostmi in nadležnostmi, in ako bi jim zares spoštovanje skazovali, kakor so jim ga dolžni po božji zapovedi.

4. Keršanski otroci! zdaj, ko veste, da so otroci svoje starše spoštovati dolžni in kako da so jih spoštovati dolžni, pa pomislite sosebno vi, odraščeni otroci! kako ste do zdaj spoštovali in kako še zdaj spoštujete svoje starše.—Ako vam vest spričevanje daje, da ste se vsegdar ravnali po današnjem nauku, in da se tudi še zdaj po njem ravnate, ter lepo spoštujete svoje starše: blagor vam! Obljuba četerte božje zapovedi se bo spolnovala tudi nad vami: dobro se vam bo godilo že tukaj na zemlji; po smerti pa vas čaka obilno plačílo v nebesih. Saj veste, da, kar Bog reče, je res, in kar on obeta, tudi gotovo

spolnuje.— Če vam pa vest očituje, da dosihmalo svojih staršev niste spoštovali tako, kakor ste slišali v današnjem nauku: vam nič dobrega obetati ne morem, ako se resnično ne spokorite in ne spreobernete, ter svojih staršev spoštovati ne začnete, kakor ste dolžni; zakaj zvest je Bog tudi v spolnovanju tega, kar vam žuga. Žuga vam pa strašno gorjè tu in tam! Vam, dokler se ne poboljšate, ne najdem nobenega tolažila ne v naukih sv. pisma, ne v zgledih svetopisemskih ali drugih, ampak najdem le vse to, kar je strašno, grozepolno in hudo. Poslušajte, kaj Bog sam po Mozesu govorí, rekoč: „Preklet bodi, kdor ne spoštuje svojega očeta, in svoje matere; in vse ljudstvo naj reče: Amen.“ (V. Moz. 27, 16.) In sv. Duh pravi v bukvah Pregovorov (20, 20. in 30, 17.): „Kdor svojega očeta in svojo mater kolne, mu bo svetilnica ugasnila v največi tami“, to je, sreča ga bo zapustila v največi sili. „Oko, ktero svojega očeta zasramuje, in porod svoje matere zaničuje, naj krokarji izkljujejo pri potokih in mladi orli požrejo.“ Ali ni vse to res strašno, kar se žuga in napoveduje hudobnim otrokom? Naj pa opomnim zraven tega se ene zgodbe iz svetega pisma, ktera do dobrega spričuje, kako ojstro Bog strahuje take otroke, kteri svojih staršev ne spoštujejo. Znano je, kako nespodobno se je Kam obnašal do svojega očeta Noeta, kedar je razgaljenega našel v šotoru ležati. Kedar se Noe prebudí in zve, kaj je bil storil hudobni sin, je Kamov zarod zaklel, in Bog sam je dopustil in poterdil, da se je spolnilo, kar je Noe izrekel. Dolga in osramotivna sužnost je bila Kamovcem v del. Glejte! tako Bog marsikterikrat že na tem svetu prav hudo strahuje tiste otroke, kteri svojih staršev ne spoštujejo. Keršanski otroci! ki do zdaj niste spoštovali svojih staršev, spoznajte pred Bogom svojo hudobijo, sovražite jo, opustite jo in spovejte se je! Prosite pa odpuščenja tudi svojih staršev, da tudi pri Bogu odpuščenje zadobite! Amen.

XXXVII. Keršanski nauk.

Otroci so dolžni svoje starše ljubiti.

1. Perva dolžnost otrok do staršev je, da otroci svoje starše spoštujejo. — Da so otroci res dolžni spoštovati svoje starše, zahteva že naturna postava, ktero je Bog vsakemu človeku zapisal v serce, zahteva pa tudi Bog sam z razločno besedo, kakor smo zadnjič slišali. — Spoštovati pa morajo otroci svoje starše z djanjem, ter se morajo v vseh okoljščinah pametno in pohlevno, ponižno in spodobno obnašati do svojih staršev, in se svojih staršev ne smejo sramovati, če bi bili tudi starše nižega stanu, kakor so otroci. Spoštovati morajo otroci svoje starše z besedo, ter jim vselej le krotke in pohlevne besede dajati, tudi pri drugih ljudeh spodobno od njih govoriti, poganjati se in potegovati za njihovo postenje in dobro ime, prikrivati njihove slabosti in jih izgovarjati, kolikor pravica pripusti, jih v žalosti tolažiti in razveseljevati. Spoštovati morajo otroci svoje starše tudi s tim, da poterpljenje imajo z njihovimi slabostmi in nadležnostmi.

2. Zdaj pride pa na versto druga dolžnost otrok do staršev, in ta je:

II. Otroci so dolžni svoje starše ljubiti.

Da so otroci svoje starše ljubiti dolžni, posnamemo

a) že iz tega, da so starši otrokom za Bogom največi dobrotniki. Po starših nam je Bog življenje dal. Kar je Adam od Eve rekel, zamoreta vsak oče in vsaka mati reči od svojega deteta: „To je meso iz mojega mesa, in kost iz mojih kosti.“ (I. Moz. 2, 23.) — Zraven tega, da so nam

življenje dali, imeli so starši tudi neizrečeno veliko skerb za naše telo in za našo dušo. O kako skerbni so bili sosebno v naših otročjih letih za nas, da bi nam bili ohranili zdravje in življenje, in nas previdili z vsem, kar smo potrebovali! Koliko lepih naukov in potrebnega svarjenja so nam dajali! Kdo je v stanu prešteti brezštevilne noči, ktere je dobra mati brez spanja prebudela pri svojem detetu? Kdo je v stanu pregledati vse skerbi, ktere so jej serce težile, kedar je šlo za blagor ali gorje njenega otroka? Kdo je v stanu dopovedati, koliko vročih solz da je pretočila zavoljo njega? Marsikterikrat že se je prigodilo, da so novorojenčika v zibelko položili, mater njegovo pa v hladno zemljo! Kdo je na dalje v stanu pregledati vse misli, ktere skerbnemu očetu švigajo čez glavo zavoljo njegovih otrok? Kdo je v stanu preračuniti vse njegove dela, kterih se loti le zavoljo njih? Kdo je v stanu popisati vse težave, ktere prenaša iz ljubezni do njih? Kdo je v stanu prešteti ves put, kteri ga je oblival le zavoljo njih? Kdo je v stanu prav popisati vsa zatajevanja in pritergovanja, ktera si je nakladal le zavoljo svojih otrok? Res je, da take in tolike ljubezni ne najdeš drugot razun pri dobrih starših! Tolika ljubezen zahteva pa tudi nasprotno ljubezen. Otroci so tedaj starše ljubiti dolžni, zato, ko tudi starši njih ljubijo in jim zmed vseh ljudi največe dobrote delé.

b) Pa ne le samo dobrote, ki jih od staršev dobivamo, prigànjajo nas, starše ljubiti, ampak tudi natorna postava nam že naklada to dolžnost. Nedolžno dete, akoravno se mu pamet ni še razvila, vendar le neizrečeno ljubi svoje starše in rajši revno ostane pri njih, kakor pa da bi se v obilnosti znašlo pri drugih ljudeh. Skor da ga ni mogoče od staršev ločiti. To pa nam spričuje, da je človeku že prirojeno starše ljubiti. Ravno zato pa še clo pri divjakih, kterim luč svete vere ni še zasvetila, vendar le nahajamo veliko ljubezen otrok do staršev. „Vzemi mi življenje; le samo matere moje mi nikar ne žali“, je navadna prislovica pri nekem divjaškem narodu v černi Afriki.

c) Sosebno pa smo starše ljubiti dolžni zato, ker nam Bog zapoveduje starše ljubiti. Ako nam namreč naša sveta vera zapoveduje, ljubiti vse ljudi, in še clo svoje sovražnike in razžaljivce; kolikanj bolj smo še le dolžni, ljubiti svoje starše, ki so nam najbližeji, ki so z nami v najtesneji zvezi, in so zraven tega tudi še božji namestniki; kajti Bog sam nas je izročil našim staršem, da v njegovem imenu za nas skerbijo in nas zanj in za nebesa izrejajo.

3. V čem pa obstoji ljubezen, ktero smo staršem skazovati dolžni? ali da vpraševanje zastavim z drugo besedo? Kako zamoremo skazovati svojo ljubezen do staršev?

Svojim staršem ljubezen skazujemo:

a) Ako jim prav iz serca vse dobro hočemo in želimo, in, kar nam je mogoče, tudi storimo. — Lep zgled take otročje ljubezni nam daje Eustohium, blažena hčerka sv. Pavle. Ta bogaboječa devica je svojo mater tako priserčno ljubila, da skoraj nikoli nikjer ni mogla biti brez svoje matere. Brez matere se ni hotla v posteljo podati, brez matere ni hotla iz hiše iti, brez matere ni hotla ne jedi vživati, in ničesar ni bolj želela, kakor da bi bile obedve z materjo bogaboječe živele in enkrat v nebesih se skupaj veselile. — Tudi slavni pevec Mocart je tako močno ljubil svojega očeta, da je še v svojih otročjih letih pesem zložil, v ktero je vdahnil vse svoje serčne čutila in voščila do svojih ljubih staršev, in ktero je vsak večer, preden se je na počitek podal, svojemu očetu zapel. Po tem je svojega očeta priserčno objel in se ves zadovoljen v posteljo vlegel.

O da bi vsi otroci z enako ljubeznijo ljubili svoje starše, ter radi pri njih bili, jim vse dobro iz serca želeli in tudi iz serca radi storili, kar bi le mogli. Toda, bodi Bogu milo! da je take otročje ljubezni do staršev zmerom manj na svetu.

Svojim staršem ljubezen skazujemo:

b) ako jih za prejete dobrote zahvalujemo, in se jim zanje hvaležne skazujemo. K hvaležnosti nas priganja že naturna postava. In še clo nemo živino vidimo, da je hvaležna svojim dobrotnikom. Le poglejmo jo domačo žival, kako prijazno se obnaša do svojih dobrotnikov. In kdo bi verjel, da clo med divjo zverino hvaležnost ni neznana. Od nekega leva (oroslana) pripovedujejo, da se je bil ob tern prav hudo zbodil in ojster tern mu je v taci obtičal. Ko pa ranjen po treh tacah dalje kervenca, pride do nekega človeka, in taco kviško vzdiguje in rujove, kakor bi hotel na znanje dati, da ga taca bolí in da naj mu pomaga. Človek se oserci, stopi k levu, ogleduje taco, zagleda tern, in ga potegne iz rane. In glej, lev mu te dobrote ni več pozabil, in tudi nič več ni človeka zapustil, ampak je ves hvaležen za njim hodil, kakor hodi krotek pšiček za svojim gospodarjem. — Vendar pa je še vse bolj kakor živali in zverinam človeku prirojena hvaležnost. Ravno zato nahajamo v nekdanjih in tudi še v sedanjih časih lepe zglede otročje hvaležnosti do staršev. Naj vam pred drugimi v spomin pokličem Ruto. Ob času sodnikov je vstala enkrat v Izraelu velika lakota. Neki mož iz Betlehema se zavoljo tega preseli v Moabsko deželo, unkraj Jordana. Njemu je bilo ime Elimelek, njegovi ženi Noema. Imela sta dva sinova. Čez nekaj časa umerje Elimelek, in deset let potlej tudi njegova sinova, ki sta bila oženjena z Moabjankami. Eni vidovi se je reklo Orfa, drugi Ruta. Noema se zdaj napravlja v svojo domačijo, obe sinahi (ženi njenih ranjcih sinov) Orfa in Ruta jo pa spremljate. Na potu je rekla Noema sinahama: „Vernite se na materni dom; Gospod bodi z vama milostljiv, kakor ste ve bile z ranjcima in z menoj!“ One pa ste na glas jok zagnale in rekle: „S teboj pojdeva k tvojemu ljudstvu!“ Noema jima odgovorí: „Vernite se, hčeri! po kaj bi z menoj hodile? Gospodova roka me je zadela, pa vajna stiska bi me še bolj terla.“ Še hujši zajokate. Orfa vzame slovo od tašče Noeme in se verne; Ruta pa se ne da pregovoriti in reče: „Kamor koli pojdeš, grem tudi jaz; in kjer se ti vstanoviš, bom se tudi jaz. Tvoje ljudstvo je moje

ljudstvo, in tvoj Bog je moj Bog. Na zemlji, ktera bo tebe mertvo sprejela, hočem tudi jaz umreti in pokopana biti.“ Noema jej ni več branila, in greste tedaj v Betlehem, kjer je Ruta za svojo taščo skerbela lepo, kar je le mogla. Glejte, toliko hvaležno ljubezen je imela Ruta do Noeme, ktera pri tem še clo ni bila njena prava mati, ampak le mati njenega pokojnega moža.—Naj vam pa zdaj še v zgled hvaležne otročje ljubezni pred oči postavim verlega slovenskega sina, kteri se je iz nizkega povzdignil v enega zmed najviših stanov. Anton Lavrin, vitez reda železne krone, cesarsk kraljev vladarski svetovavec in nadkonzul v Egiptu, je bil rojen od pobožnih in od vseh ljudi spoštovanih kmetijskih staršev v Ipavi, vlastnikov nekega zemljišča. Po tem, ko je s svojima dvema bratoma vse šole srečno skončal, šel je zmerom više po službah, dokler ni naposled c. k. generalkonzul v Egiptu postal, to je v imenu presvitlega cesarja Ferdinanda I. branitelj, zagovorjavavec, sodnik in oče Avstrijanov, ki v Egipt pridejo ali ondi prebivajo. V tej svoji imenitni službi je Anton obiskal Jeruzalem, in je obhodil tudi vse druge svete mesta tam okoli. Za vse dobrote, ki jih je katoljškim samostanom in drugim kristjanom v Jeruzalemu naklonil in storil, ga je varh božjega groba počastil z vso mogočo častjo, in sveti oče v Rimu, papež Gregor XVI. so mu dali naslov in čast „Častitljivnika svete zemlje“ (dignitarius terrae sanctae). Potoval je Anton tudi po Gorenjem Egiptu in prišel v obližje Nubije, kjer je v nekem kamnolomu blizo mesta Siene našel čez 3000 let staro mertvaško škrinjo (Sarkofag) s pokrovom vred pa ne še popolnoma izdelanim. Kamnito škrinjo zagledati mu pride na misel, da bi dal pokrov zgotoviti, in da bi po tem celi sarkofag iz najterdnejšega rudečega granita, kakoršnega je le malo videti v Evropi, na svoje lastne stroške poslal v svoj rojstni kraj, ter v hvaležni ljubezni, kedar bi spet domu prišel, vanj dal spraviti in shraniti kosti svojih ranjcih staršev. Sarkofag je na Ipavskem pokopališču več let čakal prihoda hvaležnega sina. 17. dan mesca junija leta 1845 proti večeru pa se pripelje vitez Anton Lavrin iz Dunaja; 19. dan zvečer pa so bile kosti njegovega očeta Jerneja Lavrina in matere Jožefe, rojene Uršičeve poiskane in v lepo škrinjo spravljene; in 20. dan ob 8. uri zjutraj so bile

od častitljivega ipavskega fajmoštra in dekana, gospoda Jurja Grabrijana, spremljevanega od druge duhovščine, z veliko cerkveno slovesnostjo vzdignjene. In v lepem sprevodu, v kterem se je znašel gospod vitez, veliko drugih veljavnih gospodov, obilna sorodovina in velika množica drugih ljudi, ki so k temu obhajilu skupaj privreli, po cerkvenem obredu v cerkvico sredi pokopališca postavljene, in po dokončanem petju in drugih navadnih molitvah, med kterimi se je darovala tudi daritev svete maše, v kamnito škrinjo ali sarkofag preložene in zakrite. To je bilo pač milo in ganljivo obhajilo, in gotovo se na ipavskem pokopališču že veliko let ni pretočilo toliko solz, kolikor se jih prelilo tisto jutro. In videz Lavrin, akoravno tako visoko povišan, vendar le nikoli ni pozabil svojih kmetijskih staršev, in se jih ni sramoval, ampak jih je vedno z hvaležno ljubeznijo spoštoval, in sarkofag, kamor so shranjene kosti njegovih staršev, bo še poznejšim rodovom oznanoval njegovo ljubeznipolno hvaležno serce do ljubljenih staršev. Po skončanem opravilu je gospod vitez Anton Lavrin uložil še potrebno zalogo za večno mašo z zadušnicami (biljami) za rajne starše, je še reveže lepo obdaroval, in se potem spet nazaj podal na svoje mesto, kamor ga je klical njegov stan in njegova služba.

Keršanski otroci! poglejte tukaj lep zgled hvaležne ljubezni do staršev. Tudi vam je hvaležnost do staršev že prirojena bila; še zdaj morate v svojem sercu nekaj čutiti, kar vas priganja hvaležnim biti svojim staršem za vse prejete dobrote, ako si niste že tega čutila v sercu zadušili z napuhom in drugimi hudimi strastmi in z nekeršanskim življenjem.

Še bolj kakor zavoljo naterne postave morajo otroci svojim staršem hvaležni biti zavoljo razločne božje zapovedi. Sv. Pavl namreč pravi: „V vseh rečeh se zahvalujte, zakaj to je volja božja v Kristusu Jezusu zavoljo vas vseh.“ (II. Tes. 5, 18.) Ko je pa že to volja božja ali božja zapoved, da je vsak človek hvaležen za vse dobrote, tedaj hvaležen vsem svojim dobrotnikom; kolikanj bolj so še le otroci dolžni hvaležni biti svojim staršem, od kterih so za Bogom dobivali največe in najobilniše dobrote!

Poglejte, keršanski otroci! natorna postava in božja razločna zapoved vas priganjate, da ste hvaležni svojim staršem. Toda oj! koliko je otrok, ki se v ozir tega hudo pregrešijo, ter so gerdo nehvaležni za dobrote, ktere so od staršev prejemali in jih še vedno prejemajo! Marskteri mladeneč, nehvaležen ki je, revska in bevska nad svojim očetom, ker mu denarja ne dajo, kolikor bi ga rad, da bi ga pognal po pivnicah in drugih slabih potih! Marsikaka deklina, napuhnjena ki je, ni zadovoljna z ničemur, kar jej starši napravijo, in starše žali in draži, ker jej ne kupujejo enako nečimurne obleke, kakoršno je vidila pri drugih. Starši svoje otroke v tak stan postavijo, da si zamorejo otroci sami svoj kruh služiti, in jim izročijo vse, kar imajo; otroci pa svojim staršem za vse to nobene hvale ne vedó! Nehvaležni otroci vedó le za dolžnosti, ki jih starši imajo do otrok; za dolžnosti pa, ki jih otroci imajo do staršev, nič nočejo vedeti. Otroci, preljubi otroci! vi mi nikar taki ne bodite, da si jeze božje ne nakopavate na glavo!

Svojim staršem ljubezen skazujemo :

c) ako pridno za nje molimo. Sv. apostel Pavl pravi: „Prosim vas tedaj pred vsemi rečmi, naj se opravljajo prošnje, molitve, priporočevanja, in zahvaljenja za vse ljudi, (zlasti pa) za kralje in vse oblastnike.“ (I.Tim. 2,1.2.) Zmed vseh drugih ljudi pa so otrokom starši najbližeji. Starši so njihova najperva, njihova ponatorna gosposka. Ravno zavoljo tega morajo otroci sleherni dan moliti za časno in večno srečo svojih staršev, ter Boga prositi, da bi jim dal dolgo živeti, da bi jim dal srečo na tem svetu, enkrat pa v nebesih večno plačilo za vse njihove skerbi in vso njihovo ljubezen. — Bilo je ravno novega leta dan, ko se oče Jožef iz spanja prebudi. Celih dvánajst tednov je hudo bolen ležal na postelji, dokler se mu ni na boljše obernilo. Ravno to noč pa je bil spet enkrat prav sladko zaspal. Ko se prebudí in čuti, da se mu zdravje prav dobro povračuje, iz serca zahvali Boga, da mu je dal včakati novega leta; kajti v hudi bolezni že ni bilo več upanja, da ga bo učakal. Na to pa mu na misel pridejo njegovi otroci, dva čversta fanta in hčerka Marija, kteri so prav pridno delali in se marljivo obračali, da so si kaj prislužili in bolnega

očeta z vsem potrebnim previdili v bolezni. Druge leta so ob novem letu že na vse zgodaj pred njegovo posteljo hodili, in mu srečno in veselo novo leto voščili. Danes pa jih ni bilo, dasiravno je že beli dan skozi okno posvetil. Ali ga mar otroci zdaj niso več tako močno ljubili, kakor poprej, dokler je bil še terden in zdrav, in je on njim služil ljubi kruhek?“ Med tem, ko to premišljuje, zasliši v drugi stanici neko milo žuborenje in zdihovanje. In tedaj vstane, se obleče in se prav zdravega čuti. Zdaj odpre vrata in zagleda svojih troje otrok na kolenih, ki so molili in milo Boga prosili, da bi njihovemu dobremu očetu ljubo zdravje spet dodelil, in mu dal zdravemu in srečnemu biti v začetem novem letu. Ko oče Jožef to vidi in sliši, polijo ga solze, in je objel svoje otroke, potem pa med nje pokleknil, in so vsi skupej Boga zahvalili, da je otročjo molitev uslišal, in dal ozdraviti njihovemu očetu. — O da bi pač vsi otroci tako pridno molili za svoje starše!

Svojim staršem ljubezen skazujemo:

d) ako jim z lepim obnašanjem veselje in čast narejamo. Neki ubogi vidovi so bili udje tako oterpnili, da nič več ni mogla v cerkev hoditi, kakor poprej, dokler zdrava bivši nikdar ni bila zamudila božje službe. To jej je delalo neizrečeno veliko britkost in dušno bolečino. Vsako nedeljo je milo tožila svojima sinovoma: „O kako srečna bi bila, ko bi mogla k sveti maši iti; toda preslaba sem, in ni mi mogoče do cerkve priti!“ Tako je zdihovala in milo jokala, potem pa kuševala križec, ki ga je imela na svojem rožen-krancu, kterega je prav pridno in pobožno molila. Materno zdihovanje je sinovoma prav močno k sercu šlo. Rada bi bila materno željo spolnila, in ljubi materi veselje naredila, pa nista vedela kako; kajti revna sta bila in živali je ni bilo pri hiši, da bi jo bila vpregla, in mater v cerkev peljala. Na zadnje pa jo vendar le prav lepo vganeta. Na dva terdna kolja privežeta stol, na stol pa mater posadista, in jo neseta v cerkev. Dobri ljudje, ki so to vidili, hvalili so bogaboječa sinova na ves glas, in tudi gospod fajmošter so jima očitno v cerkvi obetali božji blagoslov zavoljo njunega lepega ravnanja. — Bog daj, da bi tudi še dandanes vsi otroci lepo

živeli, in z lepim obnašanjem in zaderžanjem veselje in čast delali svojim staršem!

Svojim staršem ljubezen skazujemo:

d) ako jim v sili pomagamo, jih v potrebi podpiramo, jim v dušnih in telesnih potrebah na pomoč pridemo.

Pervič je treba staršem pomagati v telesnih potrebah. Treba je tedaj staršem pomagati pri vsakdanjih delih in opravilih, in jim s tim polajšati trud in težave, ktere so sklenjene s temi opravili. — Treba je tudi, da otroci očetu in materi, ako v pomanjkanje pridela, lepo pomagajo, ako le morejo. Kaj ne, da je gerdo in neusmiljeno že to, ako premožen človek resnično potrebnim revežem noče pomagati; toda še vse hujša krivica in gerša nehvaležnost je, ako otroci svojim ubožnim in potrebnim staršem ne pridejo na pomoč! — Otroci so dolžni svojim staršem pomagati tudi takrat, kedar se starši postarajo, ter opešajo in obnemorejo tako, da si sami ne morejo več potrebnega živeža pridelati in si potrebne obleke pridobiti.—Sosebno pa so otroci staršem, kedar obolijo, lepo postreči dolžni, ter jim poskerbeti zdravnika in zdravil, in jim po svoji moči polajšati bolečine, ktere jim bolezen prizadene.— Tako in enako priden otrok pomaga svojim staršem v telesnih potrebah, da jim vsaj po nekoliko povračuje dobrote, ktere so mu oni skazovali v njegovih otročjih in tudi v poznejših letih, ker dobro vé, da je to božja volja in božja zapoved. Po modrem Sirahu (3, 14. 15.) namreč Bog sam govori in pravi: „Sin, podpiraj starost svojega očeta, in ne žali ga v njegovem življenju; zakaj usmiljenje do očeta ne bo nikdar pozabljeno.“ — „Povračuj staršem, kar so ti oni (dobrega) storili.“ (Sir. 7, 30.)

Vendar pa nikar ne mislite, da so svojim staršem pomagati dolžni le samo tisti otroci, kteri so kaj premoženja prejeli od svojih staršev, in da tisti, ki nič premoženja niso prejeli, jim tudi pomagati niso dolžni. Močno bi se motil, kdor bi tako mislil. Verjamite mi, da vsak otrok, če tudi nič blaga in premoženja staršev ni prejel, jim je vendar le po

vsi svoji moči pomagati dolžen, kedar vidi, da jim manjka potrebne hrane in oprave: zakaj če tudi blaga in premoženja od njih ni prejel, pa prejel je življenje in izrejo. Ali pa mar življenje in izreja ni več kakor blago in premoženje? — Lep zgled, kako skerbni da naj bodo otroci za svoje starše, imamo nad mladim Belkombom. Ta mladeneč je bil sprejet v vojaško šolo, in je bil v vojaški šoli tudi izrejen. Ondi se mu je vse boljša godila kakor doma pri njegovih ubogih starših, ktere je pomanjkanje stiskalo od vseh strani. Več dni že se je znašel v tej šoli, pa je le samo juho (župo) jedel in kruh in samo vodo pil; drugih jedi pa še pokusiti ni hotel. Ko šolski vodja to zve, ga okrega, ker misli, da dela to le iz prevelike pobožnosti, in mu zapove, naj jé, kar drugi jedó. Toda mladeneč ne uboga in ostane še zmerom ob sami juhi, ob kruhu in ob vodi. To pa je bilo vodju tolikanj čez glavo, da ga še ostrejši prime, in mu zažuga, da ga bo iz šole odpravil, ako z drugimi mladenči vred ne bo jedel vseh jedi. Mladeneč se prestraši in tedaj reče: „Častiti vodja! ker hočete po vsi sili vedeti, zakaj da jaz tako ravnam, Vam bom pa povedal: Glejte, v moji očetovi hiši dostikrat nismo imeli nič drugega razun černega kruha, in večkrat še tega prav pri pičlem: zdaj pa imam dobro juho, in dobrega belega krúha v obilo, in to mi je prav dosti; zakaj če pomislim, kako revno in siromaško da živijo moj oče, moja mati, moji bratje in moje sestre, ne morem več jesti!“ Vodja to slišati se ni mogel solz zderžati. Milo in mehko tedaj reče mladenču: „Ako so tvoj oče pošteno kralju služili, kako pa, da nimajo kake doslužnine (penzijona)?“ In mladeneč mu seže v besedo in pravi: „Celo leto so doslužnine prosili, pa je niso dobili; zdaj pa so tako obožali, da še stroškov za prošnjo več ne zmorejo, ter živijo v mestu Verzelj (Versailles) v silnem uboštvu.“ — „Če je pa taka“, odgovorí vodja, „jim bom pa jaz poskerbel doslužnino. In ker imaš tako revnega očeta, da ti nič dati ne morejo, na tu tri lire, da si kaj kupiš in si kako veselje narediš; pa tudi tvojemu očetu bom nekaj poslal, da ne bodo stradali, dokler doslužnine ne dobijo.“ Mladeneč pa skerbno vprašuje: „Ali Vam bo pa mogoče jim kje poslati?„ „Nič ne skerbi“, zaverne vodja, „jaz že vem, po kterem potu jim imam poslati,

da jim gotovo v roke pride.“ Na to pa mladeneč poprosi in pravi: „O dobri gospod! denite še te tri lire zraven unega, kar bote poslali: jaz imam tukaj vsega v obilo in ne potrebujem ničesa; mojemu očetu pa bodo tri lire v veliko pomoč!“

Keršanski otroci! ali imate pač tudi vi tako dobro serce do svojih staršev, kedar se v pomanjkanju znajdejo, kakoršno serce je imel ta mladeneč do svojih revnih staršev?—Znajdejo se otroci, kteri svoje starše radi imajo, in jim radi pomagajo v vsaki potrebi! — Nasproti pa nahajamo še več takih otrok, kteri svojim ubogim, obnemoglim in bolehnim staršem nič nočejo pomagati, in svoj denar rajši zapijejo, zaigrajo ali kako drugač zatratijo, kakor pa da bi ž njim na pomoč pristopili svojim revnim in potrebnim staršem. Otroke nahajamo, ki vsem drugim ljudem rajši pomagajo, kteri svojim staršem še tega, kar jim je izgovorjenega, ne dajo, ali pa le prisiljeni dajo, in le mermraje in preklinjevaje dajo. Otroke nahajamo, ki clo staršem kradejo in jim odjemljejo, kar so si kervavo prislužili in česar tudi kervavo potrebujejo! — Ljubi otroci! tako ravnati se ne pravi staršem v telesnih potrebah pomagati, kakor zapoveduje četerta božja zapoved. In vi nikdar tako ne ravnajte, da se vam enkrat z enako mero povračevalo ne bo!

Še bolj kakor v telesnih so pa otroci svojim staršem drugič v dušnih potrebah pomagati dolžni. Ako nas keršanska ljubezen veže, da svojemu bližnjemu, ter vsakemu človeku v zveličanje pomagamo, kolikor moremo; so gotovo otroci še vse bolj dolžni, svojim staršem pomagati, da pravično živijo in pravično umerjejo. To se bo pa zgodilo:

a) če otroci za svoje starše Boga prosijo, da bi jih Bog s svojo milostjo po pravem potu vodil, jim njihove slabosti pregledal in jih v pravičnosti uterdil;

b) če otroci svoje starše ponižno in ljubeznivo opominjajo, voljno prenašati vse križe in nadloge in s spokornim duhom;

c) če jih v žalosti in bolezni tolažijo in za prejemanje svetih zakramentov lepo pripravljajo.

4. In ako bi bili starši že odmerli, vendar le s tim otrokom vse dolžnosti do staršev niso odmerle. — Po smerti svojih staršev so otroci dolžni:

a) skerbeti svojim staršem za spodoben sprevod ali pokop, ter jih lepo spremiti na pokopališče;

b) dolžni so moliti za svoje pokojne ali ranjke starše in daritev svete maše darovati za njih dušo, da bi bila, ako je v vicah zaderžana, hitro rešena in v nebeško kraljestvo prenesena. V to jih zavezuje ljubezen, ktera nikoli ne mine in tudi v večnost sega. V to jih zavezuje razločen nauk sv. pisma, ki pravi: „Sveta in dobra misel je moliti za mertve, da bi bili grehov rešeni.“ (II. Mak. 12, 46.) V to jih zavezujejo tudi zgledi pobožnih kristjanov. Med drugimi je sv. Avguštin priserčno in stanovitno molil za svojo ranjco mater, sv. Moniko, in jo je priporočal tudi drugim duhovnom v molitev in v pobožen spomin. — Otroci! postojte in pomislite zdaj, kako da vi spolnujete to svojo dolžnost? Ali molite zjutraj, zvečer in pri sveti maši za svoje pokojne starše? Ali ste pa morebiti že popolnoma na njih pozabili? To pa bi bilo res žalostno znamnje, ter znamnje, da ne spolnujete zvesto četerte božje zapovedi!

c) Otroci so dolžni zadnjo voljo svojih staršev spolniti, in sicer zvesto spolniti in hitro spolniti, kakor je naročeno, nikakor pa ne odlašati na cele leta, kakor le radi odlašajo malopridni otroci. Večkrat se zgodi, da se otroci po smerti svojih staršev med seboj prepirajo, kdo da bo več premoženja pograbil, in vsak pravi: Ali nisem tudi jaz njih otrok? Naj bi pa vsi taki tudi tega nikar ne pozabili, da, ko so njih otroci, so tudi dolžni, njihovo zadnjo voljo zvesto in natanjčno spolnovati.

d) Otroci so dolžni po smerti svojih staršev nazaj dati tuje blago, ako bi ga bili starši zapustili med svojim premoženjem; zakaj tujega blaga, ker njihovo ni, tudi ne morejo zapustiti starši svojim otrokom!

5. Ljubi otroci! ljubite tedaj svoje starše tako, kakor ste se danes učili. Ljubite jih ne le z besedo, ampak tudi z djanjem. — Posnemajte Jezusa, ki je svojo mater Marijo tako prisèrčno ljubil, da še na križu ni nanjo pozabil, marveč jo izročil svojemu ljubljenemu učencu ter učencu ljubezni, svetemu Janezu, rekoč: „Glej, tvoja mati!“ Amen.

XXXVIII. Keršanski nauk.

Otroci so dolžni pokorščino skazovati svojim staršem.

1. Otroci so dolžni svoje starše spoštovati, spoštovati z besedo in z djanjem in z voljnim prenašanjem njihovih nadležnost in slabost. — Otroci so pa dolžni svoje starše tudi ljubiti, zato ko so starši njihovi največi dobrotniki, in natorna nič manj kakor božja postava velevate starše ljubiti. Otroci pa svoje starše ljubijo: če jim vse dobro iz serca hočejo, želijo in storijo; — če se jim za prejete dobrote hvaležne skazujejo; — če pridno za nje molijo; — če jim v dušnih in telesnih potrebah pomagajo.

2. Tretja dolžnost otrok do staršev je:

III. Otroci so dolžni pokorščino skazovati svojim staršem.

Kako pa zamorejo otroci svojim staršem pokorščino skazovati?

Otroci svojim staršem pokorščino skazujejo s tim, da a) delajo to, kar starši ukazujejo; to pa opuščajo, kar jim prepovedujejo; b) s tim, da tudi želje in dobre svete staršev spolnujejo; posebno pa, da si

njih poslednje nauke pridno k sercu jemljejo in po njih ravnajo.

a) V vsaki deržavi, da razpadla ne bo in da se bo ohranila, morajo biti eni, ki zapovedajo, drugi pa jih morajo vbogati in jim pokorščino skazovati. Enako se mora goditi tudi v vsaki družinji; kjer tega ni, ni ne lepega reda ne sreče. Starši so v vsaki družinji od Boga samega postavljeni zapovedovavci; oni imajo tedaj pravico in oblast in dolžnost, otrokom zapovedovati, in bodo morali od te svoje dolžnosti enkrat tudi Bogu odgovor dajati. Ako so pa starši dolžni otrokom zapovedovati, gotovo so tudi otroci dolžni starše poslušati in jim pokorščino skazovati. To dolžnost Bog sam otrokom nakalda, kedar govori po kralju Salomonu, rekoč: „Poslušaj, moj sin! nauk svojega očeta, in ne puščaj v nemar postave svoje matere.“ (Pregov. 1, 8.) „Poslušaj svojega očeta, ki te je rodil, in ne zaničuj svoje matere.“ (Pregov. 23, 22.) Po modrem Sirahu (3, 2. 3.) pa pravi: „Otroci, poslušajte očetove povelja, in tako delajte, da vam bo dobro. Zakaj Bog hoče, da otroci svojega očeta spoštujejo, in hoče in poterduje materno veljavo čez otroke.“ In sv. Pavl v božjem imenu govorí, rekoč: „Otroci! bodite pokorni svojim staršem v Gospodu; zakaj to je prav“, (Efež. 6, 1.) to je: Pravica zahteva, da vbogate svoje starše tako, kakor Gospod zapoveduje, kakor se kristjanu spodobi, torej ne v nedopuščenih rečeh, ktere Bog prepoveduje, kakor je storila Herodijadina hči. (Mat. 14, 1.) Še bolj terdo sv. Pavl otrokom dolžnost pokorščine na serce navezuje s temi-le besedami: „Otroci! bodite pokorni staršem v vseh rečeh; zakaj to je dopadljivo Gospodu.“ (Kološ. 3, 20.) Sv. Pavl pravi „v vseh rečeh“, naj so že ali majhne ali velike, imenitne ali neimenitne, lahke ali težavne, prijetne ali neprijetne; „v vseh rečeh“, naj si že zadevajo to, kar je časnega, ali pa to, kar je večnega, naj si že zahtevajo ali časni blagor ali pa dušno zveličanje. Le takrat, ko bi starši zapovedovali kaj pregrešnega, ukazovali kaj takega, kar Bog prepoveduje, bi jih otroci ubogati ne smeli. V takih okoljščinah bi mogli Bogu bolj pokorni biti, kakor pa ljudem (Ap. dj. 5, 29.), ter takim brezvestnim staršem. Toda število takih nesrečnih otrok,

kteri bi take hudobne starše imeli, — bodi ga Bog zahvaljen! — vendar le ni tako veliko in obilno, kakor pa je število neporednih in nepokornih otrok. O da bi se pač vi, ljubi otroci! ne znašli med številom niti teh niti unih.

Vtegnil pa bi kdo misliti, da četerta zapoved božja le samo majhnim otrokom zapoveduje pokornim biti svojim staršem, nikdar pa odraščenim. — Toda povem vam, da četerta zapoved ni le samo malim otrokom dana, ampak tudi odraščenim; zakaj Gospod Bog, kedar je dajal svoje svete zapovedi na Sinajski gori, pri četerti zapovedi božji ni delal nobenega razločka med majhnimi otroci in med odraščenimi, temveč je vsem sploh zapovedal starše spoštovati, ter jim pokorščino skazovati. In odraščeni otroci so po tem takem še tem bolj dolžni, pokorščino skazovati svojim staršem, ker imajo že tem bolj odperto in dozorelo pamet, in torej tudi tem lagleje in tem bolj zamorejo spoznati, kaj da Gospod Bog od njih tirja v četerti božji zapovedi.

Keršanski otroci, majhni in veliki! poslušajte torej božji glas, ki vam iz četerte zapovedi na serce govorí. Dokler vam vaši starši napačnega in pregrešnega ne ukazujejo, jih vbogajte na pervo besedo, na pervi miglej, jih vbogajte kar brez vsega obotavljanja! Vbogajte jih, kedar vam velevajo, da jim pomagate opravljati navadne vsakdanje dela in opravila. Vbogajte jih, kedar vam rečejo storiti to ali uno delo. Vbogajte jih, kedar vas kam pošljejo, da jim prinesete to ali uno reč. — Vbogajte jih pa še tem rajši in tem bolj, kedar vam v ozir vašega lepega zaderžanja in v ozir keršanskega življenja kaj ukazujejo. Vbogajte jih, kedar vam velevajo varovati se grešnih priložnost, v kterih bi lahko padli in grešili; — ogibati se slabih tovaršij, ktere bi vas lahko ob nedolžnost pripraviti; — raztergati grešne prijaznosti in znanja, ktere bi vam poštenje vzele in vam sramoto in žalost na glavo nakopale; — opuščati igro in pijančevanje, kterim sledí nesreča kar za petami. — Vbogajte jih, kedar vam velevajo pridno moliti, — z veseljem k sveti maši hoditi, — pridige in keršanske nauke zvesto poslušati, — svete zakramente vredno prejemati, — kake svete bukve brati i. t. d. — Poglejte, ljubi otroci! hlapci morajo pokorni biti svojim gospodarjem, vojščaki svojim vojaškim po-

glavarjem, duhovni svojemu škofu, — vi pa bi svojemu očetu in svoji materi pokorni ne bili? Dostikrat že ste slišali, kako težka rajtenga da staršev čaka, ako svoje dolžnosti ne storé, ter svojih otrok od hudega ne odvračujejo in k dobremu ne napeljujejo; zakaj ste tedaj tako čmerni, in nejevoljni in uporni, kedar vam starši kaj hudega prepovedujejo in kaj dobrega zapovedujejo? Ali mar hočete, naj vaši starši brezvestno z vami ravnajo, ter vam pomorejo, da svoje dolžnosti zanemarjate, razuzdano živite, in se pogubite? Oh tega nikarte! Poslušajte, kakošno strašno sodbo da je sklenil Gospod Bog nad oporne in nepokorne otroke! V V. Mozesovih bukvah (21, 18—21.) to-le beremo: „Ako ima kdo termastega in neukrotljivega sina, ki ne posluša povelja svojega očeta ali svoje matere, in, ko ga strahujeta, noče pokoren biti; naj ga primeta, in peljeta k starašinom tistega mesta, in k vratom sodbe, in naj jim rečeta: Ta najin sin je neukrotljiv in termast, noče poslušati najnega opominjevanja, udal se je požrešnosti, in razuzdanosti in nečistosti; in ljudstvo (tistega) mesta naj ga s kamnjem posuje, in naj umerje, da spravite hudo zmed sebe, in ves Izrael (to) sliši in se bojí.“ Oh, ko bi dandanes še s kamnjem pobijali vse tiste otroke, ki so neporedni, malopridni in razuzdani, ki svojih staršev ne vbogajo, njihovemu svarjenju se posmehujejo, lenobo pestujejo, pijančevanja in druge nerodnosti doprinašajo, kaj pravite, koliko otrok, koliko sinov in hčer bi neki še živih ostalo? Kdo bi mislil, in kdo bi verjel, da keršanski otroci, ki zgled svojega Zveličarja, kteri je celih trideset let tolikanj ljubeznivo pokorščino skazoval svojim pozemeljskim staršem, ter svojemu redniku, sv. Jožefu, in svoji ljubi materi Mariji, pred očmi imajo, bi se svojim staršem vstavljali, bi njih povelja zasmehovali, in kar nalašč delali ravno to, kar je nasproti temu, kar starši zahtevajo in velevajo?

Oh ljubi keršanski otroci! saj vi mi nikdar nikar taki ne bodite, in se nikoli nikar z nepokorščino do staršev ne pregrešite, marveč posnemajte zgled Jezusov, ki je bil svojim pozemeljskim staršem v vsem pokoren, pokoren pa tudi svojemu nebeškemu Očetu, pokoren do smerti, in sicer do smerti na križu! (Filip. 2, 8.) Posnemajte tudi zglede drugih bogoljubnih

in vbogljivih otrok, ki vam jih v misel jemlje ali sveto pismo ali pa življenje svetnikov.

V svetem pismu imate med drugimi posebno lep zgled nad pobožnim Izakom, Abrahamovim sinom. Bog je bil, da bi Abrahamovo pokorščino na poskušnjo djal, temu svojemu zvestemu služabniku zapovedal, da mu mora svojega edinega priserčnega sina Izaka na gori Morija zaklati in v dar sožgati. Abraham, se vé da s težkim sercom, vendar pa ves vdan v sveto voljo božjo, se zjutrej zgodaj na pot odpravi. In tedaj osla z dervmi otovori, vzame dva hlapca in sina Izaka, ter gredo od doma proti tistemu kraju, kterega mu je bil pokazal Gospod Bog. Tretji dan Abraham od daleč zagleda tisti kraj, in reče svojima hlapcoma: „Počakajta tukaj z oslom: jaz in sin greva hitro gori (molit).“ Tedaj je vzel derva za germado, jih je Izaku naložil, on pa je v rokah nesel ogenj in nož. Ko sta skupej šla, je Izak djal svojemu očetu: „Oče!“ Abraham odgovorí: „Kaj je, moj sin?“ „Glej“, pravi Izak, „tukej je ogenj in derva; kje je pa jagnje za daritev?“ Milo se je moralo Abrahamu storiti pri tem vpraševanju; in mu je odgovoril: „Za jagnje, moj sin! bo Bog skerbel.“ Dalje gredé prideta na mesto, kterega mu je bil Bog pokazal. Abraham postavi altar, in nanj derva zloži; na to je zvezal Izaka, svojega sina, in ga je položil na altar verh derv. Tedaj je stegnil svojo roko, in je za nož prijel, da bi zaklal svojega sina. Pa angelj Gospodov je z neba zavpil: „Abraham! ne steguj svoje roke nad mladenča, in nič žalega mu ne stori. Zdaj vem, da se Boga bojiš, ker zavoljo njega clo svojemu edinemu sinu nisi zanesel.“ Abraham se ozre, in za seboj zagleda ovna, ki je med ternjem za rogove tičal. Prime ga, ter ga daruje namesto svojega sina v žgavni dar. Poglejte, kako pokoren je bil Izak svojemu očetu Abrahamu. Zvezati se mu da kar brez vsega obotavljanja, in clo zaklati bi se mu bil pustil kar brez vsega vgovarjanja, in kakor krotko jagnje, ki ga mesar v mesnico pelje, ni odperl svojih ust.

In da vam še iz življenja svetnikov kak zgled povem, naj vam najpoprej v misel vzamem sv. Aleša. Sv. Aleš je bil tako pokorno in tako vbogljivo dete, da je s svojo ljubeznivo pokorščino svojim staršem veselja delal, kedar koli

in kjerkoli je le mogel, in da jim je bila njegova vbogljivost in pokorščina res v veliko-veliko tolažilo. — Kedar je bil leta 1226 Francoski kralj Ludovik VIII. umerl, je njegov sin, sveti Ludovik IX. kraljevanje prevzel. Ker je bil pa še premlad, da bi bil sam kraljeval, bil je svoji materi, sveti Blanki, pod oblast postavljen. In sv. Ludovik ni le samo o tem času, ko se je znašel pod materno oblastjo, ampak tudi pozneje, ko je sam vladanje prevzel, bil v priserčni otročji ljubezni ves vdan in pokoren svoji sveti materi. — Enako beremo od sv. Ludovika Bertranda, da med drugimi lepimi čednostmi, ktere so mu lepšale njegovo nedolžno serce, bila je na pervem mestu njegova pokorščina do staršev. Bila pa je njegova pokorščina tako velika in tako vdana, da ga ni bilo treba še le sklicevati in mu zapovedovati, ampak da je že pazen bil na vsak miglej svojih staršev, in je berž-berž storil, kar so zahtevali njegovi starši. — O da bi pač tako vbogljivi in tako pokorni bili svojim staršem vsi keršanski otroci!

b) Pa ne le samo s tim, da delajo, kar starši zapovedujejo, in opuščajo, kar jim prepovedujejo, morajo otroci pokorščino skazovati svojim staršem, ampak tudi s tim, da še clo želje in dobre svete svojih staršev spolnujejo, in da si posebno njih poslednje nauke pridno k sercu jemljejo in po njih ravnajo. — V ozir tega vsem otrokom z lepim zgledom naprej gre mladi Tobija. Ko namreč stari Tobija misli, da ga bo Bog kmalu k sebi vzel, pokliče k sebi svojega sina, ter mu daje veliko lepih naukov. Na to pa je mladi Tobija svojemu očetu odgovoril, in je rekel: „Oče, vse bom storil, karkoli si mi zapovedal.“ (Tob. 5, 1.) In tudi ko je Tobija že dorastel, nobene reči ne stori kar sam ob sebi in po svoji glavi, in kar mu oče svetuje, to stori. Oče mu veli v daljno tujo deželo se podati, da bi ondi iztirjal neke denarje. Tobija se kar naglo na pot odpravi, toda se ne zanaša na svojo lastno modrost in razumnost, ampak le na očetove besede in njegove nasvete. Oče mu svetuje, naj si tovarša poišče na pot. Sin gre, in si ga poišče, pa ga pred očeta pripelje, da bi videl, ali bo tovarš očetu po volji ali ne. In še le, kedar oče tovarša poterdi, in ju blagoslovi, odrineta iz doma. In clo v tuji deželi so mu njegovi ljubi starši vedno na mislih in

na skerbi. Ko mu njegov tovarš, ki je bil sam sveti angelj Rafael, svetuje, naj snubi Saro, Raguelovo hči, mu je odgovoril Tobija: „Slišim, da je bila že sedmim možem dana, in so umerli; pa tudi to sem slišal, da jih je hudi duh pomoril. Zato se bojim, da bi se kje tudi meni kaj takega ne zgodilo; in da bi svojih staršev, ker sem njih edini otrok, v njih starosti od bridkosti pod zemljo ne spravil.“ In še le, ko ga angelj popolnoma potolaži in mu vso skerb iz glave in ves strah iz serca spravi, se mu vda, ter Saro snubi in v zakon dobi. Ko mu pa Raguel, njen oče in njegov tast, prigovarja, da bi še dalj časa ostal v njegovi hiši, se Tobija z lepo izgovarja in pravi: „Vem, da moj oče in moja mati zdaj štejeta dni, in da njuni duh v njih terpi“, in nikakor noče dalj časa na tujem ostati, da bi kje ne žalil svojih ljubih staršev. Poglejte, ljubi otroci! to je pokorščina, res zlata vredna, ki nobene reči ne stori zoper voljo svojih ljubih staršev, in zvesto spolnuje clo njihove pobožne želje in njihove dobre svete. — Razgledujte se pa tudi še nad naslednjim zgledom: Oče Otmar je bil hudo obolel. Vidoma je pešal dan na dan, ter čutil, da se mu smert približuje. Nekega jutra ravno o solnčnem vzhodu pa je popolnoma obnemogel: oko se mu stamní, obličje zabledí, in merzel put mu po čelu stojí. Njegovi otroci, Albert, Leonard in Nežica jokajo krog mertvaške postelje ljubljenega očeta, mati pa mu merzel put raz čela briše. Že so mislili, da bo zdajci ugasnil. Nenadoma pa mu odleže. Ko si nekoliko oddahne in se pri čistem zavé, odpre svoje usta, da bi slovo vzel od svojih otrok in jim poslednjo opominjevanje navezál na serce. Z rahlim, trepečim glasom tedaj začne in pravi: „Priserčni moji otročiči! poglejte tukaj svojo mater, ktera mi put raz čela briše; veliko dobrega je storila meni in vam; spoštujte jo, ljubite jo, in je nikdar z nepokorščino ne žalite. Nikdar nikar ne pozabite, da očetov blagoslov otrokom hiše zida, materna kletev pa jih do tal podira! Revni ste: tudi jaz sem bil reven; toda Bog me ni bil zapustil. Tudi vas ne bo zapustil, ako vi njega ne zapustite. Njegov sveti blagoslov in njegova milost bota z vami! Ne žalujte tolikanj za menoj: drugo, boljše, ter večno življenje nas čaka unod groba; tamkaj se bomo zopet vidili.

Poslušajte zdaj še moje poslednje besede, ter si jih globoko vtisnite v serce.“ In zdaj se umirajoči oče oberne k svojemu starejšemu sinu Albertu, ter mu pravi: „Ljubi moj sin! ti si sicer dobrega serca in vbogljiv, toda togoten si preveč; vedi pa, da jeza človekova naredi marsikaj, kar ni prav pred božjim obličjem. Spomni se poslednjih besed očetovih, kedar koli te jeza obsiplje.“ Mlajšemu sinu Leonardu pa reče: „Tudi ti si dobrega serca, toda preveč lahkomišljen si; v svoji lahkomišljenosti pa stori človek marsikterikrat več hudega, kakor pa v togoti. Spominjaj se očetove poslednje ure, kolikorkrat koli ti lahkomiselnost nadlego dela.“ „In ti, ljuba Nežica! poslušaj me. Tudi od tebe se ne morem ločiti, da bi ti poslednjega opominjevanja ne dal. Napak, ki sem jih nad tvojima bratoma grajal, sicer ne najdem nad teboj, ti nisi ne togotna, ne lahkomišljena; toda nezadovoljna si s svojim stanom. Nezadovoljnost s stanom pa stori, da si nevošljiva drugim ljudem, nehvaležna do svojega Boga, in sama seboj nezadovoljna, in tedaj nesrečna. Dobro pomisli to-le resnico: Marsikteri človek je reven, akoravno ima obilno blaga; in marsikteri je bogat, akoravno se v revščini znajde.“ Ko jim je oče tako prigovarjal, so otroci na ves glas jok zagnali, pa so mu tudi terdno obljubili, da njegovega poslednjega opominjevanja nikdar ne bodo pozabili. Molčé je še vsakega posebej v roko segel. Še bi bil rad spregovoril par besedi, pa mu jezik zastoji in življenje vgasne. Njegovih poslednjih besed pa njegovi otroci nikdar niso zgubili spred oči: bile so jim močna bramba v skušnjavah. Svojo mater so lepo spoštovali in jo z vsem potrebnim lepo oskerbovali vse dni njenega življenja. In kedar je umerla, spodobno so jo pokopali. Pa tudi po njeni smerti niso pozabili ne nje ne očeta, marveč so svoje ljube starše še zmerom spoštovali tako z lepim keršanskim življenjem kakor tudi z molitevjo, ktero so za nje opravljali.

3. S tem sem vam jez razložil dolžnosti otrok do staršev, vi pa keršanski otroci! skerbni bodite, da jih zvesto spolnujete. Svoj današnji nauk pa bom sklenil z lepimi besedami, ki jih sveti Ambrož govorí, rekoč: „Spoštuj svojega očeta in svojo mater. To je v pobožno življenje perva stopinja; zakaj Bog je hotel, da si po starših življenje prejel. Spoštuj jih z vbogljivostjo in zderži se sleherne krivice, ker dobrih staršev še clo s kakim pogledom žaliti ne smeš. Toda to je še vse premalo, ako jih le samo očitno ne zasramuješ. Zakaj tako očitno zasramovanje je že postava obsodila, ki pravi: Kdor očeta ali mater preklinja, bodi umorjen. Spoštuj tedaj starše zato, da boš dober. Zakaj vse kaj drugega je, ako jih spoštuješ zavoljo zapovedi postave, in vse kaj drugega je, ako jih spoštuješ iz dobroserčnosti. Spoštuj svoje starše, ker jih je tudi sin božji spoštoval. Od njega namreč bereš: In on jima (Jožefu in Mariji) je bil pokoren. Ako je pa Bog pokoren bil svojim služabnikom, bi mar ti ne hotel pokoren biti svojim staršem? Kristus tedaj je spoštoval Jožefa in Marijo ne zavoljo svoje dolžnosti, ampak zavoljo svoje dobroserčnosti. On je tudi svojega nebeškega Očeta spoštoval, kakor ga nobeden drug spoštovati ni mogel, tako, da mu je bil pokoren do smerti. Spoštuj tedaj tudi ti svoje starše! Amen.

XXXIX. Keršanski nauk.

Kaj je obljubljeno otrokom, kteri spolnujejo četerto božjo zapoved?

1. V treh keršanskih naukih sem vam zaporedoma razlagal dolžnosti otrok do staršev. Slišali ste, da so otroci dolžni svoje starše spoštovati, jih ljubiti in jim pokorščino skazovati. Slišali ste, da vse to že natorna postava otrokom veleva, še bolj pa to zahteva razločna božja zapoved. Slišali pa ste tudi, kako da morajo otroci svojim staršem skazovati spoštovanje, ljubezen in pokorščino. — Stopimo pa zdaj spet za stopinjo naprej v razlaganju četerte božje zapovedi.

2. Naj poprej pridemo do vpraševanja:

Kaj je obljubljeno otrokom, kteri to zapoved spolnujejo?

Otrokom, kteri četerto zapoved božjo zvesto spolnujejo, obljubljeno je dvojno plačilo, pozemljisko in nebeško, časno in večno. Obljubljeno jim je dolgo in srečno življenje na tem svetu; obljubljeno jim je pa tudi večno zveličanje na unem svetu.

3. Naj poprej je otrokom obljubljeno

I. Dolgo življenje in

II. srečno življenje na tem svetu.

Sveti apostelj Pavl piše: „Spoštuj svojega očeta in svojo mater; to je perva zapoved z obljubo; — da ti bo dobro in da boš dolgo živel na zemlji.“ (Efež. 6, 2. 3.)

I. Pervo plačilo dobrim otrokom obljubljeno je tedaj dolgo življenje. Otrok, ki spoštuje tiste, kteri so mu življenje dali, ter svoje starše, ima torej tudi dolgo življenje v plačilo. To je pa gotovo neizrečeno veliko plačilo, zakaj življenje je res velika dobrota božja, je zmed vseh časnih darov največi dar božji. Vse druge pozemeljske dobrote namreč so nam ljube in drage le tako dolgo, dokler živimo; kakor hitro pa umerjemo, zgubijo za nas svojo veljavo, svojo ceno in vrednost. Pred oči si postavite, postavim, kraljevo krono, kraljevo palico ali žeželj, kraljevo opravo in celo bogato kraljestvo; — kralja pa na smertni postelji, ko se ravno loči iz tega sveta: kaj menite, da umirajočemu kralju veselje dela kraljeva krona? in da mu kraljeva palica in kraljeva oprava serce razveselujete? in da mu lepo, bogato kraljestvo kaj pomaga? Gotovo veste, da ne, ker dobro vé, da z življenjem vred bo vse to zgubil! — Mislite si lepo pohištvo, drage pojedinje, prijetno godbo ali muziko, obširno zemljišče, veliko zalogo denarja in drugega blaga, ki človeku tolikanj veselja nareja, dokler vse to v posesti ima: ali menite, da mu vse te lepe in prijetne reči serce razveseljujejo tudi še po tem, kedar mu je življenje že vgasnilo? Povem vam, da clo nič več ne; zakaj oči se mu zatisnejo, in nič več ne morejo ogledovati lepega premoženja; — ušesa se mu zaprejo, in nič več ne morejo poslušati godcev in godbe prijetnega glasa; usta mu zastanejo, in nič več ne morojo vživati okusnih jedi in pijač; noge mu odrevené, in ga nič več ne morejo nositi po obširnem zemljišču: z življenjem vred mu je vgasnilo vse pozemljiško veselje, so ga zapustile vse posvetne prijetnosti in sladčice, so mu slovo dale vse časne dobrote! Vse pozemljiške dobrote so človeku ljube in drage le za to, ker mu življenje delajo veselo, prijetno in srečno; kedar pa človek življenje zgubi, zgubile so z zgubo življenja tudi vse pozemljiške dobrote zanj svoj pomen in svoj namen. Ravno zato pa tudi človek vse drugo rajši zgubi, kakor pa življenje. Kedar ropar iz zatišja na popotnika plane, ter ga zgrabi in davi, rekoč: „Svoj denar mi daj: — ako ne, ti vzamem življenje!“ prepustil mu bo popotnik rad ves svoj denar in vse svoje blago, da mu bo le življenje pustil ne-

usmiljeni ropar. — Kedar se tergovec po morju vozi s svojim blagom, in nevihta postane, in se valovi vzdigujejo, v ladijo se zaganjajo, ter jo žugajo potopiti, pometal bo tergovec vse svoje blago v morje, da si ladijo zlajša in si življenje ohrani. — Bolnik si da rajši odžagati roko in nogo, dasiravno mu to prizadene neznane bolečine, kedar vidi, da bi mu brez tega življenje šlo po zlem. — Poglejte, kako veliko ceno in vrednost življenje ima, in kako velika dobrota božja je življenje! Spoznajte pa iz tega tudi, kako veliko plačilo da Bog dobrim otrokom obeta s tim, da jim zagotovlja dolgo življenje!

Tim veče pa je to plačilo, kterega Bog dobrim otrokom obeta, tudi še zato, ker jim s tim, da jim zagotovlja dolgo življenje, daje tudi lepo priložnost, nabirati si za večnost obilno obilno dobrega zdaj z molitevjo in pridnim obiskovanjem službe božje — zdaj s postom in zatajevanjem samega sebe — zdaj z milošnjo in vbogajmedajanjem, ter pridnim zverševanjem duhovnih in telesnih del usmiljenja, po kterih, kakor veste, nas bo sodil nekdaj naš nebeški Sodnik.

Pri tem premišljevanju pa nam vendar le na pot hodi naslednje vpraševanje: Kako je to, da veliko dobrih otrok pomerje v cvetju svojih let, in ne dosežejo dolgega življenja?

Na to vpraševanje lepo odgovarja sv. Hieronim, ter pravi: „Bog takim otrokom namesto časnega življenja da večno življenje; in ker jim s tim več da, kakor pa unim, kteri dolgo življenje vživajo, spolnuje ravno s tim tudi svojo obljubo.“ — Kedar tedaj vidimo, da pobožni in vbogljivi otroci pomerjó še vsi mladi, ne smemo misliti, da je s tim božja obljuba neveljava postala; zakaj pred božjim obličjem pobožno življenje velja tudi za dolgo življenje po spričevanju modrega moža, ki tako-le govori v svetem pismu: „Starosti ne dela častitljive ne dolgo življenje, ne obilno število let, ampak razumnost človekova velja za sive lase, in življenje brez madeža je velika starost.“ (Modr. 4, 8. 9.) Pobožnega otroka Bog še vsega mladega iz tega sveta vzame včasih tudi zato, ker bi ga vtegnile zadeti velike nadloge, ako bi še dalj časa na svetu živel; ali pa tudi zato, da ga hudobni ljudje ne po-

pačijo, ter v greh ne pripravijo, kakor spričuje sveto pismo, rekoč: „Ker je Bogu dopadel, postal je njegov ljubček; in ker je med grešniki živel, bil je vzet. Pobran je bil, da ni hudobija njegovega uma popačila, ali da ni hinavščina njegove duše preslepila. Zakaj mik nečimurnosti zatamni dobro, in nestanovitne želje spačijo nedolžno serce. Zgodaj je končal, pa je spolnil veliko let; zakaj njegova duša je Bogu dopadla, zato je hitel, vzeti ga zmed hudobij.“ (Modr. 4, 10—14.) Od te strani, glejte moramo si razlagati to reč, in po tem se ne bomo čudili, kedar slišimo ali beremo, da je, postavim, sv. Alojzij zgodaj umerl, sv. Stanislav Kostka še ves mlad šel iz tega sveta, dasiravno sta vredno spoštovala starše in zaslužila, da bi jima bil Bog dal dolgo življenje na tem svetu.

II. Bog pa dobrim otrokom, ki zvesto spolnujejo četerto božjo zapoved, ni le samo dolgega življenja obljubil, ampak jim je obljubil tudi dobro življenje, to je: srečno življenje v božjem varstvu in božjem blagoslovu. Dobrotljivi Bog v obilnosti daje časnih dobrot dobrim otrokom. In če tudi prav vsak pobožen otrok v obilnosti v ozir časnega blaga in pozemljiškega premoženja ne živi, mu pa Bog da zadovoljnost s stanom, ali pa mu da včakati veselje nad njegovimi otroci, ali pa mu nakloni veljavo in spoštovanje pri poštenih ljudeh. Vse to nam obeta sveto pismo, ki pravi: „Otroci, poslušajte očetove povelja, in delajte tako, da vam bo dobro, zakaj Bog hoče, da otroci svojega očeta spoštujejo, in hoče in poterduje materno veljavo čez otroke. — Kdor svojo mater spoštuje, je kakor on, ki zaloge nabira. Kdor svojega očeta spoštuje, veselil se bo svojih otrok, in bo uslišan v dan svoje molitve. — Z djanjem in z besedo (in z vsem poterpljenjem) spoštuj svojega očeta, da njegov blagoslov nad té pride (in njegov blagoslov do konca ostane). Očetov blagoslov otrokom hiše uterduje, materna kletev pa jih do tal podira.“ (Sir. 3, 2—11.) „Poslušaj, moj sin! nauk svojega očeta, in ne puščaj v nemar postave svoje matere, da se ti da lišp na glavo in verižica krog tvojega vratu“, to je: to ti daje večo lepoto, kakor ko bi bil ozaljšan z dragimi kamni in z vsako drugo lepotijo. (Pregov. 1, 8. 9.)

Da se dobrim otrokom dobro godí in da jim Bog srečo daje, poterdujejo nam zraven tega še mnogi zgledi, ki nam jih od ene strani da vsakdanja skušnja. — V svetem pismu nahajamo dosti lepih zgledov, ki nam na znanje dajejo lepo plačilo, kterega je Bog dajal dobrim otrokom. Izak je bil priden in vbogljiv sin, in ravno zato je užival obilen božji blagoslov. Ko se je znašel v deželi Gerara, sejal je v tej deželi, in je to leto stoterni sad pridelal, ker ga je bil Gospod blagoslovil. Imel je tudi v premoženju ovec in goved in prav veliko družinje. In obogatel je mož, in je čezdalje močnejši prihajal in rastel, tako, da je bil silno mogočen. (I. Moz. 26, 12 — 14.) — Pobožen sin je tudi mladi Tobija bil, ravno zato je tudi njega prav lepo blagoslovil Gospod Bog. Namnožil mu je njegovo premoženje, dal mu je bogaboječo nevesto, dal mu je včakati 99 let, da je v svoje veliko veselje srečne vidil svojih otrok otroke clo do petega zaroda. — Egiptovski Jožef je bil ves vdan svojemu očetu in v vsem pokoren, dasiravno so ga zavoljo tega zavidali in preganjali njegovi malopridni bratje, ter na tuje prodali. In Gospod Bog pobožnega Jožefa ni zapustil, marveč ga je iz ječe povzdignil do kraljeve časti, in mu je kar kraljevemu namestniku dal včakati veliko veselje ne le nad svojimi spokorjenimi brati in nad svojim dobrim očetom, starim očakom Jakobom, kedar je v Egipt prišel, ampak tudi nad svojima dobrima sinoma Efrajmom in Manasetom. — Rehabljani so bili lepo pokorni svojemu očetu Jonadabu, in so si ravno s tim zaslužili obilni božji blagoslov. (Jerem. 35, 18. 19.) — In Jezus, božji Sin, ki je pokoren bil svojim pozemeljskim staršem in svojemu nebeškemu Očetu, rastel je v starosti in modrosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh, in Gospod Bog ga je povišal, ter mu dal ime, ktero je čez vse imena. (Luk. 2, 52. Filip. 2, 9.)

Kako da Bog dobre otroke blagoslovljuje in jim srečo daje že v sedanjem življenju, nam poterdujejo tudi mnogi zgledi iz vsakdanjega življenja. — Na Virtemberžkem med Nemci je živel v nekem mestu mož, kteri je po smerti svoje žene tako silno obožal, da so morali njegove tri otroke, ter dva fantiča in eno deklico, na mestne stroške rediti. Dali so jih v izrejo trem različnim mestnjanom, oče pa si je na tuje šel kruha iskat. Čez nekoliko časa pa spet pride nazaj v svoj kraj ves

ušiv, zamazan in razcapinjen, tako, da ga je studil in merzil vsakdo, ki ga je vidil. Le samo njegovi otroci se niso sramovali svojega nesrečnega očeta, temveč so ga lepo očedili in osnažili in mu z vso ljubeznijo stregli do konca njegovega življenja, ko je bolen ležal v siromašnici. In tem trem pridnim otrokom se je pozneje tako dobro godilo, da bi tega poprej ne bil pričakoval. Eden fantičev se je naučil mlinarskega rokodelstva, in dasiravno premoženja ni imel, vendar se je le dobro oženil, tako da si je mlin kupil, akoravno ni mogel vsega na enkrat izplačati. Toda ta mlin je z velikim dobičkom prodal, spet drugega si kupil in tudi pri tistem lep dobiček naredil, in je postal po tem v neki bližnji vasi prav premožen mlinar in obrajtan od vseh ljudi, ki so ga poznali. Drugi sin je v sosednjem mestu pek postal, in se mu je vsaka reč, ktere se je le koli lotil, prav po sreči iztekla, tako, da je močno obogatel. Deklica pa je v zakon vzela premožnega v tistem kraju, ter pravičnega in poštenega moža, mu je povila dvanajstero otrok, zmed kterih je sicer le samo pet živih ostalo, kteri so bili pa vsi prav pridni otroci, kteri so jej narejali veliko veselja, dokler ni prav po keršansko sklenila svojega bogoljubnega življenja.

Kako zvesto da Bog spolnuje obljubo navezano na četerto zapoved, skušal je med drugimi tudi verli Vukasovič sam nad seboj. Cesarica Marija Terezija je bila res dobra mati svojemu ljudstvu. Posebno skerb je imela za bolnišnice, siromašnice, šole in druge enake dobrotne naprave. Med drugimi je večkrat obiskovala vojaško šolo (akademijo) na Dunaju, v kteri so se večidel sinovi revnih vojaških častnikov (oficirjev) na cesarske stroške prav lepo izrejali za vojaški stan. In kedar koli je v to šolo prišla, vselej je skerbno vpraševala, kako se obnašajo ondotni rejenci, vojaški učenci. „Kteri zmed ljubih sinov se naj verliši obnaša?“ je spet enkrat prav prijazno vpraševala vodja vojaške šole. In vodja odgovori: „Vaše Veličanstvo! vsi so pridni — najpridniši zmed vseh pa je vendar le mladi Vukasovič.“ In cesarica mu seže v besedo, in pravi: „Večkrat že sem slišala hvaliti tega mladenča; rada bi se tedaj sama prepričala, kako se je izučil. In na njeno povelje napravijó učenci vojaško borbo. Verlo so se

obnašali vojaški učenci, hrabro se borili; pa Vukasovič je vse prekosil, vse premagal. Vsa vesela in zadovoljna spremlja cesarica z očmi mladega Dalmatinca pri tej borbi in tej poskušnji. In ko je bila poskušnja skončana, vzame ga pred-se, ter mu reče: „Tukaj imaš dvanajst cekinov, moj mladi vojščak, da si ž njimi narediš kako veselje.“ Mladeneč se ponižno in priserčno zahvali za ta lepi dar. Čez osem dni se cesarica spet pripelje v vojaško šolo. In spet pred-se pokliče mladega Vukasoviča, ter ga vprašuje, kakšno veselje da si je napravil z unim denarjem? Mladeneč osupne, jeclja in ne more do besede. „Ali si mar denar zaigral? ali ga pa kako drugač napak obernil?“ uprašuje ga nekama rezno in terdo cesarica. In Vukasovič na to ponižno pove in pohlevno: „Poslal sem denar svojemu revnemu očetu.“ „Kdo pa so tvoj oče?“ „Moj oče so bili lajtnant ali častnik v cesarski službi, potem pa so slovo dali vojaškemu stanu, in zdaj brez vsake plače prav revno živijo na Dalmatinskem. Mislil sem, da svojega denarja ne morem boljši oberniti, pa tudi samemu sebi ne večega veselja storiti, kakor s tim, da pošljem denar svojemu revnemu pa dobremu očetu.“ Prav milo se je storilo cesarici pri teh besedah. In tedaj reče: „Ti si verli mladeneč! Vsedi se, vzemi tinto, pero in popir, in piši!“ Mladeneč vboga, in piše, kakor mu cesarica sama narekova: „Preljubi oče! pismo, kterega Vam pišem, mi narekova sama cesarica. Moja pridnost, moje obnašanje, in sosebno moja otročja ljubezen in hvaležnost do Vas, ljubi oče! je cesarici tako močno všeč, da bote Vi od zdaj naprej dobivali vsako leto 500 goldinarjev letne plače; jaz pa sem ravnokar spet 24 cekinov v dar prejel.“ Vukasovičevega veselja, kterega je občutil pisaje te verstice, nikdo ni v stanu prav popisati. Od samega veselja so se mu solze vtrinjale iz oči in so kapale na pismo, kterega je pisal s trepečo roko. Kako lepo mu je bila poplačana že zdaj njegova otročja ljubezen do staršev, še lepši pa mu je bila plačana pozneje. Kedar je stopil iz vojaške šole v vojaško službo, in se je vsegdar hrabro obnašal in pošteno, stopal je zmiraj višeje in višeje po vojaških službah, dokler ni na zadnje feldmaršallajtnant postal, kar je ena zmed naj viših vojaških služeb.

Če pa tudi Bog vsakemu dobremu otroku ne da bogastva na tem svetu, mu pa da zadovoljnost s stanom in druge dari in dobrote, ktere so marsikterikrat še več vredne, kakor pa bogastvo. Pričuje nam to naslednja prigodba: Saksonski kralj Avgust II. se je nekega dne prav priprosto oblečen sprehajal poleg grada Ibigau (Uebigau), kteri je stal blizo Draždanskega mesta. Ravno takrat pa so cesto popravljali, in veliko delavcev se je znašlo na cesti. Med delavci zagleda kralj mladega moža, ki je veselo prepeval in vse pridniši bil memo drugih svojih sodelavcev in tovaršev. Kralj pri njem postoji, ter ga vprašuje ves prijazen: „Koliko si zaslužiš na dan?“ In delavec odgovori: „Štiri groše.“ „To ni veliko, kako pa s tim izhajaš?“ nadaljuje kralj. „Kako da izhajam, pravite; hm! to bi še ne bilo tolikanj težko“; reče delavec, „ali glejte, gospod! s tim denarjem tudi še obresti plačujem, in od tega denarja tudi še nekoliko na obresti nakladam in izposojujem.“ „To mi nikakor ne gre v glavo“, zaverne ga kralj. „Ravno kar je odbila ura, da delati prejenjamo“, seže mu delavec v besedo, „stopite tedaj z menoj v hišo, in ondi vas bom kar hitro prepričal, da resnico govorim.“ To reče, in pelje kralja, kterega se ve, da ni poznal, seboj v svojo revno hišico, pred ktero sta na klopi sedela dva stara človeka. Delavec ju prijazno pozdravi, in se po tem oberne do tujega gospoda, ter mu velí: „Poglejte, to-le so moji starši, kteri si sami ne morejo nič več ne prislužiti, in jih moram jaz živiti s svojim zaslužkom. Poprej so oni mene redili v božjem strahu, pridno me v šolo pošiljali in so zame delali, dokler si nisem mogel še sam kruha služiti. To je bila istina (kapital), od ktere zdaj obresti odrajtujem; zakaj vsega, kar so mi dobrega storili, jim poverniti nikakor nisem v stanu. Popolnoma poverne naj jim vsegamogočni Bog!“ Na to pelje kralja v hišo, in pokaže mu ondi šestero zdravih in veselih otročičev, ki so krog matere sedeli, in vsak svoje opravilo imeli, ter ali brali in pisali, ali pa pletli in šivali, in reče: „Vidite, gospod! tu le so moji ljubi otročiči, ktere oskerbljujem, kakor so nekdaj mene oskerbovali moji dobri starši, ter si s tim nakladam kapital, kteri mi bo že tudi svoje obresti donašal na stare dni, ako je božja volja.“ Kralj je bil ginjen, da so se mu solze vderle

po licih, ko je to slišal, spregovoril je še par prijaznih besedi, in šel po tem zamišljen na svoj dom. Drugi dan pride nek kraljev služabnik iskat verlega dninarja, ter mu velí, naj se nemudoma poda v Draždanski grad, kajti kralj sam želí ž njim govoriti. Zdaj še le se možu oči odpro. Prestrašen od ene strani in vesel od druge strani reče svoji ženi: „O moj Bog! tisti gospod, kterega sem bil včeraj tu sem pripeljal, bil je, berž ko ne, naš kralj.“ Naglo se odpravi in gre. Ko pride v kraljev grad, peljejo ga v prelepo sobo, in ondi mu eden kraljevih služabnikov odšteje 100 kron (tolarjev), in med tem tudi kralj sam v sobo stopi, ter lepo pohvali pridnega delavca, ter mu obljubi, da bo tudi še posihmalo skerbel zanj in za njegovo družinjo. Dninar ni vedel, kako bi za toliko dobroto kralja spodobno zahvalil. In zdaj se ves vesel domu verne, in pripoveduje svoji družinji, kolika sreča da ga je došla, kako prijazno ga je kralj sprejel in kako lepo da ga je obdaroval.

4. Poglejte, ljubi moji poslušavci! tako lepo ljubi Bog plačuje dobrim otrokom že v sedajnem življenju zvestobo, s ktero spolnujejo četerto božjo zapoved, ali še veče in vse lepše plačilo jim pripravlja na unem svetu, kjer jim bo kar svojim pridnim in zvestim hlapcom na glavo postavil svitlo krono večnega nebeškega veličastva. — Sklenem z besedami, ki jih sv. Ciril Aleksandrijski govori: „Kdor hoče hoditi po pravem potu, bo čudovito hitro (v dobrem) naprej prišel, ako bo spoznal, da nobena reč ni tako imenitna, kakor je ljubezen in spoštovanje otrok do staršev. Ravno zato je pa tudi Bog govoril: Spoštuj svojega očeta in svojo mater, da ti bo dobro. Zakaj starši imajo nekama božjo podobo nad seboj.“ In sv. Ambrož pristavlja: „Akoravno je oče reven, in ne more obilnega bogastva zapustiti svojim otrokom, vendar je le bogata dota njegovim otrokom njegov blagoslov, s kterim nakloni svojemu zarodu (svojim otrokom) dar posvečevanja in zveličanja; zakaj vse boljši je blagoslovljenemu biti in zveličanemu, kakor pa biti bogatemu.“ Amen.

XXXVIII. Keršanski nauk.

Kaj prepoveduje četerta božja zapoved?

1. Dosihmalo sem vam razlagal, kaj je zapovedanega v četerti božji zapovedi. Slišali ste, da četerta božja zapoved zapoveduje otrokom, da naj svoje starše, ki so za Bogom največi njihovi dobrotniki in božji namestniki, spoštujejo, ljubijo, in jim pokorščino skazujejo.—Slišali ste pa tudi, da je dobrim otrokom, ki zvesto spolnujejo četerto božjo zapoved, obljubljeno dolgo življenje in sreča na tem svetu, in večno zveličanje na unem svetu.

2. Zdaj pa se bomo v razlaganju četerte božje zapovedi premaknili spet za eno vpraševanje naprej, in to je:

Kaj je v četerti božji zapovedi prepovedanega?

V četerti zapovedi božji je prepovedano otrokom ravnati I. zoper spoštovanje, II. zoper ljubezen, in III. zoper pokorščino, ki so jo dolžni svojim staršem.

I. Kteri otroci se pregrešijo zoper spoštovanje, kterega so staršem dolžni?

Zoper spoštovanje, kterega so staršem dolžni, se pregrešijo:

a) tisti otroci, kteri svoje starše zasmehujejo, zaničujejo ali zasramujejo. S tako pregreho se je pregrešil svoje dni nesrečni Kam, Noetov malopridni sin. Po vesoljnem potopu je Noe spet kmetoval, in tudi vinograd je zasadil. Ko je pervikrat vino pil, čigar moči še ni poznal, se je preveč napil, in je razgernjen ležal v šotoru. Kam je to vidil, in je z zaničljivim smehom zunaj povedal svojima

bratoma. S takim obnašanjem je Kam očitno pokazal svoje silno hudobno in spridено serce. Sem in Jafet, Kamova brata, pa sta bila dobra in sramožljiva otroka. Plašč sta na ramo vzela, z odvernjenim obrazom šla k očetu, ter ga odela z plaščem. Ko se Noe prebudi, in Kamovo hudobijo zve, ga je grozna žalost obšla. Po božjem razodenju je prerokoval, da se bo Kamovcom huda godila, in da bodo sužnji Semovim in Jafetovim mlajšim. Semovcom in Jafetovcom pa je Noe srečo napovedoval. Božja pravica, ktera je Kama zadela, tudi dandanes ni še opešala in obnemogla temveč še zmerom hudo obiskuje malopridne otroke, kteri staršev ne spoštujejo. Sveto pismo pravi: „Oko, ktero svojega očeta zasramuje in svojo mater zaničuje, naj krokarji pri potokih izkljujejo in mladi orli naj ga požrejo.“ (Preg. 30, 17.)

Zoper spoštovanje, kterega so staršem dolžni, se pregrešijo:

b) tisti otroci, ki slabo od njih govorijo, ali njihove slabosti raznašajo in razglašajo in trosijo med ljudi. In takih malopridnih otrok — kdo bi mislil — ni ravno majhno število! Opravljanja in obrekovanja je dandanašnji sila veliko na svetu; nekteri ljudje že skoraj ne morejo brez njega živeti. Nič, clo nič ne gledajo, kdo da jim pride pod zobé, brez vsega razločka in usmiljenja mu razdrobijo poštenje in dobro ime: clo lastnim staršem ne prizanašajo, sosebno, kedar jih starši kaj grajajo in zavračujejo. Povem vam pa, da Bog takega ravnanja ne more pustiti nekaznovanega.

Zoper spoštovanje, kterega so staršem dolžni, se pregrešijo:

c) tisti otroci, kteri se svojih staršev sramujejo. — Naj bi se otrok tudi še tako visoko povzdignil, vendar se le nikdar ne sme sramovati svojih staršev, če bi bili tudi še tako nizkega in revnega stanu. Ako se jih pa sramuje, gerdo se pregreši. Neki slavno znan pesnik iz preteченega stoletja je imel poštenega rokodelca za svojega očeta, ki se je na vso moč trudil, da bi bil prav lepo izredil svojega nadepolnega sina. In fantič je bil res prav priden, in se je

prav lepo izšolal; njegova bistra glavica je kmalu-kmalu znana postala dalječ na okrog. Sosebno je ena pesem, ktero je zložil, o kratkem na vse kraje zaslovela. Neki imeniten gospod bi se bil torej rad seznanil z mladim pesnikom, in ga je povabil v svojo hišo, da bi bil ondi v pričo obilno zbrane imenitne gospode sam bral svojo lepo pesem. Dobil pa je tudi oče pesnikov dovoljenje priti v to imenitno zbirališče, in pesnik ni vedel, da se tudi njegov oče znajde med pričujočo gospodo. Ves poln zaupanja v samega sebe začne mladeneč svojo pesem pripovedovati, in zbrana gospoda je z nedopovedljivim dopadanjem sprejemala sleherno verstico. Tako neizrečeno so ga hvalili in preslavljali, da hvale in slave ni bilo ne konca ne kraja. In ko je pesnik skončal, ter nehal pripovedovati, stopi k njemu gospod, ki ga je bil povabil, in ga očitno in v pričo vseh objame in na serce pritisne. In zdajci prileze še starček s sivo glavo in borno toda čedno obleko zmed drugih, da bi mladenča objel. Ošabni mladeneč pa se proč oberne od častitljivega starčika, svojega očeta, ter ga noče spoznati za svojega očeta. Ali glej, pri tej priči se tudi njemu slava oberne na grajo! Kakor močno so ga poprej povzdigovali, ravno tako hudo so ga zdaj poniževali, in od ust do ust je tekla po sobi govorica: „O ti nehvaležni sin, o ti zveržek zmed človeštva!“ To je bila sicer ojstra graja; toda nehvaležno dete, ktero se sramuje svojih poštenih staršev, ni boljšega vredno.

Zoper spoštovanje, kterega so staršem dolžni, se pregrešijo:

d) tisti otroci, ki se ošabno ali sirovo do njih obnašajo in se še clo prederznejo, jih suvati ali pretepavati. — Tako ravnanje do staršev je res strašno gerdo in strašno pregrešno ravnanje, ktero se takim bogapozabljivim otrokom poprej ali pozneje izteče v gotovo zlo in neogibljivo nesrečo. „Kdor udari svojega očeta ali svojo mater, naj umerje. — Kdor preklinja svojega očeta ali svojo mater, naj umerje“, govorí Gospod Bog po Mozesu (II. 21, 15. 17.) v svetem pismu. — Neki nesrečen oče je imel sina, nič manj hudobnega, kakor je bil oče sam. Ker sta se obadva vdala različnim

pregreham in hudobijam, jima tudi sreča ni cvetela. Nevbogljivi, terdovratni sin je bil silno togoten in ves prepirljiv in nagajiv. Dan na dan sta se pikala in ujedala z očetom in grozensko preklinjevala eden drugega. Nekega dne je spet oče kregal svojega neporednega sina, ter mu očital njegovo slabo zaderžanje. Nehvaležnega sina pa jeza popade, da kar iz kviškega plane na očeta, ga na tla podere, in ga za lase po stopnicah vleče, da bi ga skoz duri iz hiše vergel. Ali ko nevredni sin svojega nevrednega očeta za lase privleče do duri, začne oče na ves glas kričati, rekoč: „Postoj, nesrečni sin! dosihmalo, in ne naprej sem jaz privlekel svojega očeta, ko sem v tvojih letih bil.“ Hudobni oče je v tem trenutleju spoznal in občutil maščevanje pravičnega Boga, kteri je dopustil, da je sin ž njim ravno tako gerdo ravnal, kakor je on sam nekdaj ravnal s svojim očetom.

II. Kteri otroci se pa pregrešijo zoper ljubezen, ktero so svojim staršem dolžni?

Zoper ljubezen, ktero so staršem dolžni, se pregrešijo:

a) tisti otroci, kteri ne molijo za svoje starše. — Neizrečeno velike so dobrote, ktere dobri starši skazujejo svojim otrokom. Otroci jim jih nikdar niso v stanu popolnoma poverniti. Ravno zato morajo pridno moliti in priserčno Boga prositi, da bi on, ki je vsegamogočen, poplačal staršem vse dobrote, ktere so storili svojim otrokom. Ako pa otroci zanemarjajo to svojo dolžnost, in ne molijo za svoje starše, se pregrešijo. — Živel je svoje dni mož, ki je bil silno bogat. Prišla pa je nad-nj huda bolezen, in ga je na smertno posteljo položila. Na smertni postelji se je tolažil sosebno s tim, da njegov sin, kteri bo podedoval vse njegovo premoženje, gotovo po smerti ne bo nanj pozabil, ampak da bo pridno zanj za svete maše dajal in revežem obilno milošnje delil. Toda sin se po očetovi smerti za očeta ne zmeni, in le sam za sebe in v svoje lastno razveseljevanje obrača očetovo premoženje, in ko mu eden zmed prijatlov njegovega pokojnega očeta očituje, da zanemarja svojo dolžnost do očeta, ga nevredni sin zaverne in mu pravi: „Za mojega očeta mi je zdaj malo več

mar, in ne skerbi me, kje da se znajde in kako se mu godi. Zakaj ako je v nebesih, se ondi gori večnega zveličanja veselí, in ne potrebuje moje pomoči; ako je pa zaveržen in se znajde v peklu, bi bilo prazno moje prizadevanje, ako bi mu hotel kaj pomagati; in ako je v vicah, je dobro oskerbljen, in si svest svojega zveličanja, naj torej le voljno poterpi, dokler mu ne dojde ura rešitve!“ Oh, to je pač strašno nehvaležna beseda. In vendar se dandanes nahaja veliko otrok, ki tako govorijo, če tudi ne z jezikom, pa vsaj s sercem in z djanjem, ker premoženje, kterega so jim starši izročili, vživajo, svojih rajnih staršev se pa nič več ne spominjajo, in še clo ne molijo ne za svoje starše, ki so za Bogom njihovi največi dobrotniki. Takim otrokom ne bo v srečo zalegla njihova dedščina in od staršev podedovano premoženje!

Zoper ljubezen, ktero so staršem dolžni, se pregrešijo:

b) tisti otroci, ki svojim staršem kaj hudega voščijo, želijo ali še clo delajo. —Kdo bi verjel, da se znajdejo nehvaležni otroci, kteri svojim dobrim staršem, kteri so jih s tolikim trudom redili in s toliko skerbjo, njihove dobrote plačujejo s tim, da jim smert želijo, ali pa še clo želijo in voščijo, da bi jih hudi duh odnesel, in bi bili potem takem na vekomej zaverženi in pogubljeni! — Kdo bi mislil, da se res znajdejo taki otroci, kteri škodo delajo svojim staršem, ter jim skrivši zmikajo denar, zernje ali žito in drugo blago, in na vse zadnje še clo pravijo, da vse to ni greh, ter se izgovarjajo, da staršem delati pomagajo in da jim starši nobenega plačila zato ne dajejo, kakor ga dajejo hlapcem in deklam! — Toda povem vam, da se vsi taki otroci hudo pregrešijo zoper ljubezen, ktero so staršem dolžni; zakaj akoravno starši svojim odraščenim otrokom, ki jim delati pomagajo, plačila ne dajejo, vendar le otroci ne smejo iz spomina in v nemar pustiti, kaj so jim starši storili takrat, kedar si otroci sami niso še zamogli clo nič ne pomagati, si nič ne prislužiti in pridobiti. Takrat so jim starši tako rekoč naprej dajali in naprej plačevali plačilo, kterega morajo otroci odslužiti, kedar odrastejo. Zraven tega otroci ne smejo pozabiti, da Bog sam v svetem pismu clo ubijavcem prišteva otroke, ki škodo delajo

svojim staršem. „Kdor svojemu očetu ali svoji materi kaj vzame, in pravi, da to ni greh, je ubijavcev (hudodelnikov) tovarš.“ (Pregov. 28, 24.)

Zoper ljubezen, ktero so staršem dolžni, se pregrešijo:

c) tisti otroci, ki s svojim slabim zaderžanjem žalost in sramoto delajo svojim staršem. — Dobri skerbni starši si vse prizadevajo, da bi lepo izredili svoje otroke, in lepo izrejeni otroci so tudi staršem v veliko veselje, v veliko tolažilo in v veliko čast. Ako pa otroci pri vsi skerbi svojih staršev vendar le na slabo stran mahnejo, je to staršem gotovo v veliko žalost, v nečast in sramoto. Kdo pa popiše število tistih otrok, kteri s svojim slabim zaderžanjem in pohujšljivim življenjem žalost, nečast in sramoto delajo svojim staršem? Znajdejo se otroci, kteri do božje službe nič veselja nimajo, in so vsi nemarni za molitev, vsi oterpnjeni za prejemanje svetih zakramentov, in, namesto da bi v cerkev šli, se le rajši po pivnicah potikajo in po slabih tovaršijah; znajdejo se otroci, ki v pregrešnem znanju živijo in veliko pohujšanje dajejo ljudem, med kterimi živijo; znajdejo se otroci, ki gerde in umazane jezike imajo, in ljuliko hudega sejejo med nedolžni svet; znajdejo se otroci, ki se nečimurno in clo pohujšljivo oblačijo in nosijo, in jim je lepotičenje svojega telesa vse bolj pri sercu, kakor pa lepota duše. O kako pač vse to dobre starše boli, ter jim kervave srage stiska iz serca; in pravični Bog, ki vse to vidi in vse to vé, nikakor ne more v nemar in brez kazni pustiti tako gerdo ravnanje nehvaležnih otrok!

Zoper ljubezen, ktero so staršem dolžni, se pregrešijo

d) tisti otroci, kteri s slabostmi, nadložnostmi in nadležnostmi svojih staršev poterpljenja nimajo. — Starost vodi za seboj marsiktere nadloge in težave, marsiktere sitnosti in nevšečnosti, in človek, kterega starost z vsemi temi svojimi nadležnimi spremljevavkami doteče, mora res prav močno uterjen biti v dobrem, da ves voljen in s keršansko poterpežljivostjo prenaša vse te težave in zopernosti. Če pa tudi tu in tam kterikrat slabost premaga kakega starega človeka

da je čmeren, siten in nevšečen, morajo mladi ljudje, sosebno otroci, poterpljenje ž njim imeti, ako se hočejo božjega blagoslova vredne storiti. Če pa otroci s svojimi betežnimi in obnemoglimi starši nočejo poterpljenja imeti, se tudi nikakor ne morejo zanašati, da jim bo Bog dajal svoj sveti blagoslov, in da bodo nekdaj na njihove stare dni poterpljenje ž njimi imeli njihovi mlajši; zakaj Kristus pravi: „S kakoršno mero bote merili, s tako se vam bo odmerjalo.“ (Luk. 6, 38.) Živel je njega dni silno star mož, kteremu so bili spred velike starosti odpovedali vsi udje. Noge so mu odrevenele, roke so se mu tresle, zobje so mu izpadali iz čeljusti, in posluh in pogled sta ga zapustila. Kedar je tedaj za mizo sedel in juho (župo) srebal, je je veliko po mizi razlil, ker se mu je tresla žlica v roci, in ker žlice ni mogel več terdno deržati, mu je jed vhajala čez brado in po obleki. Njegovemu sinu in njegovi sinahi se je gnjusilo nad nečednim starim očetom. Pogovorita se, in ga odpravita iz za mize, pri kteri je on pošteno odredil vse svoje otroke. V kot za peč ga posadista, in v persteno skledico mu mečeta ostanke jedi, in še tistih ne toliko, da bi se bil najedel. Rekla sta: „Za starega je vse dobro!“ Milo se starček na mizo ozira, težko požira žerke besede, in vroče solze ga polivajo. Enkrat pa njegove trepeče roke niso mogle dosti terdno deržati perstene skledice; skledica mu zderkne na tla, in se ubije. Mlada sinaha se hudo nad njim zadira in ga gerdo obira. Stari oče pa nič ne reče, ampak le zdihuje in joka. Na to mu kupita za par soldov borno leseno skledico, bolj koritu podobno, kakor pa skledi, in v to revno torilce mu mečeta njegovo revno jed in pičlo hrano. Enkrat, ko je ravno miza polna, in se vsi dobro gostijo razun starega očeta, ki v kotu sedí in si smerti prosi, začne mali, štiriletni fantič, mladega nehvaležnika sin, v hišo deščice ali dilice znašati in jih skupaj zbijati. „Kaj pa delaš, sinko?“ vprašuje nehvaležni sin svojega otroka. „Korito bom naredil“, je djal, „da bom očetu in materi iz korita jesti dajal, kedar odrastem.“ Mož in žena osupneta, kedar to slišita. Prav v živo so jih zadele te besede. Zdaj do dobrega spoznata, kaj sta očetu dolžna. S solznim očesom gresta po starega očeta, ga spet za mizo posadita, in mu posihmalo lepo strežeta, dokler na zadnje

mertvemu oči ne zatisneta.— O da bi se pač vsi otroci, ki so kdaj žalili svoje starše, ravno tako resnično poboljšali, kakor sta se poboljšala ta dva mlada zakonska človeka!

Zoper ljubezen, ktero so staršem dolžni, se pregrešijo

e) tisti otroci, kteri svoje starše v sili zapustijo, in jim v potrebi ne pomagajo, in jih jezijo in togotijo. — Tacih otrok pa menda vendar ne bo tako veliko na svetu, kteri bi bili tako gerdi in nehvaležni, da bi svojim dobrim pa obnemoglim staršem ne hotli pomagati, kedar bi se znašli starši v telesnih ali dušnih potrebah, ali kteri bi svoje dobre starše clo v jezo gonili in v togoto? Tako bi si vtegnil misliti eden ali drugi. Toda bodi Bogu potoženo, da otroci le tako radi pozabijo, kaj so dolžni svojim staršem! Starši so otrokom roka in noga, dokler otroci ne morejo še hoditi, si sami živeža še ne služiti; nehvaležni otroci pa na vse to le radi pozabijo, in nočejo biti v podporo svojim staršem, kedar staršem noge zastajajo in roke opešajo. Skerben oče in dobra mati po petero, šestero ali clo desetero otrok lepo odredita; kedar pa onadva obnemoreta, vseh petero, šestero ali desetero otrok ne more spodobno prehraniti edinega nadložnega očeta ali edine obnemogle matere, ker svoje ljubezni staršem nočejo v djanju skazovati.

III. Kteri otroci se pregrešijo zoper pokorščino, ktero so svojim staršem dolžni?

Zoper pokorščino, ktero so staršem dolžni, se pregrešijo:

a) tisti otroci, ki ali clo ne delajo ali pa le z nejevoljo delajo, kar jim starši ukazujejo in velevajo; na dalje:

b) tisti otroci, kteri se v važnih, imenitnih rečeh s svojimi starši ne posvetujejo, ali njihove dobre svete zaničujejo in zametujejo; in na zadnje tudi še

c) tisti otroci, kteri zasluženih kazen ponižno ne sprejemajo.

Da se vsi taki otroci močno pregrešijo zoper četerto božjo zapoved, lahko posnamemo iz tega, da sv. Pavl veleva ogibati se takih otrok, kteri so nepokorni svojim staršem. Svojemu ljubemu učencu Timoteju (II. 3, 25.) namreč piše sv. Pavl: „Ljudje bodo, kteri bodo polni lastne ljubezni, lakomni, napuhnjeni, staršem nepokorni, nehvaležni in hudobni. Takih se ogibaj.“ O da bi pač vsi otroci, ki se v tem pregrešijo, sami v se šli, in se resnično spokorili in poboljšali, kakor nekdaj sv. Avguštin. Sv. Avguštin svoje mlade dni nič ni maral za solze in prošnje, za opominjevanja in svarjenja svoje dobre, ljubeznive matere, sv. Monike. Ko je pa pozneje storil resnično pokoro in sveto živeti začel, je marsikterikrat prav britko obžaloval svojo nepokorščino do svoje svete matere. Marsikterikrat, kedar mu je bilo prav britko pri sercu, je milo zdihoval, rekoč: „Kedar sem zaničeval svojo mater, ktero si mi ti dal, sem zaničeval s tim tudi tebe samega, o moj Bog!“ — In tudi naslednja prigodba vam vtegne prav podučna biti, keršanski otroci! Neki pošten oče ničesa ni opuščal, ničesa zanemarjal, da bi bil lepo po keršansko izredil svojega sina. Dajal mu je lepe zglede, svete podučevanja, zveličavne svarila. Toda hudobno serce je sina premagalo, in hude strasti so si ga spravile pod oblast. Slehern dan je z novimi razuzdanostmi novo žalost narejal svojemu dobremu očetu in novo britkost. Na zadnje pride nesrečnemu očetu na uho tudi še clo to, da je nečloveški sin sklenil, očeta umoriti, ter si ga iz poti spraviti, da bi tem hitreje pograbil njegovo premoženje, in brez zaderžka živel po svojem hudem nagnjenju. Strašno je očeta serce zabolelo, kedar je to zvedel. Da bi, ako bi še mogoče bilo, omečil serce svojega terdovratnega sina, poskusil je še eno poskušnjo, toda silno nevarno poskušnjo. Rekel je nekega dneva svojemu sinu: „Moj sin! jaz imam neko posebno pot, in prav vstregel mi boš, ako me spremljaš.“ Sin, si v nadi, da mu bo morda priložnost dana, zveršiti svoj hudobni naklep, je kar hitro pripravljen, iti s svojim očetom. Oče ga nenadoma pelje na neki odročen kraj dalječ v gojzdu, kjer žive duše blizo ni. Tje dospevši, obstoji, in pravi: „Moj sin! zvedel sem, da si sklenil, me umoriti. Akoravno vso pravico

imam, čez tebe tožiti, te vendar le še zmerom spoznavam za svojega sina, in te še zmirom ljubim. Le poslušaj me, in se boš prepričal, da resnico govorim. Pripeljal sem te tu sem v gozd na samoten kraj, na kterem sva čisto sama, tako, da od tvoje pregrehe, ako jo doprineseš, nihče nič vedel ne bo. Poglej tukaj bodalo (nož)“, in ko to reče, mu pokaže nož, kterega je dosihmal prikrival, „napasi svojo morivno željo, doprinesi hudodelstvo, zakoli me, kakor si se bil namenil! Ako tukaj umerjem, boš vsaj varen pred deželsko gosposko, da ti ne bo na pete stopala. To naj ti bo poslednje znamnje moje priserčne ljubezni do tebe. Pri tem bom imel vsaj to tolažilo, da sem ti življenje ohranil takrat, kedar si ti meni moje življenje vzel.“ Sin, ves osupnjen in zastermel, se ne more več deržati. Solze se mu po licih vderó, in vroči zdihljeji vzdigujejo iz pers. Ves skesan poklekne pred očeta, ga milo-milo odpuščenja prosi, in mu priseže pri živem Bogu, da se bo posihmalo vse lepši in spodobniši obnašal do njega, svojega ljubega dobrega očeta. In kar je obetal, je tudi res storil, in kolikor žalosti in britkosti je poprej narejal svojemu milemu očetu, toliko veselja in tolažila mu je delal zdaj.

3. Keršanski otroci! ako ste se dosihmalo tudi tu in tam kaj pregrešili zoper spoštovanje, zoper ljubezen in zoper pokoršćino, ktero ste svojim staršem dolžni, spoznajte tudi vi svojo pregreho, in se resnično spokorite in poboljšajte. Amen.

LXI. Keršanski nauk.

Česa se je bati otrokom, kteri četerte zapovedi ne spolnujejo?

1. Zadnjič sem vam pravil, da je v četerti zapovedi božji prepovedano otrokom ravnati zoper spoštovanje, zoper ljubezen in zoper pokorščino, ki so jo dolžni svojim staršem. — Zoper spoštovanje, kterega so staršem dolžni, pregrešijo se tisti otroci, kteri svoje starše zasmehujejo, zaničujejo ali zasramujejo; — na dalje tisti otroci, kteri gerdo od svojih staršev govorijo ali njihove slabosti raznašajo; — po tem tisti otroci, kteri se svojih staršev sramujejo; — in naposled tisti otroci, kteri se ošabno ali sirovo obnašajo do staršev, in se še clo prederznejo, jih suvati ali pretepavati. — Zoper ljubezen, ktero so staršem dolžni, pregrešijo se tisti otroci, kteri nočejo moliti za svoje starše; — na dalje tisti otroci, kteri svojim staršem kaj hudega voščijo, želijo ali še clo storijo; — in tisti, ki s svojim slabim zaderžanjem žalost in sramoto delajo svojim staršem; — potem tisti, kteri s slabostmi, nadložnostmi in nadležnostmi svojih staršev poterpljenja nimajo; — in na zadnje tisti, kteri svoje starše v sili zapustijo, jim v potrebi ne pomagajo, in jih jezijo in togotijo. — Zoper pokorščino, ktero so staršem dolžni, pregrešijo se tisti otroci, ki ali clo ne delajo ali pa le z nejevoljo delajo, kar jim starši ukazujejo in velevajo; — na dalje tisti, kteri se v imenitniših rečeh s svojimi starši ne posvetujejo ali njihove dobre svete zaničujejo in zametujejo; — in na posled tisti, kteri zasluženih kazen ponižno ne sprejemajo.

2. Danes bom pa govoril od kazen, ktere so namenjene hudobnim otrokom, in tedaj začnem z vprašanjem:

Česa se je bati otrokom, kteri četerte zapovedi božje ne spolnujejo?

Otrokom, kteri četerte zapovedi božje ne spolnujejo, bati se je najhujših časnih in večnih kazen, bati se jim je božjega prekletstva, sramote in nesreče v sedajnem življenju, bati se jim je pa tudi še večnega pogubljenja v prihodnjem življenju. „Preklet bodi, kdor ne spoštuje svojega očeta in svoje matere“, govori Gospod Bog po Mozesu (V. 27, 16.) v svetem pismu. — Tem veča in tem hujša mora biti tudi kazen. Pri otrocih pa je gotovo ni veče hudobije, kakor je ta, da so otroci nehvaležni, neprijazni in nepokorni svojim staršem, ter svojim največim dobrotnikom na zemlji. S takim gerdim in pregrešnim ravnanjem do staršev se pregrešijo zoper določno božjo postavo, dano na Sinajski gori, pa tudi zoper natorno postavo, ktera je slehernemu človeku zapisana v serce. Ravno zato pa tudi nahajamo tako v svetem pismu, kakor tudi v življenju mnogo svarivnih zgledov, kteri nam božjo strahovavno pravico nad opornimi in nehvaležnimi otroci prav očitno postavljajo pred oči. — Že v stari zavezi je Bog neizrečeno hudo kaznoval tiste otroke, kteri niso spolnovali svoje dolžnosti do staršev, zakaj Bog sam je po Mozesu oklical naslednjo postavo: „Ako ima kdo termastega in nevkrotljivega sina, ki ne posluša povelja svojega očeta ali svoje matere, in, ko ga strahujeta, noče pokoren biti; naj ga primeta, in peljeta k starašinom tistega mesta, in k vratom sodbe, in naj jim rečeta: Ta najin sin je nevkrotljiv in termast, noče poslušati najnega opominjevanja, vdal se je požrešnosti, razuzdanosti in necistosti; ljudstvo mesta naj ga s kamnjem posuje, in naj umerje, da spravite hudo zmed sebe, in ves Izrael sliši in se bojí.“ (V. Moz. 21, 18—21.) „Kdor svojega očeta ali svojo mater udari, naj umerje. — Kdor svojega očeta ali svojo mater preklinja, naj umerje.“ (II. Moz. 21, 15. 17.) V bukvah Pregovorov pa beremo: „Kdor svojega očeta ali svojo mater preklinja, mu bo svetilnica ugasnila v največi tami“, to je: sreča ga bo zapustila v največi sili, tudi ob smerti. (Pregov. 20, 20.) In modri Sirah (23, 18. 19.) pravi: „Spominjaj se svojega očeta in svoje matere, kedar med mogočnimi stojiš, da kje

Bog tebe ne pozabi pred njimi (da te ne kaznuje in ne ponižuje pred njimi), da se tega (ošabnega obnašanja) ne navadiš, da nespameten ne boš, da zasramovanja ne terpiš, da ne boš rajši hotel, da bi rojen ne bil, in da ne preklinjaš dneva svojega rojstva.“ Temu pristavlja sv. Bernardin: „Ako bo Bog na sodni dan ojstro sodil že tiste, kteri tujcem niso skazovali del ljubezni; kolikanj ostrejše bo sodil še le tiste, kteri svojim lastnim staršem niso skazovali ljubezni.“ — Kakor smo se tedaj prepričali, da Bog dobre in pobožne otroke večidel že na tem svetu lepo plačuje z dolgim in srečnim življenjem, na unem svetu pa jim večno zveličanje v plačilo daje; ravno tako se bomo zdaj prepričali iz naslednih zgledov, da Bog brezbožne, hudobne in nepokorne otroke strahuje ali z naglo in neprevideno smertjo ali pa s po vsem nesrečnim življenjem. Kolikanj hujša kazen pa čaka takih hudobnih otrok še le na unem svetu, kjer bo vsak, in tudi najmanjši greh ojstro kaznovan in natanjčno po zasluženju.

Znano vam je iz zadnjega keršanskega nauka, kako se je bil nesrečni Kam pregrešil zoper spoštovanje, kterega so otroci dolžni svojim staršem. Zasmehoval je svojega očeta Noeta, kedar je razgaljenega videl ležati v šotoru. Znana vam je pa tudi kazen, ktera je zadela Kama in Kamove mlajše zavoljo prekletstva, kterega je bil Noe izrekel nad nesrečnim Kamovim zarodom. Živeti je moral Kamov rod v osramotivni sužnosti, ktere se še dandanes ne more popolnoma rešiti. — Tudi hudobni Absalom je bil pozabil, da je spoštovati dolžen svoje starše. Vzdignil se je zoper Davida, svojega očeta, našuntal je nekoliko ljudstva ter bogapozabljivih podložnikov zoper njega, in jih je spravil na svojo stran. Z oboroženo roko planejo nad Jeruzalem in nad kralja. David mora pred lastnim sinom iz mesta bežati. Več ur daleč moral je peš prehoditi kakor kteri zmed najrevniših njegovih podložnikov. Jokal je David, pripoveduje sveto pismo, ko je bos in z zakritim obličjem šel čez potok Cedron in na Oljsko goro. Tudi njegovi zvesti služabniki so jokali, ko so ž njim vred iz mesta bežali. Absalom vzame Jeruzalem v last, in da bi zveršil mero svojih hudobij, gre s svojo vojsko za Davidom

čez Jordan. Zdaj pa ga zadene šiba božja. David mu naproti pošlje svojo vojsko. Boj se vname. Davidova vojska je premagala, in padlo je 20.000 mož. Absalom je na mozgu bežal pred Davidovimi vojščaki. Mozeg pridirja pod velik košat hrast, in Absalom je za lase obvisel na njem. Mozeg se je pa spod njega zmuznil. Joab to zve, vzame tri sulice, gre in prebode ž njimi Absaloma. Ker je pa še iz hrasta viseč vtripal, priteče deset mladenčev, po njem mahnejo in ga umorijo. Truplo v gojzdu v veliko jamo veržejo, in nanesó nadnj prav veliko grobljo kamnja. — Da se otrokom, kteri svojih staršev ne spoštujejo in se gerdo do njih obnašajo, po sreči ne izide, nam spričuje tudi naslednja prigodba. Nekega dne je neki puščavnik zelišč po gojzdu iskaje zaslišal milo zdihovanje in ječanje v obližju. In tedaj gre za glasom, in najde v germovju mladega človeka ležati, kteri je v svojo desno nogo strašno rano vsekano imel. Okrog in okrog njega je bila zemlja vsa okervavela, in vbogi ranjeni mladeneč je iz ene omedlevce padal v drugo. Puščavnik si ga zadene na ramo, in ga s težkim trudom zanese v svojo celico. Ker je bil puščavnik po nekoliko znajden v ozdravljevanju ran, je vbogega ranjenca oskerboval s tolikanj dobrim uspehom, da je že drugi dan toliko k moči prišel, da je zamogel pripovedovati, kako da je dobil to strašno rano v nogo. „Ni še ravno dolgo“, pripoveduje mladeneč, odkar se znajdem v službi pri nekem mladem plemenitažu. Včeraj sva jahala skoz gojzd, v kterem ste me Vi našli, in moj gospod je imel v mošnji veliko število denarjev pred seboj na konju. Na enkrat pa zapazi, da je denar zgubljen, in sam ne ve, kje in kako. Moj gospod začne strašno razsajati in preklinjevati; jahala sva daleč nazaj, in jaz še clo raz konja stopim, in skerbno iščem; ali denarja vendar le nikjer ne najdeva. Ko spet nazaj pridem do svojega gospodá, in mu pripovedujem, da vsemu svojemu iskanju vkljub denarja vendar le našel nisem, me je začel gerdo obirati, in mi clo očitovati, da sem denar gotovo našel, pa ga morda v kako germovje skril, da bi ga o priložnem času spet poiskal, in ga za-se obderžal. To natolcevanje me je strašno pogrelo. Ves nevoljen zavernem, da se tako gerdo obdolževati ne pustim, ker mu nikdar še nisem dal nobene priložnosti,

da bi po pravici kaj takega nepoštenega smel misliti od mene. Plemenitaž, razdražen že zavoljo zgube denarja, se zavoljo mojega ugovarjanja še hujše raztogoti, ter izdere svoj meč, in ko bi trenil, mi vseka to strašno rano v nogo. Ves prestrašen zavpijem in se zgrudim na zemljo; moj neusmiljeni gospod pa me popusti, in jaderno odjaha. Po vsem zapuščen bi bil gotovo umerl, ko bi me vi kakor usmiljeni Samarijan ne bili našli in bi mi ne bili pomagali. Hvala, stoterna hvala vam za vaše usmiljenje!“ Samotarec si prizadeva, da bi potolažil in razveselil bolnika, in tedaj mu med drugim tudi to-le reče: „Veš, ljubi moji! da ti bo gotovo v veliko tolažilo to, da po nedolžnem terpiš.“ Toda ko puščavnik besedo „po nedolžnem“ izreče, bilo je videti, da bolnemu mladenču britka bolečina stresa serce. Vroč zdihljej se mu vterga iz serca, solze mu silijo v oči, in z milim glasom spregovorí in pravi: „O ne, ne terpim ne po nedolžnem! Tatvine res, da nisem kriv, in s tatvino si nisem zadolžil te rane; v ozir tega sem nedolžen: toda — toda —!“ Pri teh besedah nekoliko primolkne, potem pa spet nadaljuje in pravi: „Vidim, da ni drugač: vse moram povedati. Morda se mi bo z odkritoserčnim spoznanjem vest kaj polajšala. Oh, ljubi oče! jaz sem se hudo-hudo pregrešil zoper četerto božjo zapoved. Staro mater imam, ki je vidova; in jaz sem njeno edino dete. Ko sva enkrat na vozu skupej sedela, ter se na njivo peljala, sva se začela prav hudo prepirati zavoljo neke male, nepomenljive reči. Jeza me popade in pripravi tako daleč, da zavzdignem nogo, ter bacnem mater z voza. Mati pa se nad to krivico tolikanj raztogotijo, da me strašno preklinjajo, ter žugajo, da me bodo tožili pri gosposki. Jaz se prestrašim in pobegnem iz domače v tujo deželo, kjer sem službe iskal in jo tudi res dobil pri mladem plemenitažu, kteri mi je rano usekal na ravno tisto nogo, s ktero sem se bil pregrešil nad svojo materjo. To je gotovo zaslužena kazen za mojo pregreho, in jaz tedaj po nedolžnem ne terpim.“ Vroče solze oblivajo ranjenega mladenča, kedar to pripoveduje. Puščavnik, ki mu je telesno rano celil, prizadeva si, sceliti mu ob enem tudi dušno rano, kar mu je res prav lepo odsedalo in šlo srečno spod rok. Čez nekoliko časa se mladeneč, ozdravljen na duši in

na telesu, verne spet v svojo domačijo, in je bil od svoje stare matere ravno tako ljubeznivo sprejet, kakor nekdaj zgubljeni sin od svojega očeta. — Da se bote tem bolj bali starše zaničevati, naj pridenem še en zgled: 22. dan mesca maja leta 1852 je v nekem kraju na Dolenskem mož, ki je bil usnjar in kmetovavec in oče sedmerih nepreskerbljenih otrok, umerl neznane smerti vsem ondotnim prebivavcem v grozo in strah. Zjutraj ob sedmi uri je z dvema svojima otrokoma sadil še debelačo in fižol. Ko pride čas za kosilo, reče otrokoma, naj le gresta obedovat; on sam bo še nekoliko posadil, in kmalu prišel za njima. Otroka odideta in domu prideta, ter povesta, kaj jima je bil oče sporočil. Otroci se tedaj z materjo vred vsedejo za mizo in obedovajo. Ko pa očeta le ni domu, in ga le ni, gre gospodinja, njegova žena, za njim pogledat, ker je šlo že na deseto uro. Kliče ga in išče, dokler ga na zadnje ne najde na podu, ki je stal sred polja, z vervjo na vratu, na lestevni (lojterni) špreklji visečega in že vsega terdega. Obesil se je, ter visel komaj dobro pedenj od tal. Žena ga vidi viseti, in vsa terda postane od same groze. Na to pa hiti v vas nazaj, kliče na pomagaje, dokler skupaj ne skliče ljudi, ki so šli, ter so obešenca iz lestve sneli, ga dergali, z vodo močili, in poskušali, kar so vedeli in znali, da bi ga obudili v življenje; pa vse zastonj! V hišo ga tedaj zanesejo in na mertvaški oder položijo. Kedar to žalostno dogodbo zve njegova stara osemdesetletna mati, se tje poda, in v neznani žalosti in dušni britkosti udari merliča dvakrat za uho, rekoč: „O ti nesrečni sin! da si nam naredil toliko žalost in osramotenje.“ Drugi večer o mraku so ga brez duhovnega, brez zvonjenja, brez pogrebcov kar natihoma zanesli iz doma, in ga zagreblji v zemljo. Kaj pravite, kaj je neki tega nesrečnega človeka pripravilo v tako strašno smert? Le poslušajte, povedal vam bom. Njegova stara mati, ktera je prebivala pri enem drugem svojih sinov, je par let poprej po sreči in prav nenadoma dobila nekoliko denarjev, ter jih razdelila med druge svoje otroke, omenjenemu samomorcu pa nič ni bila dala. Rekla je namreč, da on ne potrebuje tega denarja, ker je že razun tega premožen zadosti. To pa je samoglavnega sina razdražilo tako močno, da svoji materi po-

sihmalo nič več ni dal dobrega očesa, jej nič več ni privoščil lepe besede. S „staro babo“ — „copernico“ — in še drugimi geršimi priimki jo je obkladal. Med drugim je tudi rekel, da pojde nekaj gerdega delat na njeni grob, kedar bo umerla. Toliko nezaslišano zaničevanje ni moglo ostati brez kazni božje. Dasiravno ni bil posebno reven, marveč je bil eden premožniših seljanov tistega kraja, mu je vendar le že od velikenoči omenjenega leta nepokoj delala misel, s čim da bo o tako slabih letinah preživel sebe in svojo družinjo. Ta preobilna in nepotrebna skerb se mu je tako močno vtepla v glavo, da se ga je deržala kot klop, in mu je popolnoma poderla serce. Poslednje dni ni bilo drugega slišati iz njegovih ust, razun: „Kaj bo, kaj bo? kako se bomo preživeli, ker nas je toliko!“ Ker se je bil mož od Boga obernil, je tudi Bog njega zapustil, in zdaj se obupnost polasti njegovega serca, ter ga pripravi tako daleč, da si sam življenje konča v strašen svariven zgled vsem zaničevavcom staršev.

Zdaj vam bom pa povedal en zgled, kteri vam bo pokazal, kako hudo da je Bog kaznoval nekega moža, kteri se je pregrešil zoper ljubezen, kakoršno so otroci dolžni svojim staršem. Mesca maja leta 1790 je v Bahumski sodnijski okrajni na Vestfalškem deželska gosposka razprodájala vse premakljivo blago nekemu kmetovavcu, ki je sicer od svojih staršev lepo kmetijo prevzel in obilno blaga, na zadnje pa je vendar le na nič prišel. Bil je prav gorek dan, in v hiši je bilo prevroče in pretesno, da bi bili tamkaj razprodajali blago, zakaj veliko ljudi se je bilo ondi sošlo. Vradnik, kteri je vodil vso to reč, je torej razprodajanje naravnal pod milim nebom na dvorišču v hladni senci košatega drevesa. Tjekaj so postavili mizo in stole, tamkaj so napisali zapisnik, in tje je sodnijski strežaj znašal blago, ktero je imelo prodano biti. Kake pol ure prodajajo, in zdaj zapazi vradnik, da kmetovavci glave skupaj stikajo, in se natihoma nekaj posebnega pomenkovajo. Vprašuje jih, kaj da imajo; toda iz pervega nočejo z besedo na dan. Na zadnje pa vendar le postaren mož prime za besedo, in tako-le govori: „Gospod vradnik! ko vidimo vas in vašega gospoda pisarja tukaj pod drevesom sedeti, nam na

misel hodi, da se je pred petnajstimi leti ravno tega mesca, na ravno tem mestu, pod ravno tem drevesom godila enaka razprodaja, pri kteri je bilo razprodajano različno blago iz ravno te hiše. Kmetovavec, sedajni posestnik, je takrat kmetijo prevzel. Njegova mati se je bila kar vidova na novo omožila, ker je pa s svojim pervim možem imela sina, ter ravno tega sedajnega posestnika, kteremu je spadala kmetija, kedar bi polnoleten postal, se je mogla vdati v to, da se je o njeni drugi možitvi naredil zapisnik (inventar) vsega blaga, ktero se je takrat znašlo pri hiši, da bi svojemu sinu, kedar bi gospodarstvo prevzel, vsega spet zvesto izročila. Ko je pa ta njeni sin, sedajni posestnik te kmetije, pred petnajstimi leti kmetijo prevzel, manjkalo je marsiktere reči, ktera je v zapisniku zapisana stala. Mater njegovo namreč so v njenem drugem zakonu zadevale mnoge nesreče, zavoljo kterih je šla po zlem marsiktera reč, ktera je bila zapisana v zapisniku. Njeni sin pa ni hotel terpeti nobene škode, temveč je zahteval, da mu mati vse poverne, in ker tega ni mogla, bil je tolikanj neusmiljen, da jej je prodati dal clo to, kar je bilo njenega lastnega premoženja in kar jej je bilo ostalo po njenem drugem možu, ki je tudi eno in drugo reč seboj v hišo prinesel, pa je bil med tem umerl. Pri tem neusmiljenem ravnanju ni pomagala nobena prošnja in nobeno zdihovanje njegove vboge, užaljene matere. Clo njena obleka se je razprodala in postelja, na kteri je ležala. Mi drugi seljani smo imeli usmiljenje z nesrečno materjo in vbogo vidovo, in sin, kterega je imel njeni pervi mož, kterega je bila kar vidovca vzela, s pervo ženo, je bil še clo tako usmiljen, da je, akoravno je le kar hlapec služil pri meni, s svojim prihranjenim denarjem potrebnišo obleko in posteljo sam kupil, ter jo daroval svoji nesrečni pisani materi. Zdaj pa nam je, ko vidimo in slišimo, kaj se danes godi, na misel prišlo, da se je kmetovavec, kteremu se danes blago razprodaja, strašno pregrešil nad svojo materjo, in da je današnje razprodajanje njegovega blaga, na ktero bi pred enim letom še nihče mislil ne bil, gotova kazen božja in pravično povračilo za njegovo neusmiljeno ravnanje z materjo.“ Nad tem nesrečnim sinom se je res spolnila beseda Gospodova: „S kakoršno mero bote merili, s tako se

vam bo spet odmerjalo.“ — Naj vsem otrokom, kteri se zoper ljubezen, ktero so staršem dolžni, pregrešijo, še naslednja prigodba poterka na kamnito serce: V neki mali vasi v veselih slovenskih goricah blizo Drave je imel mesar hudobnega sina, kterega je malopridna mati tako hudo razvadila, da se ni bal niti Boga niti ljudi, marveč je živel po svoji spačeni volji, ves razuzdan, ne ko kristjan, ampak po navadi tistih, ki Boga ne poznajo ali pa ga poznati nočejo. Več let že ni obhajal svete velike noči, ni šel ne k spovedi ne k svetemu Obhajilu. Njegov dušni pastir so ga večkrat svarili in prav lepo učili; razjokal se je, pa poboljšal se ni, ker ga starši niso v strahu imeli, marveč so mu vse dovolili, da se je tudi nad njimi spolnila resnica pregovora, ki pravi: „Kakoršni starši, taki otroci. — Jabelko ne pade daleč od jabljane.“ Ker pa oče in mati straha nista dala svojemu sinu, jima je odraščeni sin strah in žalost narejal v zasluženo kazen. V slabe tovaršije je zahajal, z razuzdanim ženstvom se soznanil, pijančeval je in po cele noči se okrog vlačil. Starši so mu tako dolgo prizanašali, dokler ni njihovemu strahovanju odrastel, ter prirastel kervava šiba očetu in materi. Česar mu niso sami dali, je pa po sili vzel, ter začel živeti, kakor divji lovec, od samega hudega najet. Imeli so neko samotno bajto, v ktero so zahajali, ter pili in uganjali, česar bi še ziniti prav ne bilo. Bilo je l. 1846 veliko dobrega vina, in bila je prav vesela in lepa jesen, v kteri so vino dobro prodajali, in po železnici iz Maribora oddajali toliko, da so polni sodi vina na kolodvoru ležali, čakaje prostora, da bi se prepeljali v tuje kraje. Bilo je v nedeljo večer, in hudobni sin gre nad očeta, naj mu da ključ do vina, ker hoče s tovarši pit iti. Oče mu noče ključa dati, ter mu očituje pijančevanje; hudobni sin pa očeta zgrabi, ter ga davi tako dolgo, dokler mu ključa ne izvije iz rok, da si gre vina iskat. Osem bokalov ga tisto noč popijejo v bližnji bajti on in njegova vlačuga in neki drugi hudoben tovarš. V pondeljek zjutraj zgodaj gresta obadva vsa pijana in zaspana v Maribor na delo, in se lotita še sodov vina, ki so ležali na kolodvoru. Zima se je bližala, in ravno so veličanski most čez Dravo černili in smolili, ter delavcom prav dobro plačevali. Vsaki mazavec je oblekel platnen jopič, naj bi si srajce ne

zamazal; tudi naš pivče obleče tako halo že vso počernjeno, in gre na Dravo most smolit, akoravno se je od pijanosti ves opotekal. „Varuj se, da v Dravo ne padeš“, mu reče eden zmed sodelavcov, „kajti si pijan!“ „Pojdi rakom žvižgat!“ mu pijanče zabeseduje, po dili na Dravo stopi omahne, v globočino šterbunkne, in ni ga bilo več. Njegovi domači zvedo zgubljenega sina žalostni konec, iščejo merliča po Dravi doli, po Dravi gori, pa ga ne najdejo. Radi bi zdaj za mertvim mertvaško duhovno opravilo naravnali oni, ki za živega niso imeli nobene skerbi, ali duhovni pastir so staršem djali: „Kakor je živel, tako je umerl; dokler se merlič ne najde, mu tudi mertvaško cerkveno opravilo ne gre. Bodi Bog milostljiv njemu, pa tudi staršem njegovim, ki ga niso lepši redili!“ Minula je zima, ozelenela je spomlad; po utonjenem sinu pa le še ni bilo sledu ne tiru. Pastirji za Dravo živino pasejo, ter zapazijo v sredi Drave, ktera je bila upadla, kup peska ali proda, na kterega je posedalo strašno veliko krokarjev in gnalo hrup, da je bilo daleč na okrog ljudi groza in strah. Odpravijo se na pesek pogledat, kaj bi to bilo. Iščejo in najdejo mertvo truplo, na pol zasuto; le glavo in persi iz proda moli; pa oči so krokarji izpikali in možgane so vrane izkljuvale. Razmesarjeno obličje ni bilo človeku podobno; le po platneni, počernjeni kiklji so sodili, da bi vtegnil biti uni delavec, kteri je pri Mariborskem mostu v Dravo padel, kakor je bilo oklicano pretečeno jesen. Kdo bo nesrečneža izkopal? Kdo merliča shranil v blagoslovljeno zemljo? Na desni strani Drave se ga bojijo, na levi strani se ga branijo, v sredi Drave se pustiti ne sme! Podravljani verv potegnejo od enega brega do drugega, in méra pokaže, da je bliže desne strani. Izkopljejo tedaj merliča, in po žlahto pošljejo, naj dojde na pogreb. Starši pridejo, sorodovinci se snidejo; pa viditi obraz tako neznano razkljuvan, jim za omedleti slabo prihaja. Bog je pravičen in resničen; in kar so starši otrokom predobri, za toliko ojstrejši jih Bog pokori, hudobne otroke, pa slabe starše tudi. Od Boga samega preklet je otrok, kteri svojim staršem kaj hudega želí ali kaj hudega stori, in jim žalost in sramoto dela s slabim zaderžanjem. (V. Moz. 27, 16. Pregov. 30, 17.)

Na zadnje naj vam pred oči postavim še par takih zgledov, kteri nas prepričujejo, kako da Bog tepe tudi take otroke, kteri se pregrešijo zoper pokoršcino, ktero so staršem dolžni. V svetem pismu nahajamo nasledni svarivni zgled: Velíki Judovski duhoven Heli je imel dva sina; reklo se jima je Ofni in Finez. Bila sta hudobna otroka, ki jima ni bilo mar ne za Boga ne za ljudi, ktere sta motila pri darovanju. Ljudje so namreč hodili v Silunt (Silo), kjer so snidnico imeli in skrinjo zaveze, darovat Bogu klavnih darov; onadva pa sta s trirogljatimi vilicami meso kradla iz posod, ko se je kuhalo. Tudi še sirovo meso pred darovanjem sta s silo jemala, in še druge hude reči skrivaje dopočenjala. Heli, že silo star, je vedel vse, kar sta hudega delala. Svaril ju je z mehkimi besedami, pa nista marala; hujši strah jima dati, bil je premehek. Taka prizanesljivost pa je pregrešna prizanesljivost. Torej pride k Heliju mož božji, prerok, in mu v imenu Gospodovem napove hude kazni: smert sinov ob enem dnevu; nihče v njegovi hiši ne bo več starosti učakal; Heli bode zaveržen, in izvoljen bode drugi veliki duhoven, ki bode zvesto spolnoval božjo voljo. To kazen je Bog Heliju in njegovi hiši na novo zažugal, kedar se je bil po noči razodel pobožnemu Samuelu. In kar je bil Bog Samuelu razodel, se je kmalo spolnilo. Izraelci so v vojsko šli nad Filistejce. Pa premagani so bili, in je bilo pobitih okoli 4000 mož. Starašini ljudstva rekó: „Vzamimo seboj skrinjo zaveze Gospodove, da nas obvaruje roke naših sovražnikov.“ Pošljejo tedaj po njo, in Helijeva sinova sta jo spremljevala v stan (ležišče). Pa zopet zdaj so bili Izraelci otepeni; padlo je 30000 pešcev, skrinja zaveze je bila zajeta, in oba Helijeva sina mertva. Heli to nesrečo zasliši, znak s stola pade, si zatilnik ulomi in umerje.

Neki tergovec se je moral večkrat na pot podati po svojih opravilih. Kedar se je pa kam na pot odpravil, vselej je seboj jemal dva terdo nabita samokresa (pištole). Kedar je dohajal domu, ju je ali pod milim nebom sprožil in izstrelil, ali pa je doma kroglje in prah iz njih potegnil, da bi si eden ali drugi zmed domačih kake škode ž njima ne naredil. Pri vsem tem je pa vendar le tudi še posebej terdo naročal svojima fantičema, da se nobeden zmed njih samokresov ne sme dotakniti. Enkrat

pride domu iz svojega potovanja, in samokresov ne izprazni, ker se misli čez nekoliko dni spet na pot podati. Drugi dan, ko očeta doma ni bilo, prideta fantiča v tisto sobo, v kteri sta samokresa ležala. Vzela sta vsak svojega v roke, in ker sta mislila, da samokresa nista nabita, sta eden proti drugemu namerjala vsak s svojim samokresom. Na zadnje tudi še peteline nategneta, eden proti drugemu pomerita, peteline sprožita obadva v enem hipu, pa se tudi v enem hipu mertva na zemljo zverneta. Enako Bog marsikterikrat tepe otroke, kteri pokorščine ne skazujejo svojim staršem.

Imenitni pridigar petnajstega stoletja, sveti Bernardin, pripoveduje v eni svojih pridig to-le posebno dogodbo: Na Španjskem, ne daleč od mesta Valencija, bil je neki mladeneč svojim staršem posebno nepokoren in po vsem oporen. Pridružil se je neki hudobni druhali in je ropar postal. Po tem, ko se je z mnogim ropom zadolžil in z mnogim pobojem, ga je zalezla deželska gosposka, in ga na vislice spravila. Komaj pa je po vislicah izdihnil svojo dušo, se mu lasje pobelijo, da so bili beli ko sneg. Vsi, ki so to vidili, so se zavzeli in se čudili, ker niso mogli zapopasti, kako da se je zamoglo to pripetiti tako mlademu človeku, ter osemnajstletnemu mladenču. Poklicali so tedaj škofa, da bi jim on razložil to reč. Škof pa se v molitev poda, in potem, ko je opravil svojo molitev, reče: „Bog je hotel na znanje dati, da bi bil ta mladeneč učakal veliko starost; ker se je pa tako nespodobno in nepokorno obnašal do svojih staršev, mu je Bog ravno zato prikrajšal njegovo življenje.“

Neki mladeneč v Lankasterskem mestu je živel silno razuzdano. Njegovi prijatli, kteri so mu res dobro hotli, so mu večkrat prigovarjali, da naj slovo da svojemu samopašnemu življenju; pa ni nič pomagalo. Zdaj se mu še njegov lastni oče prikaže po noči v sanjah, ter mu z resnobnim obličjem zapové, konec storiti brezbožnemu življenju. Toda tudi nad tem nesrečnim mladenčem se je poterdila resnica evangeljske besede, ki pravi: „Ako Mozesa in prerokov ne poslušajo, tudi ne bodo verovali, čeravno kdo od mertvih vstane.“ (Luk. 16, 31.) Razuzdani mladeneč se za sanje ne zmeni, in terdovratno ostane na svojem slabem potu. Ali spet v drugič se mu oče v sanjah

prikaže z enakim svarilom in enakim opominjevanjem, kteremu pa še pristavlja, da mu je, ako se ne poboljša, dan svetega Martina odločen v smertni in v sodni dan. Mladeneč pripoveduje te svoje sanje — ne svojim resničnim prijatlom, kteri so ga bili že poprej od hudega odvračevali, temveč svojim lahkomiselnim tovaršem, in, kar le more, zasmehuje in zaničuje te svarilne sanje. In ko pride dan sv. Martina, naravna še clo prav prešerno veselico, in s svojimi malopridnimi tovarši celi dan in celo noč prebò v razuzdanem veselju in v samopašnih pregrešnih sladnostih. Ko se pa drugi dan iz spanja prebudí, in se na novo posmehuje unim svarilnim sanjam, da mu je namreč Martinov dan pretekel, in se očetovo žuganje vendar le ni spolnilo, mu na enkrat beseda zastane, mladeneč sprebledí, mertvoud ga udari, in konec storí njegovemu pregrešnemu življenju v velik strah in trepet njegovih razuzdanih tovaršev in nesrečnega ženstva, s kterim je pregrešno znanje imel. In ko bi bil mladeneč še poprej, preden ga je zadela ta nesreča, bolj natanko v pratiko pogledal, bi se bil prepričal, da je tudi njegov smertni dan bil Martinov dan, ker za godom svetega škofa Martina nasledova precej god svetega papeža in mučenika Martina. In tako se je vendar le res nad njim spolnilo očetovo žuganje.

Bilo je lepo jasno jutro enega zmed zadnjih dni oktobrovega mesca l. 1864. Zavoljo poprejnega nevgodnega vremena je bilo delo na polju močno zaostalo. Neki oče nagovarja tedaj svojega sina, ki je bil iz vojske domu prišel za nekoliko časa, da bi se ž njim vred tudi on zgodaj na polje podal. Ali sin se izgovarja, da bo kasneje prišel, ker gre še poprej na lov. Zdaj začne tudi mati v sina tiščati, ter ga lepo prositi, naj danes ne hodi na lov; toda svojoglaven sin se ne zmeni niti za očetovo lepo besedo niti za materno milo prošnjo. Odpravi se po svojem potu, in gre. Kake pol ure od doma pride do neke stermine. Ali ko se po stermini navkreber spusti, se podtakne, in puška, ki jo v roci derži, se mu sproži ravno v persi in ga umorí. Ta žalostna prigodba se je na Tominskem pripetila. Gotovo pa bi se ta nesreca ne bila pripetila, ko bi bil nesrečni sin poslušal svoje skerbne starše, ter jim pokoršcino skazoval! (Zg. Dan. 1865. str. 6.)

Vsi ti žalostni zgledi nam zraven mnogih drugih enakih zgledov očitno spričujejo, da se otrokom, kteri četerte božje zapovedi ne spolnujejo, dobro ne godí ne v sedajnem, ne v prihodnjem življenju.

3. Keršanski otroci, kteri danes poslušate moje besede: spoštujte, ljubite in vbogajte svoje starše. Spoštujte jih: zakaj ako ne spoštujete njih, po kterih vam je Bog življenje dal, koga na svetu bi potem še spoštovali? Ljubite jih: zakaj ako ne ljubite njih, ki so vas izredili, in vam nezmerno veliko dobrega storili, in so nezmerno veliko skerbí in težav zavoljo vas preterpeli, koga na svetu bi po tem še ljubili! Vbogajte jih: zakaj ako njih ne vbogate, ki so vaša perva in ponatorna gosposka, koga na svetu bi potem še vbogali? Bili bi najnehvaležniši, najterdoserčniši ljudje, ako bi svojih staršev ne spoštovali, ne ljubili, ne vbogali! In ako bi tudi na vso moč svoje starše spoštovali, ljubili in vbogali, jim vendar le nikako niste v stanu poverniti vseh njihovih dobrot in vse njihove ljubezni; ljubezen staršev do vas je zmerom veča kakor pa je vaša ljubezen do staršev. Ako spoštujete, ljubite in vbogate svoje starše, s tim tudi Boga samega spoštujete, ljubite in vbogate; kajti starši so božji namestniki. Ako pa staršev ne spoštujete, tudi Boga ne spoštujete; ako staršev ne ljubite, tudi Boga ne ljubite; in ako staršev ne vbogate, tudi Boga ne vbogate. In če bi se tudi kterikrat primerilo, da se starši do vas ne obnašajo tako, kakor bi se obnašati imeli, ste jim vendar le spoštovanje, ljubezen in pokorščino dolžni zato, ker so vam za Bogom začetniki vašega življenja. Spoštovati, ljubiti in vbogati jih morate zavoljo Boga, ki je vselej vse časti in hvale in vse ljubezni vreden, in ki vam bo vašo zvestobo v spolnovanju četerte božje zapovedi obilno poplačal v sedajnem in prihodnjem življenju. Amen.

XLII. Keršanski nauk.

Dolžnosti rejencev in učencev.

1. V zadnjem keršanskem nauku sem vam v mnogih žalostnih zgledih pred oči postavljal, kako ojstro in kako hudo da Bog strahuje take hudobne otroke, kteri četerte božje zapovedi ne spolnujejo, in se pregrešijo zoper spoštovanje, zoper ljubezen in zoper pokorščino, ktero so staršem dolžni. Lahko ste spoznali iz teh zgledov, da se je hudobnim otrokom bati najhujših časnih in večnih kazen.

Ker pa četerta božja zapoved govorí le samo od otrok in staršev, vlegnil bi kdo misliti, da četerta božja zapoved ne zadeva nikogar drugega razun otrok in staršev; toda to ni tako: marveč nam veleva četerta božja zapoved, da moramo spoštovati tudi vse tiste, ki so namestniki naših staršev, ter rednike in učenike, gospodarje in gaspodinje, duhovske in deželske gosposke, in tudi vse tiste, ki so časti vredni zavoljo svoje starosti in veljave. — In tedaj bomo zdaj najpoprej premišljevali:

Dolžnosti rejencev in učencev do varhov, oskerbnikov, rednikov in učenikov.

2. Marsikterikrat se prigodí, da otrokom starši clo zgodaj pomerjo, in varhi, oskerbniki in redniki zdaj starše namestujejo takim zapuščenim otrokom, ter jim oskerbljujejo dušo in telo, in zadostujejo njihovim dušnim in telesnim potrebam. Težke dolžnosti imajo nad seboj taki varhi, oskerbniki in redniki, in težaven odgovor jih čaka na dan sodbe. — Otrokom, kedar nekoliko odrastejo in se jim pamet bolj odpirati začne, treba je spet obilnišega podučenja. Starši in redniki jim ga ne morejo vselej dati, deloma zato ne, ker

sami niso zadosti podučeni, deloma pa zato ne, ker so zaderžani po mnogih drugih potrebnih opravilih. In ravno zato prevzamejo keršanski učeniki v šoli in v cerkvi natanjčniše podučevanje in lepo izrejo otrok, po kteri si zamorejo otroci svojo časno srečo uterditi in za večno zveličanje lepo skerbeti. V šoli se namreč otroci učijo brati, pisati, računiti in še mnogih drugih potrebnih in koristnih reči. V šoli in v cerkvi se otroci natanjčno podučujejo v resnicah svete vere, v keršanskem nauku, skerbno se odvračujejo od hudega in zvesto napeljujejo k dobremu, napeljujejo k bogaboječemu, pobožnemu življenju. Šola in cerkev sta tedaj zares veliki dobrotnici keršanskim otrokom, in keršanski učeniki v šoli in v cerkvi jim lepo namestujejo očeta in mater. Težaven stan imajo keršanski učeniki, težke dolžnosti so jim naložene, in težek odgovor jih čaka nekdaj pred božjim Sodnikom. Da res ni lahka reč, iz človeškega serca, po izvirnem grehu popačenega in k hudemu nagnjenega, divje obrastlike hudega poželjenja trebiti, in človeka na pravem potu ohraniti, skušajo si starši, ki komaj po dvoje ali troje otrok imajo. Kolikanj težavnišo nalogo imajo tedaj še le keršanski učeniki, kterim ni le samo po dvoje ali po troje otrok izročenih, ampak clo po sto, po pol drugi sto otrok in včasih še več. In kakor bo Bog odgovor tirjal od keršanskih staršev, kterim je le samo dvoje ali troje otrok izročil; ravno tako bo natanjčen odgovor tirjal od keršanskih učenikov, kterim je tolikanj obilno število šolarjev in učencev v izrejo dal.

Ker pa potem takem keršanski varhi, oskerbniki, redniki in učeniki v svojem težavnem stanu starše namestujejo, in so svojim rejencem in učencem res veliki dobrotniki, se samo po sebi umé, da so tudi rejenci in učenci dolžni svoje skerbne varhe, oskerbnike, rednike in učenike spoštovati, ljubiti in vbogati, ravno kakor otroci svoje starše. Ravno tiste dolžnosti tedaj, ki jih otroci imajo do svojih staršev, imajo tudi rejenci in učenci do svojih varhov, oskerbnikov, rednikov in učenikov.

Namesto da bi vam tedaj ponavljal to, kar sem vam pravil takrat, kedar sem vam razlagal dolžnosti otrok do

staršev, bom vam povedal rajši par spodbudnih pa tudi svarivnih zgledov, kteri naj vas naganjajo, da zvesto spolnujete dolžnosti do varhov, oskerbnikov, rednikov in učenikov. — Cesar Hadrijan je bil Antonina s priimkom Pobožnega za sina dovzel, in Antonin je bil cesarju Hadrijanu tako močno priveržen in vdan, da ga je spoštoval in ljubil tako močno, da tudi najboljši sin svojega pravega očeta ne more lepši spoštovati in bolj ljubiti. Ko je bila huda bolezen cesarja Hadrijana tako močno otožnega naredila, da je hotel samemu sebi življenje vzeti, je Antonin k njemu prihitel, ga tolažil, mu stregel, kar in kolikor koli je le mogel, da bi mu bil polajšal njegov žalostni stan. — V svetem pismu nahajamo lep zgled blagega mladenča, nad kterem naj bi se razgledovali vsi rejenci in učenci. Ta zgled imamo nad pobožnim Samuelom. O tistem času, o kterem so Izraelci snidnico imeli v Siluntu, in je bil Heli veliki duhoven, pripeljeta Elkan in Ana svojega sinčeka Samuela k velikemu duhovnu Heliju. Od Boga sta ga bila izprosila, in obljubo sta storila, da bo vse svoje dni Gospodu posvečen, in da bo v božji hiši stregel. Samuel je bil tedaj izrejen in podučevan pod Helijevim varstvom in vodstvom. Lepo je odraščal, ljubezniv je bil pred Bogom in pred ljudmi, ker je zvesto služil Bogu in verno vbogal Helija, svojega rednika in učenika. Bil je Samuel dvanajst let star, ko spi enkrat v šotoru Gospodovem, v kterem je stala škrinja zaveze. Sedmere luči na zlatem svečniku so pred njo gorele. Heli je ondi blizo, pa na drugem kraju spal. Kar Bog zakliče Samuela. Samuel meni, da ga Heli kliče, vstane, gre k njemu in reče: „Glej, tu sem, ko si me klical“. Heli reče: „Nisem te klical; le pojdi in spi!“ Samuel gre in zaspi. Gospod pa ga v drugič pokliče. Samuel spet vstane, gre k Heliju, in reče: „Glej, tu sem, ko si me klical!“ Heli zopet reče: „Nisem te klical, moj sin! le pojdi in spi!“ Gospod pa Samuela v tretjič zakliče. Samuel pride k Heliju, in Heli je spoznal, da je Gospod mladenča klical, in tedaj mu reče: „Pojdi in spi; in če te še pokliče, reci: Govori, Gospod! tvoj služabnik sluša.“ Samuel zopet zaspi, in Gospod ga zakliče: „Samuel, Samuel!“ In Samuel se oglasi, rekoč: „Govori, Gospod! tvoj služabnik sluša“. Tedaj mu Gospod reče: „Glej, vse bom spolnil nad Helijem, kar sem

žugal njegovi hiši. Vedel je, da sinova nespodobno živita, pa ju ni strahoval.“ Za jutra pokliče Heli Samuela, in mu reče: „Kaj ti je Gospod govoril? Prosim te, nikar mi ne zakrivaj.“ Samuel mu je vse povedal in ni nič zatajil. In Heli je rekel: „On je Gospod; naj stori, kar mu je dopadljivo.“ Samuelu pa se je Gospod večkrat prikazoval v Siluntu, in vsi so spoznali, da je on resničen Gospodov prerok. (I. Kralj. 3.) Samuel nam je živa priča, da Bog z obilnim blagoslovom blagruje rejence in učence, kteri zvesto spolnujejo svoje dolžnosti do svojih rednikov in učenikov. — Cesar Teodozij Veliki je želel prav po keršansko izrediti svojega sina Arkadija. Obernil se je torej do tedajnega papeža Damaza, naj bi mu on poskerbel pobožnega in modrega učenika. Papež mu pošlje dijakona Arzenija. Arzenij pride v Carigrad, in cesar mu izroči svojega sina, da bi mu ga izredil tako, da bo rastel ne le v učenosti, ampak tudi v pobožnosti in bogaboječnosti. Dal mu je torej popolnoma pod oblast svojega sina, akoravno je bil ravno ta sin namenjen za naslednika cesarjevega. In ko cesar nekega dne stopi v tisto izbo, v kteri je Arzenij poduceval mladega Arkadija, zapovedal je, da je moral Arkadij stojé in gologlav poslušati nauke, ktere mu je Arzenij dajal. Tako imenitna se je temu slavnemu cesarju zdela dolžnost, da rejenci in učenci lepo spoštujejo svoje rednike. — Nadvojvoda Karl Avstrijanski je ob času Francoske vojske zvedel, da je njegov nekdajni učenik, cesarski general Spanochi (Spanoki) bil na vojski zajet, in je v sužnost prišel. Kakor hitro nadvojvoda Karol to zvé, se vsede, ter piše Francoskemu generalu, kteremu je bilo Moreau (Moró) ime, tako-le pismo: „Vem, da ob vojski ni navada taka, da bi kdo zahteval, da se spusti junaški general, ki je na vojski v sužnost prišel; toda dolžnost me veže, da za generala Spanokija pred Vas položim svojo prošnjo. Bil je Spanoki nekdaj moj učenik, in kar moj učenik po vsem zasluži, da ga spoštujem!“ Moreau prebere pismo, in milo se mu pri sercu stori nad toliko hvaležnostjo nadvojvodovo do njegovega nekdajnega učenika, in tedaj mu odpiše: „Da svoje spoštovanje do Vašega Veličanstva na znanje dam, ravnokar naravnam, da mora hrabri general Spanoki že v 48 urah na Dunaju biti.“

Neki učenik je njega dni podučeval pokojno Prusovsko kraljico, blago Alojzijo, dokler se je bila svoje mlade dni še znašla v mestu Darmstadt. Ker je bil mož že prileten, pa bi bil vendar le rad pred svojo smertjo še enkrat vidil svojo nekdajno učenko, sklenil je, potovati v mesto Berolin, kjer je kraljica bivala o tistem času. Spusti se tedaj na pot, v mesto pride, in kraljica ga vsa vesela sprejme prav prijazno. Prav ljubeznivo se je ž njim razgovarjala, ravno tako tudi kralj, ko je bil zraven prišel. Na zadnje kraljica vprašuje učenika, če ne želi še kake posebne reči, ker se ni bila v nadi, da bi se bil mož kar brez vsega posebnega opravila spustil na tolikanj dolgo pot. Učenik pa reče, da ne potrebuje nobene reči, ker lahko shaja, in da je v Berolin prišel le samo zato, da bi svojo nekdajno učenko še enkrat videl, videl kar kraljico in mater. Kralj mu na to naroča, da naj si zdaj mesto nekoliko ogleda, ob eni uri čez poldan pa naj pride k obedu. Ponižni starček se izgovarja, ter si ne upa priti k obedu. Kralj pa mu prigovarja, da naj le kar brez vsega vgovora pride, ker bodo sami obedovali. Učenik torej pride ob odločeni uri, in je obedoval z kraljem in kraljico. Kedar iz za mize vstanejo, mu je kraljica v dar dala svojo lastno podobo, obrobljeno z zlatom in dragimi kamenci, ter mu rekla: „Moj ljubi, stari učenik! vzamite ta-le dar v spomin na svojo nekdajno učenko, ktera je prav iz serca vesela, da Vam zamore še enkrat izreči svojo zahvalo.“ Kaj takega starček ni bil pričakoval, ravno zato je pa tudi tako močno osupnil, da skor ni mogel do besede. Od samega veselja ga solze polijo, ter namesto besed spričujejo, kolika hvaležnost da mu dije v sercu. Zdaj mu kralj tudi še na znanje da, da je vse preskerbljeno, da se bo, kedar ga bo le koli volja, kar zastonj lahko peljal nazaj v Darmstadt.

Vsi ti zgledi nam od ene strani 'poterdujejo, da so učenci in rejenci dolžni, spoštovati, ljubiti in vbogati svoje rednike, varhe, oskerbnike in učenike, kteri jim starše namestujejo, in na mesto staršev skerbijo za njih časni blagor in njihovo večno srečo. Od druge strani nam pa ti zgledi pred oči postavljajo tudi plačilo, s kakoršnim pravični Bog oblagodaruje pridne in vbogljive rejence in učence.

Dovolite, da vam povem zdaj še en svariven zgled, iz kterega bote spoznali, kako gerdo in pregrešno da je, ako so rejenci in učenci nehvaležni svojim rednikom in učenikom; spoznali pa tudi, kako da Bog marsikterikrat že v sedajnem življenju hudo obiskuje rejence in učence, kteri ne spoštujejo, ne ljubijo in ne vbogajo svojih varhov, oskerbnikov, rednikov in učenikov. V neki šoli blizo mesta Naumburg na Nemcih so se bili učenci tako silno razvadili, da še po noči niso mirovali, ampak so razgrajali in razsajali, nerodnosti dopočenjali in ljudem nepokoj delali. Eden zmed učenikov bi bil rad ustavil in odpravil to razvado, ter konec storil takemu razposajenemu ravnanju. Torej je večkrat po noči vstajal, in vunkaj hodil, ter pazil, da bi na sled prišel rogoviležem in ponočnjakom. In res je zasačil mnogoterega, ter ga terdo v strah jemal. Prigodí se pa, da se je bil nekega dne nekoliko dalj časa na vertu mudil, tako, da je že tàma bila, ko je prišel na odročni mostovž, kteri ga je peljal do njegove spavnice. In glej, res v veliko srečo mu je bilo, da je palico v roki imel. Ko namreč pride pred duri, zadene s palico v lesičjo past, ktera je bila ondi nastavljena. Past se sproži, in palico zdrobí. Učeniku sicer past nič žalega ni naredila, in vsa škoda, ktero je iz tega imel, bila je ta, da se je bil nekoliko prestrašil, ko se je bila past sprožila. Ker je bil pa namen, zavoljo kterega je bila past nastavljena, očitno le ta, da bi bila past skerbnemu učeniku noge zdrobila, in mu s tim branila, zasledovati še na dalje razposajene ponočnjake: so si na vso moč prizadevali, da bi zvedeli hudobneža, kteri je bil past nastavil. Toda prazno je bilo vse preiskovanje in prizadevanje, in nikakor niso mogli na sled priti tistemu hudobnežu! Nekoliko let pozneje pa je ravno ta učenik pismo dobil od nekega človeka, kteri je takrat v šolo hodil, ko je bila učeniku past nastavljena, pozneje pa je stopil v vojaški stan, in je huzar postal. In v pismu pripoveduje ta huzar z milo besedo in vžaljenim sercem, da je bil on doprinesel tisto hudobijo, ter past nastavil dobremu učeniku. Na dalje popisuje, kako da ga je zavoljo tega hudodelstva dohitela strahovavna roka božja, ker mu je v bitvi pri Corndorfu (Zorndorf) krogla, iz sovražnega topa izstreljena, zdrobila obedve nogi, ter ga pri-

pravila v ravno tako nesrečo, v kakoršno je nekdaj on mislil pripraviti svojega skerbnega učenika z nastavljeno lesičjo pastjo. Ves skesan spoznava zdaj svoje hudodelstvo, in milo prosi, naj bi mu ga učenik odpustil. Zraven tega pristavlja, da močno želí, naj bi učenik to njegovo pismo očitno v šoli bral svojim sedajnim učencem, ter jih s tim pazne storil na božje strahovanja, s kakoršnimi Bog dostikrat že na tem svetu obiskuje neporedne in nehvaležne učence in rejence. Svoje pismo sklene nesrečni huzar z naslednjimi besedami: „Kakor hitro se mi noge zazdravijo, bom prišel, ter Vas klečé prosil odpuščenja na ravno tistem mestu, na kterem sem doprinesel največe hudodelstvo, kterega sem le koli kdaj storil v svojem življenju.“ Poglejte, keršanski rejenci in učenci! tako hudo tepe Bog včasih nehvaležne rejence in nevbogljive učence!

3. Keršanski rejenci in učenci! ako vam je ljuba vaša časna in večna sreča, spoštujte, ljubite in vbogajte svoje varhe, oskerbnike, rednike in učenike kakor svoje lastne starše! Sveto pismo pravi: „Moj sin! z mladega sprejemaj nauk, in našel boš modrost do sivih las“; (Sir. 6, 18.) „da ne boš poslednjič, ko boš oslabel svoje meso in svoj život, zdihoval, rekoč: Zakaj sem sovražil krotitev, in se moje serce ni vdalo svarjenji? zakaj nisem poslušal glasu svojih podučevavcev, in nagnil svojega ušesa učenikom?“ (Pregov. 5, 11—13.) Temu opominjevanju pristavlja sveti Nil naslednje besede: „Učitve (podučevanja) ne smemo imeti za kako lahko in kratkočasno reč; zakaj ljudi podučevati in voditi je najtežavniša reč. Pastirji imajo živino pod svojo oblastjo, ravno zato se jim po sreči izide njihova voditev; kdor pa ljudi vlada in vodi, si do dobrega skuša, kako težavno da je to opravilo zavoljo različnega značaja (ljudi) in zavoljo različnih dušnih zmožnost. Ravno za tega voljo je treba spoštovati in častiti učiteljski stan.“ Pa po čemu nam je vse drugo prigovarjanje in opominjevanje, ko nas sam božji Sin s svojim lastnim zgledom opominja lepo, da ne more lepši, da naj spoštujemo svoje rednike in učenike; od njega beremo v svetem evangeliju: „In on jima je bil pokoren:“ (Luk. 2, 51.) pokoren je bil ne le svoji materi Mariji, ampak tudi svojemu varhu in redniku,

svetemu Jožefu. Bodite tudi vi, keršanski rejenci! pokorni svojim rednikom in učenikom; spoštujte jih, ljubite jih, vbogajte jih, da bote tudi vi z Jezusom vred rastli v modrosti in starosti, in v milosti pri Bogu in pri ljudeh! Amen.

LXIII. Keršanski nauk.

Dolžnosti poslov ter hlapcev in dekel do gospodarjev in gospodinj.

1. Četerta božja zapoved ne hrani v sebi le samo tistih dolžnost, ktere imajo otroci spolnovati do svojih staršev, marveč veleva, da moramo spoštovati tudi še vse tiste ljudi, kteri so namestniki naših staršev, ter rednike in učenike, gospodarje in gospodinje, duhovske in deželske gosposke, in tudi vse tiste, ki so časti in spoštovanja vredni zavoljo svoje starosti in veljave. — In ker smo zadnjič obravnavali dolžnosti rejencev in učencev do varhov, oskerbnikov, rednikov in učenikov, pridejo zdaj na versto:

Dolžnosti hlapcev in dekel do gospodarjev in gospodinj.

2. Kaj so zlasti posli, ter hlapci in dekle svojim gospodarjem in gospodinjam dolžni?

Hlapci in dekle so dolžni: I. služiti svojim gospodarjem in gospodinjam v božjem imenu; II. so dolžni jih spoštovati; III. jih ljubiti; IV. jim zvesto služiti; in V. jim pokorščino skazovati.

I. Perva dolžnost hlapcev in dekel je, da svojim gospodarjem in gospodinjam služijo v božjem imenu, v božjem strahu ali zavoljo Boga, to je: služijo tako, kakor bi Bogu samemu služili, svojemu nebeškemu Gospodu. V ozir tega

sv. Pavl vsem hlapcom in deklam daje ta le prelepi nauk: „Hlapci! bodite pokorni svojim telesnim gospodarjem s strahom in trepetom, v priprostosti svojega serca, kakor Kristusu; in ne služite le na oko, kakor da bi hotli ljudem dopasti, ampak kakor hlapci Kristusovi storite voljo božjo iz serca radi, in služite z dobro voljo, kakor Gospodu, in ne kakor ljudem.“ (Efež. 6, 5—7.) Hlapci in dekle naj vedno to-le pred očmi imajo: „Božja volja je, da se znajdemo v služnem stanu, in ako prav in po božji volji opravljamo svojo službo, je to pred Bogom zarajtano ravno tako, kakor bi Bogu samemu službo opravljali.“ Vse svoje djanje in nehanje naj torej hlapci in dekle v Boga obračajo, vse svoje dela in opravila naj opravljajo in oskerbljujejo z dobrim namenom, ter zavoljo Boga in iz ljubezni do Boga. Po takem ravnanju jim bo polajšan ves trud, jim bodo poslajšane vse težave, in služili si bodo dvojno plačilo, ter enega časnega, kterega jim bodo dajali njihovi pozemeljski gospodarji, enega pa večnega, kterega jim bo dal ob svojem času nebeški Gospod. — V ozir tega vsem hlapcom in deklam z lepim izgledom sveti pobožni Janez Tebajski (iz Theben-a), Manjši imenovan. Bil je Janez učenec častitljivega samotarca, svetega Ammona, kteremu je dvanajst celih let služil in stregel z nedopovedljivo pridnostjo in zvestobo. Akoravno pa je stari, bolehni samotarec prav dobro poznal njegovo nevtrudeno pridnost in delavnost in njegovo nenavadno zatajevanje samega sebe, vendar ga le prav nikoli ni pohvalil z nobeno besedo ne. Kedar pa se je Ammonu bila približala smertna ura, prime vpričo drugih samotarcev pobožnega Janeza za roko, ter mu pravi: „Bog ti daj nebesa; Bog ti bo dal nebesa; Bog ti mora dati nebesa!“ In na to trojno priserčno blagrovavno besedo Ammon Janeza izroči drugim očakom v varstvo in obrambo, in pravi: „Ta-le ni človek, temveč angelj je, ker mi je dvanajst celih let v moji bolezni stanovitno služil in poterpežljivo, dasiravno mu za vse to nikdar nisem dal ne dobre, ne prijazne besede.“

Poglejte, ljubi moji! to se pravi v božjem imenu služiti in zavoljo Boga, ako služni človek ne gleda tolikanj na časno plačilo, ne gleda na hvalo in grajo, ampak si misli: „Bog je moj gospod, moj gospodar in zapovedovavec; iz ljubezni do

njega hočem prenašati težo tega dneva, njemu hočem v vsem dopasti, njemu hočem zvesto služiti v vseh rečeh.“

V to, da v takem duhu služijo keršanski hlapci in keršanske dekle, ter služijo v božjem imenu in zavoljo Boga, jih zavezuje že naša sveta keršanska vera. Nikakor namreč ne smejo pozabiti, da je služnemu stanu še le sveta keršanska vera naravnala boljšo osodo. Sveta keršanska vera namreč je gospodarjem začela na serce navezovati, da morajo hlapce in dekle imeti, kar brate in sestre in morajo ljubeznivo ž njimi ravnati, zato, ko imajo enega in tistega Očeta v nebesih tako gospodarji, kakor tudi hlapci in dekle, in so vsi udje enega duhovnega telesa, čigar glava je Kristus. Že leta 305 je sveta cerkev v Elviranskem cerkvenem zboru zaukazala, da mora pet do sedem let pokoro delati žena, ktera bi terpinčila svojo sužnjo, in kakor poprej, tako je tudi pozneje vsigdar skerbela, da osoda hlapcev in dekel ni bila prežalostna. — Če pa med nevernike pogledamo, se kar lahko prepričamo, da je res kervavih solz vreden bil stan hlapcev in dekel med njimi. Gospodar jih je imel v terdi sužnosti in jih je marsikterikrat manj obrajtal kakor nemo živino, in smel jih je terpinčiti, kolikor le koli je hotel, ali še clo umoriti, ako se mu je zljubilo, in nobena gosposka ga zavoljo tega ni sklicevala na odgovor.

II. Druga dolžnost hlapcev in dekel je, da spoštujejo svoje gospodarje in gospodinje. In spoštovati so jih dolžni zavoljo oblasti, ktero je Bog dal gospodarjem in gospodinjam nad hlapce in dekle. Spoštovati jih morajo tudi zato, ker je to božja volja, in ker Bog to zapoveduje. Sv. apostel Pavl pravi: „Hlapci, kteri koli so pod jarmom (to je, kteri služijo neverskim gospodarjem), naj svoje gospodarje vse časti vredne čislajo, da se ime Gospodovo in nauk ne preklinjata, (kakor bi Gospod in njegov nauk podpiral gerdo obnašanje hlapcev). Kteri imajo pa verne gospodarje, naj jih ne zaničujejo, ker so bratje (si med seboj po Jezusu Kristusu); temveč naj jim (še tem) bolj služijo, ker so verni in ljubljeni, kteri so dobrote deležni“, to je, kot sovernikom in deležnikom ravno tiste dobrote, ter odrešenja, posvečenja in zveličanja,

naj jim služijo tem pridniši in tem voljnejši. Služijo naj jim že zato, ker so njih gospodarji, potem pa toliko bolj že zato, ker so kakor keršanski gospodarji zveste postrežbe toliko bolj vredni. (I. Tim. 6, 1. 2.) Po tem nauku Pavlovem so keršanski hlapci in keršanske dekle dolžni spoštovati in častiti svoje gospodarje in gospodinje, ako bi tudi ne imeli prave vere; kolikanj bolj pa so spoštovati dolžni še le pravoverne gospodarje in gospodinje, naj so že ali bogati ali revni, dobri ali hudi, nizkega ali visokega stanu.

Vendar pa vsakemu gospodarju in vsaki gospodinji ne gre enaka čast, ker niso vsi enakega stanu, niso vsi postavljeni na enako visoko stopnjo; zakaj tisti, ki so višej postavljeni in visokej povzdignjeni, so tudi veče časti vredni, in hlapci in dekle jih morajo spoštovati po stopnji njihove visokosti in imenitnosti.

Hlapci in dekle pa morajo spoštovati svoje gospodarje in gospodinje ne le v sercu, temveč tudi v besedi in v govorjenju, in v vsem svojem obnašanju in zaderžanju. — In da bodo svoje gospodarje in svoje gospodinje tem rajši in tem lagleje spoštovali, naj nikdar nikar iz spomina ne spustijo, da se spoštovanje, kterega gospodarjem in gospodinjam skazujejo, na Boga samega povračuje, čegar namestniki so gospodarji in gospodinje, ker so od njega prejeli svojo oblast nad hlapce in dekle. „Zakaj le od Boga je vsaka oblast, in vsi, kteri imajo oblast, so od Boga postavljeni“, piše sv. Pavl (Rimlj. 13, 1.).

III. Tretja dolžnost keršanskih hlapcev in dekel je, da ljubijo svoje gospodarje in gospodinje. Ljubezen jim skazujejo, ako jim dobro hočejo, dobro želijo, in dobro tudi storijo, kar in kolikor morejo. Ljubezen jim skazujejo, ako so jim hvaležni za prejete dobrote in ako pridno za njih molijo. Ljubezen jim skazujejo, ako jim v sili pomagajo, jih v nadlogah podpirajo, jim v bolezni lepo strežejo. Naj vam ta nauk z nekim lepim zgledom bolj živo postavim pred oči: Pri nekem tergovcu, ki je s kožuhovinjo teržil, in mu je bilo Maignon ime, se je v Parizu od leta 1765 do leta 1785 v službi znašla dekla, po imenu La Blonde, ktera je res s toliko ljubeznijo vdana bila svojemu gospodarju in svoji gospodinji, da le redko

redko ktero družinče s toliko. Veliko let že je bila pridno služila v Maignonovi hiši, dokler je vse lepo po sreči šlo njenemu gospodarju, in si je bila v teh letih 350 tolarjev prislužila in privarovala. Zdaj pa je prišla doba, o kteri se je imelo poterditi, ali bo La Blonde tudi v nesreči ljubezen in zvestobo ohranila svojemu gospodarju in svoji gospodinji. Maignonova kupčija je jela vidoma pešati, in o kratkem času je pri čistem obožal. Dasiravno La Blonde zdaj ni več upanja imela, da bi tudi še posihmalo kaj letnega plačila dobivala, je vendar le še v službi ostala. Kmalu na to Maignon umerje, ter vidovo z dvema otročičema zapusti v veliki siroščini. Vidova nikakor ni bila v stanu sama preživiti sebe in svoje otročiče. La Blonde tudi še zdaj pri vidovi v službi ostane, toda namesto da bi bila gospodinja dekli skerbela za hrano in plačilo, bilo je ravno narobe, kajti dekla je preživila svojo gospodinjo in njuna otročiča z zaslužkom, kterega si je bila privarovala o prejšnih letih. Toda ta zaslužik je kmalu pošel, in zdaj ni imela drugega več razun letnih 50 tolarjev, ki jih je iz neke dedščine dobivala. Tudi te je delila s svojo gospodinjo in njeno družinjo, in ko s tim v Parizu, kjer je draginа neznano velika, niso mogli shajati, je clo svojo obleko, kar jo je od več imela, razprodajala, in si po noči s strežbo pri bolnikih kaj zaslužila, da je zamogla z najpotrebnišo hrano in opravo oskerbeti svojo gospodinjo, ktera je zmerom hujši bolehala, in kteri je po dnevu stregla, kar je le mogla. Tako je delala do 28. aprila 1787 leta, o kterem dnevu je umerla njena gospodinja. Tu in tam jej ponujajo zdaj ljudje dobre službe, in gosposka je pripravljena Maignonova zapuščena otroka spre-jeti v sirotišnico; toda La Blonde se ni vdala ne v eno, ne v drugo, marveč je terdno sklenila, skerbeti za vboga otročiča, in je rekla: „Dokler bom jaz živela, bom jaz mati sirotama“. Ravno je mislila, z otročičema v svoj rojstni kraj, po imenu Ricul se podati, ker se je zanašala, da bo ondi bolj v ceno živela, ter lagleje shajala, ko je sladkorničar (pek, iz sladkorja i.t.d. peče sladčice) Charpentier po imenu, v svojo hišo sprejel to blago dušo in obadva otročiča.

IV. Četerta dolžnost keršanskih hlapcev in dekel je, da so v vseh rečeh zvesti svojemu gospodarju in svoji gospodinji. — Zvestoba je sicer vsakemu človeku zapovedana, naj se že znajde v tem ali v unem stanu; vendar pa hlapcom in deklam še posebno, ker so najeti in plačani ravno zato, da skerbijo za svojega gospodarja in njegovo premoženje, in ker se ravno zato tudi gospodarji in gospodinje zanašajo na njih zvestobo. Od te zvestobe govori sv. Pavl, ko piše svojemu ljubemu učencu Titu (2, 9. 10.) rekoč: „Hlapce podučuj, da naj ne goljufajo, temveč v vsem dobrem dobro zvestobo skazujejo, da bodo v vseh rečeh čast delali nauku Boga, našega Zveličarja.“ Zvestoba je ena najlepših lastnost hlapcev in dekel. Ravno zato pravi modri Sirah (33, 31.) v sv. pismu: „Ako imaš zvestega hlapca, ti bodi tako ljub, kakor si sam sebi; ravnaj ž njim, kakor z bratom.“ Keršanski hlapci in keršanske dekle! skerbni bodite, da si tudi vi vsi prilastite to lepo čednost, ter čednost zvestobe, ktera vsakega hlapca in vsako deklo tako lepo častí.

a) Bodite zvesti pri vseh svojih delih in opravilih, to je: pridni bodite, in vse, karkoli storite, dobro storite, in ne poverhoma; storite o pravem času; storite tako naglo, kakor naglo zamorete; naj vas gospodarji vidijo ali ne vidijo. Posnemajte Jakoba, ki je tako zvesto služil Labanu, da mu je z dobro vestjo lahko tako-le govoril: „Ti veš, kako sem ti služil, in kako se je tvoje premoženje narastlo v mojih rokah. Malo si imel, preden sem k tebi prišel, in zdaj si obogatel, in Gospod te je blagoslovil po mojem prihodu.—Noč in dan sem prenašal vročino in zimo; in spanje je bežalo od mojih oči. In tako sem ti dvajset let služil v tvoji hiši.“ (I. Moz. 30, 29. 30. — I. 31, 40. 41.) Poglejte, tako zvesto je Jakob služil Labanu.

b) Bodite zvesti tudi v ozir blaga in premoženja svojih gospodarjev, ter jim ga varujte prav skerbno in zvesto, varujte še skerbnejši in zvestejši kakor svoje lastno premoženje. Lastno premoženje namreč zamorete kar brez vsega greha oberniti v to ali uno pošteno reč, in še clo za-

služenje si vtegnete nabirati, ako ga obračate v kako dobro, bogoljubno delo: v ozir premoženja vaših gospodarjev pa ni taka! Tudi najmanjše reči jim ne smete vzeti, da bi jo ali za sebe porabili ali komu drugemu dali, in bi vaši gospodarji za to ne vedeli in v to ne privolili. Ako jim pa vendar le skrivoma kaj vzamete in zoper njih voljo, pregrešite se in ste tatje pred božjim obličjem. — Zvest hlapec, kteremu je na skerbi bilo blago in premoženje njegovega gospodarja, bil je bogaboječi Eliecer. Nad njim naj bi se razgledovali vsi hlapci in vse dekle. Abraham, njegov gospodar, mu je izročil imenitno opravilo. Poslal ga je v daljno deželo iskat pobožne neveste svojemu sinu Izaku. Dal mu je tudi obilno dragega blaga na pot, da bi ga oddal na odločenem mestu. Lahko bi bil hlapec sebi kaj prideržal; pa zvesti Eliecer tega ni storil, temveč je vse zvesto in natanjčno opravil po volji in po naročilu Abrahamovem. (I. Moz. 24.)

c) Skazujte svojo zvestobo tudi s tim, da varujete, da tudi drugi ljudje gospodarju in gospodinji ne poškodujejo blaga in premoženja. — Kedar hlapec ali dekla vidita, da gospodarju in gospodinji škodo delajo drugi ljudje, bodi si sohlapci in sodekle, ali sosedje, ali otroci; sta hlapec in dekla dolžna, posvariti take krivičnike, da se poboljšajo. Ako se pa posvariti ne dajo in poboljšati nočejo, naj povesta gospodarju ali gospodinji, kaj se godi. Ravno to velja tudi takrat, kedar hlapec ali dekla ali pri otrocih ali pri družinji zapazita kako hudo navado zoper ktero drugo božjo zapoved, postavim: ponočno vasovanje, preklinovanje in rotenje i. t. d. V vseh takih okoljščinah je treba svariti, ako pa svarjenje nič ne zda, treba je povedati gospodarju ali gospodinji, da se greh vstavi in nit prestriže hudobiji. Ako pa hlapec in dekla kaj takega vidita, pa molčita, greha se vdeležita.

Ali je pa prav, da hlapci in dekle prav vsako reč gospodarju in gospodinji povedo?

Ni prav ne! Kakor je pri vsaki reči tako tudi tukaj potreba modrosti in modre prevdarnosti, da se spozna, kaj se mora povedati, in kaj ne. Ne bilo bi prav pripovedovati

takih reči, od kterih se že naprej ve, da bi se iz tega nič dobrega ne izhajalo, ampak le veliko hudega. Ni prav ne, pripovedovati gospodarju vsako besedico, ki jo drugi govorijo, in mu na uho nositi vsako pomanjkljivost drugih. Tisti, ki tako ravnajo, ne ravnajo po keršansko, marveč očitno na znanje dajejo, da imajo hudoben jezik in da so podpihovavci, preganjavci miru in služabniki hudičevi.

d) Skazujte svojo zvestobo s tim, da do odločenega časa v službi ostanete, in ste zadovoljni s pogojenim plačilom. — Ni prav ne, zavoljo kake majhne sitnosti ali kake zoperne besedice precej službo popustiti! Služba se sme in mora zapustiti le takrat, kedar so veljavni vzroki, ko bi bila, postavim, kacemu hlapcu ali kaki dekli v tej ali uni službi nedolžnost v nevarnosti i. t. d.

e) Skazujte svojo zvestobo s tim, da po vsi svoji moči pomagate gospodarju in gospodinji lepo po keršansko izrediti njihove otroke, ter se od ene strani skerbno varujete, jih pohujšati z besedo ali djanjem, od druge strani pa si prizadevate, jim v ozir pokorščine, poterpežljivosti, sramožljivosti in drugih lepih čednost spodbudne zglede dajati. Pri tem nikdar nikar ne pozabite, da so staršem otroci najdraži zaklad, kterega je ravno zato treba varovati najskerbnejši.

Ko je bil leta 1770 potres v mestu Port au Prince na otoku St. Domingo, se je neka zamorska sužnja sama znašla v hiši svojega gospodarja ž njegovim detetom v naročju. Lahko bi bila nanagloma iz hiše vbežala, pa bi bila s tim detetovo življenje v nevarnost postavila. Tega pa nikakor ni hotla, in je rajši svoje lastno življenje zanj darovala. Pokrila ga je namreč s svojim lastnim životom, tako da je vse bervanje od potresa podirajoče se hiše le nanjo vdarjalo, detetu pa nič žalega ni storilo. Dete gospodarjevo je bilo s tim res ovarovano, ali vboga dekla je kmalu na to izdihnila svojo blago dušo.

f) Skazujte svojo zvestobo tudi z molčečnostjo. — Kar v hiši vidite in slišite, naj tudi v hiši ostane. Nikar ne raznašajte in brez potrebe drugod ne pripovedujte, kaj se v hiši godi. Z molčečnostjo se bote povsod ljudem prikupili in si povsod zaupanje pridobili; zakaj molčečega človeka vsi radi imajo in mu vsi zaupajo, ker je varna pri njem vsaka beseda tako, kakor bi bila v grob zakopana. Jezični človek pa je ravno kot razpečateno pismo, kterega vsak lahko bere, kdor le hoče.

V. Peta dolžnost keršanskih hlapcev in dekel je, da pokorščino skazujejo svojim gospodarjem in gospodinjam. — Poglejte, keršanski hlapci in keršanske dekle! vi ste ravno zato v službo stopili, in se pogodili za plačilo, da bote storili vse to, kar bota ukazovala gospodar in gospodinja; in kar takrat, ko ste prostovoljno služiti začeli, ste se svoji lastni volji odpovedali, in se podvergli volji gospodarjevi in gospodinjini. Gospodarja in gospodinjo vbogati ste tedaj dolžni že po človeških pravicah, ker ste se tako pogodili, in ste jim obljubili, da bote vbogali.

Vendar pa bi vi ne ravnali še po keršansko, ako bi svoje gospodarje in gospodinje vbogali le samo zato, da bi njim vstregli in njim dopadli. Da bo vaše ravnanje zares karšansko ravnanje, morate jih vbogati iz bolj čistega namena, ter zavoljo Boga in iz ljubezni do Boga. To vam naroča sam sv. Pavl, ki pravi: „Hlapci! bodite pokorni svojim telesnim gospodarjem v vseh rečeh; ne služite le na oko, kakor da bi hotli ljudem dopasti, ampak s priprostim sercom in bogaboječi. Kar koli delate, iz serca radi delajte, kakor Gospodu, in ne kakor ljudem; ker veste, da bote od Gospoda prejeli povračilo dedine.“ (Kološ. 3, 22—24.) Karkoli se le zavoljo lastnega dobička stori in ne iz ljubezni do Boga, pred Bogom cene in vrednosti nima in nobenega zasluženja. Ako tedaj po svojih službah tudi še tolikanj prestanete in preterpite, vendar le pred Bogom nobenega zasluženja nimate, in nobenega plačila pri njem imeli ne bote, ako svojim gospodarjem in gospodinjam pokorščine ne skazujete zavoljo Boga.

Nikar pa ne mislite, keršanski hlapci in keršanske dekle! da ste svoje gospodarje in gospodinje vbogati dolžni le takrat, kedar vam velevajo delati to ali uno delo, opravljati to ali uno opravilo pri hišnem gospodarstvu, in da jim po tem, kedar ste te dela in opravila opravili, nič več mar nima biti vaše zaderžanje, in da jih tedaj, kar vaše zaderžanje zadeva, vbogati niste dolžni. Če tako mislite, močno se motite! Zakaj vedite, da, kakor Bog gospodarjem in gospodinjam zapoveduje, čuti nad hlapci in nad deklami, ter jih od hudega odvračevati in k dobremu napeljevati, da keršansko živijo: ravno tako ukazuje Bog tudi vam hlapcom in deklam, da v vseh rečeh, ktere niso zoper božjo voljo, vbogate svoje gospodarje in gospodinje, in da jim torej pokoršćino skazujete tudi takrat, kedar vam v ozir vašega lepega zaderžanja in keršanskega življenja kaj naročajo. Po tem takem: kedar gospodarji in gospodinje svojim hlapcom ali deklam prepovedujejo preklinjevati, hudo govoriti, pijančevati, v slabe tovaršije zahajati, grešne znanja delati; ali kedar jim zapovedujejo moliti, k službi božji hoditi in druge keršanske dolžnosti spolnovati: dolžni so, jih vbogati, ker jim kar božji namestniki v božjem imenu vse to prepovedujejo in zapovedujejo.

Pa tudi to si v spominu ohranite, keršanski hlapci in keršanske dekle! da ni še zadosti, ako ste svojim gospodarjem in gospodinjam le samo po vnanjem ali le samo na videz pokorni, ampak jim morate pokorni biti tudi znotraj v sercu, to je: podvreči jim morate tudi svojo voljo; kar vam ukazujejo, morate dragovoljno in radi storiti, nikar pa z nevoljo, z godernjanjem in s preklinjevanjem; zakaj vedite, da Bog pred vsem drugim na voljo gleda in na serce človekovo, in da pred Bogom nobene veljave in nobene cene in vrednosti nimajo tiste dela, ktere ne izhajajo iz dobre volje, iz dobrega serca in iz dobrega namena. V ozir tega ste vi, keršanski hlapci in keršanske dekle! pač res marsikterikrat vsega usmiljenja vredni, in sicer ne tolikanj zato, ker morate veliko težavnega preterpeti, veliko zopernega prenašati, ampak še vse bolj zato, ker vse ogodernjate, vse okolnete, in vse z zamerzo, nevoljo in togoto delate. Oj škoda škoda za toliko terpljenja, za toliko truda in pota, za toliko prestane zime in vročine, ko je vse zastonj in brez zasluženja! Ko bi vse to voljno in poterpežljivo

prenašali, bi enkrat pri Bogu za to neizrečeno veliko plačilo prejemali; ker ste pa vsi nevoljni in nepoterpežljivi, vas terpljenje na tem svetu tem hujši teži, in na unem svetu za vse to terpljenje tudi nobenega plačila ne bote imeli, marveč se vtegnete še clo pogubiti zavoljo svoje nepoterpežljivosti in tako vam ne bo le samo enkrat, ampak vam bo dvakrat hudo, hudo na tem svetu in hudo na unem svetu v nezmerni večnosti.

Vem, da se nekteri hlapci in nektere dekle izgovarjajo in pravijo: „Kako bi dragovoljno in poterpežljivo opravljali svoje dela in opravila, ko sta gospodar in gospodinja tolikanj nevšečna in sitna, da vse ogodernjata?“ Toda tudi ta izgovor ne obvelja, zakaj sv. Peter (I. 2, 18—23.) uči, rekoč: „Hlapci bodite podložni gospodarjem z vsem strahom, ne le dobrim in krotkim ampak tudi čmernim; to je namreč gnada, če kdo iz vesti zavoljo Boga britkosti prenaša in po krivici terpi. Zakaj kakšna čast bi bila, ko bi zavoljo pregrešenja tepenje terpeli? Ako pa dobro delate in voljno terpite, je to prijetno pri Bogu. K temu namreč ste poklicani; ker je tudi Kristus za nas terpel in vam je zapustil zgled, da hodite po njegovih stopinjah. On ni greha storil, tudi ni bila najdena goljufija v njegovih ustih. On, ko je bil preklinjan, ni klel; ko je terpel, ni protil; temveč se mu je vdal, kteri ga je krivično sodil.“— Dragovoljno vbogajte tedaj tudi čmerne in navtisnjene gospodarje in sitne in nevšečne gospodinje, in ako imate tu in tam opravljati kake zoperne dela, jih vendar-le radovoljno oskerbljujte, in se jih nikar ne sramujte, da le pregrešne niso. Mislite si, da vas je Bog sam pokical v ta stan, v kterem morate opravljati take dela, in da je njegova sveta volja, da tudi take nevšečne dela dragovoljno opravljate, in si s tim nebesa služite.

3. Poglejte, keršanski hlapci in keršanske dekle! to so dolžnosti, ki jih imate spolnovati do gospodarjev in gospodinj. O da bi jih pač tudi res vsi zvesto spolnovali! Amen.

XLIV. Keršanski nauk.

Dolžnosti hlapcev in dekel do eden druzega, in pregrehe hlapcev in dekel.

1. Hlapci in dekle so dolžni: vpervič služiti svojim gospodarjem in gospodinjam v božjem imenu in zavoljo Boga; drugič so dolžni, gospodarja in gospodinjo spoštovati; tretjič so dolžni, gospodarja in gospodinjo ljubiti; četertič so dolžni, gospodarju in gospodinji zvesto služiti; in petič so dolžni, gospodarju in gospodinji pokorščino skazovati v vseh rečeh, ktere niso zoper božjo voljo in zoper božje zapovedi.

2. Ktere dolžnosti imajo pa hlapci in dekle do eden drugega ali med seboj?

a) Dolžni so, eden drugega od hudega odvračevati. Ako tedaj nad tem ali unim zagledajo kako napako ali razvado, postavim: pijančevanje, zapravljivost, nezvestobo, pregrešno znanje, preklinjevanje, opravljivost i. t. d. so dolžni ga posvariti, opominjevati in zavračevati s keršansko ljubeznijo in modrostjo.

b) Dolžni so hlapci in dekle, eden drugega k dobremu spodbudovati in napeljevati tako z besedo kakor tudi z djanjem ali lepim zgledom, ter spodbudovati k gorečnosti za molitev, k pridnemu obiskovanju službe božje, k vrednemu prejemanju svetih zakramentov, h keršanskemu zatajevanju samega sebe, k varčnosti in prihranljivosti, k ponižnosti v obleki in v vsem obnašanju, k čistosti in sramožljivosti, k prijaznosti in priljudnosti, k zmernosti in treznosti, in k drugim lepim čednostim.

c) Dolžni so hlapci in dekle v keršanski ljubezni in bratovski edinosti med seboj živeti, ter eden z drugim poterpljenje imeti, eden drugemu kaj pregledati in prizanašati, in kedar je sila, tudi v djanju skazovati svojo ljubezen. Ako, postavim, eden ali drugi med njimi kaj obolí, in ne more opravljati svojega dela, keršanska ljubezen zahteva, da drugi prevzamejo njegovo delo, in dragovoljno opravijo svoje delo in njegovo. Ali če kterega zmed njih zadene kaka druga nadloga, da mu drugi na pomoč prihitijo, in mu nadlogo polajšajo, kar in kolikor morejo. — V neki delavšnici v Parizu je delalo več pridnih delavcev. Eden zmed teh delavcev je imel v svojem stanovanju starega, slepega, obnemoglega vojščaka, kteri se je s svojim pičlim priboljškom revno preživel. Miloserčni delavec mu vsak dan streže in pomaga storiti, kar vbogi slepec sam storiti ni mogel. Prigodilo pa se je, da je bil te vbožni vojščak zatožen zavoljo nekega dolga in terjan, da naj ga plača. Da bi zamogel dolg poplačati, oberne se in piše do nekega znanca, od kterega si je bil v nadi, da mu bo pomagal. Odgovor res pride po pismu, in vbogi slepec je prav težko pričakoval delavca, da bi mu pismo prebral. Delavec pride, pregleda pismo, in vidi, da prošnja vojšakova ni bila uslišana. Vendar pa miloserčni delavec noče povedati in na znanje dati, kaj in kako je v pismu pisano; temveč gre, in vojšaka tolaži, da se bo kmalu dobil denar, za kterega je prosil. To reče, in se poda k vsem svojim tovaršem, ter vsem od kraja pripoveduje, v kaki stiski da se znajde vbogi vojšak in ž njim vred tudi on, ki vojšaka pod streho in na skerbi ima; in jih prosi, da bi mu vsak po svoji moči pomagali in zložili denar, da se splača dolg. In res nabere toliko, kolikor je treba bilo. Drugi dan izroči ubogemu slepcu denar, da poplača dolg. Še le štirnajst dni po tem je vojšak zvedel, kako lepo da so mu delavci pomagali. Pokazal je namreč uno pismo nekemu drugemu človeku, in ko mu pismo prebere, se revček še le prepriča, da mu pomoč ni došla od strani, od ktere jo je pričakoval, in zvé, da mu je dobroserčni delavec pomoč preskerbel.

3. Keršanski hlapci in keršanske dekle! dolžnosti, ktere imate do svojih gospodarjev in gospodinj, sem vam razložil; razložil vam pa tudi dolžnosti, ktere imate do eden drugega spolnovati: naj vam torej zdaj tudi še kaj povem od pregreh hlapcev in dekel.

a) Pregrešijo se tisti hlapci in tiste dekle, kteri ne služijo svojim gospodarjem zavoljo Boga in iz ljubezni do njega, temveč le zgolj zavoljo svojega časnega dobička, ter ali zato, da bi dobivali pogojeno plačilo, ali pa zato, da bi vstregli in se prikupili svojim gospodarjem in gospodinjam. Ravno zato pa tudi, kedar si službe iščejo, nikoli ne vprašujejo, v kteri službi da bodo lagleje Bogu služili, lagleje svoje dolžnosti spolnovali, in tem pridniši za zveličanje svoje duše skerbeli; ampak le pozvedujejo, v kteri službi da bodo zložniši živeli, manj truda in terpljenja, več pa plačila imeli.

b) Pregrešijo se tisti hlapci in tiste dekle, ki svojih gospodarjev in gospodinj ne spoštujejo, ampak se sirovo in gerdo do njih obnašajo, ter so vsi prevzetni, neušečni, čmerni in navtisnjeni, ter svoje gospodarje in gospodinje zasmehujejo, zaničujejo, zasramujejo ali še clo preklinjajo. Pregrešijo se hlapci in dekle, kteri kedar čutijo, da so v hiši potrebni, bi radi v strahu imeli gospodarja in gospodinjo, in se prederznejo, jim nespodobne imena dajati, kedar jih gospodar ali gospodinja zavračujeta; ali kteri, kedar jih gospodar ali gospodinja opomnita na kako dolžnost, precej prešerno odgovorijo: „Vem, kaj mi je storiti; ni treba, da bi me kdo opominjal! Vsak naj sam za sebe skerbi!“ Hlapci in dekle, ki tako delajo, ne poznajo svoje dolžnosti do gospodarjev in do gospodinj, ali pa je nočejo poznati, in se nikakor ne smejo zanašati, da se jim bo dobro godilo. Sveto pismo nam pripoveduje od prevzetne dekle Agare, da je zaničevala svojo gospodinjo Saro, ženo Abrahamovo in njenega sina Izaka (I. Moz. 21, Galač. 4, 29.); pa je bila s svojim sinom Izmaelom vred iz hiše izgnana, in jo je zadelo mnogo terpljenja v zasluženo kazen njene prevzetnosti.

c) Pregrešijo se tisti hlapci in tiste dekle, ki nobene ljubezni nimajo do svojega gospodarja in do svoje gospodinje, temveč jih še clo sovražijo, in jim hudo želijo ali še clo hudo storijo; jim za njihove dobrote nobene hvale ne vedó, jih v svojih molitvah nikdar v misel ne vzamejo, in namesto da bi jih v nadlogah tolažili in podpirali, jih še clo žalijo in dražijo.

d) Pregrešijo se tisti hlapci in tiste dekle, ki niso zvesti svojemu gospodarju in svoji gospodinji. V ozir tega je silo veliko greha med hlapci in med deklami. Zoper zvestobo se pregrešijo tisti hlapci in tiste dekle, kteri, kedar so gospodarju ali gospodinji spred oči, pohajkovajo, postopajo in lenobo pasejo, ali pa se pogovarjajo, s tim veliko dragega časa zatratijo, potlej pa delo opuščajo ali pa ga le poverhoma opravljajo. O da bi pač vsi taki dobro premislili, da jih vendar le Bog vedno vidi, akoravno jih gospodar in gospodinja zmerom ne gledata, in da jih bo ponidoma zatrateni čas enkrat tožil pred pravičnim sodnjim stolom božjim! O da bi premislili, da gospodarju kruh odjemljejo in plačilo kradejo, ako niso pridni in zvesti pri svojih delih in opravilih, ker stroškov veliko prizadenejo, prislužijo pa le malo!

Zoper zvestobo se pregrešijo hlapci in dekle, kteri gospodarjem in gospodinjam kradejo ali denar ali žito ali obleko ali kaj drugega, in to ali zapravijo ali pa v svoje potrebe porabijo. — Pregrešijo se tudi tisti, kteri svojim gospodarjem jemljo, in skrivaje pomagajo svojim staršem, svojim bratom in sestram. Kdor hoče svojim sorodovincem kaj pomagati, naj jim pomaga s svojim premoženjem, nikar pa z gospodarjevim blagom. — Pregrešijo se hlapci in dekle, ki brez gospodarjevega dovoljenja in pripuščenja vzamejo kaj kuhe, postavim: moke, kaše, krompirja, sočivja, soli, zabelje i. t. d. in dajejo tistim, ki jih tega prosijo. Pregrešijo se pa tudi vsi tisti, ki hlapca ali deklo nadležujejo za take reči, ter jima pravijo tako-le ali enako: „Saj lahko daš; saj ima gospodar vsega zadosti; saj se hiši ne bo nič poznalo; in nobeden za to vedel ne bo!“ —[Pregrešijo se hlapci in dekle, ki revežem in beračem več dajo, kakor jim gospodar dati privolji ali gospodinja dati dopusti.—Pregrešijo se hlapci in dekle, kteri sami

za-se jemljo take jedí in pijače, kterih jim gospodar jemati ne dopustí. Ako, postavim, hlapec ali dekla z vinom kaj opraviti imata, in jima gospodar vina piti ne dovoli, pa ga vendar le pijeta, pregrešita se zoper zvestobo, ktero sta gospodarju dolžna. — Toda, bodi Bogu milo! da si hlapci in dekle dostikrat iz vsega tega nič vestí ne delajo, ker pravijo, da ni greh, ako človek gospodarju, kterega služi, kaj vzame, da sne in spije. Vprašujem pa: Kdo jih je učil, da to ni greh? Lahko bi že sami ob sebi spoznali, da je to greh za to, ker jim gospodar kaj takega ne dovoli in ne dopusti, in ker se vpričo njega kaj takega storiti ne upajo, temveč vse to le skrivši doprinašajo. — Zoper zvestobo se hlapci in dekle pregrešijo tudi pri kupovanju in prodajanju, ako pravijo svojim gospodarjem, da so kako reč dražeje kupili ali pa kako reč bolj v ceno prodali, potlej pa tisti znesek, za kterega so kako reč bolj v ceno kupili, ali kako reč bolj drago prodali, za sebe pŕihranijo. — Tudi pri vožnji se vtegnejo hlapci in dekle pregrešiti zoper zvestobo, ako s konji, z voli ali z drugim gospodarjevim blagom po cestah več zaslužijo, kakor pa gospodarju odrajtajo, ali pa kaj manj povžijejo po pivnicah, kakor pa gospodarju v račun vzamejo, in kar je več od tega, za-se porabijo ali zatratijo. Priložnosti v take goljufije se nahajajo po mestih, nahajajo pa tudi na selih in so silno zapeljive za hlapce in dekle. Marsikteri zmed njih si misli: „Saj bi bil mogel dražeje plačati, ako bi se ne bil tolikanj vlekel, ali če bi tega ne bil tako daleč šel iskat; zatoraj menim, da smem sebi prideržati toliko, kolikor ceneji sem to ali uno reč dobil, in kolikor dražeje sem prodal to ali uno reč, ki sem jo tolikanj hvalil in sílil.“ Ali glejte, to je nezvestoba in goljufija! zakaj ako gre hlapec ali dekla kaj prodajat ali kupovat ali z živino kaj zaslužit, ne gre v svojem imenu, temveč v imenu svojega gospodarja; ne gre s svojimi denarji, s svojim blagom in s svojo živino, temveč z gospodarjevimi denarji, z gospodarjevim blagom in z gospodarjevo živino: če tedaj kako reč cenejši kupi, ali kako reč dražeje proda, ali z živino kaj zasluži, kupuje in prodaja in zasluži vse to svojemu gospodarju. Tega namreč ne smete spred oči spustiti, da sta hlapec in dekla dolžna skerbeti za prid svojega gospodarja in svoje gospodinje, in gledati na

njihovo korist še clo bolj ko na svoj lastni dobiček, ker ravno zato dobivata in prejemata pogojeno plačilo. Hlapci in dekle tedaj, ki po pravici ne povedo, koliko ta ali una reč velja, ali kako drago so to ali uno reč prodali, ali koliko so z živino zaslužili, in sebi kaj prideržijo, so lažnjivci in goljufi, in si s takim ravnanjem dva greha na enkrat navalijo na svojo vest, ter enega z lažjo, drugega z goljufijo.

Keršanski hlapci in keršanske dekle! nikar tega ne imejte za malo, nepomenljivo reč, s ktero, kakor morda pravite, ne delate posebne škode. Tudi v majhnih rečeh se goljufati ne sme; iz majhnih reči postanejo polagoma velike reči, in iz majhnih goljufij, ako se večkrat ponavljajo, izcimi se na zadnje velika krivica. Ako bi si, postavim, kdo vsak teden prideržal en sam sold, bi jih bilo leto in dan že 52, in to je že nekaj. Tudi se nikar ne izgovarjajte, in ne recite: „Saj več zaslužim, kakor pa plačila dobivam; torej ne more biti pregrešno, ako si kak krajcar prideržim!“ Tudi ta izgovor je prazen izgovor, in s takim izgovorom se krivica nikakor ne more v zavetje jemati; zakaj kedar se hlapci in dekle za službo pogajajo, takrat je čas, da se poganjajo za plačilo. Ako se jim premajhno vidi, naj si iščejo službe v drugih hišah, v kterih veče plačilo dajejo družinji. Ako pa le vendar v službo gredo za majhno plačilo, morajo zadovoljni biti s tim malim plačilom, in si ga nikoli nikjer ne smejo sami zboljševati in zviševati s tatvino ali goljufijo. In še clo tisti hlapci in tiste dekle, kterim gospodarji in gospodinje pogojeno plačilo prideržujejo in pritergujejo, ne smejo si sami pravice delati s tatvino ali goljufijo. Ako se jim namreč kaka krivica godi, naj si pri gosposki poiščejo pravice, in naj se ondi potegnejo zanjo.

Zoper zvestobo se pregrešijo tisti hlapci in tiste dekle, kteri vidijo, da drugi ljudje gospodarju in gospodinji škodo delajo in krivico doprinašajo, pa k vsemu temu molčijo in se nič ne zmenijo za vse te reči. Povem vam, da hlapci in dekle, ki vidijo, da njihovi sohlapci in sodekle, ali domači otroci, ali sosedje ali drugi ljudje gospodarju in gospodinji škodo delajo na blagu in premoženju, ali ki vidijo, da se druge nerodnosti in hudobije v hiši doprinašajo; pa k vsemu temu le molčijo, in krivičnikov in hudobnežev ne svarijo, in, kedar

svarjenje nič ne zda, tih krivic in hudobij gospodarju ne naznanijo: so s svojim molčanjem dolžni vseh teh krivic in vseh teh hudobij; zakaj kdor k grehu molči, se tujega greha deležnega stori.

Zoper zvestobo se pregrešijo tisti hlapci in tiste dekle, ki do odločenega časa nočejo v službi ostati, in kar brez vsega pametnega in pravičnega vzroka službo zapustijo. Nekteri hlapci in nektere dekle so tako navtisnjeni in nepoterpežljivi, da jih zbode najmanjša žal-besedica, in vščipne vsako svarjenje, da kar na enkrat zrastejo, in se nad gospodarjem ali gospodinjo zadirajo in repenčijo, rekoč: „Ako vam nisem po volji, me pa plačajte, pa grem!“ Ali glejte, tudi taki hlapci in take dekle se pregrešijo zoper zvestobo, ki za vsak prazen nič iz službe silijo, preden je preteklo njihovo leto.

Zoper zvestobo se pregrešijo tisti hlapci in tiste dekle, ki gospodarjeve otroke pohujšujejo in v greh napeljujejo bodi si z govorjenjem ali djanjem, in ki potuho dajejo neporednim in malopridnim otrokom.

Zoper zvestobo se pregrešijo tisti hlapci in tiste dekle, ki so raznašljivi in opravljivi; ki komaj čakajo, da se kaj napačnega v hiši godi, in že grejo, ter na vse gerlo pripovedujejo slehernemu, ki jih le koli hoče poslušati, kaj se je zgodilo.

e) Pregrešijo se tisti hlapci in tiste dekle, ki nočejo vbogati gospodarja in gospodinje, in jima nočejo pokorščine skazovati v poštenih rečeh, in so termasti, nagajljivi, uporni in vstavljivi. — Znajde se dandanes veliko takih hlapcev in dekel, ki mislijo, da so storili in spolnili že vse svoje dolžnosti, ako le poverhoma in tlačansko storijo svoje navadne vsakdanje dela in opravila, ktere jim gospodar ali gospodinja opravljati velevata. Znajde se tudi takih ne ravno malo, ki vsako delo ogodernjajo, omermrajo, okolnejo, in ga le z nevoljo opravljajo in z zamerzo in nepoterpežljivostjo. Sosebno veliko pa nahajamo takih, kteri morda navadne dela in opravila še nekama oskerbljujejo, kakor gospodar in gospodinja

zahtevata, toda v ozir svojega zaderžanja ne dajo do sebe nobene besede. Ako gospodar ali gospodinja ukažeta delati to ali uno delo, delajo ga in opravljajo; kakor hitro pa rečeta moliti, v cerkev hoditi, svete zakramente prejemati ali v drugih rečeh se po keršansko zaderžati, jih kar hitro zavračujejo, ter pravijo: „Kaj vam mar zato. Vem, kaj imam storiti. Zadovoljni bodite, da vam opravljam vaše delo; v druge reči pa se mi nikar ne vtikajte!“ Toda povem vam, da hlapci in dekle, ki tako ravnajo, ne poznajo svoje dolžnosti, in se gerdo pregrešijo zoper pokorščino, ktero so dolžni svojim gospodarjem in gospodinjam.

4. Keršanski hlapci in keršanske dekle! vaš stan je res težaven stan:

a) Težaven je vaš stan že sam ob sebi. Pri tujih ljudeh si kruha iskati, svoje zdravje in svoje telesne moči obračati drugim ljudem v prid, svoji prostosti in svoji volji se odpovedati in jo podvreči drugim ljudem, je res težavna reč; in naj kako družinjče tudi še tako dobro službo ima, je vendar-le žalosten njegov stan, sosebno ako mora služiti ves čas življenja. Zares kervavih solz vreden pa je tisti hlapec in tista dekla, ki si nobenega zasluženja pri Bogu ne nabirata. Poglej, ljubo keršansko serce! ako bi bil po različnih službah služil kakih 30 ali 40 let, veliko britkost in grenkost vžil, obrabil vse svoje zdravje in vse svoje moči, kaj bi ti zaleglo in pomagalo vse to, ko bi za vse to ne dobival nobenega plačila v večnosti?

b) Težaven je vaš stan v ozir vaših gospodarjev in gospodinj. Med gospodarji in gospodarji, in med gospodinjami in gospodinjami je velik razloček. Eni so krotki, pohlevni, miroljubni in poterpežljivi; drugi so ošabni, častilakomni, nevošljivi, lakomni, čmerni, nezaupni, terdi in togotni; vsi pa imajo zraven svoje dobre tudi svojo slabo stran. Kolikorkrat koli službo spreminjate, pridete v dotiko in zvezo z drugačnimi ljudmi, kteri imajo svoje posebnosti, kterim se je treba vdati in privaditi. Hudo, zares hudo je, ako mora družinjče vsako leto ali še clo večkrat na leto

iskati si drugega stanovanja in služiti drugega gospodarja. Kdor nima vedno Boga pred očmi, kdor se ne premaguje in samega sebe ne zatajuje, kdor si svoje butare ne lajša dan na dan z nadnatornimi nagibi, in si ne prizadeva, prislužiti si s tim božjega dopadanja, mu bo njegov služni stan zares mučiven stan.

c) Težaven je vaš stan tudi še zavoljo nevarnost, ktere so združene z vašim stanom. Res je, da ima vsak stan svoje nevarnosti, največ jih ima pa gotovo družinjski stan ali služni stan. Po navadi so mu največe nevarnosti nastavljene v domači hiši, ter od strani gospodarja in gospodinje, od strani otrok in druge družinje, in od strani tistih ljudi, ki zahajajo v hišo. Ubogemu družinjčetu se prilizujejo in sladkajo ali pa mu darila obetajo, ali pa mu žugajo ali še clo silo delajo, da bi ga v nečistost zapeljali ali v nezvestobo ali kako drugo pregreho. O kako terden in stanoviten mora biti, da od sebe odbija take nevarnosti in skušnjave, in se srečno odtegne takim zadergam in zanjkam! Le prava, živa bogaboječnost ga zamore nepokvarjenega in nedolžnega ohraniti v tolikih nevarnostih in skušnjavah. — Poglejte, keršanski hlapci in keršanske dekle! da je vaš stan zares težaven stan.

5. Ker vas je pa božja previdnost poklicala v ravno ta stan, si na vso moč prizadevajte, da si v njem zasluženje nabirate za sedajno in prihodnje življenje. Ravno zato:

Pred vsem drugim zvesto služite Bogu; zakaj Bog je vaš najpervi in najviši gospodar, ki vas je vstvaril ravno zato, da le njemu samemu služite. Vsi drugi pozemljiški gospodarji, naj si že bodo imenitni ali neimenitni, vas še clo na tem svetu ne morejo narediti resnično srečnih, tem manj še le na unem svetu v večnosti. Zvesto toraj služite Bogu, svojemu nebeškemu Gospodu; njega sklicujte na pomoč dan na dan; njemu izročujte vse svoje dela in opravila; njemu darujte ves svoj trud in vse svoje težave; njemu posvečujte nedelje in praznike; in po nobeni ceni se ne vdajte v to, da bi njega razžalili. Akoravno je reven in siromašk vaš stan, bote vendar-le v njem lepo obogateli, ako zvesto in stanovitno služite

Bogu; zakaj Bog, vaš nebeški Gospod, vam bo sto in stoterno poplačal vašo zvestobo in vašo stanovitnost v njegovi službi.

Bodite zvesti tudi v ozir skerbi za zveličanje svoje duše. Keršanski hlapci in keršanske dekle! akoravno so vam morda drugi ljudje v ozir premoženja, v ozir znanja in učenosti, v ozir talentov in dušnih zmožnost veliko naprej, imate vendar-le tudi vi žlahno, neumerjočo dušo, ktera je stvarjena za nebesa, in ktero je naš Zveličar odkupil za ravno tako drago ceno, za kakoršno je odkupil duše vaših pozemljiških gospodarjev. To svojo neumerjočo dušo, ktera je živa podoba živega Boga, čisto in nedolžno ohraniti in nekdaj v nebesa pripraviti, mora biti vaše pervo in najimenitniše opravilo; vam mora biti pred vsem drugim na skerbi. Kaj bi vam pomagale dobre službe, miloserčni gospodarji in rahločutne gospodinje, veliko plačilo in tečna hrana i. t. d., ako bi vam pri tem šla vaša duša na zgubo? V taki hiši tedaj, v kteri se v nevarnosti znajde vaša duša in vaše dušno zveličanje, nikakor nikar ne ostajajte v službi tudi le en sam teden ne, tudi le en sam dan ne!

Bodite zvesti svojim gospodarjem in gospodinjam. Gospodarji in gospodinje ne morejo vsega sami storiti, veliko reči morajo zaupati svojim hlapcom in svojim deklam, zaupati jim morajo denar in take reči, ki denarno ceno imajo in veliko vrednost, obleko, jedila, žitnice in druge shrambe, živino, da jo kermijo i. t. d. Oj koliko škodo vtegnejo hlapci in dekle narediti, ako so nemarni, leni in brezskerbni, ali pa če clo gospodarjem in gospodinjam otemljejo njih blago, ali ga razdajajo ali razprodajajo! Noben tat ni hujši memo domačega tata, ker morata gospodar in gospodinja še clo hrano in opravo dajati takemu domačemu tatu in še plačilo poverh. Velika škoda je včasih prav hitro storjena, popraviti pa se ne da tako hitro. Zarotim vas torej pri ljubezni Jezusovi, da zvesto opravljate in pošteno oskerbljujete vse, kar vam je izročenega. Tudi le enega samega solda si nikdar nikar ne prilastujte, nikomur in nikamor nič ne razdajajte, in tudi najmanjše reči nikar ne poškodujte. Zvestemu družinčetu v vsako službo radi vrata odpirajo, nezvestemu hlapcu pa in tatinski dekli jih povsod zapirajo.

Z gospodarjevimi otroci ravnajte lepo po keršansko. Otroci in hlapci in dekle so močno navezani na eden drugega, in družinja ima velik upliv do otrok. O koliko hudega lahko zaredi med otroci brezvestni hlapec ali malopridna dekla s preklinjevanjem, pohujšljivim govorjenjem, nesramnim znanjem i. t. d. Gotova resnica je, da bi bilo tisuč in tisuč otrok nedolžnih ostalo in pobožnih, ako bi jih hlapci in dekle spridili ne bili.

Keršanski hlapci in keršanske dekle! varujte se, da se nikdar nikoli ne vdeležujete tujih grehov te verste. Opominjevajte male otročiče k molitvi, k pobožnosti, k bogaboječnosti. Ne govorite in ne storite vpričo njih nobene reči, ktera bi omadeževala njihovo nedolžno dušo. Kedar kaj napačnega zapazite nad otroci, jih z ljubeznijo posvarite; ako svarjenje nič ne pomaga, staršem naznanite; ako bi pa starši podpirali razuzdanost svojih otrok, službo popustite!

V miru in keršanski ljubezni živite s svojimi sohlapci in sodeklami. Nikar jih ne ogovarjajte in ob zaupanje in dobro ime ne pripravljajte pri gospodarju in gospodinji. Ako kaj nerodnega zapazite nad njimi, jih z lepo opominjevajte, če se za opominjevanje ne zmenijo, povejte gogospodarju ali gospodinji. Ako vas hočejo v greh zapeljati, nemudoma zapustite tako nevarno službo, če bi bila tudi še tako dobra. Boga je treba bolj vbogati, kakor ljudi.

Tudi s sosedi se lepo zastopite. Prijazni bodite z vsakim človekom, lepo ga pozdravljajte, in ako vas on pervi pozdravlja, spodobno mu ozdravljajte. Draga vam bodi ljuba zastopnost. Radi se domovja deržite, in kedar po kakem opravilu iz doma greste, nikar se ne obotavljajte, temveč se nemudama spet domu vernite. Kar se v hiši zgodi, naj v hiši ostane, in ne raznašajte drugod. In nikdar nikar ne dovolite v to, da bi iz hiše v hišo prenašali pregrešne sporočila.

6. Keršanski hlapci in keršanske dekle! nikarte, da bi v svojem težavnem stanu hudiču služili s tim, da bi zanemarjali svoje dolžnosti; marveč si na vso svojo moč prizadevajte, da z zvestim spolnovanjem svojih dolžnost zvesto služite Bogu, da na sodni dan tudi vam vaš nebeški Gospod poreče oveseljivne besede: „Prav, dobri in zvesti hlapec! ker si bil v malem zvest, te bom čez veliko postavil; pojdi v veselje svojega gospoda.“ (Mat. 25, 33.) Amen.

XLV. Keršanski nauk.

Dolžnosti podložnih do duhovske gosposke.

1. Dolžnosti hlapcev in dekel sem vam v dveh keršanskih naukih precej obširno razložil. Njihove najimenitniše dolžnosti do gospodarjev so: spoštovanje, ljubezen, zvestoba in pokorščina. Med seboj in do eden drugega pa imajo hlapci in dekle naslednje dolžnosti: Dolžni so eden drugega od hudega odvračevati; dolžni so eden drugega k dobremu spodbudovati; dolžni so v bratovski zastopnosti in keršanski ljubezni med seboj živeti. — Tedaj ne smejo eden drugega sovražiti, ne eden drugemu nevošljivi biti, se ne eden na drugega jeziti, ne eden drugemu nagajati, ne eden drugega černiti in opravljati, ampak morajo v lepem miru med seboj živeti, morajo eden drugega slabosti in nadležnosti voljno prenašati, eden drugemu pri delu pomagati, eden drugemu težave polajšati. Danes pa vam bom razlagal:

Dolžnosti podložnih do duhovske gosposke.

2. Začnem z vpraševanjem:

Kdo nam je duhovska gosposka?

Duhovska gosposka so nam: papež, škofje in dušni pastirji. — Duhovsko gosposko jih imenujemo, ker se njihova oblast razteguje le bolj na to, kar je duhovnega in kar dušo zadeva, in ker sega njihova skerb le bolj na dušni blagor in dušno zveličanje sebi izročenih ljudi.

3. Dolžnosti, ki jih podložni do svoje duhovske gosposke imajo, so naslednje:

I. spoštovati,
II. ljubiti jo,
III. jej pokorščino skazovati,
IV. jej za potrebni živež skerbeti, jej v potrebah pomagati, in poskerbeti tudi to, kar je potrebno, da se služba božja vredno obhaja, in
V. zanjo moliti.

I. Perva dolžnost podložnih do duhovske gosposke je, da spoštujejo svojo duhovsko gosposko, in da jo v časti imajo. — Častiti in spoštovati pa moramo duhovne deloma zavoljo njihovih lepih lastnost, deloma zavoljo njihovega stanu in deloma zato, ker Bog sam zapoveduje, spoštovati jih in častiti.

a) Duhovne smo spoštovati dolžni že zavoljo lepih lastnost, ki jih nad njimi zagledamo. Kako smo namreč že vsakega človeka spoštovati dolžni po vrednosti njegovih dobrih lastnost, ki jih ima nad seboj: ravno tako smo tudi duhovne spoštovati dolžni zavoljo njihovih lepih in hvalevrednih lastnost, kedar, postavim, vidimo, da so pobožni, ponižni, modri, usmiljeni, dobrotljivi, pohlevni, in vedo svojim podložnim vselej dobre zglede dajati, in jim vselej svetijo z dobrim zgledom i. t. d.

b) In če bi tudi nad duhovnimi ne zagledali vseh teh lepih lastnost, smo jim vendar le čast in spoštovanje dolžni

zavoljo njihovega stanu in zavoljo njihove službe. Duhovski stan je neizrečeno imeniten stan, zakaj duhovni so namestniki Kristusovi; in duhovska služba je neizrečeno častitljiva služba, zakaj duhovni so delivci božjih skrivnost in sredniki med Bogom in med ljudmi. — Ravno zato pravi sveti Krizostom, da je duhovski stan najimenitniši in najsvetejši stan na svetu, in tedaj tudi duhovska služba najimenitniša in najsvetejša služba na zemlji. Duhovnom namreč je dal Bog oblast, ktere nimajo ne kralji, ne cesarji, in še clo angelji v nebesih ne. Duhovnom, in ne angeljem, je rekel Jezus: „Kterim bote grehe odpuščali, jim bodo odpuščeni, in kterim bote grehe prideržali, jim bodo prideržani.“ Njim je dal oblast, odpirati nebeške vrata, ktere so si z grehom zaklenili grešni ljudje. Duhovni imajo oblast, Jezusa Kristusa darovati nebeškemu Očetu za žive in za mertve. Duhovnim je dana oblast, svete zakramente deliti, in po svetih zakramentih duše posvečevati. Duhovnim je izročil Jezus svojo sveto cerkev. Iz vsega tega vidimo, da je duhovski stan res imeniten stan, in da je duhovska služba res častitljiva služba, in da smo duhovne častiti in spoštovati dolžni zavoljo njihovega imenitnega stanu, in zavoljo njihove častitljive službe.

c) Duhovne smo spoštovati dolžni tudi še zato, ker nam Bog to kar naravnost zapoveduje. Že v stari zavezi tako-le opominja sveti Duh: „Boj se Gospoda iz vse svoje duše, in v časti imej njegove duhovne.“ (Sir. 7, 31.) V novi zavezi pa piše sv. Pavl: „Mašniki, kteri so dobri naprej postavljeni, naj se dvojne časti vredne štejejo; posebno, kteri se trudijo v besedi in podučevanju.“ (I. Tim. 5, 17.) In Jezus sam od svojih učencov in njihovih naslednikov tako-le govori: „Kdor vas posluša, mene posluša; in kdor vas zaničuje, mene zaničuje. Kdor pa mene zaničuje, zaničuje njega, kteri je mene poslal.“ (Luk. 10, 16.) Kdor tedaj duhovne vredno časti, časti v duhovnih tudi samega Boga; kdor pa duhovne zaničuje, zaničuje s tim tudi samega Boga: zakaj zaničevanje, ktero se duhovnom stori, sprejema Kristus tako, kakor bi bilo njemu samemu storjeno in njegovemu nebeškemu Očetu. Duhovni so namreč namestniki Kristusovi. „Namesto

Kristusa smo poslani, kakor da bi Bog z nami opominjal“, uči sv. Paul. (II. Kor. 5, 20.)

To resnico so vsaki čas dobro spoznali vsi pobožni ljudje, in so duhovne spoštovali in jih v časti imeli; in to ne le samo ljudje nizkega stanu, ampak še clo kralji in cesarji so duhovne spoštovali. Sv. Anton je zavoljo svojega svetega življenja toliko veljavo imel, da so se mu clo cesarji in poglavarji v molitev izročevali, in so pri njem dobrega sveta iskali. Akoravno pa je sv. Anton toliko čast užival clo pri tolikanj imenitni gospodi, vendar je le on sam duhovne imel v toliki časti, da je pokleknil pred slehernega duhovnega, kterega je srečal, in da ni poprej vstal, preden ni blagoslova od njega prejel.

Sveti Frančišek Asisijan, ta božji mož, je toliko spoštovanje imel do duhovskega stanu, da si ni upal prejeti zakramenta svetega mašnikovega posvečevanja. In marsikterikrat je rekel, ko bi mu ob enem naproti prišla duhoven in angelj, bi poprej duhovnega pozdravil, kakor pa angelja, zato, ko je duhovnemu veča oblast izročena, kakor pa angelju. — Od svetega Daniela Stilika se bere, da mu nobena reč ni težeji djala, kakor to, ako je moral tožbo slišati čez kakega škofa ali mašnika ali drugega duhovnega. Kedar mu je kdo tožil, da ta ali uni pomankljivo uči, ali da resnice prav povedati ne zna, mu je ta svet dal, da naj Boga prosi zanj razsvitljenja. Še vse težeje mu je bilo, ako je kdo kterega tožil zavoljo slabega zaderžanja; takemu je rekel: „Če je res tako, kakor praviš, moli zanj; svarjenje in strahovanje pa prepusti unim, kteri so od Boga postavljeni vladati cerkev božjo.“

Kako pa zamore kristjan na znanje dajati svoje spoštovanje do duhovnih?

Kristjan pokaže, da duhovne spoštuje, ako ž njimi kakor z božjimi namestniki vselej lepo in ponižno govorí; jih v pričo drugih spodobno v misel jemlje; se za duhovski stan zoper njegove zaničevavce poteguje; slabosti, ki jih nad enim ali drugim duhovnom zagleda, prikriva in jih brez potrebe ne raznaša in ne razglaša. Kristjan, ki tako ravna, duhovne spoštuje. — Nasproti pa duhovnov ne spoštuje tisti, kteri jih

zaničuje ali zasramuje; ali kteri jih z gerdimi priimki in zaničljivimi imeni obklada; ali kteri pozveduje in poprašuje, da bi zvedel kako slabost ali kako pomoto tega ali unega duhovnega, ktero po tem zvišuje in brez potrebe raznaša in razglašuje; ali kteri si morda še clo sam zmisli kako hudobijo, in jo duhovnom podtikuje in prilastuje. Tako ravnati se ne pravi duhovne spoštovati. Pobožni ljudje niso nikdar tako ravnali, in tudi dandanes ne ravna tako, kdor je zares pobožen. Resnično pobožni kristjan namreč vé, da je vsakemu človeku na dobrem imenu veliko ležeče, tem bolj pa še le duhovnemu, kteri bi ne mogel zdatno in vspešno opravljati svoje službe, ako mu je poštenje odvzeto in dobro ime. Ako tedaj kdo duhovnemu vzame poštenje in dobro ime, in morda še clo po krivici, se s tim gotovo hudo pregreší pred Bogom, in si veliko zadolženje na vest navalí. Vse to je dobro vedel pobožni cesar Konštantin. Ravno zato je večkrat rekel, da bi nikoli nikjer nikomur nič ne pripovedoval, ako bi kdaj videl, da se je kaki duhoven kaj pregrešil ali kaka druga Bogu posvečena oseba, marveč bi šel, in bi ga pokril s svojim cesarskim plaščem, ter ga odtegnil ljudem spred oči.

II. Druga dolžnost podložnih do duhovske gosposke je, da ljubijo svoje duhovne pastirje in da so jim iz serca vdani. — Že naše serce, ako ni še po vsem sprideno, nas žene, da ljubimo tiste, kteri nas ljubijo in nam dobrote delijo. Otroke na primero bi mogla že natorna postava, ktero je Bog že slehernemu človeku zapisal v serce, nagajati, da ljubijo svoje starše, ki so tukaj na zemlji njihovi največi dobrotniki; ravno tako veleva ravno ta natorna postava, da podložni ljubijo svoje duhovne pastirje, po kterih dobivajo nezmerno velike dobrote. In te dobrote dobivajo vsi od kraja, tako otroci kakor odraščeni, revni ravno tako kakor bogati, bolniki nič manj kakor zdravi. Vse dela namreč, ktere opravljajo duhovni po svojem stanu, opravljajo vsem sebi izročenim ovčicam v blagor in zveličanje. Le pomislite, ljubi moji! kako neizrečeno veliko dobrot po duhovnih dobivate. Kakor hitro ste bili rojeni, so vas s svetim kerstom prerodili v božje otroke in dediče nebeškega kraljestva. Kedar ste nekoliko odrastli,

so vas začeli pripravljati za vredno prejemanje svetih zakramentov: učili so vas, spoznavati Boga in njegovo sveto voljo in mu zvesto služiti. S pridižnice vam še zmerom oznanujejo božjo besedo, ktera vam kaže pot proti večnemu življenju. Pred altarjem za vas molijo, in neprecenljivo daritev svete maše za vas darujejo. V spovednici vam grehe odpuščajo in vam dajejo zveličanske vodila za spokorno bogoljubno življenje. In tudi na smertni postelji, kedar se ima duša ločiti od telesa, vas oni ne zapustijo, temveč vam s sveto popotnico na pomoč prihitijo, in vas s svetim poslednjim oljem poterdujejo in pripravljajo za srečen odhod iz tega sveta. In pri tem jih ne zaderžuje ne vročina ne zima, ne temna noč ne gerda pot, ne blisk in tresk in huda ura. Vsako uro, bodi si po dnevu ali po noči, so pripravljeni, vam na pomoč prihiteti in vas lepo oskerbeti v vaših dušnih potrebah. In če vas zavoljo kake nevarne, nalezljive bolezni tudi vse zapusti, vendar le oni k vam prihitijo, in vam vašo dušo oskerbijo, če bi se tudi pri tem bolezni navzeli, ktera bi jih na smertno posteljo položila in spravila pod zemljo. Mislim, da mi ni treba v misel jemati še drugih dobrot, ki jih po duhovnih dobivate, in da že samo iz dozdaj popisanih do dobrega spoznate, da so vam duhovni res neizrečeno veliki dobrotniki, in da vam že vaše serce veleva, ljubiti jih kar svoje tako velike dobrotnike. — Kar vam pa naturna postava veleva, to tudi sveto pismo zahteva. Sv. Pavl namreč pravi: „Bratje! prosimo vas, spoštujte jih, kteri delajo med vami in so vaši naprejpostavljeni v Gospodu, in vas opominjajo; spoštujte jih obilniši v ljubezni zavoljo njih dela.“ (I. Tes. 5, 12. 13.)

Kakšno ljubezen pa morajo imeti verniki do svojih duhovnov? ali: kako morajo verniki ljubiti svoje duhovne pastirje?

Verni kristjani morajo svoje duhovne pastirje zavoljo Boga sveto ljubiti. Prav iz serca jim morajo vdani biti, ter se njihove sreče veseliti, ob njihovi nesreči in žalosti pa morajo ž njimi vred žalovati. Prav iz serca jim morajo vse dobro želeti, ter Boga prositi, da bi jim dal pravo srečo na tem svetu in na unem. In to svojo notranjo vdanost in ljubezen morajo tudi očitno na znanje dajati z besedo in djanjem, ter

morajo vselej prijazno ž njimi govoriti, jim radi kaj postreči, jim kako ljubav skazati, jim v tej ali uni reči kaj pomagati.

Toda bodi Bogu potoženo, da se taka ljubezen močno pogreša med verniki. V tej reči so mnogi kristjani enaki bolniku, kteri ima le tistega zdravnika rad, kteri mu da le samo sladke zdravila ali pa take, ktere se prileže njegovemu okusu; ako mu pa zapisuje grenke zdravila ali pa take, ktere so zoperne njegovemu okusu, dasiravno so mu v ozdravljenje potrebna, pa nič več ne mara za zdravnika. Ravno taki so nekteri kristjani. Oni le tiste duhovne radi imajo, kteri so po vsem prijazni, zgovorni, mehki, ali kteri jim vsako reč spregledajo; nasproti pa čertijo tiste duhovne pastirje, kteri se resnice in pravice terdo deržijo, kteri spačene šege sveta obsojujejo po naukih svetega evangelija, in vreden sad pokore oznanujejo. Taki vestni duhovni pastirji so jim vse preojstri in vse prenatanjčni, in takim duhovnim pastirjem se ravno taka godi, kakoršna se je godila svetemu Pavlu, ki piše Galačanom (4, 16.): „Vaš sovražnik sem postal, ker sem vam resnico govoril.“

Od kod se izhaja, da je med kristjani tako malo čiste ljubezni do duhovnov?

To se izhaja od tod, ker veliko kristjanov živi po svojem hudem poželjenju, in jim je jarm evangeljskih naukov pretežek, kterega jim duhovni nositi velevajo, in ker se jim pretežavno zdi, zatirati hudo nagnjenje, kterega berzdati in krotiti jim duhovni zapovedujejo. Od tod tedaj pride, da ne ljubijo duhovnih pastirjev, ki se vstavljajo njihovemu grešnemu zaderžanju. Jezus je vedel, da se bo vse tako godilo; zatorej je rekel svojim učencem: „Ako vas svet sovraži, vedite, da je mene poprej sovražil, ko vas. Ko bi bili iz sveta, bi svet svoje ljubil: ker pa niste iz sveta, ampak sem vas jaz od sveta odbral, torej vas svet sovraži.“ (Jan. 15, 18. 19.)

III. Tretja dolžnost podložnih do duhovske gosposke je, da pokorščino skazujejo svojim duhovnim pastirjem.

Svoje duhovne pastirje vbogati in jim pokorščino skazovati so verniki dolžni:

a) zato, ker so duhovni Kristusovi namestniki, ki ne govorijo v svojem imenu, ampak v Kristusovem imenu. Kar vam duhovni opustiti velevajo ali storiti zapovedujejo, to vam Kristus sam prepoveduje in zapoveduje. Ako se tedaj duhovnom vstavljate, in nočete poslušati njihovih naukov, in nočete storiti tega, kar vam ukazujejo, in ne opustiti tega, kar vam prepovedujejo, se Kristusu samemu vstavljate. Zakaj besede, ktere je Jezus svojim apostelnom govoril, veljajo tudi njihovim naslednikom, duhovnim pastirjem. Rekel jim je: „Kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“ (Luk. 10, 16.)

Svoje duhovne pastirje vbogati so verniki dolžni:

b) zato, ker je vernikom samim v blagor in zveličanje to, kar duhovni učijo in naročajo. O koliko duš bi se že zdaj znašlo v nebesih, in bi večno veselje vživale ondi gori, ko bi bile hotle vbogati duhovne pastirje, dokler so se znašle še na tem svetu. Ker pa niso hotle vbogati svojih duhovnih pastirjev, akoravno so jim prav svetovali in jih prav podučevali, zdaj v peklenskem ognju gorijo in v peklenskem breznu terpijo. Nič boljšega ne pričakuje tistih, ki posihmalo ne bodo poslušali in ne bodo vbogali svojih duhovnih pastirjev. Sv. Pavl je dobro vedel, kako pregrešno in kako škodljivo je vernikom, ako ne slušajo in ne vbogajo svojih duhovnih pastirjev. Ravno zato je pisal Hebrejcom (13, 17.): „Bodite pokorni svojim prednikom, in bodite jim podložni; zakaj oni čujejo kakor taki, kteri bodo odgovor dajali za vaše duše, da z veseljem to delajo in ne zdihovaje, to bi namreč ne bilo dobro za vas.“ — O kako srečni bi bili ljudje, ako bi bili pokorni svojim duhovnim pastirjem. S tim, da duhovne vbogajo, bi spolnovali sveto voljo božjo. Spolnovavšim sveto voljo božjo pa bi Bog dal srečo na tem svetu in večno zveličanje na unem svetu. Ker pa ljudje duhovnih pastirjev ne poslušajo in ne vbogajo, se pregreha širi in šopiri na svetu, in vodi za seboj nepretergano rajdo vsakoršnega zla. In tem hujši je to, da so nekteri ljudje že tudi tako hudovoljni in hudobni, da se še clo hvalijo s svojo nepokorščino do duhovnih pastirjev in da tudi še druge hujskajo

in podpihujejo, naj bi se jim vstavljali. Verjamite mi, da take hudovoljne vpornosti Bog nikakor ne more pustiti brez zasluženе kazni! Njegova neskončna pravica zahteva, da se ali poprej ali pozneje potegne za čast svojih namestnikov in s tim tudi za svojo lastno čast. Sv. Peter (II. 2, 9, 10.) pravi: „Gospod vé pobožne iz skušnjave rešiti; hudobne pa v dan sodbe terpljenju prihraniti; sosebno pa tiste, kteri živijo po mesu v poželjenju nečistosti, in gospostvo zaničujejo, so prederzni in sebi dopadljivi, in se ne bojijo krivih naukov vpeljevati in preklinjevati“, to je: tiste, ki ljudi podpihujejo zoper deželsko in cerkveno oblast, ki gosposko preklinjajo in učijo, da jej ni treba pokorščine skazovati.

Nikar ne mislite, ljubi kristjani! da je duhovski stan lahek stan. Ako tudi vseh drugih težav nič v misel ne vzamem, je duhovski stan zares težaven že od te strani, ker je duhovnom izročenih toliko duš, ki jih bo pravični sodnik terjal nekdaj iz njihovih rok. Ako imamo tedaj to pred očmi, kaj menite, da nam nič britko ni, in da nas nič serce ne bolí, ako nas ne vbogate? Ali mar mislite, da je nam, ki vas podučujemo, prosimo, opominjamo, svarimo, vse eno, ako ste dobri ali pa hudobni? Ko bi vedeli, koliko grenkih skerbi da imajo duhovni pastirji zavoljo vas, bi se vam gotovo marsikterikrat prav v serce smilili in bi jim že iz usmiljenja radi vbogali.

In ko bi imeli duhovni tudi kako slabost nad seboj, in bi se njihovo zaderžanje in življenje ne vjemalo in ne zlagalo z nauki, kteri vernikom oznanujejo, bi vendar le njih naukov ne smeli v nemar puščati, in bi jih mogli tudi v takih žalostnih okoljščinah verno poslušati in zvesto spolnovati. Kar Jezus od pismarjev in farizejev pove, velja tudi takim duhovnim pastirjem. „Na stolu Mozesovem sedijo pismarji in farizeji“, velí Jezus. „Vse tedaj, karkoli vam reko, spolnujte in storite; po njih delih pa nikar ne delajte, ker pravijo, pa ne storijo.“ (Mat. 23, 2. 3.)

IV. Četerta dolžnost podložnih do duhovske gosposke je, da svojim duhovnim pastirjem za potrebni in dostojni živež skerbijo, jim v potrebah pomagajo, in da poskerbijo tudi to, kar je potrebno, da se vredno in spodobno obhaja služba božja.

Kedar duhovni pastirji nimajo drugih posebnih dohodkov, so jim njihovi podložni verniki dolžni skerbeti za potrebni in dostojni živež. Duhovnim že v stari zavezi ni bilo nič zemlje odločene, da bi jo obdelovali kakor drugi Izraelci, ampak so živeli od desetin in drugih darov. Ravno tako tudi Kristus ni hotel, da bi si duhovni nove zaveze živež služili ali z obdelovanjem zemlje ali pa s kupčijo in tergovijo, ker bi jih vse to motilo pri njihovih svetih opravilih. Ravno zato je rekel Jezus svojim učencom, kedar jih je razpošiljal po svetu oznanovat sveto evangelje: „V ktero hišo koli pridete, recite najpoprej: Mir bodi tej hiši! In ako je tam otrok miru, bo počival nad njim vaš mir; ako pa ne, se bo k vam vernil. V tisti hiši pa ostanite, ter jejte in pijte, kar je pri njih, delavec namreč je vreden svojega plačila.“ (Luk. 10, 5—7.) Sv. Pavl je sicer sebe in tiste, kteri so ž njim bili, živil z lastnimi rokami zato, da ni nikomur nadležen bil; pri vsem tem pa se je vendar le za duhovne potegoval, in je skazoval, da so jim kristjani dati dolžni, kar jim gre in česar potrebujejo. On pravi: „Ako smo mi vam duhovne reči sejali, je li kaj velikega, če mi vaše telesne reči žanjemo? Ako imajo drugi to pravico pri vas, zakaj ne veliko bolj mi? Toda mi se nismo poslužili te pravice, temveč vse preterpimo, da ne damo kakega spodtikleja evangeliju Kristusovemu. Ali ne veste, da, kteri v svetišču službo opravljajo, tudi to jedo, kar je od svetišča, in kteri altarju služijo, od altarja delež prejemajo? Tako je tudi Gospod ukazal, da naj ti, kteri evangelje oznanujejo, od evangelija živijo.“ (I. Kor. 9, 11—14.)—Iz vsega tega se vidi, da so verniki dolžni, svojim duhovnim pastirjem za živež skerbeti, ako nimajo drugih dohodkov.

Verni kristjani pa so dolžni, svojim duhovnim pastirjem tudi še v drugih potrebah pomagati, kedar kaka sila na njih pritisne. Že v stari zavezi govori modri Sirah (7, 32.) v svetem pismu: „Iz vse svoje moči ljubi njega, ki te je vstvaril; in njegovih služabnikov ne zapuščaj.“ Potrebe so različne, nadloge mnogoverstne: tudi duhovnega vtegne obiskati ta in una. V takih okoljščinah so dolžni verni kristjani svojemu duhovnemu pastirju na pomoč prihiteti, kakor so njega dni na pomoč prihiteli svetemu očetu, papežu Piju VII. ali pa sedajne dni na pomoč hitijo njegovemu nasledniku, Piju IX. — Cesar Napoleon I. si je bil leta 1809 zoper vsako pravico prilastil papeževe dežele. Papež Pij VII. so zavoljo tega cerkveno izobčenje izrekli nad krivičnim cesarjem. Napoleon, da bi se znosil nad svetim očetom, jih ukaže ujeti, in kar jetnika odpeljati iz Rimskega mesta v mesto Savona. Tri leta je Napoleon v tem mestu pripertega imel sv. očeta. Huda se je godila svetemu očetu, in veliko pomanjkanje so terpeli, ker od cesarja, ki jih je pripertega imel in ki se je znašel v cerkvenem izobčenju, niso hotli sprejeti ne denarja, ne druge podpore. Prišla pa je velikanoč 1810. leta. Radi bi jo bili sveti oče nekoliko bolj praznično obhajali, kar so tudi mestnjani želeli, pa niso imeli dostojnega oblačila. Poslali so torej po krojača, da bi jim okerpal njihovo obnošeno obleko. Krojač pride, prevzame obleko, ter obljubi, da bo storil, kar bo mogoče. Ko pa domu pride, z užaljenim sercom pripoveduje svojim prijatlom, v kolikanj žalostnem stanu da se sveti oče znajdejo, in jim razkazuje njihovo revno obleko. Od ust do ust teče zdaj po vsem mestu ta žalostna povest, in od vseh strani romajo miloserčni ljudje v krojačevo hišo, ogledovat papeževo borno obleko. In slehern, ki je prišel, bi bil rad košček te revne obleke v spomin dobil, in je ob enem tudi lep dar prinesel, da bi se papežu napravilo novo oblačilo. Le malo časa je terpelo, in ni ga bilo tudi ne enega koščika ne od papeževe stare obleke; namesto nje pa je bila krojačeva miza vsa polna zlata in srebra. Krojač zdaj nemudoma novo obleko naredi, ves ostali denar pa v mošnjo spravi, ter jo nese svetemu očetu z obleko vred. Sveti oče se zavzamejo, ko vse to zagledajo, pa se tudi veselja razjokajo, kedar zvedo, da so verniki iz ljubezni poslali ta lepi dar.

In obleko res sprejmejo s hvaležnim sercom, denar pa krojaču nazaj dajo, da ga najbolj potrebnim revežem in siromakom tistega mesta razdelí. — In komu neki ni znano, v kako veliko stisko so sovražniki svete cerkve pripravili svetega očeta, papeža Pija IX. ter jim poropali velik del papeževih lepih dežel? Kdo pa tudi ne ve, kako da bogoljubni kristjani po vsem keršanskem svetu milodare zbirajo, in pošiljajo svetemu očetu, vidnemu poglavarju svete cerkve Jezusove?

Verni kristjani morajo poskerbeti tudi še to, kar je potrebnega za vredno in dostojno obhajanje službe božje. Dolžni so, svoje cerkve v dobrem in čednem stanu ohraniti, in skerbeti, da je vsa cerkvena oprava čedna in spodobna in dostojna. Kar je kralj David sam od sebe povedal, to bi mogel tudi vsak verni kristjan sam od sebe povedati z dobro vestjo, rekoč: „Gospod! jaz ljubim lepoto tvoje hiše, in kraj, kjer prebiva tvoje veličastvo.“ (Ps. 25, 3.)

V. Peta dolžnost podložnih do svoje duhovske gosposke je, da molijo za svoje duhovne pastirje, da bi jim Bog gnado dal, sveto živeti, dolžnosti svojega stanu zvesto spolnovati, sebe in druge zveličati. Težavne dolžnosti imajo duhovni pastirji, niso jih v stanu zvesto spolnovati brez posebne božje pomoči. Treba je tedaj moliti in Boga prositi, da bi jih v njihovem težavnem stanu in pri njihovih tolikanj imenitnih opravilih podpiral s svojo milostjo in pomočjo. Sveti Pavl je bil apostel, in je bil napolnjen s svetim Duhom, in vendar se je vernim priporočal, da bi zanj molili, rekoč: „Bratje! prosim vas po Gospodu našem Jezusu Kristusu, in po ljubezni svetega Duha, da mi pomagajte v svojih molitvah zame pri Bogu.“ (Rimlj. 15, 30.) Ako je pa že svetemu Pavlu molitev vernih potrebna bila, kolikanj bolj potrebno je še le, da molite za nas, ki nismo tolikanj popolnoma, kakor je sveti Pavl bil, da bi s pomočjo božje milosti zamogli sveto živeti, svoje dolžnosti zvesto spolnovati, sebe in vas zveličati. — Sosebno je treba za duhovne pastirje moliti, kedar se znajdejo v kaki stiski ali kaki nadlogi. V sv. pismu (Ap. dj. 12, 5.) beremo, da so že pervi kristjani to svojo dolžnost zvesto

spolnovali. Ko se je namreč sv. Peter znašel v ječi, in je za svete Jezusove vere voljo preganjanje terpel, so verni kristjani neprenehoma zanj molili.

4. Glejte, ljubi moji! dolžnosti, ki jih imate do svojih duhovnih pastirjev. Sam Bog vam jih naklada. Spolnujte jih zvesto, ter

Spoštujte in v časti imejte svoje duhovne pastirje. Res čudno je in žalostno, da nekteri ljudje dandanašnji marsikterega nevrednega služabnika deželskega poglavarja bolj častijo, kakor pa kakega vrednega služabnika božjega. Nekteri ljudje svojemu duhovnemu pastirju še clo prijazne besedice ne privoščijo, in nekteri ga še clo zasmehujejo in zaničujejo. Res je, da vsi duhovni človeško natoro imajo, in s človeško natoro tudi človeške slabosti in pomanjkljivosti, pri vsem tem pa so le vendar božji maziljenci in božji namestniki, in kar božje namestnike jih je tedaj treba spoštovati, in jih v časti imeti zavoljo njihovega imenitnega stanu in zavoljo njihove častitljive službe.

Govorite od svojih duhovnih pastirjev vselej le hvalevredno in spodobno. Tisti ljudje, ki le tolikanj radi hudo govorijo zoper duhovsko gosposko, s tim očitno na znanje dajejo, da ne sovražijo le samo duhovščine, temveč vse keršanstvo sploh in vso sveto vero. Varujte se, ljubi kristjani! takih zasramovavcov in obrekovavcov duhovščine kakor najnevarniših ljudi. Ko bi jih poslušali, bi vas v nevero zapeljali, bi vas pripravili v obupnost ali pa oterpnjenost ob smertni uri, in na unem svetu v pogubljenje.

Imejte veliko zaupanje do svojih duhovnih pastirjev in spovednikov. Bog sam jih je poslal, da vam kažejo v srečno večnost pravo pot. Ravno zato jim popolnoma odpirajte svoje serce, se ž njimi posvetujte v vseh svojih sumih in dvomih, in se ravnajte po njihovih naukih in zveličavnih opominjevanjih.

Hvaležni bodite svojim duhovnim pastirjem. Ako resno premišljujete službo, ktero oni opravljajo, se bote prepričali, kako veliko hvalo ste jim dolžni. Največe milosti in največe dobrote vam Bog deli ravno po duhovnih pastirjih.

Opomnim vas na svete zakraménte, ki vam jih oni delijo, na sveto mašo, ki jo oni za vas darujejo, na božjo besedo, ki vam jo oni oznanujejo. —Skazujte jim svojo hvaležnost s tim, da pridno za njih molite, in jim dragovoljno in zvesto odrajtujete, kar ste jim odrajtovati dolžni.

Ljubite svoje duhovne pastirje: ljubite jih kakor svoje duhovne očete, po kterih za svojo dušo dobivate vse veče dobrote, kakor pa od svojih telesnih očetov za svoje telo! Skazujte jim svojo ljubezen sosebno s tim, da jih pridno vbogate, ter zvesto spolnujete, kar vam velevajo. Saj vam ne velevajo in ne zapovedujejo ničesar drugega, razun tega, kar je vam samim v blagor in zveličanje! Ako tedaj sami sebi dobro želite, vbogajte jih!

Ne spodtikajte in ne pohujšujte se nad tem, ako tu ali tam kak duhoven po vsem prav ne živi. Za takega je treba moliti in ga božjemu usmiljenju izročevati. Nikakor pa ni prav, zavoljo enega samega nevrednega duhovnega zaničevati vse druge duhovne pastirje, ki bogaboječe živijo in zvesto spolnujejo svoje dolžnosti. Kaj imajo drugi aposteljni pri tem, da je eden zmed njih bil izdajavec?

Nikar ne nastavljajte svojih ušes takim ljudem, kteri radi ogovarjajo duhovne pastirje, in vsako majhno pomoto predelajo v veliko hudobijo s tim, da jo povišujejo in jej hudobne namene podtikujejo. Taki ljudje se gerdo pregrešijo zoper resnico, zoper pravico in zoper keršansko ljubezen. Ti pa, ljuba duša! kedar kaj hudega slišiš od svojega duhovnega pastirja, si misli, da je on tvoj duhovni oče; posnemaj torej bogaboječa Noetova sinova, ter pokrij nagoto svojega očeta z plajščem ljubezni in molčečnosti, in kakor Semu in Jafetu bo tudi tebi božji blagoslov v del. Amen.

XLVI. Keršanski nauk.

Dolžnosti podložnih do deželske gosposke.

1. Obedvojna gosposka, duhovska in deželska, skerbi za časni blagor in za večno srečo svojih podložnikov; vendar pa duhovska gosposka le bolj za njihovo večno srečo, deželska gosposka pa le bolj za njihovo časno srečo skerb ima. Svojo duhovsko gosposko morajo podložni ter verni kristjani spoštovati, ljubiti, jej pokorščino skazovati, jej za potrebni živež skerbeti in jej v potrebah pomagati, in za njo moliti, ktere dolžnosti sem vam obširniši razložil v zadnjem keršanskem nauku. Le zvesto jih spolnujte! — Zdaj pa pridejo na versto:

Dolžnosti podložnih do deželske gosposke.

2. Preden vam dolžnosti do deželske gosposke razlagati začnem, vam moram razkazati resnico, da nam je deželska gosposka res potrebna.

Božja volja je, da ljudje v družbi skupej živijo, eden drugemu pomagajo v dušnih in telesnih potrebah, eden drugega podpirajo, da tem lagleje dosežejo svoj namen, svoj cilj in konec. Človek bi ne mogel vsak sam za-se živeti, bi si ne mogel sam poskerbeti vsega, kar potrebuje za dušo in telo. Ker so tedaj ljudje prisiljeni v družbi živeti, morajo pa tudi svojo gosposko imeti, zakaj ljudje, iz kterih človeška družba obstoji, so bolj k hudemu nagnjeni kakor k dobremu. Ko bi deželske gosposke ne bilo, bi po mestih in na selih in po celih deželah ne bilo drugega, kakor le strašna zmešnjava in grozenska nerodnost! Vsakoverstne pregrehe in hudohije, tatvine in goljufije in druge krivice bi kakor povodenj vse zalivale, in clo poboji in ubijanja bi bili navadna, vsakdanja reč. No-

beden človek bi si ne bil varen niti svojega premoženja, niti svojega poštenja, niti svojega življenja. Žalostno spričevanje te resnice nam daje nesrečna Francoska dežela ob koncu pretečenega stoletja, kedar so bili prekucuhi overgli vso deželsko oblast, in umorili lastnega kralja s kraljico vred. O kako strašno je bilo po tem po deželi! Sveta vera je skoraj popolnoma ugasnila, in strašna razuzdanost se je bila razlezla med vse stanove. Kdor je še pošten in pravičen bil, si skoraj iz hiše ni upal, ker so hudobneži kar zaporedoma morili vse tiste, kteri se niso hotli vdeleževati njihovih hudobij. Ako jim je kdo čerhnil le eno samo neljubo besedo, so ga mahoma zgrabili in mu pod sekiro nastavili glavo. En sam dan je bilo samih duhovnov kakih 300 pomorjenih, koliko pa še le drugih za pravico vnetih ljudi! Te in druge enake strašne reči, kterih je le groza v misel jemati, bile so sad tistega, nekterim tolikanj priljubljenega kričanja in rujovenja: „Mi ne potrebujemo nobenega kralja in nobene gosposke: proč s temi oderuhi, zakaj mi smo si vsi enaki med seboj!“ In še le potem, ko so si bili to reč sami nad seboj skušali, so še le spoznali, kako nesrečno da je ljudstvo brez gosposke, ktero resnico je že svoje dni terdil modri Salomon, rekoč: „Kjer vladarja ni, ljudstvo propade.“ (Pregov. 11, 14.) — Deželska gosposka postave daje v blagor in prid svojih podložnih, in čuje nad tem, da se spolnujejo. Deželska gosposka pravico zagovarja in brani, krivico pa zatira in strahuje. Deželska gosposka skerbi za ljubi mir po deželi, in varuje premoženje, poštenje in življenje svojim podložnikom.—Iz vsega tega se vidi, da je deželska gosposka res potrebna vsaki deželi.

In ker je deželska gosposka potrebna, jo je Bog tudi res postavil deželam v blagor in prid. Deželska gosposka nima sama od sebe oblasti, ampak od Boga jo ima: božja namestnica je. To resnico nam poterdi Jezus sam. Kedar mu je Pilat rekel: „Ne veš, da imam oblast te križati, in imam oblast te spustiti? je Jezus odgovoril: Ne imel bi nobene oblasti do mene, ko bi ti ne bilo od zgoraj dano.“ (Jan. 19, 10. 11.) In sv. Pavl piše tako-le: „Vsak človek bodi viši oblasti podložen; ni namreč oblasti od drugod, kakor od Boga, ktere pa so, so od Boga postavljene.“ (Rimlj. 13, 1.)

Ktera pa je naša deželska gosposka?

Deželska gosposka se razdelí v višejo in nižejo deželsko gosposko. Med višejo gosposko štejemo kralje, cesarje, deželne poglavarje in oblastnike. Med nižejo gosposko pa spadajo vradniki in sodniki nižeje verste, ki po pisarnicah sodbe sklepajo, in pravico v zavetje jemljejo.

4. Ktere dolžnosti imajo podložni do svoje deželske gosposke?

Podložni so svoji deželski gosposki dolžni;

I. Spoštovanje, zvestobo in vestno pokorščino.

Dolžni so: II. za svojo deželsko gosposko moliti.

Dolžni so: III. svoji deželski gosposki zaukazane davke plačevati, v sili in nevarnosti jej pomagati.

I. Perva dolžnost podložnih je, da spoštujejo svojo deželsko gosposko, jej zvestobo in pokorščino skazujejo.

a) Podložni so dolžni svojo deželsko gosposko spoštovati in častiti. Na visoko mesto, na visoko stopnjo je postavljena deželska gosposka. „Po meni kralji kraljujejo, in zapovedniki določujejo, kar je pravično. Po meni poglavarji gospodujejo, in mogočni pravico določujejo“, govori Bog sam v svetem pismu. (Pregov. 8, 15. 16.) Kralji in cesarji in drugi vladarji so tedaj namestniki božji, namestniki večnega in neumerljivega, nebeškega kralja; od Boga samega imajo svojo moč in svojo oblast. To je sicer res, da Bog sam vlada svet in vse, kar je stvaril, in da le njemu, najvišemu vladarju sveta, kralju vseh kraljev, in vsemogočnemu Gospodu nebes in zemlje vsa čast in hvala gre. Toda, ko nam je Bog nevidljiv, in ga viditi ne moremo, je namesto sebe vidne vladarje in poglavarje postavil, da po njih svet vlada, ljudem postave in zapovedi daje, nerodnosti odpravlja, hudobneže strahuje, in skerbi za mir in varnost deželam. Iz tega vidimo, da so kralji in cesarji in

drugi vladarji in zapovedovavci res visoko povzdignjeni, in da so jih podložni že samo zavoljo tega spoštovati dolžni.

Podložni so pa svojo deželsko gosposko spoštovati dolžni tudi še zato, ker jim Bog to kar naravnost zapoveduje. V božjem imenu namreč sv. Peter ukazuje, rekoč: „Vse spoštujte; brate ljubite; Boga se bojte; kralja častite.“ (I. Petr. 2, 17.) Sv. Ignacij, ki je bil učenec sv. Janeza apostelna, pravi: „Dolžni ste, cesarja častiti, in nobeden naj se čez njega ne vzdiguje, in nobeden naj se njemu enakega ne dela.“ Sv. Polikarp je pred neverskimi sodniki spričeval, in rekel: „Učili so nas tako, da moramo gosposkam in oblastem, ki so od Boga postavljene, skazovati tako čast, kakoršna jim gre.“ In Teofil, patriarh Antiohenski, piše lako-le: „Jaz molim pravega Boga, kteri je cesarja postavil čez nas, da mu skazujemo spodobno čast. Zatorej zakličem slehernemu človeku: Spoštuj cesarja ali kralja s priserčno vdanostjo, in ako to storiš, božjo voljo spolnuješ.“

Čast in spoštovanje pa, kterega smo deželskim oblastnikom dolžni, mora biti tako, kakoršno gre staršem, ter očetu in materi; zakaj deželski oblastniki, ki skerbijo za blagor svojih podložnih, so res pravi očetje podložnih. Toraj ni še zadosti, ako bi jim le po vunanjem čast skazovali in le na videz, ampak jih morajo spoštovati tudi v svojem sercu. V svojem sercu pa podložni spoštovanje do svoje deželske gosposke imajo, ako jo ljubijo, od nje vsegdar spodobno in pošteno mislijo in jej vse dobro prav iz serca voščijo.—Lep zgled, kako da moramo svojo deželsko gosposko spoštovati, imamo že v stari zavezi nad bogaboječim Davidom, ki je kralja Savla resnično spoštoval, akoravno mu je Savl po življenju stregel. (I. Kralj. 24, 1—23.) — V novi zavezi pa nam spodbuden zgled dajejo pervi kristjani, ki so clo svojim neverskim gosposkam skazovali spodobno čast, akoravno neverski oblastniki pervim kristjanom niso bili skerbni očetje, temveč le neusmiljeni zatiravci in kervoločni trinogi.

b) Podložni so svoji deželski gosposki tudi zvestobo dolžni. — Zvestobo smo jej dolžni zato, ko je Bog sam deželski gosposki dal naše premoženje in clo naše življenje

pod oblast, da nam ju varuje in brani, ako pošteno in pravično živimo, pa tudi vzame, ako bi hudobno ravnali in krivico doprinašali. „Oblastniki niso k strahu dobrega, ampak hudega dela. Hočeš pa, da bi se oblasti ne bal? Stori dobro, in boš imel hvalo od nje. Zakaj božja služabnica je tebi k dobremu. Ako pa hudo delaš, se boj; ne nosi namreč meča zastonj“, piše sv. Pavl. (Rimlj. 13, 3. 4.)

Zvestobo pa deželski gosposki skazujemo s tim, da zvesto opravljamo službo, ktero smo za deželo opravljati dolžni, sosebno vojaško službo vsi tisti, ki so poklicani v vojaški stan, da na vso moč varujemo in pospešujemo blagor in srečo svojega deželnega vladarja, da mu v sili in potrebi radi na pomoč prihitimo, da naklepe njegovih sovražnikov in vse dežele razdiramo, vojaških vhajavcev in begunov nikdar v zavetje ne jamljemo, tihotapstva (kontrobantije) in drugih krivic zoper deželsko vlado in deželske postave nikoli ne podpiramo, in rajši vse preterpimo, kakor pa, da bi vstaje ali punte napravljali zoper svojo postavno deželsko gosposko. — V zgled nenavadne zvestobe podložnih do deželske gosposke naj vam služi naslednja prigodba:

Saksonski knez Miroslav, s primkom Pohlevni, se je bil zavoljo neke zemljišne razdelitve sperl s svojim bratom Guilielmom, vojvodom Vajmarskem (Weimar), in se je bil polastil Frajberžkega mesta (Freiberg), ktero je spadalo pod oblast njegovega brata Guilielma. Mesta polastivši se skliče mestno starašinstvo na terg, in zahteva, da naj zdaj njemu zvestobo zapriseže jo, in potem odločeno število mladenčev na noge postavijo, ter ž njim odpravijo v boj zoper vojvoda Guilielma. Ta terjatev, ktera je bila trikrat na glas oklicana po vsem mestu, je v velik strah pripravila vse prebivavce. In tedaj se mestni starašini zbero v mestni hiši, da bi se posvetovali, kaj jim je storiti. Posvetujejo se, in sklenejo, zvestobo ohraniti svojemu pravemu gospodu in vladarju, vojvodu Guilielmu. Kar so sklenili, so tudi serčno v djanju spolnili. Vsi mestni starašini se po dva in po dva v prazničnem sprevodu podajo iz mestne hiše na terg, kjer je stala oborožena četa knezove vojske. Šli so gologlavi in vsakteri je imel mertvaško obleko

v rokah. Ko pridejo na terg, se vstopijo krog kneza Miroslava, ki je na konju sedel pred svojo oboroženo vojsko. In zdajci stopi pred-nj tadajni mestni župan, Miklavž Waller iz Molsdorfa, častitljiv starček s sivo glavo ter reče z milo besedo, da so pripravljeni vsi od kraja, za kneza Miroslava darovati clo svoje življenje, ako bi treba bilo; da se pa nikakor ne morejo pripraviti, da bi se z oboroženo roko bojevali zoper svojega pravnega gospoda, vojvoda Guilielma, kteremu so bili nekdaj s prisego zvestobo zaobljubili. Zanašajo se torej, da bo pohlevni knez Miroslav odstopil od te preterde terjatve. Ako bi pa nikakor ne hotel od tega odstopiti, pripravljeni so rajše svoje življenje darovati, kakor pa ravnati zoper zvestobo, ktero so dolžni svojemu pravnemu vladarju. To naznanilo sklene župan z naslednjimi besedami: „In jaz naj zmed vseh najpervi bom, da tukaj pokleknem, in si odsekati dam svojo staro sivo glavo!“ To reče, in res na zemljo poklekne, pripravljen, sprejeti smertni udarec. Knezu so te mile besede častivrednega starčika tolikanj prigrevale, da ga solze polijo. In tedaj gre, župana po rami poterka, in mu pravi: „Ne bojte se, dragi moj! ne bom Vam ne glave vzel, ker takih poštenih mož posebno potrebujem, kteri tako zvesto spolnujejo svojo prisego in svojo dolžnost.“ In knez odjenja od svojega zahtevanja; mesto Frajberg pa je od tistihmalo pridevek: „zvesto mesto“ dobilo.

c) Podložni so svoji deželski gosposki pokorščino dolžni. — Deželsko gosposko smo vbogati dolžni že zato, ker je deželska gosposka postavljena v naš blagor in naš prid. Ko bi vsi podložniki postave in povelja, ktere deželska gosposka daje, zvesto spolnovali, oj kako mirno, veselo in srečno bi bilo njih življenje na tem svetu, zakaj pravična pokorščina ljudi zares srečne stori. Brez potrebne pokorščine pa bi bil svet le strašna jama razbojnikov, kteri bi se med seboj morili, bi bila vsa dežela žalostna puščava, polna zmešnjav in nadlog.

Še bolj pa smo dolžni deželsko gosposko vbogati zato, ker je od Boga postavljena, da pravične brani in varuje in da hudobneže strahuje. „Božja služabnica je, maščevavka k strahovanju tistega, kteri hudo dela“, uči sv. Pavl. (Rimlj. 13, 4.) In ker je deželska gosposka od Boga postavljena, tudi Bog sam zapoveduje,

vbogati deželsko gosposko. V božjem imenu namreč veleva sv. Peter (I. 2, 13—15.) rekoč: „Bodite podložni vsaki človeški stvari zavoljo Boga, bodi si kralju, kakor najvišemu, ali vojvodom, kakor od njega poslanim v maščevanje nad hudodelniki, dobrim pa v pohvaljenje. Zakaj to je volja božja“. In sv. Pavl uči: „Podložni morate biti (oblasti), ne samo zavoljo strahovanja, ampak tudi zavoljo vesti“, to je: ker je to dolžnost, ktero je Bog naložil. (Rimlj. 13, 5.) „Kteri se oblasti vstavlja, se božji volji vstavlja. Kteri se pa vstavljajo, sami sebi pogubljenje nakopavajo.“ (Rimlj. 13, 2.) Iz tega kar lahko razvidite, da se hudo pregreši, kdor se vstavlja deželski gosposki, ker je tako vstavljanje pri Bogu ravno tako vpisano, kakor da bi se ž njim človek Bogu samemu vstavljal, in ker si človek s takim vstavljanjem clo večno pogubljenje nakopava.

Ta pokorščina do dešelske gosposke se mora raztegniti nad vse postave in vse povelja, ktere niso nasprotne božjim zapovedim. Če so nam te postave tudi težavne ali še clo zoperne, to nič ne de: spolnovati smo jih dolžni. Če se tudi vse postave vsakemu posameznemu človeku ne prileżejo, za občji blagor so vendar le potrebne in hasnovite. Saj še clo božje zapovedi niso vsem ljudem po volji: kdo pa sme po pravici terditi, da nam božje zapovedi niso potrebne, niso koristne? V tej reči res nimamo lepšega zgleda, kakor nam ga Kristus sam daje. Rimski cesar Avgust zapove, da naj se popiše ves svet. Ravno takrat je imel Jezus priti na svet. Sv. Jožef in Marija sta bila iz Davidovega kraljevega rodu, toraj bi imela iti k popisovanju v daljni Betlehem, ker je bil David v Betlehemu doma. Jezus, kar Bog, je dobro vedel, kako težavno in neprileżno da bo to potovanje Mariji in njemu samemu, ker v neprijaznem in nevljudnem Betlehemu še dostojnega stanovanja ne bota imela takrat, kedar bo on na svet prišel. Vendar pa navdahne svojo sveto mater z duhom verne pokorščine, da se vsa vdana s svetim Jožefom spusti na trudopolno in nevarno pot. In ravno ta naš Gospod in Zveličar je bil clo krivičnemu sodniku pokoren, pokoren do smerti, do smerti na križu. Ta zgled svojega nebeškega učenika morajo imeti pobožni podložniki pred očmi, kedar se jim težavno vidi, spolnovati postave deželske gosposke. Po tem zgledu se morajo ravnati, nikakor

pa ne po zapeljivih naukih brezvestnih podpihovavcev, kteri jih hujskajo in šuntajo zoper deželsko gosposko in njene naprave.

II. Druga preimenitna dolžnost podložnih je, da molijo za svojo deželsko gosposko.

Deželska gosposka ima imenitne, ima težavne dolžnosti, ravno zato potrebuje potrebne pomoči od zgoraj in prave modrosti, da dobre postave daje, koristne naprave vpeljuje in prav po pravici in po božji volji vlada sebi izročene ljudstva. Kralj Salomon je vse to prav dobro spoznal, ravno zato je priserčno molil in modrosti prosil Boga. Ravno tako morajo tudi podložni moliti za svojo deželsko gosposko; zakaj neizrečeno veliko ležeče je na tem, da vlado ali deželsko gosposko Bog vodi in on blagoslovlja njeno vladanje. Sv. Pavl vernim kristjanom kar naravnost zapoveduje, da naj molijo za svojo deželsko gosposko, ter pravi: „Prosim vas tedaj pred vsemi rečmi, da naj se opravljajo prošnje, molitve, priporočanja in zahvaljenja za vse ljudi, za kralje in vse oblastnike, da bi mirno in pokojno živeli v vsi pobožnosti in čistosti. Zakaj to je dobro in dopadljivo pred Bogom, našim Zveličarjem.“ (I. Tim. 2, 1—3.) Sveta mati katoljška cerkev se pri vsaki sveti maši spominja papeža, škofa, in cesarja ali kralja, kedar je spomin za žive pred povzdigovanjem, in moli za cesarja tudi še o drugih priložnostih, postavim: pri litanijah, ob procesiji na praznik sv. rešnjega Telesa, veliki petek pri odgrinjanju križa i.t.d, Pervi kristjani so molili še clo za svoje neverske cesarje, kar spričuje Tertulijan, ko pravi: „Mi svoje molitve za blagor cesarjev pošiljamo k pravemu, večnemu in živemu Bogu, od kterega tudi oni (cesarji) pričakujejo, da bi jim bil pred drugimi milostljiv. Mi molimo za-nje, da bi jim v del bilo dolgo življenje, srečno vladanje, varno gospodarstvo, junaška vojska, zvesto svetovavstvo, pobožno ljudstvo in mir po deželi, na kratko, kar si le kak človek in cesar sam želeti zamore.“ Prav pridno tudi mi, ljubi kristjani! molimo za svojo deželsko gosposko.

III. Tretja dolžnost podložnih do deželske gosposke je, da jej zaukazane davke plačujejo, in jej v sili in nevarnosti pomagajo.

a) Da moramo davke odrajtovati, nam zapoveduje Bog sam. Sv. Pavl namreč pravi: „Dajte vsakemu, kar ste dolžni; davek, komur (gre) davek; dac, komur dac.“ (Rimlj. 13, 7.) In Jezus sam veleva: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega.“ (Mat. 22, 21.) Toda Jezusu še ni bilo zadosti, da je le samo zapovedal, dajati cesarju, kar je cesarjevega, temveč je to svojo zapoved podperl in tem imenitnišo storil s svojim lastnim zgledom, kajti tudi on sam je davek odrajtal v Kafarnaumu. Ko je bil Jezus s svojimi učenci v Kafarnaum prišel, pristopili so k Petru, kteri so davek dveh drahem pobirali, in so mu rekli: Ali vaš učenik ne plačuje davka dveh drahem? Reče: Kaj pa, da. In ko je bil v hišo prišel, ga je Jezus prehitel, rekoč: Kaj se ti zdi, Simon! od kterih jemljejo kralji zemlje davek ali pa glavni dac? Od svojih otrok ali od tujih? In on mu reče: Od tujih. Jezus mu reče: Tedaj so otroci prosti. Da jih pa ne pohujšamo, pojdi k morju, in verzi ternek, in pervo ribo, ki se vjame, vzemi in odpri jej usta, in boš našel stater (štiri drahme ali kakih 40 krajcarjev); tega vzemi, in jim ga daj zame in zase.“ (Mat. 17, 23—26.) Ta Jezusov zgled je sv. Ambrožu tako globoko segel v serce, da je zaklical: „Ako sam božji Sin dacijo in davek plačuje, kdo si ti, o človek! da bi jih odrajtovati ne hotel.“ Pervi kristjani so zvesto odrajtovali dacijo in davke. Akoravno so se znašli pod oblastjo neverskih kraljev in cesarjev, kteri so svoje keršanske podložnike neusmiljeno stiskali in zatirali, vendar le nihče ni davkov odrajtoval tako natanjko kakor kristjani. Bili so kristjani te misli, da bi Bogu samemu ne dajali, kar je božjega, ko bi cesarju ne odrajtovali, kar je cesarjevega. Bili so te misli, da bi ravnali zoper svojo vest, da bi se pregrešili, in Boga žalili, ako bi v tej reči kako goljufijo doprinesli.

Da se davki odrajtujejo, potrebuje deržava sama, zakaj brez davkov se ne more ohraniti nobena deržava, nobeno kraljestvo, nobeno vladarstvo. Ravno zato se pa tudi davki odrajtujejo po vseh deželah tako katoliških, kakor krivoverskih in neverskih. Nekterim ljudem nikakor ne gre v glavo, po čemu da so davki potrebni, in kam da se denar potrosi, kteri se za davke odrajtuje. Toda pomislite, kako veliko stroškov prizadene vladarjem, da mir in red ohranijo po deželah in skerbijo za blagor svojih podložnih! Kako veliko pobero šole, bolnišnice, sirotišnice in druge enake dobrotne naprave! kako veliko gre za vradnike in sodnike, brez kterih ne more biti nobena dežela! kako veliko vzamejo jetniki, kteri so priperti deloma zavoljo svojih budobij, deloma pa tudi zavoljo varnosti našega premoženja in življenja, in kako veliko denarja se izda po sto in sto drugih potrebnih potih!

b) Kedar nevarnost pride ali sila pritisne, smo dolžni deželski gosposki na pomoč prihiteti. Poslušajte o tem nek lep zgled. V tisti hudi vojski, ktero je l. 1792 imela Avstrija s Francozom, so pokojnemu cesarju Frančišku njegovi podložniki donašali marsikak dar, da bi ga obernil v brambo domovini. Leta 1793 se prigodi, da je boren kmetič prosil, naj ga pred cesarja spustijo, ker bi rad ž njim nekaj govoril. Ko pride pred cesarja, mu reče: „Nekaj sem vam prinesel“, in pri teh besedah položi mošnjo z 1000 goldinarji na mizo. Cesar se zavzame nad tako velikim darom iz rok priprostega kmetiča, in ga torej vprašuje: „Kako Vam je pa ime in od kod ste doma?“ „Tega ne bo nihče zvedel!“ reče kmetič, se poslovi in gre. Nemudoma pošlje cesar ljudi za njim, da bi oni zvedeli, kdo da je in od kod da je ta kmetič. Ali ko ga poprašujejo, se jim nasmeja, in pravi: „Menite kaj le, da bom vam povedal to, česar še cesarju nisem hotel povedati?“

5. Razložil sem vam dolžnosti podložnih do deželske gosposke, zdaj naj vam pa tudi še prav na kratko povem odgovor na vprašanje:

Kdo se zoper deželsko gosposko pregreši?

Zoper deželsko gosposko se pregreši:
a) kdor jo sovraži ali zaničuje;
b) kdor jo prederzno graja in preklinja;
c) kdor jej dolžnih davkov ne plačuje;
d) kdor se jej ustavlja ali še clo punte zoper njo napravlja;
e) kdor deželnega vladarja ali domovino kakor si bodi izdaja, se zoper njo zarotuje ali se vojaškemu stanu po nepostavnem potu odteguje.

6. Kakor noben bučelni panj (koš) ne more biti brez kraljice ali matice, ravno tako svet ne more biti brez gosposke. V vsaki družbi, v vsaki soseski ali srenji, v vsakem kraljestvu je potreba vladarja in varha, kakor v bučelnem roju matice. Ker nam je tedaj deželska gosposka potrebna, spoštujmo jo, ljubimo jo, skazujmo jej zvestobo in pokorščino, odrajtujmo jej dragovoljno, kar smo jej odrajtovati dolžni, in v sili in nevarnosti jej radi na pomoč prihitimo! Blagor nam, ako vse to zvesto storimo! Kralj vseh kraljev in Gospod nebes in zemlje bo nam, ki smo zdaj po njegovi sveti volji podložni svojim naprejpostavljenim, ob svojem času častitljivo krono na glavo postavil, da bomo tam gori v nebesih kraljevali na vse vekomaj. Amen.

XLVII. Keršanski nauk.

Dolžnosti do domovine ali do domače materne dežele.

1. Podložni so dolžni svojo deželsko gosposko spoštovati, zvestobo jej skazovati in vestno spokorščino; dolžni so za svojo deželsko gosposko moliti; dolžni so zaukazane davke plačevati, v sili in nevarnosti deželski in gosposki pomagati. Od vsega tega sem v zadnjem keršanškem nauku govoril bolj na tanjčno. Tudi sem povedal, da se zoper te dolžnosti pregreši, kdor deželsko gosposko sovraži in zaničuje, ali jo prederzno graja in preklinja, ali jej dolžnih davkov ne odrajtuje, ali se jej ustavlja ali clo punte zoper njo napravlja, ali deželnega vladarja ali domovino kakor si bodi izdaja, zoper njo se zaroluje ali se vojaškemu stanu po nepostavnem potu odteguje.

V tesni zvezi z našo deželsko gosposko nam je naša domovina ali tista miljena dežela, čez ktero gospoduje naša deželska gosposka, tista draga zemlja, v kteri nam je zibelka tekla, v kteri nas je naša ljuba mati povila in gojila. Bodi mi tedaj dovoljeno, da pri razlaganju četerte božje zapovedi v misel vzamem tudi

Dolžnosti do domovine.

2. Domovina nam je naša ljuba domača dežela, v kteri smo bili rojeni, pa tudi ljudje, ki so z nami vred v tej deželi doma. Domovina nam vtegne biti pa tudi dežela, ktera nas je gostoljubno sprejela, kedar so kake posebne okoliščine nanesle tako, da smo slovo dali svojemu rojstnemu kraju, in da smo se v tej deželi naselili, v tej deželi si poiskali nove domovine. Do te dežele imamo svoje posebne dolžnosti. To deželo smo dolžni ljubiti.

3. Zakaj smo pa dolžni ljubiti svojo domovino?

Da moramo svojo domovino ljubiti, veleva nam že

a) natorna postava. Drevo naj lepši raste in se naj boljši obnaša v svoji domači zemlji. Ptica se rada povračuje do gnezda, v kterem se je zlegla, in druga žival do ležišča, v kterem se je odgojila. Tudi človeku, dokler ni še po vsem spriden in popačen, serce naj bolj bije za ljubo domačo deželo. Nikoli nikjer mu solnce milejši ne sije, nikoli nikjer mu cvetlice krasneji ne cvetó, nikoli nikjer mu ptice prijetniši ne žvergolijo, kakor v ljubem domačem kraju. Vzemi gorjanca iz med njegovih nevljudnih hribov, kteri ga le z revno hrano, in še s to le po pičlem živijo, prestavi ga v naj prijaznišo dolino, v kteri je lepo oskerbljen z vsem, česar potrebuje in vendar se ti bo, sosebno s perva, milo oziral po svojih planinah, in si želel v sredo svojih ljubih domačinov. Še siromak, ki si od hiše do hiše kruha išče, nesrečnega se šteje, ako ga je osoda zagnala v tuje kraje med tuje ljudi. In celo revni suženj pol lagleje prenaša svoje verige in okove, ako mu je dovoljeno, nositi jih v domačem kraju. Po tem takem nam je že stvarnik sam v serce vtisnil čut za domovino, in nam že sama natorna postava veléva, da ljubimo svojo domovino, ljubimo svojo domačo deželo.

Da ljubimo svojo domovino, zahteva od nas tudi

b) hvaležnost. Naša ljuba domača dežela nam oskerbljuje živež in obleko, daje nam stanovanje in varstvo premoženja in življenja, skerbela nam je za lepo odrejo in nam še zmerom skerbi za različne dušne in telesne potrebe. Brez števila dobrot nam deli, neizrečeno velika je njena ljubezen do nas. Ljubezen pa ljubezni išče v plačilo in povračilo. Prav močno bi se torej pregrešili zoper hvaležnost, ako bi ljubezni ne skazovali svoji domovini.

Da ljubimo svojo domovino, nas priganja

c) Zgled Zveličarjev. Jezus je svojo domačo deželo prisrčno ljubil, ter naj poprej za zveličanje svojih rojakov

skerb imel. Ko ga je tuja Kanaanska žena prosila, da bi jej rešil od hudega duha obsedeno hčer, rekel jej je Jezus: „Nisem poslan, kakor le k zgubljenim ovcam Izraelove hiše.“ (Mat. 15, 24.) — In ko je v duhu naprej vidil nesrečno osodo svoje domovine, in sosebno njenega poglavitnega mesta, zdihnil je ves v solzah: „O da bi bilo spoznalo tudi ti, in in zlasti ta svoj dan, kar je v tvoj mir! Zdaj pa je skrito pred tvojimi očmi. Ker prišli bodo dnevi nad te, in tvoji sovražniki te bodo obdali z zasipom, in te bodo oblegli in stiskali od vseh strani; in bodo v tla pomandrali tebe in tvoje otroke v tebi, in ne bodo pustili v tebi kamna na kamnu, zato ko nisi spoznalo čaša svojega obiskovanja.“ (Luk. 19, 42—44.)

4. Kako se pa domovini ljubezen skazuje?

Svoji domovini ljubezen skazujemo

a) s tim, da ljubimo in spoštujemo vladarja svoje domovine. Vladar naše domače dežele pa nam je kralj ali cesar. Skazujmo mu ljubezen in spoštovanje s tim, da mu prav iz serca vse dobro želimo, vselej lepo in spodobno od njega govorimo, in ga zagovarjamo, kedar hudobni ljudje hudo od njega govorijo. Od pervih kristjanov pripoveduje Tertulijan, da so oni vse bolj spoštovali in ljubili cesarja, kakor pa neverniki; zakaj kristjani so cesarja spoštovali in ljubili zato, ker jih je v to vezala njihova dolžnost, spoštovali in ljubili so ga zavoljo Boga. Pervi kristjani namreč niso nikomur nič hudega želeli, naj manj pa cesarju, kterega je Bog tako visoko povzdignil, da v božjem imenu vlada ljudi in nad njimi gospoduje. Od pervih kristjanov se učimo mi spoštovati in ljubiti vladarja naše ljube domače dežele.

Svoji domovini ljubezen skazujemo

b) s tim, da spoštujemo in zvesto spolnujemo postave, ki jih vladar daje v blagor domovine. Naš cesarski orel ima dve glavi in štiri oči. Tudi deželske postave potrebujejo veliko modrih glav in bistrih očes, prejden so vravnane tako, da resnično pospešujejo blagor domovine. Niso namreč kar na vrat na nos skovane, temveč so dobro

prevdarjene, in vmerjene vesoljnim potrebam domovine. Če tudi vsaka postava ni vsakemu posameznemu človeku po volji, v občji blagor pa je vendar le potrebna in koristna. In kdor domovino ljubi, mora spoštovati tudi postave, ktere so dane domovini v blagor in na korist.

Svoji domovini ljubezen skazujemo

c) s tim, da ohranimo lepe domače šege, hvalevredne navade, dobre naprave; nasproti pa zatiramo slabe navade, gerde vraže, škodljive napake, in s tim skerbimo za slavo in čast svoje domovine. Lepa navada med Slovenci je znana gostoljubnost, prijazna postrežljivost, temeljita bogaboječnost, gorečnost za božjo čast in službo božjo in lepoto hiše božje. Skerbni bodimo, da v takih in enakih čednostih ne opešamo, ampak le še bolj naprej pridemo in vedno popolniši prihajamo!

Svoji domovini ljubezen skazujemo

d) s tim, da spoštujemo in obrajtamo svoj jẽzik, svojo slovensko govorico. Dvanajst revnih ribčev je vsegamogočni Bog izvolil, da bi spreobernili in zveličali ves svet; in prejden jih je razposlal po širokem svetu, ni dal jim posvetnega bogastva in pozemljiske oblasti, ampak dve naj potrebniše reči jim je prinesel sveti Duh na binkuštno nedeljo; nebeško modrost, da so Jezusove nauke da dobrega znali in umeli, in posebni dar, da so znali govoriti vse jezike, ki so jih le koli govorili tedajni ljudje. — Podal se je sveti Peter proti zahodu, ter je Latincom oznanoval sveto evangelje; sveti Jakob je po Judovskem iu po jutrovih deželah razglaševal božjo besedo; sveti Janez je Gerkom veseli glas božjega kraljestva prinesel. Sveti Andrej se je podal v polnočne kraje, ter je Slovencom, našim starodavnim dedom, pervi Jezusov nauk oznanoval v našem starem slovenskem jeziku, kakor terdijo zgodovinarji. — Ko so aposteljni za sveto vero svojo sveto kerv prelili, in so za svojim Gospodom Jezusom šli v v večno življenje, prišli so drugi apostolski možje v naše kraje razširjat sveto vero Jezusovo po teh deželah in jo uter-

dovat med Slovenci. Med njimi je bil na Koroškem sveti Modest, pervi Gospejsvetski škof, kteri še počiva v tej stari imenitni cerkvi; v Ogleju sveti Mohor, po kterem je luč svete vere posijala v bližnje in daljne kraje. — Slovenci, ki so takrat živeli po vsem Koroškem, Štajarskem, Ogerskem, Češkem in Moravskem, imeli so tri imenitne kneze: Rastislava. Svetopolka in Kocela. ki so sami dobri kristijani kakor skerbni očetje za keršansko podučenje skerbeli tudi Slovencom kar svojim otrokom. Torej pošljejo nekoliko imenitnih mož v Carigrad, in prosijo gerškega cara Mihaela III., naj jim pošlje zastopnih učenikov, kteri bodo njihove podložne slovensko podučevali v keršanski veri. Cesar odbere dva brata, modra in učena moža: svetega Cirila in svetega Metoda, ki sta v Slovenske dežele prišla, Slovence učila, Boga prav spoznati, njega spodobno častiti, pa tudi brati in pisati, in sta tako Slovencov naj imenitniša učenika in aposteljna bila. In Slovenci so se veselili, ki so toliko božjih reči slišali v svojem slovenskem jeziku. Oh, veselite se tudi vi, ljubi bratje in ljube sestre! da je tudi vam dana lepa priložnost, zaslišati toliko lepih naukov v svojem domačem jeziku. Nikakor nikar ne posnemajte tistih nehvaležnih, trapastih Slovencov, ki par tujih besedi znajo, s tistimi se ponašajo, svojega milega maternega jezika pa se clo sramujejo, in ne pomisljijo, da je pregrešno, svojega jezika se sramovati, zatajiti in clo pozabiti ga. — Naš slovenski jezik je brat tistega gerškega jezika, v kterem so aposteljni in evangelisti sveto pismo pisali; že več tisuč let pošteni ljudje slovensko govorijo. Slovenski jezik je brat tistega latinskega jezika, v kterem se še zdaj med rimsko-katoliškimi kristijani sveta maša služi; in še pred tisuč leti so naši stari dedje sveto pismo brali v slovenskem jeziku, in po slovensko v božji hiši Bogu hvalo prepevali. — Naš slovenski jezik je lep, in gladko teče v njem božja beseda, sveta pesem in vsaka poštena govorica. — Naš mili materni jezik je naj dražeja dota, ki smo jo podedovali od svojih starih očetov; dolžni smo, ga ohraniti, olepšati, in svojim naslednikom zapustiti. Človeški jezik je talent, kterega nam je izročil Gospod nebes in zemlje, da bi ž njim barantali in veliko dobička storili. Kdor svoj materni slovenski jezik pozabi

ali zataji, malopridno zakoplje svoj talent; Bog ga bo enkrat nazaj terjal z dobičkom vred, in ker talenta z dobičkom vred skazati ne bodo mogli, bodo vsi zaničevavci svojega poštenega jezika potisnjeni v vunanjo tamo; ondi bo jok in škripanje z zobmi. — „Oj ljubi, lepi in pošteni, slovenski materni jezik! s kterim sem pervič svojo ljubeznivo mamo in dobrega ateja klical, v kterem so me moja mati učili Boga spoznavati, v kterem sem pervikrat svojega Stvarnika častil; — tebe hočem kakor naj dražji spomin svojih rajnih staršev hvaležno spoštovati in ohraniti, za tvojo čast in lepoto po pameti, kolikor premorem, skerbeti; v slovenskem jeziku do svoje poslednje ure Boga naj rajši hvaliti; v slovenskem jeziku svoje ljube brate in sestre, Slovence naj rajši učiti, in želim, kakor hvaležen sin svoje ljube matere, da, kakor je moja perva beseda slovenska bila, naj tudi moja poslednja beseda slovenska bo.“ — Tako so pridgovali že 1838. leta pokojni Lavantinski škof, Anton Martin Slomšek, ki so bili Slovenec z dušo in telesom, pa tudi mož po volji božji, da malo takih.

Svoji domovini ljubezen skazujemo

e) s tim, da zvesto odrajtujemo dacijo in druge odrajtvila, ki jih potrebujeta vladar in domovina. — Res je včasih prav težavno in hudo, davke odrajtovati, sosebno ako so davki veliki, letinje slabe, in pritisnejo še kake druge nadloge; toda povem vam, da zavoljo davkov, ki jih je vladarju odrajtoval in domovini, še nihče ni na beraško palico prišel. Ta beseda se vam bo morda čudna zdela, pa je vendar le resnična. Le bolj na tanjko preglejte življenje tega ali unega človeka, ki vpije in kriči, da je obožal zavoljo velikih davkov, in se bote kmalu prepričali, da ga niso v revščino in siroščino potisnili tisti dauki, ki jih je odrajtoval deželski gosposki, temveč le tisti davki, ki si jih je bil sam nakladal po nepotrebnem. Njegova nemarnost in lenoba, njegova nečimurnost iu gizdost v obleki, njegova potrata pri hiševanju in gospodarstvu, njegova zapravljivost po pivnicah in gostilnicah so tisti silni davki, ki so ga v siroščino spravili in mu beraško palico v roko podali, nikakor pa ne deželski davki. Ali pa veste, zakaj deželni davki človeka v siroščino ne pripravijo? Poglejte, zato ne, ker božjega blagoslova od hiše ne

odnesejo, ako jih človek dragovoljno odrajtuje, marveč še clo božji blagoslov v hišo privabijo. Božji blagoslov pa se v hišo skličuje z dragovoljnim odrajtovanjem davkov zato, ker človek božjo zapoved spolnuje s tim, da vdano in zvesto davke odrajtuje. (Rimlj. 13, 7. Mat, 22, 21.) Bog namreč blagoslovlja tistega človeka, kteri spolnuje njegovo sveto voljo. — Zraven tega odrajtovanje davkov skerbnega človeka priganja, da je varčen in prihranljiv; varčen človek pa ne pojde po zlem.

Svoji domovini ljubezen skazujemo

f) s tim, da vsak na svojem mestu, vsak v svojem stanu zvesto spolnujemo svoje dolžnosti, in da zvesto spolnovaje svoje dolžnosti vsak po svoji moči pripomoremo v blagor in srečo svojih soderžavljanov in s tim tudi v blagor in srečo svoje domovine, v čast in slavo svoje ljube domače dežele. Kmetovavec naj pridno in marljivo obdeluje svojo zemljo. — Rokodelec in obertnik naj dobro izdelujeta svoje izdelke, da si ne bodo ljudje rajši iz tujih dežel naročali blaga za drage denarje, namesto da bi ga kupovali od domačih rokodelcov in obertnikov. — Tergovec naj pošteno terži in kupčuje. — Sodnik naj prav in po pravici sodbe sklepa in pravde določuje. — Vojščak naj hrabro brani ljubo domovino. — Starši naj lepo po keršansko redijo svoje otročiče. — Otroci naj starše spoštujejo in jim pokorščino skazujejo. — Župani in drugi naprejpostavljeni naj skerbno čujejo, da ljudje v božjem strahu živijo in zvesto spolnujejo božje zapovedi in deželske postave. — Podložni pa naj ljubijo, spoštujejo in vbogajo svoje prednike kar božje namestnike. — Blagor deželi, v kteri kraljuje taka lepa edinost in ljubezen med deržavljani, da vsakteri dela in skerbi za vse, vsi pa za vsakega! Taka dežela bo lepo cvetela, močna in mogočna postala, na vse kraje bo slovela, in Bog sam se bo z dopadanjem na njo oziral iz nebeških višav!

Svoji domovini ljubezen skazujemo

g) s tim, da jo branimo in varujemo notranjih in vunanjih sovražnikov. — Dokler smo majhni bili, nas je varovala in branila naša dobra mati, ter je skerbno od nas odganjala sleherno nevarnost. V milem maternem naročju smo imeli varno zavetje. O kako nezmerno nehvaležni bi bili, ko bi, kedar odrastemo, svoji dobri materi nobene hvale ne vedeli za to tolikanj ljubeznivo materno skerb, in bi jo morda še clo zapustili, ter brez pomoči pustili, kedar bi jej žugala od te ali une strani kaka nevarnost. — Toda naša domovina nam je skerbna mati, varuje nam življenje, varuje premoženje, in naša prava sreča jej je vedno pri sercu. Ravno zato je pa tudi naša sveta dolžnost, braniti domovino, kedar jej žuga kaka nevarnost, bodi si, da rogovileži in prekucuhi doma spodkopavajo blagor in srečo domovine, ali bodi si, da vunajni sovražnik nanjo pritiska. V takih okoljščinah se je treba z združeno močjo sovražniku v bran postavljati, in moramo domovino braniti ta z orožjem, drugi z drugimi pripomočki, ter z denarji, z blagom i. t. d. Kako lepe zglede imamo v ozir tega na Judovskem nad slavnimi Makabejci, — nad Devico Orleansko na Francoskem, — nad hrabrimi Tirolci pod vodstvom slavnega Andreja Hofera, — nad našimi junaškimi dedi v kervavih bitvah s kervoločnim Turčinom! — Dovolite, da vam o tem povem neko prigodbo: Turški cesar Mohamed II. je bil prisegel, da mora na zemlji gospodovati le en sam vladar, kakor v nebesih kraljuje tudi le en sam Bog. Da bi si bil tedaj ves svet spravil pod oblast, in da bi bil nad njim gospodoval, vlegel se je s svojo silno vojsko krog mesta Beligrada, in je začel nanj streljati 4. dan julija leta 1456. Bilo je to streljanje tako strahovito, da je grom odmeval clo do Scegedina, 29 milj dalječ. Keršanski vladarji so bili sicer nemškemu cesarju obljubili, da mu bodo na pomoč prihiteli zoper razdivjanega Turka, pa niso deržali svoje obljube. V tej stiski zbira borni menih sv. Frančiška, sv. Janez Kapistran križarsko vojsko zmed vseh stanov, ter jo izroči slavnemu junaku Hunijadu, da gre ž njo v boj zoper zapriseženega sovražnika keršanstva. Toda kaj bo opravila ta mala peščica ljudi zoper 300 tisučev

mož Turške vojske? Pa kedar se ljudstvo bojuje za svojo vero in za svojo domovino, ktere ste mu pred vsem drugim pri sercu, takrat je nepremagljivo. In majhina križarska vojska se je bojevala za svojega Boga in za svojo domovino, in silni Turčin je ni mogel premagati. Med junaki, ki so za svojo domovino darovali takrat svoje življenje, znašel se je tudi mlad vitez, Tit Dugovič po imenu. Že so bili Turčini prekope pred terdnjavo prederli in prekoračili, in že so se bili vsuli v sredo terdnjave in neki velikansk janičar s Turško zastavo (banderom) v roci si je bil že pot presekal do pervega terdnjavnega stolpa, in je silil po stopnicah na kviško, dokler ni do verha dospel. Do verha dospevši zgrabi keršansko zastavo s podobo preblažene Device, ondi gori pripeto, in jo trešči navzdol na keršanske junake, ki so se pod stolpom bojevali s Turčinom, in ravno misli Turško zastavo s polomescom ondi gori pripeti in priterditi. To pa zapazi mladi vitez Tit Dugovič, in rene za Turčinom, ter se gori verh stolpa v vertoglavni višini ž njim spopade in v boj spusti. Ali Turški velikan je vse močnejši kakor pa blagi mladeneč, in med tem ko z desnico mladenča od sebe odbija, z levico Turški prapor verh stolpa priterduje in priterdi, in z divjo-veselim krikom pozdravljajo Turčini svojo zastavo. Viditi je, da je zgubljena keršanska reč. V tej sili pa Dugovič iz spomina spusti svoje starše, kterih edini sin je bil, — iz spomina spusti svojo drago nevesto, ktera je morda ravno takrat doma zanj molila, — in pred očmi mu je le zatiranje keršanstva, ako Turki zmagajo, in britkost mile domovine, ako Beligrad pade. In z obedvema rokama zgrabi Turčina, ter ga z vso močjo potisne na drog Turške zastave. Zastavnica zahrešči, vlomi se in se zverne navzdol v globočino. Veseli krik zaženó kristjani, serdito z zobmi zaškripljejo Turčini. Mladeneč pa se ni mogel tako naglo izviti Turčinu iz rok, in Turčin, ko je bil z zastavo vred navzdol omahnil, potegnil je tudi mladenča seboj v prepad. Padel je junaški Dugovič verh visokega stolpa doli v globočino, in je umerl; toda s svojo slavno smertjo je Turškega jarma rešil svojo domovino, ter vserčil in ojunačil keršanske brambovce, da so kervavo otepli Turške vojske neznano silo.

Svoji domovini ljubezen skazujemo

h) s tim, da molimo za svojo domovino, naj bi dobrotljivi Bog po svojem neskončnem usmiljenju od naše ljube domače dežele vse hudo odvernil in svoj sveti blagoslov v obilni meri nad njo razlil. — V ozir tega nam z lepim zgledom svetijo mučenci iz Samosate. Samosata je bilo mesto, ktero je v Aziji stalo ob reki Eufrat. V tem mestu je Rimski cesar Maksimiljan v smert obsodil sedem mož imenitnega rodu, ki se niso hotli vdeleževati nekega molikovavskega praznovanja, ampak so zvesti ostali Jezusu, kteremu so bili zvestobo zaprisegli pri svetem kerstu. Kedar so jih na morišče peljali, prosili so jih drugi starašini tistega mesta, njihovi tovarši, akoravno so neverniki bili, da bi Boga, za kterega bodo umerli, prosili, naj bi milost in blagoslov razlil nad njihovo mesto. Neverniki so imeli večidel prav veliko ljubezen do svoje domovine, in mnogo zmed njih so bili pripravljeni, za njeni blagor darovati premoženje in še clo življenje. Kristijan pa nikakor ne sme zaostajati za nevernikom, in še clo za najpravičnišim nevernikom ne. Kristijan mora tedaj tudi prav priserčno ljubiti svojo domovino. Porok tega nam je naš Zveličar sam, ki je ljubezen do svoje domovine na znanje dal s tim, da je naj poprej Judom, svojim rojakom, sveto evangelje oznanoval, inkt eremu je razdjanje Jeruzalemskega mesta tako močno k sercu šlo, da se je milo razjokal nad nesrečnim mestom. In ravno zato so tudi mučenci iz Samosate imeli pravo ljubezen do svoje domovine. To se lahko posname iz molitve, ktero so še na morišču molili za svoje domače mesto. Molili so namreč tako le: „Mi svojih rok ne povzdigujemo k tujim bogovom, temveč prosimo trojedinega Boga, da bi v tem mestu molikovanje zaterl, in zasadil v njem pravo keršanstvo, da bi od mestnih mej odpravil molikovavske hrame, in postavil krog njega Kristusove cerkve, duhovstvo satanavo naj jenja v njem, in mašniki Kristusovi naj se prikažejo v njem v obilnem številu. Namesto nečistosti in nesramnosti naj gospodujeta devištvo in čistost; namesto deklet, ktere so se lišpale v službo molikom, naj se za Kristusovo službo vname veliko devic, in namesto mla-

denčev, kteri so si lase lišpali molikovavcem na čast, naj se vzdigne veliko sinov svete zaveze, kteri bodo s svojimi molitvami Boga tolažili do prihoda Kristusovega, na vekomaj! Amen.“ — Kdor svoji domovini zares dobro želi, mora pred vsem drugim pripomoči v to, da se povsod oživlja keršansko življenje. Prave, stanovitne sreče je ni, je tudi v časnih rečeh ni ondi, kjer ljudje v neveri živijo in v pregrehi. Ravno zato bo kristjan, ki resnično ljubi svojo domovino, pridno molil in na vso moč pripomogel, da se bo čednost in pobožnost množila v njegovi domači deželi, nasproti pa se zatirala hudobija, ktera je najhujše zlo; zakaj „pobožnost je za vse koristna, in ima obljubo sedajnega in prihodnjega življenja“, uči sv. Pavl. (I. Tim. 4, 3.)

5. Ljubi kristjani! slišali ste zdaj, kaj smo dolžni svoji domovini, svoji ljubi domači deželi in ljudem, kteri z nami vred prebivajo v tej miljeni deželi. Dolžni smo ljubiti svojo domovino. Od zibelke do groba nas ljubeznivo objema, in nas v enomer z dobrotami osiplje. Kruh, ki ga vživamo, nam ona daje; nauke, ki jih prejemamo, nam ona deli. Za vse naše dušne in telesne potrebe nam ona prijazno skerbi. In kakor nam je ona mesto oskerbela, na kterem nam je zibelka tekla, ravno tako nam na zadnje tudi še prostor ponuja za grob, v kterem si bo od truda in težav sedajnega revnega življenja odpočilo trudno telo. Ljubimo jo tedaj resnično in priserčno! Ljubimo svojo domovino, ter bodimo iz serca vdani vladarju naše domovine, našemu svitlemu cesarju, ki v božjem imenu nad nami gospoduje.— Ljubimo svojo domovino, ter spoštujmo in zvesto spolnujmo postave, ki jih vladar daje nam in vsi naši domovini v blagor in prid. — Ljubimo svojo domovino, ter branimo in zvesto ohranimo lepe navade in hvalevredne šege in običaje, ki so nam jih izročili naši pošteni dedji in preddedji. —Ljubimo svojo domovino, ter spoštujmo, ljubimo in lepšajmo svoj materni jezik, kterega nam je Bog dal kakor drag talent, da modro ž njim gospodarimo, in ga pridno obračamo sebi in svojim domačinom v blagor in na korist. — Ljubimo svojo domovino, ter dragovoljno in zvesto odrajtujmo dacije in odrajtvila, ki jih domovina potrebuje, da zamore zdatno in vspešno skerbeti za blagor in srečo svojih otrok. — Ljubimo svojo

domovino, ter vsak na svojem mestu, vsak v svojem stanu zvesto spolnujmo svoje dolžnosti in pomozimo za vesoljni blagor svojih sodeželanov in za čast in slavo svoje mile domače dežele. — Ljubimo svojo domovino, ter jo serčno branimo zoper vse zalezovanja njenih notranjih protivnikov in zoper vse napade njenih vunanjih sovražnikov. — Ljubimo svojo domovino, ter pridno zanjo molimo, da bi dobrotljivi Bog v obilni meri nanjo razlival svoj sveti blagoslov in blagor. — Mogočni vojvoda Belizar je služil Rimskemu cesarstvu na Jutrovem. Vse sovražnike je premagal z junaško roko. Pred njim so divji Huni trepetali, pred njim hrabri Gotje podjarmljeni ležali, Vandale in Perzijane je užugal slavni vitez. Na stare dni, pravijo, Belizar, ki je bil vsega cesarstva steber in podpora, za potom blizo morja zunaj poglavitnega mesta Carigrada na kamnu slep sedi, in vbogaime prosi. Po krivem je bil zatožen, in oči mu iztaknejo. Revež ne vidi hoditi; deček ga ob palici vodi, da si živeža prosi. Večerno solnce gorko sije, in slepi Belizar mladenča popraša: „Ali sije solnce tudi po Carigradu?“ „Vse strehe se od solnca svetlijo“, mu deček odgovori. Belizar se proti Carigradu oberne, nasmeja se, in od veselja se mu debela solza vterne iz slepega očesa, ter mu zderkne po bledem licu v sivo brado. „Po čem se obračate proti nehvaležnemu mestu, ktero vam je ljubo luč (oči) vzelo?“ popraša ga fantič. Belizar mu lepo odgovori: „Jaz sem ljubil, ljubim in bom ljubil deželo materno.“

O da bi pač tudi mi tako zvesto in priserčno ljubili svojo milo domovino. S pravo keršansko ljubeznijo do svoje pozemeljske domovine bi si lepo naravnali in ogladili pot do svoje nekdajne, nebeške domovine, v kteri ni nobene žalosti, ni bolečine, ampak le večna sreča in večno veselje. Amen.

XLVIII. Keršanski nauk.

Ali šmo dolžni svojim staršem in prednikom pokorni biti v vseh rečeh? — Dolžnosti mladih ljudi do starih ljudi.

1. Kar je skerbna mati svojim otrokom, to je domovina svojim deželanom ali deržavljanom. In kakor so otroci dolžni svojo mater ljubiti in spoštovati, dolžni so tudi deželani ali deržavljani, svoji domovini ljubezen skazovati. V to jih sili že natorna postava, od Stvarnika samega zapisana v naše serce; k temu jih zavezuje tudi hvaležnost, ktero so dolžni svoji domovini; k temu jih priganja zgled našega Zveličarja, ki je priserčno ljubil svojo domovino. — Ljubezen pa domovini skazujemo s tim, da ljubimo vladarja svoje domače dežele, — spoštujemo njegove postave in naprave, — ohranimo lepe domače šege in običaje, — v časti imamo svoj mili materni jezik, — zvesto odrajtujemo dacijo in davke, ki jih domovina potrebuje, — natančno spolnujemo vsak svoje dolžnosti, — serčno branimo svojo domovino vseh napadov njenih sovražnikov, — in pridno zanjo molimo. — S tim sem vam uni dan razložil dolžnosti, ki jih imamo do svoje domovine ali ljube materne dežele.

2. Preden se prestopim na razlaganje drugih dolžnost, četerto zapoved božjo zadevajočih, moram vam odgovor dati še na naslednjo imenitno vpraševanje:

Ali smo dolžni v vseh rečeh pokorni biti svojim staršem in prednikom ali naprejpostavljenim?

Dolžni smo jim pokorni biti v vseh rečeh, ktere niso zoper božjo voljo. Kdor nam pa kaj zapoveduje, kar Bog prepoveduje, ali kdor nam kaj prepoveduje, kar nam Bog zapoveduje,

treba mu je reči: „Boga je treba bolj poslušati in vbogati, kakor pa ljudi. In Bogu je treba dati, kar je božjega.“ (Ap. dj. 5, 29. Mat. 22, 21.) — Ko bi tedaj nespametni starši ali oskerbniki otrokom velevali drugim ljudem škodo delati na blagu in premoženju, ali ko bi jim ob nedeljah in zapovedanih praznikih branili hoditi k božji službi, bi jih vbogati ne smeli. Človek bi skoraj ne verjel, da bi kteri starši bili tolikanj hudobni, da bi svojim otrokom zapovedovali hude pregrešne reči; vendar pa skušnja uči, da so nekteri starši tako močno na Boga pozabili, da so clo svojim lastnim otrokom velevali doprinašati take reči, ktere so pregrešne pred Bogom, postavim: derva krasti po ljudskih lozah ali gojzdih, nastila iskati po ljudskih stelnikih in listnikih, sadje nabirati po ljudskih vertovih, in druge sadeže jemati po ljudskem polju. Drugi so lastne otroke lagati učili in goljufovati pri meri in pri vagi ali pri blagu, ter so jim velevali, dobro blago na verh nastavljati, slabega pa zdolej skrivati, potem pa vse skupaj za dobro robo prodajati. V takih rečeh bi otroci svojih staršev nikdar vbogati ne smeli, ker jim Bog prepoveduje take reči; Bog pa jim mora biti bolj pri sercu, kakor pa starši. Pred očmi bi morali imeti besede Zveličarjeve: „Kaj bi človeku pomagalo, ako bi si ves svet pridobil, na svoji duši pa bi škodo terpel?“ (Mat. 16, 26.) in z lepo besedo bi morali odgovoriti svojim staršem: „Boga moramo bolj vbogati, kakor pa vas!“ — Nekteri očetje, sami pijančevanju podverženi, vodili so tudi še svoje otroke seboj po pivnicah, in jih silili piti, akoravno se to otrokom s perva ni prileglo, in so jih pijančevanja učili s takim nespametnim ravnanjem. Nektere matere — Bog daj, da bi takih nikoli nikjer več ne bilo! — so clo velevale svojim hčeram, naj se lišpajo, pohujšljivo oblačijo, mladenčem se prilizujejo, jih k sebi vabijo in sklicujejo, ali ž njimi po pivnicah hodijo in po plesiščih, da bi le tem poprej v zakon prišle, če tudi po pregrešnih, prepovedanih potih. — Pisani očetje in pisane matere marsikterikrat otroke na pašo odpravljajo ali jih po drugem opravilu pošiljajo, namesto da bi jim dovolili k dopoldanji in popoldanji službi božji hoditi o svetlih Gospodovih dnevih, in vbogo dete se včasih do britkih solz najoka, preden ga v cerkev spustijo. — Znajdejo se še clo —

kdo bi to verjel, ako bi se sam ne prepričal! — taki robavsi, ki rentačijo in preklinjajo, kedar dete poklekne, da bi opravljalo svoje navadne molitve.

Keršanski otroci! ako bi vas zadela taka nesreča, da bi vam vaši lastni starši ali oskerbniki grešiti velevali, vbogati jih ne smete; ali ko bi vas od dobrega odvračevali, pokorščine jim skazovati ne smete. Krotko in pohlevno jim odgovorite: „Tega storiti ne smem, ali pa: Tega opustiti ne smem! V tej reči moram Boga bolj vbogati, kakor pa vas!“

Ravno tako tudi hlapci in dekle vbogati ne smejo, ko bi jim gospodarji in gospodinje ukazovali kaj pregrešnega storiti, postavim: škodo delati drugim ljudem, hlapčevske dela opravljati ob nedelah in praznikih, pošte prenašati po hišah, ali ko bi jih kar naravnost v greh zoper čistost naganjali, ter jim nedolžnost zalezovali. Ko je nesramna Putifarca nedolžnega Egiptovskega Jožefa naganjala v greh, zavernil jo je Jožef, rekoč: „Kako bi mogel to hudobijo storiti, in zoper svojega Boga grešiti?“ in je šel rajši po nedolžnem v ječo, kakor da bi bil vbogal, in se v pregreho vdal. (I. Moz. 39.) Enako mora storiti pridno družinjče v enakih okoljščinah.

In ko bi naprejpostavljena gosposka zapovedovala kaj takega, kar je božjim zapovedim nasproti, bi jo podložni vbogati ne smeli; zakaj Bog je več kakor vsaka gosposka. Boga je treba tedaj bolj vbogati kakor pa gosposko.

Trije Babilonski mladenči so rajši šli v strašno razbeljeno peč, kakor pa da bi bili molili Nabuhodonozorjevo zlato podobo. — Osemdesetletni starček Eleazar je rajši umerl, kakor da bi se bil vdal grozovitemu kralju Antiohu, ter jedel svinino, Judom prepovedano. Ravno tako je storila tudi serčna Makabejska mati s svojimi sedmimi junaškimi sinovi. — Aposteljni so rajši preganjanje terpeli, kakor pa da bi bili vbogali krivično Judovsko gosposko, ktera jim je prepovedovala oznanovati križanega Zveličarja. „Boga je treba bolj slušati, kakor pa ljudi“, so rekli. (Ap. dj. 5, 29.) — Od pervih kristjanov spričuje sveti Avguštin, in pravi: „Julijan je bil neverni cesar, bil odpadnik, bil hudoben molikovavec, in vendar se kristjani niso vzdigovali zoper njega, marveč so mu služili prav zvesto. Kedar jim je zapovedal molike moliti, in jim kadilo zažigati, bili so Bogu

bolj pokorni, kakor pa njemu. Kedar jim je pa rekel: Spustite se v boj, verzite se na sovražnika, bili so mahoma pokorni.“ — O Maksimijanovem cesarovanju so nam vojščaki Tebajske čete, ktero je vodil sveti Mauricij, zapustili lep zgled, kteri nas uči, kaj da ima kristjan storiti takrat, kedar mu deželska gosposka zapoveduje kaj takega, kar je božjim zapovedim nasproti. Neverski cesar Maksimijan se je odpravljal s svojo vojsko iz Italijanskega v boj na Francosko. Da bi srečo imel v tem boju, zapovedal je vsem svojim vojščakom, ter Tebajskim, ki so kristjani bili, kakor tudi vsem drugim, ki so bili zmed nevernikov, naj darujejo molikom. Drugi, ter neverski vojščaki, molikom darujejo; Tebajska četa pa, iz kakih 6000 mož obstoječa, nikakor ni hotla molikom darovati. Nad tem se cesar Maksimijan hudo razserdi, in ukaže umoriti vsakega desetega moža. Toda keršanskih junakov to nič ne prestraši, marveč še le eden drugega k stanovitnosti vnemajo, in si prigovarjajo, da je boljši umreti, kakor pa pravo vero zatajiti. Cesar ukaže v drugič umoriti vsakega desetega moža. Pa tudi zdaj se keršanski vojščaki ne vdajo v molikovanje, ampak se še tem gorečniši vnemajo k stanovitnosti v sveti veri, k čemur je zgled njihovega zapovednika, svetega Mauricija, sosebno veliko pripomogel. Maksimijan ostale vojščake na novo nagovarja, da bi molikom darovali: ako ne, bodo vsi pokončani. Oni pa mu serčno in neprestrašeno odgovorijo: „Cesar! mi smo tvoji vojščaki, to veš; mi smo pa tudi, česar se povedati ne bojimo, služabniki pravega Boga. Tebi smo vojaško službo dolžni, svojemu Bogu pa neomadeževano nedolžnost. Od tebe prejemamo plačilo za svojo službo, od Boga pa smo življenje prejeli. Tvojemu povelju ne smemo pokorni biti, in ne smemo zatajiti Boga, kteri je naš, pa tudi tvoj Gospod in Stvarnik, naj si že to spoznaš ali ne spoznaš. Dokler od nas ne zahtevaš kaj takega, kar je zoper našo vest, bomo ti po vsem pokorni, kakor smo ti dosihmalo bili: ako pa od nas kaj terjaš, kar Boga žali, moramo Bogu bolj pokorni biti, kakor tebi . . . Bogu smo poprej prisego storili, potem še le smo cesarju prisegli. Ako nezvesti postanemo pervi prisegi, kje se smeš zanašati, da bomo zvesto deržali drugo prisego? . . . Stori z nami, kar se ti ljubi! Pripravljeni smo, kristjani ostanemo!“

Ko césar vidi, da njihove stanovitnosti nikakor ni v stanu vžugati, razserdi se tako neznano, da ukaže pomoriti vse keršanske vojščake do zadnjega moža. Molikovavski vojščaki od vseh strani nad nje udarijo, kerščanski junaki pa se jim kar nič ne vstavljajo, marveč svoje orožje v kraj položijo, in močnodušno sprejemajo smertne udarce. Curkoma teče kerščanska kri in vse polje je polno merličev.

Poglejte, le v takih in enakih okoljščinah kristjan pokorščino odreče svoji gosposki, kedar deželska gosposka terja od njega kaj takega, kar je zoper božjo postavo, zoper sveto vero, zoper njegovo vest.

3. Zdaj vam bom pa razlagal

Dolžnosti mladih ljudi do starih ljudi.

Kako naj se mladina obnaša do starih ljudi?

Mladina naj stare ljudi vsegdar spoštuje, — njih dobre in modre svete rada posluša in po njih ravna, — in naj jim, kolikor more, polajšuje betežnosti in nadloge njihove starosti.

a) Že v stari zavezi je Bog Izraelcom po Mozesu kar naravnost zapovedal, da morajo spoštovati in v časti imeti stare ljudi. Rekel jim je: „Pred sivo glavo vstani, in spoštuj osebo starega človeka; ter boj se Gospoda, svojega Boga.“ (III. Moz. 19, 32.) In Judje so tudi res v časti imeli stare ljudi. To posnamemo že iz tega, da je Mozes starašine Izraelske sklical, in njim na znanje dal, kar mu je povedal Gospod Bog, kedar je Mozes v Egipt prišel, da bi iz terde sužnosti izpeljal Izraelsko ljudstvo. — Pa ne le Judje, ampak tudi neverniki so v časti imeli stare ljudi. V tem so sosebno sloveli hrabri Špartanci. Njihovi slavni vojvoda Lisander sam je očitno spričevanje dajal, da stari ljudje nikoli nikjer ne vživajo tolikega spoštovanja, kakor na Špartanskem. Pri Olimpiških igrah, ki so bile neke posebne narodne igre, h kterim so se zbirali Gerki iz vseh strani, iskal je enkrat neki starček sedeža, na kterega bi se bil rad vsedel. Dolgo hodi sem ter tje memo starih ljudi in memo mladih, pa nobeden se mu

noče umakniti, nobeden mu noče prostora narediti. Kedar pa doide na tisto stran, na kteri so sedeli Špartanci, mahoma se vzdignejo vsi mladi ljudje, da bi starčeku prostor prepustili in mu s tim svoje spoštovanje na znanje dali. Ko drugi ljudje to zapazijo, začnejo na ves glas mladenče hvaliti in povzdigovati. Starček pa zdihne in pravi: „O mili Bog! čednost sicer spoznajo Gerki vsi; toda le samo Špartanci jo spolnujejo v djanju.“

Tem bolj se še le nam kristjanom spodobi, da spoštujemo in v časti imamo stare ljudi, ter vbogamo sv. Pavla, ki veleva: „Starega moža ne kregaj, temveč ga opominjaj kakor očeta (z otročjim spoštovanjem), — stare žene kakor matere.“ (I. Tim, 5, 1. 2.)

b) Mladi ljudje morajo dobre in modre svete starih ljudi radi poslušati in po njih ravnati. — Pošteni stari ljudje so si v svojem dolgem življenju nabrali mnogo skušenj in zamorejo mladim neskušenim ljudem marsikak dober svet dati. Blagor mladini, ako vbogljivo posluša modre svete starih ljudi! Modri Sirah (8, 9—12.) pravi: „Ne zametuj govorjenja starih, ampak vadi se v njih pregovorih; zakaj od njih se boš učil modrosti in pametnih naukov, in mogočnim služiti brez pritožbe. Ne puščaj v nemar modrih govorjenja; zakaj tudi oni so se učili od svojih očetov; ker od njih se boš učil razumnosti, in ob času potrebe odgovor dati.“ — Pošteni Rupert je imel dva sinova, ktera sta si, sam ne vem kako prilastila gerdo napako, da sta kaj rada zasmehovala in zasramovala stare ljudi. Ruperta večkrat serce boli zavoljo tega, in marsikterikrat otrokoma prav živo postavlja pred oči, kako gerda da je ta navada pred Bogom in pred ljudmi, in enkrat tako-le sklene svoje opominjevanje: „Ne zaničevati, marveč na vso moč spoštovati moramo stare ljudi; zakaj stari ljudje so nam pravi učeniki; oni so nam najboljši in najresničniši svetovavci, ki iz lastne skušnje vedo, kaj je treba storiti in kaj opustiti.“ Neporedna otroka pa očeta ne poslušata, in kakor poprej delata tudi še zanaprej, ter zaničujeta in zasramujeta stare ljudi. Prišel pa je očetov god, in tudi malopridna fantalina prideta srečo voščit očetu in dolgo življenje. In oče ju zaverne, rekoč:

„O le nikarta mi voščiti dolgega življenja; marveč mi voščita, da bi kmalu umerl. Zakaj ako starost učakam, bodo me hudovoljni otroci, morda še clo moji lastni otroci le zasmehovali in zasramovali.“ Pri teh besedah otroka vsa osramotena pobesita oči. Zdaj še le spoznata svojo hudobijo, poboljšata se, in posihmalo nič več ne zasmehujeta in ne zasramujeta starih ljudi.

c) Mladi ljudje morajo starim ljudem na vso moč polajšati beteżnosti in nadloge njihove starosti. — S kakoršno mero mi drugim merimo, s tako se bo tudi nam enkrat odmerjalo. Ako tedaj želimo, da bodo mladi ljudje z nami poterpljenje imeli na naše stare dni, moramo tudi mi zdaj poterpljenje imeti s starimi ljudmi, in jim moramo radi postreči in jih podpirati v njihovih nadlogah in težavah, če bi bili tudi še tolikanj sitni in nevšečni, čmerni in navtisnjeni.

In zdaj mi povejte, vi mladi ljudje! kako da spolnujete to svojo dolžnost. Morda imate kakega starega človeka clo v lastni hiši, in tako gerdo in zaničljivo ż njim ravnate, da z nobenim drugim človekom ne tako? Pa verjamite mi, da Bog takega pregrešnega ravnanja brez kazni ne pusti! Slišali ste, da Bog sam zapoveduje spoštovati stare ljudi. (III. Moz. 19, 32.) Ako pa Gospod kaj zapoveduje, zapoveduje resno in resnobno. Ako bi bili tedaj gerdo in neusmiljeno ravnali s kakim starim človekom, morda clo veliko let že terdo in tiransko ravnali s tako staro siroto, in se vam dosihmal ni še nič hudega pripetilo zavoljo tega: nikar ne mislite, da je s tim že vse pozabljeno pred Bogom. Vsevidni Bog je videl vsako krivico ubogemu staremu storjeno, in nobene ni pozabíl. Morda ne bo več preteklo veliko časa, da vas bo Bog prav hudo-hudo udaril zavoljo tega, morda s tim, da nad lastnimi otroci učakate veliko žalost, ali da vas zadene kaka druga bridkost, ali da vas bolezen na posteljo položi, in da umerjete nesrečne smerti. Bodite tedaj modri in previdni in spoštujte stare ljudi! Gotovo se bo vam samim v blagor in srečo izšlo, ako jih spoštujete. In še tem bolj jih spoštujte in tem ljubeznivši jim postrezite, kedar obolijo in delati nič več ne morejo. V takih primerlejih hudi duh le rad pošilja svoje

peklenske seršene, ki človeka zbadajo in dražijo in mu v enomer šeptajo na uho: „Ali si pač neumen, da v hiši terpiš to staro pošast! Vstane naj, in dela naj, kakor drugi ljudje! Saj mu ni tako hudo, kakor se hlini! Da bi ga že le kmalu konec bilo.“ Tako in enako, kaj ne da, kristjan? ti prigovarja hudi duh, ter te hujska in šunta nad bolehno staro siroto, da memraš in gerdo s starim ravnaš, ter mu s strupenimi besedami hujšo bolečino prizadevaš, kakor pa mu jo prizadeva bolezen. Toda, kaj praviš: ali je mar bolehna, stara sirota bolehen in star le samo za kratek čas in za svoje razveseljevanje? ali pa je star in bolehen zato, ko je prisiljen in primoran v to, da je star in bolehen? In če je prisiljen, da je star in bolehen, kdo ga je pa v to prisilil? Bog, kaj ne da, ga je v to prisilil in primoral? Ako tedaj memraš in godernjaš nad vbogim bolehnim starim, da je bolehen in da je star, memraš in godernjaš s tim zoper samega Boga. Varuj se pa, memrati in godernjati zoper Boga, ker bi se ti to nikakor prav ne izšlo. Bog je sicer neskončno usmiljen, pa je tudi neskončno pravičen. Ker je usmiljen, ima usmiljenje z revnim bolehnim starim, in ti ga je ravno zato pod streho dal, da mu ti, ki si terden in zdrav, hladila in tolažila poskerbiš v njegovih britkostih in nadlogah. Ako pa tega ne storiš, temveč z zbadljivo besedo ubogemu staremu še pelina in želca prilivaš v britki kelih terpljenja: ti bo to strašno hudo zarajtano pred Bogom, ki je pravičen, in se ti vtegne prav huda goditi na tvoje stare dni, in o tvoji poslednji bolezni in ob tvoji smertni uri. — Prerok Elizej gre enkrat iz Jerihe v Betel. Otroci mu pridejo iz mesta nasproti, zasmehujejo ga in vpijejo nad njim: „Pojdi gori, plešec! pojdi gori, plešec!“ Elizej se na-nje ozre, in jim zažuga v imenu Gospodovem. In glej! mahoma planeta dva medveda iz gojzda, in raztergata 42 tistih malopridnih otrok. — Poznal sem moža, kteri je v tem imel svoje najslajše veselje, da je reveže zasmehoval in berače. In tem starejši, ko je revež bil, tem rajši mu je nagajal, ter svoje pregrešne burke ž njim uganjal. Je prišel kak revež v hišo vbogaime prosit, pustil ga je po celo uro v hiši stati, ter mu ni dal ne milodara, pa ga tudi ni iz hiše odpravil, da bil dalje šel. Svojim ljudem pa je rekel: „Naj čaka, naj!

Saj ima čas čakati! Naj se enmalo ogreje ali naj si enmalo odpočije, da bo po tem lagleje hodil!“ Je kak siromak ves truden se vlegel na klop, in ga je zaspanec posilil, da je enmalo zadremal. ulil mu je vína ali vode ali kaj drugega v usta alj v uho. Enkrat pride v neko drugo hišo po svojem opravilu. Reven hlapčič, truden ki je bil, bil se je k peči vlegel in je zadremal. Mož hlapca zagleda, zgrabi gorečo svečo in začne loja kapati iz sveče hlapčiču v uho. Hlapec bolečino čuti in se zbudi, skoči na noge, in malo je manjkalo, da ni zaušnice zasolil nespametnemu možu. Enkrat pride postaran čevljar in godec v njegovo hišo. Ker je vedel, da čevljar rad pije, nameša mu hudičevega olja med vino, in ga sili, da vse izpije. Ali kmalu začne siromaka grozovito ujedati po drobu. Odpravi se proti domu, pa ga slabost premaguje. Vstavi se tedaj pri pervi ošteriji, in poprosi ondi oštirjevo ženo, rekoč: „Barba! daj mi daj enmalo laškega olja, da ga spijem. Tam-le uni mož mi je namešal nekega konjskega zdravila med pijačo, ter me silil, da sem jo spil. Zdaj me tako neizrečeno znotraj peče, da ti ne morem dopovedati.“ Ko olja dobi, in si nekoliko oddahne in odpočije, odpravi se proti domu. Ali doma se vleže in nič več ne vstane. Obolel je pa za smert, in umerl je. Tako je uni brezdušnež z reveži delal in s starimi ljudmi. Kaj menite, kako da se mu je nazadnje izšlo? Imel je lepo kmetijo in na vse kraje slovečo ošterijo. Imel je pridno ženo in par otrok. Toda ženo je zgubil, nad otroki ni veselja učakal, lepa kmetija je prišla v tuje roke, in mož, ki je poprej reveže zasmehoval in stare ljudi, preživel je nazadnje sam revno svoje stare dni v revni kajži.

Ljubi kristjan! ako tedaj kakega takega starega siromaka pred oči dobiš ali clo v hiši imaš, spoštuj ga in imej usmiljenje ž njim. Le poglej ga, kako mu življenje že poteka in kako hudo leta nanj pritiskajo. Vtegne se zgoditi, da boš tudi ti enkrat star postal; spomni se torej zapovedi božje, ki pravi: „Kar nočeš, da bi kdo drugi tebi storil, glej, da ti nikdar drugemu ne storiš.“ (Tob. 4, 16. Mat. 7, 12.) Pokaži z lastnim zgledom ter z usmiljenjem do starih svojim domačim, kako da naj enkrat oni s teboj ravnajo, kedar se postaraš. Ravnaj torej s starimi tako lepo in ljubeznivo, kakor da bi svetinje kakšnega

svetnika v hiši imel, zakaj na sodbi bo to neizrečeno veliko razsodilo, kako da si se obnašal do obnemogle bolehne stare sirote.

Preden skončam, naj povem še eno besedo v sploh vsem mladim ljudem: Kako lepa je ljuba spomlad s svojim pisanim cvetjem. Viditi je, kakor bi o spomladi svet praznik obhajala vsa natora, in kakor bi slehern cvet na cvetlicah in po drevju bil mila prijazna lučica, ktera veselo gorí in kviško puhti proti nebesom. Enako je tudi slehern mladeneč in sleherna deklica lepo cveteče drevo o milem spomladnem času. In ako bi se cvetje shabilo in bi šlo po zlem, kaj bi neki potem poletje prineslo in jesen izzorila? Oh, ničesar drugega bi ne donašala, kakor le zamudo zlatega časa in zgubo dragih let!

Glej, keršanska mladina! prijazni čas tvojih mladih let, v kterih se znajdeš zdaj, ti je najimenitniši čas za sedanje in prihodnje življenje. Za tebe in za vse tiste, s kterim boš kdaj kaj opraviti imela, neizrečeno veliko je ležeče na tem, kakšnega duha in kakšnega obnašanja da si zdaj, keršanska mladina! in kam da se zdaj oberne tvoje serce in tvoja ljubezen.

Keršanski mladenči in keršanske deklice! pomislite, da vtegnete sebe in svojo družinjo morda clo do tretjega ali četertega roda narediti ali srečno ali nesrečno, kedar hiševanje prevzamete, kakor se že zdaj ali na dobro stran obernete ali pa zaidete na slabe pota. In ako zdaj v cvetju svojih let iščete in tudi najdete to veliko srečo, da živo vero imate v Jezusa in tudi priserčno ljubezen do njega, o kako ljubeznivo in prijazno se vam bo duša razcvetala v Bogu dopadljivem življenju. Lepo kakor pisana mavrica na nebu se bo tudi ta božja ljubezen razgrinjala v različnih barvah, ter v pohlevnosti, prijaznosti, pokorščini, sramožljivosti, pridnosti, resničnosti, zvestobi in vseh drugih čednostih, ki dušo lepšajo in krasotijo. In naj si tudi drugi ljudje tega ali unega blagrujejo in poveličujejo zavoljo njegovega bogastva ali zavoljo njegove telesne lepote ali drugih posvetnih reči, jaz vendar-le tebe, keršanska mladina, sto in stokrat bolj blagrujem in srečno

imenujem, ako se je v tvojih lepih mladih letih v tvoji duši razcvetel žlahni nebeški cvet božje ljubezni in pravega keršanskega življenja. Tudi tebi smem reči: „Češčena si, milostipolna, Gospod je s teboj!“ Vedno lagleje, vedno prijetniši in vedno bolj zveličavno ti bo keršansko življenje. In kakor ljubo solnce prijazno zaide za gore v mili večerni zarji, da drugi dan tem lepši spet vzhaja v juternjem nebu, bo tako tudi tvoje življenje prijazno se vternilo in bo mirno poteklo, da bo unod groba tem lepši oživelo v večnem nebeškem življenju. Amen.

XLIX. Keršanski nauk.

Dolžnosti staršev do otrok. — Dolžnosti v ozir telesa.

1. V zadnjem keršanskem nauku sem vam pravil, da smo staršem in drugim naprejpostavljenim dolžni pokorni biti v vseh rečeh, ktere niso zoper božjo voljo. Kedar pa bi nam kaj zapovedovali, kar Bog prepoveduje, ali nam kaj prepovedovali, kar Bog zapoveduje, vbogati jih ne smemo, temveč moramo pohlevno in dostojno odgovoriti: „Boga je treba bolj vbogati, kakor ljudi.“ (Ap. dj. 5, 29.) — Pravil sem vam tudi, ktere dolžnosti imajo mladi ljudje do starih ljudi. Rekel sem, naj mladina stare ljudi spoštuje, njihove dobre in modre svete rada posluša in po njih ravna, in naj jim po svoji moči polajšuje betežnosti in nadloge njihove starosti.

Kar sem vam pravil v ozir spoštovanja starih ljudi, velja tudi za take ljudi, kteri so ali zavoljo svojega imenitnega stanu ali zavoljo svoje veljave spoštovanja vredni. Tudi takih ljudi, akoravno jim nismo pod oblastjo, in če bi tudi bili na tujem doma, in čeravno bi naše vere ne bili, ne smemo prezirati in čez ramo pogledovati, ampak moramo tudi njim spoštovanje skazovati, ktero jim gre zavoljo

njihovega stanu, zavoljo njihove veljave, in tudi do njih se moramo priljudno in prijazno obnašati in postrežljivo. To veste, da že pred svetom prav gerdo slovi tak kraj, v kterem prebivajo sirovi, nevljudni in nezarobljeni ljudje. Gotovo tudi Bogu ne more biti ljuba taka sirovost in neotesanost.

2. Zdaj pridemo do vpraševanja:

Ali četerta zapoved božja le otrokom in podložnikom dolžnosti naklada?

Na to vpraševanje odgovorim:

Četerta zapoved božja ne naklada dolžnosti le samo otrokom in podložnikom, ampak tudi staršem in prednikom.

Govorili bomo tedaj zdaj najpoprej od

Dolžnost staršev do otrok.

3. Kaj so starši svojim otrokom dolžni?

Starši so dolžni za telo in za dušo svojih otrok zvesto skerbeti. — Keršanski starši! to veste, da tudi vaši otroci imajo telo in dušo, kakor vsak drugi človek. Naložena vam je torej v ozir otrok dvojna dolžnost, ter

A. Dolžnost, skerbeti za njih telo, in

B. Dolžnost, skerbeti za njih neumerjočo dušo.

Od vsake teh dveh dolžnost bomo posebej govorili. Pazno me poslušajte vsi, naj se že znajdete ali v tem ali v unem stanu. Ta nauk namreč ni le samo staršem potreben, ki se znajdejo v zakonskem stanu, ampak tudi drugim ljudem, ki še v samskem stanu živijo, ker tudi oni vtegnejo še svoj stan spremeniti, ter v zakonski stan stopiti, in v zakonskem stanu na to priti, da bodo mogli spolnovati tiste dolžnosti, ki jih imajo starši spolnovati do svojih otrok. Pa tudi otrokom je potreben ta nauk, in sicer zato, da se bodo iž njega učili, kako imenitne in težavne dolžnosti da imajo starši do njih, in

da se bodo vedeli do svojih staršev zaderžati tako, da jim teh težavnih dolžnost ne bodo narejali še težavniših.

A. Dolžnosti staršev v ozir telesa njihovih otrok.

V ozir telesa so starši svojim otrokom dolžni skerbeti za življenje, za zdravje in premoženje. Da jim bodo pa za vse to prav in po keršansko skerbeli, naj tako-le ravnajo:

4. Preden še dete luč sveta zagleda, morajo starši že imeti za njega pametno skerb, in že takrat so starši pred Bogom odgovorni za njegovo življenje in njegovo zdravje. Keršanski starši! vedite, da so otroci kerv iz vaše kervi, meso iz vašega mesa. Ako tedaj sami zdravi niste, tudi otrokom zdravega telesa in čverstih udov oskerbeli ne bote. Prav velikokrat so starši krivi, da nezdrave, bolehne otroke imajo, in tedaj niso brez greha! Pametno torej skerbite za lastno zdravje, da vam bodo terdni in zdravi tudi vaši otroci. Varujte se, starši! grešne razuzdanosti zakonske.

Varujte se, matere! kedar se v drugem stanu znajdete, varujte se skerbno vsega, kar bi vam in vašemu detetu vteg-nilo zdravje poškodovati, postavim: preteżavnega dela, težkega vzdigovanja, prenagle hoje, nespametnega plesa, škodljivih jedi in pijač, nezmernosti v jedi in pijači, posebno pa vseh hudih strast, ter hude jeze ali kake zamerze, pa tudi nezmerne žalosti in prevelikega straha. — Neka gospa, ktere mož je službo imel v nekem gradu na Kranjskem, bila je prisiljena, dalj časa pri eni mizi obedovati z nekim človekom, kteremu je enega persta manjkalo na roci. Gospej pa, ki se je v drugem stanu znašla, se je neizrečeno gnjusilo nad odsekanim perstom. Premagovala se je, kar je le mogla, in vendar jej je oko nehote zmerom vhajalo na tisto roko, na kteri persta ni bilo. Ko pa pride njena ura, povila je gospa dete, ktero na ravno tisti roci ravno tistega persta ni imelo, kakor uni človek. — In vi, očetje! tudi vi se varujte, da po vašem zadolženju otroci popačeni ali poškodovani ali še clo mertvi na svet ne pridejo. Povem vam, da se pred Bogom hudo pregrešite, ako

svojim nosečim ženam nič ne prizanašate, in jih v jezo ali žalost ali strah pripravljate; jim potrebnega počitka ne privoščite, marveč jih s težkim delom preobkladate; jim po keršansko ne postrežete, ampak jih še clo terpinčite, ter sujete ali pretepate. To vam je, pravim, velik greh pred Bogom, kterega ste se na spovedi odkritoserčno spovedati zavezani, in za kterega ste pravo pokoro delati dolžni.

Kaj pa porečem tistim gerdim nečistnicam, nezakonskim materam, ktere tako daleč gredo, da v svoji hudobiji, da nedolžnost radovoljno umorijo in pogubijo še pred rojstvom in pred svetim kerstom? Kje je kak pošten človek, da bi ga groza ne bilo tolikega greha in tolike hudobije? Jaz sicer ne terdim, da bi taka nesrečnica nič več ne mogla doseči večnega zveličanja, zakaj sveta vera nas uči, da je božje usmiljenje neskončno veliko, in da nobena pregreha ni tako velika, da bi človeku po pravi pokori zavoljo neskončnega zasluženja Jezusovega odpuščena biti ne mogla; to pa le vendar rečem, da mora taka grešnica clo ojstro in dolgo pokoro delati, ako hoče milost najti in odpuščenje zadobiti pred pravičnim Bogom. Že cesarske postave ojstro kaznujejo take hudodelnice; kaj pa še le neskončno pravični Bog poreče k takim hudobijam.

Po nekterih krajih imajo keršanske matere lepo in hvalevredno navado, da pred porodom k spovedi gredo in k svetemu Obhajilu, ter sebe in svojega deteta usmiljenemu Jezusu v varstvu izročujejo in božji materi Mariji. O da bi pač vse keršanske matere, ki se v drugem stanu znajdejo, posnemale to lepo, sveto navado!

Kedar je dete beli dan zagledalo, treba mu je skerbeti

a) za zdravo hrano, tečno hrano, njegovi starosti primerjeno hrano. Dokler so otroci še majhni, in ne morejo še vživati terdih jedi, jim Bog sam za živež in hrano skerbi. Naravnal je namreč natorno postavo tako, da mati z otrokom vred tudi živež in hrano za otroka dobi. Ravno zato je po-natorno in prav, da vsaka mati sama svoje dete dojí. Tedaj tudi ne dela prav in nima prave ljubezni do svojega deteta tista mati, ktera kar brez vse potrebe in iz same nečimurnosti

drugim, in morda clo malopridnim ženskam, ter nezakonskim materam v dojenstvo izroči svojega deteta; zakaj z mlekom vred se vtegne otrok navzeti tudi grešnih nagnjenj in hudih strast. Le takrat, kedar mati zdrava ni, in za svojega malega deteta živeža nima, pametno in prav ravna, da ga, ako je le mogoče, kaki pametni ženi dojiti daje, ker je dolžna skerbeti za življenje in zdravje svojega deteta.

Kedar se dete odstavi, in perve hrane več ne dobiva, morajo mu starši skerbeti za drugo, njegovi starosti in njegovemu stanu primerno, zdravo hrano, in mu jo morajo oskerbovati tako dolgo, dokler si je sam poskerbeti ni zmožen. Ta nauk in to zapoved jim že sama natora daje. Poglejte ptice pod nebom, one nimajo nobene posebne postave, ampak jih že sama natora priganja, da pitajo svoje mladiče toliko časa, dokler si same potrebnega živeža poiskati ne zamorejo. Od neke ptice, pelikan po imenu, clo pripovedujejo, da si sama sebi žilo prekljuje, in z lastno kervjo napoji svoje mladiče, da od žeje ne obnemorejo, kedar jim vode preskerbeti ne more. Enako tudi divja zverina po gojzdih in samotah tako dolgo živi in redi svoje mlade, dokler niso zmožni, da si sami iščejo živeža in hrane. Pa ne samo natorna postava, ampak tudi razločna božja zapoved zahteva, da morajo starši svoje nezmožne otroke oskerbovati s potrebnim živežem. Sveti Pavl pravi: „Ako kdo za svoje, in zlasti za domače, skerbi nima, je vero zatajil, in je hujši memo nevernika.“ (I. Tim. 5, 8.) — Opomnim pa, da morajo starši dajati svojim otrokom le tečno in zdravo hrano, in da jih nikakor ne smejo razvaditi in razpasti. Nekteri starši so tolikanj nespametni, in sosebno nektere matere so tolikanj slepe, da mislijo, kdo vé, kako da ljubijo svoje otroke, ako jim dobrega povžiti dajo, kar in kolikor le morejo, ter jih preobkladajo s sladčicami in slastnimi jedili; pa ne pomislijo, da škodo delajo svojim otrokom namesto koristi. Lahko se bodo vaši otroci boljšega kruha navadili, ako so slabejšemu vajeni; ali težko se bodo slabemu privadili, ako jih vi z dobrim razvadite. Dajajte torej svojim otrokom le to, od česar veste, da bodo zmerom lahko imeli, in nikar jih ne vadite takim rečem, kterih ne bodo zmerom mogli imeti.

Ako jih pa razpasete in razvadite, bote vi krivi, ako vaši otroci v nobenem stanu zadovoljni ne bodo. Lahko se človek dobremu privadi, težko pa odvadi. In srečen ni tisti, kteri veliko ima, temveč le tisti, kteri malo potrebuje. Malo potrebovati, z malim zadovoljnim biti, morate otroke navajati, ako hočete, da bodo zadovoljno živeli vsegdar in povsod.

Tudi vina in žganja nikar ne silite otrokom. Premlademu človeku vino in žganje truplo izsuši, ter naredí, da mladeneč že kot starček medli, ga v rasti zaderži, in mu možgane tako oslabí, da je ves bedast in nepripraven za vsako podučevanje. Pri vsem tem je pa le vendar dosti nespametnih staršev, posebno očetov, kteri sami pri vinu svoje nebesa imevši menijo, da tudi otrokom kdo ve kako vstrežejo, ako jih seboj v kerčmo vodijo in z vinom zalivajo. O kako slepi so, da ne vidijo, kako se otrok kislo derži, kedar mu pervikrat piti ponujajo! O kako nespametni so, da ne spoznajo, kaj to pomenja, in si ne smislijo, da s tim glasno na znanje daje otrokova natora, da vina ne potrebuje, da zanj ne mara! Kedar bodo otroci odrastli in bodo potrebni, bodo sami vina prosili; in takrat jim dajte za potrebo, ako ga imate; zakaj vino je zdravilo, ki nadomestuje zgubljeno moč. Kdor pa otroka vino ali žganje piti síli, rekoč: „Le čversto pij, da boš bolj močen!“ izreja si pijanca, in otrok mu zato nobene hvale vedel ne bo. Glej, nespametni oče! zdaj ti sam piješ in svojega malega sina piti učiš; pa prišla bodo leta, da boš star in slab in vina potreben, in sin ali hči bota nosila od hrama ključ, in tebi potrebnemu piti privoščila ne bota, ampak pijana in vina sita bota tebe treznega in solznega skoz duri suvala. — Svetemu Janezu Kerstniku niso ne vina dajali in nobene močne pijače ne; in vendar je tako lepo odrastel, da ga Zveličar sam clo do angeljev povzdiguje. (Mat. 11, 10.)

Še ene prav škodljive razvade varujte svojih otrok. Ako zapazite, da poskušajo pušiti tobak, tej razvadi se na vso moč vstavljajte. Iz ust potegnite lulo (fajfo) svojemu sinu, in namesto nje mu rožnikranc potisnite v roke. Lagleje pojde vaš sin brez tobaka v nebesa, kakor pa brez rožnikranca. Tobak je le zdravilo nekterim ljudem. Ravno zato naj bi ga le

v lekarnicah prodajali, in komur bi ga zdravniki svetovali, naj bi ga rabil za potrebo. V sploh pa je tobak zdravju škodljiv, sosebno mladim ljudem, ker po njem iz sebe izmečejo zdravi sok, kterega v rast potrebujejo, in ker po njem marsikterikrat jetko dobijo, in gredo prezgodaj pod zemljo. In če je nespametno, nepotrebne štibre nakladati si, je tudi neumno, tobaka vaditi se; in ako ni prav, za nepotrebne reči izmetavati denar, tudi ni prav, za tobak izdajati ga.

Kakor se pa od ene strani nekteri starši pregrešijo s tim, da svojim otrokom dajo preveč dobrih in včasih še clo škodljivih reči v živež in hrano, ravno tako se pa tudi nekteri pregrešijo s tim, da premalo skerbijo za svoje otroke, ter jim še clo potrebnega živeža ne pripravijo. V to versto spadajo tisti brezvestni očetje in tiste nezakonske matere, ktere se za svoje otroke, kedar jih kam oddajo, nič več ne zmenijo. V to versto spadajo pa tudi tisti zakonski očetje in matere, ki se pijančevanju vdajo, ter sebe z vinom zalivajo, otroke pa stradati pustijo in pomanjkanje terpeti; ali pa kteri se dela ogibajo in lenobo pestujejo, in s svojimi otroci vred glad in lakoto terpijo namesto da bi pridno delali in z delom svojih rok sebi in svojim otrokom oskerbeli potrebnega živeža in dostojne hrane; ali kteri z igro ali drugimi nepotrebnimi rečmi zatratijo svoje premoženje, kterega bi mogli najpoprej obračati v to, da bi sebi in svoji družinji oskerbeli to, kar je najpotrebnišega, ter dostojni živež, zdravo, tečno hrano. O moj Bog! kako bodo neki nekdaj taki brezskerbni, brezvestni starši odgovor dajali pred pravičnim božjim sodnikom! Nema živina, ki je lepo skerbela za svoje mlade, dokler jih ni odredila, na sodbi jih bo tožila in zoper nje pričala: kam se bodo djali, kje zavetja iskali taki starši, ki se ne zmenijo ne za natorno postavo ne za božjo zapoved, ktere jim velevate s potrebnim živežem oskerbovati otročiče.

b) Zraven tega, da svojim otrokom za potrebno hrano skerbijo, morajo jim starši skerbeti tudi za dostojno obleko. Obleka mora biti otrokom od ene strani varhinja zdravja, od druge strani varhinja ponižnosti in sramožljivosti. — Ravno zato se morajo starši skerbno varovati, da z nespametno obleko svojih otrok ne omehkužijo in jih z nečimerno obleko ne po-

hujšajo. — Otroke mehkužne izrediš, ako jih pretoplo oblačiš, mladim kozuščike omisluješ, jim čamre ali kosmate kape kupuješ, jim podšite tople copate obuvati daješ, jih na merzlo ne pustiš, ter se bojiš, da bi kaka hladna sapica čez nje ne potegnila. S tako izrejo si le kilove otroke izrediš. Kilov človek pa in puhla repa le malo veljata. Štiri in tridesetega leta je bila velika vročina in tolika suša, da je veliko studencev vsahnilo in posušilo se mnogo dreves. Imeli so pridni kmetje veliko dela z zalivanjem mladega drevja; ali mlade korenince so vodo tako žejno popijale, da se jim je zalivanje le malo poznalo. Hitro so se vsušile, kajti jih neprenehoma napajati ni bilo mogoče. Vse take razvajene drevesca so po malem posahnile in se posušile, dokler so druge spet ozelenele, kterih zalivali niso, ker so se suši privadile. Ravno taka čaka otrok, kteri se v mladih letih vsemu dobremu privadijo, hudega si pa nič ne skusijo; mehkužno je njihovo telo, razvajeno njihovo serce. Kdor v mladih letih glada ne občuti in zime ne pozna, mu bo škodovala sleherna sapica. V mladosti je treba začeti si kaj pritergati in preterpeti, da človek zdrav odraste in serčen korenjak, nikar pa mehkužen megljenak. Enako napačno pa je tudi, ako starši nobene skerbi nimajo, da bi otrokom poskerbeli potrebno in dostojno obleko, ter jih pustijo vse razgaljene in razcapinjene okrog tekati. Vem, da ni mogoče vsakteremu očetu in vsakteri materi lepega oblačila otrokom omišljevati; to pa le vendar tudi naj revniši starši zamorejo, da vsaj okerpajo in pošijejo otrokom raztergano obleko.

Otroke nečimurne in nesramožljive izrediš, ako jih nečimurno oblačiš in lišpaš; ako jih hvališ, kako so lepi, lepši, kakor sosedovi; ako obleko na njih povzdigueš, ter jim radostno pripovedueš, kako lepo se jim podaja suknja ali kiklja, klobuk ali peča, napersnik ali ruta; ako krojača ali šiviljo vprič̌o otroka kregaš, da oblačilo ni lepo narejeno; ako otroke preveč po novi šegi oblačiš, jim pretesna oblačila narejaš. Pametni starši ne delajo tako. Leta 1841 tri dni pred sv. Lorencem je za Savo kako četertinko ure pod Zidanim mostom umerl 75letni mož, po imenu Potočin, po domače Zore. Kedar so njegovo truplo materi černi zemlji izročevali, bil je med pogrebci jok in stok, kakor bi bili vsem pokopali dobrega očeta.

Bog mu je dal veliko otrok; nekoliko mu jih je pomerlo, dva sina pa in sedem hčer mu je lepo odrastlo. Zore je kerčmo imel, ker je njegova hiša stala poleg ceste, po kteri je dohajalo mnogo ptujcev in popotnikov. Kerčma je mladim ljudem nevarna reč, sosebno dekletom zavoljo pohujšanja, kterega ondi ne manjka. Ali Zore je skerbno pazil, da mu kerčma ni pohujšala nobenega njegovih otrok. Vsak večer, po zimi in letu, ako je le količkaj mogoče bilo, molil je ž njimi sveti rožnikranc, vsako nedeljo in vsak zapovedani praznik v cerkev k pridigi in keršanskemu nauku jih pošiljal, pa tudi sam vselej šel in pazno gledal, kako se obnašajo. Ena njegovih hčer si enkrat obleko omisli nekoliko po novi šegi vrezano, pa očetu nič od tega ne pove; skrivaje se opravi in v cerkev gre, ter meni, da oče nič zvedeli ne bodo. Ali oče Zore jo kmalu zagleda, čudi se in čudi, in ne ve, ali bi smel svojim očem verjeti ali ne, da je to njegova hči. Ves poln pravične jeze se domu poda, hčer pred so vzame, in ojstro zaropota. Nemudoma je morala tisto oblačilo prodati in denarje njemu izročiti. Ena druga njogovih deklet si je za jopo suknja kupila, in v Ljubljano poslala po svoji sestri, ktera je blizo tam omožena bilo, da bi jej mestni šivar jopo prav lično naredil. Ne vem, ali je suknja zmanjkalo, ali kaj le; sestra piše, in pismo očetu v roke pride, in tudi ž njo hudo obračuna. Pri tej priči mora v Ljubljano pisati, sukńjo nazaj vzeti in jopca je bila v domači hiši prirezana in narejena. Mož je prav imel; saj je ni veče nevarnosti za mlade dekleta, kakor je nečimurna obleka. Dokler se ponižno nosijo, nima peklenščck nobene oblasti do njih, in v božjem varstvu so; kedar pa začno se lišpati, šopiriti in domače oprave se sramovati, jih milost božja že zapušča, in kmalu pridejo zapeljivcem v pest, kteri jih popolnoma spačijo, in dostikrat v časno in večno nesrečo pripravijo. O da bi bilo pač dosti takih modrih očetov, kakoršen je bil pokojni oče Zore!

c) Na dalje je otrokom skerbeti za snago ali snažnost. Dokler je dete majhno, in se samo snažiti ne more, mora ga skerbno snažiti njegova mati. Toda dostikrat dete prejoka in prevpije celi ljubi dan, ker se v mokroti znajde in

nesnagi, pa je nemarna mati prelena, da bi ga očedila in osnažila. Z jokom in solzami dete na znanje daje, da mu je nesnažnost nadležna in škodljiva. Kedar pa otroci nekoliko odrastejo, treba jih je vaditi, da se sami čedijo in snažijo. Vsako jutro, kakor hitro vstanejo, naj jim bo perva skerb, da se spodobno opravijo, omijejo in počešejo; po tem naj molijo, in po molitvi naj gre vsak po svojem opravilu. Bodite torej, sosebno ve matere, snažne pri svojih otrocih; nesnažnost je mati mnogih bolezen. Bodite snažne pri svojih hčerah in jih snažnosti učite in vadite, da enkrat gospodinje postanše ne bodo vse nesnažne, da je človeka strah in groza, kedar zagleda ali njih ali pa njihove otroke in njihovo hišo. Dokler imamo vodo zastonj in ščet in metla tudi niste dragi, je snažnost še zmirom dober kup in je lahko tudi pri največem uboštvu doma. Če si šestkrat na dan umažeš lice ali roke, si jih tudi šestkrat na dan zopet omij; iz nesnažne roke človek še kosca kruha rad ne vzame. In če si desetkrat na dan hiša nasmeti, desetkrat jo tudi na dan pometi ali ti, ali pa — kar bo še bolj prav — tvoja hči.

d) Kakor hitro otroci toliko odrastejo, da so v to zmožni in zadosti močni, morajo jih starši delati učiti ali sami ali jih pa drugim ljudem v nauk izročiti, da si bodo pozneje otroci sami svoj kruh služiti zamogli. Ker pa vsak človek ni pripraven za vsako delo, naj torej starši skerbno pazijo na dušne lastnosti, na telesne zmožnosti in na nagnjenja svojih otrok, da ne bodo enega ali drugega svojih otrok silili v kako delo ali v kak stan, za kterega nima nobene pripravnosti, in tedaj tudi nobenega veselja. Nekteri otrok, postavim, je prav dober za šolo, in mu šolske dela prav gladko gredó iz pod rok; drugi pa za šolo nič ne velja, ampak kaže pripravnost in veselje za to ali uno rokodelstvo; tretji je ves priročen za kmetijstvo, s kterim se živijo tudi njegovi starši. Pervega dajte v šolo, ako je mogoče; drugi naj se uči rokodelstva, za kterega ima pripravnost in veselje; tretjega pa doma prideržite, in ga dela vadite že od mladih nog; zakaj če se že mlad dela prijel ne bo, ne bo se ga tudi v poznejših letih lotil, ampak bo lenuh postal, in nemarnež in postopač. „Lenega pa čaka“,

kakor poje naš Vodnik, „stergan rokav, palica beraška, prazen bokal“. Pridna roka se nesreče ne vstraši; lenuh pa še tisto premoženje, ki ga ima, iz rok spusti in si v nesreči pomagati ne ve. Lenuh ali krade ali pa strada rajši kakor bi pa delal. V zgodnjih letih že naj se torej otroci dela vadijo, in če jim drugega dela dati nimate, naj pa sočivje zbirajo. S tim se jim bo že od malega delo priljubilo, da bodo delali radi in z veseljem in da bodo postali pridni, delavni ljudje, kakoršni brez dela biti ne morejo. S tim bote pa tudi mnogim napakam pot prestrigli med otroke; zabranili bote, da se otroci ne bodo med seboj prepirali in zmerjali in si drugih hudih reči ne umišljevali. Lenoba je v vsakem stanu mati mnogotere nesreče, brezštevilnih skušnjav in obilnih grehov; delavnost pa zdravo ohrani dušo in telo.

Kedar pa svojim otrokom delo odkazujete, glejte tudi na to, da je delo primerno njihovi starosti in njihovim letom. Nespametno in clo neusmiljeno bi bilo, ako bi se otroku pri dvanajstih ali trinajstih letih ukazovalo, da bi težke bremena prenašal in težavne dela opravljal z drugimi odraščenimi vred. S takim terdoserčnim ravnanjem bi starši lahko zakrivili, da bi jim otroci v rasti zastali, se prevzdignili, oboleli, in zgubili čedno in ravno postavo.

e) Starši pa smejo ne samo na to gledati, da imajo otroci pridne in delavne roke, ampak so jim dolžni skerbeti tudi za čedno, priljudno, olikano obnašanje. K takemu obnašanju pa je treba zdravega, gibčnega telesa. Ravno zato se morajo starši varovati, da svojim otrokom zdravja ne pokvarijo z napačnim ravnanjem. Tako napačno ravnanje je, ako svoje majhne otročiče preterdo povezujejo s povoji, da sirote komej dihajo. Napačno je tudi, jih po noči k sebi v posteljo jemati. Dete bi vtegnilo iz postelje pasti, in se hudo poškodovati ali clo ubiti; ali pa bi starši vtegnili v spanju svojega deteta zaležati in vdušiti, kakor tista nesrečna ženska ob Salomonovem kraljevanju, ktera je potem pravdo imela z njenim živim detetom. (III. Kralj. 3, 16—28.) Zraven tega zdravniki terdijo, da je nježnemu detetovemu zdravju silno škodljivo, ako pri odraščenem človeku leži. Skerbni torej bodite, da ohranite

svojim otrokom zdravo, gibčno telo, lepo pripravno za olikano obnašanje, in potem jih vadite čednega zaderžanja, ter prijazne priljudnosti in priljudne prijaznosti. Otroci, se ve, da se vaditi ne smejo, da bi se hlinili in hinavsko prilizovali; zakaj hinavščina je ostudna pregreha, ktero je Jezus sam čertil in nad farizeji grajal hujši, ko ktero drugo; vendar pa je gerdo, ako otroci odrastejo brez vsega nauka, sirovi, neotesani, nepriljudni, da ne vedo z nikomur spodobno govoriti, nikogar ne prijazno pozdravljati, ne prositi, ne se zahvaliti, ne čedno hoditi, ne sedeti, in ako vsi oterpnjeni niso privoljni nikomur brez plačila tudi z najmanjšo rečjo ne postreči ali mu v sili pomagati. Sirovost jim bo povsod na pot hodila in jim zapirala vsake vrata; priljudnost pa jim bo povsod odpirala vrata in serca ljudi. Zatorej podučujte svoje otroke, kedar kam gredó, kako naj, kedar kam pridejo, rahlo na vrata poterkajo, lepo pozdravijo, poprosijo, roko poljubijo, se spodobno zahvalijo; da ne bodo hodé po hiši krevsali, kakor bi lesene coklje imeli, govoré na glas kričali kakor hribovci in gorjanci, smejé se davili in na vse gerlo rigali, sedé na vse kraje se raztergovali in s komolci glavo podpirali, po izbah okrog sebe zijali in pljuvali. Podučujte jih, da bodo po potu gredé vsakega človeka prijazno pozdravljali, znance lepo ogovorili, višim se odkrivali, radi vsakteremu postregli — ne zavoljo kakega dobička, temveč iz ljubezni; da ne bodo nikogar zaničevali, sosebno tujcev ne in ubogih, in jih ne zmerjali, ali se jim smejali, jim nagajali in tako dalje. Starši, ki otroke učijo, zaderžati se do vseh ljudi prijazno, priljudno in spodobno, jim lepšo doto zapustijo, s ktero bodo otroci ložeje kruha po svetu našli, kakor ko bi polne škrinje blaga zapustili svojim neotesanim otrokom, ter nezarobljenim sinovom in nepriljudnim hčeram. Kakor pijancu se je tudi surovemu neotesancu boljši ogniti s senenim vozom, kakor pa ž njim kaj opraviti imeti. Starši, ki svoje otroke pohlevnega in priljudnega obnašanja učijo, tudi sami sebi pripravljajo veselo življenje na stare dni. Njihovi omikani in olikani otroci bodo prijazno, ljubeznivo in usmiljeno ž njimi ravnali, ko med tem pri svojih surovih in nezarobljenih otrocih stari, obnemogli starši grenko in britko življenje imajo, da je strah in gorjé.

f) Starši imajo tudi še to dolžnost, da, kedar je mogoče, gospodarijo tako, da svojim otrokom tudi kaj prigospodarijo, da jim bodo kaj dote dati v stanu, ker se dandanašnji brez tega otroci težko pripravijo k dobremu kruhu. Sveti Pavl v ozir tega piše Korinčanom (II. 12, 14.): „Otroci niso dolžni za starše zakladov nabirati, ampak starši za otroke.“

Kar delitev dote zadeva, moram opomniti, da tisti starši ne ravnajo prav, kteri le za enega samega otroka skerbijo, ter tistemu čajo toliko dote, da po tem drugim nimajo kaj dati. Starši so dolžni, za vse svoje otroke skerbeti z enako ljubeznijo, ker so vsi njihovi.

Tudi tisti starši prav ne ravnajo, kteri imajo premoženja v obilnosti, in bi ž njim lahko pomagali svojim otrokom, ter jih o pravem času pripravili h kruhu, ako bi hotli, pa jim iz same sebičnosti in lakomnosti nočejo pomagati.

Ravno tako tudi tisti starši modro ne ravnajo, kteri svojim otrokom razdajo vse, kar imajo, sami pa nič ne prideržijo. Kakor od ene strani pametno ni in tudi ne usmiljeno, ako si starši preveč izgovorijo, ter svoje otroke z davki in odrajtvili tako obložijo, da otroci ne morejo niti dihati niti ganiti se; ravno tako tudi od druge strani pametno ni, ako starši svojim otrokom izročijo vse, kar imajo, in sami sebi clo nič ne izgovorijo. Da to pametno ni, že sama zdrava pamet uči. Kaj ne, da bi modro ne ravnal tisti oče, kteri bi svoje mlade leta pridno gospodaril pri svojem rokodelstvu, in si s svojo pridnostjo in marljivostjo nabral lepo premoženje, na stare dni pa, ko bi si ničesar več prislužiti ne mogel, bi vse, kar ima, izročil svojemu otroku: in potlej, ko bi kaj potreboval, bi prisiljen bil, svojega lastnega otroka prositi tiste reči, ter se mu uklanjati in čakati na njegovo milost? Kaj ne, da bi pametno ne storil tisti oče, kteri bi bil kmetoval tako marljivo, da bi svoje zemljišče postavil v vse boljši stan, kakor je takrat bilo, kedar ga je on prevzel, na zadnje pa bi vse pri čistem izročil svojemu sinu, in bi samemu sebi clo nič ne izgovoril za svoje stare obnemogle leta, tako, da bi moral okrog lastnega sina molerdovati, ako bi potreboval te ali une potrebne reči? Da bi tako ravnanje modro ne bilo, tudi sv. pismo spričuje rekoč: „Sinu in ženi, bratu in prijatlu ne dajaj oblasti čez se v svojem

življenju; tudi nikomur ne dajaj svojega premoženja, da se kje ne boš kesal, in ne boš moral zanj prositi. Dokler živiš in sopeš, naj te noben človek ne pregovori. Zakaj boljši je, da tvoji otroci tebe prosijo, kakor da bi ti v roke gledal svojim otrokom. V vseh svojih delih bodi ti gospodar.“ (Sirah 33, 20—23.)

K temu naj pristavim še naslednjo povest, ktera je sicer res nekoliko smešna, pri tem pa vendar-le prav podučna. V mestu Antwerpen je živel svoje dni bogat menjavec, Janez Konoksa po imenu. Varčen ki je bil in natanjčen pri svojih opravilih, bil si je pridobil veliko premoženje, kterega je obernil vsega v to, da bi bil prav dobro omožil svoje dve hčeri, kar se mu je tudi res prav po sreči izšlo. Kakor hitro pa ste hčeri svojo doto prejele, niste se dosti več zmenile za očeta, ker ste si mislile, da zdaj ničesa več nimate od njega pričakovati. Tolika nehvaležnost lastnih otrok je prav hudo žalila starega očeta, in premišljeval je, da bi jih bil zanjo postrahoval, kakor ste si zaslužile. Po dolgem premišljevanju se natihoma pogovorita s prijatlom, nekim tergovcem, da bo ob odločeni uri prijatel prišel, ter starega gospoda na posodo prosil dva tisuč tolarjev. Med tem pa je stari gospod ravno na tisti dan k sebi v gostje povabil svoje dve hčeri iu njuna moža. Ob odločeni uri se tergovec oglasi, ter prosi, da bi mu Konoksa posodil tistih dva tisuč tolarjev, ktere mu je posoditi obljubil. Stari Konoksa se na videz izgovarja, da mu zdaj ne vtegne denarja odštevati, ker ima goste v hiši, in obeta, da mu bo drugi dan denar gotovo odštel. Tergovec pa prosi, da bi mu stari gospod kar danes denar odštel, ker ga prav močno potrebuje, in ne more čakati do jutra. In tedaj reče Konoksa svojim gostom, naj mu nikar ne zamerijo, ako jih tako dolgo samih pusti, dokler tergovca ne odpravi. In zdaj se poda v bližnjo sobo, in začne po mizi premetavati tisto peščico tolarjev, ki jih je še imel. Jih premetava in premetava, prešteva in prešteva, da je bilo slišati clo v sosedno sobo. Hčeri to slišite se začudite in njuna moža tudi, in tedaj se začnejo natihoma med seboj pogovarjati, rekoč: „Poglejte no, koliko naš stari oče še denarja ima! Kdo bi bil to mislil?... Treba je, da lepo ž njim ravnamo, in se mu prilizujemo, ter po smerti tudi to dobimo,

kar še ima.“ In res so zdaj vse druge strune napeli, ter mu čast skazovali in se mu sladkali, kar so le koli mogli. Staremu gospodu je bilo to prav po volji, in marsikterikrat se je sam pri sebi natihoma smejal, da se mu je tako po sreči iztekla njegova zvijača. Kedar se mu je pa smert približala, rekel je okoli njegove postelje stoječim, da se njegov denar z njegovo oporoko (testamentom) vred znajde v le-uni škrinji, ktera je s tremi ključavnicami. Pervi ključ bo izročil svojemu spovedniku, una dva ključa pa svojima zetoma s tim pristavkom, da se skrinja ne sme odpreti poprej, preden vse preteče štirdeset dni po njegovi smerti. Konoksa umerje, in njegovi dediči željno pričakujejo odločenega štirdesetega dneva. Ko pa ta dan pride in skrinjo odprejo, vsi osupnejo in zastermijo, ko namesto denarja le kamenje, pesek, staro železje in drugo staro šaro v skrinji zagledajo. Naj naverh pa se je znašel čverst krepelec (poleno) in poleg njega list z naslednjim napisom: „Jaz Janez Konoksa sporočim s svojo oporoko, da naj za njegovo bedalijo prav dobro naklestijo s tim le krepelcem tistega, kteri bo posihmalo še tako nespameten, da bo za druge ljudi bolj skerbel kakor za samega sebe.

5. Keršanski starši! slišali ste zdaj, ktere dolžnosti da imate spolnovati do svojih otrok v ozir njihovega telesa in njihovega časnega blagra. Zdaj pa pomislite, ali ste prav spolnovali te svoje dolžnosti, ali ne? Pomislite, če ste vselej zvesto skerbeli za življenje, zdravje in premoženje svojih otrok? če ste jim dajali potrebno hrano in dostojno obleko? če ste jim skerbni bili za potrebno snažnost? če ste jih pridno dela vadili in jih učili lepega, priljudnega in olikanega zaderžanja? in če ste jim po svoji moči skerbni bili za doto in premoženje? — Ako vam vest očituje, da posihmalo teh dolžnost niste zvesto spolnovali, vam kar naravnost povem, da ste se pregrešili zoper četerto božjo zapoved, in vam drugega sveta ne vem, kakor da iz serca obžalujete svoje pregrehe, se resnično poboljšate, in posihmalo zvesto in natanjčno spolnujete te svoje dolžnosti. Amen.

L. Keršanski nauk.

Dolžnosti staršev v ozir duše njihovih otrok. — Starši so dolžni, svoje otroke podučevati in v dobrem vaditi in voditi.

1. Zadnjič sem govoril od dolžnost, ki jih starši imajo v ozir telesa in v ozir časnega blagra svojih otrok. Slišali ste, da morajo starši svojim otrokom skerbeti za življenje, za zdravje in za premoženje. To svojo dolžnost spolnujejo s tim, da svojim otrokom skerbijo za zdravo in tečno hrano, njihovemu stanu in njihovi starosti primerno obleko; na dalje s tim, da jih vadijo snažnosti, dela in lepega obnašanja, in na zadnje s tim, da jim, kar morejo, skerbijo za potrebno premoženje, dostojno doto, da jih pošteno h kruhu pripravijo.

S tim vam pa nisem še naštel vseh dolžnost staršev do otrok. Še vse imenitniše dolžnosti memo unih, ki telo zadevajo, imajo starši v ozir duše in dušnega blagra svojih otrok. Bog namreč staršem otrok ne daje le samo zato, da bi zemljo obljudovali, ampak jim jih daje sosebno zato, da bi enkrat nebeško kraljestvo v posest dobili, in število izvoljenih množili. Ravno zato so pa starši dolžni za Boga izrejati svoje otroke.

Kedar je Faraonova hči rekla k sebi prinesti jerbašček, ki je plaval po Nilski reki, in v kterem je novorojeni Mozes ležal, in je zagledala lepo dete v jerbašciku, izročila ga je njegovi materi, ter jej rekla: „Vzemi to-le dete, odredi mi ga!“ (II. Moz. 1, 9.) Ravno tako, se mi zdi, da tudi Bog staršem, kedar jim kako dete da, na serce govori, rekoč: „Vzemite to dete, izredite mi ga po naukih sv. evangelja, kakor se za božjega otroka spodobi!“ — Po tem takem imajo starši res imenitne dolžnosti v ozir duše in dušnega zveličanja svojih otrok.

B. Dolžnosti staršev v ozir duše njihovih otrok.

2. Vse dolžnosti, ki jih starši imajo v ozir duše svojih otrok so zapopadene v tem, da starši ljubijo svoje otroke. V to jih zavezuje že natorna postava, ktero jim je Bog sam z lastnim perstom zapisal v serce. Ravno zato najdemo že tudi med divjaki in neznabogi veliko ljubezen staršev do otrok. In v sv. pismu nahajamo mnogo zgledov, ki nam pred oči postavljajo, kako močno da so pošteni starši ljubili svoje otroke. Kdo ne ve, kako močno sta Adam in Eva ljubila svojega bogaboječega sina Abeljna? ali kako močno je Abraham ljubil svojega sina Izaka? ali pobožni kralj David clo svojega neporednega sina Absalona? In Marija, prečista devica, je svojega božjega Sina Jezusa tako močno ljubila, da ga še clo takrat ni zapustila, ko so ga v smert peljali na Kalvarsko goro, ampak ga je spremljevala na njegovem britkem križevem potu, in je stala pod njegovim križem, dokler ni svoje duše izdihnil in umerl na svetem križu. Ako tedaj tu ali tam zagledamo kakega očeta ali kako mater, ki nobene ljubezni nimata do svojih otrok, ne moremo si drugega misliti, kakor to, da ali zdrave pameti nimata, ali pa da sta že vsa oterpnila za vsako blago čutilo in jima je hudobija že popolnoma zakerknila serce.

Ali je pa vsaka ljubezen staršev do otrok dobra in Bogu dopadljiva ljubezen?

Nikakor ne! Da bo ljubezen staršev do otrok Bogu všeč in dopadljiva, ni zadosti, da je le zgol natorna ljubezen, temveč mora biti keršanska ljubozen. — Ako so starši le bolj skerbni za časno srečo svojih otrok; ali če jih ljubijo le zato, ker so otroci lepega obličja, priljudnega obnašanja, in se znajo staršem prilizovati in se jim v serce vlesti; ali če starši razloček delajo med svojimi otroci, ter enega bolj ljubijo memo drugega; ali če svojim otrokom vse dovolijo, kar le koli otroci poželijo, in če bi tudi napačno bilo in jim škodljivo; nimajo prave keršanske ljubezni do svojih otrok v svojem sercu, ampak le zgol natorno in slepo ljubezen, ktera pa Bogu ni

všeč in dopadljiva. — Ako pa starši pervo in poglavitno skerb imajo za dušo in za dušno zveličanje svojih otrok, in si na vso moč prizadevajo, svoje otroke od hudega odvračevati in k dobremu napeljevati, ter jih za Boga in za nebesa izrejati, imajo pravo, keršansko, Bogu dopadljivo ljubezen do svojih otrok.

3. Kako pa naj starši v djanju razkazujejo to svojo keršansko ljubezen do svojih otrok?

Neki učenik je to s štirimi latinskimi besedami tako-le na znanje dal: „dic, duc, fac, fer“, kar bi se po naše tako-le povedalo: Podučuj svoje otroke, — vodi jih, — lepe zglede jim dajaj, — ž njimi poterpljenje imej! — Vse te štiri reči pa morajo zvezane in zedinjene biti s pridno, pobožno in gorečo molitvijo,

I. Najpoprej morajo starši svoje otroke podučevati, kar se mora že od mladih nog začeti, in po tem neprenehoma nadaljevati, kakor si otroci potrebujejo po svoji starosti in svojih letih. — V pervih časih stare zaveze razun staršev ni bilo šol, ne šolskih učiteljev, in starši so morali sami učiti svoje otroke. Sv. Krizostom o tem tako-le pripoveduje: „Oj s koliko radostjo in kolikim veseljem se spominjam Abrahama, Izaka in Jakoba, ko jih po skončanem njihovem delu v duhu gledam ob vsaki priložnosti v sredi njihovih otročičev sedeti in jih podučevati, kako da morajo zmerom Bogu (zvesto) služiti, ga častiti, in mu hvaležni biti za dobrote, ktere so njih očetje prejemali iz božjih rok; — ko jih slišim svojim otrokom pripovedovati, kako se je Adam pregrešil, ter ves človeški rod v nesrečo potisnil, in kako potreben da je ravno zavoljo tega Mesija.“

Glejte, tako so v nekdajnih starodavnih časih starši podučevali svoje otroke!

Pozneje je Bog kar naravnost zapovedal, da morajo starši podučevati svoje otroke. Rekel je po Mozesu (V. 6, 6. 7.): „Te besede, ki ti jih danes zapovem, naj bodo v tvojem sercu; in jih pripoveduj svojim otrokom.“ Po modrem Sirahu

(7, 25.) veli: „Imaš sinove? podučuj jih, in pripoguj jih iz mladega.“ V bukvah pregovorov (29, 17.) beremo: „Podučuj svojega sina, in te bo hvalil, ter veselje delal tvoji duši.“ In sveti apostel Pavl piše: „Vi očetje! — izrejajte svoje otroke v podučenju in svarjenju.“ (Efež. 6, 4.)

Ravno to zaterdujejo tudi sveti cerkveni učeniki. Med drugimi pravi sv. Avguštin: „Starši! vi ste duhovni oskerbniki v svojih hišah: imejte svoje otroke pred očmi, učite jih vsega, kar jim je potrebno v zveličanje.“ — Tudi ta okoljščina, da so otroci keršanskega podučevanja bolj potrebni, kakor vsakterega drugega podučevanja, priganja starše, da morajo lepo po keršansko podučevati svoje otročiče.

Poglejte, keršanski starši! ako svoje otroke vadite tega ali unega dela, s kterim si bodo zamogli pošteno kruh služiti, ali če jim pripovedujete, kako da se morajo pametno in pošteno obnašati med ljudmi, da jih bodo ljudje obrajtali in spoštovali prav storite, ker vse to otrokom pripomore k časni sreči; ali še vse bolj potrebno je, podučevati otroke, kako naj pravično, pobožno in sveto živijo, ker le pravično, pobožno in sveto življenje jih zamore ne le časno, ampak tudi večno srečne naredite. — Iz vsega tega je razvidno, da so starši dolžni podučevati svoje otroke.

Nikar se tedaj ne izgovarjajte in ne recite: „Saj imamo duhovne pastirje, kteri nam bodo otroke podučevali!“ Res je, da imajo duhovni pastirji dolžnost, vaše otroke podučevati. Toda če vse podučevanje le na duhovne pastirje nakladate, ne spolnujete četerte zapovedi, ktera vam otroke podučevati veleva; zakaj preden še svoje otroke duhovnom izročiti zamorete, morate jih že po keršansko podučevati začeti.

Kedar je vsegamogočni Stvarnik novorojeno dete staršem v naročje položil, je pervo v zveličanje neumerjoče duše detetove neobhodno potrebno opravilo to, da novorojenčika v cerkev nesó k svetemu kerstu, zakaj le po zveličanski kopelji sv. kersta bo dete sprejeto v sveto cerkev božjo, in postane otrok božji in dedič nebeškega kraljestva. Ravno zato se skerbni starši kar nič ne obotavljajo, in kar nemudoma v cerkev odpravijo svojega deteta. In kedar ga od sv. kersta nazaj

prinesó in materi v naročje položijo, ó kako se ga pač razveseljuje milo materno serce! Kar otroka jeze božje ga je bila iz hiše odpravila, in kar božjega otroka ga je spet nazaj dobila v svojo hišo. Rada bi bila tudi ona pričujoča, kedar se je dete zavezavalo s kerstno obljubo, ter se odpovedavalo hudemu duhu, njegovemu djanju in napuhu, in se zaobljubilo v službo trojedinemu Bogu, ker jej pa mogoče ni, deteta v cerkev spremljevati, gotovo je doma priserčno molila, da bi njeno dete terdno deržalo svojo zavezo z Bogom, in zvesto spolnovalo svojo kerstno obljubo. Očeta ne zavira noben poseben zaderžek, in prav bi bilo, ko bi z botri vred tudi on k svetemu kerstu spremil svojega deteta. Gotovo bi potem tem skerbnejši pazil, da bi se dete pozneje ne spridilo, in nezvesto ne postalo svojemu Zveličarju.

Perva pot po detetovem rojstvu mater v cerkev pelja. Seboj nese svojega dojenčika pred božji altar. In to je prav in po pravici, zakaj dete ni njeno, ampak božje je. Bog jej ga je dal, da mu ga spet nazaj izroči ob svojem času. Ravno zato keršanska mati pri vpeljevanju sebe in svojega deteta Bogu izročuje, in milosti in pomoči prosi usmiljenega Boga, da bi zamogla svojega deteta Bogu ohraniti, za nebesa ga izrediti. Deteta k vpeljevanju v cerkev zanesti ravno težavno ni; ali več ko težavno je, po opolzlem nevarnem potu, sedajnega življenja srečno ga pripeljati v nebesa. Dokler dete še majhno v zibelki leži, in mu duša tako rekoč še spi, ne more se tudi dete še dosti podučevati. V skerbni postrežbi, v ljubeznivem obnašanju do deteta in priserčni molitvi, da bi se dete ne navzelo kakih napak, temveč da bi lepo odrastlo Bogu v čast in staršem v veselje, obstoji vse tedajno podučevanje. En sam prijazen, priserčen pogled pri takem nezmožnem detetu več zda, kakor cela rajda lepih besed, kterih dete ne ume. Prijaznemu očetovemu očesu in milemu maternemu pogledu pa že majhno dete odgovarja z ljubeznivim smehljanjem, ktero ga angeljčku božjemu podobnega dela.

Dan preteče za dnevom, teden premine za tednom, dete prihaja čverstejši in terdnejši, da zamore na svojih nogah stati in proti nebesom svoj pogled ravnati. Tem bolj pa, ko se mu razvijajo telesne moči, tem bolj se mu budijo tudi dušne zmožnosti. Polagoma se mu jezik razvezuje, in dete, ki se je dosihmalo le z jokom glasilo, začne izgovarjati očetovo in materno ime, in jame razločevati tudi druge ljudi, ki jih večkrat vidi krog sebe. Kedar tedaj starši vidijo, da dete poskuša izgovarjati to in uno besedo, je pač najbolj prav, da ga učijo izgovarjati najpoprej tiste imena, ktere si želimo tudi naj nazadnje imeti na jeziku, ter imena: „Bog, Jezus in Marija“. In kedar zapazijo, da začenja dete ljudi spoznavati, ter ločiti enega od drugega, je res najbolj primerno, da jih učijo, za očetom in za materjo najpoprej spoznavati trojedinega Boga, Kristusa Jezusa, našega Zveličarja in njegovo presveto mater Marijo. Svete podobe, ki jih imajo po hiši razobešene, jim v to lepo pomorejo. Na nje je treba kazati, in njih svete imena spodobno izrekovati, da se detetu vtisnejo v glavo in v serce.

Kakor hitro se otrokom pamet odpirati in um razvijati začne, treba je potem takem otroka že soznaniti z Bogom, ž njegovo dobrotljivostjo in pravičnostjo in jih je treba moliti učiti. Treba jim je pripovedovati, da je Bog, oče vseh stvari, ustvaril vse ljudi in vse druge reči na zemlji, pa tudi angelje v nebesih, ter slehernemu človeku posebnega angelja v varha dal; — da nas je Jezus Kristus, edinorojeni božji Sin, odrešil na svetem križu od greha in od pekla, kterega smo si zaslužili zavoljo greha naših pervih staršev, ki sta ga storila v paradižu; — da nas sveti Duh s svojo gnado posvečuje pri svetem kerstu in pri drugih svetih zakramentih.

Na dalje jih je treba moliti učiti: „Očenaš“ in „Češčenasimarijo“, „Apostolsko vero“, šest poglavitnih resnic naše svete vere, deset božjih in pet cerkvenih zapoved, pa jim tudi goreče na serce navezovati, da mora božje in cerkvene zapovedi zvesto spolnovati, kdor hoče po smerti k Bogu in božji materi Mariji v nebesa priti; kdor pa božjih in cerkvenih zapoved noče spolnovati, pregreši se, Bogu se zameri, in bo po smerti prišel

v pekel, kjer je strašen ogenj in neznano gorje i. t. d. Tako je že v stari zavezi stari Tobija učil svojega mladega sina, ter mu prelepe nauke dajal. Tako so tudi Suzano podučevali njeni skerbni starši, in jo izredili tako lepo, da je bila pripravljena rajši življenje darovati, kakor pa svojo čistost zgubiti. Tako sta sv. Joahim in sv. Ana podučevala svojo ljubeznivo hčerko Marijo, ter jo napeljevala k toliki svetosti, da je bila vredna spoznana, izvoljena biti v mater Zveličarjevo.

Nikar ne mislite, keršanski starši! da so vam otroci še premajhni in da še ne morejo zapopasti vseh teh reči. Le prav po otročje jim pripovedujte in razlagajte vse te resnice, in priserčno se bote veselili, kedar se bote prepričali, kako lepo da se prijemajo vaših otrok. In ako ne pozabite, seme svojih naukov polivati z gorečo molitevjo za božjo pomoč, bo seme gotovo padlo na rodovitno zemljo, in stoterni sad obrodilo.

Enkrat sem bral neko povest, ktera mi je prav močno dopadla, in bo — mislim — tudi tukaj na svojem mestu. V nekem kraju je živela imenitna družinja, in gospodinja te družinje je bila prav pobožna in bogaboječa gospa. Clo najrevniše bolnike je rada obiskovala, jim lepo stregla in jih ljubeznivo tolažila. Vsako nedeljo je krog sebe zbirala vso svojo družinjo, in jim je kaj brala od Jezusa Kristusa. Da je taka mati tudi svoje otroke clo od zgodaj v resnicah svete vere začela podučevati, je gotova reč. Ta dobra gospa je imela hčerko, ktera je bila še le pet let stara, in vendar že neizrečeno pobožna. Njeno oko je bilo že navzgor obernjeno, in njeno mlado serce je bilo vse nedolžno in Bogu dopadljivo. Prišla pa je deklica enkrat s svojimi starši v veliko mesto, v kterem se med mnogimi drugimi nahajajo tudi bogati in imenitni ljudje, kterim bi najljubše bilo, ako bi smerti ne bilo, ali pa vsaj Boga ne in njegove sodbe. Sedela sta ondi v gostilnici tudi dva imenitno oblečena, bogata gospoda, in sta gerdo in zaničljivo govorila od Boga, vsemogočnega Stvarnika nebes in zemlje. Marsikteremu, ki je ž njima vred v tisti gostilnici za mizo sedel, morda ni bilo po volji njihovo govorjenje, toda nobeden si ne upa, ju zaverniti, bojé, da bi se jima ne zameril. Ker se tedaj nobeden ni hotel potegniti za

božjo čast, in si nihče ni upal usta zamašiti brezbožnemu govorjenju, je angelvarh deklici prigovarjal, rekoč: „Vzdigni se ti, hčerka! in nikar se ničesar ne boj.“ In majhna, petletna deklica se vzdigne, in z resnobnim obličjem se vstopi pred una dva imenitna gospoda, ter jima pravi: „Tako se ne govori od ljubega Boga; to pač ni prav!“ Morda že veliko let ni rudečica oblila tistih dveh gospodov; zdaj pa jima je kerv v glavo udarila in sta se prestrašila, kakor bi bila glas zaslišala iz unega sveta, iz večnosti. Vsem drugim pa je bilo milo pri sercu, ko so vidili, da se je ta mala, pridna deklica tako lepo potegnila za božjo čast, in neki star gospod je zdaj na glas priterdil in pritegnil, rekoč: „Da, ljubo dete! prav imaš, tako se ne sme ne govoriti od ljubega Boga.“

Perva dolžnost staršev je tedaj ta, da svoje otroke lepo podučujejo v resnicah svete vere in drugih potrebnih vednostih. Toda marsikterim staršem primanjkuje ali časa ali pa potrebnega znanja, da bi sami svoje otroke podučevali v vseh potrebnih rečeh. V tej stiski jim prideta na pomoč šola in cerkev. Tamkaj in tukaj, v šoli in v cerkvi se trudijo učitelji, da otrokom nadomestujejo starše, ter jih lepo podučujejo v keršanskem nauku in drugih potrebnih in koristnih rečeh. Kjekaj je treba otroke, kedar v šolske leta stopijo, zvesto pošiljati, in jih brez posebno imenitnega zaderžka nikdar ne doma pridržati. Zraven tega morajo starši učenike tudi še lepo podpirati s tim, da otroke k pridnosti priganjajo in jih zvesto napeljujejo, da spoštujejo in vbogajo svoje učenike. S takim ravnanjem starši lepo spolnujejo eno najimenitniših dolžnost do svojih otrok. Marsikteri starši svojim otrokom ne morejo zapustiti ne blaga, ne premoženja, ker so revni in siromašni. Pri vsem tem pa jim vendar-le zamorejo sporočiti bogato doto, ako jih lepo podučujejo in podučiti dajo, in jih po keršansko izrejajo. Lepa, keršanska izreja je drag zaklad, ki ga ne morejo niti moli pokončati, niti tatje odnesti.

II. Starši svojim otrokom ljubezen skazujejo, ako jih ne podučujejo le samo, ampak jih tudi vodijo in vadijo v dobrem. Vodijo in vadijo pa jih v dobrem, ako od ene strani vsako pohujšanje od njih odbijajo in odvračujejo, in ako jim od druge strani pot kažejo, kako naj dobro delajo.

a) Starši morajo svoje otroke varovati pohujšanja. Varovati se morajo, da sami otrok ne pohujšajo, da se otroci med seboj ne pohujšajo, in da jim jih drugi ljudje ne pohujšajo.

Varovati se morajo starši, da oni sami ne pohujšajo otrok. Pohujšali pa bi jih, ter jih v ošabnost in nečimurnost zapeljali, ako bi svoje otroke iz oči v oči preveč hvalili in povzdigovali bodi si zavoljo bistrega uma ali zavoljo telesne lepote ali zavoljo lepega oblačila; ali ko bi vpričo njih druge ljudi ogovarjali, obirali in v nič devali i. t. d. Pohujšali bi jih, ter si nevbogljive in nepokorne otroke izredili, ako bi otrokom naravnost ne zapovedovali, ampak jih le prosili, da storijo to ali uno delo; ali če jim kako reč ukažejo, pa se potem nič ne zmenijo, če tudi otroci ne storijo tega, kar jim je bilo zapovedanega; ali če jim s kaznijo žugajo, pa jih ne kaznujejo, akoravno so kazen zaslužili; ali če se starši dajo pregovoriti, da otrokom ni treba dopolniti, ker so jim bili ukazali; ali če starši dopustijo, da otroci drugim storiti velijo, kar so starši otrokom storiti ukazali; ali če oče otroku kaj zapove, mati pa otroka izgovarja in mu potuho daje i. t. d. Pohujšali bi jih, ter si mehkužneže odredili, ako bi jih pretoplo oblačili, jih na pernice polagali, jih pregorke peči privadili, jim le mlačno vodo piti dajali, jim na merzlo ne dali, jih milovali več, ko je treba, ako se vrežejo, zbodejo, udarijo; posebno pa, ako se jim smilijo, da bi delali, ali se kaj pridnega učili i. t. d. Pohujšali bi jih, ter jih samopašne naredili, ako bi otrokom posebej jesti dajali, jim to ali uno jed prehvalili, jim sladkarije nosili, in jim ne zapirali takih jedi, ki jih otroci posebno radi imajo, ampak jim pustili, da si jih otroci poleg volje jemljejo, kedar koli in kolikor koli se jim poljubi; ako jim vina, žganja piti ponujajo, ali jih še clo silijo, naj pijo i. t. d.

Starši morajo varovati, da se otroci tudi sami med seboj ne pohujšajo, ter eden drugega v hudo ne zapeljejo. Skerbno morajo torej nad njimi čuti, in jih nikoli samih ne smejo puščati. Vsak človek je bolj k hudemu nagnjen, kakor k dobremu, in tedaj tudi otroci. Le radi si kaj hudega umislijo, ako varha blizo ne čutijo. In ena sama grintova ovca okuži vse druge. Zatorej, starši, pozor!

Starši morajo skerbni biti, da jim tudi drugi ljudje otrok ne pohujšajo. Ravno zavoljo tega ne smejo svojih hiš odpertih imeti postopačem, opravljivcem, klafavcem; ne smejo v službo jemati malopridnih hlapcev ali spridenih dekel; ne smejo svojih otrok puščati v nekeršansko službo.

In pohujšanja varovati morajo starši svoje otroke ne le takrat, dokler so otroci še majhni, ampak tudi takrat, kedar so že odraščeni, in te še tem bolj, ker pri odraščenih hudo nagnjenje že tem večo moč ima.

Keršanski starši! poslušajte: Po noči in po dnevu morate pohujšanja varovati svojih otrok! Po dnevu morate pazni biti, da vam ne bodo zahajali v slabe tovaršije, v kterih bi se vam lahko popačili po pohujšljivem govorjenju, nesramnih marnjah, pregrešnih norčijah, zapeljivem plesu. Posebno skerbno pa morate še le po noči čuti, da se vam pohujšanje v hišo ne pritepe. Noč ima svojo moč! Ako imajo tedaj vaše hčere po noči kako opravilo, bodi si s perilom, ali da repo ribajo, proso manejo, lan tarejo i. t. d., nikdar ne pustite, da bi ponočnjaki k njim zahajali, in rajši popolnoma ustavite take ponočne dela, ali pa sami zraven bodite, da se kako pohujšanje ne zgodi. Tudi morate svojim otrokom dati take ležišča, ktere se zapirajo, ako je le količkaj mogoče, da zapeljivcem vrata odperte ne stojé. Saj že neumno živino zapirate, in se za-njo bojite: ali mar niso duše vaših otrok več vredne memo neme živine?

Ako tedaj to svojo dolžnost zanemarjate, ter skerbno ne čujete, da se vam otroci ne pohujšajo; ali če še clo molčite, kedar se vam pod lastno streho pase hudobija, ter si mislite, da bote po takem potu tega ali unega svojih otrok tem

hitreje h kruhu pripravili, strašno hudo se pregrešite, grehov svojih otrok se deležne storite, in si težaven odgovor na vest navalite na dan sodbe. „Ako kdo za svoje, in zlasti za domače, nima skerbi, je vero zatajil, in je hujši memo nevernika“, piše sv. Pavl. (I. Tim. 5, 8.)

b) Zraven tega, da jih varujejo pohujšanja, morajo starši svojim otrokom tudi pot kazati v dobrem. Ni zadosti, otroku le pripovedovati, kaj naj stori; treba mu je tudi pokazati, tako rekoč s perstom pokazati, kaj naj dela in kako naj dela, da bo Bogu všeč in dopadljivo njegovo djanje. Že v zibelki svojega deteta večkrat prekriža in z blagoslovljeno vodo poškropi skerbna keršanska mati. Kakor hitro pa dete dobro shodi, stisne mu skupej njegove male perstike, ter mu jih pelje v podobi treh križev čez čelo in usta na persi, dokler se dete še samo prekrižati ne zna. Po tem ga zraven sebe na kolena spravi, mu ročice naravna in kviško vzdigne, da lepo spodobno in pobožno skupaj molita. Kedar dete toliko odraste, da začne v cerkev hoditi, treba ga je spet lepo voditi. Da se mu pove, kako naj se v božji hiši zaderži, je prav; toda zadosti še ni tako pripovedovanje in podučevanje. Pokazati mu je treba, kako naj se obnaša v cerkvi. Ravno zato naj očetje svoje male fantiče, matere svoje male deklice seboj jemljo v cerkev, in naj jih v cerkvi pri sebi imajo, da jih vadijo lepega zaderžanja v božji hiši. In kedar otroci pervikrat k spovedi gredó in k svetemu Obhajilu, treba jim je spet na strani stati, ter jim kazati, kako naj se zaderžijo pri tem tolikanj svetem opravilu. Ravno taka je pri drugih rečeh. Otroku je treba vsako reč pokazati, da jo vé prav opravljati.

4. Vidite, keršanski starši! kako morate ljubezen skazovati svojim otrokom. Lepo jih morate podučevati v vseh potrebnih rečeh, pa jim tudi lepo pokazati, kako naj opravljajo to in uno opravilo, da ga bodo opravljali Bogu v čast in sebi v blagor in zveličanje. Pri tem pa ne smejo starši nobenega razločka delati med svojimi otroki. Vse morajo ljubiti z enako ljubeznijo, vsem morajo skazovati enakomerno

ljubezen. Ljubezen, ktera enega deteta bolj ljubi memo drugega, prida ne stori. Stari očak Jakob je svojega mlajšega sina Jožefa bolj ljubil kakor svoje starejše sinove, in mu je v znamnje svoje posebne ljubezni napravil pisano suknjico. To pa je v njihovem sercu obudilo toliko zavist, da nič več niso dali svojemu bratu Jožefu niti lepega pogleda niti prijazne besede, in niso mirovali, dokler si ga niso iz poti spravili, ter ga prodali tergovcem Izmaelskim.

Ravno zato je pa tudi cesar Karol Veliki prav modro ravnal, da nobenega razločka ni delal med svojimi štirnajsterimi otroci, ampak je vse ljubil z enako ljubeznijo, je za vse imel enako skerb. Oblačil je vse v enako obleko, in je skerbel vsem za enako podučevanje. S fantiči vred so bile tudi dekleta lepo podučene v vseh potrebnih vednostih, in zraven tega so se morale tudi še od matere učiti navadnih ženskih opravil, ter presti, tkati, šivati i. t. d.

Ljubite tedaj tudi vi, keršanski očetje in keršanske matere! svoje otroke s pravo keršansko ljubeznijo, in ne jenjajte moliti in priserčno Boga prositi, da vam on s svojo vsemogočno pomočjo tako ljubezen v vašem sercu oživlja in množi. Ob enem pa tudi za svoje otroke vedno pridno molite, da vam jih bo Bog s svojo gnado razsvitljeval in pripravne in voljne narejal sprejemati vaše podučevanja in opominjevanja. Tudi jih prav pridno izročujte njihovemu angeljvarhu, da vam jih bo vedno varoval in varno spremljeval po nevarnem, opolzlem potu sedajnega življenja, dokler jih srečno ne pripelje v večnega Očeta večno srečno hišo. Amen.

LI. Keršanski nauk.

Starši so dolžni, svojim otrokom lepe zglede dajati, ž njimi poterpljenje imeti in jih pametno strahovati.

1. Vse dolžnosti, ki jih starši imajo v ozir duše svojih otrok, dajo se ob kratkem s tim-le dopovedati: Starši so dolžni svoje otroke ljubiti, in sicer ljubiti s pravo keršansko ljubeznijo. Pravo keršansko ljubezen pa starši svojim otrokom skazujejo s tim, da jih

I. lepo podučujejo v resnicah naše svete vere in v drugih potrebnih rečeh;

II. s tim, da svoje otroke lepo vadijo in vodijo v dobrem;

III. s tim, da jim lepe zglede dajejo; in

IV. s tem, da ž njimi poterpljenje imajo in jih po pameti strahujejo.

Kako naj starši svoje otroke lepo po keršansko podučujejo, in kako naj jih vadijo in vodijo v dobrem, pravil sem vam zadnjič. Danes gremo spet dalje v razlaganju tega tolikanj imenitnega nauka.

2. Starši svojim otrokom ljubezen skazujejo, ako

III. to, kar od svojih otrok zahtevajo, tudi sami storijo in v djanju spolnujejo, — ali da z drugo besedo povem — ako svojim otrokom v vsem lepe zglede dajejo.

Dobri zgledi so neizrečeno imenitna reč, in vse več veljajo in vse večji vspeh imajo, kakor še tolikanj lepe besede. Sv. Ignacij pravi: „Ako le samo podučujete, imate le samo enega poroka za resnico, (ktero pripovedujete); ako pa po svojem nauku tudi sami ravnate, imate za resnico toliko prič, kolikor storite dobrih del.“ To kar slišimo, nam ne gre tako do živega, kakor to, kar vidimo. Sv. Gregor pravi:

„Besede mičejo; zgledi vlečejo“ v dobro ali v hudo. Ta resnica velja za vse ljudi, in tudi za otroke. Tudi otroci rajši storijo, kar vidijo, kakor pa to, kar slišijo. Hitro se naučijo, kar jim pokažeš, hitro pa pozabijo, kar jim ukažeš. Ravno zato se otroci prav ne redijo, ako se preveč z besedo učijo, premalo z zgledom. Otroci po navadi posnemajo le to, kar vidijo delati odraščene ljudi. Zgledi, dobri in slabi, utisnejo, se jim neizrečeno močno v serce. Slabi zgledi dostikrat pokončajo ves sad najlepših naukov; dobri zgledi pa še le pravi pospeh dajejo lepim naukom, in marsikterikrat še clo nadomestujejo pomanjkanje potrebnega nauka in podučevanja. Tu in tam vidimo kakega človeka, ki lepega podučenja ni imel, in je vendar le bogaboječ postal in priden in pošten, ker je lepe zglede pred očmi imel, po kterih se je ravnal. Nasproti pa tudi nahajamo kakega človeka, kteremu se je veliko pripovedovalo od svete vere, od bogaboječnosti, od pridnosti in poštenosti, in je vendar-le brezbožen in hudoben postal, in len in nemaren, in nezvest in nepošten, ker so ga spridili slabi zgledi malopridnih ljudi.

Otrok posnema, kar vidi. In ker so njegove oči večidel na starše obernjene, obravnaval bo tudi vse svoje govorjenje in ravnanje najrajši po govorjenju in ravnanju svojih staršev. Ako tedaj starši v besedi in v djanju na znanje dajejo veselje in ljubezen do pobožnosti in bogaboječnosti, do molitve in do službe božje, do božje besede in do svetih zakramentov, do zmernosti in treznosti in vsake druge lepe čednosti, ogrelo se bo tudi detetovo serce in vnelo za vse te lepe in bogoljubne reči.

Ako pa dete vidi, da so starši nemarni v ozir božjih reči, ter ne molijo, službe božje ne obiskujejo, svetih zakramentov ne prejemajo, nasproti pa so pijanosti vdani in razuzdanosti in drugim nerodnostim, ter ob sleherni priložnosti rentačijo in preklinjajo, razgrajajo in razsajajo, nespodobne in pohujšljive besede iz ust bruhajo, in še clo sveto vero in druge svete reči zasmehujejo in zasramujejo i. t. d., posnemalo bo tudi dete svoje starše, zakaj jabelko ne pade dalječ od drevesa. Oj kolikokrat je domača, očitna hiša nedolžnim otrokom šola

pregrehe, v kteri se hudega učijo namesto dobrega! Kolikokrat je nekeršansko obnašanje staršev usmiljenja vrednim otrokom v kamen spodtike, nad kterim se spodtika in spodtakne in razbije njihova nedolžnost in bogoljubnost! Ne le, da sta oče in mati v spolnovanju keršanskih dolžnost večkrat vsa mlačna in nemarna, ali da jih včasih še clo kar naravnost zaničujeta, zraven tega je tudi njihovo govorjenje nič manj kot spodbudno, in njihovo djanje in nehanje nič manj kot posnemanja vredno. Kar brez vsega ozira na svoje otroke grajajo starši svojega bližnjega vpričo svojih otrok, razodevajo njegove zmote, in na beli dan znašajo njegove najskrivnejše pregrehe, ali pa govorijo od drugih nedopuščenih pregrešnih reči. Pripovedujejo si kar brez vsega razločka vse, kar so vidili ali slišali, naj si je tudi še tolikanj ostudno, spodtakljivo in pohujšljivo, in kar nič ne prevdarijo in ne premislijo, kolikanj hudega da se s tim zaseje v mlade serca njihovih otrok! — V hiši se to ali uno opravilo ne opravlja temu ali unemu po volji, zdaj pride ta, zdaj druga reč navskriž; začnejo se pričkati in prepirati. Beseda nanese besedo; iz male iskrice se vname velik plamen razpertja. Eden drugemu očitujejo napake, eden drugega obkladajo z gerdimi priimki, eden drugega preklinjajo in hudemu izdajajo: in otroci vse to vidijo, vse to slišijo.

Oče ni dosti priden, in zanikerno opravlja svoje opravila, ali pa še clo popolnoma zanemarja svoje dela, ter si po pivnicah in gostivnicah išče svojega razveseljevanja, ktero mu hišo spodkopava, spodkopava premoženje in naravno življenje ali keršansko zaderžanje. Mati pridno in marljivo ne gospodini; iz vsakega kota jo gleda zanikernost in nemarnost, nerednost in nečednost, tu skopost in stiskavost, tam potrata in zapravljivost. Vse to in še marsikaj drugega napačnega in nerodnega je otroku zmerom na očesu. Otroci pa nikoli ne morejo biti priče pregreh svojih staršev, da bi pri tem škode ne terpela njihova nedolžnost!

Ravno zato je sveti Hieronim ta-le lep nauk dajal neki pobožni materi, po imenu Leta (Laeta): „Tvoja hči ne sme niti nad teboj niti nad očetom zagledati ničesar, tudi ne od vaju slišati ničesar, kar bi tudi ona brez greha ne smela

storiti in govoriti.“ Ravno zato Kristus tudi staršem daje to-le lepo opominjevanje: „Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, (ter pred vašimi otroci), da vidijo vaše dobre dela, in (z enakimi dobrimi deli) hvalijo Očeta, ki je v nebesih.“ (Mat. 5, 16.) Res je, ako oče in mati z lučjo svojih lepih zgledov naprej gresta po trudopolnem in nevarnem potu časnega življenja, bodo tudi otroci radi za njima hodili, zvesto za njima stopinje pobirali, in srečno dosegli svoj cilj in konec. Nasproti pa nekdaj strašna sodba čaka takih staršev, kteri — da z besedo nekega svetega cerkvenega učenika povem — svojim otrokom niso roditelji, jim niso življenjadajavci, ampak so jim ubijavci, ker jim časno življenje dajo, da jim večnega vzamejo. „Kdor pohujša kterega teh malih, ki v mene verujejo, bilo bi mu bolje, da bi se mu obesil mlinsk kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja“, velí Jezus. (Mat. 18, 6.)

Na noge torej, keršanski starši! luč dobrih zgledov v roko, in urno naprej po potu proti večnemu življenju. Zvesto spolnujte svete božje in cerkvene zapovedi! Pravično bodi vse vaše djanje in nehanje, in poštena vam bodi vsaka beseda in govorica, da bote tudi vi svojim otrokom po pravici zamogli povedati to, kar je sv. Pavl Korinčanom (I. 4, 16.) povedal, rekoč: „Prosim vas: moji posnemavci bodite, kakor sem jaz (posnemavec) Kristusov.“ Da bodo vaši otroci zjutraj in zvečer in o drugih priložnostih radi molili, tudi vi radi molite, ter najpoprej vi pokleknite in pobožno moliti začnite; in otroci naj poleg vas pokleknejo, roke kviško povzdignejo in molijo za vami. Ako želite, da bodo vaši otroci radi v cerkev hodili, pridige in keršanske nauke pridno slušali, tudi vi radi v cerkev hodite, svoje otroke seboj vodite in z veseljem poslušajte sveto božjo besedo. Če hočete, da bodo vaši otroci radi prejemali zakramente, tudi vi sami radi k spovedi hodite in k svetemu Obhajilu. Da bodo tudi druge lepe čednosti veselo rastle in cvetele v sercu vaših otrok, morate jih s svojim lastnim zgledom svojim otrokom v serce vsajati.

In kakor mora pravično in po božji volji obravnano biti vse vaše djanje in nehanje, mora pošteno biti tudi vaše govorjenje, ker veste, da „malopridni pogovori kazijo dobro

zaderžanje“. (I. Kor. 15, 33.) Ravno zato vbogajte svetega Petra (I. 4, 11.) ki pravi: „Ako kdo govori, naj govori kakor božje besede.“

Poglejte, ljubi starši! ako bote tako redili svoje otroke, ter svojo učitev in voditev, svoje podučevanje in napeljevanje podpirali z lastnim lepim zgledom, jih bote s pridom odredili, in bote veselje nad njimi imeli v sedajnem in prihodnjem življenju. Veselo jutranje solnce milosti božje bo prijazno ogrevalo mlado serce vaših otrok; in kakor žlahno jabelko belo rudeče od solnca bo ostalo tudi serce vaših otrok nedolžno in od božje ljubezni goreče vse svoje žive dni; in kakor se zlata solnčnica vedno obrača po rumenem solncu, se bo tudi serce vaših otrok vedno oziralo po ljubem solncu milosti božje! — Sv. Gregor Nacijančan je bil, preden je škof postal, zaročen s sveto zaročnico, kteri je bilo Nonna ime. In sveta Nonna mu je povila troje otrok, dva fantiča, Gregorija in Cezarija, in eno deklico, Gorgonijo. Teh troje otrok sta izredila tako lepo, in jima sosebno s svojim dobrim zgledom svetila tako svitlo, da so se jima posvetili vsi, in jih sveta cerkev zdaj med svetniki časti.

Ravno tako je pobožna in bogaboječa Antuza (Anthusa) redila lepo-lepo po kerščansko svojega sina Janeza. Ni jej bilo zadosti, da ga je sama lepo podučevala v bogoljubnem življenju, ampak mu je zraven tega tudi še poiskala najimenitniših učenikov, da so ga podučevali v vseh potrebnih rečeh. Nad vse drugo pa je bil njen lep zgled, kteri je Janeza tako verno in varno vodil po potu pobožnega in bogoljubnega življenja, da je Janez postal patriarh ali veliki škof v slavnem Carigradskem mestu, v kterem je zavoljo svoje nenavadne zgovornosti toliko slavo dosegel, da so ga imenovali Krizostoma, to je Zlatoust, ker mu je beseda božja tako miloljubo pa tudi živorezno tekla iz ust, kakor bi bil res zlate usta imel. Velik cerkven učenik je postal, brez števila grešnikov je na pravi pot zavernil, nedopovedljivo veliko je za resnice in pravice volje preterpel, in bogat dobrih del je po svojem trudopolnem življenju v večnost šel po nevenljivi venec svetniški in častitljivo krono nebeško. — Vidite, koliko lep zgled velja pri otročji izreji!

Kakor s tim, da otroke lepo učijo, vodijo in lepe zglede dajejo starši svojim otrokom, skazujejo svojo ljubezen, ravno tako jim ljubezen skazujejo

IV. tudi s tim, da poterpljenje ž njimi imajo in jih po pameti strahujejo.

Da bodo starši svoje otroke srečno in s pridom odredili, morajo imeti ž njimi veliko-veliko poterpljenja. Toliko stanovitne poterpežljivosti menda ne potrebuje nobena druga reč, kakor je potrebuje otročja izreja. Že samo pri telesni odreji je treba neizrečeno veliko truda in poterpljenja, in res se moramo čuditi, ako gledamo skerbno mater, koliko truda in poterpljenja da ima, dokler deteta v zibelki ima in dokler ga na noge ne spravi. Duhovna izreja pa staršem ne prizadeva manj truda kakor telesna izreja, ampak jim ga prizadeva še več; in ravno zato je tudi pri duhovni izreji otrok še več poterpljenja treba in še veče poterpežljivosti. Mnogo otročjih slabost morajo starši z ljubeznijo prenašati, z mnogimi pomanjkljivostmi svojih otrok morajo voljno poterpeti, ako hočejo s pridom izrejati svoje otroke. Vsak človek je bolj k hudemu nagnjen kakor k dobremu, in tedaj tudi otroci. Zraven tega je nektero dete, kteremu Bog ni pet talentov dal, neizrečeno kasnega uma, in le neizrečeno težko se ga nauk prime. Poterpeti in poterpeti je treba ž njim, da se kaj nauči in s pridom odredí.

S tim pa ne mislim reči, da bi mogli starši svojim otrokom vsako napako pregledati in jih nikdar ne v strah jemati. Tega vam nikakor ne mislim priporočevati, marveč rečem, da so starši dolžni svoje otroke tudi strahovati. Sveto pismo pravi: „Strahuj svojega sina, ne obupaj (nad njegovim poboljšanjem); le umoriti ga ne misli.“ (Pregov. 19, 18.) „Komur se šibe škoda zdi, sovraži svojega sina; kdor ga pa ljubi, vedno ga strahuje.“ (Pregov. 13, 24.) „Ne odteguj otroku krotitve, zakaj če ga s šibo udariš, ne bo umerl. Ti ga boš s šibo udaril, njegovo dušo pa boš pekla rešil.“ (Pregov. 23, 13. 14.) „Šiba in svaritev podelujeta modrost; deček pa, ki je svoji volji prepuščen, dela sramoto svoji materi.“ (Preg. 29, 15.) „Kdor ljubi svojega sina vedno ga pod

šibo ima, da se ga veseli na poslednje, (in mu ni treba terkati na sosedove vrata). — Neukroten konj se ne da voditi, in samopašen sin bo prederzen. Le gladi sina, in on te bo imel v strahu; le igraj si ž njim, in žalil te bo. Nikar se ž njim ne smejaj, da ne boš žaloval, in da na zadnje tvoji zobje ne dobijo skomine (to je: da ne boš poslednjič kaznovan z malopridnimi, razuzdanimi otroci). Ne prepuščaj ga v mladosti njegovi volji, (in ne puščaj v nemar njegovih umišljav). Pripoguj njegov vrat v mladosti, in daj mu po herbtu, dokler je še otrok, da kje ne bode terdovraten, in ti ne verjame, kar bi ti bilo dušna bolečina.“ (Sir. 30, 1. 8—12.) „Imaš sinove? uči jih, in pripoguj jih iz mladega. Imaš hčere? varuj njih život, in ne kaži jim veselega obraza, (to je: bodi resnoben, in ne delaj jih razuzdanih s premehkim obnašanjem).“ (Sir. 7, 25. 26.)

Ljubi starši! skerbite tedaj otrokom za potreben strah. Pervi strah mora biti šiba. — Ali veste, zakaj ima breza belo, svitlo skorjo? Glejte, zato, da oče in mati brezo od daleč lahko poznata in najdeta, kedar je otrokom brezovega olja treba. Brezovo olje zaceli razvade mladih dni, in šiba novo mašo poje, to je: pridne otroke izredi. Ako dete ne vboga, le hitro mu s šibo pomagaj. „Hudoba“, pravi sveti Duh, „je globoko vsajena v dečkovo serce, šiba jo bo pa izpodila.“

Drugi strah otrokom mora biti zguba vaše ljubezni. Nikar, da bi otrokom obljube delali, in si z darmi kupovali njihovo pokorščino, rekoč: „Ančika, idi zibat, ti bom pa pogače dala! — Tone, pojdi živino vračat, boš pa orehov dobil i. t. d.“ Brez vsake obljube mora iti; in če prav pridno stori kako reč, naj brez poprejne obljube kaj dobi. Tirjati otroci staršev nikoli ne smejo; le lepo prositi morajo. Zamera staršev jih mora bolj boleti kakor tern za nohtom.

Tretji strah za otroke naj bo zamera božja. Prav goreče pripovedujte otrokom in prav živo jim pred oči postavljajte, kako huda se človeku godi, ki Boga zapusti. Greh na vesti jih mora hujši peči kakor žareči vogel na roci.

Le nikar ne mislite, keršanski starši! da je vse eno, ali otroke strahujete ali ne, kedar so strahovanja vredni in potrebni. Gorje vam, ako jih ne strahujete. Ako vaši otroci zavoljo tega, ker jih ne strahujete, samopašno in razuzdano živijo, vdeležujete se vi vseh tistih grehov, ktere doprinašajo vaši otroci. In če bi vi lastnih grehov nič ne imeli, bote vendar-le zavoljo grehov vaših otrok pogubljeni, kakor nekdaj Heli. In kakor prigodba od nesrečnega Judovskega velikega duhovna Helija, naj vas tudi naslednja strašna prigodba priganja, da v strahu imate svoje otroke.

Proti koncu pretečenega stoletja je bil neki Jabelj pri Mokricah na Dolenskem obešen. Ker je v otročjih letih od matere preveč potuhe imel, in ga oče kaznovati ni smel, postal je že od malih nog razuzdan. Kedar je odrastel, začel je pijančevati in samopašno živeti, in ker tega brez denarja ni mogel, začel je krasti, ter je tolik tat postal, da je v Mokriški grajščini denarno kaso ukradel, in s turna na tla vergel. Na to so ga vjeli, v ječo priperli, in v smert obsodili, da bi bil obešen. Preden je pa obešen bil, želel je še enkrat govoriti s svojo materjo. Ko mati k njemu pride, začne ga objemati. In sin jej reče: „Mati, pustite mi, da se vam še enkrat naslonim na persi!“ Mati mu to dovoli. Ko se pa sin nanjo nasloni, ugrizne jo tako serdito, da jej odterga mesa, kolikor ga je z zobmi zagrabiti zamogel, ter pravi: „Mati! vi ste me dojili, zakaj pa me niste tudi bolj v strahu imeli, da moram zdaj obešen biti in tako nesramno smert storiti?“

Kdaj pa je treba otroke strahovati?

Dokler so otroci še popolnoma nezavedni, in še clo nobenega razločka ne morejo narediti med tem, kar je prav in kar ni prav, niso še svarjenja in strahovanja vredni. Kakor hitro se pa le količkaj zavedó svoje pameti, in da le količkaj začnejo razloček delati med dobrim in hudim, jih je že treba na njihove pomote opominjati, in jih svariti in strahovati. Že od mladih nog je treba otrokom strah dajati, da sčasoma hudobni ne postanejo; zakaj pregovor pravi: „Kar hoče kopriva postati, začne že od mladega žgati.“ Natora kopriv se sicer

spremeniti ne da, otročja natora pa se s strahovanjem vendar-le še popraviti da, ako se jim potuha ne daje. Otroci so podobni mlademu drevju. Ako se drevesce skrevlja, in se od mladega ne poravna, ostalo bo krevljasto, dokler bo stalo. Ako se pa krevljasto drevesce priveže na raven količek, bo se lepo zravnalo. Ravno taka je z otroci. Ako otrok hudo dela, in ne ne posvari, bo se hudega navadil, od česar tudi takrat ne bo odstopil, kedar bo star. Ako se pa strahuje že od mladih nog, hudega se navadil ne bo, ampak bo priden postal.

Pri tem je pa spet treba razloček delati, iz kakšnega namena da je otrok storil to ali uno napako. Ako otrok volja ima, da bi prav storil, pa ne ve, kako bi prav storil, in v tej svoji nevednosti kaj napačnega stori namesto kaj dobrega; ali če se otrok kaj spozabi, in v tej svoji pozabljivosti kaj nerodnega doprinese, ne sme se ojstro strahovati, ampak se mora ljubeznivo posvariti in prijazno podučiti. Kedar pa se mu enkrat, dvakrat ali trikrat kaj pove, pa vendar-le ne stori, ali pa se še clo vstavlja in gerdo nazaj odgovarja, ter s tim hudo voljo razodeva in hudobno serce, treba ga je ojstro v strah vzeti. V takih okoljščinah je šiba na svojem mestu. Šiba namreč je zdrava, in dober je strah, kedar ga je za potrebo in kolikor je prav. Preveč in premalo, preredkoma in pogostoma šibe rabiti zdravo ni. Šiba naj bo otrokom zdravilo, ne pa vsakdanje kosilo. Ako zboliš, in zdravila ne dobiš, boš težko ozdravel, in lahko se zgodi, da umerješ; če pa zdravila neprenehoma piješ, boš konec vzel od samih zdravil. Taka je tudi s šibo pri otrocih. Otrok, ki šibe ne poznajo, palica čaka; ali kar šiba zamudi, palica popravila ne bo, pa tudi ječa ne ozdravila razuzdanih otrok. Dobra šiba mora tri verhe imeti: pervi je, če se lažeš; drugi, če ne vbogaš; tretji pa, če tujega hitro nazaj ne daš.

Na vpraševanje: Kako je treba otroke strahovati?

se odgovor po nekoliko posname že iz tega, kar je bilo ravno kar rečenega. Temu pristavljam le še to-le: Svarjenje in strahovanje mora starosti in umu, pregrešku in prederznosti otrokovi primerjeno biti. Kolikor gerši namen in kolikor hudobniša je volja pri kakšnem napačnem djanju in ravnanju, toliko ostrejša mora biti tudi kazen in tolikanj hujše more biti strahovanje. Velik razloček namreč je med nezadolženo nevednostjo in neradovoljno pozabljivostjo in pa med terdovratno nevbogljivostjo in prederzno upornostjo. Ravno zato mora pa tudi svarjenje in strahovanje pri pervem vse drugačno biti, kakor pa pri drugem. Drugač se morajo majhni otroci strahovati, drugač odraščeni. Ne igrajte s šibo; šiba mora biti sveta reč. Ne pretepajte otrok nespametno in brez vsega razločka kar tje v en dan. Pri manjših otrocih je šiba marsikterikrat prav tečna in vspešna, pri odraščenih bo resnobna beseda več zdala in pomagala. Ako pa majhnemu otroku šibo odtegueš, kedar je šibe potrebno, odrastlega šiba bolela ter se ga prijela ne bo, pa ga tudi nobena druga reč lahko poboljšala in spokorila ne bo. Ako se otrok šibe ne boji, treba mu je z drugim strahovanjem pomagati, da se poboljša. Takega otroka je treba nekoliko časa kam zapreti ali pa ga postiti, ter mu jesti ne dati, ali mu odtegniti kako drugo reč, ktera mu je ljuba in draga. —

Ne pretepajte v jezi; jeza je iz pekla doma, iz pekla pa kaj prida ne pride. Otroke v jezi ponidoma pretepati, pravi se otrokom serce razcepati in jih hudoumne in hudovoljne narejati. Sv. Pavl pravi: „Očetje! nikar ne dražite svojih otrok, da jim serce ne vpade“, to je: da serčnosti in veselja do pokorščine ne zgubijo. (Kolos. 3, 21.) „Vi očetje! nikar ne dražite svojih otrok k jezi (s presilno ostrostjo), temveč zredite jih v podučenju in svarjenju Gospodovem“, to je: podučujte jih po keršansko in strahujte po keršansko, da jih navadite keršanskega življenja. (Efež. 6, 4.) Kedar se vam kerv vleže in ohladi, postrahujte otroka, ako je vreden, ter mu recite: „Ne tepem te rad, pa te moram, ker si tepeža vreden. Šiba ti mora

pomagati, da se poboljšaš. Le vselej prav stori, in nikoli tepen ne boš. Če pa vbogal ne boš, tudi šibi odšel ne boš!“ — Ne pretepajte preveč; kar je preojstro, rado se skerha in škerbine dobi, ki se težko izbrusijo. Prevelika ploha pridna ni, in ako je še clo toča vmes, škodo naredi namesto koristi; enaka je s prehudim strahovanjem, ktero je zraven še s preklinjevanjem sklenjeno in z gerdim zmerjanjem. — Ne pretepajte premalo ali presladko: medena potica (gibanica) zdrava ni, po njej rado trebuh boli, od sladkanja pa serce. Ako se ti dete preveč smili, da mu pregledaš vse napake, prerastlo bo ternje in osat vso lepo setev v njegovem sercu; po ternju pa se grozdje ne bere, tudi ne pšenične zernje po osatu. — Ne pretepajte po krivici, da bi enega svojih otrok vbijali, drugega pa božali in izgovarjali, ter mu potuho dajali; ampak po zasluženju, da poreče, kakor je dobra hči svojemu očetu rekla njega dni: „Oče! le tepite me; saj sem zaslužila.“

Po teh naukih se ravnajte, ljubi starši! kedar je vašim otrokom svarjenja treba in strahovanja, in obljubim vam, da bo po tem svarjenje in strahovanje vam in vašim otrokom v blagor in zveličanje. Sv. Andrej, ki je bil iz imenitne Korzinijeve rodovine doma, in je kar škof v mestu Fiezole (Fiesole) na Toškanskem l. 1373 umerl, bil je v svojem 12. letu že ves popačen in malopriden, in zdaj je cele tri leta še bolj rastel v hudobiji, tako, da je še clo svojo mater gerdo zasramoval. Njegova mati pa ga je bila Bogu zaobljubila, še preden je na svet prišel; ravno zato je bila še tem bolj žalostna zavoljo njegovega razuzdanega življenja. In tedaj gre, in z vso resnobo in ostrostjo posvari svojega malopridnega sina, ter mu med drugim pravi: „Moj sin! zdaj pač prav dobro spoznam, da si ti tisti volk, od kterega se mi je tisto noč pred tvojim rojstvom sanjalo, da sem ga rodila. Akoravno pa je imel volčjo podobo, sem ga vendar-le vidila proti cerkvi hiteti, in v cerkev stopivši se je v ovco spremenil. Vedi tedaj, da je že zadnji čas, da se cerkvi božji v službo izročiš, zakaj cerkvi božji smo te zaobljubili.“ Andrej osupne, kedar zasliši te resnobne materne besede. Kar nič več mu nočejo iz glave, še clo po noči jih premišljuje, ker mu ne dajo zaspati, dokler terdno ne sklene,

spokoriti se. In na to stopi v samostan, postane minih karmelit, prednik (prior) v Fiorenci, škof v Fiezoli, in po smerti velik svetnik, kterega je Bog sam poveličal z obilnimi čudeži. — Poglejte, keršanski starši! pametnega svarjenja in strahovanja lep vspeh in žlahni sad, kedar se tisto prav zgodi, na pravem mestu in o pravem času.

3. Kar sem vam pa še posebno priporočal, kedar sem govoril od učitve in voditve otrok, priporočam vam tudi v ozir lepih zgledov in v ozir svarjenja in strahovanja. Kakor morate pridno moliti, da bote svoje otroke z dobrim vspehom podučevali in k dobremu napeljevali, ravno tako morate tudi goreče Boga prositi, da bodo vaši dobri zgledi pri otrocih kaj zdali, in da jim bo vaše svarjenje in opominjevanje tudi kaj pomagalo. Sv. Jakob (5, 16) priporoča in pravi: „Molite eden za drugega, da bote ohranjeni.“ Nekteri starši z vsem svojim podučevanjem, prigovarjanjem, svarjenjem in strahovanjem ravno zato tako malo opravijo pri svojih otrocih, ker premalo molijo za svoje otroke. Sv. Pavl uči: „Tedaj ni nič, kteri sadi, in nič, kteri priliva, ampak Bog je, kteri rast daje.“ (I. Kor. 3, 7.) Je travnik slaba trava prerastla, in namesto detelje po senožeti strupen ušivec cvete, ni zadosti, da se strupena zel le poverhoma pokosi, korenine pa v zemlji pusté; hitro zopet oživijo in ozelenijo, in rastejo močnejši kakor poprej. Potreba je škodljivo zel s korenino poruvati, senožet preorati in obsejati z žlahnim semenom. Tudi pri mladini samo podučevanje in spodbudovanje še ne zadostuje, zgol strah ne koristi, in sama šiba slabih navad ne potrebi, ktere pri otrocih že v nježni mladosti na svitlo polukajo. Treba je tudi goreče molitve. Za otročje serce mora biti podučevanje setev, svaritev brana, šiba oralo, molitev pa pohleven dež. To resnico je že v stari zavezi prav dobro spoznal bogoljubni Job, in je zatega voljo vsak dan Bogu daritve daroval, in ga prosil, da bi on s svojo vsegamogočno pomočjo podpiral otroke, da bi se kje ne pregrešili, ampak da bi bogaboječe živeli.

Po Jobovo ravnajte tudi vi, preljubi starši! in pridno molite za svoje otroke. Molite, da bi vam nobeden ne umerl

brez svetega kersta, ampak da bi vsi sveti kerst prejeli, gnado svetega kersta ohranili, in zmerom nedolžno živeli. — Sosebno pa takrat molite za svoje otroke, kedar se znajdejo v kaki nevarnosti ali kedar vam zaidejo na slabe pota in v pregrehe. Tem hudobniši in tem terdovratniši ko prihajajo, tem pridniši in priserčniši morate za-nje moliti. Razgledujte se nad sveto Moniko. Sv. Monika si je neizrečeno veliko prizadevala, da bi bila v božjem strahu izredila svojega sina Avguština; pri vsem tem pa je Avguštin vendar-le prav hudobno živeti začel. To pa je Moniki večo bolečino narejalo pri sercu, kakor ko bi ga bila mertvega vidila ležati pred seboj. Bridko-bridko je jokala, in neprenehoma zanj molila. V tej žalosti in dušni britkosti se je podala do nekega prav pobožnega škofa, in ga je lepo prosila, da bi jej pomagal njenega razuzdanega sina nazaj pripraviti na pravo pot. Škof jej upanje dela, da bo že molitev pomagala, naj le pridno moli za svojega sina. Ko pa sveta Monika svojo prošnjo še enkrat ponovi, jej škof odgovori: „Idi le, kajti mogoče ni, da bi pogubljen bil sin, za kterega tolikanj solz preliva mati njegova.“ Veliko let je tedaj sveta Monika neprenehoma molila za svojega zgubljenega sina, vsa skerbna je za njim hodila, iz daljne Afrike se je clo v Rim za njim podala, da bi ga bila z Bogom spravila in spreobernila. In Bog se je ozerl na njene solze in je uslišal njeno molitev. Avguštin, njeni sin, se spreoberne in posihmalo prav pobožno živi, in postane sveti škof in velik cerkven učenik. Od svojega spreobernjenja sveti Avguštin sam tako-le pripoveduje: „Bil sem v tamo zakopan; pa solze moje matere so te omečile, o Gospod! da si mi podal svojo dobrotljivo roko in me potegnil iz tame.“

4. Preljubi očetje in mile matere keršanske! sreča ali nesreča prihodnjih dni je v vaših rokah. Ta sreča ali nesreča so vaši otroci. Kakor jih bote izredili, — take čase, slabe ali dobre bomo imeli mi, — šibo kervavo ali zlato krono pa vi — po svojih otrocih. Oh, redite jih tedaj v božjem strahu, ter jih podučujte, k dobremu napeljujte, jim z dobrim zgledom svetite, jih po pameti strahujte in pridno zanje molite! Lepo

izrejeni otroci vam bodo v veselje in čast že v sedajnem življenju, v veliko tolažilo na smertni postelji in na sodbi božji. Nasproti pa čaka šiba božja vseh brezvestnih staršev, ki svojih dolžnost do otrok nočejo spolnovati. Takim zanikernim in hudobnim staršem Bog sam ojstro žuga, rekoč: „Jaz sem Gospod, tvoj Bog, močen, goreč Bog, ki pokorim hudobijo očetov nad sinovi do tretjega in četertega rodu nad njimi, ki me sovražijo“, (II. Moz. 20, 5.) česar nas sam Bog obvaruj! Amen.

LII. Keršanski nauk.

Dolžnosti varhov, rednikov in učenikov do rejencov in učencov.

1. Imenitne in težavne so dolžnosti, ki jih imajo starši do svojih otrok. Otrokom ne le za telesne, ampak tudi za dušne potrebe lepo skerbeti, ter jih v keršanskem nauku in drugih potrebnih rečeh pridno podučevati, jih po pravem potu voditi in v dobrem vaditi, jim v vseh rečeh lepe zglede dajati, jih od hudega odvračati in po pameti strahovati, so imenitne pa tudi težavne reči. Blagor staršem, ki zvesto spolnujejo vse te svoje dolžnosti! Gorje pa tudi tistim staršem, ki jih zanemárjajo!

In kedar starši zanemarjajo svoje dolžnosti do otrok, ali kedar otrokom starši odmerjó, takrat stopijo varhi, redniki, oskerbniki in učeniki na njih mesto. Versta tedaj zdaj nanese tako, da vam razlagati začnem

Dolžnosti varhov, rednikov in učenikov do rejencov in učencov.

2. Najpoprej bom od dolžnost varhov, rednikov in oskerbnikov do rejencov kaj povedal, potem pa dolžnost učenikov ali učiteljev do učencov.

A. Dolžnosti varhov, rednikov in oskerbnikov do rejencov.

3. Kedar je Bog enemu ali drugemu kakega rejenca v hišo dal, ima ta varh, rednik in oskerbnik do svojega rejenca ravno tiste dolžnosti, ktere imata oče in mati do svojih lastnih otrok. Dušo in telo mu mora lepo oskerbljevati, za njegovo časno in večno srečo mora previdno skerb imeti. Skerben mora biti za njegovo življenje, zdravje in premoženje, in še tem bolj skerben mora biti za njegovo dušno zveličanje. Ravno zato ga mora lepo podučevati v resnicah svete vere in v drugih potrebnih in koristnih rečeh, mora ga po pravem potu voditi in v dobrem vaditi in vterdovati, mora mu z lepim zgledom pravo pot kazati, mora ga s poterpežljivostjo in ljubeznijo od hudega odvračevati in ga po pameti strahovati, in more pridno zanj moliti. To mora storiti:

a) že zavoljo Boga, kteri to zapoveduje. Modri Sirah (17, 12.) pravi: „Bog je vsakteremu zapovedal za bližnjega skerbeti.“ Kdo pa je varhu in redniku zraven lastnih otrok bolj blizo kakor njegov rejenec? Sv. Pavl uči: „Ako kdo za svoje, in zlasti za domače nima skerbi, zatajil je vero, in je hujši memo nevernika“, to je: on se je keršanstvu odpovedal, ker se je ljubezni odpovedal, ktera je znamnje pravega kristjana; je hujši kakor nevernik dolžnosti keršanstva še ne spozna. (I. Tim. 5, 8.) Med domačimi pa so kar za otroci na pervem mestu rejenci. Kakor hitro tedaj takega rejenca pod streho vzamete in v izrejo sprejmete, s tim — če tudi ne očitno in na glas, vendar le natihoma — Bogu obljubo storite, da mu bote namestovali očeta in namestovali mater. Zvesto torej spolnujte to svojo obljubo!

Svoje rejence morate po keršansko izrejati

b) zavoljo svojih rejencov, kteri smejo to po vsi pravici od vas pričakovati. Kdo zamore neki tako vbogo zapuščeno siroto, ki nima ni očeta ni matere, bolj zdatno potolažiti, in mu ranjcega očeta in pokojno mater lepši nadomestovati, kakor varh ali rednik in njegova gospodinja, ako mu z vso ljubeznijo, čuječnostjo in zvestobo skerbita za to, za kar mu oče in mati ne moreta nič več ne skerbeti, ker sta mu odmerla? To je res neizrečeno imenitno delo keršanske ljubezni, ktero delo keršanske ljubezni rejenci po vsi pravici terjati zamorejo od svojih rednikov in oskerbnikov. Gorje otrokom, ki staršev nimajo, in jih varhi in redniki v nemar pustijo! Taki otroci grejo večidel po zlem na duši in na telesu! In kdo ima vse to na vesti? Kdo drugi, kakor njih nemarni redniki in zanikerni oskerbniki!

Da svoje rejence po keršansko izredite, zahteva od vas

c) tudi vaš lastni blagor in blagor vaših lastnih otrok. Srečen namreč je le tisti zakon, srečna je le tista hiša, v kteri prebivajo mir, edinost in ljubezen. Edinost in zastopnost pa se najlagleje podre v taki hiši, v kteri otroci različnih staršev skupej živijo, v kteri domači otroci in rejenci skupej prebivajo. Ljubezen do lastnih otrok le rada prevaguje, in rejence nazaj postavlja ali še clo zametuje. Otroci in rejenci pa vse to-le naglo spazijo in spoznajo. Iz tega pa se izhaja, da so uni le radi ošabni in napuhnjeni, ti pa nevoščljivi in zavidljivi. In od tod pride nepokoj v hišo in prepir, nasprotna nezaupnost in sovraštvo. Ako tedaj oče in mati svojim rejencem nista prava keršanska oskerbnika in rednika, zginila bo iz hiše vzajemna ljubezen, zginilo bo vzajemno zaupanje, in namesto tega se bo v hišo vgnezdila nevošljivost in sovraštvo; bogaboječnost se bo zgubila, otročja izreja se bo zanemarjala, božji blagoslov bo hišo zapustil, in vse gospodarstvo pojde rakovo pot in po zlem.

4. Da vas ne zadene taka nesreča, prizadevajte si

a) da si pridobite kar iz perva zaupanje svojih rejencev. Dodajte jim vsegdar prijazne besede. Kedar jim kaj zapovedujete, zapovedujte jim le z lepo in s pohlevnostjo. Prizanašajte jim, ter prizanašajte še bolj kakor svojim lastnim otrokom. Opominjajte jih, pa če jih tudi resnobno opominjate, opominjajte jih vendar le vselej z očetovsko ljubeznijo. S takim ravnanjem si bote pridobili njihove serca, njihovo zaupanje, njihovo ljubezen.

b) Bodite skerbni za časno srečo svojih rejencov. Ravno zato pazno na to glejte, da se jim očetova ali materna dota ne porazgubi, marveč varčno in previdno ž njo gospodarujte, da se jim še clo namnoži. Neizrečeno velika krivica bi bila, ko bi s slabim gospodarstvom, z zapravljivostjo, z igro, s pijančevanjem ali z lenobo ob premoženje pripravljali svoje rejence.

c) Nikar svojih lastnih otrok lepši ne oskerbljujte kakor svojih rejencov. Svojim lastnim otrokom boljšo hrano dajati, lepšo obleko jim omišljevati, kakor pa rejencom, — svojim lastnim otrokom lagleje opravilo odkazovati, težavniše dela pa rejencom nakladati, je krivica, ktera le prepogostoma veliko razpertja spočenja med rejenci in otroci. Res je sicer, da napačno ni, ako do svojih lastnih otrok večo ljubezen imate v svojem sercu kakor do svojih rejencov, toda ta vaša ljubezen ne sme nikoli nespametna biti ali pa še clo krivična do rejencov.

d) Izrejajte svoje rejence po keršansko. Skerbni bodite za njihovo dušno zveličanje. Z besedo in z zgledom jih k bogoljubnemu keršanskemu življenju napeljujte, in zvesto jih v priserčni molitvi Bogu izročujte, da jih bo podpiral s svojo gnado in vodil po pravem potu.

e) Čuječi bodite sami nad seboj, da vam ne bodo vaši rejenci v spodtiko. Lepa postava rejenca ali rejenke, vsakdanja obhoja ž njimi, vzajemna prijaznost in druge enake reči niso brez nevarnosti in so v padce služile že

mnogim rednikom, varhom in oskerbnikom. Lepo je svoje dni bogoljubna deklica odgovorila brezvestnemu svojemu redniku, kteri jo je zelezoval in enkrat — malo, da ne — s silo v greh napeljal: „Oh, za voljo božjo! pustite me. Vi bi me morali od greha odvračevati, nikar pa v greh zapeljevati!“ Prisiljena je bila, hišo zapustiti, in si pri drugih ljudeh kruha služiti, in je v Ljubljani umerla pred nekterimi leti. To je res strašna reč, ako redniki sami v greh zapeljujejo svoje rejence in rejenke, kakor nekdaj nesramna Putifarca nedolžnega egiptovskega Jožefa! Kedar tedaj kdo vidi, da skušnjave nanj pritiskajo, najpoprej ko more z lepo in pošteno iz hiše odpravi rejenko ali rejenca, da nevarnosti še o pravem času pot prestriže in pride nesreči v okom, in da ga ne zadene šiba božja, s ktero Bog že v stari zavezi po Mozesu žuga, rekoč: „Vidove in sirote ne poškodovajte; če ju poškodovate, bodo vpili k meni, in jaz bom uslišal njuno vpitje, in moja jeza se bo vnela, in vas bom udaril z mečem, in vaše žene bodo vidove, in vaši otroci sirote.“ (II. Moz. 22, 22—24.)

5. Zdaj, ko sem vam na kratko dopovedal dolžnosti varhov, rednikov in oskerbnikov do rejencov, vam bom razložil še

B. Dolžnosti učiteljev ali učenikov do učencov.

Mnogi ljudje prav napačno ravnajo, ako učenika zaničujejo in njihov stan, zato, ker je učiteljski stan večidel reven stan, in ker imajo učitelji večidel le majhne, pičle dohodke. Akoravno učeniki večidel le revno živijo, vendar le je njihov stan imeniten stan in njihova služba imenitna služba, in vse časti in hvale vreden je učenik, ki prav in zvesto opravlja svojo službo.

Učitelj, ki prav in zvesto opravlja svojo službo, s tim

a) otrokom, svojim učencom, veliko koristi. Koliko lepih zmožnost spi, koliko dragih talentov tiči marsikterikrat v vbogih, revnih otrocih! Te lepe, nadepolne zmožnosti je treba buditi, uriti in voditi, da ne zaležijo in ne ostanejo v prahu

zakopane. Ako se tedaj učenik trudi, da otroke v šoli podučuje v branju, pisanju, računjanju, in ako njihove mlade, nedolžne duše lepo po keršansko omikuje in olikuje, nadeluje jim s tim pot do njihovega prihodnjega blagostanja, do njihove prihodnje sreče, in jim včasih clo do viših učenost in imenitnišega stanu odpira vrata. Kdo tega ne ve, kako koristen in hasnovit da je pervi nauk mladim ljudem? Otrok ne more pobožnih in resnično srečnih narediti ne imeniten rod, ne bogastvo, ne veljava staršev, ampak le lepo podučevanje in keršansko odgojevanje.

Učitelj, ki verno opravlja svojo službo, s tim

b) staršem poskerbi obilno tolažilo. To ni kaka si bodi majhna reč, da starši učeniku izročijo to, kar najljubšega in dražejega imajo; izročijo svoje otročiče, ki so meso iz njihovega mesa, kerv iz njihove kervi, ktere ljubijo ravno kot punčico v svojem očesu, — izročijo v taki starosti in takih letih, v kterih se tako lahko spridijo in popačijo. Ni čuda tedaj, da skerbni starši marsikterikrat svoje otroke s težkim sercom odpravijo v šolo. Ako je pa učenik priden, čuječ in pobožen, in si skerbno prizadeva, da bi svoje ljube učenčike v božjem strahu izredil, v vseh potrebnih in koristnih rečeh lepo podučil, bo s tim neizrečeno veliko veselja in tolažila napravil njihovim staršem.

Učenik, ki pridno in zvesto opravlja službo, s tim

c) tudi cerkvi in deržavi opravlja veliko in imenitno službo. Iz otrok odrastejo deržavljani, in iz majhnih kristjanov postanejo veliki kristjani. Kdo pa otroke najpoprej mika in lika, da v poznejših letih postanejo bogaboječi katoljški kristjani, pobožni duhovni pastirji, verli uradniki, hrabri vojaki, pošteni naprejpostavljeni ali predstojniki? Zraven staršev in duhovnih pastirjev ima pri tem imenitnem opravilu tudi pobožni učitelj svoj del.

Iz tega se vidi, da je res prav potrebno, da učenik prav pridno in zvesto opravlja svojo službo.

6. To se pa zgodi:

a) Ako si skerbno prizadeva, prilastiti si vse za svojo službo potrebne lastnosti. Ko bi učeniku nič na skerbi ne bilo, da bi si prilastil za učiteljsko službo potrebnih zmožnost in lastnost, vtegnil bi otrokom in staršem, in cerkvi in deržavi napraviti toliko škodo, da bi se na leta in leta nič več ne dala poravnati.

b) Na dalje mora pobožno in spodbudno živeti. Učenik cilj in konec svojega poklica in svoje službe doseže le takrat, kedar sebi izročene otroke podučuje, vodi in redi tako, da postanejo pobožni in bogaboječi ljudje. Otroci pa bi nikakor ne mogli imeti spoštovanja do učenika, nad kterim bi ne vidili niti vere, niti pobožnosti, niti bogoljubnega zaderžanja. Od takega učitelja bi se nikakor ne naučili pobožnosti in bogaboječnosti. Učitelj mora cerkvi pomagati, duše učenikov za Kristusa odgojevati. Tega pa bi nikakor doseči ne bil v stanu, ako bi bil pijanosti vdan, ali ves v igro zamaknjen ali pa v druge pregrehe zamotan, zavozljan in zakopan, ali pa ko bi vsem ljudem znano bilo, da je učitelj zmed vseh najbolj mlačen kristjan in najbolj lahkomišljen in nemaren hišni gospodar, ali da otroke, svoje šolarčke, še clo v hudo zapeljuje, namesto da bi jih k dobremu napeljeval. To bi bila strahu in groze polna reč, ako bi bili otroci v poznejših letih prisiljeni spoznati in obstati, da so se od svojega lastnega učitelja navadili te ali une napake, naučili te ali une hudobije in hude reči. Da torej keršanski učenik svojim učencom ne bo v padec služil, temveč v vstajenje, potrebno, neobhodno potrebno je, da drugim naprej sveti z lučjo žive vere, resnične bogaboječnosti in spodbudnega bogoljubnega obnašanja. Ako tega ne stori, bo otrokom v pogubljenje pot naravnal, staršem žalost narejal, cerkev z malopridnimi kristjani napolnil in domovino z nevrednimi deržavljani obsejal.

c) Učenik je dolžen, otroke pridno podučevati, ter podučevati z ljubeznijo, krotkostjo in poterpežljivostjo. Nekteri učenčiki, ki so bistrega uma, naglo sprejemajo nauk; drugim pa, ki niso tako brihtnega in jasnega uma,

gre le težko v glavo. Po teh različnih lastnostih, zmožnostih in talentih mora učitelj svoj nauk obravnati, mikavnega in prijetnega ga narejati, da se bodo otroci radi učili kar sami ob sebi brez vse sile in vsega nalezanja in priganjanja. Vse to pa bo učenik dosegel, ako bode neutrudeno priden, priserčno ljubezniv in stanovitno poterpežljiv. Kakor hitro pa otroci nad učenikom spazijo, da je nemaren, čmeren in da nima veselja do svojega poklica, da je nepoterpežljiv, jezoviten in togoten pri podučevanju, zgubijo polagoma vse veselje do nauku, in postanejo termasti, nepokorni in vporni: in starši jamejo tožiti, duhovski in deželski predstojniki grajati takega učenika, in le gledajo, da bi si ga iz poti spravili, in le rado se zgodi, da zavoljo enega ali drugega takega učenika pride ves učiteljski stan v slab sloves in na slab glas.

d) Učitelj je zavezan, na vso moč od hudega odvračevati svoje učence. Ker so otroci bolj k hudemu nagnjeni kakor k dobremu, treba je resnega in stanovitnega prizadevanja, da jih bo zamogel učenik po pravem potu voditi, na pravem potu ohraniti. Zanikernost in nemarnost, neresničnost in laž, nespodobne in nespametne besede, žaljivo in zbadljivo zmerjanje, jeza in togota in zraven preklinjevanje in nagajanje, suvanje in pahanje, terdovratnost in svojeglavnost, nevbogljivost in nepokorščina, gerdo in nespodobno obnašanje v cerkvi, to so po navadi perve pregrehe in poglavitne napake pri otrocih, in učenik si mora prizadevati z vso skerbjo, da jim v okom pride še o pravem času, v okom pride s tim, da primerno podučuje in pametno strahuje. Ravno zato mora učenik svoje učenčike skerbno odvračevati od takih nevarnih krajev, ter pivnic in plešišč, pohujšljivih iger in drugih enakih zakotij pregrehe, in jim ojstro zaterdovati, da na take in enake kraje nikakor ne smejo, nikakor ne smejo tudi takrat ne, ko bi jim nespametni starši kaj takega clo dovolili. Zakaj ako se otroci strupa enkrat že navzamejo, jim je težko kdaj več pomagati. V takih primerlejih jih je treba ojstro strahovati, kedar ne vbogajo in se pregrešijo, toda strahovati jih je treba modro in previdno, prav po očetovo, ne kakor bi se hotel nad njimi zmaščevati, ampak iz ljubezni, ktera jih želi poboljšati in jim na pravo pot pomagati. Tudi je treba take pre-

greške in pregrehe staršem na znanje dajati, da tudi starši, ako so pametni, učenika podpirajo, kedar si prizadeva, od hudega odvračevati njihove otroke.

e) Učenik mora svoje učenčike tudi k dobremu priganjati in jih k pobožnosti napeljevati. Prizadevati si mora, da jim globoko v spomin vtisne preimenitne resnice naše svete vere, in da oživlja v njihovem mehkem sercu resnično bogaboječnost, stud nad grehom, spoštovanje do svetih reči in cerkvenih obredov in opravil, veselje in ljubezen do molitve, lakoto in žejo do božje besede, živo hrepenenje do gnade svetih zakramentov, sosebno zakramentov svete pokore in svetega rešnjega Telesa. Iz tega namena mora učitelj sleherni nauk pričenjati in skončavati s priserčno molitevjo, mora, ako je mogoče, svoje učenčike vsak dan skerbno k sveti maši voditi, in pazno na to gledati, da se otroci pri tem tolikanj svetem opravilu obnašajo pazno, spodobno in pobožno. Blagor staršem in blagor soseski, ki takega učitelja ima.

Lep zgled, nad kterim naj bi se razgledovali vsi učeniki, imamo nad pridnimi in bogoljubnimi šolskimi brati, kteri živijo in mladino podučujejo v nižejih šolah po pravilih svojega miniškega reda. Ta red ali orden izpeljuje svoj začetek od Janeza Kerstnika de la Salle, kteri je leta 1651 luč sveta zagledal v mestu Rems (Rheims) na Francoskem. Kedar se je izšolal in bil v mašnika posvečen, prevzel je vodstvo nekega ženskega reda, ter reda učenic, ktere so se imenovale hčere deteta Jezusa, in so podučevale zapuščene sirote in druge revne otročiče. Pozneje je začel resno premišljevati, kako bi zamogel vtemeliti napravo ali ustav, v kterem bi možki učeniki zastonj podučevali nevedne otročiče. Toda veliko zaderžkov se mu je pri tem na pot nastavljalo, in mnogo britkost je moral zavoljo tega preterpeti. Še le pet let po njegovi smerti, ter leta 1724 so bile poterjene pravila njegove vstanovitve, ktera je bila v naslednjem letu po pismu (buli) svetega očeta Benedikta XIII. vverstena med cerkvene rede ali ordne. Po pravilih tega reda keršanski šolski bratje niso duhovskega, ampak so svetovnega stanu, vendar pa se zavezujejo s trojno evangeljsko obljubo radovoljnega uboštva, vednega devištva in vedne pokorščine pod duhovnim poglavarjem. Namen tega

reda je ta, da zastonj podučujejo otroke v nižejih šolah. Pravega keršanskega podučevanja se učijo v svojem ustavu ali samostanu, v kterem enako drugim minihom pod svojim prednikom bogoljubno živijo in se izurjajo in izučujejo za svoj poklic. Leta 1838 je ta koristni meniški red imel že 2299 bratov, kteri so v 522 šolah podučevali 141.074 učencov. Od tistihmalo pa se je silno razširal na vse kraje, posebno po Belgiji in po Francoskem.

7. Za sklep naj zdaj še vsem keršanskim staršem eno besedo na serce položim. Poglejte, keršanski starši! veliko truda in obilno težav imajo skerbni učeniki pri podučevanju vaših otrok. Nikarte, da bi jim s svojim nespametnim obnašanjem njihovi težavni stan narejali še težavniši in da bi jim grenki kosec kruha, ki ga vživajo, s svojim napačnim zaderžanjem še hujši opelinili! Nikar jih ne ogovarjajte in jim sirovo in nezarobljeno ne očitujte, kedar so prisiljeni ojstrejši v strah jemati vaše termaste otroke! Nikar jim ne oponašajte borne bire in kervavo zasluženega plačila, kterega ste jim odrajtovati zavezani! Spoštujte jih in v časti jih imejte kakor svoje podpornike in pomočnike, ki vam pomagajo po keršansko izrejati vaše otroke, ter vterdovati njihovo časno in večno srečo, in pazno na to glejte, da bodo tudi vaši otroci svoje učenike vsegdar spodobno spoštovali in lepo vbogali! Hvaležni jim bodite kar svojim dobrotnikom, ki vam veliko nepreplačljivo dobroto skazujejo s tim, da vam odrejajo vaše otroke v bogoljubne kristjane in pridne deržavljane, in radovoljno jim odrajtujte, kar jim gre, in še več, kakor jim gre. Podpirajte njihov trud s tim, da otroke zvesto v šolo pošiljate in skerbno na to gledate, da se otroci pridno učijo. Le če šolo pridno podpira domača hiša in jej zvesto roko podaja, bo se obilni blagoslov iz šole spet nazaj povračeval v domačo hišo. Amen.

LIII. Keršanski nauk.

Dolžnosti gospodarjev in gospodinj do hlapcev in dekel.

1. Iz poslednjega keršanskega nauka ste se učili, da imajo varhi, redniki in oskerbniki do svojih rejencev in učitelji do svojih učencov enake dolžnosti, kakoršne imajo starši do svojih otrok. Dolžni so skerbeti za časno in večno srečo svojih rejencov in učencov. V ta namen jih morajo lepo podučevati, v dobrem vaditi in uterdovati, jim z lepim zgledom naprej hoditi, jih od hudega odvračevati in po pameti strahovati. — Enake dolžnosti imajo pa tudi gospodarji in gospodinje do hlapcev in dekel.

Poslušajte tedaj danes, ktere so:

Dolžnosti gospodarjev in gospodinj do hlapcev in dekel.

2. Dolžnosti, ki jih imajo gospodarji in gospodinje do hlapcev in dekel, so imenitne dolžnosti, in Bog bo enkrat natanjčen odgovor tirjal od gospodarjev in gospodinj, kako so spolnovali te svoje dolžnosti. Modri mož pravi v sv. pismu: „Ojstra sodba se godi njim, ki so naprejpostavljeni. Zakaj nizkemu se skazuje usmiljenje, (se mu majhna kazen prisodi), mogočni (oblastniki) pa bodo močno kaznovani. Ker Bog ne bo nikomur gledal na obraz, in se ne bo bal mogočnosti nobenega; zakaj on je vstvaril nizkega in mogočnega, in za vse enako skerbi.“ (Modr. 6, 6—8.) Da bote tedaj le tolikanj imenitne dolžnosti, zavoljo kterih vas čaka tolikanj ojster odgovor, zvesto spolnovati zamogli, vam jih moram na drobno razložiti.

Hlapci in dekle imajo dušo in telo, kakor vsak drugi človek. Ravno zato imajo gospodarji in gospodinje do njih dvojne dolžnosti: ene zadevajo njihovo dušo, druge njihovo telo, ali — kar je vse eno: gospodarji in gospodinje so dolžni skerbeti za dušne in telesne potrebe svojih hlapcev in dekel.

I. V o z i r duše svojih hlapcev in svojih dekel so gospodarji in gospodinje dolžni skerbeti, da hlapci in dekle pobožno in bogaboječe živijo. Sv. Pavl piše: „Pobožnost je za vse koristna, in ima obljubo sedajnega in prihodnjega življenja.“ (I. Tim. 4, 8.) Poprej že, preden so k vam v službo stopili, so že kerščeni bili vaši hlapci in vaše dekle. Tedaj so že poprej bili božji služabniki, preden so postali vaši služabniki. Ravno zato pred vsem drugim skerbite, da bodo Bogu vsegdar spodobno čast skazovali in mu zvesto služili. Zakaj če Bogu zvesto služijo, bodo tudi vam zvesto služili; ako pa Bogu zvesto ne služijo, se tudi vi nikakor ne morete zanašati na njihovo zvestobo. In da bodo vaši hlapci in vaše dekle Bogu zvesto služili, morate

a) najpoprej pridno gledati na to, da s o dobro poučeni v kerščanskem nauku ali v resnicah naše svete vere. Ako kdo naukov svetega evangelija ne pozna, tudi ne more po njih živeti in ravnati. Če ne ve, kaj mu Bog zapoveduje in kaj mu prepoveduje, tudi ne bo vedel pervega spolnovati in drugega opuščati. — Sosebno so gospodarji in gospodinje dolžni skerbeti za poduk takih hlapcev in dekel, kteri se znajdejo v veliki nevednosti, ali kteri staršev nimajo, ali pa kteri so tako daleč proč od svojih staršev, da jim starši ne morejo dati nobenega podučevanja. Dolžni so, da jih sami podučujejo, in jih tudi pridno pošiljajo k božji službi ob nedeljah in zapovedanih praznikih, pošiljajo k pridigam in kerščanskim naukom. In da bodo hlapci in dekle tem zvestejši poslušali božjo besedo, jih je treba nič manj kot lastne otroke popraševati, kaj so si v spominu ohranili iz pridig in kerščanskih naukov. — K temu lepo opominja sv. Avguštin vse kerščanske gospodarje in gospodinje, rekoč: „Svojim otrokom vtegnete sicer boljšega kruha dati kakor svojim poslom

hlapcem in deklam); toda obadvojnim morete dajati enak kruh za dušo, kteri je podučevanje.“

Te svoje dolžnosti pa nikakor ne spolnujejo tisti gospodarji in tiste gospodinje, kterim je le to na skerbi, da jim hlapci in dekle opravljajo navadne dela in opravila; za to pa se kar nič ne zmenijo, ali so v resnicah svete vere podučeni ali ne. Na razvalinah podertega Siona je sedel svoje dni prerok Jeremija, in je britko jokal, ko je vidil, da so bili Judovski učeniki v sužnost odpeljani z drugim ljudstvom vred, in da je le samo reven ostanek ljudstva na mestu ostal, na mestu ostal brez dušne in telesne hrane, na mestu ostal brez poduka in tolažila. Rekel je: „Jezik tiči dojenčiku na nebu zavoljo žeje: otroci kruha prosijo, in nikogar ni, da bi jim ga lomil.“ (Žal. pes. 4, 4.) Med nami telesnega kruha tu in tam včasih zmanjkuje, duhovnega kruha pa nam nikoli ne zmanjka. Zredoma se vsako nedeljo in vsak zapovedani praznik v pridigah in keršanskih naukih oznanuje božja beseda, in vernim kristjanom lomi božjih naukov nebeški kruh. In vendar bi bil prerok Jeremija primoran, na novo vbirati svojo žalostno pesem, ako bi bival med nami, in bi vidil, kako da brezvestni gospodarji in gospodinje svojo družinjo doma prideržujejo, ter zdaj s tim, zdaj z drugim delom obkladajo, namesto da bi jo pošiljali k pridigam in keršanskim naukom; ali če si že tudi svojega hlapca ali deklo tu ali tam v cerkev spustijo, vendar le nič na to ne gledajo, ali hodi v cerkev, ali ne: ali posluša božjo besedo, ali ne! Pri takem ravnanju ni čuda, da duše njihovih podložnih lakoto in žejo terpijo, dan na dan bolj hirajo, umirajo, in se pogubijo. Ali povem vam, da njihovo pogubljenje bije tudi njihovim gospodarjem in gospodinjam na vest.

b) Da bodo vaši hlapci in vaše dekle zares božji služabniki, je zraven tega, da ste skerbni za njihovo podučenje v resnicah svete vere in da jih pridno pošiljate k pridigam in keršanskim naukom, potrebno tudi to, da čujete nad njihovim zaderžanjem, zakaj sveto pismo pravi: „Niso namreč pravični pri Bogu poslušavci postave, ampak spolnovavci postave bodo opravičeni.“ (Rimlj. 2, 13. Jak. 1, 22. Mat. 7, 21.)

Čuti morate tedaj in pazno gledati na to, da vaši hlapci in vaše dekle pobožno in bogaboječe živijo, zakaj le s pobožnim in svetim življenjem si bodo zaslužili večno zveličanje v nebesih, le s pravim keršanskim življenjem si bodo zveličali svojo dušo. Božja volja je, da ne skerbimo le samo za svoje lastno zveličanje, ampak tudi za zveličanje svojega bližnjega. Že v stari zavezi beremo te-le besede: „Bog je vsakteremu zapovedal za bližnjega skerbeti.“ (Sir. 17, 12.) In Jezus veleva, bližnjega ljubiti, kakor samega sebe. (Mat. 22, 39.) Kdo nam je pa bliže je, kakor naša družinja, ktera z nami vred pod eno streho prebiva, z nami vred iz ene sklede zajema? Po tem takem so gospodarji in gospodinje dolžni, skerbeti za lepo zaderžanje in s tim za dušno zveličanje hlapcev in dekel. K temu tudi sv. Avguštin lepo opominja vse gospodarje in gospodinje, ter pravi, da so gospodarji po svojih hišah ravno tako, kakor škofje po svojih škofijah za božjo službo molitev in pobožnost svoje družinje skerbeti dolžni. Oni morajo sebi izročene ovčice pasti po zdravih spašnikih in skerbno varovati, da se kak volk med nje ne pritepe, in kake ovce ne zgrabi in ne razterga. Skerbeti morajo, da njihova družinja vsak dan pridno moli, se ob zapovedanih postnih dnevih posti; čuti morajo, da v slabe tovaršije ne zahaja, in tudi skrivaj kaj hudega ne doprinaša.

Ako pa gospodarji in gospodinje tega ne storijo, in so po tem takem sami krivi, da njihova družinja pregrešno živi, ker nad njenim zaderžanjem skerbno ne čujejo, s tim deležni postanejo vseh tistih grehov, kteri se med družinjo godijo. Sveti Pavl pravi: „Ako kdo za svoje, in zlasti za domače nima skerbi, je vero zatajil, in je hujši mimo nevernika.“ (I. Tim. 5, 8.) Iz tega lahko posnamete, kako velika pregreha pred Bogom da je, ako gospodar in gospodinja za zveličanje svoje družinje ne skerbita. Po nauku sv. Pavla s tim veči greh storita, kakor ko bi se odpovedala svoji sveti veri, in sta pri Bogu v hujši zameri, kakor nevernik, kteri prave vere ne pozna in od keršanske ljubezni nič ne ve. Če je pa taka, pač res noben gospodar in nobena gospodinja ne moreta reči brez greha: „Kaj je meni mar za dušno zveličanje mojih hlapcev in dekel?“ Kako bi neki zamogla po pravici kaj takega reči, da bota mogla enkrat ravno od tega odgovor dajati na sodbi?

Saj uči sv. Pavl hlapce in dekle, rekoč: „Bodite pokorni svojim prednikom, in bodite jim podložni; zakaj oni čujejo kakor taki, kteri bodo za vaše duše odgovor dajali.“ (Hebr. 13, 17.) Gorje tedaj gospodarjem in gospodinjam, ki nimajo nobene skerbi v ozir zaderžanja svojih hlapcev in svojih dekel, in se je zavoljo njihove nemarnosti morda pogubil že eden ali drugi! Strašen odgovor jih čaka! Kako bodo obstali?

c) Tretja dolžnost gospodarjev in gospodinj do hlapcev in dekel je ta, da jim lepe zglede dajejo. Kar sv. Pavl piše svojemu učencu Titu, piše vsakemu gospodarju in sleherni gospodinji: „V vseh rečeh skazuj samega sebe zgled dobrih del, v nauku, v čistosti, v resnobnem obnašanju.“ (Tit. 2, 7.) In tudi gospodarjem in gospodinjam veleva usmiljeni Jezus: „Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaše dobre dela, in (z enakimi dobrimi deli) častijo vašega Očeta, ki je v nebesih“; (Mat. 5, 16.) zakaj gotova, neoveržljiva resnica je, da zgledi vse večo moč imajo do človeškega serca, kakor pa same besede. Kakor se otroci večidel po starših obernejo, ravno tako se tudi hlapci in dekle le radi obračajo po gospodarju in gospodinji. Kakoršen duh veje od gospodarja in gospodinje, takega duha se večidel navzamejo hlapci in dekle. Le po hišah poglejte, in prepričali se bote, koliki vspeh ima gospodarjevo zaderžanje do zaderžanja njegove družinje: Kjer bote našli pobožne gospadarje in gospodinje, ondi bote večidel tudi pobožne hlapce našli in bogaboječe dekle. Ondi pa, kjer gospodarju in gospodinji ni mar za bogoljubno in keršansko življenje, kar nič se ni čuditi, ako tudi družinja le na slabo stran vleče. Gospodar in gospodinja morata z lepim zgledom naprej kakor pri vsakdanjem delu tako tudi pri bogoljubnem življenju. To resnico nam naslednja prigodba prav živo postavlja pred oči: K nekemu samotarcu ali minihu, ki je bil na glasu, da zna modre in skrivnostne svete dajati, pride nekega dne žena, ter mu toži, da pri njeni hiši gospodarstvo zmerom bolj peša; zdaj se prikaže nesreča tu, zdaj tam, zdaj pri živini, zdaj pri kaki drugi reči. Iz besed, ki jih žena govori, modri mož kar hitro spozna, da je žena sama veliko kriva, da slabo gre pri hiši. Žena namreč je rada dolgo ležala, in namesto da bi bila sama pridno gospodinila, ter z lepim zgledom svetila

svoji družinji, pustila je, da je družinja sama gospodarila poleg svoje lastne volje. Ker je pa žena prosila posebnega pripomočka, s kterim bi svojo hišo v boljši stan pripravila, poda jej modri samotarec zaperto škatljico, rekoč: „Vzamite to-le škatljico, pa nikar je ne odpirajte, temveč vsak dan jo precej zjutraj zgodaj nosite po vsi hiši, po vseh hramih in tudi krog živine. Bote vidili, da vam bo to pomagalo! Ob letu mi pa škatljico spet nazaj prinesite.“ Žena vzame škatljico, gre vsa vesela domu, in stori, kakor jej je bilo rečeno. Pervi dan, ko škatljico okrog prenaša, zaleze v vinskem hramu deklo, ktera si je skrivaje vina točila. Drugi dan najde konje brez klaje in vse v nesnagi, in vidi, da hlapca ni doma. Tretji dan zapazi kuhinjsko deklo, ki si je posebno jed pripravljala. Tako se še marsikteri dan prepriča, da se jej pri hiši skoda godi, in je prisiljena, to in uno popraviti in preravnati, to in uno reč tudi sama v roko vzeti. Ko pa družinja spazi, da je gospodinja vse bolj skerbna in marljiva postala in pridna in delavna, obernilo se je tudi pri njej o kratkem vse na boljše. Ob letu nese žena škatljico nazaj; toda prav tesno jej je pri sercu, kedar vidi, da se bo morala ločiti od čudodelne škatljice. Prosila je samotarca, da bi jo smela še dalje obderžati. Modri mož jej odgovori, da jej škatljice nič več potreba ni, temveč naj le zmerom tako skerbno čuje nad hišo, kakor do zdaj, in bo vse lepo po sreči šlo. Ko pa žena le ne verjame, odpre minih škatljico, ter jej pokaže, da nič ni v njej razun listika z naslednjim napisom:

Skerbno čuj in pazno glej,
Kaj v hiši se godi:
Z lepim zgledom hod' naprej,
Da odverneš škodo si!

Zoper to dolžnost se močno pregrešijo gospodarji in gospodinje, ki slabe zglede dajejo svoji družinji, bodi si da so ošabni in nečimurni, bodi si da radi opravljajo in obrekujejo, bodi si, da pijančujejo in zapravljajo, bodi si, da so jezni in togotni, bodi si da se radi rotijo in preklinjajo, bodi si da zanemarjajo službo božjo ali sploh, da slabo in pohujšljivo živijo. Gorje jim ako zavoljo njihovega pohujšljivega življenja tudi njihovi hlapci in dekle malopridni postanejo! In trikrat

gorje jim, ako jih še clo sami zalezujejo in v greh zapeljujejo. Kam se bodo djali, kedar bodo iz ust pravičnega Sodnika zaslišali resnobne besede: „Daj odgovor od svojega hiševanja?“ (Luk. 16, 2.) O da bi pač vse take brezvestne gospodarje prestrašile in na pravo pot zavernile Zveličarjeve grozepolne besede: „Kdor pohujša kterega teh malih, ki v me verujejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinsk kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja. Gorje svetu zavoljo pohujšanja! Pohujšanje sicer mora priti, ali vendar gorje tistemu človeku, po kterem pohujšanje pride!“ (Mat. 18, 6. 7.) O da bi se te besede Jezusove prav globoko v serce vtisnili sosebno tisti brezdušni oštirji, ter pravi najemniki satanovi, ki nalašč mlado in razuzdano družinjo v hiši imajo, da vlačugarji in razuzdanci tem rajši k njim zahajajo in tem več denarja pri njih pustijo!

d) Da so gospodarji in gospodinje lepe zglede svoji družinji dajati dolžni, posname se tudi iz tega, ker bi brez lastnega lepega zgleda nevspešno in nezdatno bilo vse njihovo opominjevanje in svarjenje. Da so pa gospodarji in gospodinje dolžni, svariti svoje hlapce in dekle, kedar so svarjenja potrebni, tega ne more nihče vtajiti. Kaj ne, da bi se gospodar hudo pregrešil, ko bi vidil umirati svojega družinjčeta, in bi v rokah imel zdravilo, s kterim bi ga lahko zamogel smerti rešiti, pa bi mu ne hotel dati tistega zdravila? Ali pa bi ne ravnal še bolj neusmiljeno in ali bi se ne pregrešil še tem hujši tisti gospodar, kteri bi lahkomišljeno pustil, da bi se pogubila duša tega ali unega njegovih podložnih, ktero bi vtegnil rešiti z opominjevanjem in svarjenjem? Ali mar ni neumerjoča duša več vredna, kakor pa umerljivo telo? Ako se gospodar že nemega živinčeta usmili in mu pomaga, kedar ga v nevarnosti zagleda, mora se še tem bolj usmiliti svojega družinjčeta, kedar vidi, da se nahaja njegova duša v največi nevarnosti večnega pogubljenja. Po modrem Sirahu (4, 27.) opominja sveti Duh v svetem pismu: „Nikar se ne boj (svariti in opominjevati) svojega bližnjega pri njegovem padcu.“ Te besede veljajo slehernemu človeku, sosebno pa gospodarjem in gospodinjam.

Toda — bodi Bogu potoženo! — koliko je gospodarjev in gospodinj, ki k grehu svojih hlapcev ali dekel molčijo, ker se zamere bojijo! O nespametni ljudje! svojim podložnim se zameriti bojijo; Bogu pa, svojemu najvišemu Gospodu se nič ne bojijo zameriti se, kedar k grehu molčijo! Drugi k grehu svojih hlapcev in dekel molčijo, ker so sami zapopadeni v ravno tistih grehih, in se bojijo, da bi jim njihovi podložni ne očitovali, rekoč: „Zdravnik, ozdravljaj sam sebe.“ „Izderi poprej bruno iz lastnega očesa, in potlej glej, da izdereš pezdir iz očesa svojega brata.“ (Luk. 6, 42.) „Ves v grehih si, in ti nas učiš?“ (Jan. 9, 34.) Taki gospodarji in take gospodinje se res v težavnem stanu znajdejo, in to tem bolj, ako so sami pohujšali svojo družinjo. Tožil je svoje dni vbogi hlapec svojemu spovedniku, ter rekel: „Prišel sem služit k dobrim ljudem, in sem tudi sam vse boljši postal. Po tem sem v slabi hiši službo dobil, in sem tudi sam vse slabejše postal.“ Oh, kako strašna sodba in obsodba tiči v teh poslednjih, kratkih besedah! Mozeg in kosti morejo pretresti gospodarju in gospodinji, ktera zadevajo, ako jih dobro prevdarita in premišljujeta. Nasproti pa tudi z nedopovedljivim veseljem napaja serce gospodarju in gospodinji blaga zavest, ako sta tega ali unega malopridnega družinjčeta zavernila na pravo pot. Ravno zato skerbite, keršanski gospodarji in gospodinje! da naj poprej sami sebe resnično poboljšate, da bote po tem tudi svojo družinjo poboljšati zamogli. Ako hočete, postavim, hlapca, ki preklinja, pijančuje, zmika ali krade in druge nerodnosti doprinaša, odvaditi kletvine, pijančevanja, tatvine i. t. d., tudi vi nikdar nikar ne preklinjajte, nikdar nezmerni ne bodite v pijači, nikdar nikomur nobene škode ne storite! Ako hočete deklo poboljšati, ki je jezična, lažnjiva, opravljiva i. t. d. varujte se tudi vi sami na vso moč jezičnosti, laži in opravljanja. Zakaj le takrat bote zamogli z dobrim vspehom svariti svojo družinjo, ako ne bote tudi sami zapopadeni v ravno tisti pregrehi, zavoljo ktere opaminjate in svarite svojo družinjo, in bote deležni plačila, ki ga obeta sv. Jakob (5, 19. 20.), rekoč: „Bratje moji! ako kdo zmed vas zaide od resnice, in ga kdo verne; naj ve, da kdor grešnika verne od njegove krive poti, rešil bo njegovo dušo smerti in pokril veliko število grehov.“

Ako se pa kako družinjče kar nič ne zmeni za nobeno opominjevanje, in se nikakor poboljšati noče, odpravite ga iz službe, ker je nevaren vašim otrokom in vsi hiši. — Nasproti pa vbogljive in pobožne hlapce in dekle radi v svoji hiši ohranite in jih radi imejte. Modri Sirah (33, 31.) pravi: „Ako imaš zvestega hlapca, bodi ti tako ljub, kakor si sam sebi; ravnaj ž njim, kakor z bratom.“ Pobožni hlapci in bogaboječe dekle so velika sreča za vaše otroke, ker se bodo tudi vaši otroci od njih pobožnosti učili in bogaboječnosti, kakor se je je učila sv. Monika od pridne dekle, ktero so imeli v hiši njeni starši. Pobožni hlapci in bogaboječe dekle so pa tudi sreča za celo hišo, ker vtegne Bog ravno zavoljo njih blagoslovljevati in oblagrovati vso hišo, kakor je blagoslovljeval hišo Labanovo zavoljo pobožnega Jakoba, (I. Moz. 30, 27—30.) in hišo Putifarjevo zavoljo bogaboječega Jožefa. (I. Moz. 39, 5.)

e) Gospodarji in gospodinje morajo s svojimi hlapci in svojimi deklami lepo ravnati in po pameti, in morajo ž njimi poterpljenje imeti in usmiljenje. Keršanski gospodarji in gospodinje! prestavite se v duhu na mesto svojih hlapcev in svojih dekel. Mislite si, da bi vi bili hlapci in dekle, in bi drugim morali pod pokorščino biti in v strahu, in bi jim morali na vsak miglej pokorni biti, pokorni biti za borno hrano in majhno plačilo: povejte mi, kako bi vam bilo pri sercu, ko bi vas vaši gospodarji in vaše gospodinje za vsako malo reč grajali in zmerjali, bi vam vsako reč ojstro in terdo zapovedovali, in bi gerdo z vami ravnali, da s svojo nemo živino ne tako? Kaj ne, da bi se vam bridkobritko vžalilo tako ravnanje? Imejte torej pred očmi besede Zveličarjeve, ki pravi: „Vse tedaj, kar hočete, da vam ljudje storijo, tudi vi njim storite“, (Mat. 7, 12. Luk, 6, 21.) in ravnajte se po teh besedah tudi pri svoji družinji, ter jim nikdar nikar ne storite, kar bi vi radi ne imeli, da bi drugi vam storili; in se tako do njih zaderžite, kakor bi na njihovem mestu vi želeli, da bi se drugi do vas zaderžali. Ako bote lepo in prijazno ravnali s svojimi hlapci in deklami, bodo tudi oni vas radi imeli in radi pri vas ostali. Najdejo se hiše, v kterih dekla tudi po 20 let rada v službi ostane ali clo tako

dolgo, dokler služiti zamore; najdejo pa se tudi hiše, v kterih tudi najpridniša deklica ne more čez pol leta sterpeti. Od kod da to pride, ni težko vganiti.

Imejte zaupanje do svoje družinje. Ako človek kakega umazanega, razterganega otroka osnaži in obleče v čedno novo obleko, mahoma se bo vse spodobniši obnašal, in se ne bo zavalil v blato in vsako nesnago, kakor poprej, dokler je svojo razcapinjeno in zamazano obleko na sebi imel. Enako je tudi s hlapcem in z deklo. Ako vidita, da imata gospodar in gospodinja zaupanje do njih, prizadevata si v djanji pokazati, da jim po pravici zaupata gospodar in gospodinja. Ako pa se prepričata, da nobenega zaupanja nimata in da jima gospodar in gospodinja vsako reč pod ključ devata in pod ključavnico, ter jima še clo ljubi kruhek zapirata, ni čuda, da ju skušnjava premaga in da nezvesta postaneta.

Nikar ne zahtevajte od svojih hlapcev in dekel, da bi bili v vsem popolnoma, kakor angeljci iz nebes. To vesta, da ga ni nobenega človeka, kteri bi ne imel nobenih slabost in nobenih pomanjkljivost nad seboj; brez pomanjkljivost niste ni vi ni vaša družinja; in če že pomanjkljivost tolikanj radi popravljate, jih popravljajte najpoprej sami nad seboj. Vaši hlapci in vaše dekle so morda res nerodni, nemarni, nepazni, nečedni, oporni, sebični; toda verjamite mi, da ste vi še vse bolj nerodni, nemarni, brezskerbni, nečedni, oporni in sebični do svojega nebeškega gospodarja, do Boga. S tim vam pa nikakor ne mislim zaterdovati, da bi morali k vsemu molčati, ter tiho biti, akoravno bi se kaka nerodnost v hiši godila; temveč vam hočem le to na serce navezati, da ne smete za vsako prazno reč revskati in kričati, in družinjo zmerjati in preklinjevati. Sveti Pavl uči: „In vi gospodarji! delajte ž njimi (s hlapci in z deklami) ravno tako (ljubeznivo), in opustite žuganje, ker veste, da je njih in vaš Gospod v nebesih, in da pri njem ni zunanje veljave ljudi.“ (Efež. 6, 9.) In modri Sirah (4, 35.) pravi: „Nikar ne bodi kakor lev v svoji hiši, da bi svojo družinjo premetaval in svoje podložne zatiral.“ Ako ste zmerom čmerni in navtisnjeni, ter čmerni in navtisnjeni tudi takrat, kedar bi vam družinja rada vstregla, pa se jej po ne-

sreči kaj primeri, kar vam ni po volji, da jo po nedolžnem zmerjate in zasramujete, ni se nič čuditi, ako se družinja vsega naveliča, in termasta postane in svojevoljna.

Kedar imate tedaj kaj povedati temu ali unemu, povejte mu prijazno in pohlevno, povejte z lepo in ljubeznijo. Sveti Frančišek Salezijan o tem tako-le govori: „Da bo salata dobra, jej je treba več olja pridjati, kakor pa jesiha in soli.— Kedar svariš, moraš pred vsem drugim posnemati zgled usmiljenega Samarijana, ki je olja in vina vlil ubogemu bolniku v rane.— Svarjenje ima že po svoji natori nekaj grenkega, ravno zato se mora posladiti s krotkostjo, in se kuhati pri ognju ljubezni, da postane okusno, prijetno in slastno. — Ena sama sapa, ktera se v jadra upre, spravila bo ladijo vse hitrejši naprej po morju, kakor sto vesel, ravno tako je tudi ena sama prijazna beseda vse bolj zdatna pri služabniku, da nam lepo postreže, kakor sto terdih, hudih in ostrih zapoved.“

Sosebno se varujte, da svoji družinji ne delate krivice, od ktere vam bom zdaj povedal par besedi. Nekteri gospodarji in gospodinje svojim hlapcem in deklam zapovedujejo take reči, ktere so po božjih in cerkvenih zapovedih prepovedane, ali pa jim prepovedujejo take reči, ktere so po božjih in cerkvenih zapovedane; in ako jih hlapci in dekle ne vbogajo, tedaj se nad njimi jezijo in togotijo, jih zmerjajo in preklinjajo. Zapovedujejo jim, postavim, drugim ljudem škodo delati, — hlapčevske dela opravljati ob nedeljah in praznikih, — prepovedujejo jim k božji službi hoditi, — svete zakramente prejemati i. t. d. in se jezijo in togotijo, ako jim hlapci in dekle vsega tega po volji ne storijo. Taki gospodarji in gospodinje storijo veliko krivico pred Bogom. Take gospodarje in gospodinje resnobno svari sv. Pavl, rekoč: „Gospodarji! storite hlapcem, kar je pravično in prav, ker veste, da imate tudi vi Gospoda v nebesih“, kteri vam bo povernil po zasluženju, vam bo odmeril, s kakošno mero ste vi merili. (Kolos. 4, 1.)

II. Dolžnosti gospodarjev in gospodinj, ktere imajo v o z i r t e l e s a svojih hlapcev in dekel, so pa te-le:

a) Gospodarji in gospodinje svojih hlapcev in dekel ne smejo čez moč z delom o b k l a d a t i, pa jih t u d i ne smejo brez d e l a p u š č a t i.

Pregrešijo se tedaj tisti gospodarji in tiste gospodinje, kteri svojim hlapcem in deklam nakladajo take težavne dela, ktere presegajo njihovo moč, ter jih po takem potu prezgodaj starajo in jim krajšajo življenje, ktero ni gospodarjem in gospodinjam pod oblastjo, ampak je pod oblastjo samemu Bogu, kteri je življenje dal vsem ljudem, in tedaj tudi hlapcem in deklam. Tako je svoje dni kralj Faraon zatiral svoje podložno Izraelsko ljudstvo v Egiptu, pa je na zadnje tudi svoje plačilo dobil v rudečem morju, v kterem je utonil z vso svojo vojsko. Postavil je čez Izraelce tlačanske priganjavce, da bi jih zatirali s težkim delom. (II. Moz. 1, 11.) Morali so narediti vsak dan odločeno število opek (cegla) iz ilovce in slame. Slame so jim Egipčani dajali. Pozneje pa so si morali sami slame poskerbeti, ter sterniščnice nabirati, pri tem pa le vendar ravno toliko število opek zgotoviti. (5, 8.) To je bila silna velika krivica, ki se je godila Izraelskim otrokom. Ljudstvo je v Boga klicalo za pomoč, in Bog se je ljudstva usmilil, ter ga rešil terde sužnosti; njegove zatiravce pa je pokončal. (14, 28.)

Kakor se pa hlapci in dekle od ene strani z delom ne smejo preobkladati, ne smejo se od druge strani tudi brez dela puščati, da se lenobe ne navzamejo. Lenoba je mati vse hudobije. Kakor se stoječa voda rada usmradí, in se veliko gerdega merčesa v njej zaredí, tako tudi človeško serce slabí, ako človek za dušo in telo pridno ne dela. Rija razjeda železo, lenoba pa človeku glavo in serce; vse dobro pri njem umira, in časna in večna nesreča se za njim pomika. (Prip. 12, 15.) Imenitni kraljev služabnik (kancler) Tomaž Mor na Angležkem je bil prisiljen veliko služabnikov imeti zavoljo svojega imenitnega stanu; vendar pa nikoli nikomur ni dovolil, da bi bil lenobo pestoval, ktera bi ga bila lahko zapeljala v igro ali kako drugo razvado in razuzdanost.

b) Gospodarji in gospodinje morajo svojim hlapcem in deklam tudi potrebni počitek dati, sosebno ob nedeljah in praznikih. Že v stari zavezi je Bog zapovedal zastran sabote rekoč: „Šest dni delaj, in opravljaj vse svoje dela; sedmi dan pa je sabota Gospoda, tvojega Boga; ne delaj nobenega dela ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina.“ (II. Moz. 20, 9. 10.)

Kar Bog Judom v teh besedah zastran sabote zaterduje, velja nam kristjanom zastran nedelje in zapovedanih praznikov, in gospodarji in gospodinje se močno pregrešijo, ako svojo družinjo tudi ob takih dnevih opravljati silijo take dela, ktere se brez vse škode lahko odložijo na drugi delavni dan, in jim tako še o teh svetih dnevih ne privoščijo potrebnega odpočitka.

Tukaj, kakor se samo ob sebi lahko razumeva, ne govorim od kake posebne sile ali kakih posebnih okoljščin, kedar sta, postavim, gospodar ali gospodinja bolna, in več postrežbe potrebujeta, ker vsakdo ve, da o takih primerlejih hlapec in dekla ne moreta terjati takega počitka, kakor o drugih priložnostih.

c) Gospodarji in gospodinje morajo svojim hlapcem in deklam dajati dostojni in potrebni živež, ter živež in hrano, kakoršna je v navadi po deželi. Gerdo, krivično, in nekeršansko je, potrebni živež pritergovati hlapcem in deklam. Ako je Gospod Bog že zastran živine po Mozesu (V. 25, 4.) zapovedal, rekoč: „Ne navezuj gobca volu, ki mane na gumnu tvoje žito“; kolikanj več še le velja to od ljudi, da se jim hrana daje, kedar delajo, in sicer dostojna, zdrava in tečna hrana! — Se ve, da morata hlapec in dekla z gospodarjem vred poterpeti, ako ni vsega v obilno, in morata revščino voljno prenašati, kedar vidita, da sta gospodar in gospodinja revna in siromaška; toda če gospodar in gospodinja, ki vsega v obilno imata, svoji družinji vsak grižljej kruha ogodernjata, in jej potrebnega živeža ne dasta, ter jej vtergujeta, kjerkoli kaj moreta, je to krivica, ktera v nebo vpije.

d) Gospodarji in gospodinje so dolžni, svojim hlapcem in deklam, kakor tudi vsem drugim delavcem pogojeno plačilo odrajtati o pravem času. Ako pa zoper voljo hlapca ali dekle ali delavca, posebno če je potreben, plačilo priderżujejo, pregrešijo se hudo, zakaj Bog zapoveduje, da se mora plačilo naglo plačati in ne priderżavati: „Naj ne ostaja plačilo tvojega najemnika do jutra pri tebi.“ (III. Moz. 19, 13.) IV. Moz. 24, 14. 15.) Tega povelja božjega se je zvesto deržal stari Tobija in je tudi svojega mladega sina učil, rekoč: „Kdor ti kaj dela, berž daj mu plačilo, in plačilo tvojega najemnika naj nikdar pri tebi ne zastaja.“ (Tob. 4, 15.)

In kakor se mora plačilo odrajtati o pravem času, mora se odrajtati tudi pošteno in pravično, ter natanjčno po storjeni obljubi in pogodbi, in se brez veljavnega vzroka nikakor ne sme pritergavati; zakaj delavcem in najemnikom zasluženo plačilo priderżevati ali pritergovati je greh, kteri v nebesa vpije za maščevanje. To nam spričuje sveti Jakob (5, 4.) rekoč: „Glejte, plačilo, ki ste ga vtergali delavcem, kteri so požeti vaše polje, vpije; in njih vpitje je prišlo do ušes Gospoda vojsknih trum.“ In tudi po Mozesu Bog sam govorí, rekoč: „Še tisti dan daj (delavcu) plačilo njegovega dela pred solnčnim zahodom; zakaj ubožen je, in s tim ohranuje svoje življenje; da ne vpije zoper tebe k Gospodu, in da ti ne bo šteto v greh.“ (V. Moz. 24, 15.)

Tudi nikar ne bodite tako neusmiljeni, da bi jim zavoljo tega, ker so kake male dni bolni bili, in niso mogli natanjčno opravljati svojega dela, pritergovali zasluženo plačilo, ali da bi od njih zahtevali popolno povračilo za vsako škodo, ktero so vam storili nepovoljno in le po nesreči, da se kje ne pregrešite; ampak bodite usmiljeni do njih, zakaj: „Blagor usmiljenim; usmiljenje bodo dosegli“, velí usmiljeni Jezus. (Mat. 5, 7.)

e) Gospodarji in gospodinje so dolžni, svoje hlapce in dekle v bolezni z vsem potrebnim preskerbeti, jim k zdravju pomagati. — Zatorej, keršanski gospodarji in gospodinje! nikar svojega obolelega družinjčeta ne silite k težkemu delu, ko vidite, koliko težo mu delo prizadeva, dajajte mu več počitka, oskerbljujte ga s tečnišim živežem, da vam

spet ozdravi in hujše ne obolí. — Ako pa hudo obolí, nikar ga od hiše ne odpravljajte, če nima staršev ali svojcev, ali pa, če mu njegovi ljudje zavoljo ubožtva pomagati ne morejo; imejte ga kakor lastnega bolnega deteta, poskerbite mu dobro postrežbo in poiščite mu zdravila: saj vam bo Bog to vaše usmiljenje obilno poplačal. Saj veste, da smo po nauku svetega evangelja clo tujcu, ako bi obolel, pomagati dolžni, in lastnemu družinjčetu, ki je pri vaših delih in pri vaši hiši obolel, bi ne pomagali? Lep zgled imamo nad neverskim stotnikom, ki pri vsem svojem prizadevanju ni mogel pomagati svojemu obolelemu hlapcu, in je torej prišel k Jezusu, prosivši ga, da bi mu on pomagal, kar je Jezus tudi iz serca rad storil. (Mat. 8, 6.)

f) Gospodarji in gospodinje so dolžni, take hlapce in dekle, ki so jim v mladosti zvesto služili, na stare dni preskerbeti, ter jih ne smejo zapustiti. — Sveto pismo pravi: „Razumen hlapec ti bodi tako ljub, kakor tvoja duša; ne krati mu prostosti (po dokončani službi), in ga ne spuščaj ubogega od sebe.“ (Sir. 7, 23.) “33, 31.)

3. Poglejte, ljubi gospodarji in gospodinje! za dušo in telo svojih hlapcev in dekel morate lepo skerbeti, in enkrat bote morali Bogu odgovor dajati, kako da ste spolnovali te svoje dolžnosti. Oh, spolnujte jih zvesto, da bote zamogli takrat z dobro zavestjo se pred božjega Sodnika vstopiti, ter mu reči: „Gospod! ktere si mi dal, obvaroval sem jih in nobeden zmed njih se ni pogubil.“ (Jan. 17, 12.) Amen.

LIV. Keršanski nauk.

Dolžnosti duhovske in deželske gosposke do podložnih.

1. Svoje dni je bil neki duhoven poklican, da bi bil mlado, za smert obolelo deklo prividel s svetimi zakramenti. Dekla je bila v otročjih letih slabo izrejena, po slabih zgledih pohujšana, in je malopridna postala, ter je razuzdano živela. Toda že par let pred svojo boleznijo se je bila resnično spokorila, in je posihmalo pobožno in bogaboječe živela. Duhoven jo vprašuje, kaj jo je nagnilo, da se je poboljšala in spokorila? Odgovorila je, da je tako srečna bila in v službo prišla v neko hišo, v kteri je družinja lepo po keršansko živela, in lepi zgled te bogaboječe družinje je tudi njo vso predrugačil in spreobernil.

O kako veliko je tedaj ležeče na tem, da sta gospodar in gospodinja res prava kristjana! Kako mirno mu lahko gledata v bledo mertvaško obličje, ako eden ali drugi zmed njegovih družinjčet na mertvaškem odru leži, in jima vest dobro spričevanje daje, da sta zvesto spolnovala svoje dolžnosti. Nasproti pa mora tak pogled s strahom in grozo serce napolniti takemu gospodarju in taki gospodinji, ki svojega družinjčeta nista od hudega odvračevala in k dobremu napeljevala, marveč sta mu bila v spodtiko in padec s svojim nekeršanskim obnašanjem. Oh, mertvi hlapec in mertva dekla na mertvaškem odru gospodarju in gospodinji neizrečeno veliko povesta s svojim zatisnjenim očesom, s svojimi zapertimi ustmi, s svojim bledim obličjem in sklenjenimi rokami!

Keršanski gospodarji in keršanske gospodinje! da vam vest grenkega očitovanja ne bo delala in da enkrat pravični Sodnik ne bo ojstre sodbe nad vami izrekel, ne vem vam drugega sveta, kakor da zvesto spolnujete svoje dolžnosti do svoje

družinje. Te dolžnosti so, kakor ste zadnjič slišali, dvojne: ene zadevajo dušo, ene pa telo vaših podložnih. Kar d u š o vaših hlapcev in dekel zadeva, dolžni ste skerbeti, da so v resnicah svete vere dobro podučeni; — dolžni ste čuti nad njihovim zaderžanjem; — dolžni ste jim lepe zglede dajati; —dolžni ste jih z lepo svariti;— dolžni ste ž njimi ljubeznivo ravnati in po pameti.

V ozir njegovega t e l e s a pa ste zavezani, da jih čez njihovo moč z delom ne obkladate, pa tudi brez dela ne puščate; — zavezani ste jim potrebni počitek dati, sosebno ob nedeljah in praznikih; — zavezani ste jim pogojeno plačilo natanjčno odrajtovati in o pravem času; — zavezani ste jih v bolezni z vsem potrebnim oskerbovati, jim k zdravju pomagati in tudi na stare dni podpirati take hlapce in dekle, ki so vam zvesto služili svoje mlade dni.

Zdaj pridejo na versto:

Dolžnosti duhovske in deželske gosposke do podložnih.

2. Govoril bom najpoprej:

A. O d d o l ž n o s t d u h o v s k e g o s p o s k e d o p o d l o ž n i h.

Draga je čeda Jezusova: Jezus, nebeški Pastir, svoje čede ni odkupil za minljivi denar, ni dal zanjo zlata in srebra, temveč je dal za-njo svoje lastno življenje, in jo je odkupil z drago ceno svoje lastne kervi. Izročil je svojo kerščansko čedo svojim namestnikom, da zvesto skerbijo za njegove drago odkupljene ovčice. Velika mora biti tedaj tudi njihova skerb, da jih zvesto pasejo. „Pazite na-se in na vso čedo, v kteri vas je sveti Duh postavil, vladati cerkev božjo, ktero je pridobil s svojo kervjo“, opominja sv. Pavl vse duhovne pastirje. (Ap. dj. 20, 28.) Imenitne dolžnosti imajo duhovni pastirji, namestniki Kristusovi. Vedno morajo pazni biti in čuječi, da jim kaka ovčica škode ne terpi in se ne pogubi. Neprenehoma se morajo truditi zdaj na pridižnici, zdaj pred altarjem, zdaj v

spovednici, zdaj pri bolniški postelji, in v plačilo njihovega trudepolnega delovanja jim je prav dostikrat nehvaležnost, neprijaznost in obrekovanje v del, in pred nebeškim Pastirjem Jezusom jih čaka na zadnje še oster, natančen odgovor. Težka butara tedaj sloní na duhovskih ramah; zakaj dolžnost duhovnih pastirjev je:

a) Učiti svoje verne ovčice. „Pojdite in učite vse narode. — Učite jih deržati vse, karkoli sem vam zapovedal“, naročil je Jezus svojim aposteljnom in vsem njih namestnikom. (Mat. 28, 19. 20.) Po tej zapovedi Jezusovi morajo duhovni pastirji v resnicah svete vere Jezusove podučevati tako otroke kakor tudi odraščene ljudi.

Kako so pa nekteri kristjani sedajne dni? Brezskerbni starši svojih otrok k podučevanju pridno ne pošiljajo in nemarni kristjani besedo božjo zanemarjajo. Enim so rade pridige predolge, keršanski nauki predolgočasni, ker jim božjo besedo poslušati merzí. Drugi le dostikrat zapuščajo svojo domačo cerkev, in preveč po božjih potih hodijo; ne poznajo svojega domačega pastirja, in tudi oni njih poznati ne morejo. Kedar se pa za velikonočno spoved izprašuje, in duhovni pastirji svoje ovčice bolj natanko spoznati želijo, takrat je le sovraštvo in preklinjevanje njih povračilo.

Dušnih pastirjev dolžnost je:

b) Svoje ovčice poznati. „Jaz poznam svoje ovčice“, velí Jezus, „in one mene poznajo“. (Jan. 10, 14.) Srečen tisti božji namestnik, ki se smeje s svojimi ovčicami ravno tako pohvatiti. — Pa kako težko je to! Če duhovni gospod po enem ali drugem poprašajo, in pozvedujejo, kako se v tej vasi in uni hiši godi, marsikterikrat se jim ljudje zlažejo, ali pa jim z nejevoljo odgovorijo: „Kaj jim za to mar?“ Tako delajo malopridne ovčice.

Dolžnost duhovnikov je:

c) Svariti ovčice, ktere se slabo obračajo. „Tiste, ki grešijo, posvari vpričo vseh, da se bodo tudi drugi bali“, opominja sv. Pavl duhovnega pastirja. „Zaterdim ti v pričo

Boga in Kristusa Jezusa, kteri bo sodil žive in mertve v svojem prihodu in svojem kraljestvu; oznanuj besedo, ne jenjaj, bodi si priložno ali neprilożno; prepričuj, prosi, svari z vsem poterpljenjem in naukom.“ (I. Tim. 5, 20. II. Tim. 4, 1. 2.) — Kdo se pa hujši zameri, kakor vbogi duhovnik, ako kterega svojih farmanov k sebi pokličejo, da bi ga posvarili in poboljšali? „Nimam pri njih kaj opraviti“, to je malopridnih duš prevzetni odgovor.

d) Strahovati svoje nepokorne ovčice, z dobrim in s hudim, očitno s pridižnice in skrivaj v spovednici, dolžni so dušni pastirji. „Tebe sem za čuvaja postavil, govori Gospod, da govoriš v mojem imenu, in rečeš: Hudobnež! gotovo boš umerl; ako pa hudobnega ne boš opominjal, da bi odstopil od svoje hudobije, umerl bo hudobnež v svoji krivici, njegovo kerv pa bom iz tvojih rok terjal.“ (Eceh. 33, 7. 8.) Gorje po teh besedah dušnim pastirjem, ako molčijo! — Ali kaj storijo malopridne ovčice? Resničnim in ostrim pridigam se prešerno smejijo, rekoč: „To je duhovnikov oralo (plug) in brana“; in ne porajtajo na rečeno resnico. Ako so ojster in čist spovednik, ki po Jezusovem nauku ravnajo, radi se jih grešniki le ogibljejo, kakor bi se bali, na duši ozdraveti in si le iščejo malopridnih najemnikov, kteri jih na svojih lastnih ramah v peklenski brezen tirajo.

Duhovni pastirji so dolžni:

e) Daritev svete maše darovati za svoje ovčice. — Toda duhovni pastirji daritev svete maše darujejo, njihove ovčice pa se le rade odtegujejo tej neprecenljivi daritvi in to še clo ob nedeljah in zapovedanih praznikih, o kterih je vsak kristjan pod smertnim grehom zavezan, znajti se pri sveti maši, ako ga ne zaderžuje kak veljaven zaderžek.

Glejte, ljube ovčice Kristusove! to je težavna butara, ki jo prenašajo duhovni pastirji, kedar za vas skerbijo. „Opravilo imajo“, pravi sv. Gregor, „ktero je clo za angeljske rame pretežko.“ Kdo pa jim tistega bolj težkega dela, kakor hudobni kristjani! Zakaj najhujša reč je za dobre duhovnike to,

ako morajo namesto vbogljivih ovčic terdovratne in svojeglavne kozle pasti, ktere bo enkrat najviši pastir odbrati dal na svojo levo stran, in jih bo po tem v večni ogenj obsodil.

O nikar, ljube duše! da bi tudi vi med tistimi bili, kterim Jezus poreče: „Poberite se spred mene, vi prekleti! v večni ogenj, kteri je pripravljen hudiču in njegovim angeljem. Jaz vas ne poznam!“ Zaničevavcem duhovnih pastirjev se nikdar po sreči ne izide, poprej ali pozneje jih zaleze maščevavna roka božja. V nekem kraju na Talijanskem se je nedavno dogodila naslednja strašna prigodba: Več mladih ljudi, samih najhujših duhovskih sovražnikov, zbiralo se je pogostoma k veselicam. Dogovorijo se pa, da hočejo napraviti to-le potepinstvo. Eden naj se bolnega hlini, v posteljo vleže, z rjuho zakrije, pod ktero bi imel orožje skrito. Drugi naj gre pred hišo čakat; in kedar kakega duhovnika ogleda, naj ga v hišo povabi, da bi šel nekemu bolniku na pomoč. Kar so v mislih nagnjusnega zlegli, zveršili so v djanju še tisti dan. Res gre prav častitljiv duhoven ondi mimo; hudodelnik ga nagovori, ter povabi v hišo, češ, k nekemu bolniku. Duhoven, nič hudega si v nadi, hiti v stanovanje. Akoravno vidi nektere mlade ljudi, ki ga pisano in zaničljivo pogledujejo, vendar-le gre k bolniku. K njemu stopi, nagovorí ga, pa nobenega odgovora ne dobí; — prime ga za roko in nekoliko poguglje, pa se ne gane; — nagne se k postelji, vzdigne rjuho, in zagleda strašno spačen obraz, izpod čela šterleče terde oči, križema zasukane usta, desnico na samokresu (pištoli) s šesterimi cevmi, kakor da bi namerjal ga sprožiti. Ga tipa, preiskuje, in najde, da je res — mertev. Pristopijo pa uni mladi ljudje, trudijo se na vso moč in vbijajo, da bi ga zopet oživili, toda — zastonj! Zaničevavcem Kristusovih namestnikov se na zadnje vsegdar le po slabem izide.

Nasproti pa Bog nikoli ne zapusti svojih zvestih služabnikov, ki v časti imajo njegove nadomestnike na zemlji. Naš rojak, častiti misijonar Pirc pišejo 5. septembra 1864 med drugim naslednjo prigodbo, ktera se je bila prigodila ravno o njihovi povernitvi iz Evrope, ko so bili spet nazaj prišli v svoj Amerikanski misijon: „Ko pridem v nemški misijon ob Plat-

Riveru“, pišejo častiti gospod, „in obiskujem nektere nemške družinje ob reki Misisipi, povedó mi, da neka nemška žena je za smert bolna, ter že skoraj umira za pljučnico. Berž tje hitim, in najdem polno hišo jokajočih otrok in sosedov, ki so milovali ženo, da mora umreti brez duhovne pomoči in duhovnega tolažila. Ko stopim v hišo, ponehajo vse solze. Našel sem vbogo ženo v nezavednosti: dal sem jej najpoprej obilen datek iz svojega homeopatičnega zdravilstva, namreč akonita. Kmalu se je tako dobro povernila zavednost, da se je lahko spovedala in prejela sveto poslednje olje; ko sem jaz pa še v drugo dal tega zdravila, ozdravela je do prihodnjega jutra pri čistem, in je prav pobožno k svetemu Obhajilu pristopila. Ta žena me je že parkrat vsa vesela in s solznim očesom zahvalila, da sem jej otel življenje in dušo očistil; jaz pa sem njeno hvaležnost obračal na pomoč iz previdnosti božje, ktera vse okoljščine in primirleje našega življenja obrača našim dušam v zveličanje.“

3. Ljubi poslušavci! da bote tudi vi srečo imeli in božjo pomoč v sedajnem življenju, v prihodnjem pa večno zveličanje v nebesih, prizadevajte si, da bote dobre ovčice Jezusove, ter zvesto poslušajte zveličavni glas božje besede, ktera je glas našega nebeškega Pastirja Jezusa Kristusa, in ktero vam v njegovem imenu oznanujejo vaši duhovni pastirji. (Luk. 10, 16.)

Vbogajte svoje duhovne pastirje, ker vas učijo živeti po sveti božji volji in po svetih božjih zapovedih, na kterih zvesto spolnovanje je navezan vaš časni blagor, navezana pa tudi vaša večna sreča. (Mat. 19, 17.)

Spoštujte svoje duhovne pastirje, kakor namestnike Jezusove, zakaj „kar ni angeljem dano, to je njim izročeno“, pravi sv. Avguštin. In sv. Krizostom pristavlja: „Mašniki so namestniki Kristusovi, in kdor mašnika Kristusovega spoštuje, spoštuje Kristusa; kdor pa mašnika zaničuje, zaničuje Kristusa, čegar namestnik je.“ (II. Kor. 5, 20.)

Molite za svoje duhovne pastirje; zakaj pobožna molitev dobrih ovčic pomaga pastirjem, modro vladati čedo božjo. Ako je že vsaki človek milosti božje potreben, koliko bolj še le duhovni pastirji, kteri imajo toliko duš v svoji skerbi. Molite za nje, ter jim sosebno z molitevjo skazujte svojo ljubezen in svojo hvaležnost kakor svojim duhovnim očetom, zakaj dobri duhovni pastirji ne iščejo, kar je vašega, ampak vas.“ (II. Kor. 12, 14.)

4. Zdaj naj vam pa tudi še povem:

B. Od dolžnost deželske gosposke do podložnih.

Božja neskončno modra previdnost je človeško družbo vravnala tako, da eni ljudje zapovedujejo, drugi pa jim pokorščino skazujejo. Ko bi zapovedovavcev in pokorščine ne bilo, razbila bi se ob kratkem strašna zmešnjava, neznana razuzdanost in grozovita silovitost po vsem svetu, in kmalu kmalu bi vsa zemlja postala žalostna puščava. Kakor so tedaj od ene strani podložni dolžni, pokorščino skazovati svoji naprejpostavljeni gosposki, ravno tako je pa tudi deželska gosposka dolžna, prav in po pravici vladati svoje podložne, ter zvesto spolnovati svoje dolžnosti.

Dolžnosti pa, ki jih deželske gosposke imajo do svojih podložnih, so te-le:

Deželske gosposke, ter vladarji in drugi oblastniki morajo

a) svoje podložne v pravi veri ohraniti. To se bo pa zgodilo, ako spoštujejo sveto cerkev, njene služabnike in njene naprave in jih v zavetje jemljejo; — ako si na vso moč prizadevajo, da od ene strani hudobijo zatirajo, ter vstavljajo pogubljivo pijančevanje, škodljive igre, pohujšljivo ponočno vasovanje in druge nerodnosti in razuzdanosti, — od druge strani pa čednosti pospeh dajejo in bogoljubno življenje svojih podložnih podpirajo, ter starše resnobno priganjajo, da otroke zvesto v cerkev pošiljajo in v šolo,—pazno oko imajo,

da se nedelje in prazniki prav posvečujejo, — pri službi božji vsi spodobno obnašajo i. t. d.

Deželske gosposke morajo:

b) vselej po pravici ravnati s svojimi podložnimi. Sv. Pavl pravi od deželskih oblastnikov: „Božji služabniki so, in ravno to je njih služba“, da namreč oblast opravljajo v božjem imenu. (Rimlj. 13, 6.) Bog pa je neskončno pravičen; ako tedaj v božjem imenu svojo službo opravljajo, morajo Boga posnemati, in po vsem pravični biti. Od Jozafata beremo v svetem pismu, da je zapovedal sodnikom, ter rekel: „Glejte, kaj delate, zakaj vi ne sklepate človeške sodbe, ampak Gospodove; in kar koli sodite, bo se na vas povračevalo. Strah Gospodov bodi z vami, in delajte vse s skerbjo; zakaj pri Gospodu, našem Bogu, ni krivice, tudi ne oziranja na osebe, tudi ne želje po darovih.“ (II. Kron. 19, 6, 7.)

Te besede tudi še zdaj svojo veljavo imajo za vse deželske oblastnike, kajti odgovor bodo morali enkrat dajati Bogu, ki jih je postavil v svoje namestnike, kako da so opravljali to svojo službo. To je prav očitno iz naslednjih besed, ki jih beremo v Modrostnih bukvah (6, 2—9): „Poslušajte tedaj, kralji! in razumevajte; učite se, sodniki vse zemlje! Nastavite ušesa, vi, ki čez množice gospodujete, in si dopadete v trumah narodov; zakaj Gospod vam je dal oblast, in mogočnost Najviši, kteri bo vaše dela preiskoval, in vaše misli pregledoval. Zakaj če niste ko oskerbniki njegovega kraljestva prav sodili, postave pravice ne spolnovali, in po volji božji ne ravnali, strahovito in na nagloma bo nad vas prišel, ker silno ostra sodba se godí njim, ki so naprejpostavljeni. Zakaj nizkemu se skaže usmiljenje, mogočni pa bodo močno kaznovani. Ker Bog ne bo nikomur gledal na obraz, in se ne bo bal mogočnosti nobenega; zakaj on je nizkega in mogočnega vstvaril, in za vse enako skerbi. Močnejših pa močnejše terpljenje čaka.“ Ravno to pa terdi sv. Pavl, ki piše: „Kdor krivico dela, bo prejemal po tem, kar je hudega delal; in pri Bogu ni zunajne veljave ljudi.“ (Kol. 3, 25.) To resnico je prav dobro spoznal pra-

večni cesar Teodozij Veliki, kteri je smertno kazen na glavo postavil tistim vradnikom in oblastnikom, kteri bi se bili prederznili, zatirati podložne in jim krivico delati.

Deželske gosposke morajo:

c) svoje podložne braniti zoper vsako krivico in silo. — Ravno zato morajo od ene strani tožbe in pritožbe svojih podložnih dragovoljno poslušati, in jih v zavetje jemati, kedar vidijo, da se jim sila in krivica godí; — od druge strani pa morajo tudi postrahovati hudobneže, ki silo in krivico delajo njihovim podložnikom.

Deželski oblastniki morajo tožbe in pritožbe svojih podložnih dragovoljno poslušati. Ako bi tega ne storili, bi jim tudi ne mogli pomagati, kedar bi se jim kaka sila ali krivica godila. Do slavnega cesarja Rudolfa Habsburškega je imel vrata odperte slehern zmed njegovih podložnikov. Nekega dne pa vojščak, ki je na straži stal pred cesarskim gradom, ni hotel pustiti v grad nekega priprostega, borno oblečenega človeka. Cesar to zapazi, in reče vojščaku: „Pusti ga, da noter gre; saj nisem cesar postal zato, da bi se zapiral v svoj grad“. Tudi do cesarice Marije Terezije je imel pot odperto vsakdo zmed njenih podložnikov. Zdaj pa je za nekoliko časa vstavila to reč, in podložni niso več smeli do nje s svojimi prošnjami in pritožbami, kakor poprej. O pervi pripravni priložnosti pa dvorni pridigar neprestrašeno s pridižnice povzdigne svoj glas, ter pravi: „Ako se kralji slehernemu očesu umikajo za neprederljivo ozidje, kako jim bo neki potem mogoče zvedeti, kaj da terpijo njihove ljudstva? Vi kralji in oblastniki! bodite očetje ubogim, vidovam in sirotam! Poslušajte njihove pritožbe, pomagajte jim, ali pa od sebe denite svoje krone, ker niste vredni, da bi jih še dalj časa na glavi imeli, ako zanemarjate to svojo dolžnost!“ S solznim očesom se verne cesarica iz cerkve, in ko pride domu, reče: „Posihmalo morajo nesrečnežem odperte biti vse vrata mojega grada, in slehernega bom pred-se spustila in sama ga poslušala.“ In ko so predstojniki pridigarja hotli na odgovor poklicati, ker se je bil prederznil, tako naravnost in ojstro resnico povedati, vzela

ga je cesarica sama v zavetje, ter rekla: „Pustite mi na miru poštenega moža; kajti storil je svojo dolžnost, pa tudi jaz bom storila svojo dolžnost!“ In od tistega časa je bilo spet vsakteremu dovoljeno podati se do cesarice s svojo prošnjo ali svojo pritožbo.

Deželski poglavarji morajo pa tudi v strah vzeti hudobneže, ki silo in krivico delajo njihovim podložnikom. Kakor morajo od ene strani radi odpuščati in milost skazovati takim nesrečnežem, kteri so se nepovoljno kaj pregrešili in premotili; ravno tako morajo od druge strani ojstro strahovati in kaznovati hudovoljne in terdovratne hudobneže. Bog jim namreč ni zastonj meča v roke dal. (Rimlj. 13, 4.) V ozir tega naj se razgledujejo nad bogaboječim vojvodom Izraelskega ljudstva, nad prerokom Mozesom. Od njega govorí sv. Gregor Veliki te-le besede: „Mozes je ljubil tiste, nad ktere je bil postavljen, ljubil tako, da clo samemu sebi ni prizanašal zavoljo njih; zmotlencem pa, akoravno jih je ljubil, vendar je le na pete stopal in jih je kaznoval, zato, da bi jim bil Bog prizanašal. V obadvojnem obziru hraber poslanec, v obadvojnem obziru čudodelni srednik se je za blagor ljudstva pri Bogu poganjal z molitevjo, za božjo čast pa potegoval pri ljudstvu z mečem.“

Deželske gosposke morajo:

d) blagor svojih podložnih na vso moč pospeševati in množiti; si morajo na vso moč prizadevati, da bi njihovi podložni srečni bili in zadovoljni. O tem govorí sv. Avguštin te-le tehtne besede: „Kdor se veseli, da je naprejpostavljen (ali nad druge postavljen), in išče le svoje časti, in gleda le na svoj lastni dobiček, tisti pase le samega sebe, in ne svoje čede.“ — Da bodo pa naprejpostavljeni, predstojniki, sodniki in oblastniki blagor svojih podložnih pospeševali in množili, morajo terdo na to gledati, da se zvesto zveršujejo koristne naprave in natanjčno spolnujejo blagodarne postave. V ozir tega nikoli ne smejo biti omahljivi ali preveč odjenljivi, ampak serčni in stanovitni morajo zahtevati to, kar je prav in pravično, in Bogu všeč in poštenim ljudem, ako-

ravno bi pri tem hudobneži memrali in godernjali. V ozir tega imajo vse deželske gosposke lep zgled nad Francoskim kraljem Henrikom IV., kteremu je bil blagor njegove dežele posebno pri sercu in zmerom pred očmi. Ko so se bili deželski stanovi leta 1596 zbrali v mestu Ruen, nagovoril jih je z naslednjimi besedami: „Jaz vas tukaj sem nisem sklical zato, da bi vas silil kar brez vsega pomislika spolnovati mojo voljo, temveč da bi zaslišal vaš svet, in se po njem ravnal.“ Marsikterikrat je rekel svojim spremljevavcem: „Ničesar ne želim tako močno, kakor le to, da bi zamogel svojo deželo pripraviti v tako srečen stan, da bi tudi najrevniši kmetovavec na Francoskem imel vsako nedeljo v skledi svojo kokoš.“ — Ko bi vsakemu vladarju blagor njegovih podložnih bil tako močno pri sercu, kakor temu blagemu kralju, bi gotovo srečne bile ljudstva pod njegovim žežlom (palico).

Deželske gosposke morajo:

e) z dobrim zgledom svetiti svojim podložnim. — „Ljubite luč modrosti vi vsi, kteri ste ljudstvom predpostavljeni“, opominja vse deželske oblastnike sam sveti Duh po modrem možu v svetem pismu. (Modr. 6, 23.) Za lučjo nebeške modrosti morajo tedaj hoditi vladarji ljudstev, in morajo s tim pot za seboj kazati svojim podložnikom, kakor jim lepo prigovarja sveti Gregor Veliki, ter pravi: „Vladar bodi izversten v svojem djanju, da s svojim življenjem svojim podložnikom kaže pot življenja; in da bo čeda, ktera se ravna po mislih in po zaderžanju pastirjevem, vladana (peljana) bolj z gledom, kakor s besedami. Tista beseda se vse bolj serca prijemlje, ktero besedo življenje govornikovo priporočuje, zato, ker sam s svojim djanjem kaže, da je mogoče storiti to, kar zahteva z besedo.“ Nasproti pa pravi ravno ta cerkveni učenik: „Naprejpostavljenim bodi znano, da, ako napačno ravnajo, vredni so ravno tolikokrat smerti, kolikor pogubljivih zgledov so dali svojim podložnim.“ Ako podložno ljudstvo vidi, da njihove naprejpostavljene gosposke malopridno živijo, ter so sužnji pregrehe, tudi ljudstvo se bo kar naglo začelo obračati po njihovem slabem zgledu. Ako pa vladarji in deželski oblastniki sami bogaboječe živijo, bodo s svojim spodbudnim zgledom vse laglejše in vse boljši

vladali svoje ljudstva, kakor s še tolikanj mogočno besedo ali pa clo oboroženo roko. O kako neizrečeno voliko je tudi tukaj leže̊če na dobrem, lepem zgledu; zakaj po glavi se obračajo tudi drugi udje, in kakoršen je gospod, tak je tudi hlapec! Bog daj, da bi vsi naprejpostavljeni z lučjo svojih lepih zgledov naprej hodili svojim podložnim!

5. Imenitne in težavne so dolžnosti, ki jih imajo deželske gosposke do svojih podložnih. Polajšajte jim njihove težave in podpirajte jih, na vso moč da bodo zamogli tem zvestejši spolnovati svoje težavne dolžnosti. In da se to zgodi, zvesto me poslušajte, pa tudi storite, kar vam porečem: Molite za svoje deželske gosposke, da bi jih Bog navdahnil z nebeško modrostjo, da bi prav in po pravici vladali svoje ljudstva. Skazujte jim pokorščino v vseh poštenih rečeh, in odrajtujte jim dragovoljno, kar ste jim odrajtovati dolžni. Skazujte jim pokorščino brez vsega vgovarjanja, brez vsega memranja, brez vsega preklinjevanja. Skazujte jim pokorščino zavoljo Boga in iz ljubezni do Boga; zakaj če jim pokorščine ne skazujete iz nadnatornih namenov, ampak le prisiljeni in z hinavščino, vaša pokorščina ne bo imela nobene stanovitnosti, in ne bo imela nobene cene pred Bogom, in ne bote imeli zanje nobenega plačila in povračila. Le radovoljnega darovavca ljubi Bog, in le radovoljni pokorščini, ktera se gosposki skazuje iz ljubezni do Boga, pripravlja Bog plačilo v nebesih. Amen.

LV. Keršanski nauk.

Od pete božje zapovedi. — Vvod v peto božjo zapoved. — Kaj prepoveduje peta božja zapoved? — Kdo je telesnega uboja nad bližnjim kriv? in kdo ga ni kriv?

Kar so očetje in matere, kar so gospodarji in gospodinje po svojih hišah, to so duhovske gosposke po posameznih farah, po celih škofijah, po vesoljnem keršanskem svetu, in ravno to so tudi deželske gosposke po posameznih deželah in po celih deržavah. Duhovski in deželski oblastniki so božji namestniki, kteri v božjem imenu vladajo in vodijo sebi izročene ljudstva. Njihove imenitne dolžnosti sem vam razlagal v zadnjem keršanskem nauku. Slišali ste, da so duhovni pastirji dolžni učiti svoje verne ovčice, — jih poznati, — jih svariti, — jih strahovati, — daritev svete maše za njih darovati. — Slišali pa ste tudi, ktere da so dolžnosti deželske gosposke svoje podložne v pravi veri ohraniti, — vselej po pravici ž njimi ravnati, — jih braniti zoper vsako krivico in silo, — njih blagor na vso moč pospeševati in množiti, — jim z lučjo lepih zgledov naprej hoditi.

S tem naukom je bil dokončan nauk od četerte božje zapovedi.

2. Zdaj pa poslušajte, kaj v sebi ima:

V. božja zapoved:

Ne ubijaj.

S četerto zapovedjo zahteva Bog, da se sreča uterduje družinjam in deržavam; ravno zato s to zapovedjo vsem na-

prejpostavljenim in podložnim zapoveduje, da zvesto spolnujejo dolžnosti, ki jih imajo do eden drugega. V naslednjih šestih zapovedih pa Bog prepoveduje vse to, kar bi vtegnilo to srečo kaliti in razdirati lepi red v družinjah in deržavah. Zmed vseh pozemeljskih darov pa nam je najpervo in najimenitniše naše telesno in dušno življenje. Ravno zato namerja neskončno modri nebeški Postavodajavec s peto zapovedjo obvarovati nam naše telesno in dušno življenje, ali, da z drugo besedo povem: naše natorno in čeznatorno življenje.

Ako človek peto božjo zapoved, ktera pravi: „Ne ubijaj“, le bolj poverhoma pregleduje, in se le samo na čerko ozira, bi mislil, da je v tej zapovedi božji prepovedan le samo poboj ali ubijanje bližnjega, in da se zoper to zapoved božjo pregreší le samo tisti, kteri svojega bližnjega ubije, ter mu vzame telesno življenje. In res so Judje o Kristusovem času le samo na telesno ubijanje obračali peto božjo zapoved, in nikakor niso hotli priterditi, da bi se zoper peto zapoved božjo pregrešil tudi tisti človek, kteri bi bližnjemu po tem ali drugem potu zdravje spodkopaval in mu življenje krajšal. In kdo bi se temu čudil, da so imeli Judje o tem tako napačne zapopadke, ko se še clo med nami kristjani, kterim določnega in natanjčnega podučenja ne manjka, nahaja mnogo takih nespametnih ljudi, ki že skor da nobene druge reči za greh nimajo, kakor le samo poboj ali telesno ubijanje bližnjega? Posvari takega nevedneža v tej ali uni reči, v kteri je morda prav hudo zapopaden, kar hitro se ti bo odrezal, rekoč: „Kaj sem pa hudega storil? Saj nisem nikogar ubil!“

Toda, kristjani moji! Kristus nas vse drugači uči. On pravi: „Ako ne bo vaša pravica obilniša, kakor pismarjev in farizejev, ne pojdete v nebeško kraljestvo. Slišali ste, da je bilo rečeno starim: Ne ubijaj; kdor pa ubija, bo sodbe kriv. Jaz pa vam povem: da vsak, kteri se jezi nad svojim bratom, bo kriv sodbe; kdor pa svojemu bratu reče raka, bo kriv zbora; kdor pa reče norec, bo kriv peklenskega ognja.“ (Mat. 5, 20—22.)

Pomen teh Jezusovih besed je ta-le: Vašim prednikom je bila v puščavi zapoved dana: Ne ubijaj. To zapoved obračajo vaši učeniki le na djansko ubijanje, ter ubijavca izročijo sodniji. Jaz vam pa rečem, da ta zapoved prepoveduje tudi, zoper ljubezen se pregrešiti s tem, da se jezi nad svojim bližnjim ali ga zasramuje; in da je ta, ki se nad svojim bratom brez ljubezni jezi, že moji sodbi zapadel; še bolj, ako je svoj notranji serd razodel s tem, da je zmerjal svojega brata; posebno pa, ako je svojega bližnjega silno hudo onečastil; ker takrat si clo večno pogubljenje zasluži. „Sodba“ in „zbor“ se tukaj ne smeta po čerki jemati, ampak le pomenita, da manjše pregrešenje zoper ljubezen bo manj, veče pregrešenje zoper ljubezen pa bo hujši, ter s pogubljenjem kaznovano. Dva priimka „raka“ in „norec“ sta sploh postavljena namesto manjšega ali večega pregrešenja zoper ljubezen.

Iz teh Jezusovih besed lahko posnamete, da se zoper peto božjo zapoved ne pregreši le samo tisti človek, kteri svojega bližnjega ali s kakim orožjem ali orodjem ob življenje pripravi, ampak tudi tisti, kteri bi svojemu bližnjemu telesno ali dušno življenje in zdravje poškodoval, bodi si s tepenjem, suvanjem, z jezo, sovražtvom, maščevanjem, pohujšanjem ali kako drugo enako rečjo, nič manj, kakor če bi samega sebe poškodoval na dušnem ali telesnem življenju in zdravju.

3. Po tej vpeljavi nam ne bo težko odgovoriti na vprašanje:

Kaj nam Bog prepoveduje v peti zapovedi?

V peti zapovedi nam Bog prepoveduje telo ali dušo umoriti ali poškodovati bližnjemu ali samemu sebi.

In po tem takem bomo zdaj na drobno govorili A) od umoritve in poškodovanja telesa, in B) od umoritve in poškodovanja duše tako pri drugih ljudeh kakor pri nas samih.

A) Od telesnega uboja in telesnega poškodovanja.

I. V ozir bližnjega.

Kaj je telesni uboj ali telesno ubijanje?

Telesni uboj je tisto strašno in grozepolno djanje, po kterem človek kakemu drugemu človeku radovoljno in po krivičnem potu življenje vzame, ter ga umori.

Telesnega uboja ali ubijanja je tedaj kriv, kteri

a) s premislikom in prostovoljno sam ob življenje pripravi svojega bližnjega, dasiravno v to nima nobene oblasti in nobene pravice, naj se že to ali s kakim orožjem zgodi in s smertnim udarcom, ali s strupom ali kako drugač. — Tako je bil nesrečni Kajn ubil svojega nedolžnega brata Abelna.

Pa ne samo s tim, da bližnjega kar naravnost sam umori, stori se človek uboja krivega, ampak

b) tudi s tim, da komu drugemu svetuje ali svet da, naj bližnjega umorí, kakor je storil veliki Judovski duhoven Kajfež, kedar je v ozir nedolžnega Jezusa svetoval zbranim Judovskim sodnikom, rekoč: „Vi nič ne veste, in ne pomislite, da je boljši za vas, da umerje en človek za ljudstvo, in da ves narod ni pokončan.“ (Jan. 11, 49. 50.)

Uboja je kriv

c) tisti, ki komu drugemu zapove bližnjega umoriti. Akoravno tak človek svojega bližnjega ne umorí z lastno roko, pa ga umori s pomočjo drugih rok. Takega ubijanja se je kriv storil kralj David, ki je zapovedal svojemu vojvodu Joabu, naj Urija, ki nič hudega ni bil storil, postavi na vojski v sprednjo versto, kjer bo najhujši boj, in v najhujšem boju naj ga mahoma popustí, da ga sovražniki ubijejo. In kakor je zapovedal, tako se je tudi zgodilo. Sovražna vojska je pritisnila na ubogega Urija, in ga je umorila.

Ubijavci so tudi

d) tisti, kteri koga priganjajo ali silijo, bližnjega pokončati, ter mu ali preveč povišujejo krivico, ktera mu je bila storjena, in zavoljo ktere se mora nad njim znositi; ako tega ne stori, nima nič možtva in nobene serčnosti, ampak je babjek in strahljivec i. t. d.: ali pa, ako se morda znajde v kaki skrivni družbi, žugajo mu, da bodo oni njega pokončali, ako jim tega ali unega človeka iz poti ne spravi.

Ubijanja so deležni

e) tisti, kteri ubijavce pod streho jamljejo, jih prikrivajo, izgovarjajo in zagovarjajo; jim pomagajo deželski gosposki se odtegniti, ali pa jih še s čim drugim v zavetje jamljejo in jim na strani stojijo, kar ubijavce še bolj prešerne nareja in silne in prederzne.

Ubijanje si na vest navalijo,

f) ki iz samopridnosti in dobičkaželjnosti bližnjega ob življenje pripravijo, postavim brezvestni zdravniki, ki ne poznajo ne bolnikove bolezni ne zdravila, kterega mu dajejo, pa mu ga vendar-le dajo, in ga morda po takem potu ob življenje pripravijo z napačnim zdravilom, za kterega zraven tega še gotovega plačila iščejo.

Mad ubijavce štejemo

g) tiste, kteri opustijo kako tako reč, zavoljo ktere opuščenja bližnjega smert zaleze. S takim opuščenjem in tako zamudo vtegnejo ubijanja krivi biti tisti strežaji pri bolnikih, kteri za postrežbo bolnikov nimajo potrebne skerbi, tako, da zavoljo njihove nemarnosti bolnik umerje. Tega greha sta bila kriva Judovski duhoven in Judovski levit, ktera nista hotla usmiljenja skazati na pol mertvemu človeku za cesto ležečemu, kteri bi bil umerl, ako bi mu popotni Samarijan na pomoč ne bil prišel.

Ubijanja so krivi

h) tisti rogovileži, razsajavci, prepirljivci in pijanci, kteri povsod prepirov iščejo in ne jenjajo, dokler se ne stepejo in pobijati ne začnejo, in kteri pri pretepih in pobojih svojega bližnjega naj rajši po glavi bijejo in drugih nevarnih krajih. Ako se primeri, da enega ali drugega res da mertvega potolčejo, ali pa mu zavdajo smertni udarec, za kterim pozneje umerje, so ubijavci, dasiravno med pretepanjem in bojem niso namena imeli bližnjega umoriti. Takim ljudem že deželska gosposka terdo na pete stopa, tem ojstrejši odgovor jih čaka še le pred pravičnim Bogom. Saj še neme živine ne pustimo po glavi pobijati, tem manj gre to za pametnega človeka.

Uboja so krivi

i) tiste nezakonske matere, ktere, da bi v nečast in osramotenje ne prišle med svetom, svojega deteta ob življenje pripravijo še poprej, preden je luč sveta zagledalo, in ga s tim ne pripravijo le samo ob telesno življenje, ampak zraven tega tudi še ob večno zveličanje, ker nas sveta vera uči, da brez svetega kersta ne more nihče v nebesa.

Z ubojem se zadolžijo

k) tiste nespametne zakonske matere, ktere svojega deteta, ki ga pod sercem nosijo, ob življenje pripravijo s tim, da se pri težkem delu prevzdignejo ali pretegnejo, se z nezmernostjo v jedi in pijači poškodujejo, ali pa vživajo take jedi, od kterih dobro vedó, da so jim škodljive, ali se z nespametnim plesom preveč pregrejejo, ali si s prehudo jezo, nezmerno žalostjo in nepotrebnim strahom kako škodo naredijo, da po tem dete mertvo na svet pride. Ravno tako tudi tiste neprevidne matere, ktere svojega otroka po noči k sebi v posteljo jemljejo, in ga vdušijo, dasiravno nikakor niso imele niti volje niti namena, da bi mu bile kako škodo naredile. — Ako bi bila kaka mati, ktera se v drugem stanu znajde, po kaki nesreči ob dete prišla, postavim po kaki

bolezni, ktere si ni sama bila kriva, ali po kakem neprevidnem padcu, ali ko bi jo kak tolovaj zoper njeno zadolženje v strah pripravil, naj se potolažena izroči v sveto voljo božjo, in naj si bo svesta, da se ni pregrešila pred Bogom, in da ni kriva ubijanja.

Uboja so deležni

l) tisti možje, kteri so sicer ljubezen obljubili svojim ženam takrat, kedar so se bili ž njimi zaročili, pa nobene ljubezni nimajo do njih, in prav po rabeljsko ž njimi ravnajo, ter jih še clo takrat, kedar bi jih mogli naj bolj varovati, v težke dela silijo, ali pa jih sujejo, pretepajo, ali pa po kakem drugem potu v velik strah pripravljajo in v veliko žalost. Ako po takem tolovajskem ravnanju nasleduje nesrečen porod, kdo ga ima na vesti? Kdo drugi, kakor taki neusmiljeni, razdivjani možje?

Ubijavcem prištevamo

m) tudi tiste nehvaležne otroke, kteri z razuzdanim življenjem in gerdim, nekeršanskim obnašanjem svojim staršem žalost narejajo in jim s tim jamo kopljejo, da morajo pred časom pod zemljo; ravno tako tudi tisti terdoserčni otroci, kteri svojim siromaškim staršem nič nočejo pomagati, akoravno bi jim lahko pomagali, in jih pustijo v revščini in siroščini hirati, in se prezgodaj starati in za grob zoreti, namesto da bi jim pod pazduho segli, ter jih podpirali in jim pomagali. Tako so se bili pregrešili nevoščljivi bratje egiptovskega Jožefa, ki so svojega nedolžnega brata Jožefa iz same nevoščljivosti v sužnost prodali, očetu pa lagali, da ga je divja zver raztergala, in so s tim svojemu dobremu očetu Jakobu napravili toliko žalost, da se ni dal utolažiti, temveč je djal: „Žalosten pojdem za svojim sinom pod zemljo.“ (I. Moz. 37, 35.)

Med ubijavce štejemo:

n) neusmiljene bogatine, ki nobenega usmiljenja nimajo z reveži in siromaki, kteri stradajo in pomanjkanje terpijo, in jih rajši pustijo od glada umreti, kakor

pa da bi jim pomagali. Tak je bil tisti terdoserčni evangeljski bogatin, ki je samega sebe bogato gostil, ubogemu Lazarju pa še drobtinc ni privoščil, ktere so padale z njegove mize. (Luk. 16, 21.)

Ubijanja so krivi

o) vsi tisti, kteri kakor si koli bodi k ubijanju kaj pripomorejo, postavim: ako ubijavcu orožje dajo, da s tistim bližnjega usmertí, ali strupa, da ga ž njim umorí; ravno tako tudi tisti brezvestni hudobneži, kteri zapeljanim osebam dajo povžiti kaj takega, da splavijo i. t. d.

4. Ali je pa vsakdo, ki človeka umorí, ubijanja kriv? in ali je kdaj komu pripuščeno, človeku telo umoriti?

Ubijanja ni kriv vsakdo, kteri človeka umori; in še clo pripuščeno je, človeku v posebnih okoljščinah telo umoriti, in sicer:

a) deželski gosposki, kedar hudodelnike s smertjo kaznuje. Deželska gosposka je sosebno zato postavljena, da svojim podložnikom skerbi za varnost življenja in premoženja. Ravno zato mora strahovati, in, ako se poboljšati ne dajo, clo iz poti spravljati take hudobneže, kteri mirnim in pokornim podložnikom po premoženju segajo ali jim clo po življenju strežejo. Ako tedaj deželska gosposka take terdovratne hudodelnike umorí, uboja kriva ni, zakaj ona, meča zastonj ne nosi: „kajti božja služabnica je, maščevavka k strahovanju tistega, kteri hudo dela“. (Rimlj. 13, 4.) „Njena veljava je božja veljava“, uči sv. Avguštin, „in ako ona koga umorí, umori ga Bog; ravno kakor se smertni mahljej ne prilastuje meču, temveč le roci, ktera z mečem smertni mahlej useka.“ — Ubijanja kriva bi deželska gosposka bila, ako bi nedolžne ljudi zatirala in morila, kakor so njega dni neverski cesarji in njihovi oblastniki zatirali in morili perve kristjane le samo zato, ker so bili kristjani, ter zvesto vdani sveti veri Jezusovi.

Telo človeku umoriti je pripuščeno:

b) rabeljnu, kedar na cesarsko ali kraljevo povelje ali na vislicah zadavi ali pa z mečem ali sekiro (guilotino) umorí hudodelnika, kterega je deželska gosposka v smert obsodila. V takih okoljščinah se rabelj nič ne pregreší, in uboja kriv ni. — Pregrešil pa bi se, ako bi zoper povelje deželske gosposke sam ob svoji volji v smert obsojenega hudodelnika terpinčil dalj in bolj, kakor je potrebno, ter ga hudovoljno mučil, da bi tem težeji umerl. Akoravno bi tak terdoserčen rabelj kar naravnost uboja kriv ne bil, bi pa vendar le brez greha nikakor ne bil.

Telo človeku umoriti je pripuščeno:

c) vojščakom v vojski, s ktero branijo domovino. Da taka pravična vojska ni prepovedana, in da uboja na vesti nimajo niti kralj, ki vojščake na vojske pošilja, niti vojščaki, ki na vojski sovražnike domovine pobijajo, lahko se posname že iz tega, da je kralju Savlu Bog sam zapovedal, pokončati Amalečane, sovražnike Izraelskega ljudstva ter mu rekel: „Zdaj tedaj pojdi, in pobij Amaleka, in vse njegovo pokončaj; ne prizanašaj mu, in nič ne poželi njegovih reči, temveč pomori moža in ženo, majhnega in dojenčika.“ (I. Kralj. 15, 3.) Ravno to se razvidi tudi iz nauka, kterega je sveti Janez Kerstnik dajal vojščakom, kteri so ga k Jordanski reki poslušat prišli. Ni jim namreč zapovedoval, orožje od sebe djati in vojaškemu stanu slovo dati; naročal pa jim je: „Nikogar ne tepite, nikomur krivice ne delajte, in dovoljni bodite s svojo plačo.“ (Luk. 3, 14.) Ako bi vojakom nikoli dovoljeno ne bilo, umoriti sovražnika domovine, bi jim sveti Janez nikakor ne bil dajal tega nauka, marveč bi jim bil kar naravnost zapovedal, zapustiti vojaško službo, ktera vojščakom veleva ljudi moriti. Da se vojščak, ki v pravični vojski ljudi mori, ne pregreši, očitno je tudi iz tega, ker se je tudi v vojaškem stanu zveličalo mnogo ljudi. Kralj David je bil bogoljuben kralj, pa tudi serčen vojščak; sv. Martin, sv. Juri, sv. Viktor, sv. Florjan, sv. Mavricij in vsa Tebajska četa so se znašli v vojaškem stanu, zdaj pa se znajdejo med svetniki v nebesih. —

V pravični vojski sovražnike domovine pobijati tedaj ni greh zoper peto božjo zapovod. — Zoper peto božjo zapoved bi se pregrešil in ubijanja kriv bi bil kralj ali cesar le takrat, kedar bi se v krivično vojsko spustil. Kolikor ljudi bi s tako vojsko ob življenje pripravil, toliko ubojev bi na vesti imel. Ravno tako bi se z ubijanjem pregrešili tudi vojščaki, kedar bi zoper vojvodovo povelje ljudi pobijali, ali ko bi ljudi pobijali le samo zato, da bi se polastili po tem njihovega premoženja, ali ko bi pobijali ljudi, kteri se jim kar nič v bran ne postavljajo i. t. d.

Telo človeku umoriti je pripuščeno:

d) vsakemu človeku, kedar se v sili brani, ako si po drugem potu nikakor ne more pomagati. — Ako bi se kaki tolovaj na človeka zagnal in mu stregel po življenju, ta pa bi se krivičniku v bran postavil, in bi ga pri tem, ko se brani umoril, bi se ne pregrešil zoper peto božjo zapoved, in bi ne bil kriv uboja. — Ako bi pa sam priložnost dal v kak boj, in bi z zmerjanjem ali kakim drugim žaljenjem nadražil tega ali unega v boj, in bi se mu po tem branil, ter ga pri tem, da se brani, umoril, bi ne bil brez greha in ne bil brez izgovora pred pravičnim Bogom.

K temu pristavljam še to, da bi tudi tisti ubijanja kriv ne bil, kteri bi po kaki nesreči bližnjega umoril. Taka nesreča se je primerila tistemu nesrečnemu človeku, kteri je na lovu ustrelil moža svete Joane Frančiške Šantališke, ker ga ni bil dobro razločil in je mislil, da je kaka divja zver, nikar pa človek. Enako bi tudi tesar ne bil ubijavec, ako bi mu po nesreči sekira padla s strehe na kakega memogredočega človeka, in bi ga ubila. Take žalostne primerleje ne prištevamo ubijanju, ampak le nesrečam.

5. Kaj pa vam bom odgovoril na naslednje uprašanje: Ali bi bilo prav, nadležnega in sitnega skušnjavca ali zapeljivca umoriti, kedar bi se drugači odpraviti ne dal?

To bi ne bilo prav, in ni pripuščeno. Zapovedano nam je sicer, rajši umreti, kakor pa grešiti; vendar pa nam nikdar ni dovoljeno, človeka umoriti, da bi se odtegnili njegovi nadležnosti. Kristjan mora v takih okoljščinah biti serčen in stanoviten, da v greh ne privoli; in da le duša v greh ne privoli,

ne bo imel greha, in mu bo duša nedolžna ostala, akoravno bi se kaka sila storila njegovemu telesu. Sv. Luciji je neverski oblastnik žugal, da jo bo ukazal gnati v nesramo hišo, in jo po sili ob devištvo pripraviti. Ona pa mu je lepo odgovorila, ter mu rekla: „Ako ukažeš osramotiti me po sili, in jaz v to ne dovolim, bo dvakrat lepši mojega devištva venec.“

In kakor človek za to, da bi se obvaroval čast in poštenje, ne sme umoriti svojega bližnjega, ravno tako ga tudi ne sme umoriti, da bi si obvaroval svoje premoženje; zakaj človekovo življenje je več vredno, kakor pa čast in premoženje.

6. Kaj ne, ljubi moji! da niste mislili, da je tolikanj ubijavcov na svetu? Toda današnji nauk vam je pokazal, da jih ni majhno, ampak da jih je veliko na število. Marsikteri velja pred svetom za poštenega človeka, in je vendar le pred Bogom velik velik grešnik, ter ubijavec. Deželska gosposka ga na miru pusti, ker jej njegova pregreha znana ni, in ker deželska gosposka le bolj po vunanjem sodi; toda pred Bogom, pred kogar očesom nič skritega ni, čaka ga težaven odgovor in grozepolna sodba, ako še o pravem času sam v se ne gre, in se ne poboljša in ne spokorí. Zatorej, ljube duše! varujte se, da ali tako ali tako ne zaidete v ta strašni greh, kteri naravnost v nebesa vpije za maščevanje; in ako bi bil eden ali drugi po tem ali unem potu že vanj zašel, naj kratko in malo ne odlašča pokore; zakaj razun resnične pokore ga nobena druga reč ne more z razžaljenim Bogom spraviti; razun resnične pokore mu ne zamore nobena druga reč božje pravice potolažiti; in razun resnične pokore mu nobena druga reč ne more božjega usmiljenja spet nakloniti! Amen.

LVI. Keršanski nauk.

Od poškodovanja bližnjega na njegovem telesu. — Od dvoboja. — Od maščevanja. — Od zmerjanja in obkladanja s priimki. — Od sovraštva. — Ali se sme bližnjemu smert želeti? — Ali je uboj velik greh?

1. Zadnjič sem vam začel razlagati peto božjo zapoved, ktera pravi: „Ne ubijaj!“ V tej zapovedi, sem rekel, je prepovedano, umoriti in poškodovati telo, in umoriti in poškodovati dušo svojemu bližnjemu ali pa samemu sebi. Govoril sem od umoritve telesa ali od uboja bližnjega na telesu, in sem vam pravil, da so tega telesnega uboja krivi tisti, ki svojega bližnjega s premislikom in prostovoljno sami ob življenje pripravijo; ali kteri komu drugemu svetujejo, zapovedó, — ali ga silijo, da bližnjega umorí; — na dalje tisti, kteri ubijavce pod streho jemljejo, jih prikrivajo, izgovarjajo in zagovarjajo; — ali kteri iz samopridnosti bližnjega ob življenje pripravijo ali pa s tim, da opustijo kako reč, zavoljo kterega opuščenja smert nasleduje; — na dalje prepiravci, ki se toliko časa prepirajo in pretepajo, dokler kdo ne obleži; — nezakonske matere, ktere svojega deteta še pred rojstvom vgonobijo; — zakonske matere, ktere z nespametnim obnašanjem življenje vzamejo detetu pod svojim sercem; — brezvestni možje, kteri po trinožko ravnajo s svojimi nosečimi ženami; — nehvaležni otroci, kteri s svojim gerdim obnašanjem svoje starše prezgodaj starajo in v grob potiskajo; — neusmiljeni bogatini, kteri reveže rajši pustijo za lakoto umirati, kakor da bi jim pomagali; — in na zadnje še vsi tisti, kteri kakor si koli bodi k ubijanju kaj pripomorejo.

Ubijanja pa niso krivi deželski oblastniki, kedar hudodelnike po zasluženju s smertjo kaznujejo; — rabeljni, kteri na povelje deželske gosposke nad hudodelniki smertno obsodbo zveršijo; — vojščaki, kteri v pravični vojski branijo svojo domovino; — vsi tisti ljudje, kteri se v sili branijo, in pri tem nasprotnika umorijo, kedar si drugači ne morejo pomagati; — in tisti, kteri so po kaki nesreči bližnjega ob življenje pripravili. Pri tem pa le vendar ni dovoljeno, nadležnega skušnjavca in zapeljivca ob življenje pripraviti, če bi se tudi drugači odpraviti ne dal.

2. Zdaj gremo dalje v razlaganju pete božje zapovedi:

Peta zapoved božja ne prepoveduje le samo ubijanja ali umoritve bližnjega na njegovem telesu, ampak prepoveduje zraven tega tudi poškodovanje bližnjega na njegovem življenju in zdravju, kedar se to s premislikom zgodi in s hudo voljo.

Zoper peto božjo zapoved se tedaj med drugimi pregrešijo:

a) brezvestni kerčmarji, ki prodajajo nezdrave jedi in pijače, ter točijo skažene pa popravljene vina, pripravljajo večkrat prekuhane jedi, da jih le v denar spravijo; —

b) neusmiljeni gospodarji in gospodinje, ki svojim hlapcem in deklam in drugim delavcem iz spridenega žita kruh pečejo ali jim druge škodljive jedila vživati dajejo, ali kteri svojemu obolelemu družinjčetu nič ne postrežejo; —

c) tisti nespametni ljudje, kteri koga v gostje povabijo, potem pa ga silijo in naganjajo, da čez mero jé in pije, in si na zdravju škodo naredi; —

d) vsi tisti, ki svojemu bližnjemu kakor si koli bodi po nepotrebnem ali po krivičnem strah in žalost narejajo; zakaj da je tudi to življenju škodljivo in zdravju, obilne skušnje poterdujejo. Poznal sem deklico, ktera

se je bila nekoga prestrašila tako močno, da je znak padla, in je od tistihmalo ji začel herbet se razraščati na eno stran tako, da je bila posihmalo puklasta ves svoj živi dan. – Neka druga deklica se je bila hudo ustrašila velikega psa, kteri je v hišo prišel, se je prestrašena sosedla, in nikdar več ni na noge stopila; — na dalje se pregrešijo

e) tisti, ki v prepirih in pretepih bližnjemu poškodujejo zdrave ude, — ali mu po kakem drugem potu življenje spodjedajo in zdravje spodkopavajo.

3. Zdaj pa še nekaj od dvoboja:

Ali je tudi dvoboj prepovedan v peti božji zapovedi?

Tudi dvoboj je ojstro prepovedan, kakor vsaki poboj in uboj, in ni nikdar nikoli pripuščen, ker se obadva bojevavca premišljeno podasta v nevarnost časne in večne smerti. —

Že zdrava pamet sama ob sebi nikakor ne more dvoboja dovoliti in poterditi. Ali mar ni res silno nespametno, ako dva človeka zavoljo kake nepremišljene besedice ali za kaki drugi prazni nič ravno kakor divje zveri planeta na eden drugega, ter se sekata, mesarita in pobijata, da bi si s kervjo nasprotnikovo ohladila svojo togoto? Ali mar ni res strašno nespametno, ako si kdo častí išče s tim, da se s svojim nasprotnikom pobija na življenje in na smert? Ali mu mar ni velikoveč v največo nečast pred Bogom in pred poštenimi ljudmi, ako svojega nasprotnika v dvoboju premaga in umorí?

Kar pa že zdrava pamet ne poterdi, tudi sveto pismo ne more dovoliti. Sv. Janez (I. 3, 11. 12.) piše: „To je oznanilo, ki ste ga slišali od začetka, da se ljubite med seboj. Ne kakor Kajn, kteri je bil iz hudega, in je svojega brata ubil.“ In sv. Pavl uči, rekoč: „Ne delajte si sami pravice, preljubi! ampak dajte prostor jezi (božji). Zakaj pisano je: Meni gre maščevanje; jaz bom povernil, reče Gospod. Temveč ako je tvoj sovražnik lačen, daj mu jesti; ako je žejen, daj mu piti.

Zakaj če to storiš, mu boš žerjavico na glavo nosil. Ne daj se hudemu premagati, temveč premagaj hudo z dobrim.“ (Rimlj. 12, 19—21.)

Sveta cerkev tudi ojstro prepoveduje, in je v svetem Tridentinskem zboru cerkveno izobčenje izrekla ne le nad tistimi, ki se v dvoboju bojujejo, ampak tudi nad tistimi, ki se kakor koli si že bodi dvobojev vdeležujejo; tistim pa, ki jih v dvoboju smert zadene, ne dovoli cerkvenega pokopa na blagoslovljenem pokopališču. In to je po vsem pravično; zakaj kdor cerkev, svojo mater, zaničuje in zataji, tudi drugega vreden ni, kakor le tega, da mu sveta cerkev odtegne svoje blagoslovila. — Zato je res prav pametno ravnal tisti mogočni kralj, kteri je svojim vojščakom dvoboj ojstro-ojstro prepovedal. Kedar sta ga po vsej tej prepovedi vkljub dva imenitna častnika (oficirja) prosila, naj bi jima dovolil, da bi z dvobojem razrešila svojo pravdo, jima je modri kralj to sicer dovolil, toda le proti temu, da bo bojevavšima se za pričo tudi rabelj, kteri bo mahoma glavo odsekal tistemu, kteri bi v dvoboju umoril svojega nasprotnika. In glej, to nenavadno dovoljenje je več pomagalo, kakor vsa še tolikanj ojstra prepoved. Kakor hitro sta namreč častnika zaslišala to čudno kraljevo razsodbo, ju je tudi minila volja se bojevati, in sta rajši namiroma poravnala svojo pravdo.

4. Že iz tega, kar sem vam zdaj od dvoboja povedal, sami lahko posnamete, da ne le dvoboj, ampak vsako drugo maščevanje je prepovedano v peti božji zapovedi; pri vsem tem pa naj vam vendar le še nekaj od maščevanja posebej povem:

Maščevanje obstoji v tem, da človek svojemu bližnjemu hudo s hudim povračuje, da mu za storjeno krivico tudi krivico stori. — Vsako maščevanje pa je kristjanu ojstro prepovedano. Porok tega nam je sveto pismo. Jezus pravi: „Slišali ste, da je bilo rečeno: Oko za oko, zob za zob. Jaz pa vam rečem, hudemu se ne zoperstavljati; temveč če te kdo udari po tvojem desnem licu, pomoli mu še uno.“ (Mat. 5, 38. 39.) S temi besedami je hotel naš Zveličar to-le povedati: V vaši

postavi vam je privoljena pravica povračila, tako, da vaši sodniki smejo komu ravno tako poverniti, kakor je bil on bližnjemu storil. To so obračali vaši pismarji, kakor se jim je poljubilo, v krivično maščevanje. Jaz pa vam rečem, da se ne sme iz lastne oblasti in po svoji volji hudo s hudim povračevati. Ravno to uči tudi sv. Pavl, rekoč: „Nikomur ne vračajte hudega s hudim.“ (Rimlj. 12, 17.)

S tem naukom pa kristjanu ni prepovedano, krivicam se umikati, ali se jim clo s silo ustavljati, ali maščevanje sodbi izrečevati; ampak le lastno in svojevoljno maščevanje je prepovedano. V posebnih okoljščinah bi se še clo pregrešili, ako bi molčali k vsem krivicam, ki jih doprinašajo hudobni ljudje; toda sami se le vendar ne smemo zmaščevati, in sami si ne smemo pravice delati, zakaj deželska gosposka je postavljena v to, da v božjem imenu strahuje hudodelnike. (Rimlj. 13, 4.)

Da nam maščevanje dovoljeno ni, spričujejo nam tudi zgledi, zgledi svetopisemski in drugi.— Hudobni Semej je kralja Davida neizrečeno hudo sramotil in preklinjal. Davidovi vojščaki so hotli zavoljo tega ubiti malopridnega Semeja. Toda David jim tega ne dovoli, ampak pravi: „Pustite ga preklinjati! zakaj Gospod mu je ukazal, da preklinja Davida, in kdo je, da bi se prederznil reči, zakaj je tako delal?“ (II. Kralj. 16, 10.)

Zgled vseh zgledov pa nam je Zveličar sam. Od njega piše sv. Peter (I. 2, 23.) in pravi: „On, ko je bil preklinjan, ni klel; ko je terpel, ni protil; temveč se je vdal, kteri ga je krivično sodil.“ Po tem nauku Jezusovem so se vsegdar ravnali vsi pravi služabniki božji.

Od svetega Krištofora ali Krištofa beremo, da ga je bil neki človek prav po nedolžnem za uho udaril v pričo obilne množice ljudi. Ta nepričakovana krivica Krištofora razdraži tako močno, da iztakne svoj meč, in se hoče kervavo zmaščevati nad hudobnežem. Na enkrat pa mu je, kakor bi mu bil rekel neki notranji glas: „Krištofor! kaj delaš? Ali ne veš, da si kristjan, in da se maščevati ne smeš?“ Nad tem glasom

Krištofor osupne in obstojí. Ali ko ga drugi podpihujejo in vnemajo za maščevanje, zopet zavzdigne meč, da bi mahnil po svojem razžaljivcu. Toda zopet se mu oglasi notranji glas, ter mu iz nova prigovarja, rekoč: „Krištofor, stoj! kaj delaš? Glej, dušo imaš, kristjan si, in se hočeš maščevati?“ In zdaj se Krištofor potolaži, da meč v nožnico vtakne, ter reče svojemu nasprotniku: „Pojdi v miru! iz serca ti odpustim. Ako bi kristjan ne bil, vem, kaj bi storil s teboj! Hvali Boga, kteri mi je zapovedal, odpustiti sovražnikom, ker ravno to te je obvarovalo smerti.“

Lep zgled, da se ne smemo nad sovražniki zmaščevati, ampak da jim moramo iz serca odpustiti, imamo nad bogaboječim, toda nesrečnim Francoskim kraljem Ludovikom XVI. Njegovi rovarski podložniki ga zgrabijo, v ječo veržejo, in po nedolžnem v smert obsodijo. Toda preden ga v smert odpeljejo in umorijo, spregovoril je še te-le prelepe besede: „Iz serca odpustim tudi stražarjem, kteri so mi sovražniki postali, akoravno jim v to nisem dajal nobene priložnosti. Iz serca odpustim tudi stražarjem, ki na-me pazijo, da bi jim ne ušel; in tudi vsem tistim, kteri so gerdo z menoj ravnali.“ In kedar so ga bili že na morišče privlekli, kjer je imel svojo sedajno kraljevo krono, ternjevo in bodečo krono zamenjati za večno in nestrohljivo, nebeško krono, rekel je na ves glas: „Po nedolžnem umerjem, ker nisem kriv tistih pregreh, ktere mi pripisujejo; pa odpustim vsem, ki so krivi moje smerti, in prosim Boga, da bi ne bila v pogubljenje Francoski deželi kerv, ktero bodo zdaj prelili!“

Po nauku svetega pisma, ktero nam maščevanje prepoveduje, in po teh lepih zgledih, ktere sem vam zdaj postavil pred oči, ravnajte se tudi vi, ljubi moji! Nikar se ne maščujte, kedar vam kdo kaj žalega reče, kaj hudega stori, kako škodo ali krivico naredí. Spomnite se, da ste kristjani, in da je Bog kristjanom maščevanje ojstro prepovedal, in ga samemu sebi prideržal. Spomnite si, da imate tudi vi veliko zadolženja pred Bogom, in da vam je Bog vaše grehe in z grehi zaslužene kazni odpustiti sicer pripravljen, pa pripravljen le proti temu, da tudi vi prav iz serca odpustite vsem tistim, kteri so vas razžalili ali vam kaj hudega storili, zakaj Jezus pravi:

„Ako ljudem odpustite njih grehe, bo tudi vam vaš Oče nebeški odpustil vaše pregrehe. Ako pa ne odpustite ljudem, tudi vaš Oče ne bo vam odpustil vaših pregreh.“ (Mat. 6, 14. 15.)

5. Nikar pa ne mislite, da človek umoriti ali poškodovati bližnjega na njegovem telesu ne more drugači, kakor le sam z roko ali z djanjem; zakaj povem vam, da ga zamore umoriti in poškodovati na telesu tudi z besedo in s sercem. — Dosihmalo smo le bolj od djanskega poškodovanja bližnjega na telesu govorili; potrebno pa je, da vam tudi še kaj povem, kako se zamore bližnji umoriti ali pa poškodovati na telesu ali z besedo ali s sercem.

a) Z besedo bi bližnjega ubil ali na telesu poškodoval, kdor bi ga opravljal in obrekoval, ter mu poštenje otemal in dobro ime, ali če bi ga v jezo naganjal, ter ga dražil, zmerjal in preklinjal. — Da vse to bližnjemu res življenje spodjeda, spričuje nam skušnja, Marsikteri, ki je bil hudo ogovarjan, ujedal se je nad tem tako močno, da je do terdega obolel in prezgodaj umerl; in marsikterega drugega je prehuda jeza pred časom spravila pod zemljo.

Ako pa človek že s samo besedo zamore toliko škodo narediti bližnjemu, bi mislil, da se bodo ljudje skerbno varovali takih besed! Ali kaj, ko se jih ne varujejo! Kdaj je bilo neki slišati med kristjani toliko ogovarjanja, opravljanja in obrekovanja, kakor sedajne dni? Kdaj je bilo pač toliko gerdega zmerjanja in strašnega preklinjevanja čuti med keršanskim svetom, kakor se ga dandanes čuje? „Da bi te smert zaklala! — Da bi te strela ubila! Da bi te vrag raztergal!“ — so besede, ktere nekterim kristjanom v enomer iz ust tekó, kakor teče voda iz neusahljivega studenca! O kristjani, kristjani! to in tako bi ne smelo biti med nami.

b) S sercem bi človek svojega bližnjega ubil ali poškodoval na telesu, ako bi imel toliko sovraštvo do njega, da bi mu v tem svojem sovraštvu želel ali škodo ali pa še clo smert. Tak sovraštvapolni človek bi svojega bližnjega ubijal s svojo hudobno voljo. Pred Bogom pa že samo hudobna

volja velja za hudobno djanje. Sovraštvo je tedaj hujše, kakor sama jeza, ktera hitro pride in hitro mine. Sv. Avguštin pravi: „Sovraštvo je zastarana in vkoreninjena jeza. Radovoljno sovraštvo do bližnjega je veči greh, kakor jeza; zakaj jeza ljubezen do bližnjega tako rekoč zatamní, sovraštvo jo pa pogasí.“ In kdor bližnjega sovraži, tudi Boga ne more ljubiti. „Ako kdo reče: Ljubim Boga! — in sovraži svojega brata, je lažnik. Kdor namreč ne ljubi svojega brata, kterega vidi, kako more Boga ljubiti, kterega ne vidi?“ (I. Jan. 4, 20.) uči sveti Janez, in zraven še pristavlja te-le ojstre besede: „Slehern, kteri sovraži svojega brata, je ubijavec; in veste, da noben ubijavec nima večnega življenja v sebi obstoječega.“ (I. Jan. 3, 15.)

Zraven tega je pa sovraštvo res huda reč pred Bogom tudi še zavoljo tega, ker sovraštvo človeka zapelje v djansko ubijanje in poškodovanje bližnjega na njegovem življenju in zdravju. Sovraštvo namreč zapelje v mnogotere krivice, ter v opravljanje in obrekovanje, prepiranje in pravdanje, pretepe in clo poboje. Kajna je zapeljalo njegovo sovraštvo tako daleč, da je ubil svojega nedolžnega brata Abeljna. — Enako bi bil tudi Ezav svojega brata Jakoba ubil, ko bi ga bil v roke dobil. — Egiptovskega Jožefa so njegovi bratje iz samega sovraštva prodali v terdo sužnost. — In Aman je bil iz samega sovraštva nakanil, na en dan pokončati Juda Mardoheja in vse Izraelsko ljudstvo. — Poglejte, kam sovraštvo človeka pripravi!

Vse to nas uči, da je sovraštvo res huda reč, huda reč že sama ob sebi, huda reč pa tudi zavoljo hudih nasledov, kteri iz njega izvirajo. Ravno zato smo pa tudi dolžni, varovati se ga na vso moč; in res prav bi bilo, da bi se ga varovali tako močno, da bi od sovraštva clo nič ne bilo slišati med nami, ki smo kristjani. Ali se pa varujemo sovraštva tako skerbno? Z žalostjo moram povedati, da se ga ne varujemo, ampak da je sovraštva neizrečeno veliko med obedvojnim spolom, sosebno pa med ženskim spolom, in še clo pri takih osebah, ktere so v drugih rečeh prav lepega in pametnega zaderžanja. Sam Bog ve, kako je to, da se tudi

pri takih osebah, pri kterih je videti, da rade poslušajo pridige in keršanske nauke, in da bi rade živele po nauku svetega evangelja, vendar le nič ne prime nauk, kteri zapoveduje iz serca spravljati vse sovraštvo, in se spet spoprijazniti z bližnjim, svojim razžaljivcem? — Toda vedite, da to niso nobene majhne reči, in da vam, ako vam manjka ljubezni do bližnjega, manjka s tim tudi vsega drugega; zakaj kdor sovraži svojega bližnjega, nikakor se še ne znajde med številom učencov Jezusovih, če bi tudi še tako lepe lastnosti imel v ozir drugih reči; zakaj le ljubezen je tisto znamnje, po kterem se učenec Jezusov spozna zmed drugih ljudi. To nam je povedal Jezus sam, kedar je naročal svojim učencom rekoč: „Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil, da se tudi vi ljubite med seboj. V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bote ljubezen imeli med seboj.“ (Jan. 13, 34. 35.) „Kdor pravi, da je v svitlobi, in svojega brata sovraži, je še zdaj v tami. Kdor ljubi svojega brata, v svitlobi ostane, in pohujšanja ni v njem. Kdor pa svojega brata sovraži, je v tami, in živi v tami, in ne vé, kam gre, ker je tama oslepila njegove oči“; (I. Jan. 2, 9—11.) to je: kdor sovraži svojega bližnjega, ne hodi po tisti poti, ktero nam sveto evangelje razsvitljuje, in ktera v nebeško kraljestvo pelje, in vsa njegove dela so pred Bogom temne, in Bogu nič ne dopadejo.

6. Zdaj nam ne bo težko najti pravega odgovora na uprašanje:

Ali je zoper peto božjo zapoved, bližnjemu smert želeti?

Gotovo, da je! Kdor iz jeze, sovraštva, nevošljivosti, ali lakomnosti svojemu bližnjemu radovoljno, premišljeno in resnično smert želi, smertno pregreši se, in je pred Bogom ubijavec. Tako, na primero, bi se pregrešil, kdor bi svojemu bližnjemu smert želel zato, da bi namesto njega v službo prišel, ali da bi od njega kaj podedoval (poerbal) i. t. d. Sosebno velika pregreha pa bi bila, ako bi otroci svojim staršem smert želeli zavoljo tega, da bi se po tem polastili njihovega premoženja,

in da bi potlej kar brez strahu samopašno in razuzdano živeli, in se po svoji nespametni glavi ženili in možili. — Dobro si torej v spomin vtisnite, kar vam bom povedal: Bližnjemu smert želeti skoraj nikoli drugač ni brez greha, razun če mu jo želimo s takim dobrim namenom, s kakoršnim jo je želela Francoska kraljica, sveta Blanka, svojemu mlademu sinu Ludoviku, ter mu rekla: „Moj sin! kolikor koli te rada imam, bi te le vendar rajši mertvega vidila pred seboj ležati, kakor pa da bi te vidila Boga žaliti tudi le z enim samim smertnim grehom.“

7. Vernimo se zdaj k naslednjemu upraševanju:

Ali je uboj ali ubijanje bližnjega velik greh?

Uboj, sosebno djanski uboj bližnjega je neizrečeno velik greh. — To se spozna že iz tega, ker nas že strah in groza obhaja, kedar le koli slišimo od kakega uboja. S tim že sama človeška natora na znanje daje, ko bi človek pri tem tudi nobenega božjega podučenja ne imel, da je ubijanje grozepolno, in tedaj pregrešno djanje.

Morivec ali ubijavec sega v pravice božje, do kterih nima nobene oblasti; zakaj le Bog sam je gospod življenja in gospod smerti. — Morivec ali ubijavec razdira s tim, da bližnjega pokonča, v njem božjo podobo, zakaj človek je po božji podobi ustvarjen. To pa veste, da že pozemeljski kralji in cesarji zahtevajo, da se v časti imajo njihove podobe. Ako bi se pa kdo prederznil, da bi njihove podobe zaničeval in zasramoval, prištevajo mu to v hudo ravno tako, kakor ko bi bil njih samih zaničeval in zasramoval. Porok tega nam je memo drugih tudi cesar Teodozij Veliki. V Antiohiji so se bili prebivavci vzdignili zoper njega, ter so šli, in so razdirali njegove podobe, jih v blato metali in po blatu vlačili. Nad tem hudobnim djanjem se je bil cesar tolikanj razjezil, da je napovedal, mesto podreti in vse prebivavce pokončati. To bi se bilo tudi res zgodilo, ko bi se ne bili zbrali usmiljeni puščavniki, in ž njimi tudi slavni škof Flavij, ki je bil pobožen in svet mož, ter cesarja preprosili, da je prizanesel nesrečnemu mestu. Ali menite, da se pa neskončno sveti in pra-

večni Bog za umorjenega človeka, ki je stvarjen po njegovi podobi, nič potegnil ne bo? Verjamite, da se bo Bog gotovo zanj potegnil!

Pomislite na dalje, kolika strašna reč bi to bila, ako bi morivec ali ubijavec kakega človeka, ki je v smertnih grehih, iz tega sveta kar nanagloma poslal na uni svet v nesrečno večnost! Morda bi se bil ta človek, ako bi bil še dalj časa na zemlji živel, še spokoril in zveličal: zdaj pa je pogubljen in zaveržen, in sicer za vekomej pogubljen in zaveržen! Ali ni tedaj kak morivec ali ubijavec kriv pogubljenja svojega bližnjega? in ali se ne bo iz njegovih rok terjala duša umorjenega bližnjega? — In če bi se tudi ubiti človek v smertnem grehu znašel ne bil, bila mu je vendar le s tim, da se mu je življenje vzelo, vzeta priložnost, nabirati si tem obilniše število dobrih del in tem obilniše plačilo v nebesih, kterega bi si bil lahko še zaslužil, ako bi bil dalj časa živel na zemlji. Zdaj pa je vse to pri kraju! Kdo pa bo odgovor dajal od vsega tega? Kdo drugi, kakor nesrečni morivec ali ubijavec! — Poglejte, kolikanj strašen odgovor ga čaka pred pravičnim Bogom!

Tudi sveta mati katoljška cerkev uči, kako strašen greh da je uboj. To uči s tim, da je vsegdar morivce in ubijavce ostro pokorila. V pervih časih keršanstva je bila za ubijanje pokora naložena na ves čas življenja. Ako je kdo koga radovoljno ubil, moral je vse svoje žive dni pred cerkvenimi durmi ostajati, zakaj v cerkev ni smel stopiti, kedar so drugi verniki v cerkev hodili k službi božji; in sveto Obhajilo mu ni bilo dovoljeno poprej, preden se ni na smertno postelj vlegel. Pa tudi pozneje, ko je bila sveta cerkev od tako ostrih pokoril že odjenjala, vendar je le še zmerom ukazovala, ubijanje ostro pokoriti. Clo takim, kteri niso prav premišljeno koga umorili, nakladala je še petletno ali šestletno pokoro.

Da je ubijanje strašno velik greh, pričuje Bog sam; zakaj on, ki je večna in neskončna Pravica, je že v stari zavezi zapovedal s smertjo strahovati morivce in ubijavce. „Kdorkoli bo človeško kerv prelil“, rekel je Bog Noetu, „njega kerv bo prelita; zakaj po božji podobi je človek ustvarjen.“ (I. Moz. 9, 6.) In Mozesu je Bog zapovedal: „Kdor človeka ubije, ter ima voljo, ga ubiti, naj umerje. — Kdor pa svojega bližnjega nalašč z zalezovanjem umorí, potegni ga od mojega altarja, da umerje.“ (II. Moz. 21, 12. 14.)

Pregreha ubijanja je vnebovpijoča pregreha, ktera z zemlje v nebesa vpije, ter kliče Boga na naglo sodbo in maščevanje. Ko je bil Kajn svojega brata Abeljna ubil, oglasil se je Bog, ter rekel Kajnu: „Kaj si storil? Glas kervi tvojega brata vpije z zemlje do mene. Zato bodi preklet na zemlji, ktera je odperla svoje usta, in prejela kerv tvojega brata iz tvoje roke. Kedar jo boš obdeloval, ti ne bo dajala svojega sadu; potikal se boš in bežal po zemlji.“ (I. Moz. 4,10—12.) In od tistihmal Kajn nič več ni imel pokojnega serca. Iz enega kraja je bežal v drugega, pa povsod je vidil pred seboj svojega brata v kervi ležečega. Po noči in po dnevu mu je hrumela po ušesih božja beseda: „Kajn! kaj si storil?“

Poglejte, tako je strahoval pravični Bog pervega ubijavca; enako je strahoval morivce in ubijavce tudi v poznejših časih, in jih enako strahuje tudi še dandanašnji. Ako že grešniki v sploh nimajo ni miru ni pokoja, kolikanj manj ga imajo še le ubijavci, kterih pregreha v nebesa krici! Priča tega so nam tudi morivci sv. Kilijana. Ko namreč sv. Kilijan zve, da Frankovski vojvoda Gozbert v divjem zakonu živi z Gajlo, bratovo ženo, postavlja mu pred oči, kako pregrešno da je to, in ga opominja, od sebe odpraviti prešestno Gajlo. Na to gre Gozbert v boj, Kilijanu pa obljubi, da bo z vojske domu prišedši, kakor si bo le koli vedel in znal, Gajlo od hiše odpravil. Gajla pa zvé, za kaj da sv. Kilijan Gozberta nagovarja, in se razserdí, in sklene umoriti svetega moža, preden se Gozbert verne z vojske. In tedaj najame za veliko de-

narja dva hudodelnika, da bi po noči umorila Kilijana in njegova dva tovarša. Tisto noč opravi Kilijan svojo molitev, in po tem se vleže, da bi zaspal. Kakor hitro pa zaspí, že ga angelj Gospodov zakliče, rekoč: „Kilijan! vstani. Tvoje delo na zemlji je pri kraju. Še eno vojsko imaš prestati, in potem boš z menoj častitljivo kraljeval!“ Kilijan vstane, poklice svoja dva tovarša, in jih opominja k stanovitnosti. Zdaj skupaj molijo, in se pripravljajo na duhovni boj. Kar na enkrat pa morivca planeta v hišo. Kilijan jima gre nasproti, ter ju nagovarja, rekoč: „Prijatla! po kaj sta prišla? Vidva hoceta voljo vojvodinje spolniti?“ Morivca ničesar ne odgovorita, temveč zavzdigneta meča, mahneta po Kilijanu in njegovih tovarših in jih umorita. Potem skopljeta jamo, ter jih vanjo veržeta z vso cerkveno opravo vred, kakor jima je bila zapovedala Gajla, da bi nikoli na dan ne prišla ta morija. Toda nič ni tako skritega, da bi na dan ne prišlo, in Bog je hotel to hudobijo znano storiti vsi deželi, in to ravno po morivcih, kteri so jo hotli najbolj prikrivati. To pa se je zgodilo tako-le: Enega teh morivcev je obsedel hudi duh, in ga je tako silno terpinčil, da je ves razdivjan po mestnih ulicah tekal, in gonil strašen glas: „O Kilijan, kako hudo me preganjaš. S tvojo kervjo omadeževani meč mi je vedno nad glavo.“ Tako je dalj časa kričal, med tem samega sebe grizel in ujedal, dokler ni umerl. Drugi morivec je obnorel, in samega sebe z mečem končal. Hudobna Gajla je bila tudi od hudega duha obsedena, in grozovito terpinčena. Tudi ona je bila prisiljena, očitno spoznati storjeno hudobijo. Na ves glas je kričala: „Prav je in po pravici, da sem terpinčena, ker sem umoriti dala svete možé. Močno me preganjaš, o Kilijan! Ogenj mi podkladaš ti, o Kolman! in ti, Totman! ga množiš. O kako strašno se maščujete nad menoj zavoljo krivice, ktero sem vam storila!“ Tako je sama oznanovala svojo hudobijo, dokler ni umerla. Glejte, tako je Bog strahoval te krivičnike in morivce!

Marsikterikrat je Bog krivične morivce strahoval ravno s tem, v čemur so se bili oni sami zadolžili nad drugimi: ker so oni druge morili, bili so tudi oni od drugih pomorjeni. Absalon je prebodil svojega brata, in tudi on sam je bil s sulico preboden. Savl, Ahab, Jecabela so druge morili, pa so bili tudi oni od drugih pomorjeni. Če pa tudi vsak morivec ne umerje z enako smertjo, kakoršno je on drugim zavdal, pravični kazni se le vendar nikdar ne odtegne.

8. Ljubi poslušavci! da tudi zmed vas enega ali drugega ne zadene taka nezmerna nesreča, da bi si uboj ali poškodovanje bližnjega na telesu na vest navalil, skerbno se varujte sleherne priložnosti, ktera napeljuje v enake grehe. Varujte se pijančevanja; v pijanosti človek marsikaj stori, česar bi trezen nikdar nikoli storil ne bil. — Varujte se ponočnega vasovanja, iz kterega pride neizmerno veliko zla med ljudi. — Vbogajte me v ozir tega sosebno vi, keršanski mladenči! da se enkrat kesali ne bote, kedar bi morda že prepozno bilo vse kesanje. Sreča vaša, ako me vbogate! Pa tudi nesreča gotova, ako ne slušate. Resničen je pregovor: „Kdor ne vboga, je brez Boga!“ Amen.

LVII. Keršanski nauk.

Od samomora ali umoritve samega sebe in od poškodovanja samega sebe na telesu. — Ali sme človek svoje življenje in zdravje v nevarnost postavljati? in ali si sme smerti želeti?

1. Pri razlaganju pete božje zapovedi sem dosihmalo govoril od telesnega uboja in telesnega poškodovanja, bližnjemu storjenega. Mislim, da niste še pozabili, kar sem vam od uboja pravil v predzadnjem keršanskem nauku, in da tudi še dobro v spominu imate, kar sem vam zadnjič pravil od poškodovanja bližnjega na njegovem življenju in zdravju, in kako močno da se keršanski človek zoper peto zapoved božjo pregreší z dvobojem, in z maščevanjem, in s tim, da bližnjega zmerja in preklinja in v jezo naganja, in s sovraštvom, in s tim, da mu hudovoljno smert želi. Tudi vem, da vas je groza spreletavala, kedar sem vam pravil, kako neizrečeno velik greh da je ubijanje, s kterim človek človeka ob življenje pripravi, in kako da ta pregreha v nebesa vpije za maščevanje, in kako da jo Bog tudi res tepe že na tem svetu s strašno razdraženo in vznemirjeno vestjo in z drugimi kaznimi, ter včasih clo ravno s tim, da ubijavec tudi po ubijanju sklene svoje življenje, in da na zadnje drugi ubijejo njega, ki je druge ubijal. Če bi pa tudi ubijavec ne poginil po uboju, in če bi si tudi za nekoliko časa v spanje zazibal razdraženo vest, vendar se le strahovavni roci božji odtegnil nikakor ne bo. Sv. Pavl namreč naravnost pove, da ubijavci ne bodo dosegli božjega kraljestva. (Gal. 5, 21.) In sv. Janez piše: „Veste, da noben ubijavec nima večnega življenja v sebi obstoječega“, to je: on ne ohrani v sebi gnade, ktera daje poroštvo večnega življenja. (I. Jan. 3, 15.)

2. Zdaj bom pa govoril:

II. Od ubijanja in poškodovanja samega sebe na svojem telesu,

in sicer najpoprej bomo v premislek vzeli:

ubijanje samega sebe ali samomor.

Samomor je tisto grozepolno djanje, s kterim človek samega sebe radovoljno in s premislikom ob življenje pripravi, bodi si s tim, da se obesi in zadavi, ali se v vodi vtopi, ali pa se s strupom ali orožjem ali kako drugači umorí.

Samomor je strašno velika pregreha. Ž njo se človek pregreší a) zoper Boga, b) zoper samega sebe, in c) zoper svojega bližnjega.

a) Samomorivec se pregreší zoper Boga, kteri edini oblast ima nad našim življenjem in našo smertjo; zakaj Bog sam je, ki daje vsem življenje, in dih, in vse. (Ap. dj. 17, 25.) Človek si ni sam življenja dal, ampak Bog mu ga je dal, in sicer iz tega dobrega namena mu ga je dal, da bi si človek v sedajnem življenju zaslužil večno zveličanje v nebesih. Ravno zato pa tudi človek nima oblasti, svojemu življenju meje postavljati, in si svojevoljno življenje končati. „Glejte, da sem jaz sam, in da ni drugega Boga razun mene; jaz umorim, in jaz oživljam; jaz udarjam, in jaz ozdravljam: in ni ga, da bi mogel oteti iz moje roke“, govorí Gospod Bog sam po Mozesu v svetem pismu (V. Moz. 32, 39.). In sv. Pavl piše: „Nihče namreč zmed nas sebi ne živi, in nihče sebi ne umerje. Zakaj če živimo, Gospodu živimo; če umerjemo, Gospodu umerjemo. Ali tedaj živimo ali umerjemo, smo Gospodovi.“ (Rimlj. 14, 7. 8.) Kdor bi tedaj samemu sebi življenje končal, bi Bogu samemu segal v njegove pravice, in bi mu storil s tim veliko krivico. Ta krivica bi tem veča bila tudi zato, ker bi tako človek zraven tega, da je strašno krivičen, bil tudi še nezmerno nehvaležen, ker bi od sebe

vergel najdražji dar božji, svoje življenje, kterega bi mogel obračati v to, da bi si v prihodnjem življenju prislužil večno zveličanje. Vidite, kako strašno se samomorivec pregreši zoper Boga!

b) Samomorivec se pregreši tudi zoper samega sebe. Človek je že po svoji natori zavezan samega sebe ljubiti. To ljubezen do samega sebe je Stvarnik sam vsakemu človeku vsadil v serce. Še clo med živaljo vidimo ljubezen do življenja in skerb ohraniti si življenje. Clo mali červič se ti zvija pod nogo, ako nanj stopiš. Človek pa, ki samemu sebi življenje konča, vduši natorno ljubezen do življenja v svojem sercu, in sam svoj sovražnik postane, ter si pokonča ne le svojo časno srečo, ampak tudi svojo večno srečo, ker se s strašno krivico na vesti v večnost preseli. S samomorom namreč doprinese strašno velik greh, kteri mu nikoli več odpuščen biti ne more. Ako se kak človek v sedajnem življenju v smertnih grehih znajde, in naj bi bili tudi še tako veliki in strašni, vendar mu je le še zmerom pot odperta do pokore, odpuščenja in večnega zveličanja, dokler mu smert luči življenja ne vpihne in ne vgasne. Ako pa kdo samega sebe umorí, s svojim samomorom strašno velik greh storí, in se s tim strašnim grehom na vesti v večnost preseli, in si s tim pot zadela do pokore in odpuščenja in zveličanja; zakaj po smerti se grehi nič več ne odpuščajo, in z nobeno pokoro si človek svojih smertnih grehov iz duše izbrisati več ne more. Samomorivec se tedaj strašno hudo zoper samega sebe pregreši, ker samega sebe na vekomaj pogubi. Ravno zato tudi sveta cerkev prepoveduje, samomorivce po keršansko pokopavati na blagoslovljenem pokopališču.

c) Samomorivec se tudi zoper svojega bližnjega pregreši, pregreší zoper človeško družbo, ker je njen ud, in kakor njen ud poklican in zavezan, pridno delati v blagor in prid človeške družbe v tistem stanu in na tistem mestu, na kterega ga je Bog postavil. Pregreší se pa še sosebno nad svojimi prijatli in znanci, kterim naredi žalost in sramoto, — in nad svojo sorodovino, ktere morda s tim tudi še v

revščino potisne in pomanjkanje pripravi. — Poglejte, v kolikem je samomorivec zapopaden, in kako strašno se pregreši!

Zastran samomora imamo strašne skrivne zglede v svetem pismu nad nesrečnim kraljem Savlom, ki je bil večkrat Bogu nepokoren, in je na zadnje samemu sebi življenje končal, ter se je nabodel na svoj lastni meč. (I. Kralj. 31, 4.) Enako je samega sebe končal tudi Ahitofelj, kedar je videl, da Davidov sin Absalon noče poslušati njegovega sveta: šel je domu in se je obesil. (II. Kralj. 17, 23.) Ravno tako je storil lakomni Judež, ki je bil za trideset srebernikov izdal svojega Gospoda in Zveličarja, potem pa je obupal, in se obesil. (Mat. 27, 5.)— Kje je pošten človek, da bi ga groza ne obšla, kedar sliši ali bere od teh strašnih reči!

Kaj pa zapelje človeka v to strašno pregreho, v samomor?

V ta greh vtegne človeka pripraviti ali obupnost ali pa kaka huda strast. — Obupnost vtegne človeka v samomor pripraviti, kedar ga zadevajo kake velike nesreče, pa nima prave žive vere, ktera bi ga tolažila in podpirala, da bi s kerščansko serčnostjo prenašal britkosti in težave sedajnega življenja, — ali pa kedar se zavé velikih pregreh, postavim, kake velike krivice, goljufije, ali velike pregrehe zoper čistost, in se bojí očitnih kazen ali očitnega osramotenja. — Huda strast vtegne človeka v samomor pripraviti, ako je človek, postavim, čez vso mero ošaben, ali lakomen, ali igri in zapravljivosti preveč vdan, ali pa od sile čmeren in togoten i. t. d. — Pomislite pa, kako nespametno ravna tak človek, kteri se hoče s samomorom osramotenju odtegniti ali pa terpljenju oditi, in se vendar le enemu ne odtegne in drugemu ne odide. O nespametni človek, ki samemu sebi življenje konča zato, ker si ne upa osramotenja prenašati pred ljudmi, kako bo pa osramotenje prenašal pred serditim Sodnikom božjim! In kaj mu pomaga, ako se tudi zdaj za nekoliko časa odtegne človeškim očem, ko bo v dan poslednje sodbe osramoten pred vsem svetom!

Kristjan, kristjana! ako vaju osramotenje čaka pred ljudmi zato, ko sta grešila, podverzita se mu s spokornim duhom; zakaj potrebno vama je, da, ko sta pred svetom grešila, pred svetom tudi pokoro delata, in z očitnim pokorjenjem in poboljšanjem zatirata pohujšanje, kterega sta dajala s pregrešnim življenjem. — Strašno nespametno bi ravnal tudi tisti človek, kteri bi hotel s samomorom odtegniti se kazni, s ktero ga zalezuje ali deželska gosposka ali pa kak drug človek. Kaj bi mu pomagalo, ako bi se časnim, kratkim kaznim odtegnil, pri tem pa bi v večne zašel, ali če bi se časni nesreči umaknil, pri tem pa bi padel v večno nesrečo! Nikar ne reci, ljubi kristjan. „Hujši, kakor se mi na svetu godi, ne more se mi tudi v peklenskem breznu goditi!“ Ako tako govoriš, gotovo nič ne pomisliš, kaj praviš, in ne prevdariš, da vse sedajno terpljenje še senca ni peklenskega terpljenja. Če ti je pa že sedajno terpljenje tolikanj nadležno in zoperno, kaj pa bo še le s peklenskim terpljenjem, v kterem červ vesti ne vtihne in ogenj ne vgasne! Nad sedajnim terpljenjem tožiš, ker si ga skušaš; peklenskega terpljenja si pa tolikanj hudega ne domišljuješ, ker ga še ne čutiš; toda vedi, da se s peklenskim terpljenjem ne more primerjati nobeno pozemeljsko terpljenje, in če bi bilo pozemeljsko terpljenje tudi še tolikanj hudo in strašno. In če bi peklensko terpljenje tudi nič drugega hudega in strašnega ne imelo, samo to je že nezmerno hudo in nezmerno strašno, da si človek z vsem peklenskim terpljenjem tudi le enega samega greha ne more izbrisati iz duše, in da si z vsemi peklenskimi mukami clo nobenega zasluženja ne more nabrati. Nasproti pa si človek s sedajnim, časnim življenjem clo nebesa služi, ako voljno in poterpežljivo prenaša svoje terpljenje.

Kdo se pa zoper peto božjo zapoved vendar le ne pregreší, akoravno samega sebe umorí?

Zoper peto zapoved božjo se ne pregrešijo in samomora niso krivi ljudje, ki zdrave pameti nimajo, in pri svoji bedasti pameti gredó, in sami sebi življenje končajo s tim, da v vodo skočijo, ali se obesijo ali pa po kakem drugem potu konec storijo svojemu pozemeljskemu življenju. Taki ljudje so res usmiljenja vredni, in jih nikakor ne smemo pogubljevati, ampak jih moramo le božjemu usmiljenju izročevati. Sveta cerkev veleva take siromake na blagoslovljeno pokopališče pokopovati in za njimi navadne molitve opravljati. — Ravno tako se zoper peto božjo zapoved ne pregrešijo tisti ljudje, kteri se pri svojih delih in opravilih končajo — ne po svojem zadolženju, ampak le po nesreči. Samomorivec bi tedaj ne bil zidar, ali tesar, ali krovec, ali malar, ktere ljudi dolžnosti njihovega stanu naganjajo, da morajo po višinah laziti in delati, in bi temu ali unemu po nesreči spodletelo, da bi z visočine na tla padel, in se ubil. Tudi bi samomorivec ne bil tisti človek, kteremu bi se po nesreči puška sprožila, ter ga ubila i. t. d.

Kaj nam je storiti, kedar zapazimo, da se misli ta ali uni umoriti in samemu sebi življenje končati?

V takih okoljščinah si moramo na vso moč prizadevati, da mu iz glave izbijemo take pregrešne misli in ga ovarujemo takega strašnega djanja. Podučevati ga moramo, prigovarjati mu moramo, prositi ga moramo, da ga odvernemo od takega strašnega djanja.

3. Peta zapoved božja ne prepoveduje le samo ubijanja, ampak prepoveduje tudi še poškodovanje samega sebe na življenju in zdravju. — V ozir tega se pregrešijo vsi tisti ljudje, kteri opustijo kaj takega, zavoljo česar jim življenje in zdravje škodo terpi, ali kteri storijo kaj takega, kar življenje spodjeda in zdravje spodkopava.

Pregrešijo se tedaj od ene strani tisti lakotni ljudje, kteri si iz same lakomnosti ali presiljene varčnosti ne privoščijo zdrave in potrebne hrane, ali zoper nevgodno vreme dostojne obleke, ali v bolezni potrebnega zdravila; na dalje tisti leni in nemarni ljudje, kteri se ne čedijo in ne snažijo, in zavoljo nečednosti in nesnage škodo terpijo na zdravju i. t. d.

Od druge strani pa se pregrešijo tisti nespametni ljudje, kteri si nalašč poškodujejo svoje zdrave ude, ter si kak zob izbijejo, ali si kak perst odsekajo, ali si kako rano naredijo iz tega namena, da bi se vojaščini odtegnili. — Pregrešijo se vsi tisti vertoglavci, kteri se igrajo z nevarnim orožjem, postavim: nabitimi puškami i. t. d.— Pregrešijo se tisti, kteri se kar brez vse potrebe, ter iz same prešernosti, ali pa, da bi se ljudem skazovali, v kako nevarnost podajajo, v kteri bi si lahko zdravje poškodovali ali pa še clo življenje končali. Tu sem spadajo tisti neumni mladenči, kteri se skušajo, kdo zmed njih da je močnejši, in si pri takih poskušnjah in bojih poškodujejo življenje in zdravje. Tu sem spadajo nespametni vozniki, kteri kar tje v en dan in brez vse skerbi svojo živino podijo gori in doli, in sem in tje, ravno kakor bi bili obnoreli in ob pamet prišli. Tu sem spadajo noroglavi plezavci, kteri po nepotrebnem plezajo po drevju, po vervih nad zemljo nategnjenih in drugih višinah in sterminah, s kterih bi lahko padli in si veliko škodo naredili ali pa si še clo življenje končali. Tu sem spadajo tisti umetnijski jahavci, kteri na svojih berzih, urno dirjajočih konjičih razkazujejo za denar svoje umetnosti, pri kterih pa jim je življenje in zdravje v enomer v nevarnosti. Tu sem spadajo tudi plesavci in plesavke, ki tako plešejo in tako dolgo plešejo, da jim zdravje škodo terpi ali da morajo zavoljo svojega nespametnega plesanja prezgodaj pod zemljo. — Pregrešijo se, kteri se pri delu presilijo in pretegnejo, ali si potrebnega počitka ne dajo, ker so preveč navezani na časno blago, in si s tim škodo delajo na svojem zdravju. — Pregrešijo se vsi samopašneži, ki čez mero jedó in čez mero pijó, in s tim zdravje spodkopavajo, ali pa kteri vživajo take jedi in pijače, od kterih vedó, da so jim škodljive. — Pregrešijo se razuzdanci in nečistniki, kteri si z nečistostjo

in razuzdanostjo življenje in zdravje vkončujejo.—Pregrešijo se tisti, ki se preveč jezijo, v sovraštvu živijo, ali čez mero žalujejo in si s tim življenje grenijo in zdravje kalijo. Človeku, ki se hudo togoti, ali ki preveliko žalost v sercu redí, jed in pijača ne diší, mu veselje do dela upade, njegova strast ali žalost mu razjeda serce kakor gad, in ga pripravlja ob moč, ter ga slabí in morí.

Akoravno pa vemo, da so škodljive vse te reči, vendar je le veliko ljudi, ki se jih ne varujejo. Oh, koliko je ljudi, kteri si v bolezni ne poiščejo nobenega zdravila, ker se stroškov bojijo! Koliko jih je, ki vsi v blatu in nesnagi živijo, ker so preleni in prenemarni, da bi se čedili! Koliko jih je, kteri si življenje in zdravje v nevarnost postavljajo iz same častilakomnosti, ter zato, da bi se pred ljudmi ponašali in skazovali! Koliko jih je, ki so si s plesom jamo skopali! Vem, da ste že marsikterikrat slišali vprašanje: Kaj je neki bilo temu ali unemu dekletu, ktera je bila malo poprej še tako terdna in zdrava, pa je tako naglo umerla? In na to uprašanje ste slišali odgovor: Plesala je tu in tu, plesaje se je močno razgrela, razgreta se je merzle vode napila, se prehitro ohladila, je jetiko dobila in mogla pred časom umreti. Koliko jih je, ktere je nezmernost v jedi in pijači pokopala! Kaj ne, da že navadni pregovor pravi od človeka, kteri se je s pijanostjo končal: Ta se je izpil? Skušnje pa poterdujejo, da je že mnogi pijanec o hudi zimi v snegu obležal in zmerznil, in da je mnogega nanagloma mertud udaril, ali ga pa vodenica pred časom spravila pod zemljo! Koliko jih je nečistost pokončala! Marsikter mladeneč je cvetel kot roža na vertu; nenadama pa je začel sahneti, bolehati, in je šel prezgodaj mater černo zemljo gnojit. Kaj mu je bilo? Nečistost mu je jamo skopala! Koliko jih je že jeza vgonobila! To ni nič nenavadnega, ako se čuje od tega ali unega, ki je umerl: „Razjezil se je, se na jezo napil, je obolel, in umerl!“

Da se tudi vi, ljubi moji! v takih ali enakih rečeh ne bote pregrešili zoper peto zapoved božjo, skerbno čujte sami nad seboj in nad svojim življenjem in zdravjem. Življenje in

zdravje nam je velik dar božji. Bog nam ju je dal, da ju obračamo v božjo čast, sebi in bližnjemu pa v blagor in zveličanje. Da tedaj dosežemo ta blagi namen, skerbno se varujmo vsega, kar bi nam vtegnilo spodkopati življenje in zdravje! Le tega nikar ne mislite, da se zoper peto božjo zapoved pregreši le samo tisti, kteri si nanagloma življenje konča; tisti pa ne, kteri si ga spodkopava le polagoma: ampak vedite, da greh je to in uno! Greha pa se je treba varovati vsakega in vselej in povsod!

4. Ali pa po tem takem človek ne sme nikdar v nevarnost postavljati svojega življenja in zdravja?

Brez potrebe človek res nikoli ne sme v nevarnost postavljati svojega življenja in zdravja. Kedar je pa to potrebno, in kedar ali božja čast ali pa naše lastne zveličanje ali pa blagor in zveličanje bližnjega to zahteva, takrat nam ni le samo dovoljeno, ampak nam je še clo zapovedano, da v nevarnost postavljamo svoje življenje in zdravje. V takih primerlejih mora kristjan podoben biti sveči, ktera, kedar gorí, sama sebe vkončuje zato, da drugim služi s svojo lučjo in svitlobo. V ozir tega govorí naš Zveličar, in pravi: „Kdor najde svoje zivljenje, zgubil ga bo; in kdor zgubí svojo življenje zavoljo mene, našel ga bo“, to je: Kdor življenje in časno srečo z zatajevanjem mojega imena in moje časti ohrani, zgubil bo pravo, večno življenje, in večno smert v peklu terpel; kdor pa nasproti sedajno življenje in srečo s spoznanjem mojega imena in moje časti zgubi, prejel bo za to večno življenje. (Mat. 10, 39.)

Po tem takem je kristjan zavezan po zgledu pervih kristjanov rajši umreti, kakor pa svojo vero zatajiti in grešiti. Duhovni pastir je zavezan, kužnim bolnikom svete zakramente deliti, in zdravnik je zavezan jim zdravila oskerbljevati, akoravno bi duhoven in zdravnik pri tem svoje življenje in zdravje v nevarnost postavila. Ravno tako je vojščak zavezan z nevarnostjo lastnega življenja v boju braniti svojo domovino.

Vso hvalo zasluži tudi tisti kristjan, kteri bližnjemu na pomoč prihiti, kedar ga v kaki nevarnosti zagleda, postavim v ognju, iz kterega si ne more sam pomagati, ali v vodi, v ktero je padel, in če bi pri tem tudi svoje lastno življenje v nevarnost postavil. — Svetega Roka ni vezala dolžnost njegovega stanu, vendar pa se je sam radovoljno ponudil, da bi stregel kužnim bolnikom, od kterih je na zadnje tudi sam kugo nalezel. In vendar se noben pošten človek ne bo podstopil terditi, da se je sveti Rok pregrešil zoper peto božjo zapoved, ker je radovoljno v nevarnost postavil svoje življenje; velikoveč bo vsak pravi kristjan hvalo vedel temu blagemu prijatlu božjemu in usmiljenemu strežaju kužnih bolnikov.

5. Ali si sme človek smert želeti? In ali ni zoper peto božjo zapoved, ako si smert želi?

Da se na to vpraševanje pravi odgovor dobí, treba je razločiti, iz kakšnega namena, da si človek smert želí.

Ako bi si človek smerti želel zavoljo svoje nepoterpežljivosti, ali svoje obupnosti, ali svoje togote, bi se vselej pregrešil zoper peto božjo zapoved. Pregrešil bi se tedaj, kdor bi si smerti želel zato, ko se v revščini znajde in pomanjkanju, ali ko ga bolezen nadležuje in ga bolečine stiskajo, ali ko ga nadloge zadevajo, ali ko ga ljudje obrekujejo, ali ko je pri ljudeh v zamero prišel, ali ko bi si mož smerti želel zato, ko ima togotno, hudobno ženo, ali ko bi si žena smerti želela, ker ima zapravljivega, pijanosti vdanega moža i. t. d. Božja previdnost nam nadloge pošilja ali zato, da nas pokorí za naše grehe, kakor nekdaj kralja Davida, ali pa zato, da našo zvestobo postavlja na poskušnjo, kakor se je godilo s poterpežljivm Jobom in bogaboječim Tobijem. V takih okoljščinah se moramo v sveto voljo božjo izročiti in voljno terpeti; smerti si pa zavoljo tega ne smemo želeti.

Če si pa človek smerti želí iz svetih namenov, želí, postavim zato, da bi bil tem poprej z Bogom sklenjen, in da bi Boga tem poprej vžival od obličja do obličja, ali da bi bil tem

hitreje rešen iz nevarnosti Boga žaliti, ali da bi ne imel na očeh toliko slabih zgledov, ki se na svetu godijo i. t. d. bi njegove želje ne bile pregrešne želje, ampak bi bile svete želje. Iz takih blagih namenov so si tudi svetniki smerti želeli. Med drugimi clo sv. Pavl, ki pravi: „Želim razvezan biti in biti s Kristusom.“ (Fil. 1, 23.) Iz takega svetega namena si smemo tudi mi smerti želeti; zavoljo križev in težav pa, in zavoljo britkost in nadlog sedajnega življenja pa si smerti ne smemo želeti! Amen.

LVIII. Keršanski nauk.

Od uboja in poškodovanja svoje lastne duše in duše svojega bližnjega ali od pohujšanja. — Kaj je pohujšanje in kako se daje?

1. Peta zapoved božja prepoveduje umoriti ali pa poškodovati svojega bližnjega ali pa samega sebe na telesu ali na duši. Dosihmalo smo govorili od telesnega ubijanja in telesnega poškodovanja, in zadnjič sem vam pravil, kolika strašna pregreha da je samomor ali umoritev samega sebe, v ktero vtegne človeka pripraviti ali obupnost ali pa kaka huda strast. Na dalje sem pravil, da si človek tudi poškodovati ne sme ne življenja ne zdravja; da pa le vendar sme v nevarnost postavljati svoje življenje, kedar gre za božjo čast ali pa za svoje lastno zveličanje ali za blagor in zveličanje svojega bližnjega. Na zadnje sem še pristavil, da si človek iz slabih namenov nikoli ne sme smerti želeti, iz svetih namenov pa si je sme želeti.

2. Prestopimo pa se zdaj na drugi stavek:

B. Od dušnega uboja in dušnega poškodovanja.

Peta zapoved božja tudi prepoveduje na duši umoriti ali pa poškodovati ali I. samega sebe, ali pa II. svojega bližnjega.

Dušni poboj in dušno poškodovanje pa je tem hujše memo telesnega uboja in telesnega poškodovanja, zakaj duša je imenitniša memo telesa. Zraven tega se telo ne zamorí na vekomej, ampak le za en čas. Umorjeno telo ne ostane za zmerom mertvo, ampak le samo do sodnjega dneva. Na sodnji dan bo zopet oživelo. Če se pa duša umorí, in v takem stanu ter mertva gre iz tega sveta, ostala bo mertva na vse vekomej. Duša pa se umorí z vsakim smertnim grehom. Sv. Jakob (1, 14. 15.) pravi: „Vsak pa je skušan, kedar je od svojega poželjenja vlečen in vabljen. Potlej, ko poželjenje spocne, rodí greh; greh pa, ko je storjen, rodí smert!“ To, se vé, da ni tako umeti, da bi duša, kedar se s smertnim grehom umorí, bila umorjena in pokončana tako, kakor telo, ktero se umorí; ampak je umevati tako, da duša gnado božjo, ter duhovno žiyljenje zgubí, in je mertva za nebesa in za večno zveličanje.

I. Kolikorkrat koli tedaj človek smerten greh stori, tolikokrat svojo lastno dušo umorí; in kolikorkrat koli kak majhen greh storí, poškoduje ž njim svojo dušo. Po tem takem človek z vsakim grehom prelomi peto božjo zapoved, ker si dušo ali poškoduje ali umorí.

O kako skerbno bi se morali tedaj varovati slehernega greha, da bi nam škode ne terpela naša duša, zakaj „kaj bi človeku pomagalo, ako bi si tudi ves svet pridobil, na svoji duši pa bi škodo terpel?“ velí usmiljeni Jezus. (Mat. 16, 26.)

II. Z grehom pa človek vselej ne umorí ali ne poškoduje le samo svoje lastne duše, ampak dostikrat umorí ali poškoduje ob enem tudi dušo svojega bližnjega. Ako je namreč kriv, da je bližnji zavoljo njega kak smerten greh

storil, gotovo mu je s tim dušo umoril; ako je pa kriv, da je bližnji zavoljo njega kak majhen ali odpustljiv greh storil, ga je s tim na duši poškodoval. Poboj ali poškodovanje bližnjega na njegovi duši pa se imenuje z drugo besedo tudi pohujšanje. Pohujšanje je huda reč, in torej potrebno, da od njega kaj več v misel vzamemo.

Beseda „pohujšanje“ se izpeljuje iz besedice „hud“ ali „hudo“, in pomenja hujšega ali slabejšega storiti kakega človeka, kar se zgodi s tim, da kdo vpričo kakega drugega človeka ali govorí ali storí ali opusti kaj takega, kar tistemu človeku priložnost v greh daje; ali pa s tim, da si kdo priložnost v greh vzame iz tega, kar kak drugi človek ali govori, ali stori, ali opusti, dasiravno to govorjenje ali djanje, ali opuščenje samo ob sebi napačno ni. Pohujšanje perve verste se imenuje dano pohujšanje; pohujšanje druge verste pa se imenuje vzeto ali iskano pohujšanje, zato, ko si ga človek sam vzame ali sam poišče iz kakega djanja ali nehanja drugih ljudí.

Dano pohujšanje pa je spet dvojne ločine, ter ali tako, s kterim kdo kar naravnost namerja, da bi v greh pripravil svojega bližnjega, ali pa tako, s kterim človek ni sicer naravnost namerjal, da bi bližnjega v greh pripravil, pa je lahko naprej previdil, da bo bližnji v greh zapeljan, in je bil to zabraniti dolžen, pa vendar le tega ni hotel zabraniti.

Ravno tako se tudi vzeto ali iskano pohujšanje na dvoje razcepi. Pervo, ki se imenuje otročje pohujšanje, obstojí v tem, da se kdo iz človeške slabosti spodtika clo nad poštenim govorjenjem, djanjem in nehanjem svojega bližnjega. Drugo pa, ktero se farizejsko pohujšanje zove, obstojí v tem, da se kdo iz same hubobije in iz same hude volje spodtika clo nad poštenim govorjenjem, djanjem in nehanjem svojega bližnjega.

3. Zdaj vam moram vse to bolj na drobno razložiti, ter vam naj poprej nekoliko bolj obširno odgovoriti v ozir danega pohujšanja na to-le vprašanje:

Kako se pohujšanje daje?

Pohujšanje se daje:

a) z besedo, in sicer po različnih potih:

Z besedo pohujšanje dajejo tisti, kteri s slabimi sveti, z lažnjivimi, zapeljivimi nauki v greh zapeljujejo svojega bližnjega. Sami vsi hudobni si prizadevajo hudobnega storiti tudi svojega bližnjega. Taki ljudje so pravi namestniki hudega duha, in pravi nasledovavci tiste peklenske kače, ktera je z zvijačami, z lažjo in s slabim svetom v greh zapeljala naše perve starše. In takih zapeljivcev je dandanes neizrečeno veliko na svetu. Povsod se nahajajo taki sebični in samopridni ljudje, kteri hlapcem in deklam prigovarjajo, da gospodarjam in gospodinjam zmikajo zdaj to zdaj uno reč, in jih pregovarjajo, da to nič v sebi nima, ker se gospodarju nič poznalo ne bo, in ker imajo dela veliko, plačila pa malo; — ali kteri otroke učijo, naj staršem jemljejo ali denar ali blago, da si skrivši kako veselje naredijo ali kako dobro voljo, ktero tudi zaslužijo, ker staršem pridno delajo, plačila pa od njih nikakoršnega ne dobivajo, in da jim nikakor ni treba težke vesti si delati zavoljo tega in nepotrebnih skerbi.

Povsod se nahajajo taki zapeljivci, ter služabniki svojega hudega poželjenja, kteri v nečistost zapeljujejo nedolžne ljudi s tim, da jim pravijo in pripovedujejo, da ni že vsaka besedica ali kako malo ponorčevanje tak in toliki greh, kakor duhovni oznanujejo v pridigah in keršanskih naukih. — In s takim in enakim zapeljevanjem neizrečeno veliko hudega naredijo, neizrečeno veliko pohujšanja storijo. To je sicer res, da tako in enako zapeljevanje dobro podučenim in v dobrem uterjenim kristjanom ne naredi dosti škode, ker taki pridni in pošteni kristjani zmerom rajši verjamejo besedi Kristusovi in besedi njegovih namestnikov, kakor pa besedi takih malopridnih

zapeljivcev. Ali kaj pomaga vse to, ker se temu nasproti nahaja veliko takih kristjanov, kteri niso dobro podučeni v resnicah svete vere, in tudi niso še dobro uterjeni v keršanskem življenju, in ki — bolj k hudemu nagnjeni kakor k dobremu — vse rajše verjamejo to, kar se prilega njihovemu hudemu poželjenju, kakor pa to, kar pamet veleva in Bog zapoveduje! O da bi pač vsi taki zapeljivci dobro pomislili, koliko nezmerno škodo da bližnjemu narejajo s svojim pohujšanjem, ako jih posluša in vboga, ter Boga spred oči spusti, svoje dolžnosti zanemarja, v pregreho zaide, gnado božjo zgubi in svojo dušo umori! O da bi si taki pohujšljivci prav dobro k sercu vzeli, da so oni krivi duhovne smerti svojega pohujšanega brata ali svoje zapeljane sestre!

Z besedo pohujšanje dajejo tisti zapeljivci, kteri svojega bližnjega v greh zapeljujejo s tim, da ga hvalijo in povzdigujejo, bodi si zavoljo njegove lepote ali kakih drugih enakih reči, ali kteri se mu sladkajo in prilizujejo, dokler se mu v serce ne vlezejo, ali kteri mu obljube delajo, dokler ga ne premotijo in ne pretantajo, in ga na svojo stran ne spravijo, ter ga v to pripravijo, da se jim v greh uda. Tako je Putifarjeva žena v greh zapeljevala egiptovskega Jožefa; nedolžni Jožef pa se jej ni dal pohujšati in v greh zapeljati, in je šel rajši v ječo, kakor pa, da bi bil privolil v njene hude želje. Toda vsak človek ni tako terden v dobrem, kakor je bil egiptovski Jožef, in več kakor terdnih v dobrem je omahljivih ljudi, kteri se po kakem prilizovanju ali po kakih obljubah kar hitro dajo pohujšati, v greh zapeljati in ob nedolžnost pripraviti. Kdo prešteje število le samo tistih deklet, ktere so svojo nedolžnost darovale na hinavsko obljubo: „Te bom pa vzel!“ Nad takimi in enakimi pohujšljivci se je Bog sam že v stari zavezi pritožil po preroku Jeremiju (5, 26.) rekoč: „Med mojim ljudstvom se znajdejo hudobneži, kteri prežijo kakor ptičarji, ki zanjke in zaderge nastavljajo, da ljudi lovijo.“

Z besedo pohujšanje dajejo tisti, kteri bližnjemu greh delati zapovedujejo, in mu clo žugajo in ga strahujejo, ako ne vboga. Tako je svoje dni pohujšanje dajal hudobni kralj Antioh, ki je Judom zapovedal vživati svinino, ktera jim je prepovedana

bila po zapovedi Mozesove postave; in veliko-veliko Judov se je dalo pohujšati in v greh zapeljati, nikakor pa ne stari Eleazar in serčna Makabejka s svojimi sedmimi sinovi, ki so rajši v najstrašnejših mukah svoje življenje darovali, kakor pa da bi bili Bogu in božji postavi nezvesti postali. Bodi Bogu potoženo, da se clo med nami kristjani znajdejo enaki ljudje, ki bližnjemu greh delati zapovedujejo. Kolikokrat se zgodi, da gospodarji ali gospodinje hlapčevske dela delati velevajo svoji družinji ob nedeljah! In kolikokrat clo starši lastnim otrokom ukazujejo lagati, ali bližnjemu škodo delati ali kaj enakega!

Z besedo pohujšanje dajejo vsi tisti, ki preklinjajo, od svetih reči nespodobno govorijo, pobožne ljudi zasramujejo, duhovne zaničujejo; tisti, ki nečiste pogovore imajo, nesramne pesmi prepevajo.

Sveti apostelj Pavl uči, rekoč: „Zdaj pa zapustite tudi vi vse: jezo, nevoljo, hudobnost, kletev, gerdo govorjenje svojih ust.“ (Kolos. 3,8.) „Nečednost pa in vsa nečistost, ali lakomnost se še ne imenuj med vami (kakor se spodobi svetim), ali nesramnost, ali nespametne ali gerde besede, kar se ne spodobi.“ (Efež 6, 3. 4.) — Ali pa mi vbogamo sv. Pavla? Naka! Nikakor se ne moremo po pravici pohvaliti, da bi ga vbogali! Oj koliko se jih pohujša po preklinjevanju in rotenju, ki ga slišijo iz ust togotnežev in preklinjevavcev! Kaj pravite, od kod pride, da se že majhni otroci pridušajo, prisegajo in gerdo preklinjajo? Ali mar ne od tod, ker so se vsega tega naučili od odraščenih? In te gerde razvade se bodo morda deržali ves svoj živi dan, in je morda ne bodo zapustili poprej, dokler jim sama smert jezika zavezala ne bo! — Koliko se jih pohujša s tim, da slišijo nespodobno govoriti od svetih reči, zasmehovati in zaničevati bogoljubne ljudi, obrekovati in zasramovati Kristusove namestnike! — Koliko se jih pohujša po nespodobnem govorjenju, ki ga slišijo iz ust hudobnih ljudi, in po nesramnem petju, ki nečistnikom čez jezik sika! Dandanašnji je nečisto govorjenje in nesramno petje že tako v navado prišlo, da si ž njim clo kratek čas delajo pijanci po pivnicah, delavci pri delu, ter kosci pri košnji, kopači pri okopavanju vinogradov, ženice pri žetvi, terice pri trenju i.t.d. Ali se je po tem čuditi,

da je tolikanj pohujšanih še clo otrok, ki po takem potu pohujšani vedó, govorijo in uganjajo reči, kakoršnih bi moralo strah in groza biti clo odraščenih ljudi! Tako nesramno govorjenje in pohujšljivo petje je škodljivo vsakteremu človeku, škodljivo še clo pobožnemu človeku. Če mu tudi serca z nečistim strupom ne napolni, vendar mu je le že to zadosti hudo, da mu take pohujšljive reči potem večkrat na spomin hodijo, in da včasih še clo pri molitvi in v cerkvi nima miru in pokoja pred njimi.

Poglejte, koliko je takih in morda clo med nami, ki so z besedo pohujšali svojega bližnjega, ga na duši poškodovali ali še clo umorili, in morebiti da vsega tega še clo za greh nimajo, in se takih reči nikoli ne spovedujejo, nikoli ne obtožujejo!

Pohujšanje se daje:

b) z nečimerno in nesramožljivo nošnjo ali nošo. V tem je sosebno zapopaden ženski svet, ki se preveč lišpa in lepotiči, nespodobno oblači, preveč razgaljeno hodi, in je s tem drugemu spolu v spodtiko in pohujšanje. Vsem takim bi drugega ne šlo, kakor tako plačilo, kakoršnega je sv. Ambrož odštel nekemu takemu ženstvu. V kraj ž njimi in poštenim ljudem spred oči! Sv. Ambrož, Milanežki škof, je bil ves goreč za božjo čast in za zveličanje sebi izročenih ovčic. Sosebno je slehernemu pohujšanju terdo na pete stopal. Vedel je namreč, kako neizrečeno veliko duš da se s pohujšanjem umorí in iz rok izterga Jezusu, ki jih je odkupil za drago ceno svoje svete rešnje kervi. Ko tedaj neki praznicen dan zagleda neko gospo, ktera je v cerkev prišla v nečimurnem in pohujšljivem oblačilu, nad kterim bi se bili samopašneži lahko spodtikali in pohujšali, zaverne jo rekoč: „Kam pa Vi greste?“ „V cerkev“, odgovorí mu žena. Sveti škof pa pravi: „Človek bi mislil, da greste na ples ali pa v gledišče! — Le proč z Vami od tod, grešna žena! Pojdite, in na skrivnem objokujte svoje razuzdanosti, nikakor pa mi tu sem ne hodite, da bi s svojo ošabnostjo in nečimurnostjo Gospod Boga v njegovi lastni hiši zasramovali, in s svojo nesramožljivostjo duše v greh

vabili in s tem v pekel vodili.“ Tako je govoril ta sveti mož, ter s tem zabranil veliko pohujšanja in veliko duhovne škode.

Pohujšanje se daje:

c) s slabim zgledom. Kakor dobri zgledi človeka k dobremu nagibajo, ravno tako ga slabi zgledi v hudo naganjajo. Slabi zgledi, kakoršnih se nikjer ne manjka, so take hude dela, ktere so bližnjemu v spodtikljej, ter ali hudo poželjenje v njem vžigajo in ga k takim ali enakim hudim delom vnemajo, ali pa ga poterdujejo v njegovih hudobijah. S slabim zgledom pohujšanje dajajo nečistniki, kteri se vpričo drugih ljudi z osebami drugega spola nespodobno norčujejo; — pisavci, ki spisujejo pohujšljive bukve; — pesniki, ki skladajo umazane pesmi; — slikarji, ki izdelujejo nesramne slike in podobe; — tergovci, ki prodajajo take pohujšljive bukve, pesmi in slike; — pijanci, ki so s svojo nezmernostjo v pijači drugim v spodtiko; — zaničevavci posta, kteri ob zapovedanih postnih dnevih očitno pred svetom vživajo mesne jedi; — brezvestni oštirji, kteri pijancem in igravcem, razuzdancem in tatom svoje hiše odpirajo, jim priložnost v greh oskerbljujejo, ukradeno blago od njih kupujejo ali pa jim ga hranijo, in njihove hudobije v zavetje jamljejo i. t. d. Pohujšanje s slabim zgledom pa je tem veče in tem hujše, tem višeji ko je postavljen tisti, kteri pohujšanje daje. Ako tedaj starši, gospodarji, ali kaki drugi predstojniki slabe zglede dajejo, kteri bi mogli svojim podložnim z lepim zgledom naprej hoditi; ali če slabe zglede dajejo taki ljudje, kteri med svetom za poštene in pobožne veljajo: je tako pohujšanje neizrečeno veliko pohujšanje, ktero strašno veliko hudega zaseje po svetu. Ljudje, ki take slabe zglede vidijo, so kar berž pripravljeni, da izgovarjajo in zagovarjajo s tem svoje lastne zmote in pregrehe, ter pravijo: „Ako je to temu in unemu pripuščeno, zakaj bi pa meni ne bilo? — Ako sme tako živeti in tako ravnati ta in uni, zakaj bi pa jaz ne smel?“

Pohujšanje se daje

d) tudi z opuščenjem dobrega in z zanemarjanjem dolžnosti svojega stanu. S takim opuščenjem dobrega bi druge pohujšal kristjan, kteri bi ne hotel moliti, kedar k angeljevemu češčenju zvoni, — ali kteri bi ne hotel hoditi ob nedeljah in zapovedanih praznikih k službi božji, — ali kteri bi še clo v svetem velikonočnem času ne hotel prejemati svetih zakramentov i. t. d. — Z zanemarjanjem dolžnost svojega stanu bi druge pohujšal vsakdo, ki je po svojem stanu zavezan, pregreho zavirati in vstavljati, pa bi je ne hotel vstavljati. Pregrešili bi se starši, ako bi ne hotli strahovati in od hudega odvračevati svojih otrok. Pregrešili bi se vsi drugi naprejpostavljeni, kedar bi vidili, da njihovi podložniki na slabe pota zahajajo, pa bi jih po svoji dolžnosti ne vstavljali, ampak bi le molčali in jih s tem poterdovali v njihovih hudobijah. — Tako se je bil pregrešil svoje dni nesrečni Heli, veliki Judovski duhoven. Vedel je, koliko hudobije da doprinašata njegova neporedna sinova, pa je bil premehek, da bi jn bil ojstro v strah vzel in konec naredil njihovim pregreham. Ravno zato je pa tudi ojstra kazen božja zadela njega in njegova malopridna sinova. V boju s Filistejci sta bila obadva na en dan pokončana, in Judovsko svetišče, skrinja zaveze, ktero sta nosila, bila je od sovražnikov zajeta. Heli zve to prežalostno novico, se znak raz stola zverne in si zatilnik vlomi.

4. Iz tega, kar sem vam dosihmalo pravil, prav lahko posnamete, da je strašno veliko pohujšanja na svetu. Pohujšanje pa je huda-huda reč pred božjim obličjem. Slehernemu, ki je pohujšal kakega človeka, sveti Krizostom te-le ojstre svarivne besede na serce navezuje: „Ti si meč nabrusil, ti si roko si obrožil, in z oboroženo roko nesrečno dušo umoril; kako si v stanu odtegniti se kazni, s ktero Bog morivcem žuga? Povej mi, kterega da mi sovražimo in studimo? Kterega kaznujejo postavodajavci in sodniki? Ali mar tiste, kteri strupeno pijačo pijejo, ali pa tiste, kteri jim jo pripravljajo, in s svojo umetnijo njih veliko v pogubljenje pripravljajo? Ali

mar ne milujemo tistih, kteri jo pijejo, kakor take, ktere je nesreča zadela? in ali ne pogubljamo na vsako stran tiste, kteri strup pripravljajo? . . . Kolikor strašnejša je dušna smert memo telesne smerti, toliko strašnejša bo zanjo tudi kazen. Ti ne umoriš le samo telesa, ampak tudi dušo. Tisti, ki drugim s strupom zavdajajo, delajo to marsikterikrat iz togote, ali iz jeze, ali iz revščine. Vi pa, ki se tako ostudno obnašate, s takimi izgovori se ne morete izgovarjati. Vi nimate sovražnikov pred seboj, nobena škoda se vam ni zgodila, da bi vas v to naganjala, in nobena siroščina vas v to ne sili. Le iz nečimurne častilakomnosti se norčujete z dušami drugih ljudi, in se veselite njihove (dušne) smerti.“

Oh, ljube duše! varujte se, da nikdar nikoli nikogar ne pohujšate niti z besedo, niti z djanjem, niti z opuščanjem dobrega, da Jezusovo žuganje v ozir pohujšanja (Mat. 18, 6. 7.) tudi vas ne bo zadevalo, tudi vam ne bo veljalo! Amen.

LIX. Keršanski nauk.

Kaj je storiti, kedar se kdo pohujša nad kakim dobrim delom? — Ali je pohujšanja kriv tisti, ki pohujšanje daje, pa nikogar ž njim ne pohujša? — Ali je pohujšanje velik greh? — Kaj naj nas odvračuje od pohujšanja? — Kaj je storiti tistemu, ki je bližnjega na telesu ali na duši ali poškodoval ali pa clo umoril?

1. Pripovedoval sem vam zadnjič, kako zamore človek ali samega sebe ali svojega bližnjega na duši ubiti ali poškodovati. Obadvojno se zgodi z grehom. S smertnim grehom, ki ga človek stori, umori si svojo dušo, z majhnim grehom pa si jo poškoduje. In ako človek svojega bližnjega v smerten greh pripravi, ubije ga na duši; če ga pa v majhen greh pripravi, poškoduje ga na duši. Ubijanje in poškodovanje bližnjega na duši se imenuje pohujšanje, ktero je ali dano ali pa iskano (vzeto). Od danega pohujšanja sem zadnjič obširniši govoril, ter vam pravil, da se pohujšanje daje z besedo, z nečimurno in nesramožljivo nošo, z hudim djanjem in z opuščenjem dobrega.

Zdaj vam moram tudi še od iskanega ali vzetega pohujšanja kaj povedati:

2. Slišali ste, da iskano ali vzeto pohujšanje obstoji v tem, da si kdo priložnost v greh vzame iz tega, kar kaki drugi človek ali govorí, ali storí, ali opustí, akoravno to govorjenje ali djanje ali opuščenje samo ob sebi napačno ni.

In zdaj zastavljam to-le vpraševanje:

Kaj nam je storiti takrat, kedar se naš bližnji pohujša nad takim našim djanjem, ktero samo ob sebi nikakor napačno ni? Ali smo dolžni opustiti tako djanje?

Da bomo na to vpraševanje pravi odgovor dobili, moramo take djanja na troje razločiti. Take djanja vtegnejo biti: a) ali zapovedane in v zveličanje potrebne; ali pa b) nasvetovane in same ob sebi dobre; ali pa c) take, ktere same ob sebi niso ne dobre, ne hude.

a) Ako so dela, nad kterimi se naš bližnji spodtika, zapovedane in v zveličanje potrebne, ne smejo se nikdar nikoli opuščati, če bi se tudi kdo pohujšal nad njimi. Opuščati se ne smejo zato, ker je opuščenje ali zanemarjanje takih del greh; greha pa nikoli storiti ne smemo, in to tudi takrat ne, da bi s tem greha obvarovali kakega drugega človeka: zakaj človek mora samega sebe najpoprej ljubiti, in potem še le druge, in nikoli ne sme samega sebe pogubljevati zato, da bi druge ovaroval pohujšanja. — Po tem takem ni pripuščeno lagati, nedolžnost preganjati in zatirati, z zaničevavci svete vere v en rog trobiti, z oskrunjevavci posta mesne jedi vživati ob zapovedanih postnih dnevih, da bi se s tim pohujšanja ovarovali drugi ljudje.

Morebiti pa kdo misli: Saj kakšen majhen greh se sme storiti, da se pohujšanje odverne, in bližnji obvaruje smertnega greha?—Toda sv. Tomaž na to tako-le odgovori: „Tudi majhen greh je razžaljenje božje, in nobeden ga ne sme storiti, da bi ž njim kak drugi greh odvernil, ko bi tudi smerten greh bil; zakaj človek mora Boga bolj ljubiti, kakor pa bližnjega; ravno zato nobenega, in tudi majhnega greha ne sme storiti, da bi ž njim kako pohujšanje odvernil od bližnjega.“

b) Ako se kdo pohujša nad takim delom, ktero je sicer dobro in nasvetovano, vendar pa ne terdo zapovedano, ne moremo ker naravnost razsoditi, ali ga je treba storiti ali opustiti, ampak je treba razloček narediti, če

tako pohujšanje izhaja ali iz nevednosti ali iz slabosti ali pa iz hudobije.

Ako se tako iskano ali vzeto pohujšanje izhaja iz hude volje, imenuje se farizejsko pohujšanje zato, ko so se farizeji nad Jezusovimi dobrimi deli, kedar je — na primero— ob sabotah čudeže delal, ter bolnike ozdravljeval i. t. d. pohujševali ravno zato, ker so hudobni bili, in so pri svoji hudobni volji vsem Jezusovim delom pripisovali hude namene.— In tu velja to-le pravilo: Zavoljo takega farizejskega pohujšanja dobrih del nikdar nikoli opuščati ne smemo, kakor jih tudi Jezus opuščal ni, ko je vkljub vsemu nerganju in obotavljanju farizejev vendar-le ob sabotah učil, ljudem dobrote delil, ter bolnike ozdravljal in čudeže delal. Ko bi zavoljo takega farizejskega pohujšanja opuščati smeli dobre dela, bi kar naglo bili ob vse dobre dela, ob vso čednost in pobožnost. Toda že sama zdrava pamet spričuje in tudi Jezus uči, da nič ne smemo porajtati na tako farizejsko pohujšanje. Kedar so mu pravili njegovi učenci, da so se farizeji pohujšali nad njegovim naukom, rekel jim je Jezus: „Pustite jih; slepci so, in slepce vodijo.“ (Mat. 15, 14.)

Kaj pa je takrat storiti, kedar vidimo, da se je naš bližnji iz slabosti ali nevednosti pohujšal nad kakim našim dobrim delom? — Ako se pohujšanje našega bližnjega iz njegove nevednosti izhaja ali iz njegove slabosti, imenuje se njegovo pohujšanje otročje ali detičje pohujšanje. S takim pohujšanjem so se bili pohujševali nekteri zmed pervih kristjanov, ki so te misli bili, da Mozesova postava veže tudi kristjane, in da tudi kristjani ne smejo vživati takih jedi, ktere so bile po Mozesovi postavi prepovedane; ravno zato so se spodtikali nad drugimi kristjani, kteri so vživali nektere v Mozesovi postavi prepovedane jedi, dasiravno v novi zavezi niso bile več prepovedane, kar se lahko posname iz prikazni, ktero je sveti Peter imel. Videl je nekako posodo iz neba spuščati se na zemljo, v kteri so bile vse štirinogate in lazijoče pozemeljske živali in ptice neba. In je prišel glas do njega: „Vstani, Peter! zakolji in jej.“ Peter pa je rekel: „Tega ne, Gospod! ker nisem nikoli nič nagnjusnega in nečistega jedel.“ In glas

mu spet v drugič reče: „Kar je Bog očistil, ti nagnjusnega ne imenuj.“ (Ap. dj. 10, 9—16.)

Ta prikazen je sicer Petru najpoprej velevala to, naj tudi nevernike sprejemlje v sveto cerkev božjo; pri vsem tem pa je vendar-le tudi na znanje dala, da Mozesova postava v ozir takih in enakih reči, kakor je bilo vživanje nekterih Judom prepovedanih jedi, pri kristjanih nima več veljave, in da so prav ravnali tisti kristjani, ki so zmerno vživali to, kar jim je Bog sam odkazal v vžitek.

Enako pohujšanje je znano tudi iz življenja sv. Arzenija. Sv. Arzenij, ki je poslednje dni svojega življenja v nekem samostanu prebil, obolel je prav hudo. V tej bolezni mu je njegov spovednik ojstro zapovedal, da se je moral zavoljo svoje silne slabotnosti na žimnico (matrac) vleči in si podglavnico djati pod glavo. Prišel pa je iz puščave neki star samotarec obiskat sv. Arzenija, in se je spodtikal nad tem, da je Arzenij tako nenavadno posteljo imel. Duhoven, ki je bolniku stregel, zapazil je kmalu, nad čem da se samotarec spodtika in pohujšuje. In tedaj ga vzame na stran, ter ga vprašuje, v kakšnem stanu da se je znašel med svetom, preden se je pominišil?— „Bil sem pastir“, odgovorí samotarec, „in nisem imel toliko, kolikor mi je bilo potreba, da bi bil živel.“ „Če je taka“, zaverne ga duhoven, „imate v miniškem stanu gotovo bolj zložno življenje, kakor ste ga imeli v svojem poprejnem stanu! Z Arzenijem pa ni taka: Arzenij je bil poprej odgojitelj cesarjev, imel je vsega v obilo, imel je hrano sladnostno, in je spal na dobri mehki postelji. Ali se bote tedaj spodtikali nad tem, da smo mu zavoljo njegove starosti in zavoljo njegove hude bolezni nekoliko polajšanja poskerbeli s tem, da smo mu podglavnico dali in žimnico, ktera ni dosti bolj mehka, kakor kamen?“ Minihi so bili dobro delo storili nad sv. Arzenijem, stari samotarec pa se je bil vendar-le pohujšal nad tem dobrim delom, dokler ni bil pravega podučenja dobil.

Tudi sveto evangelje nam v ozir tega pripoveduje enako podučno prigodbo: „Šest dni pred veliko nočjo je Jezus prišel v Betanijo, kjer je bil Lazar umerl, kterega je Jezus obudil. Napravili so mu pa ondi večerjo, in Marta je stregla; Lazar pa je bil eden zmed njih, ki so bili pri mizi. Marija je tedaj vzela libro dragega mazila, prave narde, in je mazilila Jezusove noge in brisala njegove noge s svojimi lasmi, in hiša je bila napolnjena z duhom mazila. Eden njegovih učencev tedaj, Judež Iškarijot, tisti, kteri ga je imel izdati, je rekel: Zakaj se to mazilo ni prodalo za tri sto denarjev, in dalo ubogim? To je pa rekel, ne, da bi mu bilo skerb za uboge, temveč, ker je bil tat, in je mošnjo imel, in je nosil, kar je bilo vanjo verženo. Jezus je tedaj rekel: Pustite jo, da to za dan mojega pogreba prihrani, (to je: Pustite jo, da me že zdaj mazili z ozirom na moj pogreb), zakaj uboge imate vselej med seboj, mene pa nimate vselej.“ (Jan. 12, 1—8.) „Zakaj dobro delo je storila nad menoj“, blago delo ljubezni in spoštovanja. (Mat. 26, 10.) Tako je bil Jezus lepo podučil svojega lakomnega učenca, kteri se je bil spodtikal in pohujšal nad dobrim delom, kterega je bila Marija storila pred Jezusom.

Enako je treba podučiti vse tiste, ki se ali iz nevednosti ali iz človeške slabosti spodtikajo nad kakim dobrim delom. Lepo podučenje bo pohujšanje ustavilo in ga odpravilo. — Ako se pa to storiti ne da, se mora dobro delo odložiti na prihodnji, bolj priložni čas. „Toda za vselej se ne sme odložiti“, uči sv. Tomaž, „ampak le za toliko časa, dokler niso nevedni podučeni, in dokler ni s podučenjem pot zaperta pohujšanju.“

Tega pravila in vodila se je treba deržati v ozir takih del, ktere so same ob sebi sicer dobre, toda ne terdo zapovedane. — Kaj pa je

c) storiti, kedar se kdo pohujša nad takim delom, ktero nima nič v sebi, in ktero samo ob sebi ni ne dobro ne hudo?

Take dela je treba opustiti, in sicer opuščati tako dolgo, dokler bi vtegnile ljudem v spodtiko biti in v pohujšanje služiti. V to nas zavezuje že keršanska ljubezen, ktera nam veleva, da greha varujemo svojega bližnjega. Tako bi bilo ravnati, ter opuščati hlapčevske dela o sopraznikih, ako bi se še tu ali tam ljudje spodtikali nad takimi deli ob omenjenih dnevih. Tako bi bilo ravnati, ter opuščati vživanje mesnih jedi ob sabotah, ko bi se ljudje v kakem kraju pohujševali nad takim vživanjem, dasiravno nam je sedajne dni dovoljeno.

Ravno tako je pa tudi marsikaj treba storiti, kar sicer ni zapovedano, dasiravno bi se prav lahko in kar brez vsega greha opustiti smelo, ako bi vidili, da bi se nad opuščenjem vtegnil kdo pohujšati. Kristus, kralj nebes in zemlje, ni bil dolžen dacnega plačila odrajtovati; pa ga je vendar le plačal, da drugih ljudi ni pohujšal. (Mat. 17, 23—26.) Marija, prečista devica, ni bila zavezana iti k očiščevanju; pa je vendar le šla, da bi se ne bili ljudje pohujševali nad njo. (Luk. 2, 22.) — Sv. Pavl je dobro vedel, da v novi zavezi obreza ni potrebna; pa je vendar le obrezal svojega učenca Timoteja, da se terdovratni Judje niso pohujšali nad njim.

Tako stori tudi ti, ljubi kristjan! v enakih okoljščinah kaj takega, kar ti sicer ni zapovedano; pa bi se vendar ljudje pohujšali, ko bi tistega ne hotel storiti. Ako te, postavim, pot pelja memo te in une cerkve, in ko do perve cerkve prideš, zazvoni „Zdravemarijo“, se spodobno razkrij, ter obmoli „Angeljevo češčenje“. Ko dalje greš, in do druge cerkve prideš, se tudi ondi zvon oglasi, in ljudi k molitvi vabi. Akoravno si bil „Angeljevo češčenje“ že poprej odmolil, in tedaj spolnil to svojo dolžnost, vendar se le še v drugo odkrij, ter še enkrat molitev opravi, da bi se ti kje ljudje, ki te zdaj vidijo, pa ne vedo, da si že poprej molil, ne pohujšali nad teboj, in ne mislili, da nočeš moliti „Angeljevega češčenja“.

Ali se pa deržimo teh naukov? Mislim, da se tudi v ozir tega ne moremo nič kaj prav pohvaliti! Zakaj — koliko je kristjanov, ki se pregrešijo s tim, da se pohujšanje dajati ne varujejo tako, kakor je bilo zdaj rečeno, in si iz tega nič vesti ne delajo, ter ne prevdarijo škode, ktero bližnjemu narejajo s svojim napačnim ravnanjem! V tem se pregrešiš, kristjana ti, s svojimi novimi nošami, ter s tako obleko in opravo, s takim vedenjem in obnašanjem, ki je bližnjemu v spodtikljej in pohujšanje. Če tudi ti pri tem nimaš nobenih slabih namenov, si vendar le pohujšljivka, ker veš, da se tvoj bližnj spodtikuje nad tvojo nošo in tvojim obnašanjem, pa vsega tega vendar le ne opustiš.

V tem se pregrešiš, kristjan ti, ki zahajaš v to ali uno hišo, in imaš prijazno znanje s to ali uno osebo; pa vsega tega vendar le nočeš opustiti, akoravno veš, da se ljudje nad tem pohujšujejo. Ti si pohujšljivec, akoravno se izgovarjaš in praviš: „Ljudje naj govorijo, kar hočejo; kaj mi je mar za to? Saj nič hudega ne delam!“ — Sv. Pavl ni tako delal, in ni tako govoril; marveč je rekel: „Ako jed mojega brata pohujša, ne bom mesa jedel na vekomej, da ne pohujšam svojega brata.“ (I. Kor. 8, 13.)

3. Ali je pohujšanja kriv on, ki očitno govori ali stori kaj hudega, akoravno ga nihče ne posnema?

To je, da je kriv pohujšanja! — Kristus, naš Gospod in Zvelicar, ni mogel pohujšan biti. Kedar je pa napovedal svoje terpljenje in svojo smert, ktera je bila potrebna v odrešenje ljudi, hotel ga je Peter od terpljenja in od smerti odverniti; toda Jezus ga resno zaverne, ter mu reče: „Poberi se spred mene, satan! v pohujšanje si mi, ker ne umeš, kar je božjega, ampak kar je človeškega.“ (Mat. 16, 23.) Iz te prigodbe je očitno, da je pohujšanja kriv, kdor koga drugega od dobrega odvracuje ali v hudo zapeljuje, akoravno ga od dobrega ne odverne in ga v hudo ne zapelje. In kako bi neki ne bil pohujšanja kriv? Kaj ne, da ni brez zadolženja tak človek, kteri bi kamnje lučal po ljudéh, če bi pri tem nikogar ne

zadel in nikogar ne ranil? Ravno tako bi tudi brez zadolženja ne bil, kdor bi pohujšljivo živel, če bi se tudi nobeden ne pohujšal nad njim: podoben je človeku, kteri je posodo s strupom nalil, če tudi še nikogar ni, da bi po njej segel in jo izpil!— In kdo ve, če je koga pohujšal ali ne? Škoda se lahko zgodí v sercu, da le Bog sam za-njo vé. Lahko se zgodi, da vsejana ljulika pozneje obrodí hudoben sad, kteri je sad danega pohujšanja. — Preprijazno pečanje z drugim spolom, vasovanje, ples, nesramno govorjenje in kar je še kaj takega ali enakega, — dušo spridi, ter jo polagoma pripravlja v hude padce, kteri se pozneje razodevajo!

4. Ali je velik greh, ako kdo bližnjega pohujša?

Bližnjega pohujšati je velik greh, ako se s pohujšanjem bližnjemu v smertne grehe priložnost daje; — in je majhen greh, ako se bližnji s pohujšanjem v majhne grehe pripravi. Toda le redkoma bo pohujšani ali zapeljani človek samo pri majnih grehih ostal; le rado se zgodí, da iz malih grehov polagoma pade v velike grehe. Rovno zato pohujšanje tudi le malokterikrat samo majhen greh ostane, ampak je vecidel velik-velik greh. To se lahko posname iz besed Zveličarjevih, ki jih v ozir pohujšanja govori, rekoč: „Kdor pohujša kterega teh malih, ki v mene verujejo, bilo bi mu bolje, da bi se mu obesil mlinsk kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja. Gorje svetu zavoljo pohujšanja! Pohujšanja sicer morajo priti, ali vendar gorje tistemu človeku, po kterem pohujšanje pride! Ako te pa tvoja roka ali tvoja noga pohujša, odsekaj jo in verzi jo od sebe; bolje ti je hromemu ali kruljevemu iti v življenje, kakor dve roki ali dve nogi imeti, pa verženemu biti v večni ogenj. In ako te tvoje oko pohujša, izderi ga in verzi ga od sebe; bolje ti je, z enim očesom iti v življenje, kakor dve očesi imeti, pa verženemu biti v peklenski ogenj.“ (Mat. 18, 6—9.) Te resnobne, strahu in grozepolne besede Zveličarjeve vsakteremu, ki ni še popolnoma oslepel na svoji duši, lahko oči odpro, da spozna, kako huda reč da je pohujšanje.

Zakaj pa je pohujšanje tolikanj velik greh?

Pohujšanje je tolikanj velik greh zavoljo strašnih nasledov, ki jih vodi za seboj. En sam pohujšljiv zgled, ki ga je kdo dajal, ena sama spodtikljiva beseda, ktero je kdo govoril, vtegne pohujšati in v greh pripraviti ne le samo enega cloveka, ampak brez števila ljudi, ljudi, kterih tisti, ki je pervi pohujšanje dajal, morda še ne pozna ne; ljudi, kterih morda še clo na svetu ni bilo takrat, kedar je bilo pohujšanje dano. Pervi namreč, ki je bil pohujšan, pohujša drugega, drugi tretjega, tretji cetertega in tako naprej; in morda bodo že zdavnej prekopane pohujšljivceve kosti, ko bo pohujšanje le še rastlo, se množilo in širilo po svetu. Oj kolika neprecenljiva škoda, kolika nezmerna nesreča!

Pa ko bi pohujšljivec tudi nič več ne, kakor samo le enega človeka v greh in pogubljenje pripravil, bila bi to neizrečeno velika škoda. Božja volja je, da bi bili zveličani vsi ljudje; človek pa, ki bližnjega pohujša, božji volji kar naravnost nasproti ravna, in bližnjemu v pogubljenje pomaga, namesto da bi mu pomagal v zveličanje. Pohujšljivec, ki bližnjega v kak greh zapelje, mu s tim odvzame nedolžnost, božjo gnado, mir vesti in nebeško kraljestvo. In kako ne bo pohujšanje velika pregreha, ker je Kristus tolikanj terpel, in tudi svojo kerv prelil, da je nas iz sužnosti hudiceve rešil; pohujšljivec pa človeka spet, tako rekoč, iz Kristusovih rok izterga, in ga hudiču izda! Kaj more biti hujšega, kakor je to! Zato pa tudi sv. Avguštin kar naravnost pove in pravi: „Vsi tisti, ki pohujšanje dajejo, krivi so duhovnega uboja.“ In sv. Tomaž iz Vilanove pristavlja, rekoč: „Najstrašnejši uboj je dušni uboj. O kako strašna reč bi ti mogla biti to, da kdo zavoljo tebe na vekomej v peklu gorí! Jaz bi rajši sto ljudi na telesu umoril, kakor pa da bi le eno samo dušo na vekomej v ogenj pripravil, ako bi se dolg meril le po (storjeni) škodi, in ne po (budi) volji. Zakaj ako že Abeljnova kri tako močno v nebo kriči zoper njegovega brata, kolikanj močnejši bo še le kerv na vekomaj zaveržene duše kričala zoper njenega morivca? O kako tožujejo! kako kričijo! kako preklinjajo in sklicujejo vse hudo na božji pravici zoper

tiste, kteri so jim bili krivi tolikega zla, tolike nesreče, in kteri so jim na pot nastavili zadergo, ktera jih je potegnila v toliko nesrečo.“

5. Kaj nas odvračuje, da bi pohujšanja ne dajali?

Od pohujšanja naj nas odvračuje:

a) Misel, da se hudovoljno vstavlja božji volji tisti, kteri radovoljno bližnjega pohujšuje; in da mora biti tedaj pohujšljivec neizrečeno ostuden in nagnjusen v božjih očéh. — Sv. Pavl pravi: „To namreč je volja božja: vaše posvečenje“, to je: vse, kar Bog od nas hoče, je, da bi se posvetili, (I. Tes. 4, 3.) in zveličali: pohujšljivec pa hoče in si prizadeva, ljudi hudobne narediti, in jih v pogubljenje pripraviti.—Po preroku Ecehielu (33, 3.) tako-le govorí Gospod Bog: „Kakor resnično jaz živim, pravi Gospod: Nočem smerti hudobnega, temveč da se hudobni verne s svojega pota, in živi“; pohujšljivec si pa prizadeva, hudobne v hudobiji uterdovati, nedolžne pa zapeljevati, da tako ti in uni umerjejo v svojih grehih; namesto da bi jim pomagal v večno življenje, jim tedaj pomaga v večno pogubljenje. Po tem takem se pohujšljivec zares vstavlja božji volji.

Od pohujšanja nas mora odvračevati:

b) Misel, da je pohujšljivec satanov pomagavec, namestnik hudičev, kteri vedno na to gre, da bi pomoril duše, z drago kervjo Kristusovo odkupljene. „Hudič je morivec od začetka“, piše sv. Janez (8, 44.). Zatorej opominja sv. Pavl in pravi: „Nikar ne pogubljaj tega, za kterega je Kristus umerl.“ (Rimlj. 14, 15.) Pohujšljivec pa se nič ne zmeni za to Pavlovo opominjevanje, marveč si še clo prizadeva, razširjati in raztegovati kraljestvo satanovo, in prav veselí ga, ako ima veliko tovaršev. Sv. Pavl je nekemu vražarju, po imenu Elima, kteri si je prizadeval, odverniti oblastnika Sergija Pavla, da bi ne bil poslušal besede božje, serdito pa pravično rekel: „O poln vse goljufije in vse lažnjivosti, sin hudičev, sovražnik vse pravice, ne nehaš prevračati pravih potov Gospodovih!“ (Ap.dj. 13, 10.)

Ravno tako bi se moglo tudi hudobnim pohujšljivcem reči, da so sovražniki vse pravičnosti, namestniki, pomagavci in otroci hudičevi. Sv. škof Ciprijan pravi: „Kdor bližnjemu pomaga v zveličanje, je namestnik Jezusov; kdor pa bližnjemu pomaga v pogubljenje, je namestnik hudičev.“

Od pohujšanja nas mora odvračevati:

c) Misel na strašne nasledke pohujšanja in zapeljevanja; zakaj zapeljanec in pohujšanec sta večidel tudi zapeljivca in pohujšljivca drugim, in tako se greh vedno množí. — Kajnovi otroci so pohujšali ves človeški rod.

Od pohujšanja nas mora odvračevati:

d) Misel, da je pohujšljivec sovražnik Kristusov, ki, tako rekoč zametava in v nič deva sveto rešnjo Kristusovo kerv. Kristus je tako neizrečeno veliko terpel, in je vso svojo kerv prelil, da bi nas rešil iz sužnosti hudičeve: pohujšljivec pa gre, in ljudi Jezusu silama iz rok terga in jih hudiču izdaja. — Pohujšljivec razdeva Jezusovo kraljestvo, ker ljudem brani in jih odvračuje Bogu služiti. — „Ako se pa tako pregrešite nad brati, in ranite njih slabo vest, pregrešite se nad Kristusom.“ (I. Kor. 8.) Pohujšljivec je tedaj sovražnik križa Jezusovega, ker bratom njegovim brani, da bi ne bili zveličani.

Od pohujšanja nas mora odvračevati:

e) Misel na strašno žuganje Jezusovo, s kterim žuga pohujšljivcem. (Mat. 18, 6—9.) Ako Zveličar pravi, da bi bilo pohujšljivcu, ki nedolžnega človeka pohujša, boljši, da bi se mu mlinsk kamen na vrat obesil in da bi se potopil v globočino morja, mislimo si že lahko, da se pohujšljivcem ne bo dobra godila na unem svetu. Strah me je in groza, ako premišljujem, kako bo pohujšljivec pred sodbo obstal, ker bo toliko duš zoper njega za maščevanje klicalo; — pa ne le samo te duše, ampak tudi angeljvarhi teh zgubljenih duš, ki so

z veliko britkostjo priče bili njihovega zapeljanja; — pa ne le ti angeljvarhi, ampak še tudi rane Jezusa Kristusa, ktere so kervavele nekdaj za zveličanje teh duš, da bi bile zveličane, pa vendar le niso zveličane, ter niso zveličane zavoljo pohujšljivca, ki jih je zapeljal in v pogubljenje potisnil.

Dobro premislite vse to, in vas bo gotovo strah in groza pred pohujšanjem, in se bote skerbno varovali, da ga ne bote nikomur dajali.

6. Na versti nam je zdaj imenitno vpraševanje:

Kaj je storiti tistemu, ki je bližnjega poškodoval ali pa clo umoril ali na telesu ali pa na duši?

A. Kdor bi bil bližnjega na telesu ubil ali umoril, je dolžen z ojstro in dolgo pokoro Bogu zadostovati. Na vso moč naj si prizadeva, da milost najde pri Bogu. V pervih časih keršanstva je sveta cerkev ubijavce obsojevala v ojstro očitno pokoro za ves čas življenja, in še le v zadnji bolezni jih je obhajala, ako so vsi skesani bili. Kdor je koga umoril ali ubil, mu se ve da ne more po vrednosti škode poverniti; dolžen je pa po svoji moči škodo povračevati njegovim otrokom in drugim ljudem, kterim se je škoda godila po tistem uboju.

Kdor je bližnjega udaril ali mu kako drugač telo poškodoval, ne bo že samo s tem vsega opravil, da svoj greh obžaluje in se ga kesa, ampak mora svojemu poškodovanemu bližnjemu tudi še plačati in poverniti, kar je razdal za zdravila in zdravnika; in plačati in poverniti mu mora tudi škodo, ktero je imel s tem, da v bolezni ni mogel ni delati in svojih opravil opravljati.

B. Tisti, ki je svojega bližnjega na duši ubil ali poškodoval, ter pohujšal, mora se svojega greha skesati in spovedati, zraven tega more pa tudi še na vso moč popravljati pohujšanje in vso škodo, ktera se je izhajala iz pohujšanja. — Tatje, goljufi, obrekovavci in drugi krivičniki so dolžni opravljati in poravnati škodo, ktero so bližnjemu storili s tatvino goljufijo ali obrekovanjem; ako tega ne storijo, odpuščenja grehov nikakor ne morejo zadobiti: ravno tako, in

še vse bolj so pohujšljivci dolžni popravljati in poravnati vso škodo, ktero so bližnjemu storili na njegovi duši.

Kako pa mora pohujšljivec popravljati pohujšanje in iz pohujšanja izvirajočo škodo?

Težko je in večidel nemogoče popraviti vse pohujšanje in vso škodo, ktero je pohujšanje naredilo, zakaj pohujšljivec nima v svoji oblasti božje gnade in spreobernjenja pohujšanca; — pri vsem tem pa le vendar tak nesrečen grešnik obupati ne sme, ampak naj zaupa v božjo milost, zraven tega pa naj tudi sam od svoje strani stori toliko, kolikor mu je mogoče.

Torej naj:

a) opušča vse tisto, in se loči od vsega tistega, nad čimur so se ljudje pohujšali, če bi mu bilo to tudi še tolikanj težko, in če bi mogel zavoljo tega tudi kako časno škodo terpeti. Ako ima, postavim, kdo kakega človeka v službi, po kterem je bližnjega pohujšal, naj ga od hiše odpravi. Ako je hlapec ali dekla kakemu domačemu človeku v pohujšanje, naj službo popusti. V hišo, v kteri so drugi njega pohujšali, ali v kteri jo on druge pohujšal, naj človek nikar nič več ne hodi po nepotrebnem. Serčno naj stori ali opusti, kar je potrebno, da se zatare pohujšanje, in če mu nad tem tudi serce kervavi. (Mat. 18, 8. 9.)

b) Na dalje naj z vsem svojim djanjem in nehanjem pokaže, da ni nič več tak, kakoršen je bil, in da mu je močno žal zavoljo storjenega pohujšanja, in ob priložnem času naj tudi očitno spozna svojo hudobijo, Očitni grešniki so očitnega poniževanja potrebni in so dolžni, s spokornim življenjem dober zgled dajati sosebno tistim, ktere so pohujšali. Sv. Peter je bil Jezusa v pričo drugih zatajil, zato ga je pa tudi potlej pred drugimi s toliko gorečnostjo očitno spoznal. Marija Magdalena je bila poprej očitna grešnica, zato je pa tudi potlej očitno, ter vpričo povabljenih pri Jezusovih nogah solze prelivala, ter svoje grešno življenje objokovala. — Sveta Marjeta Kortonska je poprej ljudem veliko pohujšanja dajala, potem pa se je tudi očitno poniževala, ter Bogu in ljudem zadostovala. — Taki očitni grešniki pa, ki sicer pravijo, da se

hočejo poboljšati, pa skrivajo svoje poboljšanje, da bi jih ljudje ne zasmehovali, še zmerom grešniki ostanejo, ker nočejo z očitnim poboljšanjem zatirati pohujšanja.

c) Pohujšljivec naj pohujšane ljudi podučuje in naj jim prigovarja, naj nikar tako ne živijo, kakor so poprej nad njim vidili, in naj si prizedeva grešnikov spreoberniti tem več, tem več ko je bil poprej ljudi pohujšal. Da je to potrebno, je še clo hudobni kralj Antioh spoznal, ki je bil silo veliko pohujšanja naredil; kedar je pa obolel, in mu ni nihče mogel pomagati, delal je lepe obljube Bogu, ter rekel, da hoče Judovsko vero, ktera je v stari zavezi prava vera bila, in ktero je poprej tako silovito preganjal, oznanovati po vseh krajih zemlje. (II. Mak. 9, 17.) — Sv. Pavl je pred svojim spreobernjem ljudi od Jezusa odvračeval; po svojem spreobernjenju pa si je na vso moč prizadeval, ljudi pridobivati križanemu Jezusu. — Ravno tako naj tudi še zdaj vsakdo, ki je bližnjega pohujšal, z lepim podučevanjem in gorečim opominjevanjem in priserčnimi prošnjami nazaj na pravo pot ravna zapeljanega bližnjega.

d) Pohujšljivec naj tudi goreče moli za tiste, ktere je pohujšal. Človeku je večidel nemogoče popraviti vse, kar je hudega storil s svojim pohujšanjem; zatorej naj prav ponižno in priserčno prosi Boga, da njemu in vsem od njega pohujšanim potrebno gnado da, po kteri se bodo resnično spokorili in spreobernili.

Po teh naukih se vsakdo ravnaj, ki je kdaj pohujšal svojega bližnjega; zakaj vedi, kristjan! da vse to, akoravno je težavno, ti je vendar le storiti potrebno, ako hočeš kdaj milost in usmiljenje pri Bogu doseči. Amen.

LX. Keršanski nauk.

Kaj zapoveduje peta božja zapoved? — Dolžnosti do žival?

1. V zadnjem keršanskem nauku ste slišali odgovor na vprašanje: Kaj nam je storiti takrat, kedar se naš bližnji pohujša nad takim našim djanjem, ktero samo ob sebi nikakor napačno ni? — na dalje odgovor na vprašanje: Ali je pohujšanja kriv tisti, ki očitno govori ali stori kaj hudega, akoravno ga nihče ne posnema? — po tem na vprašanje: Ali je velik greh, ako kdo bližnjega pohujša? — potem na vprašanje: Kaj nas odvračuje, da bi pohujšanja ne dajali? — in na zadnje še odgovor na vprašanje: Kaj je storiti tistemu, ki je bližnjega poškodoval ali pa clo umoril ali na telesu ali pa na duši?

2. Danes pa vam bom najpoprej odgovoril na to-le vprašanje:

Kaj nam je v peti zapovedi zapovedano?

V peti zapovedi božji je zapovedano?

a) sebi in svojemu bližnjemu skerbeti za čeznatorno in natorno življenje, ali — da z drugo besedo povem — za dušno in telesno življenje in zdravje.

Najpoprej moramo tedaj skerbeti za svoje čeznatorno življenje, to je: skerbni moramo biti, da si svojo lastno dušo ohranimo živo in zdravo. To se pa zgodi s tem, da se od ene strani varujemo greha, kteri, ako je majhen, nam dušo poškoduje, ako je pa velik, nam jo umorí. Od druge strani pa moramo svojo dušo poživljati s tim, da prejemljemo svete zakramente, da molimo in premišljujemo večne resnice, da ne

vgasne v njej čeznatorno življenje. To je perva in najpotrebniša reč; zakaj: „Kaj bi človeku pomagalo, ako bi si tudi ves svet pridobil, na svoji duši pa bi škodo terpel?“ veli usmiljeni Jezus. (Mat. 16, 26.)

Ravno zato je pa tudi tistemu kralju, ki je nekaj pregrešnega od njega zahteval, lepo odgovoril sveti oče papež, ter mu rekel: „Ako bi dve duši imel, bi vtegnil eno v nevarnost postaviti, da bi ti voljo spolnil. Ker pa le eno samo dušo imam, ni je reči na svetu, ktera bi me pripravila v to, da bi v nevarnost večnega pogubljenja postavljal svojo dušo.“ Clo od hudiča se vtegnemo učiti, da moramo skerbni biti za svojo dušo! In ali mar to ni res prav čudno, da si hudič več truda prizadeva, da bi našo dušo pogubil, kakor si pa nekteri ljudje prizadevajo, da bi jo rešili? „O nespamet!“ zakliče nek duhoven učenik vsakemu takemu človeku, „ti ne šteješ svoje duše tolikega truda vredne, da bi za-njo skerbel; hudič pa jo tako visoko ceni, da se mu prevelik ne zdi noben trud, po kterem bi si jo vtegnil spraviti pod svojo oblast.“

Skerb za dušno življenje in zdravje pa nas prav nič ne zavira, da bi pri tem ne mogli ob enem tudi za telesno življenje in zdravje skerbeti. Naše telo je hiša naše duše in orodje naše duše, in mu je namenjeno, da se bo ob vstajenju teles z dušo spet sklenilo, in ž njo vred vdeleževalo večnega nebeškega veličastva. Nek keršansk učenik pravi: „Telo je celica (hišica), in duša je puščavnik, kteri prebiva v tej celici, da bi ondi Bogu služil. Kedar celica razpade, nima duša stanovanja. Kakor pa človek ne more obstati brez stanovanja, tudi duša ne more obstati brez telesa.“ Ravno zato je skerb za naše natorno življenje in zdravje druga dolžnost, ktero nam naklada peta božja zapoved, da bo po tem takem zdrava duša prebivala v zdravem telesu. — Za svoje telo pa prav skerbimo v pervič s tem, da ga preskerbimo s potrebnim, ter mu oskerbujemo zdravo zmerno hrano, dostojno obleko, ljubo snažnost, potreben počitek i. t. d. posebno pa v bolezni zdravnika in zdravila, kakor Bog sam veleva v sv. pismu, rekoč: „Spoštuj zdravnika zavoljo potrebe, zakaj Najviši ga je vstvaril. Vsako zdravilo je namreč od Boga, on pa od

kralja plačilo prejema. Umetnost zdravnika k časti povzdigne, in mogočni ga hvalijo. Najviši je iz zemlje zdravila ustvaril, in razumen človek jih ne studi.“ (Sir. 38, 1—4.) — Za svoje telo prav skerbimo v drugič s tem, da se varujemo vsega nezmernega, ter svojega telesa preveč ne natezamo ne z duhovnimi ne s telesnimi deli in opravili ali pa s preobilnimi pokorili. — Za svoje telo prav skerbimo v tretjič s tem, da se ogibljemo vsega pregrešnega, ter ga nikdar ne slabimo in ne poškodujemo s pregrehami, togoto, sovraštvom, nečistostjo, pijanostjo i. t. d.

Ker nam pa peta zapoved božja ukazuje, da si varujemo sami svojega natornega in čeznatornega življenja, nas ob enem tudi zavezuje, da smo skerbni tudi za svojega bližnjega natorno in čeznatorno življenje, skerbni za njegovo telesno in dušno življenje in zdravje. — Ravno za to nam peta zapoved božja na dalje zapoveduje:

b) bližnjemu dušne in telesne dobrote deliti, mu duhovne in telesne dela usmiljenja skazovati, k čimur nas že tudi sv. Pavl lepo opominja rekoč: „Vi pa, bratje, nikar ne nehajte, dobro delati.“ (II. Tes. 3, 13.) „Dobro pa delajmo, in se nikar ne utrudimo; ker ob svojem času bomo želi, ako se ne utrudimo. Dokler tedaj čas imamo, delajmo dobro vsem, zlasti pa domačim po veri.“ (Galač 6, 9. 10.)

Na dalje nam zapoveduje peta božja zapoved, da moramo:

c) mir in edinost imeti z vsemi ljudmi, tudi s tistimi, ki so nas razžalili. Sveti Pavl piše: „Nikomur ne vračujte hudega s hudim; prizadevajte si za dobro, ne le pred Bogom, ampak tudi pred vsemi ljudmi. Ako je mogoče, kolikor je pri vas, imejte mir z vsemi ljudmi. Ne delajte si sami pravice, preljubi! ampak dajte prostor jezi (božji). Zakaj pisano je: Meni gre maščevanje; jaz bom povernil, reče Gospod. Temveč ako je tvoj sovražnik lačen, daj mu jesti, ako je žejen, daj mu piti. Zakaj če to storiš, mu boš žerjavico na glavo nosil. Ne daj se hudemu premagati, temveč premagaj hudo z dobrim.“ (Rimlj. 12,17—21.) In Jezus mirne blagruje,

in jim zveličanje obeta, rekoč: „Blagor mirnim; otroci božji bodo imenovani.“ (Mat. 5, 9.)

Peta zapoved božja nam tudi še zapoveduje:

d) slehernemu dobre zglede dajati. To je sicer dolžen vsak človek, vendar pa še najbolj stariši, ki imajo otroke, in drugi naprejpostavljeni, ki imajo podložne pod svojo oblastjo. Jezus pravi: „Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaše dobre dela, in (z enakimi dobrimi deli) častijo vašega Očeta, kteri je v nebesih.“ (Mat. 5, 16.) — Dobre zglede moramo pa dajati iz dobrega namena, ter iz tega namena, da bi ž njimi svojo lastno dušo zveličali in dušo svojega bližnjega. Kdor bi pa dela opravljal in spodobno živel iz tega namena, da bi ga zavoljo tega ljudje hvalili in poveličevali, bi se s tem pred Bogom ob vso ceno svojih dobrih del pripravil, in bi bil farizejem v rodu, kterim je Jezus žugal s tolikanj strašnim gorje, (Mat. 23, 13—33.) pa je tudi nam dal ta-le lepi nauk: „Glejte, da svojih dobrih del ne delate pred ljudmi, da bi vas vidili; sicer ne bote imeli plačila pri svojem Očetu, kteri je v nebesih.“ (Mat. 6, 1.)

Poglejte, ljube duše! vse to nam zapoveduje peta božja zapoved. Le skerbno si prizadevajmo, da vse to zvesto spolnujemo! Prizadevajmo si sosebno, da v miru živimo z vsemi ljudmi! Vsi ljudje, naj si že bodo iz našega kraja, božje stvari so, kakor mi, ktere je ustvaril ravno tisti Gospod, kteri je ustvaril tudi nas; vsi smo odkupljeni z ravno tisto ceno, ter z drago ceno svete rešnje kervi Kristusove. Vse to nas prav resnobno priganja, da v miru in edinosti živimo z vsemi ljudmi. In ko bi res v miru in edinosti skupej živeli, kako prijetno in srečno življenje bi že na tem svetu imeli! Na novo bi oživeli med nami tisti blaženi časi pervih kristjanov, kteri so bili vsi enega serca, enega duha. Prosimo Boga, ki je Bog miru, da tudi nam da ta prelepi dar, ter dar prave edinosti in ljubega miru! Ob enem si pa tudi sami od svoje strani vse prizadevajmo, da obranimo med seboj ta blaženi mir! Imejmo torej poterpljenje eden z drugim; zakaj kdor je preveč navtisnjen, nima ne z drugimi poterpljenja, pa ga tudi drugi ž njim nimajo, in ljubi mir jim gre po zlem! Varujmo se napuha;

napuh je oče mnogih prepirov! Varujmo se pijanosti; med pijanci večidel ni ne miru ne pokoja! Varujmo se jeze in sovraštva; jeza in sovraštvo razdirata mir in pokoj, in vžigata pravde in prepir! Vsega tega se mi, ljubi moji! skerbno varujmo, nasproti pa mir ljubimo, razžaljenje radi odpustimo, slehernemu radi dobro storimo, in se med seboj tako ljubimo, kakor bi vsi skupaj le eno serce imeli in le eno dušo, da bomo po pravici zaslužili božji otroci imenovani biti, in da bomo nekdaj sprejeti v blaženo deželo miru, v kteri božji otroci večni mir vživajo in večno veselje!

3. Zdaj pa bomo obravnali še neko posebno vprašanje, in to je:

Ali peta zapoved božja ne prepoveduje tudi, umoriti kako žival?

Naka; zakaj živali so vstvarjene človeku v porabo in korist. Bog namreč je sam ljudem dovolil, da si smejo živali v živež obračati. Rekel je: „Vse ribe morja so vam v roke dane; in vse, kar se giblje in živi, bodi vam v jed; kakor zelene zeljišča vam dam vse.“ (I. Moz. 9, 2. 3.) In sv. Avguštin pravi: „Kedar slišimo: Ne ubijaj! tega ne razumevamo tako, kakor da bi bilo to rečeno od nespametnih živali, ker nam niso s pametjo v zvezi.“

Ubijati tedaj smemo to ali uno žival, in si jo v prid obračati, bodi si v živež, ali v kako drugo rabo:

Ali nam je pa tudi dovoljeno, mučiti ali terpinčiti kako žival?

To pa nam ni dovoljeno; in ako bi kdo po nepotrebnem kako žival mučil in terpinčil, pregrešil bi se s tim, ker je tudi žival božja stvar, ki se zaničevati in terpinčiti ne sme, in zraven tega bi tudi še na znanje dajal, da nima dobrega serca, ampak da ima terdo in neusmiljeno serce. Kdor je terd in neusmiljen do žival, beržeje ko ne bo tudi terd in neusmiljen do ljudi. Da je žival mučiti in terpinčiti po nepotrebnem res zoper voljo božjo in zoper božjo zapoved, posname se iz tiste prigodbe, ktero beremo v svetem pismu od Balaamove oslice,

kteri je, kedar jo je bil Balaam po nepotrebnem in krivičnem pretepal, Bog sam usta odperl, da je spregovorila, in se pritožila, rekoč: „Kaj sem ti storila? zakaj me tepeš?“ (IV.Moz. 22, 28.)

Vsemu temu vkljub pa vendar le ljudje zoper živali strašno veliko grešijo: Pregrešijo se tisti, kteri ubogo žival stradati pustijo, ali jo pustijo v nečednosti in nesnagi hirati in konec jemati, jo s preveliko težo preobkladajo, jo po nepotrebnem in čez vso mero pretepavajo in pobijajo, jo pregrejejo, vročo napajajo, in jej s tim bolezni nakopavajo i. t. d. Ravno zato ne bo nepotrebno, da vam tudi v ozir živali keršansko podučenje dam, ter vam odgovorim na vprašanje:

Ktere dolžnosti imamo do živali?

V ozir živali smo dolžni:

a) preskerbeti živali zdravo in zadostno kermo, in jej privoščiti potrebni počitek. Sveto pismo pravi: „Pravični skerbi tudi za svojo živino; hudobni pa je neusmiljenega serca.“ (Pregov. 12, 10.) Karol, vojvoda Kalabrijanski, je sodnijske seje in obravnave v mestu Neapel vsak dan obiskoval. Ker se je pa bal, da bi morda stražarji ne dovolili slehernemu stopiti v sodnijsko sobo, napravil je zunaj sodnijske hiše drat, in na drat je bil navezan zvonec, kteri je bil naravnost v sodnijsko hišo napeljan, da bi ž njim zamogel pozvoniti vsakdo, kteri bi rad s svojo tožbo ali pritožbo v hišo prišel. Kakor hitro je kdo za ta drat potegnil, oglasil se je zvonec od znotraj, in mahoma so se odperle vrata v sodnijsko hišo. Nekega dne pride staro, izstradano kljuse do tistega mesta, in dergne se ob drat. Drat se zmaje, zvonec se oglasi, vrata se odpro, in skoz vrata v hišo pogleda revno kljuse. Ko kljuseta zagledajo, nasmejajo se svetovavci, in pravijo: „Glejte, glejte Kapeletovega kljuseta!“ Le samo vojvoda Karol se ni bil nasmejal, ampak je resnoben ostal, ko je zagledal ubogo žival, ktere ni bilo drugega, nego sama kost in koža. Oko se mu stamní, in resno zaverne na smeh obernjene svetovavce, rekoč: „Ali mar ne veste, da imajo tudi živali pravico, iskati pri nas pravice? Nemudoma mi Kapeleta tu sem

pripeljite!“ Kapele pride pred sodbo, in se nikakor ne doseti, zakaj da je poklican pred sodnike. Mož si namreč nikakor ni bil v nadi, da je njegovo zaverženo kljuse nenadama našlo tolikanj mogočnega zagovarjavca. Ko tedaj vojvoda Kapeleta zagleda, verže se nanj z ojstro besedo, rekoč: „Zakaj pustiš svojega konja v tolikanj revnem stanu okrog tavati?“ — Kapele odgovorí: „Milostni gospod! konj nič več ni za nobeno rabo, in zavergel bi ves denar, kterega bi obernil za njegovo kermo!“ — „Pa ti je bil v poprejnih letih vendar le za rabo, kaj ne?“ vprašuje Karol, in Kapele zaverne: „Da, dokler je mlad bil, je bil dober konj, ki me je spremljeval v dvajset bitev.“ — „Tako!“ reče vojvoda na to, „povej mi Kapele! ali so mar moj oče pozabili poplačati ti tvojo službo in tvojo zvestobo?“ In Kapele jeclja ves osupnjen: „Nikakor ne, marveč moram očitno spoznati, da so me z dobrotami osipali!“ — „In ti“, mu očituje Karol vedno resnobniši, „ti pa še borne hrane ne privoščiš ubogi živali, ktera ti je služila tako zvesto? Nehvaležni človek! pri tej priči mi vzemi svojega ubogega konja seboj domu, in mu posihmalo dostojniši povračuj njegovo zvestobo, da te ne bo doletela moja pravična nejevolja in zaslužena kazen!“ — Tako se je bil pravični vojvoda Karol potegnil za ubogo zatirano žival.

b) Dolžni smo živali na pomoč prihiteti v nesreči in terpljenju. — Pred hišo, ktera je stala blizo velike ceste, sedela je kmetijska deklica, in je mleko in kruh jedla iz skledice. Po cesti se pripelje mož, ki je dvajset jagnjičkov na vozi imel, ktere je peljal na somenj. Uboge živalice so ena verh druge ležale na vozu z zvezanimi nogami, in glave so jim bingljale čez voz. V serce so se deklici smilile, ko so tako milo meketale. Voznik jej verže eno jagnje z voza, ter pravi: „Na, deklica! to le jagnje ti dam; pa je mertvo: deni ga, kamor ga hočeš!“ Deklica se začudi, postavi svojo skledico na trato, se milo ozira na ubogo jagnje, in ga boža. In glej, uboga živalica začne po malem oči odpirati in se gibati. Tega je deklica neizrečeno vesela, in tedaj gre, vzame jagnje v naročje, ga zavije v svoj zastor (predpert), da bi ga ogrela, in jagnje se giblje in oživlja zmerom bolj. Na to

vzame deklica kosec kruha iz mleka, ter ga stisne jagnjičku med zobe, in jagnje, ktero bi bilo poprej od samega glada in terpinčenja že skor poginilo, si zdaj tako lepo opomore, da zameketa, in zmerom rajši jé, dokler se na noge ne postavi in ne shodi. Vsa vesela vzame zdaj deklica jagnje v naročje, ter ga nese v hišo k svojim staršem, ki so se ž njo vred veselili milega daru, kterega jim je bil dobrotljivi Bog naklonil, naklonil v plačilo za hčerkino miloserčnost do žival.

c) Dolžni smo živali polajšati trud in težave.— Usmiljeni človek ne bo svoje živine le natepal in preklinjal, kedar vidi, da težko pelje ali clo ne more izpeljati, ampak bo lepo z živino ravnal, in jej pomagal, kar more, da živina lagleje potegne in izpelje in pri delu toliko ne terpi. — Neki Makedonski vojščak je vodil mulo, ktera je v vrečah denar nosila za kralja Aleksandra Velikega. Ko vojščak vidi, da je začela uboga žival že pešati, in da bi bila pod težo že skorej onemogla, usmili se je, ter jej breme odvzemo, in vreče samemu sebi na herbet naloži, da bi jih zanesel pred šotor do svojega kralja. Aleksander pa je bil nenadama zapazil to miloserčno djanje vojščakovo, in tedaj stopi iz svojega šotora, in na ves glas pohvali vojščaka, ter mu reče: „Prav tako, verli mož! le idi, in nesi vreče z denarji v svoj lastni šotor: zakaj vreden si, da jih v lasti imaš.“

d) Sosebno smo dolžni varovati mladi zarod, ter tičje jajca in mladiče drugih žival. — Filip Grizar (Grieser) je bil sin premožnega kmetovavca na Švabskem. Bil pa je Filip dobrega, rahločutnega serca, in kakor je bil sam svojega lastnega življenja vesel, veselil se je tudi, kedar je videl, da se tudi živali svojega življenja veselijo, in za ta ljubi, dragi dar božji vsaka po svoje Boga častijo. Serce se mu je veselja smejalo, kedar je slišal drobne ptičice po drevju veselo žvergoleti in druge živali po zemlji radostno skakljati, in tudi on je hvalil in priserčno zahvalil neskončno dobrotljivega in usmiljenega Boga. Nekega dne mu oče zapovedó, naj gre na njivo detelje nakosit za živino. Filip gre, in je

že pokosil veliko leho detelje. Na enkrat pa zapazi, da ravno pred njim jerebica iz detelje sferfolí, in se vsede ne daleč od ondod na drugo njivo. „Jerebica ima gotovo svoje gnjezdo v detelji“, misli si Filip, položí koso v kraj, in pogleda na tisto mesto, s kterega je bila izletela jerebica. Res je našel gnjezdo, in v gnjezdu jajčica. Pa pridni mladeneč ni gnjezda razmetal in jajčic potolkel, marveč je na miru pustil gnjezdo in deteljo krog gnjezda, ter vzel svojo koso in šel na drugo stran njive deteljo kosit, in žal mu je bilo, da je starko z gnjezda prepodil, dasiravno se je to zgodilo zoper njegovo voljo. „Bi mar na unem mestu dalje kosil, in jajčica pobral, ter jih domu odnesel?“ je djal sam med seboj. „Tega ne! ljuba živalica naj svoje gnjezdo ima, da si izvali svoje mladiče.“ Na to si deteljo naloži, nese jo domu, in pripoveduje očetu, kaj se mu je bilo prigodilo. Oče pohvalijo svojega sina, da je prav naredil. In dokler ni starka mladih izgojila in iz gnjezda izpeljala, nista šla detelje kosit na tisto mesto.

4. Poglejte, ljubi poslušavci! to so vam dolžnosti, ktere nam peta zapoved božja naklada v ozir žival. — Da jih zvesto spolnujemo, naj nas ne priganja le samo peta božja zapoved, ampak od ene strani tudi še plačilo, ktero bo včasih že na tem svetu v del ljudem, kteri so milosercni do žival, od druge strani pa kazni, ktere včasih že tukaj na zemlji zadevajo človeka, ki je terdoserčen do žival in neusmiljen.

Kako da je miloserčnost do žival že na tem svetu lepo poplačana bila, naj vam zraven poprej povedanih zgledov poterdi tudi še naslednja prigodba: Neki reven suženj, Androklus po imenu, je bil utekel svojemu gospodu; pozneje pa je bil vjet, in obsojen v smert. Privlečejo ga na prostorni kraj, ki je bil obzidan s terdnim zidovjem, in divjega leva nanj spustijo, da bi ga raztergal. Okrog in okrog je na zvišenih sedežih sedelo na tisuče ljudi, da bi vidili, kako bo divja zver raztergala ubogega človeka. Leva spustijo, in ves razdivjan plane proti Androklu, ali glej, ko Androkla zagleda, obstojí, in namesto da bi ga raztergal, začne se mu prilizovati, ter mu prijazno roke lizati. Temu se ljudje čudijo, in vprašujejo

Androkla, kako je to bilo? In Androklus začne tako-le pripovedovati: „Ko sem bil utekel svojemu gospodu, skril sem se v puščavi v neki berlog. In zdaj pride lev rujové v ravno tisti berlog, in svojo taco kviško deržé. Velik tern je tičal v njej, in mu prizadjal hudo bolečino. Potegnil sem mu tern iz tace, in mu polajšal bolečino. In od tistihmalo mi je lev lovil divjačinjo, ter mi jo donašal v duplino, in sva mirno skupej živela. Ob poslednjem lovu sva bila vlovljena obadva, in zdaj se veselí dobra žival, da me je spet našla.“ Hvaležnosti divjega leva je bilo veselo vse ljudstvo, in je na vse gerlo kričalo: „Pustite, da živa ostaneta obadva: usmiljeni človek in hvaležni lev!“ In res so Androklu življenje pustili, ter ga zraven tega tudi še lepo obdarovali. Lev pa ga je odsihmalo spremljeval, kamor koli je Androklus šel, kakor krotek kužek, ter nikdar nikomur nič žalega ni storil.

Zdaj še en zgled, da človeka, ki je terdoserčen in neusmiljen do živali, včasih že na tem svetu doletí zaslužena kazen: V mestu Abo na Finskem (Finnland) je bil o začetku tekočega stoletja po nesreči povožen neki pes. Na pol mertva, uboga žival se z veliko težavo zavleče do vrat nekega tergovca, ki je z usnjem kupčeval. Imel pa je tergovec petnajstletnega sina, ki je nad to revno živalijo doprinesel grozovito djanje. Ni mu bilo zadosti, da je le kamnje lučal v usmiljenja vredno žival, ampak je šel, in poln lonec vrelega kropa prinesel, ter ga vlil na ranjenega, na pol mertvega psa. To terdoserčno djanje je zapazil mestni svetovavec, ki je na uni strani ceste svoje stanovanje imel, in ga je drugi dan pripovedoval v mestnem zboru. Mestni starašini pokličejo hudobneža pred sodbo, in ker se je skazalo, da je že večkrat živali terpinčil, in da za nobeno posvarjenje ni maral, so mu na prihodnji teržni dan osramotivno znamnje na vrat obesili v pričo vseh ljudi, in mu poverh odšteli še petnajst šib.

Po božji dobrotljivi naredbi se tudi živali veselijo svojega življenja; ravno zato pa tudi zoper božjo voljo ravna in se pregreší vsak tak človek, ki žival po nepotrebnem terpinči in pobija, ali pa se še clo veselí njenega terpljenja. Mi nobeni

živali nismo dali življenja; torej ga pa tudi hudovoljno in po nepotrebnem nobeni jemati ne smemo. Kdor po nepotrebnem živali terpinči in se njenega terpljenja veselí, večidel bo ves terdoserčen in neusmiljen tudi do ljudi. Ravno zato vi, keršanski starši! skerbno glejte na to, da vaši otroci nikoli nobene živali ne bodo terpinčili, ter jej terpljenje prizadevali po nepotrebnem, da ne postanejo terdoserčni do živali, — terdoserčni do ljudi, — in na zadnje terdoserčni tudi do vas. Amen.

LXI. Keršanski nauk.

Od šeste božje zapovedi. — Kaj prepoveduje šesta božja zapoved? — V šesti zapovedi božji so prepovedane nečiste misli in želje in nečiste besede.

1. V peti božji zapovedi je zapovedano, sebi in svojemu bližnjemu skerbeti za čeznatorno in natorno življenje in zdravje. Dolžni smo skerbeti za svoje dušno življenje in zdravje s tem, da se skerbno greha varujemo, v gnadi božji se ohranimo in v keršanski popolnamosti rastemo. Dolžni smo za svoje telesno zdravje in življenje skerbeti s tem, da se ogibamo vsega, kar bi nam vtegnilo zdravje spodkopati in življenje pokončati, in da si poskerbimo to, kar nam je potrebno, da si ohranimo življenje in zdravje. In kakor za svoje lastno smo dolžni tudi za svojega bližnjega dušno in telesno življenje in zdravje skerbeti: ravno zato moramo bližnjemu dušne in telesne dobrote deliti, mu duhovne in telesne dela usmiljenja skazovati; moramo mir in edinost imeti z vsemi ljudmi, tudi s tistimi, ki so nas razžalili; moramo slehernemu dobre zglede dajati.

Od vsega tega sem zadnjič bolj na drobno govoril, ter pristavil, da moramo tudi do živali usmiljenje imeti, ter jej poskerbeti potrebno hrano, jej privoščiti potrebnega počitka, jej na pomoč prihiteti v nesreči in v terpljenju, jej polajšati trud in težave, jej varovati mladega zaroda. — S tim je dokončan nauk od pete božje zapovedi.

2. Versta nanaša, da bom zdaj razlagal

VI. božjo zapoved:

Ne prešestuj.

Začnem z vpraševanjem:

Kaj nam Bog v šesti zapovedi prepoveduje?

V šesti zapovedi nam Bog prepoveduje:

I. Nečiste misli in želje, v ktere kdo privoli, ali nad kterimi ima radovoljno dopadanje.

II. Nečiste besede, nesramne pogovore, klafarsko prepevanje in vsako nespodobno kvantanje in norčevanje z jezikom.

III. Vse nečiste dela in djanja.

IV. Vse, kar v nečistost napeljuje.

Od vsakterih reči bomo govorili posebej in na drobno, in sicer najpoprej:

I. Od nečistih misli in željá.

Od nečistih misli in želja bomo obširniši govorili pri razlaganju devete božje zapovedi. Pri razlaganju šeste božje zapovedi pa bo v ozir tega že zadosti, da vam odgovor dam na vpraševanje:

Ali so nespodobne misli in želje vselej greh?

Nespodobne misli in želje takrat niso v greh prištete, kedar si jih človek ni sam kriv, in jih, če se mu v glavo silijo, od sebe odganja. Pregrešne pa so vselej takrat, kedar si jih je človek sam kriv, kedar si nič ne prizadeva, da bi si jih iz glave izbijal, ali če še clo dopadanje ima nad njimi. „Povem vam, da vsakdo, ki ženo pogleda, da jo poželi, je že prešestoval ž njo v svojem sercu“, pravi Kristus. (Mat. 5, 28.)

Kako skerbno bi se morali torej varovati vseh nespodobnih misel in željá, kako marljivo si jih iz glave izbijati in iz serca izganjati! — Toda z mislimi in željami je le rada taka, da ljudje večidel le malo porajtajo nanje, in da se za grehe storjene z mislimi in željami ne zmenijo dosti. In vendar so misli in želje tako rekoč kri naše duše. In kakoršna je njena kri, taka je tudi naša duša, ali spridena in bolna ali pa zdrava in dobra. In koliko težo da grehi, v mislih storjeni, pred Bogom imajo, že lahko posnamemo iz tega, da so grehi zoper svetega Duha po večem le v mislih storjeni grehi. In grehe zoper svetega Duha štejemo med največe grehe, o kterih sam Kristus pravi, da ne bodo odpuščeni ne v sedajnem, ne v prihodnjem življenju. Tudi je znana reč, da angelji niso ne prešestovali, ne hiš požigali, ne ljudi pobijali in drugih enakih krivic doprinašali; ampak so bili iz nebes pahnjeni in v peklenski brezen verženi le samo zavoljo svojih prevzetnih misel in napušljivih želja. Kedar se v ogeljnici žge, je ves kup pokrit z zemljo, in plamena nikjer ne zapaziš, in vendar le ogenj les razjeda in v oglje spreminja. Ravno tako vtegne tudi v tvojem sercu ogenj pregrehe goreti, ter dušo ožigati, da bo v ozir farbe in duha in drugih posebnost kar vsa podobna peklenski hudobi. Zatorej pridno premišljuj, o kristjan! in samega sebe izprašuj, ali mar ne gori tudi v tvojem sercu ogenj nesramnih misel in želja, kteri ti natihoma in skrivaje dušo razjeda in ukoncuje. Gotova resnica je, da se nahaja tisuč in tisuč ljudi, kteri nikdar nikoli niso bili v nobeni pokorivnici in v nobenem zaporu, in nikdar nikoli niso založeni pred sodbo stali, in so pred svetom zmerom za poštene veljali, pa so vendar-le pred vsevednim Bogom vse hujših kazen vredni, kakor pa marsikteri jetnik, ki v jeci zdihuje.

Garji (srab) na rokah in po životu so vse ostudniši na videz kakor pa pljučnica ali jetika, pri kteri ima človek gladko kožo in včasih še clo rudeče lica. Toda jetika človeka pod zemljo spravi, srab pa se večidel ozdravi. Skerbno si tedaj prizadevaj, da ti duša jetična ne postane po nespodobnih mislih in željah!

3. V šesti zapovedi nam Bog prepoveduje:

II. Vse nečiste besede, nesramne pogovore, klafarsko prepevanje in vsako nespodobno kvantanje in norčevanje z jezikom.

„Povem vam pa, da za vsako prazno besedo, ktero bodo ljudje govorili, bodo odgovor dajali sodnji dan“, pravi usmiljeni Jezus. (Mat. 12, 36.) Neizrečeno imenitne so te besede. Nobeden bi jih prezirati ne smel, sosebno pa tak človek ne, kteri čistega jezika nima, in s svojim nespodobnim in nesramnim in pohujšljivim govorjenjem sebe in druge v pogubljenje potiska.

Nespodobne ali nesramne besede imenujemo take besede, ktere sramožljivosti nasprotujejo in čistosti. Take besede pa so dvojne verste. Ene so take, ktere so nesramne in spodtakljive že same ob sebi; druge so pa take, ktere same ob sebi niso napačne in pohujšljive, toda se dajo v govorjenju zavijati in obračati tako, da zadobijo vse drugačen, ter hudoben in pohujšljiv pomen, in da v poslušavcih nespodobne misli obudujejo in jim nesramne želje v sercu vžigajo. Škodljive in pregrešne so obedvojne. Kar tedaj od enih velja, velja tudi od drugih.

Da so nespodobne ali nesramne besede pregrešne in v šesti božji zapovedi prepovedane, spričujeta nam sveto pismo in zdrava pamet.

Že v svetem pismu stare zaveze govori modri mož, in pravi: „Razuzdanega govorjenja ne vadi svojih ust; zakaj ono je pregrešno.“ (Sir. 23, 17.) Ravno to nam spričuje

tudi sveto pismo nove zaveze, ter nas uči, da se večidel smertno pregreši, kdor nesramne besede govori. Med drugim pravi sv. Pavl: „Nobeno hudo govorjenje naj ne pride iz vaših ust.“ (Efež. 4, 29.) „Nesramnost pa in vsa nečistost, ali lakomnost se še ne imenuj med vami (kakor se spodobi svetim), ali nesramnost, ali nespametne ali gerde besede, kar se ne spodobi.“ (Efež. 5, 3. 4.) In Kološane (3, 8.) opominja rekoč: „Zdaj pa zapustite tudi vi vse: jezo, nevoljo, hudobnost, kletev, gerdo govorjenje svojih ust.“

Kar pa s tem sveto pismo spričuje, poterduje tudi že naša lastna zdrava pamet, ter nam spričevanje daje, da nespodobne in nesramne besede človeka le lahko v velike grehe pripravijo. Da bote to resnico tem hitrejši spoznali, ni drugega treba razun tega, da nekoliko premislite, kako spačena je človeška natora. Kaj ne, da je le malo takih ljudi, kterih bi njihove mlade leta nikoli ne obhajale in nadleževale neciste misli? Večidel se mora zoper nečiste misli močno vojskovati vsakdo, kdor se hoče čistega obraniti na svoji duši. Kdor pa nespodobno govori, ali mar ne pomnožuje s takim govorjenjem hudih skušnjav v svojem sercu in v sercu tistih, ki ga poslušajo? Ali se mar ne izhaja iz takih nesramnih pogovorov, da imata tako ta, ki take besede govori, kakor tudi uni, ki jih posluša, po tem tudi tem večkrat veselje, dopadanje in poželjenje do nespodobnih reči in nesramnih grehov?

Ali pa mar to ni pregrešno? Kaj bi vi rekli — vas uprašujem — ako bi videli kakega človeka z gorečo baklo hodili tik slamnatega krova, poleg suhe slamnate strehe? Kaj ne, da bi vsi prestrašeni z enim glasom vskliknili in rekli: „Oj joj, zažgal bo?“ Takemu prederznemu človeku podoben je vsakdo, ki nespodobne besede govorí ali nesramne pogovore ima, ker ž njimi hudo poželenje do nespodobnih in pregrešnih reči vžiga v lastnem sercu in v sercu svojih poslušavcev. Zatorej pa tudi nič drugega misliti ne morem razun tega, da se tisti, ki nesramno govori, večkrat tudi v mislih hudo zoper čistost pregreší, akoravno bi se v djanju ne bil še pregrešil zoper to angeljsko čednost. Kdor nesramne pogovore ima, s tim očitno na znanje daje, da je sprideno njegovo serce in

vse polno gerde nečistosti. Naš Zveličar pravi: „Dobri človek dobro prinaša iz dobrega zaklada svojega serca; in hudobni človek hudo prinaša iz hudega zaklada (svojega serca), zakaj iz obilnosti serca usta govorijo.“ (Luk. 6, 45.) Smradljiva in nečedna voda prihaja le iz smradljivega, nesnažnega studenca, in nečista govorica izvira tudi le iz nečistega serca. Sveti Krizostom pravi: „Usta takega človeka, ki nesramne besede čeljusta, podobne so odpertemu grobu, ki gnjile merliče v sebi ima.“ In sv. Hieronim pristavlja: „Tisti, ki nad besedami svoje veselje ima, tudi od djanja ni več dalječ proč. Kakor tergovec od svoje tergovije, kmetovavec od svojega kmetovanja, tako tudi nečistnik rad govorí od nečistih reči.“

Kdor je čist in čistega serca, so mu nečiste besede zoperne in ostudne. Sv. Stanislav Kostka je bil tolikanj čistega serca, da je omedlel, kedar je slišal kako nespodobno govorjenje. In ti, moj kristjan! bi veselje in dopadanje imel nad takim govorjenjem?! Poglej, kedar se pri nečistih mislih radovoljno pomudiš, pregrešiš se že hudo. Kolikanj hujši pa se še le pregrešiš, kedar nesramne besede govoriš, zakaj take besede so vselej prostovoljne in radovoljne. Hude misli ti vtegnejo v glavo priti zoper tvojo voljo. Ako se zoper nje vojskuješ in se pri njih ne zaderžuješ, niso ti v greh prištete. Z besedo pa je taka, da jo zamoreš ali spregovoriti ali pa zamolčati poleg svoje lastne volje. Kdor nečiste besede govori, svojo lastno dušo pobija in morí. Takemu človeku njegov lastni jezik kuje verigo, na kteri bo tiran in vlečen v pekel. Le tisti, ki so čistega serca, gledali bodo Boga.

Taki nečist jezik pa ne pogublja le samo samega sebe, ampak tudi še mnogo drugih ljudi vleče za seboj v večno pogubljenje. — Sprideni in hudobni ljudje, ki slišijo tako nesramno govorjenje, bodo po takih slabih zgledih podžigani k enakemu brezbožnemu govorjenju. Kdor tedaj v pričo takih hudobnih ljudi nesramno govori, s tem derva nanaša na ogenj, namesto da bi ogenj pogasil. Vname se med njimi necista govorica iz enih ust hujša kakor iz drugih. In taki ljudje se po tem tudi z lepo ne poboljšajo, ker vidijo, da tudi drugi ljudje enako hudobno živijo in ravnajo, kakor oni. — Ako pa

nedolžni ljudje slišijo tako peklensko govorjenje, jim je to v nezmerno škodo in nedopovedljivo nesrečo.

Pri takih ljudeh marsikterikrat ena sama nespodobna ali taka beseda, ktera se lahko na dve strani umeva, tolikanj hudega strupa za seboj pusti, da prerajtati ni. Ko so njega dni Rimljani razdevali nesrečno Jeruzalemsko mesto, verže eden zmed vojščakov eno samo gorečo baklo tudi na veličastni tempelj, in tempelj se vname in ves zgorí, zgorí do tal. Tista edina goreča baklja je napravila toliki požar, da vsemu prizadevanju vkljub ni bilo mogoče ognja vstrahovati in tempelj pogina oteti. Enako tudi marsikterikrat ena sama nečista beseda v nedolžnem sercu vname nečist ogenj, tolikanj strašen, da vse, kar je bilo božjega v njem, požge in pokonca, in človeško serce iz božjega tempeljna v hudičev tempelj spremení. Oj koliko nedolžnih duš si je pomorjenih po takih peklenskih besedah! Kristus je te duše, ki so stvarjene po božji podobi, odrešil s svojo lastno drago kervjo, jih pri svetem kerstu olepšal z dragim oblačilom posvečujoče gnade božje, jih posvetil v tempeljne svetega Duha; ti pa, o človek! ki nečiste besede govoriš v pričo njih, razdevaš v njih božjo podobo, sveto Jezusovo kerv z nogami taptaš, jim omadeževaš in raztergaš drago obleko posvečujoče gnade božje, in okužiš njihove neumerjoče duše z nečistim strupom svojega jezika. Nobena reč človeka Bogu in ljudem bolj prijetnega ne naredi, nobena reč duše ne nareja lepše in angeljem bolj podobne, kakor jo nareja ljuba nedolžnost, ter sveta, nebeška, angeljska čistost: ti pa, nesrečnež! ki v pričo nedolžnih duš gerd in umazan jezik imaš, jih oropaš s svojim satanskim govorjenjem tega dragega zaklada, in se ukvarjaš s prestrašnim delom, da angelje spreminjaš v hudiče. Glej, tebi veljajo prestrašne besede Zveličarjeve, ki pravi: „Kdor pa pohujša kterega teh malih, ki v me verujejo, bolje bi mu bilo, da bi se mu obesil mlinsk kamen na vrat, in da bi se potopil v globočino morja. Gorje svetu zavoljo pohujšanja! Pohujšanje sicer mora priti, ali vendar gorje tistemu človeku, po kterem pohujšanje pride.“ (Mat. 18, 6. 7.) — Ako boš moral na sodbi odgovor dajati že za vsako prazno besedo, ki jo spregovoriš, kakšen odgovor te še le čaka zavoljo vseh tvojih tolikih pohujšljivih besed pred tistim

Sodnikom, ki je, dokler je bival tukaj na zemlji, toliki strašno gorje izrekel nad tebe! Iz tvojih rok bo terjal vse tiste duše, ktere se bodo pogubile zavoljo tvojega pohujšljivega govorjenja! Doli v peklenskem breznu te bodo rotile in preklinjevale, ter celo dolgo večnost nad teboj rjule, rekoč: „Preklet bodi ti, ki si kriv mojega pogubljenja! Preklet bodi ti, morivec moje duše!“ Sveti Avguštin hudičeve pomočnike ali pomagavce imenuje tiste ljudi, ki so zapopadeni v tej pregrehi. In prav popolnoma resnična je ta Avguštinova beseda; zakaj kar satan sam opraviti ne more s svojim navdajanjem, to opravlja po teh svojih pomagavcih, ter takih ljudeh, ki gerde, pohujšljive besede na jeziku imajo. Od takih brezbožnih jezikov govorí sv. Jakob (3, 6.), in pravi: „Jezik je ogenj, zapopadek hudobije . . ., ki ognjusi vse telo, in zažge tek našega življenja, vnet od pekla.“ In res je jezik, čez kterega teče nesramno govorjenje, strašen ogenj, kterega so prižgale same peklenske moči, da v peklenski ogenj pripravi tistega, ki nesramne besede govori nič manj kot tistega, ki jih posluša. Sv. Bernard pravi: „Ako spregovoriš tudi le eno samo nesramno besedo, vendar si le kriv, da morda v greh padejo vsi tisti, ki so pričujoči bili in te slišali. In to ti je večí greh, kakor ko bi bil s pušico na enkrat umoril več ljudi. Zakaj to storivši bi bil umoril le samo njihove telesa; s svojim nespodobnim govorjenjem pa moriš njihove duše.“ Taki nesramni ljudje delajo najhujšo sprido na svetu, zakaj en sam zmed njih škoduje včasih več kakor sto hudih duhov, ker toliko duš pripravlja v pogubljenje. — In — oh, ljubi Bog! kako pogostoma se danes slišijo take strašne besede, kedar je po več ljudi skupej zbranih ali na kakem delu ali pa v tovaršijah. O takih priložnostih včasih skorej ni drugega čuti, kakor le samo nespodobne besede in nesramne burke. Oh, koliko duš marsikak tak strupeni jezik pomori, in si iz vsega tega kar nič vesti ne storí.

4. In namesto poboljšati se, iščejo si taki ljudje večidel le s praznimi izgovori v spanje zazibati skelečo vest.

In tedaj pravi eden ali drugi: „Jaz pri tem nič hudega ne mislim. Če kterikrat kako nespodobno rečem, rečem jo le iz šale (za špas)!“ — Pa nesrečni človek! ki se s takim izgovorim izgovarjaš, poslušaj, kaj ti bom povedal: Iz šale ali norčije — praviš — da govoriš take strašne besede? Tako daleč tedaj si v hudobiji naprej prišel, da se s pregreho clo norčuješ, in da to le za kratkočasno šalo ali norčijo imaš, ako duše pogubljaš? To ti je zares prava satanske šala in pravo peklensko kratkočasovanje, ktero angelje žali, vsem nebesom žalost nareja, peklu pa veselje; je kratkočasovanje, zavoljo kterega ti bo pravični Sodnik živih in mertvih ob svojem času prisodil večni jok in škripanje z zobmi. Le pojdi, ki se izgovarjaš, da le v šali in za kratek čas nesramne marnje imaš, le pojdi, in do mertvega ubij kakega človeka, potem pa reci, da se je le iz norčije zgodilo in za kratek čas. Kaj bi ti pomagal tak izgovor?—Praviš, da pri tem nič hudega ne misliš. Toda povej mi: Je li mogoče, da bi govoril od kake reči, in bi ne mislil ne na tisto reč? In ko bi ti tudi res nič hudega ne mislil pri takem hudem govorjenju, ali si si pa svest, da tudi tvoji poslušavci pri tem nič hudega mislili ne bodo? in da se ne z mislijo ne z željami pregrešili ne bodo? Ako se pa pregrešijo, kdo je kriv tega njihovega greha? Kdo drug kakor ti? Kaj bi neki ti k temu rekel, ko bi te kdo prav gerdo zmerjal in sramotil, pri tem pa terdil, da mu vse to ne gre iz serca, in da dela to le iz šale in za kratek čas? Bi bil mar zadovoljen s takim izgovorom, posebno takrat, ko bi uni le še ne jenjal te sramotiti?

Drugi ta greh za majhen greh imajo zato, ker je sila veliko ljudi v njem zapopadenih, ki si nič vesti iz njega ne delajo. — Ali pa mar nesramno govorjenje ni pregrešno in ni kaznivredno zato, ko je veliko ljudi, ki ga govorijo? V Sodomi in Gomori so bili razun Lotove družinje vsi grešniki; še clo deset pravičnih ni bilo najti med njimi. Ali je pa mar Bog mestoma prizanesel zato, ko so vsi grešili, in si nič vesti delali niso zavoljo svojih grehov? Nikakor ne: Bog jima ni

prizanesel, ampak ju je požgal z žvepljenim ognjem iz nebes. — Da je prazen in neveljaven ta izgovor, kažejo nam tudi besede Zveličarjeve, ki pravi: „Veliko je poklicanih, malo pa izvoljenih.“ (Mat. 20, 16.) „Široke so vrata in prostorna je pot, ktera pelje v pogubljenje, in veliko jih je, kteri po njej hodijo. Kako ozke pa so vrata, in tesna je pot, ktera pelje v življenje, in malo jih je, kteri jo najdejo.“ (Mat. 7, 13. 14.)

Spet drugi pravijo, ter sami sebe slepijo s tim le izgovorom: „Mi že smemo kaj takega govoriti, ker smo oženjeni; saj se varujemo, da se vpričo otrok kaj spodtakljivega ne pomenkovamo.“ — Na ta ugovor odgovorim: Tat tudi vé, kaj se pravi krasti; ali pa mar za to, ko to vé, sme krasti kar brez vse skerbi. Tega ne tajim, da so taki pogovori za otroke bolj škodljivi, kakor za druge odraščene ljudi; pa tudi meni tega ne more nihče vtajiti, da so škodljivi za vsakega človeka, ker hude misli budijo v njem. Taki pogovori so pregrešni sami ob sebi. Pojdi v gozd, ter ondi samim nemim drevesom pripoveduj nesramne besede, in se vtegneš s tim že hudo pregrešiti. Drevesa pa gotovo niso otroci, ki bi se pohujšati vtegnili. — Izgovarjaš se, da si oženjen? Ali pa mar meniš, da šesta božja zapoved ne zadeva tudi zakonskih ljudi? Kaj pa, ko bi tudi zmed zakonskih ljudi njih veliko v peklu gorelo zavoljo pregrehe nečistosti, ktero so doprinašali v zakonskem stanu bodi si z mislimi ali besedami ali z djanjem? Ako namreč sv. Pavl svojemu ljubemu učencu Timoteju (II. 2, 15. 17.) že od nesvetega in praznega govorjenja piše, da tako govorjenje jé okrog sebe kakor rak, ter veliko pripomore k hudobiji; kolikanj bolj veljajo te besede še le od nečistega in nesramnega govorjenja, naj si že pride iz ust ali samskega ali zakonskega človeka! Kristjan se mora ogibati sleherne nespodobne besede. „Pomisli“, pravi sv. Avguštin, „da so tvoje usta kristjanove usta, v ktere se Jezus Kristus tolikokrat oglasi v sv. Obhajilu.“

5. Kolikanj hudega da vtegne včasih clo ena sama nečista beseda vzrokovati, naj vam na znanje da naslednja povest, ktero neki mož sam od sebe tako le pripoveduje: „Sinoči, preden sem zaspal, sem po svoji navadi premišljeval pretekli dan, ter izpraševal svojo vest. V sploh sem bil zadovoljen sam seboj; le samo ena reč mi je delala nepokoj: akoravno sem bil od svojega spovednika zastran tega že dostikrat svarjen, vendar sem se bíl le že spet spozabil, ter sem v družinji, v kteri sem se znašel, po stari navadi šaljivo spet nekaj nespodobnega zinil. Ta spodtiklej me je pekel tem hujši, ko sem si spomnil, da se je ta večer v hiši znašel tudi neki mladeneč, ki je bil ravno kar zlezel iz otročjih let. Prišel je klicat svojega starejega brata, ki je med družinjo bil, ravno takrat, kedar je bila spregovorjena tista nespodobna beseda. Ko se mi vse to prav živo vstopi pred dušo, skesal sem se svojega greha prav iz serca, storil sem terden sklep, da se bom poboljšal, prosil sem Boga, naj mi odpusti, in na to sem zaspal. Ko sem pa spal, bilo mi je, kakor bi me bil nekdo zaklical, ter mi rekel: „Vstani! in ti bom pokazal, kaj si storil.“ In res se v sanjah prebudim, se okrog sebe oziram, pa nikogar ne zagledam. Med tem pa zaslišim neznano šumenje, ktero je bilo podobno šumenju morskih valov, kedar jih razdraži silni vihar. In v sredi šumenja začujem zdihovanje in žalovanje tolikanj britko in milo, da mi prevzame in pretrese vso dušo. Zdaj se nebeško lep mladeneč do mene spusti, me pogleda z resnobnim očesom, mi za seboj pomiga, rekoč: „Pridi, da ti pokažem, kaj si storil.“ Pri teh besedah me prime za roko, me vzdigne in postavi pred neko neznano hišo našega mesta. Vrata so se nama same ob sebi odperle in se za nama spet zaperle. Prehodila sva mnogo sob, dokler ne prideva do spavnice, v kteri neki mladeneč pred podobo križanega Zveličarja kleči in milo joka. Ves se prestrašim, ko jokajočega mladenča pogledam, in spoznam, da je to ravno tisti mladeneč, ki je v večerno družbo po svojega brata prišel takrat, ko sem bil spregovoril tisto nespodobno besedo. „Tega mladenča si ti pripravil na pot pogubljenja, reče mi moj nebeški voditelj, „ter si zdramil in zdražil hudo poželjenje v njegovem sercu. Solze, ki jih zdaj preliva nad svojim pervim grehom, bodo kmalu kmalu

vsahnile, in po tem nič več ne bodo tekle.“ To reče in me pelje proč do neke šole, v kteri se je znašel učenik s petimi učenci. „Kako si neki ti zašel v to strašno hudobijo?“ vprašuje učenik z milim-milim glasom enega zmed učencov. — „Henrik me je v to pripravil“, zaverne učenec. In ko vprašuje drugega in tretjega in četertega in petega, vsi mu z enim glasom odgovarjajo: „Henrik nas je zapeljal.“ „Temu učeniku si ti naredil to veliko britkost“, reče mi angelj, „in teh pet šolarjev si ti zapeljal. Ko bi tiste nespodobne besede govoril ne bil, bi ne bil na pot pogubljenja pripravil tistega mladenča, kteri je teh pet šolarjev greha učil, in vsi bi bili zdaj še čisti in nedolžni.“ — Strahu in groze se tresem, ko me moj nebeški voditelj od tod proč odpelje, in pelje pred okno neke druge hiše. „Poglej v hišo“, mi reče. Jaz pogledam v hišo, in zagledam noter razdraženega očeta, jokajočo mater in neobčutnega, terdovratnega sina. „Zakaj si nama to storil?“ zdihuje žalostna mati. „Z unimi mladenči se nikakor ne smeš več pečati“, reče oče ves serdit in se proč poda. Bledoličnì sin pa zakerkne svoje terdovratno serce, ter ne da do sebe ne očetovemu svarjenju ne maternemu žalovanju. Ko to vidim, razjokam se na ves glas. „Le jokaj!“ mi reče angelj, „zakaj ti si očeta v jezo pripravil in mater v obupnost, in ti boš odgovor dajal od terdovratnosti in nepokoršćine sinove.“ — In angelj me zgrabi in pelje pred krasno hišo nekega tergovca. V hišo pridši stopiva v sobo, v kteri se je več mladih ljudi ukvarjalo s pisanjem. Pri tej priči stopi v sobo imeniten gospod, oberne se do enega zmed pisarjev, ter mu reče s resnobnim glasom: „Pokažite mi svoje pisanje!“ Pisar mu ga pokaže, in gospod ga prebira. Ali dalj ko ga bere, bolj se mu obličje tamní, bolj se mu kerčíjo obervi. Na zadnje ga prime tolika nojevolja, da na drobne kosce razterga vse pisanje, verže ga na tla, in reče s serditim glasom: „Naveličal sem se Vaše nemarnosti. Preseda mi do gerla. Od zdaj za naprej Vas nič več nočem imeti v svoji službi.“ „Temu mladenču in njegovim staršem si ti beraško palico v roko potisnil“, reče moj spremljevavec, „kajti on je bil zapeljan od enega zmed tistih petih šolarjev, ktere sem ti bil pokazal. Pregreha je vdušila v njem ljubezen do dela in do reda; glava mu je

oslabela, počutki so mu otumpnili, premišljevati in prevdarjati kako reč ga je vedno težeje stalo. Zdaj pa, ko ga je gospod, ki je dolgo časa poterpljenje ž njim imel, iz službe spodil, zgubil je svoje poštenje, in s poštenjem vred tudi kruh, kterega je dosihmalo služil sebi in svojim staršem.“ — In angelj me še enkrat prime za roko, in me postavi na nek prostoren kraj nekega mesta. Ondi vidim pijanega človeka semtertje omahovati in ga slišim grozovito preklinjevati. Otroci so letali za njim, ter se mu pačili ponavljaje njegovo opotekanje in njegovo preklinjevanje, in so ga zasmehovali in zasramovali. „Tega si ti v pijanca spremenil in preklinjevavca“, mi reče angelj. Jaz se zavzamem, in mu pravim: „Saj veš, kako močno da jaz sovražim to pregreho, ktera človeka tolikanj nevrednega nareja in ga clo pod neumno žival ponižuje. Kako bi bil tedaj nek jaz tega kriv?“ „Ko bi ti“, me zaverne angelj, „v večerni družbi unega mladenča ne bil pripravil na pot pogubljenja, bi tudi ta pijanec ne bil zapeljan, in bi si zdaj ne iskal s pijančevanjem oglušiti svoje vesti. Merzel put me obliva, serce mi otriplje v persih od strahu in groze, in ves v solzah prosim svojega voditelja, rekoč: „Oh, pusti me, prosim te! Dosti sem vidil. Usmili se me. In on mi reče: „Britek ti je sicer zdaj ta pogled, pa bo pozneje zveličaven tebi in mnogim drugim, kterim boš pripovedoval vso to reč. Kdor nasledov svojega greha viditi noče, ne znajde se še na potu poboljšanja.“ To reče ter me vzdigne iz zemlje in zanese v stanovanje nekega mladega človeka, ki je slonel na stolu. Glava se mu je bila navzdol nagnila, roke so mu ob stolu omahnile. Bil je kakih trideset let star, pa ves suh in bledoličen in ob vso svojo moč, in iz kalnega očesa mu je obupnost sijala. Po vsem životu se stresem, ko ga v takem stanu zagledam. „Le tresi se in trepeči“, mi reče angelj, „tega mladenča si ti pripravil ob zdravje.“ — In spet me prime in nese daleč-daleč čez mesta in vasi pred neko pivnico, pred ktero je stal voz, zapert od vseh strani. Dva mladenča ravno ondi memo gresta. „Glej, glej! neko divjo zver peljajo tu-le na vozu“, reče mlajši zmed mladenčev svojemu staršemu tovaršu. In voznik pravi: „Oj kako dobro bi bilo, ko bi resnično bilo, kar praviš!“ Mladenča osupneta zavoljo te voznikove besede, in radovedna stopita

bližeje voza; pa se vsa prestrašita, ko na vozu zagledata nesrečno deklico, ktera je ob pamet prišla. Iz njenega zatamnelega, globoko vdertega očesa in iz vse njene postave se je kazala nezmerna njena nesreča. „O ljubi Bog, v kolikanj revnem, usmiljenjavrednem stanu se sirota znajde“, zdihneta mladenča, in prosita voznika, da bi jima na znanje dal, kako da je reva v tak stan prišla. In voznik jima pripoveduje, da je ta deklica njegova nesrečna sestra, ktera se je po lažnjivih obljubah nekega mladega človeka dala premotiti in zapeljati. To nesrečo svojega ljubljenega otroka so si moji starši tako močno k sercu gnali, da sta oče in mati eden za drugim obolela in umerla; sestra pa mi je iz uma prišla. Po tolikih nesrečah mi je hiša opešala, premoženje se mi je razteplo, in še hvaležen moram biti, da mi hočejo mojo vbogo sestro sprejeti v norišnico, kamor jo ravnokar peljem.“ „To deklico si ti iz uma spravil“, reče mi angelj, „ti si njene starše pod zemljo spravil, ti si revščino in siroščino in druge nesreče pripravil med družinjo, ktera je bila poprej premožna in srečna: zakaj mladeneč, kteri je nesrečnega dekleta premotil in zapeljal, je bil ravno tisti pisar, kterega je tergovec iz službe izpodil.“ — Na zemljo se zgrudim pri teh besedah, in na ves glas jokam. Angelj pa se k meni skloni in me tolaži, in mi pravi: „Še eno ti moram pokazati“. To reče, me vzdigne, in hiti z menoj v neko veliko mesto pred neko veliko poslopje. To poslopje je bila bolnišnica, v ktero me zapelje, ter postavi pred posteljo, v kteri je ležal bolnik, in tik postelje je sedel duhoven. „Poglej tega bolnika“, velí mi angelj. Jaz ga pogledam, in omedlim. Bolnik namreč je bil tisti terdovratni sin, kteri je zasmehoval svarjenje svojega očeta in žalovanje svoje matere. Ko se iz svoje omedlevice spet predramim, slišim, kako da duhoven bolniku prigovarja z milo, ljubeznjivo besedo, ter mu popisuje božje neskončno usmiljenje. Bolnik pa neobčuten ostane pri vsem tem prigovarjanju, in se gerdo zadira nad duhovnom, in pravi: „V miru me pustite, ker bi rad zaspal.“ In ko to reče, skrije si pod odejo svojo glavo. Duhoven omolkne, ter žalosten prevdarja, kaj bi storil. Po tem pa spet povzame svoje prigovarjanje, ter opomni bolnika na ljubezen umirajočega Zveličarja, ki je clo svojim morivcom odpustil, in molil za nje.

Pri tej priči pa se bolnik vzdigne na postelji, in od obupnosti ves razdivjan zareží nad duhovnom, rekoč: „Proč se mi poberite, ker hočem mir imeti!“ In ko to reče, zverne se spet na posteljo, duhovnemu herbet oberne, in izdihne svojo černo dušo. „Zavoljo te smerti boš ti odgovor dajal“, rece moj voditelj, in me pelje nazaj v mojo sobo. — In preden, ves prestrašen, ki sem bil, do besede pridem, mi rece angelj: „Vedi, da noben človek tudi le samo enega greha nasledov pregledati ni v stanu. Strah te ima in groza te spreletuje zavoljo tega, kar si zdaj vidil, in vendar sem ti komaj stoterni del pokazal od tistega zla, kterega je tvoja pregreha naredila v kratkem času, in ga bo naredila v poznejših letih.“ Pri teh besedah me je hotel zapustiti, jaz pa sem ga prosil s solznim očesom, da bi še pri meni ostal in mi povedal, kako storjeno zlo spet popravim in poravnam. In on se v mene oberne in mi rece: „Vedi, umerljivi človek! da razun samega neskončnega Boga nebeno drugo bitje ni v stanu pokončati pregrehe in vstaviti vseh njenih nasledov. Ravno zato noben večer svojega očesa ne zatisni poprej, preden si objokoval svoje zmote, in ne jenjaj v goreči molitvi prositi vsegamogočnega Boga, da bi neodjenljivemu nadaljevanju tvojih grehov terden jez nasproti postavil. Toda tvoje prošnje in molitve bodo nevspešne, ako si tudi sam na vso moč ne prizadevaš popraviti pohujšanje, kterega si bil naredil. Bodi tedaj posihmalo čist in sramožljiv v vsem svojem govorjenju, pri vsem svojem razveseljevanju, in pri vsem svojem djanju in nehanju se obnašaj tako, da se bodo vsi ljudje nad njim razgledovali in k dobremu spodbudovali, ter spoznali, da se zdaj zares kesaš svojih poprejnih zmot. Delaj dobro, zakaj tudi dobre dela imajo nepregledljive dobre naslede. Bodi moder in nikar ne preziraj mojega opominjevanja. Ako bi ga preziral, bi ti to opominjevanje o smertni uri prestrašno zadonelo na uho, in ti vsemu prestrašenemu stopilo pred oči poslednji dan, kedar bo na sodnem stolu sedel tisti, kteri bo odgovor tirjal že od vsake prazne besede.“ — To mi reče, in zgine.

Poglej, ljubi kristjan! kako neizrečeno veliko hudega da vtegneš vzrokovati že z eno samo nesramno besedo. Drugi ljudje se je od tebe naučijo, in od drugih tretji in četerti in tako naprej, in tako z jezikom tistih, ki so se od tebe naučili takih besed, tudi še po svoji smerti ne jenjaš govoriti nesramnih besed, ne jenjaš duš moriti, ne jenjaš hudega sejati po svetu!

6. Kaj pa je pri tem takem storiti? Ti, ki si dosihmalo take nespodobne besede govoril, jih posihmalo nikdar več nikar ne govorí! Poboljšaj se, spokori se, in ne jenjaj dan na dan pridno moliti za tiste, kteri so slišali tvoje nespodobne besede, da bi nikakove škode ne terpeli na svoji duši. Ako si hišni gospodar, in si take nesramne besede govoril, bil je dvakrat veči tvoj greh, in tvojim podložnim se ni boljša godila kakor ovcam, ki imajo volka za ovčarja. Hišni gospodar ali hišna gospodinja, ki si, ne smeš nikdar nikoli dovoliti, da bi tvoji otroci ali tvoji hlapci in dekle imeli med seboj take pogovore. Vse to jim moraš ojstro prepovedovati. Ako se ne poboljšajo, odpravi jih iz službe poprej ko je mogoče. Boš li v hiši terpel takega hlapca, od kterega veš, da ti bo hišo požgal, ako ga v hiši obderžiš? Hujši pa od takega hlapca, kteri bi ti po svoji neprevidnosti hišo požgal, je tisti hlapec, kteri bi s svojim nesramnim govorjenjem nečisti ogenj vžigal v sercih tvoje družinje. — Vi, hlapci in dekle! ne hodite v službo v take hiše, v kterih se necisti pogovori govorijo ali terpijo, in ako po nameroma va-nje zaidete, spet jih zapustite, kakor hitro je mogoče, akoravno bi pri tem kako časno škodo imeli. Pomislite: Kaj bi vam pomagalo, ako bi si tudi ves svet pridobili, na svoji duši pa bi škodo terpeli! — V Ameriki se nahaja strupena kača. Hitro-hitro umerje, kogar ona ujé. Imenujejo jo ropotačo, ker silni ropot nareja s svojimi luskinjami, kedar se pregiblje. Ta ropot je v srečo ljudem in živadi, kajti v svarilo jim služi, da bežijo iz tistega kraja in si rešijo življenje. Taka kača ropotaca je tudi nečistnik za vsako dušo, Lahko ga spoznaš po njegovem nečistem jeziku, po njegovem pohujšljivem govorjenju. Tako govorjenje bodi tudi tebi v svarjenje! Beži, oj beži pred takimi ljudmi bolj kot pred strupeno kačo, bolj

kot pred razdivjano zverjo; zakaj strupena kača in razdivjana zver ti zamore poškodovati le samo telo, nečistnik pa ti zamore poškodovati in umoriti tvojo ne- umerjočo dušo.

V podučenje naj ti povem še neko resnično prigodbo. Sv. Valerih je svoje dni nekod potoval. Bila je huda huda zima. Da bi se nekoliko ogrel, stopi v bližnjo hišo. Hišo je v posesti imel nek imeniten mož, kterega je bil ravno takrat obiskal uradnik tistega kraja. Gospodar in uradnik se ravno pomenkujeta od nespodobnih reči. Svetnika obide nad tem sveta nevolja, da povzdigne svoj glas in reče resno besedo: „Gospoda! ali ne vesta, da bo Gospod Bog ob svojem času odgovor tirjal še clo od vsake nepotrebne besede?“ Toda tista dva moža se ne zmenita za to svarjenje in se izgovarjata, da se vse to godi le v šali in za kratek čas. Čisti služabnik božji pa ju zaverne, rekoč: „Hotel sem se pri vas nekoliko ogreti; pa bodi si tudi še tako merzlo, vendar le bom rajši najhujšo zimo prenašal, kakor pa da bi poslušal vaju brezbožne pogovore. Le glejta, kaj se bo kmalu-kmalu zgodilo! Ne pozabita, da sem vaju svaril!“ Toda nesramneža se mu posmehujeta, ter zasramujeta svetega moža. Sv. Valerih odide in že kazen božja pride. Hišni gospodar oslepi na obadva očesa. Uradnika pa zacne ujedati po drobu tako strašno, da je v silnih bolečinah o kratkem času dušo spustil. Obadva sta sicer poslala do svetnika, ter ga prosila pomoči. Svetnik pa jima je odpovedal svojo pomoč, ker je po božjem navdajanju spoznal, da ju je pravični Bog drugim ljudem v svarivni zgled hotel očitno strahovati zavoljo njune hudobije.

Ako se tebi, ljubi kristjan! primeri, da moraš pričujoč biti pri takih pogovorih, posnemaj sv. Valeriha, in drži se naslednih pravil:

a) Vstavljaj tako nesramno govorjenje. Z resnobno besedo povej takim ljudem, da se hudo pregrešijo pred Bogom s takim nesramnim govorjenjem. Ako pa nič ne opraviš s takim zavračevanjem, prizadevaj si, da na kako drugo reč oberneš besedo, ter povej kako prigodbo i. t. d. S tem službo aposteljnovo opravljaš, in morda rešiš marsiktero dušo. Nikar se ne sramuj skazovati se vrednega učenca Kristusovega, če

bi te tudi hudobneži zasmehovali zastran tega. „Kdor se me sramuje pred ljudmi, tudi jaz se ga bom sramoval pred svojim nebeškim Ocetom“, govorí usmiljeni Jezus. (Luk. 9,26. 12,9.)

b) Ako pa vsemu svojemu prizadevanju vkljub vendar-le ne moreš ustaviti takega nesramnega govorjenja, moraš se, ako ti je le mogoče, proč podati izmed takih ljudi, ki gerde jezike imajo, ter nikakor ne smeš radovoljno poslušati takega govorjenja.

c) Ako ti pa nikakor ni mogoče, proč iti izmed takih ljudi, moraš s svojim resnobnim obličjem in z vsem svojim obnašanjem na znanje dajati, da nobenega dopadanja nimaš nad takim govorjenjem. Kdor se smeja takim nesramnim besedam, nič boljši ni kakor tisti, ki jih govori. — O ljubo keršansko serce, ki si primorano, pričujoče biti pri takem nesramnem govorjenju, prav močno se mi smiliš! O nikar se ne daj zapeljati! Kedar drugi govorijo take nesramne besede, pa ti natihoma moli v svojem sercu; kliči Jezusa na pomoč, da te greha obvaruje; položi Mariji svojo stisko, da ti na pomoč pribití. Moli tudi za une nečistnike, da se spokorijo, ter jenjajo hudo delati.

Ljuba duša! vzemi si k sercu vse to, in nikar ne posnemaj tistih, ki se le posmehujejo, kedar se take resnice s pridižnice ali drugod oznanujejo, da ne prideš med število tistih, od kterih sv. Avguštin govori, rekoč: „Prišel bo čas, da bodo svoje smejanje in svoje norčevanje z britkimi solzami objokovali tisti, ki zdaj naše svarjenje zaničujejo in nas zasmehujejo.“ In tudi Zveličar pravi: „Gorje vam, ki se zdaj smejite, ker bote jokali in žalovali.“ Amen.

LXII. Keršanski nauk.

V šesti zapovedi božji so prepovedane tudi vse nesramne in nečiste dela in djanja. — Od prešestovanja. — Od nečistosti ali nesramnosti (kurbanja). — Od kervosramstva ali nečistosti med sorodovinci. — Od mehkužnosti. — Od nečistosti z enakim spolom.— Od nečistosti z nemo živo.

1. Slišali ste zadnjič, da nam v šesti zapovedi Bog prepoveduje:

I. Vse nečiste misli in želje, v ktere kdo privoli, ali nad kterimi ima radovoljno dopadanje; na dalje

II. vse nečiste besede, nesramne pogovore in vsako nespodobno norčevanje z jezikom.

Od nečistih besed in nesramnih pogovorov sem obširniši zadnjič govoril; v ozir nečistih misel in želj pa bom — ako Bog da — kaj več povedal pri razlaganju devete božje zapovedi.

Zdaj pa se v razlaganju šeste božje zapovedi spet naprej pomaknimo za eno stopinjo.

2. V šesti zapovedi nam prepoveduje:

III. Vse nečiste dela in djanja. — In tedaj bomo zdaj govorili od nečistih del in djanj.

Toda neizrečeno težavno je o tem kaj govoriti. Sv. Alfonz Liguorijan pravi: „Od teh grehov se ne more prav določno govoriti. Po besedah sv. Frančiška Salezijana se sveta čistost

omadeževa že s tim, da jo kdo le v pogovor vzame. Ravno zato se mora vsakdo v svojih dvomih zastran tega posvetovati s svojim spovednikom in se mora po tem tudi obnašati po spovednikovem nasvetovanju. V sploh povem le to, da se je treba na spovedi obtožiti ne le vsakega v djanju storjenega nečistega dela, ampak tudi vsega nesramnega dotikanja, vseh nečistih pogledov in vseh nespodobnih besed, in tega sosebno takrat, kedar bi bil človek take besede z dopadljivim veseljem govoril ali pa drugim v pohujšanje. Pa tudi vseh nesramnih misel se je treba spovedovati.“ Iz teh Alfonzovih besed se vidi, da je res težavno sosebno za nas pridigarje in keršanske učenike, govoriti od grehov zoper šesto božjo zapoved. Ker pa v keršanskem nauku versta tako nanaša, moral sem se vendar le podstopiti tudi razlaganja, od kterega želim, da bi vam bilo vsem v podučenje in svarjenje, nikomur pa ne v spodtiklej in pohujšanje. *)

3. Med nečiste dela in djanja štejemo najpoprej:

Prešestovanja.

Prešestovanje je tista strašna pregreha, ktera obstoji v tem, da zakonski človek nezvest postane svojemu zakonskemu družetu, in se s kako drugo osebo speča in zoper čistost pregreši, naj si je ta oseba ali samska ali zakonska. — Ako se zakonski človek pregreši s kako osebo, ktere se znajde v samskem stanu, je njegovo prešestovanje enojno prešestovanje, ako se pa pregreši s kako zakonsko osebo, je prešestovanje njegovo dvojnato prešestovanje.

Prešestovanje je strašno velika pregreha; je strašno velika pregreha zato, ker je:

a) pregreha zoper sveto čistost;

---

*) De his peccatis ea, quae pro varietate loci minus conveniunt auditoribus, in concionibus omittenda. Hicce tantummodo posita sunt omnia, ne rerum ordo turbetur.

b) pregreha zoper zvestobo, ktero je zakonski človek dolžen svojemu zakonskemu družetu;

c) pregreha zoper prisego pred altarjem storjeno;

d) pregreha zoper pravico; ker prešestnica svojemu možu, svojim zakonskim otrokom in svojim dedičem marsikterikrat na premoženju veliko škodo naredí, ktera se le težko popraviti da;

e) pregreha zoper naloro, ker se pri prešestovanju marsikterikrat spočetje zabrani kar nalašč;

f) pregreha zoper sveto vero, ker prešestniki zaničujejo in zasramujejo zakrament svetega zakona;

g) pregreha zoper sveto cerkev, ker prešestniki tako rekoč z nogami taptajo cerkveni blagoslov;

h) pregreha zoper Boga, ker prešestniki hudovoljno razdirajo vez, ktero je Bog sam zavezal, in ktere vezi bi nikdo drugi razvezati ne smel, kakor sama smert.

Vse to nam prav očitno na znanje daje, da je prešestovanje res velika pregreha pred neskončno svetim in pravičnim Bogom.

Da je prešestovanje res velika pregreha, posname se pa tudi še iz tega, ker jej strašne kazni sledijo za petami. — Tu ne bom govoril od nevolje, zamerze, jeze, sovraštva in drugega zla, kterega nareja prešestovanje med zakonskimi ljudmi, ampak bom v misel vzel le strašne kazni, s kterimi sveto pismo žuga brezvestnim prešestnikom.

Že v svetem pismu stare zaveze so bile strašne kazni postavljene na prešestovanje. — Že takrat, ko je bila kaka žena le samo na sumu, da je nezvesta svojemu možu, peljal jo je ta pred velikega duhovna, in je opravljal za njo daritev, pri kteri je bilo vse žalostno, ker se pri tej daritvi ni rabilo ne olje, ktero je podoba usmiljenja, ne kadilo, ktero pomenja poštenje in dobro imé. Po tem, ko je duhoven to daritev Gospodu daroval, vlil je svete vode v persteno posodo, jej je

primešal nekoliko praha pobranega na tleh pred šotorom, je nad-njo izrekel strašno zarotitev in dal ženi popiti to grenko vodo. Ako je bila žena nedolžna, jej nič ni škodovala ta grenka pijača. Ako je bila pa žena res kriva prešestovanja, razodevala je ta voda nad ženo prestrašno moč. Stegno jej je začelo gnjiti, in trebuh jej je otekel in se razpočil. (III. Moz. 5, 12—31.)

Še vse hujša je bila kazen, ako je bilo prešestovanje dopričano po pričah. Vunkaj iz mesta so vlekli takega prešestnega človeka, in ga tako dolgo pobijali s kamnjem, dokler ni duše izdihnil. (III. Moz. 20, 10.)

Prigodba z Davidom nam je tudi porok, kako neizrečeno velika hudobija da je prešestovanje pred Bogom. Kralj David sicer ni bil s kamnjem pobit zavolj svojega prešestovanja, zato, ko je bil kralj in ko se je neizrečeno kesal storjene pregrehe; pri vsem tem pa ga je vendar-le zadevala huda kazen. Spolnilo se je nad njim, kar mu je v božjem imenu zažugal prerok Natan, rekoč: „Meč naj ne preide od tvoje hiše vekomej ... Obudil bom hudo zoper tebe v tvoji hiši ... Ker si s tem dal priložnost sovražnikom Gospodovim k preklinjevanju, naj umerje sin, ki ti je bil rojen.“ (II. Kralj. 12, 10. 11. 14.)

Od prešestovanja beremo v Jobovih bukvah (31, 11. 12.): „To je nesramnost in silno velika hudobija; je ogenj, ki do pogube žre, in vse mladike z korenino izruje.“ In v bukvah Pregovorov (6, 32. 33.) je to-le pisano: „Kdor pa je prešestnik, pogubí zavoljo neumnosti svojega serca svojo dušo. Nečast in sramoto si nabira, in njega gerdoba se ne bo izbrisala.“ (Glej tudi Sirah 23, 32—36.)

V svetem pismu nove zaveze piše sv. Jakob (4, 4.): „Prešestniki! ali ne veste, da je prijatelstvo tega sveta sovraštvo do Boga? Kdor koli tedaj hoče biti prijatel tega sveta, postane božji sovražnik.“ In sv. Pavl pravi: „Častitljivo bodi zakon v vseh rečeh, in zakonska postelj bodi neomadeževana. Zakaj nečistnike in prešestnike bo Bog sodil.“ (Hebr. 13, 4.) „Nikar se ne motite, ne nečistniki — ne prešestniki — ne bodo v posest dobili božjega kraljestva.“ (I. Kor. 6, 9. 10.)

Tudi sveta mati katoljška cerkev je v pervih časih keršanstva prešestnike ojstro pokorila, ter jih je po celih petnajst let očitni pokori podvergla.

Clo neverniki so sovražili in ojstro strahovali to pregreho. — Na nekem vzhodnem indijanskem otoku, po imenu Patana, imajo zakon v toliki časti, da človeka, kterega na prešestovanju zasačijo, zgrabijo in pred njegove stariše postavijo, da ga starši sami kaznujejo s smertjo. — Ob času gerškega postavodajavca Likurga so bile v Lacedemonu vse žene tolikanj poštene in sramožljive, da je špartanski plemenitaž Geradaz nekemu tujcu na njegovo vpraševanje, kako da pri njih prešestnika kaznujejo, ta-le posebni odgovor dal: „Za to pregreho ni dal Likurg nobene postave, ker se nobeden prešestnik ne nahaja med nami.“ — Cesar Avrelijan je prešestovanje tako močno studil, da je nekemu vojščaku, ki so ga bili pri prešestovanju zalezli, odločil neko prav posebno kazen. Ukazal je namreč dvema drevesoma verhove do tal pripogniti, na verhove vojščaka privezati, potem pa obadva verha na enkrat kviško spustiti, da sta na dvoje pretergala nesrečnega vojščaka. — Stari Saksonci, dokler so še neverniki bili, ukazali so prešestnico zadaviti, potem pa sožgati, na pogorišču pa prešestnika obesiti. — Nekdajni Egipčani so prešestnika nabičali s tisuč šibami, prešestnici pa so nos odrezali v vedno osramotenje. — Kumanci so prešestnico na očitnem tergu na visok kamen postavili na ogled, potem jo na osla posadili in po vsem mestu vlačili, da je osramotenje imela za ves svoj živi dan.

Če so tedaj že neverniki prešestovanje tako strašno strahovali, ter ga za toliko gnjusobo imeli, v kolikanj veče osramotenje zaleže še le kristjanom, ako se clo med njimi nahaja ta grozenska pregreha! Čista Suzana je bila pripravljena rajši umreti, kakor pa prešestovati; egiptovski Jožef je šel rajši po nedolžnem v ječo, kakor pa da bi si bil s prešestovanjem omadeževal svojo vest. Obadva sta dobro spoznala, kako velika pregreha da je prešestovanje pred božjim oblicjem. O da bi pač tudi mi vsi-vsi to resnico prav dobro spoznali, in se te pregrehe varovali tolikanj skerbno, da bi od nje clo slišati ne bilo med nami!

4. Med nečiste dela in djanja štejemo:

Nečistost ali nesramnost (kurbanje).

Kedar se možki in ženska, zmed kterih se nobeden ne znajde v zakonskem stanu, in nobeden ni zavezan z obljubo vednega devištva, zoper čistost v djanju pregrešita, imenujemo njuno pregreho nečistost ali nesramnost.

Tudi te verste nečistost je velik greh pred Bogom. Priča tega nam je:

a) božja beseda. Že v svetem pismu stare zaveze beremo to-le: Kedar so se bili Adamovi mlajši namnožili na zemlji, so ostudno živeli po svojem hudem, nečistem poželenju. Bog pa, ki je to vidil, je rekel; „Moj duh ne bo ostal v človeku vekomaj, ker je meso (poželjivosti vdan)... In ko je Bog videl, da je hudobija ljudi velika na zemlji, in da so vse misli serca vedno le v hudo obernjene, bilo mu je žal, da je vstvaril človeka na zemlji, in je bil znotraj presunjen s serčno žalostjo.“ (I. Moz. 6, 3. 5. 6.) Bog se sicer kesati ne more svojih del in svojega djanja: pisane pa so te besede zato, da nam na znanje dajejo, kako močno zoperna da je nečistost Bogu. Modri Sirah pravi: „Kdor se nečistnic derži, je hudoben, gnjiloba in červi se ga bodo polastili, in v velik zgled bo postavljen, in veržena bo njegova duša iz med števila živih.“ (19, 3.) „Nečistnica bo preklet spomin za seboj pustila, in njena sramota ne bo nikdar izbrisana.“ (23, 36.) Ako nečistnik in nečistnica preklet spomin zapuščata za seboj, je gotovo prekletstva vredno njuno življenje.

V svetem pismu nove zaveze uči sv. Pavl: „Nasladnost (kurbanje) pa in vsa nečistost... se še ne imenuj ne med vami, ali nesramnost, ali nespametne ali gerde besede... To namreč vedite, da noben nasladnež, ali nečistnik... nima deleža v kraljestvu Kristusovem in božjem.“ (Efež. 5, 3—5. I. Kor. 6, 9. 10.)

Po besedah svetega pisma tedaj nečistniki nobene pravice nimajo do nebes, in ne bodo nikoli v nebesa prišli, in ne bodo nikoli Boga gledali v njegovem nebeškem veličastvu, ako ne delajo prave in resnične pokore.

Da je nečistost res velik greh, spričujejo

b) tudi kazni, s kterimi je Bog že od nekdaj strahoval to pregreho. — Od Adama do Noeta se je bil že močno namnožil človeški rod, toda ljudje so zašli v mnogotere pregrehe in sosebno v nečistost; ravno zavoljo tega se je nad njimi razserdil pravični Bog, in je v vodi pokončal ves človeški rod razun pravičnega Noeta in njegove poštene družinje. (I. Moz. 7.) — Ko se je bilo Izraelsko ljudstvo z Moabiškimi hčerami pregrešilo, zapovedal je Bog Mozesu, na vislice proti solncu obesiti vse tiste, ki so doprinašali nečistost. In tako je bilo zavoljo te pregrehe na enkrat štiri in dvajset tisuč pomorjenih. (IV. Moz. 25, 4—9.) — Še bi se dalo navesti veliko strašnih zgledov v spričevanje, kako da je Bog nekdaj nečistnike strahoval in jih strahuje še zdaj; toda je, menim, že teh dveh zgledov zadosti, ker nam onadva zadosti obilno spričevanje dajeta, kako velika pregreha da je nečistost pred božjim obličjem.

Da je nečistost res velika pregreha, spričuje nam

c) sveta cerkev. Sveta cerkev je terdo zapovedovala, in se te zapovedi dolgo časa zvesto deržala, da ni hotla med duhovščino sprejeti človeka, od kterega se je gotovo vedilo, da je po svetem kerstu kterikrat se pregrešil zoper šesto božjo zapoved. — Kako zoperna da je sveti cerkvi ta pregreha, vidi se tudi iz tega, ker je ojstro-ojstro pokoro nakladala nečistnikom. Po 3, po 5, po 10 in clo po 15 let so bili nečistniki obsojeni se ojstro pokoriti, ter očitno pokoro delati, preden jih je sveta cerkev spustila k mizi Gospodovi. — Ali mar mislite, da je nečistost zdaj manjša pregreha postala zato, ko cerkev nič več take ojstre očitne pokore ne naklada nečistnikom, kakor jim jo je nakladala o pervih časih keršanstva? — Ali mar menite, da se je Bog kaj spremenil, in da ni nič več tisti, ki je nekdaj bil, in da se mu nič več ne gnusi nad nečistostjo? — Tako misliti bi se reklo Boga preklinjevati.

Bog namreč je še zmerom ravno tako svet, kakor je nekdaj in od vekomej bil, in noben človek, kteri si ne prizadeva za resnično svetost, Boga v nebesih gledal ne bo. — In akoravno je sveta cerkev iz raznih imenitnih vzrokov v ozir pokore od nekdajne ojstrosti odjenjala, ter nečistnikov, kakor tudi drugih grešnikov nič več očitno ne strahuje, vendar je le njeni duh še vedno tisti, kakoršen je nekdaj bil, in v njenih očeh je nečistnik tudi še zdaj ravno tako gerd, kakor je nekdaj bil.

Da je nečistost res velika pregreha, spričuje nam

d) zdrava pamet ali um človeški. — Človek je sicer popačen, in ves poln hudega, nečistega poželjenja; pri vsem tem pa ima vendar-le še neki ostanek perve nedolžne natore. — To se vidi že pri otrocih, ki še clo ne vedó ne božjih zapoved, pa se vendar-le sramujejo ostudnega djanja, in se bojijo drugih ljudi takrat, kedar bi se prav in spodobno ne bili obnašali. — To se vidi pa tudi pri odraščenih ljudeh, kteri, akoravno hudobno in razuzdano živijo, vendar se le svitlobe bojijo, in se sramujejo, kedar se razglasijo in na beli dan pridejo njegove razuzdanosti in hudobije; vse to pa zato, ker jim je Bog sam v serce vtisnil čutilo, da je nečistost ostudna pregreha in velika hudobija.

Dobri ljudje spričujejo, da je nečistost velik greh, ker se nečistosti varujejo z vso skerbjo zvesto ogibljejo se vseh nevarnih priložnost, se priserčno Bogu priporočajo, in ga ponižno prosijo pomoči, da bi le v ta greh ne padli. — Pa tudi hudobni ljudje spričevanje dajejo, da je nečistost velik greh, ker, akoravno se Boga malo bojijo, vendar le prikrivajo, kar le morejo, svoje razuzdanosti, in se rotijo in prisegajo in drugih še hujših pripomočkov poslužijo, da bi se odtegnili očitnemu osramotenju, in da bi še zmerom za nedolžne obveljali med svetom. Lukrecija, neka neverska žena, je sama sebe umorila, ker ni mogla nič več ne prikrivati pred svetom svoje sramote. Tak greh je, se ve da, še hujši memo pervega greha, ker kar naravnost v pogubljenje pelje; pri vsem pa vendar-le spričuje, da tudi hudobneži vedó, kako velika pregreha da je nečistost, akoravno včasih z jezikom to tajijo, ter tej resnici nasproti govorijo.

Ali so pa vsi nečisti grehi v djanji storjeni enako veliki grehi? in ali vsaka nečistost enako težo ima?

Vsi nečisti grehi nimajo enake teže in niso enake velikosti. Clo med smertnimi grehi se nahaja ta razloček, da so eni veči eni manjši. Teža in velikost nečistega greha se v pervič ravna po veči ali manjši ostudnosti, s ktero se nečistost doprinaša, in pa bolj ali manj hudobni volji, ktera je sklenjena s tim grehom. Nečisti greh je tedaj tem veči, s tem večo ostudnostjo in s tem hudobnišo voljo ko se doprinaša; manjši pa je, ako je sklenjen z manjšo ostudnostjo in manj hudobno voljo. — V drugič se velikost nečistega greha obrača tudi po stanu grešnikovem. Za kristjana je nečistost ostudniša in ojstrejšega pokorjenja vredna pregreha, kakor za nevernika. Neverniki sicer tudi niso brez izgovora, ako v nečistosti živijo. Dasiravno djanskega podučenja nimajo, in niso posvečeni s svetim kerstom; imajo pa vondar-le natorno postavo, ktero jim je Bog sam zapisal v serce, in ktera jim prepoveduje nečisto življenje. Kristjani pa so udje Kristusovi, so s posvečujočo gnado božjo posvečeni, in imajo obilne pripomočke za spodobno življenje, če pa vsemu temu vkljub vendar-le nečisto živijo, je pri tem takem njihova nečistost veči greh, kakor je nečistost nevernikov in neznabogov. Ravno zato sv. Pavl verne kristjane priserčno opominja, varovati se tega greha, ter pravi: „Saj veste, kakšne zapovedi sem vam dal v Gospodu Jezusu. To namreč je volja božja, vaše posvečenje, da se zderžite nečistosti, da vsak zmed vas vé svoje telo ohraniti v svetosti in časti, ne po gnanju poželenja, kakor neverniki, kteri Boga ne poznajo.“ (I. Tes. 4, 2—5.)

5. Med nečiste dela in djanja štejemo:

Kervosramstvo ali nečistost med sorodovinci.

Kedar se možki in ženska, ki sta si v duhovnem ali telesnem sorodovinstvu, zoper čistost v djanju pregrešita, imenuje se njuni greh kervosramstvo. — Ta pregreha je strašna

pregreha pred Bogom in pred ljudmi. Te pregrehe je bil kriv nesrečni Amnon s svojo po poli sestro Tamaro, in zavoljo te pregrehe ga je njeni pravi brat Absalom sovražil tako strašno, da ga je pri obedu umoril. (II. Kralj. 13, 29.) — Zavoljo enakega greha je sv. Pavl nekega mladenča izmed cerkvene družbe vergel in njegovo telo satanu izdal, ter ga podvergel telesnemu terpljenju, kterega mu je satan po božjem pripuščenju prizadeval, da je bila rešena njegova duša ob dnevu Gospoda našega Jezusa Kristusa. (I. Kor. 5, 1—5.) — Kolika strašna pregreha si je tedaj kervosramstvo, ki je bilo zavoljo nje tolikih pripomočkov potrebnih, da se je duša grešnikova rešila! — Bog obvaruj, da bi se tudi med nami znašel kterikrat kak tak greh!

6. Med nečiste dela in djanja štejemo:

Mehkužnost,

ktera v tem obstoji, da se človek sam seboj zoper čistost pregreší.

Da je ta pregreha res velika pregreha, vidi se že iz tega, da se nobena druga pregreha nad grešnikom tako hudo ne zmaščuje, kakor ta pregreha. Oslabí in razdene mu vse dušne in telesne moči.— Kako velika da je ta pregreha, vidi se tudi iz tega, ker ravna kar naravnost vsem natornim postavam nasproti. — Kako velika da je ta pregreha, vidi se iz tega, da je Bog dva moža, Hera in Onana, v tej pregrehi zapopadena, kar pri tej priči udaril z naglo smertjo. (I. Moz. 38, 7—10.)— Kako velika da je ta pregreha, vidi se tudi iz tega, da Bog z večno smertjo žuga vsem, kteri bi se ž njo omadeževali in prave pokore ne storili. „Nikar se ne motite“, uči sv. Pavl, „mehkužniki . . . ne bodo v posest dobili božjega kraljestva.“ (I. Kor. 6, 9. 10.) — O da bi pač vse to vedno pred očmi imeli vsi, ki večkrat hude skušnjave imajo, in se v nevarnosti znajdejo, pasti v to prestrašno pregreho!

7. Med nečiste dela in djanja štejemo:

Nečistost z enakim spolom.

To pregreho šteje sv. Pavl med največe pregrehe, ki so jih le koli kdaj doprinašali neverniki, ter piše: „Bog je nevernike prepustil nesramnim strastim. Zakaj njih ženske so spremenjale ponatorno vživanje v tako vživanje, ktero je zoper naturo. Ravno tako so pa tudi možki zapuščali ponatorno vživanje ženske, in so se vnemali v svojih željah eden proti drugemu, in so možki z možkim ostudnost doprinašali, ter so zasluženo plačilo svoje zmote nad seboj prejemali.“ (Rimlj. 1, 26. 27.)

V stari zavezi je bil vsakdo, od kterega se je zaznalo, da je bil v tem grehu zapopaden, strahovan z naglo smertjo. (III. Moz. 20, 13.) Zavoljo takih strašnih pregreh je Bog prelepi mesti Sodomo in Gomoro pokončal z žepljenim ognjem iz nebes. In ondi, kjer so stale nekdaj tiste nesrečni mesti, stoji dandanes nevljudno mertvo morje. Nobena riba ne živi v njem in nobena ptica in nobena druga žival ne prebiva v njegovi okolici. Bregovje ali obrežje tega morja je prazna pustina in žalostna goličava. Nobenega življenja ni tamkaj. Vse je onemelo, vse je mertvo. Božja pravica je postavila tukaj spomin, kako strašna pregreha in kako velika hudobija da je pred božjim obličjem mutasti ali Sodomitarski greh, ki je nesrečne Sodomljane in vse njihove sosede iz časnega ognja pahnil v večni ogenj, kakor piše sveti apostelj Juda (7.), ki pravi, da so „Sodoma in Gomora in bližnja mesta, ktere so njim enako nečistost uganjale, in za drugim mesom hodile, zgled postale, in večnega ognja kazen terpijo.“

8. Med nečiste dela in djanja štejemo:

Nečistost z nemo živino.

Določniši nikakor ne moremo govoriti tukaj od te neznane pregrehe, za ktero sveto pismo nima druge besede, kakor le to, da jo imenuje silno veliko pregreho (I. Moz. 37, 2.) ktera je bila z naglo smertjo postrahovana po Mozesovi postavi. (III. Moz. 20, 15.)

9. Razložil sem vam zdaj nečiste dela in djanja, ktere prepoveduje šesta božja zapoved. Varujmo se jih ljube duše! varujmo se jih skerbnejši kakor vsakega drugega zla. Varujmo se jih, da tudi nam ne bodo veljale Krizostomove strašne besede, s kterimi je ta sveti mož že svoje dni pred to pregreho svaril svoje poslušavce, rekoč: „Ta pregreha je huda bolezen, nevarna kuga, nezaslišana in nesterpljiva hudobija, ktera prevrača ves red in vso postavo. In največa nesreča pri tem je ta, da se mnogi te pregrehe nič več ne bojijo, je nič več ne studijo, se je nič več ne sramujejo! Zastonj kriči že nad dva tisuč let Sodomljanska dežela na obličje zemlje, v ktero je prekletstvo vtisnjeno. Zastonj svarí ves svet. Zastonj kaže na znamnja maščevanja božjega nad kaznivrednimi ljudmi, da bi jih ne posnemal nobeden. Vse to ljudi ne naredí ne boječniših, ne čistejših; velikoveč je videti, da nesramnost le raste, da se človek tako rekoč bojuje zoper Boga, in da si prizadeva žaliti ga s svojimi deli, in da stvar svoje hudobije množí tem bolj, tem bolj ko Bog množí svoje kazni. Kaj je neki to, da se ognjeni dež ne vsuje na naše mesta in na naše polje? Zakaj se s sodomljanskim ognjem ne očisti zemlja, ki je bila omadeževana s sodomljanskimi hudobijami? Oh, to se ne zgodí, ker je grešnikom sedajnih dni privarovan neskončno hujši ogenj, privarovana neskončno ojstrejša kazen, ktere nas sam večni Bog obvari!“ Amen.

LXIII. Keršanski nauk.

V šesti zapovedi božji je prepovedano tudi še vse to, kar v nečistost napeljuje. — Prederzna, gizdasta in nesramna noša ali obleka. — Lenoba. — Nezmernost v jedi in pijači. — Prerazvajene in nespodobne tovaršije, posebno z drugim spolom.

1. V šesti zapovedi božji nam Bog prepoveduje:

I. Vse nečiste misli in želje, v ktere kdo privoli, ali nad kterimi ima radovoljno dopadanje;

II. vse nečiste besede, nesramne pogovore, nespodobno prepevanje, gerdo klafanje in norčevanje z jezikom;

III. vse nečiste dela in djanja; in

IV. vse, kar v nečistost napeljuje.

Od nečistih misel in želja in od nečistih besed in nesramnih pogovorov smo govorili v predzadnjem keršanskem nauku, od nečistih del in djanj je bilo govorjenje v zadnjem keršanskem nauku; danes pa je beseda prišla na

vse to, kar v nečistost napeljuje.

2. Začel bom tedaj s tim-le vpraševanjem:

Kaj v nečistost napeljuje?

V nečistost napeljuje:

a) Prederzna, gizdasta in nesramna noša ali obleka.

Dobrotljivi Bog nam obleko daje zato, da se ž njo varujemo mraza in drugega nevgodnega vremena in da si ž njo

ohranimo sramožljivost. Obleka mora tedaj taka biti, da ustreza temu dvojnemu namenu. Ravno zato je že svoje dni sv. Pavl ženstvu priporočal spodobno nošo in sramožljivo obleko, ter je pisal svojemu ljubemu učencu Timoteju (I. 2, 9. 10.) rekoč: „Žene naj se zaljšajo v poštenem oblačilu s sramožljivostjo in zderžljivostjo, in ne s pletenimi lasmi ali z zlatom, ali z biseri ali z dragim oblačilom, ampak kakor se ženam spodobi, ktere kažejo pobožnost z dobrimi deli.“ V enakem duhu piše tudi sv. Peter (I. 3, 3—5.) in pravi: „Njih (to je: žen) lepotija ne bodi zunanja v pletenih laseh, ali obloženju z zlatom ali v noši oblačil, ampak skriti človek serca v nestrohljivosti mirnega in krotkega duha, kteri je pred božjim obličjem bogat. Tako namreč so se nekdaj tudi zaljšale svete žene, ktere so upale v Boga“, to je: Naj ne iščejo svoje lepote v vunanjih minljivih rečeh, temveč naj si prizadevajo za notranjo, neminljivo lepoto pobožnega, tihega in krotkega duha, ki ima pri Bogu toliko visoko vrednost.

Ali če se nekoliko po svetu ogledamo, bomo se kmalu prepričali, da se mnogo-mnogo ljudi tega nauka ne derži. Res je sicer po mestih in na selih še veliko takih ljudi, ki se spodobno nosijo in sramožljivo oblačijo, ter tudi s svojo nošo in svojim oblačilom na znanje dajejo, da so vernega duha in pobožnega serca; vendar pa je sila veliko tudi takih ljudi, ki so na gizdavo in nesramno obleko toliko bolj navezani, kolikor bolj razuzdano, nečisto in nesramno je njih življenje. To namreč je znana reč in dognana resnica, da tisti človek, kteri le preveč gleda na lepo obleko, po navadi le premalo gleda na sveto čistost. Človek, ki se le rad lišpa, lišpa se le zato, da bi drugim ljudem dopadel. Kdor pa išče ljudem dopasti, ima gotovo veliko slabih nespodobnih ali nesramnih misel v glavi in hudih želja v svojem sercu. Po pravici tedaj piše sv. Ciprijan: „Le samo tistim deklétom, ktere so od sebe vergle vso sramožljivost, in le samo tistim ženam, ktere so po vsem razuzdanega zaderžanja, je lastno, da se razkazujejo v prenakinčenem oblačilu in v prevelikem lišpu, in da pri tem na ogled postavljajo lepoto svoje postave in podobo svojega života. Ravno pri tistih osebah namreč, pri kterih je obleka poglavitna reč, nima čednost nobene veljave.“ Učeni Tertulijan pa pravi:

„Hrepenenje, (drugim) dopasti, nikakor ne pride iz čistega serca; kajti znano je do dobrega, da je (to hrepenenje) le zaderga, ktera se nastavlja, da bi se v pregreho zavozljali drugi ljudje.“ Sv. Avguštin govori: „Kolikor bolj olišpan in nakinčen je vunanji človek, to je: telo, tolikanj bolj zanemarjen in poškodovan je notranji človek, to je: duša.“ In sv. Hieronim clo terdi, da se take dekleta, ki se čez mero lišpajo in nespodobno vedejo, tako rekoč na prodaj postavljajo, in da je v nič djano njih devištvo, akoravno jih ljudje še za device imajo. Prav lepo je tedaj rekel sv. Hilarij neki kraljevi hčeri, ktera se je bila nekama nespodobno oblekla, ter jej spregovoril to le resnobno besedo: „Akoravno si kraljičinja, vendar le zavoljo tega ne jenjaš biti kristjana; ravno zato se moraš po svojem stanu oblačiti kakor kristjana, nikakor pa ne kakor nevernica.“ In ko je k sv. Filipu Neriju prišel neki mlad gospod v novem oblačilu po najnovejši šegi vrezanem, in je vprašal svetega moža, kako da mu dopade ta njegova nova obleka, odgovoril je sveti Filip, ter mu rekel: „Ako je tvoje serce dobro, dobro je tudi vse drugo; ako bi pa tvoje serce res prav dobro bilo, bi ti gotovo ne nosil po najnovejši šegi vrezanih in nenavadnih oblačil. Vedi namreč, da tisti, ki se nečimurno lišpa in čez mero zato, da bi drugim dopadel, nikakor ne sme terditi, da je čist in sramožljiv v svojem sercu. Njegov lišp mu očituje njegovo laž.“ Ni čuda tedaj, da še clo med neverniki nahajamo može, kteri so čertili nespodobni in nezmerni lišp v oblačilu. Po spričevanju zgodovinarja Suetonija je rimski cesar Avgust marsikterikrat rekel: „Obleka, ktera se razkazuje s tim, da je nespodobna in dragocena, je zastava (bandero) napuha in posoda razuzdanosti.“

Varujte se torej, ljubi moji! nečimurnih, nespodobnih in nesramnih noš, ki jih Gospod Bog prepoveduje v šesti božji zapovedi, da tudi vas kje ne zadene šiba božja, s kakoršno je nekdaj Bog sam po svojem preroku žugal nečimurnim Jeruzalemskim hčeram, rekoč: „Zato, ker se sionske hčere povišujejo, in glavo po koncu nosijo, in grede z očmi migajo (to je: prederzno oči pasejo), in z rokami ploskajo, in premerjajo svoje stopinje, in po plesavsko hodijo, ogolil bo Gospod

teme sionskih hčer, in Gospod jim bo lase odkríl (to je: jih v največo žalost spravil). Tisti dan bo Gospod pobral lepotino s čevljev, in lunice, in ovratnice in verižice in zapestníce in kape in vpletnice in sponke in pentlje in dišavnice in uhane, in perstane in drage kamničke, ki po čelu visijo, in praznične oblačila in plajščike in platnenke in iglice in zerkala in tanjčice in glavovitke in poletne obleke. In namesto prijetnega duha bo smrad, namesto kodrastih las pleša, namesto persnega ogrinjala rasovnik.“ (Izaija 3, 16—24.)

Vidite, kako ojstro je Bog že nekdaj strahoval nečimurno in nesramožljivo nošo, zavoljo kakoršne je morala ojstro pokoro delati tudi sv. Edeltrita! Sv. Edeltrita je bila kraljeva hči in v zakon dana dvema kraljema. Bila je tedaj dvakrat nevesta, pa tudi dvakrat vidova; pri vsem tem pa vendar-le vedno devica. V poznejših letih je v samostan stopila. Na stare dni pa je na vrat dobila strašno oteklino, ktera jej je noč in dan prizadjala neznane bolečine. Tem hujša pa ko je bila njena bolečina, tem priserčniši je Boga za njo hvalila; kajti je spoznala v tem božjo kazen za to, ker svoje mlade dni ravno svojega vratu ni zadosti skrivala, marveč ga je še clo skerbno lišpala, dasiravno tega ni storila iz tolikanj hudega namena, ampak le iz neke ženske nečimurnosti. In ravno zato je večkrat k Bogu zdihovala in molila, rekoč: „Gospod! zahvalim te, da me strahuješ na tistem delu mojega života, s kterim sem grešila. Zahvalim te, da si zadovoljen s tim, da me tako mehko strahuješ, ko sem vendar vse ojstrejšo kazen zaslužila.“

V nečistost napeljuje:

b) lenoba, ki je mati ali vir vsake pregrehe, sosebno pa nečistosti. Lenoba nesramnim mislim vrata odpira v glavo in nečistim željam v serce. Lenoba je po besedah sv. Bernarda studenec, iz kterega izvirajo nečiste skušnjave, ktere nikoli nikjer nimajo tolike moči omamiti serce in omadeževati dušo, kolikoršno moč imajo pri nemarnih in lenih ljudeh. Kdor lenobo pestuje, prižiga si v sercu nečisti ogenj, kterega, kedar se razgorí, bo težko kaj več pogasil; ravno zato so skušnjave tem hujše in tem pogostniše pri takih ljudeh, kteri

dela nimajo in le pri radovanju in razveseljevanju svoje misli imajo. Oj koliko mladih ljudi je že lenoba pokopala. Stoječa voda se usmradí in v njej se veliko gerdega merčesa zaredí. Enaka je s človekom, ki je lenobi vdan; brezštevilna druhal nespodobnih misel in želja se mu izleže v sercu. — Ravno zato je sv. Lidvina prav dostikrat opominjevala svoje tovaršice, ter jim rekla: „Preljube! nikdar nikar lene ne bodite, zakaj lenoba je začetnica in roditeljca vsega zla (hudega). Pisano je: Postopanje veliko hudega nauči, (Sir. 33, 29.) in je za devištvo še posebno strupeno.“ — Kralj David, ki je bil mož po volji božji, je menil, da napačno ne bo, ako si po obilnih opravilih, ki mu jih je vladarstvo prizadjalo, nekoliko oddahne in odpočije. Po obedu se torej na gorenji del svoje hiše poda, in gleda brezskerbno krog sebe. Kar zagleda v obližju ženo, ki se je kopala. Hudo poželjenje se mu v sercu vname, in David je prešestnik postal. David je le malo časa lenobo pestoval, in vendar ga je ta njegova lenoba pripravila v tolikanj strašni greh zoper šesto božjo zapoved; oh, kam bodo še le zašli tisti pohajavci in postopači, ki noč in dan lenobo pasejo, in ne mislijo na drugo, kakor le na hude reči!

V nečistost napeljuje

c) nezmernost v jedi in pijači. Nič manj ko lenoba je tudi nezmernost čistosti škodljiva, ker hudo poželjenje draži, budí in vnema. Zato se po vsi pravici nezmernost imenuje mati nečistosti. Čistosti škodljiva je že nezmernost v jedi, še vse bolj pa nezmernost v pijači. Vino ali žganje ali kaka druga enaka pijača je le rada živi strup tistemu, ki je čez mero vživa. Kar prerado čez gerlo teče, tudi rado smertno opeče tistega, ki se preveč piti navadi. Vino brez potrebe piti se pravi na nečisti ogenj derva nositi. „V pijanosti se čistost potopi“, veli sv. Avguštin. Človek v pijanosti stori, kar ga je treznega misliti strah. „Vino nečistost dela, in pijanost hrup“, velí sveto pismo (Pregov. 20, 1.). „Komu gorjé? Kdo ima bolečino? Kdo ima prepir? Kdo pade v jamo? Kdo ima rane brez vzroka? Kdo kalne oči? Ali ne oni, ki pri vinu sedijo in pridno kozarce izpivajo? Ne glej vina, kedar je rumeno,

kedar se njegova barva v kozarcu lesketa; gladko teče, toda poslednjič piči kakor kača, in strup razlije kakór bazilisk. Tvoje oči bodo po tujkah (to je: nečistnicah) gledale, in tvoje serce bo spačeno govorilo. Tedaj boš kakor kdor v sredi morja spi, in kakor spijoč kermilar (brodnar), ki je kermilo (veslo) zgubil.“ (Pregov. 23, 29—34.) Zato zapeljivci najrajši piti kupujejo, kedar nedolžne ljudi v greh zapeljujejo. Tudi muham se otrovana ali strupena sladka pijača nastavlja, da jih omoti in vgonobí. Kakor muhe pijanci in pijanke padajo v greh. Pijanost in nečistost ste si dve sestri iz pekla doma; človeka zdivjate, ki se njima vda. Kakor stekli psi po svojih potih letajo, grizejo in s svojim strupom morijo, cele okolice v nesrečo in vso deželo v strah pripravijo: ravno tako delajo razuzdani ljudje, ki od pijančevanja in po pijančevanju od prešestovanja zdivjajo. Gorje mu, kdor se jim pridruži; pogubil bo dušo in telo. Stekel pes nima nikdar pokoja, in se vode ko smerti boji; tudi pijanci nikoli ne mirujejo, dokler kaj morejo. Da so zdivjali, se jim očitno na obličju pozna.

Sv. Avguštin nam pripoveduje strašno prigodbo od nekega mladenča, kteremu je bilo Ciril ime. Ta mladeneč je bil vinu čez mero vdan, in se je večidel le po pivnicah potikal s svojimi razuzdanimi tovarši. Nekega dne je spet čez mero pil po svoji slabi navadi, ter ves pijan pritaval na svoj dom. Hudo poželjenje razdraženo od vina ga žene tako daleč, da je hotel v greh posiliti clo svojo lastno sestro, ktera se mu je pa ustavljala s toliko silo, da je hotla rajši sama sebe z nožem predreti, kakor pa v tako strašno pregreho dovoliti. Na ta hrup pa prihiti prestrašeni oče svoji hčeri na pomoč. To pa razuzdanega sina tako močno razdraži, da se verže nad lastnega očeta, ter umorí njega in še eno drugo sestro, ktera je prišla, da bi očeta branila, in ga iz rok iztergala nevrednemu sinu. Oj koliko razuzdanost in koliko hudobij vidimo tukaj na en dan skupaj nad enim samim človekom! Sv. Avguštin zvé za to strašno dogodbo, in dasiravno je že dvakrat pridigoval tisti dan, je vendar le še v tretje okrog sebe zbral svoje verne ovčice, ter s solznim očesom stopil na pridižnico, da bi z živo besedo svaril svoje poslušavce pred hudobijami, kakoršne je bil ravnokar doprinašal nesrečni mla-

deneč, in sosebno pred nezmernostjo v pijači, ktera je mladenča zapeljala v tolike hudobije. Ko verno ljudstvo zasliši vse te hudobije, jok je na ves glas zagnalo, kajti od ene strani ni moglo zapopasti, kako da je en sam človek zamogel zaiti v tolike strašne hudobije; od druge strani pa se je ljudstvo balo, da bo Bog svojo pravično jezo razlil nad mesto, v kterem je ta nečloveški mladeneč beli dan zagledal.

Oj, ljube duše! varujte se vsake nezmernosti v jedi in pijači, sosebno pa nezmernosti v pijači, ter vbogajte sv. Pavla, ki nas tako skerbno svari, rekoč: „Ne vpijanite se z vinom, v kterem je nečistost.“ (Efež. 5, 18.)

V nečistost napeljujejo:

d) prerazvajene in nespodobne tovaršije, posebno z drugim spolom. Več ko resničen je pregovor: „Slaba tovaršija dušo ubija.“ Sosebno za čistost ni kmalu kaka reč tolikanj nevarna, kakor jej je družinja med ljudmi, kteri so razuzdani in gerdega zaderžanja. „S svetim boš svet, in z nedolžnim boš nedolžen. Z izvoljenim boš izvoljen, s hudobnim boš hudoben“, uči sveto pismo. (Ps. 17, 26. 27.) Ako se tedaj z nečistniki pajdašiš, ne bo dolgo trajalo, da boš tudi ti sam nečist postal. Med razuzdane ljudi v vas hoditi, nespodobne marnje poslušati, z nesramnimi rečmi kratek čas delati, je za nedolžnost nevarneji, kakor ogenj v streho nositi. Ne prezirajte teh besedi sosebno vi, mladi ljudje obojega spola! Kedar bote med svet prišli, bote med svetom zadeli na veliko takih ljudi, ki bodo vse drugač govorili, kakor so vas vaša ljuba mati učili, ali vaš skerbni oče vam povedali. Oh, ljube duše! zamašite pred njimi svoje ušesa, in ne poslušajte jih. Kar peklenski sovražnik sam storiti ne more, po zapeljivih tovarših stori. Zato nas usmiljeni Jezus svari: „Varujte se lažnjivih prerokov, kteri pridejo k vam v ovčjih oblačilih, znotraj pa so zgrabljivi volkovi.“ (Mat. 7, 15.) Kedar slišiš, da se med temi ali unimi ljudmi gerdo godi, ne hodi med nje, da ti tvoja duša kake škode ne terpi. Če vidiš, da pri kaki hiši družinja nobenega straha nima, da je gospodar sam malo prida, in gospodinja nič

boljša ni, beži iz take hiše kakor iz žive Sodome, da svoje duše ne pogubiš. Take nepoštene hiše so peklenske vrata. Taki so človeka najhujši sovražniki. „Kdor nevarnost ljubi, v nevarnosti pogine.“ (Sir. 3, 27.)

Če je pa nevarna že vsaka slaba tovaršija, tem nevarniša je še preprijazna tovaršija z osebami drugega spola. Od takega znanja ali preprijaznega pečanja z osebami drugega spola sveti Alfonz Liguorijan tako-le govori: „V sploh rečem, da se bo človek, ki tako znanje ima, težko obvaroval bližnje priložnosti v greh. Skušnja spričuje, da se le malo ljudi, ki take znanja imajo, čistih ohrani smertnega greha. In če se tudi kar iz pervega ne pregrešijo, vendar se le prav lahko polagoma pregrešijo. S perva se med seboj pogovarjajo, ker imajo nagnjenje eden do drugega, pozneje pa se iz nagnjenja izcimi strast; kedar pa se je strast vkoreninila, oslepila bo pamet in bo vzrokovala, da pade človek v tisuč grehov nečistih misel, besed, in na zadnje nesramnih djanj.“ Po vsi pravici torej sv. Hieronim take znanja, ter preprijazne pečanja z osebami drugega spola imenuje smertno pojemanje umirajoče čistosti, drevo, ki rodi pregreho, in peklensko kačo, ki smertno pika. Keršanski mladenči in deklice! varujte se takega znanja in preprijaznega pečanja z osebami drugega spola, da ne pridete v nesrečo, kakoršno bi morda pozneje objokovali s kervavimi solzami.

Najhujši strup za nedolžnost pa je ponočno vasovanje ali voglarenje ali pečanje dveh oseb različnega spola. Ravno kakor ni mogoče, da bi suha slama ne gorela, ako goreči ogorek vanjo vtakneš, enako tudi mogoče ni, da bi se nečisto poželjenje ondi ne vžgalo, kjer sta o ponočnem času dve osebi različnega spola na samem skupaj. „Kdor tamo bolj ljubi, kakor pa luč, pokaže, da so hudobne njegove dela.“ (Jan. 3, 18—20.) Ponočne ptice ropajo, ponočevavci pa nedolžnost morijo. Tudi Judež je svojega Gospoda po noči izdal. Še clo tako shajanje posameznih oseb različnega spola, ktero je s perva vse nedolžno, ni brez nevarnosti. Le lahko se zgodí, da se v mesu konča, kar se je v duhu začelo. Žalosten zgled imamo nad Marijo, ktere stric je bil samotarec Abraham. Marija je že s svojim sedmim letom zgubila svoje starše. Pripeljali so jo k svetemu Abrahamu, ki je bil

brat njenega očeta, da bi on skerbel za njeno izrejo. Abraham jej je postavil celico, ktera se je stikala ž njegovo celico, in jo je podučeval skoz oknice, ktero se je znašlo med celicama. Pri takem učeniku in duhovnem vodniku je deklica tako lepo rastla v čednostih, da je bila s svojim dvajsetim letom vsem zgled pravega spokornega in svetega življenja. Satan pa, ki nikoli ne miruje, je tudi njej zadergo nastavil. Abraham je imel med drugimi tudi nekega mladega tovarša in prijatla, kteri ga je večkrat obiskoval. In kedar je Abrahama obiskoval, imel je tudi priložnost, pogovarjati se z Marijo. Marija pri tem nič hudega ni mislila, in tudi nad mladim Abrahamovim tovaršem vsaj iz pervega ni bilo slediti nobenega slabega namena. Pogovarjal se je ž njo, da bi iz njenih ust slišal prelepe nauke, kterih se je bila naučila od svojega svetega strica. Ko sta se pa že večkrat od enakih reči na samem pogovarjala, jej nenadoma mladeneč razodene svojo nečisto ljubezen do nje, ktera se mu je bila pri teh pogovorih v sercu vnela. Marija se mu serčno vstavlja leto in dan. Toda to ni bilo še zadosti, da se mu je le sama vstavljala; marveč bi bila morala svojemu svetemu stricu na znanje dati, v koliki nevarnosti da se znajde pri njegovem hinavskem tovaršu, kteri ni odjenjal, dokler je ni v greh zapeljal. Komaj pa je bil greh storjen, se je Marija svojega greha sramovala tako strašno in jo je vest pekla tako močno, da se dopovedati ne da. Nikoli nikjer ni imela ni miru ni pokoja, vedno jej je bila pred očmi storjena pregreha, jokala je in jokala, da je solza solzo pobijala. „O jaz nesrečna stvar! kaj sem storila? V enem samem trenutleju sem zapravila ves sad dolge pokore in tolikih dobrih del! Oh, kakšna sem postala! Gnado božjo sem zgubila; moja duša je umerla; jaz, jaz sama sem jo umorila! ... Oh, kaj bodo moj oče v Kristusu (moj stric) rekli? Kam se jim bom skrila?“ Tako je žalovala in vse zaupanje zgubila, da bi jej Bog kdaj več odpustil njeno pregreho. Zapustila je svoje stanovanje, dalječ se proč podala v neko mesto, ter se vsa obupna vdala po vsem razuzdanemu življenju. Oj koliko žalost pa je pri tem tudi sveti Abraham imel, ko Marije, svoje rejenke, v njeni celici nič več našel ni! Pridno jo je iskal, skerbno po njej popraševal, goreče molil. Še le čez dve leti, leti polni serčne žalosti in gorečih molitev,

je zvedel za njeno stanovanje. Oblekel je obleko, v kakoršno so se oblačili plemenitaži, zajahal je konja in se spustil na pot, da bi šel iskat svoje zgubljene ovčice. Prišel je v hišo, v kteri je Marija stanovala. Pokliče jo na dogovor. Marija pride, pa strica ne spozna. Stric pa je Marijo spoznal na pervi pogled, in ko jo zagleda v nespodobni obleki, kakoršno so takrat nosile očitne nesramnice, zalivala mu je britka žalost dušo. K Bogu zdihne, ter ga prosi, da bi mu on sam prave besede na jezik pokladal, in po tem, ko si je bil razgernil svoje obličje, je rekel: „Jaz sem, Marija! ali me več ne poznaš? Oh moje dete! kakšno si postalo, odkar si me zapustilo? Kam je pobegnil ubijavec, ki je tako neusmiljeno umoril tvojo dušo?“ Marija osupne in ne more do besede. Ne upa si kviško povzdigniti svojih oči; malo manjka, da ne omedli. Sveti mož pa nadaljuje in pravi: „Dete moje! kaj je to? Še ne pogledaš me ne! Ali si me mar že popolnoma iz spomina spustila? Zaupaj, hči! Vedi, da nisem prišel, obkladat te z grenkim očitovanjem; prišel sem le, da bi te rešil pogubljenja! Kviško povzdigni svoje serce! Glej, jaz bom nase vzel tvoje pregrehe. Bog se te bo usmilil, ter ti odpustil!“ Marija, še vsa omamljena, si ne upa spregovoriti; le solze jo oblijo. Stric pa spet povzame besedo in pravi: „Kako je to, ali mar ne zaupaš božjemu usmiljenju? Ali mar ne veš, da Bog zamore odpustiti, in da tudi res dan na dan odpušča še vse veče in vse obilniše pregrehe, kakor so tiste, ki si jih ti doprinesla? Oh, ljubo dete! poverni se nazaj k svojemu Bogu. Glej! on sam ti roko ponuja! Usmili se sama sebe! Usmili se tudi mene! Pomisli, koliko skerb sem si naložil in koliki trud sem prevzel zavoljo tebe! Na noge, moje dete, nikar naj ti ne upada serce! Poverniva se spet nazaj v svoje celice, da bova ondi na novo Bogu služila!“ Zdaj še le mu Marija seže v besedo in pravi: „Kaj mi tu pravite, stric! ali se mar zame še dobi kje rešenje? In vi se mi postavljate za poroka, da se bo Bog usmilil tolike nekazni, kakoršna sem jaz?“ To reče in se zgrudi na kolena pred svojega svetega strica, ter ga milo prosi, da bi jej odpustil. Stric, se ve da, je bil tega ves vesel. In tedaj zapustita tisto hišo, zapustita tudi ves pregrešni zaslužek, kterega si je bila Marija prislužila po pregrešnih potih, in se verneta nazaj v

puščavo. V puščavo dospevši je Marija oblekla ojstro spokorno obleko, in se je ob enem tudi neprenehoma vadila v ojstrih spokornih delih. Objokovala je svoje pregrehe s toliko priserčno žalostjo in s toliko gorečo ljubeznijo do Boga, da so solze oblivale slehernega, ki jo je slišal, in da so s tim tudi mlačni krstjani vse gorečniši postali. Še deset let je živel sveti Abraham, in po tem je umerl, in pet let po stricevi smerti je umerla tudi Marija. S čudeži, ki so se po njeni smerti godili, je Bog na znanje dal, da jej je bil usmiljenje skazal.

Keršanski mladenči in deklice! varujte se skerbno vsake slabe družinje in razuzdane tovaršije; varujte se skerbno preprijaznega pečanja z osebami drugega spola že o belem dnevu, še vse bolj pa o ponočnem času. Poglejte, če je clo puščavnik padel in sveta deklica grešila po takem potu, menite kaj le, da bi vi ne mogli grešiti? Ali si mar ti, keršanski mladeneč! pobožen, kakor kak puščavnik? In ali si ti, keršanska deklica! bogaboječa, kakor kaka svetnica? In ko bi bila tudi res ravno tako pobožna in bogaboječa, kakor so bili svetniki in svetnice, bi vendar-le po takem preprijaznem, sosebno ponočnem pečanju z osebami drugega spola le lahko omadeževana postala vaša duša! — Keršanski mladenči! nikar brez potrebe in brez posebnega poštenega opravila po noči iz hiše ne hodite. Keršanske deklice! ne dajte po noči nikomur k sebi hoditi. Tama je sovražnica deviškega življenja. Noč ima svojo moč. Se po noči zapeljivcem glasiti, jim odpirati, in se ž njimi pečati, pravi se dušne tolovaje ali roparje pod streho puščati. Kdor sam pri sebi pravi: „Kdo me vidi? Tama me obdaja, in stene me zakrivajo, in nihče za menoj ne pogleduje, koga bi se bal?“ taki človek ne pomisli, „da oko Najvišega vse vidi, in — da so Gospodove oči veliko svitlejše, kakor solnce, da ogledujejo vse človeške pota (in globočino brezna), in da gledajo ljudem v serca v najskrivniše kote. Zakaj Gospodu Bogu je bilo vse znano, preden je bilo vstvarjeno, in tako on tudi po tem vse pregleduje.“ (Sirah 23, 25—29.)

3. Oh, ljube duše! če kdaj srečne biti želite, varujte se greha, sosebno nečistega greha in vsega, kar v nečisti greh napeljuje! Varujte se prederzne, gizdaste in nesramne noše ali obleke; varujte se lenobe, ki je mati vsake pregrehe, sosebno pa nečistosti; varujte se nezmernosti v jedi in pijači, ktera derva nanaša na nečisti ogenj; varujte se prerazvajene in nespodobne tovaršije, posebno z drugim spolom, da ne padete v zaderge, ktere vam satan sam nastavlja po takih tovaršijah! Delajte nemudoma in radi; oblačite se spodobno in ponižno; živite zmerno in trezno; deržite se zveličavne samote, da bote ljubljenci božji in vseh poštenih ljudi, krona staršev, hvala sorodovine, svoje fare čast, sreča domače dežele in veselje svetih nebes! Amen.

LXIV. Keršanski nauk.

V šesti zapovedi je prepovedano vse to, kar v nečistost napeljuje: (na dalje). — Nespodobni pogledi.— Poslušanje nespodobnih besed in nesramnih pesem.— Obiskovanje gledišča. — Branje pohujšljivih bukev.— Ples.

1. V nečistost napeljuje:

a) prederzna gizdasta in nesramna noša ali obleka,

b) lenoba, ki je mati ali vir vsake pregrehe,

c) nezmernost v jedi in pijači,

d) prerazvajene in nespodobne tovaršije, posebno z drugim spolom.

Od vsega tega smo obširniši nauk slišali že zadnjič. — Danes pa bomo od te reči še na dalje govorili.

2. V nečistost napeljujejo:

e) nespodobni pogledi. — Velika dobrota božja so nam zdrave oči, in da so nam oči res prav potrebne, mi ni treba skazovati. Usmiljenjavreden revež je, kdor nima zdravega pogleda, in še vse veči siromak je, kdor je popolnoma slep. Vsemu temu vkljub so pa vendar-le oči tudi neizrečeno škodljive, ako jih vedno v berzdah nimamo; zakaj oči so okna, skoz ktere smert pride v dušo; oči so pot, po kterem nam nespodobne misli dohajajo v glavo; za mislimi pa pride razveseljevanje, za razveseljevanjem poželjenje, za poželjenjem prizadevanje vživati tiste reči, ktero je gledalo oko. — To je sicer res, da nam Bog oči ni dal zato, da bi zmerom mižali; pa je tudi to res, da nam Bog oči ni dal zato, da bi prepovedane in grešne reči ogledovali in hudo poželjenje vžigali ž njimi v svojem sercu. Dal nam je Bog oči zato, da jih obračamo v božjo čast, sebi in bližnjemu v blagor in prid. Radovoljni pogledi pa, s kterimi se hudo poželjenje vnema in pase, in kteri človeku v spodtiklej služijo in v padec pripomorejo, so vselej pregrešni. Porok tega nam je božja beseda in obilni žalostni zgledi.

Že v stari zavezi pravi modri Sirah (9, 8. 9.): „Oberni svoj obraz od nališpane ženske, in ne pogleduj po ptuji lepoti; zavoljo ženske lepote se jih je že veliko pogubilo, in iz nje se poželjivost kakor ogenj vnema.“ Prerok Jeremija tudi žaluje v svojih žalostnih pesmih (3, 51.) in pravi: „Moje oko mi je življenje vzelo, mi je dušo oropalo zavoljo vseh hčer mojega mesta.“ Še razločniši govori o tem Jezus sam, rekoč: „Jaz pa vam povem, da vsak, kteri ženo pogleda, da je požélí, je že prešestoval ž njo v svojem sercu.“ (Mat. 5, 28.). K temu pristavlja sv. Hieronim: „Večkrat en sam nečist pogled poropa duši življenje“, to je: nedolžnost, mir in pokoj. Učeni Tertulijan govorí: „Nikakor ni mogoče, da bi pravoveren kristjan radovoljno svoje oči obračal v žensko obličje, in bi pri tem ne bil omadeževan z nobenim grehom.“ In sv. Avguštin pravi: „Kakor hitro oči v pogledih razveseljevanja iščejo, poprime se pregreha serca.“

Zraven božje besede nam tudi obilni žalostni zgledi zadosti terdno spričevanje dajejo, kako nevarni in škodljivi da so nespodobni pogledi. Oj koliko je ljudi, kterim so taki nespodobni pogledi poropali čistost serca, božjo prijaznost in dušni mir in pokoj! Ne bom vam v misel jemal nesrečne Eve, naše perve matere, ktera je neprevidno in nespametno ogledovala prepovedani sad, dokler je po tem ogledovanju hudo poželjenje ne premaga, da seže po prepovedanem sadu, in ga uterga in jé. Tudi vam razkladal ne bom, kako da je kralja Davida, ki je bil sicer pobožen mož in bogaboječ, en sam nepreviden pogled pripravil v prešestovanje in ubijanje. Ravno tako vam pripovedoval ne bom, kako da je tista dva nesramna starca po nespodobnih pogledih premagalo hudo poželjenje, da sta hotla po sili v greh pripraviti nedolžno Suzano. Opomnil bom le, koliko strašno vojsko da je sv. Hieronim imel sam seboj in s svojim hudim poželjenjem zavoljo nespodobnih pogledov. Le poglejmo ga svetega moža tam v Betlehemskem berlogu. Njegove oči so vse vderte, ker jim tudi po noči spanja ne privošči; ustnice mu komaj-komaj pokrivajo zobe in sama gola koža mu visi čez suhe kosti zavoljo neznanega njegovega posta. Ana se le najpotrebniše hrane; le samo zelišča in koreninice vživa, in še te le po pičlem. Le sama voda mu služi v pijačo, in za ležišče ima golo zemljo, kamen pod glavo. In vendar le sveti Hieronim vsemu svojemu ojstremu spokornemu življenju vkljub zdihuje kakor nekdaj sv. Pavl čez strašno vojsko v svojem sercu. V poprejnih letih je bival sv. Hieronim v velikem Rimskem mestu. Ondi se je bil zagledal v neko plesavko, in ta nesrečna plesavka mu kar nič več ne gre spred oči. Bežal je od ondot v daljno sveto deželo, v Palestino, pa plesavkina podoba gre tudi tjekje za njim, ga v enomer vznemirja, ter mu noč in dan stoji pred očmi. Ne zdi se mu še zadosti, da si z nenavadnim čuvanjem in ojstrim postom razdeva poželjivo telo, ampak se zraven tega tudi še s terdim kamnjem bije po persih, da bi si nesrečno podobo spravil spred duše in nazaj dobil zgubljeni mir in pokoj; pa prazno in netečno je vse njegovo prizadevanje: podoba ne zgine, in Rimljanka pred njim stoji, naj se že sv. Hieronim znajde v svojem nevljudnem berlogu ali na trudapolnem potovanju, naj si je o belem dnevu

ali o tamni noči, in še clo v spanju ali v sanjah mu nadlego dela. Poglejte, kakošen strašen boj je en sam nepreviden nespodoben pogled zbudil v sercu velikega cerkvenega učenika, sv. Hieronima.

Še neko drugo prigodbo naj vam vzamem v misel, ki jo pripoveduje častiti oče Segneri. Neka ženska je pregrešno znanje imela z mladenčem. Zdaj pa tista ženska za smert obolí, pošlje po duhovnega in se z Bogom spravi vsa skesana. Na to pa pred se pokliče unega mladenča, s kterim je imela prepovedano znanje, ga pred se pokliče s tim namenom, da bi tudi njega pregovorila v pokoro in poboljšanje. Pa kaj se zgodí! Kakor hitro mladenča zagleda, ob tla je mahoma vsa njena pokora, hudo poželjenje jej na novo v sercu oživi, in vsa omamljena od hude strasti mu reče: „O ljubi moj! vedno sem te rada imela, zdaj pa te še rajši imam kakor poprej. Vem sicer, da bom v pekel verženа zavoljo tebe; toda ljubezen do tebe me je tako močno prevzela, da nič ne porajtam, če bom tudi na vekomej zaverženа zavoljo tebe.“ To reče in dušo izdihne. Vidite nespodobnih pogledov strašni žalostni konec!

Kar sem vam zdaj od nespodobnih pogledov povedal, pa ne velja le samo od pogledov na žive ljudi, ampak velja tudi od ogledovanja mertvih podob in slik.

Tudi mertve podobe, naj so že ali iz kamnja ali lesa izsekane ali pa na papir ali platno naslikane, imajo čudno moč do človeškega serca, in kar še clo beseda ne stori, stori marsikterikrat nespodobna podoba. „Mladeneč zagleda na steni podobo, ktera mu Cevzevo prešestovanje postavlja pred oči, in tolika veljava (ter veljava najvišega zmed neverskih bogov) ga tem hujši vnema za nesramno razveseljevanje“, pravi sveti Avguštin. In že neverski Terencij je dobro spoznal, da nesramne podobe mlade ljudi vnemajo, v djanju zverševati to, kar vidijo na takih nesramnih podobah.

Ker so po tem takem nespodobni pogledi tolikanj nevarni in škodljivi, ni čuda, da so pobožni, ter za svoje zveličanje skerbni ljudje vsegdar skerbno pazili na svoje oči, in jih nikdar

nikoli niso obračali po nespodobnih krajih ali nevarnih rečeh. Bere se od sv. Ludovika, ki je bil sin Neapolitanskega kralja in škof v mestu Toulouse, da razun svoje matere nikdar nikoli nobene ženske ni v obraz pogledal. — Sv. Filip Nerejčan ni nikoli nobenih nečistih skušnjav imel, in to zato ne, ker je skerbno-skerbno pazil na svoje oči. In ko mu nekdo reče, da se mu že priletnemu na stare dni ni več treba tako skerbno varovati, zaverne ga sveti mož in mu pravi: „Smert mi ni še zatisnila oči, in ona mi še zmerom lahko skoz oči v dušo pride!“ — Nedolžni mladeneč, sv. Alojzij, je tako skerbno varoval svojih oči, da še clo svojih bližnjih sorodovink ni poznal in si še clo svoji lastni materi v obličje pogledati ni upal.

Vsega tega vam ne pripovedujem zato, da bi morali tudi vi ravno tako delati, in da bi nobenega človeka drugega spola v obličje ne pogledali; ampak vam vse to povem le zato, da se iz teh zgledov učite, kako močno so nekdajni kristjani ljubili sveto čistost, in kako močno so se, da bi sveto čistost obranili, varovali nespodobnih pogledov, kteri vnemajo hudo poželjenje in napeljujejo v nečistost.

Varujte tudi vi, ljubi moji! svojih oči, in se nikar prešerno ne ozirajte po drugem spolu in po nevarnih rečeh. Kakor blisk večidel umorí tistega človeka, kterega zadene; ravno tako umorí nesramen pogled nedolžnost mladega serca. Človek začerni, v kterega vdari, in velik smrad strela napravi; tudi sveto čistost nesramno oko zatamní in gerdobo nečistosti vnema med možkimi in ženskami. Nikar ne recite: „Ako človek vidi kako nevarno reč, mora le samo pazen biti, da se v tem nič ne pregreši“; in nikar se ne izgovarjajte, rekoč: „Kolikokrat sem že vidil kake nevarne reči, in vendar nisem pri tem nobenih slabih misel imel in hudih želja!“ Zakaj povem ti, da ti tvoji pogledi niso bili dobri, ker nevarne reči brez vse potrebe ogledovati se pravi Boga skušati, in kdor nevarnost ljubi, ljubi tudi greh. Poslušajte, kaj sv. Krizostom o tem govori: „Pogledi vtegnejo biti tudi spodobni in nedolžni; pri vsem tem pa vendar le ne morete nikoli zadosti nazaj deržati svojih oči. Morebiti se bote enkrat ali drugikrat ubranili

slabih vtislejev, kteri po navadi nasledujejo nevarne poglede, na zadnje pa bodo vendar le nečisti ogenj vžgali v vašem sercu; vnel se bo v njem kakor v kakem plavžu in bo napravil velik požar... Kakor mi otroka, ki ga zagledamo z nožem v rokah, postrahujemo, akoravno si ni še nobene škode naredil, in mu prepovedujemo, da posihmalo ne sme nič več noža v roke vzeti; ravno tako nam tudi Bog prepoveduje nespodobne poglede še clo, preden se pregrešimo, da modro in previdno živimo, in se tako obvarujemo greha.“ Vzemimo si tudi mi k sercu modre besede, ki jih je pobožen minih, častitljiv starček, govoril svojemu mlademu tovaršu, rekoč: „Moj sin! varuj svojih oči, in se nikar ne oziraj po drugem spolu. Vedi, da se sol iz vode dobiva; ali kakor hitro se z vodo spet združi, raztopi se in popolnoma razgubi. Tudi mož je sicer iz žene vzet; ali kakor hitro se z ženo združi, razveže se njegova strast in ga vgonobí.“ Posnemajmo bogaboječega Joba (31, 1. 2.), ki pravi: „Zavezo sem storil s svojimi očmi, da bi clo ne mislil ne na devico. Zakaj kakšen del bi imel Bog zgoraj v meni in kakšen delež Vsegamogočni iz visokosti“, to je: Kako bi mogel Bog biti moj, in jaz njegov, ko bi čistosti serca ne imel? Hitro obračajmo svoje oči od takih reči, ktere nam skušnjave narejajo, da grešili ne bomo; ako bi bili pa kdej radovoljno obračali svoje oči po takih rečeh, ktere so nam slabe misli v glavi budile in hude želje vnemale v sercu, in nas morebiti še clo v kak greh zapeljale, obžalujmo iz serca tudi vse take poglede, se jih odkritoserčno spovejmo, in se jih posihmalo skerbno varujmo, da se tudi od te strani ne bomo pregrešili zoper šesto božjo zapoved!

V nečistost napeljuje:

f) poslušanje nespodobnih besed in nesramnih pesem. — Človek se tudi z ušesi lahko pregreši zoper šesto božjo zapoved, ako namreč posluša take reči, kterih bi poslušati ne smel. Zakaj kakor ni dovoljeno kaj nespodobnega govoriti, ravno tako tudi ni dovoljeno kaj nespodobnega poslušati. In neizrečeno škodljivo je poslušanje takih nespodobnih reči. Modri Sirah (28, 28.) torej pravi: „Zagradi s ternjem svoje ušesa;

hudobnega jezika nikar ne poslušaj“; zakaj: „malopridni pogovori skazijo dobro zaderžanje“, piše sv. Pavl (I.Kor. 15,33.). Oj kolikokrat se prigodí, da pridejo mladi ljudje še vsi nedolžni v kako slabo tovaršijo. Ondi slišijo kako nespodobno besedo ali kako nesramno pesem; in nespodobna beseda in nesramna pesem jim v sercu zbudi hudo poželjenje, ktero je dosihmalo še mirovalo in jim ni nepokoja delalo. In akoravno za poslušanjem takih nespodobnih reči nečistosti kar naravnost v djanju ne doprinesejo, vtegnejo se vendar le v mislih pregrešiti in z željami. Prav dostikrat pa se tudi prigodi, da se človek po poslušanju nespodobnih besedi ali nesramnih pesem kar naravnost v djanju pregreši zoper sveto čistost. Sv. Bernard pravi: „Nečisto govorjenje človeka hitro oskruni, in kar on posluša, to tudi sčasoma stori.“ In sv. Hieronim pristavlja: „Kdor ima dopadanje nad nespodobnim govorjenjem, tudi ni več daleč od nespodobnega djanja.“ Kako škodljivo da je poslušanje nespodobnih reči, naj vam pokaže naslednja povest. V mestu Pariz na Francoskem je živel mladeneč, ki je bil ves nedolžen in pobožen in tako lepega zaderžanja, da ga je spoštoval in rad imel vsakdo, kdorkoli ga je poznal. Hodil je v šolo, in se je učil tako pridno, da so ga učitelji drugim učencem v zgled postavljali, in učenci, ki so ga zavoljo njegovega ponižnega in priljudnega obnašanja ljubili, so se tudi res nad njim razgledovali. Enkrat ga povabijo na neko razveseljevanje. Mladeneč se sicer ni bal, da bi se pri tem kaj hudega godilo, pri vsem tem pa vendar le noče iti na tisto veselico. Ker pa le silijo in silijo v njega, se na zadnje vda in gre. Vsi so bili veseli in židane volje. Jedli so in pili in potem še zapeli. Iz pervega ni bilo nič napačnega vmes; na zadnje pa, kakor se le rado zgodí pri enakih veselicah, jeli so vmes tudi umazane pesmi popevati in nesramne besede vpletati med poštene, in to tem hujši, tem dalj ko so bili skupaj. Pozno v noč se razidejo in tudi mladeneč gre domu. V posteljo se vleže, pa ne more zaspati. Glava mu je vsa polna nespodobnih reči, ki jih je slišal, in serce vznemirjeno od hudega poželjenja, kterega so razdražile nespodobne pesmi in besede. V strašnem boju se znajde njegova duša in v neznanem nepokoju mu plava serce. Semtertje se premetava na postelji, zdaj na to zdaj na

uno stran se obrača; pa pokoja vendar le ne najde. Vzdigne se iz postelje, ves divji po spavnici divja, in se na zadnje ves zbegan spet v posteljo vleže. Zdaj potihne v njegovi spavnici. Mislili so, da je zaspal. Ali ko zjutraj ob navadni uri ne vstane, gredo ga klicat in budit, pa — oj strah in groza! — mertvega najdejo na postelji. Po poslušanju nespodobnih reči vsemu zbeganemu in vznemirjenemu je žila počila in po njem je bilo.

O ljube duše! nikar tedaj ne nastavljajte svojih ušes nespodobnim besedam. Ne recite, da vas taka nesreča zadela ne bo, kakoršna je zadela unega mladenča. Božja roka tudi zdaj ni še prikrajšana, in božja pravica vtegne človeka dohiteti, kedar si je najmanj svest. Nikar se ne izgovarjajte, da se vas tako govorjenje ne prime, in da vam gre pri enem ušesu noter, pri drugem vun. Ako bi vam tudi res šlo nesramno govorjenje drugih pri enem ušesu noter in pri drugem vun, ga vendar le poslušati ne smete že zato ne, ker je nevarno. Grešne nevarnosti pa se mora človek ogibati, da v njej ne pogine.—Kedar človeka piči kaka strupena žival, ga po vsem životu spreleti neka vročina, in kmalo na to mu začne slabo prihajati; ravno tako tudi tebe, ljuba duša! rudečica oblije, kedar kaj nesramnega slišiš, dokler še nedolžno živiš. Gerda beseda rani tvoje serce, in tvoja vest te svari, ter ti velí, da si v nevarnosti. Ne poslušaj tedaj nesramnih gerduhov, naj že marnjajo ali tiho ali na glas. Njih gerlo je odpert grob (Psalm. 5, 11.) in njih jezik strupena pšica tiste lažnjive kače, ktera je naše perve starše v greh zapeljala. Kdor se jih skerbno ne varuje, bo zapeljan; hitro bo umerla njegova nedolžnost. Pošteni mladeneč, sveti Bernardin, je nečimurno govorjenje tako močno sovražil, da se v pričo njega kaj nespodobnega ziniti nikdo podstopil ni. Ako so njegovi malopridni tovarši kaj nespodobnega vganjali in zagledali, da on pride, hitro so jenjali, ter djali: „Tiho fantje! Bernardin gre.“ To je lepo! O da bi tudi pri nas vsi mladi ljudje ravno tako sramožljivi bili kakor sv. Bernardin.

V nečistost napeljuje:

g) obiskovanje gledišča. Od tega bi mi ne bilo treba nič v misel vzeti, ker mi Slovenci gledišč skoraj da nimamo. Tolikanj več pa jih imajo Nemci in drugi narodi. Clo med nami Slovenci imajo Nemci svoje gledišča. In ker se včasih vendar le primeri, da kak Slovenec, ki nemški zna, zaide v nemško gledišče, mi bodi dovoljeno, da tudi od gledišč spregovorim par besedi. Kakor so gledišča dandanes vravnane, so večidel čistosti zlo zlo nevarne. Nesramna noša igravcev, njih nespodobno obnašanje in spodtakljivo govorjenje le prepogostoma smertno rano useka nedolžnemu sercu. Ravno zato nas sveto pismo, nas sveta cerkev in sveti cerkveni učeniki z enim glasom svarijo pred takimi pohujšljivimi igrami po gledišćih. Lepo nas opominja učenec ljubezni, ter pravi: „Ne ljubite ne sveta, ne tega, kar je v njem; zakaj vse, kar je na svetu, je poželjenje mesa in poželjenje oči in napuh življenja, ker ni iz Očeta, ampak iz sveta.“ (I. Jan. 2, 15. 16.) Sv. Ciprijan uči: „Kdor čist gre v gledišče, verne se nečist iz gledišča.“ In učeni Salvijan govorí: „Kar se v gledišču godi, naravnano je tako, da nikdo ne more od tistega ne govoriti, in še clo misliti ne na tisto, da bi se pri tem ne omadeževal. Druge pregrehe nam večidel le posamezne dele v posest vzamejo, postavim: nespodobne misli našega duha, nesramni pogledi naše oči, brezbožne besede naše ušesa . . .; v gledišču pa ne ostane brez zadolženja noben del, ker se nam omadeževa naš duh, naš posluh in naš pogled s tim, da imamo poželjenje, in s tim, da poslušamo in gledamo.“

V nečistost nas napeljuje:

h) branje pohujšljivih bukev, v kterih se beró nesramne, spodtakljive in pohujšljive reči. Ljubi kristjan! nikar ne misli, da je vse gotova resnica, kar v zapeljivih bukvah natisnjenega bereš. Kakor ima hudoba na svetu svoje pomagavce, kteri mu zapeljujejo ljudi, ki jih sam zapeljati ne more; ravno tako ima tudi svoje pisarje, kteri za njega pišejo, in po svetu prodajajo dušen živež, ki je z duhovnim strupom namešan.

Med nami Slovenci še, Bog bodi zahvaljen, dosti takih pohujšljivih bukev ni, zapeljivih nemških bukev pa je sila veliko. — Dobre, svete bukve so res velika dobrota božja. Kakor srečen je, kdor zvestega prijatla ima; ravno tako srečen je, kdor lepo brati zna. Svoje lepe bukve lahko vsaki čas v roke vzameš, se razveseljuješ lepih reči v njih zapisanih, in si ohladiš svoje žalostno serce. Pa kakor nas zapeljiv prijatel lahko ogoljufa, v časno in večno nesrečo potisne, ako se njemu v roke damo; ravno tako nas škodljive bukve oslepijo, v zmote, v hudobije, v časno in večno nesrečo spravijo. Toraj je skerbna mati, sveta katoljška cerkev, zapeljive bukve brati pod velikim grehom prepovedala. Kdor hoče tedaj pošten in srečen biti, ne sme v roke vzeti vsakih bukev, ki se mu ponujajo. Ni vse zdravo ne, kar ljudje hvalijo. Preden take nove ali pa sebi neznane bukve bereš, pokaži jih modrim učenikom, poštenim staršem in spovednikom, da se iz njih strupa ne navžiješ še poprej, preden bukve poznaš.

V nečistost napeljuje:

i) ples, ki je le redkoma brez greha. Ako vzamemo ples le kar umetnost, da zna kdo svoje noge obračati natanko po godbinem glasu, bi tak ples sam ob sebi pregrešen ne bil, ampak bi spadal le med ravnotere djanja, ktere same ob sebi niso ne dobre ne hude. Pri nekterih ljudstvih pa je ples spadal še clo med pobožne opravila. V svetem pismu beremo, da so clo Izraelske žene z Marijo, Arcnovo sestro, vred z bobnom v roki plesale, ter hvalo prepevale Gospodu, da je v rudečem morju pokončal sovražne Egipčane. (II. Moz. 15, 20. 21.) Tudi kralj David je ves vesel poskakoval in plesal pred skrinjo zaveze, kedar se je to Judovsko svetišče prenašalo v Jeruzalem. (II. Kralj. 6, 14.) Taki plesi, se ve, da niso bili pregrešni, ampak so bili še clo Bogu všeč in dopadljivi. Toda ples, kakoršen se dandanašnji nahaja med ljudmi, ples s svojim slabim namenom, s svojo zapeljivostjo in razuzdanostjo, in s svojimi žalostnimi nasledi se nikakor ne more poterditi. Tak ples je morivec deviške čistosti; angeljvarh se nad njim joka, peklenski zapeljivec pa svojo radost in svoje veselje ima. Veliko jih

zdravih in nedolžnih plesati začne, malo-malokdo brez dušne ali telesne škode plesati neha. Navadni ples spravlja truplo pod zemljo, dušo pa v pekel. Naj bi od smerti vstali vsi, ki jih je zapeljivi ples mladih pomoril in pogubil, od strahu bi noben pameten človek ne plesal več. Nedolžnost na plesu umira, in umerje večidel po potu domu. Plesavki za plačilo je bila svetemu Janezu Kerstniku glava odsekana: plesavcu za plačilo zapeljana deklica svoje devištvo da. Pobožnost tebe na ples ne spravlja, nedolžnost tebe na rajanje ne spremlja; le zapeljivost te vleče, in skrivna nasladnost te plesati uči. — Ako vprašaš, zakaj plešejo? ti bodo rekli: „Za kratek čas in dobro voljo.“ Ali slabo kratkočasovanje in slaba dobra volja je, če po tisti človeka ves život bolí in njegova duša škodo terpi. — Ako vprašaš, kdaj se pleše, zvedel boš, da večidel po noči. Bog je pa noč stvaril, da počivamo in ne, da norimo. Po noči se plesavci preveč potijo, se prehladijo, ali prenaglo napijejo in zbolijo. Serce jim klopoče, kakor bi hotlo persi raznesti, in goni kerv po žilah kakor burja valove. Kri se skali, večkrat clo razlije. Kdo zamore prešteti število nesrečnih plesavcev, ki so zdravi plesati začeli, bolni nehali in mladi pomerli! — Največ se pleše o svetih nedeljah, o shodih, clo po božjih potih, in tako se dvakrat hujši greší. In če prav po pameti pomisliš, kako se na raju godí, boš sam spoznal, da se v sredi med plesavci peklenski sovražnik verti. Razuzdano rajanje je še zdaj krivo, da je mnogoteri mlad človek v greh zapeljan, časno in večno nesrečen. Na plesu peklenski sovražnik svoj poboj ima; nekoliko jih pobije, nekoliko smertno rani; le malo jih brez škode iz plesišča gre. Zato pravi sv. Krizostom: „Ako bi toliko svitlih zvezd na nebu bilo, kakor se je že grehov na raju zgodilo, bila bi tamna noč svitlejša kakor beli dan.“ Ložeje je beli sneg v goreči peči ohraniti, da se ne raztopí, kakor na raju vbraniti se greha, ki nedolžnost serca umorí. Zato vsi modri in sveti učeniki mlade ljudi svarijo, naj se varujejo plesa, na kterem je toliko nevarnost za dušo in telo, dobička pa nobenega ne. „Kdo je kristjane plesati učil?“ vprašuje sv. Jefrem, „sv. Peter gotovo ne, ampak sama peklenska kača. Ples oslepí možke, pogubí ženske, zatere nedolžnost.“ Za tega voljo so še clo neverniki ples zaničevali,

ter so djali, da nihče ne raja, kakor tisti, kteremu se pamet moti. Če tedaj hočeš pameten biti, boš te nauke rajši poslušal, kakor bi nesrečo poskušal, ktera te na plesu čaka, in s ktero Bog plesavcem protí, rekoč: „Zato, ker ste z rokami ploskali in z nogami udarjali; — vas bom s svojo roko udaril in . . . zaterl.“ (Eceh. 25, 6. 7.) Ako že rajaš na kaki domači dobri volji v pričo staršev ali poštenih gospodarjev, le malo časa pleši, da te ples omotil ne bo. Po pivnicah pa se nikoli ne zasukaj, če hočeš nedolžen in pošten ostati. Boljši je vbogajme dati, kakor pa godcem na plesu dajati; boljši je, da ubožčiki za tebe molijo, in ti po ozki stezi v nebesa pomagajo, kakor da tebi godci godejo po široki cesti v peklenski brezen. Zapeljivi svet sicer vse drugač govorí, ali njega poslušati varno ni; zakaj: „Svet preide in njegovo poželjenje; kdor pa storí voljo božjo, ostane vekomej.“ (I. Jan. 2, 17.)

3. Poglejte koliko zanjk nam nastavlja nečistost, ta gerda pregreha. Kamorkoli se obernemo, že preží na nas zaderga, ki nam jo nastavlja nečistost, da bi nas vanjo vjela. O kako skerbni bi morali tedaj biti, da bomo srečno ušli vsem tem nevarnostim, pošteno in spodobno živeli na tem svetu, na unem pa večno srečo v nebesih vživali! „Kdo pojde na Gospodovo goro? ali kdo bo stal na njegovem svetem kraju? (to je: v Gospodovem svetišču v nebesih?)“ vprašuje kraljevi prerok David, in na to vpraševanje si sam ta-le lepi odgovor daje: „Kdor je nedolžnih rok in čistega serca, kdor ne obrača svoje duše v nečimurno, . . . on bo prejel blagodar od Gospoda, in usmiljenje od Boga, svojega rešenika.“ (Ps. 23, 3—5.) O da bi pač tudi mi vsi prejemali blagodar od Gospoda in usmiljenje na dan sodbe! Amen.

LXV. Keršanski nauk.

Nečistosti se moramo varovati zlasti zato, ker je najostudniša in ker je najškodljivša pregreha.

1. Sveta čistost ima sila veliko sovražnikov in sovražnic, kajti neizrečeno veliko je reči, ktere v nečistost napeljujejo. V nečistost namreč napeljuje: prederzna, gizdasta in nesramna noša, lenoba, nezmernost v jedi in pijači, prerazvajene in nespodobne tovaršije, posebno z drugim spolom, nespodobni pogledi, poslušanje nespodobnih besed in nesramnih pesem, obiskovanje gledišča, branje pohujšljivih bukev in ples. Da so vse te reči res čistosti nevarne in da človeka v nečistost napeljuje, ste slišali v zadnjem in predzadnjem keršanskem nauku.

2. Danes pa vam bom odgovor dal na vpraševanje:

Zakaj se moramo zlasti varovati nečistosti?

Nečistosti se je zlasti treba varovati, ker je
I. najostudniša, in
II. najškodljivša pregreha.

I. Zakaj se nečistost imenuje ostudna pregreha?

Nečistost je ostudna pregreha vpervič zato, ker še pod nečiste živali zniža človeka, ki je stvarjen po božji podobi, pri svetem kerstu posvečen v tempelj svetega Duha, ter Bogu posvečen ne le samo v ozir duše, ampak tudi v ozir telesa, in v sveto čisto življenje namenjen. Sv. Bernard pravi: „Ako se človek častilakomnosti vda, greší tako, kakor so angelji grešili; ako je lakomnosti podveržen, greší, toda greší le po človeško; ako se pa nečistim, mesenim sladnostim prepusti, greší, toda greší kakor (nemo) živinče. In ako človek po živinsko greší, tudi nič več nima tistega razsvitljenja, tiste du-

hovne luči, ktera ga razločuje od nespametne živine.“ Ali mar pri tem takem nečistost ni res ostudna pregreha, ker človeka tako daleč zniža in ga tako rekoč v blato pomandra? In, glejte, ravno zato, ker ta pregreha zniža človeka clo pod nemo žival pod nečedno in nečisto žival, imenuje se nečistost, ter ima svoje ime od tega, kar je nesnažnega, nečednega, nečistega.

Nečistost je ostudna v drugič zato, ker je zoperna Bogu in ljudem, in jo studi a) Bog, in jo studijo b) tudi ljudje.

a) Kako da je nečistost Bogu zoperna in ostudna, posnamemo med drugim iz tistih milih besedi, ki jih Bog sam govorí po svojem preroku Jeremiju (žal. pes. 4, 1 – 8.) rekoč: „Kako je otamnelo zlato, (to je: Judovsko ljudstvo), se spremenila najlepša barva (na tem zlatu), razmetani so svetišni kamni (to je: duhovni) po voglih vseh tergov. Otroci sionski (to je: Judje), sloveči, v najčistejše zlato oblečeni, kako so čislani enako perstenim posodam, delu rok lončarjevih, (to je: malo so obrajtani, ravno kakor je malo obrajtana razbita lončena posoda). Saj še morske pošasti odgrinjajo svoje persi, in dojijo svoje mladiče; hči mojega ljudstva pa je neusmiljena kakor noj v puščavi, (to je: Judovske matere ne morejo dojiti svojih otrok, ker so vse oslabele zavoljo pomanjkanja lastne hrane; na videz so enake terdoserčnim nojem ali štravsom, ki ob vsaki, in tudi najmanjši nevarnosti zapustijo svoje mladiče). Jezik tiči dojenčiku na nebesu zavoljo žeje: otroci kruha prosijo in nikogar ni, da bi jim ga lomil. Kteri so sicer sladčice jedli, poginjajo na cestah; kteri so bili v škerlatu izrejeni, blato objemajo . . . Belejši kakor sneg so bili nje Nazarejci (poglavarji, plemenitaži, duhovni), čistejši kakor mleko, bolj rudeči kakor stare slonove kosti, lepši kakor safir. Zdaj pa je bolj čern kakor oglje njih obraz, in ne poznajo se na ulicah; derží se koža njih kosti; posušila se je, in je kakor les.“ Tako prerok žaluje v božjem imenu, ter popisuje žalosten stan Judovskega ljudstva, vmes pa pove, zakaj da je ljudstvo postalo tolikanj revno, neznatno in zoperno Bogu, ter pravi: „Veča je pregreha hčere mojega ljudstva, kakor je bila pregreha Sodome, ktera je bila razdjana v trenutleju, dasiravno se je (človeške)

roke nise bile dotaknile.“ (4, 6.) Te verstice nam zadosti razločno na znanje dajejo, da je med drugimi sosebno nečistost bila tista pregreha, ter pregreha Sodome, zavoljo ktere so Judje v toliko nadlogo prišli, in da je nečistost res ostudna pregreha pred božjim obličjem.

Ravno to resnico nam poterduje tudi naslednja prigodba: Nekega samotarca je enkrat doletela ta posebna milost, da ga je angelj spremljeval na njegovem potovanju. Potoma zadeneta na mertvega psa, ki je že gnjiti začel in je silen smrad od sebe dajal. Angelj se za vse to clo nič ne zmeni, in viditi je, da mu ta smrad ne dela nobene nadlege. Kmalu na to pa srečata nališpanega mladenča, ki je bil ves namaziljen s prijetnimi dišavami; pri vsem tem pa vendar-le angelj kar naravnost na znanje da svojo nevšečnost in zamerzo. In ko ga na to samotarec vprašuje, zakaj da tako dela, odgovorí mu angelj, da ta mladeneč zavoljo nečistosti, kteri je vdan, vse veči smrad od sebe daje pred Bogom in njegovimi svetniki, kakor uni mertvi pes.— Poglejte tako ostudna in zoperna je pred božjim obličjem nečistost. Zato pravi sv. Pavl, da se nečistost med kristjani še imenovati ne sme. (Efež. 5. 3. 4.) in da nečistniki ne bodo nikoli v nebesa prišli. (Efež. 5, 5. I. Kor. 6, 9. 10.)

Tudi iz kazen, s kakoršnimi je Bog nečistnike nekdaj kaznoval in jih še kaznuje, sklene se lahko, kako da Bog to pregreho sovraži, in kako ostudna in zoperna mu je. Ne bom vam pripovedoval, da je vesoljni potop po spričevanju svetega pisma kazen bil za nečistost. Tudi vam ne bom popisoval, da so bile Sodoma in Gomora in druge mesta z vsemi svojimi prebivavci zavoljo nečistosti z nebeškim ognjem pokončane. Ravno tako vam nočem še enkrat v misel jemati, kako da je Bog na en dan pomoriti dal 24.000 Izraelcev, kteri so se bili pregrešili z Moabiškimi ženami. Tudi od Davida nočem govoriti, ki je svojo pregreho sicer spoznal, jo objokoval, in se zavoljo nje ojstro pokoril, pa je le vendar zavoljo nje moral velike časne kazni terpeti. Le samo na to naj vas opomnim, kako da Bog tudi še dandanes že na tem svetu ojstro tepe to pregreho, in kako da se tudi še zdaj spolnuje Gospodovo žuganje, s kterim je žugal njega dni Izraelskemu ljudstvu, rekoč: „Ker si mene pozabil, in me za svoj herbet vergel, nosi tudi ti (kazen

za) svojo pregreho in svojo nečistost.“ (Eceh. 23, 35.) Kdor se hoče o tem prepričati, in morda v domačem kraju nima ravno posebnih zgledov, kako ojstro da Bog pregreho nečistosti marsikterikrat že na tem svetu tepe, naj stopi le v kakem večem mestu v bolnišnico, in naj vprašuje, zakaj da ondi mnogi ljudje tako silne bolečine terpijo, in bo za odgovor dobil, da ravno zavoljo pregrehe nečistosti. Ravno zato je res prav modro storil neki oče s svojim sinom, kteri se je bil razuzdanemu življenju vdal. Hotel je svojemu sinu prav živo pred oči postaviti, kako žalostne naslede da nečistost dostikrat že na tem svetu ima. Peljal ga je tedaj v bolnišnico, in sicer na tisto mesto, na kterem so ležali le zgol taki bolniki, kteri so si bili svoje bolezni in svojih bolečin sami krivi s pregrešnim razuzdanim življenjem. In res je sina pogled na te revne bolnike z na pol gnjilim telesom in neznanimi bolečinami tako močno pretresel in prevzel, da je le malo manjkalo, da ni padel v omedlevico. Oče pa mu reče: „Le pojdi zdaj, nevredni sin! ter ravnaj po svojem hudem poželjenju, in ne bo dolgo, da se boš še srečnega imel, ako tukaj v tej hiši in med temi-le bolniki zavetje dobiš, kjer boš sklenil v strašnih bolečinah, ki si si jih sam nakopal s svojim razuzdanim življenjem, in boš očeta prisilil, da bo Boga zahvalil, da te je vzel iz tega sveta.“ Pogled na usmiljenjavredne bolnike in zraven še očetove rezne besede mladega človeka zavernite nazaj na pravo pot, na kteri je posihmalo tako stanoviten ostal, da je še clo v vojaškem stanu, v kterega je stopil, rajši preterpel vse zasmehovanje in zasramovanje, kakor pa da bi se bil dal v kak greh zapeljati.

b) Pregrehe nečistosti pa ne studi le samo Bog, ampak jo studijo tudi ljudje. Pošten človek te pregrehe še v misel rad ne jemlje, in clo najgerši razuzdanec v pričo poštenih ljudi od nje ne govorí. In sami veste, da se razuzdanca ljudje le radi ogibljejo in da se z razuzdano žensko radi ne pečajo, ker ju imajo za nevredne stvari, ktere ne zaslužijo drugega kakor osramotenje in zaničevanje. Res se tukaj poterdijo besede Sirahove (9, 10.), ki pravi: „Vsaka ženska, ki je nesramnica, pomandra se kakor blato na cesti.“

In kar sveto pismo tukaj z besedo pove, poterduje na drugih krájih tudi z zgledi. Hudobni Amnon je Tamaro nezmerno ljubil; ali kakor močno jo je poprej ljubil, ravno tako močno jo je po storjenem grehu studil. Toliki stud je imel do nje, da je poklical svojega strežaja, in mu rekel: „Verzi jo vun spred mene, in zakleni vrata za njo.“ (II. Kralj. 13, 17.) — Jezabela je bila sicer kraljica, toda vsemu njenemu visokemu stanu vkljub jo je vendar-le vse sovražilo zavoljo njene silne razuzdanosti. Ko je Izraelski kralj Jehu prišel v Jezrahel, kjer je Jezabela stanovala, šla je, in je namazala svoje oči z lepotico, in je nališpala svojo glavo, in gledala skoz okno. Jehu pa je vzdignil svoj obraz proti oknu, in je rekel: „Kdo je tista?“ in dva ali trije dvorniki so se mu priklonili. On pa jim je rekel: „Verzite jo doli“; in vergli so jo, in stena je bila poškropljena s kervjo, in konjske kopita so jo pomandrale. In ko je noter prišel, da bi jedel in pil, rekel je: „Pojdite, in poglejte po uni prekleti, in pokopljite jo, ker je kraljeva hči.“ In ko so šli, da bi jo pokopali, niso drugega našli, kakor čepinjo, in noge, in konce rok. In vernili so se, ter so mu naznanili. In Jehu pravi: „Beseda Gospodova je, ki jo je govoril po svojem hlapcu Eliju, Tezbičanu, rekoč: Na jezrahelskem polju bodo psi jedli Jezabalino meso, in meso Jezabalino bo kakor gnoj na obličju zemlje na jezrahelskem polju, tako, da memogredoči pravijo: Je li to tista Jezabela?“ (IV. Kralj. 9, 30—37.) — Enako zaničevanje, kakoršno je bilo tej malopridni ženski v del, zadeva tudi razuzdanega možkega človeka, zakaj nečistost je tudi pred ljudmi gerda in ostudna pregreha.

Kakor hitro namreč pred svetom očitno postane, da se je človek oskrunil s kakim nečistim grehom, gre mu na zgubo spoštovanje ljudi. Naj si človek poprej, preden se je omadeževal z nečistim grehom, tudi še tako močno sloví, naj si ima tudi več drugih lepih lastnost nad seboj; vendar ga le ljudje nič več tako ne spoštujejo in nič več tako ne obrajtajo, kakor hitro zvedo, da se je ogerdil z nečistostjo, marveč ga vsi zaničujejo, če tudi ne očitno, pa vsaj v sercu; zaničujejo ga ne le dobri ljudje, ampak tudi hudobneži; zakaj tudi hudobni ljudje spoštujejo človeka, ki je lepega zaderžanja in čistega življenja; in če se tudi kterikrat iz njega norca delajo, mu vendar-le v

sercu ne morejo odreči svojega spoštovanja. Človek namreč, ki je čistega in nedolžnega življenja, ima že nekaj posebnega in lepega nad seboj, da mu spoštovanja in časti odreči ne more tudi tak človek ne, ki sam nič več čist ni in nedolžen. Nečistost pa človeka pripravi ob spoštovanje in ob čast pri ljudeh. In če se tak človek, ki je bil v nečistosti zapopaden, tudi spreoberne in poboljša, vendar-le mu zmerom madež ostane, zavolj kterega ga ljudje ne morejo nič več ne tako ljubiti, kakor bi ga bili ljubili, ako bi se ne bil omadeževal z nečistostjo. In če je tudi Bog zavoljo storjene pokore že zdavnej pozabil na njegov greh, ljudje vendar-le nočejo nanj pozabiti, in mu ga radi očitujejo in v oči mečejo, kedar kaj med nje pride. — Poglejte, kako dostikrat nečisti grehi človeku na pot hodijo!

II. Kakor je pa nečistost od ene strani najostudniša, je od druge strani tudi najškodljivša pregreha.

Zakaj se imenuje nečistost najškodljivša pregreha?

Nečistost se najškodljivša pregreha imenuje zato, ker ima za seboj neizrečeno žalostne naslede a) za telo in b) za dušo.

a) Za telo je nečistost škodljiva v pervič zato, ker silno slabí telesne moči, zdravje spodjeda in spodkopava, in človeka prezgodaj v grob položí. Sveto pismo pravi: „Kdor se nečistnic derži, je hudoben; gnjiloba in červi se ga bodo polastili, in v velik zgled bo postavljen, in veržena bo njegova duša iz števila živih.“ (Sir. 19, 3.) In učeni zdravnik Tissot terdi, rekoč: „Nobena nalezljiva bolezen tako hudo ne razdeva natornih telesnih moči, mladosti tako silno ne oslabí, . . . in človeškega življenja tako močno ne skrajša, kakor ga razuzdana ljubezen.“ Človek, ki je nečistosti vdan, je v tistih letih, v kterih bi mogel biti najmočnejši in najkrepkejši, že ves obnemogel in oslabel.

Ko se je imel Aleksander Veliki v boj spustiti s svojo vojsko nad vse obilnišo vojsko Perzijanov, ki so bili vsi mehkužni in nečistosti vdani, rekel je svojim vojščakom: „Tamkaj le

stojí sicer veliko sovražnikov, a ne vojščakov (junakov)!“ — Kdo ne pozna silnega Samsona, ki je bil svoje dni najsilniši junak, najstrašnejši mož v Izraelu? ki je s silno svojo močjo sam potolkel celo sovražno vojsko, da so sovražni vojščaki padali pred njim, kakor bi bila božja strela vanje udarjala? Pa, glejte, kako slab in nezmožen je postal ta slavni junak, kakor hitro se je bil nečistosti vdal! Postal je reven suženj svojih sovražnikov, zaničevan in zasramovan od tistih, kterim je bil v strah in trepot, dokler ga nečista ljubezen do Dalile ni omehkužila in ob moč pripravila. (B. Sodnikov 16.)

V drugič je nečistost za telo škodljiva tudi zato, ker večidel podira tudi časno srečo. Nečistniki namreč po navadi ne delajo radi, so zraven tega tudi radi nečimurni v obleki, potratni v jedi in pijači, ter zapravljivi, kakor zgubljeni sin, ki je z nečistnicami zapravljal svoje premoženje, dokler ni vsega zapravil. (Luk. 15, 30.) Zraven tega jim Bog marsikterikrat odtegne časno srečo, ter jim ne da svojega blagoslova, in tako se zgodi, da se marsikterikrat revščina in pomanjkanje kar naglo pomikata za njimi. Ljudje dandanes prav dostikrat tožijo in tožijo, da so davki veliki in dacije obilne, in ne moremo reči, da resnice ne govorijo; pri vsem tem pa moramo vendar le tudi pritegniti, da je resnična tista beseda, ktero je neki moder starček v Parizu na Francozkem spregovoril ljudem, ki so čez hude čase in obilne davke tožili. Rekel jim je: „Kako je to, da tožite čez velike davke, ki jih gosposki odrajtujete, zraven tega pa plačujete vse veče davke od takih reči, kterih še v misel ne vzamete? Lenoba, gizdava obleka, samopašnost in vsaka razuzdanost, ki je v zvezi z (nasladnostjo), vam pobirajo gotovo šestkrat toliko, in šestkrat več, kakor bote zamogli plačevati pri nadaljnem takem ravnanju!“

b) Še vse bolj žalostne naslede ima nečistost za dušo.

Nečistnik zgubi v pervič dušni mir in pokoj. „O revni človek, kako usmiljenja vreden si ti!“ zdihuje sv. Krizostom nad slehernim nečistnikom. „Pokaži mi pri vseh svojih dneh in nočeh le eno samo uro, ktera ti je bila popolnoma mirna!“ Veselje, ki si ga nečistnik vžije pri svoji nečistosti, ima zares nezmerno

rajdo britkost za seboj. Kralj David je svoje prešestovanje tako močno, tako britko in tako stanovitno objokoval, da je vroče solze pretakal sleherno noč. O njem govori sv. Efrem, in pravi: „Le eno noč je grešil; jokal pa je vse noči.“ Tako obilne solze je pretakal, da je bila vsa mokra njegova postelja. (Psalm. 6, 7.) Poglejte, s toliko dušno britkostjo plačuje nečistost svoje služabnike! In temu se kar nič ni čuditi; zakaj človek, ki se z nečistostjo ogerdí, zgubí spoštovanje do samega sebe. On potlej samega sebe nič več nima tako rad, kakor se je poprej imel. In če v tudi nečistosti vžije kako sladkost, vendar le mu je zmerom žal po zgubljeni nedolžnosti, in to tem bolj, ker vé, da je nikoli več nazaj ne bo dobil. Vsak spozna, da je bilo takrat zanj najboljši in najprijetniši, in da je bil najbolj pokojnega in veselega serca, dokler se še s tim grehom soznanil ni. Od tistega časa pa, kar se je bil s tim grehom oskrunil, peče ga vest in grize, in ima veliko strahu in skerbi, serčne žalosti in dušne britkosti, ktera mu pokoja ne da ne po dnevu ne po noči, ne v tovaršiji ne v samoti. Zdi se mu, da vsakdo vé, v kolike grehe je padel, dasiravno nobeden pričujoč ni bil, kedar je grešil. Taka, glejte, se godi človeku, kteri se je z nečistostjo omadeževal! — Vendar je pa tak nepokoj in taka nezadovoljnost s samim seboj še dobro znamnje, ktero spričuje, da človek svoje grešno življenje spozna, da ga peče in priganja delati pokoro. Ako pa človek nečisto živi, in vendar vsega tega nepokoja in vse te nezadovoljnosti s samim seboj nič več ne čuti, tedaj je to neizrečeno žalostno znamnje, ktero spričuje, da človek velikosti svojega greha in njegove gnjusobe ne pozna, da hodi že gladko po potu proti pogubljenju naprej, in ne vem, kaj bo za njegovo zveličanje, ako ga ne sreča posebna milost božja!

Drugi žalostni nasledek za dušo nečistnikovo je ta, da se nečistnik težko težko kdaj resnično poboljša. Sv. Tomaž pravi: „Nečistost je tista pregreha, ktere se človek težko kdaj več znebi.“ In to zato, ker nečistost grešnika oslepí, da svojega žalostnega stanu ne spozna, in ker mu serce zakerkne in oterpnjeno naredí. Da se nečistnik resnično spreoberne, treba je tedaj od božje strani veče in posebne nenavadne milosti, od njegove strani po večega in posebnega prizadevanja, ako

se hoče tega greha znebiti; na to in uno pa se je le težko zanašati. Od Izraelcev govorí prerok Ozej (5, 4.): „Oni ne obračajo svojih misel, da bi se vernili k svojemu Bogu; ker nečisti duh je med njimi, in Gospoda ne spoznajo.“ — To lastnost ima sicer vsak greh, da um zatamni, vendar pa ga nečistost zatamní še najbolj. V pametnem, treznem človeku gospoduje um čez poželjivo meso; v nečistem človeku je pa to ravno nasproti, ker v njem poželjivo meso gospoduje čez um; um je suženj poželjivega mesa, in ravno zato zaide človek v nespametne in nerodne rečí. Kar je božjega, mu je toraj zoperno; duhovščina in drugi ljudje, ki ga zaderžujejo, so mu sitneži; njihove besede so mu prazne zmišljave; za spodobnost in poštenje mu ni mar, ker oslepljen, ki je, ne spozna, kaj mu je v prid. Ravno zato je pa tudi takega zaslepljenega grešnika neizrečeno težko poboljšati, ker vse zaverže, kar mu je v blagor in zveličenje. Lot je prigovarjal svojima zetoma, ki sta imela njegove hčere za žene vzeti, ter jima rekel: „Vzdignita se, in pojdita iz tega kraja, zakaj Gospod bo končal to mesto.“ (I. Moz. 19, 4.) Onadva pa sta mislila, da je prazno to Lotovo govorjenje, in da se Lot le norčuje, in si nista hotla k sercu vzeti Lotovega svarjenja in prigovarjanja. Tema Lotovima zetoma so podobni vsi od nečistosti zaslepljeni grešniki, ki tudi ne dajo do sebe nobenemu opominjevanju in svarjenju. Prigovarjaj jim še tako lepo, opominjaj jih še tako priserčno, posvari jih še tako ljubeznjivo, vse je zastonj, nič ne opraviš! Kaj pravite, od kod to pride? To pride, glejte, od tod, ker jim je nečistost um zatamnila in zraven še voljo oterpnjeno storila, da ne spoznajo in ne zahtevajo, kar jim je v blagor in srečo tu in tam. Kako resnična da je ta beseda, nam spričujejo mnogi žalostni zgledi. Sv. Janez Kerstnik si je veliko prizadeval, da bi bil od prešestnega življenja obernil Heroda in Herodijado; vendar pa vsemu svojemu prizadevanju vkljub nič ni opravil. Herod in Herodijada sta terdovratna ostala v svoji hudobiji. — Neki Španski plemenitaž, ki je v nečistosti živel, je za smert obolel. Prigovarjajo mu, da bi se spovedal in z Bogom spravil, pa nič ne opravijo. Sv. Frančišek Borgijanski, ki se je ravno takrat na Španjskem znašel, zvedel je za to terdovratnost plemenitaževo. Močno ga je pretresala in prav v serce zabolela.

In tedaj poklekne pred bridko martro, ter s solznim očesom prosi križanega Zveličarja, da bi ne pustil v pogubljenje pasti duše, ktero je odkupil z drago ceno svoje svete kervi. In ko tako moli, zdelo se mu je, da je zaslišal glas, ki mu je rekel: „Frančišek! vzdigni se, poišči tega bolnika, in ga k pokori opominjaj.“ Sveti mož gre, pa nič ne opravi. Bolnik, dasiravno mu je bila smert že na jeziku, vendar-le kar nič noče slišati od spovedi. Sv. Frančišek ga zapusti, poklekne še enkrat pred križanega Jezusa, in ga milo prosi, da bi zavoljo svoje svete rešnje kervi in zavoljo svoje britke smerti omečil zakerknjeno serce plemenitaževo. In spet mu je, kakor bi slišal poprejni glas: „Pojdi še enkrat k bolniku, vzemi seboj svojo britko martro; zakaj le terdovratno bi mogel skleniti, da se hoče nalašč pogubiti, ko bi gledal na svojega Boga, kteri ga je ljubil do smerti in sicer do smerti na križu, in bi se vendar-le ne hotel spokoriti.“ Pa kdo bi mislil, da terdovratni grešnik odjenjal ne bo. Sv. Frančisek mu kaže sveto britko martro, s ktero se je o tem trenutleju veliko čudo zgodilo. Telo britke martre namreč je bilo na enkrat vse v ranah in kervi. To kervavo britko martro tedaj kaže bolniku sv. Frančišek, in mu ob enem prigovarja priserčno in ljubeznjivo, kar le koli more, da bi usmiljenje imel s svojo dušo, ter se obernil k svojemu Bogu in Odrešeniku. Umirajoči plemenitaž pa ostane terdovraten in terd, bolj terd kakor skale, ktere so pokale, kedar je na Kalvarski gori tekla nedolžna kri križanega Zveličarja. Ostal je terdovraten in je umerl Boga preklinjevaje in svojega Stvarnika zatajevaje. Kaj ne, ljubi moji! da se človek kaj bolj žalostnega in bolj strašnega skoraj misliti ne more? Res je, da se nečistnik težko težko resnično poboljša.

Tretjič pripravi nečistost človeka tudi ob vero. Če bi bil človek poprej tudi še tako dobro podučen v resnicah svete vere, se po tem, ko začne nečisto živeti, vse nekama iz njega izkadi; tega pa, kar na novo sliši ali bere, nič kaj prav ne umeva. Meseni človek namreč po spričevanju svetega pisma ne umeva tega, kar je duhovnega. To resnico je že svoje dni spoznal celo neki neversk modrijan, Platon po imenu, ter je rekel: „Pri spoznavanju Boga nobena reč človeka ne opovira tako hudo, kakor nečistost.“ In sv. Ambrož pravi: „Kdor začne nečisto

živeti, začne tudi pravo vero zapuščati.“ Da pa človek z nečistostjo pravo vero zgublja, pride od tod, ker je vera nezaslužen dar božji. Človek je nima sam iz sebe, ampak mu jo Bog vliva v serce. Kdor se pa z nečistostjo ognjusi, stori se nevrednega tega daru božjega; Bog se mu odmakne, in potlej, se ve da je vera zgubljena; in to kar mu še ostane, nima nobene moči. Ne rečem, da bi človek, kteri je v tem grehu zapopaden; nič več ne vedel nobenih verskih resnic, in da bi nič od tega ne veroval, kar je Bog razodel; ampak to rečem, da je njegova vera vsa merzla in mertva, nikar pa ne živa in delavna, in da zaničuje in zametuje še to, kar od vere vé. Kaj pa mu pomaga taka vera? Ako hočemo, da bo naša vera živa vera in zveličavna, moramo si prizadevati, da sveto živimo, in potlej le bo božji duh pri nas prebival in nam bo Bog vero ohranil. — Da nečistnik vero zgublja, pride na dalje tudi od tod, ker si želi, da bi to, kar vera uči, ne bilo res; zakaj dokler je v nečistost zakopan, mu vera ne obeta nič dobrega. Ravno zavoljo tega se rad peča s takimi ljudmi, kteri od svete vere hudo govorijo in v nič devajo verske resnice; zraven tega si tudi še sam dvome dela zastran verskih resnic, da bi si s takimi dvomi hladila preskerbel za svojo skelečo vest. Od tod se izhaja, da svoje velike pregrehe le rad deva v število človeških slabost in med majhne pregreške. Nečistost torej res vero močno zatira. Ravno zato pravi sv. Avguštin: „Dajte nam čistih mladenčev in čistih deklet, in vidili bote, da ne bo nobeden več v veri dvomov imel.“ — Da nečistost res vero slabi, uči nas vsakdanja skušnja. Kaj pravite, kdo vero zaničuje? kdo se norca dela iz božjih reči? kdo sovraži pobožno življenje? kdo najbolj z nogami tapta dolžnosti, ki nam jih vera nakladá do staršev, sorodovincev, zakonskih družet i. t. d.? Kaj ne, da nečistniki? Tudi nahajamo več takih žalostnih zgledov, da nečistniki niso le samo vere zaničevali, ampak da so zavoljo nečistosti tudi res od prave vere odstopili in krivoverci postali. Clo Salomonu, najmodrejšemu kralju, so nesramne neverske žene serce spridile tako močno, da je pravemu Bogu nezvest postal in se molikom vklanjal. (III. Kralj. 11, 3. 4.) — Od angležkega kralja Henrika VIII., ki je bil katoljšk kristjan, bere se, da je svojo pravo ženo zavergel in na drugo navezal svoje serce, in

da si je to smel vzeti za ženo, zapustil je pravo vero in je Luteran postal, ker je po Luteranski krivoveri pripuščeno, ženo zavreči in se spet z drugo zaročiti; po katoljški veri pa to ni pripuščeno, zakaj kar Bog zaveže, ne more razvezati nobeden človek. — Tudi Hesenkaselski deželni knez Filip je zavoljo nečistosti odstopil od prave vere in je krivoverec postal. — In še dandanes se večkrat zgodi, da kaki katoljšk kristjan svoje serce naveže na kako krivoversko osebo, in da zato, da jo v zakon dobi, clo pravo vero zapusti, ako mu ni mogoče po drugem potu doseči svojega namena. Poglejte, kako resnično je, da nečistost vero slabí ali pa še clo ob vero pripravi!

Četertič vzame nečistost človeku posvečujočo gnado božjo, nedolžnost in vso dušno lepoto, in ga tira in vleče v večno pogubljenje. Sv. Pavl piše: Nikar se ne motite! Ne nečistniki, ne molikovavci, ne prešestniki, ne mehkužni, ne nesramni s svojim spolom . . . ne bodo posedli božjega kraljestva.“ (I. Kor. 6, 9. 10.) In sv. Janez govori v skrivnem razodenju (21, 8.) rekoč: „Nečistniki...bodo imeli svoj del v gorečem, ognjenem in žvepljenem jezeru; kar je druga smert.“

3. Preljubi poslušavci! ko bi vsakdo prav pomislil, kako ostudna da je nečistost pred Bogom in pred ljudmi, in koliko hudega da iz te pregrehe izvira za telo in za dušo, bi ga bilo gotovo groza in strah tega greha! In ako je še nedolžen, bi se ga bolj bal, kakor strupene kače; ako se je pa ž njim že ognjusil, bi ga nemudoma zapustil, in delal vredno pokoro. Amen.

LXVI. Keršanski nauk.

Kaj zapoveduje šesta božja zapoved? — Od svete čistosti. Kolikera je? — Zakaj jo moramo spoštovati? — Ali je mogoče čisto živeti.

1. Nečistosti se je zlasti treba varovati zato, ker je vpervič najostudniša in vdrugič najškodljivša pregreha. Nečistost je najostudniša pregreha zato, ker še pod nečiste živali zniža človeka, in zato, ker jo studi Bog in jo studijo tudi ljudje. Najškodljivšo pregreho pa imenujemo nečistost zato, ker vodi za seboj neizrečeno žalostne naslede za telo in za dušo: za telo, ker silno slabí telesne moči, spodjeda zdravje, in človeka prezgodaj za grob izzorí, in ker večidel tudi časno srečo spodkopava; za dušo pa, ker podira človeku dušni mir in pokoj, ker se je človek težko kdaj več znebí in se težko kdaj več poboljša, ker človeku vero slabi ali pa ga še clo ob njo pripravi, in ker vzame človeku posvečujočo gnado božjo, nedolžnost in vso dušno lepoto, in ga v večno pogubljenje pripravi. — Od vsega tega smo zadnjič govorili bolj na drobno.

2. Danes pa poslušajte najpoprej odgovor na vprašanje:

Kaj nam Bog v šesti zapovedi zapoveduje?

V šesti zapovedi nam Bog zapoveduje:

Vpervič: da smo čisti na duši in na telesu, v mislih, željah, besedah, obnašanju in djanju;

v drugič: da se poprimemo vseh tistih pripomočkov, s kterimi si čistost ohranimo.

3. Najpoprej nam tedaj Bog zapoveduje, da si čistost skerbno varujemo in ohranimo vsak po svojem stanu. Pravim: vsak po svojem stanu, zakaj čistost je dvojna: je a) deviška in je b) zakonska čistost.

a) Deviška ali popolnoma čistost je tista čistost, v kteri živijo tisti ljudje obojega spola, kteri se znajdejo v samskem stanu, dokler jim je le za to mar, kar je Gospodovega, da bi namreč čisti bili in sveti na duši in na telesu. In dokler ne stopi v zakonski stan, mora to devisko čistost ohraniti vsak kristjan, naj si je že ali reven ali bogat, nizkega ali visokega, kmetijskega ali gosposkega ali vojaškega stanu. Ta čednost, ter čednost svete čistosti, je s keršanstvom v tako tesni zvezi, da se nikdo, kdor bi čisto ne živel, ne more imenovati pravega kristjana. Ravno zato piše sv. Avguštin: „V čistem telesu in s čisto vestjo nosimo Boga, kterega so nosili čisti udje Device; zakaj Kristus je učenik čistosti, in zato tudi tisti, ki čistosti nima, Kristusa ne more nositi, in ne more biti učenec tega Učenika, in tedaj tudi ne more biti kristjan.“ To so dobro spoznali vsi pravi keršanski mladenči in vse prave keršanske deklice, in so dragi zaklad svete čistosti in nedolžnosti varovali tako skerbno, da so rajši darovali svoje premoženje in življenje, kakor pa da bi se bili pregrešili zoper čistost. — Španijoli so imeli nekdaj velik del Amerike pod svojo oblastjo. O tistem času pa, ko so Španijoli gospodovali po Ameriki, razdeval je neki Morgan s svojo brezbožno četo Španijolom podložno deželo, se je polastil mesta Panama, in je veliko silo delal prebivavcem. V tistem mestu pa je živela neka španska deklica neizrečeno velike telesne, pa še vse veče dušne lepote. Tej bogoljubni deklici je hotel silo delati hudobni Morgan; toda deklica se mu serčno ustavi, ter mu pravi: „Stoj! in nikar ne misli, da mi boš vzel tudi poštenje, kakor si mi poprej vzel premoženje in prostost. Vedi, da sem pripravljena za čistost clo umreti, in da bom ta dragi dušni zaklad branila do poslednjega zdihleja svojega življenja.“ To reče, potegne izpod obleke velik nož, in bi ga bila hudobnežu res v persi zasadila, ko bi odjenjal ne bil. — V življenju svetnikov nahajamo veliko enakih zgledov, kteri nam spričujejo, kako močno pri sercu da je bila svetnikom in svetnicam ta lepa čednost, sveta čistost. Naj vam zmed sto in

sto drugih zgledov le samo enega še v misel vzamem. Svetemu Nicetazu so zvezali roke, da bi se braniti ne mogel, kedar bi mu poštenje jemale nečistnice, kterim so ga bili izročili v zasramovanje. Kaj pa je storil sveti Nicetaz, ko se z zvezanimi rokami ni mogel braniti? Šel je, in si je z lastnimi zobmi odgriznil kos jezika, ter ga s kervjo vred v obličje plunil najprederzniši nečistnici.

Pa ne samo kristjani, ampak tudi pošteni neverniki so v časti imeli čistost, to prelepo čednost. Nekdajni Egipčani so svojim hčeram na vrat obešali drage zavratnike, in jih opisali z mnogimi znamnji in napisi, kteri so jih k čistemu življenju spodbadali. — Neverski Rimljani so čistosti na čast clo tempel izzidali, in so v veliki časti imeli deviško boginjo Vesto in njene deviške služabnice Vestalinke ali vestalske device. Ako je ena ali druga zmed njih srečala hudodelnika, kteri je bil v smert peljan, rešila mu je življenje že samo s tim, da ga je srečala Tako veliko veljavo so imele te device med svojim narodom!

b) Zakonska ali nepopolnoma čistost je zakonskim zapovedana, in obstoji v tem, da se v svetem zakonu ohrani zakonska zvestoba, in da se živi po čistem namenu tega svetega stanu. Tudi v zakonskem stanu nečistost ni dovoljena in nesramnost ni pripuščena. Sv. Pavl piše: „Častitljiv bodi zakon v vseh rečeh, in zakonska postelja bodi neomadeževana. Zakaj nečistnike in prešestnike bo Bog sodil.“ (Hebr. 13, 4.) „To namreč je volja božja, vaše posvečenje, da se zderžite nečistosti, da vsak zmed vas vé svoje telo ohraniti v svetosti in časti, ne po gnanju poželjenja, kakor neverniki, kteri Boga ne poznajo.“ (I. Tes. 4, 3 – 5.) Zakonska čistost in zvestoba je najimenitniša čednost in perva dolžnost zakonskih ljudi, in nobena reč na svetu zakonskih ljudi premotiti ne sme, da bi nezvesti postali tej svoji dolžnosti. — Že v stari zavezi imamo nad čisto Suzano prelep zgled zakonske zvestobe. Povest od Suzane nam sveto pismo (Daniel 13.) tako-le pripoveduje: „Bil je mož, ki je prebival v Babilonu, in njegovo ime je bilo Joakim; in je vzel za ženo hčer Helkijevo, po imenu Suzano, ktera je bila silno lepa, in se je Boga bala. Nje starši namreč, ki so bili pravični, so podučili svojo hčer po Mozesovi postavi. Bil je Joakim silno

bogat, in je imel sadni vert blizo svoje hiše; in Judje so se pri njem shajali, zato ker je bil med vsemi najčastitljivši. Tisto leto pa sta bila postavljena izmed ljudstva dva stara sodnika, od kakoršnih je Gospod govoril: ker hudobija je izvirala iz Babilona iz starašin, iz sodnikov, ki so se vidili, da ljudstvo vladajo. Ona sta zahajala v hišo Joakimovo, in k njima so hodili vsi, kteri so imeli tožbe. Ko se je bilo pa ljudstvo vernilo okoli poldneva, je šla Suzana se sprehajat po sadnem vertu svojega moža. In vidila sta jo starca vsak dan vanj iti, in se sprehajati; in vnela sta se v poželjenju do nje... Prigodilo se je pa, ko pazita na priložen dan, da je prišla, kakor poprejšne dni, samo z dvema deklama na vert, ter se je hotla kopati; vroče je namreč bilo. In nikogar ni bilo tam, razun teh dveh skritih starcev, ki sta za-njo gledala. Rekla je tedaj deklama: Prinesite mi olja in mjila, in vrata na vert zaprite, da se skopljem. In storile ste, kakor je bila ukazala; zaklenile ste vrata na vert, in ste izšle skoz zadnje duri, da bi jej prinesle, kar je bila ukazala, in niste vedile, da sta starca notri skrita. Ko pa ste bile dekli odšle, sta vstala starca, in sta pritekla k njej, ter sta rekla: Glej, vrata na vert so zaklenjene, in nihče nas ne vidi...; zato nama privoli, in se nama vdaj. Ako pa nočeš, bova zoper tebe pričala, da je bil mladeneč pri tebi, in da si zato dekli od sebe poslala. Zdihnila je Suzana, in je rekla: V stiskah sem od vseh strani; če namreč to storim, je moja smert; če pa ne storim, ne bom ubežala vajnim rokam. Pa bolje mi je brez (grešnega) djanja vama pasti v roke, kakor grešiti pred obličjem Gospodovim. In Suzana je zavpila z velikim glasom; zavpila pa sta tudi starca zoper njo. In eden je tekel k vratom na vert, in jih je odperl. Ko so tedaj hišni hlapci slišali vpitje na vertu, planili so skoz zadnje vrata vanj, da bi vidili, kaj da je. Ko sta pa starca povedala, bilo je hlapcev silno sram; ker se nikdar ni kaj takega govorilo od Suzane. In drugi dan, ko se je bilo ljudstvo zbralo pri Joakimu, njenem možu, sta prišla tudi starca polna krivičnih izmišljav zoper Suzano, da bi jo umorili. In rekla sta vpričo ljudstva: Pošljite po Suzano, hčer Helkijevo, ženo Joakimovo. In zdajci so poslali. In prišla je s svojimi starši in z otroci, in z vsemi svojimi rodovinci... Jokali so tedaj njeni in vsi, kteri so jo

poznali. Vstala pa sta starca v sredi ljudstva, in sta položila svoje roke na njeno glavo. Ona je jokaje proti nebi pogledala; ker je njeno serce zaupalo v Gospoda. In starca sta rekla: Ko sva se sama sprehajala po vertu, je ta z dvema deklama vanj prišla, in je vrata na vert zaklenila, in dekli od sebe poslala. In prišel je mladeneč, kteri je bil skrit, in se je ž njo spečal. Midva pa, ki sva bila v kotu na vertu, in ko sva vidila hudobijo, sva k njima tekla . . . In njega sicer nisva mogla uderžati, ker je bil močnejši od naju, in je vrata odperl, in je stekel; njo pa sva prijela, in vprašala, kdo je bil mladeneč, in nama ni hotla povedati; te reči sva priči. Verjela jima je množica, ko starima in sodnikoma ljudstva; in so jo v smert obsodili. Suzana pa je zavpila z velikim glasom, in je rekla: Večni Bog, kteri skrito poznaš, in veš vse, preden se zgodi, ti veš, da sta krivično pričala zoper mene; in glej, umerjem, akoravno nisem nič storila tega, kar sta una hudobneža spletla zoper mene. Gospod pa je uslišal njen glas. In ko je bila v smert peljana, obudil je Gospod svetega duha v mladenču, kteremu je bilo ime Daniel. In ta je zavpil z velikim glasom: Nedolžen sem nad njeno kervjo! In vse ljudstvo se je vanj obernilo, in reklo: Kaj je to, kar si ti govoril? Ko je stal v sredi med njimi, rekel je: Ste li tako nespametni, Izraelovi otroci! da nič ne presodite, in ne spoznate resnice, ker ste pogubili hčer Izraelovo? Vernite se k sodbi; ker krivo sta pričala zoper njo! Ljudstvo se je tedaj hitro vernilo, in starašini so mu rekli: Pridi, in vsedi se med nas, in povej nam, ker ti je Bog dal čast starih. In Daniel jim je rekel: Odločite ju daleč narazen, in ju bom zaslišal! Ko sta bila tedaj odločena eden od drugega, poklical je enega zmed njih, in mu je rekel: Zastarani hudobnež! Zdaj so prišli na dan tvoji grehi, ktere si poprej delal, ker si krivične sodbe sklepal, nedolžne zatiral in krivične spuščal, akoravno Gospod govorí: Nedolžnega in pravičnega ne umori! Zdaj tedaj, če si ju vidil, povej, pod kterim drevesom si ju vidil v pogovoru med seboj? On je rekel: Pod mastikom. Daniel pa je rekel: Prav sam sebi na glavo si se zlagal; ker glej, božji angelj, ki je od Boga prejel obsojenje, te bo na dvoje presekal. In ko so ga bili odpeljali, ukazal je drugega pripeljati, ter mu reče: Zarod iz Kanaana in ne iz Juda! lepota

te je omamila, in (hudo) poželjenje je spačilo tvoje serce. Tako sta delala s hčerami Izraelovimi, in iz strahu so se z vama pečale; ali hči Judova se ni vdala vajni hudobiji. Zdaj mi tedaj povej, pod kterim drevesom si ju dobil v pogovoru med seboj? In odgovori: Pod slivo. Daniel pa mu reče: Prav zlagal si se tudi ti na svojo glavo, ker angelj Gospodov čaka s svojim mečem, da te po sredi preseka, in vaju umorí. Tedaj je vsa množica zavpila z velikim glasom, in hvalili so Boga, ki ohrani nje, ki vanj zaupajo. In vzdignili so se zoper dva starca (ker Daniel ju je bil iz njunih ust prepričal, da sta krivo pričala), in so jima storili, kakor sta hudobno delala zoper svojega bližnjega, da so storili po Mozesovi postavi; in so ju umorili; in oteta je bila nedolžna kerv tisti dan. Helkija pa in njegova žena sta Boga hvalila zavoljo svoje hčere Suzane, z Joakimom, njenim možem, in z vso rodovino, da se ni nič nespodobnega našlo nad njo.—Zakonska čistost pa, ktera je že v stari zavezi tako veliko veljavo imela, bila je, se vé, da tudi v novi zavezi v veliki časti. Prebirajmo življenje ali tega ali unega svetnika, te ali une svetnice, ki so se znašli v zakonskem stanu, in bomo se kmalo prepričali, da je bila vsem-vsem zakonska čistost posebno pri sercu.

Je pa kaki zakonski človek prišel v vidovski stan, mora se iz nepopolne čistosti spet na popolno čistost prestopiti, ter v svojem vidovskem stanu živeti ravno tako čisto, kakor bi se znašel v samskem ali deviškem stanu. V ozir vidov piše sv. Pavl te-le lepe besede, ktere naj si pa tudi vidovci zapišejo v serce: „Spoštuj vidove, ktere so res vidove (ter pobožne in bogaboječe). Ktera je pa res vidova in zapuščena, naj upa v Boga, in naj prebije v molitvah noč in dan. Zakaj ktera v sladnostih živi, je živa mertva. In to zaterdi, da bodo nesvarljive.“ (I. Tim. 5, 3. 5. 6. 7.)

4. Zakaj moramo pa čednost svete čistosti tako močno spoštovati in v časti imeti?

To sveto čednost moramo spoštovati tako močno, ker je

a) Bogu najprijetniša in dopadljivša čednost, in
b) tudi ljudem najkoristniša čednost.

a) Sveto čistost moramo spoštovati in v časti imeti zato, ker pri Bogu veliko veljavo in visoko ceno ima. Porok tega nam je že sveto pismo stare zaveze. V modrostnih bukvah (4, 1. 2.) beremo: „O kako lep je čist rod v svitlobi (svoje čednosti), zakaj njegov spomin je večen, ker je spoznan (v časti) pri Bogu in pri ljudeh. Ako je pričujoč, ga posnemajo; kedar pa se očem odtegne, po njem hrepenijo, in kronan vekomaj obhaja zmago, ker je zmagal boj za plačilo neomadeževanih“, to je: Tak čist rod daje v življenju lep zgled, da ga ljudje posnemajo, po smerti pa ga pogrešajo ravno zavoljo njegovega lepega zgleda; v večnosti pa nosi zmagovavsko krono, ker je boj za neomadeževano čistost junaško dokončal. — Jezus pa pravi: „Blagor njim, ki so čistega serca; ker oni bodo gledali Boga.“ (Mat. 5, 8.) In da bi nam pokazal, kako močno da čistost obrajta, hotel je le čisto devico za mater imeti, je zmed vseh svojih učencev najbolj ljubil svetega Janeza zavoljo njegove angeljske čistosti. Njemu je dovolil, da mu je na persih slonel pri zadnji večerji, in njemu, deviškemu prijatlu, je s križa izročil svojo deviško mater. In ravno temu ljubljencu Jezusovemu je bilo dano, da je v duhu gledal preobilno plačilo, ktero je čistosti odmenjeno na unem svetu, in kterega nam v skrivnem razodenju (14, 1—4.) tako-le popisuje: „In sem videl, in glej! Jagnje je stalo na gori Sionu, in ž njim njih sto in štiri in štirdeset tisuč, kteri so imeli njegovo ime, in ime njegovega očeta zapisano na svojih čelih. In sem slišal glas z neba, kakor glas veliko vodá, in kakor glas velikega groma; in glas, kterega sem slišal, je bil kakor glas citrarjev, kteri na svoje citre citrajo. In so peli kakor nekako novo pesem pred sedežem in pred čveterimi živalmi in pred starašini; in nihče ni mogel peti pesmi razun unih sto in štiri in štirdeset tisuč, kteri so bili odkupljeni iz zemlje. Ti so, kteri se niso z ženami ognjusili; device namreč so. Ti hodijo za Jagnjetom, kamor koli gre.“ „In kam meniš, da Jagnje gre?“ vprašuje pri teh besedah sv. Avguštin, ter si na to vpraševanje sam odgovarja, rekoč: „Ono ne gre kje, kjer se nahaja nečimurno posvetno veselje; tudi ne gre k tistim veselicam, ktere bodo imeli v nebesih drugi svetniki, ki se ne znajdejo med devicami, ampak gre k vse drugačnemu razveseljevanju, kakor je uno razveseljevanje;

zakaj razveseljevanje Kristusovih devic je iz Kristusa, je v Kristusu, je s Kristusom, je po Kristusu prav posebno razveseljevanje devic Kristusovih.“

b) Sveto čistost moramo spoštovati in v časti imeti drugič zato, ker je človeku samemu neizrečeno koristna in hasnovita. Ona ga namreč od ene strani napaja z notranjim, dušnim pokojem, in ga po tem takem že na tem svetu resnično srečnega dela. Od druge strani človeka angeljem enakega nareja. Od tretje strani ga ohrani zdravega, dela močnega in serčnega. In od četerte strani mu podaljša življenje.

Od ene strani tedaj sveta čistost dodeli človeku pravi notranji mir in dušni pokoj, ga dela zadovoljnega in veselega, kajti sveta čistost tudi vse druge čednosti za pajdašice in tovaršice ima. Skušnja vas uči, da človek tem bolj živo in delavno vero ima, tem bolj nedolžno ko je njegovo serce; pri nečistem človeku pa vera zmerom bolj peša in slabí. Nedolžnega človeka povsod spremlja veselo upanje, da se znajde v božji prijaznosti, in da ga bo Bog po sedajnem revnem življenju k sebi vzel v vesele nebesa; nečistnik pa se na veselo večnost nikakor ne more zanašati. Le v nedolžnem sercu gorí prava čista ljubezen do Boga in do bližnjega, za kakoršno nečisti človek umov nima, naj si tudi še tolikanj govori od ljubezni. Nedolžen človek tudi vse lagleje prenaša križe in težave, ker ga v križih in težavah podpira vesela zavest, da se mu bo enkrat ternjeva krona spremenila v častitljivo nebeško krono, ko je med tem nečistnik v križih in težavah ali ves maloserčen in nepoterpežljiv, ali pa ves oterpnjen in terdovraten. Ravno zato je pa tudi nedolžni človek zmerom lahko veselega serca in ves zadovoljen, ker ima mirno vest, kakoršne nečistnik pri vsem svojem razuzdanem razveseljevanju vedno pogreša.

Od druge strani sveta čistost človeka angeljem enakega dela. O tem prelepo pove sv. Hieronim naslednje besede: „Nedolžne in čiste duše so tako rekoč neka posebna družinja (versta) angeljev, ktero je Jezus Kristus na zemlji postavil zato, da ga angeli hvalijo in molijo ne le v nebesih, ampak tudi na zemlji.“ Sv. Gregor Nacijan pa vsklikne in pravi: »Ali mar ni to res nekaj angeljskega, ako človek, ki je še

navezan na meso, ne živi po mesu, ampak se povzdigne čez samo natoro?“ In sv. Tomaž Akvin pristavi: „Res je sicer nekak razloček med čistim človekom in med angeljem, toda le zastran zveličanja, nikar pa zastran čednosti. Čednost angelja je bolj oblagrovana, čednost človekova pa je bolj močnodušna.“ In ravno zato, ker človeka angeljem podobnega dela, je ta čednost tako lepa, tako ljubezniva in tako častitljiva. In ravno zato, ker je tako lepa, tako ljubezniva in tako častitljiva, so si svetniki tako skerbno prizadevali, da bi si jo ohranili. Naj vam zmed tisuč drugih v misel vzamem le samo sv. Stanislava Kostka. Kakor hitro se je sv. Stanislav svoje pameti zavedel, bilo je njegovo pervo opravilo to, da je Bogu popolnoma daroval svoje serce. S tem si je pa tudi izklical iz nebes posebno milost božjo, ktera ga je vodila do tolike popolnamosti, da so ga njegovi starši za angelja imeli in po navadi tudi angelja imenovali. Saj je pa tudi res imel pravo angeljsko nedolžnost, krotkost in ljubeznivost. Njegova največa lepota pa se je razkazovala v tem, da je priserčno želel, čistost ohraniti. Ravno zato je bil pa tudi res tako sramožljiv, da ga je vsaka clo najmanjša spodtakljiva besedica proč odpodila. To je tudi primoralo njegovega očeta, ki je Stanislava priserčno ljubil, da si je na vso moč prizadeval, vpričo njega zabraniti vsako clo najmanjšo nespodobno besedo; in kedar tega po drugem potu ni mogel, prosil je tiste, ki so zinili kaj nespodobnega, da bi usmiljenje imeli z malim Stanislavom, ter mu ne delali težave s takim govorjenjem.

Čistost človeka na dalje tudi v ozir telesa dela zdravega, močnega in serčnega. Le poglejte nedolžnega mladenča in čisto devico, kako zdravega, cvetečega in veselega obličja da sta, ravno kakor da bi jima bil obličje skopal v mleku in kervi! — In če se nazaj ozremo v nekdajne čase, ter vprašujemo, kaj da je nežno, šibko žensko Judito tolikanj oserčilo in ojunačilo, da je ljutemu sovražniku domovine, grozovitemu Holofernu ž njegovim lastnim mečem odbila glavo, nam sveto pismo ta-le odgovor daje, ter pravi, da je Judita možko ravnala, in je bilo poterjeno njeno serce, ker je čistost ljubila. (Judit. 15, 11.) — In Bogomir (Gottfried) Bouilonski, slavni junak ob križarskih vojskah, ki je pozneje Jeruzalemski kralj postal, je večkrat

marsikterega vsega v železen oklep okovanega sovražnega jezdica z enim samim mahlejem čez sredo proklal, komur so se vsi čudili, še clo sovražniki. In ko ga vprašujejo njegovi prijatli, od kod da ima toliko čudno moč, odgovarja jim: „To je moč čistosti; zakaj še nikoli nisem teh-le svojih rok oskrunil z nasladnostjo in nečistostjo!“ — Poglejte, koliko ceno sveta čistost tudi v ozir telesnega zdravja ima in v ozir telesne moči in kreposti!

In ker čistost človeka dela zdravega, močnega in terdnega, umeva se samo ob sebi, da mu podaljša tudi življenje. Pobožni ljudje, ki so s čisto dušo in s čistim telesom Bogu služili, so večidel vsi dolgo življenje imeli, ako ni ravno tega ali unega iz posebnih vzrokov Bog poklical v mladih letih iz tega sveta. Sv. Frančišek Pavlan je učakal dva in devetdeset let; sv. Remigij šest in devetdeset let; sv. Anton sto in pet let; sv. Simon Stilit sto in devet let; sv. Pavl puščavnik sto in trinajst let in sv. Romuald je dosegel clo sto in dvajset let. Vsi ti sveti možje so toliko veliko starost učakali le zato, ker so zmerno, trezno in čisto živeli.

5. Zdaj pridemo do vpraševanja:

Ker so vsi dolžni čistost varovati in ohraniti, naj se že znajdejo v samskem ali v zakonskem stanu, kaj pa je vendar bolje, ali v devištvu živeti ali pa se poročiti in v zakonski stan stopiti?

Na to vpraševanje se ne more kar naravnost povedati, kaj je človeku bolje. Res je deviška čistost vse popolniša memo zakonske čistosti, in večo ceno in večo vrednost pred Bogom ima; pri vsem tem pa bi se vendar-le ne mogel lahko vsakdo zveličati v deviškem stanu. Ravno zato se zamore na uno vpraševanje dati le-ta odgovor, da je za človeka bolje to, kar mu bolj služi v zveličanje. Komur tedaj devištvo bolj služi v zveličanje, kakor pa zakon, temu je deviški stan boljši kakor zakonski; kdor bi se pa v zakonskem stanu lagleje zveličal, temu je boljši, da stopi v zakonski stan. Tako uči sv. Pavl, ter pravi: „Želim namreč, da bi bili vsi, kakor jaz (zderžni). Ali vsak ima lastni dar od Boga, eden sicer tako, eden pa tako.“ (I. Kor. 7, 7.) Nobeden pa ne more, naj si je

že ali v deviškem ali v zakonskem stanu, čisto živeti iz lastne moči, ampak le z božjo pomočjo. Kristus pravi: „Te besede ne umevajo vsi, ampak le kterim je dano (od Boga).“ (Mat. 19, 11.) Deviški in zakonski ljudje se morajo vojskovati, ako hočejo čisto živeti vsak po svojem stanu, ker imajo velik zaklad, — pa v perstenih posodah.“ (II. Kor. 4, 7.)

6. Zdaj nam tudi ne bo težko pravega odgovora dobiti na naslednje vpraševanje:

Ali je človeku mogoče čisto živeti?

Čisto živeti je mogoče in ne pretežavno. Bog bi gotovo v šesti zapovedi od nas ne zahteval, da moramo čistost ohraniti, ako bi nam čistim biti mogoče ne bilo. In koliko tisuč tisučev ljudi je tudi res čisto živelo, in še clo popolnoma čistost in vedno neomadeževano devištvo Bogu zaobljubilo! Med drugimi sv. Agata, sv. Neža, sv. Potamijana, sv. Alojzij, sv. Pelagij, sv. Kazimir in drugih brez števila. Tudi oni so bili slabotni, bolj k hudemu kakor k dobremu nagnjeni ljudje. In ako so oni zamogli tako živeti, pravi sv. Avguštin, zakaj bi tudi mi ne mogli? Saj zamoremo vse v njem, kteri nas poterduje. Gotovo bo tudi nam mogoče, čisto živeti, sosebno, če se zvesto poslužimo pripomočkov, po kterih se čistost obvaruje in ohrani, in od kterih pripomočkov bomo govorili v prihodnjem keršanskem nauku. Amen.

LXVII. Keršanski nauk.

Pripomočki, po kterih se zamore čistost ohraniti.

1. Svete čistosti ne morejo dosti prehvaliti sveti cerkveni očetje. Z ljubeznivimi, prelepimi besedami preslavljajo to sveto čednost. Sveti Ciril pravi: „O čistost, ti preimenitna čednost! Častitljivost čistosti nam ni neznana; ona namreč je angeljska krona in več kot človeška popolnamost.“ Sv. Ambrož govori: „V nebesih je bila ustvarjena, in iz nebes je nebeško življenje prinesla na zemljo.“ Sv. Ciprijan piše: „Čistost je najnežniša cvetlica na vertu svete cerkve; ona je lesk (kinč) lepote, prijetnosti gnade, in imenitniši del keršanske čede. Po njej cvete veličastna rodovitnost svete cerkve; in bolj ko se množí število devic, bolj se množí tudi veselje te rodovitne matere.“ Sv. Frančišek Salezijan pravi: „Čistost je lilija med čednostmi; ona ljudi skoraj angeljem podobne dela.“ In sv. Atanazij izdihne: „O čistost, ti dragi biser, kterega le malokteri najdejo, mnogi clo sovražijo, in te iščejo le samo tisti, kteri so te vredni! Ti smert umoriš, in živiš sama v neumerjočnosti. Ti si veselje prerokov, lepota aposteljnov, življenje angeljev, zmagovavna krona svetnikov.“

S takimi in enakimi besedami preslavljajo sveti cerkveni očetje sveto čistost, to prelepo čednost, ktero nam Bog v šesti zapovedi božji zapoveduje, in ktera je, kakor ste zadnjič slišali, ali deviška, ter popolnoma čistost, ali pa zakonska ter nepopolnoma čistost. Pervo mora ohraniti vsakdo, ki se nahaja v samskem ali deviškem stanu, drugo pa vsak zakonski človek; in to tem bolj, ker je ta čednost Bogu najprijetniša čednost, in zraven tega tudi ljudem najkoristniša čednost; in to tem bolj, ker nam je mogoče, z božjo pomočjo čistost ohraniti, ako se le zvesto poslužimo pripomočkov, s kterimi se čistost ohrani.

2. Kteri so pa tisti pripomočki, s kterimi se ovaruje in ohrani sveta čistost?

Pripomočki, s kterimi se čistost ovaruje in ohrani, so med drugimi posebno ti-le:

a) Modra varnost in skerbna čuječnost pred vsem, kar napeljuje v nečisti greh. Jezus sam nas opominja, previdnim biti in varovati se, ter vedno čuti. (Mark. 13, 33—37.) In sv. Peter pravi (I. 5, 8. 9.): „Trezni bodite, in čujte; ker hudič, vaš zopernik, hodi okoli kakor rjoveč lev, in išče, koga bi požerl. Temu se ustavljajte terdni v veri.“ Kar on sam ne more, nam išče škodovati po svojih pomagavcih in pomagavkah, ako se zvesto ne varujemo.

Zatorej se, ljuba duša! skerbno varuj vsakega nespodobnega premišljevanja, in hude misli naglo od sebe otresaj, kakor si otreseš vsako iskrico z obleke, kedar ti na-njo pade, da ti vsa obleka ne zgori. Kdor rad premišljuje nespodobne reči, zapleta se sam v zanke, in kedar pride skušnjava, uiti ne more več.

Varuj svojih oči, in ne oziraj se po nespodobnih krajih ne pri svojem ne pri drugem spolu, tudi ne ogleduj nesramnih podob. Neprevidni, nevarni pogledi so ojstre pušice, ki prebadajo nedolžno serce. Neprevidna deklica Dina, hči starega očaka Jakoba, je iz radovednosti šla v nevarno mesto, in je ondi svojo nedolžnost zgubila. (I. Moz. 33, 1. 2.) Ravno tako tudi ti, keršanska mladina! nedolžnosti ne boš ohranila, ako se skerbno ne varuješ nespodobnih pogledov. Pobožni Job (31, 1. 2.) je zavezo storil s svojimi očmi, ne ozirati se po drugem spolu. Ravno tako stori tudi ti, ljubi kristjan! če hočeš pošten ostati.

Varuj svojega jezika, da se v besedi z drugim spolom ne pregrešiš. Kdor se z drugim spolom rad pogovarja, in brez potrebe na samem ž njim kvanta, on z nečistostjo baranta, in bo hitro prodal svoje serce. Z drugim spolom nesramno govoriti in pa svojo dušo ubiti je vse eno. Zato pravi sv. Pavl, da se kaj takega še imenovati ne sme med kristjani. (Efež. 5, 3.)

Kdor drugemu spolu zapeljive obljube dela, si težek kamen na svojo vest navalí, in ne vé, kdaj si ga bo odvalil. Še clo od vsake prazne besede bomo enkrat odgovor dajali. (Mat. 12. 36.)

Varuj svojih ušes. Kakor tista žival, ki se najrajši po blatu valja, lep vert razrije, ravno tako naredi nesramna beseda z nedolžnim sercem. Zato je treba serce dobro zagraditi, ter kvantavce resno zaverniti, in se jih naglo ogniti, da nedolžnost škode ne terpi. Zakaj tudi beseda človeka ubije s tem, da ga pohujša in v smerten greh pripravi. Če poslušavcev ne bo, potihnilo bo tudi kvantanje.

Varuj svojih nog, da ne hodiš po nepoštenih potih, „Poslušaj me, moj sin! in ne odstopi od besed mojih ust“, opominja sv. Duh. (Pregov. 5, 7. 8. 5.) „Dalječ od nje (nečistnice) si naredi (svojo) pot, in ne bližaj se durim njene hiše. — Kakor satovje, ki se med iz njega cedí, so njene ustnice, in glajše kakor olje je njeno gerlo; nje konec pa je grenek kakor pelin in ojster kakor na oba kraja zbrušen meč. Njene noge gredo v smert, in njene stopinje peljejo v pekel.“ Kdor po dnevu za ženskim spolom lazi, že čez koleno v nečistosti gazi, in ne bo dolgo, da se bo v blato zagreznil. Kdor pa po noči za njim hodi, njega že vodi peklenski zmotnjavec, in ga v svoji službi ima. Vsi voglarji in vasovavci, vlačugarji in ponočnjaki so černi krokarji peklenskega brezna, pravi ubijavci nedolžnih duš. „Ako te (torej) grešniki vabijo, ne vdaj se jim. Ako pravijo: Hodi z nami! — ne hodi ž njimi, zderžuj svojo nogo od njih potov; zakaj njih noge v hudo tekó.“ (Pregov. 1, 10. 11. 15. 16.)

Pa tudi tebi, keršanska deklica! je rečeno, da varuješ svojih nog. Ne zahajaj v tovaršije, v kterih se vse pošteno ne godí; ne hodi s fanti po pivnicah in plesiščih, kar ti nikoli brez nevarnosti za čistost ni. „Kdor nevarnost ljubi, bo v njej poginil.“ (Sir. 3, 27.)

Zbirališče ljudi obojega spola, ki skupaj pridejo, da bi jedli in pili, plesali in noreli, sila nevarno je že pri belem dnevu; po noči pa je kuga za nedolžnost, mertvaška jama za čistost,

smert za devištvo. V takih zbirališćih se nahaja vse, kar dušo slabi in morí, ter nečimurna in nesramna obleka, nezmernost v jedi in pijači, nespodobni pogledi, pohujšljivo govorjenje in drugega več. Od takih zbirališč govorí prerok Izaija (5,12—14.) in pravi: „Citre, lajne (harpe), boben, piščali in vino so pri vaših gostarijah; za Gospodovo delo pa vam ni mar. — Zato bo pekel svoj trebuh raztegnil, in s svojim žrelom nezmerno zazijal, da vanj pojde — njegova množica.“ — Ako ti je tedaj tovaršija spodtakljiva, ne hodi vanjo: ako ti je hiša nevarna, ugibaj se je; zapusti službo in še toliki dobiček, da le svojo čistost obvaruješ. To se pravi po besedah Jezusovih: izdreti oko, in odsekati roko ali nogo, če te pohujša. (Mat. 5,29.30.) Kaj bi človeku pomagalo, ako bi si tudi ves svet pridobil, če bi pa škodo terpel na svoji duši? (Mat. 16, 26.)

Varuj svojih rok, in ne dotikaj se prepovedanih krajev. Nesramno dotikanje dušo umori. Kdo bo ogenj v streho nosil, in bi ne pogorel? Kdor se preprijazno in nespodobno z drugim spolom peča, zgubil se bo hitro. Podoben je ptici, ktera v zaderge hiti, in ne vé, da jej za življenje gré. (Pregov. 7, 23.) Bog ne daj, da bi te zadelo toliko hudega. Varovati se je lahko, odvaditi gorje. Jame se lahko zogneš; ali če v jamo padeš, ne veš, kako boš iz nje prišel. Le kdor se malega varuje, pregrešil se v velikem ne bo. Ti nisi svetejši ko David, ne modrejši ko Salomon, tudi ne močnejši ko Samson!

b) Drugi pripomoček za ohranjenje čistosti je ponižnost, ponižnost v noši, v govorjenju, in v vsem obnašanju in zaderžanju. „Nikar se ne bahaj s svojim oblačilom“, (Sir. 11, 4.) in ne bodi visokih misel, če te ljudje obrajtajo in hvalijo. Vse, kar dobrega in lepega nad seboj imaš, je božji dar, in Bogu dopade le ponižno serce. „Bog se napuhnjenim ustavlja, ponižnim pa daje svojo gnado.“ (I. Petr. 5,5.) — Ne išči tedaj hvale ljudi; ona beží pred človekom, kteri se preveč goni za-njo. Naj te hvalijo drugi, samega sebe nikoli ne hvali. In bolj ko te hvalijo, bolj ponižnih misel bodi, ter od sebe odbijaj vso hvalo, in jo Bogu dajaj. — Nad druge se nikoli nikar ne povzdiguj, zakaj: „Napuh je slehernega greha začetek; kdor se njega derži, bo napolnjen s kletvijo, in poslednjič ga bo on

poderl.“ (Sir. 10, 15.) Ptica, ki visoko leti, nizko obsedi; ošabna in prevzetna glava se spodtakne in pade, pade najrajši v nečistost. Napuh je omotica devištva; prevzetnosti rado spodletí. — Priden in pohleven bodi, pošteno se nosi in natihoma živi. Če te posvetni ljudje tudi le malo poznajo, toliko bolj te bo Bog poznal. Kakor modra vijolica le v tihem mirnem dolu rada rasti, pa ves kraj z žlahnim duhom napolnuje, živi tudi ti lepo samotno in natihoma, ves poln svetih čednost in dobrih del. Neumneži te bodo na miru pustili, le modri te bodo našli; in ravno to bo tvoja sreča. Visoke jelke podirajo viharji, prevzetne ljudi pa zapeljivci spravljajo v nesrečo. Na mirnem, nizkem svetu vijolice čedno cvetijo, v ponižnosti pa deviško serce. „Učite se od mene“, velí usmiljeni Jezus, „ker jaz sem krotek in iz serca ponižen, in bote pokoj našli svojim dušam.“ (Mat. 11, 29.) Ne porajtaj na druge, ako se ravno visoko nosijo; ne bodi žalosten, akoravno si mnogokrat zaničevan. Veter tudi prah v oblake zanese, dokler žlahni kamen neznan leží v prahu na zemlji. Dež pa kar naglo povišani prah v blato spremeni, žlahni kamen pa lepo svitlo omije, in njegovo ceno pokaže ljudem. Taka se tudi z ljudmi na zemlji godí. „Kdor se povišuje, bo ponižan; in kdor se ponižuje, bo povišan.“ (Luk. 14, 11.)

c) Tretji pripomoček za ohranjenje čistosti je pridna delavnost. Dobro podučena glava in pa pridne, delavne roke so boljše, kakor gotovo blago. Denar se lahko zgubi in zapravi, drugo premoženje lahko tatje ukradejo ali ga kaka druga nesreča vgonobí; kar pa človek dobrega zna, po vsem svetu ob roci ima in si lahko pomaga. Vsako pridno delo bo človeka lahko živilo, ako vse drugo zgubí. Tudi Jezus je delal v Nazaretu, priča sv. Justin, zraven tega je pa tudi rastel v modrosti in milosti pri Bogu in pri ljudéh. Kdor pridno dela, se tudi lahko skušnjavam brani; hude muhe le samo lenuhe rade pikajo. Človek, ki je delaven in mu roke ne postojijo, nima časa, misliti na reči, ktere v nečistost zapeljujejo; kdor pa lenobo pestuje in mehkužno živi, ima glavo vedno vso polno nespodobnih in pregrešnih misel. Prerok Ecehiel (16, 49.)

spričuje, da je bila samopašnost in lenoba pregreha Sodome. Kaj čuda, da je pri takem življenju Sodoma postala tudi vsa nečista in nesramna! Zatorej opominja sveti Hieronim, in pravi: „Vedno kaj dobrega delaj, da te skušnjavec praznovati ne najde. Ne bo te lahko vjel, ako brez dela ne boš.“ Pridnemu in zastopnemu delavcu je Bog in vsak pošten človek prijatel; lahko na zemlji veselo živí, in si s pridnim delom nebesa služi; po smerti pa gre v nebesa prejemat svoj zasluženi denar, kjer delavnik neha in se večna nedelja začne.

d) Četerti pripomoček, da se čistost ohrani, je zmernost v jedi in pijači in post. Sveti post je varh ljubega zdravja, svete čistosti zvest rednik in oče keršanske mere v živežu. Moder post človeka uči, malo za ljubo imeti in se varovati škodljivih reči, premagati hudo poželjenje in strahovati grešne počutke. Kdor pa to zamore, več velja, kakor vojščak, ki premaga mesta in kraljestva. Samogoltnost pomori največ ljudi v najboljših letih; ljudje pa, ki zmerno in trezno živijo in se radi po pameti postijo, včakajo starih dni. — Ljubeznjivo in prijetno je jasno nebo, kterega ne zakrivajo tamni oblaki: še ljubeznivše je trezno telo, ki po malem jé in pije; v njem bistra pamet prebiva. Debele megle nam zakrivajo nebo, da sonca ne vidimo in njegove prijazne svitlobe; preobložen želodec pa pamet zatamní. Iz gnojišča se vzdiguje smradljiva soparca, iz polnega trebuha pa vstajajo kalne, motne misli. Zatorej opominja usmiljeni Jezus, rekoč: „Varujte se, da vaše serca ne bodo preobložene v požrešnosti in pijanosti.“ (Luk. 21, 34.) Nesreča prihrumi nad človeka ko nagel piš, in požrešnik jej ubežati ne more. Ne boj se, da bi po pametnem postu shujšal in oslabel; Daniel in njegovi tovarši so rajši sočivje jedli in pili čisto vodo, kakor da bi se bili pri kraljevi mizi gostili; in vendar so bili vse lepšega lica, kakor vsi drugi kraljevi rejenci, in ni bilo take prebrisane glave, kakor so jo imeli oni. Vergli so Ananija, Azarija in Mizaela v ognjeno peč, in niso zgoreli; vergli so Daniela med dereče leve, in niso se ga lotili. Vsi ti mladenči so bili ljubljenci božji; post pa ljubljence božje nareja. Pervi človek se ni postil, ter je jedel prepovedani sad, in nas je vse nesrečne storil; Jezus,

naš Zveličar, se je postil in nas je odrešil; pa nam je tudi zgled zapustil, da ga posnemamo. Posnemali so ga vsi njegovi pravi služabniki, in so serčno in srečno premagali satana, svet in svoje hudo poželenje. Sveti puščavnik Hilarijon je neizrečeno zmerno živel in trezno. Le samo šest unc ječmenovega kruha in nekoliko kuhanih zelišč je na dan povžil, in vendar-le mu je veliko skušnjav prizadjalo hudo poželjenje. Da bi ga premagal, kratil si je še to svojo pičlo jed, ter se včasih po tri ali štiri dni zderžal prav vsake jedi, in je s tem premagal skušnjavo, ktera ga je bila nadleževala. Posti se tudi ti, ljubi kristjan! kedar te skuša hudo poželjenje, da srečno premagaš; posti se, ako nesrečno grešiš. „Post greh pomorí, hudobijo pokonča, v zveličanje pomaga, je korenina božje milosti, in je podloga ali podstava svete čistosti“, velí sv. Ambrož. Sveti post je tisti zveličanski most, po kterem so svetniki v nebesa hodili; srečno boš hodil po njem tudi ti, ako zapovedane poste deržiš, in se modro postiš.

e) Peti pripomoček za ohranjenje čistosti je sramožljivost, ktero je Bog nedolžnosti za varhinjo dal. Sramožljivost je znotranji božji glas, ki te opominja, kedar se v grešni priložnosti znajdeš. Tvoje serce sveti strah sprehaja, in rudečica tvoje lice oblije, kedar ti kaj nespodobnega pride na ušesa ali pred oči, dokler še ljube sramožljivosti nisi zapravil. Sramožljivega človeka je strah že vsake nespodobne misli in želje; on ne more nesramnih marnov poslušati, ne govoriti, ne gledati nečistih in nespodobnih reči. Sramožljivi človek se pohlevno nosi, vselej pošteno oblečen med ljudi gre, svojih oči varuje, in beži iz kraja, kjer bi se godilo kaj nesramnega, če tudi še tako na skrivnem. Nespodobnemu nagovoru se ne nasmeja, in nesramnega gerdeža nikdar lepo ne pogleda. Sramožljivost je rahel cvet deviškega stanu; nesramna prešernost pa je pri človeku to, kar je smrad pri rožah. — Ako bolnik svojih bolečin že več ne čuti, je blizo smerti; in če tebe sram več ni, o tak že umira tvoje devištvo. Le v sercu nedolžnost, sramožljivost na lícu in pa zaderžanje pošteno daje človeku pravo vrednost.

f) Šesti pripomoček ohraniti si čistost, je serčnost. Sovražnik nedolžnosti je zvit, „on le samo en las zahteva od tebe, in če mu ga daš, polagoma splete iz njega verv“, da tvojo dušo vloví, veli sv. Avguštin. Serčno se mu je treba ustavljati in sicer že kar od začetka. „Ubij sovražnika“, uči sv. Hieronim, „dokler je še majhen in slab.“ — Nečistost je kakor kača, kteri moraš na glavo stopiti, kakor hitro jo zapaziš, sicer bo kar naglo razpustila svoj morivni strup. In sv. Bernard piše: „Zatri hudo misel kar v njenem spočetju, kakor hitro se ti pred dušo vstopi. Če jo zaveržete, zapustila vas bo; in če vas tudi ne zapusti, vas vendar-le ne bo omadeževala, dokler jo sovražite. Misel, ako si je ne izbijamo (iz glave), nareja dopadanje; iz dopadanja pride privoljenje; iz privoljenja pride djanje; iz ponavljanega djanja pride navada; in iz navade pride neka posebna sila (potreba), ktera dušo na zadnje v nespokornost pripravi in v obupnost.“ Sv. Gregor pa pravi: „Nečistost se v neprevidnem sercu vname, kakor ogenj v slami. Ako je kar naglo ne pogasiš, se bo v kratkem razvnela v plamen, kteri se ne more nič več ne tako lahko pogasiti.“ — Serčen bodi, če se te hoče kdo lotiti, in se s hudim ustavi, ako se z lepo ne da, in če ubežati ne moreš. Kdor je mehke duše, in se bojí koga žaliti ali se komu zameriti, in le mehko odreče, kedar ga kdo nadležuje in v nečistost zapeljuje, bo s svojo mehkoto in odjenljivostjo še prederzniše in silniše naredil sovražnike nedolžnosti, in si bo le težko-težko obvaroval svojo čistost. Takim sovražnikom se je treba serčno ustavljati, in jih resnobno zavračevati. In včasih je treba serčnost pokazati z naglim begom, kakor jo je pokazal egiptovski Jožef v hiši hudobne Putifarjeve gospodinje (I. Moz. 39, 12.). Včasih se mora serčnost pokazati z vpitjem, kakor je storila čista Suzana, kedar sta jo nesramna starca v greh nagajala. (Daniel 13, 24.) Včasih se mora serčnost pokazati z močjo, ter s tem, da se človek s silo ustavlja zapeljivcem, da mu blizo ne morejo.

g) Sedmi pripomoček za ohranjenje čistosti je božja beseda, beseda nauka Jezusovega, ki ima večno življenje, če jo zvesto poslušaš in v svojem sercu ohraniš. V tamni noči je popotniku potreba luči, da ne zaide in se ne pobije; ravno tako potrebna je kristjanu beseda božja, ktera mu kaže pravo pot v večno življenje. Jezus pravi: „Jaz luč sem na svet prišel, da nobeden, kteri v mene veruje, ne ostane v tami.“ (Jan. 12, 46.)

Pridna bučelica vsako mlado jutro skerbno na polje leti po cvetečih rožicah nabirat sladke sterdi; teci vsako nedeljo in vsak zapovedani praznik tudi ti v sveto vežo božjo, božjega nauka poslušat; on je tvoji duši ravno to, kar je vsakdanji kruh za tvoje telo. Brez živeža bi umerlo tvoje truplo, brez nauka božjega pa tvoja duša. Gorje vsem visokoglavcem, ki pridige malo obrajtajo, in keršanske nauke še manj! Sam sveti Duh po pridigah govori; in: „Kdor njih posluša, mene posluša“, pravi Jezus; „kdor njih zaničuje, mene zaničuje“. (Luk. 10, 16.) — Kakor je Kristus z besedo svetega pisma skušnjavca zavernil, rekoč: „Pisano je, ne skušaj Gospoda, svojega Boga“, (Mat. 3, 7.) bodo tudi tebe zapustile hude misli, ako se spomniš, kako sveto pismo pred hudim svarí. Beseda božja je mogočno orožje, s kterim se premagajo najsilniše skušnjave. „Kdor moje besede posluša, in jih ohrani“, pravi Jezus, „je podoben modremu možu, ki je na skalo postavil svojo hišo.“ (Mat. 7, 24.) Kakor take hiše viharji ne poderejo, je tudi povodenj ne odnese, ravno tako skušnjava ne bo premagala kristjana, ki po nauku Jezusovem zvesto obravna svoje življenje.

h) Osmi pripomoček za ohranjenje čistosti je misel na božjo pričujočnost, na Jezusovo britko terpljenje in na poslednje reči človekove.

Misel na božjo pričujočnost ni le samo egiptovskega Jožefa in čiste Suzane greha obvarovala, ampak tudi še mnogega drugega. Sv. Efrema je v greh nagovarjalo neko nesramno ženstvo, in on se dela, kakor bi privoljen bil storiti, kar je zahtevala. Reče jej tedaj, da naj gre ž njim, in je šla. Čisti

služabnik božji pa zavije naravnost na terg, kjer je bilo ravno prav veliko ljudstva zbranega, ter ondi obstoji. Zapeljivka osupne, in mu reče: „V pričo tolikega števila ljudi bi naju bilo sram!“ In sv. Efrem jo zaverne z resnobno besedo, rekoč: „Ti meniš, da se ti je sramovati teh-le ljudi? Ali bi se pa mar ne sramovali tistega, čegar oko je vsevidno, čegar pogled seže na vse kraje, ter pregleda še clo vse naše serce?“ Ta resna beseda je grešnico močno pretresla, žarek gnade božje jej posije v dušo, razjoka se in se oberne na pot pokore. Spomin na povsod pričujočega Boga jo je zavernil na pravo pot. Naj bi si vsakdo, kteremu skušnjave zoper čistost nadlego delajo, prav živo pred oči postavljal božjo povsodpričujočnost, gotovo bi premagal vsako skušnjavo in bi v greh ne privolil.

Enako vspešen pripomoček za ohranjenje čistosti je tudi premišljevanje Jezusovega britkega terpljenja in njegove grenke smerti na svetem križu. Kdor prav pazno v duhu spremlja Jezusa na njegovem britkem križevem potu, ter premišljuje, kako da Jezus na Oljski gori kervavi pot poti, kako da ga rabeljni bičajo in s ternjem kronajo, kako da mu na ramo navalijo težek križ, pod kterim ves oslabel ki je bil, trikrat omaga in omedli, in na kterem v nepopisljivih bolečinah umerje: kdor, pravim, vse to pridno premišljuje, gotovo ne bo mislil na greh, zavoljo kterega je Jezus tolikanj terpel, da bi nas odrešil in zveličal.

Tudi premišljevanje poslednjih reči človekovih je prav zdaten pripomoček za ohranjenje čistosti. Sv. puščavnik Martinijan je že celih pet in dvajset let prav spokorno živel v puščavi. Zdaj pa pritisne nanj kar na enkrat prav huda skušnjava. Že je bil v duhu in z besedo v greh privolil; pa Bog se ga usmili, ter mu serce omeči, da ga strah obide pred grešnim djanjem. In tedaj gre, ter sred svoje celice ogenj naredi, in v ogenj vtakne obedve noge. V hudih bolečinah, ki jih pri tem terpi, zastoka in zaječi. Neka ženska, Coe po imenu, ktero je bil iz samega usmiljenja gostoljubno pod streho vzel, in ga je, namesto da bi mu hvaležna bila za njegovo gostoljubnost, clo v greh mislila zapeljati, je slišala Martinijanovo ječanje, in je prihitela, da bi vidila, kaj mu je.

Najde ga na tleh ležečega z vse ožganimi nogami in z ujokanimi očmi. In puščavnik jej reče: „Oh, če že tako majhnega ognja ne morem sterpeti, kako bi zamogel terpeti peklenski ogenj, v kterega bi se bil ravnokar kmalu zamotel, ker sem ti hotel po volji storiti.“ Coc se te ojstre pokore svetnikove silno prestraši, skesa svojih grehov, se spokori in v samostan poda.

i) Deveti pripomoček za ohranjenje čistosti je goreča molitev. Sveta čistost je božji dar, in se brez božje pomoči obvarovati in ohraniti ne da. Močno bi se motil, kdor bi menil, da bo sam ob svoji moči hudo poželjenje premagal in čistost ohranil. Treba je sicer, da jo človek sam skerbno varuje; ali zraven tega mora tudi goreče moliti, da mu Bog gnado da, ter ga podpira s svojo pomočjo, da čistost ohrani. Da je v ohranjenje čistosti molitev res neobhodno potrebna, so dobro spoznali vsi pobožni ljudje stare in nove zaveze.

Že kralj David je molil, rekoč: „Čisto serce vstvari v meni, o Bog! in ponovi v mojem oserčju pravega duha.“ (Ps. 50, 12.) In ko so ga bile enkrat oči zapeljale, prosil je: „Odvračaj moje oči, da ne gledajo nečimurnosti.“ (Ps. 118, 37.) — Modri nas z lastnim zgledom priganja moliti, ter pravi: „Ko sem zvedel, da ne morem drugač zderžljiv (čist) biti, kakor če Bog da, sem pred Gospoda stopil, in ga prosil, ter sem govoril iz vsega svojega serca.“ (Modr. 8, 21.) — Sirah (23, 4—6.) pa je molil: „Gospod, oče in Bog mojega življenja! — odvračaj od mene vso poželjivost, odvzemi mi vso samopašnost, in nikar naj se me ne loti nečisto poželjenje, in ne izdajaj me nesramnemu (in razuzdanemu) življenju.“ — Sv. Pavl je tudi prosil, da bi mu Bog čistost obvaroval, in česar je prosil, je tudi dobil. (II. Kor. 12, 8. 9.) — Tudi ti, ljuba duša! molitve ne opuščaj, ako ti je čistost ljuba in draga. Ako te hude skušnjave obhajajo, in se jim braniti ne moreš, začni moliti, ter reci: „O Bog, bodi mi v pomoč; Gospod, hiti mi pomagat,“ (Ps. 69, 2.) in od tebe bodo bežale skušnjave. Če si v nevarnosti strašnega greha, in nimaš druge pomoči, le samo zdihljej žive molitve pošlji k Bogu, rekoč:

„Pomagaj, Gospod, da se ne potopim!“ (Mat. 14, 30.) in vsa peklenska moč te premagala ne bo. „Molitev je ojster meč, s kterim vse svoje sovražnike premagamo“, uči sv. Avguštin. In Jezus veli: „Čujte in molite, da ne pridete v skušnjavo. Duh je sicer voljen, meso pa slabo.“ (Mat. 26, 41.)

k) Deseti pripomoček za ohranjenje čistosti je pogostno vredno prejemanje zakramenta svete pokore in svetega rešnjega Telesa. Sv. Filip Nerij pravi: „Prav posebno koristno je, da spovedniku razodeneš nečiste misli. S tem, da skušnjavo na znanje daš, jo že na pol premagaš. In če je kdo tako nesrečen bil, da je padel v kak greh zoper čistost, mora se kar hitro spovedati.“ Z ravno tem pripomočkom je ta sveti mož nekega mladenča potegnil iz pregrehe nečistosti, kteri je bil vdan. Naročal mu je, da je k spovedi prišel vselej, kedar je le koli v greh padel. Mladeneč je vbogal in se poboljšal. — Posebno pripravno pa je še le sveto Obhajilo, moč in zmago dodeliti človeku pri nečistih skušnjavah. Zakrament svetega rešnjega Telesa se imenuje žito izvoljenih, in vino, iz kterega poganjajo device (Cahar. 9, 17.), to je tisto žito ali tista pšenica in tisto vino, ki se pri sveti maši pri povzdigovanju spreminja v Jezusovo Telo in Jezusovo kerv. Kakor je navadno pozemeljsko vino čistosti škodljivo, ravno tako je to nebeško vino prav pripraven pripomoček čistost ohraniti, in svetniki so se ga prav pridno poslužili, da bi si čistost ohranili. Sv. Peter iz Alkantare si ni vedel boljšega pripomočka v ohranjenje nedolžnosti, kakor je pogostno prejemanje zakramenta svete pokore in svetega rešnjega Telesa, in ravno ta pripomoček mu je dodelil toliko moč zoper vse nečiste skušnjave, da je sleherno serčno in srečno premagal, in do groba neomadeževano ohranil svojo deviško čistost in nedolžnost. — In da bi svojo nedolžnost obvaroval, je tudi sv. Frančišek Salezijan vsak teden prejemal svete zakramente, in je tudi drugim goreče priporočal, jih pogostoma prejemati, da si ohranijo čistost in nedolžnost.

l) Enajsti pripomoček v ohranjenje čistosti je priserčno priporočevanje Jezusu, Mariji, svojemu angelvarhu in drugim nebeškim prijatlom, ter svetnikom in svetnicam božjim.

Ljuba duša! najboljši prijatel tvoj in tvoje nedolžnosti je usmiljeni Jezus. Le ž njim se skleni, vsa njegova bodi, in tudi on bo ves tvoj. Nikoli se ne pogubi, kdor z Jezusom v čisti ljubezni živi. Prišel je tvoj Zveličar iz svetih nebes na revno zemljo po tebe, da bi te peljal v večno veselje. On, tvoj dober pastir te išče in kliče, kedar se zmotiš, in na nevarno pot pogubljenja zaideš; nese te spet na svojih lastnih ramah nazaj med svoje srečne ovčice. On, ljubeznivi ženin tvoje duše, se ti v presvetem rešnjem Telesu uživati daje, napolnuje tvoje serce že na tem svetu s čistim veseljem in zadovoljnim življenjem: v Očetovi hiši pa ti pripravlja, kakor skerben brat svoji sestri ali svojemu bratu, častitljiv sedež večnega zveličanja. Kje najdeš takega prijatla, da bi te zvestejši ljubil? Ako bi tudi mati svojega deteta pozabila, jaz tebe nikoli pozabil ne bom, pravi on. (Izaija 49, 15.) Ljuba duša! daj mi svoje serce, ti on prigovarja. Ali more prijatel bolj ljubiti prijatla, kakor da svoje življenje za njega da? Tudi jaz sem za tebe umerl, da bi ti večno živela. Vse sem jaz tebi dal, ali boš ti mene zapustila, in svoje serce rajši zapeljivemu svetu kakor pa meni dala? Oh, ljuba duša! bodi Jezusu zvesta; le pri njem ti prava sreča cvete. Ako se ti hudo godi, le k njemu se naj poprej oberni, ker on sam pravi: „Pridite k meni vsi, ki terpite in ste obloženi, in jaz vas bom poživil.“ (Mat. 11, 28.) Če te hude skušnjave nadležujejo, iz serca k njemu zdihni, in vse hudo te bo zapustilo, zakaj Jezus premagovavec je varh in vojvoda tvoj. Ako se v strašni grešni priložnosti znajdeš, njega zakliči na pomoč, in vse vidne in nevidne sovražnike boš srečno premagala, in vsa vesela s svetim Pavlom porečeš: „Vse zamorem v njem, ki me pokrepča.“ (Filiplj. 4, 13.)

Zraven Jezusa imaš tudi nad Marijo skerbno varhinjo svoje nedolžnosti. Ljubi jo priserčno, priporočaj se jej pridno, in ona ti bo skerbna mati v vseh okoljščinah življenja, sosebno v skušnjavah. „Kedar te zgrabijo valovi hudih pregrešnih navad, in te žugajo požreti, ozri se na nebeško zvezdo, zakliči Marijo. Hitro boš občutil roko, s ktero te bo prijela, povzdignila in ohranila, iz nevarnosti rešila, in iz morja na kraj miru in pokoja pripeljala“, uči sv. Bernard.

Tudi tvoj angeljvarh je tvoje čistosti zvesti čuvaj. On ti daje dobre misli v glavo, te pred hudim svarí in k dobremu opominja. Ne pozabi nanj; lepo se mu priporočuj zjutraj in zvečer, in ga na pomoč kliči v vseh težavah in hudih skušnjavah. Bog sam mu je zapovedal, da te varuje po vseh tvojih potih. (Ps. 90, 11.)

In ako ti teh pomočnikov ni še zadosti, najdeš jih še jezero in jezero nad vsemi svetniki in svetnicami božjimi v nebesih. Veselijo se pri svojem nebeškem Očetu, pa tudi nas revnih zemljanov ne pozabijo, in nam kakor bratje in sestre roko podajajo, ter želijo, da bi srečno za njimi prišli v nebeško veselje. Spoštuj te nebeške prijatle, in priporočuj se jim vsem, sosebno pa svojemu imeniku ali godovnjaku, da ti sprosi od Boga dar čistosti in nedolžnosti in neomadeževanega življenja.

3. Ljubi kristjani! ako vam je resnično mar za čistost, to drago angeljsko čednost, ktera tako veliko veljavo ima pri Bogu in pri poštenih ljudeh, ravnajte se zvesto po današnjem nauku, in poslužite se skerbno pripomočkov, s kterimi se čistost obvaruje in ohrani. Amen.

LXVIII. Keršanski nauk.

Od sedme zapovedi božje. — Kaj prepoveduje sedma božja zapoved? — Od ropa. — Kaj je rop? — Ali je rop velik greh?

1. Sveta čistost, ki je v šesti zapovedi božji zapovedana, ima sicer veliko sovražnikov, ima pa tudi veliko prijatlov in varhov, kteri jo varujejo in branijo. Takih prijatlov in varhov svete čistosti sem vam zadnjič enajst naštel, ki so: modra varnost in skerbna čuječnost pred vsem, kar napeljuje v nečistost, — ponižnost, — pridna delavnost, — zmernost v jedi in pijači in sveti post, — sramožljivost, — serčnost, — božja beseda, — misel na božjo pričujočnost, na Jezusovo britko terpljenje in na poslednje reči človekove, — goreča molitev, — pogostno vredno prejemanje zakramenta svete pokore in svetega rešnjega Telesa, — priserčno priporočevanje Jezusu, Mariji, angeljvarhu in drugim nebeškim pomočnikom, ter svetnikom in svetnicam božjim. Pri teh prijatlih mora pomoči iskati, kdor si hoče čistost obvarovati in ohraniti. — Z razlaganjem tega nauka je bil skončan nauk od šeste božje zapovedi.

2. Zdaj pa je na versti:

Sedma božja zapoved:

Ne kradi.

Kaj nam Bog v sedmi zapovedi prepoveduje?

Bog nam v sedmi zapovedi prepoveduje, svojega bližnjega kakor si koli bodi poškodovati na njegovem premoženju ali na njegovih pravicah.

Bližnjemu pa se na njegovem premoženju ali na njegovih pravicah škoda naredi: I. z ropom, II. s tatvino, III. z goljufijo, IV. z odertijo, in V. s kterim koli drugačnim poškodovanjem. — Vse te pregrehe škodujejo našemu premoženju kakor sadnemu drevju strupena golazen, gerde gosence. Rop pride po sili, in vzame po sili, tatvina natihoma in skrivši otemlje, goljufija pri zaslepljenem očesu, odertija z hinavskim sercem in farizejsko roko. — Vse te pregrehe so ostudne pred Bogom. Moram vam pa od vsake še posebej kaj povedati. Na pervem mestu je

I. Rop.

3. Rop je krivično otemanje ljudskega blaga s silo doprineseno. Ropa je kriv, kdor svojemu bližnjemu po sili kaj vzame, do česar nima nobene pravice, ali pa mu prešerno pred njegovimi očmi kako škodo naredi. Ropa je kriv tudi požigavec, ki bližnjemu pohištva požiga; ravno tako sodnik, ki podložne odira; na dalje vojščak, ki stiska mirne deželane; enako tudi hudobnež, kteri svojo brezbožno roko po merličih steguje, da bi jim pobral, kar jim je dobrotljiva roka še kaj vrednega pustila na mertvem truplu, ter ž njim vred v grob položila. Ropa je kriv tudi tisti, kteri se cerkvenega premoženja polasti, ter kako cerkev oropa ali jej kako škodo naredi. Ropa je kriv tudi berač, ki z žuganjem milošnjo stiska iz ljudi.

Kdor tedaj s silo in krivico svojemu bližnjemu kaj vzame, bodi si denarja ali kakega drugega blaga, je ropar, in njegova pregreha se imenuje rop. Roparji so bili tisti razbojniki, kteri so človeka, ki je iz Jeruzalema v Jeriho potoval, napadli, ter ga oropali in z ranami obdali, ter so šli in ga pustili na pol mertvega. (Luk. 10, 30.) — Roparji so bili tudi tisti hudobneži, ki so sv. Janeza Kancija na potu prijeli, in mu pobrali vse, kar je imel. Vprašajo ga pa, ali še kako drugo reč, ktera bi kako ceno imela, pri sebi ima. Sveti mož jim odgovorí, da nima nič več ne nobene take reči, ker si dosetil ni, da ima še nekoliko zlatov v plašču všitih. Roparji ga tedaj spustijo, ter odidejo. Zdaj pa sv. Janezu na misel pridejo v plašč všiti zlati. Nemudoma se tedaj za roparji na pot spusti,

ter kliče za njimi, naj postojijo, dokler do njih ne dospé, in jim zlatov ne izroči. Tolikanj pošten je bil ta sveti mož, da je bil prej pripravljen, še tistih zlatov se znebiti, kakor pa z lažjo omadeževati si vest, dasiravno se ni bil radovoljno zlagal, ampak le nevedoma. Tolikanj pošteno ravnanje mora pač res v živo seči vsakemu človeku, kteri ni še zgubil vsega čutja za pravico. Clo roparjem je pretreslo njihova kamnite serca, da ne le zlatov ne vzamejo, ampak svetemu možu nazaj dajo še to, kar so mu bili poprej vzeli. Spomin sv. Janeza Kancija obhaja sveta cerkev 20. dan oktobra. — Roparji so tudi še dandanašnji vsi tisti tolovaji, ki ob cestah in po samotah, po nevljudnih planjavah in velikih gozdih na memogredoče ljudi prežijo, in včasih še tudi v kako hišo priderejo, ter s silo poberejo ljudem, kar imajo. — Rop ali ropanje je hujši memo druge krivice bližnjemu storjene na blagu ali premoženju, ker roparji ne poškodujejo le samo premoženja svojega bližnjega, ampak mu marsikterikrat poškodujejo tudi zdravje ali pa še clo življenje. Že sam strah pred roparji vtegne človeku zdravje pohabiti, kaj še le, ako ga roparji res mučijo in terpinčijo!

Vtegnil bi pa kdo sam pri sebi misliti, ter se tolažiti, rekoč: „Hvala Bogu! v tej reči že nisem zapopaden. Na to še mislil nisem nikdar, da bi koga napadel in oropal, ter mu po sili kaj vzel. Jaz tedaj že nisem ropar!“ Ali glej, ljubi kristjan! morda si pred pravičnim Bogom vendar le tudi ti roparjem prištet. Morda imaš kakega soseda, s kterim si nista nič kaj dobra. Ti sovražiš soseda, sosed pa tebe, da bi rada v žlici vode utopila eden drugega, ako bi to mogoče bilo. In če ti tvoj sosed po nameroma kako malo škodo naredi, greš in mu ti očitno veliko škodo narediš; in če ti iz njegovega drevesa le ena sama majhna vejica na tvojo njivo moli, greš in mu posekaš vse drevo; in če ti njegova kokoš iz njegovega dvorišča na tvoje dvorišče stopi, kar pred očmi mu jo ubiješ, če ti tudi ni še naredila nobene škode; ali če ti njegovo dete po nesreči kaj popase, nič mu ne prizaneseš, ampak ga kar mahoma rubiš, ter mu desetkrat več poberes, kakor ti je škode naredilo; ali če kar prederzno čez njegovo obsejano njivo pelješ, dasiravno ondi nobenega pota nimaš; ali če mu kar po medvedje čez vinograd lomastiš, da tersje poka in kolje vse

križema in navprek leti; ali če mu nalašč in brez vse pravice vodo napeljuješ v vinograd ali njivo, da mu o hudem deževju zemljo ruši in odplavi; ali če mu prešerno plotove razdiraš, da mu tem lagleje škodo delajo živali in ljudje; ali če samovoljno in čez vso pravico njegove njive sebi kaj priorješ, ali njegove trave si kaj prikosiš; ali če v logu ali v gozdu čez mejo segaš, in v njegovem delu sebi derva ali kolje sekaš, in si nastila iščeš i. t. d.; meniš kaj le, da si pravičen pred Bogom, in da je tvoje ime zapisano v bukve življenja? Če to misliš, se močno motiš, ker povem ti, da si krivičnik in ropar pred pravičnim Bogom!

Med roparje štejemo tudi požigavce, kteri ali iz sovraštva ali iz kakega drugega hudobnega namena pohištva požigajo ljudem, jih s tem pripravljajo ob blago in premoženje, včasih pa še clo ob zdravje in življenje. Kdor je že kdaj pričujoč bil pri kakem hudem požaru, dobro vé, kolika huda reč da je tak požar, koliko strahu in groze in drugih rev si pri njem ne vžijejo ubogi pogorelci. Kako hudobna in neusmiljena si je tedaj tista roka, ktera se prederzno stegne, in požar napravi.

Roparji so tudi oblastniki in sodniki, kteri podložne odirajo, od njih več tirjajo, kakor jim gre, zato ker imajo oblast v rokah, in se podložni ne morejo in ne smejo braniti s silo; in njih greh je tolikanj veči, ker jim je Bog oblast dal zato, da bi podložnim pravico delali, nikar pa krivice, in bi jih morali še le varovati, da jim hudobni ljudje krivice ne storijo.

Tudi vojščaki se z ropom pregrešijo, če mirne deželane stiskajo in tarejo, jim po sili jamljejo, kar jim ne gre; tudi njih viši ali njih poveljniki se pregrešijo, če jim ropati pustijo, ako ropanje ni potrebno po vojskinih postavah.

Strašno je gledati, kedar se konji splašijo in s vpreženim vozom naprej zdivjajo, ter na tla pomandrajo in pokončajo vse, kar jim pride na pot; ali še vse hujši je, če se človek prepustí svojemu hudemu poželjenju, in hude strasti zdivjajo v njegovem sercu. Tak človek božje in cerkvene zapovedi z nogami tapta, nobena reč pred njim več varna ni, nobena reč mu nič več sveta ni. Kdo bi mislil, da bi lakomnost človeka

tako dalječ premotila, da še clo merličev na miru ne pusti. In vendar se je že tudi zgodilo, da so se hudobneži zbrali, in so po noči na pokopališču merliča odkopali, in so mu pobrali, kar so bili njegovi ljudje ž njim vred dragocenega v mertvaško škrinjo djali. Zgodilo se je, da je čuvaj, ki je merliča varoval, merliča tudi oropal, ter mu pobral, kar je še kaj vrednega na sebi imel. Vse take in enake hudobneže roparjem prištevamo.

Roparjem prištevamo tudi še vse tiste, kteri cerkvam kako škodo naredijo, brez vsega ozira na to, ali se to očitno zgodí ali pa skrivaje. Poštenega človeka že groza obide, kedar sliši, da je bila v kakem kraju kaka cerkev oropana, in sploh vsi pošteni ljudje toliki strah imajo pred takim božjim ropom, da že po pregovoru pravijo: „Kar je cerkveno, je ognjeno.“

Roparji so tudi tisti berači, ter ciganje, rokomavharji in drugi vlačugarji, ki ljudem zapovedujejo, kaj in koliko jim morajo vbogajme dati, in ako se ljudje precej ne vdajo, jim žugajo z nesrečami, protijo z požigom i. t. d., dokler ljudi ne primorajo, da jim dajo, kar bi radi. Taki tem bolj grešijo, ker potrebnim revežem milošnjo otemljejo.

4. Ali je rop velika pregreha?

Da je rop silno velika pregreha, spričuje nam a) božja beseda, b) naturna postava, c) sveta cerkev, in d) kazni, s kakoršnimi tepe Bog to strašno pregreho.

a) Po Mozesu (III. 19, 13.) govorí Gospod Bog: „Ne delaj krivice svojemu bližnjemu, in ga s silo ne zatiraj.“ Po preroku Habakuku pa govorí v ozir Kaldejcev tako-le: „Gorje njemu, kdor grabi, kar ni njegovega! Kako dolgo? On si grabi gosto blato, (to je: krivično pograbljeno blago je enako kupu blata, ki človeka teži v grobu, in mu dela težejo, ojstrejšo sodbo). Ali ne bodo na nagloma vstali, kteri te bodo grizli; in se zbudili, kteri te bodo raztergali in jim boš v rop? Ker si ti oropal veliko narodov, bodo tebe oropali vsi, kteri so ostali izmed ljudstev, zavoljo človeške kervi in zavoljo krivice storjene deželi, mestu in vsem, ki tam prebivajo. Gorje!

kdor iz lakomnosti krivično blago grabi svoji hiši, da bi bilo na visokem njegovo gnezdo, in si misli, da bo rešen nesreči iz roke, (to je: si misli, da se bo ž njim zavaroval zoper vsako potrebo). Sramoto si napravil svoji hiši, ko si potolkel veliko ljudstev, in je grešila tvoja duša. Ker kamen iz stene bo vpil, in les, ki je med sklepi v poslopju, bo odgovarjal. Gorje, kdor zida mesto s kervjo, in napravlja mesto s krivico.“ (Habak. 2, 6—12.) In sv. Pavl uči: „Nikar se ne motite,... roparji ne bodo posedli božjega kraljestva.“ (I. Kor. 6, 10.) Vse te besede nam razločno na znanje dajejo, da je rop res velika pregreha pred Bogom. Ko bi rop velik greh ne bil, bi mu Bog ne žugal s tolikimi gorje!

b) Pa, ko bi človek tudi clo nič ne vedel od naukov svete vere, ktera krivico delati prepovedujejo, bi to vedel že po naturni postavi, da ni prav, bližnjega poškodovati na njegovem premoženju. Neko notranje čutilo in zdrava pamet namreč že povesta, da bi med ljudmi ne bilo ne miru ne pokoja in nobenega reda ne, ako bi bilo ropanje pripuščeno. To resnico so že tudi modrejši neverniki spoznali, in tedaj tudi z ojstrimi postavami skerbeli za varnost medsebojnega premoženja. To resnico spozna tudi vsakdo lahko, ki se ropanja podstopi, kedar je pervikrat kterega oropal, ker mu posebno po pervem grehu vest nareja tolikanj grenko očitovanje, da ga nikoli nikjer nima ni miru ni pokoja, dokler s ponavljanjem hudobije vesti nekama ne ogluši in v spanje ne zaziblje. Kako hudo vest da dela roparju sosebno pervi rop, nam spričuje naslednja resnična prigodba. Neki seljan na Švabskem je po silni lakoti in dragini leta 1771 silno obožal. Ubogi siromak že nič več drugega ni imel, kakor enmalo smelenega ovsa z rezanco namešanega, s kterim je o tistem hudem času hranil sebe in svojo družinjo. Kedar je pa potekla ta revna hrana, je lakota z vso silo priderla v hišo. Pek, kteremu je bil gospodar pet tolarjev dolžen, mu po nobeni ceni več ni hotel kruha posojevati ali na vero dajati, dokler bi ne poplačal poprejnega dolga. Ubogemu očetu serce poka od žalosti, ko sliši izstradane otročiče kruha prositi, pa jim ne more poskerbeti, in vidi svojo pridno ženo v vednih solzicah, pa jej ne

more pomagati. In žalost in britkost mu do verha prikipi, ko mu žena z milo besedo tako-le prigovarja, rekoč: „Oh ljubi moj mož! poglej naše uboge otročiče, ki nama od same lakote omedlevajo in umirajo. Ž njimi vred bom obnemogla tudi jaz od stradanja in glada! Pa bi nič ne rekla, ko bi le njihovo življenje ohranila s tem, da svoje darujem. Pojdi, prosim te, pojdi kar naravnost v bližnje mesto; kar nič se nikar ne sramuj, in povej tam ljudem, kako huda se nam godí. Le kar nič se nikar ne mudi; zakaj tem veča je naša stiska, tem dalj ko se opotavljaš. Ljubi Bog, ki je oče ubogih sirot, ti bo menda vendar le dal najti usmiljenih ljudi, ki nam bodo kaj pomagali!“ In nesrečni oče se vsi svoji revni obleki vkljub, in bolj merliču podoben kakor pa živemu človeku res nemudoma v mesto poda. V mesto dospevši tu in tam poterka na vrata in na serca, ter z živo besedo popisuje svoj in svoje družinje usmiljenjavredni stan, in prosi pomoči. Toda, česar si nikakor ni bil v nadi, se zgodí: Nobeden ga noče poslušati, nihče mu noče pomagati. Ta nepričakovana terdoserčnost mestnih ljudi ga tolikanj zbega, da skor ne vé, kaj dela, ter ves obupen dirja v bližnji gozd, pripravljen oropati kar pervega popotnika, kteri mu bo v roke prišel. Potihnilo je v tem trenutleju vsako boljše čutilo v njegovem sercu, in mislil je, da mu je v njegovi stiski vse dopuščeno. Ni še dolgo v gozdu bil, kar pride ondi memo tergovec z zabojem na rami. Nesrečni seljan mu nož na vrat nastavi, ter žuga, da ga bo zaklal, ako mu nemudoma denarja ne izročí. Tergovec se mu kar nič ne ustavlja, ampak mu nemudoma izroči svojo mošnjo z dvajsetimi tolarji v njej. Pa preden si še denar v žep potisne, obide ga neznana groza, in vest ga peče kakor bi mu bil kdo zakuril pod sercem. „O moj Bog, kaj sem storil!“ vsklikne, in se nazaj oberne, ter gleda ves prestrašen za tergovcem, ki je šel pohlevno dalje svojo pot. In zdaj se za njim spusti, in ko ga doteče, mu njegovo mošnjo naproti moli, rekoč: „Tu-le imate, in — za božjo voljo — spet nazaj vzemite svoj denar. Mislil sem ga obderžati, ter ž njim nahraniti svoje otroke, da mi za lakoto ne poginejo, pa ga ne morem obderžati. Oh, z ropom je res huda reč! Da bote pa vedeli, zakaj sem se podstopil, vas oropati, se mi usmiljenega skažite, in

me sprejmite v mojo hišo.“ „Hočem vas sprejmiti“, reče dobroserčni mož, ter gre molčé za seljanom. Toda groza ga obide, kedar v borno hišo stopi, in zagleda ondi na sprahneli slami štiri na pol razgaljene otročiče ležati, od samega glada že vse omamljene, in zraven njih sedeti obnemoglo ženo. Seljan zdaj pripoveduje svoji ženi in pravi: „Ti veš, kako urno sem se bil spustil proti mestu, v terdni nadi, da si bom ondi kaj sprosil; pa sem le na terde serca zadel. To me je zbegalo tako močno, da sem se ves obupen v bližnji gojzd podal, ter sem ropar postal. In glej, tega dobrega moža tukaj le sem s silo napadel!“ Ko žena to sliši, vsa prestrašena se na kolena zgrudi in milo prosi tergovca, rekoč: „Oh, usmilite se vsaj mojih ubogih otročičev!“ In dobroserčni tergovec se res usmili, odpusti skesanemu seljanu njegovo pregreho, s ktero se je bil nad njim pregrešil, obdaruje njegovo izstradano družinjo in jo reši s svojim milodarom gotove smerti. — V nekem precej oddaljenem kraju je pred veliko leti ogenj postal. Gorelo je v dolenjem koncu vasi. Na gornji strani pa je imel svojo hišo vaščan, ki je bil zoper ogenj zavarovan. Hiša je bila pa že prav slaba, in žena sama v hiši. Rada bi bila tedaj imela, da bi jej bila hiša zgorela, in bi si bila po tem lepšo in boljšo postavila; ali bala se je, da ogenj ne bo sam prišel iz dolenje na gorenjo stran, ker bi ga utegnili poprej pogasiti. Kaj tedaj storí nesrečna žena? Gre in vzame gorečo tresko, ter jo skoz okno v streho potisne. Mislila je, da zmed drugih ljudi, ki so pri ognju le radi vsi zbegani in zmoteni, tega nihče spazil ne bo. Streha se vname, in hiša zgorí; ali zgorela je tudi sosedova hiša, in žena si je tedaj pregreho požiganja na vest navalila. Poslušajte pa, kako je bilo po tem! Žena se je sicer res za to pregreho hudo pokorila, ter je ojstro pokoro dostala; ali miru in pokoja nikdar ni več imela. Kolikorkrat koli je sosedovo hišo zagledala, jej je bilo, kakor bi jej bil kdo ojster nož v serce zabodil, in noč in dan jej njena pregreha ne gre spred oči. Marsikterikrat se vsa preplašena iz spanja zbudí, in jej je, kakor bi jo bil kdo silama zbudil, in jej zakričal na uho: „Ogenj je, gorí!“

Pa po čem bi zglede pobirali iz nekdanjih časov, ko se nam jih tudi dandanes ne manjka? Le poglejte ga človeka, kteri iz hude jeze in nevošljivosti svojemu bližnjemu pri belem dnevu in očitno pred njegovimi očmi kako silo in krivico naredí. Ali je mar po takem hudem djanju zadovoljen sam seboj? Nikakor ne! Da nima serca mirnega, ne pokojne vesti, nam spričuje njegov čmerni obraz, njegovo tamno oko in njegovo nevljudno obnašanje clo do takih ljudí, kteri mu nič žalega storili niso. — Tako tedaj človeku že natorna postava, od Stvarnika samega v serce mu zapisana, očitno spričuje, da je rop silen greh.

c) Da je rop velik greh, uči tudi sveta cerkev s tem, da je o pervih časih keršanstva to pregreho s silno ojstro pokoro pokorila; ljudi pa, ki se lotijo cerkvenega premoženja, clo zmed družbe pravovernih kristjanov pahnila.

d) Da je rop res velik greh, spričujejo na dalje kazni, s kterimi tepe Bog sam to pregreho. — Ne mislim vam pa pripovedovati, kako bo Bog to strašno pregreho strahoval na unem svetu v žvepljenem ognju, v kterem bo jok in škripanje z zobmi na vse vekomej. Oterpnjeni terdovratni roparji se namreč tistega nič kaj preveč ne bojijo, zato ker se zanašajo, da jim je še, kdo vé, kako dalječ, akoravno jim je včasih že prav prav blizo. Le nekoliko zgledov bom vam povedal, iz kterih bote razvidili, kako da včasih roparja že na tem svetu terdo zadene božja roka, kedar si je tega najmanj svest. Pa tudi deželska gosposka roparjem terdo na pete stopa. — Trije tolovaji planejo v hosti nad popotnega tergovca, in mu vzamejo ves denar, kterega je seboj imel. Na to se vsedejo, in si denar razdelijo med seboj. Zdaj bi bili radi jesti in piti dobili iz bližnjega mesta. Sklenili so, da naj gre najmlajši zmed njih v mesto po hrano. Vzdigne se, in gre. Potoma pa si misli: „Ti si le tretji del oropanega denarja dobil; vendar bi bilo veliko bolje, ko bi tudi una dva dela dobil. In prav lahko ju dobiš. Drugega ni treba, ko tovaršema otrovati (ali s strupom namešati) jedi, ki jih jima boš iz mesta prinesel, ti pa se jih ne dotakneš, ter jih ne okusiš.“ Med tem pa tudi una dva

v gojzdu skleneta, najmlajšega ubiti, kedar bo iz mesta prišel. „Dva sva“, pravita, „lahko ga bova strahovala, in potlej imava vsakteri polovico njegovega denarja.“ Ko mlajši razbojnik z otrovanimi jedili iz mesta príde, ga res zgrabita in umorita. Po tem se vsedeta, ter jesta; ali čez pol ure sta tudi onadva mertva. — Med mestoma Enns in Wels na Avstrijanskem je na samotnem mlinu živel mlinar, ki je neko nedeljo po stari keršanski navadi v cerkev šel z vsemi svojimi hlapci. Sama žena, bivši že blizo poroda, ostala je doma s svojim malim, sedemletnim fantičem in varovala hišo. Ko mlinarca sama sedi v mlinu, jo pride babica obiskat, ter pogledat, kaj in kako. Mlinarica jo prijazno sprejme, prinese nekaj jedi in se zraven nje za mizo usede. Med tem, ko ste jedle, spusti babica nož iz rok, da pade na tla, potem pa reče mlinarci: „Poberite — poberite mi nož!“ Mlinarica pa jo zaverne, rekoč: „Kako ste vendar čudni; saj menda veste, da se jaz težeji pripogujem, kakor pa Vi!“ Vsemu temu vkljub pa vendar le nož pobere, in ga babici poda. Babica pa nož zgrabi, jej ga na vrat nastavi, in pravi: „Zdaj mi pa kar hitro izročite ves svoj gotovi denar; ako ne, vam bom nož v persi porinila.“ Mlinarica se prestraši, pa se vendar le kmalu spet zave, in reče: „Le z menoj pojdite v hram! tamkaj v omari je vse, kar imamo.“ Babica gre ter pobere denar iz omare. Toda lakomna, ki je bila, išče denarja tudi še po drugih predalih. Te prilike pa se mlinarica posluži, ter se naglo iz hrama zmuzne in vrata terdo zaklene za seboj, in ker so v oknih bile vzidane debele mreže, je bila babica v hramu do dobrega priperta. Zdaj pokliče žena svojega sedemletnega sinčeka, ter mu reče: „Le urno teci k očetu v cerkev, ter jim reci, naj kar hitro pridejo s hlapci domu, ker se znajdem jaz v strašno veliki nevarnosti.“ Dete hiti, pa zadene ne dalječ od mlina na babičnega moža, s kterim je bila babica dogovorjena, da bo odnesel poropani denar. Ko hudobnež fantiča zagleda, ga zgrabi, ter vleče k mlinu nazaj. Mlinarica, ki je ob oknu stala in svojega moža pričakovala, vidi babičnega moža namesto svojega moža, in hiti vežne vrata zapirat. Vrata zapre, in jih z vsemi pahi terdo zapaha. Ko pride babični mož do vrat, nad njo zakriči, naj

vrata odpre; in ker mu jih mlinarica noče odpreti, se ves razdivjan zaganja, ter misli, da jih bo razbil. Mlinarica pa pri oknu na ves glas kliče ljudi na pomoč; toda ker je bil mlin dalječ proč od drugih hiš in zraven še od vseh strani v gostem germovju, njenega vpitja ne sliši ne živa duša. Med tem pa vrata vsem silnim udarcem vkljub vendar-le ne odjenjajo; in ko hudobnež vidi, v koliko nevarnost bi postavil sebe in svojo ženo, ako bi se toliko časa pred mlinom zaderžal, dokler bi mlinar iz cerkve prišel, potegne nož iz žepa, in zavpije nad mlinarico: „Ako mi kar naglo ne odprete, Vam bom pri tej priči vašega fantiča zaklal, in Vam mlin zapalil.“ To reče, in zgrabi fantiča tako terdo, da začne na vse gerlo kričati. Mlinarica se prestraši, in se že odpravlja, da bi vrata odperla. Ko pa do vrat dospe, jej pride na misel, da jo tolovaj le zato izpeljuje, naj bi mu odperla, da bi po tem njo umoril z detetom vred, kterega je pod sercem nosila. To jej pride na misel, in tedaj se opotavlja, in precej ne odpre. Viditi, da mu mlinarica noče odpreti, potisne hudobnež res nož fantiču v persi, in teče na uno stran mlina, iskaje kje bi noter prišel. Mlinarici pa, ki ni vedela, kaj tolovaj namerja, pride na misel, da bi bavtaro odperla in spustila vodo na kolesa. Mislila je, da bi utegnil ropot koles, kakoršen ob nedeljah ondi ni bil navaden, kakega človeka priklicati na pomoč. Tolovaj pa se je mislil ravno ob kolesu, ki je do zdaj na miru stalo, zmuzniti v mlin. Že je bil nogo postavil na kolo, in bi bil gotovo v mlin prišel, ko bi se ne bilo ravno o tem trenutleju začelo obračati kolo, ktero ga je pod se verglo, in ga vsega razdrobilo, Kmalu na to pride mlinar s svojimi hlapci domu. In ko odpre hram, v kterem je bila babica priperta, najde jo mertvo na zemlji ležati. Od samega strahu in groze jo je bil mertud udaril.

V največi bolnišnici v Parizu na Francoskem je podzemeljsk prostor, kterega mertvašnico ali merlišnico imenujejo. V to mertvašnico pokladajo merliče, preden jih pokopavajo, in čuvaj mora čuti nad njimi, ter opazovati, ali bi se eden ali drugi zmed njih ne prebudil, kteri bi bil le na videz mertev. Pred nekoliko leti je bil ondi za čuvaja neki malopriden mož, ki je vsakega merliča, kteri je bil njegovemu varstvu izročen,

skerbno preiskoval, in mu poropal perstane, uhane ali ktero si koli drugo kaj vredno reč. Enkrat prinesejo v mertvašnico truplo človeka, ki je umerl za vodenico. Ljudje, ki so merliča prinesli, komaj odidejo, ko že pride čuvaj merliča ogledovat in preiskovat, in res najde za dolgimi lasmi dva zlata uhana, in jih hitro odterga merliču iz ušes. O tem trenutleju na stopnicah nekaj zahrumí. Čuvaj hitro merliču priveže vervico na perst, mu roke na persih križem položi eno čez drugo, in gre v bližnjo spavnico spat na svojo posteljo, zraven ktere je ob glavi visel zvonček, obešen na tisto vervico, ktera se je merličem privezovala na roko, da bi pozvonil, kdor bi se prebudil iz dozdevne smerti. Nekoliko ur premine. Čuvaj je skerbno shranil svoj rop, potem pa se je ulegel, in je zaspal. Ko polnoči udari, oglasi se mu tudi zvonček nad glavo. Prestrašen se prebudí, in misli, da se mu le sanja; zvonček pa se še v drugič oglasi močnejši in strašnejši ko popred. Merzel pot oblije prestrašenega čuvaja. Spomni se ropa, nad merličem storjenega, na ves glas zakriči, in se zgrudi na zemljo. Ljudje pridejo; roparju pa je besedo vzelo, da ni mogel nič povedati. Le s perstom je kazal na zvonček. Zdaj hitijo v mertvašnico k merliču. Pa z merličem se ni bilo nič nenavadnega dogodilo. Otok mu je začel splahovati, roka za roko zdersne znad života, in na perst privezano vervico nategne, da zvonček zapoje. Čuvaja pa mertud zadene, da umerje. Tako je bil kaznovan ropar, ki si je z ropom nad merliči skrunil svojo roko.

Leta 1852 na svete Neže dan (21. prosenca) prideta dva človeka v poletno stanovanje španjolskega tergovca Rovira v Reusu, ktero je blizo Sanahuja. Seboj pripeljeta muzga z dolgo škrinjo, in prosita, da bi smela v hlev djati zlo trudno živino. To se jima dragovoljno pripusti; in tedaj deneta škrinjo na trato, živino pa peljeta v hlev. Možaka na to odideta ter pravita, da sta v mestu pozabila imenitne pisma, da gresta po nje, in da se bota povernila v nekterih urah. Nekake tri ure potlej pridejo tudi trije varnovarhi ali žandarji v poletnico si odpočivat. Imeli so varnovarhi psička pri sebi, kteri je neprenehoma okoli škrinje lazil, jo vohal in vanjo lajal. Vse

žuganje varnovarhov ni nič zdalo; zvesta živalica se ne da odpoditi, in vedno oblajuje škrinjo. Tedaj varnovarhi od hišnih poprosijo orodja, in se pripravljajo, v škrinjo vlomiti, da bi vidili, kaj je v njej. Ko začno s kladvom razbijati, se zasliši glas iz škrinje, da naj pustijo, ker bo že sam odperl. In res odpre, ter se primaši iz škrinje dedec, ki pové, da se je še z osmerimi drugimi namenil, po noči pohištvo oropati in požgati. Varnovarhi hudodelnika zvežejo, ga spravijo v tamen hram, in se pripravijo, hišo varovati pred unimi hudodelci. Okoli enajstih po noči se priplazi osem s puškami previdenih potepuhov k hiši. Varnovarhi in hišni hlapci ugledajo iz skritega kraja hudodelnike, na nje ustrelijo, in jih precej pet zmed njih tako zadenejo, da se niso mogli braniti. Uni trije pa so jo pobrali, bili so pa vjeti in z unim potuhnjenim skrivcem vred v Reus v ječo gnani. Deveteri potepini so bili poprej Rovirovi delavci, pa zavoljo malopridnosti ob službo djani so se hotli znositi, ter poslopje poropati in požgati. Toda zadela jih je roka božja in roka deželske pravice.

Od angležkega kralja Henrika VIII., ki je kraljeval od leta 1509 do 1547 nam pripoveduje zgodovina, da je memo mnogo drugih hudobij in grozovitost poropal in razdjal tudi več kakor tisuč cerkev in somostanov, in med njimi najslavniše in najbogatejše opatije! Deseti del tega poropanega premoženja bi bil zadostoval vzderžati in prehraniti ves kraljev dvor. Toda minulo je komaj troje ali čvetero let, in vsega poropanega bogastva je bilo konec, kakor bi ga bil veter razpihal, in Henrik je postal ubožen kralj, ki je svoje podložne z davki neusmiljeno stiskal in terl. Kedar je umiral rekel je svojim prijatlom: „Vse smo zgubili.“ Poškodovanje cerkvenega blaga in ropanje cerkvenega premoženja sreče ne prinese, ampak vodi le uboštvo za seboj, in pogubljenje se urnih nog za njim pomika.

Vsem, ki kakor si koli bodi cerkvam škodo delajo, naj še naslednja prav podučna basen oči odpira: Neki škorec zagleda iz svojega gnezda meso, ktero se je bilo Bogu v dar zažigalo na altarju. Urno se spusti na altar, ukrade kos mesa iz

žerjavice, ter ga nese v gnjezdo svojim mladičem. Mesa pa se je deržal žareč ogelj, kterega škorec ni bil zapazil, kedar je z oropanim mesom spred altarja bežal. Kmalu na to se še drugič na altar zaletí, da bi še drug kos mesa iz altarja zmaknil in zanesel mladičem. Toda med tem, ko se drugega kosa mesa polasti, razpihala je sapa žareči ogel in gnjezdo užgala, da je zgorelo z mladiči vred. — Tukaj se je res prav po čerki vresničil pregovor: „Kar je cerkveno, je ognjeno.“

5. Slišali ste, ljubi moji! kaj je rop in kako huda reč da je rop. Bog ne daj, da bi bil kdo zmed vas v njem zapopaden in zadet. Ropar ni samo tat, ampak je hujši, kakor tat. Tat sedmo božjo zapoved prelomi; ropar ali razbojnik jo pa čisto zakole. Zato tudi cesarska postava tatu sicer živeti pusti, roparju pa za življenje gre, ter tatu ječo, razbojniku pa vislice (gavge) prisodi. Tako se pride poprej ali pozneje s prelomljenjem sedme zapovedi božje ali v ječo ali na vislice, najgotovejši pa v pekel, česar nas sam večni Bog obvaruj! Amen.

LXIX. Keršanski nauk.

Od tatvine. — Kaj je tatvina? — Ali je tatvina pregrešna? — Ali je vsaka tatvina enako velik greh? — Ali je krivičniku manj greh, če mu ukradeno blago le malo zaleže ali pa še clo nič ne zda?

1. Bog je razdelil svoje dari med vse ljudi; dal je vsakemu za potrebo. Kdor nima, naj si pridela ali pa izprosi; le drugim samovoljno jemati, kar je njihovega, prepovedal je v sedmi zapovedi med bliskom in gromom na Sinajski gori, rekoč: „Ne kradi!“ — Ste slišali božje zapovedi glas, ki jo je Bog govoril na gori Sinaj? Ta zapoved je nam vsem dana, da bi varovala našega premoženja in svarila krivično roko.— Štiri reči posebno čertí sedma božja zapoved, peto pa sovraži. Rop, tatvino, goljufijo, odertijo čertí, zraven tega pa tudi še sovraži ktero koli drugo poškodovanje bližnjega na njegovem premoženju in njegovih pravicah. Od ropa ali ropanja smo zadnjič govorili. Slišali ste, da je ropa kriv tisti, ki svojemu bližnjemu po sili kaj vzame; ali ki mu prederzno pred njegovimi očmi kako škodo naredi; ali ki bližnjemu pohištvo požge; ali ki merličem poropa, kar so jim dobroserčni ljudje dragocenega pustili in ž njimi v grob položili; ali ki cerkvi kaj poropa ali jej kako škodo naredi. Slišali ste pa tudi, da nam spričuje božja beseda, natorna postava in sveta cerkev, da je rop res velika pregreha, kar nam zraven tega poterdujejo tudi še različne kazni, s kterimi Bog marsikterikrat že na tem svetu strahuje to strašno pregreho.

2. Sedma zapoved božja pa se ne prelomi le samo z ropom, ampak tudi še

II. s tatvino.

Tatvina je krivica, ktero kdo skrivaje in natihoma brez vsakega pravičnega vzroka bližnjemu storí na njegovem premoženju zoper njegovo voljo. Krasti se pravi, skrivaje in brez pravičnega vzroka bližnjemu kaj vzeti zoper njegovo voljo.

Tatvine je tedaj kriv, kdor

a) brez pravičnega vzroka bližnjemu kaj vzame, ter mu škodo naredí na njegovem premoženju. Tatvine bi po tem takem ne bil kriv, in tat bi še ne bil tisti, kteri bi v prav hudi sili, v največi potrebi bližnjemu skrivši kaj vzel, ali kteri bi svojega plačila ali svojega blaga, kterega od bližnjega terjati popolno pravico ima, po nobenem drugem potu od njega dobiti ne mogel, razun da se sam natihoma naplača.

Toda v ozir sile in potrebe velja to le za najhujšo silo in največo potrebo, ko bi namreč ali za njega, ali za njegovo družinjo smertna nevarnost ali pa kaka druga prav velika nesreča nastopila, ko bi ne vzel bližnjemu tiste reči, ktere tako silno potrebuje. Vendar mora pri tem resnično voljo imeti, da bo tisto reč spet povernil, kakor hitro sila pojenja, in mu bo mogoče. Tudi se samo ob sebi razumeva, da si ne sme nič več ne vzeti razun toliko, kolikor je prav neobhodno potreba.

V ozir skrivnega naplačevanja pa velja to pravilo, da se tako naplačevanje in odškodovanje nikakor ne sme zgoditi, razun takrat, kedar je dolg prav gotov in popolnoma dopričan, in kedar človek kar po nobenem drugem potu ni v stanu priti do plačila. Po tem takem se nikakor ne smeta naplačevati za svoje delo ne hlapec ne dekla, če bi tudi mislila, da sta si več plačila zaslužila, kakor sta ga prejela od svojega gospodarja.

Tatvina na dalje v tem obstojí, da kdo

b) zoper voljo lastnikovo si tujega blaga kaj prilastí. Torej bi tat ne bil tisti, ki bi bližnjemu kaj vzel, in bi

bil bližnj sam dovolil, da mu sme vzeti tisto reč; ali pa, če tudi kar naravnost ni dovolil, da smemo po pravici misliti, da bi bil v to dovolil, ko bi bil vedel. Ko bi, postavim, kdo težaka imel ali dninarja, kteri bi mu derva sekal, in bi vedel, da mu ta težak vsak dan eno poleno vzame in ga seboj domu nese, pa bi mu tega ne prepovedoval, bi težak ne bil tatvine kriv. Ali ko bi gospodar vedel, da hlapec vterga kako hruško z drevesa, da jo pojé, ali kaki grozd s terte, da ga pozoblje, in bi mu tega ne branil, bi hlapec ne bil tatvine kriv. Ali če bi kak popotnik, ki je prav močno lačen, izpuknil kako repo iz njive, da bi jo snedel in da bi na potu ne omagal, bi tudi ne bil tatvine kriv, ker bi mu noben pameten gospodar tega ne branil ali vsaj po pravici braniti ne mogel, ko bi ga videl, da mu v taki sili vzame kako repo. Jezus Kristus sam svojim učencem ni v greh prišteval, ko so nekega dne, lačni ki so bili, klasje po polju smukali, da so ga vživali. Nikakor pa bi se izgovarjati ne mogel, da ni tat, kdor bi bližnjemu skrivaje kaj jemal, ker je prenemaren, da bi se z delom preživil, in preošaben, da bi, ako delati ne more, vbogajme prosil. Kdor noče delati ali pa prositi, je tat, ako bližnjemu kaj vzame; zakaj noben gospodar ne bo privolil v to, da bi mu jemali, kar je njegovega, taki ljudje, kteri so za delo preleni, za beračevanje pa preveč prevzetni.

Med tatove tudi ne smemo šteti tistega, kteri bi komu vzel orožje ali strup, ki si ga je pripravil, da bi sebe ali koga drugega umoril; — ravno tako tudi ne žene, ktera bi zapravljivemu možu denar vzela, kterega misli zapiti, da bi denar pri gospodarstvu obernila.

3. Ali je tatvina greh?

To se vé, da je greh. Porok tega so nam:

a) sveto pismo,
b) sveti cerkveni očetje;
c) naturna postava;
d) prekletstvo, ktero za tatom gre;
e) kazni, ki nasledujejo tatvino.

a) Z lastnim perstom je Bog na kamen zapisal Sinajsko zapoved: „Ne kradi“, kakor jo še zdaj zapisano beremo v II. Mozesovih bukvah (20, 15.). Modri Sirah (5, 17.) pravi: „Nad tata pride zasramovanje in pokorjenje.“ Prerok Habakuk (2,9.) žuga, rekoč: „Gorje (mu), kdor iz lakomnosti krivično blago spravlja v svojo hišo!“ Sv. Pavl naravnost uči, da „tatje ne bodo v posest dobili božjega kraljestva“ (I. Kor. 6, 10.), in pristavlja priserčno opominjevanje, rekoč: „Kdor je kradel, naj ne krade več, temveč naj rajši pridno dela s svojimi rokami.“ (Efež. 4, 28.) — Taka reč pa, ktero sveto pismo tako ojstro prepoveduje, pred ktero tako resnobno svarí, zavoljo ktere toliko gorje zažuguje, in zavoljo ktere clo večno pogubljenje napoveduje, gotovo je pregrešna reč. Tatvina je torej pregrešna, kar nam spričujejo

b) tudi sveti cerkveni učeniki. Najpoprej naj vam vpeljem sv. Avguština, ki v ozir tatvine tako-le govori: „Morda si kdo misli ali pravi sam med seboj: Nahaja se veliko bogatih, skopih in lakomnih kristjanov; ako tedaj tistim njihovega kaj vzamem, s tem se nič ne pregrešim; zakaj zasluženje si zamorem nabrati s tem, s čimur oni nič dobrega ne storijo. Toda to misel mu navdihuje le zvijačnost hudičeva; zakaj če tudi vse, kar je ukradel, ubogim razda, bo s tem le povišal svoj greh, nikar pa pomanjšal.“ In zdaj poslušajte še to, kar sveti Gregor o tatvini pove, ter pravi: „Če bo Bog ojstro strahoval že tiste, kteri od svojega premoženja nočejo nič ubogim podeliti; kakšna kazen čaka še le tistih, ki si prilastujejo tuje blago!“ In še na dalje pravi sv. Gregor: „Tat je (zares) nesrečna stvar na svetu!“ In zakaj tako pravi? Glejte zato, ker se mu ne bo nikdar dobro godilo. Da bote pa višeje obrajtali sv. Gregorja besedo, povedal vam bom, kdo je bil sv. Gregor. Sv. Gregor je bil tisti sveti papež, ki je z vsakim grešnikom tako veliko usmiljenje imel, da je djal: „Ta nima ljubezni božje, ki se nad grešnikom jezí in togotí; naj se rajši razjoka nad njim, kakor pa da bi ga preklinjal.“ In vendar-le sv. Gregor tata za nesrečno stvar ima; berž ko ne zato, ker tat sebe in druge nesrečne storí.

S svetimi cerkvenimi učeniki vred uči tudi sveta cerkev, da je tatvina pregrešna, ker nobenega v tatvini zapopadenega grešnika ne odveže poprej, dokler storjene krivice ne popravi, ali vsaj resnično voljo ima, da jo bo popravil, kakor hitro mu bo mogoče. Sv. Avguštin velí: „Zastonj se zanašaš zadobiti odpuščanje svojih grehov, dokler po svoji moči ne poverneš storjene krivice.“ Kako težko pa da se povračuje, kdo tega ne vé!

c) Da je tatvina pregrešna, nam spričuje natorna postava, nam od Stvarnika samega zapisana v serce, ki nam velí: „Kar nočeš, da bi drugi tebi storili, tudi drugim nikar ne stori.“ Ravno zato pa tudi še clo zmed neverniki tisti, ki so natorno postavo v svojem sercu poslušali, po tujem blagu svojih rok niso stegovali. Karejiti so med Mohamedanci učili, da bi bil brez milosti pogubljen in v večni ogenj veržen slehern Mohamedanec, kteri bi si tudi le en sam klas zernja vzel iz ljudske njive. Poglejte, tako ojstro še naša sveta vera tata ne sodi, kakor so ga sodili in obsodili ti neverniki!

In kar pamet terdi, tudi vest poterdi, ter glasno kriči sosebno po pervem grehu, da je tatvina pregrešna. Sv. Avguštin je šel enkrat v svojih mladih letih z nekterimi tovarši hruške krast. In ta mala tatvina mu je v poznejših letih, kedar se je bil že spreobernil, prizadjala toliko dušne bolečine, da je bilo videti, kakor bi imel to tatvino za eno zmed tistih pregreh, kterih se je najmočnejši kesal.

Z enakim pregreškom se je svoje mlade dni pregrešil tudi sv. Ignacij. S svojimi tovarši je neko noč šel, in je sadje z drevja tergal na ljudskem vertu. To, se vé, da prav ni bilo; ali še hujše je bilo zato, ker je bil te tatvine neki nedolžen človek obdolžen in zavoljo nje kaznovan. Toda Ignacij je tudi, akoravno ne precej, vendar-le pozneje čez mero zadostoval za to svojo pomoto, ktera mu je terdo na sercu ležala od tistihmalo, odkar se je bil spreobernil, in mu tem večo težo delala zato, ker je njegov bližnj po nedolžnem bil zavoljo nje kaznovan. Sklenil je, o pervi pripravni priložnosti potovati v svoj rojstni kraj, da bi zdaj lep zgled dajal ondi, kjer je bil

nekdaj hudo delo doprinesel. V svoj domači kraj dospevši je kar nemudoma v cerkvi mladino začel učiti keršanskega nauka, in zraven tega je tudi še odraščenim pridigoval. Trupoma se ljudstvo zbira krog njega. Cerkev mu je pretesna postala. Prisiljen je bil, pod milim nebom oznanovati božjo besedo svojim obilnozbranim poslušavcem, zmed kterih so nekteri clo na bližnje drevesa splezali, da bi videli in slišali svetega moža. In glej, že pri svoji pervi pridigi je sv. Ignacij med množico zapazil tistega človeka, kteri je ne za svojo lastno, ampak za njegovo pomoto bil po nedolžnem kaznovan. In zdajci začne sv. Ignacij kar naravnost in brez vseh ovinkov pripovedovati uno prigodbo od tatvine na sadnem vertu storjene, ter očitno obstane svoje lastno zadolženje in nedolžnost unega človeka, in tistega ponižno prosi, da bi mu odpustil, in mu za odškodovanje v last prepusti dve pristavi, ki ste bile Ignacijeva lastnina. Lahko verjamete, kako močno da se je zavzel uni mož, ki je bil zdaj tako bogato odškodovan za uno majhno škodo, ktero je bil nekdaj preterpel. Razun tega je sv. Ignacij v svojem domačem kraju storil še mnogo drugih dobrih del, nad kterimi so se razgledovali in spodbudovali njegovi rojaki in drugi ljudje.

Iz vsega tega je očitno, da nam pamet in vest spričevanje dajeta, da je tatvina res pregrešna, da je tatvina res greh.

d) Da je tatvina pregrešna, nam spričuje prekletstvo, ktero za tatom gre. Ne bom vam ponavljal posameznih hudih besedi, kakoršne pridejo človeku na uho, kedar se kje kaka tatvina pripeti, ampak bom le sploh nekoliko omenil te žalostne reči. Le poglejte, kolika žalost in koliko zdihovanje za tatom gre; kolika jeza in togota se nad-nj vzdiguje; kolika kletvina in hudo izdajanje se za njim pošilja! En sam greh je tat doprinesel s tatvino, veliko-veliko grehov pa gre za njim!

e) Da je tatvina pregrešna, spričujejo tudi kazni, ki sledijo tatvini za petami, in to mnogokrat že v sedajnem življenju. Zgled o tem imamo že v svetem pismu stare zaveze. Izraelci so bili mesto Jeriho premagali in si spravili pod svojo

oblast. Na enkrat pa je zmaga Izraelce zapustila, ter se na stran njihovih sovražnikov vstopila. Izraelci so bili v boju tepeni, in so morali bežati pred svojimi sovražniki. Jozue potoži to nadlogo Bogu. In Gospod mu je odgovoril, ter rekel: „Izrael je grešil, in prelomil mojo zavezo, zakaj vzeli so od prekletstva, in so ukradli in lagali (tajili), in skrili med svoje posode. Izrael ne bo mogel stati pred svojimi sovražniki, temveč bežal bo pred njimi, ker se je ognusil s prekletstvom; ne bom več z vami, dokler ne pokončate njega, ki je kriv te hudobije. Vstani, posveti ljudstvo, ter jim reci: Posvečujte se do jutra; zakaj to pravi Gospod, Izraelov Bog: Izrael, med teboj je prekletstvo; ne boš mogel stati pred svojimi sovražniki, dokler ne bo zmed tebe potrebljen, kdor se je ognusil s to hudobijo. Pristopite tedaj lesem jutri po svojih rodovih; in rod, ki ga bo vadljej zadel, naj pristopi po svojih rodovinah, in rodovina po svojih družinjah, in družinja po posameznih možéh. In kdorkoli bo zadet najden v tej hudobiji, bodi sežgan z vsem svojim premoženjem; zakaj prelomil je zavezo Gospodovo, in le storil hudobijo v Izraelu.“ Jozue je tedaj zjutraj vstal, in je poklical Izraela po njegovih rodovih, in zadet je bil Judov rod; ko je bil ta po svojih rodovinah pripeljan, bila je zadeta rodovina Zaretova; in ko je bila tudi ta pripeljana po družinjah bila je zadeta (družinja) Zabdijeva; in ko je razdelil njegovo družinjo v posamezne može, našel je Ahana, sina Karmijevega . . . iz Judovega rodu. In Jozue je rekel Ahanu: „Moj sin, daj čast Gospodu, Izraelovemu Bogu, in spoznaj in povej mi, kaj si storil, ter nič ne zakrivaj.“ In Ahan je odgovoril Jozuetu, ter mu rekel: „Resnično, grešil sem zoper Gospoda, Izraelovega Boga, ter sem tako in tako storil. Videl sem namreč med ropom prav lep rudeč plašč, in dve sto seklov srebra, in zlato šibo, petdeset seklov težko, in poželel sem, ter sem vzel in skril v zemljo proti sredi svojega šotora, tudi srebro sem pokril s skopano zemljo.“ Jozue je tedaj poslal služabnikov, ki so tekli k njegovemu šotoru, in so našli vse skrito v ravno tistem kraju s srebrom vred. In vzeli so to iz šotora, in so prinesli Jozuetu in vsem Izraelovim otrokom, ter so usuli pred Gospoda (pred škrinjo zaveze). Jozue je tedaj vzel Ahana, sina Zaretovega, in srebro in plašč in zlato

šibo, tudi njegove sinove in hčere, njegove vole, in osle, in ovce, tudi njegov šotor, in vse orodje, in so jih peljali on in vsi Izraelovi otroci v dolino Akor; in ondi je Jozue rekel: „Ker si nas prestrašil, naj tudi tebe Gospod prestraši ta dan!“ In ves Izrael ga je kamnjal, in vse, kar je bilo njegovega, sežgalo se je z ognjem. In so velik kup kamnja nanj nanosili, ki je ostal do današnjega dne. In serd Gospodov se je obernil od njih. In ime tistega kraja se imenuje dolina Akor (dolina britkost in nesreče) do današnjega dne. (Jozue 7.) — Tudi sveta cerkev je tatvino ojstro strahovala, ter ojstro očitno pokoro nakladala tatom. — Ravno tako tudi deželska gosposka tatom terdo stopa na pete. Med Longobardi so kralji tatvino hujše kaznovali, kakor pa ko bi bil kdo tudi še tako močno ranil svojega bližnjega. Luitbrand, kralj Longobardov, je zapovedal, tatove z biči bičati, jim postriči lase in brado, jim osramotivne znamnja vžigati in jih v tamne podzemeljske ječe zapirati. — Nekemu vojšaku, ki si je bil neko malo reč prilastil, kedar so napadli in oropali grad Bulgarskega kralja Kruma, zapovedal je cesar Nicefor ušesa odrezati in odsekati obedve roki. — Balduin, Jeruzalemski kralj, je s privoljenjem Napluzanskega zbora ukazal, vsakteremu roko in nogo odsekati ali pa mu oči iztakniti, kdor bi bil tatvino doprinesel čez šest soldov vrednosti. Ako bi pa tatvina manj znašala, kakor šest soldov vrednosti, je zapovedal tatu na čelu osramotivno znamnje užgati in ga iz mesta iztepsti. Ako bi tatvino ponavljal, bili so mu odsekani vsi njegovi udje. — In da deželska gosposka tudi še zdaj tatvino ojstro strahuje in pokorí, je znana reč. Nekemu kmetu je bil po noči konj iz hleva ukraden. Čez dva dni gre na terg, da bi ondi ukradenega konja poiskal ali pa si drugega kupil. Tje dospevši res ugleda med drugimi tudi svojega konja, kterega je bil tat na prodaj postavil. Kmet svojega konja prime za uzdo ter reče prodajavcu: „Prijatel! ta konj je moj. Pred tremi dnevi je bil meni ukraden. Kje ste ga Vi dobili?“ Tergovec pa reče: „Ne bo dal, da bi bil ta konj Vaš. Jaz ga imam že čez leto in dan. Vaš konj je bil morda temu le močno podoben, da ste se tako premotili.“ „Ni mogoče“, reče kmet, „jaz dobro poznam svojega konja.“ „Jaz ga tudi poznam, in pravim, da je moj“,

reče tergovec. „Če ga pa tudi Vi poznate“, zaverne ga kmet, in zatisne konju obadva očesa, „povejte tedaj, na kterem očesu je konj slep?“ Tat se prestraši, pa vendar hitro odgovori: „Na levem.“ „Ni res“, pravi kmet, „na levem očesu konj dobro vidi.“ Še bolj preplašen reče tedaj tat: „Kaj sem mislil? Zarekel sem se: Ni ne na levem; na desnem je slep.“ Vlastnik vzame roke proč, in skazalo se je, da je bil tergovec tat, ker je konj z obema očesoma dobro vidil. Vsi pričujoči so se smejali, prebrisanega kmeta povzdigovali, tata pa k gosposki peljali, da mu je odštela tatinsko plačilo. — Tako se tat nesrečnega naredi večidel že na tem svetu; sto in stokrat veča nesreča pa ga čaka še le na unem svetu, ako se ne poboljša in ne spokori, ker nespokorjeni tat nebeškega kraljestva ne bo v posest dobil (I. Kor. 6, 10.), ampak bo moral v večnem ognju plačevati storjeno krivico! — Kdo bi se tedaj še podstopil terditi, da tatvina ni pregrešna?

4. Tatvina je pregrešna. To je gotova, neoveržljiva resnica. Le to se zdaj še uprašuje:

Ali je vsaka tatvina enako velik greh?

Vsaka tatvina ni enako velik greh. Včasih je tatvina velik, včasih je majhen greh. Vendar je težavno, in včasih še clo nemogoče, natanjčno razsoditi, kdaj da je tatvina velik in kdaj da je majhen greh. Velikost greha se pri tatvini sodi po vrednosti tiste reči, ktero je tat bližnjemu vzel, — po škodi, ktero mu je storil, — po okoljščinah, v kterih je tat bil, — in po hudobiji njegove volje, ktero je pri tatvini imel in razodeval.

V sploh velja za pravilo, da je majhna tatvina ne ravno s posebno hudim namenom storjena, le majhen greh; s posebno hudo voljo storjena velika tatvina pa velik greh. — Kdor bližnjemu z hudobno voljo vzame kako reč, ktera je sama na sebi veliko vredna, ali pa je bila bližnjemu v velik prid, (kakor, postavim, kmetovavcu kmetijsko orodje, brez kterega ne more kmetovati, ali rokodelcu rokodelska priprava, brez ktere ne more delati), pregreši se s tim smertno, ker je storil bližnjemu veliko škodo in s hudim namenom. Če, na

primero, kaj cesarju ukrade za kakih pet goldinarjev vrednosti, storil je s tim smerten greh po nauku cerkvenih učenikov. Pa morebiti porečete: „Kaj je neki štiri ali pet goldinarjev cesarju, ki ima tako velike dohodke? Taka mala reč se mu nič ne pozna!“ Toda ta izgovor nič ne velja; zakaj, glejte, s štirimi ali petimi goldinarji vtegne cesar ne le enega, ampak še clo več vojščakov na dan preživiti, ali pa s tim denarjem pri kaki šoli ali drugi koristoi napravi veliko pomagati. In ravno na take in enake okoliščine se opira nauk cerkvenih učenikov, da se smertno pregreši, kdor cesarju za štiri do pet goldinarjev škode naredí. — Za človeka, ki je pri srednjem bogastvu, vtegne pa že kak goldinar veliko biti; in za človeka, ki se na rokah živi, vtegne že kakih 20 ali 30 soldov veliko biti, ker je morda to zaslužek celega dneva, s kterim bi se zamogel celi dan preživiti. Kdor tedaj takim ljudem s hudobno voljo toliko vzeme, jim s tim že veliko škodo naredí, in se smertno pregreší.

Vtegne se pa tudi velika škoda bližnjemu storiti in vendar-le brez smertnega greha. Kdor bi, postavim, s kako majhno zamudo storil veliko škodo, ktere pa ni naprej previdil, vtegne se le malo pregrešiti in se le z majhnim grehom zadolžiti. Ali kdor bi s svojo neradovoljno nevednostjo ali zavoljo svoje slabe pameti ali s svojo nevkretnostjo ali nepripravnostjo pripomogel k veliki škodi, toda nevedoma, bi se vtegnil tudi le samo malo pregrešiti ali pa še clo nič ne.

Če se bližnjemu le majhna škoda naredí in ne iz tolikanj hudega serca, rekel sem, da je majhen greh. To bi pa vtegnilo marsikterega potolažiti, in ga na njegovem napačnem potu poterditi. Vtegnil bi si misliti in reči: „Bodi ga Bog zahvaljen! jaz s tatvino že še nikdar nisem v nevarnost postavljal svojega zveličanja. Res je sicer, da sem svojemu bližnjemu tu ali tam kako škodo naredil, toda to so bile le malenkosti, ter majhne, nepomenljive reči. Prideržim si sicer, kedar me oče ali mati, gospodar ali gospodinja kam pošljejo, kako malo reč, toda nikoli ne veliko, ampak k večemu le kak krajcar. Iz tega pa si ne delam toliko vesti; saj so to le majhne reči, in veliki grehi biti ne morejo.“ — Jaz pa rečem na vse to: Res je,

da take majhne krivice, le samo enkrat ali dvakrat storjene, in ne s tolikanj hudobnim sercem doprinesene, veliki grehi niso; toda vse drugači je, če se take krivice večkrat ponavljajo, in ako jih skupaj štejemo, veliko vrednosti znašajo. In tedaj rečem:

Tudi majhna škoda, bližnjemu storjena, vtegne velik greh biti, in to v naslednjih primerlejih:

a) Ako kdo zlo revnemu človeku, ter ubogim vidovam, zapuščenim sirotam, hlapcem ali deklam kaj vzame, ali ob nesreči ognja krade, vtegne velik grek storiti, akoravno je to, kar je ukradel, le majhna reč, ktera nima nobene posebne cene.

b) Smerten greh vtegne tudi storiti vsakdo, ki že poprej vé ali naprej previdi, da bo iz majhne škode ali tatvine, ki jo doprinese, prišla velika jeza in kletev, ali pa še clo obdolženje kakega nedolžnega človeka.

c) Velik greh vtegne storiti, kdor kako malo reč ukrade, pa ima pri tem željo, veliko ukrasti, in le zato ne ukrade veliko, ker veliko ne najde, ali pa je poprej odgnan, preden je zamogel veliko ukrasti. Takega človeka Bog ne bo kaznoval po vrednosti tiste reči, ktero je ukradel, ampak po njegovi hudobni volji, s ktero je hotel veliko ukrasti, ako bi bil priliko imel in priložnost. Ravno zato mora pa tudi tak človek, ako se misli kdaj resnično spokoriti, na spovedi povedati ne le, kaj je ukradel, ampak tudi, kako hudobno voljo da je pri tem imel, da spovednik iz njegovega hudobnega namena spoznajo tudi velikost njegove hudobije.

d) Velik greh stori, kdor le po malem na enkrat jemlje, in sicer zato, da bi lagleje tatvino prikrival, in bi tatvine tako hitro ne spazil tisti, kteremu krade; pri tem pa voljo ima, po takem potu veliko nakrasti in skupaj spraviti. Tak človek se je smertno pregrešil že s svojo pervo tatvino, ki jo je storil, akoravno je le majhna bila. Vzrok temu je, ker je veliko ukradel s svojo hudobno voljo, akoravno v djanju še ne. Bog pa na voljo gleda. — Enako bi bilo tudi, ako bi se jih več skupaj zbralo, in bi bližnjemu naredili veliko škodo, ter mu, postavim, pobrali veliko grozdja ali sadja. Zmed vseh teh bi

vsakdo smerten greh imel, ker so vsi v veliko škodo dovolili, akoravno je vsak posamezen le malo vzel. Drugači pa je, ako več ljudi škodo dela enemu in ravno tistemu gospodarju, pa eden za drugega ne vedo, ker se v tem primerleju vsak za-se pregreši bolj ali manj po velikosti tatvine in po meri svoje hudobne volje.

5. Ali je krivičniku manj greh, če mu ukradeno blago le malo zaleže ali pa še clo nič ne zda?

Zavoljo tega njegov greh nič manjši greh ni; zakaj greh raste po velikosti storjene škode in po meri ali stopnji hudobne volje, ne pa po vžitku in dobičku, ki ga krivičnik iz tatvine ima. Če, postavim, malopridneži po noči gredo po sadje, in pri tem drevesa polomijo in veliko sadja odnesejo; potem pa sadje proč veržejo, ker vidijo, da še zrelo ni; meri se velikost njihovega greha po velikosti storjene škode. Ali če zmakne kdo kako blago, ktero je pet zlatov vredno, potlej ga pa proda za pol goldinarja, meri se njegov greh po pravi vrednosti ukradenega blaga.

6. Ljubeznivi poslušavci! zdaj veste, kaj je tatvina in kako huda reč da je tatvina pred božjim obličjem. Le skerbno se je varujete, da vam ne bo enkrat tesna hodila, kedar se vam bo duša na sodbo božjo vstopila. Nebeške vrata so ozke, in ako bi človek tudi le en sam kričen belič seboj imel, ne more skoz te ozke vrata v nebesa, in more zunaj ostati. In krivično je pred Bogom vse, kar ni natanjčno obravnano po zapovedi keršanske ljubezni, ktera veleva: „Kar nočeš, da bi drugi tebi storili, tudi ti drugim ne stori.“ Amen.

LXX. Keršanski nauk.

Ali je le samo tisti ropa in tatvine kriv, kteri sam krade in ropa? — Od tistih, ki ropati ali krasti svetujejo ali pomagajo, — ki uropane ali ukradene reči kupujejo, prodajajo, skrivajo. — Od najdenih reči. — Od dolžnikov in dolgov.

1. Slišali ste v predzadnjem in zadnjem keršanskem nauku, kaj da je rop in kaj da je tatvina, in kako huda reč da je pred božjim obličjem rop in kako huda reč da je tatvina.

Temu pristavljam zdaj še vpraševanje:

2. Ali je ropa in tatvine kriv le samo ropar in tat, ki sam ropa in krade?

In na to vpraševanje odgovor: Ropa in tatvine kriva nista le samo ropar in tat, ampak tudi tisti, ki:

a) ropati ali krasti svetujejo ali pomagajo, ali po svoji dolžnosti ne branijo. Roparjem in tatom pomagajo tisti, kteri jim, postavim, kako potrebno orodje dajo, da tatvino lagleje izpeljejo; ali kteri na strani stojijo, da, ako bi kdo prišel, precej tatom znamnje dajo, da vedo zbežati; svetujejo pa jim tisti, kteri roparjem in tatom na znanje dajejo, kje da bliženj denar in drugo blago shranjeno ima, in kdaj in kako da bodo lagleje do njega prišli. Ko bi takih pomagavcev in svetovavcev ne bilo, bi tudi tatov ne bilo. Ropa in tatvine pa po svoji dolžnosti ne branijo vsi tisti, ki dobro vedo, kje da se prikrivajo, pa tega nočejo gosposki na znanje dati, da bi jih polovila in pokorila; ravno v tem pa se pregrešijo tudi vse gosposke, više in niže, ktere dobro vedo za take roparske in tatinske gnjezda in shajališča, pa nočejo svoje dolžnosti storiti, ter terdo na pete stopati roparjem in tatom, in jih strahovati, kakor zaslužijo.

Ropa in tatvine krivi so

b) tisti, ki uropane ali ukradene reči vedoma kupujejo, prodajajo, skrivajo, ali v svoji lasti obderžijo. — Ljudje, ki to delajo, potuho dajejo roparjem in tatom, in nič boljši niso, ko roparji in tatje.

Ropa in tatvine deležen je tedaj tisti, kteri uropano ali ukradeno blago pod svojo streho vzame, ko si ga tatje in roparji sami ne upajo v svoji hiši imeti, ker se bojijo, da bi ga pri njih ne iskali in ne našli, in od ropa in tatvine prepričani ne bili.

Deležen je ropa in tatvine tisti, kteri vedoma prodaja ukradeno blago, kterega si ropar in tat prodajati ne upata, bojé se, da bi rop in tatvina na dan ne prišla.

Tudi je tega greha, ropa in tatvine deležen tisti, ki od roparja ali tata uropano in ukradeno blago kupuje, kedar vé, ali se mu vsaj lahko dozdeva, da mora biti ali uropano ali ukradeno; ali pa, če natihoma gosposki tega ne naznani, da tat časa nima ga prodati. Spozna se pa nekoliko, če je kako blago uropano ali ukradeno ali ne, po teh-le znamnjih: Ropar ali tat drage reči pod ceno prodaja ali pa skrivaje in po noči. Lastnih reči prodajati ni treba skrivaje, razun če se človek pozna, da je v taki sili, da mora prodajati svoje reči, pa noče očitno razodeti svoje sile. Da je kaka reč uropana ali ukradena, bi se spoznalo tudi po tem, ko bi kak človek imenitne zlate in sreberne reči prodajal, ko se lahko vé, da jih po njegovem stanu in po njegovih okoljščinah ne more imeti, razun ko bi jih bil po komu podedoval. Gotova resnica se sicer po teh znamnjih zvedeti ne more, ampak le natolcovati se zamore, ker je mogoče, da bi bil človek take reči po nevedoma kupil od roparja ali tata. Vendar pa so take znamnja že zadosti pripravne, paznega in previdnega delati človeka, da ne kupuje takih reči, od kterih se mu dozdeva, da utegnejo biti uropane ali ukradene. V takih okoljščinah nič ne velja tisti puhli izgovor, s kterim se izgovarjajo ljudje, ki take reči kupujejo, in pravijo: „Če te reči ne kupim jaz, kupil jo bo pa kdo drugi.“ Neki vojščak je hotel ob vojski ubogi ženi vzeti edinega telička, ki ga je še imela. Žena pa se v jok spusti,

in reče vojščaku: „Oh, zakaj mi jemlješ edino lastnino, ki jo še imam!“ Vojščak pa jo zaverne, rekoč: „Ako ti telička ne vzamem jaz, vzel ti ga bo pa kdo drugi!“ zadene tele, ter ga odnese. Kmalo na to je bil vojščak v boju prav hudo ranjen, in na bolniški postelji so ga zraven bolečin, ki so mu jih rane prizadjale, terpinčile tudi strašne sanje. Enkrat se mu je sanjalo, da se je sama hudoba nad-nj spravil, ter ga z bičem neusmiljeno napletal. In ko nesrečni vojščak pod njim jeclja in mu pravi: „Zakaj me neki tako hudo biješ?“ zaverne ga hudi duh, rekoč: „Ako te jaz ne bijem, te bo tolkel drugi!“ Ko se vojščak prebudi, in svoje sanje premišljuje, ter pride do besedí, ki jih je hudoba govoril, spomnil se je svojega neusmiljenega obnašanja do uboge žene, in je pri tej priči naravnal, da je povračilo dobila uboga žena, da bi se mu, ako bi tega storil, enkrat v večnosti ne uresničile njegove sanje.— Nikar se tedaj, ljubi moji! nikdar ne izgovarjajmo, in ne recimo: „Ako jaz ne vzamem te rečí, vzel jo bo pa kdo drugi.“ Marveč v ozir takih reči prav po Tobijevo ravnajmo, ki se je tujega blaga bal bolj kakor ognja. Slepega starčeka je s prejo preživljala Ana, njegova žena. Nekega dne prinese domu kozlička, ki ga je pripredla. Ko Tobija njegov glas zasliši, reče: „Glejte, da bi kje ne bil ukraden! Dajte ga nazaj njegovemu lastniku; zakaj tatvine ne smemo ne jesti, ne dotakniti se je.“

Ropa in tatvine krivi so tisti, ki

C. najdenih ali posojenih reči ne povernejo.—Najdena ali izposojena reč ni lastnina tistega, ki jo je našel ali ki si jo je izposodil, temveč je lastnina tistega, ki jo je zgubil ali ki jo je na posodo dal, in se mu mora toraj spet nazaj dati. Pregrešil bi se, kdor bi je nazaj ne dal.

Da se tedaj zoper sedmo zapoved božjo pregrešil ne bo, kdor je kaj našel, naj se derží naslednjih vodil:

a) Kakor hitro je kako reč našel, naj obudí voljo, da jo bo bližnjemu nazaj dal poprej ko bo mogoče. Kdor pa misli, najdeno reč obderžati, in ga ni volja, nazaj jo dati, pregreší se, in tem veči greh storí, tem veče vrednosti ko je tista reč, ktero je našel.

b) Ni še zadosti, da le samo misel ima in voljo, nazaj dati najdeno reč; ampak mora tudi še popraševati po pravem lastniku najdene reči; in če sam lastnika tiste reči zvedeti ne more, in je tista reč kaj vredna, naj na oznanilo da v cerkvi, da se po takem potu na sled pride pravemu gospodarju tiste reči.

c) Če najde kako tako reč, ktera se brez kvara ali škode shraniti ne da, postavim: meso, ribo ali druge enake jedila, in ni mogoče berž gospodarja najti, dovoljeno je, najdeno reč prodati, ali komu posoditi, ali pa za-se oberniti proti temu, da se po tem lastniku po vrednosti poverne tista najdena reč. Če pa najdene reči ta, ki jo je našel, prodati ali na posodo dati ni mogel, in jo je za-se obernil, akoravno je ni potreboval, ali če mu je tista reč kar brez vsega njegovega dobička šla po zlem, ni je povračevati dolžen.

d) Ako pa najde kako reč, ktera se shraniti da, naj jo shrani, da jo kak krivičen človek v roke ne dobi, ki bi je več nazaj ne dal, in naj jo varuje kakor svoje lastno blago, dokler gospodar po njo ne pride. Če je z najdeno rečjo kako škodo ali zamudo imel, mora mu lastnik škodo in zamudo poverniti. Če je, postavim, našel kako zgubljeno živinče, mora živinče rediti, gospodar pa mu mora to po vrednosti plačati.

Tako ravnati nas veže že zapoved keršanske ljubezni, ktera nam veleva: „Kar (po pameti) hočete, da drugi vam storijo, tudi vi drugim storite.“ Vsak zmed nas pa, kedar zgubí kako reč, gotovo rad ima, da se mu nazaj da tista reč. Ravno to pa tudi že v stari zavezi zahteva sveto pismo, ki uči: „Ako vidiš vola svojega brata ali ovco, da sta zašla, ne hodi memo, temveč nazaj ju pelji svojemu bratu; in če ni blizo tvoj brat, in ga tudi ne poznaš, pelji ju na svoj dom, in naj bota pri tebi, dokler ju tvoj brat ne išče, in nazaj ne dobí. Ravno tako stori z oslom, in z oblačilom, in z vsaktero rečjo svojega brata, ki se je zgubila.“ (V. Moz. 22, 1—3.) In še clo te-le besede beremo v svetem pismu stare zaveze: „Ako srečaš vola svojega sovražnika, ali pa njegovega osla, ki je zašel, pripelji mu ga nazaj.“ (II. Moz. 23, 4.) Te besede pač

res prav razločno na znanje dajejo, da mora tisti, ki je kaj našel, nazaj dati lastniku najdeno reč.

Kdor pa najdene reči noče nazaj dati tistemu, čegar je, je tat. Tako uči sv. Avguštin, ki pravi: „Ako nazaj ne daš, kar si našel, si ukradel.“ — Ravno to poterdi tudi sveta cerkev, ki je zapovedala, rekoč: Kdor nazaj ne da, kar je našel, mora ravno tako pokoro delati, kakor za tatvino. Če je najdena reč, ki jo obderží, velike vrednosti, je tudi greh velik, in se mora (ojstrejši) pokoriti. In najdena reč se mora nazaj dati, ker brez povračevanja ni odpuščanja grehov. — Sv. Avguštin nam pripoveduje prav spodbuden zgled, kteri nas lepo uči, kako nam je ravnati z najdenimi rečmi. Ob njegovem času je v Milanu na Italijanskem neki mož, Proškola po imenu, našel mošnjo denarjev z dve sto tolarji. Akoravno pa je bil mož silno ubožen, ga vendar-le satan lakomnosti ni mogel premotiti, da bi bil za-se ohranil najdeni denar. Mož je bil namreč pobožen, in je dobro vedel, da bi se pregrešil, ako bi denar obderžal. Zato ravno pa je tudi šel, in je po mestu na voglih hiš liste nabil z naspom, da je mošnja z denarji najdena in se dobi na tem in na tem kraju. Uni, ki je denarje zgubil, ves prestrašen sem ter tje poprašuje po zgubljenem denarju, dokler ne zadene na enega tistih listov, iz kterega zvé, kje da se znajde zgubljeni denar. Urno hiti na dotični kraj. Proškola spoznavši pravega gospodarja, odrajta mu nemudoma ves denar. Gospodar denarjev pa seže v mošnjo ter Proškolu ponudi dvajset tolarjev v dar. Ali Proškola se jih terdo brani. Na to mu jih ponuja deset, ter mu velí: „Prosim te, vzemi vsaj toliko!“ Ko pa Proškola tudi tega ne vzame, ponuja mu jih šest, in ko tudi teh noče vzeti, razserdí se gospodar, ter mošnjo proč verže, in pravi: „Ako ti nič ne vzameš, tudi jaz nič zgubil nisem.“ Zdaj še le Proškola vzame, kar mu je ponujal, da bi moža dalje ne žalil. Pa kaj storí s tem denarjem? Gre, in med uboge ga razdelí. „To je bil pač lep prepir med njima“, pristavlja sv. Avguštin. Nad tem zgledom naj se razgleduje vsakdo, ki ga najde.

Pa porečete: Kaj se ne sme vzeti, kar nam iz hvaležnosti ponuja tisti človek, kteremu nazaj damo kako najdeno reč?

Pač, to že smemo vzeti; pa vendar še boljši storimo, če nič ne vzamemo, sosebno če ubogi nismo. Od takega pa, ki je bolj potreben, kakor smo mi, nikoli nič ne vzamímo; še le veselímo se, da mu zamoremo nazaj dati, kar je zgubil, in zraven tega svetu tudi še lep zgled pokazati.

Kaj pa je storiti, ako se gospodar zgubljenih reči zvedeti ne da? Ali jo po tem sme obderžati tisti, ki jo je našel?

Na to vpraševanje ta-le odgovor: Najdena reč, ako se brez kvara shraniti da, naj se hrani še na dalje nekoliko časa, ker se vendar večkrat primeri, da se lastnik zgubljene reči včasih zve še le pozneje. Če se pa tudi čez dolgo časa nič ne zve, po tem je najdena reč, ako ni velike vrednosti, tistega, ki jo je našel, ako je zares ubožen in potreben. Če pa ni ubožen, mora jo po nauku keršanskih učenikov med uboge razdeliti, ali pa oberniti v kak drugi namen, da pride revežem v podporo in pomoč. Ker zna pa najdena reč tudi velike vrednosti biti, je najboljši, kedar se gospodar ne zve, vprašati svojega duhovnega pastirja ali svojega spovednika, kaj mu je storiti z najdeno rečjo; sam naj pa v tej reči nikdar nikar ne sodi, da ga v sodbi hudo poželjenje ne zmoti.

Kdor pa pobere kako tako reč, ktero je gospodar zavergel, in se dobro vé, da je ne bo več vzel, sme jo brez greha obderžati.

V ozir posojenih reči velja tudi to pravilo, da se pregreší zoper sedmo božjo zapoved, in da spada v družbo roparjev in tatov, kdor izposojene reči noče nazaj dati tistemu, kteri mu jo je posodil, in kdor za-se obderží kako tako reč. Kdor se hoče tedaj tudi v ozir tega obvarovati greha, mora izposojeno reč lastniku nazaj dati poprej ko je mogoče, in sicer v enakem stanu, v kakoršnem jo je od izposojevavca prevzel. Ali bi mu jo bil pokvaril ali pokončal, mora mu jo ali popraviti dati ali pa z novo nadomestovati. — To velja

od slehernega blaga ali robe, ki si jo človek izposodi. — Zdaj pa še nekaj od denarnih dolgov posebej.

Ropa in tatvine krivi so

D. tisti, ki svojih dolgov ne plačajo, ter lahkomišljeno dolgove delajo, in jim po tem ni mar, da bi jih poplačali. Človek, ako hoče zmerno živeti, zamore izhajati prav prav z malim. Ako bi se tega deržal vsak dolžnik, ter bi zmerno živel in z malim zadovoljen bil, in bi zraven tega tudi še po svoji moči pridno delal in pošteno, bi si gotovo privaroval toliko, da bi poplačal svoje dolgove. Ker pa mnogim dolžnikom v to volje manjka, stojijo jim dolgovi ali pa se jim še clo naraščajo, kar pa nikakor ni prav, ampak je pregrešno, ker nočejo poverniti tujega blaga. — Toda bodi mi dovoljeno, da od dolgov in dolžnikov še kaj več povem, ter odgovorim na naslednje vpraševanja:

Ali sme človek dolgove delati?

Človek se sme zadolžiti ali dolg narediti, kedar pride resnična potreba in sila, ktera ga primora, pri bližnjem iskati pomoči. Ako pri tem le resnično voljo ima, ob odločenem času nazaj dati to, kar si je izposodil, in je tudi prepričan, da mu bo takrat res mogoče nazaj dati izposojeno reč, ne pregreší se nič, ako dolg naredi. — Vse drugač pa bi bilo, ko bi kdo dolg naredil zato, da bi pijančeval, ali igral, ali se lišpal in gizdavo oblačil, ali razuzdano živel, ali iz kakih drugih pregrešnih namenov; — ali ko bi se zadolžil, dasiravno dobro vé, da verniti ne bo mogel; — ali ko bi dolg naredil že s tim namenom, da ga nikoli plačal ne bo. Vsak tak dolžnik se pregreší, kedar dolg naredí, in nič boljši ni kakor tat.

Kaj pa so dolžniki storiti dolžni?

Dolžniki, kteri so se ali sami zadolžili, ali pa so dolgove po drugih podedovali, ali jih za druge plačati obljubili, dolžni so dolgove poplačati. Ta dolžnost je ravno tako velika, kakor velika je una dolžnost, po kteri je tat zavezan nazaj dati ukradeno blago. Tat in dolžnik imata v rokah tuje blago, in le ta razloček je med njima, da si ga je tat skrivaje prilastil in po

pregrešnem potu; dolžnik pa si ga je izprosil za nekoliko časa, in ga mora toraj nazaj dati, kedar preteče ta čas. In če ga nazaj ne da, pregreší se, in je krivičnik, je tat, je hudobnež, od kterega že kralj David pravi, rekoč: „Grešnik bo na posodo jemal, in ne bo poplačal.“ (Ps. 36, 21.)

Ali je dolžnost, poplačati tudi tiste dolgove, kterih upavci pri gosposki spričati ne morejo, in zavoljo kterih gosposka toženega dolžnika ne more prisiliti v poplačevanje?

Se ve, da je dolžnost, kedar je dolg pravičen, akoravno se s pismom in s pričami dopričati ne da. Deželski sodniki nikomur ne vidijo v serce, in toraj tudi ne morejo spoznati vsake zvijače in goljufije. Ravno zato se včasih zgodí, da ne morejo pravično razsoditi te ali une reči. Toda zavoljo tega za dolžnika nikakor ne jenja in ne prestane dolžnost, poplačati resničen dolg, kedar ve, da je resničen, zakaj v to ga že po vesti zavezuje Bog sam, vsegavedni in pravični Sodnik, kteri od dolžnika, ki se je s hudobno voljo in z zvijačami pri gosposki oprostil kakega pravičnega dolga, terdo zahteva, da poplača ves dolg, pa tudi vso škodo, ktero je pri tej pravdi terjavec imel. Ako tega ne storí, zastonj se zanaša na večno zveličanje.

Ali je dovoljeno, siliti posojevavca, da dolžniku ali nekoliko dolga ali pa še clo ves dolg odpusti?

Posojevavca v to siliti nikakor dovoljeno ni; če si pa dolžnik s ponižno besedo sprosi, da mu posojevavec kaj spregleda in odpusti, napačno ni. Ali nekteri dolžniki se v tej reči pregrešijo prav močno. Oni prikrivajo svoje premoženje, ter z lažmi skazujejo, da je več dolgov kakor premoženja, si zraven še privzamejo lažnjivih prič, da govorijo na njihovo stran, in posojevavca z lažmi begajo in plašijo ali z zvijačami mamijo tako dolgo, dokler ga ne pregovorijo in ne primorajo, da dolžniku spustí nekoliko dolga, ker se boji, da bi ob vse ne prišel, ako ne odjenja. — Drugi dolžniki te verste so navadni pravdovci, ki brez tožbe in gosposke nič ne vernejo.

Taki dolžniki upavca ali posojevavca marsikterikrat tako daleč pripravijo, da rajši nekoliko dolga ali pa tudi ves dolg zgubí, kakor pa da bi se še dalje prepiral in tožaril s takimi brezvestnimi dolžniki in neprenehoma hodil k gosposki. — Spet drugimi enaki dolžniki ponujajo v povračilo za dolg slabo blago, neveljavno robo, in še to po vse viši ceni, kakor je takrat po deželi navadna, in motijo posojevavca tako dolgo, dokler ga ne premotijo, da vzame blago ali robo — v svojo škodo. — Vsi taki in enaki dolžniki niso le samo nehvaležni, ampak so tudi krivični dolžniki nič boljši memo roparjev in tatov. Njihova krivica je tem veča zato, ker nezaupljivost budi med ljudmi, zavoljo ktere še clo pošteni ljudje ne najdejo usmiljenja, kedar se znajdejo v kaki potrebi.

Kdaj pa mora dolžnik verniti, kar si je izposodil?

Dolžnik mora verniti in dolg plačati ravno tako, kakor je obljubil, in ravno takrat, kedar je plačati obljubil. Ako bi bila pa kaka neprevidena nesreča nad-nj prišla, ako bi mu branil kak drugi veljaven napotlej ali zaderžek, da nikakor ni v stanu obljube spolniti, naj ponižno prosi odloga, in kakor hitro mu je mogoče, naj plača. Modri mož tako-le govorí v svetem pismu: „Posodi svojemu bližnjemu ob času njegove potrebe; in spet verni svojemu bližnjemu ob svojem času (kar ti je bil posodil). Spolni besedo, in pošteno ž njim ravnaj; in našel boš vsak čas, kar ti je treba.“ (Sirah 29, 2—4.) To je res lep, zlata vreden nauk; pač prav bi bilo, da bi se ga deržali in ga spolnovali vsi dolžniki! Toda, oj koliko je dolžnikov, ki se zoper njega pregrešijo!

Pregrešijo se vsi tisti dolžniki, kteri so sami in radovoljno krivi, da bližnjemu o pravem času verniti in dolga poplačati ne morejo. Tu sem spadajo lenuhi in postopači, ki delati nočejo, in si nočejo s pridno delavnostjo pridobiti, kar in kolikor je treba, da bi bližnjemu o pravem času plačali in povernili, kar mu gre. Tu sem spadajo samopašneži in zapravljivci, ki se nečimurno nosijo, bogato oblačijo, si v jedi in pijači nič ne pritegujejo, ampak se slastno gostjo, kakor da bi nikomur nič dati ne imeli, se na vsaki veselici znajdejo, se z denarjem

in blagom bahajo, se ve, da s tujim denarjem in ljudskim blagom; kedar je pa treba dolgove plačevati — pa nič nimajo.

Pregrešijo, in sicer močno se pregrešijo na dalje tudi tisti dolžniki, kteri, kedar jih posojevavec terja, nad njim se hudujejo in togotijo, ali pa ga še clo sramotijo, zmerjajo in preklinjajo, namesto da bi mu plačali ali ga poterpljenja prosili. Njim veljajo resne besede, ki jih modri Sirah (29, 4—9.) govori, rekoč: „Veliko jih je, ki si posojeno mislijo kakor kako najdeno reč, in težavo delajo tim, ki so jim pomagali. Dokler prejemajo, dajavcu roko poljubljajo, in v obljubah svoj glas ponižujejo, ob času vračevanja pa odloga prosijo, in zoperne besede govorijo, in godernjajo, ter čez hude čase tožijo. Marsikteri bi lahko povernil, (pa se vendar-le brani), in komaj polovico posojila verne, in še to šteje ko najdeno; ako pa ne more (posojenega verniti), unega ob denar pripravi, in ga brez vzroka za svojega sovražnika ima, in ga z zmerjanjem in s kletvijo plačuje, in mu za čast in za dobroto z zmerjanjem in s kletvijo vračuje.“ Enaka se res tudi še dan današnji prav dostikrat godí. Marsikteri, ki koga kaj na posodo prosi, častí ga čez mero in poveličuje, sladká se mu in prilizuje, in mu zlate obljube dela, kako da mu bo ob odločenem času vse pošteno vernil, ali da s pregovorom povem: „Dokler prosi, medene usta nosi“; potlej pa, kedar dobí, kar je prosil, mu nič več ni mar storjene obljube, in ga nič več blizo ni, in se posojevavca že od daleč ogiba; in če ga posojevavec vendar-le poišče, in plačilo terja, togotí se dolžnik nad njim, ga žali, zasramuje ali še clo preklinja. Da je tako ravnanje gerdo, nehvaležno in močno pregrešno, ni treba mi skazovati, ker to lahko sam spozna vsakdo, ki le še količkaj čutila za pravico ima.

Ako dolžnik umerje, kdo je pa potlej dolžen in zavezan, poplačati njegove dolgove?

Na to vpraševanje ni težko odgovoriti, ker nam že zdrava pamet sama dostojni odgovor da, ter pravi, da je take dolgove plačati dolžen tisti, ki je podedoval ali v last dobil dolžnikovo premoženje in njegovo zapuščino, in to še clo takrat, ko bi

dolžnik ne bil naravnost v oporoko postavil, da mora on, ki premoženje podedova, poplačati dolgove. Plačati ga mora, kakor hitro se skaže, da je dolg resničen in pravičen.

Memo gredé naj še odgovor dam na vpraševanje:

Kako naj posojevavec ali upavec ravna z dolžnikom?

Posojevavec ali upavec, ki je svojemu bližnjemu kaj posodil, sme terjati in tudi z gosposko primorati svojega dolžnika, da mu poverne, vendar pa usmiljenja ne sme v nemar spuščati, posebno takrat, kedar lahko počaka in brez posebne škode. Pred očmi naj ima tistega evangeljskega hlapca, kteremu je bil njegov gospod ves nezmerni dolg, celih deset tisuč talentov odpustil, on pa svojemu sohlapcu še male rečí, ter sto denarjev ni hotel odpustiti; in se je zavoljo tega njegov gospod nad njim razserdil, in ga je izdal trinogom, dokler bi ne poplačal vsega dolga. (Mat. 18, 23—35.) — Če je posojevavec bogat, dolžnik pa reven, naj posojevavec ravna ž njim usmiljeno in po zapovedi keršanske ljubezni. — Če sta obadva enako potrebna, je bolj po pravici, da dolžnik terpí, ter poverne in poplača dolg, akoravno ga težko stane. — Če je pa posojevavec bolj reven memo dolžnika, nikakor ni dolžen, prizanašati dolžniku.

Vsem brezvestnim dolžnikom pa bi bilo želeti takega vladarja in oblastnika, kteri bi takim dolžnikom ravno tako terdo na pete stopil, kakor je svoje dni papež Sikst V. na pete stopil enakim dolžnikom. Ob času Siksta V. namreč so se bili Rimski plemenitaži razvadili, da so pri tergovcih blago, ki so ga potrebovali, le na vero jemali; da bi bili pa tergovcem tudi zvesto plačevali, kar so jim bili dolžni, zato jim ni bilo mar. In ako je kak tergovec pri njih plačila iskal, in jih poterjal, prejel je le razžaljenje in osramotenje namesto plačila. Neki tergovec je potožil to krivico papežu samemu, ter jim povedal, da mu neki plemenitaž, ki mu je že veliko dolžen, nikakor noče plačati, in da se vselej, kedar ga poterja, izgovarja z izgovorom: „Plemenitaži plačujejo le takrat, kedar se njim samim poljubi.“ Svetemu očetu je zamerzelo nad to

krivico, in so pri tej priči plemenitaža pred se poklicali, in kedar je sam obstal, da je tergovcu res dolžen, so ga v ječo priperli tako dolgo, dokler ne bo poplačal dolga. Samo to pa papežu ni še bilo zadosti, ampak so še dalje segli. Ker je bila ta razvada med plemenitaži že prav domača postala, da niso hotli plačevati svojih dolgov, so papež pred se sklicali vse tergovce, so jim z lastnim denarjem plačali vse dolgove plemenitažev proti temu, da so bili plemenitaži zdaj papežu samemu dolžni to, kar so bili poprej dolžni tergovcem. To pa je marsikterega plemenitaža pogrelo tako močno, da je skerbel poprej ko mogoče poplačati svoj dolg, ker se je bal papeža, svojega gospoda, od kterega je vedel, kako terdo da se pravice deržijo.

3. Ljubi kristjani! nisem vam še naštel vseh krivičnikov, ki so ropa in tatvine krivi, če tudi sami ne ropajo in ne kradejo; vendar ste pa že iz tega, kar sem povedal, prav lahko posneli, da je ropa in tatvine veliko na svetu. Ropa in tatvine je veliko na svetu, pri vsem tem pa si vendar le roparji in tatovi ne storijo dosti iz tega greha, in ropajo in kradejo, kakor da bi jim zastran tega nikdar nikomur ne bilo treba odgovor dajati.

Kedar kdo pervikrat misli kako krivico storiti ali kedar pervi pot na tatvino gre, mu je sicer res, kakor bi ga kdo nazaj deržal in vstavljal, in vest mu na ves glas kriči, naj krivico in tatvino pusti, in marsikterikrat se je že tudi res zgodilo, da je tat drugi dan nazaj nesel, kar je bil odnesel poprejni dan. Toda če je krivičnik pervi strah premagal in vest oglušil, bo polagoma kradel in ljudem krivico delal, kolikorkrat koli bo le priložnost imel, in si iz tega nič storil ne bo, in se morda tega še spovedal ne bo, ker ga ni volja, tatvino pustiti in krivico popravljati. Tako vtegne delati morda dolgo dolgo časa, dokler je terden in zdrav, in mirno spati smertno spanje v pregrehi. Kedar pa pride nanj kaka huda bolezen, in ga verže na posteljo, in mu razsaja po telesu, kakor bi mu hotla dušo pri tej priči iz njega spoditi, takrat človeku nobena reč tolike teže ne dela, kakor mu jo dela krivično blago. Takrat je zastaranemu krivičniku spet pri sercu

ravno tako, kakor mu je takrat bilo, kedar je pervikrat kradel, ali pa kakor da bi bil vse storjene krivice še le danes ali včeraj doprinesel. Čudno je to, pa vendar resnično. Nekemu možu pri petdesetih letih pride na smertni postelji kar na enkrat na misel, da je v svojih otročjih letih ukradel majhen kruhek, kakih par soldov vrednosti, in je ves plah popraševal, kako bi to krivico poravnal, ker nič več ne pozna tistega peka, kteremu je bil kruhek zmaknil. Vse svoje zdrave dni, celih štirdeset let mu ta reč ni ne na misel prišla, nikar pa da bi mu bila kak nepokoj delala; zdaj pa, na smertni postelji, mu je tolíki nepokoj narejala in ga v toliki strah pripravila. —Da tudi vam, ljubi moji! ne bo enkrat teže narejalo krivično blago, in da vas na poti v srečno večnost vstavljalo ne bo, se ga skerbno varujte, in na miru pustite, kar je ljudskega. Amen.

LXXI. Keršanski nauk.

Od otrok, ki staršem kradejo. — Od hlapcev in dekel, ki gospodarjem škodo delajo. — Od gospodarjev, ki delavcem zaslužek prideržujejo in pritergujejo — ali davkov pošteno ne odrajtujejo. — Od varhov in oskerbnikov, ki tuje blago za-se obračajo. — Od beračev, ki beračijo, ko jim treba ni. — Od divjih lovcov, ribčev in tihotapcev.

1. Ni ga kmalu kje kakega greha, kteri bi bil tako na gosto sejan med ljudmi, kakor je rop in tatvina. Prav resnične so besede sv. Krizostoma, ki pravi, da je prelomljenje sedme zapovedi božje ravno tako splošno kakor lahko; splošno je zavoljo lakomnosti ljudi, ktera storí, da eden drugega zavida; lahko je zavoljo različnih okoljščin, v kakoršne človek pride,

da si zamore prilastiti tuje blago. Besede: „Ne kradi!“ ljudje le radi na druge obračajo, in le malokteremu pride na misel, da bi jih na samega sebe obračal, ter samemu sebi rekel: „Ne kradi“. Vsakemu takemu pa, ki le na druge gleda, samega sebe pa ne vidi, velja beseda Pavlova, ki pravi: „Ti tedaj drugega učiš, samega sebe pa ne učiš; ti oznanuješ, da se ne sme krasti, in kradeš.“ (Rimlj. 2, 21.) In oj koliko je takih ljudi! Že sem vam zadnjič povedal, da ropa in tatvine kriv ni le samo ropar in tat, ki sam ropa in krade, ampak tudi

A. Tisti, ki ropati ali krasti svetujejo ali pomagajo, ali po svoji dolžnosti ne branijo.

B. Tisti, ki uropane ali ukradene reči vedoma kupujejo, prodajajo, skrivajo, ali v svoji lasti obderžijo.

C. Tisti, ki najdenih reči ne povernejo.

D. Tisti, ki svojih dolgov ne plačajo.

Danes pa bomo na dalje govorili od te reči:

2. Ropa in tatvino krivi so

E. Otroci, ki staršem kradejo.

Vtegnil bi kdo misliti, da bi vsaj otroci smeli svojim staršem kaj vzeti, in za-se oberniti, sosebno takrat, ko bi jim starši sami nič ne hotli dati. In res se nahajajo otroci, ki skrivši staršem jemljejo, in si nič vesti iz tega ne delajo; — se nahajajo podpihovavci, ki otroke šuntajo, naj staršem vzamejo to ali uno reč, in jim vest gladijo s tim, da jim pravijo, da to ni nič greh; — se nahajajo brezvestneži, ki od otrok kupujejo, kar so natihoma doma vzeli svojim staršem.

a) Nahajajo se, pravim, otroci, ki skrivši staršem zmikajo, in si nič vest iz tega ne delajo. To so taki otroci, ki radi za denarje igrajo; — ki ob nedeljah in praznikih v pivnice zahajajo, pijančujejo in rajajo ali plešejo; — ki se nečimurne oblačila omišljujejo, kakoršnih jim starši nočejo oskerbeti; — ki si kupujejo rute (robce) in druge darilca, da jih po tem v znamnje prijaznosti in ljubezni v dar darujejo tej ali uni osebi, s ktero so grešno znanje naredili. — Vse take in enake reči pobirajo in poberejo mnogo denarja. Od kod pa

denar jemati? Njih lastni dohodki so le majhni; — starši jim po navadi za take reči nočejo denarja dajati: — kaj je tedaj storiti? Drugega ne, kakor staršem po sili jemati ali pa skrivaje. In — ne bodi len — ti res gredó, in staršem jemljejo denar, zdaj več zdaj manj, kakor priložnost nanese; in če do denarja ne morejo, poskušajo priti do zernja ali žita, platna, zabelje ali kake druge reči, in otemljejo tu nekaj tam nekaj, ter spravljajo v denar; ali pa si, kedar namesto staršev kaj prodajo ali kupujejo, kaj prideržujejo in za-se prihranijo. — Ali pa s tem prav ravnajo taki otroci? Ali jim je dovoljeno, brez privoljenja staršev, staršem vzeti kaj denarja ali kake druge reči, bodi si za sebe ali za druge ljudi? Nikakor ne; kaj takega ni pripuščeno nobenemu otroku, ne majhnemu ne velikemu, in pregreši se sleherno dete, ktero staršem kaj vzame zoper njihovo voljo. O tem, da se res pregreší, nas do dobrega prepriča sveto pismo, ki po modrem Salomonu tako-le govorí: „Kdor svojemu očetu ali svoji materi kaj zmakne, in pravi, da to ni greh, (ker si misli, da bo po njihovi smerti tako vse njegovo), je ubijavcev (hudodelnikov) tovarš.“ (Pregov. 28, 24.) — Da je taka domača tatvina res pregrešna, nam zraven svetega pisma poterdujejo tudi žalostni nasledi take tatvine. Le pomislite, kako naglo bi taka hiša obožala, kako hitro bi gospodarstvo opešalo in šlo vse po zlem, ako bi vsakdo smel jemati in iz hiše iznašati, kar in kolikor bi hotel. — Od druge strani bi, ako bi eden ali drugi tako delal, krivica se godila vsem drugim, ker bi s tem pri dedščini prikrajšani bili, in bi dobili manjši del, kakor bi ga bili imeli, ko bi med njimi ne bilo domačega tata. — Taki domači tatje pa tudi še poseben greh storijo zato, ker priložnost dajejo, da starši nedolžne dolžijo, — če otroci vzamejo, posle, ter hlapce in dekle, po krivem sodijo, ali pa natolcujejo na druge, ki v hišo hodijo, in se tako zoper ljubezen do bližnjega pregrešijo. Tega tujega greha se udeležujejo domači tatje. In pri tem je sosebno tudi še to: Ko taki tatinski otroci vidijo, da so drugi dolženi in se le na druge izvračuje tatvina, prihajajo le še bolj prederzni v tatvini, in jo tem težeji opustijo. Vidite, kako huda reč je taka domača tatvina!

Zatorej, keršanski otroci! nikdar nikoli nič staršem sami in skrivaje ne jemljite, marveč jih vselej poprosite, kedar kake reči potrebujete. Vaši dobri starši vam bodo gotovo dali, če bodo le premogli, kar potrebujete, če jih bote lepo spoštovali in pridno vbogali. Slišali ste, kaka huda reč da je in kako pregrešno da je, ako otroci staršem kradejo. Premislite pa zraven tega še to, da otroku, ki je staršem kaj vzel, ni še zadosti le samo spovedovati se tega greha; zavezan je škodo tudi popraviti in poravnati, ki jo je staršem storil. Ako tisto blago, ki ga je staršem vzel, še ima, jim ga mora nazaj dati; ako ga nič več nima, mora staršem povedati, da jim je škodo storil, in jih prositi, da bi mu jo spregledali. Ako pa tega noče storiti, mora tisto škodo ali z denarjem poplačati, ali pa s tem večo pridnostjo pri domačem delu in hišnih opravilih, da s tem nadomesti, kar jih je poškodoval. In ako bi škode popraviti ne mogel zdaj, naj jo poravna pozneje, kakor hitro bo mogel. Če pa vsega tega noče storiti, ne vem, kako bo izhajal na sodbi, kedar bo moral v ozir sedme božje zapovedi odgovor dajati?

b) Še hujši kakor taki otroci so tisti, kteri otroke napeljujejo in podpihujejo, da bi staršem kradli. In takih zapeljivcev in podpihovavcev se nikjer ne manjka. Znajdejo se brezvestni oštirji, nahajajo se stare prihuljene lahkoživke, ki iz same lakomnosti mladino zapeljujejo in jej prigovarjajo, da staršem krade.“ Pa kaj bi vse staremu dajal, kar zaslužiš; saj terdo delaš in veliko terpiš, plačila pa nobenega nimaš! Kar brez vse skerbí si kaj vzemi, da si tu ali tam kaj boljšega privoščiš, ali si kupiš kako lepšo obleko, ktere ti stari nočejo kupiti. Le meni prinesi, da ti shranim in prodam, in ne boj se, da bi o tem kdo kaj zvedel. Jaz že nikomur ne povém!“ S takimi in enakimi besedami, kakoršno jim na jezik poklada stara kača, iz pekla doma, zapeljejo v tatvino mnogo mladenčev in deklet, pri tem pa ne pomislijo, da so s tem tatvine deležni tudi sami, in si zraven tega na vest navalijo še pregreho pohujšanja, zavoljo kterega je Jezus pregrešnemu svetu zažugal tolikanj strašno gorje!

c) Enako hudobni so tudi vsi tisti, kteri od otrok kupujejo staršem ukradeno blago. Tudi oni veliko pripomorejo, da se otroci pohujšajo in popačijo marsikterikrat tako močno, da po tem ves čas življenja nič več nič prída niso. Tudi njim krivica, staršem storjena, prav močno na vest bije; zakaj kakor sedma zapoved božja prepoveduje otrokom, da staršem ne kradejo; ravno tako tudi prepoveduje kupovati staršem ukradeno blago. In kdor ga je vedoma kupil, dolžen ga je staršem poverniti, ako otroci tega ne storijo.

Zdaj pa poslušajte še odgovor na to-le vpraševanje:

Ali smejo otroci obderžati vsaj to, kar si sami zaslužijo, če, postavim, šivarijo, zidarijo, tesarijo, ali kako drugo delo za plačilo opravljajo?

Tudi tega si brez privoljenja staršev prideržati ne smejo. Dokler se otroci še pri starših znajdejo, in še nimajo samosvojega gospodarstva, gre staršem vse, kar zaslužijo, ker starši oskerbljujejo otroke, dokler so majhni, in tudi potlej, ako otroci obolijo ali si nič zaslužiti ne morejo. Ako pa starši dragovoljno otrokom prepustijo, kar si zaslužijo, smejo otroci ta svoj zaslužek za-se oberniti, da se to le po pameti zgodí.

Ropa in tatvine krivi so

F. Hlapci in dekle, ki gospodarjem škodo delajo.

Kakor otroke, ki staršem kradejo, ravno tako tudi posle, ter hlapce in dekle prištevamo domačim tatom, ako gospodarjem skrivši jedila jemljejo, bodi-si za-se ali za druge, ali pa denar, da se lepši oblačijo, lagljeje veselje vživajo. Ti so tolikanj hudobniši pred Bogom, ker se gospodarji na-nje zanašajo, in jim ne zapirajo, kakor tujim ljudem. In kako hudo je to, če se gospodar na domače ljudi zanesti ne sme. Naj bi jim tudi vse zaperl; domačemu tatu vendar-le ni nikoli zadosti zaperto. Pri tem pa nezvesto družinjče samemu sebi največo škodo naredí, ker se tatvine privadi, iz malega le rad po večem sega, dokler ga zaslužena kazen ne dohiti. Neki hlapec je

služil pri kmetu. Bil je silo lakomen, in v svoji lakomnosti sklene, ne mirovati poprej, dokler ne pride na lastno kmetijo, naj si že bo po pravem ali nepravem potu. Delal je pridno, varčen bil čez mero, pa vse to mu še ni zadosti. Denar je bil njegov molik, in po tem priljubljenem moliku je neprenehoma oprezoval, naj si mu ga prinese ali pravica ali krivica, kajti vedel je, ako dosti denarja ima, kmetija mu ne bo odšla. Za denar se vse dobi, in tudi lepa kmetija. In da bi tem poprej zadosti denarja za kmetijo skupej spravil, začel je malo po malem zmikati svojemu gospodarju. Najpoprej je konjem utergal vsak dan polovico navadne kerme, in jo skrivši prodajal. Pozneje je spazil, da si je njegov gospodar shranil sto kron, in tedaj je šel, in mu jih je vzel. Pri tem ravno pa je na dan prišla njegova tatvina, in namesto lepe kmetije je dobil ječo v plačilo za svojo hudobijo.

Zoper sedmo zapoved božjo pa se ne pregrešijo le samo tisti posli, ter hlapci in dekle, ki gospodarjem kradejo ali denar ali drugo blago, ampak tudi vsi tisti hlapci in tiste dekle, ki sicer kar naravnost ne kradejo, pa po drugem potu škodo delajo svojim gospodarjem, ter nemarno delajo, sosebno če gospodarja ali gospodinje zraven ni — za prid hiše ne skerbijo — orodja in drugih njim zaupanih reči ne varujejo — škode na polju, doma in pri živini ne odvračujejo kedar in kolikor bi lahko, — le na videz delajo, in ne po vesti iz ljubezni do Boga, da bi dopolnili njegovo zapoved. — Greh storí vsako družinjče, ki v svoji službi dolžnosti svojega stanu zvesto ne spolnuje; in se tem hujši pregreší, v tem imenitniši službi ko je, če zanemarja svojo dolžnost, ker je zato plačan, da spolnuje svojo dolžnost, nikar pa, da bi jo zanemarjal. Kolikorkrat koli tedaj zanemarja svojo dolžnost, tolikokrat škoduje ali svojemu gospodarju ali pa drugim, in vselej Boga razžali.

Zvesto torej spolnujte svojo dolžnost, keršanski hlapci in keršanske dekle! Pridna delavnost iz ljubezni do Boga naj vam zmerom na strani stojí, in natanjčna zvestoba naj vas spremlja pri vsaki stopinji. Nikar ne poslušajte nikogar, ki vas drugač uči, kakor mi, in vam velí, da nič greha ni, ako si delaven človek pravico sam storí, ter gospodarju skrivši kaj vzame, od kterega dela veliko, plačila pa le malo dobi. Takim za-

peljivcem in zapeljivkam, ki prederzno v obličje bijejo sedmo božjo zapoved, nikdar nikar ne nastavljaj ušes; oni ne iščejo vašega dobička in vaše sreče, ampak le svoj lastni dobiček in — vašo nesrečo!

Ropa in tatvine so krivi

G. Gospodarji, ki delavcem in poslom zaslužek prideržujejo ali pritergujejo.

Zoper sedmo zapoved božjo se tedaj pregrešijo gospodarji, kteri hlapcem in deklam, dninarjem in težakom zasluženega plačila ob pravem času ne plačajo, jim zoper vso pravico in brez pravičnega vzroka zaslužek prideržujejo, in če že plačajo, ne plačajo drugač, kakor z gerdim objedanjem in preklinjevanjem ali pa od gosposke primorani. Še veči je njih greh, če poslom, delavcem in najemnikom plačilo clo pritergujejo, ter jim brez vsega pravičnega vzroka manj plačila dajo, kakor so ga bili poprej obljubili in se med seboj pogodili. In še veča krivica je, če zavoljo takega priderževanje ali pritergevanja posel ali delavec silo in pomanjkanje terpi. Taka krivica je silo velika krivica in vnebovpijoč greh. O tem govorí sv. Alfonz Liguorijan te-le besede: „Take krivice imenujejo tatvino velikašev, in si zavoljo njih ne vznemirjajo dosti svoje vestí; toda oh — koliko jih bo ravno zavoljo tega greha enkrat v pekel zaverženih! Kruh revežev, pravi sv. pismo, je živež ubogih; kdor jim ga jemlje, je ubijavec, to je: Ubogi se živijo s pičlo hrano; kdor jim še to revno hrano vzame, pripravi jih v smert, smert za lakoto, torej je tudi njih morivec. (Sir. 34, 25.) In sv. Jakob (5, 1—4.) piše: „Glejte zdaj, bogatinci! jokajte in tulíte zavoljo svojih nadlog, ktere bodo nad vas prišle... Nabrali ste si zaklad jeze poslednji dan. Glejte! plačilo, ki ste ga utergali delavcem, kteri so vaše polje poželi, vpije; in njih (delavcev) vpitje je prišlo do ušes Gospoda vojskinih trum.“ — Da je tako krivično ravnanje res velika pregreha, spoznali so pošteni ljudje vselej, in so to pregreho čertili, jo ustavljali in strahovali. Jusuran, sin Flanderskega kneza Luderika, je ob hudi lakoti kupil canjo sadja od uboge žene; pa jej sadja ni plačal, ampak plačati odlašal.

Zavoljo tega odlašanja pa je za lakoto pomerlo troje otrok te nesrečne matere. Knez Luderik, to slišati, se tako močno razserdi nad svojim neusmiljenim sinom Jusuranom, da mu da z mečem glavo odsekati. Ravno zavoljo tega, ker je ta greh tako velik pred božjim obličjem, Bog že v stari zavezi ojstro zapoveduje po Mozesu (V. 24, 14. 15.) rekoč: „Ne odrekuj plačila svojemu potrebnemu in ubožnemu bratu, ali tujcu, ki biva s teboj v deželi, in je znotraj tvojih vrat. Temveč še tisti dan mu daj plačilo njegovega dela pred solčnim zahodom; zakaj ubožen je, in s tem ohranuje svoje življenje; da ne vpije zoper tebe k Gospodu, in da ti ne bo šteto v greh.“ In stari Tobija (4, 15.) je svojega mladega sina učil, in mu rekel: „Kdor ti kaj dela, berž mu daj plačilo, in plačilo tvojega najemnika naj nikdar pri tebi ne zastaja.“ In hišni gospodar, od kterega sveto evangelje pripoveduje, da si je bil delavcev najel v svoj vinograd, plačal je še tisti večer pošteno vse svoje delavce, ter rekel svojemu hišniku: „Pokliči delavce, in daj jim plačilo, in začni od naslednjih do pervih.“ (Mat. 20, 8.)

Nikakor pa bi se gospodar ne pregrešil, ko bi kdo zmed družinje ali kak delavec sam hotel, naj mu gospodar plačilo hrani in pridruži, da se mu več nabere: ali pa ko bi hlapec ali dekla varčna ne bila, bi denar za nepotrebne reči razmetavala, in bi na zadnje nič ne imela, v starosti pa berača bila. Ako bi jima tedaj gospodar kaj prideržal, da bi jima privaroval za stare dni, bi ne grešil; zakaj stare leta vprašujejo mlade leta, kaj so delale.

Ropa in tatvine kriv je

H. Gospodar, ki davkov in dacije pošteno ne odrajtuje;

ki biro ali kolekturo cerkvenim služabnikom uterguje; — pri vžitninskem davku ali kakem drugem odrajtvilu manj na znanje da in manj odrajta, kakor bi po pravici odrajtati imel; — se pri cestnini ali mostovini plačilu odteguje i. t. d. Vsakdo, ki tako dela, naravnost nasproti ravna zapovedi Jezusovi, ki pravi: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega“; (Mat. 22, 21.);

naravnost nasproti ravna nauku sv. Pavla, ki pravi: „Dajte vsakemu, kar ste dolžni: davek, komur (gre) davek; dac, komur dac.“ (Rimlj. 13, 6.)

Pa ne le samo tisti gospodarji, ki sami doprinašajo take krivice, pregrešijo se zoper sedmo božjo zapoved, ampak tudi vsi tisti gospodarji, ki svojim otrokom, ali svojim hlapcem, ali svojim delavcem velevajo ali dopuščajo, da kaj takega delajo, ti se ravno tako pregrešijo. Vsem takim in enakim prav resnobno besedo pove sv. Ambrož, ki pravi: „Ako je sam Sin božji dacijo odrajtal, kako zamoreš ti terditi, da je ni treba odrajtovati? On je dacijo odrajtal, dasiravno ni imel nobene lastnine; ti pa, ki tekaš za posvetnim dobičkom, zakaj se ne podveržeš in nisi pokoren tirjatvam deželske gosposke? — Ako cesar dacijo zahteva, nikakor mu je ne odrekujmo! Kdor hoče deželnega varstva deležen biti, mora tudi pomagati, da se stroški zanj poplačajo.“

Ropa in tatvine krivi so

I. Varhi, redniki in oskerbniki, ki tuje blago za-se obračajo.

Denar ali drugo premoženje, kterega varhi, redniki in oskerbniki oskerbujejo, ni njihova lastnina, ampak je lastnina tistih, za ktere ga oskerbujejo; ravno zavoljo tega morajo skerbni biti, da se to premoženje ne zmanjšuje, ampak da se še clo množí. Jaz sicer ne terdim, da bi mogli to storiti v svojo lastno škodo; kaj takega ne zahteva nobeden pameten človek, tudi Bog ne zapoveduje. To pa zapoveduje Bog v sedmi zapovedi, da se varujejo vsi taki varhi, redniki in oskerbniki, sebi kaj prilastiti od tega promoženja, kar jim po pravici ne gre; in da se varujejo, to premoženje poškodovati s svojo nemarnostjo, s svojo samopašnostjo, s svojo zapravljivostjo. Toda tudi v ozir te zapovedi ljudje veliko grešijo.

Nahajajo se ljudje, kteri tako močno svojo vest udušijo, da utajijo in za sebe prideržijo clo to, kar se jim je zaupalo in hraniti dalo, in da jih včasih clo gosposka ni v stanu prignati v to, da bi se vdali, da jim je bilo res kaj zaupanega in izročenega. Kaj takega storiti se pravi samemu sebi velik

kamen na vest navaliti, ki je tem težeji, tem več ko je bilo takemu brezvestnežu zaupanega, in v tem večji potrebi ko se znajde tisti, ki je svoje premoženje zaupal takemu brezdušnemu človeku. Slehernemu takemu krivičniku bi nič drugega ne šlo, kakor to, da bi v roke prišel enakemu sodniku, kakoršen je bil ta, od kterega vam bom zdaj povedal prigodbo. Staremu možu, kterega je za poštenega imel, zaupal je mladeneč sto goldinarjev, in se je podal po svetu. Ko pride nazaj, opomni moža zavoljo denarjev. Ta pa mu jih kar naravnost utají, ter pravi: „Saj mi nisi nobenih dal.“ Mladeneč ga gre tožit. Sodnik pošlje po moža in ga vprašuje: „Ali vam je dal ta mladeneč kedaj kake denarje hranit?“ „Meni nobenih“, odgovorí starec. „Ali imaš ktero pričo?“ vprašuje mladenča sodnik. „Prav nobene“, odgovorí mladeneč. „Kje pa si mu bil denar izročil?“ nadaljuje sodnik. „Pod nekim drevesom“, pravi mladeneč. „Pa si djal, da nimaš nobene priče! Drevo je tvoja priča; pojdi tje, in reci mu, da mu jaz zapovem, naj pride sem.“ Starec se nasmeja, in mladeneč reče: „Gospod! kako bo drevo sem prišlo?“ Sodnik pa: „Tu imaš moj perstan. Pokaži ga drevesu, da ti verjame, da si res od mene poslan. Gotovo bo prišlo.“ Mladeneč sicer ve, da z drevesom nič ne bo opravil, vendar pa, da bi sodnika ne žalil, vzame perstan in gre. Nekoliko po tem vprašuje sodnik starca: „Ali je že mladeneč pri tistem drevesu?“ „O še ne!“ odgovorí starec. In spet preteče nekaj časa. Žalosten pride mladeneč nazaj, rekoč: „Pokazal sem drevesu perstan, ali ni ne besedice černilo, in tudi ni hotlo z menoj iti.“ „Drevo je bilo že tukaj, in je popričalo, da si ti starcu res denarje hranit dal.“ „Koga?“ zareží starec, „jaz nisem nobenega drevesa tukaj videl.“ Sodnik mu reče: „To se ve, da drevo ni sem prišlo. Na moje vprašanje pa, če je že mladeneč pri tistem drevesu, djal si: „O še ne! Ko bi ti ne bil denarjev pod drevesom od njega dobil, kako bi bil mogel vedeti, h kteremu drevesu da je šel? Vidiš, hudobnež! kako si se prodal!“ Sleparski starec je svojo hudobijo obstal, je bil po postavi kaznovan s hudo ječo, in je moral mladenču nazaj dati zaupane denarje.

Nahajajo se irobi ali oskerbniki otrok, kterim so očetje pomerli, ki so od gosposke postavljeni, da bi skerbeli za premoženje takih otrok; pa namesto da bi premoženje varovali in ohranili takim otrokom in njih materam, vidovam, gospodarijo tako, da le oni sami pri tem svoj dobiček imajo, in se nič ne zmenijo, če bi na zadnje vidovam in sirotam nič ne ostalo. Kristjani! to je strašna krivica, ktera v nebesa vpije za maščevanje. Že v stari zavezi govorí gospod Bog po Mozesu (II. 22—24.) rekoč: „Vidove in sirote ne poškodovajte; če ju poškodujete, vpile bote k meni, in jaz bom uslišal njuno vpitje, in moja jeza se bo vnela, in vas bom udaril z mečem, in vaše žene bodo vidove in vaši otroci sirote.“ Po preroku Jeremiju (5, 28. 29.) pa govorí od takih ljudi: „Vidovine pravde ne razsodijo, sirotine reči ne poravnajo, in pravice ubogim ne prisodijo. Ali ne bom takih reči obiskal? reče Gospod, in ali se ne bo nad takim ljudstvom moj duh maščeval?“ — Modri Sirah (35, 16—19.) pravi: „Gospod ne gleda osebe zoper reveža (ne gleda na veljavo, imenitnost, visokost kričnega človeka, ki reveža zatira), ampak molitev razžaljenega usliši. On ne zaničuje prošnje sirote, tudi ne vidove, kedar zdihovaje svoje reve toži. Ali ne tečejo vidovi solze po licih, in ali ne vpije zoper njega, ki jih izžema? Z lic se namreč vzdigujejo v nebesa, in Gospod, ki se da sprositi, se jih ne veseli.“ Tudi Jezus strašno gorje žuga tistim, ki zatirajo take sirote, ter pravi: „Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! objedate hiše vidov, dolge molitve opravljaje; zavoljo tega bote prejeli ojstrejšo sodbo.“ (Mat. 23, 14.)

Ropa in tatvine krivi so
K. Tisti, ki beračijo, akoravno jim treba ni, in tako pravim revežem milošnjo otemljejo.

In oj, koliko je dandanes enakih beračev na svetu! Vsi taki berači bi si lahko lep nauk posneli iz naslednje prigodbe: Živel je svoje dni močen in čverst berač, ki je vedno lenobo pestoval. Ljudje so ga marsikterikrat naganjali, da bi se kakega dela lotil in si pošteno kruh služil; toda tega ni hotel. Prigodilo se je pa, da je enkrat od same nemarnosti in lenobe

na potu zaspal. Neki pobožen mož pride ondi memo, vstopi se pred berača, mu vzame kos kruha iz mavhe, ter mu ga na persi položi. Komaj pa mu kruh na persi položí, začne berač težko dihati, stokati in ječati. Ko pobožni mož to vidi, berača iz spanja zbudí, in mu veli: „Prijatel, kaj ti je, da javkaš in stavkaš?“ Mu odgovorí: „Zdelo se mi je, da cela gora na meni leží, kakor bi me bila hotla pritisniti prav do pekla.“ In uni ga zaverne, rekoč: „Motiš se, prijatel! ni ne ležala gora na tebi, ampak le mala milošnja iz tvoje torbe. Pomisli pa, kako močno te bo enkrat težila vsa milošnja, ki jo v lenobi izprosiš in povžiješ.“

Ropa in tatvine krivi so

L. Divji lovci, ki divjačinjo lovijo ali strelajo na ljudskem prostoru, ribiči, ki hodijo v tujo vodo ribe lovit, dasiravno pravice nimajo, in tihotapci ali kontrabantarji.

Pa ne samo tisti, ki brez dovoljenja divjačinjo ali ribe lovijo ali ki kontrabant znašajo, ampak tudi tisti, ki take reči od njih kupujejo, ter jim potuho dajejo, in se tako njihove krivice udeležujejo. Naj se izgovarjajo taki ljudje, kakor se le koli hočejo, tega le vendar nikoli skazati ne morejo, da bi krivično ne bilo njihovo ravnanje. Kar je pa krivično, je tudi pregrešno. Vsi izgovori, s kterimi se izgovarjajo, so prazni in neveljavni, ker jih nikakor ne poterdi sveta vera, ktera uči: „Kar nočeš, da bi drugi tebi storili, tudi ti drugim ne stori“; in „Vsak človek bodi viši oblasti podložen; ni namreč oblasti od drugod, kakor od Boga; ktere pa so, so od Boga postavljene. Kdor se tedaj oblasti ustavlja, božji volji se ustavlja. Kteri se pa ustavljajo, sami sebi pogubljenje nakopavajo.“ (Rimlj. 13, 1. 2.) Po tem takem smo cesarju pokorščino dolžni v vseh rečeh, ktere niso zoper božjo voljo, in ne nasprotujejo božjim zapovedim. Te cesarske postave pa, ki jih zdaj v mislih imamo, nikakor ne nasprotujejo božji volji in božjim zapovedim, ker od ene strani varujejo posameznim ljudem njihove pravice, od druge strani pa pospešujejo blagor vse dežele; pospešujejo blagor vse dežele sosebno zato, ker branijo, da toliko denarja ne gre iz domače v tuje dežele.

3. Poglejte, koliko ljudi je zraven pravih roparjev in tatov tudi še ropa in tatvine deležnih! Kako skerbni moramo tedaj biti, da se teh gerdih grehov ne udeležujemo ali tako ali tako. Težko se je bo človek odvadil, če se je v mladih letih tatvine navadil. Stara navada je železna srajca. Pravijo, da imo tat neko tatinsko žilo na svojem pavcu, ki mu ne da na miru pustiti tujega blaga. Tako žilo ima res, pa ne na pavcu, marveč v sercu, ter hudobno, spačeno voljo, ktero so mu malopridni starši ali pa redniki usadili, ker so ga krasti učili. In takih tatinskih učenikov je veliko na svetu. Pervi so, ki otroke lagati učijo, ali jim laž pregledajo; laž je mati tatov. Otrok, kteri se zlaže, očitno pokaže, da prida storil ne bo, kajti je že dete hudičevo, ki je oče laži. Hočeš otroka tatvine obvarovati, moraš ga za vsako laž ojstro kaznovati. — Drugi učitelji tatvine so, ki otroke sladkosnednosti vadijo, posebno matere, ki otrokom posebej jesti potikajo, rekoč: „Na, tu imaš; pa skrij, da drugi ne vidijo.“ Dete skriva bratom in sestram, po tem pa tudi materi in očetu, kedar jim začne izmikati orehov, sliv, kruha, smetane i. t. d., pa tudi denarjev. Kdor otroku reče skriti, ali se zlagati, uči ga tudi krasti. — Tretji učeniki tatvine so starši in gospodarji, ki pri otrocih igrače ali kake druge male reči ali pa tudi denarje ugledajo, pa ne poprašajo: „Kdo ti je to dal? Kje si vzel?“ Hočeš otroka tatvine ovarovati, moraš ga za roko peljati, da samo nazaj odrajta tuje blago, komur je vzel. In kedar domu prideta, šibo v roke — ; tako zdravilo pomaga za tatinsko žilo, dokler je serce še mehko. — Četerti učeniki so vsi vlačugarji in vlačuge, ki svoje otroke beračit pošiljajo, kajti se sami prositi sramujejo. Pa tudi tisti dobrotniki jih tatvine vadijo, kteri takim otrokom vbogajme dajejo! Mlad berač bo star tat. Bog nas varuj vsega tega! Amen.

LXXII. Keršanski nauk.

Od goljufije. — Kdo je goljufije kriv?

1. Slišali ste, da nam Bog v sedmi zapovedi prepoveduje, bližnjega poškodovati na njegovem premoženju ali na njegovih pravicah. Bližnjemu pa se na premoženju in na pravicah škoda stori I. z ropom, II. s tatvino.

Pri razlaganju te dvojne pregrehe sem vam tudi povedal, da ropa in tatvine ni le samo tisti kriv, ki sam ropa ali krade, ampak tudi vsi tisti, ki ropati ali krasti svetujejo, pomagajo ali po svoji dolžnosti ropa in tatvine ne ustavljajo; — na dalje tisti, ki uropane ali ukradene reči vedama hranijo, kupujejo, prodajajo, ali v svoji lasti obderžijo; — tisti, ki najdenih ali posojenih reči ne povernejo; — tisti, ki svojih dolgov ne plačajo; — otroci, ki staršem kradejo; — hlapci in dekle, ki gospodarjem škodo delajo; — gospodarji, ki delavcem in poslom zaslužek prideržujejo ali pritergujejo; — gospodarji, ki davkov in dacije pošteno ne odrajtujejo; — varhi, redniki in oskerbniki, ki tuje blago za-se obračajo; — berači, ki beračijo, akoravno jim treba ni; — divji lovci, ki divjačinjo lovijo ali streljajo na ljudskem prostoru; ribiči, ki hodijo v tujo vodo ribe lovit, dasiravno nobene pravice nimajo; tihotapci ali kontrabantarji, ki brez dacije čez mejo znašajo prepovedano blago.

2. Škoda se pa bližnjemu na premoženju in na pravicah ne dela le samo z ropom in tatvino, ampak tudi:

III. Z goljufijo.

Kdo se pa z goljufijo pregreší?

Goljufije se krivega stori v sploh vsakdo, ki se z lažmi in zvijačami polasti tujega blaga; posebej pa

a) Kdor s premajhno mero ali tehtnico (vago) prodaja, ali s preveliko mero ali tehtnico kupuje. — V tej reči se vtegne pregrešiti vsakdo, ki kaj prodaja ali pa kupuje, najlagleje pa tergovci, ki se dan na dan pečajo s prodajanjem in kupovanjem, ako nimajo Boga in pravice pred očmi. Kupčija namreč je nevarna reč, ker lakomnost, ktere je svet poln, le rada človeka preslepí, da ne gleda tolikanj na pravico, ampak le na časni dobiček. Lakomnik ima po spričevanju svetega pisma clo svojo dušo na prodaj. Tedaj se le lahko zgodí, da pri vagi, kedar kaj prodaja, kaj priterguje, ter si misli in si s tim tudi kričečo vest tolaži, da majhna reč se nikomur ne bo veliko poznala, ali pa take reči, ki jih prodaja, postavim: zernje, moko, sol, seno, predivo, prejo, tobak i. t. d. nalašč na mokroten kraj postavi, ali z vodo namoči, da so težeje; ali pa med kako reč, ki jo prodaja, pomete prah in smeti iz predala, da tista reč več potegne na tehtnici; ali da pri svojem blagu prevelikega dobička išče, ali ga predrago prodaja takim, kteri blaga ne poznajo in ne vedó, koliko je vredno; ali da kako reč skupljevaje meri na preveliko mero ali tehtnico, ter reveža, ki se ne razume, zatira. Zoper vsako tako krivično ravnanje Bog že v stari zavezi ojstro govori, ter pravi: „Ne imej v svoji mavhi dvojna tehtnika, večega in manjšega; tudi naj ga ne bo v tvoji hiši večega in manjšega mernika. Imej pravično in pravo tehtnico, in pravičen in pravi mernik; da dolgo časa živiš v deželi, ki ti jo bo dal Gospod, tvoj Bog. Zakaj Gospod, tvoj Bog, studi njega, ki to dela, in sovraži vsako krivico.“ (V. Moz. 25, 13—16.) „Ne delajte nič krivičnega v sodbi, pri vatlu, in tehtnici, in meri. Tehtnica naj bo pravična, težaji pošteni, mernik pravičen, in šestak primeren. Jaz sem Gospod, vaš Bog, kteri sem vas izpeljal iz egiptovske dežele.“ (III. Moz.

19, 35. 36.) „Ako svojemu sosedu kaj prodaš, ali od njega kupiš, ne žali svojega brata, temveč . . . slehern se boj svojega Boga, ker jaz sem Gospod, vaš Bog.“ (III. Moz. 25, 14. 17.) „Dvojna tehtnica in dvojna mera, oboje je gnusoba pred Bogom.“ (Pregov. 20, 10.) „Goljufna tehtnica je gnusoba pred Gospodom, pravična teža pa je po njegovi volji.“ (Pregov. 11, 1.) „Kembelj in tehtnica sta pod sodbo Gospodovo“, Gospod ju presojuje. (Pregov. 16, 11.) Sv. Pavl, ko zapoveduje, naj vsak tako živi, da Bogu dopade, pravi: „In da kdo predalječ ne stopa, in svojega brata v nobeni reči ne goljufa, ker Gospod je maščevavec vsega tega.“ (I. Tez. 4, 6.)

Tako, glejte, je Bog nekdaj govoril in žugal zastran krivične tehtnice in mere; ravno tako govorí in žuga tudi še dandanašnji; zakaj on je nespremenljiv: kakor je nekdaj krivico sovražil, tako jo sovraži tudi še zdaj. Krivična mera in tehtnica je pred Bogom huda reč, in tem hujša zato, ker človek, ki se ž njo peča, večidel sam ne ve, koliko prigoljufa, in mu je, ako bi se tudi kdaj spokoriti hotel, povračevanje skoraj nemogoča reč. Brez povračevanja pa ni odpuščenja.

Goljufije je kriv,

b) kdor s ponarejenim denarjem plačuje; — kdor slab denar za dobrega zamenja: — kdor denar prebija, ter mu luknje nareja, ali ga pa obreže, da potlej manj velja, in s takim denarjem, ki nima popolne veljave, plačuje, kakor bi popolno veljavo imel. — Vsako tako in enako ravnanje je krivično, je pregrešno, ker se ž njim škoda dela ali posameznim ljudem ali pa celi deželi. Ravno zato pa tudi že deželska gosposka terdo na pete stopa tako tistim, ki denar ponarejajo, kakor tudi tistim, ki ga med ljudi spravljajo. Poznal sem mladenča, ki je za hlapca služil, dokler ni na vojsko prešel. Bil je molčeč in pohleven, priden in delaven, skerben in zvest, da malo takih. Rad ga je imel, kdor ga je le koli poznal. Tudi med vojščaki se je pametno obnašal, in namesto da bi bil po slabih potih hodil, kakor marsikteri zmed njih, vadil se je v pisanju in risanju, kedar je čas in priložnost imel. Naučil se je toliko, da je znal kako podobico narisati in na-

slikati. Ko na vojski dosluži in domu pride, živil se je ravno s tim, da je slikal podobice in jih prodajal. Enkrat pa mu pride v glavo nesrečna misel, da gre in se usede, in narisa goldinarsk bankovec, in kedar ga dodela, v gostivnico pošlje. Bankovec se ve da ni bil tako čisto izdelan, da bi se od pravega bankovca ločil ne bil. Na pervi pogled ga je vsakdo lahko spoznal, da je ponarejen. Oštir, ki je bil ob enem tudi župan, bil je prisiljen, nepremišljenega slikarja gosposki naznaniti. Gosposka pošlje varnovarhe ali žandarje, ki so ga na sodbo odpeljali. Obsojen je bil v težko ječo, in zraven tega je zgubil tudi svoje poštenje in dobro ime.

Goljufije se krivega storí,

c) kdor vedoma slabo ali sprideno blago za dobro prodaja.

V to versto spadajo tergovci in drugi prodajavci, ki slabo, preležano blago prodajajo za dobro blago, ter ga čez mero hvalijo in priporočajo, da ga le v denar spravijo; — ki neveljavo, moljavo zernje prodajajo za dobro in zdravo; — ki v vreče (žaklje) na verh lepo, spodaj pa slabo zernje devajo, in obojega za dobrega prodajajo; — ki vodo vlivajo med vino, žganje, mleko in druge pijače, da več skupijo; — ki pri prodajanju živine napake, ki jih živina ima in se na pervi pogled ne zapazijo, zamolčijo, pravo starost zatajijo, živino bolj hvalijo, kakor je vredna; — mešetarji, ki z znanimi mešetarskimi lažmi in zvijačami zavoljo svojega lastnega dobička pomagajo, da se kaka reč dražeje proda, kakor je vredna; — oštirji, ki prekuhane jedi in nezdrave pijače pred ljudi pokladajo in jih zraven še drago zarajtajo, ki meso od nezdrave živine kuhajo in svojim pivcem na mizo nosijo i.t.d. Taki brezvestneži vtegnejo zraven svoje goljufije tudi še ljudem krivi biti marsiktere bolezni ali še clo smerti, in torej niso le samo krivičniki ampak še clo ubijavci. — Vsi taki in enaki ljudje si težko vest narejajo s svojimi goljufijami, in se ob božji blagoslov pripravljajo. In res tako krivično blago teka nima. Sleherno jutro je mlada deklica iz neke vasi v bližje mesto mleko na prodaj nosila. Preden je do mesta prišla,

morala je čez potok hoditi. Neko jutro pa jo premaga skušnjava. V verč, v kterem je mleko nosila, prilije vode, in gre ž njim k navadnim kupcem. Nobeden ni spoznal te goljufije, in ona tri solde več skupi kakor sicer. Drugo jutro spet nese mleko, in ko pride do potoka, stori ko poprejni dan. Mesec dni preteče in ona ima že skor goldinar v žepu. Kaj naredi? Kupi si lep slamnik. Domu prišlo vprašujejo starši, kje ga je dobila, in ona jim odgovorí, da jej ga je v dar dal nekdo, ki vsako jutro od nje mleko kupuje. Drugo jutro je spet pri potoku vodo zajemala. Veter potegne, in ko bi trenil, odnese jej slamnik in ga sred potoka zaderví. Milo gleda za njim, ali voda dere urno naprej in slamnik z vodo. Ni ga bilo več. Deklina zdihne in reče: „Voda mi ga je dala, voda mi ga je vzela!“ — Iz Nemškega se je mož v imenitno mesto Filadelfijo na Amerikanskem preselil, in je dosti let tamkaj mleko prodajal. Ko je že dovolj obogatel, poda se z lepimi denarci nazaj v svoje kraje. Na morju verh barke sedí, privleče dve mošnji zlatov iz svoje torbe, in jih šteje pri solncu. Pervo mošnjo prešteje in zopet skerbno zaveže. Nesrečna opica (mirkuca) ga od dalječ gleda, kaj šteje. Kakor hitro mož mošnjo zaveže in nekoliko v stran postavi, naj bi tudi drugo štel, opica prihiti, s taco mošnjo zgrabi in naglo ž njo verh jambora v veršelo hiti, se vsede, mošnjo razveže, zlat za zlatom iz mošnje potegne, ga lepo ogleda, in enega v vodo, drugega pa na barko možu zaluči, dokler ni mošnje izpraznila. Mož je žalosten na barki stal in milo gledal, kako neporedna opica njegove zlate delí; poslednjič pa pravi: „To mora biti sama hudoba iz pekla, da tako dobro vé, kako sem pol mleka, pol pa prilite vode prodajal. Kar sem za vodo dobil, vodi da; kar sem pa za mleko izkupil, meni poda.“ Mlekar v Ameriki je le pol vode dolival, kedar je mleko prodajal; pri nas jih je, ki še več vode mleku prilijejo, kedar ga v mesto na prodaj znašajo, pa jih vest nič ne peče; toda: „Krivično blago — prida storilo ne bo!“ Vsem takim krivičnikom žuga prerok rekoč: „Prisegel je Gospod . . . nikdar ne bom pozabil vseh njih del.“ (Amoz. 8, 7.)

Goljufije je kriv:

d) kdor slabo dela ali za svoje delo preveliko plačilo tirja.

V tej reči se zadolžijo marsikterikrat zavetniki ali bilježniki, vradniki in pisarji, zdravniki in lekarničarji, ki višeje plačilo tirjajo, kakor jim gre po postavi, največkrat pa se pregrešijo, rokodelci ki za svoje izdelke namesto dobre robe jemljejo slabo robo, ktero dobijo cenejši, pa jo vendar zarajtajo kakor dobro robo. Tu sem spadajo krojači, ki jemljejo staro preležano blago namesto dobrega in terdnega, — čevljarji, ki kupujejo slabo usnje namesto dobrega, ali pa klobučino, platno ali kaj drugega takega namesto usnja, — kovači, ki v denar spravljajo neveljavo, plenjivo železo, — škrinarji, ki svojo robo izdelujejo iz preprahnelih dil, červojednega lesa, in skaze zamažejo in poskrijejo, da jih kupec ne zagleda, — in še mnogi drugi brezvestni rokodelci, ki pa vsemu temu vkljub vendar-le zahtevajo enako plačilo, kakor za dobro robo in dobro blago. — V tej reči se pregrešijo rokodelci, ki slabo izdelujejo svoje dele, postavim zidarji, ki se za kako delo navprek ali po čez pogodijo, po tem pa slabo zidajo, ter zid na sredi šupel puščajo in kamnja dobro ne zlagajo, da le tem hitrejše delo zveršijo, in več dobička imajo; — krojači, ki slabo šivajo, da šiv šiva kliče; — čevljarji, ki usnje s popom skupaj stikajo, namesto da bi ga z dreto terdno skupaj sošili; — tkavci, ki redko platno delajo, da jim le hitrejše gre izpod rok; — predice, ki slabo predejo, da le več napredejo, — in še mnogi drugi, ki slabo delajo, plačila pa dobrega iščejo. — V tej reči si dolg na vest naložijo rokodelci, ki prevzamejo kako delo, kterega izdelati prav ne umejo, in ga torej slabo izdelajó, dasiravno plačilo pošteno dobivajo, ali kteri kako delo previsoko cenijo, da pri njem brez posebnega truda prevelikega dobička iščejo. — V tej reči se zakrivajo rokodelci, ki dobro blago, ktero jim je izročeno, s slabim zamenjajo, ali pa, kar ostane, lastniku nazaj ne odrajtajo, ampak sebi prideržijo. Kako dostikrat se pritožijo ljudje, in to ne brez pravičnega vzroka, da jim je predica zamenila predivo, tkavec prejo, čevljar podplate, škrinjar

deske, kovač železo i. t. d. Kako dostikrat se zgodi, da krojač lep kos blaga, ktero mu je zaupano, verže pod klop, lastniku od tega nič ne pove, in ga potem za-se porabi, ali pa komu drugemu prikerpa, in tako dvojno plačilo prejema, ko še enega ne zasluži pri svoji goljufiji. — V ozir takih in enakih reči naj bi se pač vsi rokodelci razgledali nad poštenim rokodelcem, sv. Eligejem. Sv. Eligej je bil sloveč zlatar, da mu ga ni bilo para ni blizo ni daleč. Sam Frankonski kralj Klotar II. mu je izročil delo, na kterem mu je bilo neizrečeno veliko ležeče, da se mojstersko in lepo zgotoví. Ukazal mu je narediti prestol ali tron, pri kterem naj bi bilo prav izverstno delo in blago, in mu je v ta namen tudi izročil blaga, ter zlata in biserov, več kakor treba. Sv. Eligij se čversto dela loti, in ga lepo zverši. Tron naredí tolikanj lep, da je bil kralj popolnama zadovoljen ž njim. Zlata in dragih kamenov, kteri so bili še ostali, ni nobenega nazaj tirjal od svetega moža. Toda sv. Eligij je imel tanjko vest, ter ni hotel obderžali ničesa, kar njegovega ni bilo. Izdelal je torej iz ostalega zlata in iz ostalih biserov drugi tron enako lep in enako veličasten kakor je pervi bil, in ga je prinesel kralju. Kralj se zavzame, ker ne ve, kaj to pomenja. In sv. Eligij mu pove, da je ta drugi tron naredil iz tistega blaga, ktero je bilo ostalo od pervega trona. — Poglejte, tako ravna kristjan, kteremu pravica več velja, kakor pa posvetno blago! Nasproti pa tisti, ki drugim krivico dela in bližnjega goljufa, samega sebe vendar-le najbolj ogoljufa in samemu vendar-le največo škodo naredí. Ako človek pazi na djanje in ravnanje ljudi sosebno o somnjih in teržnih dnevih, tu in tam na enega ali drugega kmetovavca ali rokodelca naleti, ki se samemu sebi smeja in svojim tovaršem pripoveduje, kako da je prevaril in osleparil pri prodajanju tega in unega: pa neumnež ne pomisli, da je njega samega hudoba še vse hujši prevaril in osleparil. Škoda, ki jo je goljuf bližnjemu naredil, je le časna škoda, ter škoda na blagu in premoženju, in znaša morda le kakih par soldov ali k večemu kakih par goldinarjev; škoda pa, ki jo je goljufu peklenšček naredil, je škoda na neumerjoči duši, pri kteri gre večni blagor na zgubo in večno zveličanje. Naj ljudje pravijo in govorijo, kolikor le koli hočejo, da to in uno

ni greh, in naj bi tudi polovica ljudi po vesoljnem svetu legala in goljufala, in zasmehovala tiste, ki po pravici in po vesti ravnajo: ti vendar-le vse to na božji sodbi clo nič ne bo pomagalo. Zakaj svet preide in njegovo poželjenje; božja zapoved in postava pa: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe“ — nikdar ne mine in ima večno veljavo.

Goljufije je kriv:

e) Kdor mejnike prestavlja.

Ako je kdo kdaj priložnost imel, da je videl in slišal, kaj se med ljudmi godi, kedar je kdo prestavil kak mejnik ali mejaš, prepričal se je lahko, da mejnike prestavljati ni majhna reč. Že zdrava pamet sama mu pripoveduje in spričuje, da se tisti, ki mejnike ali mejaše prestavlja, ne pregreši le samo s tim, da si z goljufijo prilastuje tuje blago, bodi si kos njive, kos loze (gojzda), kos vinograda, kos travnika ali kakega drugega zemljišča; ampak je kriv tudi vseh prepirov, ki se iz tega izhajajo, ter pričkanja, preklinjevanja, sovraštva, pravdanja, in vse škode, ki jo poškodovani sosed ima s tem, da pri takem pravdanju zapravi veliko denarja in zlatega časa. Vidite, kako velik dolg si tak goljufen človek na vest navalí, dolg, kterega mu pravični Bog ne more drugač odpustiti, razun da poverne in popravi vso škodo, ktero je storil. Kako težko pa je vse to! Kaj čuda tedaj, da Bog tako serdito žuga vsem takim krivičnikom, rekoč: „Preklet bodi, kdor prestavlja mejnike svojega bližnjega; in vse ljudstvo naj reče: Amen.“ (V. Moz. 27, 17.) Kaj čuda, da pred takim krivičnim ravnanjem tako resnobno svari, ter pravi: „Ne prestopaj starih mejnikov, ki so jih postavili tvoji očetje.“ (Pregov. 22, 28.) „Ne dotikaj se mejnikov malih (revežev); in na njivo sirot ne hodi; zakaj njih sorodnik (tukaj: Bog sam) je močen; in on sam bo njih reč zoper tebe razsodil.“ (Pregov. 23, 10. 11.) Oh, ljube duše! varujte se takega krivičnega ravnanja, ktero bi vam božji blagoslov od hiše odganjalo, vam težko vest narejalo in ojstro sodbo delalo, in se tudi v ozir tega deržite pravice, kakor sv. Eligij, kterega sem že danes enkrat v mislih imel. Francoski kralj Dagobert I. je svetemu Eligiju hišo v dar dal v

Parižkem mestu. Sv. Eligij je hišo predelal v nunski samostan. Ker mu je bila hiša v to pretesna, prosil je kralja, naj bi mu v ta namen prepustil še nekoliko sosednjega zemljišča, ki je bilo kraljeva lastnina, kar mu je kralj tudi iz serca rad prepustil. Med tem pa, ko zidarji zidajo, zapazi sv. Eligij, da so zid za en komolc bolj vun nategnili, kakor je bil kralj dovolil. Pri tej priči vstavi zidanje, in ves žalosten hiti v kraljev grad, se ondi pred kralja na kolena verže, in ga prosi odpuščenja tako milo in priserčno, kakor ko bi bil kdo vé kako hudobijo doprinesel. Clo svoje življenje ponuja kralju v spravo, da bi ga potolažil. Kralj ostermí nad svetim možem in nad njegovo tanjko vestjo, ter reče svojim dvornikom in služabnikom, ki so stali krog njega: „Poglejte, kako zvesti so tisti, ki so popolnoma Jezusovi, in ki le njemu samemu služijo. Moji namestniki in oblastniki si nič vesti iz tega ne storijo, da mi otemljejo cele grajščine in gradove, ta služabnik božji pa, kakor sami vidite, si ni upal ped zemlje si prilastiti čez to, kar smo mu v dar prepustili.“ Tako je govoril kralj, in je zraven tega še več v dar dal sv. Eligiju, da bi bil poplačal njegovo zvestobo in njegovo pošteno ravnanje.

Goljufije je kriv:

f) Kdor pisma ponareja, nepotrebne ali krivične tožbe pričenja, sodnike podkupuje i. t. d.

Res lep dar božji je, ako človek pisati zna, in srečen človek, kdor prav obrača to koristno znanje, ter obrača v božjo čast, sebi in bližnjemu v blagor in zveličanje! Ali kakor zamore človek veliko dobrega storiti s tem lepim znanjem, ako ga prav obrača; ravno tako vtegne ž njim tudi veliko hudega vzrokovati, ako se ga posluži za hude reči. Včasih je neizrečeno veliko ležeče na enem samem pismu. Eno samo pismo vtegne bližnjemu v velik dobiček biti, eno samo pismo pa vtegne tudi bližnjega v veliko škodo pripraviti. Ako bi tedaj kdo narejal take lažnjive pisma, postavim: kako pobotnico (kvitengo), da je ta ali uni dolg plačan, akoravno ni plačan, ali kako drugo enako pismo, bi se pregrešil, pregrešil zoper

sedmo zapoved božjo in bi bil goljufije kriv. — V enakem grehu bi bil zapopaden, kdor bi zoper vest in resnico delal zaderžanske spričevanja, ubožne liste, ali druge enake pisma. — Enako bi se pregrešil, kteri bi skrival ali zatajil hišne, zemljiške ali dolžne in druge pisma, s kterimi kdo priča, da je dolg plačal. — Goljufije bi bil kriv gospodar, kteri bi na ženo zapisal vse svoje premoženje, kedar posojevavci nanj pritiskajo in mu žugajo prodati vse, kar ima, da mu po tem, ko je na ženo prepisano premoženje, blizo ne morejo. — Greh goljufije bi storil, kdor je bil priča pri izročilih zadnje volje ali pri kaki drugi pogodbi ali zavezi, pa bi potlej po pravici ne govoril, ter bi kaj zatajil ali utajil na škodo svojemu bližnjemu. — Goljufije bi bil kriv tisti, kteri bi krivične tožbe pričenjal, in bi, da bi pravdo dobil, sodnike podmitil ali podkupoval. — Goljufije kriv bi bil pa tudi tak zavetnik, ki krivične pravde vodi, in sodnik, ki se podmititi pusti in podkupiti. Vsem takim žuga Gospod Bog, rekoč: „Gorje vam . . . ki hudobnega opravičujete zavoljo darov, in pravičnemu jemljete njegovo pravico.“ (Izaija. 5, 22. 23.)

Vse take in enake reči so v sedmi zapovedi božji povedane in ne morejo imeti dobrega izida ali konca. V Linvilu, francoskem mestu, vprašuje mejni čuvaj kmeta, če na vozu v mestu pelje kaj takega, od česar bi bilo treba plačati. Pravi, da ne. Ko pa čuvaj voz pregleda, najde v mervi verč žganja. Kmet se rotí pri večnem Bogu, da od tega nič ni vedel. Mu rekó čuvaji: „Mi smo pa že pred pol ure vedeli.“ Revni kmet mora plačati, kolikor je bilo odsojeno. Siromak toži svojo nesrečo vsakemu, ki se ž njim sostane, rekoč, da je na mestu, kjer so žganje našli, poprej taka in taka cajna jabelk stala, ki mu je ukradena. Kmalu potem najdejo mestni čuvaji cajno z jabelki vred pri dveh kmetijskih prodajavkah. Primejo jih in peljejo obedve na pravico. Na pravici obstanete, da ste res one kmetu cajno z jabelki ukradle in verč z žganjem podvergle, potem pa kmeta mejnim čuvajem ovadile zato, da bi bile dobile postavno darilo. Povedale ste na dalje, da ste ljudem že precej časa enake reči podmetale in jih potem ovajale, da ste darilo dobivale. Da bi ju bilo veselje minulo, še kdaj vkvarjati se z enako goljufijo, zaprejo obedve

v sedemletno ječo. Kmet pa je dobil svoje denarje nazaj in tudi canjico z jabelki.

Goljufije je kriv

g) tisti, ki je zoper nesrečo ognja zavarovan, pa si sam požge svoje revno pohištvo, da bi od zavarovavne družbe dobil denar, in si postavil boljše poslopje. Da je tak človek res goljuf, pove nam že pamet. Družba namreč je vstanovljena le zoper nesrečo ognja, da pomaga tedaj le tistim, kterim je po nesreči zoper njih voljo ogenj škodo naredil. Kdor si pa pohištvo sam zažge, ni mu ogenj po nesreči škode naredil in zoper njegovo voljo, in torej tudi nima nobene pravice tirjati, da bi ga družba odškodovala in mu kaj izplačala, in mu tudi res nič ne da, če se skaže, da si je sam požgal. Pa tudi takrat bi bil človek goljufije kriv, kedar bi se kje po nesreči vžgalo, pa bi kako reč, ktera je zavarovana, umaknil in skril, ter rekel, da mu je zgorela, in sicer iz tega namena, da bi mu jo družba povernila ali izplačala.

Goljufije je kriv

h) tisti, ki z vedeževanjem ljudi slepí, ter jim naprej pravi prihodnje rečí, kterih nihče ne ve razun Boga, ali pa ljudem prodaja čudodelne leke in zdravila zato, da jih pripravi ob denar ali kako drugo blago, pri tem pa včasih tudi še ob zdravje in srečo, kar se marsikterikrat zgodi po ciganih, mazačih in drugih postopačih.

3. Poglejte, koliko je goljufije na svetu, ki je v sedmi zapovedi prepovedana nič manj ko rop in tatvina, in goljufni ljudje si iz nje nič ne storijo, in namesti da bi se poboljšali in spokorili, le še izgovarjajo in zagovarjajo svoje goljufije in sleparije. Kolikokrat slišiš: „Zakaj pa drugi mene goljufajo? Če sem jaz kako slabo reč za dobro kupil, zakaj bi jo pa tudi jaz ravno tako ne prodal? Če se meni krivica dela, zakaj bi mogel pa ravno jaz zmerom vse tako po pravici ravnati?“ Tako in enako se izgovarjajo goljufni ljudje, da bi si potolažili vpijočo vest; pa so prazni vsi njihovi izgovori. Če bi namreč taki izgovori veljavo imeli, bi po tem takem tudi krasti prepuščeno bilo vsakemu takemu, komur je bilo že kdaj kaj ukradenega. Pa Kristus tega ni učil, marveč je naročal rajši krivico terpeti, kakor pa krivico storiti. Rekel je: „Jaz pa vam rečem

hudemu se ne zoperstavljati; temveč če te kdo udari po tvojem desnem licu, pomoli mu še unega. In kdor se hoče s teboj pravdati in tvojo suknjo vzeti, temu tudi plajš pusti.“ (Mat. 5, 39. 40.) Tega nauka se deržíte, ljubi moji! goljufije se pa varujte, ona dobrega ne storí in se v srečo ne izide. Sveti Vincencij Fererij pravi: „Ako si tisuč goldinarjev pridobiš s pravičnimi pripomočki, in je le en sam krivičen goldinar med njimi, bo ta krivični spridil (pokončal) une pravične, kakor gnjilo jabelko druge zdrave jabelka okuži in spridi.“ In sveti Avguštin učí: „Nobeden ne bo krivičnega dobička naredil brez gotove škode. Kjer je dobiček, tam je tudi škoda; dobiček je v mošnji, škoda pa na vesti.“ In ta škoda, ki je na vesti, človeku gotovo preseda poprej ali pozneje. S krivičnim blagom je ravno taka, kakor kedar komu kaj v oči pade. Smet, ki pade človeku v oko, dela mu nadlego tako dolgo, dokler si jo človek iz očesa ne spravi; ali pa, če si je človek iz očesa ne spravi, vname se oko v strašni bolečini in izteče, da človek oslepí. Ravno tako tudi vse, kar si ni pošteno pridobil, človeku na vesti leží. Denar ali kar si bodi drugega takega mora iz vesti, sicer ne da pokoja, ampak peče in sklí sosebno na zadnje, in duša mora iti tje, kjer se mora poplačati ves krivični dolg do zadnjega beliča. Zakaj večne veljave je božja postava, ktera velí: „Pusti in daj slehernemu, kar je njegovega.“ Glej, o človek, kteri koli si, zavoljo tebe Bog te postave zavergel ne bo, tudi ne bo v ozir te zapovedi nobenega polajšanja dal zavoljo tebe. Ti se moraš po njem ravnati in po njegovi postavi, Bog in njegova postava se po tebi ravnala ne bota! Amen.

LXXIII. Keršanski nauk.

Od odertije. — Kaj je odertija? — Ali je odertija velik greh?

1. Zraven ropa in tatvine je v sedmi zapovedi božji prepovedana tudi goljufija. Goljufije se krivega stori, kdor s premajhno mero ali tehtnico prodaja, ali s prevelikima kupuje; — kdor s ponarejenim denarjem plačuje; — kdor vedama slabo ali sprideno blago za dobro prodaja; — kdor slabo dela ali za svoje delo preveliko plačilo tirja; — kdor mejnike prestavlja; — kdor pisma prenareja, nepotrebne ali krivične tožbe pričenja, sodnike podkupuje i. t. d. Obširniše razlaganje vsega tega ste slišali v zadnjem keršanskem nauku.

2. Stopimo pa spet za stopinjo naprej v razlaganju sedme zapovedi božje.

Bližnjemu se na premoženju in na pravicah škoda dela na dalje

IV. z odertijo.

Z odertijo v sploh se pregreší tisti človek, ki išče prevelikega in krivičnega dobička; vendar pa ste med vsemi ločinami odertije najostudniše sosebno dve ločini ali dve versti, ki reveže in siromake naj hujši stiskate. Te dve versti ste:

A. Odertija pri posojevanju denarja, in

B. Odertija pri kupčevanju z zernjem ali žítom.

Moram vam od vsake posebej bolj na drobno kaj povedati:

A. Pri posojevanju denarjev se dajo nekteri ljudje lakomnosti preslepiti tako, da prevelike obresti ali interese jemljejo od posojenega denarja, ali pa da obresti jemljejo takrat, kedar bi jih jemati ne smeli. — Obresti so dobiček od posojenega denarja, ki ga človek dobiva od dolžnika ali v denarjih ali pa v kakem drugem blagu še čez to, kar mu je bil posodil. Obresti tedaj obstojijo v tem, da posojevavec več prejme kakor je posodil, dolžnik pa več nazaj da, kakor je prejel.

Ali je vselej pripuščeno obresti jemati?

Da ni vselej pripuščeno obresti jemati, nas uči sveto pismo v mnogih izrekih. V II. Mozesovih bukvah (22, 25.) beremo: „Ako denarjev posodiš komu zmed mojega ljudstva, kakemu ubogemu, ki pri tebi prebiva, ne goni ga kakor tirjavec in ne teri ga z obrestmi.“ V III. Mozesovih bukvah (25, 35—38.) govorí Gospod Bog: „Ako tvoj brat oboža in opeša, in ga kakor popotnika in tujca sprejmeš, in on s teboj živí, ne jemlji obresti od njega, ali več kakor si mu dal. Boj se svojega Boga, da more tvoj brat pri tebi živeti. Svojih denarjev mu ne dajaj na obresti, in pridelkov čez mero ne terjaj od njega. Jaz sem Gospod, vaš Bog.“ In v V. Mozesovih bukvah (23, 19. 20.) velí: „Ne posojuj na obresti svojemu bratu ne denarjev, ne pridelkov in ne kake druge reči, ampak tujemu, (pri kterem posojena reč ni bila zavarovana s posestvom). Svojemu bratu pa posodi brez obresti to, česar potrebuje; da te blagoslovi Gospod, tvoj Bog, v vsem tvojem djanju v deželi, ki greš vanjo v posest.“ In kralj David vprašuje, in pravi: „Gospod! kdo bo prebival v tvojem šotoru, ali kdo bo počival na tvoji sveti gori?“ in na to vpraševanje si sam odgovarja, in pravi med drugim: „Kdor hodi brez madeža in pravično dela...kdor svojega ne daje na obresti, in ne jemlje daril zoper nedolžnega; kdor tako dela, ne omahne vekomej ne!“ (Ps. 14, 1—5.)

V enakem duhu govorijo tudi sveti cerkveni učeniki. Med drugimi pravi sv. Bazilij: „O lakomnik! dolžnost ti je bila, siroščino nadložnega človeka preložiti, polajšati, pomanjšati. Ti pa jo še clo množiš, ker od osiromaščenega človeka

dobiček jemlješ, ravno kakor bi zdravnik bolniku, h kteremu pride, še ostale moči jemal, namesto da bi mu do zdravja pomagal.“ In sveti Avguštin vprašuje: „Ali je mar bolj neusmiljen ta, ki bogatinu kaj odtegne, kakor pa ta, ki reveža z odertijo vgonobí?“ Iz vseh teh izrekov je zadosti razvidno, da bi obresti jemati ne smel, kdor bi svoj denar, namesto da bi mu doma mertev ležal, siromaku v sili, v nesreči in nadlogi posodil za kak čas, da bi si iz nadloge pomagal. Od takih siromakov obresti tirjati bi bilo, kakor smo ravno kar slišali, zoper božjo zapoved; bilo bi pa tudi zoper keršansko ljubezen, ker Jezus pravi: „Kakor hočete, da vam ljudje storijo, ravno tako tudi vi njim storite . . . In če tistim dobro storite, kteri vam dobro storijo, kakošno zasluženje imate? To namreč tudi grešniki delajo. In če tem posojujete, od kterih upate nazaj dobiti, kakošno zasluženje imate? Zakaj tudi grešniki grešnikom posojujejo, da enako prejemajo. Ampak ljubite svoje neprijatle; dobro storite in posodite, da si nič od tega ne upate; in vaše plačilo bo veliko, in bote otroci Najvišega; zakaj on je dobrotljiv nehvaležnim in hudobnim.“ (Luk. 6, 31—35.) Keršanska ljubezen se veselí, kedar je siromaku pomagala v veliki sili, in ne tirja tega, kar siromak ne more plačati.

Včasih vtegnejo pa vendar le okoljščine take biti, pravijo cerkveni učeniki, da je človeku obresti jemati potrebno in pripuščeno, v kakoršnih okoljščinah deželska oblast obresti dovoli, in tudi božja zapoved ni zoper nje. Vsak namreč je dolžen dobička iskati z zaupanim talentom, in nobeden ga ne sme zakopati, kakor ga je zakopal leni hlapec. — Take okoljščine bi bile:

a) Če bi kdo posodil denar bližnjemu, kteri ž njim dobičke dela, spodobi se, da tudi njemu, ki posodi, od dobička da toliko, kolikor mu gre po postavah.

b) Če bi komu denar, ko bi ga doma imel, v prid bil in v korist, ter bi ga bil obernil v kupčijo, ali bi bil ž njim kaj zidal, ali si kupil kako hišo, kak vert ali kaj zemljišča i.t.d. V takem primerleju je človeku pripuščeno obresti vzeti, ako drugim kaj posodi, ker bi mu bili denarji tudi dobiček prinesli, ako bi jih bil v rokah imel.

c) Če bi zavoljo tega, da je komu svoje denarje posodil, sam v škodo prišel, kar bi se zgodilo ne bilo, ko bi bil denar doma imel. Vtegnilo bi se namreč zgoditi, da bi ga zadela kaka neprevidena nesreča, iz ktere bi si brez denarja pomagati ne mogel; kakoršna nesreča bi — postavim — bila, ko bi mu po kaki kužni bolezni živina pocepala, in bi pri svojem kmetovanju imel veliko škodo, ko bi si ne mogel berž kupiti druge delavne živine. Ali ko bi nenadama prišla kaka dacija ali kako odrajtvilo, kterega bi brez denarja, ki ga je bližnjemu posodil, plačati ne mogel, in bi zavoljo tega, ker precej ne plača, tem veče stroške imel.

d) Če bi bil denar posodil v cesarsko denarnico ali pa komu drugemu na več let, tako da bi denarja iztirjati ne mogel, ko bi ga sam potreboval v kaki potrebi.

e) Smel bi posojevavec od posojenega denarja kaj obresti vzeti tudi takrat, kedar bi mu dolžnik sam iz hvaležnosti kaj ponudil, ker si je bil tudi on opomogel s posojenim denarjem.

Ali pa smejo na obresti posojevati nepremožni ljudje, kteri sicer nekoliko krajcarjev imajo, drugega premoženja pa nimajo?

V ozir odgovora na to vprašanje so si keršanski učeniki navskrižne misli. Eni terdijo, da tako ravnanje pregrešno biti ne more, ako se veče obresti ne iščejo, kakor jih cesarska postava dovoli, in sicer zato ne, ker bi prekmalo ubožali taki ljudje, ki nimajo drugega kakor nekaj denarjev, ako bi precej načeli ta svoj mali kapital ali znesek. Na dalje, pravijo, če denarji dobiček donašajo unemu, ki si jih je izposodil, zakaj bi od tega dobička nekoliko ne doletelo tudi tistega, kteri mu je denar posodil. In saj dolžnika že tudi hvaležnost veže, da nekoliko dobička nakloni svojemu posojevavcu. — Drugi pa tudi tega ne poterdijo, ampak pravijo, da je obresti jemati nevarno, ker sveto pismo ne dela nobenega razločka. — Jaz pa vam v ozir tega ta-le svèt dam: Ubogim v sili pomagajte brez obresti, le iz keršanske ljubezni, in jih nikoli nikar ne zatirajte z obrestmi, ker le s takim usmiljenim ravnanjem si bote pred Bogom nabirali obilno plačilo. Če pa posojujete takim,

kterim vaši denarji donašajo dobiček, in kteri vam lahko in radi od njih kaj dajo, ali če bi ena ali druga poprej omenjenih okoljščin vmes prišla, v kakoršnih okoljščinah se obresti jemati smejo, takrat le jemljite obresti, toda nikoli ne več, kakor le toliko, kolikor je za prav spoznano po cesarskih postavah. In varujte se skerbno, da se pri teh rečeh ne pregrešite zoper cesarsko postavo in zoper božjo zapoved ob enem, in da vam krivične obresti ne bodo — ara večnega pogubljenja.

Koliko obresti pa je dovoljenih po deželskih postavah?

Po sedanjih postavah je dovoljenih po štiri ali pet goldinarjev od sto goldinarjev na leto; pri tergovcih je dovoljenih po šest od sto goldinarjev; kdor več jemlje, pregreší se, pregreší z odertijo, ktere ne sovraži in ne kaznuje le Bog, ampak tudi deželska gosposka. — Toda odertniki si znajo pomagati, da pridejo postavi v okom in dosežejo svoj namen. Oni sicer v denarjih res ne jemljejo več kakor po pet goldinarjev od sto; toda zraven tega dolžnika zavežejo, da jim mora ali samotež ali pa z živino delati še toliko in toliko dni poverh kar zastonj in brez vsega plačila, ali pa jim kaj drugega storiti ali kaj drugega dati zraven postavnih obresti, tako da ubogi dolžnik postane res pravi tlačán ali pravi suženj svojega posojevavca. — Ali pa za obresti ne zahtevajo clo nobenega plačila v denarjih, ampak le v zernju ali moštu ali mervi ali kaki drugi taki reči, ktero jim morajo ubogi dolžniki dati toliko in po tako nizki ceni, da svoj posojeni denar ne dobivajo le samo enojnih obresti, ampak po dvojne, trojne ali še clo deseterne, ktere siromaškega dolžnika polagoma popolnoma zatrejo in na nič spravijo. — Ali pa odštejejo bližnjemu, ki jih na posodo prosi, kakih 70 ali 80 goldinarjev; dolžno pismo pa naredijo za sto goldinarjev, in ubogi dolžnik jim mora obresti odrajtovati od celih sto goldinarjev, dasiravno ni nič več prejel, kakor le samo 70 ali 80 goldinarjev. — Taki oderuhi so prave pijavke človeškega rodu in gnjusoba pred pravičnim Bogom, naj se izgovarjajo in zagovarjajo, kakor le koli hočejo. Le poslušajmo njihove izgovore, da se sami prepričamo, kako prazni da so:

Nekteri pravi: „Zakaj bi neki več ne vzel, ker mi bližnj sam več ponuja?“

Na to rečem, da ni pripuščeno več jemati, če tudi bližnj sam več ponuja, da le ni pri tem posebne škode in nevarnosti. Popotnik, ko ga na potu razbojnik zgrabi, rajši vse da, kar ima, kakor da bi življenje zgubil; ravno tako potrebni bližnj, ki se v sili znajde, in vé, da drugači usmiljenja ne najde, marsikterikrat tudi velike obresti obljubi: toda ravno njegova sila bi imela pravico in usmiljenje obuditi. Ako namreč Bog, kakor smo slišali že poprej, clo prepoveduje obresti jemati od revnega bližnjega, (III. Moz. 25, 38.) kolikanj bolj bo še le prepovedoval prevelike obresti jemati.

Drugi se izgovarja, rekoč: „Zakaj bi neki ne bilo pripuščeno obresti jemati od vsakega brez razločka, kteremu koli kaj posodim? Saj tudi cesarska postava pripusti jemati jih od vsakega, ker še clo določi, po koliko od sto da se sme jemati na leto!

Na ta vgovor odgovorim: Cesarska postava ne zapoveduje obresti jemati, ampak le meje postavlja odertnikom, kteri na Boga nič ne porajtajo, in ne marajo, če bi tudi bližnjega popolnoma slekli. Deželska postava ne velí, da naj obresti jemljemo, ampak le ukazuje, da ne smemo več jemati kakor po pet od sto na leto. Akoravno namreč niti deželska niti božja postava ne pripuščate več jemati kakor po pet od sto na leto, vendar se le sem ter tje nahaja več takih ljudi, kteri po šest, sedem, osem ali še več od sto na leto jemljejo. Slišal sem še clo od takih, kteri od vsakega goldinarja jemljejo en groš na mesec, kar bi znašalo po šestdeset od sto na leto.

„Če je pa taka“, bi mi utegnil kdo v besedo seči, „da se obresti od vsakega sploh jemati ne smejo, pa rajši nikomur nič več ne posodim!“

Odgovorim: Ne rečem, da je dolžnost, posoditi vsakemu, ki na posodo prosi, ker je med tistimi, ki na posodo prosijo, dandanes veliko goljufov, kteri nikoli verniti ne mislijo, —

veliko pijancev, zapravljivcev, igravcev, lenuhov in nemarnežev, kteri vse, kar na posodo dobijo, zapravijo, in s tem zmerom globokeje v dolgove lezejo, — in veliko tudi takih, kteri potlej nič drugači dolga plačati nočejo, kakor če jih gosposka v to primora. Če takim, kteri to, kar na posodo sprosijo, ne obračajo v svoj prid, ampak le v svojo škodo, ne posojuješ, nimaš nobenega greha, ampak še le prav storiš. Takim posojevati bi bilo še clo keršanski ljubezni nasproti, ker bi se jim s posojevanjem še le v greh pomagalo, priložnost k goljufiji in zapravljivosti dajala. Tak posojevavec bi se pa tudi nad svojo družinjo pregrešil, kteri je dolžen kaj prihraniti; in če bi pa nobenega svojega ne imel, najrajši revežem pomaga, kakor bi zapravljivcem zapravljati dajal, ker tako dobro delo revežem storjeno bo Jezus plačal.

Nasproti pa glej, da, kedar zamoreš, posojuješ takim, kteri so pošteni in pravični, in res v svoj prid obračajo to, kar se jim posodi; zakaj takim posojevati nam veleva keršanska ljubezen, ktera zapoveduje, rekoč: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.“ Ko bi ti v tako potrebo prišel, da ti ravno zdaj, ko imaš kaj odrajtati in plačati, zmanjka denarja ali pa kake druge reči, ktere potrebuješ, — kaj si boš želel v takih stiskah in takih okoljščinah? Kaj ne, da drugega ne kakor to, da bi ti kdo posodil za en čas, česar potrebuješ? Kar pa želiš, da bi drugi tebi storili, kedar si v potrebi, to tudi ti drugim stori, kedar se znajdejo v enakih potrebah. Na svetu smo eden drugega potrebni, in eden drugega potrebujemo, in kdor potrebnemu pomaga iz dobrega serca, dopade Bogu, in si pri njem plačilo nabira v nebesih. Nekeršansko pa je, ako pustiš svoj denar mertev in brez prida v škrinji ležati, in se ne usmiliš poštenega pa potrebnega bližnjega, ki te na posodo prosi in ti obeta, ob odločenem času vse poplačati, in nad čegar resnicoljubnostjo in poštenostjo dvomiti nimaš nobenega pravičnega vzroka. Pobožni Tobija v stari zavezi ni tako delal, ampak je revnemu Gabelu posodil veliko denarja.

Naj zdaj v misel vzamem memogredé še nektere posebne ljudi, ki jih prištevamo tudi odertnikom. Ti so:

a) tisti stiskavci ubogih, ki denar, ter zlato in srebro prodajajo kakor kako drugo blago, z zvijačami in goljufijami njegovo ceno nezmerno kviško gonijo, in s tem sosebno revežem in siromakom strašno škodo delajo. Strašna sodba čaka takih ljudi. Njim sosebno veljajo besede sv. Jakoba (5, 1—3.), ki pravi: „Glejte zdaj, bogatinci! jokajte in tulite zavoljo svojih nadlog, ki bodo nad vas prišle. Vaše bogastvo je strohnelo; vaše oblačila so od molov snedene. Vaše zlato in srebro je zarijovelo. in njuna rija bo v pričevanje zoper vas, in bo požerla vaše meso kakor ogenj. Nabrali ste si zaklad jeze za poslednji dan.“

b) Med odertnike štejemo tudi še vse tiste, ki si ljudsko potrebo in silo ali pa nevednost obračajo v svoj lastni prid. Kedar je, postavim, kdo prisiljen zavoljo revščine ali pomanjkanja ali kake posebne stiske, ki je nanj prišla, prodati kako dragoceno reč, in ga kupovavec pritiska, da mu jo veliko pod ceno proda; ali če kdo kako reč zastavi, da denar dobi zanjo, in mu uni veliko manj nanjo da, kakor je vredna, pri tem pa dobro previdi, da je uni ne bo mogel nikdar več ne rešiti in nazaj dobiti; ali če kdo v sili kako drago reč v prodaj ponuja, in njene prave cene ne pozna, kupovavec pa jo pozna, pa vendar veliko manj zanjo ponuja, kakor je vredna: je tak kupovavec ali posojevavec tudi odertije kriv. Od takih ljudi neki učen mož tako-le govorí: „Le brezvestna skoparija in judovska dobičkaželjnost vtegne človeka pripraviti v to, da bližnjega med tem, ko mu z eno roko iz nadloge pomaga, z drugo roko še v večo nadlogo potisne, da ravno tako kakor kerviželjni pajek bučelico, ktera je v njegovo mrežo zašla, svojega nadložnega brata, ki se k njemu zateče, v svojo tatinsko mrežo zaprede in izčimža.“

B. Odertija druge verste je odertija pri kupčevanju z žitom ali zernjem.

V tej pregrehi so, da na kratko povem, zapopadeni vsi tisti lakomniki, kteri zernje po majhni ceni skupujejo, in ga na kupe spravljajo iz tega namena, da bi mu ceno zvišali, in ga ob času lakote in dragine drago prodajali revežem, kteri se

rajši vsega znebijo, kakor pa da bi za lakoto pomerli; — ali kteri tako dolgo svoje zernje hranijo, da draginje pričakajo, in ga še le ob času draginje v prodaj postavljajo, kedar vidijo siromake silo terpeti. Taki ljudje imajo hudobno serce, neusmiljeno serce, serce brez vse ljubezni do bližnjega. Njim veljajo besede, ki jih beremo v svetem pismu, ki pravi: „Kdor žito (ali zernje) skriva, bo preklinjevan med ljudstvom; blagoslov pa bo nad glavo prodajavcev.“ (Pregov. 11, 26.)

3. Zdaj smo prišli do vpraševanja:

Ali je odertija velik greh?

To se ve, da je odertija velik greh. Da je odertija res velik greh, nam spričuje: a) sveto pismo; nam spričujejo: b) sveti cerkveni učeniki; in nam spričujejo: c) kazni, ktere lakomnike zadevajo ali poprej ali pozneje.

a) V svetem pismu beremo te-le strašne besede: „Kteri na obresti posojuje, in več jemlje (namreč čez posojilo še kaj poverhu); bo mar tak živel? Ne bo živel, ker je vse te gnjusobe storil, bo gotovo umerl, in njegova kerv bo nad njim“, to je: sam bo svoje smerti kriv in bo zaveržen in pogubljen. (Eceh. 18, 13.) Na dalje beremo pri preroku Amozu (8, 4—7.): „Poslušajte to, ki tarete uboge, in odirate potrebne po deželi, rekoč: Kdaj bo mlaj pretekel, da prodajamo blago, in sabota, da odpremo žitnice? da mero zmanjšamo in sikel zvišamo, in goljufno tehtnico podtikamo? da v last dobimo potrebne za denar, uboge pa za čevlje, in žitne pleve prodajamo (namesto dobrega zernja)? Prisegel je Gospod zoper Jakobovo prevzetnost; nikdar ne bom pozabil vseh njih del.“ In sv. Pavl piše Korinčanom (I. 6, 8. 9.): „Vi pa krivico delate in škodo; in to bratom! Ali ne veste, da krivičniki ne bodo božjega kraljestva v posest dobili?“ Ali pa mar odertnik ni krivičnik? Kdo bi se po pravici podstopil to tajiti, ter v zavetje jemati odertnika? Pregreha tedaj, od ktere sveto pismo tako ojstre besede govorí, in kteri pregrehi prisodi večno pogubljenje, ne more biti majhen greh, ampak je gotovo velika pregreha!

b) Ravno tako ojstro govorijo sveti cerkveni učeniki od te pregrehe, in s tem spričujejo, da je odertija velika hudobija pred božjim obličjem. Sv. Bernardin pravi: „Odertija je nepokojni rak; zakaj vsak dan, vsako uro in vsak trenutlej odertnikove obresti glodajo premoženje ubogih . . . Odertnik je ubogih morivec, zakaj on ubogim jemlje obleko, hišo, njive, postelje, jed in pijačo in vso hrano; jemlje jim po tem takem življenje.“ In sv. Krizostom govorí: „Odertnikov denar je podoben kačjemu piku (ujedleju). Kogar kača piči, pade v neko prijetno spanje, in umerje v tej prijetni dremoti. Enako je tudi tisti, ki je od odertnika kaj na posodo vzel, nekoliko časa vesel, ravno kakor taki, ki je kako dobroto prejel. Kakor pa se kačji strup razleze po vseh udih in jih shabí, ravno tako se tudi odertija razleze po vsem njegovem blagu in premoženju, in ga v dolg spremení . . . O lakomnik! prejel si denar zato, da bi revežem pomagal, nikar pa, da bi po revežih obogatel. Toda pod krinko (ali pod zavetjem) skazovane pomoči le še bolj stisko množiš, in ljudoljubnost prodajaš za denar.“ K temu še pristavlja: „Odertnike bo na unem svetu vergel Bog v ognjeno jezero, in njihove duše bodo razjedane od groznih nesterpljivih bolečin.“ Te besede očitno kažejo, da je odertija velik greh.

c) Kazni, ki odertnika zadevajo poprej ali pozneje, tudi nam pričujejo, da je odertija velik greh. Že sem vam poprej povedal, da sveto pismo z večnim pogubljenjem žuga odertnikom. In kaj hočemo še hujšega, kakor je večno pogubljenje! Večno pogubljenje je najhujša, najstrašnejša kazen, ktera le koli zamore človeka zadeti. Vendar naj pa v misel vzamem še nektere časne kazni, ki zadevajo odertnike le rade že na tem svetu, in te so: vedni nepokoj, ki odertniku miru ne da ne po noči, ne po dnevu; revno življenje, ker lakotni oderuh še clo samemu sebi potrebnega živeža ne privošči; zaničevanje ljudi, ker odertniku nobeden ni prav prijazen, in ga še clo njegovi domači ljudje iz serca ne ljubijo. Naslednja prigodba naj vam popriča, da je odertnik res nesrečna stvar na svetu: Neki mestnjan je svoje dni živel v mestu Arimino na Italijanskem. Ni imel ravno posebno velikega premoženja, vendar pa je velik del tega svojega premoženja razposodil na

krivične obresti, in je s tem marsiktero vidovo pripravil ob vse, kar je imela, in je marsikterega siromaka popolnoma na nič djal, kedar sta ta v svoji stiski in una v svoji nadlogi pri njem iskala denarja na posodo. Bil je tako zvit in prebrisan, da je prevaril in osleparil skorej slehernega, ki se je le koli ž njim spustil v kako kupčijo. Ker pa lakomniku in odertniku nikoli ni zadosti, gledal je še po drugem potu na-se spraviti kervave žule revežev in si ž njimi namnožiti svoje premoženje. Nakupil je skrivši veliko zernja, ker je naprej videl, da vtegne zavoljo slabe letinje postati dragina ali še clo lakota. In res je v kratkem pri zernju cena tako močno poskočila, da se je velika mera (škaf ali čuber, ki mu Nemci Scheffel pravijo) prodajala po kakih sedemdeset goldinarjev našega denarja. Da je cena tako močno zrastla, bil je med drugim kriv tudi ta brezdušni odertnik, ki je pred dragino nakupil tako veliko zalogo zernja, potem pa sklenil, zernja ne poprej v prodaj dati, dokler bi se mu cena ne povzdignila še za kakih dvajset goldinarjev višeje. Stiska v mestu je zmerom veča, lakota zmerom hujša. Ljudstvo siloma pritiska na odertnika, da bi zernje v prodaj postavil. Odertnik pa se izgovarja s tem in unim, in laže in tají, da toliko zernja ima, in da bi si iz glave spravil nadležne ljudi, ki so z lepo in z gerdo vanj tiščali in zernja iskali, umakne se iz mesta na eno svojih grajščin, dokler bi cena zernja ne narastla tako visoko, kakor si je želel. Odertnik nikomur dobrega ne stori in noče bližnjemu skazati pomoči. Bog pa mu nastelje ternja na pot, da mu njegovo bogastvo težo nareja in britkost. Tudi omenjeni odertnik si je to skusil prav močno. Začele so ga nadleževati vedne skerbi. Vsak najmanjši šum ga je prestrašil in ob spanje spravil po noči, clo senco na steni je za tata imel, in do najzvestejših ljudi ni več zaupanja imel. Ne tekne mu ne jed ne pijača, ne prileže se mu ne spanje ne razveseljevanje; v vednem nepokoju mu plava serce. Dolgo že je bil na svoji grajščini, kar lakota odjenja. Dva tergovca sta v mestu Apulija na Neapolitanskem nakupila veliko zernja, in ga polno ladijo pripeljala v Arimino. Cena je mahoma padla in stiska odjenjala. Ljudje so si spet zamogli kruha kupiti, in se svojega navadnega dela lotiti. Med tem, ko se je odertnik na svoji grajščini mudil, ter čakal, kdaj

da bo zernje prišlo do tiste cene, ki si jo je želel, je na enkrat pojenjal jok in stok med ljudmi. Ko nobenega javkanja in tarnanja ne čuje več, stopi nekega dne med ljudi, ki so memo njegovega dvorišča iz mesta šli na svoj dom, ter jih vprašuje, ali cena zernju še ni padla. Pa — oj strah in groza zanj, ko zve, da cena ni le samo enmalo odjenjala, ampak se od sedemdesetih clo na sedem goldinarjev znižala za veliko mero ali za škaf. Ker je pa vedno višeje cene pričakoval, nikar pa nižeje, iz pervega nikakor ni verjel tem besedam. Ko pa dan na dan vidi ljudi, ki se z zernjem iz mesta vračujejo, in mu nobeden drugač ne pove, razun da se po sedem goldinarjev škaf lahko dosti zernja dobi, moral je na zadnje vendar le verjeti, da je zernje res tako z lahko postalo. Zdaj pa mu vpade ves pogum, da zdihuje ves obupen: „Gorje mi, po sedem goldinarjev mera! Gorje mi, po sedem goldinarjev mera!“ Te besede v enomer ponavlja, in nihče ga ne more na druge misli pripraviti. Tako močno se objeda, da na zadnje v terdo zbolí. Pa tudi v svoji bolezni nič drugega ne govorí, in clo ob smertni uri so bile njegove poslednje besede: „Gorje mi, po sedem goldinarjev mera!“

4. Poglejte, kako strašna reč je skoparija in odertija. Oj varujte se je! Skop človek nima keršanske ljubezni, tedaj tudi otrok božji ni, ne posnema svojega nebeškega Očeta; torej tudi k njemu priti ne more. Serce, ktero je tako silno navezano na časne rečí, nima umov za nebeške darí, in ga tudi nebeško veselje ne veselí, ker v nebesih časnega blaga in časnega veselja ni. Tak skop človek bi clo v nebesih nebes ne imel. Ker se tedaj tak človek sam zaverže in pogubí, clo treba ni, da bi ga Bog zavergel in pogubil. Amen.

LXXIV. Keršanski nauk.

Od drugega krivičnega poškodovanja na premoženju in pravicah. — Od kod izvira krivičnost?

1. Bližnjemu se škoda dela na premoženju in na njegovih pravicah z ropom, — s tatvino, — z goljufijo, — z odertijo. Oderti je se krivega stori sosebno tisti, kdor si pri posojevanju denarja prevelike, zoperstavne obresti izgovarja, ali pri kupčiji prevelikih dobičkov išče in si tujo nevednost v svoj prid obrača, — na dalje tisti, kdor žito ali kako drugo ljudem neobhodno potrebno blago skupuje, da bi mu ceno zvišal, in si tako tujo potrebo v svoj prid obernil.

2. Bližnjemu se pa na premoženju in na njegovih pravicah škoda dela tudi še

V. s kterim koli drugačnim poškodovanjem, to je: krivičnim poškdovanjem, ter takim poškodovanjem, ktero je zoper vsako pravico.

Tako krivično poškodovanje ljudskega premoženja in ljudskih pravic je:

a) če kdo pohabí ljudske pohištva, hleve, orodje, vertove, vinograde, njive, travnike, drevesa. To bi se zgodilo, ko bi kdo kamnje lučal v ljudske okna, ko bi bližnjemu vrata raztolkel, mu kako orodje poterl, mu travo pocokljal, sadike iz zemlje popukal, mu plotove raztergal, tersje polomil, drevje obrobil, ter skorjo na okrog obrezal, živino vodil čez njive in travnike, kjer pota ni, mu živino

nalašč v škodo spustil i. t. d. Take poškodovanja so tem pregrešniše, tem hudobniši namen ko pri tem poškodovavec ima, in tem veča škoda ko se je pri tem bližnjemu zgodila.

Krivično poškodovanje ljudskega premoženja je:

b) če kdo ljudsko živino pretepa, rani ali ubije. V tem se pregrešijo marsikteri hlapci in marsiktere dekle, ki zanemarjajo živino, ktera jim je v oskerbovanje izročena, ali jo neusmiljeno pretepavajo, ter ne marajo, če jo prav ranijo ali jej zdrave ude potrejo, ali jo preobkladajo ali pri delu čez mero natezajo. — V tem se pregrešijo tudi sosedje, ki kako neškodljivo sosedovo žival, ter kokoš, psa, mačko umorijo ali s strupom, ali kolom, ali kamnjem, ali kako drugači. —V tem se pregrešijo pastirji, ki čedo vodijo na nezdrave pašnike, postavim na mlado deteljo, ali če čede ne varujejo, da se kaj ne poškoduje.

Krivično poškodovanje tujega premoženja je:

c) če kdo svojega dela prav ne opravlja, ter delo ali popolnoma opustí, ali pa ga slabo in nemarno opravlja, tako, da iz tega bližnjega kaka škoda doletí. V tem se pregrešijo tisti, ki so že po svojem stanu zavezani oskerbovati premoženje bližnjega, postavim: varhi maloletnih otrok ali jerobi, oskerbniki, zavetniki, davkarji in drugi. — V tem se pregrešijo tisti, ki so se po kaki pogodbi zavezali za kako delo, pa dela ne zveršijo po pogodbi, ali ga ne zveršijo o pravem času. Tu sem spadajo umetniki, rokodelci, dninarji ali težaki, hlapci in dekle, ki so nemarni in leni. Nemarni delavci in posli so kuga pri hiši, toča pod streho. Njim veljajo besede Zveličarjeve, ki pravi: „Človekovi (najhujši) sovražniki so njegovi domači.“ (Mat. 10, 36.)

Krivično poškodovanje ljudskega premoženja je:

d) če kdo z zapravljivostjo ali z igro svojo družinjo v revščino pahne. — V tem se pregrešijo marsikteri starši, ki otrokom, in otroci, ki staršem škodo delajo z zapravljanjem.

Pregrešijo se gospodarji ali očetje, ki s pijančevanjem, igranjem in drugimi razuzdanostmi zapravljajo premoženje, ali vganjajo nerodnosti, zavoljo kterih morajo potlej pri gosposki kazen plačevati, s kakoršnim ravnanjem marsikterikrat svojo družino v največo revščino pahnejo in na beraško palico spravijo.

Pregrešijo se pa tudi gospodinje ali žene, ki s samopašnostjo ali nečimurno obleko tratijo svoje lastno premoženje in premoženje svojega moža in svojih otrok. — Kar si gospodar in gospodinja pridobita s svojo družinjo, lastnina je obedveh, gospodarjeva in gospodinjina. Zatoraj pa tudi žena, dokler moža ima, nima vse in popolne oblasti do premoženja. Žena sicer ni dekla, ampak je tovaršica svojega moža, vendar pa podveržena možu, brez čegar dopuščenja ne sme delati z domačim premoženjem, kakor bi hotla in kar bi hotla. — Po navadi imajo sicer žene svoje posebne prihodke, po kterih dobivajo nekoliko denarja, da si kupujejo nektere manjše reči pri hiševanju. Toda če žena — namesto da bi hišno premoženje varovala — ga le razkopava, ali če možu skrivši denar jemlje, natihoma zernje prodaja, ter za nepotrebne, nečimurne in pregrešne reči denar razdaja, ali pa če otrokom ali družinji dopušča, da očetu škodo delajo, ali jim še clo veleva, to ali uno reč vzeti in jo skrivaje v denar spečati, pregreší se žena zoper pravico, in prelomi s takim krivičnim ravnanjem sedmo božjo zapoved.

Da se tedaj nobena gospodinja ne bo pregrešila zoper sedmo zapoved božjo, naj se ravna po naslednjih naukih in vodilih:

Pervič: Gospodinja, ki svoje lastno premoženje ima, ki ga je podedovala ali po kakem drugem poštenem potu dobila, in je popolnoma njena lastnina, stori ž njim, kar hoče, da le nič pregrešnega ne, ker to premoženje ni možu pod oblastjo, ni možu podverženo.

Drugič: Gospodinja, ako jej mož pripusti, ali če moža več nima, ali če je mož dalječ od doma, sme obračati premoženje tako, kakor ve, da je prav; sme tedaj tudi kaj prodati ali prikupiti, kar je hiši v prid in korist.

Tretjič: Gospodinja, ki ima neskerbnega ali zapravljivega moža, ki za otroke in za delavce nima nobene skerbí, in mu ni mar, da bi davke odrajtoval, kar je za hišo potrebnega, kupoval, dolgove, ki jih je ali sam storil, ali pa s hišo vred prevzel, plačeval, — se nič ne pregreší, ako z domačim premoženjem otroke oblači, delavce odrajtuje, dolgove plačuje, in druge potrebne reči kupuje in oskerbljuje, ampak še clo prav stori. Gospodar namreč, ki za take potrebne reči nima skerbí, in po nemarnem zapravi vse, kar v roke dobí, ni gospodar svoji družinji, ni oče svojim otrokom, ampak je svoje lastne družinje tat, ker jej otemlje in zapravlja to, kar bi jej moral po božji volji in po človeških postavah še le pridobivati, varovati in ohraniti.

Četertič: Če ima pa gospodinja skerbnega in modrega moža, ki rad daje denar za potrebne reči, nepotrebne in nečimurne reči pa prepoveduje, naj ga marljivo vboga, ker bi se pregrešila, ko bi mu skrivaje kaj vzela.

Petič: V sploh naj se gospodinje pri svojem gospodinjstvu ravnajo in obnašajo tako, kakor je navada v deželi, in če tudi ni vse po njihovi volji, naj poterpijo zavoljo domačega miru, ker je mir boljši memo vsega posvetnega blaga in premoženja.

Pregrešijo se tudi otroci, kteri po nepotrebnih ali celo pregrešnih potih zapravljajo očetovsko premoženje, in tako hišo zatirajo, namesto da bi bili staršem pri gospodarstvu v pomoč in podporo.

Krivično poškodovanje ljudskega premoženja je:

e) če kdo z ognjem neprevidno ravna, ali se sicer v kaki reči obnaša tako, da se bližnjemu kaka škoda godí na njegovem premoženju, postavim: če se kaka lésa ali vrata pri ograji odperte puščajo, da živina brez zaderžka v škodo zahaja, ali če kdo živino vidi v ljudski škodi, pa je ne odpodí i. t. d. Take reči se od brezvestnih in hudobnih ljudí včasih še clo nalašč zgodijo, da le bližnj pri tem v škodo

in nesrečo pride, v čemur se razodeva prav hudobno, nevošljivo serce.

Krivično poškodovanje ljudskega premoženja je:

f) če kdo rokodelcem, delavcem, hlapcem in deklam, tergovcem in oštirjem z obrekovanjem ljudi odganja in jih ob kruh ali službo in zaslužek pripravi. — V ozir tega se največkrat pregrešijo vradniki, tergovci, oštirji, rokodelci, hlapci in dekle, ki eden drugega ogovarjajo in obrekujejo, eden čez drugega laži spletajo, ker si iščejo s tem pridobiti ali višo in boljšo službo, boljši zaslužek, več prejemavcev in kupčevavcev; — pregrešijo se pa tudi prejemavci in kupovavci sami, ki ogovarjajo rokodelce, tergovce, oštirje, in s tem ljudi od njih odvračajo; — ravno tako tudi gospodarji in gospodinje, ki hlapce in dekle raznašajo, ob poštenje in dobro ime spravljajo in s tem tudi ob službo in kruh pripravljajo; — enako tudi hlapci in dekle, ki gospodarje razvpijejo, da po tem ne dobijo pridnih delavcev.

Krivično poškodovanje ljudskega premoženja in ljudskih pravic je:

g) če kdo bližnjega v starih pravicah poškoduje, s komur se včasih bližnjemu prav velika škoda naredí, ktera za vse naslednje čase terpí, in marsiktero hišo ali marsiktero posestvo popolnoma razdene; postavim: nekteri ima staro pravico po nekdanji zdaj pozabljeni zavezi, po košenici ali po njivi sosedovi voziti svojo mervo ali svoje snopje; ko bi mu sosed branil, poškodoval bi ga v starih pravicah; — ali ko bi hotel kdo kak studenec oberniti od sosedovega travnika in ga drugam oberniti, ko je vendar poprej vselej tekel po sosedovem travniku; — ali ko bi goposkam kratil stare pravice, in se ustavljal dati, kar jim gre. — Enaka krivica se je marsikterikrat pri odškodovanju godila, ker za nektere desetinske ali druge pravice ni bilo ali nobenega odškodovanja ali pa vse premajhno. Če je tudi za povzdigo kmetije potrebno bilo, da se je odpravila desetina in tlaka, bi bilo moglo pri tem vendar-le odškodovanje umerjeno

biti po pravici, kar se pa ni vselej zgodilo in povsod, in krivica, ktera se je v ozir tega marsikomu zgodila, je tem veča, ker bo škoda trajala za zmerom.

3. Ljubi poslušavci! v pervih časih keršanstva od ropa, tatvine, goljufije, oderlije in drugega poškodovanja bližnjega na njegovem premoženju in na njegovih pravicah ni bilo slišati med kristjani; dandanes pa so take krivice že prav navadne postale med njimi. Doprinašajo jih revni in bogati. In vendar je le redko kteri, kteri bi spoznal svojo krivico, in se ne izgovarjal s praznimi izgovori. Menite, kaj le, da se bodo krivičniki tudi pred pravičnim Sodnikom tam v večnosti zamogli izgovarjati s takimi izgovori? Gotovo ne, zakaj tam ne obvelja nobena krivica, in se sodi vse natanjko po pravici. Zatorej, da zastran tujega blaga na božji sodbi težavnega odgovora imeli ne bomo, in da nas krivično blago v večno nesrečo pripravilo ne bo, varujmo se krivice in deržimo se pravice!

4. Velika je dandanes tožba, da pravica in zvestoba zmerom bolj ljudí zapuščate, in da se krivica zmerom bolj razširja med svetom. Treba je tedaj, da poprašamo:

Od kod izvirajo vse te krivice, in od kod se izhaja toliko poškodovanje bližnjega na njegovem premoženju in na njegovih pravicah?

Krivičnost izvira:

a) iz hudega nagnjenja, ktero marsikterega človeka že od mladih nog draži in naganja v tatvino, goljufijo in različno drugo poškodovanje tujega blaga. Brezskerbni starši sicer marsikterikrat zapazijo pri svojih otrocih to hudo nagnjenje, pa jim ni mar, da bi ga vstavljali in zatirali s pametnim strahovanjem, in tako se zgodí, da to hudo nagnjenje raste z otroci vred, dokler se ne spremení v strast, ktera jih goni v vedno veče krivice, iz krivic pred sodbo, od ondot pa v ječo ali še clo na vislice. Žalostnih zgledov ne manjka. Neka deklica je že pri šestih letih zmaknila zdaj to zdaj uno ljudsko reč. Njena mati je to vedela, pa je le molčala ali se pa še

clo smejala, ter svojo tatinsko hčerko „pridno bučelico“ imenovala. S tem je hudo nagnjenje pri hčerki zmerom bolj zrastlo, in je tem veče tatvine doprinašala, tem veča ko je sama postala; zraven tega je zašla tudi še v druge ostudne grehe, morala je po cele mesce, po cele leta v ječi prezdihovati, in je na zadnje umerla za prav gerdo boleznijo v bolnišnici. — Neki drugi je kot mali fantič ukradel včasih kako šivanko, ter jo nesel svojemu očetu, ki je bil krojač, pa mu ni nič rekel zavoljo take tatvine; polagoma pa je sin še veče krivice doprinašal; je nazadnje ropar postal, in je v svojem dva in dvajsetem letu na vislicah sklenil svoje nesrečno življenje. Po tem takem je neukroteno hudo nagnjenje, kterega starši ne zavirajo in ne zatirajo, ampak mu marsikterikrat še clo pospeh dajejo, rodoviten studenec obilnih in silnih krivic.

b) Drugi studenec krivičnosti je slaba tovaršija v zvezi z razuzdanim, samopašnim življenjem. Po takih tovaršijah je zapeljanih mnogo mladih, lepo izrejenih ljudi, kterim poprej še na misel ni prišlo, da bi se bili dotaknili ljudskega blaga. Slabe tovaršije namreč jih zapeljejo v igro, ples, pijančevanje in drugo enako razveseljevanje, ktero jim denar pobira iz žepa, in jih potem premoti, pomagati si s tujim blagom, kakor nam v ozir tega skušnje vsak dan spričevanje dajejo.

c) Tretji studenec krivičnosti je nevošljivost in lakomnost. Mnogo je ljudí, ki niso zadovoljni s tem, kar imajo in kar si pošteno pridobijo, in zavidljivo gledajo na bližnjega, kteri ima veče premoženje memo njihovega, in tedaj stegujejo svoje roke po tujem blagu, da bi bližnjega ubožnišega naredili, sebe pa bogatejše; in ker lakomnost nikdar dosti nima in nevošljivost nikoli ni sita, jih žene v vedno veče pregrehe in clo v vnebovpijoče krivice. Taka je bila z nezvestim aposteljnom Judežem. Nevošljivost in lakomnost ga sperva zapelje v tatvino, da je za-se prideržal denar, kterega bi bil moral med uboge razdeliti; na zadnje pa je prišel tako dalječ, da je za revnih trideset srebernikov prodal clo svojega Gospoda in Učenika, in potem v obupnosti samega sebe končal.

Enaka se godí še zdaj marsikteremu človeku, ki ga nevošljivost in lakomnost derví iz tatvine v tatvino, iz goljufije v goljufijo, iz krivice v krivico.

d) Četerti studenec mnogoterih in to clo velikih krivic je laž in hinavščina. „Kdor laže, ta krade“, pravi pregovor. Neki učen mož pravi: „Iz navade legati do tatvine ni več kakor le ena sama stopinja, in jaz še nisem nobenega lažnjivca (ter laži vajenega človeka) poznal, od kterega bi se ne bilo skazalo, da je tu ali tam, tako ali tako tudi po tujem blagu stegnil svojo roko.“ V ozir tega ni treba dovaževati nobenega zgleda, ker je takih zgledov dosti na vsakem kraju.

e) Najrodovitniši studenec obilnih in velikih krivic je sosebno pohlepnost po lepšem oblačilu in po boljši hrani, kakor jo stan dopušča. Ljudje bi se le radi lepo oblačili, bi radi dobro jedli in pili, bi radi sleherno razveseljevanje vživali; ker pa za vse to s svojim zaslužkom in s svojimi dohodki ne shajajo, iščejo si pomagati s krivičnimi pripomočki, ter s tatvino in goljufijo, ker jih volja ni, da bi z malim zadovoljni bili in se toraj premagovali in zatajevali. Ta nesrečna pohlepnost po strastnem življenju je že tisuče ljudi zapeljala v tatvino, goljufijo in druge krivice, kar nam obilno spričuje vsakdanja skušnja.

Poglejte, iz tako kalnih, umazanih studencev izvira veče ali manjše poškodovanje tujega premoženja. Kar pa iz tako gerdih studencev izhaja, je gotovo gerdo že samo ob sebi. Po tem takem so rop, tatvina, goljufija, odertija in druge take krivice res gerde in ostudne pregrehe že zato, ker imajo tako gerd začetek in se izhajajo iz tako gerdega studenca. In res so že od nekdaj vsi pošteni ljudje vse te pregrehe imeli za neizrečeno ostudne in nagnusne reči, in keršanski poglavarji so jih terdo prepovedovali in ojstro strahovali, in so bile te pregrehe nekdaj med kristjani res redke in nezaslišane reči. V spričevanje tega vam ponudim par zgledov. Kedar se je bil Northumberlandski kralj Edvin h keršanstvu spreobernil s svojim ljudstvom vred, ni bilo v njegovem kraljestvu nikjer nič več slišati od nobene tatvine. Kralj je bil med drugim zapovedal, pri vodnjakih ob velikih cestah napraviti bakrene

(kufrene) posodice za vodo zajemati. To se je tudi res zgodilo. In glej, zmed vseh teh tolikih posod vendar-le nikjer nobena ni ukradena bila.

Vestseksski kralj Alfred Veliki je bil na nekem kraju ob veliki cesti obesil drage zapestnice, in nihče si ni upal, da bi jih bil vzel in odnesel; in če bi bil kak popotnik zgubil svojo mošnjo, si je lakko svest bil, da jo bo čez mesec dni našel še na ravno tistem mestu, na kterem jo je zgubil. — Normandijski vojvoda Robert se je leta 912. pokristjanil, in je tudi svoje podložne pripravil v to, da so sprejeli sveto vero Jezusovo. In glej, sveta vera se je o kratkem med njimi tako močno uterdila, in keršansko življenje se je tako lepo razcvetelo, da je bila tatvina med njimi kar neznana in nezaslišana reč, in da si nihče ni upal, kako zgubljeno reč pobrati in si prilastiti. Med drugim pripovedujejo, da je bil vojvoda svoj zavratnik si iz za vrata odpel in ga obesil na vejo pod milim nebom, in čez tri leta ga je našel še ravno tamkaj na ravno tistem drevesu.

Poglejte, kako pošteni in pravicoljubni so bili nekdajni kristjani, in tako močno so se varovali krivičnega blaga! O kako je pa v ozir te reči dandanašnji vse drugač! Veliko je namreč kristjanov, kterim tatvina, goljufija in druge krivice niso nič več gerde in ostudne reči, in jih torej tudi res doprinašajo, kedarkoli in kjerkoli zamorejo, da jim le gosposka ni berž za petami. Takih ljudi nikar ne posnemajte, marveč se skerbno varujte vsake, in tudi najmanjše krivice. Saj veste, kaj pregovor pravi: „Z malim se pričenja, z velikim se pa jenja.“ Lahko se človek krivico delati navadi, težko pa odvadi. Pripovedujejo, da so njega dni tata obesili in na pol mertvega na vislicah popustilí. Pripelje pa se memo vislic kmet, vidi tata na vislicah viseti, čuti, da je še življenje v njem, in tedaj gre, ter odreže vervico, za ktero je bil tat obešen, in naloži tata na voz, da bi spet k sebi prišel in se zdramil iz smertne omotice. Tat se res kmalu spet zave, skoči z voza, ter se lepo zahvaljuje za dobroto, ktero mu je bil kmet storil. Med tem pa vendar le opazuje, kje da bo kmet izpregel in napajal. In res se po tem skrivši za kmetom splazi, in ko je kmet konje v hlev djal in se proč podal,

zmuzne se tat v hlev ter konje ukrade in odpelje. Toda kmalu mu pridejo na sled, ga zasačijo, zgrabijo in drugič obesijo in umorijo. Tat tatvine z lepo ne pusti. Nad tatom se res poterduje resnica svetopisemskih besedi: „Kdor greh dela, je suženj greha.“ Pregreha ga zveže, ter mu uklene prostost in voljo, da mora delati to, kar on zahteva, in v plačilo mu da — smert, zakaj „plačilo pregrehe je smert“.

5. Ljubi kristjan! da tudi tebe taka nesreča ne zadene, varuj se skerbno sleherne krivice, in se zvesto derži naslednjih naukov:

a) Bodi zadovoljen s tim, kar ti Bog da in kar si sam s pridnostjo in delavnostjo pošteno in po pravici pridobiš. — Saj nisi stvarjen le samo za ta svet, in tudi ne boš dolgo na tem svetu ostal. Zadovoljnemu človeku ni treba velikih reči. Resnično bogat ni tisti, ki ima dosti blaga in premoženja, ampak tisti, ki je zadovoljen s tim, kar ima. „Kdor pa hiti obogateti, ne bo nedolžen.“ (Pregov. 28, 20.) „Kteri hočejo obogateti, padejo v skušnjavo in v zadergo hudičevo, in v veliko nepridnih (neumnih) in škodljivih želj, ktere potopijo človeka v pogubljenje in končanje. Korenina vsega hudega namreč je lakomnost; nekteri, ki so po njej hrepeneli, so zašli od vere, in se zapletli v velike nadloge. Ti pa, o človek! beži od tega, derži se pravice . . . Nič namreč nismo prinesli na ta svet; gotovo je, da tudi nič ne moremo odnesti . . . Velik dobiček pa je pobožnost z zadovoljnostjo.“ (I. Tim. 6, 6—11.)

b) Iz serca privošči slehernemu, kar mu je Bog dal. — Če je Bog komu drugemu več premoženja dal, kakor tebi, ima pa s tim tudi tem več skerbi, in ga čaka tem težavniši odgovor na sodbi. Komur je Bog pet talentov izročil, bo pet drugih od njega tirjal; ako je pa tebi le dva zaupal, bo le še dva druga od tebe zahteval. In če bi ti tudi kdo kako krivico storil, mu nikar krivice s krivico ne povračuj, ampak „ako je tvoj sovražnik lačen, daj mu jesti, ako je žejen, daj mu piti.

Zakaj če to storiš, mu boš žerjavico na glavo nosil. Ne daj se hudemu premagati, temveč premagaj hudo z dobrim.“ (Rimlj. 12, 20. 21.)

c) Zastavljaj svoje zaupanje v Boga. — Dobrotljivi Oče nebeški dan na dan preživlja na miljone ptic in rib in drugih žival, bo mar le na tebe pozabil, ko te je vendar sam njegov Sin moliti učil: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh?“ — Človek, ki premalo zaupa v neskončno dobrotljivega in neskončno modrega Boga, bo kar lahko na to misel prišel, da bi po krivičnem potu preživil sebe in svojo družinjo.

d) Delaj pridno po svojem stanu in poklicu, po svojih zmožnostih in močéh, in ti nikoli ne bo primanjkalo potrebnega, sosebno če se s poštenim, pobožnim djanjem in ravnanjem božjega blagoslova vrednega storiš. — Lenoba, nečimurnost, mehkužnost in samopašnost je že marsikterega človeka pripravila v neznane krivice.

e) Pusti vsakteremu, kar je njegovega, daj in odrajtaj mu, kar mu gre, če te tudi težko stane, in varuj se, da zavoljo kakega perišča zemlje ali zavoljo revnih par krajcarjev samega sebe ne ogoljufaš za lastno dušo in svoje lastno zveličanje. Amen.

LXXV. Keršanski nauk.

Kaj je v sedmi zapovedi božji zapovedanega? — Dolžnost, bližnjemu pustiti, kar je njegovega, in mu dati, kar mu gre. — Dolžnost, dati bližnjemu to, kar smo mu dolžni, na dalje to, kar nam je hraniti dal, in to, kar smo našli.

1. V sedmi zapovedi nam Bog prepoveduje, svojega bližnjega kakor si koli bodi poškodovati na njegovem premoženju ali na njegovih pravicah, naj se že to zgodi ali z ropom, ali tatvino, ali goljufijo, ali odertijo, ali kterim koli drugačnim poškodovanjem, od kterega poškodovanja sem zadnjič govoril, ter vam pravil, da se to poškodovanje godí s tim, če kdo pohabí ljudske pohištva, hleve, orodje, vertove, vinograde, njive, travnike, drevesa, — če kdo ljudsko živino pretepa, rani ali ubije; — če kdo svojega dela prav ne opravlja; — če kdo z zapravljivostjo ali z igro svojo družinjo v revščino pahne; — če kdo z ognjem neprevidno ravna; — če kdo rokodelcem, delavcem, poslom, tergovcem in oštirjem z obrekovanjem ljudi odganja in jih s tim ob kruh in zaslužek pripravlja; — če kdo bližnjega v starih pravicah poškoduje.— Tudi sem vam pravil, da krivičnost izvira iz hudega nagnjenja; — iz slabih tovaršij; — iz nevoščljivosti in lakomnosti; — iz laži in hinavščine; — iz pohlepnosti po nečimurnem oblačilu in po slastnem življenju. S tem je bilo obdelano in obravnano vse, kar nam Bog v sedmi zapovedi božji prepoveduje.

2. Zdaj bomo pa obravnovali vpraševanje:

Kaj je v sedmi zapovedi božji zapovedano?

V sedmi zapovedi božji nam Bog zapoveduje, vsakemu

I. pustiti to, kar je njegovega, in mu

II. dati to, kar mu gre.

S peto zapovedjo nam varuje Bog naše življenje in naše zdravje; s šesto zapovedjo nam varuje našo vrednost in veljavo, našo imenitnost in visokost, ktero imamo pred vsemi drugimi stvarmí božjimi na zemlji; s sedmo zapovedjo pa Bog namerja to, da bi nam obvaroval in ohranil naše premoženje. Ako bi nam namreč naše premoženje na varnem ne bilo, bi svet ne mogel obstati, ker bi zibnilo vse družbinsko življenje zmed ljudi in bi razpadla vsaka deržava. Zakaj nihče bi ne hotel več za delo prijeti, nobeden bi ne hotel njive orati in obsejati, nobeden ne vinograda obdelavati, nobeden ne drevja saditi, ko bi mu na varnem ne bilo to, kar je obdelal in pridelal, in bi mu drugi brez strahu in brez zaderžka smeli pobrati in odnesti to, kar si je sam pridobil s svojim trudom in delom. Po tem takem nam tudi sedma zapoved božja lepo spričuje, kako močno da nas Bog ljubi in kako modro in previdno da za nas skerbí. Ravno zato moramo pa tudi mi skerbni biti, da nam živ ostane v našem sercu čut ali čutilo za pravico in pravičnost, ktero čutilo nam veleva, vsakemu pustiti, kar je njegovega, in mu dati, kar mu gre.

To dvojno dolžnost vam bom zdaj bolj na drobno razložil vsako posebej.

3. Perva teh dolžnost je:

I. Dolžnost pustiti vsakemu, kar je njegovega.

Kaj se pravi: Pustiti vsakemu, kar je njegovega?

Pustiti vsakemu, kar je njegovega, se pravi: Na miru pustiti premoženje bližnjega, in mu ga ne poškodovati od nobene strani; se pravi, pošteno in pravično ravnati v vsem djanju in nehanju, in na vso moč delati za občji blagor.

V ozir tega mora človeku veljati za pervo pravilo: „Kar hočeš, da drugi tebi storijo, tudi ti drugim stori“, in: „Kar nočeš, da drugi tebi storijo, tudi ti drugim nikar ne stori.“ Tega vodila se je treba terdno deržati. Kdor se tega vodila ali tega pravila derži, se zoper sedmo zapoved božjo pregrešil ne bo; zakaj čutil bo, kako človeka bolí, ako mu kdo na blagu ali premoženju ali na pravicah kako škodo storí; ravno zato bo pa tudi on vsakteremu na miru pustil njegovo premoženje, in mu bo iz serca privoščil, kar ima. V razjasnenje tega naj služijo naslednje prigodbe. Neki bogatin je pripravil ubogo vidovo ob njeno edino posestvo, malo njivico, da bi si bil ž njo razširil svoj vert. Ko drugi dan po njivi gori in doli hodi, pride uboga vidova z vrečo (žaklom), ter ga poprosi s solznim očesom: „Dovolite mi, prosim vas, da si iz te očetove dedšine vzamen toliko perstí, kolikor jo pojde v to vrečo.“ Bogatin pravi: „To nespametno prošnjo vam bom že še uslišal; le vzamíte si perstí.“ Vidova vrečo z zemljo napolni, po tem pa pravi: „Zdaj vas pa še prosim, da mi pomorete vrečo vzdigniti na ramo.“ Bogatin, dela ne vajen, se dolgo ne vda. Vidova pa ne jenja prositi, in moledvati, dokler je bogatin ne usliši. Ko pa poskuša in poskuša, vrečo vzdigniti, pravi ves spehan: „Ne morem je vzdigniti, vreča je pretežka.“ Zdaj pa vidova povzdigne svoj glas, ter mu pravi: „Ako vam je že edina ta vreča pretežka, koliko težo vam bo v večnosti delala še le cela njiva, na kteri je več perstí kakor za tisuč takih vreč.“ Mož se prestraši pri teh besedah, in jej da njivo nazaj; kajti zbal se je večnosti! — Turški car Ozman III., dasiravno zmed nevernikov, bil je vendar le pravicoljuben tako močno, da marsikteri kristijan ne tako. Ko leta 1755. v Carjemgradu pogorí veliko poslopje, v kterem je navadno prebival veliki vezír, ter pervi kraljev služabnik, in v kterem so se hranile stare pisma in obravnavale naj imenitniše der-

žavljanske opravila, so gledali, da bi bilo poslopje postavili sicer spet na staro mesto, toda bolj varno pred ognjem. V ta namen sklenejo, precej velik prostor krog poslopja prazen pustiti; ravno zato pokupijo in podrejo veliko bližnjih hiš. Ko so pa hiše kupovali, bili so z tim zadovoljni skor vsi drugi lastniki, le samo ena stara ženica je rekla, da se nikakor ne more pripraviti, da bi hišo prodala, kajti njeni starši, njeni dedji in dedov dedji so v njej prebivali, in ni ga denarja, kteri bi jej zamogel poplačati ceno in vrednost, ki jo hiša zanjo ima. In ne pripravi je na druge misli nobena ponudba ne in nobeno žuganje ne. Cesarski služabniki in velikoši se jezijo in togotijo nad njo, vendar si ne upajo jej silo delati. In car Ozman sam, ki to vidi, zapove da naj jej hišo pustijo, in ko ga vprašujejo, zakaj se pri tej reči ni poslužil svoje cesarske veljave in oblasti, in zakaj ni hiše po sili vzel in jo z denarji plačal, je odgovoril: „To ni mogoče, in to se ne sme zgoditi, zakaj njena lastina je.“ — Kmalu po tem, ko se je bila na Švicarskem vpeljala zvezna vlada, sta se bila v kantonu Švic sperla dva kmeta zavoljo nekega travnika. Enemu je bilo ime Velten, drugemu pa Gašper. Nekega dne pride tadaj Velten do Gašperja, ter mu pravi: „Sosed, jaz sem zavoljo naju pravde sodnike v mestu Švic skupaj sklical, da bi nama oni pravico spoznali, ker midva nisva zadosti razumna in učena, da bi mogla sama razsoditi, kdo ima prav. Pojdi tedaj jutre z menoj vred na sodbo.“ Gašper pa mu v besedo seže, rekoč: „Prijatel! saj vidiš, da sem si travnik danes pokosil; in jutre moram seno skupaj spravljati, da mi ga ne doteče kaka nezgoda. Jutre po nobeni ceni ne morem od sena.“ „In jaz“, reče Velten, „tudi ne morem sodnikom reči, da naj se razidejo, ker so si ravno juteršnji dan izvolili v razsodbo naše pravde. Zraven tega je tudi čas, spravljati seno, in je treba, bova zvedila, kdo bo kosil tisti travnik, zavoljo kterega se pravdava.“ Gašper nekoliko pomisli, po tem pa pravi: „Veš kaj, Velten! kako bova naredila: Pojdi ti jutre sam v Švic, in razloži ondi sodnikom, iz kterega vzroka da ti misliš, da je travnik tvoj, in iz kterega vzroka da jaz mislim, da je travnik moj, in po tem meni ne bo treba tje hoditi.“ Pošteni Velten se v to vda, ter gre drugi dan v Švic, in ondi sod-

nikom vse na drobno razloži in na tanjko po vesti. Zvečer pride do Gašperja, in mu pove: „Travnik je tvoj: sodniki so ga tebi prisodili. Bog ti ga blagoslovi. Jaz pa sem prav zadovoljen, da je zdaj naju pravda pri kraju.“ — Slavni Francozki pesnik Molière je bil krotkega, pohlevnega in prav usmiljenega zaderžaja, in zraven tega je močno obrajtal pravičnost in poštenost, kjer koli je nanjo zadel. Enkrat je nekemu ubožčiku dar dal vbogajme. Ubožčik odide, pa kmalu spet nazaj pride, ter mu reče: „Gospod! gotovo ste se premotili, ker menim, da mi celega tolarja niste mislili v dar dati? Tu sem vam ga spet nazaj prinesel.“ Milo se pesniku storí nad tolikanj poštenem ravnanjem ubogega človeka, in tadaj gre, ter revežu drugega poda, rekoč: „Tu imaš, prijatel! ti bom pa drugega dal.“ Sam je pravil to prigodbo, pa tudi pristavil: „Kdo bi verjel, da se čednost in poštenost zasledí včasih tudi pod krilom tolike revščine!“ Revščina in siroščina človeka marsikterikrat zapeljete v nezvestobo in krivico; tem večo veljavo in vrednost ima toraj človek, ki se vsi svoji revščini in siroščini vkljub vender le na pravem potu ohrani, ter pošten ostane in pravičen, in pusti vsakemu, kar je njegovega. — V sedemletni vojski je bil Štainvilski ritmajster poslan, da naj gre kerme iskat za konje svojih vojščakov. Poda se toraj s tropo svojih konjikov v tisti kraj, kteri mu je bil odkazan, ter v neko samotno dolino, zaraščeno krog in krog z gostim germovjem. Da bi suhe kerme dobil, se zanašati ni bilo, kajti vojska vse sproti pobere. Ko tadaj do perve hiše, borne bajtice pride in na vrata poterka, stopí vunkaj častit, sivoglav starček, ter vprašuje, kaj da bi radi? — „Oče!“ mu velí častnik, peljite nas na njivo, na kteri bodo moji ljudje kerme dobili za svoje konje.“ „Vas bom nemudoma peljal,“ reče starčik, in se ročno odpravi, ter pelje vojaško četo po dolini naprej. Ko že kake pičle pol ure jahajo, pridejo do njive lepega ječmena. „Tu je, kar iščemo“, veli vojaški poveljnik, ritmajster Štainvilski, „Le še nekoliko poterpíte“, zaverne starčik, „bomo kmalu na pravem mestu.“ In tadaj jahajo še nekoliko dalje, dokler ne pridejo do druge njive in do drugega ječmena. Konjiki skočijo raz konjev, ter ječmen pokosijo, ga povežejo v snopke, privežejo na konje, konje spet zajahajo, in proč odjahajo. Na to

pa ritmajster reče starčiku: „Oče! prav po nepotrebnem ste nas peljali do te njive, ker je bila una precej bližeji, in je bil ječmen na njej še lepši kakor ta.“ „To je sicer res“, mu seže starčik v besedo, „toda una njiva ni moja, ta pa je.“ To je pač lepo, zlata vredno djanje poštenega moža, ki je rajši sam škodo terpel, kakor pa pustil, da bi se bila drugemu škoda godila. Pošteni starčik je dobro vedel, kaj zahteva sedma božja zapoved, ki veleva pustíti vsakemu, kar je njegovega.

4. Sedma zapoved božja pa ne zapoveduje le samo, pustiti vsakemu, kar je njegovega, ampak nam naklada tudi

II. dolžnost dati vsakemu, kar mu gre.

Kaj moramo pa bližnjemu dati, da bomo spolnili sedmo božjo zapoved?

Dati mu moramo: A) kar smo mu dolžni, B) kar je njegovega, in C) to, kar nam veleva keršanska ljubezen, da mu damo. — Po tem takem ima ta dolžnost tri reči v sebi, od kterih sleherne vam moram posebej kaj povedati.

5. Naj poprej moramo.

A) bližnjemu datí, kar smo mu dolžni.

Dati mora tadaj bližnjemu vsakdo to, kar mu je dolžen, ter gospodar delavcu, kupovavec tergovcu, in dolžnik svojemu posojevavcu.

Ako delavec, bodi si hlapec ali dekla, dninar ali težak zvesto opravlja svoje delo, se mu mora tudi plačilo pošteno odrajtati in o pravem času. V ozir tega nam sveto evangelije lep zgled pred oči postavlja nad hišnim gospodarjem, ki si je bil delavcov najel v svoj vinograd, in ko se je bil večer storil, je ukazal hišniku, da slehernemu pošteno odšteje zaslužено plačilo. (Mati 20, 1—10.)

Ravno tako je treba tergovcu ali kakemu drugemu človeku, ki nam kaj da ali proda, pošteno plačati tisto reč, ter

mu plačila ne prideržavati ali vtergavati. V ozir tega se razgledujmo nad Bajardom, kterega so navadno imenovali „viteza brez strahu in graje.“ Ta slavni vitez, kakor je serčen bil, je bil ravno tako tudi pravičen. O njem pripovedujejo, da nikoli nikje, in še clo v sovražni deželi ni nič dolžen ostal, kadar je kje prenočeval ali pa živeža kaj prejel zase ali za svoje vojščake. Pošteno je vselej plačal vsako, tudi naj manjšo reč. Tu ali tam včasih dobroserčni ljudje nič niso hotli vzeti, in so se izgovarjali med drugim tudi s tim, da jim v bojni vihri denar nič ne koristi, ker bodo prišli drugi vojščaki, ter jim bodo pobrali, kar bodo našli. Pošteni vitez pa jim odgovorí, da ne storí drugega nič kakor le svojo dolžnost, ako plača, zakaj Bog ga ni na svet postavil zato, da bi ljudem ropal in se z ropom živil; in če drugi tudi kaj takega delajo, jih on vendar le nikakor ne bo posnemal. —

In kakor delavcu in tergovcu, ravno tako je tudi posojevavcu treba pošteno verniti in plačati, kar smo mu dolžni. Naj vam tudi zastran tega povem en zgled v spodbudovanje in posnemanje. Neki kmet v deželi Provans (Provence) na Francozkem je bil nekemu možu v daljni deželi dolžen po osem frankov (frank ima nekaj čez 40 soldov našega denarja) na leto, ki jih je pošteno odrajtoval. Na enkrat pa terjatev zastane, in več kot trideset let preteče, da kmet ničesa ne čuje več od unega moža, kteremu je bil dolžen. Prigodi se pa, da se po tolikih letih oglasi ondi sin unega moža, ter poprašuje po hiši dolžnikovi. Pokažejo mu jo. Dosti upanja sicer nima, da bi kaj denarja iztirjal, zakaj preveč let je že bilo preteklo, in dolg je bil že zastaran. Sam ne ve, ali bi stopil v hišo ali ne. Po nekakem pomišljevanju vendar le vrata odpre in stopi v hišo. Ondi zagleda ob ognjišču osemdesetletnega starčika sedeti v sred svojih otrok in vnukov, kterim je razkladal poglavitniše resnice naše svete vere. Vsi ga verno poslušajo. Popotnik naznani svoje ime, in pove, po kaj je prišel. Starčik se ga prav močno razveseli, in mu velí: „Dragi gospod! vi imate verlega moža za očeta. Prav vesel sem, da vas vidim še pred svojo smertjo, in vam poplačam dolg; pa usedite se in večerjajte z nami.“ Popotnik se usede, in povžije ž njimi zmerno večerjo. Ali kako se zavzame, ko po večerji

starčik ustane, in privleče iz varne shrambe staro usnjato mošno, ter jo pred tujca postavi, in pravi: „Kaj pravite, kako dolgo je že ta mošnja dolžnica vašega očeta?“ „Tega jaz ne vem,“ odgovorí popotnik. „Jaz tudi ne prav“, reče starčik, „mislim pa, da vtegne biti kakih štirdeset let. Ker sem pa vsako leto ob odločenem času zvesto vanjo deval, kar bi bil moral očetu dati, bote lahko število let preračunali, ako denar preštejete. Kolikorkrat po osem frankov bote našteli, toliko let pa je.“ — To je pač res pošteno in pravično ravnanje; podlaga takemu poštenemu in pravičnemu ravnanju pa je živa, delavna vera.

6. Na dalje moramo

B) bližnjemu dati, kar je njegovega.

V to versto spada: vpervič to, kar nam je dano, da shranimo, ali kar nam je v varstvo zaupanega in izročenega —; drugič to, kar je najdenega —, in tretjič to, kar je po krivičnem potu pridobljenega, ter uropanega, ukradenega ali prigoljufanega.

7. Vpervič moramo bližnjemu dati zaupano ali v varstvo nam izročeno blago (depositum). — V zgled nam bodi naslednja prigodba. Ob času strašne Francozke prekucije je bilo pomorjenih brez števila nedolžnih ljudi. Med njimi ja bila tudi gospa Hebaudiere. Prejden je bila na morišče peljana, rekla je neki ubogi ženi, ktera je bila ž njo vred v ječi priperta: „Ljuba mati, ker ste revni, vas morda hudobneži ne bodo umorili. Vzamite tadaj to le škatlico z zlatnino. V njej je shranjeno vse, kar mi je še ostalo od vsega mojega obilnega premoženja. Ako kdej nazaj pride moj sin, ki se zdaj za kralja bojuje, in ako se moja hči morivcem odtegne, ne bota od vsega našega premoženja dobila nič drugega kakor groblje in razvaline, in tadaj si razdelite to zlatnino med seboj.“ Siromašna žena res ni bila umorjena. Nekoliko časa so jo še v ječi priderževali, po tem jo pa spustili. Pa huda se jej je godila, ker tudi njena domačija je bila vsa razdjana in pokončana; vendar pa se vsi svoji revščini vkljub

ne dotakne zaupanega zlata, ampak ga skerbno hrani in varuje. Posijalo pa je v nesrečno deželo spet milejše solnce, prišli so boljši dnevi. Mladi Hebaudiere se verne v svojo domovino, pa od vsega nekdajnega obilnega bogastva svojih staršev ne najde nič več ne. Zdaj pa pride uboga žena z svojo škrinico, in jo mlademu gospodu izroči, rekoč: „Poglejte, gospod! vaša dobra mamka so vas še v poslednjem trenutleju svojega življenja v mislih imeli, ter so mi to le zlatnino izročili, da vam jo dam, kadar nazaj pridete v svojo domačijo.“ — Toliko let je ta poštena žena revščino in pomanjkanje terpela, in vendar se tudi le ene reči zmed zaupanega blaga ni dotaknila. To je pač res lepo djanje, da mu ga ni kmalu para.

8. V drugič moramo bližnjemu dati najdeno blago. — Blago, ki ga najdemo, ni naše, ampak je tistega, ki ga je zgubil. Njemu ga moramo spet nazaj dati, kakor ga je nazaj dal mož kterega bom vam zdaj vzgled postavil pred oči. Ubožen oče gre nekega dne po kölnerski cesti v Prusiji ob Rajnu, in nese pisma in sporočila. Potoma moli prav prisrčno in pobožno: „Oče nas . . . Daj nam danes naš vsakdanji kruh.“ „Kaj pa je to?“ se začudi neprevidoma, ter se pripogne in pobere zvezčik z višnjevim zavitkom, ki še zapečaten ni bil, in je bilo zapisano na njem: „Sto tolarjev v papirju.“ V pervem trenutleju se mož denarja silno razveseli, in si misli: „Ko do verha sila prikipí, se že tudi pomoč glasí.“ Nevtegoma pa roke sklene, in moli naglas: „In nas ne vpelji v skušnjavo.“ Na to nekoliko postojí, in si misli: „On, ki jih je zgubil, jih tudi potrebuje. Ko bi mu jih pač mogel nazaj dati!“ Take misli pa čuje vselej Nekdo, ki ničesa ne pozabi, kar je dobrega, namreč Gospod Bog v nebesih. Pot ali posel gre neke stopinje dalje, in glej, kar primaha nekdo za njim, kteremu je bilo viditi, da mu neka posebna skerb serce teží. Kadar bližeji pride vidi pot, da je čedno oblečen gospod, kteremu menda ni bilo treba kruha stradati, kakor potu. „Dobro jutro!“ reče potu. „Ali ste kaj našli?“ „Kaj ste pa zgubili?“ vprašuje pot, da bi se prepričal, če je ta tisti, ki je denar zgubil, ali ni. „Zvezčik v višnjev papir zavit, nezapečaten, in

na njem je zapisano to in to, in toliko in toliko je v njem," reče tujic. „Poglejte, morebiti je to le", reče pot, in pomolí tujcu, kar in kakor je bíl pobral. Gospod se ves vesel zavzame, in gleda zdaj zvezčik zdaj človeka, izvleče desetak za pet tolarjev, in ga poslu v roko potisne. Ta se brani, poslednjič pa se vendar le da pregovoriti, ga vzame, in se ne more nikoli zadosti zahvaliti. Tujec pa reče: „Zahvaliti se moram le jaz", vprašuje pota po imenu, mu roko poda in gre. „Kar najdeš, daj nazaj! so mi zmerom pravili rajnca mati", reče pot sam pri sebi. „Pa prav zares je kakor ukradeno, ako človek najdeno zase priderží, in ve, čigavo da je. Unih sto tolarjev bi me bilo na vesti peklo; teh pet pa, ki mi jih je dal ta pošteni mož, je pravi božji blagoslov; pa kako bom Boga hvalil in se veselil, ko bom s tim denarjem še čez en teden shajal za kruh in živež ženi in otrokom. On, ki je danes tako lepo zame skerbel in za mojo družinjo, bo skerbel tudi še za naprej. Hvaljen bodi Bog!" Lahka ko pero mu je zdaj noga, in še pred časom dospe v odločeni kraj. Pot nazaj mu je bila še lagleja, imel je dobro hodnino, pet terdih tolarjev in še dobro vest po verhu. Ko prisopiha v Soling, svoj domači kraj, in ob levi znano pekarijo vgleda z okusnim kruhom, kupi si dva hlebca s svojim zaslužkom, in hití domu. To je bilo veselje med otroci. Oče pa pravi: „Boga naj poprej zahvalite; potlej pa jejte!" Pri jedi jim pripoveduje, kaj se mu je bilo s tistimi sto tolarji prigodilo, in jih opominja, da naj bodo pošteni vselej in povsod, kodar koli hodijo. Med tem položi tistih pet tolarjev na mizo, se nasmeja, in reče: „Glejte, unih sto tolarjev sem Bogu posodil, in on mi je plačal obresti že za leto naprej." Pobožna mati roke sklene, se v nebo ozre, in natihoma moli, ter Boga hvali; na to pa reče: „Zares, ljubi otroci! poštenost je istina (kapital), ki daje obresti v nebesih in na zemlji." Z oblagodarjeno žetevjo je bila za tisto leto lakota pregnana, blede lica so ljudem zopet zarudele. Tudi naš tékavec ali pot je jel vnovič živeti, in je Boga hvalil za pet terdnjakov, ki so mu prav dobro na noge pomagali. Z časoma pa je bil to dogodbo že skoraj čisto iz glave spustil. Božič zopet pride. Bilo je Sveti-dan zjutraj. Družinjica

iz cerkve pride, in otroci se razveseljujejo nad božičnim drevescem, ki ga po mnogih krajih postavljajo namesto jaslic, kar stopi v hišo pismonos. „Ta se je zmotil," pravi žena natihoma, potem pa na glas: „Mi ne dobivamo nobenih pisem." Toda pismar se ni bil zmotil. Napis je res kazal na pota, in pet tolarjev je bilo v njem. Vsi začudeni gledajo, in ne vedo, kaj bi rekli. Oče še enkrat napis bere, in meni: „To bo kaka pomota;" ali res je bilo njegovo ime in njegovi príimek. Derhte ga odpre in desetak za pet tolarjev je bil v njem; zapisano pa je bilo: „Ker ste mi bili na kölnarski cesti ta in takrat sto terdnjakov posodili, bil sem jih namreč zgubil, in vi ste jih bili našli in jih meni povernili; toraj vam obresti plačam za to, kakor je spodobno in prav. Dobro jih obernite, in učite svoje otroke, da bodo pošteni, kakor ste vi, in ne bodo vam nikoli pošle obresti za tako bogoljubno istino. Veséle praznike in z Bogom!" To je bilo pisemce, sicer pa-tebi nič, meni nič-ne kraj, ne dan, ne ime ni bilo zaznamovano. Oče pa na ves glas Boga hvali, tistih pet tolarjev oberne za hišne obresti ali hišnino, in serce mu veselja poskakuje. Mati se sladko nasmeja in reče: „Vidite, poštenost je istina, in dobrotljivi Gospod Bog res obresti pošilja ali v zunanjem blagodaru, ali pa znotraj v sercu, naj večkrat pa z obojnim, toraj si v serce zapišite, ljubi otroci!

Le poštenje in zvestoba
Spremljata naj te do groba,
Tudi za noht od prave poti
Se nikoli nikar ne zmoti! — Amen.

LXXVI. Keršanski nauk.

Dolžnost dati bližnjemu to, kar mu je po krivičnem potu odvzetega, ali od povračila in odškodovanja. — Imenitnost te dolžnosti. — Kdo mora tuje blago povračevati in storjeno škodo popravljati?

1. Sedma zapoved božja nam zapoveduje, vsakemu I. pustiti, kar je njegovega, in mu II. dati to, kar mu gre. — Dati pa moramo bližnjemu: A) kar smo mu dolžni, B) kar je njegovega. in C) to, kar zahteva keršanska ljubezen, da mu damo. — Dati moramo tedaj bližnjemu A) to kar smo mu dolžni, ter delavcem zasluženo plačilo, tergovcem in drugim, ki so nam kaj prodali, pogojeni denar, in posojevavcem to, kar so nam posodili. — Dati moramo bližnjemu B) to, kar je njegovega, ter pervič to, kar nam je zaupal ali shraniti dal, drugič to, kar smo našli. Vse te reči sem že zadnjič razložil, pa ne še do kraja. Naj toraj nadaljujem danes:

2. Dati moramo bližnjemu

tretjič to, kar je po krivičnem potu pridobljenega, ter ukradenega, uropanega, prigoljufanega. — In s tem pridemo do preimenitnega nauka od povračila ali povernenja (restitutio) in odškodovanja ali popravljanja storjene škode. Zastavim tedaj vpraševanje:

Kaj mora storiti tisti, ki v lasti ima tuje, po krivici pridobljeno blago, ali ki je hudovoljno poškodoval svojega bližnjega na njegovih pravicah?

Dolžen je tuje blago nazaj dati ali poverniti, storjeno škodo popraviti in poravnati, kar in kolikor mu je le koli mogoče, ako hoče odpuščenje grehov zadobiti. Dolžnost po-

vračila in odškodovanja je jasna že iz samih besedi sedme zapovedi božje, ki pravi: „Ne kradi.“ Ko namreč povračilo ali povernenje nič drugega ni kakor to, da se tuje blago nazaj da pravemu lastniku, in odškodovanje nič drugega ni, kakor to, da se popravi in poravna škoda, ktera je bila bližnjemu storjena, se samo ob sebi umeva, da tisti človek, kteri tujega blaga noče poverniti in storjene škode noče popraviti, še zmerom hudobno, krivično voljo ima, ter s to svojo hudobno, krivično voljo krivico še zmerom nadaljuje, s svojo hudobno, krivično voljo še zmerom krade in tedaj sedmo zapoved božjo prelomljuje. — Da je povračilo in odškodovanje terda dolžnost, je pa očitno tudi še iz drugih svetopisemskih izrekov. V III. Mozesovih bukvah (6, 2 - 5.) beremo: „Kdor se pregreši in z zaničevanjem Gospoda svojemu bližnjemu utaji shranjeno, kar je bilo zaupano njegovi zvestobi, ali mu kaj po sili vzame, ali ga v sramoto pripravi, (to je: ogoljufa), ali zgubljeno reč najde, in po krivi prisegi še zraven utaji, ali kar koli drugega zmed več takega stori, z čemur se ljudje pregrešijo, ko je bil prepričan zadolženja, naj poverne vse popolnoma, kar koli je hotel po goljufiji obderžati, in verh tega še peti del gospodarju, kteremu je bil naredil škodo.“ In Jezus pravi: „Povem ti, ne pojdeš od ondot, dokler tudi naj zadnega vinarja ne plačaš.“ (Luk. 12, 59.) In v priliki od nevsmiljenega služabnika pove Jesus, da se je Gospod nad njim razserdil, in ga izdal trinogom, dokler ne bo plačal vsega dolga. (Mat. 18, 34.) Poverniti je vsakdo dolžen tuje blago, popraviti in poravnati je zavezan vsako hudovoljno storjeno škodo pod zgubo večnega življenja, in spovednik ga ne more veljavno odvezati, dokler tujega blaga ne poverne in storjene škode ne popravi, ali vsaj prav resnične volje nima, vsega do zadnjega vinarja poverniti in vso škodo poravnati, kar mora pa grešnik z deli popričati, in ne le z golimi besedami; zakaj spovednik nima nobene pravice pri tujem blagu kaj spregledati in odpustiti. Sveti Avguštin pravi: „Kdor resnično pokoro dela, mu bo greh odpuščen, toda le takrat, kader bo povernil ukradeno blago.“ In kdor sebe prav ljubi, bo že zavoljo svojega zveličanja si prizadeval vse poverniti, ker ve, da je božjo zapoved prelomil, serce bližnjega hudo razžalil, s storjeno škodo se tudi toliko tujih

grehov vdeležil, kteri na njegovi duši ležijo kot ptuje blago. Vse to ga močno peče, zato tudi skerbi, vso škodo poravnati tako hitro, kakor je moč. In če to stori, in se zraven tega odkritoserčno in s pravo žalostjo na spovedi svojega greha obtoži, mu bo Bog odpustil, kakor že v stari zavezi obeta, rekoč: „Če pa rečem hudobnemu: Umerl boš, umerl; in pokoro dela za svoj greh, ter prav in pravično ravna, in zastavo nazaj da uni hudobnež, in rop poverne, in se po zapovedih življenja ravna, in nič krivičnega ne stori; bo gotovo živel, in ne bo umerl. Vsi njegovi grehi, s kterimi se je bil pregrešil, mu ne bodo prišteti; ker je prav in pravično delal, bo živel, živel.“ (Ecehiel 33, 14 - 16.)

Kdor pa tujega blaga noče poverniti, storjene škode noče popraviti, dariravno bi lahko, se zastonj zanaša, da mu bo Bog grehe odpustil. Naj bi tudi še tako goreče k Bogu zdihoval, naj bi se tudi cele potoke solz prelival, naj bi se tudi še tako ojstro postil, in si druge naj hujše pokorila nakladal; njegovi grehi ne bodo odvzeti, dokler terdno ne sklene, krivično blago pravemu lastniku poverniti in hudovoljno storjeno škodo poravnati; zakaj „kdor tujega blaga, zavoljo kterega greh na njem sloni, nazaj ne da, ko bi ga lahko nazaj dal, ne dela (prave) pokore, ampak pokoro le hlini: greh mu ostane, dokler s povračilom (in odškodovanjem) zaostaja“, uči sveti Avguštin. Noben mašnik, noben škof, in še clo sam rimski papež nima oblasti, odvezati ga od njegovih grehov, dokler krivičnik nima terdne volje, poverniti tuje blago in popraviti storjeno škodo. — Iz tega vidite, da tisti, ki tujega blaga ne povernejo, storjene škode ne popravijo, kader bi lahko, ali pa povračila in odškodovanja popolnoma ne opravijo, kader bi lahko popolnoma opravili, keršansko pravico v obličje bijejo, se zoper sedmo zapoved božjo hudo pregrešijo, in brez božje gnade živijo tako dolgo, dokler se ustavljajo povračilu in odškodovanju. Njim veljajo ojstre besede, ki jih prerok že v stari zavezi govori: „Gorje(mu), kdor iz lakomnosti krivično blago grabi svoji hiši, da bi bilo na visokem njegovo gnjezdo, in si misli, da bo rešen nesreči iz roke. Sramoto si napravil svoji hiši, ki si potolkel veliko ljudstev, in je grešila tvoja duša. Ker kamen iz stene bo vpil, in les, ki je med sklepi v poslopju, bo odgovarjal.“

(Habak. 2, 9—11.) Njim veljajo besede Pavlove, ki pravi: „Nikar se ne motite, ... ne tatje, ne lakomniki, ne roparji ne bodo v posest dobili božjega kraljestva.“ (I. Kor. 6, 9. 10.)

Takih ljudi vi, ljubi moji! nikar ne posnemajte, in hlinjene, hinavske pokore ne delajte, ampak ako bi bili kterikrat komu kako krivico storili, mu vse povernite, kar je njegovega, in popravite vso storjeno škodo do zadnjega solda. Razgledujte se nad cestninarjem Cahejem. Cahej je bil bogat mož in viši zmed cestninarjev. Slišal pa je od Jezusa veliko pripovedovati, in bi ga bil rad poznal. Ko tedaj zve, kje da ima Jezus memo priti, je naprej tekel, in zlezel na divje figovo drevo, da bi ga vidil; ker tam je imel Jezus memo iti. Na tleh namreč bi Jezusa viditi ne bil mogel zavoljo obilne množice, ki je bila krog njega; in zraven tega je bil Cahej še majhne postave. In ko je bil Jezus na tisto mesto prišel, je gori pogledal, in ga je vidil, ter mu rekel: „Cahej! stopi hitro doli, ker danes moram v tvoji hiši ostati.“ Te besede so Caheja tako močno razveselile, da so mu mahoma vse serce spreobernile. Žarek gnade je posijal v njegovo dušo, in Cahej si je gnado obernil v svoje zveličanje. Hitro je stopil z drevesa, in je ves vesel Jezusa sprejel. In da se je bil Cahej resnično preobernil, nam kažejo besede, ki jih je bil govoril Jezusu, rekoč: „Glej, Gospod! polovico svojega premoženja dam vbogim, in ako sem koga kaj ogoljufal, povernem čveterno.“ Te besede so Jezusu dopadle tako močno, da je milost skazal ne le Caheju, k ampak tudi vsi njegovi hiši. Rekel je namreč: „Danes je tej hiši zveličanje došlo.“ (Luk. 19, 1—9.) Poglejte, kako lepo plačilo najde povračilo tujega blaga.

Drugi lep sgled imamo nad nekim roparjem, Poncij (de Lavaze) po imenu. Ta Poncij je bil sicer plemenitaž v Aragoniji, toda zaderžanje njegovo ni bilo primerno njegovemu stanu; kajti s priderznim ropanjem je vso deželo pripravil v strah in trepet. Božja milost mu oči odpre, strah pred sodbo božjo ga pretrese, in na pot pokore se poda. Leta 1134 je delal očitno pokoro, in odločil poseben dan, o kterem bi povračeval vse tuje blago in poplačal vso storjeno škodo. V ta namen se poda v tisti kraj, kteremu se Pignerolles pravi, in skliče tje vse tiste, kterim bi šlo kako povračilo

ali odškodovanje. Ljudje se snidejo, in Poncij naj poprej kleče poprosi vsakterega, da bi mu odpustil storjeno razžaljenje; po tem jim pa z verstjo povračuje, kar jim je bil poropal, ter denar, komur je bil denar pobral, živež, komur je bil živež vzel, živino, komur je bil živino odgnal. Ljudje so bili tega vsi veseli. Bilo jim je, kakor ko bi bili kako zgubljeno reč spet našli in nazaj dobili, in so Poncija zdaj blagrovali ravno tako, kakor so ga bili poprej preklinjevali. Kader se pa ljudje radostni domu vračujejo, zapazi Poncij med množico nekega znanega kmetovavca, kteri ni bil terjal nobenega povračila. Poncij ga nagovori, in mu pravi: „Prijatel! kako, da ti ničesa ne poterjaš; saj si vidil, da sem vsem rad povernil?“ „Gospod! jaz ne iščem nobenega povračila,“ zaverne kmetič „zakaj namesto, da bi mi bili vi kako krivico storili, da ste me še clo varovali pred mojimi sovražniki.“ Poncij pa mu seže v besedo, in mu pravi: „Ali se ne spomniš, da ti je bilo neko noč ukradena tvoja čeda? Jaz sem bil tisti, ki sem ti jo odpeljal.“ „Tisto vam jaz prav rad spregledam,“ reče kmetič, ki je bil že škoraj iz spomina spustil svojo že davno zgubljeno čedo.Toda Poncij ga primora, da je moral drugo čedo vzeti namesto une. Po tem, ko je Poncij povernil vsem in odškodoval vse, je ubogim razdelil vse drugo ostalo premoženje, je šel še po nekterih božjih potih, in poslednjič se je podal v neko samoto, da bi ondi kar puščavnik služil Bogu, rešil in zveličal svojo dušo.

3) Kako imenitna dolžnost je dolžnost povračila in odškodovanja, to zdaj veste, vendar vam moram v ozir tega odgovor dati še na nektere posebne vpraševanja, da vam do dobrega razložim to imenitno reč. Naj poprej poslušajte odgovor na to le vpraševanje:

Kdo je dolžen tuje blago poverniti in storjeno škodo popravljati?

V sploh velja tukaj to le pravilo: Tuje blago poverniti in storjeno škodo popraviti je naj poprej zavezan tisti, kteri tuje blago v lasti ima, ali pa denar, kterega je za tuje blago dobil, ali tisti, ki je krivico storil ali škodo naredil. Ako pa ta tega ne stori, so dolžni tuje blago povračevati, storjeno

škodo popravljati tisti, ki so se greha vdeležili ali z besedo ali z djanjem, ali pa s tim, da greha po svoji dolžnosti niso branili in vstavljali.

Po tem takem se mora tuje blago povračevati in storjena škoda poravnavati po naslednjem redu: a) mora to storiti tisti, ki tuje blago v posesti ima ali ki je škodo naredil —; b) tisti, ki je kakor si koli djansko pomagal, da se je krivica in škoda storila bližnjemu —; c) tisti, ki je zapovedal, tuje blago vzeti ali škodo storiti —, d) tisti, ki je po tem povelji ravnal —; če teh deležnikov krivice ni, ali je ti popravljati nočejo, jo mora popravljati: e) tisti, ki je nasvetoval, da se je tuje blago vzelo in škoda storila bližnjemu —; f) tisti, ki je v to privolil —; g) tisti, ki je to krivico pohvalil in poterdil —; k) tisti, ki niso branili krivice delati ali niso po svoji dolžnosti gosposki na znanje dali, preden se je krivica in škoda naredila, dasiravno bi bili lahko to storili —; in i) če jih je več skupej storilo kako krivico, so vsi dolžni povračevati. — V določniši razjasnenje te reči naj vam služi ta le zgled: Neki gospodar umerje. Njegova žena, ktera ne ve prav, v kakšnem stanu da se znajde premoženje njenega umerlega moža, gre, in si na stran dene in skrije en del moževega premoženja. Ker pa sama ne more vsega po volji zveršiti, si privzame enega družinčeta kar pomagavca pri tem prikrivanju, ter ga terdo zaveže, da od vsega tega molči. Družinjče, od gosposke v prisego vzeto, poterdi z prisego, da od vse te reči nič ne ve. Sodnjiški vradniki čutijo sicer, da ne gre vse prav in po pravici, pa oči zatisnejo, in te reči bolj natanjčno ne preiskujejo. Med tem pa se zgodi, da pride tat, in odnese to, kar si je bila gospodinja po krivici na stran djala. Kaj pravite, kdo je dolžen, to krivično blago poverniti in storjeno škodo popraviti? Dolžna je to storiti naj poprej žena, ki se je perva zadolžila pri tej krivici in ki si je prilastila ukradeno blago. Ako žena tega ne stori in ne poverne, pride versta za povračilo in odškodovanje na brezvestnega družinjčeta, in ako ta tej dolžnosti ne zadostuje, bi morali brezskerbni vradniki to storiti, in sicer zato, ker so se radovoljno vdeležili krivice. — Kar je pa tukaj od tatvine povedano, velja tudi za vsako drugo poškodovanje bližnjega na njegovem blagu in premoženju. —

Kar sem vam pa zdaj tukaj le bolj poverhoma naštel, vam moram razložiti bolj na drobno.

a) Tuje blago poverniti je dolžen in zavezan naj poprej tisti, ki v lasti in posesti ima ljudsko reč, ter uropano, ukradeno ali prigoljufano blago, naj si je že ali sam pripravil bližnjega ob tisto blago, ali ga pa kupil, podedoval ali pa zastonj dobil. Poverniti ga mora, da le ve, da je bližnjemu po krivici vzeto tisto blago. Le ko bi človek po nevedama med svojim premoženjem imel kako ljudsko reč, bi v povračilo ne bil zavezan, dokler zanjo ne ve; kakor hitro pa zve, da v posesti ima kako uropano, ukradeno, prigoljufano ali najdeno reč, jo mora nemudoma nazaj odrajtati njenemu gospodarju ali lastniku. Ko bi, postavim, sin med premoženjem, ki ga je po svojem očetu prevzel, nevedoma v lasti imel tuje blago; kakor hitro pa zve, da je po krivičnem potu pridobljeno, ter ljudsko blago, bi se pregrešil zoper sedmo zapoved božjo, ako bi ga nazaj ne dal pravemu gospodarju; kajti če tat ali goljuf umerje, mora storjeno škodo poravnati tisti, ki je podedoval njegovo premoženje. Ali če kdo kupi kako ukradeno reč, in meni, da je lastnina tistega, ki mu jo je prodal, jo z dobro vestjo v lasti ima tako dolgo, dokler ne zve, da je bila ukradena; kakor hitro pa zve, da je bila ukradena, je dolžen jo nazaj dati pravemu gospodarju. Tem bolj pa ta dolžnost veže še le tistega, ki je vedel, ali bi bil vsaj lahko vedel, da je kaka reč ukradena, pa jo je vendar le kupil. Nemudoma jo mora lastniku nazaj dati.

Vtegnil bi pa kdo reči; Kdo bo pa meni povernil, kar sem dal za tisto reč? — Na ta ugovor pa odgovorim: Tat ali goljufni prodajavec naj ti poverne. Ako pa tega ne stori, je pred Bogom ravno tako, kakor da bi ti bil ukradel toliko, kolikor si mu dal za tisto reč.

Kakor mora pa tisti, ki tuje blago vedama v lasti ima, ga nazaj dati pravemu gospodarju, ravno tako mora škodo, bližnjemu storjeno, poravnati pred drugimi tisti, ki jo je storil. —

Kdor postavim, dolgove dela, je dolžen dolgove tudi plačati. Plačevati mora tudi tiste dolgove, ki jih je z drugim premoženjem vred od staršev prevzel. In še clo tisti dolžniki,

kterim je gosposka zavoljo dolgov vse prodala, pa vse blago ni toliko verglo, kolikor so dolgovi znašali, so dolžni, kakor hitro si kaj pridobijo, poverniti svojim posojevavcem, kar so bili na zgubi. In če so se tudi pred gosposko domenili, da od svojega posojenega denarja vsak nekaj zgubí, so pa v to privolili le zato, ker so vidili, da nikjer ni toliko dobiti, da bi bili vsi dolgovi poplačani, in so rajši vzeli nekoliko, kakor da bi bili ob vse prišli: so vsemu temu dogovora vkljub taki dolžniki vendar le zavezani poplačati ostale dolgove, kader si spet kaj premoženja pridobijo; in ako tega ne storijo, vedno goljufi ostanejo. — Poverniti mora tudi, kteri je vedoma krivično pravdo dobil, ker je bil bolj zvit, kakor njegov nasprotnik, in je vedil z lažmi, goljufijami in krivičnimi pričami sodnika premotiti, ki v serce ne vidi, in je le po njegovih besedah in po pričevanju njegovih prič sodbo sklenil. Pred vsegavednim in pravičnim Bogom zvijače in krive priče nič ne veljajo; tudi pred deželskim sodnikom bi ne bile veljale, če bi jim bil v serce vidil, kakor Bog vidi. Zato je tak krivičnik dolžen poverniti po vesti, da odide pogubljenju. — Tudi zadnjo voljo naših dobrotnikov moramo na tanjko spolniti, da le vemo, kaj da hočejo, da se zgodi, naj že svojo zadnjo voljo na zanje dajejo na samem ali pred tremi pričami. Tri priče deželska postava vzeti zapoveduje k poslednjemu izročilu, da bi po smerti ne bilo goljufij in pravd; pravičn. kristijan pa vse spolnuje po vesti, ali so priče pri tem ali pa ne.

Ako pa najdenega, uropanega, ukradenega ali prigoljufanega blaga nazaj ne da tisti, ki ga v lasti ima, in ako, storjene škode ne popravi tisti, ki jo je doprinesel, mora to storiti

6. tisti, ki je kakor si koli bodi djanjsko pomagal ropati, krasti, goljufati, ali kako drugači poškodovati bližnjega na njegovem premoženju in na njegovih pravicah. — V to versto spadajo tisti, ki roparjem ali tatom orodje dajejo ali narejajo, da ž njim lagleje izpeljejo rop in tatvino —; na dalje tisti, ki na straži stojijo, kedar drugi ropajo ali kradejo —; tisti, ki pomagajo odnašati uropano ali ukradeno blago —; tisti, ki uropano ali ukradeno blago hranijo, prodajajo in v denar

spravljajo, ker si roparji in tatovi sami tega ne upajo —; tisti, ki uropano ali ukradeno blago z roparji in tatovi vživajo. Ti poslednji morajo poverniti toliko, kolikor so vžili, ter pojedli in popili.

Na dalje pride versta za povračilo in odškodovanje

c) na tistega, ki je zapovedal, tuje blago vzeti ali bližnjega poškodovati, in se je na tako povelje bližnjemu res škoda in krivica zgodila. K takim se štejejo, postavim, starši in gospodarji, ki otrokom ali hlapcem in deklam zapovedujejo, in jih naganjajo, bodi si s strahom ali silo ali plačilom ali kako drugači, da hodijo na ljudsko po derva, po kermo za živino, po sadje in druge reči, ali da slabo blago za dobro prodajajo, goljufno mero ali vago dajejo, ali pri natakanju vodo med vino devajo, pri prodajanju vodo med mleko vlivajo, in še veliko drugega enakega. Kako težko je take reči poravnavati, zlasti ker so v takih okoljščinah še tudi s pohujšanjem sklenjene, in vendar morajo biti poravnane in popravljene, kolikor je mogoče, da bo krivičnik zadobil odpuščenje grehov in mir vestí.

Ako ne poverne ta, ki je krivico delati zapovedal, mora tuje blago poverniti in storjeno škodo popraviti

d) tisti, ki je takega zapovedovavca poslušal in vbogal, ter spolnil tisto krivično povelje, ktero je božji zapovedi kar naravnost nasproti.

Če se pa krivica ni zgodila in škoda bližnjemu ni storila, ktero je kdo bližnjemu storiti zapovedal, ni treba povračevati ne temu, ki je zapovedoval, ne unemu, ki je povelje zverševal. Ko bi bil, postavim, kdo ukazal svojemu hlapcu, naj bližnjemu zapali kozelc ali hišo, in bi hlapec res poskusil zažgati, pa bi mu spodletelo, ter bi se ali ogenj ne prijel ali bil precej pogašen, imata sicer gospodar in hlapec velik greh po primeri škode, ktero sta mislila narediti, povračevati in popravljati pa jima škode treba ni, ker se škoda ni zgodila.

Na dalje je v povračilo in odškodovanje zavezan

e) tisti, ki je komu svetoval, ali ga učil, mu pot pokazal, kako da naj škodo ali krivico stori, in je bila škoda ali krivica po tem tudi res storjena. Tak človek ima tuji greh, in je dolžen in zavezan škodo in krivico tudi popraviti, ako je uni, ki jo je storil, ne more, ali iz hude volje noče popravljati, ali pa, če ga več ni, da bi jo popravil. Ko bi bil, postavim, sosed soseda naučil, kako naj jo zvije, da bo krivično pravdo dobil, in še le potlej, ko je krivična pravda končana, bi se jel kesati, da ga je zapeljal, ter se hotel pokoriti za pregreho; tak je dolžen, svojega soseda svariti, da naj krivico popravi, in tako dolgo ne sme prejenjati in počivati, da uni spet svojo pravico doseže, kteri je krivico terpel. Ako bi bil pa uni, ki je krivično pravdo dobil, ta čas obožal, ali da, kakor si bodi, on sam krívice ne popravi, jo je dolžen popravljati ta, kteri je z hudobnim svetom njen začetnik bil, ako želí resnično spraviti se z Bogom. Vendar pa sme tak povračilo terjati od unega, kteri je bil sam s svojimi rokami krivico storil, in za kterega je on kakor nadraživec ali zapeljivec povračeval in popravljal.

In kakor je krivičnik tisti, ki vedoma slab svèt da drugemu, in ga ž njim v kako krivico zapelje; je krivičnik tudi tisti, ki take slabe svete poluša, in se po njih ravna, dasiravno dobro ve, da je to, kar dela, krivično, in je zavezan v povračilo in popravljanje storjene škode, ako hoče odpuščanje grehov zadobiti.

Če pa kak neveden človek, ki te ali une reči prav ne previdi, neradovoljno in ne z hudim namenom komu kak slab svet da, in s tim pripomore v kako škodo, povračevati ni dolžen, ker ni govoril iz hudobnega serca. — Nespametno pa je, nevednega človeka za svet vpraševati in poslušati v takih rečeh, ktere komaj učeni in modri možje vedo prav razsoditi.

V povračilo in odškodovanje je zavezan

f) tisti, ki je v škodo ali krivico privolil, ako je njegovo privoljenje res pomoglo, da se je bližnjemu škoda in krivica zgodila. — Privoli pa se ali z besedo, če se prizreče; s smehom, ki notranje dopada-

nje in privoljenje na znanje daje; z molčanjem, kader bi bil človek govoriti in se krivici ustavljati po svojem stanu dolžen, pa le molči, in še z drugimi pripomočki. — Vsak tak, ki v krivico privoli, in je s tim kriv, da se bližnjemu škoda zgodí, je škodo popraviti dolžen, ako je ne popravi uni, ki jo je storil.

Človek, ki potlej v krivico privoli, kader je že storjena, postavim, če z besedo ali s smehom svoje dopadanje nad storjeno krivico na znanje daje, se sicer pregreši po velikosti storjene krivice, vendar pa ni dolžen, škode povračevati, ker s svojim poznejšim privoljenjem ni pomagal v škodo. — Enako tudi ni v povračilo zavezan človek, kteremu je zaupano kako blago, če roparjem, kteri ga hočejo umoriti, privoli rajši, da blago vzamejo, kakor pa da bi mu življenje vzeli.

V povračilo in odškodovanje je zavezan

g) tisti, ki **krivičnika hvali**, ako je ta hvala v krivico pomagala. Če tedaj na tako hvalo krivičnik serčnost dobi, da bližnjemu škodo in krivico stori, in je noče ali ne more poravnati sam, jo mora popraviti uni, ki ga je s svojo hvalo v krivico zapeljal.

V povračilo in odškodovanje je zavezan

h) tisti, ki **je bil dolžen, krivico braniti**, pa je ni branil, ali gosposki naznaniti, prejden se je zgodila, da bi jo bila gosposka zabranila, pa tega ni storil, dasiravno bi bil lahko storil. Ko bi, postavim, kak hlapec vidil, da gospodarju kradejo domači ali tuji, pa bi mu tega ne povedal, je hlapec dolžen, škodo popraviti gospodarju, ako je uni nočejo poravnati, ki jo delajo. Še vse hujši pa bi grešil, ako bi molčal ali jim spregledaval zavoljo kakega dobička.

Kdor pa take službe nima, in po svojem stanu ni zavezan bližnjega škode varovati, ampak je v to zavezan le po zapovedi keršanske ljubezni, greší sicer, ako molči in škode ne odvračuje, kader bi jo lahko odračeval, vendar pa povernitи, škode popravljati ni dolžen.

i) Kedar se združi več hudodelnikov, da bi storili kako krivico ali škodo, in jo tudi res doprinesejo, postavim, da gojzd zažgejo ali posekajo, hišo ali cerkev oropajo, travnik popasejo, ograjo po krivičnem poderejo ali vodo zaprejo, in kar je enakih krivic; v takih okoljščinah so vsi skupaj — vsi za enega in eden za vse — dolžni krivico popravljati. Ako so namreč vsi spokorni, ter pripravljeni škodo popravljati, jo mora vsak svoj del poverniti in popravljati, kolikor njega zadene. Ako pa nekterih ni, ali nočejo povračevati, imajo pa pravico, od unih povračila terjati za toliko, kolikor njih zadeva. In ko bi se tudi le en sam takih na boljšo pot obernil, ali sam pri nepopravljeni škodi še živ ostal, je dolžen in zavezan popraviti vso krivico, ako hoče odpuščenje pri Bogu in mir vesti zadobiti. Pravica pa mu ostane, od tovaršev hudodelstva povračila za njih delež terjati in vzeti, ako ga zamore zadobiti.

4) Poglejte, ljubi kristjani! tako glasno vpije vsaka krivica po povračilu in odškodovanju. Kdo bi se tedaj krivice ne varoval? Amen.

LXXVII. Keršanski nauk.

Komu moramo tuje blago vračevati? — in kako? — koliko? — kje ali na kterem kraju? — in kdaj? —

1) Pusti bližnjemu, kar je njegovega in daj mu, kar mu gre. Tega se derži, in spolnil boš sedmo božjo zapoved. Dati pa moraš bližnjemu: A) kar si mu dolžen, B) kar je njegovega, in C) to, kar ti veleva keršanska ljubezen, da mu daš. — Razložil sem vam že perve dve reči, ter pravil, da moramo bližnjemu dati, kar smo mu dolžni, in dati, kar je njegovega. Kar je njegovega, je to, kar nam je hraniti dal; na dalje to, kar najdemo; in na zadnje to, kar bi mu bili po krivičnem potu odtegnili. Nazaj dati se mora bližnjemu, kar mu je uropanega, ukradenega ali po kaki drugi krivici vzetega. Pravil sem vam zadnjič, kako imenitna in nepreprosljiva da je ta dolžnost, ter dolžnost tuje blago poverniti in storjeno škodo popravljati. Povedal sem tudi, kdo da je zavezan, tuje blago poverniti in storjeno škodo popravljati.

2) Danes gremo dalje v razlaganju te imenitne dolžnosti, in pridemo naj poprej do tega le vpraševanja:

Komu se mora tuje blago poverniti in storjena škoda popravljati?

Krivično blago se mora nazaj dati lastniku ali pravemu gospodarju tistega blaga, in storjena škoda se mora popraviti poškodovanemu človeku; in ako tega več ni, pa tistemu, ki zdaj pravico ima, tirjati povračilo in odškodovanje. — Povračilo in odškodovanje se mora toraj goditi po tem le redu:

a) Na pervem mestu je tisti, kteremu je bíla krivica ali škoda storjena. Ako je kdo komu po sili ali skrivaje ali po kaki zvijači kaj vzel ali mu kako drugač ktero škodo naredil, mora tuje blago nazaj dati in storjeno škodo popraviti ravno tistemu, kteremu je bilo blago vzeto ali kteremu je bila škoda storjena, ako je tisti človek še živ, in ako ta, ki mu je krivico storil ali škodo delal, še zanj ve; zakaj le on ima do povračila in odškodovanja pravico. Močno bi se tedaj motil, kteri bi si hotel neljubo in težavno dolžnost povračila in odškodovanja polajšati s tem, da bi cerkvam ali ubogim razdal ljudsko reč, ktera le za lastnikom gleda in po pravem gospodarju vpije in kriči; zakaj le ta je bil pri tem poškodovan na premoženju in na pravicah, nikar pa cerkve in ubogi. Ako je tedaj mogoče, mora povračilo in odškodovanje dobiti pravi lastnik ali pravi gospodar, ki je krivico terpel in škodo imel. To terja pravica in zdrava pamet, in vsi cerkveni učeniki tako učijo. Pa kaj, ko se človek vselej s pametjo ne posvetuje in svete vere ne posluša, ampak le sebično samo-svojo ljubezen za svèt vprašuje in svoje hude strasti, kar ga pa le v zmote zapelje. Milošnjo deliti, za svete maše dajati, cerkvam v dar kaj dati: vse to je prav in hvale vredno, je dobro in bogoljubno delo, ako se vse to zgodi iz pravega namena in z lastnim po pravici pridobljenim premoženjem; tuje blago pa se v to obračati ne sme. Stari Tobija (4, 7.) je svojega mladega sina učil, rekoč: „Od svojega premoženja dajaj vbogajme.“ Sveti Avguštin pravi: „Pravičnost mora hoditi pred dobrodelnostjo,“ to je: naj poprej bodi pravičen, po tem še le miloserčen in dobrodelen. In sveti Krizostom velí: „Velika krivica bi bila, ko bi kdo komu oblačilo vzel in ga drugemu dal, ki ga potrebuje: ravno tako krivično bi bilo, milošnjo deliti od tistega blaga, kterega je treba (bližnjemu) poverniti.“ Milošnjo, ktera se iz uropanih, ukradenih ali prigoljufanih reči cerkvam daje v olepšanje altarjev ali v napravo mašnih oblačil, ali pa ubogim delí, namesto, da bi se dala unim, kterim je blago vzeto, imenuje ravno ta cerkveni učenik Judeževo milošnjo. Ko je Judež Iškarijot vidil, da pismarji in farizeji nočejo nazaj vzeti tistih trideset srebernikov, za ktere jim je bil Jezusa izdal, jih je vergel v tempelj, da bi

bili obernjeni v božjo čast in službo božjo in za uboge. Jezusovi sovražniki pa, dasiravno niso bili posebno tanjke vesti, so vendar le rekli: „Ne spodobi se, devati jih v tempeljnovo škrinjico; zakaj to je cena kervi.“ (Mat. 27, 6.) In Bog bi, menite, danes z dopadanjem sprejemal take darove, ki so sad odertije, goljufije, tatvine in ropa?! bi dopadanje imel nad darovi, ki so put in žuli, solze in kerv vidov in sirot in drugih ljudi, ki so bili stiskani in odirani, oropani, okradeni in ogoljufani?! O kaj še, kaj takega si ne smemo domišljevati! Kako bodo po tem takem stermeli in gledali na sodnji dan tisti, ki ceno storjene škode cerkvam darujejo ali pa ubogim, namesto da bi pravemu gospodarju povračevali krivično blago in njemu popravljali storjeno škodo, in se pri tem svojem napačnem ravnanju zanašajo na milostno sodbo in vesele besede iz ust Sodnikovih: „Pridite, blagodarjeni mojega Očeta! in vzamite v posest kraljestvo, ktero vam je pripravljeno od začetka sveta:“ — kako bodo stermeli, pravim, in gledali, ko bo pravični Sodnik živih in mertvih ravno z nasprotnimi besedami nad njimi zagromel: „Poberite se spred mene, vi prekleti! v večni ogenj, kteri je pripravljen hudiču in njegovim angeljem!“ (Mat. 25, 34. 41.)

Kaj pa, ko bi kdo kaj vzel ali kako škodo naredil takim otrokom, kterim so starši pomerli, kteri pa zavoljo malolетnosti še ne oskerbujejo sami svojega premoženja, ampak jim ga oskerbujejo varhi ali irobi in drugi oskerbniki, komu naj povračuje? ali otrokom ali njihovim oskerbnikom? — V takih okoljščinah je treba oskerbnikom povračevati, kteri morajo po tem s povračilom in z odškodnino ravno tako modro in pravično gospodariti, kakor z drugim premoženjem sebi izročenih sirot.

Ako kdo škode ni naredil le enemu samemu človeku, ampak več ljudem, treba je, da poverne vsem in da odškoduje vse. Ako bi ne mogel vsem tistim na enkrat poverniti, naj poverne naj poprej tistemu, kteri je naj bolj reven in naj bolj potreben, ali kteri je zavoljo storjene škode v naj večo tisko in nadlogo prišel. Ako bi bili vsi poškodovanci enako premožni ali enako revni, naj poverne vsakemu nekaj, in

kedar mu bo spet mogoče, spet nekaj, dokler ne poverne vsega tujega blaga in dokler ne poravna vse storjene škode.

b) Ako lastnika več ni, ter je umerl tisti, kteremu je bilo blago vzeto ali kteremu je bila škoda storjena, gre povračilo in odškodovanje njegovim otrokom, ali če otrok nima, tistim, kteri imajo zdaj lastninsko pravico do njegovega premoženja, ter njegovim dedičem ali erbom, ki so po njem podedovali premoženje.

c) Vtegnil bi pa kdo vprašati: Kaj pa je takrat storiti, kader poškodovani človek umerje in nobenih dedičev ne zapustí? komu se mora takrat povračevati? — V takih okoljšinah je dolžen, da uropano ali ukradeno, ali prigoljufano, ali najdeno reč ali odškodnino za storjeno škodo oberne tako, da bo vsaj duši poškodovanega bližnjega v prid. Naj, postavim, da za svete maše, da se berejo za verne duše v vicah, ali naj cerkvi v dar da, ali pa med uboge razdeli to, kar ima poverniti, zakaj kader človek drugih dedičev nima, sedaj so pa ubogi njegovi dediči. Pri tem pa ni zadosti, da se le nekoliko krivičnega blaga ubogim da, ampak se mora dati vse pri čistem; zakaj povračilo in odškodovanje ni milošnja, pri kteri človek toliko da, kolikor ga je volja in kolikor se mu zljubi, ampak je dolg, kteri mora poplačan biti pri čistem in popolnoma.

Enaka bi bila, ako bi človek krivico storil tujcu, ali sploh takemu od kterega ne ve, kje da je, ali če blago ali denar po krivici pri sebi ima, in ne ve, od kod da je. V takem primerleju je dolžen, da najpred išče zvedeti lastnika, ako ga pa po skerbnem popraševanju ne more zvediti, in tudi upanja ni, da bi se zvedel, mora pa krivično reč med uboge razdeliti, ali pa druge dobre dela opravljati v namen tistega, čigar je bila krivična reč. Ako vsaj za kraj lastnikov zve, vendar pa ne ve človeka, ali ga morebiti tudi več ni, in tudi njegovih svojcev ne, mora krivico poverniti njegovi soseski, ali pa dobre dela v njegov namen opravljati, dokler je kaj takega premoženja.

Kdor je več ljudem krivico delal, in mu ni mogoče ravno tistim povračevati, naj povračuje vsaj tistemu kraju ali tisti soseski, kjer je poprej ljudem sploh krivico delal. Če si, postavim, ti, kristjan, kakor gostivničar, mesar, štacunar ali drugačni tergovec kaj časa z lažnjivo tehtnico, mero s spridenim in skaženim blagom ljudem krivico delal, in ne veš ravno kterim in kolikim je krivica storjena, je tvoja dolžnost, ljudem iz tistih krajev tako dolgo boljšo mero ali vago, blago ali vino i. t. d. bolj po ceni dajati, da se storjena krivica pri nekaki spodobni meri poravna, — ako hočeš svojo vest potolažiti in milost pri Bogu zadobiti. Ako pa več ne kupčuješ, ne točiš, ne prodajaš i. t. d., moraš pa drugači, postavim, z denarjem, tistim soseskam ali vasem in krajem škodo povern̄iti, kterih prebivavce si poprej goljufal, ter jim krivico delal.

Morda porečete: Kaj pa, ko bi bil človek, ki tuje blago med svojim premoženjem ima, sam reven, in bi tudi ne vedel komu povračevati, ter bi bil lastnik ali tujec, ali pa mertev, in bi nobenega dediča ne bilo? Ali bi smel v takih okoljščinah zase obderžati tuje blago? — Prejden vam na to vprašanje pravi in dostojni odgovor dam, moram razločiti ali tak človek brez svojega zadolženja tuje blago v lasti ima, ali pa s svojim lastnim zadolženjem. Ako človek tuje blago po lastnem zadolženju v lasti ima, ter ga je ukradel ali prigoljufal ali po kaki drugi krivici nase spravil, ne sme ga vsi svoji revščini vkljub obderžati, ampak ga mora dati revežem, ubogim, bolnikom ali pa cerkvi, in sicer vsega do zadnjega vinarja, zakaj vsak poškodovani bo rajši v to dovolil, kakor da bi tat ali kak drugi krivičnik sam za se ohranil njegovo blago. — Ako ima pa človek tuje blago brez lastnega zadolženja v svoji lasti, ter ga je ali podedoval, ali kupil, ali našel, in če ga je podedoval ali kupil, pa pozneje zvedel, da je tuje, da krivično blago, kterega bi moral pravemu gospodarju nazaj dati, kaj mu je storiti v takem primerleju? V takem primerleju, ako je res reven, in po vsem še tako skerbnem popraševanju ne more zvedeti pravega lastnika, bi znal obderžati zase tisto blago; vendar naj pa v tej tako natanjčni reči nikar ne bo sam svoj sodnik, da samega sebe ne zapelje, ampak naj se posvetuje

s svojim spovednikom, in kar mu oni porečejo, tega naj se derží in to naj stori.

3) Zdaj pridemo do vpraševanja:

Kako se mora tuje blago povračevati in storjena škoda popravljati? Ali očitno, ali skrivši, ali kako drugači?

a) Kdor je kako krivico ali kako škodo očitno storil, mora tudi očitno povračevati in popravljati, to je: tuje blago mora kar naravnost nazaj dati pravemu gospodarju, storjeno škodo mora bližnjemu plačati kar brez vseh ovinkov. Izgovor, da se sramuje, je piškav izgovor, in ne velja nič. Če se ni sramoval krivice delati, tudi ne sme se sramovati krivice popravljati. Očitno storjeno škodo očitno popravljati je potrebno od ene strani zato, da se poškodovani bližnji prepriča, da mu je res krivico popravil, in da ga posihmalo nič več za krivičnika nima. Od druge strani pa je to potrebno tudi zato, da se pohujšanje popravi. S krivico, očitno storjeno, dajal je očitno pohujšanje, s povračilom in odškodovanjem, ter popravljanjem krivice, očitno opravljenim, tudi pohujšanje očitno popravlja.

b) Kdor je pa bližnjemu skrivši kaj vzel, ali mu skrivaje kako škodo naredil, naj mu tudi na skrivnem poverne in škodo popravlja. Le na to naj gleda, da bo poškodovani bližnj povračilo ali odškodnino tudi zares dobil. Kader je krivica ali škoda na skrivnem storjena, bi očitno povračevanje in odškodovanje nič kaj varno ne bilo. Po očitnem povračevanju in odškodovanju bi se ljudje pohujšali. Krivičnik ali poškodovavec bi si na glavo nakopal nepotrebno očitanje ali še clo zasramovanje zavoljo storjene krivice, bi se brez potrebe pripravil ob poštenje in dobro ime, kterega je do zdaj imel. To pa veste, da je vsak človek dolžen, za svoje poštenje skerbeti in za svoje dobro ime. Zatoraj mora človek, ki je skrivši bližnjega poškodoval, tudi na skrivnem škodo popravljati mu.

Da bi pa človek kar sam tuje blago povračeval ali storjeno škodo popravljal, to je včasih neizrečeno težavno, in

včasih skoraj nemogoče Pri takih težavah si vtegne pomagati tako le ali enako. Če mu je, postavim, človek, kterega je poškodoval, kaj dolžen, vtegne ga odškodovati in mu krivico popraviti s tim, da mu odpusti toliko dolga, za koliko ga je poškodoval. Tudi zamore krivico in škodo popravljati s tim, da natihoma povračilo ali odškodnino poškodovanemu bližnjemu zanese na njegov dom, in mu jo podverže tako, da jo uni gotovo dobi. Tudi vtegne povračevati po kakem molčečem prijatlu, na kterega se zanese, da ne bo nikomur povedal, in da ga ne bo nikoli razglasil; ali če drugači ne more, pa to tudi lahko storí po svojem spovedniku, kteri je že zavoljo zakramenta svete pokore zavezan molčati, in kterega si ravno zavoljo tega nobeden vpraševati ne upa, od kod da je dobil to povračilo ali to odškodnino. In da bi ta reč še bolj na skrivnem ostala, zamore spovednik povračilo ali odškodnino po kakem drugem duhovnem poslati poškodovanemu človeku, ako bi se mu to potrebno zdelo. — Glejte, tako zamore človek na skrivnem povračevati in škodo popravljati brez skerbi, da bi kdej na dan prišla njegova krivica. Enako bi tudi prodajavcu, ter oštirju, mesarju, tergovcu ali komu drugemu, ki je s previsoko ceno ali krivično mero ali tehtnico ali kako drugač ljudem škodo delal, zdaj pa želí, krivico poravnati in škodo popravljati, ne bilo potrebno, da bi ljudem pripovedoval, da jim zdaj manj rajta, ali boljšo mero ali tehtnico daje, ker jim je poprej krivico delal; kajti vso to krivico vtegne natihoma popravljati, kakor jo je bil poprej skrivši doprinašal, da se po nepotrebnem ob poštenje ne pripravi in ob zaupanje. — Kdor je tedaj v kaki krivici zapopaden, naj dobro premisli, kako da bo lagleje popravil krivico, ali če si sam prav svetovati ne ve, naj se zastran tega posvetuje s svojim spovednikom, in naj stori, kar mu bodo svetovali.

4. Na vpraševanje:

Koliko je treba poverniti?

mora se spet razloček narediti, ali je kdo a) vedoma in po krivičnem potu kako ljudsko reč v last dobil ali pa

b) nevedoma in neradovoljno. — Pervi mora poškodovanega bližnjega popolnoma odškodovati, drugi pa mu mora od njegove reči nazaj dati le toliko, kolikor jo še ima takrat, kader zve, da je njegova.

a) Če je tedaj kdo vedoma in radovoljno bližnjemu kaj vzel, ali mu hudovoljno storil kako krivico, mora poškodovanega bližnjega popolnoma odškodovati, to je, nazaj mu mora dati ne le tisto blago, kterega mu je vzel, ali mu ga, če blaga več nima, po vrednosti plačati po tisti vrednosti namreč, ktero je imelo blago takrat, kadar je bilo vzeto, ampak mu mora poverniti tudi to, kar mu bi bilo dobička donašalo med tem časom tisto blago, ko bi ga imel, in tudi to, kolikor je med tem škode terpel, ko tistega blaga ni več imel. Krivičnik mora lastnika postaviti v tak stan, v kakoršnem bi se bil znašel, ko bi bil vzeto blago zmerom v lasti imel. Ko bi, postavim, kdo svojemu bližnjemu po krivičnem potu vzel kako njivo; čez nekoliko let pa se svoje krivice skesa, in njivo nazaj da. To je prav, da je dal njivo nazaj, toda še ni zadosti, ampak mu mora poverniti tudi to, kolikor mu je med tem dobička odšlo, in kolikor je škode terpel, ker njive ni imel. — Ali ko bi kdo svojemu sosedu hudovoljno oklestil kako sadonosno drevo tako, da bi več let sadja ne rodilo, ni zadosti, da mu poplača sadje, kterega je pokončal takrat, kader je drevo oklestil, ampak mu mora plačati sadje tudi še za toliko let, kolikor let drevo spet ne rodi. — Ali ko bi kdo kmetu živino ukradel, s ktero je polje obdelaval, ali drug zaslužek ž njo imel, in bi uni potlej moral živino za plačilo najemati, ali pa bi škodo terpel, ker bi polje neobdelano zastalo, ali bi mu zaslužek odšel, ki ga je z živino sicer pridobival; je po tem takem tat dolžen in zavezan, ne le ukradenega živinčeta poverniti ali plačati po vrednosti, ampak še vso škodo poravnati in zastani dobiček, kar ga je zavoljo ukradene reči okradencu odšlo. Le samo to bi si smel tat pri tem odrajtati, kar je potrosil za kermo, s ktero je živino hranil. — Ali ko bi bil kdo poštenega drugega živinčeta hudovoljno obrekoval, da bi službe, ali delavca, da bi dela ne dobil, in s tim škodo terpel, dolžen mu je, dobro ime

nazaj dati, pa tudi škodo poravnati, kolikor jo je s tim terpel, ko je moral zavoljo njega nekoliko časa brez službe ali brez dela biti. — Ali ko bi bili hudovoljneži planili nad hišnega gospodarja, ter ga stepli in poškodovali tako močno, da leto in dan ne more delati, ko je poprej sam sebe in vso družinjo s svojim delom sam preživil, in si zraven tega še vsako leto nekaj gotovega prihranil, v takih okoljščinah so uni dolžni njega in družinjo prerediti, mu vse poskerbeti ín plačati, kar bolezen vzame, in še tudi za njegove terpljenje kaj dati, ako to od njih tirja, ako hočejo odpuščenje pri Bogu in mir vesti zadobiti. In ako bi se namerilo, da bi drugi hudodelniki med tem pomerli, in bi le eden še ostal, je ta dolžen sam vse to povračilo prevzeti, da bo svojo vest v pokoj spravil.

b) Drugači pa bi bilo, ko bi bil kdo po nevedoma in neradovoljno v posest kakega tujega blaga prišel.

Ko bi, postavim, kdo kako reč kupil, ali v dar dobil, ali podedoval, in bi ne vedel, da je ljudska reč, bi moral, kadar zve, da je ljudska, tisto reč sicer nazaj dati, ali če cele več nima, vsaj toliko, kolikor je še ima, sadu pa ali vžitka, ki mu ga je donašala, pa ni dolžen lastniku povračevati, tudi ne škode popravljati, če je tista reč zdaj slabejša, kakor je takrat bila, ko je lastnik ob njo prišel. Z zgledom vam bo ta reč še bolj jasna in razvidna. Mislimo si človeka, ki je podedoval gojzd. Čez pet let zve, da je gojzd ljudsko blago. Ko bi se namerilo, da bi v tem času ogenj ves gojzd pokončal, bi ne bil zavezan, pravemu lastniku škodo povračevati, ker si ni bil po krivičnem potu prilastil tujega blaga. Ko bi bil pa čez teh pet let gojzd še v takem stanu kakor poprej, mora gojzd sicer nazaj dati pravemu lastniku, dobička pa, ki bi ga bil lastnik iz gojzda v teh petih letih imel, ko bi bil gojzd v lasti imel, ni dolžen mu povračevati: Nasproti pa je pravi lastnik zavezan, poverniti unemu vse stroške, ki jih je imel, da je gojzd v boljši stan postavil.

5) Na dalje se vprašuje:

Kje ali na kterem kraju je treba povračevati? in na čigave stroške se mora tuje blago na tisti kraj postaviti?

Spet tukaj je treba razloček narediti, ali je kdo a) po poštenem, ali b) po nepoštenem potu v last dobil tuje blago.

a) Ako je kdo po poštenem potu, ter nevedoma, neradovoljno v last dobil tuje blago, in ga je, postavim, ali kupil, ali v dar dobil, ali podedoval, zdaj pa zve, da je ljudsko, nima nobene druge dolžnosti, razun da pravemu lastniku na znanje da, naj si pride po svoje blago.

b) Če je pa kdo po nepoštenem potu prišel do ljudske reči, ter jo je ali uropal, ali pripravdal in prigoljufal, mora sam na svoje stroške pravemu lastniku postaviti tisto reč tje, kjer se lastnik znajde, in če bi se potoma poškodovala, mora krivičnik škodo terpeti, nikar pa lastnik tiste reči.

b) Zdaj imamo še eno imenitno vpraševanje:

Kdaj se mora tuje blago poverniti in storjena škoda popraviti?

Tuje blago se mora nazaj dati in storjena škoda popraviti kar brez odlašanja, poprej ko je mogoče. Povračilo in odškodovanje je a) tem težavniše, tem dalj ko se odklada in odlaša; je zraven tega b) tudi silno nevarno, in c) tudi pregrešno samo ob sebi, kader bi se lahko nemudoma zgodilo, da se ne zgodí.

a) Da je povračilo in odškodovanje za povračevavca tem težavniše, tem dalj ko ga odlaša in odklada, uči nas vsakdanja skušnja. Človek je po svoji spačeni natori sebičen, samopriden in lakomen, in kolikor dalj časa kako tujo reč ima, toliko bolj mu želje rastejo, zmerom zase jo ohraniti, in tako se zgodí, da jo s časoma za svojo ima, dasiravno je tuja. Vest pa, ktera je bila nemirna in nepokojna takrat, kader si je tujo reč prilastil, sčasoma tudi ogluší in potihne. In dasiravno krivičnik spovedniku obljubi, vse poverniti zato, da odvezo dobi, vendar le po zadobljeni odvezi spet nič noče vedeti od povračila in odškodovanja. Kader pa enkrat odvezo prejme, morebiti se svoje krivice še ne obtoži ne več in ne pove, da še ni povernil, akoravno bi bil lahko povernil; ali pa še clo

meni, da mu je prigoljufana odveza že vse poravnala, kar pa je strašna zmota. Kar se le odklada in odklada, to se rado za zmerom odloži. Taka je tudi s povračilom in odškodovanjem, kar nam prav živo popiše sveti Alfonz Liguorijan v naslednji povesti: Star samotarec vidi nekega dne Lucifera na tronu sedeti. Pred tronom stoji neka hudoba, kteri je ravno kar iz zemlje prišel. Lucifer škrata vprašuje, kje da se je tako dolgo zaderžal, in zakaj da je tako pozno nazaj prišel. Hudoba mu pove, rekoč: „Mudil sem se s tim, da sem s skušnjavami motil nekega tata, ter ga ž njimi odvračeval od povračevanja tujega blaga.“ Lucifer pa ga zaverne, ter mu pravi: „O ti neumnež! ali mar ne veš, da tisti, ki se je polastil tujega blaga, po navadi ga nič več ne povračuje? Kako si mogel neki po nepotrebnem zatratiti toliko časa? Res si kazni vreden!“ Lucifer je pač prav imel, kajti kuhano meso se v mesnico ne vračuje, pravi nemski pregovor.

b) Povračilo in odškodovanje odlašati je na dalje silno nevarno, ker je naše življenje kratko in opotečno, ter nestanovitno, kakor kaplja na veji. Danes smo še živi in zdravi, jutro vtegnemo biti že mertvi. Danes še vtegnemo poverniti, jutre nam že morda nič več ne bo mogoče. Bolezni so različne, nektere silno nagle. Mertud človeka kar nanagloma spravi iz tega sveta. Tudi kaka neprevidena nesreča vtegne človeku mahoma ugasniti življenje. Kako strašno pa bi bilo, ko bi človek s krivičnim, tujim blagom na vesti se moral vstopiti pred pravičnega Sodnika, ki veleva, da se vsakemu da, ker je njegovega. Glejte, kako nevarno je že od te strani odlašanje povračila in odškodovanja!

Ali pa mar hoče krivičnik na smertno postelj odložiti povračilo in odškodovanje, ter na smertni postelji naročiti dedičem, da ga opravljajo, ter povračujejo oni? — To, to je še le prav nevarno! Kdo tega ne ve, da se dediči za dedščino le preradi prepirajo, na naročilo pa pozabijo? Če tedaj krivičnik ve, da se je s krivicami zadolžil, in da je toraj dolžen krivico popravljati in škodo poravnati, pa tega ne stori svoje žive dni, kako sme pričakovati da bodo njegovi dediči to storili? Dediči bodo dedščino vživali, jo morebiti clo

ponidoma zapravljali, pa poprej pomerli, preden bodo tuje blago povernili. Tudi oni bodo morebiti na smertni postelji svojim dedičem naročali, da naj popravljajo krivico, vendar pa vtegnejo tudi ti poprej umreti, kakor pa verniti. Silno nevarno je tedaj, na dediče se zanašati, da bodo oni vernili tuje blago. Bogatin je ležal na smertni postelji, ter naročal svojim trem sinovom, naj povernejo sirotam nekaj denarja, ob kterega jih je bil pripravil po krivičnem potu. Otroci mu to obljubijo, kakor hitro pa je oče oči zatisnil, se med seboj pomenijo, da bodo denar obderžali, ker za storjeno goljufijo nihče ne vé. Ravno v teh pomenkih pa stopi med nje star, gologlav, častitljiv puščavnik z dolgo, sivo brado. Sinovi se prestrašijo, vendar pa mu velijo sesti, in potem ga vprašujejo, rekoč: „Pobožni oče! kaj nam bote vi novega povedali iz vaše puščave.“ „Nič prida ne“, jim resnobno odgovorí stari samotarec. „Ko sem šel tam po samotni puščavi, mi je bilo, kakor bi iz grozepolnega brezna zmed pečovja zaslišal glas, ki je rujové tulil, rekoč: „Gorje mi, duša bogatega odertnika, ki sem jo že dolgo let v mreži imel, mi je utekla. Naročil je namreč svojim trem sinovom, naj povernejo krivično blago!“ Drugi glas pa se zadere na smeh, in pravi; „Nikar se ne žali, velikoveč se raduj! Namesto ene duše bomo berž ko ne tri dobili pod oblast.“ — „Te tri duše so naše duše“, usklikne ves prestrašen starejši sin. „Tista dva glasova sta gotovo glasova hudih duhov. Da tedaj nesreči odidemo, bomo storili po očetovem naročilu, ter vernili tuje blago.“ „Da, to bomo kar nemudoma storili“, pritegneta tudi una dva brata. „Bog bodi zahvaljen“, povzame spet puščavnik besedo. „Vaš ranjki oče so mi nedavno povedali, kaj da vam bodo sporočili; tudi so mi na vest navezali, da pogledam in pozvem, ali ste njihovo voljo spolnili. Spolnite jo tedaj! Povernite ubogim sirotam, kar je njihovega, in rešite svoje duše! Zakaj kdor krivično blago vedoma v lasti obderži, ne more zveličan biti, ampak ne bo poprej spuščen iz strašne ječe v večnosti, dokler ne poplača vsega dolga do zadnjega vinarja.“

c) Človek pa tudi zato ne sme odlašati povračila in odškodovanja, ker se mu dolg tem bolj množi, in greh tem

bolj debelí, tem dalj ko čaka s povračilom in odškodovanjem. In še tem veči bi greh bil, ko bi poškodovani bližnji moral revščino in pomanjkanje terpeti zavoljo tega, ker se mu ne poverne vzeto blago. Sv. Tomaž pravi: „Greh je bližnjemu škodovati, in greh je, ako se odlaša s povračilom tega, kar mu je bilo vzetega."

Poglejte, ljubi kristjani! kako natanjčna zapoved je zapoved povračila in odškodovanja. Zatoraj skerbno preglejte svoje premoženje, in ako med njim najdete kaj tujega ali krivičnega blaga, nemudoma ga povernite in natanjko odškodujte poškodovanega bližnjega.

7. Vendar pa vtegne človek priti tudi v take okoljščine, da se ne pregreši, ako berž ne poverne tujega blaga.

To bi se zgodilo takrat, kedar mu je nemogoče, berž poverniti, ima pa vendar resnično voljo to storiti, kakor hitro mu bo mogoče, in si zraven tudi skerbno prizadeva, da bo poverniti zamogel poprej ko moč.— Kdor pa povračilo odlaša, in si je sam kriv, da ne more povračevati, nobenega izgovora ne bo imel pred pravičnim Bogom. Po tem takem se izgovarjati ne bo mogel v ozir povračila in odškodovanja ne pijanec, ki vse zapravi, ne lenuh, ki delati noče i. t. d. Kdor je nalašč zapravil, da ne more verniti, naj se nikar ne zanaša na božjo milost; Bog ne dela čudežev, da bi hudobneže podpiral v hudobiji; in če bi tak hudoben človek pravo žalost imel nad svojimi hudobijami, bi bil zares čudež božje milosti nad njim storjen, na kar naj se pa nobeden ne zanaša.

Na dalje bi se tudi tisti ne pregrešil, kteri bi s povračilom odlašal zato, ker je gospodar tiste reči daleč od ondot, in nima priložnosti, mu kar berž verniti; — ali ko bi ne vedel, kje da je gospodar tiste reči.

Ravno taka bi bila, ko bi zavoljo tega, da se krivičniku dobro ime ohrani ali iz kakega drugega pravičnega vzroka potrebno bilo, da se nekoliko počaka s povračilom in odško-

dovanjem. Brez veljavnega, pravičnega vzroka povračilo in odškodovanje odlašati je pa vselej pregrešno.

Krivičnik je odvezan od dolžnosti povračila ali odškodovanja, če mu bližnji na prošnjo dolg odpusti; toda ne sme zviti te reči s hinavsko prošnjo, da ne more plačati, ali s kako drugo zvijačo. Ko bi to storil, ter s to ali uno zvijačo bližnjega pripravil v to, da mu spregleda, bi pred Bogom greha prost ne bil, njegova volja bi bila hudobna, ker v takih okoljščinah bi ne mislil in ne želel verniti, ampak z zvijačami bližnjega vnovič ogoljufati.

Kdor ne more verniti vsega ob enem, naj si prizadeva verniti sčasoma, kolikor največ more; naj si priterguje pri jedi, pijači, oblačilu in pri drugih stroških. Ako tega ne stori, vedno v krivici živi, in pred Bogom ne bo popravil svoje nepokorščine.

Ako je pa v resnici tako vbog, da ne more poverniti, zraven ima pa serčno žalost, ker je Boga razžalil in bližnjega poškodoval, in bi rad povernil, ako bi mogel; naj pa zaupa v milostljivega Boga, ki je Gospod in Oče vsega, in s svojim stori, kar hoče, da mu bo odpustil; prosi naj ga pa tudi, da bi poškodovanemu nadomestil, kar mu sam pri vsi svoji dobri volji nadomestiti ne more.

8. Mislim, ljubi kristjani! da ste zdaj vsi prepričani, kako imenitna dolžnost da je dolžnost, ktera zahteva, da se tuje blago nazaj da in storjena škoda popravlja. Lahko ste pa tudi spoznali, kako prazni da so izgovori tistih, ki se brez pravičnega vzroka umikajo in odtegujejo tej dolžnosti. Nikar jih ne posnemajte, in sami sebe ne slepite, temveč si na vso moč prizadevajte, da povernete tuje blago in popravite storjeno škodo.

Nikar ne reci, ljubi kristjan: „Sèj sem bil že odvezan, ko sem se spovedoval te ali une krivice; torej mi ni treba povračevati“; zakaj glej, ako si odvezo dobil, si jo dobil le proti temu, da boš krivico gotovo popravil, kakor hitro boš

mogel. In če tega ne storiš, ali vsaj za terdno na spovedi ne obljubiš, ni ga spovednika na svetu, kteri bi ti zamogel veljavno odvezo dati.

Ne izgovarjaj se: „Ko bi jaz ne bil vzel, bi bil vzel pa drugi; ko bi ne bil jaz tatvine kupil, bi jo bil pa drugi; ko bi zapravljivemu sinu za blago, ki ga je doma ukradel, jaz ne bil piti dal, bi mu bil dal pa drugi“; in še veliko takega, s čimur se ljudje slepijo, da bi ne povračevali tujega blaga. Toda kako prazen in nespameten je ta izgovor! Zato tedaj, ker so drugi pripravljeni krivico delati, meniš, da krivica jenja krivica biti? da greh ni več greh? da zapoved božja več ne veže, ker jih je dosti, ki jej nasproti delajo? Kdo te je učil takega keršanskega nauka? Jezus že ne, ki je rekel: „Nebo in zemlja bota prešla, moje besede pa ne bodo prešle.“ (Luk. 21, 33.) Ali mar „Ne kradi“ ni beseda božja?

Nikar ne reci: „Bom pa molil za tiste, kterim sem škodo storil, bom za svete maše ali vbogajme dal, ker povračevati mi je težavno!“ — Vse to je prav in dobro, ali pred vsem najpoprej moraš škodo poverniti in krivico popraviti tistemu, komur si jo storil. Moli noč in dan, toda vedi, da Bog krivičnega ne usliši; krivičnik pa ostaneš, dokler krivice ne popraviš, kolikor koli ti je mogoče. Sveta maša ima nezmerno veliko vrednost, vendar pa, ko bi tudi sto in sto svetih maš brati dal, te ne bodo odvezale od dolžnosti, poravnati storjeno krivico. Dobro je in dolžni smo, vbogajme dajati, vendar milošnja ne more izbrisati tvoje krivice, in če tudi še tolikanj vbogajme razdeliš, vendar le bo krivično blago vedno kričalo in vpilo: „Unemu, unemu me poverni, komur je krivica storjena.“

Ne izgovarjaj se, da bi se vtegnilo razglasiti, in bi ob dobro ime prišel.“ Ako ne moreš še pred spovedjo sam vravnati te reči, izroči jo skerbnemu in modremu spovedniku, kteri bo gotovo našel pot, da se bo povernilo, in zraven ohranilo tvoje dobro ime.

Ne išči praznega izgovora, rekoč: „Ne morem škode popraviti, ne morem ukradenega poverniti“; dobro namreč

pomisli, če si boš upal tudi pred božjim sodnjim stolom to reči ali pa ne reči, da bi obveljalo; zakaj človek, kteri ima terdno in resnično voljo, veliko premore; in če ne moreš zdaj, skusi in trudi se, da boš zamogel pozneje.

Vendar brez posebne potrebe in velike sile ne odlašaj, rekoč: „Bom že pozneje po priložnosti povernil in popravil.“ To najrajši toliko velja, kakor nobenkrat ne. O koliko grešnikov je že s tim izgovorom spovednika nalagalo in samih sebe ogoljufalo! Po zadobljeni odvezi spet rada vest zadremlje, in ne da bi se povračevalo, še nove krivice se nakladajo na stare — tako dolgo, da v krivice zakopani človek nad popravljanjem obupa in nad poboljšanjem, in se pogrezne v stan grozne dušne oterpnosti, česar nas Bog obvaruj!

Iz vsega tega vidiš, o kristjan! kako terdo te veže dolžnost, tuje blago povračevati in storjeno škodo poravnati, ako si kdaj ktero bližnjemu storil, ker brez tega ne moreš doseči ne odpuščenja grehov, ne pokoja vesti, ne večnega veselja v nebesih. Brez tega te ne more večne nesreče rešiti ne tvoja molitev, ne tvoje dobre dela, ne post in zatajevanje, ne terpljenje in bolečine, ne spovedi in obhajila, ki so božjeropne, ako jih opravljaš z veliko krivico na vesti, ktere nočeš popraviti in odpraviti, ko bi vendar lahko. O kolika nespamet in slepota, ako človek za goljufivi denar ali za trohljivo blago svojo dušo proda, in prodane s povračilom noče odkupiti. Amen.

LXXVIII. Keršanski nauk.

Dolžnost, dati bližnjemu, kar zahteva keršanska ljubezen, da mu damo. — Ktere misli nas morajo odvračevati, da si ne prilastujemo in da ne poškodujemo tujega blaga?

1. Trikrat zaporedoma že sem vam razlagal, kaj nam zapoveduje sedma božja zapoved. Slišali ste, da moramo pustiti bližnjemu, kar je njegovega, in mu dati, kar mu gre. Kar mu gre, je pa

A. to, kar smo dolžni,

B. kar je njegovega, in

C. to, kar zahteva keršanska ljubezen, da mu damo.

Med to, kar je njegovega, pa spada vpervič to, kar nam je shraniti dal; drugič to, kar smo našli, in tretjič to, kar je po krivičnem potu pridobljenega. Kar je po krivičnem potu pridobljenega, mora se pa bližnjemu poverniti, in pravil sem vam, kdo mora povračevati, — komu se mora povračevati, — kako se mora povračevati, — koliko je treba poverniti, — kje je treba poverniti, — in kdaj se more poverniti?

2. Dolžen pa sem vam še ostal povedati, da moramo

C. dati bližnjemu to, kar zahteva keršanska ljubezen, da mu damo.

Kaj pa zahteva keršanska ljubezen, da bližnjemu damo?

Pravica zahteva, da bližnjemu pustimo, kar je njegovega, in mu damo, kar mu gre; ljubezen pa zahteva, da mu usmiljenje skazujemo, ter mu na pomoč pridemo, kedar se nahaja v potrebi. Da bomo pa zamogli to storiti, ne smemo svojega premoženja ponidoma zapravljati, tudi ne ž njim skopariti, tudi ne smemo lenobe pestovati, ampak moramo pridno delati, da si s pridnim delom po pravici kaj pridobimo, moramo pridobljenega po pameti varovati, in v svoj in svojega bližnjega prid obračati.

Varovati se moramo tedaj zapravljivosti, zakaj kdor zapravlja, mu, če bi tudi še tako veliko premoženje imel, na zadnje vendar le zmanjka, da še za sebe potrebnega nima, tem manj pa, da bi bližnjemu pomagal v potrebi.

Varovati se moramo skoparije. Skop človek še samemu sebi potrebnega ne privošči, tem manj bo še le bližnjemu v potrebi kaj pomagati hotel. Skop človek nima ne prave ljubezni do Boga, nima ne ljubezni do bližnjega. Njegov bog ali njegov molik je mamon ali denar; temu moliku daruje vso svojo ljubezen, temu moliku daruje vse svoje serce.

Varovati se moramo lenobe. Lenuh in nemarnež si nič ne pridobi, in še to, kar mu drugi izročijo gre mu polagoma po zlem; po tem pa drugim ljudem nadlego dela, in potrebnim revežem krati njihovi del, krati milošnjo, namesto da bi jim sam kaj pomagal.

Pridno moramo delati, da si s pridnim delom in po pravici kaj pridobimo. Božja volja je, da pridno delamo vsak po svojem stanu. „Gospod Bog je vzel človeka, in ga je postavil v vert veselja, da bi ga obdeloval.“ (I. Moz. 2, 15.) „Kakor je tica za letanje, je človek vstvarjen za delo.“ (Job. 5, 7.) „Pojdi k mravlji, o lenuh! in ogleduj njene pota, ter se uči modrosti. Ona nima vojvoda, ne učenika, ne oblastnika, pa si vendar po letu hrano pripravlja, in ob žetvi nabira, kar vživa.“ (Pregov. 6, 6 - 8.) S temi in drugimi izreki nas opominja sveto pismo k delavnosti, da si s pridno delavnostjo kaj pridobimo, ter zamoremo sami sebe pošteno preživiti, in si tudi kaj privarovati, da zamoremo svojemu bližnjemu

v njegovih potrebah kaj pomagati. Da smo delati dolžni, so pošteni in modri ljudje vsak čas dobro spoznali, in so ne le sami pridno delali, ampak so tudi druge k pridnosti in delavnosti priganjali. Med učenci modrega Izraelskega učenika Hilela se je znašel eden, po imenu Sabot, ki ni imel veselja do nobenega dela, in se je nemarnosti in lenobi popolnoma vdal. Žal je bilo Hilelu za mladenča, in si je toraj skerbno prizadeval pripraviti ga na pravo pot. Vzame ga seboj v dolino Hinon pri Jeruzalemu. Bila je ondi nesnažna, stoječa voda, vsa polna gerdega merčesa. V dolino dospevši položi Hilel svojo palico na zemljo, in reče: „Tukaj le si bova nekoliko odpočila od svojega pota.“ Mladeneč se zavzame in pravi: „Kaj tukaj pri tej smradljivi mlaki? Učenik ali mar ne čutiš, kakšni sopuh se iz nje vali?“ „Prav imaš, moj sin!“ seže mu učenik v besedo, „mlaka ta je podobna duši lenobi vdanega človeka. Kdo bi nek rad ostal v obližju take duše?“ Potem pelje Hilel Sabota do puste, zanemarjene njive, s ternjem prepreženе in z osatom, in ternje in osat sta žito zadušila, da ni moglo rasti. Hilel se na svojo palico opre in nasloni, se ozira po njivi in pravi: „Glej, ta-le njiva ima dobro, rodovitno zemljo. Vsak sadež bi prav veselo rastel na njej. Pa zanemarili so jo in zapustili. In tedaj jo je ternje prepreglo in jo prepletel osat, in kače in modrosi prebivajo pod osatom in ternjem. Poprej sem ti pokazal dušo lenobi vdanega človeka, tukaj imaš pa podobo njegovega življenja!“ Sabota ta beseda v serce zadene, rudečica ga oblije, sramovati in kesati se začne svoje lenobe, in s potertim sercem in skesano dušo reče: „Učenik! zakaj si me peljal v te puste, žalostne kraje! Preglasno mi očitujejo moje malopridno življenje!“ In Hilel mu seže v besedo, rekoč: „Ker nisi hotel mene poslušati, naj ti nauk daje natora, in tvoje lastno serce naj te kaznuje!“ In Sabot je sam v se šel, ter posihmalo priden in delaven mladeneč postal. In Hilel ga je nekega dne spet peljal vunkaj pod milo nebo, toda zdaj ne v puste, nevljudne kraje, ampak v lepo, rodovitno dolino, skoz ktero je potok prijazno šumljal. Ko v dolino prideta, reče Hilel svojemu učencu: „Tu imaš podobo življenja delavnega človeka, kakoršno je zdaj tudi tvoje življenje postalo. Tu ti je polje, ki ne jenja

roditi; tam ti je drevje, ki ne neha sadu nositi; po sredi teče potok, ki neprenehoma naprej hiti, in potoma koreninice napaja drevju in drugi zelenjadi. Serce se ti smeja, ko pregledueš vso to lepoto. In prav je tako, da te natora, ki te je poprej svarila, zdaj razveseljuje, ko si začel delavno natoro posnemati, ter pridno delati, in sebi in bližnjemu v blagor in korist obračati svoje dušne in telesne moči.“

Kar si s pridnim delom in po pravici pridobimo, moramo po pameti varovati, ter ne razmetavati za nepotrebne ali še celo škodljive in pregrešne reči, ampak obračati sebi in bližnjemu v blagor in prid. Sebi in bližnjemu v blagor in prid pa svoje premoženje obračamo s tem, da ga obračamo v take reči, ki nam pomagajo, da v spoznanju božjem rastemo, v keršanskem življenju napredujemo, in vedno boljši in popolniši prihajamo, obračamo, postavim, v olepšanje cerkev, da se tem častitljivši obhaja služba božja, — ali v nakupovanje in razširjanje dobrih, bogoljubnih bukev i. t. d. Sebi in bližnjemu v blagor in korist obračamo svoje premoženje tudi s tem, da potrebnim revežem milošnjo dajemo; z milošnjo namreč sami nad sebe milost božjo iz nebes sklicujemo; z milošnjo pa tudi bližnjemu pomagamo v njegovih stiskah in potrebah. Kdo bi tedaj zares potrebnim revežem radovoljno vbogajme ne dajal, ko ve, da z milošnjo ne pomaga le samo bližnjemu, ampak tudi samemu sebi? Kdor milošnjo daje, Bogu samemu na posodo daje. Bogu pa je dobro posoditi, kajti Bog je dober plačnik. Sto in stoterno plačilo pripravlja unod groba vsem tistim, ki so iz pravega čistega namena do ubogih usmiljenega serca; včasih jim pa tudi že na tem svetu lepo plačuje. Pred kakimi sto leti je bila na Nemškem velika dragina. Da bi pa pri tej dragini peki ljudi prehudo ne stiskali, bilo jim je od gosposke zapovedano, da ne smejo kruha dražeji prodajati, kakor po določeni ceni. Cena je bila pa tako nizko postavljena, da peki, ki so moko drago kupovali, s to nizko ceno nikakor niso mogli izhajati. Znašel se je pa med drugimi peki tudi Krištof Handel v mestu Detingen. Ta verli mož manjšega kruha ni hotel peči, kakor je gosposka ukazovala, pekarije pa, ki ga je poprej pošteno živila, bi tudi ne bil rad pustil, in tako se mu je zgodilo, da pri visoki ceni zernja in

moke ni mogel shajati in je le vedno zgubo imel pri pekariji. Mislil in mislil je sem ter tje, kaj bi storil, dokler na zadnje ne sklene, da bo posihmalo za Jezusa kruh pekel, to je: pekarije še zanaprej se deržal, kakor bi Jezus sam k njemu po kruh hodil, naj velja, kar koli hoče. V ta namen si izposodi sto goldinarjev, in si moke kupi. Ko pa dragina odjenja, in je račun napravil, pokazalo se je, da je zgubil tudi teh sto izposojenih goldinarjev; toda misel, da je za Jezusa pekel, ga je kmalu spet potolažila. Drugo leto pa je bilo sadje na njegovem vertu nenavadno polno, in ko je prerajtal, koliko da mu je verglo sadje, kar ga je čez domače potrebe v prodaj dal, pokazalo se je, da je skupil za-nj ravno sto goldinarjev. Tako je poštenemu Krištofu Handel-nu Bog lepo plačal, kar mu je bil posodil s tem, da je stradajočim ljudem v svojo škodo kruh pekel v Jezusovem imenu; kolikanj veče plačilo mu je še le na unem svetu pripravil.

3. Zdaj imamo še eno posebno vpraševanje, in to je:

Ktere misli so posebno pripravne, da človeka odvračujejo od krivice in poškodovanja bližnjega na njegovem premoženju in njegovih pravicah, in da ga napeljujejo in priganjajo k povračilu in odškodovanju?

Od krivice in poškodovanja bližnjega na njegovem premoženju in na njegovih pravicah nas odvračujejo sosebno misli na žalostne naslede takih krivic in takega poškodovanja. Taki žalostni nasledi pa so trojne verste, in sicer

I. žalostni nasledi, ki iz takih krivic in poškodovanja tujega blaga izvirajo za poškodovanega bližnjega,

II. žalostni nasledi za vso deržavo, in

III. žalostni nasledi, ki zadevajo tudi krivičnika samega.

I. Krivica in poškodovanje tujega blaga marsikterikrat prav veliko hudega naredi poškodovanemu bližnjemu, ter ga pripravi a) v nejevoljo in žalost, pripravi b) v marsikak greh, in c) marsikterikrat v revščino in pomanjkanje ali še clo v prezgodnjo smert.

a) Nahajajo se sicer res nekteri ljudje, kteri si serca preveč ne vznemirjajo in ne žalijo, če jim tudi kdo kako krivico stori, ter jih ali okrade, ali ogoljufa, ali kako drugač poškoduje; toda taki ljudje so le redko sejani. Človeška natora je po pervem grehu oslabela; ravno zato je le malo zares poterpežljivih ljudi, nasproti pa silo veliko nepoterpežljivih ljudi, ki so nejevoljni in žalostni, kedar jim kdo kako krivico stori, in nekterim storjena krivica clo tolikanj zamerzí, da si jo kratko in malo ne morejo iz glave spraviti, da jim je zavoljo nje vsako delo in opravilo opelinjeno in vse življenje vžaljeno. Bi li mar hotel ti, ljubi kristjan! zavoljo nekterih krivičnih krajcarjev svojemu bližnjemu toliko žalost narediti in si njegovo žalost na svojo vest navaliti? Jaz bi že ne hotel tega storiti!

b) Zraven tega, da krivičnik svojemu bližnjemu škodo naredi na njegovem premoženju, mu utegne ob enem še vse večo škodo narediti na njegovi duši, če namreč poškodovani bližnji pade v ta ali uni greh zavoljo storjene krivice, kar se le rado prav dostikrat zgodi. Saj sami veste, kako rada človeka huda jeza prime, kedar zapazi, da mu je kdo kaj zmaknil ali da ga je kdo kaj prevaril in ogoljufal, in kako da v hudi jezi krivičnika preklinja in izdaja; kolikokrat da na tega ali unega natolcuje in ga po krivem sodi; in kako da včasih clo nad božjo pravičnostjo mermra, ker Bog ni na mestu krivičnika strahoval! Poglejte, koliko škodo utegnejo krivičniki s svojimi krivicami narediti bližnjemu ne le na njegovem premoženju, ampak tudi na njegovi duši, kedar ga s svojimi krivicami pripravijo v tolike in tako strašne grehe!

c) Krivičnik pripravi poškodovanega bližnjega marsikterikrat tudi v revščino in pomanjkanje in prezgodnjo smert. Velikokrat že se je zgodilo, da so roparji in tatje nektero družinjo ob vse pripravili; ali da so goljufi in oderniki uboge vidove in sirote in druge reveže odirali do zadnjega vinarja; da so krivičniki in zatiravci ljudem vzeli ne le pohištvo in nepremakljivo blago, ampak še clo obleko iz života; da so požigavci sto in sto ljudi pripravili ob stanovanje, živež in obleko i. t. d. Veliko ljudi je zavoljo krivic, ki so jih

morali preterpeti, obolelo in šlo prezgodaj pod zemljo, in niso svojim nepreskerbljenim otročičem ničesa drugega zapustili razun podertij in dolgov, in revščine in siroščine. Mnogim in mnogim ljudem so roparji in tatje že tudi življenje vzeli, da so tem lagleji doprinesli svoj rop in svojo tatvino. — O kako strašno bodo vse te krivice težile dušo krivičnikov, ter jo izročevale sodbi nepreprosljive božje pravice!

II. Krivičniki pa ne pripravljajo v nesrečo le samo posameznih ljudi ali posameznih družinj, ampak škodo narejajo tudi vsi človeški družbi, ker a) s svojimi krivicami zaupanje spodkopavajo med ljudmi, b) razdirajo človeško družbo, in so c) krivi, da propadejo celi narodi.

a) Krivičniki spodkopavajo s svojimi krivicami potrebno zaupanje med ljudmi. — Človek dela, orje in seje, sadi in gospodari, ker ima zaupanje in se terdno zanaša, da mu bo njegov pridelek in zaslužek na varnem ostal, in da mu ne bo ukraden ali poškodovan Ko bi naprej vedel, da mu bo kdo drugi pobral to, kar bo pridelal, bi gotovo ne hotel delati, bi nobene njive ne oral in ne obsejal, bi nobenega drevesa ne vsadil, si nič ne privaroval in prihranil. Zaupanje tedaj, da mu bo premoženje na varnem ostalo, je nagib, ki človeka nagiba in priganja k delavnosti, modri gospodarnosti in prihranljivosti. Tat pa, goljuf, odertnik in drugi krivičniki razdirajo to zaupanje med ljudmi in ga pokončajo, ker ljudem po krivici otemljejo in sebi prilastujejo sad njihove pridnosti in delavnosti. In več ko je tatov, goljufov, odertnikov in krivičnikov, tem bolj se zgublja zaupanje in tem manj varno je premoženje. In ko bi nobenega zaupanja več med ljudmi ne bilo, in ko bi premoženje nič več varno ne bilo, bi človeška družba ne mogla več obstati. Krivičniki so tedaj krivi, da

b) razpada človeška družba; zakaj ko bi vsak človek le sam na sebe gledal in na svoj lastni dobiček, in bi zavoljo lastnega dobička kar brez vsega strahu in brez vse skerbi drugim ljudem ropal in kradel in jih goljufal in poškodoval, mora se — hočeš ali nočeš — raztergati vez, ktera na-

vezuje človeka na človeka in vzderžuje človeško družbo. Ko bi kak ud našega telesa zamogel zdravje in moč sosednega uda nase potegniti, bi pri tem vse telo obolelo, škodo terpelo, in šlo po zlem. Ravno tako bi morala propasti vsa človeška družba, ko bi človek ves dobiček svojega bližnjega le na-se vlekel, in sebi prilastil, kar in kolikor bi le mogel. — Ravno zato so pa tudi pravici in človeški družbi najnevarniši tisti ljudje (kterim pravijo komunisti, to je občuhi), ki terdijo, da posamezni človek nima pravice do posameznega dela pozemljiškega blaga in premoženja, ampak vsi ljudje imajo pravico do vsega blaga vesoljnega sveta, in torej zahtevajo, da bi se moglo vse blago enakomerno razdeliti med vse ljudi. Kako napčno in neumno da je to zahtevanje, bote kar naglo spoznali, ako premislite, da bi se po taki razdelitvi poderl ves red, kterega je neskončno modra previdnost božja v ozir časnega blaga ustanovila med ljudmi; na dalje bi se v nič djale vse postave v ozir pravice, ktere so že na tisuče let imele veljavo med ljudmi. In če bi na vse to tudi ne gledali, vprašujem le: Kdo bi nek zamogel vse blago enakomerno razdeliti med vse? To pač nobenemu človeku ni mogoče! Vzamimo pa, da bi se ta nemogoča razdelitev vendar-le zveršila, kako dolgo bi pa trajala? To vam že pamet pripoveduje, da bi varčen človek varoval svoj del in si ga s pridnostjo iskal še pomnožiti; zapravljivec bi ga pa zapravil in ponidoma pognal. Kaj pa po tem? Bota mar varčni in zapravljivi človek spet delila, ter delila in delila, dokler obadva ne bota nič več imela? Kdo bi bil pa pri tem na zgubi in kdo na dobičku? Ali bi ne bil pri tem zapravljivec na dobičku, priden in delaven človek pa na škodi? Kdo bi pa med tako družbo še voljo imel, da bi delal, da bi varoval, da bi skerbel za-se in za svojo družinjo? Jenjala bi vsa delavnost, jenjala vsa pridnost, jenjal bi ves red. In ravno zato so

c) kriviční ki marsikterikrat krivi, da propadajo celi narodi. — „Vladarstvo se prenaša od naroda do naroda zavoljo nepravic in krivic in obrekovanja in mnogih zvijač“, govorí sam sveti Duh v svetem pismu. (Sir. 10, 8.) Kje so zdaj nekdajne kraljestva mogočnih Babiloncev, Medijanov, Per-

zijanov, Gerkov in Rimljanov? Ni jih več, in že so preminule stoletja in stoletja, odkar je prišla njih zemlja drugim narodom v last, in to sosebno zato, ker so bile na krivico vstanovljene, in s krivico vzderževane in razširjevane. Prekletstvo pravičnega Boga jih je popihalo iz zemlje, kakor vihar popiha iz ceste prah. In če dandanes kralji in cesarji drugim vladarjem otemljejo dežele, odbila bo tudi njihovemu vladanju poprej ali pozneje ura, in bo vladarstvo njim odvzeto in drugim dano. Krivica je tedaj kriva, da poginejo celi narodi, propadejo cele kraljestva, ker jih neskončno sveti in pravični Bog večidel kaznuje s tim, da se taki narodi pokončajo sami ob sebi.

III. Kaj pa krivično blago prinese posameznemu človeku?

Ne prinese mu ne sreče ne blagoslova božjega, ampak le a) nesrečo in prekletstvo, b) vedni dušni nepokoj, c) marsikterikrat osramotenje in kaznovanje že na tem svetu, in na zadnje d) nesrečen konec in večno pogubljenje.

a) Tuje blago, po krivici pridobljeno malokdaj kaj pomaga, večidel je le nerodovitno, ter brez teka in brez vspeha, ker mu manjka blagoslova božjega. Da je to res, že pregovor poterdi, ki pravi: „En sam krivičen vinar sne deset pravičnih“, in spričuje sveto pismo, rekoč: „Kdor krivico seje, bo nesrečo žel.“ (Pregov. 22, 8.) „Kdor si hišo s tujim blagom zida, ta si kamnje nabira za svoj grob (pogin).“ (Sir. 21, 9.) „Premoženje krivičnih vsahne kakor potok, in se pozgubí kakor velik grom v dežju.“ (Sir. 40, 13.) „Gorje njemu, kdor grabi, kar ni njegovega! Kako dolgo? On si grabi gosto blato . . . Gorje, kdor iz lakomnosti krivično blago grabi svoji hiši!“ (Habak. 2, 6. 9.)—Sveti cerkveni učeniki krivično blago primerjajo tistim sedmim meršavim kravam, ktere je kralj Farao vidil v spanju, da so prišle iz reke Nil, in so požerle sedem debelih krav, pa se niso svoj pot nič odebelile. (I. Moz. 41, 18—21.) — Da krivično blago teka nima, nam spričujejo mnogi svetopisemski zgledi. Tatinski Ahan je bil z ukradenim blagom vred pokončan, ter najpoprej s kamnjem

pobit, in potem v ognju sežgan. (Joz. 7, 25.) — Lakomni in goljufni Giezi je gobov postal. (IV. Kralj. 5, 27.) — Kralj Ahab si je po krivičnem potu prilastil Nabotov vinograd, in je storil nesrečen konec. (III. Kralj. 21, : 22, 34. 35.) — Nesrečni Judež je Jezusa izdal za trideset srebernikov, pa jih ni užival, ampak je obupal, se obesil, in samemu sebi življenje končal. (Mat. 27, 5. Ap. dj. 1, 18.)

Vsakdanja skušnja tudi poterduje resnico, da krivično blago teka nima. Večkrat že se je zgodilo, da so tistemu, kteri je tuje blago nase spravljal, domači ropali in kradli: otemala mu je žena, ki je veliko premoženja skrivaje zapravila; — otemali so mu sinovi, ter mu jemali ali denar, ali zernje in drugo blago, ter ga prodajali in zapravljali; — otemale so mu hčere, ter si nečimurne oblačila omišljevale. — Tudi zgledov nam ne manjka, ki spričujejo to resnico, ter učijo, da krivično blago teka nima. Zmed sto drugih le enega. Neki sosed je bil od svojih mladih dni ves skerben in varčen, kar bi napačno ne bilo; bil pa tudi skop, kar prav ni bilo. Od koder koli je prišel, vselej je kaj seboj prinesel ali na rami, ali v roci, ali v nedarjih ali v žepu: zdaj iglo, zdaj kak žebelj, zdaj kako orodje — bodi si leseno toporišče. Kar je staknil na polju, na cesti, ali kje drugej, da le ni bilo pod ključem in pod krovom, je že moralo ž njim. Vse kašče, vsi kleti in vse shrambe so bile polne blaga; kar bi si bil le zmislil, si našel tam. Sosed je umerl, blago pa sinu zapustil. Ali blago teka ni imelo. Kar sta le koli počela sin in sinaha, se jima ne izide po sreči. V petih letih sta zapravila vse, kar je oče v petdesetih trudoma nabral. Sosedje, viditi lep stan ves razdjan in strehe na kup visele, so djali: „Kaj bi rekel naš rajni sosed, ko bi zdaj vstal, in bi prašal, kam je šlo toliko lepih reči?“ Kaj bi rekel, ne vem, pa sveto pismo namesto njega odgovorí: „Krivično blago, velí Bog, bom jaz na dan svoje jeze razgnal, kakor piš razžene cestni prah.“

Poprej sem vam skazoval, da krivično blago večidel dosti ne zaleže krivičniku. Ta prigodba pa vam je pokazala, da je krivičnik krivično blago sicer v posesti imel do svoje smerti, le sinu njegovemu nič zaleglo ni; toda kaj pomaga krivič-

niku krivično blago, če se mu tudi pred smertjo ne razkadi, ko ga pa

b) v miru ne vživa, ampak mu vedni dušni nepokoj prizadeva. Krivičnik namreč, ker je sam krivičen, ima tudi vse druge ljudi za krivične; torej nikomur ne zaupa, in je v vednem strahu, da bo okraden ali oropan. Zraven tega mu nepokoj dela tudi še vedna skerb, da bi na dan ne prišle njegove krivice, in da bi zavoljo njih v kazen ne prišel. Pri tem tudi vest ne molči, ampak vedno kriči, da mora povernjeno biti tuje blago; ako ne, bo krivičnik zapadel ne le deželski oblasti, ampak tudi božji pravici unod groba.

c) In kazen tudi res hodi včasih krivíci kar za petami. Deželska gosposka krivičnika zasači in tudi strahuje, kakor si zasluži. In krivičniku pride zdaj osramotenje v del, in zapor in ječa morda na veliko let. — Pa ne le deželska, ampak tudi božja pravica včasih že na tem svetu krivičnika strahuje. Enkrat so se bili namenili trije tatovi, da bodo okradli neko bogato cerkvico, posvečeno svetemu Florjanu. Ker so bile vrata terdo zaperte, in jih od zunaj odpreti ne morejo, zleze eden hudobnežev na streho, ter se od ondot v cerkev splazi, da bi od znotraj vrata odperl. Kedar pa po kotih prestikuje in išče orodja, da bi ž njim vrata iz tečajev vzdignil ali pa ključavnico razklenil, bilo mu je, kakor bi sveti Florjan na podobi vedno za njim šel s presunljivim, svarivnim pogledom. Začne ga strah spreletavati, ter gre in pove tovaršema, kaj in kako. „Pokrij podobo s kakim pertom, in potem Florjan gotovo ne bo več v tebe vpiral svojih oči“, reče eden zunaj stoječih tatinskih pajdašev. Uni vboga, podobo zagerne, vrata razbije in cerkvico oropajo. Ali glej, kar naglo jih doteče božja pravica. Tisti hudobnež, ki je svetoval podobo zagerniti, je ne dalječ od cerkvice zdivjal, kakor stekel pes, in mahoma poginil. Drugi zmed tolovajev pade s konjem vred v Donavo, in vtone. Tretjega je nesrečen konec njegovih pajdašev tako

močno prestrašil in pretresel, da je sam v se šel, in resnično pokoro delal. — Tako tedaj deželska in božja pravica krivičnika strahujete marsikterikrat že na tem svetu.

d) Kaj pa je vse časno strahovanje proti nesrečni smerti in večnemu pogubljenju unod groba! In nesrečna smert in večno pogubljenje je delež krivičnikov. Nabirali so si krivičniki denar in drugo blago s tatvino, goljufijo, odertijo in drugimi krivicami, in zdaj morajo vse zapustiti. Hudo je ob smertni uri že človeku, ki more zapustiti svoje pošteno pridobljeno blago; kolikanj hujša in težavniša pa si je še le krivičniku ločitev od krivičnega blaga, tem hujša in tem težavniša deloma zato, ker je krivičnik vse bolj zamaknjen in navezan na časno blago, deloma pa tudi zato, ker se mu na zadnjo uro vest tem bolj prebudí, tem hujši ga peče in skli, in k vsemu temu pritisne še strah pred nesrečno večnostjo. Krivičnik bi si sicer še zamogel vest potolažiti in si strah pred večnostjo zmanjšati, ko bi se resnično spreobernil, ter storil pravo pokoro in povernil, kolikor bi mogel, tuje blago. Toda zakerhnjenemu in po vsem v posvetno zamaknjenemu sercu ni mar ne za to, ne za uno. In tedaj se ali kar naravnost brani svetih zakramentov, ter jih noče prejeti, ali pa jih prejme neradovoljno, le prisiljen, po nevrednem. Nek cerkven učenik nam pripoveduje od človeka, kteri si je bil s tatvino, goljufijo in odertijo nagrabil veliko premoženja, da je na smertni postelji naredil strašno poslednje sporocilo ali testament. Poklical je pisarja, ter mu rekel pisati tako-le: „Svoje telo izročam zemlji, iz ktere je vzeto; svojo dušo pa hudičem, ker je njihova lastnina.“ „Testament bo overžen“, so djali tisti, ki so okrog postelje stali, „kajti v glavi se mu meša, in ne ve, kaj govori“. „Ne mede se mi ne po glavi“, jih zaverne bolnik, „kajti prav dobro vem, kaj govorim. Pa to še ni vse, kar imam povedati. Piši tedaj: „Duša moja naj bo tedaj izdana hudičem, in tudi duša moje žene, mojih otrok, in mojega spovednika: Moja duša zato, ker sem si po krivici prilastil to, kar moje ni bilo; — duša moje žene zato, ker me je v krivice naganjala in silila iz tega namena, da je

zamogla se nečimurno nositi in samopašno živeti; — duše mojih otrok zato, ker sem zavoljo njih kradel in goljufal, da bi jih obogatel; — duša mojega spovednika pa zato, ker mi je odvezo dajal, akoravno nisem krivice popravljal, se resnično spokoril in poboljšal.“ In potem, ko je bil v strah vsem krivičnikom naredil to strašno sporočilo, je umerl. — Poglejte krivičnikom žalostni konec: nesrečno smert na tem svetu, večno gorje na unem svetu! Pač prav govori o tem sveti Avguštin: „Ako sodba brez usmiljenja čaka že tistega, kteri ni potrebnim revežem z lastnim premoženjem usmiljenja skazoval; kolikanj hujša sodba bo zadela še le tistega, ki je drugim otemal njihovo lastnino!“

4. Poglejte tukaj žalostne naslede krivice in poškodovanja ljudskega blaga! Koliko zla se ne izhaja iz takih krivic za krivičnika, za poškodovanega bližnjega in za vso človeško družbo! O da bi pač vsi, ki tuje blago v lasti imajo, ter vsi roparji, tatje, goljufi, odertniki in drugi krivičniki vse te žalostne naslede si k sercu gnali, in jih pridno premišljevali! Gotovo bi se potem spametovali, in bi gledali, kako da bi v okom prišli vsemu temu zlu, kar bi se zgodilo z resnično pokoro in z vestnim povračilom tujega blaga in natanjčnim popravljanjem storjene škode. In da se vse to tem lagleje in tem hitrejši zgodí, naj si na serce navežejo še te le mile Jezusove besede: „Kaj pomaga človeku, ako si tudi ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubí?“ (Mat. 16, 26.) Amen.

LXXIX. Keršanski nauk.

Od osme božje zapovedi. — Kaj prepoveduje osma božja zapoved? — Od krivega pričevanja in od krivične tožbe; — v čem obstoji? — ali je velik greh? — kako se popravlja?

1. V sedmi zapovedí nam Bog prepoveduje, svojega bližnjega kakor si bodi poškodovati na njegovem premoženju ali na njegovih pravicah; zapoveduje nam pa, vsakemu pustiti, kar je njegovega, in mu dati, kar mu gre. Vse to sem vam na široko in na dolgo razlagal v poprejšnih keršanskih naukih, in vam zadnjič poverh še pravil, da nas morajo od poškodovanja bližnjega na njegovem premoženju in na njegovih pravicah odvračevati sosebno žalostni nasledi, ki se iz takega poškodovanja izhajajo za krivičnika, za poškodovanega bližnjega, in za vso človeško družbo. — S tim je bil skončan nauk od sedme božje zapovedi.

2. Zdaj pa poslušajte, kaj pravi:

VIII. božja zapoved:

Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega.

Ljubi Bog je osmo zapoved dal zato, da nam ž njo varuje našo čast in naše dobro ime zoper tiste ljudi, kteri nam hočejo vzeti te drage dari. — Čast ali poštenje in dobro ime so nam pa tudi res drage, neprecenljive reči. Čast ali poštenje pa človek ima, ako drugi ljudje dobro od njega mislijo; in dobro ime ima, ako drugi ljudje lepo od njega govorijo. Čast je dobra misel, ki jo ljudje od kakega človeka imajo, ktero dobro misel si je v njih sercih obudil s svojim keršanskim djanjem in nehanjem. Človek, od kterega ljudje tako dobro misel imajo, vživa pri njih spoštovanje, kterega mu ob vsaki pripravni priložnosti tudi očitno na znanje dajejo. Dobro ime je dobro, hvalevredno spričevanje, kterega ljudje od kakega človeka z razločno besedo na znanje dajejo zavoljo njegovega keršanskega djanja in ravnanja. Imenujejo ga dobrega, poštenega človeka, govorijo s spoštovanjem od njegovih lepih, hvalevrednih lastnost, in s tim vzrokujejo in pomorejo, da ga tudi drugi ljudje tem bolj spoštujejo in ljubijo. Po tem takem nam že pomen besedi čast in dobro ime sam ob sebi na znanje daje, da čast in dobro ime res veliko ceno in vrednost imata.

Da čast in dobro ime veliko ceno in vrednost imata, se pa na dalje spozna tudi še iz tega-le: Človek, ki ima čast in dobro ime pri ljudeh, zamore tudi veliko dobrega storiti med ljudmi, ker mu ljudje zaupajo, ga radi poslušajo in vbogajo. Prerok Daniel je bil pri treh Babilonskih kraljih zaporedoma v časti in dobrem imenu, ravno zato mu je pa tudi mogoče bilo, zatreti naklepe svojih sovražnikov, in veliko pripomoči v blagor cele dežele in v spoznanje edinopravega Boga. Kdor pa ni v časti in na dobrem imenu pri ljudeh, bo le malo dobrega storil med ljudmi ali pa še clo nič ne, ker mu ljudje ne zaupajo.

Človek, ki je v časti in dobrem imenu, si pridobí dosti prijatlov, kteri mu v sili in nevarnosti na pomoč prihitijo; nasproti pa tistega, ki ni v časti in nima dobrega imena, ljudje le radi zapustijo, ali pa ga še clo globokejši v nesrečo potisnejo.

Človeka, ki je v časti in na dobrem imenu, še clo po njegovi smerti ljudje spoštujejo in lepo od njega govorijo, ko so njegove kosti že davno prekopane. Čast in dobro ime tedaj res veliko ceno in vrednost imata, kar tudi sveto pismo poterdi, ki pravi: „Dobro ime je boljše, kakor obilno bogastvo; v čislih biti boljši kakor zlato in srebro.“ (Pregov. 22, 1.) „Skerbi si za dobro ime, zakaj to ti bo dalje ostalo kakor tisuč dragih in velikih zakladov. Dnevi dobrega življenja imajo (svojo določeno) število, dobro ime pa ostane vekomej.“ (Sir. 41, 15. 16.)

Ker pa čast ali poštenje in dobro ime toliko ceno in vrednost ima, ne moremo Boga nikoli zadosti zahvaliti, da nam varuje pred strupenimi jeziki hudobnih ljudi ta dragi dar s posebno zapovedjo. Osma zapoved božja namreč nam varuje čast in dobro ime od ene strani s tem, da prepoveduje vse, kar bi nam utegnilo čast in dobro ime ali poškodovati ali pa še clo vzeti; od druge strani pa s tim, da zapoveduje vse, kar nam zamore dragi dar poskerbeti in ohraniti.

3. Premislimo tedaj najpoprej:

Kaj nam Bog v osmi zapovedi prepoveduje?

V osmi zapovedi nam Bog prepoveduje lagati in škodo delati bližnjemu na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu.

Da to reč do dobrega razložimo, nam je treba govoriti najpoprej od laži, in potem od poškodovanja bližnjega na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu.

Kaj se pravi lagati?

Lagati se pravi vedoma govoriti kaj takega, kar res ni, ali drugači govoriti, kakor kdo misli. Razloček pa se tukaj dela, ali kdo pred gosposko, pred sodnikom to dela ali pa ne pred sodnikom. Ako kdo laže pred sodnikom, ter zoper resnico govorí, kedar je pred gosposko poklican na kako pričevanje, se imenuje njegova pregreha krivo pričevanje. Ako pa sam gre pred sodnika tožit svojega bližnjega in to ni res, kar ondi od njega hudega pripoveduje in česar ga obdolžuje, se njegova pregreha krivična tožba imenuje.

Ako pa kdo ne laže pred sodnikom, ampak le pred drugimi ljudmi, se njegova pregreha imenuje ali laž v posebnem pomenu, ali hinavščina, ali pa prilizovanje. Laží v posebnem pomenu je kriv, kdor vedoma govorí, kar ni res s tem namenom, da bi bližnjega v zmoto pripravil. S hinavščino se zadolží, ako se tako zaderží, da je njegovo unanje obnašanje vse drugačno, kakor pa njegovo serce. S prilizovanjem pa se pregreší, kdor z besedo in djanjem ob enem bližnjega v zmoto pripravlja, ter mu več časti in hvale daje, kakor jo zasluži. — Vsaktero teh pregreh vam bom zdaj posebej in bolj na drobno razložil.

4. Naj poprej bomo govorili:

I. Od krivega pričevanja in od krivične tožbe.

Kaj pa je krivo pričevanje in kaj je krivična tožba? ali z drugo besedo: Kaj se pravi po krivem pričati? in kaj se pravi krivično tožiti?

Pričati se pravi: poterditi ali povedati pred gosposko ali sodnikom, kar smo sami videli ali pa po drugih zvedeli. Po pravici priča tisti, kteri kako reč ravno tako pove in poterdi, kakor jo je res vidil ali slišal. Po krivem priča tisti, kteri dobro ve, da to, kar pove in poterdi, ni res. Krivo bi pričal tudi tisti, kteri bi za terdno poterdil, da je to res, kar

pravi; pa bi vendar le za gotovo ne vedel, ali je res ali ne. In po krivem bi pričal clo tisti, kteri bi dvomil, ali je to, kar terdi, res ali ni res; in če bi tudi res bilo to, kar terdi; taki človek bi namreč po krivem pričal s svojo voljo, ker bi bil mogel v takem primerleju povedati, da prav ne ve, nikakor pa ne kar naravnost terditi za resnično, kar bi se mu le dozdevalo, da je resnično. — Resnico pričati pred gosposko ali pred sodnikom je vsakdo dolžen, kedar je vprašan, naj mu je na prisego dano ali pa ne, ker vsakdo je dolžen skerbeti za blagor in prid svojega bližnjega. Sveto pismo pravi: „Prisodite (pravico) ubogemu in siroti; nizkega in reveža opravičujte. Rešite reveža, in ubogega iztergajte grešniku iz rok.“ (Ps. 81, 3. 4.) — Bog je ravno zato postavil sodnike, da poravnajo prepire, ki vstajajo med ljudmi, in pravico spoznavajo tistemu, ki prav ima. Da pa pravde in prepire med ljudmi po pravici razsoditi zamorejo, imajo oblast, predse poklicati take ljudi, ki za kako reč, zavoljo ktere se ljudje pravdajo in prepirajo, dobro vedo, kako in pri čem da je, da v ozir tiste reči resnici spričevanje dajejo. In taki ljudje, ki so na pričevanje poklicani, so dolžni, vse po svoji vesti resnično povedati, karkoli jih sodnik vprašuje. Če pa pred gosposko in pred sodnikom resnice ne govorijo, s tim po krivem pričajo, ter se s krivim pričevanjem zlo pregrešijo zoper Boga, zoper sodnika, zoper nedolžnega in zoper zadolženega bližnjega. — Kriva priča se pregreši zoper Boga, ker s krivim pričevanjem zaničuje njega, večno Resnico in začetnika vse resnice, ga zaničuje še tem hujši, ako clo s prisego poterdi svoje krivo pričevanje. — Kriva priča se pregreši zoper sodnika, ter ga goljufa in pripravi v to, da stori krivično sodbo, ter nedolžnega kaznuje, krivičnika pa brez kazni pusti. — Kriva priča se pregreši zoper svojega nedolžnega brata, zoper kterega krivo pričuje, ter mu s krivim pričevanjem vzame čast in dobro ime, premoženje ali pa še clo življenje. — Kriva priča se pregreši tudi zoper zadolženega, ker mu pomaga, da po krivem pravdo dobi, ali da odide kazni, ktere je vreden in potreben, kar ga v škodo njegove duše le še bolj prederznega stori, da po tem še bolj brez skerbi pregrešno živi in krivico

dela, ker si upanje dela, da bo tudi posihmalo ravno tako srečno kazni odšel.

Ker so sodniki postavljeni zato, da poravnajo pravde in prepire med ljudmi, in pravico spoznavajo tistim, kterim pravica gre, se samo po sebi umeva, da se zamore pri deželski gosposki ali pred sodnikom oglasiti vsakdo, kteremu se kaka krivica godi, ter na znanje dati, kdo da mu dela krivico in kako da mu jo dela. Krivičnika pred gosposko zatožiti, in pri sodniku pravice iskati, kedar se človeku velika sila godi, in ne more po drugem potu do pravice priti, ni napačno, da le človek pri tem keršanske ljubezni v nemar ne spusti. — Ali gorje človeku, kteri bi se dal od sovražtva zapeljati ali od kake druge hude strasti premotiti, da bi šel, in po krivem zatožil na sodbi svojega nedolžnega bližnjega. Njegova hudobija, ki se krivična tožba imenuje, je tem veča, tem hujše reči ko svojega bližnjega pred sodnikom obdolží, in tem veča škoda ko se bližnjemu izhaja iz take krivične tožbe.

Krivega pričevanja in krivične tožbe pa niso krivi le samo tisti sovražljivi tožniki, ki svojega bližnjega pred sodbo tožarijo, akoravno vedo, da se njihova tožba na pravico in resnico ne opira; tudi ne le samo tiste priče, ktere se dajo ali z denarjem ali z obljubami preslepiti, ali pa kteri zavoljo prijaznosti do kakega človeka ali iz strahu pred kakim človekom zoper svojega bližnjega po krivem pričajo: ampak tudi

lakomni zavetniki ali pravdosredniki, ki krivične pravde sprejemajo, in si prizadevajo z zvijačami sodnika preslepiti in krivično pravdo dobiti;

krivični sodniki, kteri kake pravde nalašč nočejo do dobrega preiskati, ali pa se dajo po enem ali drugem potu podmititi ali podkupiti, da naredijo tako razsodbo, ktera je postavam in njihovemu prepričanju kar naravnost nasproti; in na zadnje tudi še

vsi tisti, kteri so ali od deželske gosposke ali od drugih predpostavljenih za kako reč vprašani, pa resnice ne povedo, ali pa jo le na pol povedo; ravno tako tisti, ki pisane spričevanja narejajo, ali druge naznanila in sporočila pišejo, pa se

resnice ne deržijo; enako tudi tisti, ki koga drugega napravijo, ali mu svetujejo, ali plačilo obetajo, ali mu žugajo, da potlej po krivem priča.

5. Ali je krivo pričevanje in krivična tožba velik greh?

To se ve, da je krivo pričevanje pri gosposki in krivična tožba velik greh, in tem veči in tem strašnejši je greh, ako je s krivim pričevanjem in s krivično tožbo sklenjena clo prisega. Porok tega so nam a) razločne besede svetega pisma, b) očitne kazni, s kakoršnimi je Bog marsikterikrat že na tem svetu kaznoval te dve pregrehi, in c) škoda, ktera se po teh pregrehah godi poškodovavcu in poškodovanemu.

a) Da je krivo pričevanje pri gosposki in krivična tožba velik greh, nam naznanjajo razločne svetopisemske besede. Sveto pismo pravi: „Šest rečí je, ki jih Gospod sovraži, sedmo pa studi njegova duša“: in med temi Gospodu tolikanj zopernimi rečmi je: „Kriva priča, ki lažnjivo govorí:“ (Pregov. 6, 16. 19.) — Krive priče in krivične tožnike imenuje sveto pismo hudičeve otroke (III. Kralj. 21, 13.). Te besede nam na znanje dajejo, da Bog take ljudi sovraži ravno tako kakor samo hudobo, ker se zoper resnico vzdigujejo ravno tako, kakor hudi duh sam; Bog pa, ki je večna resnica, tudi le resnico ljubi.

Na dalje sveto pismo tudi kar naravnost kazni in strahovanja napoveduje krivemu pričevanju in krivičnim tožbam, ter pravi: „Kriva priča ne bo brez kazni, in kdor govorí laži, ne bo ubežal (sodbi božji).“ (Pregov. 19, 5.) „Lažnjiva priča bo poginila.“ (Pregov. 21, 29.) — In po Mozesu (V. 21, 16—21.) je zapovedal Bog tistega, kteri bi po krivem pričal ali po krivem tožil svojega bližnjega, kaznovati z ravno tisto kaznijo, ktero bi bil moral preterpeti tisti, zoper kterega se je po krivem pričalo ali kteri je bil po krivem zatožen, ko bi bilo resnično tisto pričevanje in pravična tista tožba. Tako-le namreč govorí Gospod Bog: „Ako se vzdigne lažnjiva priča zoper človeka, ter ga dolži pregrehe, naj stopita oba, ki imata

tožbo, pred Gospoda, vpričo duhovnov in sodnikov, ki bodo tiste dni. In ko bodo prav skerbno preiskali, in našli, da je lažnjiva priča laž govorila zoper svojega brata, naj mu storijo, kakor je on mislil storiti svojemu bratu, in tako spravi hudo zmed sebe; da drugi slišijo in se bojijo, in da se nikdar ne prederznejo, kaj takega storiti. Ne usmili se ga, temveč tirjaj dušo za dušo, oko za oko, zob za zob, roko za roko, nogo za nogo.“ — Vse te svetopisemske besede nam zadosti glasno in razločno pripovedujejo, da je krivo pričevanje in krivična tožba velik greh pred Bogom.

Ravno to resnico nam pa poterdijo

b) tudi očitne kazni, s kakoršnimi je Bog dostikrat že na tem svetu strahoval to pregreho.—Jecabela, žena kralja Ahaba, da bi Ahab v last dobil vinograd Nabotov, kterega je želel, je dvoje prič z denarji podkupila, da ste po krivem pričale, da je Nabot kralja preklinjal. Nabot je bil na to s kamnjem posut, kakor je velevala postava, in vinograd njegov je padel kralju v last. Prerok Elija je pa v božjem imenu kralju oznanil, da ravno na tem mestu, kterega je po krivici dobila, bodo Jecabelo psi raztergali in požerli, kar se je tudi res zgodilo nekoliko let pozneje. (III. Kralj. 21.) — Dva nesramna sodnika sta po krivem pričala zoper nedolžno Suzano, in pravični kazni nista odšla, ker sta bila s kamnjem pobita. (Daniel 12.) — Judje so po krivem pričali zoper nedolžnega Jezusa, in kako strašno se jim je vtepalo to krivo pričevanje tiste dni, od kterih Jezus solznim očesom govori, rekoč: „Prišli bodo dnevi nad te (nad Jeruzalem namreč in njegove prebivavce), in tvoji sovražniki te bodo obdali z zasipom, in te bodo oblegli in stiskali od vseh strani; in bodo v tla pomandrali tebe in tvoje otroke v tebi, in ne bodo pustili v tebi kamna na kamnu, zato ker nisi spoznalo časa svojega obiskovanja.“ (Luk. 19, 43. 44.)— Sveti Narcis, Jeruzalemski škof, je terdo na pete stopal sleherni pregrehi, in je ojstro strahoval vsako hudobijo; ravno zavoljo tega ga nekteri hudobneži niso mogli terpeti. Da bi se torej nad njim znosili, gredo in ga tožijo, ter obdolžijo nekega silo velikega greha. Da bi svojo tožbo podperl in poterdil, je rekel eden zmed tožnikov: „Ako škof ni te hudobije kriv,

naj me Bog živega sožge.“ Drugi je djal: „Ako ni res, kar pravim, naj me Bog udari z najhujšo boleznijo!“ In tretji je rekel: „Ako resnice ne govorim, naj oslepim!“ Ljudje, ki so svetega Narcisa poznali, niso verjeli temu krivemu pričevanju; pobožni škof pa vendar-le po takem hudem obdolženju ni hotel več ostati na škofijskem sedežu, marveč se je v puščavo umaknil in je natihoma živel v puščavi. Krive priče pa tudi niso odšle božji pravlci. V hišo pervega po noči strela udari, hiša se vname, in hudobnež je zgorel v njej z vso svojo družinjo. Drugi je gobov postal; spuhnile so se mu po vsem životu gerde oskrumbe; pri živem telesu je gnjil. Tretji, videti, kako hudo se je Bog nad unima dvema zmaščeval, je sam v se šel, ter krivo pričevanje očitno spoznal, zraven tega pa tudi svojo pregreho tako dolgo objokoval, da je oslepel.

Fausta, žena cesarja Konštantina, je svojega pasterka Krišpa po krivem tožila, da jo zalezuje in da ni varna pred njim. Nad tem se cesar tako razserdí, da Krišpa umorí. Ko pa čez nekoliko let cesar zve, da je Fausta po krivem pričala zoper Krišpa, jo ukaže utopiti.

Pred več kot pet sto leti živela sta v neki vasi Brabantskega vojvodstva dva poštena zakonska človeka. Imela sta edino hčerko, Marija po imenu. Deklica je bila prav pobožna, in je sklenila, popolnoma odpovedati se svetu, in le Bogu živeti. To je bilo tudi njenim staršem prav po volji, ter so še clo prigovarjali svoji hčerki, da bi stanovitno Bogu služila v sveti čistosti. Śla je tedaj v cerkev Matere božje, in ondi je pred Marijno podobo zavezala se z obljubo vednega devištva in radovoljnega ubožtva. Prigodilo se je pa, da se je neki človek va-njo zagledal; bila je namreč silno lepa. Deklica se prestraši, ko jej razodene svoje slabe namene, ter mu naravnost pove, da v tako hudo reč nikdar ne bo dovolila, ker je Bogu in Materi božji obljubila, da bo v vednem devištvu živela. Toda uni hudobnež ne miruje, in ker vidi, da z lepimi besedami nič ne opravi, poskuša deklico premotiti s tim, da jo pripravi v stisko in strah. In iz tega namena se splazi v tisto hišo, v kteri je Marija po navadi dobivala svojo hrano, zmakne ondi sreberno kupico, in jo skrivši potakne v vrečo, ktero je

deklica seboj nosila. Med tem pa so uni ljudje sreberno kupico pogrešili. Iščejo in iščejo jo po vsi hiši, pa je ne najdejo. In zdaj gre malopridnež k Mariji, jo obdolži tatvine, vendar pa obeta, da bo molčal o tej reči, ako mu po volji stori, ter se mu vda. Marija osupne nad tem obdolženjem, in terdi stanovitno, da ni storila te hudobije. On pa prime njeno vrečo, in potegne kupico iz nje, ter žuga, da jo bo pri gosposki zatožil, ako v greh ne privoli. Ubogo deklico neizrečeno serce zabolí, pri vsem tem pa vendar le terdna ostane v dobrem, in pravi: „Tega, kar ti želiš, nikdar nikoli ne bom storila. Svojo čistost bom do smerti ohranila, in rajši bom po nedolžnem svoje življenje darovala, kakor da bi se tvojemu hudemu poželjenju vdala.“ Ko hudobnež vidi, da ne z lepo, ne s hudo nič ne opravi, se odpravi do sodnika, ter prinese seboj sreberno kupico in pove, da jo je Marija ukradla, in da jo je našel v njeni vreči. Na dalje jo obdolžuje, da je čarobnica, in da mu je naredila, da ne more ne jesti, ne piti in da nikjer nima miru in pokoja pred njo. Takrat pa so ljudje še terdno vero imeli v čarobnice in copernije, in so s smertjo kaznovali tiste, ki so bili zatoženi, da so čarobniki ali čarobnice. Sodnik iz pervega ni hotel verjeti tožniku, ker še nikdar nikoli nič hudega ni slišal od Marije. Ker pa tožnik kaže na sreberno kupico, se da sodnik vendar le premotiti v krivično sodbo. Marija je med tem svojim staršem potožila svojo stisko, pa tudi pristavila, da rajši življenje zgubi kakor pa devištvo. Starši jo tolažijo, da jo Bog in Marija ne bota zapustila. Še se pogovarjajo, kar prideta sodnik in tožnik, da bi Marijo v ječo odpeljala. Zastonj so bile vse prošnje žalostnih staršev, Marija mora v ječo in iz ječe pred sodbo. Na sodbi odkritoserčno pove, da je bila kupica res najdena v njeni vreči, da je pa ona vanjo ni djala, ampak da jej jo je mogel kdo drugi v vrečo podvreči. Tožnik pa sodnika opomni, da je zdaj sama obstala svoto hudobijo, ker pravi, da je bila kupica res v njeni vreči, in kako da išče zdaj zadolženje vreči na koga drugega. In po tadajnih ojstrih postavah je bila nedolžna deklica res v smert obsojena. Na morišče jo peljejo. Ko gredo ž njo memo cerkve Matere božje, je prav lepo prosila sodnika, naj bi jej dovolil, da bi smela še nekoliko moliti pred Marijno podobo. Ko dovoljenje dobi,

se verže ondi na kolena, in z bolečim sercem prosi pomoči Tolažnice žalostnih. Po tem moli za vse, kteri so krivi njene smerti. In na zadnje prosi, da bi jej Marija sprosila srečno zadnjo uro, in jej pomagala, da bi srečno prišla v večno življenje. Kedar je svojo molitev skončala, je bila rabeljnu izročena, da bi jej zvezal roke in noge, jej zavezal oči, in jo živo pokopal. Rabelj izkoplje grob dolg in širok po njeni velikosti. In ko grob izkoplje, jo vanj položí. Ker jo je pa za nedolžno imel in za pobožno, jo je prosil za njeno priprošnjo pri Bogu. Marija mu reče: „Prijatel! prosim Boga, da bi ti odpustil to, kar boš zdaj storil nad menoj, in da bi ti odpustil tudi vse tvoje grehe; iz serca odpustim pa tudi vsem tistim, ki so me le koli kdaj razžalili z besedo ali z djanjem, in jim bom odpuščenja prosila pri usmiljenem Bogu.“ Med tem je bil pripravljen ojstro špičast kol, da bi ga zabili skoz telo živo pokopane device, kakor je bila navada v tedajnem času. Krivični tožnik je poleg stal, in dasiravno so skoraj vsi drugi pričujoči ljudje na glas jokali, ko so vidili, da bo morala nedolžna devica po nedolžnem umreti, se vendar le njemu kar nič ne gane serce, ker mu ga je satan že popolnoma zakerknil. Deklica je bila zdaj z zemljo zametena, kol je bil nastavljen na njen grob, in trije možje so ga s težkimi kladvi zabijali v zemljo in skoz zemljo njeno telo s toliko silo, da so dalječ na okrog odmevali udarci. Nedolžna deklica je morala tedaj po nedolžnem umreti zavoljo krivične tožbe, in je šla naravnost v nebesa po zasluženo plačilo. Toda nikar ne mislite, da je Bog brez kazni pustil krivičnega tožnika. Še preden je morišče zapustil, ga je hudi duh obsedel. Po noči, ko je mislil zaspati, je začel grozovito razsajati in kričati. Groza je obšla vse, ki so na pomoč priheteli, ter ga videli v takem strašnem stanu. Zvezati so ga morali; pa tudi najmočnejše vezí so ga komaj obderžale, da jih ni potergal. Morali so ga zapreti v neko posebno kletko, in so ga le s silo primorali, da je povžil kako jed ali pijačo. Celih sedem let se je znašel v takem stanu, po mnogih božjih potih so ga vodili, pa vendar le ni bil rešen svojega terpljenja, dokler ni na grobu nedolžne Marije rešenja zadobil.

K tem kaznim privzamimo

c) še škodo, ktero po krivem pričevanju in po krivični tožbi terpi tisti, ki je po krivem tožen ali zoper kterega se po krivem priča, in tisti, ki po krivem toži in po krivem pričuje.

Kdo tega ne ve, kako močno da človeka serce zaboli, kedar kdo po krivem zoper njega pričuje ali pa ga po krivem toží! Kdo tega ne ve, da po takem krivem pričevanju in po taki krivični tožbi zgubi človek svoje poštenje, pa včasih tudi še premoženje! Kdo tega ne ve, kako da po takem krivem pričevanju in po takih krivičnih tožbah marsikteremu serce upade tako močno, da začne godernjati zoper božjo previdnost, preklinjevati in hudemu izdajati tistega človeka, ki je po krivem zoper njega pričeval in ga po krivem tožil! In kdo je kriv vsega tega in drugega zla? Ali mar ne tisti, ki je po krivem pričeval in po krivem tožil?

Kolika škoda pa se ne izteka iz krivega pričevanja in iz krivičnih tožb tudi za tistega, ki po krivem pričuje in po krivem tožari! Če ga tudi Bog že na tem svetu tako očitno ne udari, kakor je udaril une nesrečneže, ki sem jih poprej v misel vzel, se vtegne pa vendar le zgoditi, da na dan pride krivo pričevanje in krivična tožba, in za tem veliko osramotenje pred ljudmi, kazni pri gosposki in druge pokorila. In ko bi tudi vsega tega ne bilo, in bi tak človek deželski gosposki odšel, se vendar le božji ojstri pravici unod groba odtegnil ne bo. In pravični Bog se bo na unem svetu nad takim človekom tem hujši zmaščeval, tem bolj ko mu je prizanašal na tem svetu.

Če vse te reči resno prevdarjamo in dobro premislimo, se bomo kar lahko prepričali, da je krivo pričevanje pri gosposki in krivična tožba res velik greh pred Bogom.

6. Morebiti pa si kdo misli in pravi sam pri sebi: „Če s krivim pričevanjem bližnjemu pomagam, in mu s tem dobro storim, menda vendar to ne more biti tako slabo?“ Ali povem vam, da krivo pričati nikoli ni pripuščeno, ni pripuščeno niti zoper bližnjega, niti za bližnjega, ker je krivo lažnjivo pričevanje že samo ob sebi greh, in kar

greh zmerom prepovedano. Če tedaj bližnjemu po poštenem potu pomagati ne moremo, mu tudi s pregreho pomagati ne smemo. Tako uči sv. Avguštin, ter pravi: „Laž je greh, če tudi ž njo ljudem pomagamo.“

7. Ker je krivo pričevanje pri gosposki in krivična tožba tako velik greh, se že samo ob sebi umeva, da je treba za ta greh se ojstro pokoriti, ako hoče tak grešnik kdaj k Bogu priti, ki je večna resnica. — Kdor je tedaj ali sam po krivem pričal zoper svojega bližnjega ali ga po krivem zatožil, ali pa koga druzega najel in našuntal, da je to storil zoper nedolžnega bližnjega, je

a) dolžen, po velikosti svojega greha pokoriti se, ker je s svojim lažnjivim pričevanjem in s svojo krivično tožbo hudo razžalil Boga;

b) dolžen je popraviti krivo pričevanje in krivično tožbo, ter preklicati svojo laž, in tako poverniti bližnjemu poštenje in dobro ime, kterega mu je bil odvzel s krivim pričevanjem in s krivično tožbo;

c) dolžen je popraviti vso škodo, ktero je bližnjemu storil na njegovem premoženju s svojim lažnjivim pričevanjem in s svojo krivično tožbo.

Kako težavno pa je vse to storiti, in če tega ne stori, kedar mu je mogoče to storiti, mu greh ostane, če se ga tudi še tolikokrat spoveduje. Sama spoved brez popravljanja krivice z grehom storjene mu greha izbrisala ne bo. Greh mu bo ostal, in ga pogubil!

Zatoraj:

8. Ljubi kristjani! imejte vselej, kedar koli bote kaj pričevali, osmo zapoved božjo pred očmi, ki vam veleva, rekoč: „Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega!“ — Če na to pride, da morate svojega bližnjega tožiti, govorite resnico, clo nič ne pristavljajte, in nič ne zatajite, temveč povejte le tako, kakor je, ter vedite, da zraven pozemeljskih sodnikov imate še drugega nadzemeljskega, nebeškega Sodnika, namreč Boga,

pri čigar sodbi bote s krivico gotovo na zgubi, če tudi pri ljudeh in njihovi sodbi kak krivičen dobiček vlovite. — Če ste pa toženi, in od sodnika vprašani, kako da je s tisto rečjo, zavoljo ktere ste toženi, nikar resnice ne tajite, ampak kar naravnost spoznajte svoje zadolženje, in podverzite se sodbi sodnikovi in zasluženi kazni s spokornim duhom, da bote po takem potu kdaj milost zadobili pred božjim Sodnikom. — Če bote pa kterikrat za priče poklicani, govorite tako, kakor ste prepričani, da se je godilo s tisto rečjo, zavoljo ktere ste vprašani. Vsak naj gleda, da na tanjko po vesti resnico govorí, da nič ne pristavi, in da hujše ne pové, kakor je res; tudi naj se nikar ne opotavlja resnico govoriti tam, kjer je treba. Nikar naj ne govorí, da je videl, kar je le praviti slišal; in naj ne govorí, da je slišal od takih ljudí, na ktere se je zanesti, da so resnico govorili, akoravno jim morebiti vera ne gre. Nikar se nobeden ne daj zmotiti s prijaznostjo ali clo denarjem, da bi pričal zoper nedolžnega, ali da bi mu clo ne hotel pričati resnične reci iz strahu pred krivičnim. Ako bi bil pozabil ali se zmotil, kako okoljščino povedati in bi se pozneje spomnil, in bi imelo to nedolžnemu škodovati, naj berž popravi, da ne bo imel nič na svoji vesti. Ako je pa od sodnika vprašan zoper takega hudodelnika, kteremu gre za glavo, naj govorí le toliko, kolikor je vprašan. — Tako dajaj čast vsakdo Bogu in ljudem, da pravico dobí tisti, kteremu pravica gre. Amen.

LXXX. Keršanski nauk.

Od laži: — kolikera je? — Od laži v posebnem pomenu: — ali je greh? — kako se je varovati? — kako jo popravljati?

1. Začel sem vam razlagati v zadnjem keršanskem nauku osmo božjo zapoved. Slišali ste, da nam Bog v osmi zapovedi prepoveduje lagati in škodo delati bližnjemu na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu. Ako kdo pred gosposko kaj neresničnega govorí zoper svojega bližnjega, se njegova pregreha imenuje ali krivo pričevanje ali pa krivična tožba; ako pa kdo kaj neresničnega govorí, toda ne pred gosposko, se njegova pregreha zove laž. Od krivega pričevanja in od krivične tožbe sem zadnjič govoril, ter vam pravil, v čem da obstojí krivo pričevanje in krivična tožba, kako velik greh da je, in kaj da mora storiti tisti, ki je zoper bližnjega po krivem pričal ali ga po krivem tožil, ako hoče milost zadobiti pred pravičnim Bogom.

2. Danes pa bom imel keršanski nauk

II. Od laži.

Omenil sem že zadnjič, da laž v tem obstojí, da kdo vedoma in nalašč govorí kaj takega, kar res ni, s tim namenom, da bi bližnjega v zmoto pripravil.

Laži v sploh pa je človek lahko kriv po trojnem potu, ali:

A. S samo besedo, ali pa

B. z zaderžanjem, ali pa

C. z besedo in zaderžanjem, ter govorjenjem in djanjem ob enem.

Ako človek, vedoma in radovoljno kaj takega govorí, kar res ní, se njegova pregreha laž imenuje; sicer laž v posebnem pomenu. — Ako se človek nalašč tako zaderží, da je njegovo vunanje obnašanje vse drugačno, kakor je njegovo srce, si z hinavščino omadežuje svojo vest. — Ako pa kdo z besedo in djanjem ob enem bližnjega v zmoto pripravlja, je kriv pregrehe, ki jo prilizovanje zovemo. — Od vsake teh treh pregreh vam bom posebej kaj povedal.

3) Začel bom govoriti :

A) Od laží v posebnem pomenu.

Te pregrehe je tedaj kriv tisti, ki vedoma in nalašč kaj takega govorí, kar res ni, da s takim neresničnim govorjenjem v zmoto pripravi svojega bližnjega. Bistvo laži toraj v tem obstojí, da, kdo zoper svoje prepričanje govorí, ter drugači govorí, kakor misli, in sicer nalašč pripoveduje s tim namenom, da bi v zmoto pripravil svojega bližnjega. Ko bi postavim kdo vprašal kakega človeka, kolikor let da že ima, in bi ta človek dobro vedel, da je že 40 let star, pa bi vpraševavcu odgovoril, da šteje še le 30 let, bi se bil s takim odgovorom zlagal, in sicer zato, ker je dobro vedel, koliko da je star, pa je vendar le nalašč zamolčal 10 let, in je s tim neresničnim odgovorom v zmoto pripravil svojega bližnjega. Laž ima po tem takem svojo korenino v hudobiji človeškega serca. In ravno zato bi bil laží kriv tudi tisti človek, kteri bi za resnično pripovedoval kako tako reč, ktera je res resnična, pa je on v svojem sercu nima in ne spozna za resnično; zakaj tudi v tem primerleju tak človek drugači govorí, drugači pa misli. — Če pa kaka reč ni res, pa jo človek pripoveduje tako, kakor jo je on sam slišal pripovedovati, in kakor tudi on sam misli, da je res, ni to nobena laž, ker v tem primerleju človek ne govorí zoper svoje prepričanje, in nikogar ne misli v zmoto pripraviti. Nekdo, postavim, je slišal pripovedovati, da je pogorela ta ali una vas, ki pa vendar ni res pogorela, in zdaj gre, ter tudi on drugim pripoveduje, da je vas pogorela: ali mar tak človek laže? Ne laže ne, in sicer zato ne, ker tudi on sam misli, da je vas res pogorela, in

ker s tim pripovedovanjem nikogar ne misli v zmoto pripraviti. — Tudi tisti ne laže, ki se mu zareče in se v govorjenju prenagli in prehití, in ne misli ljudí premotiti. Tak človek ne laže, ampak se le zmóti; dolžen pa je vendar besedo popraviti, kakor hitro se svoje zmote zave, in previdi, da bi se vlegnila po tej zmoti komu kaka škoda pripetiti. Kdor misli popraviti in tudi res berž popravi, kar je lažnjivega govoril, ne more se mu očitovati, da laže, ker ne misli nikogar premotiti in goljufati. — Ravno tako ni laž tako govorjenje, od kterega vsak pameten človek kar naglo lehko previdi, da se ne sme vzeti v tistem pomenu, ki ga besede same ob sebi imajo, ampak v drugem pomenu. Vsak pameten človek namreč kar naglo lehko spozna, da se prilike in primere ali basni niso godile tako, kakor se pripovedujejo; ravno zato prilik in basen ne prištevamo lažem, marveč jih imamo še clo za prav zdaten pripomoček da zavijamo vanje to ali uno resnico, ta ali uni nauk. — Ne storiti, kar kdo obljubi, je ali laž ali pa ni laž. Kdor kaj obljubi, in takrat, kader obeta, voljo ima, da bo spolnil, kar obeta, ne laže, akoravno bi se pozneje skesal ali pa ne mogel storiti po svoji obljubi. Kdor pa drugači misli, kakor obeta, laže in greší. — Kdor sicer lažnjivo govori, pa se tako derží, da vsi lehko spoznajo, da resnice ne govorí, ne laže, ker nikogar ne misli v zmoto pripraviti. Pri vsem tem pa naj se vendar le vsakdo varuje tako delati, ker včasih prav lahko pri takem govorjenju bližen v kako zmoto pride ali v kako škodo. — Nasproti pa so lažniki tisti, ki popisujejo kako reč ali kakega človeka, pa mu s svojim popisovanjem dajejo tako podobo, kakoršno oni hočejo, ter sicer blizo resnice govorijo, zraven pa pridevljejo in odjamljejo, dokler človeku ne dajo take podobe, kakoršno mu želijo po svojem hudem in lažnjivem sercu. Taki ljudje so silo hudobni, nevarni in škodljivi lažniki, ki so enaki zvitim farizejem, kteri Jezusovih čudežev niso sicer tajili, vendar pa jih napačno razlagali po svoji spačeni volji in hudobni duši, da bi bilo ljudstvo napačni zapopadek imelo od njih.

4) Ali je laž greh?

Na to vpraševanje ni težko odgovoriti. Da je laž greh, nam pove

a) sveto pismo. Že po Mozesu (III. 19, 11.) govorí Gospod Bog, rekoč: „Ne lagajte, tudi naj nihče ne goljufa svojega bližnjega.“ — Po preroku Izaiju (5, 20.) pa gorje žuga tistim, ki dobro imenujejo hudo, hudo pa dobro, ki temi luč pravijo, luči pa tema. — Modri Salomon govorí: „Usta, ktere lažejo, dušo umorijo.“ (Modr. 1, 11.) Kralj David prepeva: „Ti, o Bog! — pogubiš vse, ki lažnjivo govorijo.“ (Psalm: 5, 5. 7.) V bukvah pregovorov (12, 22.) beremo: „Lažnjive ustnice so Gospodu gnusoba.“ Modri Sirah (20, 26) pravi: „Gerd madež je laž na človeku.“ Farizejem je Jezus rekel: „Vi ste iz očeta hudiča, (ker njegove dela posnemate), in hočete želje svojega očeta spolnovati. On je bil od začetka ubijavec, in ni v resnici ostal, ker ni resnice v njem; kader laž govorí, iz lastnega govorí, ker je lažnik in oče laži.“ (Jan, 8, 44.) In v skrivnem razodenju (21, 8.) piše sveti Janez: „Vsi lažniki bodo imeli svoj del v gorečem, ognjenem in žvepljenem jezeru; kar je druga smert.“ Iz vseh teh besedi, ki jih memo drugih beremo v svetem pismu, lehko posnamemo, da je laž greh.

Da je laž greh, razvidimo

b) tudi iz kazen, s kterimi je Bog dostikrat že na tem svetu lažnike pokoril, in s kakoršnimi laž včasih sama sebe tepe. To si je skusil Elizejev hlapec Giezi, ki je zavoljo ene same laži gobov postal za vse svoje žive dni. (IV. Kralj. 5, 27.) Pervi kristjani so bili vsi enega serca in enega duha. Še clo premoženja niso hotli nič lastnega imeti. Poprodali so svoje njive in drugo blago, in ceno tega blaga aposteljnom prinašali. Od tega premoženja se je vsakemu delilo, kolikor je potrebo-val. Mož pa, Ananija po imenu, je s svojo ženo Safiro prodal njivo. Nekaj cene si je uderžal, tako da je to vedela njegova žena, drugi del je prinesel k aposteljnom. Ali Peter mu je rekel: „Ananija! kaj je satan tvoje serce zmotil, da si lagal svetemu Duhu, in uderžal nekoliko njivine cene? Ali bi ne bila tvoja, ko bi bila ostala? in prodani denar ali ni bil v tvoji oblasti?

Kaj si to sklenil v svojem sercu? Nisi ljudem lagal, ampak Bogu.“ Ko je Ananija to slišal, padel je in umerl. Nekteri mladenči ga poberó in nesó pokopat. Nekake tri ure potlej pride Safira in še ni vedela, kaj se je zgodilo. Peter jej reče: „Povej mi, žena, ako sta za toliko njivo prodala?“ Ona reče: „Prav, za toliko!“ Peter pa jej reče: „Zakaj sta se med seboj pogovorila, Gospodovega Duha skušati? Glej, noge tih, kteri so tvojega moža pokopali, so pri durih, in tudi tebe ponesejo.“ Pri tej priči je prednj padla in dušo izdihnila. Mladenči pa pridejo, in jo pokopljejo k njenemu možu. — Sveti Jakob, Nisibiski škof v Mezopotamiji ali Sredotočju, potuje enkrat v neki kraj. Potoma pride do nekih ubožcev, ki ga prosijo, da bi jim v dar dal toliko denarja, kolikor bi ga potrebovali, da bi pokopali mertvo telo svojega tovarša, ki jim je ravno kar umerl. Usmiljeni škof jim da, kar ga prosijo, in moli za pokojnega, da bi mu Bog odpustil njegove grehe, in ga sprejel med število izvoljenih. Ko škof dalje odide, začnejo uni gerdi lažniki dozdevnega merliča drezati in klicati, naj bi zdaj vstal, ker so dosegli svoj namen, in škofa ob denar pripravili. Merlič namreč ni bil pravi merlič, ampak se je le delal, kakor bi bil umerl, da so njegovi tovarši priliko imeli, denar od škofa dobiti. Kako pa se zdaj hudobneži prestrašijo, ko svojega tovarša kličejo, pa ga ne morejo v življenje priklicati. Božja roka ga je zadela; bil je res mertev. — Mlad, neporeden pastir je ovce pasel blizo velikega gojzda. Nekega dne hoče druge pastirje enmalo podražiti, in začne na ves glas kričati, da se je volk pritepel med njegovo čedo, ter mu ravno kar ovco odnesel. Pastirji prihitijo na pomoč, on pa se jim smeja, jim zijala kaže, in pravi, da ne potrebuje njihove pomoči. Prigodi pa se, da se enkrat res volk prikrade med njegovo čedo, mu eno ovco zgrabi in razmesari. Pastirče spet kriči in na pomagaje kliče, pa nikogar ne prikliče. Mislili so namreč drugi pastirji, da jih hoče zopet zaničevati in zasmehovati in niso šli blizo. Zdaj je še le spoznal lažnik, da je le samega sebe tepel s svojo lažjo, pa je že prepozno bilo.

Da je laž greh, spričujejo

c) sveti cerkveni učeniki. Sveti Avguštin pravi: „Jezik ni dan ljudem zavoljo tega, da bi ž njim drug drugega goljufovali, temveč zato, da si ž njim drug drugemu razodevamo svoje misli; ravno zato se pregreší vsakdo, kdor koli temu cilj in koncu svojega jezika nasproti ravna, to je: kdorkoli laže.“ — Sveti Ambrož opominja, rekoč: „Bratje moji! varujte se laži, zakaj vsi, ki ljubijo laž, so otroci hudičevi, ne sicer po natori, ampak s tim, da ga posnemajo.“ — In sveti Tomaž Akvinčan pristavlja: „Kdor laže, nosi na sebi podobo hudičevo, ki je lažnik od začetka. Vsi, ki ga posnemajo, so podobni ponarejenemu denarju. In ko se bo na sodnji dan pokazal ta ponarejeni denar, bo vprašal Sodnik: Čigava je ta podoba? in ko se mu bo odgovorilo: hudičeva! — poreče nemudoma: Dajte tadaj hudiču, kar je hudičevega.“ — Poglejte, tako ojstro govorijo sveti cerkveni očetje od laži.

Da je laž greh, nam priča

d) tudi natorna postava, ki jo je Bog zapisal v naše serce. Ali mar ni res človeku nekama tesno pri sercu, kader se pervikrat zlaže? In ali ga ne oblije rudečica, kader je zasačen na laži? To nam je očitna priča, da vest laži nikakor ne poterdi. Ravno zato se ni čuditi, da so clo zmed nevernikov nekteri pošteni možje laž čertili in sovražili. Že ob sami pameti so spoznali, kako gerdo in nespodobno dela tisti, ki z lažjo v obraz bije resnico, ktera je vredna vse časti in vsega spoštovanja; ravno zato so lažnike zaničevali in marsikterikrat tudi hudo strahovali. Slavni Cicero pripoveduje, da so nekdajni Rimljani lažnikom z žarečim železom znamnja užigali. — Pod Klavdijevim cesarovanjem je v Rimskem mestu umerl človek, ki je na glasu bil, da nikdar resnice ni govoril. Ko cesar to zve, mu še poštenega pogreba ni dopustil, in je ukazal njegovo hišo podreti, njegovo premoženje pobrati, in njegovo družinjo za zmerom iz mesta iztepsti, da bi se še clo spomin na takega gerdega človeka zmed ljudí pobrisal. — Svoje dni pride nek star mož iz Kiožkega otoka v Lacedemonsko mesto. Ker se je svoje starosti sramoval, si je počernil z černilom svoje sive lase. S takimi počernjenimi lasmi tedaj se vstopi v

zbor Lacedemoncev ter, jim pove, po kaj je prišel. Ko pa svojo reč dopove, vzdigne se Arhidam, in pravi: „Kako bi nam neki vtegnil kaj prida poročati ta mož, ki laži ne nosi le samo v svojem sercu, ampak tudi še clo na svoji glavi!“ — Opomina vredna je tudi postava, ktere so se nekdaj deržali, na Tenedožkem otoku. Kader so ondi kako sodbo sklepali, vselej je poleg sodnika stal tudi rabelj s sekiro zato, da je pri tej priči glavo odsekal tistemu, od kterega se je skazalo, da je po krivem pričal, po krivem koga zatožil ali pa se kaj zlagal. Ravno zato je dalječ na okrog na glasu bila sekira Tenedožka. — Na dalje pripovedujejo od slavnega cesarja Trajana, da je tudi njemu prav močno zamerzela vsaka laž. Zajel je bil pa ta cesar na vojski sina Tracijanskega kralja, in ta mladeneč se je cesarju prikupil tako močno, da ga je priserčno ljubil, in sklenil, mu nazaj dati očetovo krono. Nekega dne pa cesar kraljeviča na laži zateče, in to je cesarju tolikanj zamerzelo, da mu reče: „Že sem bil sklenil, da te bom za kralja postavil v tvojem kraljestvu; ker si se pa kar lažnika pokazal in se tedaj kraljestva nevrednega skazal, bom drugemu izročil kraljevanje.“ — Tako, glejte, je nevernikom že sama pamet povedala, da je laž gerda, ostudna in pregrešna reč.

5) In zdaj, ko ste vse to slišali, vam ne bo težko, pravi odgovor dati na vpraševanje:

Ali se prav nikoli in v nobenem primerleju lagati ne sme?

Na to vpraševanje lehko porečete, da človek nikdar nikoli lagati ne sme.

Ljudje lažejo iz trojnih nagibov, ter lažejo ali zato, da s svojimi lažmi drugim kratek čas delajo; ali pa lažejo zato, da se z lažmi drugim prikupujejo in ali sebi ali drugim ali veljavo ali kak drugi dobiček pridobivajo ali kako škodo ali kako kazen od drugih ali od sebe odvernejo; ali lažejo zato, da bližnjega v kako škodo ali nesrečo pripravijo.

Ako kdo laže samo zato, da se mu drugi smejajo, in da jih razveseljuje in jim kratek čas dela, in jim pri tem druge

škode nobene ne naredí, imenuje se njegova laž laž v šali ali laž za kratek čas. Taka laž, akoravno je smertnim grehom prištevati ne smemo, vendar le ni kar brez vsega grešnega zadolženja, in sicer že zato ne, ker se človek pri takih lažeh lagati navadi, da polagoma ne bo le samo za kratek čas lagal, ampak tudi v drugih primerlejih; zraven tega se keršanskemu človeku tudi nič kaj ne spodobi, da bi laži prodajal za kratek čas. Sveti Tomaz Akvinčan hudo zavračuje tudi tako laž. Nekega dne mu eden njegovih tovaršev šaljivo reče: „Poglej, poglej, kako tam le gori na nebu voli ferfolijo!“ Sveti Tomaž pogleda gori proti nebu na tisto stran, na ktero mu kaže tovarš. Ko se mu pa tovarš zavoljo njegovo lehkovernosti smejati začne, reče mu Tomaž: „Prijatel, rajši se mora verjeti, da voli pod nebom letajo, kakor pa, da bi se menih zlagal!“

Če kdo laže zato, da bi se z lažjo drugim prikupil, ter z lažjo ali kako škodo od njih odvernil ali pa jim naklonil kak dobiček, bi vtegnili tako laž imenovati službeno ali službinsko laž. — V to versto spada tudi tista laž, s ktero išče človek samemu sebi ali veljavo ali kak drugi dobiček nakloniti, ali pa kako škodo ali kako kazen od sebe otresti, in kteri laži se laž v sili pravi. — Takih laži so bile krive tiste egiptovske babice, ki so zoper kraljevo zapoved prikrivale Izraelske fantiče, pred kraljem pa se z lažmi izgovarjale. (II. Moz. 1, 19.) — Take laži je bila kriva Sara, žena Abrahamova, ki se je bila smejala besedi, ktero je Bog govoril, po tem pa je vsa prestrašena tajila svoje smejanje. (I. Moz. 18, 15.) — In tudi zdaj še je takih laži silo veliko med ljudmi. Pride kdo kterega obiskat, za kterega ne mara, in se mu toraj skrije; domači pa ga zatajijo, ter pravijo, da ga ni doma, in se zlažejo. — Ubogi človek prosi bogatina denarja na posodo, bogatin se bojí, da bi mu ne vernil, in se zlaže, da denarja nima. — Nekteri ve veliko govoriti, in zraven veliko laže zato, da bi drugi visoke misli imeli od njega, kako je moder in razumen. — Tergovci in prodajavci, da bi veči dobiček imeli, čez mero hvalijo svojo robo in lažejo, da so sami več zanjo dali in že tudi več zanjo imeli, kakor jim pa kupovavec ponuja. — Mešetarji, da si le več

zaslužijo, dušo in telo zastavljajo, Boga iz nebes in hudobo iz pekla dozavajo za poroka svojih besedí, in vendar ni res, kar pravijo. — Otroci se kaj pregrešijo, in se starševv in šibe bojijo; in toraj gredo in zlažejo, se da bi tepeni ne bili. — Hlapci in dekle kaj nerodnega storijo ali kako škodo naredijo, in da bi kregani ne bili, zlažejo se in utajijo. — Mož zapravlja, in se ženi laže, da bi ne jezikala in ne klepetala. — Žena po svoji glavi ravna, možu se pa laže, da se le mož ne prepira in ne razgraja in ne razsaja. — Pa kdo bi bil v stanu našteti vse službinske laži in laži v sili, kolikor se jih dandanes po svetu godi. Zadosti je, da vemo, da so ali bolj ali manj pregrešne tudi vse take laži. Bog je večna resnica, in sovraži vsako laž, in laž človeka od Boga odverne, ker človek z lažmi posnema hudiča, ki je oče laži, in v kterem ni resnice. Če bi tudi kaj dobrega iz tega prišlo, človek po nauku svetega Pavla (Rimlj. 3, 8.) hudega delati ne sme. Sveti Avguštin pravi: „Lagati ni dovoljeno po nobeni ceni ne, če bi se tudi zveličanje kakega človeka ali zveličanje vsega sveta z lažjo doseči utegnilo. Nikdor naj nikar ne misli, da laž pregrešna ne bo zato, ko se včasih z lažjo utegne komu kaj pomagati: tudi s tatvino bi se zamoglo komu kaj pomagati, ako bi dobiček doletel kakega ubožčeka, ki se očitno obdaruje, in bi škode ne občutil bogatin, kteremu se je skrivši vzelo: pri vsem tem pa vendar le nobeden ne bo mogel reči, da tatvina ni pregrešna... Ako bi kje kak otrok, ki še kerščen ni, že umiral, pa bi se do njega ne moglo priti drugači razun z lažjo, bi se vendar le človek zlagati ne smel. Ko bi človek z eno samo lažjo zamogel vse neznaboge k pravi veri pripeljati in vse grešnike k pokori spreoberniti, bi se ne smel zlagati. Ko bi zamogel človek z lažjo peklenske vrata odpreti in vse zaveržene rešiti, vendar le se lagati ne sme.“ — Laž, če tudi v sili storjena je božje razžaljenje: Boga pa, kterega moramo čez vse ljubiti, ne smemo nikoli ne razžaliti.

Če pa kdo laže zato, da bližnjega v kako škodo ali nesrečo pripravi, njegova laž imenuje se škodljiva laž ali laž s škodo. — Tako laž so napravili malopridni bratje egiptovskega Jožefa, ki so svojega nedolžnega brata prodali Izmaelskim tergovcem, očetu Jakobu pa so pravili, da je

divja zver Jožefa raztergala in požerla. (I. Moz. 47.) — Taka škodljiva laž je že sama ob sebi velik greh, in sicer velik greh zavoljo hudobne volje, ktero človek pri taki laži ima; in tem veči greh je taka laž, tem hudobnišo voljo ko lažnik pri tem ima, in tem veča ko je škoda, ki jo bližnjemu naredí s svojo lažjo. Le ko bi človek neprevidoma storil kako škodljivo laž, ter bi pri tem ne imel hudega namena, da bi bližnjega poškodoval, ali da bi škoda, ki je iz laži prišla, clo majhna in nepomenljiva bila, bi utegnil njegov greh le majhen greh biti.

Iz vsega tega se lehko prepričate, da človek lagati ne sme, in da še clo s takimi besedami, ki dvojni pomen imajo in se lehko napak umevajo, govoriti ne sme, ako bi s takimi besedami koga utegnil v zmoto pripraviti ali pa mu kako škodo narediti. Zgled, ki vam ga bom povedal, vam bo to reč bolj razvidno naredil. Mlad človek, kterega so imeli za silo bogatega, akoravno je imel več dolga kakor premoženja, snubil je neko deklico, in jo tudi res v zakon dobil. Tisti dan pred poroko pa gre v nevestino hišo, in v plajšč zavit hodi gori in doli po hiši, pa ne čerhne besedice ne. Nevestina mati, viditi njegovo nenavadno obnašanje, ga vprašuje večkrat zaporedoma: „Kaj ti je? ljubi moj Henrik! kaj pa imaš?“ In on jej na to vprašanje vselej odgovorí: „Ljuba mama, nič nimam!“ Osem dni po poroki pritisnejo terjavci v hišo, ter zahtevajo denar, ki jim ga je bil ženin dolžen. Nevestina mati, ki kaj takega ni pričakovala, zavzame se in očituje svojemu zetu, da jo je premotil, ker jej ni povedal, da ima toliko dolgov. Ženin pa jo zaverne, rekoč: „Sej sem vam povedal, da nimam premoženja; tisti dan pred poroko sem vam gotovo več kot desetkrat povedal, da nič nimam; toraj se ne morete pritožiti, da sem vas preslepil.“ In vendar le je vse premotil in preslepil, ker se je v svojem govorjenju poslužil besedi, ktere vlečejo na dvojno stran in imajo dvojni pomen; zakaj njegove besede: „Nič nimam!“ so po svojem pravem pomenu, po kterem jih je vzela tudi nevestina mati, to le pomenjale: „Nobene skerbi nimam ali nobene zamerze nimam!“ on pa je te besede prevergel na drugi pomen: „Nobenega premoženja nimam ali nobenega denarja nimam!“ — Laži bi bil tudi kriv

človek, kteri bi nekoliko resničnih besedi spregovoril na glas, ktere besede pa bi vendar le resnice prav ne razodele, marveč bi bližnjega v zmoto zapeljale; druge besede pa, ktere bi resnico do dobrega razkrile, bi si zraven le samo mislil ali jih pervim pristavil le samo v mislih (restrictio mentalis). Ko bi postavim gospodar svojega hlapca vprašal kako nedeljo: „Ali si bil pri sveti maši?“ hlapec pa, ki tisto nedeljo ni bil pri sveti maši, ampak le poprejno nedeljo, bi rekel na glas: „Da, bil sem pri sveti maši,“ natihoma pa bil pristavil: „pred osmimi dnevi“, je hlapec sicer resnico govoril, pri tem pa je vendar le voljo imel gospodarja nalagati in ga je tudi res nalagal, in je toraj laži kriv in se je pregrešil.

Laže naj tedaj človek iz kakoršnega namena koli hoče, vselej se pregreši s tem razločkom, da nektera laž je veči, nektera manjši greh; greh pa je vsaka laž in vsaka Boga razžali. Ravno zato nas priserčno opominja sveti Pavl, rekoč: Za tega voljo (ter zavoljo resničnosti, ki bodi v našem življenju), opustíte laž, govoríte resnico vsakteri s svojim bližnjim, ker smo udje med seboj, (ter udje enega telesa). (Efež. 4, 25.) In svetniki so se tudi res laži tako močno varovali, da so bili pripravljeni, rajši umreti, kakor pa lagati in grešiti. O tistem času, ko je cesar Maksimijan kristijane preganjal in moril, je poslal svoje vojščake tudi po svetega Antima, Nikomedijskega škofa, da bi ga prijeli in v ječo zaperli. Prigodí pa se, da vojščaki kar ponameroma pridejo v svetnikovo stanovanje, ter poprosijo nekoliko jedi. Sveti Antim jim gostoljubno postreže. Ko se najedo, vprašujejo svetnika, kje da bi utegnili najti škofa Antima, in svetnik jim odgovorí: „Le poglejte ga, tukaj le pred vami stoji, zakaj jaz sam sem škof Antim.“ Vojščaki osupnejo, in si ne upajo svojih rok položiti na častitljivega starčeka, ki jim je bil tako lepo postregel, in tedaj mu rečejo: „Ne bomo te ne seboj odpeljali, ampak le porečemo, da te našli nismo.“ Toda sveti Antim jih zaverne, rekoč: „Otročiči moji! tega nikakor ne smete storiti, zakaj jaz nočem, da bi lagali; rajši umerjem, kakor pa da bi vam laž nasvetoval.“ In res je šel ž njimi pred cesarja. Tako močno, glejte, so se svetniki laži bali. In če bi se bilo tudi kdaj kteremu kaj zareklo, da bi mu bila neprevidoma kaka laž utekla čez jezik,

je to svojo pomoto, kakor hitro se je je zavedel, obžaloval kakor naj večo pregreho. Taka je bila s svetim Andrejem Avelinskim, ki je bil iz pervega sloveč pravnik ali jezični dohtar. Nekega dne se je potegoval za neko pošteno in pravično reč. Dasiravno pa se je poganjal za dobro in pravično reč, se mu pri tem vendar le nekama jezik zaplete v neko malo laž. Kmalu na to pa bere v svetem pismu: „Usta, ktere lažejo, dušo umorijo“ (Modr. 1, 11.), in te besede ga tako močno pretresejo in mu s toliko žalostjo nad tisto lažjo serce napolnijo, da je pri tej priči pravdosredništvu slovo dal, in se v samostan podal, ter se pomenišil.

Laží se skerbno varujmo tudi mi. Lažnik se Bogu zameri, ki je neskončna, večna resnica, ker za hudobo potegne, ki je lažnik od začetka. Lažnik sam sebe zaverže, ker po namenu hudobe dela. Dasiravno ni vsaka laž smerten greh in človeka na vekomej ne pogubi, vendar le se je mora kristijan sramovati, ki je ud Kristusov, kteri je pot, resnica in življenje, in se le po njem pride k nebeškemu Očetu. — Lažnik se pregreši zoper človeško družbo, v kteri smo dolžni eden drugega spoštovati in resnični biti v govorjenju. Kam bi prišli, ako bi eden drugemu ne mogli verjeti in na njegovo zvestobo in obljubo se ne zanašati, ker bi ne mogli vedeti, če nas ni ogoljufal in če bo mož beseda ostal. — Lažnjivi človek pa tudi samega sebe poškoduje na svoji časti, ker ga vsak zaničuje, in mu nihče ne veruje, če tudi kterikrat dobro misli in resnico govorí. Ljudje se ravno tako malo nanj zanašajo kakor na pokaženo uro, ktera drugači bije kot kaže. Pošten kristijan vsako zasramovanje lagleje preterpi, kakor če mu kdo pravi, da je lažnik. — Lažnjivec si škoduje na blagu, ker nobeden noče ž njim nič opraviti imeti; vsak se boji, da bi ga ne prevaril in ne ogoljufal. Bog ga tudi marsikterikrat z nadlogami obišče, da po nadlogah nanagloma več zgubi, kakor si je v več letih z lažmi pridobil, dasiravno se tega vselej ne domisli. — Največ si lažnik škoduje na duši, ker je Bogu nepokoren, ga žali, in zgubí njegovo gnado in prijaznost, za ktero bi mu moralo bolj žal biti, kakor za vse blago in za vso prijaznost; zakaj vse, kar je posvetnega, bo minulo, Bog

pa ostane vekomej. In kdor se navadi lagati in tajiti, tudi veliko drugih grehov in krivic stori. Pregovor je: „Kdor laže, tudi krade.“ — Premišljevanje vsega tega je res prav pripravno, človeka laži ali ovarovati ali odvaditi.

6. Toda človeško poželjenje do hudega išče izgovorov, da si ž njimi polepša svoje laži in si tolaži svojo vest, da bi mu očitovanja ne narejala. Kupec pravi: moram lagati, sicer nič ne prodam; ravno tako govorijo rokodelci, da sicer dela ne dobijo, ako ne lažejo. Pa prazni so izgovori, ako Bog svojega blagoslova ne da. In če bi po lažeh tudi res kdo srečen bil, bo srečo le kratek čas užival, kaj bo pa za dušo, ker Jezus pravi: „Kaj pomaga človeku, če si tudi ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi?“ (Mat. 16, 26.) — Nekteri se izgovarjajo, da morajo lagati zavoljo hišnega miru, da koga ne razžalijo, ako bi mu povedali tako, kakor je; očetje in matere otrokom lažejo, hlapci in dekle gospodarjem, da bi se ne jezili, itd. Pa vsi izgovori nič ne veljajo, laž vendar le greh ostane. — Nekteri lažejo zato, da niso zmerjani ali kaznovani. Taki se hujši bojijo človeka, kakor pa Boga; človeka razžaliti se bojijo, Boga pa ne, in ravno to Boga še bolj razžali, ker taki sebe in človeka bolj obrajtajo kakor Boga. — Nekteri pravijo: „Saj je majhna laž majhen greh.“ Če je tudi majhen, je vendar le greh, je razžaljenje božje; nobeden noče svojega telesa radovoljno tudi majhno ne raniti, vsak se boji tudi majhne rane, ker tudi mala rana boli. Ravno taka je tudi z dušo; tudi majhen greh škoduje, in sčasoma zapelje v večega. Tat, če tudi po malem krade, je vendar le vedno veči grešnik pred Bogom, ker njegova volja je hudobna; ravno tako lažnik, ki se je navadil lagati, ima vedno hudo voljo, in zmerom bolj Boga žali; in če se lažnikn laž tudi majhna zdi, utegne pred božjimi očmi velika biti, ker izvira iz nepokoršćine. — Nekteri pravi: „Saj moja laž nikomur nič ne škoduje.“ Če drugemu ne, pa njemu, ki laže, ker je Bogu nepokoren, in Bog mora po svoji pravici vsako nepokoršćino kaznovati. — Vsi izgovori so prazni, zakaj če bi bilo kterikrat dopuščeno lagati, bi nikoli gotovo ne vedeli, da je to res, kar nam bližnji pripoveduje, ako bi bili vselej lahko

v takih mislih, da je morebiti zdaj v takih okoljščinah, da je moral lagati. Kristijan se mora vseh zvijačin varovati v svojem sercu in resnici zvest ostati.

7. Kakšen naj bo vsak kristjan, da ne bo lagal?

a) Priden naj bo in marljiv v spolnovanju svojih dolžnost.

Stara navada je, da leni ljudje radi lažejo, ter z lažmi prikrivajo svoje zamudila in opuščenja; kdor je pa priden in delaven, ne bo iskal lažnjivih izgovorov;

b) zvest naj bo in pravičen. Nezvestoba uči lagati in druge ljudi obdolževati; tatvina in laž ste si sestri, ki si rade roke podajate. Da je to res, nas skušnja uči;

c) serčen naj bo in močnodušen; zakaj prilizjneni, premehki in boječi ljudje hočejo slehernemu človeku dopasti, se bojijo resnico govoriti, in se radi zlažejo;

d) ponižen naj bo; zakaj ponižni človek spozna svoje pregreške in pomotleje, in, ponižen ki je, resnico govorí; napuhnjenec pa noče spoznati svojih zmot, toraj jih taji in laže.

Sosebno naj starši varujejo svojih otrok, da se lagati ne navadijo. Otroci se lagati navadijo, da ne vedo kdaj, in navada jih tudi na stare dni ne zapustí. Preojstro zaderžanje do otrok stori, da se lagati navadijo, ker si z lažjo pomagajo v marsikteri reči. Nekteri starši za naj manjšo škodo, ki jo otrok ali posel po nesreči storí, vpijejo, razgrajajo, kolnejo, in ga tepejo, in s tem priložnost dajejo otrokom in poslom se z lažmi izgovarjati. Spreglejte jim, če so razžalili vas; pa ne spregledujte jim, če so Boga razžalili. Ne kaznujte jih zavoljo dela, ki so ga napak storili in ne po vaši volji; ampak strahujte jih zato, ker so se zlagali, in jih bote laží ovarovali, laži odvadili.

8. Kaj je storiti človeku, kteri se je zlagal?

a) On mora, ako je le mogoče, preklicati svojo lažnjivo besedo;

b) mora popraviti vso škodo, ktero je storil z lažjo; zakaj laž marsikterikrat napravi bližnjemu škodo na premoženju in poštenju, napravi jezo, sovraštvo, pohujšanje in več enakega, in vse je lažnik dolžen popraviti, kar in kolikor koli mu je mogoče;

c) mora iz serca svoj greh obžalovati in se resnično spokoriti.

9. Ker ste tedaj prepričani, ljubi moji! da je laž huda reč pred Bogom, storite danes zavezo s svojim jezikom, da nikdar nikoli ne bote lagali, ter recite s pobožnim Jobom (27, 3. 4.): „Dokler je sapa v meni, in dihanje od Boga v mojih nosnicah, ne bodo govorile moje ustnice krivice, in moj jezik ne bo zmišljeval laži.“ Amen.

LXXXI. Keršanski nauk.

Od hinavščine —: kaj je in kolikera je? — Od hinavščine do Boga —: kaj je? — ali je pregrešna? — Od hinavščine do bližnjega —: kaj je? — ali je pregrešna? —

1) Laži v sploh je človek lahko kriv ali samo z govorjenjem, ali pa z zaderžanjem, ali pa z govorjenjem in zaderžanjem ob enem. — Kedar kdo vedoma in nalašč kaj takega govorí, kar res ni, s tem namenom, da bi bližnjega v zmoto pripravil, je kriv laži, in sicer laži v posebnem pomenu. Od te pregrehe sem vam zadnjič pravil, v čem da obstojí, — kako pregrešna da je, — da nikdar nikoli brez greha ni, — zakaj da se je moramo sosebno varovati, — kako da se je moramo varovati —, in kaj da mora lažnik storiti, ako hoče pri Bogu milost zadobiti? — Mislim, da ste si ta nauk terdo vtisnili v glavo in v serce!

2. Človek pa utegne greh laži zadobiti ne le s samo besedo, ampak tudi s samim djanjem ali zaderžanjem. In če kdo s svojim djanjem in ravnanjem laže, ali če s svojim zaderžanjem in obnašanjem bližnjega v zmoto pripravlja, se njegova laž hinavščina imenuje. Versta tedaj tako nanaša, da govorim:

B) od hinavščine.

Hinavščina je tedaj láž v djanju, in obstojí v tem, da se človek s svojim djanjem in ravnanjem pred svetom kaže pobožnega do Boga in prijaznega do ljudi, v serču pa nima

ne prave pobožnosti do Boga ne prave prijaznosti do ljudi. Hinavščina je tedaj dvojna: je hinavščina do Boga in je hinavščina do ljudi. Poglejmo obedvojno.

3. Hinavščina do Boga obstoji v tem, da se človek na videz in pred svetom pobožnega dela in bogaboječega, v sercu pa in skrivši je pregrehi vdan.

V to versto spadajo:

a) tisti hinavci, ki vselej prav natanjčno obiskujejo službo božjo, se o postnih dnevih tako zvesto varujejo mesa in mesnih jedi, da bi se še o bolezni ne omersili ali o tistih sabotah, o kterih je vživanje mesnih jedi po prilajšanju dopuščeno; pri tem pa kar zlahkoma in brez vse skerbi zanemarjajo naj imenitniše keršanske dolžnosti, postavim usmiljenje do bližnjega, kader se znajde v kaki stiski in nadlogi.

V to versto spadajo:

b) tisti hinavci, ktere nahajaš na vsakem božjem potu, kteri veliko molitve storijo, in se ojstro vzdigujejo zoper vsako pregreho, ktero le koli zagledajo na kakem drugem človeku; zraven tega pa svojega bližnjega opravljajo in obrekujejo, ga goljufajo in mu krivico delajo, kjerkoli in kolikor le morejo.

V to versto spadajo:

c) tisti hinavci, ki se ljudem razkazujejo in očitne delajo z nenavadnim svetohlinskim deržanjem obličja in rok, vklanjanjem života, posebno nošo v ozir oblačila in na vse strani odličnim obnašanjem in zaderžanjem; pri tem pa so vsi polni nevošljivosti in hudobe, vsi polni sovraštva in togote do bližnjega.

V to versto spadajo:

d) tudi še sosebno tisti hinavci, ki v vsem svojem djanju in nehanju hlinijo posebno pravičnost, čednost in pobožnost s tim namenom, da bi druge ljudi tem lagleje zapeljali v nevero, nečistost, prekucije in druge hudobije.

Taki hinavci so med Judi bili farizeji, ki so na videz zapovedi božje spolnovali, se čerke Mozesove postave deržali, naj imenitniše dolžnosti pa, ter notranjo pravičnost, v nemar puščali. Desetino so dajali clo od majhnih reči, ki so jim rastle po vertovih, kakor od mete, janeža in kumne; opuščali pa so, kar je bilo imenitnišega v postavi, namreč: pravico, usmiljenje in vero. Skerbeli so za vunanjo čednost in snago, ter so si roke umivali, sklede in kozarce izpirali; za notranjo znažnost in čistost serca pa niso nič skerbeli. Delili so obilno milošnjo, pa ne iz pravega namena, ne iz ljubezni do Boga, ampak le, da bi jih ljudje hvalili in povzdigovali zavoljo tega; ravno zavoljo tega so uboge s trobentami skupaj sklicevali, da so vsi ljudje lahko vedeli, kdaj da milošnjo delijo. Bali so se v tempeljnovo škrinico djati srebernike, ktere je Judež Iškarijot v tempelj vergel; iz nevoščljivosti in sovraštva pa nedolžnega Jezusa preganjati, umoriti in njegovo presveto kerv nad sebe in svoje otroke sklicevati pa se niso bali. — Pravi hinavec je bil njega dni tudi Ecebol, učenik odpadlega cesarja Julijana, ki se je vsakičas in povsod vedel obnašati tako, kakor je kazalo njegovi sebičnosti: pod Konštancijevim cesarovanjem se je hlinil arijana, pod Julijanovim cesarovanjem pagana, in pod Jovinijanovim vladanjem katoliškega kristjana.

4. Taka hinavščina je velik greh in velika gnusoba pred Bogom. Kako strašno zoperna da je taka hinavščina Bogu, nam očitno kaže neznano gorje, kterega je Jezus zažugal prihuljenim pismarjem in svetohlinskim farizejem, rekoč: „Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! ker zapirate nebeško kraljestvo pred ljudmi; vi namreč ne greste vanj, in kteri hočejo vanj iti, jim ne pústite iti. Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! objedate hiše vidov, dolge molitve opravljaje; zavoljo tega bote prejeli ojstrejšo sodbo. Gorjé vam, pismarji in farizeji, hinavci! ker po morju in po suhem vse obhodite, da enega spreobernete k svoji veri; in kader je spreobernjen, ga storite otroka pekla, dvakrat hujšega kakor ste vi. Gorjé vam, slepi vodniki! kteri pravite: Kdor koli priseže pri tempeljnu, ni nič; kdor pa priseže pri (posvečenem) zlatu tempeljnovem, je dolžen. Neumneži in slepci! zakaj, kaj je več, zlato ali tempelj, ki zlato posvečuje . . . Slepi vodniki! kteri komarja

precejate, kamelo pa požerate . . . Gorjé vam, pismarji in farizeji, hinavci! ker ste enaki pobeljenim grobom, kteri se od zunaj ljudem lepi zdijo, od znotraj so pa polni mertvaških kosti in vsake gnusobe. Tako se tudi vi ljudem sicer od zunaj pravični vidite, znotraj pa ste polni hinavščine in krivice . . Kače, gadja zalega! kako bote ubežali sodbi pekla?“ (Mat. 23, 13—32.) — Tudi sveti Pavl svarí, ter se ogibati velí tistih, „kteri imajo sicer podobo pobožnosti, njeno moč pa tajijo,“ to je: kteri se po vunanjem sicer pobožne kažejo, v resnici pa niso pobožni ampak hinavci. (II. Tim. 3, 5.)

In sveti cerkveni učeniki imajo za hinavščino vse ojstrejšo besedo, kakor za laž. Sveti Avguštin pravi: „Hinavska pravičnost ni nobena pravičnost, ampak dvojna krivičnost, ker je krivičnost in hinavščina ob enem.“ In sveti Hieronim clo velí: „Primerjajmo obedve zli skupaj, in našli bomo, da je manjše zlo, ako kdo očitno greší, kakor pa če s svetostjo hinavščuje.

Temu se pa kar nič ni čuditi, da Kristus, apostelni in cerkveni učeniki tako ojstro obsojujejo hinavščino, zakaj hinavščina je nepretergana laž, je laž, ktera se ne zgodi le samo enkrat ali drugikrat, ampak se nadaljuje tako dolgo, kolikor dolgo hinavec ostane hinavec; ravno zato je hinavščina bolj pregrešna kakor laž, ki je le memogredoča; in hinavščina je vselej velik greh, kolikokrat koli pravi pobožnosti napotleje nastavlja bodi si pri ljudeh v sploh ali pri posameznih ljudeh. Še takrat hinavščina ni brez greha, kader se človek hlini ali dobrega in pobožnega kaže iz tega namena, da bi ne zgubil dobrega imena; zakaj dobro ime se ne sme iskati z hinavščino, ampak le z lepimi čednostmi in zares pobožnim življenjem. Velik greh pa je hinavščina, keder se človek hlini in pobožnega in poštenega dela zato, da bi ga ljudje hvalili in povzdigovali zavoljo pobožnosti njegove; — ali da bi lagleje to ali uno osebo zapeljal in zmotil na svojo stran; — ali da si pot nadela do tujega blaga, ter ga lagleje nase spravi; — ali iz kakega drugega hudega namena. Vsi taki hinavci so tisti zgrabljivi volkovi, kterih se človek tem težeji varuje, tem manj ko jih pozna, in pred kterimi Jezus tako resno svarí, rekoč: „Varujte se lažnjivih prerokov, kteri pridejo k vam v

ovčjih oblačilih, znotraj pa so zgrabljivi volkovi.“ (Mat. 7, 15.)

5.) Hinavščina do ljudi ali hinavščina do bližnjega obstoji v tem, da se hinavec svojemu bližnjemu na videz in po vunanjem obnašanju kaže dobrega in prijaznega, v sercu pa ima do njega nevošljivost in zavist, sovraštvo in togoto, željo se nad njim zmaščevati in ga pokončati. Take hinavščine sta bila kriva Joab v stari zavezi in Judež Iškarijot v novi zavezi. Joab se je prav prijaznega delal do Amasa, ga clo prijatelsko pozdravljal, rekoč: „Bodi pozdravljen, moj brat!“ ali med tem, ko ga je z desno roko za brado prijel, kakor da bi ga kušnil, iztaknil je Joab meč iz nožnice, ter ga Amasu v trebuh zabodel, da je se njegov drob na zemljo izsul in je umerl. (II. Kralj. 20, 9. 10.) — Enako je tudi Judež Iškarijot z naj prijaznišo besedo pozdravljal svojega Gospoda in Učenika, ter mu rekel: „Zdrav bodi, Učenik!“ in ga je kušnil; s sercem pa ga je izdal njegovim naj hujšim sovražnikom. (Mat. 26, 49.) — Take hinavščine do bližnjega so tudi še zdaj krivi mnogi kristijani, ki se na videz prijazne delajo do svojega bližnjega, v sercu pa sovraštvo do njega kuhajo in maščevanje.

6. Da je tudi taka hinavščina močno pregrešna in nagnusna pred božjim obličjem, razvidi se že iz tega, ker je naravnost nasproti resnici in odkritoserčnosti, in tedaj tudi nasproti Bogu, ki je večna resnica. To nam sveto pismo prav razločno na znanje daje, ko pravi: „Hinavci in potuhnjenci dražijo jezo božjo.“ (Job. 36, 13.) In prerok Jeremija (9, 8. 9.) tako le govorí od takih hinavcev: „Pušica, ktera rani, je njih jezik, zvijačo govorí; s svojimi ustmi govorijo mirno s svojim prijatlom, na skrivnem pa mu zaderge stavijo. Ali jih ne bom zavoljo tega obiskal, reče Gospod? Ali se ne bo nad takim ljudstvom maščevala moja duša?“ In kralj David, bojé, da bi ne imel z hinavci svojega deleža, je tako le molil in prosil: „Ne poberi me z grešniki vred; in ne pogubi me ž njimi, ki hudobijo delajo, ki s svojim bližnjim mirno govorijo, v njih sercu pa je hudo.“ (Psalm 27, 3.)

Enako učijo tudi sveti cerkveni učeniki. Sveti Bernard pravi: „Hinavci so po svoji obleki (ter po svojem vunanjem obnašanju) ovce, po svoji zvijačnosti lesice, po svoji grozovitosti volkovi.“ Sveti Avguštin uči: „Kjer je hinavščina, tam je tudi goljufija in vsakoršna hudobija.“ In sveti Krizostom velí: „Herod obeta češčenje (novorojenemu božjemu Detetu), med tem pa brusi meč, in pokriva svoje hudobno serce z barvo ponižnosti. Njemu podobni so vsi hinavci, ki se hlinijo, da Boga iščejo, pa vendar ne zaslužijo, da bi ga kdej našli.“

7. Ljubi kristijani! varujmo se tedaj vsake hinavščine, bodi si hinavščine do Boga ali hinavščine do ljudi. Varujmo se hinavščine že zato, ker je pregrešna; z hinavščino bi žalili Boga, z hinavščino bi se zamerili Bogu, kar je gotovo velika nesreča. — Varujmo se hinavščine na dalje zato, ker ona človeka le nezadovoljnega dela. Pobožni človek je sam seboj zadovoljen, vživa dušni mir in pokoj in notranje sladkosti vsem težavam vkljub, ktere se mu na potu pobožnega življenja nasproti postavljajo; podpira ga namreč in razveseljuje božja gnada, ktera ž njim in v njem dela; podpira in razveseluje ga pa tudi zavest, da ne dela zastonj, ampak da bo gotovo dobil zasluženo plačilo, kterega mu je Bog obljubil in pripravil v nebesih. Hinavec pa ni sam seboj zadovoljen, ker on, dokler ni že popolnoma oslepel na duši, ve, da njegovo serce ni tako, kakoršno bi moglo biti; ve, da ne vživa božje prijaznosti, ampak da velikoveč Boga k jezi draži s svojo hinavščino; ve, da po besedi Jezusovi nima plačila v nebesih pričakovati, temveč da ga je z hinavskimi farizeji vred že na tem svetu prejel (Mat. 6, 5.); in zraven tega se še zmerom boji, da bi njegova hinavščina na dan ne prišla in njegovi slabi nameni. — Varujmo se hinavščine, ker čaka hinavcev na sodnji dan strašno osramotenje in večno pogubljenje. V sedajnem življenju ljudje, ki le po vunanjem, ter po tem, kar na človeku vidijo, sodijo, hinavce obrajtajo in častijo, dokler jih ne spoznajo. Ali bodo pa hinavci zmerom vživali enako čast? Na poslednji sodnji dan je gotovo ne bodo vživali! Takrat bo Jezus, pravični Sodnik, iz njih iztergal oblačilo hinavščine, s kterim so zakrivali pred svetom svojo hudobijo, svoje slabe sklepe in

namene, in bo angeljem in vsem ljudem hinavce pokazal takošne, kakoršni so. O kako strašno bodo tistokrat osramoteni! Marsikteri nečistnik prikriva zdaj svojo hudobijo, in se kaže ljudem, kakor bi živel popolnoma čisto, tako da ga, ker mu v serce ne vidijo, močno hvalijo in obrajtajo zavoljo njegovega čistega življenja; ali kam se bo djal na sodnji dan, kedar bo pravični Sodnik zagrinjalo njegove hudobije razgernil, in vsemu svetu pokazal njegovo razuzdanost, in se bodo tisti, ki so v sedanjem življenju njegovo čistost hvalili, zavzeli in rekli: Je li res ta tisti, čegar čisto življenje smo tolikokrat preslavljevali in občudovali? In ravno kakor ti hinavci bodo na sramoto djani tudi drugi hinavci, ki so zadeti in zapopadeni v drugih hudobijah. Jezus jim poreče: „Proč od mene; jaz vas ne poznam. Vaša hinavščina vas je meni neznane naredila: vi niste moje čede ovce!“ In zdajci bodo odleteli v pekel, v večne muke zavoljo svoje hinavščine, zavoljo svojih grehov. „Hinavci“, pravi sveti Bernard, pa ne bodo strahovani le zavoljo svojih grehov, ktere so tako skerbno prikrivali, ampak tudi zavoljo lažnjivih in hinavskih čednost, s kterimi so ljudi slepili.“ — Skerbno se toraj varujmo hinavščine. Nikar naj nam ne bo zadosti že samo to, da bi bili le samo na videz pobožni in pravični, temveč si skerbno prizadevajmo, da bo pobožno in pravično tudi naše serce. Razgledujmo se v ozir tega nad svetniki, ki hinavščine niso poznali. Že v stari zavezi imamo prelep zgled nad starim Eleazarjem, častitljivim starčikom pri osemdesetih letih. Kralj Antioh je silil Jude, da bi jedli svinino, ktero vživati jim je bilo prepovedano po Mozesovi postavi. Silili so med drugimi tudi starega Eleazarja, da bi jedel svinino, in so mu usta razklepali. On je pa zvolil rajši častitljivo smert namesto nagnusnega življenja. Gledavcem se je smilil, ko so ga na morišče peljali, ker so bili že davno ž njim prijatli. Skrivši ga prosijo, da naj si da prinesti mesa, kakoršnega sme jesti, ter naj jé in se hlini, kakor da bi meso od moliškega darila bilo. S tem bi si bil otel življenje. Eleazar se je pa spomnil svoje častitljive starosti in nedolžnega življenja od otročjih let, ter je rekel: „Za mojo starost se ne spodobi hliniti se; veliko mladenčev bi bilo pohujšanih, ker bi mislili, da se je devetdesetletni Eleazar izneveril, in jaz bi

s tim svojo starost ognusil in si pogubljenje nakopal. Zakaj če se tudi človeški muki zdaj umaknem, roci Vsemogočnega vendar le ne odidem — ne živ, ne mertev. Toraj hočem brez strahu za predrage in presvete postave pošteno umreti. Tako se bom po svoji starosti obnesel, in mladenčem močen zgled zapustil.“ In kar zgrabili so ga, ko je bil to izgovoril, in k terpljenju vlekli. Ko je pobijan že pojemal, zdihnil je in rekel: „Gospod! ti veš, da to rad terpim iz strahu do tebe.“ Je tedaj umerl in vsemu narodu zgled serčne kreposti zapustil. — Tudi priprosti kmetovavec in mučenec, sveti Barlaam, si je pustil rajši roko sožgati na moliškem darilniku, kakor pa da bi bil hlinil molikovanje. — In da se bote hinavščine tem bolj varovali in da bote za pravo resnično pobožnost se tem bolj vneli, naj vam zdaj še nad sveto Juto pred oči postavim zgled prave nehlinjene keršanske pobožnosti. Sveta Juta je bila mlada, lepa in bogata vidova. Prav močno jej prigovarjajo starši in drugi sorodovinci, da bi se zopet omožila. Ker pa to nič ni pomagalo, je njen oče prosil škofa, pri kterem je služil za oskerbnika, da bi jo škof pregovorili v možitev. Škof jo pred se pokličejo, in jo nagovarjajo, da bi očetovo voljo spolnila in se omožila. Med tem pa, ko jej škof prigovarjajo, je sveta Juta natihoma molila, ter Boga na pomoč klicala, po tem pa je rekla, da se je Kristusu zaobljubila, da bo le zanj živela in za njegovo službo, in da se noče ne vdati nobenemu umerljivemu človeku. Škof to slišijo, in pri tej priči na druge misli pridejo, in namesto da bi jo v možitev naganjali, jo velikoveč opominjajo, da naj zvesta ostane svojemu naprejvzetju in svoji obljubi, so jej dali sveti blagoslov, in jo spred sebe spustili; očeta pa so opominjevali, da naj nikar nič več v možitev ne sili svoje hčere. Sveta Juta začne zdaj res prav pobožno živeti. Odložila je od sebe vso lepšo obleko, ves kinč in vse lepotičje. Vsak dan je veliko časa v molitev obernila; clo spanja si je pritergovala, da je le več časa si za to pobožno opravilo pridobila. Govorila je le malo; in to, kar je govorila, je govorila s premislikom. Vživala je naj slabejše jedi. Prikrivala pa je svoje ojstro, spokorno življenje pred drugimi ljudmi, da bi jo zavoljo tega ne bili hvalili. Do revežev je imela posebno ljubezen. Kedar jo je kdo milošnje prosil, in ni

imela pri rokah nobene druge reči, da bi mu jo bila dala, mu je darovala kaj perila, akoravno bi ga bila zase potrebovala prav dobro. Pod streho je jemala in prenočevala revne popotnike, in je svoj kruh delila z lačnimi. Da na kratko povem, za reveže je imela toliko skerb, kakor da bi jej bili reveži naj bližeji v rodu. Vse to pa jej ni še bilo zadosti. Blizo mesta, v kterem je stanovala, se je znašla bolnišnica za gobove bolnike. Goba pa je strašno ostudna in močno nalezljiva bolezen; težko je bilo tedaj ljudi dobiti bolnikom za postrežbo, in sosebno težko še zato, ker je bila bolnišnica siromaška. In zdaj sklene Juta, takrat še le tri in dvajset let stara, akoravno je bila v bogastvu izrejena in v posvetnem veličastvu, da bo kar brez vsega plačila prevzela službo, ktero je sicer naj revniši posel komaj-komaj za denar prevzel. Tukaj tedaj je stregla gobovim bolnikom, ki so bili vsi v turih in zateklinah, ter jim dajala jedi, jim umivala roke in noge, jim izpirala oblačila, jih na postelji prekladala, in se obnašala tako skerbno in ljubeznivo do teh od gobe vseh razjedenih bolnikov, kakor bi samemu Jezusu stregla. Nektere ljudi, ki so to vidili, je ta keršanska ljubezen tako močno pregrela, da so se tudi oni tega težavnega dela lotili, ter stregli kužnim bolnikom, drugi pa so posihmalo vse lepši in bolj po keršansko živeti začeli. To lepo delo keršanske ljubezni pa se pri sveti Juti ni izcimilo iz kakega minljivega, veternastega navdušenja, ampak iz terdne volje Bogu služiti, in tadaj je tudi skoraj enajst let ostala pri tem težavnem delu keršanskega usmiljenja. Pri tem pa je, pobožna ki je bila, znala tudi drugim ljudem tako lepo na serce govoriti, da se je veliko ljudi iz mesta in sosednjih vasi v njenem obližju naselilo iz tega namena, da bi bili le prav dostikrat spodbudovani po njenih lepih pogovorih in po njenem priserčnem prigovarjanju. Sveti Juti je bilo dušno zveličanje bližnjega prav močno pri sercu, nič manj kakor njeno lastno zveličanje. Tudi ljudem imenitniših stanov, od kterih je očitno bilo, da so se kaj pregrešili, je goreče prigovarjala, da naj se spokorijo, in je z veliko gorečnostjo molila za dušni blagor bližnjega. Ravno tako je s priserčnim sočutjem sprejemala in poslušala tudi tiste, kteri so se jej v molitev priporočevali, in jih je tolažila in k zaupanju v Boga opominjevala. Popisovavec nje-

nega življenja, ki je sveto Juto iz oči poznal, rekel. je Boga na pričo sklicevaje, da še nikdar nikogar ni vidil, kteri bi bil večo ljubezen in obilniše usmiljenje imel do grešnikov in do drugih nesrečnih ljudi, kakor ga je imela sveta Juta. Ko sveta Juta čuti, da se jej smert približuje, ni bila tolikanj skerbna za svojo lastno dušo, kakor pa za duše tistih ljudi, kteri so se jej bili postavili pod oblast, da bi zamogli prav pobožno živeti pod njenim vodstvom in napeljevanjem. Clo tistega časa, kterega je sicer v molitev obračala, si je pritergala nekoliko zato, da bi tem pogostniši krog sebe zbirala svoje duhovne hčere, ter jih ali vse skupaj ali pa vsako posebej podučevala, svarila, opominjevala, spodbudovala in v dobrem uterdovala, in je s tem očitno pokazala, da jej je tudi zdaj še, ko jej je smert že tako blizo bila, dušno zveličanje drugih ljudi ravno tako močno pri sercu, kakor njeno lastno zveličanje, ker je rajši nekoliko manj molila, kakor drugekrati, da je le več priložnosti imela skerbeti za dušni blagor drugih ljudi. Tisto noč pred svetimi tremi Kralji je hotla po svoji navadi vstati, da bi hvalo dajala Bogu, toda huda merzlica in velika slabost jo premagate, da ni mogla vstati; vendar pa ni hotla nikogar iz spanja buditi in mu počitka kratiti, in je do jutra samši ležala v smertnih težavah. In zdaj se spove, in na tanjko napové dan svoje smerti, in ravno zato poprosi, da bi jo v sveto olje djali še le tisti smertni dan. Ker so se pa njene duhovne hčere bale, da bi morda umerla poprej kakor napovedani dan, in so jo prosile, da naj bi jo poprej djali v sveto olje, se je vdala njenim prošnjam. Šla pa je vendar le omenjeni dan iz tega sveta z veselim obličjem in timi le besedami: „V tvoje roke, o Gospod! izročim svojo dušo.“ — Iz vsega tega lahko razvidite, ljubi moji! v čem da se je sveta Juta ločila od mnogih drugih ljudi, kteri bi tudi radi za pobožne veljali. Sveti Juti je bilo neizrečeno veliko ležeče na molitvi, na prejemanju svetih zakramentov in na tem, da se je odtergovala od sveta in njegovega poželjenja; sveti Juti je bilo pa tudi ravno tako veliko ležeče na ljubezni do bližnjega. In ravno ljubezen do bližnjega je tisti kamen, s kterim se pobožnost poskuša, ali je prava, iz svetega Duha izhajoča pobožnost ali ne. Znajdejo se ljudje, ki so tudi vsi goreči v vsakoršnih pobožnih vajah; ki

veliko časa obračajo v molitev; ki vsak dan v cerkev hodijo; ki vsako nedeljo svete zakramente prejemljejo; ki se v različne bratovščine zapisujejo; ki iščejo obilno odpustkov zadobiti: ki so pa do tistih ljudi, ki ž njimi kaj opraviti imajo, tem bolj nevljudni in tem bolj zoperni, tem bolj pobožne ko se sami pri sebi imajo. Vsi svojeglavni zdaj staršem pokorščino odpovedujejo, zdaj svojih duhovnih pastirjev ne vbogajo; na drugih ljudeh imajo zmerom kaj grajati, bodi si že ali z besedami ali pa v sercu z hudimi mislimi; z vsako malo stvarco se jim strašno zameriš, kakor bi jim bil storil neizrečeno veliko krivico in silno razžaljenje; da bi pri kakem prepiru krivica utegnila na njihovi strani biti, se jim še ne dozdeva ne. Ako imajo kakega družinjčeta, ga mučijo in terpinčijo s svojimi sitnostmi, da mu ni za prebiti. In če milošnjo delijo in kaj vbogajme dajo, ne dajo tistim revežem, ki so naj potrebniši, ampak le tistim, ki se pobožne delajo in se prilizovati znajo. Da, nahajajo se ljudje, ki nimajo dosti vere, ki pa iz same prirojene dobroserčnosti več usmiljenja in ljubezni do bližnjega imajo, kakor pa marsiktera taka pobošna duša. Taka pobožnost pa ni prava, ampak je napačna pobožnost, ktera človeku nič ne pomaga, ampak mu še clo škoduje, ter ga dela brezskerbnega in pripravlja na napačno misel, da se znajde na pravem potu, dasiravno ni na pravem potu. Jezus pravi: „V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bote ljubezen imeli med seboj.“ (Jan. 13, 35.) In sveti Pavl je pisal: „Ko bi razdal ubogim v živež vse svoje premoženje, in ko bi svoje telo dal tako, da bi zgorelo; ljubezni pa bi ne imel, mi nič ne pomaga.“ (I. Kor. 13, 3.) In sveti Jakob (2, 8.) velí: „Ako spolnujete kraljevo zapoved po pismih: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe, prav delate.“ In sveti Peter uči: „Pred vsem pa imejte vedno ljubezen med seboj, ker ljubezen pokrije obilnost grehov.“ (I. Petr. 4, 8.) In sveti Janez priše: „Kdor ne ljubi, Boga ne pozna; zakaj Bog je ljubezen. — Ako nas je Bog tako ljubil, moramo tudi mi eden drugega ljubiti.“ (I. 4, 8. 11.) „Kdor ne ljubi, ostane v smerti.“ (I. 3, 14.) Po tem takem učí božja nespremenljiva beseda, in se je pri vseh svetnikih v djanju pokazalo, da je ljubezen ena zmed naj imenitniših reči, po kterih zamoremo Bogu dopasti.

Človeško telo ne more več živeti, kader serce v njem nič več ne bije in je mertvo; tudi duša, kteri ljubezni manjka, nima pravega življenja, ktero v zveličanje pelje. Grešnik ve, da bo pogubljen, ako se ne spokorí; nasproti pa je marsiktera taka pobožna duša, v kteri ljubezni do bližnjega ni, kedar jo je duhovna slepota prevzela, terdne misli, da pojde gorka v nebesa, in se toraj marsikterikrat vse težeji na pravo pot pripravi, kakor pa očitni grešnik. Dokler je duhovna slepota ni še popolnoma prevzela, še ve in spozna, kakor sem že poprej opomnil, da se ne znajde na pravem potu, in da ne vživa božje prijaznosti; kedar je pa že popolnoma oslepela, vsega tega nič več ne spozna, se za dobro in za popolnoma, ter za izvoljeno božjo prijatelco ima, in se težko kdaj več poboljša. Naj si je toraj ta ali uni tudi še tolikanj goreč v pobožnih vajah, če pa pri tem nič več ali pa še toliko ljubezni do bližnjega nima, kakor kak posveten človek, naj nikar ne misli, da mu do popolnosti manjka le še samo kaka mala reč; ampak povem mu kar navarnost, opiraje se na božjo besedo, da mu manjka še vsega, in da še kar nič ni opravičen in posvečen, in da se mora še le spokoriti, in sicer pri čistem spokoriti in po pravi pokori v življenje stopiti ali na duši oživeti. In ako tega ne stori, je zgubljen, in pogubljen tako gotovo, kakor kak prešestnik ali tat ali nevernik, česar nas sam večni Bog obvari! Amen.

LXXXII Keršanski nauk.

Od prilizovanja: — v čem da obstoji in kako pregrešno da je. —

1. Kedar se človek laže le samo z besedo, imenujemo njegovo pregreho laž v posebnem pomenu. Kedar se pa človek laže z djanjem, ter se s svojim ravnanjem in obnašanjem kaže pobožnega do Boga in prijaznega do ljudi, v sercu pa nima ne prave pobožnosti do Boga, ne prave prijaznosti do ljudi, kličemo njegovo pregreho z imenom hinavščina. Od te pregrehe sem vam zadnjič pravil, da je dvojna, ter hinavščina do Boga in hinavščina do ljudi. Slišali ste, v čem da obstojí ta in una, in kakor pregrešna da je ena in druga. Pristavil sem resno opominjevanje, da naj se varujemo te gerde pregrehe, in naj skerbni bomo za pravo, nehlinjeno, nehinavsko pobožnost, kakoršno zagledamo nad svetniki, in ktera je v tesni zvezi s keršansko ljubeznijo.

2. Laž pa se ne dela le samo z besedo, ali le samo z djanjem, ampak se utegne zgoditi tudi z besedo in djanjem ob enem. Taki z besedo in djanjem ob enem storjeni laži pravimo

C. Prilizovanje.

Prilizovanje je lažnjiva, prevelika ali nepotrebna hvala, ktera se kakemu človeku daje s sladkim govorjenjem in hinavskim obnašanjem, in tedaj obstojí v tem, da kdo svojemu bližnjemu prilastuje lepe lastnosti, kakoršnih nima ali pa

nezmerno poveličuje nad njim lepe lastnosti, kakoršne bližnj res ima nad seboj.

3. Človeka hvaliti, kteri nobene hvale vreden ni, ali pa ga bolj hvaliti, kakor zasluži, ali hvaliti ga iz tega namena, da bi se mu prikupil ali od njega kaj prejel, je nečimurno, je krivično in lažnjivo tudi pregrešno.

Vtegne si pa misliti eden ali drugi: Ali mar nikoli ne smem bližnjega hvaliti? ali je mar to vselej greh? — Na to odgovorim: Sme se hvaliti to, kar bližnj dobrega nad seboj ima, ako se to stori zato, da se hvala daje Bogu, od kterega pride vse dobro. Včasih je še clo potrebno pohvaliti bližnjega, da ga v dobrem poterdimo in vnemamo, da potlej z veseljem dela, in da ne misli, da vse to, kar je do zdaj storil, nič ne velja. Sosebno lahko in brez vse skerbi ga lahko pohvalimo, kedar ga vpričo ni, da mu dobro ime pridobimo, in da ga varujemo pred obrekovavci in opravljivci —; ali če je že umerl —; ali če to storimo zato, da bi tudi druge ogreli in vneli za kako dobro reč. Vendar moramo nad bližnjim hvaliti le to, kar je res hvale vrednega, ter njegove lepe čednosti in dobre lastnosti; in to tudi le o pravem času in iz pravega namena in v takih okoljščinah, od kakoršnih sem ravno kar govoril, da se nam v prilizovanje ne preverže tista hvala, ktero bližnjemu dajemo.

Prilizovavec pa, kedar bližnjega hvali, nima takih dobrih namenov; prilizovavec ga ne hvali, da bi ga v dobrem poterdil in mu dobro ime pridobil, ampak ga hvali zato, da bi se mu ne zameril, ali pa zato, da bi se mu prikupil, ter od njega prejel to ali uno reč, ktere želí. Kolikokrat, na primero, hvali kak pijanec svojega bližnjega za kupico vina, da ga hoče v hvali vtopiti, ter povzdiguje njegovo modrost in razumnost, kakoršne bližnj nima, hvali njegovo lepo blago in premoženje in druge reči, akoravno vse to ni nobene posebne hvale vredno. — Prilizovavec ve, da nobeden človek ni rad grajan, še clo hudobnež ne, in da mu bodo ljudje hvaležni za hvalo, ktero jim daje, če tudi ni zaslužena; zatoraj govorí to, kar njegov dobrotnik rad sliši, naj si je že res ali ne. On hvali

še clo take reči, ktere bi mogel grajati; povzdiguje to, kar bi imel zavreči; pregreham daje podobo lepih čednost, ter zapravljivost imenuje radodarnost, lakomnost imenuje varčnost, itd. Prilizovavec po vetru plajšč obrača, in se ravna po svojem dobrotniku, naj si je že prav ali ne prav. Če, postavim, vidi, da se njegov dobrotnik, če tudi po krivici, jezi in togotí, se jezi in togoti tudi on; če vidi, da se njegov dobrotnik pobožnega hlini, se pobožnega dela tudi on; z eno besedo: karkoli prilizovavec nad svojim dobrotnikom vidi, to dela tudi on, in kakor sliši dobrotnika govoriti, govorí tudi on, se ve da vselej le po hinavsko, ker ne gleda na to, kar mu Bog zapoveduje ali prepoveduje, ampak le na to, kako bi se prikupil svojemu dobrotniku in kako bi njemu vstregel. Sveto pismo pravi od prilizovavca: „Pred tvojimi očmi sladká svoje usta (to je: sladke besede govorí in se ti prilizuje,) in se tvojemu govorjenju čudi, na zadnje pa svoje usta preverže in se spodtika nad tvojimi besedami. Veliko reči sovražim, ali nobene ne tako, kakor njega (prilizovavca); pa tudi Gospod ga sovraži.“ (Sir. 27, 26 27.) Prerok Izaija (5, 20.) gorje žuga prilizovavcem, ter pravi v božjem imenu: „Gorje vam, kteri imenujete dobro — hudo, hudo pa dobro, ki tàmi luč in luči tàma pravite, ki grenko v sladko in sladko v grenko spreminjate.“ Sveti apostelj Judež piše od prilizovavcev in pravi: „Po svojem poželjenju živijo, in njih usta govorijo prevzetne reči, in povzdigujejo ljudi zavoljo dobička.“ (Jud. 16.) In sveti Bernard govorí: „Kedar zapaziš, da se ti zavoljo sladkanja in prilizovanja serce vznemirja, si spomni na to, kar je pisanega: Vsak človek dobro vino poprej na mizo postavi, in kedar se napijejo, tedaj še le slabejšega. Zvijačastemu in sleparskemu človeku je lastno, vklanjati in poniževati se tam, kjer si misli kaj vloviti . . . Tisti, ki te blagrujejo, te v zmoto spravljajo, ker besede seboj nosijo, darila pa odnašajo.“ Učeni Tertulijan pa pravi: „Na jeziku imajo hvalo, v sercu pa zvijačo.“ Poglejte, iz tako gerdih reči, ter iz laži in zvijačnosti, iz hinavščine in samopridnosti je prilizovanje skupaj slaknjeno. Kar pa iz tako gerdih in kalnih studencev izvira, ne more biti čedno in lepo, ne more biti pošteno in pravično, ampak je gerdo, ostudno, krivično in pregrešno. Po vsi pravici bi tedaj slehernemu prilizovavcu

šla zaušnica, kakor jo je cesar Zigismund dal enemu svojih služabnikov, ki se mu je prilizoval. Slišati prilizovanje vdari cesar prilizovavca prav terdo za uho, ter mu velí: „Zakaj me grizeš, prilizovavec!“

Da bomo pa še bolj spoznali, kako pregrešna reč da je prilizovanje, premislimo zraven tega tudi še kako škodljivo da je prilizovanje, ter škodljivo za časno in za večno srečo.

Prilizovanje je škodljivo za časno srečo, ker človeka le rado pripravi ob čast in ob premoženje. O tem vam ne bom navajal dosti prič. Zadosti bo, da le samo kralja Roboama v misel vzamem. Po Salomonovi smerti je njegov sin Roboam kraljeval namesto njega. Prišel je pa Roboam v Sihem; ondi namreč se je zbral ves Izrael, da bi ga za kralja postavil. Pa Jeroboam, Nabatov sin, ki je bil še v Egiptu ubéžen pred kraljem Salomonom, slišati njegovo smert, se je vernil iz Egipta. In poslali so, ter so ga poklicali; prišel je tedaj Jeroboam in vsa množica Izraelova, in so govorili Roboamu, rekoč: „Tvoj oče nam je naložil preterd jarm; ti tedaj zdaj zmanjšaj nekoliko od preterdega gospostva svojega očeta, in od pretežkega jarma, ki nam ga je naložil, in ti bomo služili.“ On pa jim je rekel: „Pojdite do tretjega dne in se povernite k meni.“ In ko je bilo ljudstvo odšlo, se je kralj Roboam posvetoval s starimi, ki so stali pred Salomonom, njegovim očetom, ko je še živel, in je rekel: „Kakošen svèt mi daste, da odgovorim temu ljudstvu?“ In oni so mu rekli: „Če danes slušaš to ljudstvo, in mu služiš, in odjenjaš njih prošnji, in jim govoriš mehke besede, bodo tvoji hlapci vse dni.“ On pa je zapustil svèt starih, ki so mu ga dali; in si je privzel mladenče, ki so bili ž njim zrejeni, in so stali krog njega; in jim je rekel: „Kakšen svèt mi daste, da odgovorim temu ljudstvu, ki so mi rekli: Zlajšaj jarm, ki nam ga je tvoj oče naložil?“ In rekli so mu mladenči, kí so bili izrejeni ž njim vred: „Tako govôri temu ljudstvu, ki so govorili tebi, rekoč: Tvoj oče je obtežil naš jarm, ti nas olajšaj; tako jim govôri: Mali moj perst je debelejši od herbta mojega očeta. In zdaj, moj oče je djal na vas težek jarm, jaz pa bom dodal na vaš jarm; moj oče vas je tepel z biči, jaz pa vas bom tepel s

škorpijoni.“ In Roboam je poslušal svet priliznjenih mladenčev, pa v svojo lastno silno veliko škodo ; kajti ljudstvo se je vzdignilo zoper njega, in mu ni hotlo več služno in pokorno biti. Celih deset rodov se je ločilo od Roboama, in so k Jeroboamu pristopili. Novo kraljestvo so napravili, ki se mu je reklo Izraelsko kraljestvo, čigar véliko mesto je bila Samarija. Samo rod Juda, z Benjaminovim sklenjen, je Roboamu zvest ostal. Temu kraljestvu se je reklo Judovsko kraljestvo, z vélikim mestom Jeruzalemom. Bilo je veliko manjše memo unega. (III. Kralj. 12.)

Pa kaj bi zgledov iskali v nekdajnih starih časih, saj nam jih tudi sedanje dni ne manjka! Kdo tega ne ve, da je tudi v našem času že veliko ljudi po prilizovavcih in sladkačih prišlo ob čast in veljavo pri ljudeh in ob svoje blago in premoženje?

Pa ne le za časno, temveč tudi za večno srečo je prilizovanje škodljivo. Prilizovanje namreč človeka oslepí in premoti, da dosti dobrega opustí, in dosti hudega storí. Sveto pismo pravi: „Goljufen jezik ne ljubi resnice, in sladke usta pogin napravljajo,“ to je: hinavsk, priliznjen človek svojega bližnjega v pogubljenje vleče. (Pregov. 26, 28.) Sveti Maksim pravi: „Kakor krokarji oči mertvih trupelj izkljujejo, ravno tako spridijo prilizovavci s svojim prilizovanjem oko človeške pameti in človeškega duha.“ Sveti Avguštin veli: „Jeziki prilizovavcev zavozljajo dušo v grehe, zakaj z veseljem storí človek tisto reč, zastran ktere se ne le nikogar ne bojí, kteri bi ga strahoval, ampak še clo kterega sliši, ki ga hvali.“ Častitljivi Beda piše: „Kakor olje ogenj oživlja in večega nareja, ravno tako tudi prilizovavec oživlja poželjenje ljudi, in ga zvišuje v strasti.“ Sveti Peter Damijan prilizovavce primerja s tisto lastovico, ktera je s svojim blatom oslepila starega Tobija. „Kaj pomeni ta lastovica,“ pravi on, „drugega, kakor lahkomišljeno vedenje prilizovavcev, kteri, kedar človeka s priliznjenim in sladkim govorjenjem pridobijo, ga na duši oslepijo, da potlej nič več ne vidi tako prav, kakor poprej.“ Sveti Krizostom pravi, da prilizovavci v svojih ustih nosijo verigo zapeljive hvale, in z medenimi besedami hvalijo ljudi v greh, iz greha pa v pogubljenje.“ In sveti Bernard pristavlja: „Prilizovavci pripravl-

ljajo ljudi v greh napuha, v greh nečistosti, v greh lakomnosti. Zatoraj bodo pa tudi ž njimi vred v peklenski ogenj pahnjeni.“ — Kako nesrečnega da prilizovavci človeka naredijo na duši, kažejo nam naslednje prigodbe: Macedonski kralj Aleksander Veliki je perve leta svojega vladanja neizrečno čertil prilizovavce. Imel je prav prijazno znanje z nekim modrijanom, ker pa modrijan kralja nikdar ni grajal, in mu nikdar nič ni očital, ga je kralj od sebe odpravil, rekoč: „Ako ne spozna hudega, kar storim, je neumnež; ako pa spozna to, kar hudega storim, pa me ne vzame v strah, je nevreden prilizovavec; in v obadvojnem primerleju nič drugega ne zasluži, razun da ga odpravim zmed števila svojih prijatlov.“ Tako se je kralj dolgo časa prilizovavcem branil in jih od sebe otepal. Polagoma pa so mu tako močno serce s svojimi mrežami prepregli, ga oslepili in zmotili, da se je na njihovo prilizovanje in na prilizovanje mališkega popa Amona res imel za kakega boga in Cevzevega sina. In odsihmalo je nesterpljiv postal v svojem napuhu in v svoji ošabnosti. — Kore, Datan, Abiron in več drugih so se bili vzdignili zoper Mozesa in Arona, ktera je bil sam Bog postavil za voditelja Izraelskemu ljudstvu. In da bi se bili vstajniki ljudem prikupili in jih na svojo stran spravili, so se jim prikupovali in prilizovali, rekoč: „Dosti je vaju (preveč že počenjata, Mozes in Aron!) vsa množica je zmed svetih in Gospod je med njimi; zakaj se vzdigujeta zoper Gospodovo ljudstvo?“ Tako so s prilizovanjem ljudi zapeljevali, pa tudi pokončali sebe in vse, ki so ž njimi potegnili. Razpočila se je zemlja pod njih nogami, in je odperla svoje usta, in jih je požerla ž njih šotori in z vsem njihovim premoženjem vred. (IV. Moz. 16.) — Take prilizovavce je imel tudi kralj Herod Agripa. Ko je enkrat s svojega veličastnega kraljevega sedeža ljudstvu govoril, mu je ljudstvo vse priliznjeno odgovorilo in reklo: „To je božji glas, nikar pa človeški!“ to je: tako lepo in tako prijetno ne zna nobeden človek govoriti; le bog sam je, ki tako govorí. Pa kam je na zadnje prišel kralj Herod Agripa, ki se je tako močno napihoval, da si je dal božjo čast skazovati? Angelj Gospodov je vdaril njegov drob z bolečino in gnilobo, in v teh strašnih stiskah še le je spoznal svojo nečimurnost in nezmožnost, ter je rekel: „Poglejte,

jaz, ki ste me boga imenovali, moram življenje zapustiti, natorna postava vas je na laž postavila, in jaz, ki ste me kar neumerjočega preslavljevali, bom siloma tiran v smert.“ — Trebonijan, véliki kanclar, ter eden naj pervih služabnikov cesarja Justinijana II. je bil tak gerd prilizovavec, da je cesarju, ki ni bil brez pomanjkljivost, večkrat iz oči v oči rekel, da se on in vsi drugi služabniki in vse ljudstvo nobene reči bolj ne bojijo, kakor te, da bi Bog cesarja zavoljo njegove velike pobožnosti in svetosti kar nanagloma iz zemlje ne vzel in živega v nebesa ne sprejel. Kaj čuda tedaj, da cesar od takega prilizovanja ves omoten svojih slabost ni spoznal in se ni poboljšal, in da ga ljudstvo ravno zavoljo tistih ni nič posebno ljubilo, marveč na glas razodevalo željo, da bi cesar Justinijan nikdar na svet ne prišel. — Da bi si prav živo pred oči postavljali, kako škodljivo da je prilizovanje, so si omislili nekdajni Egipčani naslednjo podobo: Naslikali so jelena, in zraven jelena moža, ki je na citre citral. Pripovedujejo namreč, da jelen neizrečeno rad godbo ali muziko posluša, in da kar zamaknjen obstojí, kadar mu prijetna godba na uho zadoni. Ravno zato so v nekdajnih časih zvedeni in izurjeni lovci z godečevskim orodjem jelene k sebi vabili, in kadar so jih s prijetnim glasom godbe tako rekoč opanali ali omamili, so jih zlahkoma postrelili s svojimi pšicami. Enaka se tistim godí, ki radovoljno poslušajo sladke besede prilizovavcev. Take sladke medene besede jih premotijo in ob pravo zavednost pripravijo, in kadar jih hudi duh vidi tako premotene in nezavedne, jih pomorí s strupenimi pšicami napuha, lakomnosti, nečistosti, in mnogih drugih hudih skušnjav; in po takem potu jih prilizovavci z hudim duhom vred vlečejo v grehe in iz grehov v večno pogubljenje.

Vidite, kako škodljiva reč je prilizovanje; in zmed vseh naj škodljivše jetisto prilizovanje, s kterim za smert obolelega bolnika motijo in slepijo, da smertne nevarnosti ne spozna in se toraj tudi za smert nič ne pripravlja. Znajdejo se nekteri ljudje, sosebno med gospodo, ki menijo, kdo ve kako bolniku vstrežejo, ako mu prikrivajo veliko nevarnost, v kteri se znajde, in ga toraj tolažijo, da njegova bolezen ni še tako silno nevarna, da ne bo še umerl ne, da ga bo zdravnik

gotovo na noge spravil, da se mu že na boljše obrača i. t. d. S takimi praznimi tolažili in s takim pregrešnim prilizovanjem bolnika omotijo tako močno, da le ne misli ne na to, kar bi mu bilo edino potrebno, na večnost namreč in na dušno zveličanje.

4) Ker je pa prilizovanje tako gerda, škodljiva in pregrešna reč, bi mislil, da se je bodo ljudje gotovo na vso moč varovali; a temu ni taka, marveč se povsod dosti takih prilizovavcev in sladkačev nahaja, ki se prilizovanja poslužijo v to, da dosežejo svoje slabe namene. Prilizovavce nahajamo na kraljevih dvorih in v hišah bogatinov, pa tudi pod kmetijškim slamnatim krovom. Podložni se prilizujejo svojim naprejpostavljenim, otroci svojim staršem, hlapci in dekle svojim gospodarjem in gospodinjam, zapeljivci se prilizujejo tistim, ktere mislijo v greh zapeljati; povsod, kamorkoli se obernemo, je prilizovanje doma, in kar je naj bolj žalostno, je to, da ljudje v gerdem prilizovanju nič napačnega ne vidijo, nič pregrešnega ne spoznajo, ampak da prilizovanje še clo za dvorljivost, prijudnost in čednost imajo. In od kod, kaj menite, ta napačna misel izvira? Glejte, od tod, da ljudje take sladkače in prilizovavce radi poslušajo, in njih prilizujeno govorjenje z veseljem sprejemajo. „Mi podpiramo prilizovavce“, pravi sveti Krizostom, in če tudi pravimo, da hvale, ktera se nam daje, vredni nismo, je vendar le vsak svoje hvale vesel.“ — Ker smo se pa danes lahko prepričali, kako gerda in škodljiva reč da je prilizovanje, ne bomo nič več ne prilizovanja imeli za čednost, ampak za ostudno pregreho, ktera po besedah svetega Bernarda v pekel spravlja tistega, ki se prilizuje nič manj ko tistega, ki prilizovanje z veseljem sprejema. Ravno zato se moramo prilizovanja varovati na vso moč. Varujmo se prilizovanja, kakor se ga je varoval vojvoda Burgonjski, vnuk kralja Ludovika XV. Že v otročjih letih kar ni mogel terpeti prilizovavcev, in je spoštoval in obrajtal le tiste, kteri so mu resnico kar na ravnost in odkritoserčno pripovedovali. Enkrat ga vpraša nekdo, ktere zmed svojih služabnikov da naj rajši ima, in fantič pove: „Te in te, tega in tega, in sicer zato, ker

mi ne prizanašajo, ampak mi, da bi se poboljšal, kar naravnost povedo, kadar kaj napačnega storim.“ — Varujmo se prilizovanja, in sicer od ene strani s tim, da se mi sami nikomur ne prilizujemo, od druge strani pa s tim, da nobenega prilizovanja ne sprejemamo. Kedar bi nas mikalo in bi nam želja prišla, da bi se komu prilizovali, naglo zadušimo to željo v svojem sercu, ter recímo sami pri sebi: „Prilizovanje je pregrešno in pelje v pogubljenje.“ In če se kdo drugi nam prilizuje, mu nikar ušes ne nastavljajmo, marveč si mislimo: „Ta človek me misli le zasmehovati, in me za neumneža ima, sicer bi ne govoril tega, kar govorí;“ spomnimo se zraven tega tudi še na obilno število svojih slabost in svojih grehov, in se pred Bogom ponižujmo, da s tim strup in moč odvzamemo prilizovanju. Ali pa prilizovávca prijazno opomnimo, naj nam rajši naše slabosti na znanje da, brez kterih gotovo nismo, namesto da nam našteva čednosti, kterih nimamo; zakaj boljši je, da nas modri mož strahuje, kakor pa da nas prilizovavec s svojim prilizovanjem v zmoto zapeljuje!

Amen.

LXXXIII. Keršanski nauk.

Kdo škoduje bližnjemu na časti in na dobrem imenu? — Od obrekovanja: v čem obstoji? — ali je obrekovanje velik greh? — kaj mora obrekovavec storiti, ako hoče odpuščenje in milost pri Bogu zadobiti? —

1) V osmi zapovedi nam Bog prepoveduje lagati in škodo delati bližnjemu na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu. Naj poprej tadaj je prepovedana laž, ktera se razpolje v krivo pričevanje, v krivično tožbo, v laž v posebnem pomenu, v hinavščino, in prilizovanje. Od prilizovanja je bilo govorjeno v zadnjem keršanskem nauku, in povedal sem vam, da prilizovanje je laž v besedi in djanju ob enem storjena, in obstoji v tem, da kdo svojemu bližnjemu prilastuje lepe lastnosti, kakoršnih nima, ali pa nezmerno povišuje in poveličuje njegove lepe lastnosti. Tudi sem vam skazal, kako gerda, kako škodljiva in kako pregrešna reč da je prilizovanje.

2) Osma zapoved božja pa nam ne prepoveduje le samo laži, ampak nam prepoveduje tudi škodo delati bližnjemu na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu. In tedaj se zdaj naj poprej vprašuje:

Kdo škoduje bližnjemu na njegovi časti ali na njegovem dobrem imenu?

Svojemu bližnjemu škoduje na njegovem dobrem imenu ali na njegovi časti:

A) kdor ga obrekuje,

B) kdor ga opravlja,

C) kdor koga podpihuje,

D) kdor po krivem natolcuje,

E) kdor koga prederzno sodi,

F) kdor koga zmerja, zaničuje zasramuje in mu njegove pregrehe očituje, ali ga zasmehuje;

G) kdor radovoljno posluša obrekovanje, opravljanje, podpihovanjo, krivo natolcevanje, prederzno sodbo, zaničevanje, zmerjanje, zasmehovanje bližnjega;

H) kdor priložnost daje k obrekovanju, opravljanju, podpihovanju, krivemu natolcevanju, prederzni sodbi, zaničevanju, zasramovanju, zmerjanju in zasmehovanju bližnjega.

Od vsaktere teh pregreh je treba bolj na drobno govoriti, kajti močno so zasejane med ljudi, in mnogim ljudem so se že tako močno vrastle v navado, da jih kar brez vse skerbí in brez vsega strahu doprinašajo, in si še ne spomnijo ne, da je kaj pregrešnega v tem.

3) Govoril bom naj poprej:

A) od obrekovanja.

Obrekovanje obstojí v tem, da kdo od svojega bližnjega, kedar ga zraven ni, govorí kaj hudega, kar res ní, ali vsaj popolnoma res ni, in sicer govorí s tim namenom, da bi ga počernil pri drugih ljudeh. Obrekovavec si tedaj prizadeva, pripraviti bližnjega ob dobro ime s tim, da lažnjivo pripoveduje, da ima bliženj to ali uno napako, to ali uno pregreho nad seboj. Obrekovanje se tedaj od opravljanja loči v tem, da obrekovanje razglaša od bližnjega pregreške in pregrehe, kterih ali nikoli ni storil ali vsaj ne tako storil, kakor jih obrekovavec od njega pripoveduje; opravljanje pa razglaša pregreške in pregrehe, ki jih je bliženj res doprinesel, kterih bi pa opravljivec vendar le nikakor razoznanovati ne smel.

Obrekovanja so po tem takem krivi:

a) tisti hudobneži, ki od svojega bližnjega pripovedujejo kaj hudega, česar ni storil, ter lažnjivo govorijo zoper njegovo dobro ime. Grešijo tedaj, kader prilažejo bližnjemu kako pregreho, ktere ni storil, ko dobro vedo, da bliženj ni kriv tiste pregrehe, kakor je bila hudobna Putifarjeva žena Jožefu prilagala pregreho, ktere ne le ni storil, ampak je še clo v mislih ni imel, (I. Moz. 39, 14—18.); ali kakor sta una dva nesramna sodnika nedolžni Suzani prilagala pregreho, v kteri sta bila ona dva sama zapopadena, nikakor pa ne Suzana, (Dan. 13,); ali kakor so hudobni Judje prilagali Jezusu, da ljudstvo zapeljuje in ga draži zoper cesarja. (Luk. 23, 2.)

Obrekovanja so krivi:

b) tisti neusmiljenci, kteri majhne pregreške ali pomotleje bližnjega zvišujejo, ter jim marsikaj pridevajo, ter iz pezdirja bervno narejajo in iz komarja medveda. Če je, postavim, kdo v hudi vročini in v veliki žeji naglo pil in nekoliko bolj zgovoren postal, kar berž pripovedujejo, da se je tako močno opil, da ni vedel, kaj dela in kaj govorí. Če je kdo bolj prijazen in veselega serca, ga berž obdolžijo, da ni čistega življenja. Če kdo bolj na tanjko gospodari, ter ne razstresa in ne zapravlja, berž pravijo, da je lakomen in skop. Če je kdo kako majhno reč vzel, mu berž prilažejo, da je tudi vse drugo vzel, kar jim je ukradenega.

Greha obrekovanja so krivi:

c) tisti strupeni ljudje, kteri dobrim delom bližnjega slabe namene podkladajo in podtikujejo, in so prav podobni pajku, kteri si strupa nabira iz cvetlice, iz ktere pridna bučelica serka sladki med. Tako so delali svoje dni Kore, Datan in Abiron, ki so ogovarjali Mozesa in Arona, da sta Izraelsko ljudstvo iz Egiptovske sužnosti izpeljala le samo zato, da bi gospodovala nad njim. (IV. Moz. 16, 13.) Obrekovavci tudi še zdaj delajo ravno tako. Ako kdo bolj po-

gostoma v cerkev hodi, večkrat svete zakramente prejema, rad moli, že pravijo, da se hlini, da hoče časten biti; če rad ubogajme daje, govorijo, da išče lastne hvale, ali da morebiti kaj krivičnega blaga ima, in da povračuje i. t. d.

Obrekovanja so kriví:

d) tisti nevošljivi ljudje, kteri tajijo to, kar je bližnj dobrega storil, ter pravijo, da dobrega ni storil, in to iz tega namena delajo, da bi mu odvzeli čast, ktero mu ljudje skazujejo. Tako so nevošljivi farizeji obrekovali Jezusa. Jezus je bil hudega duha izgnal iz obsedenega človeka. Na ta veliki čudež je pričujoče ljudstvo Jezusa očitno spoznalo za obljubljenega Odrešenika. Farizeji pa, da bi bili odtegnili Jezusu čast, ktero mu je ljudstvo skazovalo, začeli so tajiti dobro delo, kterega je bil Jezus storil nad obsedencem, ter so rekli, da s pomočjo Belcebuba, višega hudičev, izganja hudiče. (Mat. 12, 24.)

Obrekovanja so krivi:

e) tisti zagrizeni ljudje, kteri hvalo, ki jo dajejo bližnjemu, dajejo na tak način, da si vsakdo lahko misli, da bližnj hvale vreden ni, ter, postavim, ali tako le ali enako govorijo od bližnjega; „Tega je že treba hvaliti, če tudi hvale vreden ni. Ako ga ne hvališ, bi ne imel miru pred njim, ali pa bi si še clo ne bil življenja svest!“

Obrekovanja so krivi:

f) tisti hinavski ljudje, ki zmanjšujejo lepe lastnosti svojega bližnjega. Ljudje, na primero, hvalijo tega ali unega človeka, ki je zares hvale vreden; hinavec pa, ki le svoje lastne hvale išče, in toraj ne more sterpeti, da bi ljudje tudi še koga drugega hvalili, na tako hvalo pristavi: „Saj ni vse tako, kakor ljudje mislijo ali pripovedujejo,“ ali pa hvalo, ktero je prisiljen bližnjemu dati, na enkrat s kako nasprotno besedo sam prikrajša ali ustavi, ter pravi: „Res je ta človek pravičen, kakor ga ljudje hvalijo, toda . . .; on ni ne pijanec, ne igravec, toda . . ! — Ta gospodinja je res skerbna za hišo in zasluži hvalo, ktero jej ljudje dajo, toda . .;

ona res rada ubogajme daje, toda! — To dekle res rado moli in pridno v cerkev hodi, ali kaj, ko ljudje vsega ne vedo.“ Taki in enaki prideržki in pristavki sicer sami ob sebi veliko škodujejo bližnjemu na njegovem poštenju in njegovem dobrem imenu, ker v sercu poslušavcev hude misli obudijo, da od obrekovanega bližnjega kdo ve kaj hudega mislijo, in natolcujejo od njega take hude reči, kterih nikdar storil ni. — V to versto spadajo tudi tisti obrekovavci, kteri bližnjega naj poprej hvalijo, in sicer hvalijo zato, da ljudje, ki hvalo slišijo, tem rajši verjamejo obrekovanje, ktero za hvalo nasleduje. Taki obrekovavci so podobni molikovavcem, ki so v daritev odločene žertve naj poprej z venci ovenčali, po tem pa pobili.

Greha obrekovanja so krivi:

g) tisti sebični ljudje, kteri k obrekovanju molčijo; kedar slišijo, da kdo laže zoper dobro ime bližnjega, in dobro vedo, da bliženj tega ni storil, pa le molčijo, ali se posmehujejo, z ramami zmigujejo, namesti da bi se potegnili za dobro ime bližnjega; ali pa, če rečejo: „od tega bi bilo še več govoriti, pa naj bolji je molčati.“ Drugi, ki to slišijo, si vsak še več hudega lahko misli, ker človek po svoji spačeni natori rajši kaj hudega verjame kakor kaj dobrega od svojega bližnjega. — Tu sem spadajo tudi tisti ljudje, ki nočejo dati dobrega spričevanja svojemu bližnjemu, akoravno vedo, da bliženj dobro spričevanje zasluži in ga tudi potrebuje. Taki so tisti gospodarji, kteri družinjčetu iz službe stopivšemu nočejo dobrega spričevanja dati, marveč še clo družinjčetovemu novemu gospodarju na njegovo vpraševanje le odgovarjajo: „Jaz nič dobrega ne vem povedati od tega družinjčeta!“

Greha obrekovanja so krivi:

h) tudi tisti brezvestni ljudje, kteri drugim pripovedujejo hudo od bližnjega, kar so slišali, in vendar vedo, da ni res; ker tudi to pripovedovati je zoper ljubezen do bližnjega, je zoper voljo božjo.

4) Zdaj ste slišali, kako se obrekuje; povedati pa vam moram tudi še, kaj sveta vera uči od obrekovanja.

Sveta vera nas uči, da je obrekovanje od ene strani a) gerda in ostudna pregreha, in od druge strani b) tudi velíka pregreha.

a) Obrekovanje je gerda in ostudna pregreha, in to zato, ker vpervič nasprotuje keršanski ljubezni do bližnjega; kdor namreč svojega bližnjega resnično ljubi, ga obrekoval in ogovarjal gotovo ne bo. V drugič nasprotuje obrekovanje tudi pravici, ker otemlje bližnjemu to, kar je poštenemu človeku naj dražeje, ter čast in dobro ime. In tretjič nasprotuje obrekovanje resničnosti, ker je kakor vsaka laž resnici kar naravnost nasproti.

Da je obrekovanje gerda in ostudna pregreha, so spoznali že clo nekteri neverniki. Neverski Rimljani so obrekovavcem osramotivno čerko (C = calumniator) z žarečim železom vžigali na čelo.

Še vse bolj so se svetniki varovali te gerde pregrehe. Naj vam v misel vzamem le samo svetega Avguština, kteremu je bilo prav iz serca zoperno vsako obrekovanje. Ravno zato je v svoji obednici obesil tablico z naslednjim napisom: „Kdor obrekljivo rad čez druge laja, — Nikar naj sèm na obed mi ne zahaja!“ In ko so nekega dne povabljeni gostje med obedom ogovarjati začeli druge ljudi, jih sveti Avguštin kar hitro ustavi, ter pravi: „Ali mi izbrišite s table le une besede, ali pa jenjajte ogovarjati, ali pa grem jaz proč od vas v svojo sobo.“

Kako gerda in ostudna pregreha da je obrekovanje, nam tudi sveto pismo spričuje z naslednjimi besedami: „Dvojezičnikove (obrekovavčeve) besede se zdijo (sicer) priproste, pa segajo do oserčja.“ (Pregov. 18, 8.) „Hudobni, krivični ljudje brusijo svoje jezike kakor kača, gadji strup je pod njih ustnicami.“ (Ps. 139, 4.) „Gospod! ti sovražiš vse, ki hudo delajo; pogubiš vse, ki lažnjivo govorijo; kerviželjnega in goljufnega (človeka) Gospod studi . . . Odpert grob je njih gerlo.“ (Ps. 5, 7, 11.) „Jezičen človek je strašen v svojem mestu, prederzni v svoji besedi pa je sovražen.“ (Sir. 9, 25.) „Abotnikova misel je greh, in obrekovavec je ljudem gnusoba.“

(Pregov. 24, 9.) „Sovražen je, kdor je prederzen v govorjenju.“ (Sir. 20, 5.) „Treh reči se moje serce bojí, in zavoljo četerte je moj obraz preplašen: izdajanja mesta, puntanja ljudstva, lažnjivega obrekovanja: vse to je hujši kakor smert.“ (Sír. 26, 5—7.)

b) Obrekovanje pa ni le samo gerda in ostudna pregreha, ampak je tudi velíka, ter smertna pregreha, in to deloma zavoljo hudega studenca, iz kakoršnega izvira, in deloma zavoljo velíke škode, kakoršno nareja.

Obrekovanje izvira ali iz napuha, ali iz nevošljivosti ali iz sovraštva. Napuh pa, nevošljivost in sovraštvo prištevamo naglavnim grehom. V naglavnih ali poglavitnih grehih tedaj obrekovanje svoj začetek ima. Ker pa obrekovanje iz tako vmazanega in strupenega studenca izvira, mora gotovo gerdo in strupeno in močno pregrešno biti. In res nam sveto pismo obrekovanje kar veliko pregreho zaznamuje. Sveti Pavl v listu do Rimljanov (1, 30.) med drugim tudi od brekovanja ojstro govorí; lahko se posname iz njegovih besedí, da tudi obrekovavce prišteva sovražnikom božjim, kteri zavoljo krivice, ki jo delajo bližnjemu, ne bodo v posest dobili božjega kraljestva. (I. Kor. P, 9.) Božji sovražnik pa, ki v nebeškem kraljestvu deleža nima, ampak je zapadel večnemu pogubljenju, je le tisti človek, ki se v smertnem grehu znajde. Toraj ne moramo drugači soditi, ampak smo prisiljeni, smertnim grehom prištevati pregreho obrekovanja. — Tudi sveti cerkveni očetje obrekovanje vsploh le velikim smertnim grehom prištevajo. Sveti Hieronim pravi: „Obrekovati človeka je hujši kakor snesti ga pri živem telesu.“ Sveti Bernard govorí: „Ali mar ni res jezik naj grozovitiši gad? Res je, kajti z enim samim dihom navdaja smerten strup. Ali ta jezik ni sulica? Res je, in sicer naj ojstrejša, ki na en sam lučaj prebode tri ob enem: tistega namreč, ki govorí; tistega, ki posluša; in tistega, od kterega obrekovavec govori.“ Jn sveti Krizostom veli: „Obrekovavec jé meso svojega brata in grize svojega bližnjega; ravno zato je rekel sveti Pavl (Gal. 5, 15.): Ako se med seboj grizete in ujedate, glejte, da se med seboj ne pokončate!— Ti svojih zób nisi zasadil v meso, ampak v dušo si zasadil prekletstvo

in hudo natolcevanje; rano si usekal, z hudim si obsul sebe, in unega in veliko drugih; zakaj ti si s tim, da si bližnjega ogovarjal, hujšega naredil tudi tistega, ki te je poslušal.“

Da je obrekovanje res velik greh, posnamemo tudi lahko iz tega, da obrekovavec s svojim obrekovanjem silo veliko škode naredí vpervič samemu sebi, v drugič tistemu, kterega obrekuje, in v tretjič tistemu, kteri obrekovanje posluša.

Naj poprej obrekovavec samému sebi veliko škodo naredí in sicer večno in časno.— Da bo obrekovanje enkrat tepeno z večnimi kaznimi, se že iz tega lahko razvidi, ker je obrekovanje smerten greh. Na smertne grehe pa so postavljene večne kazni, ako se človek s pravo pokoro smertnih grehov ne znebí, v njih umerje. Zatoraj pravi pobožni kralj David: „Zgol pogubljive besede ljubiš, goljufni jezik! Toraj te bo Bog popolnoma končal.“ (Ps. 51, 6. 7.) „Njih (obrekovavcev) poguba naglo pride, in kdo ve razdevanje obeh?“ to je: kdo ve, kako Bog in kralj hudobneža razdevata? beremo v bukvah pregovorov (24, 22.). Obrekovanje je gotovo znamnje, da duša obrekovavčeva umíra, kakor terdi sveti Alfonz Liguorijan, rekoč: „Slabo znamnje je, ako bolniku jezik začerni, in markterikrat se lagleje na jeziku kakor pa na žili spozna, kako huda da je bolezen. Žila včasih ne razodeva, da je merzlica huda; ako je pa jezik čern in okužen, je to naj gotovejše znamnje bližnje smerti, pravi Hipokrat. Mnogi hodijo v cerkev, se znajdejo večkrat pri sveti maši in pridno molijo sveti rožnikranc; toda njihov černi jezik, kterega obračajo v obrekovanje, na znanje daje njihovo smert.“ In sveti Bernard je v ozir obrekovanja ta le nauk dal svojim tovaršem: „Ako smo obrekovanju vdani, kaj nam po tem pomaga, da vsak dan križamo svoje meso in mu narejamo bolečine? Po čemu se postimo, po čemu mólimo neprenehoma, ko si vendar le pogubljenje na glavo nakopavamo s tim, da svojega v berzdah ne deržimo? Po čemu se tolikanj tvegamo, da se (pri tem vendar le) z drugimi v pogubljenje zvernemo? Zakaj si, ko vendar smerti naproti hitimo, že rajši ne zvolimo široke ceste, da bomo vsaj od veselja na terpljenje prestopili, nikar pa ne od terpljenja na terpljenje? Zakaj kaj je ležeče na tem, ali se

pogubimo s pregrehami mesa ali pa s pregrehami duha, ali z nečistostjo ali pa z obrekovanjem?“ — Zraven večnih zadevajo obrekovavca tudi časne kazni. Sveto pismo kar naravnost pove: „Jezičnemu človeku se ne bo dobro godilo na zemlji; krivičnega moža bo nesreča zadela v poginu.“ (Ps. 139, 12.) To si je skusil prevzetni Aman, služabnik kralja Asuera. Obrekoval je bil namreč pri kralju Judovsko ljudstvo, ter kralju pravil in lagal, da Judje ne spolnujejo deželskih postav. Božja previdnost pa je to reč obernila tako, da se je kmalu na to gerdo obrekovanje lažnjivi Aman kralju zameril, in je od vsega ljudstva zaničevan na vislicah sklenil svoje življenje. (Ester 13.) — Enaka kazen je zadela njega dni hudobnega kraljevega služabnika, po imenu Noto. Francozki kralj Klotar je pobožnega škofa Arnulfa posebno spoštoval. Tudi kraljica ga je močno obrajtala. Clo lastnega sina Dagoberta sta kralj in kraljica v izrejo izročila pobožnemu škofu, ter ga večkrat po dnevu in včasih kedar po dnevu priložnosti ni bilo, clo po noči obiskovala, da sta se v ozir te ali une potrebne reči posvetovala s svetim možem. Viditi kako da kralj in kraljica škofa Arnulfa spoštujeta, izustil je hudobni Noto iz same nevošljivosti naslednje obrekovanje: „Škof Arnulf nikakor ni pobožen mož, temveč razuzdanec, h kteremu ne zahaja le samo kralj o ponočnem času, ampak tudi kraljica, in sicer ne iz poštenega namena.“ To je bilo strašno obrekovanje, kakoršnega pravični Bog ni mogel brez kazni pustiti. In res se je kmalo na to jeza božja razlila nad obrekovavca. Nekega večera, ko se spat vleže, začne mu neznana vročina razjedati drob, da se v silnih bolečinah ves razdivjan sem ter tje premetava po postelji. Ko mu na njegovo vpitje ljudje na pomoč prihitijo, se mu bolečina nekoliko potolaži; jeza božja pa se ni še potolažila. Ni dolgo trajalo, in Noto je bil pri kralju obdolžen ravno tistih pregreh, kakoršne je on poprej lažnjivo metal na škofa Arnulfa, in ko se je skazalo, da je Noto res kriv vseh teh hudobij, ukaže mu kralj Klotar odsekati glavo. — Tudi Atanazijevih obrekovavcev božja pravica ni pustila brez kazni in zasluženega strahovanja. Arijanski krivoverci so sklenili pogubiti svetega Atanazija, velikega škofa Aleksandrijskega, ki je bil tedajne dni naj imenitniši steber

svete katoljške vere. V zbor kačjih sovražnikov Atanazijevih namreč prisopiha neko najeto nevredno ženstvo, se dela vso obupno, in zahteva pravice zoper Atanazija, kteri jej je silo delal, kedar ga je gostoljubno pod streho vzela. Tako je hudobnica dolžila svetega škofa. Bog pa svojega zvestega služabnika ni zapustil. Na misel mu da, da se z nekim drugim duhovnikom v zbor poda v priprosti obleki. Ta duhovnik stopi naprej, kakor bi on Atanazij bil, in nesramnica se začne z hripavim glasom nad njim ihteti, in s perstom nanj kazati, rekoč: „Da, prav ta je tisti hudobni zapeljivec; prav dobro ga poznam . . .“ in s prisego poterduje svoje besede. Zbrani sodniki, ki so Atanazija dobro poznali, se v smeh spustijo; hudobneži pa, ki so hotli s takim hudim obrekovanjem Atanazija pogubiti, imeli so strašno osramotenje v plačilo svojega gerdega obrekovanja. Zdaj stopijo drugi tožniki pred sodnike, ter tožijo, da je Atanazij nekemu Arzeniju odsekal roko, da bi se je poslužil v neke hudobne namene. Da bi pa to obrekovanje na dan ne prišlo, so Atanazijevi sovražniki zgrabili Arzenija, ga priperli in skerbno zavarovali. Bog pa je dal, da je Arzenij srečno utekel iz zapora, ter k svetemu Atanaziju prišel. Ker pa je bila tožba zoper svetega Atanazija vendar le sprožena, vprašuje sveti Atanazij, ali kdo zmed zbranih sodnikov Arzenija pozna. Oglasijo se nekteri in terdijo, da ga poznajo. In zdajci pripelje sveti Atanazij Arzenija v plajšč zavitega v zbor, pokaže naj poprej njegovo desno, po tem njegovo levo roko, in na zadnje obedve na enkrat popolnoma zdrave, ter reče obrekovavcem: „Tukaj le ste obedve roki Arzenijeve; da bi bil tri imel, mi znano ni bilo. Versta pride zdaj na naše nasprotnike, da nam povedo, od kod je tretja roka.“ — Tako se marsikterikrat zgodi, da obrekovanje naj hujši tepe obrekovavca samega.

Obrekovavec drugič veliko škodo naredi tistemu, kterega obrekuje. Veliko mu škoduje na duši, na dobrem imenu in na sreči. Kako hudo je obrekovanemu človeku pri sercu! On ne more sterpeti, da bi svoje serčne britkosti ne razodel svojim prijatlom, svoji domači družinji, ter ne povedal, kaj hudega lažnjivi ljudje od njega pripovedujejo. Vsi domači ž njim vred žalujejo, vsi so zoper hudobnega obrekovavca, in

Bogu svojo žalost tožijo, in Bog ga ne bo pustil brez kazni.— Obrekovavec pa ne odvzame bližnjemu le miru, ampak mu tudi na sreči veliko škode napravi. Postavim: bogaboječa hči dobrih staršev bi imela priti k dobremu kruhu; pride pa hudoben obrekovavec, laže čez njo: zaveržena je. Pošten posel bi dobro službo dobil, ali pa jo že ima, obrekovavec mu jo odjé. Dva zakonska sta se ljubila, sta mirno in srečno skupaj živela; obrekovavec pa se priplazi, in zdražbo naredi med njima, in razpertje, in prepir, in sovraštvo, in ločitev i. t. d. Oh, koliko ljudi je zavoljo hudobnega obrekovanja že zgubilo poštenje in dobro ime, časno srečo, in včasih clo življenje! Naj vam še z zgledi poterdim to resnico. Absalom je obrekoval svojega očeta Davida, in ljudstvo se je vzdignilo nad Davida; moral je bežati. (II. Kralj. 15.) Jdumejec Doeg je lagal kralju Savlu, da sta veliki duhoven Ahimelek in David ustajo sklenila zoper kralja Savla, in da je Ahimelek dal Davidu živeža in meč Golijatov. Ahimelek je res dal Davidu živeža in Golijatov meč pa ne iz slabega, temveč iz dobrega namena. Doeg pa je to reč drugači obernil, in s svojim obrekovanjem nadražil kralja nad Ahimeleka in Davida. Jn res je dal kralj Savl na to pomoriti nedolžnega Ahimeleka in sila veliko drugih nedolžnih ljudi. (I. Kralj. 22,)— Lažnjivi Siba, Mifibosetov hlapec, je svojega gospoda nezvestobe obdolžil pri kralju Davidu, in ga s tem pripravil v veliko škodo. Kralj David namreč, ki je to obrekovanje imel za resnično nezvestobo, je Mifibosetu njegovo premoženje vzel in ga Sibatu dal (II. Kralj. 16.).— Uta, zala hči vojvoda Bavarskega, kteremu je bilo Teodo ime, je pregrešno zavezo imela z nekim bavarskim plemenitažem, po imenu Zigbert (Siegbert). Dolgo sta skrivala svojo zavezo, na zadnje pa vendar le na dan pride njuna pregreha. Landbert, vojvodovi starejši sin, viditi osramoteno svojo sestro Uto, tišči vanjo, da bi mu razodela moža, kteri jo je v nesrečo pripravil. Uta, bojé se za svojega družeta, naznani svetega Emerana za detetovega očeta. Sveti Emeran je na Bavarskem nevernike spreobračal k sveti veri Jezusovi, takrat pa se je bil ravno v Rim odpravil na božjo pot. Tem lagleje je tedaj Uta nanj vergla zadolženje, ker je mislila, da se sveti Emeran že nič več ne znajde na Bavarski zemlji. Slišati to strašno reč divja Landbert z nekterimi konjiki za

svetim škofom Emeranom, in ga doteče v pokrajni Helfendorfski v Frajzingski škofiji. Ves divji plane nanj, ga gerdo zmerja, sramotí in preklinja. Nič ne pomaga, da sveti Emeran svojo nedolžnost spričuje, in se na Rim sklicuje in na svetega očeta, pri kterem hoče do dobrega spričati, da je nedolžen. Landbert se za vse to nič ne zmeni, ampak ukaže svetega škofa zvezati, grozovito martrati in umoriti. Umerl je svetnik po obrekljivem jeziku. Bog pa je z obilnimi čudeži popričal njegovo nedolžnost.

Tretjič škoduje obrekovavec tudi tistemu, kteri obrekovanje posluša. V ozir tega govorí sveti Frančišek Salezijan tako le: „Pregrehe, v mislih storjene, škodujejo le tistemu, ki jih v sercu ima. In zanje ve tudi le Bog sam, ki je žaljen ž njimi. Nasproti pa pregrehe z jezikom storjene dalje segajo; zakaj razvezana beseda odmeva tudi v tujem ušesu, in tako neposredno svoj vspeh ima na serce bližnjega, ter ga ostrupení.“ — Pobožni ljudje namreč, ki slišijo kako reč od bližnjega, in mislijo, da jo je bližnj res storil, so s tem žaljeni in moteni v svoji pobožnosti, hudobnežni so poterjeni v svoji hudobiji, omahljivi pa omahnejo na slabo stran, namesto da bi se obernili na pravo pot. Sveti Anton je toraj samotarcem, svojim tovaršem, večkrat rekel: „Kakor je kača s svojimi strupenimi besedami Evo izgnala iz pozemljiskega raja, ravno tako tudi tisti, ki hudo govorí od svojega bližnjega, ne pogubí le samo svoje lastne duše, ampak tudi dušo tistega človeka, ki obrekovanje posluša.“ Kako škodljivo da je obrekovanje, škodljivo na vse strani, prav očitno kaže naslednja prigodba:

Živela sta v nekem kraju dva zakonska človeka. Bogata nista bila, bila pa sta, kar je vsak lahko, poštena, bogaboječa, delavna in srečna. Dan za dnevom sta si s pridnimi rokami služila potrebnega kruha za se in za troje čverstih otročičev. Bog jima je dobrotjivo pomagal, ker sta se mu vedno pridno priporočevala. Anica je pridno hiševala in zraven lepo redila svoje otroke. Oče Janez je bil delaven tkavec, ki je ves teden pridno tkal, zraven pa svoji ženi otroke v božjem skrahu rediti pomagal. Otroci so lepo odrastli, se Boga bali, in staršem pridno delati pomagali. Pridnost, marljivost in zdrave roke, ki

so se rade k molitvi sklepale, so jim prislužile marsikak goldinar. Prišla je k hiši njiva za njivo, travnik za travnikom in hlev poln lepe rejene živine. Šteli so jih zdaj sosedi med naj premožniše v vasi, dasiravno je bilo že le malo let, ko so bili še reveži. Kjer je strah božji, tam je sveti Duh, ki predale polni.— Satan pa nikdar ne praznuje. Kakor rujoveč lev hodi vedno okrog, iskaje, koga bi požerl. Iskal je tudi Janezovo družinjo v nesrečo pahniti. Vse, kar je vedel in znal, je poskusil, da bi jo zapeljal in v svojo oblast dobil. Prilizuje se naj poprej Janezu, ter ga napihuje: „Kaj se boš revež trudil teden za tednom, kakor neugnana živina, in v nedeljo si še požirka vina ne privoščiš? Kdo bi vedno pri delu sedel, v nedeljo pa v cerkvi prekrečal? Priboljšaj si, raduj se in razveseluj, dokler živiš! Saj le enkrat živiš! Poglej, kako so drugi dobre volje po kerčmah in na plesišču!“ Človek, bolj nagnjen k slabemu kakor k dobremu, se da hitro zapeljati, akovsak dan ne prosi Boga, da bi mu dal gnado stanovitnosti. V posebno veliki nevarnosti se znajde premožni človek; zato modri Bog toliko ljudi v revščini pusti, ker se v revščini lagleje zveličajo. Tudi Janez posluša zlobno skušnjavo. V dobrem vedno mlačneji prihaja Janez, in ne hodi več po tisti poti, kakor poprej. Delo mu jame presedati, v cerkev le še za silo hodi, tem večkrat pa v kerčmo. Postopači hitro ovohajo, kako je ž njim, in ga obsujejo, ter se mu prilizujejo, da jim piti plačuje. Prime se verh tega še nesrečne igre. Na kratko povem: Janez in njegova časna in večna sreča je bila na kraju globokega brezna. Za svojo družinjo ni več maral, in clo pretepal je svojo dobro ženo, kedar je ves opit domu prihajal bolj živini podoben kakor ljudem. Reva Anica je debele solze prelivala in milo k Bogu zdihovala v svojih nadlogah. Z milo in ljubeznivo besedo je moža prosila, naj se poboljša. Prosila je in svarila neprenehoma, in glejte! njena stanovitna molitev in njeno skerbno prizadevanje ni bilo zastonj. Posebno je tudi to veliko pomagalo, ker ona nikoli ni nad njim rjula ali ga gerdo zmerjala, še manj pa oštevala ga v pričo otrok. Bog jo je uslišal in jej spreobernil moža.— Vrag je vidil, da pri Janezu že ne bo kaj več opravil; toraj se proč pobere. Ali za nekaj časa se zopet pritepe, se Anice prime in jo šunta, naj se bolj po stanu, to je ošabno

in nečimurno nosi. Naj se možu včasih tudi ustavi, ne da bi ga zmerom ubogala, mu molčala, stregla in ga spoštovala. Ana se res začne nekako osorno obnašati, hoče le sama gospodariti, nobena reč jej ni prav, vse hoče naj bolj vedeti in znati, i. t. d. Toda njen mož, lastne slabosti si svest, jo le prijazno svari in sem tem ter tje kaj pokrega, in kmalu je bilo zopet vse prav in pri starem. Ne neporednost ljudi, ne zalezovanje satanovo ne more za zmerom spodkopati sreče te hiše. Pri hiši kraljuje zopet mir in složnost, in strah božji se uterduje vedno bolj in bolj.— Ko zmaj peklenski vidi, da z vsemi zvijačami ničesa ne opravi, si drugo izmisli. Jn kaj menite, kaj? Neko babše je zapletel v svojo mrežo, in jo oslepil, kakor oslepi terdoserčni ptičar šinkovca, da lovi ž njim druge ptice. Gotovo je to, da staro ženče je bilo prav neko jutro pri uni družinji. Stopivši čez prag že jame čenčati po svoji navadi o vsem, kar je bilo, in kar ni bilo, še prejden jo je kdo nagovoril. Anica je bila sama doma. To je babura že poprej dobro vedela. Kakor zvita kača se jej prilizuje, vse sosede po versti obira, ter klepeta zdaj to in zdaj uno, in ne da Anici do besede. To ti je babura iz tiste verste, ki nimajo drugega dela kakor bližnjega ogovarjati, in nikoli ne spoznajo, da je to velik greh. Bila je pa Ruska-tako hočemo babše imenovati-tako hudobna in ostudna, da se je je ogibal vsak pošten človek, in razuzdani otročaji so kamnje in blato za njo lučali, kjer koli se je prikazala med ljudi. Dolgo časa se je Janezovim vsilovala in jih mudila. Anica gre postiljat. Tega je starka pričakovala, in je šla za njo blebetaje v enomer. Prejden odide, izvleče nožič iz žepa, in ga skrivši vtakne pod zglavne. Kdo si ve, kaka peklenska reč jej je to misel v glavo dala? Za malo časa odide v eno sapo čenčaje in žlobodraje. Anica si globoko oddahne, vsa vesela, da se je vendar enkrat znebila te nadlege, ker ušesa so jo že bolele zarad dolgega žlobodranja. Pač so jej neki žalostni predčutki serce stiskali, kakor da bi jo mora tlačila; revica ni mislila, da so že odštete ure njenega življenja.—Janez je bil ta čas na polju. V senci pod lepo polno jablano je počival premišljevaje božjo dobrotljivost, kar se mu približa Ruska. Na vse usta mu začne pripovedovati, kaj da je pri njem doma vidila in slišala.

„Glejte, Janez! vi se tukaj trudite sami in se nič ne zmenite, kaj se doma godi, kako vaša žena dela in živi.“ „Kaj se lažeš gerdola?“ „Tadaj bom pa molčala, če vam je ljubše,— kar vem, to povem; vi pa, če se za nič ne zmenite, pustite, naj vam pa glavo odrežejo.“ „Kaj glavo? kdo neki? tvoj strupeni jezik!“ „Če vam na vašem lastnem življenju nič leže če ni, meni tudi ne. “Se oberne in odhaja. Janez prestrašen: „Kaj veš? povej; toda gorje ti, če lažeš!“ Z veliko govorljivostjo zdaj Ruska priproveduje, kako je zjutraj ženo v neki sumljivi družinji našla; kako je nekomu denarja in veliko mesnine dala, ter še drugih reči dajala; kako se je prestrašila, ko je ona zraven prišla. „Pa še nekaj prav čudnega,“ pristavlja Ruska s silno nagerbančenim obrazom in tamnim očesom ravno ko sem v čumnato stopila, sem vidila, da je nož pod zglavje vaše postelje djala;— skrivaje sem dvignila in pogledala, da sem se prav prav prepričala. Kaj s tim misli, to bote morda sami bolj vedeli kakor jaz. Pa saj mi je tudi sama vse povedala, ko sem jo sukala in jej obljubila, da bom k vsemu molčala. Pa, moj Bog! kdo bo k taki hudobiji molčal? to bi bil strašen greh! Povedala mi je kakor svoji prijatelci vse natanjko, da vas nič kaj prav ne ljubi, in tako še veliko drugega, pa kdo bo vse govoril? Skoraj lastnim očem nisem hotla verjeti, kar sem vidila, in vendar je tako: . . . ali če ne verjamete, pa idite in se prepričajte!“ Te besede so Janezu vse dvombe odvzele. Hitro se vzdigne in dirja domu kakor obseden, in se molče kar naravnost k postelji poda. Privzdigne podglavje in najde-nož, kakor mu je bilo napovedano. Prestraši se, kakor da bi ga bila strela zadela iz jasnega neba. Po vsem životu se strese kakor brezova šiba in škriplje z zobmi, kakor da bi ga vse peklenske pošasti tergale po persih. Jeza in žalost ga je bila tako oslepila, da več ni vedel, kaj dela. Prejden ga zavzeta žena še vtegne poprašati, kaj mu je, jej že nož globoko v persih obtiči, da mertva in bleda obleži v lastni kervi! Neutegoma je stopila pred sodnji stol večnega sodnika; — pa to zavoljo hudobnega jezika nesrečne babe. — Janez se zdrami iz svoje razkačenosti, spre-vidi svojo veliko nesrečo; pa — Bogu se usmili! — prepozno . . . Z obema rokama si lase terga z glave, obupljivo

vpira oči v mertvo truplo, ki se ne zgane več. Vest se ubijavcu oglasi, in ojstro ga kara: „O Janez, nesrečni Janez! kaj si storil? Gorje tebi! gorje, trikrat gorje tvoji revni duši!“ Prejden se je še nadjal, so bili že tudi ljudje in beriči vpričo, ki so ga zgrabili in odpeljali v sodnijo. Nič se ni zagovarjal, in sodniki so ga hitro izprašali, ter palico čez njega zlomili in ga k smerti obsodili. Pobožno in skesano se je bil z Bogom spravil in svojo dušo opral v vodi resnične pokore, prejden ga je zadela roka pravice. Zaupamo, da je bila rešena njegova duša in da se Janez veseli s svojo nedolžno ženo v nebesih; — pa njegovi otroci, uboge sirotice! Brez voditeljev in vsi zgubljeni, zapuščeni so pravo pot zgrešili in v pregrehe zabredli. Brezvestni sosedje so bili z zvijačami vse premoženje nase spravili, revežem pa beraško palico v roko dali. In veste, da ravno nekteri lakomni nevošljivci so bili babše podmitili in podkupili, da naj svojo znajdenost pokaže, in če res kaj vé, naredi eno pri tej družinji, da se bo svet zgledoval in stermel. Plačilo, so rekli, ti ne bo odšlo, ne bo ti več treba razterganí moledvati za vsako drobtinico. Da je pa hudobije zob tako globoko vsadila, je pripomoglo tudi to, ker jej je Anica očitala, da premalo v cerkev hodi, in ker jej ni dala toliko zabele in denarja, kolikor je iskala. — Če more lažnjivo ogovarjanje ali obrekovanje človeštvu sekati tako globoke rane, mora pač res izvirati le od hudiča, ki je lažnik in ubijavec od začetka. — Peklenšček pa svojim služabnikom obeta vse, toda jim ničesa ne da. Tudi pri tem babšetu ni bil mož beseda. Kdo ve, kaj jej je obetal? Dal jej je na zadnje-obupanje. Ko je vidila, kako strašne nasledke so imele njene laži, je šla kakor nekdaj Iškarijot, in je sama sebe končala. Kakor je živela, tako je umerla. (Zg. Danica.)

Poglejte, kako škodljivo in po tem takem tudi pregrešno je toraj obrekovanje!

5) Ali je pa obrekovanje vselej enako velik greh?

Obrekovanje je velik greh, ki je pa tolikanj večí:

a) kolikanj večí je pregrešek, ki se komu prilastuje;

b) kolikanj imenitniši je človek, kteremu se pregrešek prilastuje; toraj je veči greh, če kdo duhovne, starše, deželske oblastnike obrekuje, kakor če druge ljudi obrekuje, ker jih podložni potlej nič več ne spoštujejo tako, kakor Bog zapoveduje, kar je velika škoda, ker njih beseda po tem nič več toliko ne zda, se veliko dobrega odverne, ker so potlej dostikrat zaničevani, akoravno dobro mislijo s svojimi otroci in svojimi podložnimi;

c) kolikanj veča škoda iz obrekovanja izvira; če tedaj kdo podložnega pred njegovimi naprejpostavljenci obrekuje, mu s tem tudi večo škodo naredi, kakor če ga obrekuje pred drugimi ljudmi, ki se zanj ne pečajo;

d) kolikanj več ljudi obrekovanje sliši ali zve;

e) kolikanj hudobniši je namen, ki ga kdo pri obrekovanju ima.

Obrekovanje bi le samo takrat velik greh ne bilo, ko bi obrekovavec svojemu bližnjemu le kak prav majhen pregrešek prilagal, in bi mu ga prilagal le iz neprevidnosti, nepremišljenosti ali prenagljivosti, in bi mu s tem napravil le samo majhno osramotenje ali le majhno škodo.

6) Kaj mora storiti človek, kteri je bližnjega obrekoval, ako hoče odpuščenje zadobiti?

Obrekovavec, ako hoče milost pri Bogu zadobiti in odpuščenje, mora:

a) svoj greh spoznati, ga iz serca obžalovati in resnično pokoro zanj storiti; mora

b) svoje lažnjivo govorjenje popraviti, ter preklicati vpričo vseh tistih, pred kterimi je hudo govoril od bližnjega; mora

c) popraviti vso škodo, ki jo je z obrekovanjem bližnjemu storil ali na dobrem imenu ali na premoženju.

Če je namreč človek po zahtevanju sedme božje zapovedi zavezan, tuje blago nazaj dati, je po zahtevanju osme

božje zapovedi še tem bolj zavezan, poverniti bližnjemu poštenje in dobro ime, kterega mu je bil z obrekovanjem odvzel, zakaj „dobro ime je boljše kakor obilno bogastvo“, veli sveto pismo. (Pregov. 22, 1.) Dolžnost, bližnjemu dobro ime poverniti, je tako velika, tako imenitna, da od nje odvezati obrekovavca ne more noben spovednik, noben škof, in clo sam Rimski papež ne; in če bi tudi obrekovavec na spovedi sveto odvezo prejel, obrekovanja pa bi ne preklical, bi odveza pred Bogom nič ne veljala in bi grešniku nič ne pomagala. Sveti Frančišek Salezijan v ozir tega tako le govori: „Kdor koli je bližnjemu dobro ime odvzel po krivičnem potu, je poleg greha, ki ga je storil, v povračevanje zavezan, zakaj nihče ne more s tujim blagom priti v nebeško kraljestvo, med vsem vunanjim blagom pa je dobro ime naj boljše blago. Obrekovanje je nek poseben umor (poboj). Trojno namreč je naše življenje: je duhovno življenje, ktero obstoji v gnadi božji; je telesno življenje, kterega nam duša ohrani; in je deržavljansko življenje, ki v časti in dobrem imenu svoj obstanek ima. Obrekovavec z enim samim zbadlejem svojega jezika večidel tri morije (poboje) ob enem naredi; on umorí po duhovnem načinu svojo dušo, kakor tudi dušo tistega, kteri ga posluša, in poropa deržavljansko življenje tistemu, kterega obrekuje.“

Obrekovanje je zmed veliko drugih grehov naj škodljivši med ljudmi. Svet sicer malo nanj porajta, ravno kakor bi greh ne bil. Sveta vera pa ga ojstro prepoveduje, sovraži in pogubljuje, in terdo veleva, da se prekliče obrekovanje in da se popravi; toda kako težko ga je popravljati! Živeli so svoje dni prav pošten in pobožen duhoven pastir, kterega je vsa duhovnija priserčno rada imela, razun peterih ljudi, kteri so duhovnega sovražili, kajti jim niso mogli dovoliti, kar so po krivem terjali od duhovnika. Si jezo nad duhovnikom ohladiti, najamejo gerdo nesramnico, ktera je poštenega gospoda po duhovniji razglasila in jih tudi pri škofiji nesramnih reči obdolžila. Fajmoštra na sodbo pokličejo, pri kteri so sicer svojo nedolžnost dopričali; ali krivo obrekovanje jih je tolikanj bolelo, da so od same žalosti za smert zboleli, in se vidoma smerti bližali. Viditi kako huda se častitemu pastirju godí,

začne malopridne obrekovavce peči huda vest; pred bolnega fajmoštra hitijo, jih na kolenih odpuščenja prosijo, ter obetajo, poverniti jim njih dobro ime. „Preljubi moji ljudje,“ bolnik velijo, „iz serca rad vam odpustim vašo hudobijo; toda mojega dobrega imena, ob kterega ste me pripravili, mi poverniti višeje ne morete!“ „Oj pač, pač!“ jokaje farani odgovorijo, „mi hočemo in moremo poverniti, le samo recíte, kaj naj storimo!“ „Dobro“, rečejo bolni gospod, „vzemíte to le pernico iz pod mojega zglavja, stopíte ž njo v visok zvonik, razparajte pernico na lini, naj se po vetru perje razleti; po tem pa pridite mi povedat, kako je bilo.“ Farani se temu ukazu čudijo, ter mislijo, da se gospodu v glavi blodi; pa vendar pernico v stolp nesejo, jo razparajo in raztrosijo perje po vetru. Po tem se povernejo bolnemu gospodu povedat, kako je veter perje na vse kraje raznesel. „Kaj pa je zdaj s perjem?“ bolnik farane poprašajo. „Ni ga več v pernici; veter ga je raztrosil na vse strani,“ odgovorijo. „To sem naprej vedel,“ pravijo bolník; „ali bodite toliko dobri, in poberíte mi raztreseno perje spet v to mojo podglavnico, da ne bo prazna.“ „Častivredni gospod! tega ne premoremo; veter je perje tako po širokem razsejal, da ga po nobeni ceni ne poberemo in pospravimo.“ „Vidite, ljubi moji otroci!“ jih dušni pastir dalje podučijo, „ravno tako mi tudi vi mojega dobrega imena ne zamorete višeje poverniti, ob kterega me je vaš hudobni jezik pri ljudeh pripravil; kako bote nek vi obrekovanje pobrali iz vseh ušes, ki so slišale gerde laži, ktere ste čez me raztrosili?“ Tako gospod objokane obrekovavce podučijo, jim svoj blagoslov dajo v dokaz, da jim iz serca odpustijo, in umerjejo kratko po tem. Hudoben jezik je res hitrejši ko veter in hujši ko tat. Ukradeno blago se lahko poverne, odvzeto poštenje pa prav težko ali pa nikoli več ne. Porok tega nam je tudi naslednja prigodba. Neki plemenitaž pride v mesto Alkala do slovečega bogoslovca Alfonza de Kastro, iskat dobrega sveta in tolažila. „Znašel sem se nedavno“, pripoveduje plemenitaž, „v neki družbi, v kteri so bili zbrani sami veljavni, imenitni ljudje. Beseda pride na neko imenitno gospo na kraljevem dvoru. Vsi od kraja so hvalili njene lepe lastnosti, ter jo stavili v zgled lepega zaderžanja. Jaz pa se jim posmehujem, ter se

delam, kakor bi gospo poznal od vse druge strani, in jo prav gerdo obrekujem. Ker je bilo pa vse pri čistem zlagano, kar sem govoril, se mi je vest zbudila in mi nepokoj dela, toraj pridem k vam iskat dobrega sveta in tolažila.“ Alfonz nekoliko časa molči, velika žalost mu serce zaliva in se mu tudi po obličju razliva; po tem pa pravi: „Gospod! vaša (dušna) bolezen je neozdravljiva; vašemu zveličanju je odklenkalo na veke.“ Plemenitaža so te strašne besede do tal poderle; išče in išče si jih iz glave izbiti, pa jih ne more; noč in dan mu nepokoj delajo. Zdaj se vzdigne, ter jaha v mesto Salamanka, da bi se v tem slavnem mestu posvetoval z enim naj imenitniših bogoslovcev ali duhovnih učenikov. Ko plemenitaž svojo dušno težavo pove, ga duhovski učenik tolaži, in mu pravi: „Alfonzu de Kastro vsa čast; mislim pa, da se morajo drugač umeti njegove besede. Svesti si bodite, da Bog nikogar noče zavreči, in da je za vsako pregreho pot odperta do prave pokore in do odpuščenja.“ Mladeneč si nekama oddahne, in na to reče: „Dobro, naložíte mi, karkoli za dobro spoznate. Vse bom rad storil, če je tudi še tako težavno, da se le znebim tega zlega.“ Učenik pravi: „Tu ni treba nobenih posebnih in ojstrih pokoríl. Nič drugega Vam ni treba storiti kakor to, da se podaste k slehernemu zmed tistih ljudi, kteri so se znašli v družbi tisti večer, in da vsakemu odkritoserčno razodenete, da vse to, kar ste takrat hudega govorili od une bogaboječe gospe, je bilo golo obrekovanje in sama laž.“ Mladeneč, to slišati, vstane, stiska pestí in škriplje z zobmi, ter pravi: „Ne, nikakor ne! kaj takega storiti mi ni mogoče; moja čast in moj stan mi tega ne dovolita.“ Učenik pa mu seže v besedo, rekoč: „Zdaj pa vidim, da je Alfonz de Kastro resnico govoril. Gospod! res je neozdravljiva Vaša rana, in večno smert ste si na glavo nakopali!“

7) Ljubi kristjani! prav pridno premišljujte, kako ostudno in kako škodljivo da je obrekovanje, in se na vso moč varujte te strašne pregrehe, kakor nas sveto pismo učí, rekoč: „Boj se, moj sin! Gospoda in kralja in ne imej družbe z obrekovavci, zakaj njih poguba naglo pride.“ Pregov. 24, 21. 22.) Amen.

LXXXIV. Keršanski nauk.

Od opravljanja: — kdo je opravljanja kriv? — ali je opravljanje pregrešno? — od kod toliko opravljanja? — kaj mora opravljivec storiti, da mu bo Bog odpustil? —

1) Zadnjič sem vam pravil, da svojemu bližnjemu škoduje na časti in na dobrem imenu naj poprej tisti, ki svojega bližnjega obrekuje, to je: od svojega bližnjega, kader ga zraven ni, govorí kaj hudega, kar res ni ali vsaj popolnoma res ni, in sicer govorí s tim namenom, da bi ga počernil pri drugih ljudeh. Pravil sem vam, kako ostudna in kako velika pregreha da je pregreha obrekovanja. Ostudna je, ker je kar naravnost nasproti ljubezni, pravici in resnici; velika je, ker izvira iz velikih grehov, ter iz napuha, nevošljivosti, sovraštva, in ker veliko škode naredí od ene strani tistemu, ki obrekuje, od druge strani tistemu, kteri je obrekovan, in od tretje strani tistemu, ki obrekovanje posluša. In obrekovanje je tem večí greh, tem večega pregreška se kdo obdolžuje, tem imenitniši ko je človek, kteri se obrekuje, tem veča škoda ko se z obrekovanjem nareja, tem več ljudi ko obrekovanje sliši in zve, in tem hudobniši ko je namen, kterega obrekovavec pri obrekovanju ima. Pravil sem tudi, da mora obrekovavec, ako hoče milost pri Bogu zadobiti in opuščenje, delati resnično pokoro, ter svoj greh iz serca obžalovati, svoje obrekovanje preklicati, in popraviti vso škodo, ktero je storil svojemu bližnjemu na poštenju in na premoženju.

2) Bližnjemu se pa na časti in na dobrem imenu škoda ne dela le samo z obrekovanjem, ampak se mu škoda nareja tudi:

B) z opravljanjem.

Opravljanje je govorjenje, po kterem se res storjeni greh bližnjega, kteri pa ljudem ni še znan, iz slabega namena in brez potrebe razodene, naj se že to z besedo zgodi ali pa s pisanjem, in naj si je bližnj še živ ali pa že mertev. Opravljanja je bil po tem takem kriv tisti Hebrejec, ki je Mozesa vpričo drugih ljudi za ubijavca razglasil (II. Moz. 2, 14.). Mozes je sicer res krivičnega Egipčana ob življenje pripravil, toda to še drugim ljudem znano ni bilo.

Opravljanja je kriv tudi tisti, kdor grehe in slabosti bližnjega pripoveduje v drugem kraju, v kterem jih še ne vedo, dasiravno so tam, kjer je bližnj grešil, sploh znane njegove pomote.

Opravljanja je kriv, kdor kar po pervem pomotleju, ki ga je nad bližnjim zagledal, bližnjega za grešnika razglaša. Ko bi ga, postavim, enkrat pijanega vidil, pa bi ga precej za pijanca razglasil; kajti ni vsak pijanec, kteri se enkrat opije, morda še clo v takih okoljščinah opije, da sam pri tem nima posebnega zadolženja. Noe je bil enkrat vinjen, Lot ravno tako, toda zato še nista bila pijanca.

Opravljanja je kriv, kdor hudobije bližnjega pripoveduje zato, da bi samemu sebi serce polajšal in si britkosti pomanjšal, kajti pri takem razkladanju tujih slabost, če bi tudi že znane bile tistim, kterim jih razklada, namen ni čist, ampak mu je pritaknjena lastna ljubezen ali pa še clo zamerza in sovraštvo do bližnjega. Pravi kristjan svoje britkosti in težave po Jezusovem zgledu nebeškemu Očetu potoži, in pri njem išče hladila in tolažila, nikakor pa ne v pregrešnih pripomočkih.

Greha opravljanja je kriv, kdor se smeja, ter s svojim smejanjem in drugim obnašanjem svoje veselje na znanje daje, kader drugi ljudje bližnjega opravljajo. Dober kristijan se ne

veselí, ampak žaluje, kader vidi ali sliši, da drugi ljudje greh delajo in Boga žalijo.

Greha opravljanja je kriv, kdor bi se znašel v taki družinji, v kteri bližnjega opravljajo, pa bi molčal, dasiravno bi lahko opravljanje ustavil, ko bi se serčno in neprestrašeno potegnil za čast in dobro ime svojega bližnjega.

Opravljanja je tudi tisti kriv, ki to, kar so mu drugi hudega pravili od bližnjega, dalje razglaša.

3) Zdaj, ko veste, kdo je opravljanja kriv, naj vam pa tudi še povem, kako pregrešno da je opravljanje.

Da je opravljanje greh, nas uči:

a) sveto pismo z razločno besedo. Že po Mozesu (III. 19, 16.) govorí Gospod Bog: „Ne bodi opravljivec, tudi ne podpihovavec med ljudstvom.“ Modri Sirah (19, 7. 10—12.) svarí, rekoč: „Ne ponavljaj hudobne in terde besede (to je: opravljanja, kterega si slišal,) in ne boš škode terpel. — Si kako besedo zoper svojega bližnjega slišal, naj s teboj umerje; zanesi se, da te ne bo razgnala. (Le) neumneža tišči beseda, kakor . . . pušica v stegnu zasajena.“ „Tepenje z bičem proge nareja: otepanje z jezikom pa kostí zemlje,“ to je: opravljanje dela rane, ktere se ne dajo zaceliti. (Sir. 28, 21.) „Kdor skrivaje opravlja, ne dela nič boljši kakor kača, ki na tihem piči,“ beremo v pridigarskih bukvah (10, 11.) In sveti Pavl naravnost pove (I. Kor. 6, 9.), da krivičniki ne bodo božjega kraljestva v posest prejeli. Kdo pa je veči krivičnik, kakor tisti, ki bližnjemu otemlje dobro ime, ktero je več vredno, kot vse drugo pozemljisko blago? Drago blago si človek z delom pridobí ali pa ga podedova, dobro ime si pa le z lepim zaderžanjem zasluži; hudobni jezik pa mu ga enkrat vzame, in mu hujši storí, kakor tat, ki mu blago vzame. Blago si zamore človek spet pridelati in pridobiti, dobrega imena pa ne; zakaj svet zmerom le hudo misli, ter pred očmi ima to, kar je hudega slišal od človeka. Zatoraj ojstro zavračuje pobožni kralj David take hudobne jezike, rekoč: „Ves dan tvoj jezik v krivico misli; kakor ojstra britev uganjaš goljufijo. Bolj ljubiš

hudo kakor dobro; bolj krivično govorjenje, kakor kar je prav. Zgolj pogubljive besede ljubiš, goljufni jezik! Toraj te bo Bog popolnoma končal.“ (Ps. 51; 4—7.) Iz vseh teh svetopisemskih besedi lahko posnamemo, da opravljanje brez greha ni!

b) Da je opravljanje pregrešno, se vidi tudi iz tega, ker se z opravljanjem veliko hudega zatrosi med ljudi, ter se veliko pohujšanja ž njim naredi. Opravljivec namreč skrite grehe svojega bližnjega brez vse potrebe razglaša in na dan znaša, in s tim nedolžne ljudi v pregreho vabi in nagiba, hudobneže pa v pregrehah poterduje, in s tim ljudi pohujša ali hujše nareja. Pohujšanje pa je strašna reč. Od njega Kristus govorí te le grozepolne besede: „Kdor pohujša kterega teh malih, ki v mene verujejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinsk kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja.“ (Mat. 18, 6.)

c.) Pregrešno je opravljanje na dalje zato, ker napravi veliko prepira in sovraštva med ljudmi. Opravljivec razdvojí moža in ženo, otroke in starše, prijatle in sosede, pa tudi samemu sebi dosti sovraštva na glavo nakopa s svojim opravljanjem. Ko namreč človek zve, da je bil opravljan, se jezi nad svojim opravljivcem, ga začne čertiti in sovražiti, ga roti in preklinja in preganja, in išče priložnosti, da bi se nad njim zmaščeval.

d.) Opravljanje je pregrešno, ker je keršanski pravici nasproti. Keršanska pravica uči, da kaj takega, kar mi nočemo, da bi drugi nam storili, tudi mi drugim storiti ne smemo. Zdaj se postavimo na mesto svojega bližnjega, ter premislimo: Kdo zmed nas bi rad imel, da bi kdo razoznanoval med ljudmi njegove pregreške, kteri še niso znani ljudem, ali pa če so znani, kdo bi rad, da bi mu jih še na dalje razglaševal? Kaj ne, da nobeden ne? Ker bi pa mi sami kaj takega radi ne imeli, toraj tudi mi nikar ne razoznanujmo in ne razglasujmo pregreškov svojega bližnjega, da ne bomo nasproti ravnali keršanski pravici. — Na dalje pomislimo tudi še to le: Dokler je greh, kterega je kdo storil, ljudem še skrit in néznan, ima tisti človek zmerom še pravico do časti in do dobrega

imena; opravljivec pa mu krati to pravico s tim, da na dan znaša njegove pregrehe in pregreške, in se tedaj pregreši zoper pravico. Pri tem nič ne velja izgovor: Bližnj je s svojimi grehi sam zapravil pravico do časti in dobrega imena! Ta izgovor bi obveljal, ko bi bil bližnj svojo pregreho očitno doprinesel in vpričo vseh ljudi; pri skrivnih grehih pa nikakor ne more veljave imeti ta izgovor: kajti božja postava ne dovóli, take skrivne grehe brez veljavnega vzroka razglaševati, ravno kakor ne dovóli, da bi človek, kteri ni sodnik, in toraj nima pravice v rokah, sam ob sebi življenje vzel kakemu hudodelniku, kteri je smert zaslužil po postavah. — Na zadnje je treba tudi še to v premislek vzeti, da je bližnj, ki je bil zapopaden v tem ali unem grehu, morda že sam v se šel, in je s spokornimi solzami zbrisal že pred Bogom svoje hudobije; zakaj milost božja ne potrebuje več let v spreobernenje hudobnega serca, ampak zamore kar v enem trenutljeju zveršiti to imenítno delo. Bog včasih dopustí, da človek pade, zato da mu padec oči odpre, in da sam v se gre in se poboljša. Če se je pa tvoj brat že poboljšal ali tvoja sestra, in sta se že spokorila, ali pri tem takem ne ravnaš krivično, če njune grehe brez potrebe na dan znašaš, ko je morebiti Bog sam jih že davno iz spomina spustil? -- Simon farizej je Magdaleno imenoval grešnico, ali Jezus, ki je njeno serce vidil, jo je zagovarjal, ter povedal, da je spokorjena, ker jej je on sam grehe odpustil. (Luk. 7, 37.)

e) Opravljanje je pregrešno, ker je nasproti ljubezni, ktero smo dolžni svojemu bližnjemu. Ljubezen tuje pregreške prikriva; če jih prikrivati ne more, jih izgovarja; če jih pa izgovarjati ne more, jih rada ne verjame. Obezuj toraj rane svojega bližnjega, in skerben bodi, da se mu scelijo poprej ko mogoče; s tim boš pokazal, da ga resnično ljubiš. Kdor pa pregreške bližnjega brez potrebe raznaša, mu s tim veliko žalost naredí in britkejše bolečine, kakor ko bi mu na blagu in premoženju še toliko škodo storil; take žalosti in britkosti pa bi mu gotovo ne narejal, ko bi keršansko ljubezen do njega imel v svojem sercu. Včasih je opravljanje tudi še z nevošljivostjo, sovraštvom, nehvaležnostjo v zvezi, kar še bolj žali keršansko ljubezen. Včasih leti opravljanje na starše, du-

hovne in druge oblastnike, ktero opravljanje ne nasprotuje le samo splošni keršanski ljubezni, ktero smo dolžni vsakemu človeku brez razločka na starost ali stan, ampak tudi še posebni ljubezni, ktero morajo imeti podložni do svojih naprejpostavljenih, in jim zraven tega spodkopava tudi njih veljavo, da po tem ne morejo nič več ne tako vspešno delati za dušni in telesni prid svojih podložnih, ker po razodetem grehu njih beseda nič več ne velja, ali vsaj toliko ne velja, kakor poprej.

f) Opravljanje je pregrešno, ker je keršanski ponižnosti nasproti. Ponižnost človeka uči, da naj le na svoje lastne grehe gleda, za grehe drugih ljudi pa naj oči zaperte ima. In res, ko bi mi svojo lastno revščino dobro spoznovali, ter hudobo svojega serca ogledovali, bi nam gotovo nič časa ne ostajalo, paziti na pregreške bližnjega. In kolikor bolj so nam pregreški drugih znani, toliko bolj bi mogli Boga hvaliti, da se ni razodela tudi naša sramota, ki smo ravno tako grešili. Hvaliti bi mogli Boga, da nam je pred svetom ohranil tisto čast, ktero smo pred njim že davno zgubili. Vselej, kader se kak greh drugih očiten pokaže, bi si misliti mogli: Morebiti je Bog sramoto od mene odvernil zavoljo tega, ker bo po smrti to moja večna nesreča! Pomislimo na dalje, ali ni neusmiljeno, gerdo in pregrešno, posmehovati se pregreškom bližnjega in jih raznašati, ko morda na skrivnem ravno take ali pa še gerše nad seboj imamo. Le poglej, ljubi kristjan in ljuba kristjana! ljudje te res za poštenega in za pošteno imajo; ali te pa tudi Bog za takega in za tako spozna? Ti si sicer bolj srečen, ti si bolj srečna, ker tvoji grehi niso očitni; zavoljo tega pa vendar le nisi nič bolj nedolžen, nisi nič bolj nedolžna; dobro ime le zavoljo tega imaš pri ljudeh, ker jim je Bog tvojo sramoto prikril! Zavoljo tega se pa vselej na skrivnem in natihoma sramuj, kader drugi razglasujejo grehe tvojega bližnjega, in nikar samega sebe za uho ne bij s tim, da bi druge opravljal in ogovarjal. Grešnik sebi enakih grešnikov grajati in pogubljevati ne sme. Tako je Kristus učil, ter je tistim, ki so mu očitno grešnico tožili, rekel: „Kteri zmed vas je brez greha, naj pervi verže kamen v njo.“ (Jan. 8, 7.) In na drugem mestu govori: „Kaj vidiš pezdir v očesu svojega brata, bervna pa, ki je v tvojem očesu,

ne čutiš? Ali kako moreš reči svojemu bratu: Brat! pusti, da ti bom izderl pezdir iz očesa; ko sam v svojem očesu berv̈na ne vidiš? Hinavec! izderi poprej berv̈no iz svojega očesa, in potlej glej, da izdereš pezdir iz očesa svojega brata.“ (Luk. 6, 41. 42.)

4) Da je opravljanje greh, je tedaj gotova in neoverž-ljiva resnica; vprašuje se pa:

Ali je vsako opravljanje enako velik greh?

Na to vpraševanje ni težko odgovoriti. Vsak pameten človek kmalu lahko spozna, da ni in ne more biti vsako opravljanje enako velik greh, ampak da se velikost greha ravna tudi tukaj po posebnih okoljščinah, ravno kakor pri obrekovanju. Greh je tedaj tem večí, tem bolj ko se človek z opravljanjem pregreši zoper keršansko ljubezen in pravico. V sploh govoriti pa se človek tem bolj pregreši z opravljanjem zoper ljubezen in pravico, tem večí ko je greh, kteri se razglaša; tem imenitniši ko je človek, kteri je opravljan, in tisti, kteri opravlja; tem več ljudi ko opravljanje sliši in zve; tem hudobniši ko je namen, kterega opravljivec ima; in tem veča ko je škoda, ktera se z opravljanjem bližnjemu naredi. Velik ali smerten greh je tedaj opravljanje takrat, kedar bližnjemu veliko škodo in veliko osramotenje naredi, bodi si že zavoljo velikosti razodete pregrehe, ali zavoljo imenitnosti stanu, v kterem se znajde tisti, na kterega opravljanje leti, ali pa zavoljo žalostnih nasledov in zavoljo velike škode, ktero mu opravljanje seboj prinese.

Človek, ki vse to ve, da je opravljanje greh, in marsikterikrat clo velik, smerten greh, bi mislil, da se bodo ljudje opravljanja na vso moč varovali. Toda močno bi se zmotil, kdor bi tako mislil! Opravljanja je povsod zadosti in na vsakem kraju dan na dan. Da se le človek količkaj pomoti ali pregreši, že se obračajo jeziki, da ga grajajo in ogovarjajo: pri tej priči mora zvedeti njegovo pomoto vsa hiša, vsa soseska, vsa fara in okolica. Nahajajo se še clo časniki, ki radovoljno sprejemajo vsako opravljanje, da ves svet zve, kakšne slabosti da ima ta in uni človek nad seboj. Greh opravljanja je dan-

danes tako močno razširjen med ljudmi, da še clo taki ljudje, ki se v ozir drugih grehov čiste ohranijo, v ta greh padejo kakor v zadnjo zanjko hudičevo, da vam z besedo svetega Hieronima povem.

5) Od kod pa, kaj menite, toliko opravljanja med ljudmi?

Opravljanje izvira prav iz kalnih studencev, kakor obrekovanje. Opravljanje izvira :

a) iz napuha. Ponižni človek, kteri sam svoje slabosti pozna in od ljudi nobene časti ne želí, do opravljanja nima veselja; napuhnjen in prevzeten človek pa neizrečeno rad opravlja, ker zmerom veči in imenitniši biti želí, kakor drugi. Ravno zato silno rad od drugih pove kaj hudega, z čimur bi jih nazaj djal in ponižal. Tak je bil tisti farizej, od kterega sveto evangelije pripoveduje, da je ošabno v tempeljnu stal, ter tako le govoril: „Bog! zahvalim te, da nisem, kakor drugi ljudje, razbojniki, krivičniki, prešestniki, ali tudi kakor ta cestninar.“ (Luk. 18, 11.) Da je farizej cestninarja opravljal, ni od drugod prišlo, kakor iz njegove ošabnosti in njegovega napuhnjenega serca. Toraj, ljubi poslušavci! nikar ne pozabite, da opravljanja tako dolgo opustili ne bote, dokler bota napuh in prevzetnost gospodovala v vašem sercu, in dokler prav iz serca ponižni ne postanete.

b) Opravljanje izvira iz nevošljivosti. Nevošljivci opravljajo zato, ker jim hudo dè, kader vidijo, da so drugi čislani in obrajtani; ravno zato jih gerdijo in černijo s tim, da razoznanujejo in razglašajo njihove pregreške med ljudi.

c) Opravljanje se izteka iz sovrastva. Tisti, ki kterega sovraži, neizrečeno rad kaj hudega čez njega reče, ali zato da se nad njim zmašuje, ali pa zato, da svoje sovrastvo pred ljudmi izgovarja. Ravno zato pa tudi ni nič kaj prav verjeti tistemu, od kterega se ve, da ima kako sovraštvo do tistega, od kterega kaj hudega pripoveduje. Sovraštvu vdani človek namreč nikoli rad kaj dobrega in lepega ne pove od svojega nasprotnika; še clo to, kar njegov nasprotnik res lepega in hvalevrednega nad seboj ima, mu rad v hudo obrača. Sovražno serce ima

špičasti jezik in strupene zobe! — Včasih pa tudi človek svojega bližnjega rad počerni z opravljanjem samo zato, ker se mu bližnj zopern zdi in nepriljuden, če mu tudi nič žalega storil ni. Čez take, glejte, človek neizrečeno rad kaj hudega zine, sosebno takrat, kedar sliši, da jih drugi hvalijo. In če si tudi vselej ne z besedo, jih pa opravlja s svojim obnašanjem in zaderžanjem, ter se ali posmehuje, ali z glavo zanikuje, ali z ramami zgibuje, da s tim na znanje daje, da kaj zoper tistega ima, kterega ljudje hvalijo in povzdigujejo. Ali pa ni tako ravnanje zares krivično ravnanje? Ljudje imajo mnogotere pomanjkljivosti in slabosti nad seboj. Nekteri je neprijazen in nepriljuden, akoravno si prizadeva, da bi prijazen bil in priljuden. Vsi nismo enakih zmožnost in enakih darov od Boga prejeli, in nobeden človek ni za vse ljudi. Če tedaj kak človek ni po tvoji všečnosti, ga zavoljo tega pri drugih ljudeh opravljati ne smeš: če ni tebi po volji, je pa morda drugim; in če ti nad njim nočeš preterpeti nobene nevšečnosti, kdo bo pa po tem tvoje sitnosti in pomanjkljivosti prenašati hotel; le pomisli, da imaš tudi ti svoje slabosti. Ti vidiš slabosti nad drugimi, drugi pa jih vidijo nad teboj!

d) Opravljanje se izhaja iz lakomnosti, sosebno med rokodelci in med tergovci ali kupčevavci in prodajavci, kteri druge černijo zavoljo tega, da bi sebi pridobili večo veljavo, veče dobičke. Tudi posle, ter hlapce in dekle včasih lakomnost zapelje, da svoje soposle ali sodelavce černijo in gerdijo zato, da bi oni sami več veljali pri gospodarjih in gospodinjah.

e) Opravljanje pride prav dostikrat tudi iz napačnih izgovorov, s kterimi ljudje radi izgovarjajo priljubjeno pregreho opravljanja.

Nekteri pravi: „Saj le to pripovedujem od bližnjega, kar je res. To menda vendar le ne more biti pregrešno!“ — Toda, kako prazen je ta izgovor! Glej kristijan! kedar od svojega bližnjega brez potrebe pripoveduješ, kaj je hudega storil, pripoveduješ ljudem, kteri tega dosihmalo

še vedeli niso in so toraj bližnjega spoštovali in obrajtali, zdaj ga pa nič več tako ne obrajtajo in spoštujejo, ko so zvedeli za njegov greh, si s svojim ogovarjanjem pripravil svojega bližnjega ob poštenje in dobro ime. Dobro ime pa je po nauku svetega pisma (Pregov. 22, 1.) boljše kakor obilno bogastvo, in ktero človeku, ako je zanj skerben, dalje ostane, kakor tisuč dragih in velikih zakladov. (Sir. 41, 15.) Zdaj pa sam sodi, ali je pregrešno ali ne, človeka brez potrebe pripraviti ob toliki zaklad, kakor je dobro ime!

Drugi se izgovarja, rekoč: „Saj nisem hudih reči od bližnjega pripovedoval, ampak le majhne pregreške od njega pripovedujem zato, da se smejimo in kratek čas imamo.“ — S takim izgovorom izgovarjati se bi bilo ravno tako, kakor ko bi se kdo izgovarjati hotel, da je temu kozelc zažgal za kratek čas, unemu pod posmodil za kratek čas, tretjemu hišo zapalil za kratek čas. Pomislite na dalje, da je to res grozno neusmiljeno veselje, ako se kdo posmehuje slabostim in pregreškom svojega bližnjega. Ali bi se tebi, ljubi kristijan! dobro zdelo, ko bi se drugi ljudje smejali tvojim padcem in tvojim slabostim? Ako bi kaj takega tebe žalilo, kaj meniš, da drugih ne bo žalilo? In če Jezus že vsako prazno in nepotrebno besedo prepoveduje, ali menite, da bo dopustil, smejati se slabostim in napakam bližnjega? Tako ravnati in v opravljanju svojega veselja iskati, se ne pravi v Gospodu se veseliti, kakor nam priporoča sveti Pavl, se ne pravi bližnega ljubiti kakor samega sebe. Tedaj tudi ta izgovor nič ne velja.

Tretji velí: „Iz hudobije nikoli nič hudega od svojega bližnjega ne pripovedujem, ampak le iz neprevidnosti in neprevdarnosti iz lahkomišljenosti in neumnosti včasih kaj hudega od njega povem.“ — Kako malo vreden da je ta izgovor, se lahko že iz tega spozna, da sta neprevdarnost in lahkomiselnost keršanski svetosti nasproti. In ali je takrat naš bližnj kaj na boljšem, kedar ga černimo le samo iz neprevdarnosti in neprevidnosti, in ne iz hudobije? Ali ga mar rana takrat ne bolí, kedar mu jo le iz neumnosti in lahkomišljenosti naredimo? in ali ga mar boli

le samo takrat, kedar mu jo iz hudobije usekamo? Udari bližnjega iz kakoršnega koli namena le hočeš, udarec ga bo vendar le bolel! V ozir poštenja in dobrega imena svojega govorivši moramo ravnati ravno tako, kakor kedar sami od sebe govorimo. Kaj ne, da smo, kedar sami od sebe govorimo, prav skerbni, da se s svojim govorjenjem na časti in na dobrem imenu ne poškodujemo? Ravno zato vsako besedo poprej dobro premislimo, pretehtamo in prevdarimo, prejden jo spregovorimo! Ravno tako moramo ravnati, kedar od bližnjega govorimo: vselej moramo poprej dobro premisliti in pretehtati, kaj da bomo od njega povedali, da ga s svojim govorjenjem ne bomo poškodovali na časti in na dobrem imenu.

Četerti se clo izgovarja, ter pravi: „Te ali une hude reči od bližnjega nikakor nisem pripovedoval iz slabega namena, ampak še clo z dobrim namenom, ker se mi smili, da se je tako zmotil itd.“ — Toda za tak dober namen in za tako usmiljenje ti nobeden ne bo hvale vedel! zakaj tu se poterdujejo svetopisemske besede, ki pravijo: „Njegove besede so voljnejše kakor olje; pa so vendar le pušice.“ (Ps. 54, 22.) Ali mar ne veš, da tudi iz dobrega namena nikogar ne smeš okrasti, nikomur ne rane usekati? Ali zamoreš pri takem nekeršanskem ravnanju še govoriti od dobrega namena? Menim, da nikakor ne!

Peti pravi: „Saj nisem jaz pervi bližnjega opravljal, ampak sem le to, kar sem od njega slišal hudega pripovedovati, drugim pripovedal.“ — Toda na ta izgovor le vprašujem: Ali je mar ubijavec s tim že opravičen, da se izgovarja, rekoč: Jaz nisem ubitemu človeku perve smertne rane usekal, ampak sem mu le drugi ali tretji smertni udarec dal?

Šesti velí: „Če jaz ne povem od bližnjega te ali une hude reči, jo bo povedal pa kdo drugi; saj je ljudem že znana! Moje molčanje gotovo ne bo ljudem jezikov zavezalo.“ — Tudi to je prazen izgovor, zakaj: če pohujšanja ustaviti ne moreš, ga vsaj nikar ne razširjaj; če od bližnjega zasramovanja odverniti ne moreš, ga vsaj vanj ne zakopaj; če vsi ljudje kamnje vanj lučajo, ga vsaj

ti ne lučaj; in spomni se, da keršanska ljubezen tudi grešnika ljubiti zapoveduje!

Sedmi se izgovarja in pravi: „Saj nisem vsega povedal, kar vem, ampak sam le namignil in na znanje dal, da bi lahko kaj hudega povedal od bližnjega, ko bi mu ne bil hotel obvarovati dobrega imena.“ — Kako prazen da je tudi ta izgovor, se da lahko spoznati iz tega, da tako prikrito opravljanje včasih vse več škode naredi bližnjemu na njegovem dobrem imenu, kakor ko bi bil opravljivec kar naravnost povedal, kaj hudega da ve od svojega bližnjega, ker ljudje, k hudemu nagnjeni ki so, si radi vselej le še kaj hujšega mislijo od bližnjega, kakor kar je res storil.

Osmi pravi: „Jaz sem to, kar je bližnj hudega storil, drugim le natihoma povedal, ter jim ob enem tudi naročil, da morajo od tega molčati kakor spovednik na spovedi.“ — Toda drugi opravljivec ravno tako naredi kakor pervi, in tretji tako, kakor drugi. Tudi ona dva pregreho bližnjega drugim pripovedujeta, in jim terdo naročata, da naj molčijo, in tako teče govorica od ost do ust naprej, dokler ni znana po vseh hišah, po vseh ulicah, po vseh vaseh, po vsi soseski, po vsi fari in še naprej.

Deveti pravi: „Tisti, kterega sem opravljal, je le reven človek, za kterega se malokdo kaj zmeni.“ — Toda tudi to je zadosti hudo. Res, da vtegne pohujšanje večе biti, ako kdo opravlja kakega imenitnega človeka, ki je veljavo imel med ljudmi; toda bogat in imeniten človek ima svoj zaslužek in svoj živež, če ga tudi še tako hudo počerniš in ogerdiš, revežu pa utegneš s svojim opravljanjem poslednji kosec kruha odtergati od ust!

Deseti se izgovarja: „Jaz sem sicer res bližnjega opravljal, pa sem ga ob enem tudi hvalil.“ — Ali pa tudi veš, kaj si s tim storil? Glej, svoje opravljive besede si kakor pušice v olje pomočil, da so tem globokejše se zarinile v serce. Noben opravljivec ni bolj nevaren in ob enem bolj nesramen kakor je tisti, ki poprej opravlja, po tem pa se prilizuje in sladka!

Enajsti veli: „Zavoljo gorečnosti za božjo čast nisem smel molčati od hudobij svojega bližnjega.“ — S tem izgovorom se radi izgovarjajo ljudje, ki se med bolj pobožne štejejo, in kterim v drugih rečeh res ni kaj reči; le v ozir zaderžanja drugih ljudi imajo neizrečeno strupene jezike, in gorje slehernemu, kteri jim pride med zobé: oberejo ga do belih kosti. In v tej napaki, ter v opravljanju bližnjega je zapopadenih ne ravno malo, ampak clo veliko tistih pobožnih oseb, ne rečem zares pobožnih, ampak le na pol pobožnih oseb, ktere mislijo, da že niso več dalječ od naj više stopnje keršanske popolnosti, in da se jim od samih čednost že obličje leskeče in žarí, kakor nekdaj Mozesu, ko je prišel iz gore, na kteri se je s samim Bogom pogovarjal. (II. Moz. 34, 35.) Take na videz pobožne osebe vedno pazijo na bližnjega in vse njegovo djanje in nehanje; njihovemu bistremu očesu ne odide nobena reč; vse vidijo, vse zvedo, in se vtikajo v reči, za ktere bi jim kar nič mar ne smelo biti, in vse to s natvezo, da so skerbne za božjo čast in za zveličanje bližnjega. Taka gorečnost za božjo čast pa ni prava, temveč je napačna gorečnost. Kdor za zveličanje bližnjega resnično skerbi, ga ne bo raznašal, kedar od njega kaj hudega zve, ampak ga bo, kedar upanje ima, da bo kaj opravil, natihoma posvaril in poboljšati poskušal, kakor Kristus sam zapoveduje, rekoč: „Ako greší zoper tebe tvoj brat, pojdi, in ga posvari med seboj in med njim samim.“ Jezus ne pravi: Pojdi, in povéj svojim znancem, prijatlom in vsem, do kterih prideš; ampak on pravi: Pojdi, in posvari ga med seboj in med njim samim. „Ako te posluša, si pridobil svojega brata. Ako te pa ne posluša, vzemi seboj še enega ali dva, da v ustih dveh ali treh prič stojí vsa reč,“ to je, po tem še le, če za tvoje opominjevanje in svarjenje ne mara, povej tistim, kterim je mar zanj, in imajo oblast, ga svariti in strahovati. (Mat. 18, 15, 16.) Takim pa, kterim jih ni potreba vedeti, Jezus nikjer ne zapoveduje pripovedovati slabosti bližnjega, ampak še le prepoveduje jih razglaševati. Po tem Jezusovem nauku so se ljudje, ki so resnično pobožni, vsigdar ravnali. Niso se bali svoje zmotene brate natihoma svariti, ampak bali so se, raznašati pregreške svojega bližnjega. In še clo v stari zavezi, ko

Jezusovi nauki niso bili še znani, najdemo zgled takega bogoljubnega ravnanja. Prerok Natan, ki je bil tudi ves goreč za božjo čast in za zveličanje bližnjega, se ni z ljudstvom pogovarjal od velikega greha, kterega je bil David storil, ampak naravnost k njemu je šel, in mu ga je očital. (II. Kralj. 12,) — Sveti Janez Kerstnik je bil tudi vnet za božjo čast in za zveličanje bližnjega, vendar je molčal pred ljudstvom od velikih hudobij, ki jih je doprinašal kralj Herod, in je le kar naravnost k Herodu šel, ter mu iz oči v oči rekel: „Ni ti pripuščeno imeti žene svojega brata.“ (Mark. 6, 18.)— Ravno tako moramo storiti tudi mi. Če od bližnjega kaj slabega vemo, ga moramo sami natihoma posvariti, kedar se zanašamo, da bomo kaj opravili. Kedar pa vidimo, da ne bomo nič opravili, povejmo njegovim naprejpostavljenim, ki imajo oblast čez njega in tudi dolžnost, ga posvariti in strahovati; vpričo drugih ljudi, kterim tega vedeti treba ni, pa molčimo. Ako bi pa drugim ljudem, kterim nič mar ni, razkladali pregreške bližnjega, bi se s tem pregrešili, ter opravljali, in naša gorečnost za božjo čast in zveličanje bližnjega bi ne bila prava gorečnost, ampak bi bila le napačna gorečnost. Da je res, kar pravim, spričnje tudi sveti Jakob (1, 26.) rekoč: „Ako pa kdo meni, da je pobožen, pa ne berzda svojega jezika, temveč zapeljuje svoje serce, je prazna njegova pobožnost.“ Zakaj Bogu ne dopade druga pobožnost, kakor le tista, ktera izvira iz keršanske ljubezni. „Ljubezen pa je poterpežljiva, je dobrotljiva, ni nevošljiva, ne ravna napačno,“ uči sveti Pavl. (I. Kor. 13, 4.)

6.) Kaj pa je storiti človeku, kteri je opravljal svojega bližnjega, ako hoče, da mu bo Bog greh odpustil?

Kdor je z opravljanjem dobro ime odvzel bližnjemu, ali mu z opravljanjem kako drugo škodo naredil, mora popraviti storjeno škodo in jo poravnati, kolikor in koli more. To je sicer včasih prav težavno, vendar pa mora storjeno biti, ako hoče človek večno zveličanje zadobiti; zakaj večnega zveličanja bi ne zadobil, kdor bi bil z opravljanjem veliko škodo naredil svojemu bližnjemu, in bi škode ne hotel popraviti, dokler bi jo lahko popravil. Res je sicer, da svoje besede ne more in

ne sme preklicati in nazaj jemati, kdor je opravljal svojega bližnjega; zakaj kdor opravlja, z opravljanjem razglaša med ljudmi to, kar je bliženj res storil hudega; ko bi pa šel, in zdaj rekel, da ni res to, kar je od njega hudega pripovedoval, bi se zlagal; lagati pa nikoli ni dovoljeno, nikoli ni pripuščeno keršanskemu človeku. Tedaj mora opravljivec skerbeti, da po drugem potu poravna škodo, ktero je bližnjemu storil na njegovem poštenju in dobrem imenu. Opravljivec naj toraj naj poprej tistega, kterega je z opravljanjem razžalil, prósi, da bi mu odpustil razžaljenje. Na dalje naj tiste, kterim je greh bližnjega razodel, prosi, da naj od te reči molčijo, in greha ne razglašajo dalje. Po tem naj ob vsakem priložnem času tistim ljudem, vpričo kterih je bližnjega opravljal, pripoveduje to, kar lepega in hvale vrednega ve od tistega človeka, kterega je bil poprej opravljal, da ljudje polagoma pozabijo to, kar so poprej hudega slišali od njega. Zraven tega naj pridno moli, da bi škodo, ktere on sam vsemu svojemu prizadevanju vkljub popolnoma popraviti ne more, popravil Bog, ki je vsegamogočen.

7.) Ljubi kristijani! varujmo so opravljanja, ki je tolikanj huda reč pred božjim obličjem. Čujmo nad svojim jezikom, da se nam ne bo spodtikal nad pomotleji in pregreški drugih ljudi; pa tudi nad svojimi ušesi, da opravljivega govorjenja poslušale ne bodo in da z radovoljnim poslušanjem opravljanja deležni ne postanemo. Ne ozirajmo se tolikanj po slabostih in pregrehah drugih ljudi, ampak le bolj svoje lastne grehe imejmo pred očmi, ter skerbímo naj poprej in pred vsem drugim za svoje lastno poboljšanje, da ne zamudimo dragega časa svojega zveličanja. Amen.

LXXXV. Keršanski nauk.

Od podpihovanja: kaj je? in ali je močno pregrešno? —

1) Bližnjemu se na časti in dobrem imenu škoduje ne le z obrekovanjem ampak tudi s opravljanjem, ktero obstoji v tem, da kdo res storjeni greh bližnjega, kteri pa ljudem še ni znan, iz slabega namena in brez potrebe razodene, naj se že to ali z besedo zgodi ali pa s pisanjem, in naj si je bližnj še živ ali pa že mertev. Da je tudi opravljanje pregrešno, sem vam skazoval v poslednjem keršanskem nauku, pa tudi povedal, od kod toliko opravljanja med ljudmi, in kako da mora opravljivec svoje opravljanje popravljati, in kaj da je treba človeku storiti, kader sliši, da drugi bližnjega opravljajo. — Zdaj stopimo pa spet za stopinjo naprej:

2) Bližnjemu se na časti in dobrem imenu škoda dela:

A) s podpihovanjem.

Greh podpihovanja storí tisti, ki temu ali unemu skrivši ali natihoma pove, kaj je bližnj hudega od njega govoril, in to zato, da tistega človeka razdraži in pripravi v sovraštvo do bližnjega, kteri je hudo govoril od njega. Podpihovanje je po tem takem od obrekovanja in opravljanja različna pregreha: obrekovavec namreč in opravljivec imata pri svojem obrekovanju in opravljanju ta namen, da bi s obrekovanjem in opravljanjem svojemu bližnjemu na časti in na dobrem imenu škodo naredila; podpihovavec pa s svojim podpihovanjem zahteva to, da bi prepir in sovraštvo napravil med ljudmi. Obrekovavec

in opravljivec govorita večidel očitno zoper svojega bližnjega, podpihovavec pa le na samem in natihoma. Kakor se je peklenska kača splazila v raju na prepovedano drevo, da bi sovraštvo naredila med Bogom in človekom, se spravi tudi podpihovavec človeku na uho, ter mu pravi ali tako ali enako: „Glej, ta je pa to in to zoper tebe govoril; pa nikar ne povéj, da sem ti jaz to povedal. Ako poveš, da sem ti jaz to povedal, ti nikdar več nič ne bom povedal!“ — Drugi pravi: „Ne veš, kako veliko težo jaz na sercu nosim, in prav rad bi imel, da bi ti to reč od kakega drugega človeka zvedel. Kaj ne, ti meniš, da je ta ali uni človek tvoj prijatel; pa glej, le na videz ti je prijatel. Le poslušaj, kaj mi je od tebe pravil . . . Jaz bi ti tega gotovo ne bil povedal, ko bi te tako rad ne imel! Pa serce mi póka, ako pomislim, kako rad si ti tega človeka imel in koliko dobrega si mu storil; on se pa tako gerdo in nehvaležno obnaša do tebe!“ — Tretji pravi: „Ta in ta je to in to hudo reč od tebe pravil; toda to še ni vse! Vsega ti še nočem ne povedati, ker nočem biti podpihovavec. — Četerti pravi: „Včeraj ali predvčeranjem je bilo to in to zoper tebe govorjeno; tega pa, kje je bilo govorjeno in kdo je to govoril, ti ne povem.“ Če mu pa uni pravi: „A, že vem: tukaj in tukaj je bilo to govorjeno, in ta in ta je to govoril,“ mu priterdi podpihovavec, ter pravi: „No, ko si vganil, ti moram pa že povedati: Res je ta in ta v uni hiši to govoril!“

Podpihovanja je silo veliko med ljudmi, sosebno med ženskim spolom. Nektera si toliko s tim opraviti daje, kakor da bi bila v to nalašč najeta in dobro plačana. In nektera se tudi res plačati daje, bodi se s denarjem ali s drugimi rečmi, da pazi zdaj na enega, zdaj na drugega, da ve obema povedati, kaj sta storila ali eden čez drugega govorila. — Podpihovanja je dosti tudi med posli, ter med hlapci in deklami, ki radi pri gospodarju zoper gospodinjo, in pri gospodinji zoper gospodarja kaj čerhnejo, in s tim razpor napravijo med njima. — Podpihovanja je veliko med sorodovino, sosebno med zakonskimi ljudmi, ki imajo dvojne otroke: nektera mačoha le rada zoper otroke perve žene očetu kaj pove, da bi jim odjedla očetovo ljubezen. — In kako redek je človek, da bi

ga podpihovavci ne zalezovali. Clo svetnikom so podpihovavci mnogo in mnogokrat veliko silo delali. V življenju svetega Urha ali Ulriha meniha to le beremo. Dokler se je sveti Urh znašel še v Klunijskem samostanu, so ga nekteri zmed njegovih tovaršev prav pisano gledali, in mu ograjali sleherno reč, ktero je le koli storil. Nahaja se namreč tudi med takimi, ki hočejo za pobožne veljati, mnogo ljudi, kteri ne morejo sterpeti, da bi si kdo za pravo pobožnost več prizadeval, kakor si oni sami prizadevajo. Oni mislijo, da prava mera za pobožnost je ravno tista, ktere se oni deržijo. Svetemu Urhu je bila prava pobožnost res na skerbi, kar pa nekterim drugim, ki niso bili tako pobožni, ni bilo nič kaj po volji; toraj so mu kljubovali. Opat tistega samostana se je mogel nekega dne na pot podati. Seboj je vzel svetega Urha in nekega drugega meniha po imenu Hunald. Svetemu Urhu je bilo naročeno, da mora v neki cerkvi sveto mašo brati. Ker je bil pa opat zaderžan ob odločeni uri priti k sveti maši, pošlje Hunalda povedat svetemu Urhu, naj še počaka s sveto mašo. Hunald svetega Urha ni mogel nič kaj prav terpeti, toraj mu ni hotel razločno povedati, kaj da je opat naročil, in mu je le samo merdaje migal, da naj še čaka. Sveti Urh ni zastopil, kaj mu miga, in je toraj maševati začel. Nevošljivi Hunald pa jaderno teče k opatu, ter zatoži svetega moža, da mu noče pokorščine skazovati. Svetemu Urhu bi se bila pri tem podpihovanju lahko velika krivica zgodila, ko bi se modri opat prepričal ne bil, da je sveti mož pri tem res ves nedolžen. — V poznejšem času je bil sveti Urh poslan v Lauzansko škofijo, da bi v Paternijaškem samostanu prednikovo (priorjevo) službo opravljal. Živel pa je v ondotnem kraju nek imeniten gospod, Burkard po imenu, silno razuzdano in pohujšljivo. Sveti Urh ga lepo posvarí, ter prosi, da bi sam v se šel, ter ozir imel na svojo imenitno službo in svoje dušno zveličanje. Burkard pa se ne zmeni za opominjevanje svetega moža. Prigodí se pa, da se nekega dne eden Burkardovih podložnih v samostanu oglasi. Sveti Urh mu v misel vzame Burkardovo napačno ravnanje in se milo nad njim potoži. Ta pa, ne bodi len, hitro gre, in pove Burkardu, kaj da je sveti Urh zoper njega povedal, in sicer vse več in vse hujši, kakor je govoril sveti Urh, ki

pri svojem govorjenju ni imel drugega namena razun tega, da bi si tudi uni, kteremu je to pravil, prizadeval, na pravo pot pripraviti brezbožnega Burkarda. Slišati podpihovavčeve besede se Burkard razjezí tako močno, da je začel svetega Urha neusmiljeno preganjati, in da ni nehal, mu krivice delati, dokler se mu sveti Urh ni umaknil, ter se nazaj podal v Klunijski samostan. — Naj večo silo so pa podpihovavci delali svetemu Urhu takrat, ko je bil na Brajzgavskem (Breisgau im Schwarzwalde) ustanovil samostan. To se je tako le godilo: Neki mož je bil silo veliko pregreho doprinesel. Ko pa njegova pregreha na dan pride, in osramotenja ne more več prenašati, se poda do škofa Gebharda v Kostnice (Konstanz), da bi mu naložili pokoro in ga s Bogom spravili. Škof ga pošljejo v samostan svetega Urha, da bi ga sveti Urh vadil in vodil v spokornem življenju. Ko se pa sveti Urh s svojimi tovarši posvetuje, ali bi tistega grešnika v samostan sprejeli ali ne, so vsi te misli bili, da njih samostan v to nikakor ni pripraven kraj, in sicer zato ne, ker je tisti grešnik prav blizo samostana doprinesel svojo hudobijo. Spokornik se tedaj v drugi, ter Hirsauski samostan poda, ki je bil kakih 40 ur dalječ proč od Urhovega samostana, in je bil tudi res sprejet v Hirsauski samostan. Ker pa ljudje spokornega grešnika nič več ne vidijo, in tudi on sam svojim domačim ljudem nič ni povedal, kam da se misli podati, so sprožili govorico, da so menihi živega pokopali tistega človeka. Obrekovavci obrekujejo, podpihovavci podpihujejo, ter ljudstvo nadražijo, da je svetega Urha in njegove tovarše zaničevalo in zasramovalo, kar je le koli moglo. Bil pa je ravno čas žetve, in iz doline, v kteri je stal samostan, so se goste megle kviško vzdigovale, so nebo zakrivale in uzrokovale dolgo deževje, tako da ljudje niso mogli ne žeti ne kositi. In podpihovavci še hujši jezikajo, ter hujskajo ljudí nad uboge menihe, češ, da so oni krivi te nezgode, zakaj megle so se začele vzdigovati na ravno tistem kraju, na kterem so menihi pokopali tistega nesrečnega človeka; treba jih je tadaj, tako so rekli, izpoditi iz tega kraja, da ne bo vsa dežela nesrečna postala zavoljo njihovih hudobij. Sveti Urh, viditi, kako da razdraženo ljudstvo ž njim in njegovimi tovarši nič boljši ne dela kakor volk z ovcami, tolaži

tovarše s svetopisemskimi besedami: „Vsi, kteri hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, bodo preganjanje terpeli,“ (II. Tim. 3, 12.) in jim je prigovarjal, da naj prav pridno molijo in prosijo Boga, da bi rešil deželo te nadloge. In Gospod je res uslišal prošnjo svojih služabnikov, in deževje je pojenjalo. Zraven tega je tudi uni spokornik kar nenadama nazaj prišel iz Hirsauskega samostana, ter s svojo pričujočnostjo ljudi prepričal, da so menihi nedolžni.

3) Kaj pa vam hočem zdaj še povedati od podpihovanja?

Povedal vam bom, da je podpihovanje a) gerd greh, in b) silo škodljiv greh.

a) Podpihovanje je gerd in nagnusen greh. Porok tega nam je sveto pismo. V bukvah pregovorov (6, 16—19.) beremo: „Šest reči je, ki jih Gospod sovraži, sedmo pa studi njegova duša.“ In ktere so te šestere reči, ki jih Gospod sovraži? Te le so: prevzetnost in napuh, laž, roke, ktere nedolžno kerv prelivajo, serce, ktero prehudobne misli pase, noge, ktere hitro v hudo tečejo, in krivo pričevanje. Tih šest reči Gospod sovraži, sedmo pa studi. Stud nad kako rečjo pa je še hujši memo sovraštva; toraj je sedma reč, ktero Gospod studi, še hujša in gerša pred božjim obličjem, kakor unih šest reči, ki jih Gospod sovraži. In ta sedma reč je podpihovanje, ktero razpertije trosi med brati. Da se še bolj prepričamo, kako gerda in strašna pregreha da je podpihovanje, poslušajmo, kaj še na dalje sveto pismo od tega greha govorí. Modri Sirah (21, 31.) pravi: „Podpihovavec svojo dušo omadežuje, in je povsod čerten, in kdor pri njem stanuje, je sovražen.“ — Preklet je podpihovavec in dvojezičnik.“ (Sir. 5, 17.) — Sveti cerkveni očetje tudi vsi z enim glasom neznano ojstro govorijo zoper podpihovanje. Sveti Alfonz Liguorijan pravi: „Nahajajo se ljudje, ki imajo to slabost nad seboj, da pazijo na to, kaj se od drugih ljudi govorí s tim namenom, da bi jim po tem spet povedali to, kar se je od njih govorilo. Kakor hitro tedaj slišijo, da je kdo kaj hudega povedal od koga drugega, mu to hitro povedat gredo. Take ljudi podpihovavce imenujemo, in Bog sam jih pogublja zato

ko opravljajo hudičevo delo, ter mir motijo med celimi družinjami in soseskami, in vzrokujejo mnogo sovraštva in prepirov.“ — Naš Zveličar miroljubne ljudi božje otroke imenuje, nasproti pa sveti papez Gregor podpihovavce zove posnemavce in otroke hudičeve, in sveti Hieronim pravi, da so podpihovavci sam pekel. Ako tedaj podpihovavec dela tako, kakor dela pekel in kakor dela hudič, je njegovo delo gotovo ostudno delo in strašno delo in silo pregrešno.

b) Podpihovanje je zraven tega tudi silo škodljiva pregreha. Ta pregreha namreč razdira ljubezen med ljudmi, prijaznost med prijatli, mir in lepo zastopnost med zakonskimi družeti, med starši in otroci, med gospodarji in družinjo, med naprejpostavljenimi in med podložnimi. Ta pregreha veliko škodo naredi bližnjemu na poštenju in dobrem imenu, na premoženju in še clo na življenju. Sveto pismo in vsakdanja skušnja nam spričujeta, da resnico govorim. V Sirahovih bukvah (28, 15-19.) je pisano: „Podpihovavec zmešnjave napravlja med veliko ljudmi, ki v miru živijo. Tretji jezik (to je tisti jezik, ki razpertije napravlja med prijatloma,) jih je že veliko nadražil, in jih je razpodil od naroda do naroda, terdna mesta bogatinov je razvalil, in hiše mogočnikov podkopal, moč ljudstev je poderl, in močne narode je razkropil. Tretji jezik je možate žene pregnal, (to je: dobre žene je počernil, da so jim možje dali ločivni list,) in jih je njih dela oropal, (to je: oropal jih je premoženja, kterega so si bile prigospodinile.)“ — Kako škodljiva pregreha da je podpihovanje lahko posnamemo tudi iz naslednje prigodbe: Cesar Bazilij Macedonec je leta 870. svojega sina Leona privzel si za pomagavca pri vladanju. Neki hudobnež, Teodor Santareben po imenu, bi bil rad pogubil mladega cesarjeviča, in si je toraj prizadeval, očeta nadražiti nad sina. Opazil je namreč malopridni Santareben, da cesarjev sin Leon ve za njegove hudobije, in da bi jih vtegnil očetu naznaniti. Silno je toraj Santareben sovražil cesarjeviča. Pri vsem tem pa se vendar le hlini, kakor bi le dobre misli imel do mladega cesarja, in kakor bi mu na skerbi bilo, ohraniti cesarjeviču očetovo zaupanje in očetovo ljubezen. Da bi pa izpeljal svoj hudobni naklep, reče nekega dne Leonu: „Za tvoje leta se spodobi, da vselej, kedar

svojega očeta spremljaš na lov, kako orožje vzameš seboj, deloma da se tem lagleje braniš divjih zverí, ako bi te vtegnila ktera napasti, deloma pa tudi, da braniš svojega očeta, ako bi nenadama kak sovražnik nanj planil; kajti veliki gospodje še clo na lovu niso na varnem pred sovražniki in zalezovavci.“ Leon nič hudega ne zapazi v tem svetu, in stori, kar mu hudobnež nasvetuje, in ko spet cesarja spremlja, vzame seboj širok, kratek meč, ter ga skrije pod obleko. Skrivaje pa strupeni Santareben cesarju na uho pošepeta in pravi: „Tvoj sin Leon ti streže po življenju. Ako mi tega ne verjameš, preišči njegovo obleko, in boš vidil, da skrivši nosi seboj orožje, s kterim namerja te umoriti.“ Cesar se da premotiti, in ko iz mesta vunkaj pridejo, ukaže obleko sinovo pregledati, in glej res so najdli pri njem orožje, kakoršnega so le vojščaki seboj nosili. Cesar, vse preveč lahkoveren, je zdaj terdne misli, da je resnična Santarebenova beseda; in tedaj ukaže svojega sina vreči v terdo ječo, in le malo je manjkalo, da mu ni dal oči iztakniti, kakor mu je bil nasvetoval brezvestni podpihovavec Santareben, kteri bi bil po vsakem potu rad pogubil cesarjeviča. Vse starašinstvo in svetovavstvo cesarjevo je dosti opraviti imelo, da je cesarja potolažilo, in njegovemu nedolžnemu sinu spet milost izprosilo, ter spravo naredilo med cesarjem in sinom po tem, ko je na dan prišla Santarebnova hudobija.

Podpihovanje pa tudi podpihovavcu samemu veliko škode naredi. Sveto pismo pravi: „Nad podpihovavca pride serd in sovraštvo in osramotenje,“ (Sir, 5, 17.) in na zadnje bo imel svoj del med hudiči v peklu, ako o pravem času sam v se ne gre, resnične pokore ne stori in ne popravi škode, ktero je naredil s podpihovanjem.

4) Nikar pa ne mislite, da pri podpihovanju le samo podpihovavec greh ima, ampak vedite, da ima greh ne le tisti ki podpihuje, ampak tudi tisti, ki podpihovanje rad posluša.— Kaj ne, da bi tatje ne kradli, ko bi ljudje od njih ne kupovali, ali ukradenega ne hranili in ne razprodajali? Tatje bi si mislili: Kaj nam pomaga krasti, ko pa prikriti in v denar spraviti ne moremo, kar bi ukradili!— Ravno taka bi se tudi podpihovavcem godila, ako bi jih nobeden poslušati ne hotel.

Mislili bi si: „Kaj bi se vkvarjali s podpihovanjem? Saj nas nobeden ne posluša in nam nihče ne verjame, ako kaj povemo. In s takim pripovedovanjem si še clo zaničevanje in osramotenje nakopavamo na glavo!“ In gotovo bi opustili greh podpihovanja. — Pa kaj, ko je veliko takih ljudi, kteri radi poslušajo podpihovavce, jim vse verjamejo, in jih še prosijo ali clo plačajo in obdarujejo, da jim povedo, kaj je ta ali uni zoper njih rekel. In od vsega tega kaj imajo? Prida nič, ampak le to, da so zmerom nepokojni, da jim od jeze do bližnjega serce kipí, in da imajo vedne prepire ž njim, ako ne še clo poboje. O tako nespametno tedaj ravna, kdor ušesa nastavlja podpihovavcem, in s tim mnogoterim pregreham vrata odpira, namesto da bi jim jih zapiral!

5) Vi pa, ljubi moji! nikar tako ne ravnajte, ter nikdar nikar ne nastavljajte podpihovavcem svojih ušes, temveč se skerbno ogibajte in varujte takih ljudi, nič jim ne zaupajte, nič v pričo njih ne govoríte, in naj boljši je, da jim hišo zapirate; zakaj miru ne bo, dokler bodo oni v hišo hodili. — Varujte pa se tudi, da vi sami nikogar ne bote podpihovali, ter s podpihovanjem sebi in drugim nesreče na glavo ne nakopali: Poslušajte in vbogajte modrega Siraha (5, 16, 17), ki pravi: „Ne bodi podpihohavec, da se ne vjameš v svoj jezik, in da ne boš osramoten; zakaj . . . naj hujša sodba pride nad dvojeżičnika“. —.

Ako se je pa kdo s podpihovanjem zadolžil, si mora, ako hoče odpuščenje grehov in milost božjo še kterikrat zadobiti, vse prizadevati, da med razdvojenimi in razdraženimi ljudmi sovraštvo pogasí, in spet mir in spravo med njimi naredi. — In ne le samo tisti, ki je kdaj s podpihovanjem sovraštvo in nepokoj trosil med ljudi, temveč vsi od kraja si prizadevajmo ljubi mir in lepo zastopnost ohraniti med ljudmi, in jim zgubljeni mir in zgubljeno zastopnost spet poskerbeti: Mir narejati med ljudmi je res neizrečeno lepo, je nebeško delo! V ozir tega nam s lepim zgledom naprej gre sveti papež Caharija. Sveti Caharija je bil leta 740. za papeža izvoljen. O tistem času je Luitbrand, kralj Longobardov, s svojo vojsko planil na Italijansko tudi zmed papeževega posestva si prilastil štiri mesta,

veliko prebivavcev zajel in jih v zužnosti deržal. Sveti Caharija bi se bil lahko do Francozkega kralja obernil, ter pri njem pomoči iskal; pa je rajši z lepo to reč poravnati skušal. Vzdigne se tedaj, ter se na pot odpravi do kralja Longobardov. Luitbrand ga prijazno sprejme, ter se ž njim v pogovor spusti. In sveti Caharija je tako goreče kralju prigovarjal, da je kralj res od vojske odjenjal, vse oropane mesta nazaj dal, in na vojski zajete prebivavce spustil. Ko se papež spet v Rim poverne, mu hitijo prebivavci vsi veseli naproti z oljkinimi vejicami v vokah, ter ga z hvaležnim sercem spremljajo v njegovo stanovanje. Papež pa naravna praznično pročesijo Bogu v zahvalo, da se je mir srečno izveršil. Čez nekoliko časa je umerl cesar Leon v Carjemgradu. Luitbrand se hoče te priložnosti poslužiti, ter si silama prilastiti mesto Ravena z deželo vred, ktera je spadala pot tisto mesto in je bila podložna gerškemu cesarstvu. Deželni oblastnik v Raveni je bil preslab, da bi se bil mogel v bran postaviti Longobardom. V tej stiski pošlje poslance do papeža s prošnjo, da bi na pomoč prišel stiskanemu ljudstvu. Sveti Caharija pošlje nemudoma dva imenitna moža z velikimi darovi do Luitbranda, da bi ga prosila, naj odjenja od vojske. Toda v Luitbrandovem sercu se napuh oglasi, in tedaj reče ves nevoljen: „Bom mar res zmerom tako nespameten, da se bom dal ob srečo na vojski in ob zmago pripravljati po tem duhovniku, slabotnem starčiku?“ S temi ojstrimi besedami papeževe poslance odpravi, in mestu Ravena se je bilo bati naj hujše stiske. Papež pa se ne da oplašiti, marveč se spet na pot odpravi do Luitbranda, ki se je znašel takrat v Paviji. Na svetega Petra večer pride v mesto, se poda naj poprej v cerkev, posvečeno svetemu Petru, da bi si ondi sprosil božje pomoči, da bi se mu srečno izteklo njegovo opravilo. Drugi dan stopi pred kralja in mu popisuje z živo besedo, kako krivična da je vojska, ktero je kralj pričel, kako velika nadloga da bode zavoljo nje nad ljudstvo prišla, kolike hudobije da divji vojščaki na vojski doprinašajo, koliko nedolžne kervi da prelijejo, kako težavni odgovor da čaka tistega, ki tako vojsko začne. Po tem pa je tako priserčno kralja prosil, da bi na miru pustil deželo, da je kralj ves mehek vdal se papeževi želji in je mir naredil z deželnim oblast-

nikom v Raveni. Ko sveti Caharija domu potuje, so ga ljudje povsod, kjerkoli se je prikazal, sprejemali kakor kakega nebeškega poslanca miru. Pa tudi zdaj kakor vselej je papež hvalo obračal tje gori, od koder dohaja vsak dober dar, in je v Rimu s vsem ljudstvom očitno službo božjo obhajal v zahvalo Bogu za odvernenje vojske in ohranenje miru.

Nekoliko let pozneje, ter po Luitbrandovi smerti, se je njegov naslednik Rahis na novo spustil v boj, in je korakal s svojo vojsko kar naravnost proti Rimskemu mestu. Silni strah je opadel Rimljane; le še samo v svetega Caharija so zastavljali svoje zaupanje. Sveti Caharija se zopet na pot spustí. Spremljevalo ga je le majhno število duhovnikov. Naj poprej išče kraljevo jezo potolažiti z dragimi darili, ki mu jih je prinesel; po tem pa mu je s toliko močjo na serce govoril, da je Rahis od vojske odstopil in mir naredil, in da je dragovoljno nazaj dal še clo tiste mesta in tiste gradove, ktere si je bil že spravil pod oblast. Ko so pa velikaši zmed ljudstva zavoljo tega godernjali, in po vsi sili zahtevali, da bi se vojska nadaljevala, se je očitno pokazalo, kako močno da so kraljevo serce zadele Caharijeve besede; kajti kralj je bil pripravljen rajši vse zgubiti, kakor pa mir razdreti. In tedaj se je tudi res dragovoljno kraljevanju odpovedal, ter se v Rím podal, in papežu na znanje dal, da ga je volja, z ženo in hčerjo vred svetu se popolnoma odpovedati, in naslednje dni življenja v samostanu preživeti. To se je tudi res zgodilo: Rahis je minih postal v samostanu Monte Kazino; njegova gospa in hčerka pa ste vstanovile poseben samostan, ter se v tistem zavezale s samostanskimi obljubami. — Gotovo je to vse veče in imenitniše delo, da je sveti Caharija trikrat vstavil kervavo vojsko in mir naredil med bojevavci, kakor če kak vojvoda ali kak kralj trideset bitev na vojski dobí, ter tridesetkrat premaga sovražnika. — Ti, ljubi kristijan! si morda misliš, da tebi ne bo nikdar priložnost dana, storiti kaj takega, kar je storil sveti Caharija; in jaz tudi ne bom nasprotoval tej tvoji misli. Toda glej! če nam je zapovedano, da moramo clo Bogu samemu podobni prihajati, in popolnoma biti, kakor Bog: je gotovo tudi mogoče, da zamore clo naj priprostejši človek enak postati naj imenitnišim in naj svetejšim ljudem. Tudi ti tedaj zamoreš svetemu papežu Chariju enak postati, ako si priza-

devaš mir narejati povsod, kjer je nemir in prepir, in povsod, kjer se mir razdira in prepir nareja, in če bi to tudi le samo med dvema človekoma bilo. Kdor med dvema človekoma mir nareja, s tim lepo pokaže, da mir ljubi, in da bi tudi med dvema sovražnima vojskama mir narejal in naredil, ako bi mu bila priložnost v to dana. Gospod pravi, da, kdor je v malem zvest, bo zvest tudi v velikem. Ravno zavoljo tega si prizadevaj, ljubo keršansko serce! da živiš v miru z vsemi ljudmi, kolikor koli ti je le mogoče; zraven tega si pa tudi skerbno prizadevaj, mir narejati med ljudmi, kedar le koli priložnost imaš. Znajdejo se namreč otroci hudičevi, ki sem ter tje tekajo, ter ljudi podpihujejo in dražijo enega na drugega, in v tem svoje veselje imajo, da kako sovraštvo narejajo med ljudmi. Sveti Gregor jih primerja Nabuhodonozorjevim hlapcem, ki so zemljiško smolo, pezdirje, smolo in dračje v peč nosili, da so tem hujši ogenj napravili. (Dan. 3, 46.) Tem veči ogenj razpertja in sovražtva narejajo podpihovavci med ljudmi. Takih ne posnemaj, temveč bodi pravi otrok nebeškega Očeta, kteri je Bog miru. Skerben bodi od ene strani, da spravo narediš med ljudmi, ki se sovražijo; od druge strani pa, da obvaruješ in zabraniš prepir in sovražtvo tam, kjer se hoče vneti. To delo je imenitno delo, ki veliko vrednost ima pred Bogom. In kedar sam ne moreš narediti miru in sprave med ljudmi, pa vsaj prav priserčno moli, da bi Bog naredil mir med njimi, ki so v prepiru in sovražtvu. Le pomisli, kako velik razloček je: škodoželjno smejati se, kedar je kreg in prepir v sosedovi hiši —, ali pa žalovati nad tem in goreče moliti, da bi jim ljubi Bog mir dal v hišo! Amen.

LXXXVI. Keršanski nauk.

Od krivega natolcevanja: kaj je? — od kod izvira? — ali je pregrešno?

1) V zadnjem keršanskem nauku sem vam pravil, da se bližnjemu na časti in dobrem imenu tudi s podpihovanjem lahko škoda naredi. Greha podpihovanja je kriv, kdor temu ali unemu skrivši ali natihoma pove, kaj je bližnj hudega od njega govoril, da ga razdraži in v sovraštvo do bližnjega pripravi. Podpihovanje je gerd in Bogu neizrečeno zopern greh, pa tudi silno škodljiv greh, ter škoduje ne le bližnjemu, ampak tudi podpihovavcu samemu. Med ljudmi namreč naredi veliko sovraštva, prepirov ali clo kervavega maščevanja; podpihovavcu samemu pa njegovo podpihovanje na glavo nakapa serd, sovraštvo, osramotenje in na zadnje clo večno pogubljenje.

2) Na časti in dobrem imenu se bližnjemu na dalje škoda dela

D) s krivim natolcevanjem.

Natolcevanje ali krivo natolcevanje obstoji v tem, da kdo hudo misli od svojega bližnjega kar brez vsega pravičnega vzroka in le samo iz praznih dozdevkov. Bistvo natolcevanja tadaj ne obstoji v tem, da bi neresnično bilo to, kar kdo hudega misli od svojega bližnjega; zakaj včasih vtegne res biti to, kar hudega misli od bližnjega: ampak le v tem obstoji bistvo natolcevanja, da kdo nobenega pravičnega vzroka nima hudo misliti od bližnjega, in da kdo le iz samih praznih dozdevkov hudo misli od svojega bližnjega. Ko bi, postavim, ti po cesti šel, in bi na samotnem kraju zadel na človeka, kteri je ravno kar umorjen, in bi ondi blizo

nikogar drugega ne vidil razun enega človeka, ki okervovljeno orožje v roci derži, o tvojem prihodu pa nemudoma proč zbeži; bi ti greha krivega natolcevanja nikakor kriv ne bil, ako bi pri takih okoljščinah mislil, da je ravno ta človek umoril unega človeka: kajti v takem primerleju bi ti imel pravičen vzrok, tako misliti. Vse drugači pa bi bilo, ako bi ti na svojem potu naletel na umorjenega človeka, pa bi kar nikogar pri njem ne vidil, nekoliko daljej naprej pa bi zagledal drevarja, ki bi dreva sekal v gojzdu, in bi ti začel sam pri sebi tako le misliti in sklepati: Ta le drevar ni ravno dalječ proč od tistega kraja, na kterem umorjeni človek leži; nobenega drugega živega človeka v obližju ni; in drevar ima sekiro: kaj velja, da je ravno ta drevar unega človeka s sekiro po glavi mahnil in umoril! V tem primerleju bi bil ti kriv krivega natolcevanja zato, ko nimaš pravičnega vzroka hudo misliti od drevarja.— Ali pa, če bi te bil kak človek že večkrat ogoljufal, in bi ti ravno zdaj spet od njega kaj kupoval, in bi ti sam pri sebi mislil, da te vtegne ta človek spet zdaj ogoljufati, bi ne bil natolcevanja kriv, in sicer zato ne, ker imaš pravičen vzrok misliti kaj takega, akoravno bi tisti človek zdaj volje ne imel te ogoljufati. Nasproti pa, ko bi se bil ta človek vselej pošteno in pravično do tebe obnašal, ti pa bi mislil sam pri sebi, da te bo ogoljufal, bi bil ti krivega natolcevanja kriv, ker bi ne imel pravičnega vzroka hudo misliti od tistega človeka, in če bi te tudi ta človek zdaj res mislil ogoljufati.— Ravno taka bi bila, ako bi mislil, da te kdo sovraži, ali da te opravlja, obrekuje i. t. d. pa nimaš nobenega pravičnega vzroka, tako misliti, ampak se ti le dozdeva, da te sovraži, opravlja, obrekuje, i. t. d.

Takega krivega natolcevanja je silo veliko na svetu. Clo naj boljši kristijani se večkrat znajdejo v nevarnosti, po krivem natolcevanju bližnjega v žalost pripraviti, samega sebe pa v greh. In gotovo je redek tak človek, kteri bi še nikoli nič napačnega ne bil mislil od svojega bližnjega brez pravičnega vzroka, ali od kterega bi drugi ljudje nikoli nič napačnega ne bili mislili le samo po praznih dozdevkih. Če se tu ali tam v hiši kaka reč naglo ne najde, že misli gospodinja, da je dekla zmaknila tisto reč. Če kakega orodja ni na navadnem mestu,

že meni gospodar, da je sosed odnesel tisto orodje. Če kak človek delj časa pri spovednici kleči, ker si morda dobrega sveta išče v kaki imenitni reči, že natolcujejo drugi okoli stoječi, da je gotovo v obilnih in velikih grehih zapopaden tisti človek, i. t. d.

3) Od kod izvira krivo natolcevanje?

Krivo natolcevanje izvira:

a) iz napuha. Napuhnjenec samega sebe povišuje, bližnjega pa ponižuje; svoje hude dela izgovarja, dobre dela bližnjega pa ogovarja ali v hudo zvrača. Farizeji, vsi polni napuha, niso vidili svojih hudobij, nedolžnemu Jezusu so pa clo njegove dobre dela v hudo zvračali, ter hude misli pasli v svojem sercu, da čudeže dela s pomočjo hudičevo. (Luk. 11, 15.)

Krivo natolcevanje izvira:

b) iz pomanjkanja ljubezni. Vsakdo, ki svojega bližnjega ljubi, je žalosten, kedar vidi, da je v greh padel njegov bližnj; skorej da lastnim očem ne verjame, kedar vidi bližnjega grešiti, in je berž pripravljen ga izgovarjati. Kdor pa bližnjega ne ljubi, le rad hudo misli od njega, in to še clo takrat, ko nima pravičnega vzroka hudo misliti od svojega bližnjega. Kralj Savelj ni ljubil bogaboječega Davida; ravno zato je vedno natolceval, da ga David zalezuje, ter mu streže po kraljevi kroni.

Krivo natolcevanje izvira:

c) iz spridenega, hudobnega serca. Goljuf misli, da tudi drugi goljufajo, kedar le koli morejo; nečistnik meni, da tudi drugi nečisto živijo, požrešnež misli, da tudi drugi čez mero jedo in pijo. Sveti Gregor pravi:
„Kdor sam ni hudoben, tudi drugih rad po krivem ne natolcuje. Hudobni človek pa si misli in kar rad verjame, da so tudi drugi ravno tako hudobni kakor on.“

Krivo natolcevanje izvira:

d) iz jeze, sovraštva in nevoščljivosti. Sveti Tomaž Akvin pravi: „Prav radi verjamemo nerodnosti drugih, ker nevoščljivost, jeza, sovraštvo hočejo imeti tako, da od drugih mislimo imeti to, kar imamo zoper njih.“

Krivo natolcevanje izvira:

e) iz slaboumnosti. Nekteri ljudje, sosebno taki, ki sveta nič ne poznajo, in so kratkovidne pameti, kar berž vse verjamejo, kar jim kdo pove. Taki ljudje nič ne poprašujejo po vzrokih, ali je in zakaj je ta ali una reč tako ali tako; in taki ljudje so ravno prav pripravni in berž pripravljeni, hudo misliti od bližnjega.

4) Zdaj, ko to vemo, nam ne bo težko odgovoriti na vpraševanje:

Ali je natolcevanje pregrešno?

Natolcevanje je pregrešno, ker je nasproti a) keršanski ljubezni, in b) keršanski pravici, in ker c) marsikterikrat veliko škode naredi.

a) Natolcevanje je nasproti keršanski ljubezni. Gotovo nedolžnemu človeku neizrečeno hudo dé, ako sliši in zve, da kdo hudo misli od njega; in tem veča je njegova bolečina, ako hudo mislijo od njega clo taki ljudje, ki jih štejemo med boljši in pobožniši ljudi. Sveta Kunigunda je bila zaročena z nemškim cesarjem, svetim Henrikom. Dasiravno pa sta cesar in cesarica živela sveto kakor dva angelja v človeški podobi, vendar le tudi njih niso na miru pustili hudobni jeziki. Hudobneži namreč cesarju sporočijo, da so vidili nekega jutra mladega človeka priti iz cesaričnega stanovanja. Cesar je začel po krivem natolcevati sveto Kunigundo, in sveta Kunigunda je to zvedela. Bile so pa takrat v navadi strašne poskušnje, božje sodbe imenovane, po kterih se je skazalo, ali je kdo kriv kake pregrehe, ktere je bil obdolžen, ali je ni kriv. Med drugimi poskušnjami je bila tudi ta, da je moral obdolženec z boso nogo iti čez dvanajst razbeljenih plužnih čertalov. Ako si je pri tej strašni hoji noge ožgal, jim je to veljalo, da je kriv, ako si pa nog ni opekel, jim je bilo to znamnje, da ni

kriv tiste pregrehe, ktere je bil obdolžen. S takimi poskušnjami so ljudje od Boga kar naravnost zahtevali, da bi čudež storil nad nedolžnim človekom. Tako zahtevanje pa je pregrešno zahtevanje; ravno zavoljo tega je pozneje, ter leta 1215. nek cerkven zbor zavergel take božje sodbe. Ker si je bila pa cesarica Kunigunda svesta svoje nedolžnosti, in ker jej ni moglo ravnotero biti, da so jo obdolževali take reči, ktere so pobožnim ljudem narejale veliko žalost, lakomišljenim pa bile v pohujšanje, se je tudi ona po tadajni navadi podvergla tej ognjeni poskušnji. In Bog je res čudež storil nad svojo zvesto služabnico. Sveta Kunigunda je stopila na žareče čertala, pa pri tem tudi naj manjše bolečine ni občutila in si tudi nog kar nič ni osmodila. S tim je Bog očitno vsemu svetu na znanje dal njeno nedolžnost. Cesar sam se zdaj pred njo na kolena spustí, ter jo lepo prosi, da bi mu odpustila njegovo krivo natolcevanje, kar je sveta Kunigunda tudi res storila s pravo keršansko ljubeznijo. Cesarica Kunigunda je bila svetnica, pri vsem tem pa jej je gotovo večo bolečino prizadevalo to, da jo je njen mož sam po krivem natolceval, kakor pa ognjena poskušnja, pri kteri bi imela z golo nogo stati na razbeljenem železu. Take reči pa, ktera bližnjemu bolečino prizadene, mu storiti ne smemo, ker si tudi mi sami ne želimo, da bi on nam s kako enako rečjo bolečino prizadjal, da se ne pregrešimo zoper keršansko ljubezen. In ker nam samim ni ljubo, da bi drugi brez pravičnega vzroka od nas hudo mislili, tudi mi drugih ne smemo po krivem natolcevati; zakaj če tudi svojega krivega natolcevanja očitno na znanje ne damo, se vendar le pred Bogom pregrešimo. Kakor se namreč poboj in prešestovanje ne doprinaša le samo po vunanjem ali v djanju, ampak tudi v sercu, kedar človek sovražtvo in nečisto požljenje v sercu pase, ravno tako je tudi krivo natolcevanje, ako ravno je samo v sercu skrito, vendar le gotovo znamnje, da natolcevavcu manjka keršanske ljubezni.

b) Natolcevanje nasprotuje tudi keršanski pravici, in sicer zato, ker človek s krivim natolcevanjem kar brez vse pravice v svojem sercu bližnjemu otemlje spoštovanje in čast. Kakor namreč pravica zahteva, da ne smemo svojega bližnjega

pri drugih ljudeh ob čast in poštenje pripravljati, ravno tako tudi veleva, da brez pravega vzroka v svojem lastnem sercu bližnjega ne smemo občast in poštenje pripravljati s krivim natolcevanjem; zakaj bližnjemu je gotovo ravno tako ležeče na tem, da ga spoštujemo mi, kakor mu je ležeče na tem, da ga spoštujejo drugi ljudje.

c) Natolcevanje marsikterikrat tudi veliko škode naredi. Le pomislite, kako težek in zopern je tak človek, v čigar sercu se je natolcevanje vkoreninilo; kako sam sebe muči in druge ljudje, ki ž njim živijo. Vsi so v vednem strahu, da bi jih kaj ne obdolžil. Žena, otroci, hlapci in dekle zraven takega naj več terpijo; terpí pa tudi sam, ker ga hude misli vedno nadležujejo. Vedno misli, da ga vsi čertijo, in mu škodo želijo. Če jih vidi na samem govoriti, že misli, da njega ogovarjajo; nikoli nima veselega dne, nikoli ni zadovoljen; povsod vidi le zvijače, goljufije, i. t. d. — Neki zlatár je mogel izdelati drag kinč za imenitno gospo, ktera mu je v ta namen izročila veliko dragih kamencev. Njegovi učenec Robert je imel veliko veselje nad temi leskečimi kamenci in jih je večkrat olgledoval prav radostno. Zdaj pa mojster zapazi, da sta mu zginila dva naj lepših kamencev. Pri tej priči natolcuje na svojega učenca Roberta, da mu jih je on zmaknil, in tedaj gre iskat v učencevo spavnico, kjer je tudi res v neki luknji v zidu nad omaro našel obadva kamenca. Kamenca najde, in prav terdo zgrabi fantiča, ter mu očita, da je kamence ukradel. Fantič se izgovarja in izgovarja, da je nedolžen; pa vse nič ne pomaga. Zlatar ga prav ojstro strahuje, po tem pa iz hise spodí. Drugi dan mu spet enega kamenca zmanjka, in zlatar ga najde v ravno tisti luknji nad omaro. Zdaj pa pazno gleda, kdo da mu kamenca jamlje in v luknjo znaša, ter zapazi, da je sraka, ktero je bil fantič odredil, na mizo priletela, kamenček vzela in v kljunu v luknjo odnesla. Prav v serce je zdaj zlatarja zabolelo, da je krivico storil ubogemu fantiču, in tedaj gre, ga spet nazaj vzame v hišo, in mu, kolikor le koli more, popravi, kar mu je bil žalega storil.

Iz vsega tega lahko posnamemo, da je natolcevanje greh. Le samo takrat bi natolcevanje pregrešno ne bilo, ko bi človek

popolnoma nepremišljeno in neprevdarjeno ali vsaj popolnoma neradovoljno kako napačno misel imel do svojega bližnjega.

Ker je tedaj natolcevanje pregrešno, ni čuda, da ga Bog ojstro prepoveduje v svetem pismu. Po preroku Cahariju (8. 17.) govorí Gospod Bog: „Nobeden zmed vas naj ne misli hudega v svojem sercu zoper svojega bližnjega“. — In pismarje, ki so hude misli imeli v svojem sercu, kedar je mertvoudnemu grehe odpuščal, je Jezus ojstro zavernil, rekoč: „Zakaj mislite hudo v svojih sercih?“ (Mat. 9, 4.) — Sveti Paul pa kedar ljubezen popisuje, pravi: „Ljubezen ne misli hudega“. (I. Kor. 13, 5.)

5). Na vprašanje: Ali je natolcevanje velik greh? odgovorim, da je natolcevanje v sploh le majhnim grehom prištevano, ker se s natolcevanjem bližnjemu dobro ime naravnost ne jemlje, ampak se le samo dvomi o njegovem poštenju. Pri vsem tem pa vtegne vendar le tudi natolcevanje velik greh biti, kedar je natolcevanje združeno z nevošljivostjo, sovraštvom in škodoželjnostjo. In tem veči je greh, tem dalj časa ko natolcevanje terpi, tem veča ko je pregreha, ktera se bližnjemu z natolcevanjem prilastuje, tem imenitnišega stanu ko je oseba, od ktere se po krivem natolcuje. Še bolj pregrešno bi bilo natolcevanje takrat, ko bi človek svoje krivo natolcevanje tudi drugim ljudem na znanje dal, ker bi vtegnil bližnj zavoljo tega v veliko škodo priti.

6) Ali se sme hudo misliti, kedar se hudo vidi nad bližnjim?

To ni prepovedano, zakaj taka misel ni krivo natolcevanje ampak je le resnična sodba. Ljubezen sicer prepoveduje, prenaglo obsoditi bližnjega, in zapoveduje, dobro misliti od bližnjega tako dolgo, dokler je mogoče, dobro misliti od njega: nikakor pa ne zapoveduje, da bi morali dobro imenovati to, kar je hudo; zakaj ljubezen je sicer usmiljena, a lažnjiva ni! Če tedaj slaboverni kristijan o veliki noči k spovedi ne gre, če samopašneži očitno zaničujejo postno zapoved in zasramujejo zapovedane poste, če očiten sad kaže zgubljeno čistost in nedolžnost, če vidimo, da kdo krade ali kako drugo hudobijo

doprinaša: nam skorej ni mogoče, dobro misliti od takega človeka! In sveta vera nam tudi ne zapoveduje dobro misliti od takih ljudi, marveč sam sveti Duh v svetem pismu govorí: „Kdor hudobnega opravičuje, in kdor pravičnega pogubljuje, sta obadva gnusoba pred Bogom“. (Pregov. 17, 15.) Vendar pa mora človek tudi v takih okoljščinah previden biti, da se ne prenagli in z natolcevanjem ne pregreši. V nekem kraju, po imenu Monte Policiano, se je neki hudobnež oblekel v miniško obleko, in je pri belem dnevu šel v hišo neke malopridne osebe. Ljudstvo to viditi začne uboge minihe po krivem natolcevati, ter vse razkačeno dere proti samostanu, in strašno silo in krivico dela nedolžnim minihom. In kdo ve, kako dolgo bi bilo to krivo natolcevanje in preganjanje še terpelo, ko bi ne bil Bog unega hudobneža vdaril s strašno boleznijo, v kteri je očitno pred ljudmi na znanje dal svojo hudobijo in nedolžnost mnihov.

7) Ljubi kristijani! skerbno se tedaj varujmo krivega natolcevanja. Navadimo se, vselej le dobro misliti od svojega bližnjega, dokler brez nevarnosti in škode dobro misliti zamoremo. Varujmo se, da podobe ali sence greha ne bomo imeli že za doveršeno in resnično pregreho. Zakaj podoba ali senca greha je že marsikterega zapeljala, da je hudo mislil in po krivem sodil. Pravični Job je bil v velikih stiskah in nadlogah; njegovi prijatli pa so mislili, da je to zavoljo njegovih skrivnih grehov zaslužena kazen, in vemo, da so se zmotili. — Egiptovski Jožef je bil po tatinsko v ječo veržen, in kdor bi ga bil za krivičnega imel, bi se bil zmotil. — Le Bog sam vsem v serce vidi, in ve za vse okoljščine; človek pa vsega ne ve, in toraj ne sme prenaglo hudo misliti od svojega bližnjega. —

Prizadevajmo si, da sami sebe obvarujemo vsega hudega in vsakega greha, zakaj „kdor sam hudoben ni, tudi od drugih ne bo lahko hudega natolceval“, uči sveti Gregor Nacijančan. Človek sicer ne more zabraniti, da bi mu nikdar nobena napačna misel ali kako natolcevanje v glavo ne prišlo. Včasih posebne okoljščine to seboj prinesejo; včasih je človek že po svoji natori posebno nagnjen, da rajši kaj hudega in pregreš-

nega misli od svojega bližnjega, kakor pa kaj dobrega; toda človek je sam gospod svojih misel, in jih ima pod oblastjo, in jih mora toraj v berzdah deržati in v lepem redu imeti. Vbraniti sicer ne more, da bi mu napačne misli v glavo ne prišle, vendar pa jih zamore kar naglo iz glave iztepsti, kakor hitro jih zapazi, ter zapoditi, kakor se zapodijo kokoši ali druge živali, kedar v hišo silijo pri odpertih durih.

Prizadevajmo si na vso moč, da vsakdo resnično ljubi svojega bližnjega. Ljubzen bo branila, hudo misliti od bližnjega, dokler ni od hudega popolnoma prepričan. Sveto pismo pravi: „Nikogar ne zalezuj, in ne išči krivice v hiši pravičnega, in ne razdevaj njegovega pokoja“! (Pregov. 24, 15.)

Vi, očetje in matere, gospodarji in gospodinje, in vsi drugi naprejpostavljeni sicer tudi nikoli ne smete po krivem natolcevati, pri vsem tem pa vendar le ne smete biti kar brez vsega natolcevanja, to je brez paznega očesa in brez modre skerbi za lepo zaderžanje vaših podložnih; toda to vaše natolcevanje ne sme pred očmi imeti le samo osebo vaših podložnih, ampak mora pred očmi imeti le njihovo k hudemu nagnjeno naturo. Tako natolcevanje, taka skerbna previdnost in previdna skerb ni niti zoper keršansko ljubezen niti zoper keršanko pravico, ampak je znamnje prave keršanske ljubezni, ktera je vsa skerbna za pravo srečo otrok in podložnih in za ktero otroci svojih staršev in podložni svojih naprejpostavljenih nikdar nikoli ne morejo zadosti zahvaliti. Toda tudi tukaj vam je treba prave mere, da vaše natolcevanje ne bo krivo natolcevanje; zakaj poštenega in dobrega serca nobena reč ne žali tako močno, in mu serčnosti in gorečnosti za poboljšanje ne podre tako naglo, kakor nadležna, zoperna in mučivna zavest, da mu kdo nezaupno pravi na sleherno stopinjo, in da mu po hudem sledí pri vsaki besedi, ter ga pri vsem njegovem djanju in nehanju po krivem natolcuje.

Kedar pa ti, ljubi kristijan! sam prideš v take okoljščine, da te ljudje po krivem natolcujejo, kakor so po krivem natolcevali sveto Kunigundo in marsikterega drugega nedolžnega človeka, ti rad verjamem, da te tako krivo natolcevanje prav v serce zabolí, in vem, da si na vso moč prizadevaš, se opra-

vičevati ali svojo nedolžnost skazovati; toda tako opravičevanje se človeku ne izide vselej po sreči! Če ti tedaj ni mogoče dopričati svoje nedolžnosti, ali če ljudje tvojega spričevanja nočejo sprejeti, ter ti nočejo verjeti, si zavoljo tega svojega serca nikar ne žali prehudo! Saj se prava čast na zadnje vendar le samo pri Bogu dobiva! In Bog dobro ve, da si nedolžen, in te še tem rajši ima in te tem bolj ljubi, ako si pred njegovim obličjem nedolžen, ko te med tem ljudje za hudobnega imajo. Prišel bo enkrat dan, o kterem se bo vse razodelo, se vse razjasnilo! Kako strašno osramoteni bodo takrat tisuči in tisuči ljudi stali pred pravičnim Sodnikom, ktere je svet za vse boljše imel, kakor pa so zares bili! Nasproti ba bo tisti dan neizrečeno vesel, lep in veličasten dan za vse tiste, ki so jih hudobni ljudje po krivem natolcevali, jim po krivem jemali poštenje in dobro ime! O kako se jim bo pač v rajskem veselju serce topilo in jim bo nebeška sladkost dušo zalivala, kedar jih bo Bog sam pred vsem svetom za nedolžne in pravične spoznal!

Amen.

LXXXVII. Keršanski nauk.

Od prederzne sodbe: kaj je?— zakaj se tako imenuje?— od kod izvira?— ali je pregrešna? —

1) Govoril sem dosihmalo že od mnogoterih pregreh, s kterimi se bližnjemu škoda dela na časti in dobrem imenu. Govoril sem od obrekovanja, opravljanja, podpihovanja, in v poslednjem keršanskem nauku sem govoril od krivega natolcevanja. Pravil sem vam, da krivo natolcevanje obstojí v tem, da kdo hudo misli od svojega bližnjega kar brez vsega pravičnega vzroka in le samo iz praznih dozdevkov. Pravil sem vam, da krivo natolcevanje izvira iz napuha, iz pomanjkanja ljubezni, iz hudobnega serca, iz jeze, sovraštva in nevoščljivosti, in iz slaboumnosti. Pravil sem vam, da krivo natolcevanje skoraj nikoli brez greha ni, in da vtegne po posebnih okoljščinah tudi velik ali smerten greh biti. Pravil sem vam tudi, da takrat, kedar kdo vidi kakega človeka grešiti, sme brez greha hudo misliti od njega, vendar pa je tudi tukaj treba previdnosti in paznosti, ker se človek tudi lahko zmoti, ter vtegne ali napak viditi ali napak slišati kako reč, ali pa ne ve vseh okoljščin in tako se zgodi, da od svojega bližnjega misli hudo, dasiravno bliženj pred Bogom hudoben ni.

2) Na časti in dobrem imenu bližnjega poškoduje tudi

E) Prederzna ali kriva sodba.

Prederzna ali kriva sodba obstojí v tem, da kdo svojemu bližnjemu za terdno in za gotovo prisodi kako pregreho, dasiravno nima nobenega terdnega prepričanja, da je bliženj

res storil tisto pregreho.— Prederzna sodba se tedaj od krívega natolcevanja razloči v tem, da se pri krivem natolce- od bližnjega kaj hudega le samo misli brez pravičnega vzroka; pri prederzni sodbi pa se brez pravičnega vzroka bližnjemu kaka pregreha za gotovo prisodi.— Ko bi, postavim, v tej ali uni hiši zginila kaka reč, gospodinja pa bi brez pravičnega vzroka mislila, da je morda dekla zmaknila tisto reč, bi bila ta huda misel, ktero gospodinja od dekle ima, le samo krivo natolcevanje; ko bi pa gospodinja brez pravičnega vzroka tako le sodila: To le reč mi je gotovo dekla ukradla, bi bila ta njena sodba že prederzna sodba, in sicer zato, ker bi o tem primerleju gospodinja od dekle ne mislila le samo hudo, ampak bi jo hudega za gotovo obdolžila in obsodila. — Ali ko bi kdo vidil svojega bližnjega iti v kako nepošteno hišo, in bi ne vedel njegovega opravka, po kaj da gre, pa bi si kaj slabega od njega mislil, bi bila ta slaba misel le krivo natolcevanje; ko bi pa za terdno in za gotovo sodil, da je bliženj iz slabega namena šel v tisto hišo, bi bila ta huda sodba že prederzna sodba. —

Take prederzne sodbe so bili krivi farizeji. Vidili so Jezusa iti v Cahejevo hišo, in so ga kar berž obsodili, ter godernjali, rekoč: „K grešnemu človeku je šel v hišo!“ (Luk. 19, 7.) Jezus je res grešnike sprejemal, je zahajal v njihovo družbo, je ž njimi jedel in pil, toda le samo iz tega dobrega namena, da je grešnike podučeval, in jih na pot zveličanja napeljeval; farizeji pa so prederzno sodili, da mora Jezus tudi sam grešnik biti, ker k grešnikom v družbo zahaja. — Ravno tako je bila prederzna sodba tudi tista sodba, s ktero so hudovoljni ljudje obsodili apostelne, da so se preveč vina napili, (Ap. dj. 2, 13,) ko so jih na binkoštno nedeljo po prihodu svetega Duha slišali serčno in neprestrašeno oznanovati velike dela božje v različnih jezikih.

Prederzne sodbe pa človek ni samo takrat kriv, kedar brez pravičnega vzroka za terdno sodi, da je bliženj kak greh res storil, ampak tudi takrat, kedar ga preojstro sodi. Ko je, postavim, vidil kdo bliznjega pijanega, ne more reči, da je trezen, pa tudi ne more reči, da je pijanec, ko ga poprej še nikoli ne vidil pijanega, ker se tudi naj bolj zmernemu človeku

lahko primeri, da se kterikrat kaj spozabi, ali da ima kako telesno slabost, da mu zdaj pijača naglo škoduje, ali da morebiti vina ni vajen, da ga malokterikrat vino doletí, zato se ga je poprej prijelo. Ko bi tedaj kdo v takih okoljščinah bližnjega obsodil za pijanca, bi ga sodil prehudo in preojstro, in njegova sodba bi bila prederzna sodba. Take prederzne sodbe se pravi kristijan vselej varuje, in bližnjega slabo ne sodi, dokler ni od vseh straní prepričan od njegovega hudobnega življenja; in še takrat, ko je od tega prepričan, grešivšega bližnjega ne bo pogubljeval, temveč ga le milosti božji priporočeval.

3) Zakaj pa mi tako sodbo imenujemo prederzno sodbo?

Tako sodbo imenujemo prederzno naj poprej zato, ko se pri taki sodbi človek nad svojega bližnjega za sodnika postavlja, dasiravno v to nobene pravice nima, in tedaj v pravico sega nebeškemu Sodniku; na dalje jo imenujemo prederzno zato, ko pri taki sodbi človek svojega bližnjega sodi, dasiravno mu niso znani njegovi nameni; in na zadnje jo imenujemo prederzno zato, ko se človek le rad pri taki sodbi voditi pusti svojim hudim strastim. Ravno zato nas Jezus tako resnobno opominja, ter pravi: „Ne sodite, in ne bote sojeni; ne pogubljevajte, in ne bote pogubljeni.“ (Luk. 6, 37.) „Ne sodíte, da ne bote sojeni. Zakaj s kakoršno sodbo sodite, s takošno bote sojeni; in s kakoršno mero merite, s takošno se vam bo nazaj merilo. Kaj pa vidiš pezdir v očesu svojega brata, bervna pa v svojem očesu ne čutiš? Ali pa kako praviš svojemu bratu: Pústi, naj izderem pezdir iz tvojega očesa; in glej! bervno je v tvojem ocesu? Hinavec! izderi poprej bervno iz svojega očesa, in potlej glej, kako boš izderl pezdir iz očesa svojega brata“. (Mat. 7, 1—5.)

4) Ali pa tudi veste, od kod da izvira prederzna sodba?

Prederzna sodba izvira iz ravno tako kalnih, umazanih studencev, kakor krivo natolcevanje. Greh prederzne sodbe izvira pri nekterih ljudeh iz take natore, ktera storí, da je člo-

vek bolj terd, čmeren in ojster, in da tedaj tudi bližnjega le ojstro sodi. Taki ljudje so v veliki nevarnosti, da bi svoje volje spačeni natori ne podvergli, in bližnjega zoper voljo božjo terdo ne sodili in obrekovali in se s tim hudo pregrešili. — Ta greh pride tudi iz britke skušnje, ker je človeka že kdo ogoljufal, da potlej hudo sodi tudi druge, dasiravno še nikoli ž njimi nič opraviti ni imel. — Izvira iz napuha, ker od sebe boljši misli, kot od drugih; sebe povišuje v svojih mislih, pri tem pa bližnjega nizkega vidi in hudobnega, kakor farizej grešnega cestninarja za durmi v tempeljnu stoječega, (Luk. 18, 11.) in pri takem ravnanju zadobí neko skrito dopadanje do samega sebe, ktero naredí, da po tem ojstrejši sodi bližnjega. — Ta greh se izhaja tudi iz praznih dozdevkov, iz sovražtva in iz nevoščljivosti do bližnjega, in večkrat tudi iz lastnih grehov, ker grešnik druge po sebi meri; kakoršen je sam, misli, da mora tudi drugi biti. Ako bi sami nad seboj manj grehov imeli in manj slabost, bi jih gotovo nad drugimi tolikanj ne vidili, in ko bi sami bolj popolnoma po keršanskih zapovedih živeli, bi s slabostmi človekovimi veče usmiljenje imeli, in ne vedeli tolikanj govoriti od bližnjega in nad njim se pritožiti, in bi zraven tudi še pomislili: morebiti bo ta, kterega hudo sodim, poprej v nebesih, kakor pa jaz!

5) Mislim, da bi mi zdaj, če bi vam tudi jaz tega ne povedal, sami lahko prav odgovorili na vpraševanje:

Ali je prederzna sodba greh?

Prederzna sodba je greh, in sicer veči greh, kakor krivo natolcevanje, ker je keršanski ljubezni in pravici bolj nasproti, kakor krivo natolcevanje; zakaj poštenje in dobro ime bližnjega gotovo večo škodo terpí s tim, da mu kdo za terdno in za gotovo kaj hudega prisodi, kakor če si se samo misli ali se mu le samo dozdeva, da je bliženj kaj hudega storil. Ko bi bil, postavim, veliki duhoven Heli, kedar je vidil Samuelovo mater Ano v tempeljnu moliti, ter z ustnicami gibati, ko pri tem njenih besedi slišal ni, — ko bi bil, pravim Heli le samo sam pri sebi mislil, da vtegne Ana pijana biti, bi jej bil gotovo krivico storil in jej sam pri sebi čast odtegnil; toda vse hujši se je pregrešil, ko od pobožne Ane

hudega ni le samo mislil, ampak jo je kar naravnost za pijano obsodil. (I. Kralj. 1, 13.)

Da bomo pa to resnico še bolj spoznali, in se še natanjčniši prepričali, da je prederzna sodba greh, in kako velik greh da je, premislimo še to le:

a) Človek, ki bližnjega prederzno sodi, Bogu v pravice sega s svojo prederzno sodbo. Bog je naš edino pravi sodnik. Le en sam Bog je, en sam Stvarnik in Gospod vseh angeljev in ljudi in vseh stvari, in tedaj tudi le on sam vsestransko in popolno pravico ima ljudi soditi. Ravno zato učí sveti Jakob (4, 11—13.): „Kdor sodi svojega brata, govorí postavi nasproti in sodi postavo, (to je: kdor brata, kteri prav dela, obrekuje ali ga krivo sodi, obrekuje in sodi postavo božjo, po kteri se je brat ravnal v svojih delih.) Ako pa sodiš postavo, nisi spolnovavec, ampak sodnik postave. Eden je postavodajavec in sodnik, kteri zamore pogubiti in oteti. Kdo si pa ti, ki sodiš bližnjega?“ Sveti apostelj hoče s temi besedami povedati to le: Kdo te je sodnika postavil nad druge ljudi? Kako se prederzneš ti, ubogi, slepi človek! prilastiti si oblast, da druge sodiš, ko vendar veš, da je Oče nebeški le samo svojemu Sinu izročil vso sodbo? „Oce ne sodi nikogar, temveč je vso sodbo Sinu dal.“ (Jan. 5, 22.) Jezus Kristus, edinorojeni Sin božji, je tedaj tisti Gospod, kterega je Oče nebeški že od vekomaj postavil Sodnika vseh ljudi, živih in mertvih; pred njegovim sodnjim stolom bomo mogli enkrat stati vsi. Kako prederzno toraj ravna, kdor se podstopi v pravico segati božjemu Sinu, ter soditi in sicer po krivem soditi in obsojevati svojega bližnjega.

Bog je sicer res tudi na zemlji namesto sebe sodnike postavil, ter jim izročil oblast, presojevati djanje in ravnanje ljudi. Taki sodniki ter božji namestniki imajo oblast in dolžnost, presojevati in obsojevati dela in djanja tistih ljudí, ktere jim je Bog sam postavil pod oblast, in sicer zato, da zvesto spolnujejo voljo božjo vsi, kteri so jim od božje previdnosti dani na skerb in pod oblast; in Bog sam bo ob svojem času odgovor od njih terjal, ali so to svojo dolžnost zvesto spolnovali ali ne. Tako dolžnost imajo starši do svojih otrok, gospodarji in gospodinje do svoje družinje. Tako dolžnost imajo

duhovske in deželske gosposke do svojih podložnih. — Toda kako velik razloček je med vsakim sodnikom, kterega je Bog sam postavil za sodnika in svojega namestovavca, (Rimlj. 13. 1.) in med unim prederznim sodnikom, kterega ni Bog postavil za sodnika drugih ljudi, ampak si sam prilastuje pravico in oblast, soditi in še clo po krivem soditi in obsojevati svojega bližnjega!

b) Človek, ki svojega bližnjega prederzno sodi, pregreší se zoper keršansko ljubezen. Keršanska ljubezen nam veleva, da nikomur nič hudega ne želimo, nikomur nič hudega ne storimo, kakor si tudi mi ne želimo, da bi drugi ljudje nam hudo želeli ali hudo storili. Človek tedaj, ki prederzno in po krivem sodi svojega bližnjega, stori in dela svojemu bližnjemu kaj takega, česar si gotovo ne želi, da bi blizenj njemu storil; in toraj zapovedi keršanske ljubezni kar naravnost nasproti ravna.

c) S prederzno sodbo se bližnjemu nareja velika krivica. Pomisli, o kristjan, ki se podstopiš, prederzno soditi svojega bližnjega: ti gledaš na sleherno stopinjo svojega bližnjega, paziš na vse njegovo djanje in nehanje, in s tem ne še zadovoljen mu hočeš pregledati še clo oserčje, ter preduhtati njegove misli in želje, njegove sklepe in namene, ko vendar le Bog sam zamore natanjko pregledati vse skrivnosti človeškega serca. Glej, prederzni hudobnež! ti še svojega lastnega serca ne poznaš pri čistem in popolnoma, pri tem pa se vendar le podstopiš, postaviti v svojem sercu sodnji stol, ter sklicevati pred tistega imenitne in priproste ljudi, bogate in revne, duhovske in deželske gosposke, in prederzno in po krivem soditi njih danje in nehanje in clo njih misli in želje in njihove naj skrivnejše namene. Kolika zmota, kolika krivica!

Kako lahko da se človek goljufa nad vunanjim obnašanjem (zaderžanjem) bližnjega, dokler mu serca in oserčja ne more pregledati, in kako lahko da ga po krivem obsodi, kedar ga prederzno sodi in le po nekterih dozdevkih obsojuje, vsaki lahko spozna, ako se le kolikor toliko ozira na zgodbe svetega pisma in na vsakdanjo skušnjo.

Lepa Judita je šla krasno oblečena v šotor vojvoda sovražnikov. Ko bi jo bil hudoben človek vidil k Holofernu iti,

bi jo bil prav lahko hudo sodil. Pa zakaj je šla Judita v sovražnikov šotor? Šla je zato, da je Holofernu glavo odsekala, in božje ljudstvo otela od sovražnikov. — Absalom je zgodaj vstajal, in hodil pred duri kraljevega dvora stat, je vsakega vpraševal, kakošno pritožbo da ima, je ljudi objemal, kuševal, in vsakemu rekel, da bi on že vedel vsakemu prav storiti, če bi on kralj bil, tako, da je podložne svojega očeta Davida za sebe premotil, da bi bil očeta odvergel, in on sam kralj postal. — Ako bi bil kdo po vunanjem sodil, bi bil lahko Judito hudo obsodil, Absaloma po dobro. — Enako krivično sodbo so izrekli nad svetim Pavlom prebivavci na otoku Malta. Ko sveti Pavl po strašni nevihti na morju in po smertni nevarnosti pride na otok, so otočani njega in mornarje gostoljubno sprejeli, ter naredili ogenj, da bi se bili posušili in ogreli. Ko je bil pa sveti Pavl kup hoste nabral, in na ogenj djal, je iz vročine gad planil in se obesil na njegovo roko. Ko so pa otočani vidili viseti zver na njegovi roki, so rekli med seboj: Gotovo je ubijavec ta človek, kterega otetega iz morja pravica maščevavka ne pustí živeti!“ (Ap. dj. 28, 4.) — Take so sodbe ljudi, kteri segajo v božje pravice. Pravični kristjan za dobrega ima vsakega človeka, dokler ni na vse strani prepričan od njegove hudobije, in še potlej si iz glave izbija take skušnjave, ktere mu žugajo spoštovanje in ljubezen do bližnjega v sercu vdušiti, in grešivšega bližnjega izgovarja, kakor je Jezus izgovarjal svoje sovražnike, ter rekel, da ne vedo, kaj delajo.

Da so take prederzne sodbe ljudi krivične, dokler serca ne vidijo, nas tudi vsakdanja skušnja prepriča. Kolikokrat hvalijo ljudje bližnjega, dokler le na njegovo vunanje obnašanje gledajo in dokler jim daje, česar želijo; kedar pa noče ali jim ne more več dajati in jim postrežljiv biti po njih volji, vedo vse hudo od njega povedati, ne gledé, ali je res kriv tiste hudobije, ali je ni kriv, danes ga hvalijo, jutri ga zaničujejo.

d) S prederzno sodbo človek samega sebe obsojuje in pogubljuje. Strašne so besede Pavlove slehernemu, ki prederzno sodi. Poslušaj jih, o kristijan! in si jih prav globoko vtisni v serce: „Zato nimaš izgovora, o človek! kdor koli si bodi, kteri sodiš. Zakaj v čemur drugega sodiš,

sam sebe obsodiš; ravno to namreč delaš, kar sodiš. Vemo pa, da sodba božja po pravici pride nad tiste, kteri take reči delajo.“ (Rimlj. 2, 1. 2.) Sveti Pavl hoče reči: „Ker ti s svojo prederzno sodbo drugim prilastuješ napuh, častilakomnost, nevoščljivost, lakomnost, krivico, nečistost, jezo, hinavščino, si ali tako slep, da teh pregreh sam nad seboj ne zagledaš, dasiravno si tudi ti v njih zapopaden; ali pa te bo Bog ravno zavoljo tvoje prederznosti pustil pasti v take pregrehe, in tako boš s tim, da jih na drugih obsojuješ, postal sam svoj sodnik, kar ti bo sicer strašna, toda pravična, ter zaslužena kazen.“ Kako da tako prederzna sodba samo sebe obsojuje in samo sebe tepe, nam spričuje naslednja prigodba: Nekdajni samotarci po puščavah so se postili tako ojstro, da ne le mesa ampak tudi jajc in mleka niso vživali ob zapovedanih postnih dnevih. Nek star puščavnik pa se je na postni dan spozabil, in je snedel eno jajce. Eden njegovih mlajših tovaršev ga vidi, in pove to vsem drugim, na ktere le koli zadene. To slišati puščavniki nad starim tovaršem sodbo sklenejo, ter ga za krivoverca razglasijo. Stari samotarec to zve, in močno žaluje nad tem, ter jokaje zdihuje, rekoč: „O moj Bog! tega bi vendar ne bil mislil, da utegne človek tako po nedolžnem za krivoverca obveljati, in da takó močno boli! Pa prav se mi godí! V svoji nepremišljeni gorečnosti sem tudi jaz svojega bližnjega marsikterikrat prederzno sodil, ter pozabil na besedo Gospodovo: Ne sodíte,da ne bote sojeni!“

Prederzna sodba je po tem takem večidel velik, smerten greh, ker taka krivična sodba dobro ime bližnjega pri nas ali popolnoma pokonča, ali pa ga prav močno spodkopa. Prederzna sodba bi majhen greh bila le takrat, ko bi se po taki sodbi bližnjemu le kak prav majhen greh prisodil ali ko bi človek v tako prederzno sodbo popolnoma ne privolil. Mimo tega pa tudi v ozir prederzne sodbe velja to, kar je bilo rečeno v ozir krivega natolcevanja: prederzna sodba je tem bolj pregrešna, tem manj vzrokov da človek ima prederzno soditi, — tem bolj za terdno in za gotovo ko človek tako krivo sodbo sklene, — tem dalj časa in tem terdovratniši ko človek v taki prederzni sodbi ostane, — tem veča ko je pregreha, ktera se po taki prederzni sodbi bližnjemu prisodi,

in tem imenitniši ko je tisti človek, zoper kterega se sklene taka kriva sodba. Na dalje je greh prederzne sodbe tem veči takrat, kedar človek svojo prederzno sodbo tudi drugim na znanje da, ker se s tim bližnj še hujši poškoduje na časti in dobrem imenu, kakor ko bi kdo tako prederzno sodbo le sam zase ohranil v svojem sercu.

6) Vem, da je zdaj eden ali drugi v skerbi, ter si misli: „Kaj pa bo, ko se meni prederzne sodbe tolikokrat v glavo silijo? Ko, na primero, vidim, da se kdo z drugim spolom pajdaši, mi berz na misel pride, da je ta človek nečistnik. Ako kterega zagledam v nečimurnem oblačilu, se mi berž ta misel in sodba v glavo sili, da je ta človek posveten in da ima slabe namene, i. t. d.“ — Toda bodi vam vsem v tolažbo rečeno: Dokler se take misli in sodbe človeku v glavo silijo, pa jih nima rad in vanje ne privoli, mu tudi v greh niso prištete, ampak so le skušnjave. Pregrešne so le takrat, kedar jih človek rad ima, kedar vanje privoli.

7) Ker pa vemo, da so prederzne sodbe, kedar človek vanje privoli, vselej pregrešne, in da se večidel prištevajo velikim in smertnim grehom, je treba, da se skerbno varujemo prederzno soditi svojega bližnjega; in da se bomo varovali prederznih sodeb, pridno premišljujmo, da bomo mogli enkrat vsi postaviti se pred sodnji stol Jezusa Kristusa. Kedar pa njih veliko stoji pred kakim sodnikom, obtoženih različnih pregreh, kaj bodo storili taki obtoženci? Bodo mar ondi pred sodnikom eden drugega pregrehe preiskovali in eden drugega obsojevali, namesto da bi sami na sebe mislili in na svoje lastno zadolženje in svojo lastno obsodbo? Tega gotovo ne bodo storili! In vendar ravno to delajo tisti, ki nikoli sami sebe ne obsojujejo, ampak vselej le druge prederzno sodijo. O kako nespametno ravnajo! Ti pa, ljubi kristjan! glej pred vsem drugim le sam na sebe, in bodi naj poprej skerben za svoje lastno zveličanje, in pusti na miru tiste, ki ti niso na skerbi. Kaj so ti drugi mar, ki ti niso izročeni pod oblast in skerb? Radoveden je vpraševal enkrat sveti Peter Jezusa, kaj da se bo zgodilo s svetim Janezom? pa ga je Jezus resnobno zavernil, ter mu odgovoril, rekoč: „Kaj tebi za to? Ti pojdi za menoj!“ (Jan. 21, 22.) Ravno tako

tudi tebi Jezus velí: „Kaj tebi zato, kaj drugi mislijo, govorijo, delajo in opuščajo? Ti hodi za menoj, ter spolnuj moje zapovedi in dolžnosti svojega stanu!“ — Dokler le koli moreš, dobro misli od svojega bližnjega. Ako vidiš svojega bližnjega storiti kaj takega, kar je že samo ob sebi in po svoji natori hudo, se, se ve da, ne pregrešiš, ako hudo djanje zaveržeš in za kazni vredno spoznaš, ker imaš pravičen vzrok, tako sklepati in soditi. Pa tudi v takem primerleju se bolj zlaga s keršansko ljubeznijo, in je bolj vspešno pokoju našega serca, ako tako hudo djanje pripisujemo nevednosti, neprevidnosti, slabosti našega bližnjega kakor pa njegovi hudobni volji. „Ljubezen se ne da razdražiti, ne misli hudega, se ne veselí krivice, veselí se pa resnice; vse preterpi, vse veruje, vse upa, vse prenese.“ (I. Kor. 13, 5—7.) — Nikar ne verjami vsega, kar ljudje pripovedujejo. Znajdejo se hudobni ljudje, ktere v očí kolje vsaka čednost, vsaka dobra lastnost, vsako lepo djanje, kterega le koli nad bližnjim zagledajo. Ravno zato zasledujejo vsako besedico, ktera bi vtegnila bližnjemu spodkopati njegovo vrednost in veljavo. In tedaj pravijo, da bliženj dobro dela le iz hinavščine, častilakomnosti, sebičnosti itd. kar se očitno kaže iz njegovega drugotnega obnašanja itd. Takih ljudi se ogibaj, od sebe odbijaj njihovo govorjenje, da se ti krivo natolcevanje v serce ne vleze, in da se prederzna sodba iz njega ne izcimi. Ljudje, bolj k hudemu kakor k dobremu nagnjeni ki so, so hitrejši pripravljeni, kaj hudega misliti od svojega bližnjega kakor kaj dobrega: ti pa rajši kaj dobrega misli kakor kaj hudega, in se boš na boljšem potu znašel in na varnišem. — Nikar radovedno ne poprašuj po ljudskih pomotlejih in pregreških, ako te tvoj stan in tvoja služba v to ne zavezujeta. Radovednost je mati natolcevanja in prederznih sodeb. Od takih radovednežev govorí kralj David in pravi: „Preiskujejo hudobije, preiskovaje se utrudijo v preiskovanju“ to je: obnemorejo in se končajo. (Ps. 63, 7.) Kdor ima pobarvane očala, bo vsako reč vidil v tisti barvi, kakoršno imajo očala; in kdor z hudovoljnim zloželjnim sercem bližnjega opazuje, bo v vsem njegovem djanju in nehanju le samo hudobijo vidil in hudobne namene. — Nikar prenaglo in prehitro ne ob-

sojuj bližnjega! Vsaka sodnija, ktera ljubi pravo in pravico, natanjčno preiskuje tisto reč, zavoljo ktere se ljudje pravdajo in prepirajo, posluša tožnike in zatožence, prevdarja in pretehtuje vse okoljščine, prejden sodbo sklene. Ti pa, ki si se v svojem natolcevanju in svojih sodbah že tolikokrat zmotil, hočeš kar na kako prazno dozdevanje obsoditi djanje in nehanje svojega bližnjega in še clo njegove misli in želje!? Poslušaj, kaj ti veleva sveti Pavl, ki pravi: „Ne sodíte tedaj pred časom, dokler Gospod ne pride, kteri bo razsvetlil, kar je v lâmi skritega, in bo misli serc razodel.“ (I. Kor: 4, 5.) — Nikar ne sodi in ne obsojuj svojega bližnjega le po vunanjem videzu. Vunanja postava in oblika in vunanje obnašanje je pri dobrih in hudobnih ljudeh marsikterikrat vse drugačno, kakor je serce. In ker svoje sodbe le na vunanje reči opiramo, v serce pa ljudem ne vidimo, in nas pri tem marsikterikrat moti še strast in hudovoljnost, se le lahko zmotimo v svojih sodbah, ter pozabimo, kaj nam Kristus veleva, rekoč: „Ne sodíte na oči, ampak sodíte pravično sodbo.“ (Jan. 7, 24.) O da bi posihmalo teh Jezusovih besedí nikoli ne pozabili, pa tudi iz spomina ne spustili tistih besedi, ki jih je naš Zveličar govoril pismarjem in farizejem, ki so k njemu prignali prešestnico, da bi jo Jezus obsodil, ter kamnjati zapovedal. Rekel jim je: „Kteri zmed vas je brez greha, naj pervi verže kamenj vanjo.“ (Jan. 8, 7.) — Poglej, ljubi kristijan! meni in tebi bo ob smertni uri gotovo v posebno tolažilo zaleglo to, da sva se varovala prederznih sodeb. Storiva toraj terden sklep za vse svoje žive dni, da namenov, besed in djanj svojega bližnjega brez pravičnega vzroka nikdar presojevala in obsojevala ne bova! Amen.

LXXXVIII. Keršanski nauk.

Od zaničevanja, zasramovanja, zmerjanja, očitovanja in zasmehovanja: ali je pregrešno? — kaj mora storiti, kdor je bližnjega zaničeval, zasramoval, zmerjal ali zasmehoval? — kaj je storiti, kedar nas drugi zaničujejo, zasramujejo, zmerjajo ali zasmehujejo? — Kdaj je pregrešno, poslušati tako govorjenje, ktero spodjeda bližnjemu poštenje in dobro ime? — Kako se priložnost daje k obrekovanju, opravljanju, krivemu natolcevanju, prederzni sodbi, k zaničevanju, zasramovanju, zmerjanju, očitovanju ali zasmehovanju?

1) Svojega bližnjega na časti in na dobrem imenu poškoduje: kdor ga obrekuje; — kdor ga opravlja; — kdor ga podpihuje; kdor ga po krivem natolcuje; — kdor ga prederzno sodi. Kaj da je prederzna sodba, zakaj da se tako imenuje, od kod da izvira, in kako pregrešna da je, sem vam zadnjič pravil.

Danes pa premišljujmo, s čim da se še na dalje bližnjemu škoda naredi na časti in dobrem imenu.

2) Bližnjemu se škoda naredi na časti in dobrem imenu:

F) z zasramovanjem, zaničevanjem, zmerjanjem, očitovanjem, zasmehovanjem.

Zaničevanje, zasramovanje, zmerjanje in očitovanje obstoji v tem, da kdo svojemu bližnjemu očituje ali v očí meče kaj takega, kar je bližnjemu na sramoto, naj se že to ali na samem zgodí ali v pričo drugih ljudi.

Tega greha je tedaj kriv:

a) tisti, ki svojemu bližnjemu vpričo drugih očituje pregrehe njegovih staršev ali sorodovincev, mu očituje njegov reven stan, njegovo gerdo postavo ali njegove telesne pomanjkljivosti, postavim: da je škilast ali berljav, kruljev ali hrom, ali da je gluh itd.

Tega greha je kriv:

b) tisti, ki svojemu bližnjemu vpričo drugih očituje dobrote in ljubavi, ktere mu je bil kdaj storil ali skazal.

Tega greha je kriv:

c) tisti, ki svojemu bližnjemu vpričo drugih očituje njegove storjene pregrehe, ter mu v oči meče vse, kar koli je kdaj hudega nad njim vidil ali od njega slišal, ter ga zmerja z nečistnikom, tatom, goljufom, oderuhom itd., kar se sosebno pri togotnežih rado zgodi takrat, kedar jima kaj navskriž pride, in se kaj sporečeta, če tudi le za kako malo nepomenljivo reč.

Tega greha je kriv:

d) tisti, ki pobožnim ljudem v pričo drugih zaničljivo očituje njihovo pobožnost in bogaboječnost, naj se že to ali iz jeze zgodí ali iz kake druge strasti. — Pa morda porečete: Saj menda vendar ni takih ljudi, kteri bi svojemu bližnjemu njegovo pobožnost očitovali in njegovo lepo življenje? — Toda glejte, nahajajo se, da bi tako ne, posvetni ljudje, ki hočejo kako bogaboječo osebo speljati na slabe pota, pa se jim ne da, zato jej precej očitujejo in pravijo, da je hinavec ali hinavka ali kaj takega, da bi jo s tim zapeljali, ter od pobožnosti odvernili.

Kdor po tem takem svojemu bližnjemu vpričo drugih ljudi, in če tudi le vpričo enega samega drugega človeka v očí meče eno ali drugo teh štirih rečí, je kriv greha zaničevanja, zasramovanja, zmerjanja, očitovanja.

3) Nikar pa ne mislite, da je zaničevanja, zasramovanja, kriv le samo tisti, kteri v pričo drugih ljudi svojega bližnjega

zmerja, zaničuje in zasramuje: ne le ta je teh grehov kriv, ampak tudi uni, ki ga sramotí na samem, kedar nobenega drugega človeka ni pričujočega, zakaj tudi s takim nasamnim sramotenjem se človek pregreši zoper spoštovanje, kterega je dolžen svojemu bližnjemu. Razloček med tem in unim je le ta, da je nasamno zasramovanje manj osramotivno, in tedaj tudi manjši greh; očitno zasramovanje vpričo drugi ljudih pa je veče osramotenje, in tedaj tudi veči greh.

4) Da je tudi zaničevanje, zasramovanje, zmerjanje in očitovanje pregrešno, ni težko skazati, kajti vse to je naravnost nasproti keršanski ljubezni in pravici, in tem veči je greh, tem veča sramota in tem veča škoda ko bližnjemu dohaja iz takega zaničevanja, zasramovanja, zmerjanja in očitovanja. — Le pomislite, kako neusmiljeno in kako krivično da je, ako kdo revežu očituje njegovo revščino in siroščino, ktero že brez tega težko prenaša, in ktero si morda ni on sam zadolžil, ampak ga je božja previdnost sama postavila v njegov revni stan! — Kako neusmiljeno in krivično je, očitovati komu, da ni zakonskih staršev, ali da so njegovi starši zapravljivci, tatje ali kaki drugi hudodelci! — Kako neusmiljeno in krivično je, temu ali unemu v oči metati njegove natorne pomanjklivosti, ter nezdrave ali pohabljene ude ali njegovo starost! — Kako neusmiljeno in krivično je tudi to, da starši svojim nespametnim otrokom dopustijo, zaničevati in zasramovati starega očeta ali obnemoglo staro mater!

Kako neusmiljeno in nekeršansko je tudi to, da svojemu bližnjemu očituješ dobrote, ktere si mu kdaj skazoval; kajti pravi kristjan dobrega ne dela z farizejskim namenom, da bi ga ljudje hvalili in se mu hvaležnega skazovali, ampak le iz keršanskih nagibov, da bi pri Bogu obveljal in v nebesih svoje plačilo imel!

Kako neusmiljeno in krivično je, v oči metati bližnjemu njegove pregrehe, ktere mu je morda Bog že davno odpustil, ter ga je po storjeni pokori spet v svojo milost sprejel, in kteri grehi pravemu spokorniku že sami ob sebi narejajo veliko dušno britkost, kolikorkrat koli mu pridejo na misel!

Kako neusmiljeno in krivično je, bogaboječemu človeku očitovati njegovo pobožnost in bogaboječnost! Zasramovati človeka, ki je resnično pobožen, se pravi zaničevati sveto vero. Kdor pa zaničuje sveto vero, zaničuje s tim tudi njega, ki nam je sveto vero dal, ter Boga samega. Kaj pa bo Bog rekel k takemu zaničevanju? Bi mar ne zabolelo in ne vžalilo kralja, kedar bi vidil, da nekteri zmed njegovih podložnih zaničujejo njegove postave, in da zasramujejo tiste zveste podložnike, ktere se terdno deržijo deželnih postav? in ali mar ne bo ojstro strahoval takih nepokorneževʼ Enako bo tudi Bog po svoji ojstri pravici ravnal s tistimi nezvestimí kristijani, kteri pobožne ljudi zasramujejo zavoljo njihove pobožnosti, in to tem bolj, ker s takim zasramovanjem pobožne od njih pobožnosti odvračujejo, dobre zglede zatirajo, hudobneže v njihovi hudobiji poterdujejo, omahljive in mlačne pa na slabo stran obračajo, kakor dekla svetega Petra, ki ga je tako dalječ pripravila, da je clo svojega nebeškega Učenika zatajil.

Ker je tedaj zaničevanje, zasramovanje, zmerjanje in očitovanje pregrešno, se ni čuditi, da nas modri Sirah (8, 6. 7.) tako resnobno svarí pred temi pregrehami, ter pravi: „Ne zaničuj človeka, kteri se od greha odverne, in mu ne očituj; pomisli, da smo vsi svarjenja vredni. Ne zaničuj človeka v njegovi starosti, zakaj tudi zmed nas se nekteri starajo;“ — in se tudi ni čuditi, da Bog marsikterikrat prav ojstro kaznuje te pregrehe. Prerok Elizej gre enkrat iz Jerihe v Betel. Otroci mu pridejo iz mesta naproti, ga zasmehujejo in vpijejo nad njim: „Pojdi gori, plešec! pojdi gori, plešec“! Elizej se na nje ozre, in jim zažuga v imenu Gospodovem. Neutegoma planeta dva medveda iz gojzda, in jih 42 raztergata. — Sveti škof Gregor Antiohijski je bil moder, krotek in pohleven mož. Že celih petnajst let je v mestu Antiohiji zvesto opravljal službo višega duhovnega pastirja. Zameril pa se je Asteriju, Sirijskemu oblastniku, in oblastnik je jel silno sovražiti svetega moža. Da bi se znosil nad svetim Gregorijem, spravil je na svojo stran nekoliko imenitniših mestnjanov, in ti mestnjani so nahujskali malopridno mestno druhal nad pobožnega škofa, ktera mu je res veliko silo delala in veliko krivico. Kjerkoli se sveti mož na ulicah prikaže, ga neporedneži zaničujejo in

zasramujejo, in včasih clo blato in kamnje lučajo v njega in njegove spremljevavce. Sveti Gregor vse to dalj časa poterpežljivo prenaša, ko pa nerodnost ne odjenja, ampak le še hujša prihaja, se oberne do cesarja Mauricija, da bi cesar v okom prišel temu zasramovanju. Cesar oblastnika Asterija na drugo mesto prestavi, v Antiohijo pa drugega oblastnika, po imenu Komes Janeza, postavi. Oblastnik Janez pa je bil premehek in premalo moder mož, in tedaj se je svetemu Gregoriju še veča sila godila. Po krivem so ga obdolžili naj gerših pregreh. Sveti škof se pritoži in pomoči išče pri cesarju in vesolnem cerkvenem zboru. Po natanjčnem preiskovanju je bil sveti Gregor za nedolžnega spoznan, njegovi obrekovavci in zasramovavci pa so bili po naj bolj obljudenih ulicah Carjigradskega mesta peljani, z volovskimi žilami pretepani in na zadnje za zmerom iz dežele pregnani. Sveti Gregor se zdaj praznično poverne na svoj škofijski sedež v Antiohijo. Strašna kazen pa je kmalu na to zadela Antiohence zavoljo krivice svetemu Gregoriju storjene. Asterij je bil na novo postavljen v svojo poprejno službo. 31. dan oktobra 589. leta se je bil zaročil z imenitno in bogato gospo in je ravno ta dan z neznano slovesnostjo v Antiohijo prišel. Vse mesto je bilo na nogah in je veselo vriskalo pri tem slovesnem vhodu. Ali glej, ob treh po polnoči se zemlja strese tako silno, da se pri tej priči zruši več cerkva in drugih hiš, in da se clo nasipi in ozidje krog mesta v groblje zvalijo. Dva dela velikega mesta sta v razvaline razpadla, in v sredi veselega ženitovanja se zruši grad, ter v razsipu pokoplje Asterija in njegovo nevesto z vsemi svati vred. Več kakor šestdeset tisučev ljudi je ob življenje prišlo pri tem strašnem potresu.

Vse to, kar sem vam pravil do zdaj, nam je zadosti terdno spričevanje, da je zaničevanje, zasramovanje, zmerjanje in očitovanje vselej pregrešno, in da je clo velik ali smerten greh takrat, kedar se ž njim bližnjemu naredi velika nečast in sramota ali pa kaka druga velika škoda. Še veči greh pa bi bilo zaničevanje, zasramovanje, zmerjanje in očitovanje takrat, ko bi pregrehe in pomanjkljivosti, ktere se bližnjemu, očitujejo ne bile resnične, ampak izmišljene in zlagane ali pa vsaj prenesiljene in čez mero povišane: in to spet tem hujši, tem veče

osramotenje in tem veča škoda ko bi iz tega zadela bližnjega.

5) Opomniti moram, da prav vsako zmerjanje in očitovanje vendar le ni pregrešno, in da vtegne včasih če clo dobro delo biti, in to takrat, kedar kdo tistemu, kteri je pod njegovo oblastjo, očituje njegove nerodnosti in pregrehe; ali pa če kdo svojemu bližnjemu, kteri sicer ni pod njegovo oblastjo, očituje njegove grehe iz prave keršanske gorečnosti za božjo čast in iz resnične skerbi za njegovo zveličanje. Po tem takem smejo grehe očitovati gosposke svojim podložnim, gospodarji in gospodinje svoji družinji, starši svojim otrokom, učeniki svojim učencem, toda to se mora zgoditi z keršansko ljubeznijo in tim namenom, da bi poboljšali tistega, kteremu grehe očitujejo. Tako očitovanje ni zaničevanje, ni zasramovanje, ampak prav za prav le svarjenje in opominjevanje, kakoršnega nam sveto pismo ne prepoveduje, ampak še clo zapoveduje. Med drugim pravi modri Sirah (19, 13. 14. 17.): "Primi prijatla, morebiti da ne ve, in poreče: Nisem storil! Ako je pa storil, da spet tega ne stori. Primi svojega bližnjega, morebiti da tega ni govoril; in če je govoril, da kje zopet ne govori . . . Primi svojega bližnjega, prejden mu žugaš."

6) Zdaj naj vam še od zasmehovanja kaj povem. Zasmehovanje obstoji v tem, da kdo svojega bližnjega s šaljivimi ali zbadljivimi besedami, ali pa s smešnjimi znamnji ali s šaljivim obnašanjem pripravi v tak stan, da ga ljudje zasmehujejo.

Imamo sicer tudi nedolžno šalo ali nedolžno norčevanje, s kterim se bližnjemu kar nobena škoda ne zgodi, in od takega šalenja in norčevanja tukaj tudi ne govorimo. — Zasmehovanje, kterega tukaj v mislih imamo, je vse drugačno od unega zasmehovanja; zakaj z unim nedolžnim norčevanjem se bližnjemu na poštenju in dobrem imenu nobena škoda ne zgodi, s tim zasmehovanjem pa, ktero bližnjega v osramotenje in zaničevanje pripravlja pri ljudeh, se bližnj poškoduje na časti in dobrem imenu, in kolikor bolj se poškoduje, toliko veči je greh. Le takrat bi tako zasmehovanje pregrešno ne bilo, ko bi kdo kakega napuhnjenca z zasmehovanjem udaril iz tega namena, da bi ga poboljšal ali pa iz stiske spravil kakega dru-

gega človeka, kterega je napuhnenec vanjo pripravil s svojim napuhom. Tem veči greh bi zasmehovanje bilo takrat, kedar bi kdo zasmehoval sveto vero ali kako Bogu posvečeno reč, ali božje namestnike ali druge zares pobožne ljudi, ali lastne starše in druge ljudi, kterim bi bil posebno spoštovanje dolžen.

6) Kaj mora storiti tisti, ki je svojega bližnjega zaničeval, zasramoval, zmerjal ali zasmehoval?

Ako je to storil na samem, ter ne vpričo drugih ljudi, mora bližnjega, kterega je s tim razžalil, prositi, da bi mu odpustil razžaljenje. — Ako je pa to storil vpričo drugih ljudi, mora si vse prizadevati, da mu dobro ime spet pridobí pri tistih ljudeh, pri kterih ga je ob dobro ime pripravil. Tako je storil svoje dni Pruski kralj Miroslav Veliki. Pri neki vojaški skušnji je eden častnikov (adjutant) nekaj zagrešil, tako da se je nered naredil med enim oddelkom vojščakov. Kralj to viditi, se razserdi, ter s palico hiti nad častnika. Častnik pa je bil med tem že vso zmešnjavo poravnal, ter v lep red spravil svoje vojščake. Pri vsem tem pa je bil vendar le silno osramoten, ker ga je hotel kralj s palico omahati vpričo vse vojske. To je častnika silno bolelo, pa tudi kralju samemu ni bilo ljubo, ker je bil častnik verl mož, ki tega osramotenja ni zaslužil. Kralj je hotel tedaj škodo popraviti, ktero je bil v svoji prenagljivosti storil. In res, ko se je drugi spet prikazal med svoje vojščake, vstopi se pred unega razžaljenega častnika, ter mu velí: „Vi imate res urne noge. Hitil sem včeraj za vami, pa Vas nisem mogel doteči. Rad bi Vam bil namreč to le svetinjo na persi pripel. Ker pa včeraj tega nisem mogel storiti, bom pa danes storil.“ To reče, ter s svetinjo častnika počasti v pričo vse vojske.

7) Kaj pa je takrat treba storiti, kedar je bil človek znaničevan, zasramovan, zmerjan in zasmehovan?

V takih okoljščinah kristjan nič boljšega ne more storiti, kakor to, da pogleda na Kristusa, ter po njegovem zgledu molči in radovoljno terpí. — Ako človek po nedolžnem zaničevanje in zasramovanje terpi, je to gotovo dobro znamnje. Saj veste, da ljudje pacelnje in krepelce ali polena lučajo le

na dobre in rodovitne drevesa, za prazno in nerodovitno drevo se nihče ne zmeni. Kdor take poskušnje dragovoljno sprejema, ves vdan v sveto voljo božjo, je gotovo pravi in pošten kristjan. „Blagor zavoljo pravice preganjanim, ker njih je nebeško kraljestvo,“ velí usmiljeni Jezus. (Mat. 5; 10.) Nek mlajši samotarec pride do starejšega samotarca, ter mu pravi: „Moj oče, daj mi kak lep nauk, kterega naj spolnujem, da zadobim večno življenje.“ Stari puščavnik mu odgovori: „Ako zamoreš zasramovanje in razžaljenje molčé prenašati, je to neizrečeno imenitna reč, ktera je več vredna, kakor veliko drugih zapoved.“

8) Bližnjemu se škoda nareja na časti in dobrem imenu:

G) s tim, da kdo radovoljno posluša obrekovanje, opravljanje, podpihovanje, krivo natolcevanje, prederzno sodbo in zaničevanje in zasramovanje bližnjega.

Odgovoriti je tu treba na to le posebno vpraševanje:

Kdaj je poslušanje takega govorjenja, ktero bližnjemu čast in dobro ime spodjeda, pregrešno?

Na to vpraševanje se na kratko odgovori: Poslušanje obrekovanja, opravljanja, podpihovanja, krivega natolcevanja, zasramovanja in zmerjanja bližnjega je pregrešno takrat, kedar kdo tako govorjenje radovoljno posluša in z dopadanjem. Ravno zato slehernemu človeku priporoča sveti Duh, rekoč: „Zagradi s ternjem svoje ušesa; hudobnega jezika nikar ne poslušaj,“ to je: Skerbno čuj nad svojimi ušesi, ter ne poslušaj hudobnega jezika, obrekovanja, opravljanja, podpihovanja, krivega natolcevanja, prederzne sodbe itd., da tudi ti vanj ne privoliš. (Sir. 28, 28.) Kdo je kriv, da se tako veliko govorí bližnjemu čez poštenje in dobro ime? Gotovo vsi tisti ljudje, kteri radi poslušajo tako govorjenje! In takih ljudi je sila veliko. Prav resnične so besede svetega Hieronima, ki pravi: „Ko bi ne bilo poslušavcev, bi tudi ne bilo opravljivcev. Kdor noče ušes nastavljati, se mu tudi nič ne nosi na uho. Pšica, ktera se v kamenj izstrelí, se vanj ne zapiči,

ampak nazaj odskoči in strelca umorí. Ako opravljivcev ne poslušaš, se bodo opravljanja zderžali.“ Ravno zato se tisti, ki posluša tako govorjenje, ktero je bližnjemu zoper poštenje in dobro ime, nič manj ne pregreší kakor tisti, ki take besede govorí, in prav po pravici pravi sveti Bernard: „Jaz nočem razsojevati, ali je veče kazni vreden opravljivec ali pa njegov poslušavec. Jaz le ta razloček nahajam med njima, da ima pervi hudiča na jeziku, drugi pa v ušesih.“

9) Bližnjemu se na časti in dobrem imenu škoda dela:

H) s tim, da se priložnost daje k obrekovanju, opravljanju, podpihovanju, krivemu natolcevanju, prederzni sodbi, zaničevanju, zasramovanju, zasmehovanju in zmerjanju bližnjega.

Kako pa se priložnost daje k obrekovanju, opravljanju, podpihovanju, krivemu natolcevanju, prederzni sodbi, zaničevanju, zasramovanju, zmerjanju in zasmehovanju bližnjega?

K tim grehom se priložnost daje:

a) če se poprašuje, kako je s to ali uno rečjo. Sveti Krizostom pravi: „Gerdo in osramotivno je, iti v kako tujo hišo, ter ondi vse preštefnati (preiskati); toda še vse gerši in osramotivniši je, zasledovati (in preiskovati) življenje svojega bližnjega.“

K tim grehom se priložnot daje:

b) ako kdo k temu pomaga, napeljuje, nagovarja in prigovarja, da se začne kaj govoriti, kar je poštenju in dobremu imenu bližnjega nasproti. Sveti Ignacij pravi: „Blato (ali nesnago) mora človek rajši pokriti, kakor pa razberskavati; zakaj nobeden se ga ne more dotakniti, da bi pri tem samega sebe ne vmazal.“

K tim grehom se priložnost daje:

c) ako kdo z razločno besedo ali pa s smejanjem ali obnašanjem na znanje daje, da ima dopadanje nad takim govorjenjem, ktero žali čast in poštenje bližnjega.

K tem grehom se priložnost daje:

d) ako kdo ne vstavlja takega govorjenja, s kterim se bližnjemu na časti in dobrem imenu škoda dela, dasiravno bi ga lahko ustavljal.

Poglejte, po vseh teh potih se lakko priložnost daje k obrekovanju, opravljanju, podpihovanju, krivemu natolcevanju, prederzni sodbi, zaničevanju, zasramovanju, zmerjanju in zasmehovanju bližnjega! In oj koliko je kristijanov, ki skor dan na dan ali po tem ali po unem potu priložnost dajejo k takemu govorjenju, s kterim se žali čast in dobro ime bližnjega, pa si nič vestí iz tega ne delajo!

Toda, oh, kako močno se goljufajo; zakaj kdor priložnost daje k takemu govorjenju, s kterim se bližnjemu škoda dela na časti in dobrem imenu, se pregreší zoper ljubezen in se pregreší zoper pravico in sicer marsikterikrat prav hudo in prav močno, tako da si smerten greh na vest navalí. In včasih ima tisti, ki priložnost daje k takemu pregrešnemu govorjenju, še clo vece zadolženje, kakor pa tisti, kterega je k takemu govorjenju zapeljal. Ravno zato govori modri mož v svetem pismu, ter pravi: „Ne družtuj (ne pajdaži) se z obrekovavci, zakaj njih poguba naglo pride.“ (Pregov. 24, 21. 22.) — Samo ob sebi pa se zastopi, da tu ne govorimo od takih primerlejev, pri kterih bi človek neradovoljno priložnost dal k takemu pregrešnemu govorjenju, ampak da to velja le od takih primerlejev, pri kterih človek radovoljno in nalašč priložnost daje k takemu govorjenju, s kterim se žali čast in dobro ime bližnjega, kar se, na primero, zgodi, ako kdo kar nalašč poprašuje po takih rečeh, ktere so nasproti poštenju in dobremu imenu bližnjega.

10) Ljubi kristijan! iz kerščanskih naukov od grehov zoper osmo božjo zapoved, ki so vecidel z jezikom storjeni grehi, si posnemi sosebno ta imenitni nauk, da svoj jezik terdno v berzdah deržiš. Poslušaj, kako te v ozir tega opominja sveti Jakob. (3, 2—12.) On pravi: „V mnogem se pregrešimo vsi. Ako se kdo v besedi ne pregreši, on je popoln mož; on zamore tudi vse telo v berzdi deržati. Ako konjem

berzde v gobec denemo, da so nam pokorni, ves njih živiot vodimo. Glejte! tudi ladje, dasiravno so velike in od močnih vetrov gonjene, se z majhnim kermilom obračajo, kamor jh hoče kermilnikova moč oberniti. Tako je tudi jezik sicer majhen ud, in vendar napravi velike reči. Glejte, majhen ogenj velik gojzd zažge. Tudi jezik je ogenj, zapopadek hudobije. Jezik je postavljen med našimi udi, kteri ognusi vse telo, in zažge tek našega življenja, vnet od pekla. Zakaj vsake natore zveri in ptice in lazijoče in druge živali se dajo ukrotiti, in so bile ukrotene od človeške natore; jezika pa noben človek ne more ukrotiti, nepokojna hudoba je, poln smertnega strupa. Ž njim hvalimo Boga in Očeta, in ž njim kolnemo ljudi, ki so po božji podobi vstvarjeni. Jz enih ust pride hvala in kletev. Ni prav, bratje moji! da se to tako godi. Ali studenec iz ene luknje sladko in grenko vodo iztaka? Ali zamore, bratje moji! figovo drevo grozdje roditi; ali pa terta fige? Tako tudi slana voda ne more sladke storiti.“ V teh besedah, vidite, je zaznamovano zlo, kterega zamore jezik narediti; v teh besedah je pa zaznamovan tudi pripomoček, s kterim zamoremo sebe in druge obvarovati tega zla. Ta pripomoček je: berzdanje jezika. Ako hočeš tedaj modro ravnati, ljubi kristijan! si na vso moč prizadevaj, da le o pravem času molčiš, ali, kar je vse eno, da svoj jezik v berzdah deržiš. Sveti Efrem se je na smertni postelji tolažil s tem le tolažilom: „Nikdar mi ni nobena nespametna ali huda beseda čez ustnice utekla. Ves svoj živ dan od nobenega človeka nisem hudo govoril, tudi nisem nikdar z nobenim kristijanom nobenega prepira imel!“ Posnemaj svetega Efrema, ljubi kristijan, da se boš tudi ti zamogel kdaj tolažiti z enakim tolažilom, s kakoršnim se je on tolažil!

Amen.

LXXXIX. Keršanski nauk.

Pripomočki, s kterimi se zamoremo ovarovati grehov zoper osmo božjo zapoved.

1) Razlagal sem vam dosihmalo grehe, s kterimi se zamoremo pregrešiti zoper osmo božjo zapoved. Slišali ste, da nam osma božja zapoved prepoveduje lagati in škodo delati bližnjemu na casti in dobrem imenu. Laže pa človek lahko ali z besedo, kar je laž v posebnem pomenu; ali pa z djanjem, kar je hinavšcina; ali pa z besedo in djanjem ob enem, kar je prilizovanje. Bližnjemu pa na časti in dobrem imenu škodo dela, kdor ga obrekuje, kdor ga opravlja, kdor ga podpihuje, kdor ga po krivem natolcuje, kdor ga prederzno sodi, kdor ga zaničuje, zasramuje, zmerja, mu očituje njegove slabosti, ga zasmehuje, kdor radovoljno posluša obrekovanje, opravljanje, podpihovanje, krivo natolcevanje, prederzne sodbe, zaničevanje, zasramovanje, zmerjanje in zasmehovanje bližnjega, in kdor priložnost daje k obrekovanju, opravljanju, podpihovanju, krivemu natolcevanju, prederzni sodbi, zaničevanju, zasramovanju, zmerjanju in zasmehovanju bližnjega. Vse to sem vam razložil na drobno in, kar sem mogel, natanjcno. — Zdaj sem vam le še odgovor dolžen na neko posebno vpraševanje, in to je:

2) Kako se zamoremo varovati grehov zoper osmo božjo zapoved?

Res sem vam pri posameznih naukih od osme božje zapovedi nekoliko pripomockov, kako se varovati tega ali unega greha, o kratkem že naznanil; pri vsem tem pa, mislim, ne

bo od več, ako te pripomočke tukaj skupaj postavim, ter vam jih enmalo obširniši razložim.

Ljubi kristjan! da se boš obvaroval grehov zoper osmo božjo zapoved, posluži se teh le pripomočkov:

a) Večkrat premišljuj, da je vsaka laž greh. Tudi majhna laž je greh; tudi majhna laž žali Boga, dela kristijanu nečast, in dušo pripravlja v nevarnost, da pade v vedno veče laži, v vedno veče grehe. Pridno premišljevanje te resnice ti bo pomagalo, da te ne bo ne prijatelstvo, ne sorodovinstvo, ne prošnje ne žuganja, ne obljube ne darila, in nobena reč ne premotila, da bi se zlagal, ter resnici nezvest postal. — Vsegdar in povsod naj ti bo pred očmi Gospodova zapoved: „Ne govori ali ne pričaj po krivem!“ Vsegdar in povsod poslušaj svojo vest, ktera ti prepoveduje vsako laž, da bo tvoje govorjenje: „Da, da, in ne, ne!“ vselej in povsod pravično in resnično. — Tega pravila se ves svoj živi dan terdno derži in nepremakljivo, če bi imel zavoljo tega tudi kako zaničevanje in zasramovanje prenašati ali pa še kaj hujšega preterpeti, ravno kakor sveti Janez Kerstnik, neprestrašeni prijatel resnice. Sveti Janez Kerstnik tudi pred kraljem Herodom resnice ni zatajil, ampak jo je serčno oznanoval in neprestrašeno, dasiravno je moral zavoljo tega v ječo iti in v smert.

b) Ogibaj se takih ljudi, ki resnice ne ljubijo, in jim je laž navadna, vsakdanja reč. Taki ljudje razpenjajo mrežo svojih laží in izmišljav po celih hišah, po celih vaseh in občinah, ter vžigajo ogenj prepirov, razpertja in sovraštva med ljudmi. Prav podobni so nagnusnim žabam egiptovskim, ki so oblazile in onesnažile vse hiše nesrečnih Egipčanov. Ako se hočeš obvarovati grehov zoper osmo božjo zapoved in v miru živeti, ogibaj se takih lažnjivih ljudí.

c) Ne nastavljaj svojih ušes, kedar drugi laži prodajajo ali bližnjega ogovarjajo. Sveto pismo pravi: „Odpravi od sebe hudobne usta, in opravljive ustnice naj bodo dalječ od tebe.“ (Pregov. 4, 24.) Zagradi s ternjem svoje ušesa; hudobnega jezika nikar ne poslušaj.“ (Sir. 28, 28.)

Ako tega ne storiš, se tujih grehov deležnega delaš. Opravljivi, lažnjivi jeziki bodo kmalu obmolknili, ako nikogar ne bo, da bi jih poslušal. Sveti Hieronim velí: „Kjer radovoljnih poslušavcev ni, ondi tudi ogovarjavcev ni . . . Blagor človeku, ki se zoper to pregreho zagradi tako, da se nihče ne podstopi, vpričo njega druge poškodovati na časti.“ Sveti opat Pahomij, ki je leta 318. umerl, menihom, svojim tovaršem, nikoli ni hotel verjeti, kedar bi bili ogovarjali druge ljudi, in kakor da bi bile strupene kače vanj sikale, podal se je jaderno proč od takih ljudi, ter je rekel: „Dobremu človeku nič hudega ne pride čez jezik, in dober človek ne bo govoril čez bližnjega hudih besedí.“ Idi, ljubi kristijan; in stori tudi ti tako, kakor je storil sveti Pahomij, ter očitno in kar naravnost pokaži, da nimaš nobenega veselja nad takim govorjenjem, ktero bližnjemu krati poštenje in dobro ime, in je nasproti resnici in osmi božji zapovedi.

d) Ustavljaj tako govorjenje, kakoršnega Bog prepoveduje v osmi božji zapovedi, in na druge reči obračaj besedo. V ozir tega nam sveti Krizostom daje tale lepi nauk, ter pravi: „Reci svojemu bližnjemu: Ako mi boš kterega drugega človeka hvalil in priporočeval, bom odperl svoje ušesa, da sprejemajo to prijetno govorico; ako misliš pa hudo govoriti od njega, si bom ušesa zatisnil, da tvoje besede ne najdejo vanje vhoda; kajti blata in nesnage nočem sprejemati. Kaj mi pomaga, ako zvem, da je uni hudoben? Velikoveč mi je to v največo škodo in v naj britkejšo zgubo. Reci mu: Poravnajva midva svoje lastne zadeve, ter skerbiva, kako bova odgovor dajala zavoljo lastnih grehov, in obračajva to radovednost in to skerbno izpraševanje na svoje lastno življenje. Ako bi kdo vpričo tebe v smradljivo blato dregal, ali mar takega človeka ne boš imenoval neotesanega človeka? Enako stori tudi z obrekovavcem; in to tem bolj, ker se ti je bati po vsi pravici, da bo obrekovavec, ki zdaj tebi kratek čas dela s tim, da druge ogovarja, kmalu spet, kedar drugam pride, drugim kratek čas delal s tim, da bo tebe ogovarjal.“ Sveti Janez, patriarh Aleksandrijski, nikoli ni terpel, da bi bil kdo vpričo njega spregovoril kako besedo, ktera bi

bila nasprotovala keršanski ljubezni do bližnjega. Ako bi se bil kdo podstopil, vpričo njega ogovarjati bližnjega, se je nemudoma proč obernil od takega človeka in je začel govoriti od kake druge reči. In ako bi bil tak človek poskusil še v drugič kaj takega spregovoriti, je sveti mož prepovedal, da takega človeka, ki ne zna strahovati svojega jezika, ne smejo več prednj spuščati.

e) Ne prebiraj takih spisov in takih novin, ki pišejo ljudem zoper poštenje in dobro ime, ogovarjajo duhovsko in deželsko gosposko, menihe in samostane in gerdijo sveto vero in sveto cerkev. Taki spisi so prava kuga za ljudi. Priporočajo in prikupujejo se marsikterikrat z gladko besedo, lepo pisavo, zalo vunanjo obliko, nizko ceno itd., toda nikakor se nikar ne daj preslepiti po takih priporočilih, marveč jo v ogenj verzi, kedar ti pod roke pride kaka taka gadja zaléga. Verjami mi, da ljudje, ki spisujejo take spise, ničesa drugega nimajo pred očmi, kakor to, da bi ti pri tvoji nevednosti in dobroserčnosti denar pobrali iz žepa, vero pa iz serca.

f) Malo govôri, in to, kar misliš povedati, dobro prevdari in pretehtaj poprej, prejden poveš. Sveti Avguštin uči, rekoč: „Zoper pregrehe, ki se z jezikom doprinašajo, je molčanje naj boljši pripomoček. In v svetem pismu beremo: „Kdor svoje usta varuje, varuje svojo dušo (mnogih grehov in zlegov), kdor pa je nepremišljen v govorjenju, se mu bo hudo godilo.“ (Pregov. 13, 3.) Sveti Arzenij je zapustil veličastni dvor cesarja Teodozija, na kterem je bival, in se je v puščavo vmaknil, in sam angelj nebeški mu je med drugim na znanje dal ta le pravila, po kterih naj obravna svoje življenje: „Ako hočeš večno življenje doseči,“ mu je angelj rekel, „bodi — čuječ in molčeč!“ In sveti mož je res samega sebe večkrat zavračeval, ter si prigovarjal, rekoč: „Arzenij! iz kterega namena si zapustil cesarski dvor? iz kterega namena si se podal tu sem na ta kraj? Poglej, dostikrat si se moral kesati, kedar si govoril; nikoli pa se ti ni bilo treba kesati, kedar si molčal.“ Kdor rad molči, se s tem tudi uči, prav in modro govoriti. Sveti Gregor uči:

„Kdor se je naučil, o pravem času molčati, bo tudi znal o pravem času prav govoriti.“ Da je to res, so spoznali že nekteri zmed neverskih modrijanov. Ravno zato je modrijan Pitagor zavezoval svoje učence s petletnim molčanjem, da bi, kakor pravi sveti Gregor Nacijančan, z molčanjem se naučili zmernosti v govorjenju in umetnosti prav govoriti.

g) Govori veselej odkritoserčno. Serce in usta naj ti bode vedno v lepem soglasju; misel in beseda naj se ti zmirom lepo zlagata in vjemata, kakor nam sveti apostelj Pavl priporoča, rekoč: „Za tega voljo opustite laž, govorite resnico vsakteri s svojim bližnjim, ker smo udje med seboj,“ to je udje enega duhovnega telesa, ktere naj navdihuje duh Jezusa Kristusa, ter duh resnice in ljubezni. (Efež. 4, 25.)— Ravno to nam sveti Peter (I. 2, 1.) na serce navezuje, rekoč: „Popustite tedaj vso hudobijo in vso goljufijo, in hinavščino in nevoščljivost in vse obrekovanje.“ In kako je Jezus sam hinavščino sovražil in zavračeval, in kako da je odkritoserčnost ljubil, vemo iz svetega evangelija. — In res je vse ljubezni vreden tisti človek, ki resnico ljubi in je odkritoserčen v svojem govorjenju in v vsem svojem obnašanju.

h) Ničesar ne govori od svojega bližnjega, česar bi si ne upal tudi vpričo njega govoriti. Kdor sam ni hudoben, tudi od drugih ne bo s lepo hudega ne mislil ne govoril. „Hudoben človek pa prav rad verjame, da so drugi ravno taki, kakoršen je on,“ veli sveti Krizostom. Ravno zato se mu pa tudi le rad jezik zateče, da čez bližnjega kaj pove, česar bi si ne upal mu povedati iz oči v oči. Da tedaj tudi ti, moj kristijan! ne boš prištet med tiste ljudi, ki sami hudobni tudi od drugih radi hudo govorijo, derži se naslednjega, nauka, ki ti ga daje neki bogoljubni učenik (Hugo a St. Viktor.), ter pravi: „V ozir tujih zmot bodi ravno tako usmiljen, kakor v ozir svojih lastnih; nikar nikogar ne sodi hujši, kakor sodiš samega sebe. Sódi druge tako, kakor si želiš, da bi ti sojen bil. Ta tvoja postava naj tudi tebe veže. Sodbo, ktero nad druge storiš, boš ti sam prenašal. Na sodbi ne pogubljaj nikogar. Preišči poprej in po tem sódi. Zakaj ne ta, ki je

zatožen, je kriv, ampak le tisti, ki mu je dokazano," dokazano namreč, da je res hudo storil.

i) Tudi tega, kar je res, pa vtegne bližnjemu škodljivo biti, ne pripoveduj brez potrebe. Ljubezen veleva in pravi: „Česar nočeš, da bi drugi tebi storili, tudi ti drugim ne stori." Ti pa gotovo nimaš rad, da bi drugi tebe ogovarjali, toraj tudi ti drugih nikar ne ogovarjaj in ne raznašaj. In kaj bo nek pomagalo tako ogovarjanje in raznašanje? Glej, pomagalo ne bo nič, skodovati pa vtegne veliko, ako brez vse potrebe ogovarjaš in raznašaš bližnjega. Tako ogovarjanje napravi marsikterikrat hude prepire, silno sovražtvo, veliko pohujšanje in še mnogo drugega zla; uni pa, ki se je pregrešil, ne bo poboljšan s takim ogovarjanjem in raznašanjem. Torej na miru pusti svojega bližnjega, in kakor se varuješ škodo delati mu na blagu in premoženju, se tudi varuj škodo delati mu na dobrem imenu in na poštenju. Le samo takrat, kedar si po svojem stanu in po svoji dolžnosti zavezan, paziti na djanje in ravnanje svojega bližnjega, ki ti je v varstvo izročen in pod oblast dan, moraš gledati nanj, ter grešivšega svariti in postrahovati, da se poboljša: ali pa, če tudi nisi nad druge postavljen, pa si vendar kot kristijan zavezan, vstavljati se hudemu, ktero se godí. V takih okoljščinah, se ve da ne smeš molčati, ampak kedar vidiš ali zveš, da se godijo reči, ktere so škodljive sveti veri ali domovini, ali iz kterih pride pohujšanje, zapeljevanje, tatvina ali kako drugo zlo, takrat ne smeš molčati, ampak moraš to na znanje dati tistim, kteri so v to postavljeni, da v okom pridejo takemu zlu. Nasproti pa ljudem, kterim nič mar ni , nikdar nič ne pripoveduj od takih reči, ktere bi vtegnile škodovati tvojemu bližnjemu.

k) Poteguj se za dobro ime svojega bližnjega. Kedar si prepričan, da je tvoj bliženj nedolžen, serčno in neprestrašeno se ustavljaj njegovim obrekovavcem, in nič ne maraj, če se s tim hudobnežem zameriš, ali če moraš morda zavoljo tega kako krivico preterpeti. „Blagor zavoljo pravice preganjanim, njih je nebeško kraljestvo," obeta usmiljeni Jezus. Pa tudi takrat, kedar se je res pregrešil tvoj bliženj, ne pusti, da bi ga vpričo tebe ogovarjali hudobni jeziki. Tudi

v takih okoljščinah bodi skerben za njegovo dobro ime. Vsak človek ima kaj dobrega nad seboj. Pripoveduj, kar dobrega veš od svojega grešivšega brata, da pri tem ljudje lagleje pozabijo na to, kar je storil hudega. Imej usmiljenje ž njim ter ga izgovarjaj, kolikor ga po pravici izgovarjati zamoreš in če drugega ne moreš, vsaj moli zanj, da bi se kmalu spokoril in resnično poboljšal. Bogoljubni opat Konštabilis je bil tolikanj skerben za dobro ime svojega bližnjega, da so ga imenovali „plajšč njegovih bratov.“ In res ta pobožni mož ni mogel terpeti, da bi bil kdo brez potrebe govoril od slabost in zmot svojega bližnjega, in si je na vso moč prizadeval, izgovarjati grešivšega bližnjega, ter s plajščem keršanske ljubezni pokrivati njegove pomotleje. — Ravno tako so tudi od svete Terezije pripovedovale druge nune, ter rekle: „Kjer koli se prikaže ta svetnica, si je človek na varnem.“ Dobro namreč so vedele, da se je sveta Terezija vselej potegovala za poštenje in dobro ime bližnjega, kjerkoli in kedar koli bi se bil kdo podstopil vpričo nje kaj spregovoriti, kar bi bilo bližnjega žalilo na njegovem poštenju in dobrem imenu. — Enako beremo od svetega Firma, ki je bil škof v Afrikanskem mestu Tagaste, naslednjo prigodbo: Nek mlad človek se je bil po nedolžnem cesarju hudo zameril. Berž ko ne so še podpihovavci cesarja tako močno nadnj nadražili, da je sklenil cesar, mladenča umoriti. Sveti Firm ali sveti Firmuž to zve, in prikrije mladega človeka, dokler bi se cesarjeva jeza ne ohladila in dokler bi cesar ne spoznal, da se mladenču krivica godí. Cesarju pa je bilo povedano, da je škof Firm mladenča prikril. Cesarjevi beriči tedaj pridejo ter poprašujejo, ali je škof res mladenča prikril, in zahtevajo, da bi jim ga izročil. Sveti škof pa, nič manj skerben za mladenčevo poštenje, kakor tudi za njegovo življenje, beričem odgovorí, da noče ne lagati ne ovaditi in izročiti jim mladega človeka, kterega iščejo. Beriči tedaj veliko silo delajo svetemu škofu, ter ga mučijo in terpinčijo, kolikor le koli vedó in znajo. Sveti Firm pa jim reče: „Če mi tudi življenje vzamete, me vendar le ne bote pripravili v to, da bi spregovoril kako besedo, ktera bi v škodo bila kakemu drugemu človeku.“ Cesar se je čudil toliki

serčnosti in stanovitnosti svetega moža, in je odpustil mlademu človeku.

l) Sam sebe premišljuj in svoje lastne slabosti. Ako bi se ponev v zerkalo pogledala, in bi vidila, kako černa da je, gotovo ne bo očitala loncu, da je čern. Človek, ki hoče drugim ljudem očitovati njihove slabosti, bi sam nad seboj ne smel imeti nobene slabosti. Kdor vse to dobro premisli, ne bo drugih ogovarjal. — Neki samotarec je vprašal svetega opata Poemona, ter mu je rekel: „Moj oče! povej mi kaj naj storim, da se bom varoval hudo govoriti od drugih?“ Poemon mu reče: „Vedno si moramo pred oči postavljati svojo lastno podobo poleg podobe našega bližnjega, ter svojo lastno podobo pridno pregledovati, da zapazimo svoje pomotleje. To storivši bomo v časti imeli podobo svojega bližnjega; in po tem ne bomo nič hudega govorili od drugih ljudi, temveč bomo sami sebe grajali zavoljo lastnih zmot.“ — V ozir tega nam je tudi sveti opat Pior zapustil lep nauk. Ko je nekega dne spazil, da njegovi učenci ogovarjajo druge ljudi, je Pior molčal, se proč podal, pa kmalu spet nazaj prišel, polno vrečo peska na herbtu, v roci pa rutico in enmalo peska v njej. Učenci ga gledajo, ter vprašujejo, kaj to pomeni. Pior pa jim reče in pravi: „Velika vreča pomenja moje obilne in velike pomanjkljivosti in pregrehe, ki jih nosim na herbtu zato, da jih ne vidim. Mala mervica peska v rutici, ki jo imam pred očmi, pa so pomanjkljivosti in pomote drugih ljudi, ki mi vedno nepokoj delajo, in ravno zato jih razodevam. Tako pa bi ne smelo biti; marveč bi mogel svoje lastne zmote imeti vedno pred očmi, ter jih objokovati in Boga prositi, da bi mi jih odpustil.“ Ko učenci to slišijo, sramovali so se svojega ogovarjanja, ter pritegnili, da jim je prav povedal sveti Pior, njih opat. Tudi mi, ljubi moji! pred vsem drugim sami na sebe pazni bodimo in na svoje lastne slabosti, in gotovo nas bo minulo veselje, ogovarjati in pomanjševati druge ljudi.

m) Če si koga poškodoval na poštenju in dobrem imenu, nemudoma popravi krivico, ktero si mu storil. To je sicer res marsikterikrat prav težko, vendar pa neobhodno potrebno, ako hočeš kdaj pri Bogu milost zadobiti in v

nebesa priti. Če se ta reč odlaša, le rada se za zmerom odloži, ali pa se na stari dolg nov dolg naloži, pervi krivici pridene še druga krivica, kiera se po tem težko kdaj več popravi. Nemudoma toraj poravnaj kar pervo krivico, popravi kar pervo škodo, ako si jo storil svojemu bližnjemu na poštenju in dobrem imenu.

3) Veliko je grehov zoper osmo božjo zapoved, in to ne le samo majhnih, ampak tudi velikih in smertnih grehov, ki peljejo naravnost v pogubljenje, ako se jih človek resnično ne spokorí. Da tudi nas ne bo pogubil eden ali drugi zmed teh grehov, skerbno se jih varujmo. Kako se jih zamoremo varovati, ste danes slišali. Teh pripomočkov, ki sem vam jih danes priporočal, pridno poslužíte se, da si svojo dušo obvarujete in zveličate! Amen.

XC. Keršanski nauk.

Kaj nam zapoveduje osma božja zapoved? — Kako zamoremo sami sebi pridobiti, obvarovati in pomnožiti čast in dobro ime? — Od resničnosti ali resnicoljubnosti in od zvestobe. — V čem obstojite te dve čednosti? — in kaj nam pomagate? —

1) V osmi božji zapovedi nam Bog prepoveduje lagati in škodo delati bližnjemu na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu. Vse to sem vam v poprejšnih keršanskih naukih prav obširno razložil in vam zadnjič naštel še poverh nektere pripomočke, kteri so naj bolj pripravni obvarovati nas grehov zoper osmo božjo zapoved.

Zdaj pa pridemo do drugega stavka osme božje zapovedi.

2) Drugi stavek osme božje zapovedi pričnemo z naslednjim vpraševanjem:

Kaj nam zapoveduje Bog v osmi božji zapovedi?

Na to vpraševanje odgovorim: V osmi zapovedi nam Bog zapoveduje zaderžati se tako, da pridobivamo, obvarujemo in pomnožimo čast in dobro ime I) sami sebi, in II) svojemu bližnjemu.

Obedvojno pa se zgodí sosebno s tim, da prav obračamo svoj jezik, ter resnico govorimo in v svojih sodbah in v svojem govorjenju keršansko prizanesljivost in ljubezen imamo do svojega bližnjega. Kakor nam tedaj dobrotljivi Bog s sedmo

zapovedjo varuje naše blago in premoženje; nam hoče z osmo zapovedjo varovati našo čast in naše dobro ime. Po tem takem nam Bog v osmi zapovedi veleva, da

I) sami sebi pridobivamo, obvarujemo in pomnožimo čast in dobro ime.

3) Ali smemo tudi za svojo lastno čast in svoje lastno dobro ime skerbeti? In ali smo mar še clo dolžni skerbeti za svoje dobro ime?

Posvetni človek močno hrepení po posvetni časti. Serce ga bolí in nesrečnega se šteje, kedar sliši ali zve, da so drugi zaničljivo od njega govorili, ali kedar vidi, da ga drugi ljudje ne spoštujejo in mu nobene časti ne skazujejo. Nasproti pa je ves vesel, ves zadovoljen in srečen, kedar vidi, da mu ljudje čast skazujejo in ga spoštujejo. Pravi kristijan, ki ni častilakomen, ne želi si take časti in je tudi ne išče, še clo ogiblje se je, kedar bi ga utegnila doleteti, in tudi vsako častilakomno misel si nemudoma izbija iz glave. Pravi kristijan dobro ve, da se hrepenenje po posvetni časti nikakor ne zlaga s keršansko ponižnostjo. Ravno zato pravi kristijan ne gleda na to, da bi ga častili in poveličevali posvetni ljudje, ampak vso svojo skerb obrača v to, da bi pred Bogom obveljal in pri Bogu hvalo imel. In ravno s tem, da si človek pri Bogu veljavo pridobi, si naj lepši skerbi za svojo čast in svoje dobro ime, ktero mu je potrebno tudi pred svetom, da zamore tem vspešniši delati za božjo čast in za zveličanje duš. Iz življenja svetega škofa Petra lahko posnamemo, koliko ceno da tudi pred svetom taka čast ima. Peter je bil učen in pobožen opat v Tamieškem samostanu. Odstavili pa so ravno takrat škofa v mestu Tarentas v Savojanski deželi, in so Petra izvolili v njegovega naslednika. Peter se je branil te velike časti, pa jo je na zadnje prisiljen vendar le moral prevzeti. Akoravno pa je škof postal, vendar le kar nič ni odjenjal od svojega poprejnega ojstrega samostanskega življenja. Vžival je le samo kruh in sočivje, ter je clo reveže oskerboval z boljšo hrano, kakor jo je on sam imel. Vse svoje dolžnosti je zvesto spolnoval, ter pregreho zatiral, čednosti pa pospeh dajal zdaj s podučevanjem, zdaj s svarjenjem, sosebno pa s svojim

spodbudnim zgledom. S svojim svetim življenjem si je pridobil toliko čast in veljavo pri ljudeh, da ga niso le samo priprosti in nizki ljudje spoštovali in poslušali, ampak tudi visoki in imenitni gospodje. Da nič ne povem, kako da je sveti Peter spravo naredil med ljudmi, ki so v dolgoletnem sovraštvu živeli, in vam ne razkladam, kako da je sveti škof pregovoril svojega lastnega deželnega oblastnika, kneza Humberta, da je odjenjal od vojske, ktero je z nekim sosednjim knezom imel: naj le par drugih prigodb vzamen v misel. Tadajne dni je žalostna razpertija tergala oserčje svete katoliške cerkve. Cesar Miroslav Barbarossa je hudo preganjal zredoma izvoljenega papeža Aleksandra III., ker je papež zvesto varoval pravice svete cerkve, v ktere je prederzno segal prešerni cesar. Da bi se cesar zavoljo tega nad svetim ocetom zmaščeval, izvolil je po svojih služabnikih drugega papeža po nepostavnem potu. S tim, si je mislil, da si bo iz poti spravil postavnega papeža Aleksandra. Veliko število škofov se je deržalo nepostavnega papeža, ker so se cesarja bali. Peter je bil v tistem kraju skor edini, ki se je postavnega papeža deržal, se nepostavnemu ustavljal, in njih veliko nazaj pripeljal k edinosti svete katoliške cerkve. In cesar, akoravno je hudo preganjal vse, ki so se deržali pravnega papeža Aleksandra, vendar le škofu Petru ni delal nobene sile, marveč ga je obrajtal tako močno, da mu je vse mogoče spoštovanje skazoval. In ko so mu njegovi prihuljeni dvorniki očitovali, da toliko čast skazuje temu škofu, kteri po vsem nasprotuje cesarjevemu zahtevanju, ko je med tem pregnal toliko drugih škofov in nadškofov, kteri se mu niso vdali, jim je cesar odgovoril: „Ako sem se pri drugih ustavljal ljudem, nočem tukaj (pri Petru) začeti, da bi se ustavljal Bogu.“ S tem je hotel cesar na znanje dati, da mu Peter ni kak navaden človek, kakor kteri drugi, ampak da ga ima za pravega božjega moža. — Škof Peter je potoval tudi po drugih škofijah, ter pridigoval ljudem, ki so se bili, po svojih nezvestih pastirjih zapeljani, ločili od svete katoliške cerkve. Ker je škof Peter žavoljo svoje svetosti povsod v časti bil, so ljudje trupoma za njim vreli, in Peter jim je pridigoval s tolikim vspehom, da so se res nemudoma vračevali v naročje svete cerkve. — Enkrat je mislil sveti škof ravno svoje konje

prodati, in denar v dobre dela oberniti, kar mu pride sporočilo od svetega očeta, da se mora nevtegoma podati do Angležkega in do Francozkega kralja, ter si prizadevati, da bo mir in spravo naredil med njima. Papež namreč je bil terdne misli, da, če kterega, bota kralja gotovo poslušala škofa Petra, čigar pobožnost in svetost je bila povsod na glasu. Bilo pa je neizrečeno veliko ležeče na tem, da bi se bil mir naredil med tema dvema kraljema; vojska namreč, ki sta jo imela med seboj, je ob življenje pripravila brez števila ljudi, je vpustotila cele pokrajne, je razdjala silo veliko cerkvá. Pokoren svetemu očetu se škof Peter na pot poda, in sicer naj poprej na Francozko. Ko kralj Ludovik VII. zve, da ima Peter k njemu priti, mu naproti pošlje enega svojih naj viših deržavnih služabnikov, kteremu je bilo še posebno naročeno, skerbeti zato, da je bil sveti škof z dostojnim spoštovanjem sprejet povsod, kodar je potoval. Ko se je bil Peter s kraljem dogovoril, se je na pot odpravil do Angležkega kralja. Sostal se je ž njim na meji Normandije. Ko zagleda svetega moža, se kralj raz konja poda, in se prednj spusti na kolena. In od vseh strani ga ljudstvo obsiplje, in na drobne kosce bi mu bili radi raztergali plajšč, da bi bil vsakdo kosec tega plajšča imel v spomin na svetega škofa. Kralj pa, ki je Petra tudi kar svetnika spoštoval, tega ni dopustil, in je plajšč za sebe privaroval kakor drago svetinjo. In sveti oče papež je popolnoma dosegel namen, zavoljo kterega je bil škofa Petra poslal do Francozkega in Angležkega kralja. Petrovo prigovarjanje, in spoštovanje, kterega sta obadva kralja imela do njega, nagnilo je kralja, da sta vojski konec naredila, ter mir sklenila med seboj. —

Iz življenja tega svetega moža je res očitno, koliko ceno da ima za kristijana čast in dobro ime, ker mu pomore, da zamore veliko dobrega storiti med ljudmi, kar bi nikakor ne mogel, ko bi ne imel časti in dobrega imena. Lahko tedaj verjamete, da je kristijan za svoje poštenje in dobro ime skerbeti dolžen. Iz življenja tega svetega škofa pa tudi lahko posnamete, po kterem potu ali kako da mora kristijan skerbeti za svojo čast in svoje dobro ime. S pobožnim in bogaboječim življenjem si je sveti škof Peter pridobil čast in

veljavo pri Bogu, ktero je iskal, pridobil si pa tudi čast in veljavo pri ljudeh, ktere ni iskal.

4) Lahko vam bo tedaj odgovoriti na vpraševanje:

Kako naj skerbí kristijan za svojo čast in svoje dobro ime?

Kristijan mora za svojo čast in svoje dobro ime skerbeti s pobožnim bogaboječim življenjem; kajti pobožno in bogaboječe življenje je naj boljši pripomoček pridobiti, ovarovati in pomnožiti si čast in dobro ime. Posebej pa si moramo še prizadevati:

A) za resničnost in zvestobo;

B) za odkritoserčnost, in

C) za sočutje in postrežljivost.

Od sleherne teh lepih čednost naj vam zdaj posebej kaj povem.

5) Osma božja zapoved nam zapoveduje:

A) resničnost in zvestobo.

Resničnost in zvestoba nista ena in ravno tista čednost, dasiravno jih po navadi večidel skupaj postavljamo, ampak ste dve različni čednosti. Kaj je tedaj resničnost? in kaj je zvestoba?

6) Resničnost ali resnicoljubnost je ljubezen do resnice, in obstoji v tem, da je to, kar človek pove, resnično in zanesljivo. Resnični ali resnicoljubni človek bo vsako reč povedal natanko tako, kakor mu je znana pri njegovi vesti, ter ne bo nobene reči dostavljal, nobene reči drugači povedal, kakor mu je znana. Z eno besedo: resnicoljubni človek ne bo nikoli nikjer lagal, in ko bi mu tudi za glavo šlo in za življenje. Tako resničen ali resnicoljuben je bil svoje dni mladi Samuel. Bog je Samuelu razodel, kakšna strašna kazen da bo prišla nad velikega Judovskega duhovna Helija, ker je premehek bil, da bi bil ojstro strahoval svoja hudobna sinova, ktera sta veliko pohujšanje delala med ljudmi. Heli je zahteval, naj mu Samuel pove, kaj da mu je Bog razodel. Težko je stalo dobrega Samuela, tolikanj hudo reč naznaniti

svojemu redniku in dobrotniku; ali ker je Samuel resnico ljubil, premaga se, ter Heliju razloži čisto vse, kar mu je bil Gospod razodel. (I. Kralj. 3, 18.) — Enako resnicoljuben je bil tudi sveti Janez Kerstnik, ki je rajši po nedolžnem v ječo šel, rajši pod meč dal svojo nedolžno glavo, kakor da bi bil resnico zamolčal prešestnemu kralju Herodu. — Tudi nad Natanaelom ali Jernejem imamo lep zgled keršanske resničnosti ali resnicoljubnosti, zavoljo ktere ga je Jezus sam pohvalil tolikanj lepo. Natanael se Jezusu približa, in Jezus Natanaela prijazno pogleda, ter reče od njega: „Glej! to je pravi Izraelec, v kterem ni zvijače.“ (Jan. 1, 47.) — Naj lepši zgled keršanske resnicoljubnosti pa nam je Jezus sam. Lahko se je vstopil pred svoje naj hujše sovražnike, ter jim je rekel: „Kdo zmed vas me bo greha prepričal?“ Da je pri teh besedah sosebno greh laži imel pred očmi, vidi se iz njegovih poprejnih in njegovih naslednjih besedah. Poprej je rekel: „Če pa jaz resnico govorim, mi ne verujete,“ potlej pa pravi: „Ako vam resnico govorim, zakaj mi ne verujete?“ (Jan. 8, 45. 46.) — In ker je Jezus sam, ki je pot, resnica in življenje, tako močno resnico ljubil, ni se kar nič čuditi, da so resnico ljubili in se je zvesto deržali vsi njegovi pravi služabniki, svetniki in svetnice božje. — Dovolite, da vam zmed vseh drugih v misel vzamem le še sveto Perpetuo. O tistem času, ko je Rimski cesar Sever kristjane preganjal, bila je tudi sveta Perpetua v ječo veržena. Njen oče je bil še zmed nevernikov, pri vsem tem je pa vendar le priserčno ljubil svojo hčerko, ki se je bila že pokristijanila. Ko zve, da so jo priperli, hiti starček k njej v ječo, ter jo milo prosi, naj na sodbi nikar ne pove, da se je pokristijanila. Namesto da bi bila Perpetua naravnost odgovorila, kaže mu le na neko posodo, ki je stala v ječi, ter mu reče: „Oče! kako se imenuje ta-le posoda?“ „Tej posodi se pravi verč,“ odgovori oče, „pa kaj hočeš s tem vpraševanjem?“ Perpetua reče: „Ali zamorem to ali kako drugo reč drugač imenovati, kakor jo navadno imenujemo?“ „Tega ne!“ reče oče. In Perpetua pravi: „Ravno tako se tudi jaz ne morem kaj drugega imenovati, kakor to, kar sem namreč kristjana.“ In pri tem je tudi ostala, ter rajši kar mučenica umerla, kakor pa lagala.

Ali se pa mora resnica vselej povedati?

Kedar je potrebno, smo resnico govoriti dolžni; kedar pa potrebno ni, znamo resnico tudi zamolčati, a zatajiti resnice ne smemo nikoli. — Ker je potrebno bilo, so marterniki svojo vero očitno spoznali, kedar so jih neverniki na odgovor postavili, dasiravno jim je pri tem šlo za glavo in za življenje. Grešnik je dolžen prav po resnici samega sebe tožiti na spovedi, ker je to Jezus zapovedal. Kedar gosposka kaj potrebnega vprašuje ali kakega spričevanja potrebuje, treba je govoriti čisto resnico. V takih in enakih okoljščinah smo dolžni povedati resnico. Jezus sam, akoravno je molčal na vse krivične tožbe, ktere so se nanj nanašale, vendar je le resnici spričevanje dajal, kedar ga je veliki duhoven zarotil pri živem Bogu, da naj pove, ali je on res Kristus, Sin božji, ali ne? (Mat. 26, 63. 64.)

Kedar pa ni potrebno, ali pa je morebiti še clo škodljivo, če se resnica razodene, takrat se sme resnica zamolčati; toda lagati človek vendar le nikoli ne sme, zakaj laž je vselej prepovedana. Nespametno in clo pregrešno utegne biti, ko bi človek ali od sebe ali od drugih praviti hotel ljudem vse, kar le koli iz same radovednosti zvedeti želijo, in kar bi utegnilo, ako bi se razodelo, v škodo biti temu ali unemu. Prava modrost človeka uči, kdaj da naj govori, in kdaj da naj molči. Ako je pa vendar le potreba, odgovor dati takemu vpraševavcu, se mu ali kar naravnost reče, da mu tega vedeti treba ni, ali pa se mu kak drugi moder odgovor da, s kterim se resnica ne zataji, ampak le prikrije in zamolči. Tako je storil svoje dni stari očak Abraham. Bog je Abrahamu zapovedal, naj mu daruje edinega sina Izaka. Ko sta skupaj šla na goro Morijo za daritev odločeno, in je Izak nesel derva, Abraham pa ogenj in nož, reče nedolžni Jzak svojemu očetu: „Oče glej! tukaj je ogenj in derva; kje je pa jagnje za daritev?“ Milo se je moralo Abrahamu storiti pri tem vpraševanju, vendar pa ni še hotel resnice razodeti svojemu sinu, in tedaj mu reče: „Za jagnje, moj sin! bo Bog skerbel.“ — Savl je iskal zgubljene oslice svojega očeta, in ko jih ne najde, pride do preroka Samuela. Samuel mu pove, da so oslice najdene, in mu ob enem tudi razodene, da ga je Bog izvolil v kralja

Izraelskega. Ko Savl domu gre, vprašuje ga njegov stric: „Povej mi, kaj ti je Samuel rekel?“ In Savl je odgovoril svojemu stricu: „Povedal je nama, da so oslice najdene.“ Govora pa zastran kraljestva, ki mu ga je Samuel govoril, mu ni povedal, je mu resnico zamolčal, in se s tem nič ni pregrešil. (I. Kralj. 10, 15. 16.) — Preroku Samuelu je Bog zapovedal, namesto nepokornega Savla maziliti Davida v Izraelskega kralja. Samuel reče: „Kako pojdem? zakaj Savl bo slišal, in me bo umoril.“ In Gospod je rekel: „Vzemi tele od goved v svojo roko in reci: Prišel sem darovat Gospodu. In povabi Jsaja k darovanju, in ti bom pokazal, kaj da stóri, in da maziliš njega, ki ti ga bom pokazal.“ Samuel je tedaj storil, kakor mu je Gospod govoril, je zamolčal resnico, ter pravi namen svojega prihoda v Betlehem, da kralja Savla ni razserdil po nepotrebnem. (I. Kralj. 16, 1 — 4.) — Tudi Jezus ni vselej vsega povedal, kedar je bil kaj vprašan, ker je dobro vedel, da bi bilo v večo škodo, ko bi bil resnico povedal, kakor pa ko jo je zamolčal. Ko je nekega dne v tempelj prišel, in je učil, stopili so k njemu veliki duhovni in starašini ljudstva, rekoč: S ktero oblastjo delaš to? in kdo ti je dal to oblast? Jezus pa jim je odgovoril in rekel: „Vas bom tudi jaz poprašal eno besedo; če mi jo poveste, bom tudi jaz vam povedal, s ktero oblastjo to delam. Kerst Janezov od kod je bil? Iz nebes ali od ljudi?“ Oni so pa sami pri sebi mislili, rekoč: „Ako rečemo: iz nebes, nam bo rekel: Zakaj mu tedaj niste verjeli? Ako pa rečemo: od ljudi, bojimo se množice;vsi namreč so imeli Janeza kakor preroka.“ In so odgovorili in rekli Jezusu: „Ne vemo.“ Reče jim tudi on: „Vam pa tudi jaz ne povem, s ktero oblastjo to delam.“ (Mat 21, 23 — 27.) — Sveti Justin Mučenik je v Rimskem mestu na sodbi stal pred neverskim oblastnikom, in oblastnik vprašuje, ne kterem kraju da se kristjani po navadi zbirajo. To vpraševanje je bilo res zapeljivo vpraševanje. Ko bi bil sveti Justin na to vpraševanje natanjčen in resničen odgovor dal, bi bil lahko ob življenje pripravil brez števila kristjanov, kajti neverniki bi bili v zbirališče kristjanov priderli, njih svetišče oskrunili, kristjane povezali in gnali jih v terpljenje in smert. Pravega odgovora tedaj sveti Justin na uno vpraševanje

dati ni smel, legati pa kar kristjan tudi ni smel. Ravno zato sveti Justin resnico zamolči, pa se pri tem vendar le ogne laži. In tedaj oblastniku na znanje da le svoje lastno stanovanje, ter ga opomni, da je stanovanje vsakega pravega kristjana tudi tempelj božji. In potem reče: „Ali mar meniš, da se zmerom le na enem istem kraju zbiramo? Naš Bog ni vtesnjen v kak poseben okraj. On je povsod pričujoč, pa je nevidljiv; in ker njegova neskončnost nebesa in zemljo napolnuje, mu nikjer ne moremo odreči spoštovanja, ki smo mu ga dolžni.“ — Cesar Julijan Odpadnik je zapovedal, svetega škofa Atanazija prijeti in umoriti. Vojščaki in beriči se raztečejo na vse strani, da bi spolnili to cesarjevo povelje. Sveti Atanazij se poda v čoln, ter v čolnu beži ob reki Nil naprej. Ko že precej dalječ iz mesta priveslajo, svetujejo mu njegovi spremljevavci, naj bi z čolna stopil, ter se v puščavo umaknil. Sveti Atanazij pa tega noče storiti, ampak ukaže čoln oberniti, ter nazaj veslati proti Aleksandriji. Ni dolgo trajalo, kar jim jaderno naproti privesla ladija, ktera je hitela lovit svetega Atanazija, in barkarji vprašujejo Atanazijevih spremljevavcev, če je Atanazij še dalječ od tod. Odgovorijo jim, da ni dalječ, in da ga bodo zlahkoma zasačili, ako se ne opotavljajo. In brodnarji veslajo naglo naprej, Atanazij pa se prikrije v mestu, dokler ne pojenja preganjanje. S tem, da se je resnica modro prikrila, je bilo ohranjeno njegovo življenje. — Sveti Tomaž, Kanterburžki veliki škof, je moral bežati pred kervoločnim Angležkim kraljem Henrikom II., ker je serčno branil pravice svete cerkve, ktero je zatiral hudobni kralj. Na vse strani so bili vojščaki razposlani lovit prebeglega škofa. Škof pa se preobleče v miniško obleko in hodi pešč. In ko že ves vtrujen ne more več dalje, oskerbijo mu njegovi spremljevavci konja, pogernejo nanj svoje plajšče in škofa gori posadijo, ter dalje gredo. Kmalu na to zadenejo na vojščake, ki Tomaža vprašajo, ali je morda on Kanterburški veliki škof? Sveti Tomaž se jim nasmehlja, ter reče: „Le sami sodite, ali je ta oprava velikega škofa?“ Sveti Tomaž je resnico sicer zamolčal, a ne zatajil, ter se ni zlagal. Vojščaki ga niso spoznali, in so ga pustili, da je mirno šel svojo pot. —

Iz tega vidite, da se sme resnica včasih tudi zamolčati, ali pa povedati to, kar se povedati sme, to pa, kar se povedati ne sme, zamolčati in prikriti.

7) Zvestoba, ktero nam tudi zapoveduje osma božja zapoved, obstoji v tem, da človek stori in spolni to, kar je obljubil. Zvesti človek tudi zvesto spolnuje svojo obljubo, in to ne le enemu ali drugemu, ampak slehernemu človeku, kteremu le koli kaj obljubi, da mu je to le mogoče in dopuščeno. Tako zvestobo je imel kraljev sin Jonataz do svojega prijatla Davida. Kralj Savl je po življenju stregel nedolžnemu Davidu, Jonataz pa je Davida večkrat rešil pred Savlovim zalezovanjem, kakor je bil poprej obljubil Davidu. (I. Kralj. 20, 3.) — In kakor drugej nam je tudi v ozir zvestobe naš Zveličar naj lepši zgled. Obljubil je pri svoji cerkvi ostati, ter jo varovati in voditi do konca sveta. In res je Jezus vedno s svojo cerkevjo, ter jo varuje vsega zalezovanja njenih sovražnikov, tako da je clo peklenske moči premagati ne morejo. — Dasiravno imamo pa nad Jezusom v ozir zvestobe naj lepši zgled, naj vam vendar le še enega drugega postavim pred oči. Ludovik Bavarski in Miroslav Avstrijski sta se bojevala med seboj za nemško cesarsko krono. Obadva sta terdila, da imata pravico do nje, ker je en del volitevnih knezov pervega, drugi del drugega izvolil v nemškega cesarja. Toda Ludovik je premagal Miroslava, ga vjel in priperl v Travzniškem gradu. V tretjem letu Miroslavovega jetništva obljubi Ludovik Miroslava spustiti pod to pogojo, da se Miroslav odpove nemški cesarski kroni in ob enem pregovorí svoje brate, da se podveržejo cesarju Ludoviku, in mu na pomoč prihitijo zoper njegove sovražnike. Ako bi pa tega ne dopolnil, bi se moral nazaj verniti v jetništvo. Miroslav se v to zaveže z obljubo, in Ludovik ga iz zapora spustí 13. dan marca 1325. leta. Pošteno in na vso moč si je nesrečni Miroslav prizadeval, da bi dopolnil, kar je obljubil. Toda junaški Leopold, s priimkom Slavni, vstavlja se temu Ludovikovemu zahtevanju, ter terdi, da Miroslav ni zavezan spolniti svoje obljube. Miroslav pa, kteremu je bila dana beseda vselej sveta, podal se je nazaj na Bavarsko, ter prišel v Monakovo, da bi ga Ludovik spet priperl kar svojega jetnika. Tolika zvestoba je Ludovika

prav v živo zadela. Pri tej priči je pozabil, da sta si z Miroslavom nasprotnika, in ga je priserčno objel, kar svojega prijatla pri sebi obderžal, ž njim pri eni mizi jedel, ž njim v eni postelji spal in hotel clo kraljevanje ž njim deliti. To je res lep zgled lepe keršanske čednosti — zvestobe. O da bi tudi med nami dosti takih lepih zgledov bilo.

8) Ljubi poslušavci! resničnost in zvestoba ste čednosti, ki ste ljube in drage ne le Bogu, ampak tudi ljudem. Kako ljube in drage da ste Bogu, nam popisuje kralj David, ko pravi: „Gospod! kdo bo prebival v tvojem šotoru; in kdo bo počival na tvoji sveti gori?“ in si na to vpraševanje sam odgovorí, rekoč: „Kdor hodi brez madeža in pravično dela; kdor resnico govorí v svojem sercu; kdor s svojim jezikom ne goljufa.“ (Ps. 14, 1—3.) — Kako ljube in drage da ste resničnost in zvestoba tudi ljudem, spričuje nam vsakdanja skušnja. Že neverniki so v časti imeli te lepe čednosti. Med vjetniki, ki jih je bil cesar Avgust na vojski zajel, pripeljal je seboj v Rimsko mesto tudi nekega egiptovskega duhovnika, od kterega so pripovedovali, da se razun enkrat ves čas svojega življenja nikoli ni zlagal. Ravno zavoljo tega mu je hotlo Rimsko starašinstvo skazati posebno čast, ter mu je dalo prostost in ga je sprejelo clo med svoje domače duhovnike. In tudi dandanes resnicoljubnega in zvestega človeka spoštujejo in ljubijo vsi ljudje, kteri ga le koli poznajo, ker vedó, da se zamorejo nanj zanesti. Kar namreč tak človek reče, je resnično; kar on obeta, to tudi spolni; kar on stori, je dobro in pravično. Takemu človeku ljudje radi vse zaupajo, ga radi sprejemajo v število svojih prijatlov, mu v potrebi radi pomagajo, ga hvalijo kar poštenega in pravičnega človeka, in ga s tem spravljajo v vedno večo čast in veljavo tudi pri drugih ljudeh.

Resničnost in zvestoba sta tedaj res prav pripravna pripomočka, da ohranimo in namnožimo si časti in dobrega imena. Dobro si to zapomni, ljubo keršansko serce! ter si prizadevaj vselej in povsod za resničnost v svojem govorjenju in za zvestobo v svojih obljubah. Amen.

XCI. Keršanski nauk.

Od odkritoserčnosti. — Od sočutja in postrežljivosti. — V čem obstojijo te čednosti? — kaj nam pomagajo? —

1) V osmi zapovedi nam Bog zapoveduje zaderžati se tako, da pridobivamo, obvarujemo in pomnožimo čast in dobro ime tako samemu sebi kakor tudi svojemu bližnjemu. — Samemu sebi pridobimo, obvarujemo in pomnožimo čast in dobro ime s pobožnim in bogaboječim življenjem v sploh, posebej pa z resničnostjo in zvestobo, z odkritoserčnostjo, in s sočuljem in postrežljivostjo. — Od resničnosti in zvestobe sem govoril zadnjič. Resničnost ali resnicoljubnost, sem rekel, obstoji v tem, da je to, kar človek pove, resnično in zanesljivo; zvestoba pa obstoji v tem, da človek vestno stori in spolni to, kar je obljubil. Tudi sem vam povedal, da sme človek, kedar je treba, resnico sicer zamolčati, pa zatajiti resnice ali lagati pa nikoli ne sme.

2) Danes pa bomo govorili

B) Od odkritoserčnosti.

Kaj pa je odkritoserčnost? v čem obstoji?

Odkritoserčnost obstoji v tem, da človek ne prikriva tega, kar v sercu ima, ampak da je odpert v govorjenju in djanju.

Odkritoserčni človek je odpert v svojem govorjenju. Odkritoserčni človek namreč vselej in povsod govorí tako, kakor misli in čuti v svojem sercu. Vsaka njegova beseda zvesto odmeva v njegovem sercu in je negoljufivno ogledalo ali zer-

calo njegovih misel, njegovih želj, njegovih namenov in sklepov, in ko bi takemu človeku zamogel z očesom viditi v serce, bi v njegovem sercu ne zagledal nič drugega razun tega, kar na jeziku ima in v besedi.

Odkritoserčni človek je odpert tudi v svojem djanju in ravnanju. Odkritoserčni človek dela in ravna tako, kakor misli, kakor želí in kakor je sklenil v svojem sercu. Njegove dela so svitel oblesk njegove duše.

Kaj da je odkritoserčnost, bomo še bolj spoznali, ako pogledamo na njeno nasprotje, ter na zvijačnost in hinavščino, kakoršno zagledamo nad farizeji. Farizeji so govorili prelepe, preprijazne besede; njih misli in želje pa so bile hudobne in gnusobne. Lepe so se delali vpričo ljudi, so veliko dobrega storili pred obličjem sveta, ter molili, se postili, milošnjo delili, pa pri vsem tem niso imeli nobenega dobrega namena, nobenega poštenega cilja in konca. Delali so vse to iz same častilakomnosti in hvalehlepnosti, ter le zato, da bi jih ljudje hvalili in poveličevali, nikar pa iz ljubezni do Boga. Kdor tako govorí in dela, odkritoserčen ni, ampak je zvijačast in hinavsk. Zvijačnost in hinavščina pa ste pregrehe zoperne Bogu in ljudem.

3) Nič manj ko resničnost in zvestoba je tudi odkritoserčnost prav zdaten pripomoček, čast in dobro ime si pridobiti, si ohraniti in pomnožiti. S svojo odkritoserčnostjo v govorjenju in djanju si odkritoserčni človek pridobiva serca drugih ljudi, si pridobiva njihovo ljubezen, njihovo zaupanje, in si s tem pot nadeluje do častí in sreče. Kako ljubi in dragi so bili otročiči našemu Zveličarju. Na svoje naročje jih jamlje, jih blagoslovlja, in jim nebeško kraljestvo obeta s to-le sladko besedo: „Pustíte malim k meni priti; njih je nebeško kraljestvo.“ Zakaj neki je naš Zveličar ravno otročiče ljubil tako močno, ljubil tako priserčno? Ljubil jih je sosebno zato, ker so ravno nedolžni otročiči vsi odkritoserčni v vsem svojem govorjenju, v vsem svojem djanju in ravnanju. In ravno zato je tudi spregovoril tisto preimenitno besedo: „Resnično, vam povem: Kdor koli božjega kraljestva ne sprejme kakor dete, ne pojde vanj.“ (Mat. 19, 13—15. Mark. 10, 15.)

Sosebno lepa je odkritoserčnost takrat, kedar človek še clo svoje slabosti in svoje pomotleje odkritoserčno spozna. Taki odkritoserčnosti je še neverski pisavec Ksenofon hvalo prepeval njega dni, rekoč: „Tisti, ki so se pregrešili, ne bodo z lepo odpuščenja prejeli, ako se pri preiskovanju skaže, da so lažniki. Nasproti pa se vse lagleje odpustí tistim, ki odkritoserčno obstanejo svoje pomotleje, kedar so na odgovor poklicani. Zakaj po pravici se zanašamo, da se bodo posihmalo varovali enakih pomotlejev. Kdor pa navado ima utajiti svoje pregreške, utegne naj veči hudodelnik postati, ker si v zaupanju, da bo svoje hude dela prikril, ali pa, če na dan pridejo, utajil, dopušča sleherno reč.“ — Kako lepa in hvalevredna da je taka odkritoserčnost, kaže nam naslednja prigodba: Neki kraljevič se poda enkrat na galejo, ter ladijo, na ktero so bili prikovani naj hujši hudodelniki in obsojeni k trudopolnemu delu zavoljo svojih hudobij. Smilili so se kraljeviču ti nesrečni ljudje, ki so na pol golí morali noč in dan terdo veslati. Sklenil je osloboditi vsaj enega zmed njih. Poprej pa bi bil rad zvedel, kteri zmed njih da bi bil naj bolj vreden te dobrote. Zaporedoma toraj vprašuje enega za drugim, kako da je tu sem prišel in z čim si zadolžil tako hudo kazen? In eden za drugim tožijo, kolika krivica da se jim godí, in vsakdo terdi, da je pošten in nedolžen, in kako da so ga hudobni ljudje pri gosposki obrekovali, po krivem tožili, in gosposka ga je tu sem obsodila, dasiravno tega ni zaslužil. Vsakdo zmed njih prosi kraljeviča, da bi se ga usmilil, ter ga oslobodil. Na zadnje pride kraljev sin še do nekega mladega človeka, ki je tudi ves raztergan bil nič manj kot drugi, in ga vpraša: „Kaj si pa ti storil, da so te tu sem djali?“ „Milostljivi gospod!“ odgovorí jetnik, „jaz sem res prav hudoben človek. Svojega očeta in svoje matere nisem hotel vbogati, clo utekel sem jim, razuzdano sem živel, sem kradel in ljudi goljufal; pa poprej bi par ur preteklo, prejden bi jaz naštel vse svoje hude dela, ki sem jih doprinesel ves čas svojega življenja. Rad toraj terpim svojo kazen, ker vem, da sem jo zaslužil.“ Kraljevič je pač dobro vedel, da so vsi jetniki res zaslužili kazen, v ktero so bili obsojeni; vedel je pa tudi, da se poboljšali ne bodo, dokler svojih pregreh ne spoznajo. Pri tem poslednjem

pa je terdno upanje imel, da se bo zares poboljšal, ker je odkritoserčno spoznal svoje hudobije. Nasmeja se mu tedaj, ter mu reče: „Kako si ñek ti, ki praviš, da si hudoben človek, prišel med te le ljudí, ki pravijo, da so pošteni ljudje? Le urno mu verige razkleníte, ter ga od tod proč odpravite, da mi morda še clo teh le poštenih ljudi ne zapelje.“ In pri tej priči so mu verige razkovali, ter ga spustili; drugi pa, ki so se nedolžne delali, so morali še dalje ostati in pokoriti se na galeji. Poglejte, kako lepa reč je odkritoserčnost, ter ljuba Bogu in ljudem, kar nam nič manj kot poprejna kaže tudi ta le prigodba. Ko je bil slavni predsednik severo-amerikanskih deržav, Washington, še le šest let star, je v dar dobil majhno sekirico ali baltico. Otrok pa zna po otročje, in tako tudi Washington s svojo sekirico nasekava vse, kar mu pride pod roke, in nazadnje obeli še prelepo črešnjevo drevo, ter ga rani tako močno, da je bilo lahko misliti, da bo vsahnelo. Drugo jutro zagleda oče drevo v takem strašnem stanu, ter ves razdražen vprašuje, kdo da mu je to naredil. K temu še pristavlja, da bi bil rajši ob pet zlatov (kakih 60 goldinarjev) prišel, kakor pa ob tisto drevo; pa nobeden mu ni vedel povedati, kdo da mu je drevo poškodoval. Na zadnje pride tudi mali Jurče s svojo sekirico na tisto mesto. Očetu se dozdeva, da bi utegnil ravno on kriv biti tega zla; toraj ga vprašuje, rekoč: „Jurče! ali ti ne veš, kdo da mi je poškodoval to le lepo črešnjo?“ Fantič enmalo osupne, potem pa kar naravnost in odkritoserčno pove, in pravi: „Oče! jaz ne morem lagati; saj veste, da lagati ne znam. Jaz sem s sekirico obsekal črešnjo.“ Ta otrokova odkritoserčnost je bila očetu tako močno všeč, da je sina objel in preserčno pritisnil na persi, ter mu rekel: „Škodo, ki si mi jo na črešnji naredil, si mi zdaj sto in stokrat poplačal, zakaj tolika odkritoserčnost je več vredna, kakor tisuč črešnjevih dreves, in ko bi tudi bile vse polne sadja.“ Ta odkritoserčnost pa je slavnega moža spremljevala ves čas njegovega življenja, zakaj tudi v njegovem naslednjem življenju se je marsikterikrat prav lepo pokazalo, da res ni znal lagati.

4.) Nauk od odkritoserčnosti naj sklenem z besedami svetega Frančiška Salezijana, ki pravi: „Vsi tisti, ki hočejo

biti božji otroci, in hočejo tedaj dopasti Bogu in dobrim ljudem, morajo si prizadevati, da so v vsem svojem govorjenju in djanju priprosti, odperti, resnični in odkritoserčni.“ Prizadevaj si tedaj za vse to tudi ti, moj kristijan! kajti božje dopadanje in dopadanje dobrih ljudi je gotovo vredno tega prizadevanja.

5) Samemu sebi pridobivamo, ohranimo in pomnožimo čast in dobro ime na dalje tudi še

C) s sočutjem in postrežljivostjo?

Kaj pa je sočutje, in kaj je postrežljivost?

Sočutje obstoji v tem, da se človek veseli z veselimi, in da žaluje z žalostnimi. Človek, ki sočutje v svojem sercu ima, veselí, se kedar vidi, da se drugim dobro godi; kedar pa vidi, da se drugim hudo godí, se mu v serce smilijo, tako, da se včasih clo razjoka nad njihovo žalostjo in njihovo nesrečo. Kakor vsaka druga se tudi ta lepa čednost prelepo leskeče nad našim Gospodom in Zveličarjem, Jezusom Kristusom. Kjerkoli so se ljudje pošteno veselili, se je tudi Jezus ž njimi veselil, in je včasih še clo med nje šel na njihovo pošteno razveseljevanje. Šel je na ženitnino v Kani Galilejski, in je bil iz serca vesel veselja, ki so ga svatje ondi vživali, in jim je njihovo veselje clo pomožil s tem, da je ondi storil svoj pervi čudež, ter spremenil vodo v vino. Ravno tako je Jezus tudi pri žalostnih dogodbah žaloval z žalostnimi. Kedar je umerl Lazar, njegov prijatel, in je vidil, kako da žalujejo nad njegovo smertjo njegovi rojaki in sosebno njegove dve sestri, Marta in Marija, je tudi njega serce zabolelo, da je žalosten postal in se razjokal. (Jan. 11, 33, 35.) Ravno tako je bil do solz ginjen, kedar je iz Oljske gore zagledal nesrečno Jeruzalemsko mesto, in mu je pred oči stopila njegova strašna osoda in njegov žalostni konec, ker v svoji slepoti Jezusa in njegovih svetih naukov ni hotlo sprejeti. Jokaje je žaloval nad nesrečnim mestom in njegovimi terdovratnimi prebivavci, rekoč: „Da bi bilo spoznalo tudi ti in zlasti ta svoj dan, kar je v tvoj mir! Zdaj pa je skrito pred tvojimi očmi. Ker prišli bodo dnevi nad te, in tvoji sovražniki te bodo obdali z zasipom, in te bodo oblegli in stiskali od vseh strani; in bodo v tla poman-

drali tebe in tvoje otroke v tebi, in ne bodo pustili v tebi kamna na kamnu, zato, ker nisi spoznalo časa svojega obiskovanja.“ (Luk. 19, 41—44.) Še clo v naj britkejših bolečinah na križu visečemu so se smilili njegovi sovražniki, ter je molil zanje; se mu je smilila njegova ljubezniva mati, ter jo je izročil svetemn Janezu, svojemu naj ljubšemu učencu; se mu je smilil Dizma, desni razbojnik, ter mu je grehe odpustil in mu sveti raj obljubil. (Luk. 23, 34. 43. Jan. 19, 26. 27.) — Poglejte, ljube duše! v čem sočutje obstoji. Nad Jezusom imamo naj lepši zgled te lepe čednosti.

6) V čem pa postrežljivost obstoji?

Postrežljivost obstoji v tem, da je človek zmerom pripravljen, storiti in skazati drugim kako ljubav, jim na pomoč prihiteti v nevarnostih, v terpljenju, v nadlogah, stiskah in težavah kar brez vsega ozira na kako plačilo ali povračilo. — Zgled te lepe čednosti imamo že v stari zavezi nad starim očakom Abrahamom. Abraham je nekdaj opoldne sedel pri vratih svojega šotora. Kar pogleda, in vidi tri može ne dalječ pred seboj. Naproti jim gre, se nizko prikloni, in reče naj imenitnišemu med njimi: „Gospod! ako sem milost dosegel pred teboj, nikar se me ne ogibaj. Bom prinesel vode, da si noge umijete; počijte se pod drevesom. Tudi grižlej kruha bom prinesel, da se okrepčate; potlej greste dalje.“ Tujci so s tem zadovoljni. Abraham hití v šotor k Sari, svoji ženi, in jej reče podpepelnikov, to je: nekakih pogač ali mlincev speči iz pšenične moke. Potlej teče k čedi, odbere naj lepše tele, in ga da hlapcu, da naj ga pripravi. Prinese jim tudi sirovega masla, in tele, in kar je bilo pripravljenega.

Tujci so jedli, in Abraham je pri njih bil in jim je stregel. — Zgled vseh zgledov nam je pa vendar le-kakor povsod, tako tudi tukaj — Jezus sam. Kjerkoli je zadel na ljudi, da so potrebni bili duhovne ali telesne pomoči, jim je že tudi na pomoč pritekel s tolažbo, s podučevanjem ali pa z djansko pomočjo. Oj koliko čudežev je storil, da bi ž njimi pomagal ubogim terpincem; celo mertve je oživljal, da je s tem pomoč skazoval žalostnim in zapuščenim. Obudil je, da od drugih nič ne povem, Najmljanskega mladenča, ter ga živega in zdravega

izročil njegovi žalostni materi, ktera je bila vidova, in bi bila brez mladenča, svojega sina, vsa zapuščena, ter brez podpore na stare dni, brez tolažnika, brez pomočnika. Kamorkoli se je Jezus prikazal, povsod je ljudem pomoč skazoval, povsod je dobrote delil, in za vse te dobrote ni iskal niti plačila niti povračila, še clo hvale in časti ni iskal, ktero so mu hotli skazovati hvaležni ljudje. (Jan. 6, 15.) — Zdaj vidite, v čem obstojí postrežljivost.

7) Sočutje in postrežljivost pa sta spet dva prav pripravna pripomočka, s kterima si zamore človek čast in dobro ime pridobiti, si ga ovarovati in pomnožiti. Sočutljivega in postrežljivega človeka povsod spoštujejo in mu čast skazujejo, ga radi imajo in ljubijo. Vsakdo, ki ga pozna, ga hvali, vsak pošten človek je ž njim rad prijatel; in kedar ga zadene kaka nesreča, ga ljudje iz serca milujejo in mu radi pomagajo, kar morejo. Kaj ne, da se slehernemu zmed nas v serce vžali, kedar sliši ali bere lepo evangeljsko povest od usmiljenega Samarijana, kedar pride do tistih besed: „Primerilo se je pa, da je neki duhoven šel po tistem potu, in ga je vidil, (vidil ranjenega, na pol mertvega svojega rojaka,) in je memo šel. Ravno tako je tudi levit, ko je prišel na to mesto, in ga je vidil, memo šel?“ Komu zmed nas pa ne dopade usmiljeni Samarijan, in kdo zmed nas bi ga ne spoštoval, kedar sliši o njem te le lepe besede: „Neki popoten Samarijan pa je prišel do njega, in ko ga je vidil, se mu je v serce smilil. In je pristopil in mu obezal rane, in je vlil vanje olja in vina, in ga je posadil na svoje živinče, ter ga peljal v gostilnico, in ga oskerbel?“ (Luk. 10, 31—34). In kakor spoštujemo in ljubimo sočutljivega, postrežljivega Samarijana, ki je živel v daljnem — daljnem času, spoštujemo in ljubimo vsakega drugega sočutljivega in postrežljivega človeka. Poznal sem dekleta, ki je služila pri imenitnem gospodu. Imela je sicer dobro službo, vendar pa veste, da si vsemu temu vkljub ni mogla prislužiti toliko, da bi bila zamogla slehernemu revežu skazati zdatno pomoč. Toda kolikor je mogla, storila je rada, ter marsikterikrat sama sebi pritergala grižlej kruha ali žlico kuhe, ter jo ubogemu dala, in če drugega ni mogla, je vsaj slehernega znala lepo potolažiti. Prava keršanska

ljubezen je res lepo gorela v njenem sercu, ter se lepo razkazovala v vsem njenem govorjenju, v vsem njenem djanju in ravnanju. Bila je prijazna, bila sočutljiva in postrežljiva do vsakega človeka, pri tem pa vendar nikakor ne blebetavasta ali radovedna, temveč previdna, razumna in ponižna keršanska devica je bila, prava Jezusova nevesta. Kaj čuda, da so jo spoštovali in radi imeli ne le reveži in siromaki, ampak tudi ljudje višejih stanov. Sosebno radi pa so jo imeli nedolžni otročiči, ter so k njej tiščali kakor k lastni materi. Ker je bolehna bila, in jo je večkrat po udih tergalo, in jej dosti bolečine prizadajalo, šla je zdravja iskat v toplice; toda bila je njena bolezen že preveč zastarana, toraj si zdravja tudi v toplicah ni ravno dosti popravila. Vendar je poterpežljivo nosila svoj križ, in se za dar prave keršanske poterpežljivosti priserčno priporočevala božji materi, Mariji, do ktere je posebno veliko zaupanje imela. Približaval se je veliki praznik Marijnega častitega vnebovzetja leta 1855. Težile so jej ravno takrat posebne britkosti nedolžno serce; pa je le kviško proti nebesom obračala vse svoje misli in želje. Rekla je eni zmed svojih prijatlic: „O ko bi zamogel človek pričujoč biti, ko bodo ta veliki praznik Marijnega vnebovzetja angelji v nebesih obhajali! Kako neizrečeno veselo bi to bilo!“ Bog je slišal ta njeni zdihlej, ter jej spolnil njene pobožne želje. Praznik Marijnega vnebovzetja je tisto leto padel na sredo; poprejno nedeljo pa zgrabi bogoljubno deklico neusmiljena kolera, ktera je tisto leto tu in tam ljudi morila. Sirota je neizrečeno veliko terpela, vendar pa ni tožila čez svoje bolečine, ampak vedno in vedno Marijo klicala na pomoč. Dasiravno je že zjutraj v cerkvi bila pri svetem Obhajilu, jo vendar le zvečer še enkrat previdijo za smert bolno. Po tem je umerla, presladko ime Marijno na jeziku. Ko se njena smert po mestu razve, je bilo žalovanja in jokanja sosebno med reveži in siromaki toliko, da ga nič več ni, kedar odmerje družinji ljubljena mati in pridna gospodinja. Ob koleri pa, to veste, človeku vse obličje zaplaví. Tudi naša deklica je v tej strašni bolezni vsa začernela v obličje. Tisto noč pa, ko je bila umerla, zgine iz njenega obličja ves sled njene smertne bolezni. Obličje jej je spet zarudelo, je spet lepo prijazno postalo, da je bila bolj spijočemu

človeku podobna kakor pa merliču. In res so hodile njene prijatlice, ter si prizadevale, da bi jo bile v življenje obudile kajti terdne misli so bile, da ni mertva, ampak da le spi. Prazno delo! Njena duša se ni znašla več v njenem telesu, marveč se je sprehajala v rajskih višavah, da bi, kakor si je želela, v angeljski družbi praznovala praznik Marijnega vnebovzetja. In ravno ta dan so tudi njeno telo izročili materi černi zemlji, po tem, ko je skoraj tri dni ležalo na mertvaškem odru. — Sočutljivega in postrežljivega človeka pa ne spoštujejo in ne ljubijo le samo ljudje, ampak ga za ljubo ima tudi Bog, ki mu je vselej in povsod naj boljši prijatel, naj dobrotljivši oče, naj zvestejši pomočnik.

8.) Znane so ti zdaj, ljubi kristijan! petere lepe čednosti, ki so posebno pripravne pridobiti, ohraniti in pomnožiti ti čast in dobro ime. Te lepe čednosti tedaj so: resničnost ali resnicoljubnost, zvestoba, odkritoserčnost, sočutje ali miloserčnost, in postrežljivost. Skerbno si prizadevaj, da si te čednosti prilastiš z božjo pomočjo, in vedno popolniši prihajaš v teh čednostih. Plačilo zanje ti je: čast in dobro ime pri ljudeh, pri Bogu pa njegova prijaznost in njegovo dopadanje. To plačilo je gotovo vredno, da se trudiš zanj.

Kaj pa, ko bi vsemu temu vkljub vendar le ne zadobil časti in dobrega imena pri ljudeh? in kaj je storiti ko bi ti kdo clo spodkopaval čast in dobro ime?

Kedar ti zavoljo tvojega stanu ali zavoljo zvestega spolnovanja dolžnost tvojega stanu ni potrebno, pri gosposki iskati pomoči zoper spodkopovavce poštenja in dobrega imena, je naj boljši, poterpežljivo prenašati krivico. Tu nič ne pomaga godernjati zoper božjo previdnost, zakaj da božja previdnost dopusti, da ti hudobni ljudje delajo toliko krivico; tudi nič ne pomaga, hudo z hudim vračevati razžaljivcem, ter jih zmerjati, sramotiti ali sovražiti. Po takem potu bi zlo ne bilo manjši, ampak bi bilo veče, ker bi k pervemu zlu prišlo še drugo zlo, namreč greh. V takih okoljščinah se rajši tolaži naj poprej s to le mislijo: „Ljudje me v marsikteri reči imajo za boljšega, kakor sem res, kajti niso jim znani vsi moji grehi. Če me tedaj v tej ali uni reči za hujšega imajo, kakor sem res, naj mi bo to za pokoro za druge moje brezštevilne grehe!“ —

Tolaži se na dalje z božjim dopadanjem, ktero je vendar le brez vse primére več vredno, kakor vsa posvetna čast in hvala ljudi. In ako po nedolžnem terpiš, in voljno terpiš, bodi si svest, da si s tem božje dopadanje pridobiš. — Tolaži se tretjič z dobro vestjo. Dobra vest, ki jo imaš, kedar krivico poterpežljivo prenašaš, več velja, kakor ko bi te hvalil in poveličeval ves svet. — Tolaži se z zgledom Kristusovim in zgledom drugih božjih prijatlov. Jezusove dela so bile vse po volji božji, vse popolnoma, in hudobni svet je vendar le veliko lagal zoper njega, pa Jezus je voljno prenašal vse krivice, ki so mu jih doprinašali njegovi sovražniki. — Hudobni Semej je gredé preklinjal in kamnje lučal v Davida in v vse služabnike kralja Davida. Abisaj je hotel zavoljo tega Semeja umoriti. David pa v to ni privolil, marveč je rekel: „Pustite ga preklinjati po povelju Gospodovem, morebiti da se ozre Gospod na mojo nadlogo, in da mi Gospod poverne z dobrim to današnje preklinjevanje.“ (II. Kralj. 16, 5—12.) — Tudi drugi božji prijatli so voljno prenašali enake krivice. — S temi lepimi zgledi se tolaži tudi ti v svojem terpljenju, ter si misli, da si Jezusu, svojemu Gospodu in Kralju, tem bolj podoben, tem več ko terpiš in tem voljnejši in poterpežljivši ko prenašaš svoje terpljenje. — Tolaži se na zadnje tudi še s povračilom in plačilom na sodnji dan, o kterem ti bo za svojo poterpežljivost v terpljenju in za tvojo pobožno življenje gotovo v del prišlo, kar ti gre, ter čast in hvala in veličastvo na vse vekomej. Amen.

XCII. Keršanski nauk.

Kako moramo bližnjemu skerbeti za čast in dobro ime? — Bližnjemu moramo čast in dobro ime dati in pustiti. — Za poštenje in dobro ime bližnjega se moramo potegovati. — Bližnjemu moramo čast in dobro ime poverniti, če smo mu ga vzeli.

1) Čast in dobro ime si pridobimo, si obvarujemo in pomnožimo s tim, da pobožno in bogaboječe živimo, in si sosebno prizadevamo, prilastiti si lepe čednosti resničnosti in zvestobe, odkritoserčnosti, sočutja in postrežljivosti. Od poslednjih dveh čednost, ter od sočutja in postrežljivosti, sem zadnjič govoril. Učil sem vas, da sočutje obstojí v tem, da se veselimo z veselimi in da žalujemo z žalostnimi. In postrežljivost obstoji v tem, da smo vedno pripravljeni, skazovati bližnjemu kako dobroto ali ljubav, ter mu na pomoč pihiteti v nevarnostih, nadlogah, stiskah in težavah kar brez vsega ozira na kako plačilo ali povračilo. Odgovoril sem vam tudi na vpraševanje, kaj nam je storiti, kedar nam kdo spodkopava čast in dobro ime?

2) Osma božja zapoved pa nam ne veleva le samo za svojo lastno čast in svoje lastno dobro ime skerbnim biti, ampak nam zapoveduje, da moramo tudi za drugih ljudi poštenje in dobro ime skerbeti. To nam osma božja zapoved v ozir poštenja in dobrega imena drugih ljudi v sploh zapoveduje; posebej pa nam veleva in zaterduje:

A) da bližnjemu čast in dobro ime poskerbimo ali damo in pustimo;

B) da se potegujemo in poganjamo za poštenje in dobro ime bližnjega, kedar mu drugi ljudje otemljejo čast in dobro ime;

C) da mu povračujemo čast in dobro ime, ako smo mu ju vzeli.

3) Dolžni smo naj poprej :

A) Bližnjemu čast in dobro ime poskerbeti ali dati in pustiti.

Kakor smo po zahtevanju sedme božje zapovedi v ozir blaga in premoženja dolžni, da bližnjemu damo in pustimo, kar je njegovega; ravno tako in še bolj smo po zahtevanju osme božje zapovedi zavezani, bližnjemu čast in dobre ime poskerbeti ali dati in pustiti, zakaj poštenje in dobro ime je več vredno kakor zlato in srebro in vse posvetno blago.

Kako pa dajemo in pustimo bližnjemu čast in dobro ime?

Čast in dobro ime bližnjemu damo in pustimo s tem,

a) da njegove lepe lastnosti in njegove hvalevredne dela spoznamo in spoštujemo, ter to svoje spoznavanje in spoštovanje na znanje dajemo z besedo in djanjem in vsem svojim obnašanjem. S takim obnašanjem pokažemo, da bliženj vživa pri nas čast in dobro ime.

Čast in dobro ime damo in pustimo bližnjemu

b) s tem, da v pričo drugih s spoštovanjem od bližnjega govorimo, ob vsaki priložnosti povzdigujemo njegove lepe lastnosti in njegove čednosti, in ga očitno in odkritoserčno hvalimo, kedar je hvale vreden. S takim ravnanjem damo in pustimo bližnjemu čast in dobro ime, obenem pa tudi pripomoremo, da bodo k dobremu nagibani tisti ljudje, ki nas slišijo bližnjega hvaliti.

Čast in dobro ime bližnjemu damo in pustimo

c) s tem, da mu poskerbimo priložnost, da pokaže svoje zmožnosti, svoje hvalevredne lastnosti, in si po takem potu pridobi čast in dobro ime pri drugih ljudeh. Pastirju Davidu je bila poskerbljena priložnost, bojevati se z velikanom Golijatom, v kterem boju je razodel svojo serčnost in svoje junaštvo, kar mu je v čast in hvalo zaleglo pred vsem Izraelskim ljudstvom. Enako zamoremo tudi mi poskerbeti bližnjemu čast in dobro ime s tem, da mu izročimo tako delo ali poiščemo tako službo, v kteri zamore pokazati, kaj da zna in kaj da velja.

Čast in dobro ime bližnjemu damo in pustimo

d.) s tem, da skrivnosti, ktere nam je zaupal, zvesto zase ohranimo, ter jih nikomur ne razodenemo. To vsak lahko ve, da je bližnjemu gotovo neprijetno in neljubo, ako kar brez vse potrebe drugim razodevamo to, kar nam je na samem zaupal, kedar je pri nas iskal podučenja, dobrega svetú ali tolažila. S takim obnašanjem bi očitno pokazali, da bližnjega nič kaj prav ne spoštujemo in da nam ni mar za njegovo poštenje in dobro ime, ker ljudje le radi napak obračajo take reči, tako da pridejo iz tega le lahko opravljanja, obrekovanja, prepiri in sovrašto ubogemu bližnjemu in mnoge druge zla. Po pravici tedaj pravi sveto pismo: „Zavoljo zmerjanja je še sprava, ali skrivnosti svojega bližnjega razodeti, dela obupno nesrečno dušo,“ to je: zavoljo vsakega drugega razžaljenja se prijatli lahko spravijo; kdor je pa skrivnosti svojega prijatla razodel, zgubil se vse upanje, se ž njim še kdaj sprijazniti. (Sir. 27, 23. 24.)

Čast in dobro ime bližnjemu damo in pustimo

e) s tem, da slabosti in pregrehe bližnjega, ki so nam znane, drugim ljudem pa še ne znane, ne razodevamo in ne razglašamo, pa ga tudi zavoljo njegovih slabost in pomanjkljivost, ki so ljudem znane, izgovarjamo, kolikor moremo, vpričo drugih ljudi. Vi veste, da vsak, ter clo naj boljši človek svoje slabosti in pomanjkljivosti ima. Ravno zato je pa tudi treba bližnjega izgovarjati, kedar se kaj prenagli, spozabi in premoti, in mu

ne v hudo izvračati vsake male reči, da poštenja in dobrega imena pri drugih ljudeh ne zgubi. Tako prizanesljivost do drugih ljudi terja tudi naša lastna slabost. Tudi mi se dostikrat pregrešimo, pri tem pa vendar le želimo, da bi drugi ljudje poterpežljivo im prizanesljivo z nami ravnali. Skazujmo se enako poterpežljive in prizanesljive tudi mi do drugih ljudi, ter, kakor Zveličar veleva, naj poprej bruno potegnímo iz lastnega očesa, prejden se pripravljamo, da bi pezdir potegnili iz očesa svojega brata. (Luk. 6, 42.)

Poglejte, po tem peterem potu zamoremo in moramo bližnjemu čast in dobro ime dati in pustiti. Radi to storimo, kjer koli in kedar koli le moremo. S tem bomo spolnovali to, kar nam veleva spolnovati zapoved keršanke ljubezni do bližnjega; s tem delimo bližnjemu duhovno milošnjo, s tem pa tudi sami sebi pridobimo spoštovanje in ljubezen drugih ljudi.

4) Dolžen sem vam zdaj še odgovor na to le imenitno vprašanje:

Ali je vselej greh, pregreške bližnjega razodevati drugim ljudem?

Na to vprašanje odgovorim, da ni vselej pregrešno, naznaniti pregrehe bližnjega drugim ljudem, in včasih smo še clo dolžni, skrivne pregrehe bližnjega na znanje dati drugim ljudem, in sicer:

a) Dolžni smo skrivne pregrehe bližnjega razodeti, kedar duhovska ali deželska gosposka terja, da pričevanje dajemo zoper kakega človeka. V takih okoljščinah njegovih hudobij ne smemo prikrivati in zamolčati, zakaj če bi resnice ne govorili, bi lagali, in se deležne storili njegovih budobij.

b) Dolžni smo skrivne pregrehe bližnjega razodeti, kedar vidimo, da bi utegnil kak nedolžen človek škodo imeti, ako bi jih ne razodeli. Če bi, postavim, vidili, da kak gospodar nezvesto družinjo ima, pa ne ve, da je nezvesta in da mu škodo dela, smo dolžni, mu to povedati, da ga varujemo škode. Ali ko bi bili od kakega gospodarja prepričani

da nikoli nobenemu družinjčetu zasluženega plačila pošteno ne odrajta, smo dolžni, to povedati tistemu človeku, kteri misli k njemu v službo iti, da se ve varovati škode. Ali ko bi nedolžen človek utegnil priti v kako drugo škodo, postavim ob poštenje ali clo življenje, ko bi krivičnika ne razodeli, dolžni smo v takih okoljščinah skrivno pregreho krivičnega človeka na znanje dati, če tudi krivičnika zavoljo tega kazen doleti, zakaj boljši je, da hudobnež prejme zasluženo strahovanje, kakor pa da bi nedolžen bil zatiran. Mardohej je kralju Asveru razodel, da ga hočeta dva kraljeva služabnika umoriti. Prejela sta, kar sta zaslužila, ter bila umorjena in kralj je bil rešen. (Ester. 2, 21—23.)

c) Dolžni smo skrivne pregrehe bližnjega razodeti tistim, kteri imajo oblast in dolžnost, ga v strah vzeti, ga svariti in ga na pravo pot nazaj ravnati, tedaj staršem, gospodarjem in gospodinjam in drugim predpostavljenim, kedar jim niso znane pregrehe njihovih podložnih. Res je sicer, da nerodneži takega človeka, ki njihove nerodnosti staršem ali drugim naprejpostavljenim na znanje daje, opravljivca imenujejo in kar opravljivca čertijo; vendar se pa tega nikoli nikar ne ustrašite, zakaj v takih okoljščinah, ako pri tem le dober namen imate, nikakor niste opravljivci, ampak storite le svojo dolžnost, ter skerbite za časno in večno srečo svojega bližnjega; zakaj marsikteri gospodarji so še zmerom tako vestni, da bi radi v berzdah deržali svojo družinjo, ako bi le vedeli njene nerodnosti, in marsikteri starši so tudi še tako skerbni, da bi ustavljali svoje otroke v njih hudobijah, ako bi jim le kdo kaj od njih povedal. Ko so bili bratje storili veliko hudobijo, jo je nedolžni Jožef povedal očetu Jakobu, da bi bili bratje posvarjeni in da bi se greh ustavil. (I. Mož. 37 12.)

d) Dolžni smo skrivne pregrehe bližnjega razodeti tistim, pri kterih iščemo pomoči in dobrega sveta, ter duhovnim pastirjem. Ko bi se, postavim, kaka gospodinja znašla v takih okoljščinah, ali kaka dekla se znašla pri takih ljudeh, da bi bila v vedni nevarnosti se pregrešiti, in bi si sama pomagati in svetovati ne vedela, dolžna je pri svojem duhovnem pastirju iskati pomoči in dobrega sveta, če tudi pri tem razodene, kdo da jej nevarnosti napravlja in zanjke nastavlja, kedar brez

tega naznanila ne more prav dopovedati svojega stanja in okoljščin, v kakoršnih se znajde.

Če tedaj človek v takih okoljščinah razodene skrivne pregrehe svojega bližnjega, se s tem nič ne pregreši, in ni opravljanja kriv. Le na to mora gledati, da je vpervič to, kar od bližnjega hudega pove, resnično. Človeka obdolžiti kake pregrehe, ktere ni kriv, ni pripuščeno v nobenih okoljščinah. — V drugič se mora od skrivnih pregreh bližnjega govoriti le takrat, kedar je potrebno. Ako bi govorjenje bolj škodljivo bilo kakor molčanje, se ne sme govoriti, ampak se mora molčati. — Tretjič se mora govoriti in povedati le toliko, kolikor je potrebno. Pripovedovati take reči, ktere k temu opravku ne gredo, ni brez greha. — Četertič se mora govoriti le iz dobrega namena, zavoljo pravice in resnice, da se grešnik poboljša, nedolžni človek pa škode obvaruje, nikakor pa ne iz jeze, nevoščljivosti, sovraštva ali kakega drugega hudega namena. Ako tedaj kdo v takih okoljščinah skrivne pregrehe bližnjega razodene brez sovraštva, brez vsega hudega namena, se to razodevanje ne sme opravljanje imenovati, in ni ne zoper ljubezen, ne zoper pravico. Tudi sveti Pavl je svojega učenca Timoteja svaril pred kovačem Aleksandrom, ter mu pisal: „Aleksander, kovač, mi je veliko hudega storil. Gospod mu bo povernil po njegovih delih. Tudi ti se ga ogibuj.“ (II. Tim. 4, 14. 15.) Večkrat pa se zgodi, da ljudje le radi molčijo od grehov svojega bližnjega, akoravno vedó, da bi bila pregreha naglo ustavljena, ako bi razodeli to reč njegovim predpostavljenim. Če pa potlej med njimi pride kaj navskriž, gredó, in kar hitro vse povedó njegovim naprejpostavljenim. Ali pa prav ravnajo taki ljudje? V tem se sicer ne pregrešijo, ko to reč povedó, ampak pregrešijo se zavoljo slabega namena, iz kakoršnega povedó, ker povedó le iz jeze, ali sovraštva, ali da bi se prikupili, ne pa, da bi bila hudobija ustavljena, nedolžni človek škode obvarovan, grešnik poboljšan.

Ravno tako v časih tudi ni zoper pravico, ako se pregrehe bližnjega razodevajo drugim ljudem, takrat namreč, kedar te pregrehe niso le samo zares storjene, ampak so tudi že sploh znane, bodi si, da so bile pred sodbo očitno v misel

vzete, ali pa da so se že tako močno raznesle med ljudi, da že nič več nobenega upanja ni, da bi se zamogle prikriti, kedar, postavim, že skoraj vsa okolica, vsa soseska ve za tiste pregrehe. V takem primerleju, pravim, ni zoper pravico, ako kdo od takih pregreh svojega bližnjega govorí. Akoravno pa to zoper pravico ni, utegne vendar le biti zoper ljubezen, ako so namreč ljudje na te pregrehe že pozabili, in se je grešnik že poboljšal, ali pa ko bi se spet veliko pohujšanje naredilo s tem, da se govori od teh pregreh. Kristjanu se kratko in malo ne spodobi, govoriti od slabost in pregreh bližnjega kar brez vse potrebe in brez veljavnega vzroka, če so tudi znane ljudem te slabosti in te pregrehe. Tako govorjenje nikoli ni lepo, ampak je vedno gerdo in ostudno, in kristijan se mora sramovati takega obnašanja, s kterim bi se podobnega narejal nekim, nesnažnim kebrom, kteri nikjer rajši ne berbajo, kakor po blatu in nesnagi. Vse lepši in hvalevredno je, ako je podoben pridni bučelici, ktera se le po cvetju sprehaja in po cvetlicah, in ako se le lepih lastnost in hvalevrednih djanj svojega bližnjega veselí, ter rad od njih govorí. In ako nič dobrega ne vem povedati od svojega bližnjega, bom rajši molčala o njem, je rekla sveta Terezija.

5) Za čast in dobro ime svojega bližnjega skerbimo na dalje s tem, da se

B) poganjamo in potegujemo za čast in dobro ime bližnjega.

Ali smo dolžni, poganjati in potegovati se za čast in dobro ime bližnjega, kedar kdo vpričo nas govorí zoper njegovo poštenje in dobro ime?

To se ve, da smo to storiti dolžni. To dolžnost nam naklada:

a) natorna postava. Vsakdo zmed nas namreč si želí, da bi se drugi ljudje poganjali za naše poštenje in naše dobro ime, kedar bi nam ju otemal kak lažnik ali obrekovavec s svojim strupenim jezikom. In kar si želimo, da bi drugi nam storili, moramo tudi mi drugim storíti v enakem primerleju. Tako nam veleva naša vest, veleva natorna postava, ktero je Bog sam zapisal v naše serce.

b) To dolžnost nam na dalje naklada zapoved keršanske ljubezni do bližnjega, ktera nam veleva, da, kolikor moremo, bližnjega varujemo škode, tedaj tudi škode, ktero mu kdo stori ali hoče storiti na njegovem poštenju in dobrem imenu.

c) To dolžnost nam naklada sveto pismo z razločno besedo. V bukvah pregovorov (31, 8.) beremo: „Odpri svoje usta za mutca“, to je: za takega, ki se ne zna ali, ker ga vpričo ni, ne more sam odgovarjati in zagovarjati. In sveti Pavl, govoré od različnih grešnikov, med kterimi naravnost imenuje tudi obrekovavce in podpíhovavce, ter pravi, da so smerti vredni, na zadnje pristavlja: „Pa ne le, kteri tako delajo, ampak tudi, kteri tako delajočim privolijo.“ (Rimlj. 1, 29 32.) S temi besedami sveti apostelj gotovo naroča, da se moramo poganjati za čast in dobro ime bližnjega, zakaj kdor tega ne stori, ter molči, kedar kdo čez poštenje in dobro ime bližnjega govorí, s svojim molčanjem privoli v ogovarjanje in obrekovanje, in je ravno tako smerti, to je: naj hujše kazni vreden, kaker uni, ki otemlje bližnjemu čast in dobro ime.

d) To dolžnost nam naklada Zveličarjev prelepi zgled. Dostikrat se je namreč potegoval za poštenje in dobro ime svojih učencev, kedar so jim ga napadali hinavski farizeji. In ko se je nekega dne znašel v hiši Simonovi v Betaniji, pristopila je k njemu žena, ki je imela alabastrovo pušico dragega mazila, in ga je izlila na njegovo glavo, ko je pri mizi bil. Ko so pa učenci to vidili, so bili nevoljni, rekoč: „Čemu ta potrata? Zakaj to bi se bilo lahko drago prodalo in ubogim dalo.“ Učenci so tedaj ženo ogovarjali, kakor bi bila zapravljivka. Jezus se je pa lepo poganjal za njeno čast, ter je hvalil in zagovarjal pred učenci njeno djanje, ter rekel: „Kaj nadlego delate tej ženi? Zakaj dobro delo je storila nad menoj. Uboge namreč imate zmeraj pri sebi, mene pa nimate zmeraj. Zakaj ker je ona to mazilo izlila na moj život, je to storila za moj pogreb. Resnično vam povem, kjerkoli se bo oznanovalo to evangelje po vsem svetu, pravilo se bo tudi, kar je ta storila, v njen spomin.“ (Mat. 26, 6 – 13.)

Po tem takem je res dolžen vsak kristjan, na vso moč poganjati in potegovati se za čast in dobro ime svojega bližnjega, kedar mu ga napadajo hudobni jeziki.

6) A razrešiti imamo zdaj še drugo vpraševanje?

Kako se mora kristjan poganjati in potegovati za čast in dobro ime svojega bližnjega?

Pred vsem drugim je treba gledati in se ozirati na to, ali kdo vpričo drugih ljudi od bližnjega hudo govorí, kakor delajo opravljivci in obrekovavci, ali pa če le njemu samemu na tihem kaj hudega od bližnjega pripoveduje, kakor podpihovavci znajo.

Ako kdo vpričo drugih ljudi od bližnjega hudo govorí, mora kristijan svojo dolžnost storiti in se za dobro ime bližnjega potegovati tako le:

Ako je tisti, ki bližnjega ogovarja, nižejega stanu, kakor si ti, ljubi kristijan! ali pa če je s teboj enakega stanu, ga kar naravnost opominjaj, da naj ne ogovarja bližnjega; in če je ogovarjavec clo tvoj podložni, ter tvoj otrok, tvoj hlapec ali tvoja dekla, kar brez vseh ovinkov mu zapovej, naj molči od slabost in pregreh svojega bližnjega.

Ako je pa tisti, ki čez bližnjega hudo govorí, ter ga ogovarja, višejega stanu, kakor ti, je naj boljši, da

a) oberneš besedo na kako drugo reč. Tako je storil svoje dni imenitni služabnik Angležkega kralja, Tomaž Morus. Znašel se je nekega dne v družinji, v kteri so pričujoči ljudje druge gerdo ogovarjali in opravljali. Tomaž pa jim nenadama seže v besedo, ter pravi: „Naj reče kdo, kar hoče, jaz pa pravim, da je ta hiša res zidana po vseh zidarskih razmerah, in da je pravi mojster bil tisti, ki jo je zidal.“ Včasih se zamore tako pregrešno govorjenje tako lepo oberniti na kaj drugega, da ljudje tega še ne zapazijo ne, postavim s kakim imenitnim vpraševanjem ali kako drugo tako rečjo.

b) Ako se tega pripomočka poslužiti nočeš ali ne moreš, ker vidiš, da bi nič ne pomagalo, utegneš z molčanjem, resnobnim pogledom in modrim obnašanjem na znanje dati, da ti ni po volji in ni všeč tako pregrešno govorjenje. Tako obnašanje nam naravnost priporoča sveto pismo, ki pravi: „Sever dež odžene, in tamen obraz opravljivi jezik.“ (Pregov. 25, 23.) K temu pristavlja sveti Hieronim: „Obnašaj se tako, da bodo ogovarjavci vidili, da ti je neprijetno njihovo govorjenje. . . . Ako ogovarjavec zapazi poslušavčevo žalostno obličje, ter obličje tistega, ki ogovarjanja noče poslušati, ampak mu ušesa zapira, bo naglo omolknil, obličje mu bo zabledelo, (to je: sram ga bo,) ustnice mu bodo zastale (to je: omolknil bo,) slina se mu bo posušila, (to je: želja ogovarjati druge se mu bo ohladila).“

c) Če tudi ta pripomoček nič ne pomaga, nemudoma se proč podaj izmed takih ogovarjavcev. Sveti Hieronim pravi: „Kedar začne kdo govoriti od pregreškov drugih ljudi, beži proč.“ Proč bežati je treba tudi zato, da mi sami z ogovarjavci ne potegnemo, ter opravljivci in obrekovavci ne postanemo; zakaj gotova resnica je, da se le radi navzamemo takega duha, kakoršen veje okrog nas. Kdor rad posluša ogovarjavce, bo tudi ogovarjavec postal, da sam ne bo vedel kdaj in tudi vsi drugi poprej nasvetovani pripomočki nič ne pomagajo.

d) Ako se pa ne moreš proč podati iz med takih ljudi, kar brez vsega strahu potegni se za čast in dobro ime tistega človeka, kterega drugi ogovarjajo. Ako to, kar od njega hudega pripovedujejo, ni res, utegneš z resnobno besedo reči tako le ali enako: „To govorjenje ni resnično; to in uno je preveč povedano; pošten človek ne govorí tako od svojega bližnjega, i. t. d.“ Če je pa to, kar se hudega od bližnjega pripoveduje, res, pa se pripoveduje kar brez vse potrebe, zamoreš tako le besedo zastaviti: „Od te reči govoriti nam res ni potrebno; ta reč nas kar nič ne briga, nam kar nič ni mar itd.“ — In če drugi le še ne jenjajo ogovarjati bližnjega, ga izgovarjaj, kar in kolikor ga po pra-

vici in po resnici izgovarjati zamoreš. Reci, postavim: „Morebiti v sercu ni tako hudo mislil, kakor je v djanju storil? — Tako se lahko pripeti vsakteremu, ako ga Bog ne podpira s svojo gnado. — Morebiti bi bili ravno tako storili ali pa še hujši, ko bi se bili znašili v enakem stanu in v enakih okoljščinah, v kakoršnih se je on znašel, i. t. d.“ — Ali pa začni pripovedovati, kar lepega in hvalevrednega veš od tistega človeka, kterega drugi napadajo in ogovarjajo.

Glej, ljubi kristjan! tako se poganjaj in poteguj za čast in dobro ime svojega bližnjega, kedar koli in kolikor le moreš. Keršanska modrost te že bo učila, da boš vedel vselej pravo zadeti, te bo učila, kaj da imaš govoriti, kako se obnašati in kterih pripomočkov se poslužiti, da ne bo brez vspeha tvoje prizadevanje.

Ako ti pa kdo na samem kaj hudega pove zoper tvojega bližnjega, nikakor nikar prehitro ne verjami takemu podpihovavcu in donašavcu, marveč mu kar naravnost reci, naj spriča svoje govorjenje, ali pa naj to svoje govorjenje ponovi vpričo tistega, zoper kterega govori, ali pa vpričo dveh ali treh drugih prič. Ako tak donašavec s tem nikakor ni zadovoljen in ne more dokazati in dopričati svojega ogovarjanja, ni treba se ne ogledati ne nanj in na njegovo govorjenje, in se ga je treba ogibati kakor strupene kače. V ozir tega tako le govori modri Sirah (19, 13 — 17.): „Primi prijatla, morebiti da ne ve, in poreče: Nisem storil! Ako je pa storil, da spet tega ne stori. Primi svojega bližnjega morebiti, da tega ni govoril, in če je govoril, da kje zopet ne govori. Primi prijatla; zakaj velikokrat je zmota. In ne verjemi sleherni besedi; nekteri z jezikom greši, pa ne iz premislika. Kdo namreč ni z jezikom grešil? Primi svojega bližnjega, prejden mu žugaš.“

7) Da je poškodovanje bližnjega na časti in dobrem imenu res velika pregreha, posname se sosebno iz tega, da ta pregreha za seboj vodi terdo dolžnost, popraviti storjeno škodo in poverniti bližnjemu poštenje in dobro ime. To dolžnost sem sicer že po nekoliko v misel vzel, ko sem govoril od

posameznih grehov zoper osmo božjo zapoved; vendar vam moram zdaj tukaj še kaj bolj natanjčnega povedati

c) od povračevanja časti in dobrega imena, ki smo ga bližnjemu vzeli.

V čem obstoji povračilo časti in dobrega imena, ki smo ga bližnjemu vzeli?

To povračilo ali povračevanje obstoji v tem, da bližnjemu nazaj damo čast in dobro ime, kterega smo mu vzeli, ob enem pa popravimo tudi vso škodo, ktera ga je doletela s tem, da je zgubil poštenje in dobro ime.

Kdor je bližnjemu vzel poštenje in dobro ime, je naj poprej zavezan, mu nazaj dati to, kar mu je vzel, ter čast in dobro ime.

Zakaj kakor je tat, ki je kradel denar ali kako drugo posvetno blago, pod zgubo večnega zveličanja zavezan, nazaj dati ukradeno blago; ravno tako in še bolj je tisti, ki je bližnjemu otemal poštenje in dobro ime, zavezan, poverniti mu poštenje in dobro ime, kterega mu je vzel, ker je dobro ime več vredno kakor vse posvetno bogastvo. (Pregov. 21, 1.) Ta dolžnost je tako imenitna, da noben mašnik, noben škof, noben papež od nje ne more odvezati otemavca časti in dobrega imena. Ravno zato tudi brez tega povračevanja ni veljavna nobena odveza, naj bi jo otemavec poštenja in dobrega imena kjerkoli si bodi dobil. Tisuč in tisuč drugih, tudi še tako velikih grehov zamore izbrisanih biti, ako jih grešnik iz serca obžaluje in se jih odkritoserčno spove; kdor je pa bližnjemu otemal poštenje in dobro ime, ne more odpuščenja grehov zadobiti, če bi tudi kervave solze nad njimi pretakal in se še tako odkritoserčno spovedoval, če noče poverniti časti in dobrega imena bližnjemu vzetega.

Kdor je bližnjemu otemal poštenje in dobro ime, dolžen je popraviti tudi še vso drugo škodo, ktera je bližnjega doletela zavoljo tega, ko mu je bilo vzeto poštenje in dobro ime, če je le kolikor toliko naprej previdil to škodo. Tudi ta dolžnost je tako imenitna, da od nje ne more odvezati nobeden

spovednik. In če ta, ki jo je storil, škode ne popravi, jo morajo popraviti in poravnati njegovi dediči, ki podedovajo njegovo premoženje. To resnico bote tem lagleje spoznali iz naslednjega zgleda. Nekdo ni dobil službe, ktero bi bil gotovo dobil, ako bi ga ta ali uni ne bil obrekoval. Zavoljo tega obrekovanja cele tri leta ne dobi ni službe ni kruha. V tem primerleju je obrekovavec zavezan ne le preklicati svoje obrekovanje, ter mu s tem preklicevanjem nazaj dati poštenje in dobro ime, kterega mu je bil z obrekovanjem odvzel, ampak mu mora poverniti tudi še uno škodo, ktero je imel s tem, da je bil tri cele leta brez službe in brez kruha. Ako bi pa obrekovavec umerl poprej, prejden je spolnil to svojo dolžnost, morajo njegovi otroci ali dediči spolniti to, kar on ni spolnil. Obrekovanja preklicevati sicer oni niso zavezani tako, kakor je zavezan obrekovavec, ker niso oni doprinesli obrekovanja; uno škodo na premoženju pa so popravljati dolžni zato, ker zdaj oni v posesti imajo tisto premoženje, s kterim je treba popravljati storjeno škodo.

8) Kteri ljudje so pa dolžni povračevati bližnjemu poštenje in dobro ime, in popravljati škodo, ktera je zadela bližnjega s tem, da mu je bilo vzeto poštenje in dobro ime?

Vsploh se na to vpraševanje odgovorí, da so v to povračevanje zavezani vsi tisti, ki so bližnjega poškodovali na časti in na dobrem imenu, ako namreč ta škoda ni čisto majhna in nepomenljiva.

Posebej pa so v to povračevanje zavezani:

a) tisti, ki so po krivem pričali zoper svojega bližnjega. Vsi taki krivi pričevavcí so dolžni preklicati svoje krivo pričevanje tamkaj, kjer so ga storili. Zraven tega so tudi še zavezani popraviti vso drugo škodo, ktera je padla na bližnjega zavoljo tega krivega pričevanja.

V povračevanje so zavezani

b) tisti, ki so bližnjemu vzeli poštenje in dobro ime s tem, da so njegove skrivne, drugim ljudem ne

še znane pregrehe na dan znašali. Vsi taki morajo bližnjemu dobro ime nazaj dati in mu poravnati tudi vso drugo škodo, iz takega raznašanja izvirajočo.

V povračevanje so zavezani

c) tisti, ki so bližnjega obrekovali, ter mu pripisovali in med ljudi raznašali pregrehe, kterih bliženj nikdar ni storil. Poverniti mu morajo poštenje in dobro ime in popraviti vso drugo škodo, ktera ga je po obrekovanju zadela.

V povračevanje so zavezani

d) tisti, ki so s krivim natolcevanjem ali prederzno sodbo žalili bližnjemu čast in dobro ime, ako so namreč tudi drugim ljudem na znanje dajali svoje krivo natolcevanje ali svojo prederzno sodbo. Nazaj dati morajo bližnjemu čast in dobro ime, in mu popraviti tudi drugo škodo, ako ga je iz tega krivega natolcevanja ali te prederzne sodbe ktera dotekla.

V povračevanje so zavezani

e) tisti, ki so s podpihovanjem spodkopavali bližnjemu poštenje in dobro ime, ter nepokoje, prepire, sovraštva in drugo škodo narejali med ljudmi. Poverniti morajo bližnjemu čast, ktero so mu vzeli, popraviti pa tudi vso drugo škodo, ako so mu ktero naredili.

V povračevanje so zavezani

f) tisti, ki so bližnjega zaničevali, zasramovali, zmerjali, mu njegove slabosti očitovali in ga zasmehovali ali na samem ali pa vpričo drugih ljudi. Ako je bliženj zavoljo tega kako škodo imel, jo morajo popraviti, ob enem pa mu poverniti tudi poštenje in dobro ime, kterega so mu vzeli.

V povračevanje so zavezani

g) tisti, ki so bližnjemu s kako lažjo škodo naredili na poštenju ali na premoženju. To škodo morajo popraviti. Ravno to velja tudi hinavcem in prilizovavcem

ki lažejo s svojim djanjem in obnašanjem, ako so kako škodo naredili svojemu bližnjemu.

V povračevanje so zavezani

h) tisti, ki so kakor si koli priložnost dajali in pomagali k temu, da je bil bliženj poškodovan na poštenju in premoženju. Dolžni so popravljati to škodo, ako je ne popravi tisti, ki jo je storil.

V povračevanje so zavezani

i) tisti, ki bi bili lahko zabranili, in so bili po svojem stanu tudi zavezani zabraniti škodo, ktera se je bližnjemu naredila na njegovem poštenju in premoženju, pa je niso hotli zabraniti. Tudi oni so dolžni popravljati to škodo, ako jo uni, ki jo je storil, sam dragovoljno ne popravlja.

Vestnega človeka strah obide, kedar sliši naštevati vse te dolžnosti, in nehoté se mu nastavlja vpraševanje:

Ali človek, ki je bližnjemu škodo naredil na časti in na dobrem imenu, nikdar nikoli ni odvezan od te dolžnosti, ktera mu veleva škodo popravljati, ktero je storil?

Odgovor na to vpraševanje je ta le: Včasih je človek odvezan od te dolžnosti, pa le malokrat, in sicer

a) takrat, kedar se povračevanje nikakor ne more zgoditi po natornem potu, postavim takrat, ko bi bil poškodovavec ali po kaki hudi bolezni ali po silni daljavi pota od tistega kraja, v kterem se poškodovanec znajde, zaderžan, ali ko bi moral zavoljo povračevanja življenje v nevarnost postavljati. Ravno tako takrat, kedar bi povračevanje po nravnem potu mogoče ne bilo, postavim, ko bi se pri povračevanju napravilo kako hudo sovraštvo, veliko pohujšanje itd. Ker bi v takih okoljščinah povračevanje narejalo vse večo škodo memo une, ktera se je bližnjemu poprej naredila, moramo si v nadi biti, da bliženj, ako ni prenapet, nikakor ne bo

zahteval takega povračevanja, s kterim bi bila tolika škoda združena.

b) Kedar tisti, kteremu je bila škoda storjena sam pregleda povračevanje, da le ni bil v to s kako zvijačo premoten, ali s silo primoran.

c) Kedar je pregrešek med tem po kakem drugem potu ljudem sploh znan postal. Ako je kdo ljudem pripovedoval kako pregreho, ktero je bližnj res storil, ktera pa dosihmalo ljudem ni še bila znana, zavezan je, popraviti škodo, ktero je s svojim opravljanjem naredil bližnjemu na časti in dobrem imenu; če je pa med tem tista pregreha ljudem sploh znana postala še po kakem drugem potu, in ne le samo po njegovem pripovedovanju, dolžen je svoje opravljanje iz serca obžalovati in se ga odkritoserčno spovedati, škode pa z opravljanjem bližnjemu storjene ni dolžen popravljati.

d) Kedar so se že polagoma porazgubili slabi nasledi opravljanja in ogovarjanja, in so ljudje že skor popolnoma pozabili na tisto pregreho bližnjega, ktera jim je bila na znanje dana. V takih okoljščinah je boljši molčati kakor pa govoriti, in bi modro ne bilo na dan znašati pozabljeno reč.

e) Kedar je bilo bližnjemu že po kakem drugem potu povernjeno poštenje in dobro ime, ter povernjeno postavim, po spričevanju prič, po razsodbi sodnikovi, ali pa s tem, da je bil ogovarjavec od gosposke kaznovan zavoljo svojega ogovarjanja i. t. d.

V takih okoljščinah, vidite, poškodovavec poštenja in dobrega imena ni zavezan v povračevanje. Toda le nikar se prenaglo ne zanašajte na te okoljščine, in varujte se, da sami sebe ne goljufate, ter povračevanja v nemar ne puščate clo takrat, kedar bi bili terdo zavezani, popravljati škodo, ktero ste naredili bližnjemu na časti in dobrem imenu. V takih rečeh nikoli ne ravnajte le po svoji glavi, ampak se vselej posvetujte s svojim spodvednikom, in kar vam porečejo, storite.

9) Kako pa se mora poravnati škoda, ktera je bila bližnjemu storjena na časti in dobrem imenu?

Na to opravševanje rečem:

Povračilo ali odškodovanje, da naj poprej v sploh povem, mora biti toliko in tako, da odvaga storjeno škodo, ali kar je vse eno: toliko moraš bližnjemu nazaj dati, kolikor si mu vzel. Posebej pa je treba gledati na to, ali je bilo to, kar se je hudega pripovedovalo od bližnjega, res ali ni bilo res; ali je bilo obrekovanje ali le opravljenje.

Ako je kdo bližnjega na časti in dobrem imenu poškodoval z lažjo in obrekovanjem, je terdo zavezan, preklicati svoje lažnjivo govorjenje, preklicati vpričo vseh tistih ljudi, vpričo kterih ga je ogovarjal in obrekoval. Preklicati pa mora z razločno in določno besedo, in ko bi mu ljudje drugači ne hotli verjeti, mora clo s prisego poterditi svoj preklic. In ko bi bil s svojim obrekovanjem bližnjemu njegovo življenje v nevarnost postavil, mora zdaj obrekovanje preklicati, če bi tudi s svojim preklicem svoje lastno življenje v nevarnost postavil. — Vidite, ljubi kristjani! v kako veliko nevarnost je svoje lastno zveličanje postavil tak človek, kteri je z obrekovanjem na časti in dobrem imenu škodo naredil svojemu bližnjemu. Kako težko mu bo obrekovanje preklicati že zato, ker se je vtegnilo obrekovanje raznesti že tako dalječ, da mu ne bo več mogoče, ga preklicati povsod, kamor je zašlo, in ga ljudem popolnoma izbrisati iz serca, v kterega se je že preveč vrastlo in vkoreninilo. In vendar mu greh ne bo odpuščen, ako nasledov svojega obrekovanja ne zatre in ne pokonča, kar le koli more in kolikor le koli more. Vzemi košarno s plevami, razmeči jih na veter, kedar veter vleče in sapa piha, in po tem idi, in nazaj poberi v košarno vsako posamezno plevico, boš le to zamogel? Ravno tako tudi obrekovavec veči del ne bo mogel obrekovanja preklicati povsod, kamor je zašlo. — Postavimo pa, da bi mu se mogoče bilo, obrekovanje preklicati povsod, kamor koli se je razneslo. Postavimo da bi mu nič drugega treba ne bilo razun tega, da se poda v to ali uno hišo, v kteri bi našel zbrane vse tiste ljudi, vpričo kterih je bližnjega obrekoval. In tam naj bi odkritoserčno rekel: „Kar sem ta in ta dan od svojega bližnjega govoril, resnično ni, ampak je zlagano; jaz

sem ga le obrekoval, kajti nedolžen je v tej reči.“ Bo le hotel obrekovavec to storiti? O kako težko se bo v to pripravil! Berž ko ne se v to clo ne bo vdal. Strah, da bi lastne časti ne zgubil, ga bo zaderževal, da ljudske časti ne bo povračeval. „Kaj?“ si bo mislil ter se samega sebe sramoval, „kaj? jaz naj bi šel, ter samega sebe za lažnika in obrekovavca razglaševal? Tega ne; kajti bilo bi ob moje poštenje in dobro ime!“ In vendar je dolžen poverniti bližnjemu ukradeno čast, akoravno bi mu pri tem povračevanju na zgubo šlo lastno poštenje in dobro ime. Ako tega ne stori, dokler mu je mogoče to storiti, mu bo tudi večno zveličanje na zgubo šlo.

Je pa kdo bližnjega na časti in dobrem imenu poškodoval z opravljanjem, ter s tim, da je brez potrebe na dan znašal skrivne grehe bližnjega, mora pa vse drugači popravljati škodo, ktero je bližnjemu naredil na poštenju in dobrem imenu. Tistim, vpričo kterih je poprej bližnjega opravljal, ne sme zdaj reči, da to ni res, kar jim je o tej ali uni priložnosti hudega o njem pripovedoval. Ako bi to rekel, bi lagal; lagati pa kristjan nikoli ne sme. Dolžen pa je, vsem tistim, vpričo kterih je bližnjega opravljal, iz serca spraviti hudo misel in zamerzo do bližnjega, ktero jim je v serce vsadil s svojim opravljanjem, in mu poskerbeti pri njih spet toliko spoštovanje, kolikoršnega je poprej pri njih imel. To pa bo zveršil s tim, da bližnjega zdaj vpričo njih izgovarja, jim pripoveduje to, kar lepega in hvalevrednega od njega ve, in da svoje nehlinjeno, odkritoserčno spoštovanje do njega očitno na znanje daje. Kako težko pa je tudi to! „Kaj?“ si misli opravljivec, „hvalil bi tega, kterega sem poprej grajal? Spoštovanje bi skazoval temu, od kterega sem poprej zaničljivo govoril? Ali mi mar s tim ne bo šla na zgubo moja čast in moje dobro ime? Ali mi mar ne bodo ljudje očitali nestanovitnosti in čenčavosti? Ne, takega poniževanja nočem sprejemati nikakor ne!“ In tako tudi opravljivec v nevarnost postavlja svojo večno srečo, ker noče popravljati škode, ktero je s svojim opravljanjem naredil bližnjemu na poštenju in dobrem imenu. — Bodi toraj moder, ljubi kristjan! in varuj se ogovarjanja, ter vbogaj svetega Duha, ki te lepo svari v svetem pismu, rekoč: „Varuj se, da se ti jezik kaj ne spodleti, in

da ne padeš vpričo svojih sovražnikov, ki te zalezujejo, in da ne bo neozdravljivo do smerti.“ (Sir. 28, 30.)

Zasramovanje tirja posebno povračevanje. Je kdo bližnjega zmerjal in zasramoval, mora mu škodo z zasramovanjem storjeno, popraviti s tim, da ga prosi, naj mu razžaljenje spregleda in odpusti. Prositi ga mora na samem, ako ga je razžalil na samem; prositi ga mora očitno, ako ga je razžalil očitno, in sicer vpričo tistih ljudi, vpričo kterih ga je zasramoval, vendar pa s tim le razločkom: Ako je zasramovavec višejega stanu memo zasramovanega človeka, zadosti je, da se posihmalo bolj prijaznega skazuje in bolj dobrotljivega do tistega človeka, kterega je zasramoval. Ako je zasramovavec z zasramovanim bližnjim enakega stanu, mora mu na znanje dati, da se kesa svojega nepriljudnega obnašanja, naj se z lepo izgovarja, ter si odkritoserčno prizadeva, spraviti in spoprijazniti se z razžaljenim bližnjim. Ako je pa zasramovavec nižejega stanu, ali clo podložnik tistega, kterega je zasramoval, mora ga ponižno prositi, da mu odpusti, ako mu ta naravnost ne spregleda te prošnje.

10) Ljubi kristjani! keršanske nauke od osme božje zapovedi sklenem s priserčnim opominjevanjem, da skerbno čujete nad svojim jezikom, ki je naj gerši in naj hujši prelomljevavec osme božje zapovedi. Modra čuječnost nad jezikom je res lepa in hvalevredna reč. Sveti Laurencij Justinijan o tem tako le govori: „Jezik, pametno vladan, je lepota duše, zerkalo (ogledalo) vesti, naznanovavec misel, vez ljubezni, hrana miru, čast človeka, prijatel modrosti, učenik duhovnega življenja, čuvaj bratovske ljubezni; on nikomur ni nadležen, ampak je slehernemu prijeten in koristen.“ Amen.

XCIII. Keršanski nauk.

Od devete božje zapovedi. — Kaj nam prepoveduje deveta božja zapoved? — Od poželenja po prešestovanju in od nečistih misel in želj.

1) Za poštenje in dobro ime bližnjega skerbimo naj poprej s tim, da bližnjemu čast in dobro ime damo in pustimo, na dalje s tim, da se poganjamo in potegujemo za njegovo poštenje in dobro ime; in na zadnje s tim, da mu povračujemo čast in dobro ime, ako smo mu ju vzeli. Kako da se vse to zgodí, razložil sem vam obširno v zadnjem keršanskem nauku.

2) Razlaganja pa čakate še dve naslednji zapovedi, ter naj poprej:

IX. božja zapoved:

Ne želi svojega bližnjega žene; ali:

Ne želi ljudske žene.

Kaj nam Bog prepoveduje v deveti zapovedi?

V deveti zapovedi nam Bog prepoveduje naj poprej I. poželenje po ljudski ženi, po tem pa II. tudi vse nečiste misli in želje.

Vtegnil bi kdo misliti: Po čemu nam je neki Bog dal deveto zapoved, ko nam že v šesti zapovedi prepoveduje prešestovanje in vso nečistost? — Ali povem vam, da tudi deveta zapoved božja ni nepotrebna, akoravno že šesto zapoved božjo imamo. Res je sicer, da nam obedve te zapovedi prepovedujete prešestovanje in vso drugo nečistost, toda šesta zapoved božja se ozira le bolj na vunanje nečiste

grehe, deveta pa ozir ima tudi na notranje nesramne grehe. Šesta zapoved božja prepoveduje sicer vso in vsako nečistost, vendar pa naj poprej in pred vsem drugim vso nečistost v govorjenju, v djanju in v obnašanju ; nasproti pa deveta božja zapoved prepoveduje sosebno vso nečistost v mislih in željah, ktere so tako rekoč studenec, iz kterega izvirajo vse nečiste besede, vse nečisto djanje in vse nesramno obnašanje. S to zapovedjo hoče Bog v nas zatreti ne le samo nečistost, ampak tudi korenino nečistosti, ter poželenje po nečistosti. Bog v tej reči dela z nami, kakor delajo modri zdravniki s svojimi bolniki. Kader modri zdravniki ozdravljajo bolne oči, ne bodo ozdravljali le samo bolnih oči, ampak bodo tudi vso strupeno sokrovco odvračali od oči, ktera vanje sili in jim bolezen vzrokuje. In kaj je prešestovanje, kaj je vsa nečistost drugega kakor dušna slepota? Ravno zavoljo tega z deveto zapovedjo zapira Bog v našem sercu studenec te dušne slepote, studenec vse nečistosti. „Zakaj ako je serce okuženo in sprideno“ velí sveti Krizostom, „kaj zamore po tem še dobrega ostati na človeškem telesu? Sadike, s kterimi je serce objedeno, pomečemo proč, in kako bi zamogel kaj veljati človek, čegar serce je sprideno? Ako je voznik obnemogel ali se zvernil, bodo konji dirjali kar tje v en dan.“ Hudo poželenje namreč ima silno moč. Pripovedujejo, da se v nezmernem morju med drugimi nahaja tudi mala riba, Remora po imenu. Ta mala stvar ima neki tako moč, da zamore clo naj veče ladije ustaviti v njihovem jadernem teku in jih navertati in potopiti. Ta mala riba je pač živa podoba hudega poželenja, ter nečistih misel in nesramnih želj. O tem tako le govorí sveti Gregorij Nacijančan: „Ravno kakor ta mala morska riba, dasi tudi majhna in neznatna, zamore ladije ustaviti v njihovem teku in jih clo v morje pogrezniti; ravno tako zamore tudi nesramna slast in (nesramno) poželenje, akoravno je majhno viditi in neznatno, ne le samo priprostih ljudi, ampak zamore tudi naj veče ladije, ter naj popolniše in naj pobožniše ljudi, ki so obložene z naj dražjim blagom, ter čednostmi in dobrimi deli, in ki pri naj vgodniši sapi božje gnade veslajo proti bregu nebeške domovine, ustaviti v njihovem srečnem teku, jih pokončati in clo v brezno večnega pogubljenja zverniti. Rečem,

da morska riba Remora gotovo ni pokončala toliko ladij na morju, kakor pa je nečisto poželenje duš vgonobilo na zemlji.“ — Vidite tedaj, da nikakor ni nepotrebna, ampak da nam je prav potrebna tudi deveta božja zapoved!

Po tej upeljavi se vernímo nazaj k temu, kar nam prepoveduje deveta božja zapoved.

I. Deveta božja zapoved, sem rekel, nam propoveduje naj poprej poželenje po ljudski ženi, to je: poželenje po prešestovanju. — V ozir tega se pregrežijo tedaj tisti zakonski ljudje, ki niso eden z drugim zadovoljni. Po božji volji mora zakonski mož zadovoljen biti s svojo zakonsko ženo, in zakonska žena mora zadovoljna biti s svojim zakonskim možem. Eden drugega morata ljubiti s keršansko ljubeznijo, eden drugemu deržati zakonsko zvestobo ne le v djanju, ampak tudi v sercu, ter v mislih in željah, kakor sta se zavezala, kader sta v zakon stopila. Ako pa mož do žene svojega bližnjega nečisto poželenje ima, ali pa če žena do ljudskega moža hude želje v sercu nosi, pregrešita se zoper deveto božjo zapoved, in sta prešestovanja kriva pred pravičnim Bogom, če tudi nista v djanju doprinesla prešestva. — Ravno taka bi bila, ko bi si zakonski mož želel, da bi mu umerla njegova žena, in bi zamogel po njeni smerti vzeti si drugo ženo, do ktere hudo poželenje ima; ali ko bi si zakonska žena želela, da bi umerl njen mož, in bi po njegovi smerti zamogla zaročiti se z drugim možem, do kterega v njenem sercu pregrešno poželenje gorí. — Zoper deveto zapoved božjo se pregrešijo in so prešestovanja krivi tudi tisti samski ljudje, kteri se želijo zoper čistost pregrešiti s tim ali unim zakonskim človekom. Prešestovanja je kriv mladeneč, kteri hudo poželenje ima do ljudske zakonske žene, če tudi nobeden človek ne ve za njegovo hudo poželenje. Prešestovanja kriva bi bila tudi tista deklica, ktera bi nečiste želje do kakega zakonskega moža v sercu redila, če bi tudi živa duša ne vedela za njene v sercu skrite želje. — Da je vsako tako in enako nesramno poželenje ravno tako pregrešno, kakor prešestovanje, kterega je kdo v djanju doprinesel, nas Jezus kar naravnost uči, ko pravi: „Slišali ste, da je bilo rečeno starim: Ne prešestuj. Jaz pa

vam povem, da vsak, kteri ženo pogleda, da jo poželí, je že prešestoval ž njo v svojem sercu," to je: Vaši pismarji razlagajo zapoved: „Ne prešestuj" le od zares doprinesenega prešestva, jaz pa vam povem, da je že tako poželenje, ktero je prešestovanje v sercu ali v duhu, prepovedano. (Mat. 5, 27. 28.) Ravno to uči sveti apostelj Pavl, ki vernim kristijanom prepoveduje vsako poželenje po hudih rečeh, tedaj tudi poželenje po prešestovanju. (I. Kor. 10, 6.) — Tista dva nesramna starca, ki sta zalezovala nedolžno Suzano, nista v djanju doprinesla prešestovanja, kajti bogaboječa Suzana bi bila rajši umerla, kakor pa v greh privolila; vendar pa sta se že s svojim hudim poželenjem močno pregrešila, nič manj kakor ko bi bila greh v djanju doprinesla. Da je temu res takó, posnamemo iz teh le besedi, ki jih beremo v svetem pismu: „In prevergla sta svoj um, ter odvernila svoje oči, da nista vidila neba, in se ne spomnila pravičnih sodeb," to je: Njuna poželjivost je tako spačila njuno serce, da sta popolnoma pozabila Boga, njegove postave in njegove ojstre sodbe. (Daniel 13, 9.)

II. Zraven poželenja po prešestovanju nam Bog v deveti zapovedi prepoveduje tudi vse druge nečiste misli in želje. — Da so poleg poželenja po prešestovanju tudi vse druge nečiste misli in želje prepovedane v deveti božji zapovedi in tedaj pregrešne, posname se že

a) iz njih lastnije ali natore, posname

b) iz razločnih besedi svetega pisma, posname

c) iz nauka svetih cerkvenih učenikov in svete cerkve.

a) Vse nečiste misli in želje imajo tako lastnijo ali natoro, da od ene strani kar naravnost nasprotujejo čistosti serca, ktero nam pred drugim naroča deveta božja zapoved, od druge strani pa zapeljujejo v prešestno poželenje, in iz prešestnega poželenja v prešestno djanje. „Iz serca namreč izhajajo hude misli, — prešestva, nesramnosti. To je, kar človeka ognusi," (Mat. 15, 19. 20.) pravi usmiljeni Jezus. Ravno zato so nečiste misli in želje pregrešne, ter prepovedane v deveti božji zapovedi.

b) Sveto pismo nas tudi uči, da so nečiste misli in želje pregrešne. — V bukvah Pregovorov (15, 26.) beremo: „Hudobne misli so Gospodu gnusoba;“ in v Modrostnih bukvah (1, 3.) je pisano: „Hudobne misli ločijo od Boga.“ To pa, kar je Gospodu gnusoba, in kar človeka od Boga loči, je gotovo pregrešno, je greh. In ker med hudobne misli štejemo tudi vse nečiste misli in želje, je očitno, da so pregrešne tudi vse nečiste misli in želje, ter so nasproti deveti božji zapovedi. Ravno zato je Jezus hudobne farizeje zavračeval tudi zavoljo njihovih hudobnih, nečistih misel in želj. (Mat. 9, 4.) In modri Sirah (18, 30. 31.) opominja: „Ne hodi za svojim poželenjem, in obračaj se od svoje volje. Ako spolnuješ (hude) želje svoji duši, bo se dala v zasmehovanje tvojim sovražnikom.“ Sveti Pavl nas opominja, da bi ne ravnali „po gnanju poželenja, kakor neverniki, ki Boga ne poznajo.“ (I. Pes. 4, 5.) In sveti Peter (I. 2, 11.) nam naroča, zderžati se mesenih želj, ktere se vojskujejo zoper dušo, ter dušno življenje končajo, ako jih človek ne premaga.

c) Sveti cerkveni učeniki ravno to terdijo, ter pravijo, da so nečiste misli in želje pregrešne, in sveta cerkev ravno tako uči. — Med drugimi pravi sveti Krizostom: „Hude misli spridijo serce, in ta sprida je naj hujša sprida. To je le majhna reč, če je telo neoskrunjeno, če je pa serce sprideno. Zakaj kakor za zeljišča ne maramo, ako jim je korenina vsahnila in segnila: ravno tako je pri človeškem telesu nečimurno vse drugo zdravje, kakor hitro je serce pokvarjeno.“ — Sveti Avguštin pa uči, rekoč: „Vse, karkoli misliš, pa storiti ne zamoreš, ti bo Bog zarajtal tako, kakor da bi bil v djanju doprinesel.“ Na dalje pravi: „Samo zavoljo takih grehov, ktere je človek storil s tim, da se je v njih le poveseljeval, če tudi tega, v čemur se je poveseljeval, v djanju ni doprinesel, samo zovoljo takih notranjih, skrivnih, samo s svojo sprideno voljo storjenih grehov bo človek z dušo in telesom pogubljen vekomej gorel v peklu, ako mu taki grehi po Jezusovem usmiljenju ne bodo odpuščeni.“ — Poslušajte še, kaj sveta cerkev v ozir tega uči. Sveti Tridentinski zbor, ko je skladal nauk od grehov zoper deveto in deseto božjo zapoved, kteri grehi so le notranji grehi, je naravnost izrekel,

da se je tudi takih grehov treba na spovedi obtožiti, in je od teh grehov dostavil še to le: „da taki skrivni, z mislimi storjeni grehi še globokejši ranijo dušo, in so nevarniši memo unih, ki se v djanju doprinašajo.“

Iz vsega tega lahko razvidite, da je v deveti zapovedi res prepovedano vse poželenje po prešestovanju nič manj, kakor vse nečiste misli in želje.

3) Vendar pa nikar ne mislite, da je pregrešna že prav vsaka nečista misel ali želja, ali pa da je vsaka nečista misel ali zelja enako velik greh.

Naj poprej vam povem, da prav vsaka nečista misel in želja ni še pregrešna. Pri nečistih mislih in željah je treba razločiti tri posebne reči, in te: navdajanje, dopadanje in popolno privoljenje. Navdajanje ali vabljenje poželjivosti je tista perva misel, da bi človek storil kaj hudega, kar mu je ravno v glavo prišlo. Da bi nam nikoli nobena nečista misel ali želja v glavo in serce ne prišla, ne moremo vselej zabraniti; take misli in želje se izhajajo ali iz prirojene poželjivosti, ali iz tega, da kar ponameroma vidimo ali slišimo kako spodtakljivo reč, ali pa iz navdajanja in navdihovanja hudega duha, in vlegnejo priti kar brez vsega zadolženja in zoper našo voljo. Ako nam tedaj pridejo nečiste misli v glavo in nečiste želje v serce kar brez vsega našega zadolženja, nam bodo našo čistost ravno tako malo omadeževale, kakor malo nas bo iskra osmodila, ako le okrog nas ferlí, pa na nas ne pade. Le samo previdni moramo biti, kedar nam pride kaka nečista misel ali želja v glavo in serce, ravno kakor smo previdni, kedar iskre švigajo krog nas, ter pazimo, da ktera na nas ne pade in nas ne ožge. Ako pa človek previden ni, in ne skerbi, da bi od sebe odgnal skušnjavo, ter si iz glave in serca spravil nečiste misli in želje, ne bo dolgo trajalo, da se bo začel razveseljevati nečistih misel in želj, ki so mu prišle v glavo in serce, ali da bo imel dopadanje nad njimi. Tako dopadanje ni več brez greha, vsaj brez odpustljivega ne, kakor sveti Alfonz Liguorijan uči, razun ko bi to dopadanje nad nečistimi mislimi in željami človeku zoper

njegovo voljo tako naglo prevzelo serce, da bi mu nikakor mogoče ne bilo v okom priti temu dopadanju ali temu občutleju, kteremu se pa na vso moč ustavljati začne, kakor hitro se ga zave. Če se pa človek nečistim mislim in željam nič ne ustavlja, ampak ima dopadanje nad njimi, in se jih razveseljuje, in bi clo v djanju rad spolnil, kar se mu po glavi in po sercu sprehaja, ondi je k dopadanju pritisnilo se privoljenje, ktero je vsegdar pregrešno. „Ako kdo dopadanja od sebe ne odbija, bo dopadanje prestopilo v privoljenje in bo dušo umorilo,“ uči sveti Anzelm. In sveti Jakob (1, 14. 15.) pravi: „Vsak pa je skušan, kedar je od svojega poželenja vlečen in vabljen. Potlej, ko poželenje spočne, (to je: kedar se privoli v to, kar poželenje zahteva,) rodi greh; greh pa, ko je storjen, rodi smert,“ to je: dnhovno smert in večno pogubljenje. — Iz tega, kar sem vam zdaj povedal, vidite, da niso že vse nečiste misli in želje pregrešne. Pregrešne so le takrat, kedar si jih človek sam radovoljno v glavo in v serce sili, postavim: z nespodobnimi pogledi, poslušanjem nesramnih reči, i. t. d. ravno tako so pregrešne takrat, kedar jih je človek in sicer sam v glavo in v serce vabil in skliceval, vendar pa ima zadovoljno dopadanje nad njimi in vanje privóli. Kedar si pa nismo sami krivi, da nam nesramne misli in želje pridejo v glavo in serce, in kedar nimamo nobenega dopadanja nad njimi, ter vanje ne privólimo, ampak se jim še clo ustavljamo in jih od sebe odbijamo, nam nečiste misli in želje ne le niso v greh pripisane, ampak so nam še clo pomožne, da si za nebesa tem obilniše zasluženje nabiramo. Sveto pismo pravi: „Pravičnih duše so v božji roci . . . Dasiravno pred ljudmi bolečine terpijo, vendar je njih vpanje polno neumerljivosti. Malo so stiskani, ali veliko dobrega jim bo došlo; ker Bog jih poskuša, in jih najde sebe vredne. Kakor zlato v peči jih poskuša, in kakor žgavni dar jih sprejme, in ob svojem času se bo nanje ozerl,“ ter dal jim zasluženo plačilo. (Modr. 3, 1—6.) In sveti Jakob (1, 12.) govorí: „Blagor človeku, kteri preterpi skušnjavo; ker skušen bo prejel krono življenja, ki jo je Bog obljubil tistim, ki ga ljubijo.“

4) Med tistimi nečistimi mislimi in željami, ktere so pregrešne, je še poseben razloček ta, da so nektere vse

veči grehi kakor druge. Vsploh se smertnim grehom prištevajo vse tiste nečiste misli in želje, kterih si je človek sam kriv in v ktere privóli; vendar pa so radovoljne nečiste želje hujši grehi memo radovoljnih nečistih misel, ker prav očitno tiči vse veča hudobija v tem, da kdo kaj nečistega želí ali po kaki nečisti reči hrepeni, kakor pa če si le pred oči postavlja kako nesramno reč ali če le nanjo misli. Ravno zato, da se velikost greha prav spozna, treba se je na spovedi takih želj posebej obtožiti. —

Na dalje: Kolikor bolj gerda in kolikor bolj ostudna je tista reč, ktero človek pri radovoljnih nesramnih mislih pred očmi ima ali ktero si pri nesramnih željah želi, toliko veči je tudi greh; zakaj kolikor geršo in ostudnišo reč ko človek premišljuje ali želi, toliko bolj hudobna je njegova volja; in kolikor hudobniša volja, toliko veči je greh. —

Na zadnje: Kolikor dalj časa ko človek nesramne misli in želje v glavi prenaša in v sercu pase, toliko veči je greh, ker se tudi s tem, da kdo dalj časa radovoljno premišljuje ali želi kaj nesramnega, razodeva, da je njegova volja bolj hudobna, kakor ko bi se bil le malo časa zaderžal pri takih nesramnih mislih in željah.

Akoravno so tedaj vse radovoljne nesramne misli in želje smertni grehi, vendar le niso vse enako veliki grehi, ampak so eni še vse veči memo drugih.

5) Kaj pa je reči v ozir nečistih misel in želj, ki jih človek ima zavoljo svojega poprejnega razuzdanega življenja, ali so mu zarajtane v greh ali mu niso zarajtane?

Nečiste misli in želje, ktere človeka nadležujejo, zavoljo njegovega poprejnega razuzdanega življenja, niso mu v greh prištete, ako sovraži svoje poprejne pregrehe in ne privóli v svoje sedanje skušnjave, ter nobenega dopadanja nima nad nečistimi mislimi in željami, ktere se mu silijo v glavo in serce. Ako pa svojega poprejnega nečistega življenja ne obžaluje in svojih poprejnih razuzdanost ne sovraži, kriv si je

sam, da mu nečiste misli in želje nadlego delajo in mu skušnjave narejajo, ker studenca noče zadelati in zamašiti, iz kterega izvirajo, in toraj tudi ni brez zadolženja, ni brez greha.

6) Ali je pa lahko ali težko razsoditi, če so pri človeku nečiste misli in želje radovoljne ali ne?

To razsoditi ni lahko, ampak je težko in včasih skoraj nemogoče. Včasih je duša tako neznano zbegana, zmotena in omamljena, da skoraj ne ve, kaj misli, da nevedoma zaide v nečiste reči, in si ne doséti, ali je dovolila v skušnjavo ali ni, in da tudi razločiti ne more, ali malo ali zlo ali pa clo nič ne greší. Tako se vtegne marsikterikrat zgoditi zakonskim ljudem.

7) Ljube duše! dokler bomo na tem svetu živeli, bomo vedno vojsko imeli s svojim hudim poželenjem. Tako vojsko so imeli tudi naj veči svetniki. Sveti Gregor Nacijančan je živel v tihi samoti, dalječ proč od posvetnega truša in šundra, in vendar je bil marsikterikrat prav močno žalosten, da mu je hudo poželenje vsi sivi starosti vkljub prizadjalo toliko skušnjav, ter ga v vednem strahu deržalo, da bi ne zapravil svoje deviške čistosti. Ves ponižen, ki je bil, je pogostoma zdihoval rekoč: „Akoravno sem po telesu še devica, se vendar le bojim, da bi po duhu nič več devica ne bil.“ — Sveti Hieronim se je neizrečeno ojstro pokoril. Umaknil se je v tiho samoto, oblačil se v ojster rasovnik, ojstro se postil, tudi si spanje kratil, molil pa goreče; in vendar mu je hudo poželenje prizadjalo toliko in tolikih skušnjav, da je včasih za kamen prijel, ter se neusmiljeno tolkel ž njim po persih, da bi vdušil v sercu hudo poželenje. — Serčno se tudi mi vojskujmo zoper hudo poželenje, ter ne jenjajmo, dokler si ga ne spravimo pod oblast. Z molitevjo in postom so svetniki premagali tega svojega notranjega sovražnika, z molitevjo in postom ga bomo premagali tudi mi. Amen.

XCIV. Keršanski nauk.

Kaj nam zapoveduje deveta božja zapoved? — Od krotenja hudega poželenja in od čistosti serca. —

1) V deveti zapovedi, kakor ste zadnjič slišali, prepoveduje nam Bog naj poprej poželenje po ljudski ženi, ter poželenje po prešestovanju, po tem pa tudi še vse druge nečiste misli in želje. Poželenje po prešestovanju ni nič manjši greh, kakor je prešestovanje v djanju storjeno. Tudi nečiste misli in želje so večidel smertni grehi; v greh pa se človeku ne štejejo, kedar si človek ni sam kriv, da ga osipljejo in mu nadlego delajo, in kader nima nobenega radovoljnega dopadanja nad njimi in vanje ne privoli.

2) Zdaj vam moram pa tudi še povedati:

Kaj nam Bog zapoveduje v deveti zapovedi?

Deveta zapoved božja nam zapoveduje I) krotenje hudega poželenja in II) čistost serca.

I) V deveti zapovedi božji nam je naj poprej zapovedano krotenje ali premagovanje hudega poželenja ali vojskovanje zoper nečiste misli in želje. — Da nam Bog v deveti zapovedi zapoveduje premagovati in krotiti hudo poželenje, kažejo že same besede devete božje zapovedi, ki pravijo: „Ne želi ljudske žene.“ Ako je namreč prepovedano, nečisto poželenje imeti do ljudske žene ali do kake druge nesramne reči, mora si gotovo tudi biti zapovedano, da premagujemo in krotimo take nečiste želje, kedar se nam oglasijo v sercu, in zatiramo nesramne misli, kedar nam pridejo v

glavo. Zdi se mi, kakor bi Bog z deveto zapovedjo tudi nam ponavljal tiste besede, ki jih je nekdaj govoril nevoščljivemu Kajnu, ter ga pred grehom svaril in ga k premagovanju hudega poželenja budil. Kajn in Abelj sta Bogu darovala. Na nedolžnega Abeljna in na njegov dar se je Bog z dopadanjem oziral, na nevoščljivega Kajna pa in na njegov dar Gospod ni pogledal z dopadanjem. Nad tem se je Kajn silno jezil, tako da mu je obraz upadel od same jeze in nevoščljivosti do svojega bogoljubnega brata Abeljna. Clo tako dalječ ga žene njegova huda strast, da sklene umoriti in si iz poti spraviti nedolžnega brata. Gospod Bog pa je Kajna svaril, ter mu rekel: „Zakaj se togotiš, in zakaj ti je obraz upadel? Ali ne boš dobil plačila, ako dobro delaš; če pa hudo, bo kmalu greh (ter kazen za greh) pred durmi, toda podverži si njegovo poželenje, in ti čeznj gospoduj!“ (I. Moz. 4, 3—7.) Tudi nam veleva Bog v deveti zapovedi, ter nam pravi: „Podverzi si hudo, nečisto poželenje, in ti čeznj gospoduj!“

3) Kakor pa nam Bog v deveti zapovedi zapoveduje krotiti hudo, nečisto poželenje, ravno tako nam ob enem tudi veleva, da ga moramo krotiti po pravem potu ali na pravi način. — In da ga bomo prav krotili in premagovali, treba je gledati na naslednje reči:

a) Naj poprej je potrebno, da se nečistim mislim in željam ustavljamo kar o pervem začetku, se ustavljamo serčno, in zraven tega ponižno Boga prósimo njegove pomoči. Le naglo, serčno ustavljanje sklenjeno z božjo pomočjo je zmožno in pripravno, premagati nečisto skušnjavo. Ako se človek opotavlja, ali se resno in serčno ne ustavlja, in mu božja pomoč na strani ne stoji, ne bo on skušnjave premagal, temveč bo skušnjava njega premagala. O tem je lep nauk dal spovednik neki devici, ktera mu je tožila, da jo vedno nadležujejo nečiste misli, in je pri njem iskala dobrega sveta. Reče jej spovednik: „Ljuba duša! kaj storiš takrat, kedar ti iskra iz ognjišča ferkne na obleko?“ „Poprej ko morem si jo otresem z obleke,“ odgovorí deklica. „Je li pri takem ravnanju od ognja kaj poškodovana tvoja obleka?“ jo na dalje vprašuje spovednik. „O ne, nikakor ne,“ reče devica,

„ker se ne opotavljam tako dolgo, da bi se mi to zgodilo.“ „Prav“, jo zaverne spovednik, „stóri ravno tako tudi z vsako hudo miseljo, ter jo nemudoma izganjaj iz duše, ravno kakor otreseš iskro z obleke, in duša ti bo ostala neomadeževana.“

b) Na dalje se moramo varovati, da maloserčni ne postanemo, kedar noče skušnjava mahoma od nas bežati, marveč moramo v bojevanju zoper skušnjave stanovitni ostati, dokler je ne zmagamo. Ni nam vselej mogoče, da bi nečiste misli in želje spravili si iz glave in serca tako hitro, kakor bi radi. Še clo svetnikom kaj takega ni bilo vselej mogoče, kakor beremo v popisovanju njihovega življenja. Bog po svoji neskončni modrosti včasih dopustí, da skušnjava delj časa terpí; pri tem pa nam da tudi gnade toliko, kolikor nam je je treba, da premagamo skušnjavo. Iz življenja svetega Pavla se poterdi, da je res, kar pravim. Tako le piše sam od sebe véliki apostelj narodov: „Da se zavoljo velikega razodenja ne prevzamen, dano mi je zêlo v moje meso, angelj satanov, da me bije. Za tega voljo sem trikrat prosil Gospoda, da bi odstopil od mene (uni satanov angelj, uno satanovo nadlegovanje, ter nečisto poželenje, kakor nekteri razlagajo to Pavlovo skušnjavo,) pa mi je rekel: Dovolj ti je moja gnada, zakaj moč se v slabosti spopolnuje,“ to je: z mojo gnado zamoreš zoperstavljati se vsem skušnjavam; zakaj kolikor veča je slabost, toliko močnejšo se skazuje moja gnada, če namreč človek moji gnadi delati pusti. (II. Kor. 12, 7.—9.) Ravno zavoljo tega, ako skušnjava vsemu našemu serčnemu ustavljanju vkljub ne odjenja, nikakor ne smemo serčnosti zgubiti in ne smemo obnemagati, ampak moramo, kakor sveti Pavl in drugi svetniki, še dalje serčno in stanovitno ustavljati se skušnjavi zaupajoči na božjo pomoč in ozirajoči se na častitljivo krono zmagavcem pripravljeno. V ozir tega nam lep nauk daje sveti Frančišek Salezijan, ter pravi: „Ako skušnjava ne odjenja, ali če še clo močnejša prihaja, v duhu se okleni svetega križa. Postavi si ga pred oči, ravno kakor bi Jezusa, na križu visečega, vidil pred seboj. Obetaj in obetaj mu, obetaj slovesno, da nikakor nočeš privoliti v skušnjavo. Prosi ga, da te on sam brani. To mu obetaj in tega prôsi tako dolgo, dokler traja boj. Nikar se ne oziraj na skušnjavo, temveč oziraj se le edino na Jezusa

Kristusa; oziranje na skušnjavo bi ti vtegnilo serčnost omajati, sosebno če je skušnjava huda. Obračaj svojega duha na druge reči s tim, da se lotiš kakega dobrega in hvalevrednega dela, ktero je pripravno vtisleje skušnjave zatreti s tim, da nase obrača misli in občutljeje serca.

c) Ako skušnjava le še dalj terpí, ter se noče umakniti, moramo se v sveto voljo božjo izročiti, ter tako le misliti ali govoriti: „Gospod, moj Bog! ni me volja, žaliti te s tim, da bi v greh privolil, če bi tudi nikdar več ne jenjala skušnjava. Le ti mene nikar ne zapusti, tudi jaz tebe nočem zapustiti.“ Akoravno nas hoče skušnjava pregrehi žertvovati ali darovati, vendar le nikoli ne bo dosegla svojega namena, ako se vedno in vedno Bogu žertvujemo ali darujemo s tim, da smo vselej vsi vdani v njegovo sveto voljo. Ob enem pa se moramo skerbno varovati, da se ob času skušnjave s skušnjavo odveč ne vkvarjamo, ter postavim, ne premišljujemo, ali smo v skušnjavo privolili ali nismo privolili. Akoravno bi se nam vtegnilo tako preduhtovanje dobro zdeti, vendar je le v njem zanjka ali zvijača skušnjavčeva skrita. S to zvijačo nas hoče žalostne narediti, nas hoče v strah in maloserčnost privabiti, ali pa nas pri takem preduhtovanju zaderžuje zato, da bi nas pripravil v to, da bi kako dopadanje do te ali une pregrešne reči v nas obudil.

d) Kedar je skušnjava prejenjala, svetujejo vsi pravi dohovni učeniki, da se moramo pred Bogom poniževati, naj smo že skušnjavo premagali ali pa premagani bili od skušnjave. — Ako smo skušnjavo premagali, ne smemo zmage sebi pripisovati, ampak jo moramo pripisovati Bogu, ki nas je podpiral s svojo pomočjo, in ga moramo zanjo priserčno zahvaliti. Take zahvale in take hvaležnosti Bog ne bo pustil brez plačila, ampak jo bo poplačal z novimi gnadami. Ako pa tega ne storimo, ter Boga za zmago ne zahvalimo in mu zanjo nobene hvale ne vemo, s tako nehvaležnostjo se v nevarnost postavljamo, da nas bo Bog v prihodnjih bojih zapustil s svojo gnado, da bomo očitno spoznali, kako slabi da smo sami ob sebi in brez božje pomoči. — Ako bi nas bila pa skušnjava premagala, ne smemo vsi maloserčni orožja od sebe pometáti,

ampak moramo ravnati, kakor ravna hraber junak, kedar je v boju hudo ranjen bil. Tak junak zavoljo svoje rane serčnosti ne zgubi, ampak si vse prizadeva, da bi kmalu in dobro scelil svojo ravno. In kakor hitro je scelil svojo rano spet, se serčno v boj poda nad sovražnika, da bi se zdaj z boljšim pospehom nad njim zmaščeval.

4) Deveta zapoved božja nam zraven krotenja hudega poželenja zapoveduje tudi še skerbnim biti

II) za čistost serca. — Moder in znajden vertnar ni še zadovoljen samo s tim, da iz svojega verta ves plevel popleve in popúka s korenino vred, ampak si ob enem tudi prizadeva, da si svoj vert obsadi z lepimi in koristnimi željišči. Ravno tako tudi Bog ni še zadovoljen samo s tim, da iz verta svojega serca potrebimo vse korenine nečistih grehov, ter nečiste misli in želje, ampak on hoče tudi se, da si čiste misli in želje vcepimo v glavo in serce. Ravno zato nam veleva po svojem aposteljnu, rekoč: „Kar koli je resnično, kar koli sramožljivo, kar koli paavično, kar koli sveto, kar koli ljubeznivo, kar koli je dobrega imena, če je kaka čednost, če je kako hvale vredno obnašanje, to mislite.“ (Filip. 4, 8.) „Hodite po duhu, in ne bote želj mesa spolnovali,“ to je: Vravnajte svoje življenje po duhovnih postavah keršanstva in po nagibovanju svetega Duha, Duha čiste ljubezni, ki vam v sercu prebiva od tistihmal, od kar ste keršćeni; vnemajte svoje serce zmerom bolj in bolj v ognju božje ljubezni; ohranite in redíte si v sercu čiste misli in želje, vnemajte si v sercu goreče želje po zedinjenju z Jezusom, čistim ženinom čistih duš; — in ako to storite, po tem vas ne bodo premagale skušnjave poželjivosti, in tedaj tudi ne bote doprinašali del mesa. (Gal. 5, 16.)

5) In zdaj naj vam še nekoliko opišem, kako veliko ceno in vrednost da ima čisto, nedolžno serce.

Serce je mala mala stvar, pišejo naš nepozabljivi škof Slomšek, ki človeku v persih kljuje, vendar pa v njem vsa človeška sreča ali nesreča stanuje. V sercu je žila telesnega in dušnega življenja doma, za tega del se hitro na žili pozna,

če je človek zdrav ali bolen. Dokler je serce zdravo in veselo, bo tudi truplo srečno živelo; če pa človeka serce bolí, tudi život obnemore. Iz serca izvira zdrava kerv, in se po vsem životu razliva; iz serca vstajajo tudi misli in želje, slabe ali dobre, pravične ali krivične, ki delajo srečno ali nesrečno vse naše življenje. Ako ti je serce žlahno, ter nedolžno in čisto, boš srečen vse svoje žive dni; če si pa serce spridiš in skaziš, tedaj si studenec žive vode skališ. Kako bi ti iz njega čista sreča izvirala?

Bog je vstaril lepo nebo in prijetno zemljo. Dobre so bile vse njegove stvarí, med njimi naj lepši na zemlji je človek bil, stvarjen po božji podobi; z nebeškim oblačilom čiste nedolžnosti ga je vsegamogočni Stvarnik ogernil. Tako lepo oblečen je bil božji prijatel, bil angeljev božjih tovarš, bil njihove žlahte. — Nesrečni človek pa je po pervem grehu svete nedolžnosti oblačilo zapravil, otemnela je krona stvarjenja, ni dopadel več Bogu neskončno svetemu, angelji so nad njim žalovali, nebo se mu je začelo oblačiti in zemlja mu je jela terne roditi. Oblačilo svete nedolžnosti je zapravil sebi in vsem svojim otrokom. Oh, to je bila žalost! — Usmiljeni Jezus nam je oblačilo svete nedolžnosti zopet zaslužil; vsakemu kristijanu se pri svetem kerstu vnovič poda. Tudi tebi, ljubi kristijan! so ga duhovnik podali, ter djali: „Sprejmi belo oblačilo nedolžnosti, neomadeževanega ga prinesi pred sodnji stol Gospoda našega Jezusa Kristusa, da boš zadobil večno življenje.“ — Dokler kristijan to oblačilo svete nedolžnosti nosi, in ga z nesramnim grehom ne omadeževa, je ljubljenec božji, izvoljen brat Jezusov, priserčen sin device Marije, žlahen cvet svete katoliške cerkve, veselje angeljev in vseh poštenih ljudi. Ni je na svetu lepše reči, kakor je kristijan, dokler nedolžno živí. — Lepo se sveti solnce rumeno na jasnem nebu, še lepši se sveti obličje nedolžnega človeka v čisti svitlobi milosti božje. Ljubeznivo je čisto jutro mladega leta, kedar zlata zarja hribe in doline ogrinja, še vse ljubeznivši je nedolžni človek v svoji neskaljeni nedolžnosti, res prava, prelepa nebeška roža je. „O kako lep je čist rod v svitlobi (svoje čednosti); zakaj njegov spomin je večen, ker pri Bogu in pri

ljudeh hvalo ima.“ Tako sam sveti Duh govorí. (Modr. 4, 1.) Pa poslušajte, kako se še na dalje v svetem pismu preslavlja ljuba nedolžnost in čistost serca. „Blagor njim, ki nedolžno živijo, in spolnujejo Gospodovo postavo“‘ poje David, mož po volji božji. (Ps. 118, 1.) „Nobena cena ni toliko vredna, kakor čista duša“, govorí modri mož v svetem pismu. (Sir. 26, 20.) — Še lepši pa usmiljeni Jezus počastí in poveličuje ljubo nedolžnost in čistost serca. Marijo, prečisto devico si je v svojo mater izvolil; le v njenem telesu je hotel prebivati. Izbral si je svetega Jožefa, moža nedolžnega in čistega, za svojega varha in rednika. Med aposteljni je naj bolj ljubil svetega Janeza, ki ga je bila sama čista nedolžnost. Le sveti Janez je njemu pri zadnji večerji na persih slonel, le njemu je Jezus s križa izročil svojo deviško mater, in naj veče skrivnosti božjega kraljestva je nedolžnemu Janezu razodel. Kje je kristjan, kteri bi si ne želel, da bi ga Jezus ljubil ravno tako, kakor je ljubil nedolžnega Janeza. Tudi male otročiče je Jezus k sebi klical, jih objemal in blagoslovljeval, ter jim nebeško kraljestvo obetal, dokler so bili nedolžni. — Hočeš še slišati, kako vsi keršanski učeniki sveto čistost in nedolžnost slavijo? Poslušaj, kaj pravi sveti Irenej: „Devištvo in nedolžnost je žlahta angeljska. Od kod ona pride, nas Jezus sam uči, ko pravi: Tam v nebesih se ne bodo ženili, ne možíle, ampak bodo kakor angelji božji.“ „Kaj je dražeji od čistosti?“ vprašuje sveti Bernard, „ona iz človeka naredí angelja. Čisti človek in pa angelj se sicer razločita, toda le po zveličanju, ne pa po čednosti. Srečnejši so čisti angelji, terdnejši v čednosti so čisti ljudje.“

„O čistost“, govori sveti Jefrem, „ti razveseljuješ serce, ktero tebe ima, ti dušo k nebeškim rečem povzdigneš, in kakor roža med dušo in truplom cvetiš, ter vse domovanje z žlahnim duhom napolniš. Le v čistosti se brezmadežno sveti lepota svetnikov.“ „Kar mi še le v prihodnjosti bomo,“ uči sveti Ciprijan, „to ste ve, čiste duše, že začele biti; ve že na tem svetu imate veličastvo vstajenja, ki brez posvetnih (nečistih) misel greste skoz svet. Ker čiste ostanete, ve nedolžne duše, ste angeljem božjim podobne, in ste keršanske cerkve cvet.“ — Kdo bi ne hvalil sreče čiste duše, ki vse

svoje žive dni nedolžno živí in ohrani čistost serca? Njen duh se povzdiguje na perutih svete pobožnosti višeji nad solnce, mesec in zvezde k svojemu Bogu. Njeno serce, veselo brez vseh telesnih težav, je veličasten sedež nebeškega kralja. Telo nedolžnega kristijana, čisto in ljubeznivo ko jasno jutro, je živ tempelj svetega Duha, v kterem sam Bog prebiva. (I. Kor. 6, 19.) Njegove noge sicer po zemlji hodijo, ali življenje njegovo je v nebesih. „Čisto, nedolžno življenje je živa podoba nebeškega življenja“, uči sveti Bernard. Ljubi Jezus, ženin njegove čiste duše, v njem živí; Marija devica je mati njegova, ki zanj prósi in skerbí; angelji so nedolžnega kristijana zvesti tovarši, ki ga spremljajo po vseh njegovih potih; vsi božji svetniki so njegovi prijatli, ki se nad njim veselijo. Ni se bati nedolžnemu kristijanu hudobe, ki po noči okoli laži, ne po dnevu sovražne roke, ki ga zalezuje: Gospod je njegov pastir, in če bi moral iti skoz mračno dolino smerti, se lahko veselí, zakaj že ga čaka v svetem raju prelepa krona večnega življenja, njemu pripravljena. In nobeno oko ni vidilo, nobeno uho ni slišalo, tudi ne serce človeško občutílo, kar je Bog pripravil tistim, ki njega ljubijo. Kdo pa zamore Boga bolj zvesto ljubiti, kakor čisto, nedolžno serce, ktero se Bogu popolnoma izroči? — Ni je tedaj lepše stvari na svetu, ne žlahnejše reči pred Bogom in pravičnimi ljudmi, kakor je ljuba nedolžnost in čistost serca. Lepši ko solnce se sveti belo oblačilo čiste nedolžnosti: solnce bo zatemnelo, čista nedolžnost se bo svetila vekomej. Ni je veče sreče pod solncem, kakor je nedolžno življenje v sveti čistosti, pa tudi ni prijetnišega daru, da bi ga zamogli darovati Bogu, kakor je ljuba nedolžnost in čistost serca. — Se ve, da vse to velja le bolj samskim, deviškim ljudem, zakaj le deviški človek se zamore vsega popolnoma darovati Bogu; vendar je pa vse to tudi zakonskim rečeno, kajti tudi zakonskim ljudem veleva deveta božja zapoved, da pri zakonski čistosti obvarujejo in ohranijo čistost serca.

6) Vsako drago blago se mora dobro varovati, da se ne zgubí. Za kolikor več velja ljuba nedolžnost in čistost serca, za toliko več hudih sovražnikov ima. Tudi ose in sovražni seršeni se naj rajši lotijo naj žlahnejšega sadja. Velik zaklad

imamo, pa v perhkih, perstenih posodah. (II. Kor. 4, 7.) Ako tega dragega zaklada, ter zaklada nedolžnosti in čistosti serca, skerbno ne varujemo, ubije se nam posoda in zaklad zgubi. Razbita perstena posoda pa nikoli več cela ne bo. Raztergana suknja se sicer okerpa, pa cela in nova ni več; ravno tako je z dušnim oblačilom svete čistosti, ako se enkrat oskruni.

Od pripomočkov, po kterih se obvaruje ljuba nedolžnost in čistost serca, je bilo obširniše govorjeno pri razlaganju šeste božje zapovedi. Da ne bom ponavljal vsega, kar je bilo ondi rečeno, povzamem na kratko le to le:

Ako si hočeš, ljubi kristijan! ovarovati čisto serce:

a) Moli rad. Mlade rože na polju se po rumenem solncu obračajo, ter iz njega pijejo čisto nebeško luč, ravno zato cvetijo tolikanj lepo; še lepši živí človek, ki v molitvi k Bogu povzdiguje svoje serce. Tudi si vsako jutro Boga lepo pozdravi prav iz serca, in mu izročuj vse svoje serčne želje; vsak večer Boga ponižno zahvali za vse, kar si prejel. Celi dan naj se dela deržijo tvoje roke, pri Bogu pa naj biva tvoje serce in srečno bo tvoje življenje. Bog ti je dal roke in noge, ušesa in oči, naj tebi služijo, serce je pa sebi privaroval; v njem le on sam prebivati želí. Toraj tvojega serca vse stvarí na zemlji nasititi ne morejo: „nepokojno je, dokler v Bogu ne počiva,“ velí sveti Avguštin.“ Le samo za serce te Bog prósi, rekoč: „Moj sin! (moja hči!) daj mi svoje serce.“ (Pregov. 23, 26.) Oh, daruj mu ga prav pogosto v pobožni molitvi, saj ga je vreden, ter priserčno zdihuj z Davidom: „Vstvari v meni čisto serce, o Bog! in ponovi v mojem oserčju pravega duha.“ (Ps. 50, 12.)

b) Varuj se slabih tovaršij in drugih grešnih priložnost. Kdor se smole dotakne, se osmolí, in kdor se z nečistniki pajdaši, bo nečistnik postal. S svetimi boš svet, nedolžen z nedolžnimi; s čistimi čist, z hudobnimi hudoben.

c) Čuječ bodi nad svojimi počutki, da se ti skoz oči ali ušesa ali po kakem drugem potu kaj hudega v serce ne vleze, in ti hudega poželenja v njem ne zdrami in ne zbudí. Pred roparji in tolovaji zapiramo okna in vrata, hudemu poželenju pa zapirajmo svoje počutke, in jih v strahu imejmo s postom in zatajevanjem samega sebe.

d) Očisti pogosto in prav zvesto svoje serce. Vsaki večer svoje serce preglej, ali se mar ni zaljubilo v pregrešne reči? Bog hoče imeti celo serce ali pa nobenega ne. Ako Bogu ponujaš le nekoliko svojega serca, drugo pa zakopavaš v pregrešno poželenje, Bog zanj ne mara, in peklenski sovražnik si ga bo spravil v last in pod oblast, in namesto Boga potlej le hudi duh v njem svoj sedež ima. Sam Bog nas tega varuj!

Poglej, kako priden kmet skerbno obdeluje svojo zemljo, orje in pleve, da plevel dobrega semena ne vduši. Tudi tvoje serce je žlahna njiva, ktero je tebi Bog sam izročil v oskerbljevanje. Če boš spal, le poredkoma svojo vest izpraševal, bo prišel dušni sovražnik, in bo ljuliko vse hudobije vsejal v tvoje serce. Iz takega serca pa po nauka Jezusovem izhajajo hude misli, uboji, prešestva, nesramnosti, tatvine, krive pričevanja, preklinjevanja. (Mat. 15, 19.) Vse to pa ni sad življenja večnega, ampak sad pogubljenja večnega. Sveti Pavl uči: „Vsi kteri take reči delajo, ne bodo dosegli kraljestva božjega“, ter večnega zveličanja. (Gal. 5, 21.) Hudobno serce glavo zmoti, pogubi dušo in telo. „Blagor pa vsem, ki so čistega serca; Boga bodo gledali.“ (Mat 5, 8.)

7) Prizadevaj si, ljubi kristjan! da zvesto spolnuješ deveto božjo zapoved, ter se skerbno varuješ tega, kar ona prepoveduje, in verno spolnuješ to, kar ona zapoveduje. Nikar ne dopuščaj, da bi pregreha gospodovala v tvojem umerljivem telesu. Nikar ne poslušaj hudega poželenja, kedar se ti v sercu glasí. Hôdi po duhu, ter vravnaj svoje življenje po duhovnih postavah keršanstva in po nagibanju svetega Duha, in ne stori tega, kar hudo poželenje tirja, da bi storil. Hudo poželenje se vzdiguje zoper duha, duh pa se ustavlja hudemu poželenju. „Kteri so pa Kristusovi, so svoje meso križali z grehi in željami vred.“ (Rimlj. 6, 12. Gal. 5, 16. 24.) Amen.

XCV. keršanski nauk.

Od desete božje zapovedi. — Kaj nam prepoveduje deseta božja zapoved? — Kako se zatira pregrešno poželenje po krivičnem blagu in lakomno poželenje po posvetnem blagu?

1) Zadnjič sem skončal nauk od devete božje zapovedi, ktera nam prepoveduje poželenje po prešestovanju in tudi vse druge nečiste misli in želje, zapoveduje pa krotenje hudega poželenja in čistost serca. Učil sem vas, kako je treba hudo poželenje krotiti ali kako skušnjave premagovati. Pravil pa sem tudi, koliko veliko ceno in vrednost da pred Bogom ima čistost serca, in po kterem potu da si zamoremo obvarovati in ohraniti ta dragi zaklad.

2) Poslušajte zdaj še, kaj da v sebi ima

X. božja zapoved:

Ne želi svojega bližnjega blaga; ali:

Ne želi ljudškega blaga.

V svetem pismu ima deseta zapoved še ta le pristavek: „Ne želi hiše svojega bližnjega, ne želi ne njegovega hlapca, ne njegove dekle, ne njegovega vola, ne njegovega osla, ne vsega, kar je njegovega.“ (II. Moz. 20, 17.) In tedaj se naj poprej vprašuje:

Kaj nam Bog prepoveduje v deseti zapovedi?

V deseti zapovedi nam Bog prepoveduje I) vsako radovoljno poželenje po krivičnem blagu, in zraven tega tudi še II.) vsako nerodno poželenje po posvetnem blagu, in III) vsako pregrešno dopadanje nad ljudsko škodo.

I) V deseti zapovedi tedaj nam Bog naj poprej prepoveduje vsako radovoljno poželenje po krivičnem blagu. Zakaj z besedami „hiša, njiva, hlapec, dekla, vol, osel in vse, kar je njegovega“, razumeva se vse nepremakljivo in premakljivo blago bližnjega, naj si je že kakoršne koli lastnije. Tudi se s temi besedami zapopada njegova imenitnost in veljava, njegova čast in slava, ker tudi te so pravo blago visoke cene, ktero blago veliko pripomore, da se zunaj časti in slavi njegova hiša. Kakor nam tedaj sedma božja zapoved prepoveduje, blago in premoženje bližnjega prilastiti si po krivičnem potu, in kakor nam prepoveduje osma božja zapoved otemati bližnjemu poštenje in dobro ime; ravno tako nam prepoveduje deseta božja zapoved še clo vsako radovoljno poželenje, pridobiti si vse to ljudsko blago po krivičnem potu, ali pridobiti si to ljudsko blago tako, da se s tim kaka škoda zgodi bližnjemu.

Iz tega se vidi, da poželenje po ljudskem blagu nasprotuje deseti zapovedi božji le takrat, in je pregrešno le takrat, kedar si človek ljudskega blaga želi tako, in po ljudskem blagu hrepeni tako, da bi se bližnjemu očitna krivica zgodila in resnična škoda, ako bi se spolnila ta želja. Če si pa človek premoženje bližnjega želi pridobiti po pravičnem potu, ter tako da bi se pri tem bližnjemu nobena krivica ne zgodila in nobena škoda, ko bi se ta želja spolnila; če si, postavim, človek želi premoženje bližnjega pošteno prislužiti ali ga kupiti, ko bi ga bližnj na prodaj postavil; bi taka želja pregrešna ne bila, ker bi se bližnjemu nobena krivica, nobena škoda ne zgodila, ko bi se ta želja spolnila, in bi morebiti bližnjemu s tim še pomagano bilo, ko bi mu denar več zalegel kakor pa njegovo blago. Ravno tako se tudi tisti zoper pravico ne pregreši, kteri želi brez ljudske škode imeti toliko, kolikor bližnj ima, ker je vsega tega res potreben; postavim kdor vidi pri bližnjem

obilne pridelke, srečo pri kupčiji in drugega blaga za potrebo ali če vidi, da ima dosti dela, s kterim se lahko živi, in želi tudi toliko pridelkov, toliko sreče, toliko blaga, toliko zaslužka imeti, da bi zamogel lagleje živeti; bi taka želja pregrešna ne bila, ker si le tega želi, česar potrebuje, in si želi tako, da bi bližnj pri tem nobene škode ne imel, ako bi se mu ta želja spolnila. Nasproti pa, ko bi si teh reči želel le iz lakomnosti ali iz kakega drugega pregrešnega namena, postavim, da bi pijančeval ali kaj drugega hudega dopočenjal, bi bile njegove želje ravno tako pregrešne, kakor pregrešen je namen, iz kterega izvirajo.

Po tem takem se zoper deseto božjo zapoved pregrešijo:

a) tisti, kteri, kedar pri bližnjem vidijo kako reč, ktera jim dopade, mislijo in želijo jo po krivici, ter s tatvino, goljufiijo in zvijačami ali po kakem drugem grešnem potu nase spraviti in si prilastiti. Vsi taki ljudje se smertno pregrešijo, ako je tista reč, ktero poželijo, velike vrednosti; če je pa tista reč le majhne vrednosti, tudi le majhen greh storijo. Velikost greha se tedaj ravna po vrednosti blaga, kterega si po krivem želijo, in greh z željami doprinesen nič manjši ni, kakor je greh v djanju doprinesen, ker Bog na voljo gleda, volja pa je pri takih hudih željah ravno tako hudobna, kakor pri pregrešnem djanju, ako še clo kterikrat hujša ni. Le samo ta razloček je med tatvino in krivično željo, da se s krivično željo bližnjemu krivica v djanju ne stori, kakor se mu pri tatvini stori, in da človek, ki bližnjemu krivico sicer želi, pa mu je v djanju ne stori, v povračevanje in popravljanje krivice zavezan ni, ker je v djanju tudi res storil ni.

Zoper deseto zapoved božjo se pregrešijo

b) tisti otroci in tisti dediči, kteri si želijo, da bi jim pomerli starši ali sorodovinci, in to iz tega namena, da bi tem hitreje in tem poprej v last dobili očetovo lastnino ali zaželjeno dedščino.

Zoper deseto božjo zapoved se pregrešijo:

c) tergovci, kteri si lakote in dragine želijo iz tega namena, da bi svoje zaloge tem dražeji prodajali; ravno tako tudi tisti tergovci, kteri nič radi ne vidijo, da tudi drugi kupčujejo, in sicer zato radi ne vidijo, da bi oni sami to ali uno blago tem cenejši kupovali in tem dražeji prodajali.

Zoper deseto božjo zapoved se pregrešijo:

d) vojščaki in ž njimi vred tudi drugi ljudje, ki si vojske želijo zato, da bi zamogli ropati ali kako drugači si kaj pridobiti ali višo službo doseči.

Zoper deseto zapoved božjo se pregrešijo:

e) zdravniki in ranocelniki, kteri si veliko bolnikov želijo zato, da bi si več prislužili.

Zoper deseto zapoved božjo se pregrešijo:

f) ogledovavci merličev, cerkvenci, pogrebniki in drugi, ki z merliči kaj opraviti imajo, ako si veliko merličev želijo zato, da obilniši zaslužek imajo.

Zoper deseto zapoved božjo se pregrešijo:

g) rokodelci, kteri si želijo, da bi bližnj prišel v tako stisko in zadrego, ktera bi ga primorala izročiti ravno njim to in uno delo; ravno tako tudi tisti rokodelci, kteri druge rokodelce, ki ž njimi enako rokodelstvo imajo, zavidajo, ako več dela in zaslužka imajo, kakor oni.

Zoper deseto zapoved božjo se pregrešijo:

h) tisti odvetniki, pravdosredniki ali jezični dohtarji in sodniki, kteri si iz lakomnosti želijo veliko razpertij in pravd med ljudmi zato, da bi si več denarja pridobili.

Zoper deseto zapoved božjo se pregrešijo:

i) tisti samopridni ljudje, kteri bližnjemu nesrečo želijo iz tega namena, da bi jim to ali uno reč prav po nizki ceni prodati prisiljen bil.

Zoper deseto zapoved božjo se pregrešijo

k) igravci, kteri po igri hrepenijo zgol iz tega namena, da bi ob denar pripravili svojega bližnjega.

Zoper deseto zapoved božjo se pregrešijo:

l) gospodarji in gospodinje, ki mislijo in želijo s prilizevanjem, obljubami ali zvijačami dobre hlapce ali dekle spraviti iz take službe in take hiše, v ktero so radi šli in v kteri so tudi zadovoljni.

Zoper deseto zapoved božjo se pregrešijo:

m) tisti, ki želijo čast in hvalo, ktero drugi vživajo, sami sebi prilastiti, in sicer prilastiti si z obrekovanjem ali opravljanjem drugih, da bi jih z obrekovanjem ali opravljanjem pripravili ob čast in veljavo pri ljudeh in s tim sami sebi višej povzdignili.

Vsi taki in enaki ljudje si želijo blago bližnjega pridobiti takó, da bi bližnjemu v gotovo škodo bilo, ako bi se jim spolnile te njihove želje, in ravno zato so njihove želje v deseti zapovedi božji prepovedane, in so pregrešne.

Opomniti moram še, da so pregrešne le samo tiste krivične želje po ljudskem blagu, ktere so radovoljne; zakaj če človeku kaka huda želja v serce pride, pa je človek nima rad, ampak jo clo studi in si naglo spravlja iz serca, njegova huda želja ni mu v greh prišteta, ker ni radovoljna, in ker vanjo ne privoli.

II) V deseti zapovedi nam Bog prepoveduje tudi vsako nerodno poželenje po posvetnem blagu in po bogastvu. — Premoženje in bogastvo samo ob sebi ni še pregrešno. Ako ga je Bog dal temu ali unemu, ga lahko z dobro vestjo ima v posesti, da si ga le neumno ne želi, ga neumno ne ljubi in svojega serca nanj ne navezuje. Tudi naj bogatejši človek je lahko ubog v duhu pred božjim obličjem, ako svojega bogastva nerodno in neumno ne ljubi, marveč po božji volji ž njim ravna, ter ga zmerno vživa in obrača v božjo čast in v blagor bližnjemu. Nasproti pa se tudi reven človek lahko pregreši, ako si premoženja in bogastva neumno in

nezmerno želi, ker iz takega neumnega in nerodnega poželenja po bogastvu in posvetnem blagu izvira tudi prizadevanje prilastiti si tuje blago, izvira nevoščljivost, škodoželjnost, pravdanje in druge take hude reči. Pač prav toraj pove sveti Pavl, ki pravi: „Kteri hočejo obogateti, padejo v skušnjavo in v zadergo hudičevo, in v veliko nepridnih (neumnih) in škodljivih želj, ktere potopijo človeka v pogubljenje in končanje. Korenina vsega hudega namreč je lakomnost; nekteri, ki so po njej hrepeneli, so zašli od vere, (kakor Judež Iškarijot), in se zapletli v velike nadloge.“ (I. Tim. 6, 9. 10.) Žalosten zgled, kam da nerodno poželenje po tujem blagu človeka pripravi, imamo nad hudobnim kraljem Ahabom. Nabot je imel vinograd poleg Ahabovega poslopja. Ahab mu reče: „Daj mi svoj vinograd; dam ti za njega boljega, ali pa denarjev, kolikor je vreden.“ Nabot se je branil, ker je Mozesova postava prepovedovala prodajati dedščino očetov. Ahab se ves serdit domu verne, z zobmi škriplje, se verže na posteljo, obraz v steno oberne, in nič noče jesti. Jezabela, njegova žena, zve od njega, kaj da je, in mu reče: „Vstani, jej, in daj si mir; jaz ti bom dala Nabotov vinograd.“ Najme na to dve krivi priči, ki ste pričale po krivem, da je Nabot Boga in kralja klel. Torej ga ukaže v smert obsoditi in kamnjati. Po Nabotovi smerti gre Ahab in se polasti njegovega vinograda. Elija prerok pa mu naproti pride, in mu reče: „Tam, kjer so psi lizali Nabotovo kerv, bodo tudi tvojo kerv lizali. Jezabelo bodo pa žerli na Jezraelskem polju.“ Dve leti potlej je bil Ahab na vojski smertno ranjen. Na vozu ga domu peljejo, in kri iz ran poliva njega in voz. Zvečer je umerl. Ko so voz v ribniku zmivali, lizali so psi njegovo kerv, kakor je bil Gospod napovedal. Poznejših kraljev eden, Jehu, se napravi v Jezrael. Jezabela zve, da pride, se nališpa, in pri oknu gleda, ko se kralj v grad pelje. Kralj jo vidi, in zavpije služabnikom, ki so bili okoli nje: „Verzite jo doli!“ Jo veržejo, in ves zid se je oškropotal ž njeno kervjo. Konjske podkove pa so jo do konca sterle. Po jedi reče kralj, po njej pogledati, da bi jo pokopali, pa razun čepinje, rok in nog nič ne najdejo. Vse drugo so bili psi pojedli. — Povedal vam bom še par zgledov iz novejših ča-

sov. Neka imenitna gospa imela je do dva tisuč goldinarjev letnih dohodkov. A ni si dala miru, dokler bi deset tisučev vžitnine na leto ne imela. Da bi to dosegla, razposojevala je in razposojevala na obresti svoj denar in ob enem tako silno varovala in stiskala svoje blago, da si clo naj potrebnišega ni privoščila, ter je clo stradala, da bi dosegla svoj namen, ter svoje premoženje namnožila tako, da bi imela od njega leta za letom po deset tisučev dohodkov. Ni jej že več manjkalo veliko, da bi bila dosegla, kar si je tako goreče želela, kar jo neprevidoma zaleze smert, ter jej prekriža vse njene namene in konec stori njenemu življenju pa tudi njenemu poželenju. —

Nek kmetovavec je imel tako hude želje po posvetnem blagu, da mu posvetnega blaga nikoli ni bilo zadosti. To njegovo hudo poželenje, ker ga krotiti ni hotel, mu ni dalo miru ne po dnevu ne po noči. Vedno ga je gnalo po posvetnem blagu, ne glede, ali po pravičnem potu ali po krivičnem. Nekega dne se znajde na svojem travniku. Na meji med njegovim travnikom in med sosedovim je stal ojstro ošpičen kol. Hudo poželenje ga premaga, da gre, in kol iz mesta izdere, ter ga nekoliko korakov naprej pomakne v sosedovo senožet, ter si s tim svojo senožet za toliko podaljša, za kolikor sosedovo skrajša. Kmalu na to zleze na verbovo drevo, ki je ondi blizo rastlo. Kaj da je imel na drevesu opraviti, tega ne vem; to pa vem, da se mu lestva, ki si jo je prislonil k drevesu, zmakne in da je z drevesa padel. Z drevesa pade, in se natakne na ravno tisti mejilni kol, kterega je bil poprej prestavil po krivičnem potu. Natakne se na kol, kteri mu gre skoz telo, in umerje kmalu na to. Ko bi bil kol na miru pustil, pustil na njegovem pravem mestu, bi se morda clo nič poškodoval ne bil, če bi bil padel na zemljo in ne na kol; zemlja pa je bila mehka in močvirna na tistem mestu. — Ker tedaj nerodno poželenje po posvetnem blagu človeka zapelje v mnogo neumnih in krivičnih želj in pregrešnih djanj, že samo ob sebi se lahko razumeva, da je tudi tako lakomno, nerodno poželenje po posvetnem blagu prepovedano v deseti božji zapovedi.

III) Deseta zapoved božja prepoveduje na dalje tudi še vsako pregrešno dopadanje nad ljudsko škodo. Kedar se kdo veseli, da drugi ljudje v kako škodo ali nesrečo pridejo, iz ktere škode ali nesreče bo on sam svoj časni dobiček imel, izvira tako samopridno in sebično veselje prav za prav le iz poželenja, prilastiti si tuje blago po krivičnem potu in je po tem takem tudi prepovedano v deseti božji zapovedi.

3) O kako veliko kristjanov se tedaj tudi zoper deseto zapoved božjo pregreši. In pri vsem tem jih je mnogo in mnogo, ki na vse te grehe nič ne porajtajo, ker vse te grehe le v mislih in zeljah doprinašajo in ne naravnost v djanju. Toda neskončno pravični Bog, ki je rekel: „Ne želi ljudskega blaga“, jih bo zavoljo vsakega takega pregrešnega poželenja na odgovor postavil, in jih ojstro kaznoval, kaznoval na tanjko po zaslužênju. Ravno za to moramo vsako poželenje po krivičnem blagu in tudi vsako lakomno, nerodno poželenje po posvetnem blagu v svojem sercu zatirati, ter se mu ustavljati na vso moč, kedar se oglasi in nas v greh zapeljuje.

4) In zdaj vas moram še podučiti, kako da se zatira pregrešno poželjenje po krivičnem blagu in lakomno ali nerodno poželenje po posvetnem blagu.

Da bomo tem lagleje zatirali v svojem sercu vsako pregrešno poželenje po krivičnem blagu in vsako lakomno ali nezmerno poželenje po posvetnem blagu, moramo od ene strani a) premišljevati, kako nevarno da je posvetno blago, in od druge strani b) premišljevati, kako minljivo da je vse posvetno blago.

a) Posvetno blago je dušnemu zveličanju silno nevarno. Jezus pravi: „Resnično, vam povem, da bogat pojde težko v nebeško kraljestvo. In spet vam povem: Lože je kameli iti skoz šivankino uho, kakor bogatinu priti v božje kraljestvo.“ Bogastvo namreč skorej zmerom serce nase vleče, daje priložnost in pripomoč vsem pregreham, in jemlje ponižnost in zatajevanje, brez kterih ni pravega keršanskega življenja (Mat. 19, 23. 24.). — Pri preroku Ozeju (12, 8.) beremo, da je bogastvo ali denar, ter zlato in srebro bogatinov molik

in njegov bog, kteri po nauku svetega Ambroža večo oblast čez njegovo serce ima, kakor glas božje besede. — Modri Sirah (11, 10.) pravi: „Ako boš obogatel, ne boš brez greha, to je: ako preveč hrepeniš po bogastvu, ne boš si ga nabiral brez greha. „Kdor išče obogateti, svoje oko proč oberne“, proč oberne od Boga, od dolžnosti, od pravice. (Sir. 27, 1.) — Iz vsega tega se vidi, da je posvetno blago in bogastvo res nevarno dušnemu zveličanju.

b) Posvetno blago je pa tudi minljivo, in toraj prave cene nima. — Kako nespameten je tedaj človek, ki tako željno hrepeni po posvetnem blagu in pozemljiskem bogastvu, in tako močno serce nanje navezuje! Kedar bo umerl, moral bo vse zapustiti, in nič seboj na uni svet ne ponese. Ravno zato pa tudi noben pravi kristjan na časne reči svojega serca ne navezuje, ampak si rajši nabira zakladov za večnost, ki neusahljivo ceno imajo. — Don Juan de Kastro, namestni kralj v Portugalski Indiji, je bil za smert bolen, ko je prejel od Portugalskega kralja pismo, s kterim ga je kralj še za tri naslednje leta poterdil za namestnega kralja, poterdil v njegovi visoki službi in časti. Ker je podožno ljudstvo Don Juana de Kastro silno rado imelo, bilo je te kraljeve poterditve vse veselo in je zatega del naravnalo očitne veselice, in ob enem drage darove poslalo namestnemu kralju Don Juanu. Ko za smert bolni Don Juan vidi vse te drage darove in sliši slovesno streljanje in drugo razveseljevanje, izdihnil je: „Kako smešen je svet. Donaša mi darove in skazuje mi čast, ktera za me prav nobene cene nima, ko moram že o nekterih trenutljejih svet zapustiti, in za zmerom zatisniti oko, da njegove nečimurnosti nič več gledalo ne bo.“

5) Tudi mi, ljubi moji, enako ravnajmo, ter svojega serca ne navezujmo na nečimurne posvetne reči, ter ne hrepenimo po posvetnem blagu in pozemljiskem bogastvu, marveč ubogajmo usmiljenega Jezusa, ki nam veleva, rekoč: „Ne spravljajte si zakladov na zemlji, kjer jih rija in mol konča, in kjer jih tatje izkopljejo in ukradejo. Temveč zbirajte si zaklade v nebesih, kjer jih ne konča ne rija ne mol, in kjer jih tatje ne izkopljejo in ne ukradejo. — Iščite naj poprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to vam bo priverženo.“ (Mat. 6, 19. 20. 33.) Amen.

XCVI. keršanski nauk.

Kaj nam zapoveduje deseta božja zapoved? — Zakaj je Bog zapovedi dal tudi zastran misel in želj? — Kaj se učimo iz dveh poslednjih zapoved? — Kako se vadimo v dobrih mislih?

1) V deseti zapovedi nam Bog prepoveduje naj poprej vsako radevoljno poželenje po krivičnem blagu, na dalje vsako lakomno poželenje po časnem blagu; in po tem tudi še vsako nerodno dopadanje nad ljudsko škodo. Da bomo zamogli vse to storiti, ter se varovati tega, kar nam deseta zapoved božja prepoveduje, treba je krotiti poželenje po ljudskem blagu in nerodno poželenje po posvetnem blagu. In to se zgodi s tim, da premišljujemo od ene strani, kako nevarno da je posvetno blago našemu dušnemu zveličanju, in od druge strani, kako minljivo in nestanovitno in tedaj tudi le malo vredno da je vse posvetno blago. To je kratek zapopadek poslednjega keršanskega nauka. Zapopadek današnjega keršanskega nauka pa bo

2) odgovor na vpraševanje:

Kaj nam Bog zapoveduje v deseti zapovedi?

V deseti zapovedi nam Bog zapoveduje I) vsakemu vse dobro iz serca privoščiti, in II) zadovoljnim biti s tim, kar imamo, če tudi le malo imamo.

I. V deseti zapovedi nam Bog zapoveduje, da vsakemu človeku iz serca privoščimo to, kar ima, mu

iz serca privoščimo vse dobro, kar mu je previdnost božja odločila, iz serca se veselimo sreče, ktero vživa. — Da nam deseta zapoved božja res naklada to dolžnost, vsakemu vse dobro iz serca želeti, posnamemo lahko že iz tega, ker je taka dobra želja kar naravnost nasproti pregrešnemu poželenju po ljudskem blagu, ktero poželenje je prepovedano ravno v deseti zapovedi božji. — Taka dobra želja ali dobrohotnost je na dalje neobhodno potrebna v časni blagor človeške družbe, ker bi prav srečno in zadovoljno ne mogel živeti noben človek, ako bi vedel, da mu zavidajo drugi ljudje to, kar ima. Ne mogel bi vesel biti svojega blaga, ako bi vidil, da to njegovo blago v oči kolje bližnjega; in v vednem strahu bi bil, da mu vtegne ta, ki ga zavida, tudi še vzeti njegovo blago. — Na zadnje tudi še keršanska ljubezen zahteva, da slehernemu iz serca vse dobro želimo, mu iz serca privoščimo srečo, ktero vživa, in se veselimo, kedar vidimo, da se mu dobro godi. — Ako hočemo tedaj deseto zapoved božjo popolnoma spolnovati, še ni nam zadosti, da nimamo nobenega poželenja po krivičnem blagu, ampak moramo tudi še iz serca želeti, da bliženj ima in srečno vživa to, kar je njegovega.

II. Deseta zapoved božja na dalje zapoveduje, da moramo zadovoljni biti s tim, kar imamo, in če bi tudi le malo imeli. — Ako je človek nezadovoljen s tim, kar ima, spočenja mu ta nezadovoljnost v sercu mnogotero lakomnega poželenja, in ga zapelje veči del tudi v mnogotere krivične djanja. Razdražen od te nezadovoljnosti le vedno gleda, kako bi naprej prišel, si nabral denarja in blaga. Ta nezadovoljnost ga neprenehoma naprej žene za bogastvom, in vse njegovo prizadevanje meri le v to, da bi obogatel, obogatel v kratkem času, obogatel po vsaki ceni. Če tudi sperva nima namena, da bi obogatel po krivičnem potu, in če si tudi o pervem začetku rok ne omadežuje s krivičnim blagom, vendar le ga bo nezmerna ljubezen do posvetnega blaga kmalu oslepila, ter iz ene krivice v drugo podila. V bukvah Pregovorov (28, 20.) beremo: „Kdor hiti obogateti, ne bo nedolžen (ostal).“ Modri Sirah (31, 5—7.) pravi: „Kdor zlato (nezmerno) ljubi, ni brez greha. — Veliko jih je padlo zavoljo zlata, in njegova

lepota jim je bila v pogubo. Les spodtikleja je zlato njim, ki mu darujejo; gorje njim, ki ga iščejo, in vsak nespametnik se bo v njem pogubil.“ Ravno to uči sveti Pavl, ko pravi: „Kteri hočejo obogateti, padejo v skušnjavo in v zadergo hudičevo, in v veliko nepridnih in škodljivih želj, ktere potopijo človeka v pogubljenje in končanje.“ (I. Tim. 6, 9.) — Nasproti pa je zadovoljnost s tim, kar človek ima, obilen studenec notranjega miru in pokoja, kakor spričuje spet sveti apostelj Pavl, rekoč: „Velik dobiček je pobožnost z zadovoljnostjo. Nič namreč nismo prinesli na ta svet; gotovo je, da tudi nič ne moremo odnesti. Ako pa imamo živež in obleko, bodimo s tim zadovoljni.“ (I. Tim. 6, 6—8.) Tudi modri mož v svetem pismu to poterduje, ko pravi: „Življenje zadovoljnega delavca je posladkano, (je sladko in prijetno), in v njem (v zadovoljnem življenju) najdeš zaklad.“ (Sir. 40, 18.) Slavni vojvoda slavnih Rimljanov, Fabricij, se je živil s tim, kar mu je rodila njegova majhna njiva, ktero je sam obdeloval, akoravno mu ni manjkalo priložnosti, dospeti do bogastva. Dostikrat je vodil v boj Rimsko vojsko, pa si nikdar ni hotel prilastiti od premaganih ljudstev krivičnega blaga, tudi se nikdar ni dal podmititi ali podkupiti. Prišli so nekega dne k njemu poslanci nekega Italijanskega ljudstva, in so mu ponujali velike darove. Fabricij pa jih od sebe odbija, rekoč: „Jaz sem bogat zadosti, kajti privadil sem se krotiti svoje poželenje in z malim zadovoljen biti.“ Kralj Pir (Pyrrhus) ga je miloval zastran njegovega ubožtva, in Fabricij ga zaverne, ter mu reče: „Kaj pa mi manjka? Akoravno sem reven, vendar me le spoštujejo in ljubijo vsi moji somestnjani, in mi izročajo naj imenitniše deržavne službe. Enako srečen sem tudi v svoji hiši. Moja mala njiva mi daje to, česar potrebujem; za nepotrebne reči pa mi ni mar. Kedar se pri delu speham in lačen postanem, mi je dobra vsaka jed. Moja suknja je sicer slaba, pa me vendar zime varuje. To, kar imam, mi je zadosti za moje potrebe. Tedaj mi ničesa ne manjka.“ — V kuhinji Verzailskega grada je o kraljevanju Ludovika XIV. bival fantič, ki je moral pečenko na ražnju obračati, in je za to delo dobival svoj živež. Nekega dne gre kralj ondi memo, in zagleda fantiča pri tem njegovem navadnem opravilu. Ker je bil fantič čedne postave,

in je bilo viditi, da je ves vesel in zadovoljen, misli si kralj, ter pravi sam seboj: „Fantič bi vtegnil biti pripraven za kako imenitniše opravilo, bom ga toraj nekoliko izprašal.“ In tedaj res kralj fantiča izprašuje, in mu pravi: „Od kod si ti? in kakošno službo opravljaš?“ Fantič ni vedel, da ima kralja pred seboj, in tedaj reče: „Doma sem v mestu Berry; Štefan mi je ime; in moja služba je ta, da pomagam tukaj v kuhinji.“ „Koliko si pa zaslužiš pri tem svojem opravilu?“ pozveduje kralj, in fantič mu odgovorí: „Zaslužim si toliko, kolikor si zasluži kralj.“ „Takó“, reče kralj, „koliko si pa kralj zasluži?“ Fantič zaverne: „Toliko, kolikor potrebuje. In jaz si tudi zaslužim toliko, kolikor potrebujem; več mi pa treba ni.“ Kako zadovoljen je bil s tim, kar je imel, ta ubogi fantič! — Ker je tedaj nezadovoljnost tako veliko zlo, zadovoljnost pa tako draga in neprecenljiva reč, zahteva Bog od nas z deseto zapovedjo, da smo zadovoljni s tim, kar nam Bog daje, da njegove dari zmerno in po pameti vživamo, ž njimi varčno gospodarimo, si jih s pridnostjo in delavnostjo namnožimo v terdnem zaupanju na njegov sveti blagoslov, ki je brez vse primere tečniši in vspešniši, kakor vse posvetno bogastvo.

Tako zadovoljnost zahteva Bog od nas tudi takrat, kedar bi le malo imeli pozemljiskega blaga. Clo ubožčiki, ki sila malo imajo, morajo po božji volji zadovoljni biti s svojim ubožtvom. To jih sicer res marsikterikrat prav težko stane; toda pogled na zgled Jezusov, ki je zavoljo nas reven postal, in upanje na večno plačilo, na večno bogastvo v nebesih, jim bo pomagalo k tej zadovoljnosti, ako si le pridno pred oči postavljajo ta Jezusov prelepi zgled in to večno, nebeško plačilo. Še bolj kakor vse to pa jim bo k zadovoljnosti pripomoglo, ako si čisto ohranijo svojo vest. Reveži in siromaki, kterim vest nobenega očitovanja ne nareja, in kterim serca ne zbada žalost zavoljo storjenega greha, so v sredi svoje revščine in siroščine vse srečniši in zadovoljniši, kakor naj bogatejši grešnik, kterega svet za ne vem kako srečnega ima, ki pa nima mirne in pokojne vesti; zakaj: „Boljši je malo s strahom Gospodovim, kakor veliki zakladi, ki ne nasitijo,“ in človeku nepokoj delajo, ako so po krivici skupej spravljeni. (Pregov. 15, 16.) In „Blagor človeku, ki ne greši z besedo svojih ust,

(in tudi ne v djanju ali po kakem drugem potu,) in kogar ne zbada žalost zavoljo (storjenega) greha," veli sveto pismo. (Sir. 14, 1.) Med tem, ko se bogatin zanaša na svoje minljivo bogastvo, zaupa in se zanaša pravični ubožec na svojo čisto vest in na Gospoda, in njegovo zaupanje ne bo osramoteno; zakaj „Gospod je pribežališče siromaku, pomočnik v pravem času, v stiski," prepeva kronani prerok David (Ps. 9, 10.) V življenju svetnikov nahajamo mnogo in mnogo lepih zgledov, ki nam kažejo, kako so svetniki ubožtvo ljubili in posvetno blago zaničevali: le pridno jih posnemajmo! Opomnim med drugimi le samo svetega Ignacija Lojolana, ki je mnogokrat zdihoval: „O kako zoperna mi je zemlja, kedar nebesa pogledam!"

3) Prejden sklenem nauk od desetih božjih zapoved moram vam odgovor dati še na nektere vpraševanja in sicer naj poprej na tega le:

Zakaj je Bog zapovedi dal tudi zastran naših misel in želj?

Ker Bog prav po očetovo skerbi za našo časno in večno srečo, še ni mu bilo zadosti, da nas po pervih dveh zapovedih podučuje in priganja, da ga vredno častimo; mu še ni bilo zadosti, da nam je s tretjo zapovedjo poskerbel čas in priložnost, da mu zamoremo spodobno čast in hvalo skazovati; mu ni še bilo zadosti, da nam je s četerto zapovedjo poskerbel dobro izrejo in odgojitev; mu ni še bilo zadosti, da nam je s peto, šesto, sedmo in osmo zapovedjo zavaroval naše življenje, naše dušno in telesno zdravje, naše premoženje, naše poštenje in naše dobro ime, ter nam je od one strani prepovedal vse tiste pregrehe, ktere bi nam poškodovale vse te drage dari, in nam od druge strani zapovedal čednosti, ktere nam obvarujejo in ohranjajo vse te dobrote; vse to Bogu, neskončno modremu in neskončno dobrotljivemu, ni še bilo zadosti: hotel je tudi še z deveto in deseto zapovedjo zamašiti tako rekoč studenec, iz kterega izvirajo vsi grehi zoper pervih osem božjih zapoved. Ta studenec, kakor nas skušnja učí nič manj kakor sveto pismo, so hude misli in želje; zakaj „iz serca izhajajo hude misli, uboji, prešestva, nesramnosti, tatvine, krive priče,

preklinjevanja. To je, kar človeka ognjusi.“ (Mat. 15, 19. 20.) Z deveto in deseto zapovedjo, v kterih nam pravi: „Ne želi,“ nas hoče Bog postaviti v tak stan, da bi zamogli tem zvestejši spolnovati vse druge zapovedi, sosebno tiste, ktere zapopadajo dolžnosti do našega bližnjega, ker nam naroča in zapoveduje, da bi si iz serca potrebili vse pregrešne misli, ki so tako rekoč seme vsega hudega, in vse pregrešne želje, ki so kakor kal ali korenina pregrehe.

Po tem takem je Bog zastran misel in želj zapovedi dal:

a) zato, da zatiramo v sebi hudo poželenje, iz kterega greh izvira, kakor uči sveti Jakob (1, 14. 15.), ki pravi: „Vsak je skušan, kedar je od svojega poželenja vlečen in vabljen. Potlej, ko poželenje spočne, rodi greh; greh pa, ko je storjen, rodi smert.“

Bog je zastran misel in želj zapovedi dal

b) zato, da bi pokazal, da mu ni neznano, kar se v našem sercu godi. — Sveto pismo pravi: Bog je, „ki v serce vidi, in ohranovavca tvoje duše nič ne goljufa.“ (Pregov. 24, 12.) In preroku Jeremiju (17, 10.) govorí Gospod Bog: „Jaz, Gospod, pregledujem serce, in ledice skušam.“

Bog je zastran misel in želj zapovedi dal

c) v spomin, da je on tudi Gospod naših serc. — V bukvah Pregovorov (21, 2.) beremo: „Gospod pa serca tehta.“ — „Vse človekove pota so odkrite njegovim očem; Gospod duhove tehta.“ (16, 2.)

Bog je zastran misel in želj zapovedi dal

d) v spomin, da je njegova postava bolj popolnoma od vseh človeških postav, ki le naše vunanje djanje vravnavajo. — V V. Mozesovih bukvah beremo: „Kje je tako imeniten narod, da bi imel take šege, in pravične sodbe, kakor je vsa postava, ki vam jo danes stavim pred oči?“ (V. Moz. 4,8.)

Bog je zastran misel in želj zapovedi dal:

e) zato, da bi nas varoval farizejske pobožnosti. Farizeji so mislili, da so že pravični pred Bogom, ako le po vunanjem in po čerki spolnujejo božje zapovedi. Kristus pa jim je drugači povedal. Rekel je: „To vi farizeji čistite, kar je zunej kozarca in sklede; kar je pa znotrej vas, je polno ropa in hudobe,“ to je: zunanje šege sicer skerbno opravljate, znotranje posvečevanje pa zanemarjate. Luk. (11, 39.) In svojim učencem je rekel: „Povem vam, ako ne bo obilniša vaša pravica, kakor pismarjev in farizejev, ne pojdete v nebeško kraljestvo.“ (Mat. 5, 20.)

4) Kaj se učimo iz dveh poslednjih zapoved?

Iz dveh poslednjih zapoved se učimo, da kristijan svojih dolžnost ne sme spolnovati le po zunanjem, temveč da mora imeti tudi pripravno serce in resnično voljo, storiti vse, kar je zapovedanega, in opustiti vse, kar je prepovedanega. Jezus pravi: „Ne vsak, kteri mi pravi: Gospod, Gospod! pojde v nebeško kraljestvo; ampak kteri stori voljo mojega Očeta, ki je v nebesih, tisti pojde v nebeško kraljestvo.“ (Mat. 7, 21.)

Tedaj ni zadosti, da bi bilo po božjih zapovedih obravnano le naše vunanje obnašanje, ampak mora po božjih zapovedih vravnano biti tudi naše serce, ter naše misli in želje.

5) Da bodo pa naše misli in želje vravnane po božjih zapovedih, treba se je vaditi v dobrih mislih, da si bomo z dobrimi mislimi budili tudi dobre, pobožne in bogoljubne želje v svojem sercu.

Kako se pa vadimo v dobrih mislih?

Vaditi se v dobrih mislih nam lepe priložnosti nikoli nikjer ne manjka. Vsaka ljuba božja stvar vtegne, ako le hočemo, kako dobro misel v nas obuditi. Kedar, postavim, zagledamo vinsko terto, kar naglo si lahko spomnimo Jezusovih besed: „Jaz sem prava terta, in moj Oče je vinogradnik. Vsako mladiko, ktera v meni ne rodi sadu, bo odrezal, in vsako, ktera rodí sad, bo otrebil, da več sadu storí. (Jan. 15, 1. 2.) Kedar zagledamo koklјo s piščeti, lahko si spomnimo besed Jezusovih: „Jeruzalem, Jeruzalem! ki

moriš preroke, in jih kamnjaš, kteri so k tebi poslani, kolikokrat sem hotel zbrati tvoje otroke, kakor koklja zbira svoje piščeta pod peruti, in nisi hotel!“ (Mat. 23, 37.) — Kedar zagledamo kako nerodovitno drevo, ktero sicer veliko listja ima, sadja pa nima, lahko si spomnimo na to le Jezusovo priliko: „Nekdo je imel figovo drevo zasajeno v svojem vinogradu, in je prišel sadu na njem iskat, in ga ni našel. Rekel je pa gorniku: Glej! tri leta je, kar hodim iskat sadu na tem figovem drevesu in ga ne najdem; posekaj ga tedaj! čemu še prostor (zastonj) zaseda? On pa je odgovoril in mu rekel: Gospod! še to leto ga pusti, da ga okopljem, in mu pognojim, če kje sad obrodi; če pa ne, ga boš potlej posekal.„ (Luk. 13, 6—9. — Kedar vidimo kmetovavca sejati ali ženjice snopje povezovati na njivi, lahko si spomnimo na Jezusovo priliko od pšenice in od ljulike. (Mat. 13, 24—30.) — Kedar vidimo ptice pod nebom letati ali jih slišimo po zelenem logu prijetno žvergoleti, ali kedar vidimo lilije ali druge cvetlice cvesti na polju, lahko si v spomin pokličemo Jezusove tolaživne besede: „Ne skerbite (nezmerno) za svoje življenje, kaj bote jedli; tudi ne za svoje telo, kaj bote oblačili. Ali ni življenje več, ko jed, in telo več, ko oblačilo? Poglejte ptice podnebezne, ker ne sejejo in ne žanjejo, in ne spravljajo v žitnice, in vaš Oče nebeški jih živi. Ali niste vi veliko več kakor one? — In za obleko kaj skerbite? Poglejte lilije na polju, kako rastejo: ne delajo in ne predejo, pa vam povem, da še Salomon v vsi svoji časti in bil tako oblečen, kakor njih ena.“ (Mat. 6, 25 - 29.) — Kedar vidimo ribiče ribe loviti, lahko si spomnimo na veliki Petrov ribji vlak, ko je na Jezusovo besedo vergel mrežo na lov, in si posnamemo iz tega lep nauk, kako potreben in vspešen da nam je pri vsakem delu božji blagoslov. (Luk. 5, 1 - 11.) — Kedar vihar silno buči, lahko si spomnimo viharja na morju, kterega je Jezus ustavil z eno samo svojo vsegamogočno besedo (Mat. 8, 20—27.). — Kedar vidimo pastirja pri ovcah, lahko si spomnimo na Jezusa, dobrega pastirja naših duš, ki je sam rekel: „Jaz sem dober pastir. Dober pastir da življenje za svoje ovce.“ (Jan. 10, 11.) — Kedar vidimo, da hišna gospodinja kruh pripravlja, lahko si spomnimo prilike

Jezusove od kvasa, ki ga je žena vmesila med tri polovnike, in na čudno razširjanje svete cerkve in na rast dobrega ali hudega v človeškem sercu. (Mat. 13, 33.) — Kedar vidimo kak denar, lahko si spomnimo Jezusove lepe besede: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega.“ (Mat. 22, 21.) — Petelin nas lahko opominja na Petrov greh in njegovo pokoro. (Mark. 14, 72.) — Svetilnica nam lahko v spomin kliče lepo priliko Jezusovo od pametnih in nespametnih devic. (Mat. 25, 1—18.) — Skala nas spominja, da je sveta cerkev Jezusova postavljena na terdo skalo. (Mat. 16, 18.) — Vrata nas spominjajo ozkih vrat, ktere peljejo v življenje, skoz ktere nas Jezus noter iti opominja (Mat. 7, 13.). — Cesta nam v spomin sklicuje široko cesto, ktera pelje v pogubljenje (Mat. 7, 13.). — Pot ali steza nas spominja tesne poti, ktera pelje v večno življenje. (Mat. 7, 14.) — Solnce, mesec in zvezde nam v spomin sklicujejo dobrotljivega stvarnika, ki jih je za nas vstvaril, pa tudi strašnega sodnjega dne, „o kterem bo solnce otemnelo, in luna ne bo dajala svoje svitlobe, in bodo zvezde padale iz neba.“ (Mat. 24, 29.) — In kakor té, enako zamore tudi vsaka druga božja stvar kako dobro misel ali kako pobožno željo obuditi v našem sercu, ako le v to pripravno voljo imamo.

6) S tim, ljubi moji poslušavci! sem skončal nauk od božjih zapoved, ktere mora vsak kristjan, kteri se svoje pameti zavé, vedeti in zvesto spolnovati, ako hoče časno in večno srečen biti. Zakaj Bog je tistim, kteri njegove zapovedi spolnujejo, obljubil večno življenje, (Mat. 19, 17.), in tudi na tem svetu mnogo sreče in blagoslova, kakor sam pravi v svetem pismu, rekoč: „Milost skazujem do desetstotnega roda tistim, ki me ljubijo in spolnujejo moje zapovedi.“ (II. Moz. 20, 6.) (V. Moz. 6, 3.) Da bi tedaj božje zapovedi bolj na tanjko poznali, ter vedeli, kaj zapovedujejo in kaj prepovedujejo, sem vam jih obširno razložil v dosedanjih keršanskih naukih.

Pri tem razlaganju nisem tolikanj gledal na to, da bi vam le na serce govoril, ampak sem le bolj pred očmi imel to, da bi vam te nauke razložil prav po domače in zastopno, ker sem želel, da bi me vsak zmed vas prav razumel, in potlej

sam pri sebi prevdarjal in premišljeval resnice, ktere je slišal, ker sem prepričan, da človek bolj ohrani to, in da se ga bolj prime to, kar sam z lastnim umom za prav in dobro in za resnico spozna.

Kdor je tedaj rad h keršanskim naukom hodil, in je razlaganje božjih zapoved zvesto poslušal in sam na sebe obračal, ter po njih presojeval svoje pretečeno in svoje sedajno življenje, lahko je zvedel, kaj ima opustiti in sam nad seboj popravljati, kaj mora storiti in si še pridobiti. Zvedel je tudi, ali je njegovo djanje in nehanje Bogu všeč ali ne všeč, in kako bi obstal, ko bi ga Gospod Bog zdaj precej poklical na odgovor pred svoj sodnji stol.

Mislim pa tudi, da zdaj marsikterega serce boli, ker iz teh naukov vidi, kako malo je do zdaj samega sebe poznal, ker je bil zakopan v velike grehe, in jih še za grehe ni imel; je božje zapovedi z nogami teptal, in vendar živel brez skerbi, je morda zavoljo preslabega spoznanja samega sebe po nevrednem prejemal svete zakramente, ter tako, namesto da bi rešil se iz sužnosti satanove, še hujši se vanjo pogreznil. Vsem tem, kterim vest kaj takega očita, rečem: Popravljajte in popravite vse to, dokler je še čas, dokler vam še sveti luč božje gnade in sije solnce božje milosti. Očistite se svojih grehov v zakramentu svete pokore in popravljajte storjene krivice, kakor ste slišali v keršanskih naukih, da morajo popravljene biti. In po tem takem vam nauk od božjih zapoved ne bo v pogubljenje, ampak v zveličanje.

Žalostno pa je, da se med nami kristjáni nahaja tudi nekoliko takih poslušavcev, ki so sicer h keršanskim naukom hodili, in poslušali resnice, ktere so jim razkrivale in razodevale njihovo pregrešno življenje, pa se jih ti nauki vendar le nič niso prijeli, ker so serce zapirali, ter se obnašali, kakor da bi jih vse to nič ne brigalo, jim nič mar ne bilo, in kakor da bi jim v ozir tega nikdar ne bilo treba odgovora dajati. Takim moram povedati, da sami sebe goljufajo, in da so slepi, ker svoje revščine ne poznajo. V grehih jim potekajo dnevi njihovega življenja, v grehih jih bo smert prehitela, in v grehih

bodo stopili v neznano večnost. Podobni so terdovratnim farizejem, kteri tudi niso hotli sami sebe spoznati, niso hotli sami v se iti, dasiravno jim je Jezus tolikokrat razodel njihovo hudobijo in očital njihovo hinavščino.

Ljubi moji poslušavci, kterim nebesa ravno tako priserčno želim, kakor si jih sami želite, še enkrat, prejden sklenem, vam zvesto spolnovanje božjih zapoved priporočam tako goreče, kakor goreče je Kristus sam spolnovanje božjih zapoved priporočal mladenču, ki ga je vprašal, rekoč: „Dobri učenik! kaj naj storim dobrega, da zadobim večno življenje?“ Odgovoril mu je Jezus: „Ako hočes v življenje iti, spolnuj zapovedi.“ (Mat. 19, 16. 17.) Z Jezusovo besedo tudi jaz vam rečem: Ako hočete kdaj v večno življenje iti, spolnujte zapovedi!

Ako vas tudi tu in tam kterikrat težko stane, spolnovati božje zapovedi, jih bote vendar le vsem tem težavam vkljub zvesto spolnovali, ako vam prava živa ljubezen do Boga v sercu gori. Sveti Krizostom pravi: „Ni je nobene reči, ktere bi goreča ljubezen do Boga ne premagala. Ne ogenj, ne meč, ne revščina, ne bolezen, ne smert in nobena druga reč se ne bo huda vidila tistemu, ki tako ljubezen (v sercu) ima; še clo zaničeval bo vse to, in se bo v nebesa povzdigoval, in se ne bo nevrednega skazoval ondotnih prebivavcev. Za nobeno reč se ne zmeni, ne za nebo, ne za zemljo, ne za morje, ampak le edino na veličastvo tiste božje lepote je obernjen njegov pogled. Težave sedajnega življenja ga ne bodo na tla poderle, in razveseljevanje sedanjega življenja (ter pozemljisko veselje) ga ne more nesrečnega storiti ne ošabnega narediti.“ Bog daj in ohrani to ljubezen meni in vam in vsem ljudem! Amen.



